Tisztelettel meghívjuk,
szeretettel várjuk
az 1994. évi
GIZELLA-NAPOK
keretében megnyíló
kiállításainkra

CORPUSOK és PIETÁK

SOMOGYI JÓZSEF

(1916–1993)

SZOBRAI

Veszprémben, a Várban

a SZENT MIHÁLY-BAZILIKA ALTEMPLOMÁBAN

1994. május 6-án, pénteken
délután 5 órakor
megnyitja

Dr. SZENDI JÓZSEF
ársek

és

ABA-NOVÁK JUDIT
művészettörténész

Közreműködnek:

ROSTETTER SZILVESZTER
orgonaművész

a Dohnányi Ernő Zeneművészeti Szakközépiskola
KAMARAKÓRUSA
szólót énekel Hajnóczy Júlia

vezényel
ZÁMBÓ ISTVÁN
Liszt-díjas, érdemes művész

A kiállítás megtekinthető 1994. október 30-ig

BOJTOR KÁROLY

festőművész

KIÁLLÍTÁSA

a MESTERMŰ GALÉRIÁBAN

1994. május 7-én, szombaton
délelőtt 11 órakor
megnyitja

GERZSON PÁL
festőművész, egyetemi tanár,
a Magyar Képzőművészek
és Iparművészek Szövetsége
elnöke

Közreműködik:

TOMBOR KRISZTIÁN
(klarinét)

A kiállítás megtekinthető 1994. május 31-ig

mester mű
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •
8200 VESZPRÉM
KOSSUTH U. 17.

KORTÁRS MAGYAR MŰVÉSZEK ALKOTÁSAI

a Mestermű Galériában

Festmények, szobrok, grafikák, iparművészeti alkotások

A MŰVEK A GALÉRIÁBAN MEGVÁSÁROLHATÓK

„A jó műnek jövője van"
(Kassák)

Nyitva:
HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG
10–13 és 15–18 óráig
SZOMBATON
10–13 óráig
VASÁRNAP
zárva

SOMOGYI Jónás

8200 Veszprém, Kossuth u. 17. Telefon: (88)406-318

VESZPRÉMI NYOMDA RT.

mester mű
GALÉRIA
• HEGYESHALMI •
8200 VESZPRÉM
KOSSUTH U. 17.

SOMOGYI József

Új Mű. 1993/7

SZÁRNYALÓ, ÜLDÖGÉLŐ GALAMB

Vonások Somogyi József szobrászművész életművéhez • *Wehner Tibor*

Egy ellentmondásokkal súlyosan terhelt korszak vége — a két világháború közötti időszak utolsó, tragikus világégésbe torkolló évei —, egy hosszúhosszú, torzulásokkal és leplezett tragédiákkal, látszatfejlődéssel és hanyatlásokkal tarkított-színezett, egyébiránt egyre kiegyensúlyozottabbnak minősített-hirdetett periódus — az 1945 és 1989 közötti négy és fél évtized — és a nyolcvanas évek végén lezajlott fordulattól a napjainkig eltelt, gazdasági-társadalmi átalakulással bajlódó új etap néhány röpke esztendeje teremtette meg a képletes és valóságos kereteket *Somogyi József* számára szobrászi életműve kibontakoztatásához, megteremtéséhez. A több mint ötven esztendőt átfogó, kőkemény realitások és lappangó megfoghatatlanságok, bizonytalanságok szorításában létrejött Somogyi-munkásság révén — amelynek szubjektumhoz, a fizikai léthez kötődő szakasza 1993 januárjában zárult le, s amely oly szövevényes hatásrendszere által tovább él — a magyar szobrászat egyik rendkívül erőteljes, hangsúlyos teljesítménye született meg. A hatalmas, megszámlálhatatlanul sok műből és megannyi tevékenységformából szerveződő oeuvre a *Medgyessy Ferenc, Ferenczy Béni, Borsos Miklós, Pátzay Pál, Vilt Tibor, Schaár Erzsébet, Kerényi Jenő* szobrásznévsor műveivel jelezhető-jellemezhető, sokrétű és sokszínű XX. századi művészeti láncolatba illeszkedett.

E hallatlanul aktív, sokoldalú szobrász — aki volt művészeti középiskolai és főiskolai tanár, majd főiskolai rektor, volt szövetségi főtitkár, alelnök és elnök, volt országgyűlési képviselő, a református egyházi zsinat világi elnöke, és mindenekelőtt önállóságra ösztökélt tanítványok seregét nevelő, útjára indító mester — életműve egyszerre ismert és viszonylag ismeretlen, elemzett és feldolgozatlan; a sok-sok nyilvánosságot kapott epizód között vakító fehér foltok tüntetnek. Somogyi József egy-egy alkotása a közelmúlt évtizedeiben éles reflektorfénybe került, széles körű publicitást kapott, országos polémiát kavart; köztéri működésének egyes fejezetei látszólag pontosan dokumentáltak — túlnyomórészt nyilvános terekben állnak, megszemlélhetők maguk a szobrok is —, de sok-sok műve — így elsősorban kisplasztikái és érmei, de még inkább az egyházi megrendelésre készített munkái — az ismeretlenség homályában rejteznek.

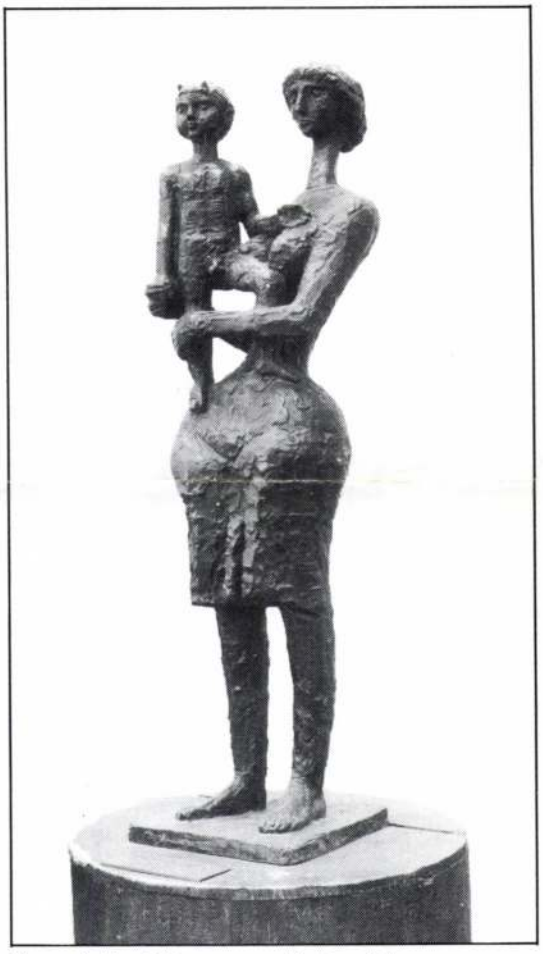

Somogyi József: Anya gyermekével, m: 180 cm

Mint főként megrendeléseket teljesítő, monumentális szobrokat alkotó művész nem rendezhette meg gyűjteményes kiállítását (és nem rendezte, nem rendeztette be saját múzeumát sem), de — és ez már jelenkori művészettörténet-írásunk adóssága — néhány tanulmány és rengeteg napilapcikk mellett nem született meg a pályaképét megrajzoló, a munkásságát elemző-összegző tudományos igényű feldolgozás sem. A XX. század máso-

dik felének magyar művészete, szobrászata tárgyalhatatlan a Somogyi-életmű analízise, számbavétele nélkül. Mindeddig az állami megbízásra készített, monumentális alkotásainak hiteles, teljes jegyzékét sem olvashattuk (és van olyan, az állandó nyilvánosság igézetében létrejött műve, amelyet csak néhány kiválasztott, beavatott ismerhetett meg; pl. Balatonöszöd, Minisztertanács Üdülője), pedig az 1916-ban a burgenlandi Félszerfalván született, a harmincas-negyvenes évtizedfordulótól elsősorban állatszobrokkal fellépő Somogyi — 1940-ben *Örvösmedve* című műkőszobra kapott kitüntető elismerést — páratlan gazdagságú köztéri életművet teremtett.

Az 1948-ban, a Parlament előtti jobb oldali oroszlán megvalósítását rengeteg közösségi rendeltetésű alkotás követte. Talán nem érdektelen az alábbi — teljesnek korántsem ítélhető — Somogyi-monumentumlista közreadása, amelynek minden eleme fontos, mérlegelésre érdemes köztéri objektumot jelöl. A majdani monográfusnak vizsgálnia kell majd a dunaújvárosi *Öntelt macko*val koronázott kutat, a fővárosi Benczúr (vagy Bajza) utcai *Kubikos*t, a *Kerényi Jenő*vel közösen alkotott, világkiállítás-díjnyertes brüsszeli *Táncolók*at, a szegedi *Őzek*et, a budapesti, Budafoki úti textilgyári óvoda gólyáit, a budai Török utcai *Anyaság*-kompozíciót, az óbudai *Család* háromfigurás együttesét, a Széchenyi hegyi televíziós adótorony architektonikus egyhangúságát feloldani hivatott reliefet — a táncoló, zenélő, sportoló alakok között az egyik férfi kezén galamb ül —, a szegedi tömegszervezeti székház pirogránit dom-

Somogyi József: Mednyánszky
(Új Művészet fotóarchívuma)

Somogyi József: Bartók Béla, 1981, bronz

borművét, a Madách Színház épületdíszítő plasztikáit, a Magyar Rádió új főépületének homlokzatát díszítő, felröppenő galambok között szárnyaló nőalakját, a gellérthegyi *Leány csikóval*-kompozíciót, a kazincbarcikai óvoda békeszobrát, az auschwitzi *Mártíremlékmű* anya-gyerek kettősét, a salgótarjáni felszabadulási monumentumot — a kígyón álló, galambokat légi útjukra eresztő két figurát —, a budapesti Kerepesi temető zárkózott *Mednyánszky-síremlék*ét, a Műszaki Egyetem gladiátorait, a hódmezővásárhelyi *Szántó Kovács János*t, a szigetvári, horkanó lován ülő *Zrínyi*t, a ceglédi, majd kiskunfélegyházi *Dózsá*t, a ceglédi, kétalakos „új" *Dózsa-emlékmű*vet, a siófoki *Balatonpart halászai*t, a bajai kórházkert könyökre támaszkodó figuráját, a miskolci felszabadulási emlékművet — az allegorikus nőalak kezében tartott ágon madár ül —, a fővárosi Nagyvárad téri *Pólya Jenő* pirogránit domborművet, a váci, zászlós felszabadulási monumentumot — az áttört zász-

ló negatív formáiban galambok röpdösnek —, az óbudai Zichy-kastély *Hárfás nő*jét, a Kossuth téri metróállomás anya-gyermekkel kompozícióját, a bécsi és a moszkvai *Bartók Béla*-portrét, a pápai *Petőfi*t, ugyane város *Nagy László*-domborművét, a győri árvízi emlékművet — a kezében őzet tartó fiatal férfialakot —, a lágymányosi Feneketlen tó mellett felállított *Bartók Béla*-portréemlékművet, a vácrátóti *Csellós nő*t, a balatonöszödi kétfigurás kompozíciót, a dunaújvárosi ötfigurás *Aratók*-együttesét, a hollóházi templom *Korpuszát*, a budai Gesztenyéskert kezében gyertyát-barkát tartó antifasiszta asszonyalakját, a veszprémi *Három grácia*-kútszobrot, a pesti Dunapart emeleti épületsarokra helyezett *Széchenyi István*ját, a budapesti *Rudnay-síremlék*et, a sárospataki *Rákóczi-lovasszobr*ot és *Bessenyei György*-portrét, a törökországi Rodostó *Rákóczi-mellszobrát* és a soproni *Vörösmarty*t.

Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül, de csak futólag érinthetjük az életműben hol háttérbe szoruló, hol előtérbe kerülő kisplasztikák körét; az állatszobrokat, a kis figurákat, a szőlőprés-sorozatot, a falusi házak, kerítések előtt megörökített epikus jeleneteket — a *Vujicsics Tihamér* emlékére komponált szép kisbronzot —, az ülő, álló, meghajló alakokat, a fáradt bohócokat, a büsztöket, az arcmásokat, az érzéki-buja jeleneteket megidéző tenyérnyi reliefeket. Érem, plakett, dombormű, portré, alak, figuraegyüttes, lovasszobor; intim szférát teremtő kisplasztika és nagyvonalúan teret szervező, közösségi rendeltetésű, az állandóság igényével köztérre helyezett monumentum; épülethez kapcsolódó kompozíció, önállóan megálló — városi vagy természeti környezetben végleges otthonra talált — mű, politikummal átszőtt és esztétikai szuverenitást hirdető díszítőszobor, a szocializmus évtizedeinek jellegzetes műtípusa: a munkásszobor, a szimbolikus megfogalmazás csapdáiban vergődő politikai emlékmű, portré-emlékmű, kútszobor, síremlék és sok-sok rajz, akvarell, porcelánkép — vagyis minden szobrászati ágazat, műfaj, műforma fellelhető Somogyi József munkásságában.

Az alkalmazott anyagok és technikák terén korántsem ily változatos az összkép: néhány plasztilin, terrakotta, pirogránit és műkő-plasztika mellett már-már kizárólagos a bronz; mintázott modelljei a bronzöntő-műhelyben kapták meg végleges formájukat.

És persze változatlan, állandó a Somogyi-művek szemlélete: a természetelvűség, a valósághűség. A nonfiguráció birodalmába sohasem lépett át, csak a szerves, élettel telített forma érdekelte, az emberi test és az állatvilág egyedei — lírai rezdülésekkel átitatottak az ember közelében megjelenő állatokat megörökítő kompozíciói —, a tárgyak, az eszközök, az élettelen elemek ha fel-feltünedeztek is alkotásain, csakis a figurák alárendeltjeiként jelenhettek meg.

A Somogyi-hős általában egyedül van — mint a *Martinász*, mint *Szántó Kovács János*, mint *Zrínyi Miklós, Mednyánszky, Petőfi, Bartók, Széchenyi, Rákóczi* — és kizárólagosan érzelmeivel jellemzett. Az eszközök, a tárgyak, attribútumok tulajdonképpen lényegtelenek, a test- és a fejtartás, a testrészek helyzete, megfeszülése sokkal fontosabb. Somogyi József szobrának főszereplője ritkán talál társra — Dózsa György, az auschwitzi, váci, salgótarjáni emlékmű kompozícióján —, s alakjai ritkán szerveződnek csoporttá: csak akkor, ha általános hatósugarú gondolatot, jelenséget hivatott megjeleníteni, vagy ha a dekorativitás az elsődleges cél (*Aratók, Három grácia*).

A szimbólumteremtés, a jelképhasználat zavarai — mint oly sok kortársnál az 1945-öt követő évtizedekben (köszönhetően az erőteljes megrendelői kívánalmaknak, a támogatók befolyásának is) — itt, a hamis általánosítások körében és síkján jelentkeznek. Az elhihető, hiteles emberi indulatok, az őszinte érzelmi kifejezések szobrászi megragadásával ellentétben (*Martinász, Szántó Kovács János, Zrínyi*) színpadias szerepvállalás, álságos pátosz, tartalmi üresség, ellentmondásos vagy kiüresedett jelképek használata jellemzi számos művét (Salgótarján, Vác felszabadulási emlékműve, Budapest antifasiszta monumentuma, Bartók Béla portréemlékműve). A hatvanas-hetvenes években született műveket meghatározó, központi követelményként a művek sorába épített szabadságmozzanatot bölcsen szabadság*vágy*, illetve szabadság*érzet* kifejezésének interpretálhatjuk — alkalomnak és helynek, pillanatnyi szituációnak megfelelően. A Somogyi József szobrászatát jellemző expresszív-konstruktív formálás, illetve szerkesztés ezen utóbb említett művekben átlátszóvá, felületessé, vázlatossá válik. A furcsán vibráló felületeket létrehozó mintázásmód, a tépettséget, zaklatottságot sugárzó megjelenés, a szilárd vázra épített testek és az egyes testrészek különös hangsúlyozása és egyensúlyozása — öl, derék, has — a tartalmilag is tisztázott, átélhető művek jelentésvilágát avatja összetetté, árnyalttá, szuggesztívvé (Dunaújváros, Hódmezővásárhely, Szigetvár, Cegléd). A valóságos formákat módosító, torzító, öntörvényű testeket teremtő szobrászi anyagkezelés és az izgatott formateremtés e művek szerves, elválaszthatatlan — a konstrukcióból és a művek belső feszültségéből eredő — alkotóelemévé szelídül. Ha vannak is fáradtabb, görcsös igyekezetet tanúsító munkák, az életmű értékorientáltságát, szakmai igényességét jelzi az a tény, hogy a Somogyi-monumentumok ez idáig — tudomásunk szerint — nem estek áldozatul szobordöntéseknek-bontásoknak. Ha politikai célt szolgált e művek közül némelyik, akkor az igyekezett megkerülni a direkt politikai jelszavakat és sekélyes szólamokat, s egy egy feladat kapcsán az általánosan érvényes, emberi mondandók felé menekült. Eltekintve egy feledhető, az

Somogyi József: Család, 1963, bronz, m: 220 cm (Fotók Tahin Gyula)

egykori Országos Mezőgazdasági Kiállításra készített *Lenin*-portrétól, Somogyi Józsefnek szerencsére nem kellett ránk hagyományoznia a proletariátus nagy vezérét központi támogatott, nemes anyagban kivitelezett rekvizitum gyanánt.

Képletesen fogalmazva: a magyar szobrászati tradíció felületét megborzoló, de a kor által felvetett tárgyformálási dilemmákat, a szobrászat létkérdéseit, funkcionális válságjelzéseit óvatosan megkerülő, a hagyományba, a klasszikus plasztikai gondolkodásba ágyazódó életművet hozott létre Somogyi József. „Somogyi nagytehetségű, Somogyi szocialista, Somogyi monumentális, de legalábbis Somogyi a legjobb a köztéri szobrászatban..." — írta 1975-ben *Rózsa Gyula*. 1993-ban már elhagyhatjuk a minősítő jelzőket, felmenthetjük magunkat a nagy szobrászati versenyfutás pillanatnyi állását regisztráló eredményhirdetés kényszere alól is. Feltevéseinket rögzítjük, reményeinket fogalmazzuk meg, amikor Somogyi József vásárhelyi *Szántó Kovács János*át, dunaújvárosi *Martinász*át, szigetvári *Zrínyi*jét, budapesti *Mednyánszky*ját, hollóházi *Korpusz*át a korszak, az 1945-öt követő évtizedek értékálló, maradandó alkotásaiként jelöljük meg.

□

ago," so that if a work "were an absolutely exact copy, clearly it would be as moving as the original."[10] Yet Bell sidesteps the implications of this argument by asserting that a copy can never be identical because of the different state of mind of its author.

Philosophers of art have variously described the nonaesthetic element in artistic creation. Albert Lessing argues that forgery is only meaningful with reference to originality, as art is essentially a creative rather than a technical activity. Vermeer, for example, painted at a particular point in the history and development of art, and originated new forms of pictorial design, the use of brilliant color, and a particular technique of painting light. Van Meegeren did not fake Vermeer's techniques, as technique is public; either an artist has it or he doesn't.[11]

Leonard Meyer quotes T. S. Eliot from *Notes Towards the Definition of Culture* to the effect that something can only be achieved once, at a particular moment in history, though *done* often.[12] There may be readers of this paper who can run a four-minute mile; alas for them, this is now more of an achievement than painting in the style of Vermeer. The innovator, whether artist, entrepreneur, or scientist, takes risks, goes beyond the normal, the accepted, the obvious (or in Kuhn's terminology, beyond the current paradigm). For example, *every* development in the history of Western music has been immediately denounced by influential critics; see Nicholas Slonimsky's *Lexicon of Musical Invective*.[13] Similar compilations could be (perhaps have been) made to cover painting, poetry, etc. The forger, on the contrary, risks no such disapprobation. As Meyer puts it, forgers are artisans rather than artists. Sagoff goes further: "The problems a forgery solves are pointless; the process of making a forgery is the reverse of creative." Forgery is quite simply "trivial."[14]

There is even a theory (not, it must be admitted, very widely accepted by scientists at

habit rather than as changeless natural laws.[15] Thus it is easier for today's children to learn to ride a bicycle than it was for their grandparents, or, by extension, for us to appreciate what was formerly avant-garde art, to see form where before it couldn't be seen, or to master what were once extremely difficult artistic techniques.

Denis Dutton points out that the criterion of creativity on its own is not sufficient as a reproof against forgery: precisely what is wrong with most forgeries or attempted copies is that the artist unintentionally adds "original" elements, or at least features which are particular to his own horizon. Dutton prefers the notion of performance. All art includes an element of human performance, which is admired and esteemed in a way that no *objet trouvé* or landscape can be. Forgery is thus misrepresented performance.[16]

Tomas Kulka offers two terms which facilitate the arguments of Meyer and Dutton. A work of art has both artistic (or art-historical) value and aesthetic value. The former is a function of originality, of importance or influence in the history of art, of novel solutions to artistic problems, etc. The latter is a function of the particular formal attributes of the work in question.[17] Today, anyone with a modicum of talent can produce paintings in the manner of, say, Mondrian or Rothko, but these would have zero artistic value. Similarly, Rembrandt's often-cited copies of paintings by his teacher Lastman may have higher aesthetic value, but lower artistic value. Frequently in the history of art, works which refine techniques utilized more crudely by earlier avant-garde artists have greater aesthetic value, but lower artistic value.

Kulka's distinction between aesthetic and artistic value also answers the question raised by Jack Meiland about the possibility of "improving" works of art. Meiland quotes Germain Bazin to the effect that nearly all the major French painters, from Delacroix and Courbet through the impressionists to Matisse

Titian's vision. We do not have anything as serious and imposing as a new vision of the world as a result of Delacroix's change, only a small improvement in the old vision. Now would you rather have Titian's original or Delacroix's almost-exact-but-slightly-improved copy?"[19]

The answer is surely that we would prefer the Titian. Art changes but doesn't necessarily improve. It is not usually thought necessary to continually update old masters so as better to express their painters' vision. A change made to a Titian by Delacroix would reflect the world-view of the latter; it would represent a fusion of the horizons of the two painters. It would be a Titian reworked by the sensibilities of another age, and not at all an improvement on Titian's vision.

Meiland makes an analogy with telephones, which he insists is "perfectly valid from the standpoint of creativity and originality": would we rather have Alexander Graham Bell's original model, which just about enabled him to hear someone in the next room, or a modern instrument which "expresses Bell's original vision" but also allows us to phone anywhere in the world? This confusion of a painting with a utilitarian object such as a telephone is an error as unfortunate as the pure aestheticism of Clive Bell.

While innovations in science render previous work obsolete, the same is not true in art. Works of art can be appreciated for their aesthetic value, whatever their value in art-historical terms. Kulka, however, rather overstates his case in insisting that while art-historical value is dynamic, aesthetic value is essentially static: this does not explain how much art is only appreciated for a short period of time before being forgotten, while other artists are appreciated continuously over hundreds of years, or forgotten for lengthy periods before being rediscovered and acclaimed by later generations. It is a commonplace that new genera-

Munkaábrázolás Gráber Margit művészetében

festőművészet
Művészet 1985/4/28–31 o.

1

Sokunk számára, akik a XX. századi képzőművészet szövevényes, ellentmondásokkal teli útját, fejlődését figyelemmel kísérjük, szinte revelációnak hat egy olyan elhivatott művészettel, par excellence festővel találkozni, amilyen *Gráber Margit*.

Számuk ma már egyre apad. Olyan művészről van szó, aki hagyományok képviselője és hordozója, nem utolsósorban tisztelője volt és maradt napjainkig.

Pályája kezdetén, a 10-es, 20-as években természetesen nagyon újnak számított az, amit ma tradicionálisnak tartunk. Arról az időszakról, világról kapunk hiteles, autentikus tudósításokat, melynek megjelenése és hatása még szokatlan és sokszor nem kívánt volt a magyar művészetben. Hiszen a francia posztimpresszionisták, a vadak, a kubisták alkotásainak megismerése és átültetése a honi, konzervatív művészetszemléletbe sok balsiker szülője volt, ugyanakkor az avantgarde piktúra úttörése is.

Berlinben férje, *Perlrott Csaba* oldalán a német expresszionizmussal ismerkedett, majd 1924-től – rendszeres párizsi látogatásainak köszönhetően – *Cézanne* és az akkori kortárs festők eredményeit, leszűrt tapasztalatait építette be munkáiba. Egész eddigi művészetén maradandó nyomot hagyott a francia iskolázottság, az akkoriakon határozottan, lépésről lépésre követhetően, a későbbieken érezhetően. Ami festészetükben rokon, az a végletes túlzásoktól, szélsőségektől mentes festői fegyelem és etikus alázat a művészet iránt. Kompozíciói mindig világosak, tömörek, kerülik a bonyolult és mellébeszélésekkel tarkított megoldásokat. Egy víziót követett és követ a mai napig, amely csaknem konzervatív módon igénytelen és hagyományos. Kortársához és barátjához, *Czóbel Béla*hoz hasonlóan, nem véletlen, hiszen mindkettőjük egyazon posztimpresszionista szemlélet híve.

2

"Fasizmus áldozatai" Emlékmű

áldozati szertartásokat rendszerint valamilyen magaslaton végezték, közel az éghez, a színhellyel is jelezve, hol is megy végbe valójában a cselekmény. Mivel az állat feláldozása a való világban történt, az áldozatokat általában realisztikusan ábrázolták. Ugye, észrevettük a számos hasonlóságot, ami évezredek távolából az említett művek között megmutatkozik? Csak éppen arról az ominózus, a lenyugvó Nap által kontúrozott magaslatról kellett lejjebb szállnunk, amit a Partizán-emlékmű mindezek ismeretében még inkább megérdemelt volna. Jobban mondva: nem ő, sokkal inkább mi, szoborállítók.

Az istenné emelt ragadozóknak hozott áldozat ábrázolásával kapcsolatban már több szakkutató rámutatott arra, hogy nemigen jellemző rájuk a harc, mivel míg a támadó állat erőtől-energiától feszítve tombol, addig a másik meg sem kísérli a védekezést, engedelmesen pusztul. Ezt a kétértelműséget támasztja alá az is, hogy az „állatküzdelmi" jelenteken formailag tudatosan hangsúlyozódik: a vérszomjas támadó fantasztikus lény, szemben a növényevő páros ujjú patás áldozattal, amely reális, ha úgy tetszik, e világi. Nehezen eldönthető pontosan – és mintha ez a bizonytalanság lenne az ilyesfajta képleteknek a lényegi attribútuma –, hogy valódi, halálos kimenetelű küzdelem, netán zsákmányszerző letámadás elevenedik-e meg ezeken az ábrázolásokon, vagy valamiféle generálásszerű, vagyis kifejezetten nem a mindennapi értelemben vett szaporító aktus, hanem totemisztikus eredetmondára utaló „égi nász". Akárhogy is van, Vigh fölcserélte a szerepeket, mert bizonyára kisebb-nagyobb mértékben eltérő természetű mondanivalót akart sugallni. Ám erre is tudunk analógiát. Ismeretes olyan hun-szibériai aranylemez is, amelyen a legyőzött állat a támadó szerepkörében általános tigris. Az ilyen lemezek minden bizonnyal védő talizmánul szolgáltak az emígy megbénított állat által szimbolizált ártók ellen viselőjének az életben, illetve a túlvilágon, lévén hogy temetési rítusok kellékei is lehettek. A Partizán-emlékműnek az idők messzeségébe visszavezethető mementó funkciója tehát a jelenbe és a jövőbe is kisugárzik, még ha nem is hiszem, hogy a mágikus praktikák ma bárkit is jobb belátásra bírnának. De aktualizálható jelentésrétegével biztató monumentum lehet az emberiség jobbik felének, amely az élet, a kultúra értékeinek őrzéséért, továbbadásáért, tudatosításáért és teremtéséért, egyszóval: a folyamatosságért küzd, dolgozik a különféle ártalmaktól jócskán zaklatott századvégünkön.

Harmadik megközelítés (helyett). Azzal együtt, hogy a két állat párviadala a valóságban is előforduló küzdelem a létért, asztrálmitikus síkon, közegben is értelmezhető. Sőt a lehetséges megközelítések előző lépcsőfokai mintegy szükségszerűen föl is vezetnek ebbe a szférába. Engedelmet kérek a tisztelt olvasótól, hogy ezúttal a rendelkezésre álló keretek és a bevett műelemző szokások nem teszik lehetővé ennek részletes – szellemi izgalmakat, kultúrtörténeti, természettudományos párhuzamokat annál nagyobb bőségben kínáló –, a hermetikus európai és keleti hagyományok fogalmi apparátusával érvelő-láttató levezetését, s hogy csupán a száraz konklúziót ismertetem.

Vigh Tamás kivételes ráérzőképességét dicséri és ebben az analízisben derül ki igazán, mennyire és miért oly rendkívül találó a farkas és a szarvas által megidézett létszférák, kozmikus minőségek ellenséges szembeállítása. Ékes bizonyságát szolgáltatva annak, hogy ezúttal is mily közel férkőzött a bartóki tiszta forráshoz, vagy ami még nyilvánvalóbb: el sem távolodott attól... Röviden tehát: a szarvas a felső világ, a világosság, a teremtő, életgeneráló szerves emberi ősminőség, a farkas a sötétség (a Nap tükörképe, a Hold), az alsó világ, a teremtés eredményeit pusztító, perzselő minőség, az élet, a fény fogyatkozásának, végének (farkának), a meddő szervetlenség, az elállatiasodás írott és íratlan farkastörvényeinek a megtestesítője. A természeti ritmusok misztériumának olyan plasztikus megidézéséről van szó, amelyben – némi elvonatkoztatással és lényeglátással – a nap- és holdfogyatkozások, a tavaszi-őszi napéjegyenlőségi és a téli-nyári napfordulópontok stb. tér-idő rendszerének ősi természettudományos modellje szintén föllelhető.

Azáltal, hogy a Partizán-emlékmű – hasonlóan a „Szent György és a sárkány" típusú ábrázolásokhoz – nem a teljes megsemmisítésének, legyőzetésének állapotában jeleníti meg a farkast, arra is figyelmeztet bennünket, hogy bármikor, bárhol újból felütheti a fejét, és a szarvasnak önmagáért és az önmagán túlmutató természeti-társadalmi értékekért ismét helyt kell állnia. Mert – egy másik, 1974-es Vigh-plasztika címét és mondanivalóját kölcsönözve – *Aki felszabadult*, korántsem teljesítette egyszer s mindenkorra feladatát, még nincs túl a rá leselkedő veszedelmeken. Ne feledjük, a kompozíció fő tengelye a nézőpont változtatásával függőlegesből vízszintesre vált, ami fordítva is igaz: a viszonylagos egyensúlyi állapot ismét megbomolhat. Bátran vonatkoztathatjuk tehát Pap Gábor méltatását az Aki felszabadultról a Partizán-emlékműre is, hiszen erős formai-tartalmi rokonvonások kötik egymáshoz őket: „...minden ízében dialektikus szemléletű és a legmagasabb hőfokú elkötelezettséget sugárzó alkotás. Elkötelezett egy eszméhez, amely jelenkori és jövőbeni társadalmunknak egyaránt szilárd létalapját képezi – és elkötelezett a művészi minőséghez, amely a szobor mondanivalójának hatékonyságát nagy távra is szavatolja" (Művészet, 1976/7. 13. o.). Csakhogy még a Partizán-emlékmű így-úgy mégiscsak bekerült a látóterünkbe, az Aki felszabadult, az elmúlt négy évtized egyik legkvalitásosabb műve a témában, még mindig kisplasztikai változatban várja, hogy – kiszabadulva a műterem magányából – nagyobb és állandó nyilvánosság előtt hirdethesse közösségi befogadásra és önismeretre termett igazát.

Menyhárt László

Emlékmű a Gesztenyés-kertben

Somogyi József szobrászm.
Művészet 1985/4/26-27o.

Tisztelt Ünneplő Közönség!*
Kedves Elvtársnők!
Kedves Elvtársak!
Történelmünk sorsfordulóira visszapillantva azt látjuk, hogy nemzetünk tragikus eseményeiből, a *Himnusz*ban és a *Szózat*ban is megénekelt zivataros évszázadaiból, népünk a súlyos veszteségek ellenére is mindig megtisztulva került ki. A történelmi kataklizmák a hazánk és népünk jobb jövőjéért folyó küzdelmek erőforrásai lettek.

Ma szintén ilyen történelmi sorsfordulóra emlékezünk. Négy évtizeddel ezelőtt, 1945. február 13-án Budapest egész területén befejeződtek a felszabadító harcok. Ám azok az események, amelyeknek negyven évvel ezelőtt részesei és tanúi lehettünk, egy dologban mégis különböznek az addig torzóban maradt hősi vállalkozásoktól. A hitleri barbárság ellen küzdve egy igazságos háborút folytató nép, a Vörös Hadsereg katonái verték le kezünkről és lábunkról a német és a magyar fasizmus bilincseit. Ma negyven éve az elnyomásnak, a szolgaságnak ezek a szégyenletes béklyói végképp porba hullottak.

Ugyanakkor láthattuk azt is, hogy az évszázadokon át gúzsba kötött nép, mintegy varázsütésre, hogyan emeli fel a fejét, hogyan egyenesedik ki, s milyen csodákra képes, ha valóban kezébe veheti sorsa intézését. Ennek köszönhető, hogy e tragikus évek, évtizedek szörnyűséges megpróbáltatásaiból valóban felszabadultan emelkedhettünk ki, s új életre kelve otthont és hazát építettünk, nemcsak a magunk, hanem a jövő nemzedékek, fiaink és unokáink számára is. A sír tehát, amelyet a fasiszta Horthy-rendszer esztelen, népellenes politikájával a magyar népnek ásott, végérvényesen az ő dicstelen nyugvóhelyük lett.

Ezen a napon tisztelettel és kegyelettel emlékezünk azokra, akik a négy évtizeddel ezelőtt véget ért korszakban tetteikkel, a szellem eszközeivel, fegyverrel, és ha kellett, életük feláldozásával is küzdöttek a fasizmus nyomorító hatalma ellen. Azokra emlékezünk, akik nemzetünk történelmének kilátástalanul sivár időszakában felismerték a fasizmus nemzetközi térhódításának a veszélyét; megérezték és megértették a nép igazságát és erejét, s minden lehető módon intettek, figyelmeztettek, tiltakoztak, szervezkedtek azért, hogy a Horthy-féle ellenforradalmi rendszert minél előbb egy demokratikus berendezkedésű, a dolgozó nép érdekeit, az alapvető emberi jogokat szavatoló társadalom váltsa fel.

Azokra az ezrekre és tízezrekre is emlékezünk, akik politikai és gazdasági körülmények miatt emigrációba kényszerültek. Ám bárhova sodorta is őket jóvagy balsorsuk, mindenütt megtalálták az utat a jobb életért küzdő, elnyomott és kizsákmányolt dolgozókhoz. Európa minden hadszínterén sok ezer magyar fogott fegyvert a fasizmus ellen. Harcoltak a spanyol polgárháborúban, a Vörös Hadsereg soraiban, a Nyugaton partra szálló angol–amerikai csapatok oldalán. Magyar hősök vesztették életüket Franciaországban, Belgiumban, Jugoszláviában, Lengyelországban s a szlovák felkelők soraiban.

A II. világháború éveiben és hazánk hadszíntérré válásának hónapjaiban a fasiszta népirtás nemcsak a frontvonalakon és a csatatereken, hanem a békés lakosság köréből is tömegével szedte vétlen és védtelen áldozatait. A hírhedt koncentrációs táborok, a büntetőszázadok, az ország területén és azon kívül felállított haditáborok a magyarországi nemzetiségiek, a különböző fajú és vallású magyar állampolgárok vesztőhelyei lettek, ahol ártatlanul lelték halálukat nők és gyermekek, leventekorú fiatalok és elaggott öregek. A háborús események során minden tizedik magyar állampolgár életét vesztette. Kimondani is szörnyű: több mint egymillió honfitársunk halálát okozta a háború!

Emlékművünk nemcsak a múltnak adózik, nemcsak a történelem kegyetlenül szigorú tanulságaira figyelmeztet. Szól a jelennek és a jövőnek is. Figyelmeztet, hogy a béke mindannyiunk közös ügye, a háború mindannyiunk közös átka és kárhozata. Szükség van erre a figyelmeztetésre, mert a múlt tanulságaival mit sem törődve napjainkban is vannak és tevékenykednek olyan erők, amelyek most is szeretnék az emberirtásnak minden eddiginél szörnyűbb és veszedelmesebb fegyvereit a világra szabadítani. Ám arra is figyelmeztet, hogy a háború réme mégis elhárítható. Ma már mind az öt világrészben milliók emelik fel a szavukat, hogy sem Európában, sem a világ más térségeiben ne váljanak többé virágzó termőföldek feldúlt, véráztatta csataterekké; a városok és falvak ezrei ne váljanak üszkös romokká. Ne legyenek többé az emberiség életének olyan szégyenfoltjai, mint Hirosima és Nagaszaki, mint Lidice és Oradour, mint Auschwitz és Buchenwald és a többi vesztőhely, amelyeknek a nevét nem is lehet mind felsorolni. Dolgozunk, küzdünk, harcolunk azért, hogy elhárítsuk egy újabb háború veszélyét, hogy béke legyen, hogy utódaink többé már ne az ilyen tragikus események emlékét hordozzák idegeikben, hanem az emberi élet s az alkotó munka szépségének állítsanak emlékműveket.

Budapest felszabadulásának 40. évfordulóján ünnepi lélekkel állunk meg e gyönyörű ligetben, hogy átadjuk a főváros és az egész ország lakosságának a *Somogyi József* szobrász és *Finta József* építész tervezte emlékművet, mely arra figyelmeztet, hogy a magyarság csak akkor maradhat meg magyarnak, nemzetünk csak akkor gyarapodhat, ha más népekkel összefogva a haladás eszméinek harcosaként küzd egy emberibb társadalom, a szocializmus megteremtéséért. Emlékeztessen ez az emlékmű a fasizmus barbárságára, hirdesse az eljövendő évszázadokban is a magyarság élniakarását, a népek közötti békét és barátságot, a szocializmus örök emberi igazságát!

Kállai Gyula

* Elhangzott 1985. II. 15-én, Budapest felszabadulásának 40. évfordulóján, a fasizmus elleni harc hőseinek és a fasizmus áldozatainak maradandó emléket állító szobor avatásán.

1966 SZEP 27
1021

Megalakult a társadalmi és a szakmai zsüri

A játékfilmszemle első hivatalos eseménye hétfőn délután fél öt órakor a Városi Tanács elnöki irodájában zajlott le. *Horváth Lajos* vb-elnök volt a házigazda, aki — mint társelnök is — fogadta a társadalmi zsüri tagjait.

Az alakuló ülésen megjelent *Darvas József* író, a Magyar Irók Szövetsége elnöke, a filmszemle társadalmi zsürijének elnöke, a három társelnök: *Bogár József*, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa vezető titkára, *Horváth Lajos*, a Városi Tanács elnöke, *dr. Nagy Gyula*, a Megyei Tanács v. b. elnökhelyettese, a zsüri tagjai: *Eck Imre*, a Pécsi Balett igazgatója, *Major Máté*, a Magyar Építőművészek Szövetsége elnöke, *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászművész, *Szabó Mátyás*

A fődíj

Állami-díjas tsz-elnök, *Szederkényi Ervin*, a Jelenkor főszerkesztője, *Sziklai József*, a Mecseki Ércbányászati Vállalat igazgatója és *Tárnok János*, a Filmfőigazgatóság művészeti osztályának vezetője. *Ortutay Gyula*, a TIT országos elnöke elfoglaltsága miatt csak később kapcsolódik a zsüri munkájába.

A társadalmi zsüri tagjai természetesen megtekintik a szemlén vetítésre kerülő valamennyi filmet. Ismeretes azonban, hogy szemle-filmek *díszelőadásán a kőzőnség* között szavazólapokat osztanak ki, hogy elmondhassák véleményüket a bemutatott filmekről. A társadalmi zsüri az összegyűjtött szavazatok alapján dönt a fődíj odaítéléséről. Az elmúlt év tapasztalatai alapján a zsüri megállapodott abban, hogy a lehetőség szerint csak fődíjat ad ki.

Az értékes fődíj *Tarr István* szobrászművész alkotása, amelyet a többi — a szakmai zsüridíjjal együtt az Állami Áruház kirakatában tekinthet meg a közönség.

A társadalmi zsüri legközelebbi ülését szombaton délelőtt tartja, amelyen a fődíj odaítéléséről dönt.

Ugyancsak hétfőn délután alakult meg a szakmai zsüri is. Elnöke *Fábri Zoltán* rendező, a Magyar Filmművészek Szövetségének elnöke, tagjai: *Bán Frigyes* rendező, *Bokor Péter* rendező, *Hildebrand István* operatőr, *Lohr Ferenc* hangmérnök, *Makk Károly* rendező és *Pásztor István* operatőr. A szakmai zsüri a legjobb forgatókönyvírói, rendezői, operatőri, színésznői és színészi díjakat adja ki.

MAI műsor

SZINHAZ

Nemzeti Szinház: Szeget szeggel (este 7 órakor). Törzs-bérlet.

MOZI

Park: A szerelemre szavazok (szv., fél 5, fél 7, fél 9). **Petőfi:** A II. magyar játékfilmszemle diszelőadásai: Iszony (szv., 6). Fügefalevél (szv., fél 9). **Kossuth:** A szerelemre szavazok (szv., 10). Nikki (szi., 5, 7, 9). **Híradó Mozi:** Magyar híradó. 66/19. sz. Világhíradó. Űrruhában bolygónk felett. Margaréta. Néma romok. Európa-bajnokok. (Előadások 12 órától fél 3 óráig folytatólagosan).

Gyarváros: Nyul kolléga házassága (szi., 6). **Mecsekalja:** A hős, aki fél (7). **Meszes:** Ugrás a sötétbe (6). **Pécsszabolcs:** Sok hűség semmiért (szv., 5, 7). Csak 16 éven felülieknek! **Vasas:** Kék rapszódia (7). **Szigetvár:** A II. magyar játékfilmszemle diszelőadása: Iszony (szv., 8). **Mohács:** Lót felesége (szv., 6, 8). **Siklós:** A II. magyar játékfilmszemle diszelőadása: Fügefalevél (szv., 8). **Szentlőrinc:** Csendes otthon (szv., 8). **Pécsvárad:** A kőszívű ember fiai I—II. (szv., szi., fél 5, dupla helyárral). **Mágocs:** A párizsi Notre Dame (szv., szi., 7). **Bóly:** Az igazság pillanata (szv., szi., 8). Csak 16 éven felülieknek. **Beremend:** Békében élni (8). **Sellye:** Keresztesek I—II. (szv., szi., 6, dupla helyárral). **Harkány:** Az én kis feleségem (szv., 7). Csak 16 éven felülieknek!

PÉCSI RÁDIÓ

17.30: Szerb-horvát nyelvű műsor: Az ifjúság hullámhosszán. — Összeállítás. A tartalomból: Tudósítóink jelentik. — Ivo Robic énekel. — Ifjúsági táborok őszszel is. — Falu és város között. Portré. — Ajándéktekercsen érkezett. — Tarka melléklet.

18.00: Német nyelvű műsor: Hírek és tudósítások három megyéből. Összeállítás a legkedveltebb népzenei felvételeinkből.

18.30: Magyar nyelvű műsor: Zenélő levelezőlap.

18.50: Mi újság Dombóváron? — Riport.

19.05: Híres tenoristák.

19.15: Dél-dunántúli híradó.

19.30: Zenéről, zenére. Közben: A párttaggyűlések tapasztalataiból.

19.58: Műsorismertetés.

20.00: Műsorzárás.

TELEVÍZIÓ

Budapest:

8.05: Iskola-tv. Számtan—mértan (ált. isk. 5. oszt.). Mértani alakzatok szemléltetése.

9.00: Környezetismeret (ált. isk. 4. oszt.). A [illegible] kenyérig.

A táncdalfesztivál győztesei szórakoztatták a nagyszámú közönséget vasárnap délután a Vidámpark szabadtéri színpadán. Tárkányi Tamara, Bakacsi Béla, Toldy Mária és Bodrogi Gyula mellett nagy sikert aratott az Atlantis-zenekar.

A Rijekai Opera Szimfonikus Zenekarának hangversenye

Az őszi hangversenyévad nyitányaként kedves külföldi vendégeket üdvözölhettünk szombaton este a Liszt Ferenc-teremben. Az Országos Kisipari Szövetkezetek meghívására hazánkban vendégszereplő Rijekai Opera Szimfonikus Zenekara tartotta itt első, nagysikerű koncertjét.

A fennállásának 20. év fordulóját ünneplő együtte jelentős szerepet tölt be Ju goszlávia zenei életébe Ezért fokozott érdeklődéss vártuk pécsi vendégszere lésüket, melynek vonzó összeállított műsora érdek zenei élményt ígért. Várak zásunkban nem is csaló tunk. Elsősorban a megsz laltatott művekért érdem dicséretet a megjelenésébe is impozáns benyomást kel zenekar és annak rokon szenves karmestere, *Vlad mir Benic*, a rijekai opera ház zenei igazgatója. H ugyanis külföldi zenekar lá togat el hozzánk, természe tes az az igény, hogy ha zája nálunk kevéssé ismer zenei kincséből is adjon ízelítőt. A rijekai zenekar ennek az igénynek eleget téve, elsőnek Natke Devcic jugoszláv zeneszerző Isztriai szvitjével ismertette meg a közönséget, melyre ez a változatos hangulatú, színesen hangszerelt, hatásos mű kellemes benyomást tett. Rahmaninov Paganini témájára komponált Rapszódiája a koncertpódiumon viszonylag ritkán hallható művek közé tartozik. Igaz, néhány évvel ezelőtt Bánky József tolmácsolás…

…ari Vállalat felhívja az …ZETI KERESKEDELMET.

337-745,340-726
1975 MAR 3

Budapester Rundschau

József Somogyi

1021

DIE FAMILIE
Komposition von József Somogyi in der neuen Wohnsiedlung Óbuda
Unseren Beitrag über die Ausstellung „Öffentliches Eigentum 1945—75" siehe S. 6.
Reproduktionen weiterer Exponate auf S. 2, 6 und 11

nweise Graphiken ich nicht verdie- erden? Oft sinn- Machwerke, die agen. Mag einer ıfik-Fan sein, nun zu nahe treten. rzahl der Leser ist t, dann wird in ine halbe Seite reiben."

straße 3 (DDR).

„Ganz bestechend sind auch immer der die wunderbaren Grafiken in Zeitung, bei denen ich oft bedaure, da 'nur' auf Zeitungspapier gedruckt

ehnte kultureller Revoltution

und die steigenden Einkünfte, die insgesamt die neuartige Weiterentwicklung der Kulturrevolution ermöglichten und erforderten, mithin ihre derartige Interpretierung und Praxis, wodurch ihre weitverzweigten Relationen stets vollständiger in Evidenz gehalten und immer enger miteinander verbunden werden.

1970
Nach
Lo-
pest,
Aka-
im
966—
sen-

tungsbewußtsein nahm in Massendimensionen zu, und damit gewann auch die öffentliche Meinung in der Verurteilung der dem Sozialismus fremden Erscheinungen an Gewicht und Kraft.

Mit den immer höheren technischen Erfordernissen stieg auch die fachliche Bildung der Arbeiterklasse an; auch die Denkart der Bauernschaft ist immer enger mit den Formen der kollektiven Produktion verbunden. Die Tätigkeit der werktätigen Massen ist bewußter geworden, selbständiges und initiatives Denken

LOGISCHEN KAMPF

chen und kulturellen Beziehungen einseitig betonten.

KÉRDÉSEK TÁRLATA

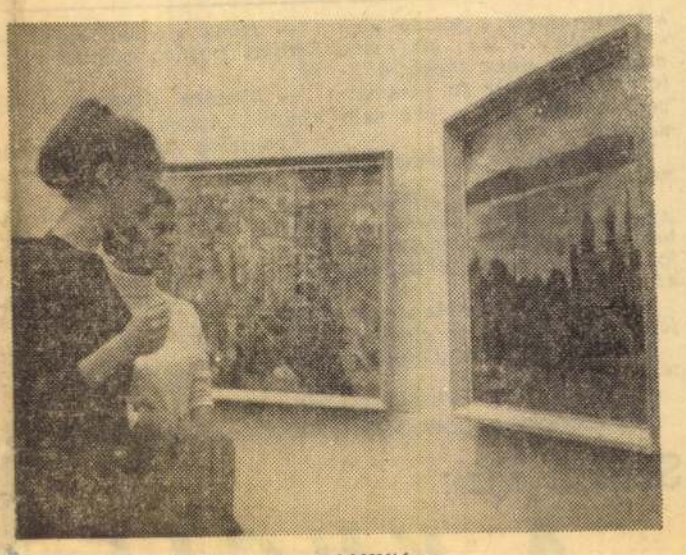

Festmények a kiállításon

Jegyzetek a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításról

HÁROM ÉVVEL EZELŐTT, 1962-ben volt utoljára országos képzőművészeti seregszemle. Nagy várakozás előzte meg a mostani, kettősen jubileumi tárlatot: nemcsak a tizedik kiállítás a felszabadulás óta, hanem a felszabadulás 20. évfordulóján kerül rá sor.

Éppen e kettős jubileum teszi több okból reprezentatívvá ezt a kiállítást. Összegezésnek kell lennie az elmúlt két évtized eredményeiről, s egyben seregszemlének a képzőművészet mai helyzetéről. Ugyanakkor fel kell benne csillannia a jövő útjainak is. A mi volt, mi van és mi lesz adja a kiállítás alaphangját meghatározó akkord hangjait. *De ez az akkord távolról sem zeng tisztán. kellemetlen felhangjai vannak, s lehangoltnak tűnik maga a hangszer is, melyen játsszák.*

☆

MINTEGY négyszázötven művész, körülbelül hétszáz alkotása zsúfolódik a Műcsarnok termeiben. Szó szerint *zsúfolódik*, s ez a kiállítás első hibája. Nyilvánvalóan mindenkinek helyet akartak szorítani, aki csak valamit is számít a magyar képzőművészet életében. Ez a totalitásra törekvés kétségtelenül eredményezett valamiféle teljességet, a színkép vitathatatlanul igen gazdag, de már-már az áttekinthetetlenséggel határos az a nem is mindig indokolt bőség, amellyel az alkotások itt sorakoznak. Néhány művész esetében teljes felesleges például három-négy alkotás szerepeltetése, mert azok színvonala részint rendkívül egyenetlen, részint a mennyiségi halmozás nem teremt minőséget, s valaki attól nem lesz jobb festő, ha négy képe függ a tárlat különböző termeiben. (Ez egy másik rendezésbeli hiba: *néhány művész alkotásait úgy kell felkutatni, ahány, annyi teremben található, ki tudja miért? Ez is a kiállítás elrendezésének „ömlesztett"-ségét mutatja, akárcsak a kisplasztikák elhelyezése: az egyik terem sarkában vagy harminc alkotást zsúfoltak egybe, melyek így elvesztik terüket, egymást zavarják. Ugyanígy agyonnyom bőségével a grafikai tablók sora is. A nézőt zavarja a kép- és rajzfolyam, — dehát az előbb említett, s nem helyeselhető totalitás mi másra is vezethetett volna, mint zsúfoltságra?*)

Somogyi József Siratója című szobra

☆

A LEGFŐBB KÉRDÉS, amelyet egy ilyen reprezentatívnak szánt kiállításnak meg kell válaszolnia, igen egyszerű: *hogyan válaszol a kor kérdéseire a mai magyar képzőművészet?* Természetesen nem holmi sematikus válaszról van itt szó, hiszen a kérdések maguk is több fényévnyire vannak a sematizmus korában „kérdésekké" merevített, vulgarizált társadalmi, emberi, világnézeti problémáktól. *Egy rendkívül bonyolult kor rendkívül sokrétű problematikájának tükrözését kell megkísérelnünk nyomon követni a tárlaton, azt kell vizsgálnunk mennyit és hogyan ragad meg ebből a festő, a szobrász, a grafikus. Arra kell kíváncsiaknak lennünk, hogy a saját szubjektumán át vetítve, mennyire érti meg korát, hogyan tudja a megértetteket kifejezni, illetve mi az, amit nem ért, s vajon mi lehet az oka, hogy nem érti?*

Nos, ha ebből az aspektusból vizsgáljuk a tárlatot, meg kell állapítanunk, hogy *a bemutatott anyag jelentős hányada meg sem kísérli, hogy behatoljon a ma felületi jelenségei mögé.* Tematikában, gondolatiságban teljesen érdektelen, esetleg csak eszközeiben figyelemreméltó alkotások tömege sorakozik a falakon. A mesterségbeli tudást nem lehet elvitatni a művészektől. *Korrektül megoldott munkáik azonban semmiféle mondanivalót nem hordoznak a látvány primér közvetítésén túl. Elmondják, amit látnak, szépen, olykor egészen modern fakturális eszközökkel„ de ehhez a látványhoz a legritkább esetben adják hozzá a maguk véleményét, — vagy azért, mert ilyen nincs is, vagy azért, mert jobbnak látják nem elmondani. Mert a langyos érdektelenség mellett ez is leri a képekről: csak semmi olyat, amibe beleakaszkodhat akár a zsűri, akár a közönség, csak a biztonsági megoldásokat, abból nem lehet baj. Alig akad mű, amely előtt állva nem érezzük ezt. Még a sok formai modernkedés, a különböző izmusok egyes megoldásainak átvétele sem tűnik őszintének.* Attól még egyetlen kép sem lett korszerű, ha vastag festékrétegek csomóit kente rá a művész, vagy ha lecsurgatta a színeket, összemosta a formákat és az egész képet átitatta a görcsös modernkedés szándékával. *Ha ezekhez a kétségtelenül korszerű megoldásokhoz nem a mondanivaló korszerűsége adja az indítékot, hazugnak, keresettnek tűnnek. S éppen ez a korszerű mondanivaló hiányzik a legtöbb esetben.* Nem véletlen, például *Csernus Tibor Nádas* című képe feltűnést kelt. A maga szürrealista elképzeléseit pompásan egybehangolja a technikai megoldásokkal, a kép gondolatvilága és kifejezésmódja egységet alkot, s ezt akkor is tudomásul kell vennünk, ha Csernus képének gondolati tartalmával nem érthetünk egyet. Ugyanígy *Kondor Béla Darázskirály* és *Férfi kompozícióval* című művein is fellelhetők egy nem teljes egészében elfogadható, de igen *szuggesztíven* előadott koncepció jegyei.

A baj ott van, hogy a legjobbak az eszmeileg távolról sem megnyugtató alkotások, — legalábbis a festészeti anyagban. Ennek okát taglalni messze vezetne — de annyi bizonyos, hogy *gyökerei egész képzőművészeti életünk számos megoldatlan problémájáig ágaznak.*

☆

A TÁRLAT LEGJOBB ALKOTÁSAIT a szobrok között láthattuk. *Somogyi József* sokat emlegetett *Szántó Kovács János*a ugyan szinte eldugott helyen áll, de azért felhívja magára a figyelmet, akárcsak *Vilt Tibor Madách*-portréja, *Kerényi Jenő Csontváry*-szobra, *Schaár Erzsébet Károlyi Mihály*-arcmása. A szobrászati anyag jelentős részében *sikerült a magvas mondanivaló és az ezt kifejező-hordozó formai eszközök egybehangolása.* De itt sem lehet említés nélkül hagyni bizonyos technikai megoldások öncélúvá válását. *A hegesztés lépten-nyomon való alkalmazása, az erőltetett ólom már divat és nem művészi szükségszerűség..* Néhány elrettentő példát is láthatunk: elsősorban *Kalló Viktor* íjesztő munkás-figuráját, de a hegesztés „atyja", *Segesdy Gyula* is tartalmi alap nélkül műveli ezt a technikát bemutatott szobrain.

☆

A GRAFIKAI ANYAG jellegénél fogva többet tükröz a műfaj. *Feledy Gyula, Kondor Béla, Kass János, Reich Károly* lapjai kitűnőek, brilliáns technikai megoldásaik ámulatra késztetnek. De még a legjobb alkotásokat is *befelhőzi valami komor befeléfordulás, egy csak ritkán indokolt tragikum.* Mesterségbelileg lefegyverző ez az anyag, de a technika gyakran elfedi a szándékot, a gondolatot. Pedig itt — ellentétben a festők jó részével — *igen sok a nagyonis mély, szívbemarkoló gondolat.* Háború, atomvízió, egy sereg, koncentrációs tábort és fasizmust idéző alkotás, a rendért, a tisztaságért küzdő látomások — gazdag és változatos az összbenyomás, *mégis kielégítetlenül hagy, mert felkavar, de megnyugtatni már nem tud — igaz ,hogy nem is mindig akar.*

☆

A KÉRDÉSEK TÁRLATA — így nevezhetnénk ezt a kétségtelenül nagyszabású, de méreteivel korántsem egyenlő értékű tárlatot. *Kérdés pedig sok van: merre vezet a magyar képzőművészet útja a jövőben; hogyan rendeződnek a képzőművészeti élet belső problémái; mi módon lehet tisztázni rendkívül fontos eszmei kérdéseket; mikor nyílik rá a szemük a művészeknek a kor nagy kérdéseire; hogyan lesznek képesek ezekre adekvát, magas szintű művészi feleleteket adni; mikor válik a megtanult technikai eszközök arzenálja valóban átélt, a kifejezéshez szükséges benső igénnyé, meddig tart még a technikák öncélú bűvölete; mikor szabadulnak meg képzőművészeink a kényelmeskedéstől, a szürke középszertől; mikor lesz uralkodó a regisztrálás helyett az önálló mondanivaló, a világról alkotott művészi vélemény és ítélet az alkotásokban; s mikor válnak ezek az ítéletek eszmeileg biztossá?*

A X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás *inkább maga is csak kérdez, mint válaszol. Helyzetkép, de ha jobban belegondolunk, nem tükröz egészen reális képet mai képzőművészetünk állapotáról.*

Ha azt kérdeztük, hol is tart ma a magyar szobrászat, piktúra, grafika, akkor erre az elmúlt hónapok egyéni tárlatain kaphattuk meg a választ: Borsos Miklós, Vilt Tibor szobraiban, Kohán György képein. Kondor Béla grafikáin. Ők hangolták tisztábbra azt a zavarosan csengő akkordot, mely a nagy tárlat zsúfolt zenekarából felhangzott.

A művészetekben nem biztos, hogy a mennyiségből minőség lesz — *sok gyenge alkotásból sosem születik egy zseniális mű.* Ezt a paradox igazságot lehet kiszűrni a reprezentatívnak szánt, de nem reprezentatívra sikerült mostani tárlatból. Ám, ha ennek és a tárlat felvetette kérdések légiójából eredő tennivalóknak a tanulságait levonja kultúrpolitikánk, *akkor* valóban fordulópont lehet képzőművészeti életünkben a X. kiállítás.

Takács István

Kovács Ferenc kisplasztikája: Lovak

TÉNAGY SÁNDOR:

Változatok egy témára

1

Erőtlenül, meggémberedve, ha széthull szinte csontod,
ne gondolj az egyetlen-Egyre. Magadat tovább rontod.

Élj akár végleg mozdulatlan, s ne félj magadra nézni.
Vigaszt is kár keresned abban, hogy ő is épp így érzi.

2

Elviszed kicsiny álmod, kicsiny életed.
És életem kicsinységét is elviszed.

Hidd el, olyan nap ez is, akár a többi.
Hétfő, szerda, péntek — csak nem kell visszajönni.

Nem kell szolni semmit. Nincs kérdés, nincs válasz.
Kinyitva minden, hogy könnyen kitalálhass.

Hidd el, olyan nap ez is, akár a többi.
Csupán csak az fáj, hogy nincs mit megköszönni.

3

Ó, arcodat letörölték, a vonások összetörtek;
hajdan-volt hévvel pörölnék, ha nem lennék sokkal bölcsebb.

Ó, józanság, könyörtelen, sorsom ágyadban fekszik.
Milyen kár, hogy a szerelem egy nap alatt is megöregszik.

KISS DÉNES:

Hogy ne legyen lakatlan

Az ember barátai között nő fel,
hát felveszi arcukat is idővel.
Mozdulataikat, akár a ruhát,
viseli az ünnepi utcákon át.

Szavaikat használja akaratlan:
beléjük költözik s nem lesz lakatlan
köztük a tér s elválasztó csont, izom,
sem a saját öröm, sem a fájdalom.

SZAPUDI ANDRÁS:

Dal, fűszál-hangra

Szép szenvedésre hozott az anyám
és árvaságot testált rám apám —
azért vagyok én rozsdaverte fű
azért vagyok én szomorúszemű

csillag-habocskák elhömpölygetik
késlekedő szívem a szívedig —
folyók sodrával ballagó kövek
türelme intse békére szíved!

Szabó Pál:

A KUGLI

Bogdán Károly, takarmánykezelő és raktáros előrehajolva áll a kuglizóban. Jobb kezében a golyó, egyszer előre lendíti, egyszer hátra.

— Nem lesz hét fa, van rá egy tízesem! — mondja Mirnák Károly brigádvezető és egy tízest a földre dob. Bogdán a pénzre sandít, de a golyó csak lendül. Most egy másik ember szól.

— Itt is egy tízes, hogy nem lesz! — s ismét repül egy tízes.

A golyót a hóna alá csapja, zsebében kaparász. S ledob a földre két tízest. Fiatalok és idősebbek csomóra gyűrődnek, s nézik a pénzt, s nézik Bogdánt.

Egy lendület előre, hátra, s aztán durr. Belevágott. A golyó szinte csúszik, mintha a pálya jeges volna, a babák csörömpölnek, s ahány ember, annyi nyak mered a fa felé.

— Négy! — mondja kissé meghökkenve Mirnák. — Még két dobás van.

Úgy válogat a golyók között, mintha a nyereség máris a markában volna.

— Szerencsés kezed van, hallod! — fanyalog a traktorista.

Az iménti pózzal veselkedik neki megint egyszer, kétszer, háromszor és durrbele!

— Bal spiccre volt! — rikkantja Mirnák Károly vigan. Igaz: a golyó észnélkül kalóttyol össze-vissza. Szóval, olyan vángli lett ebből a dobásból, mint a pinty.

A golyó megit kirepült, de túl a dobódeszkán ért földet. Hiába szórta szét a fennálló babákat.

— Meritlás volt! — rikkantják egyszerre a fogadók és gyorsan kapkodják fel a pénzeket.

— Hiába, na, — mondja Bogdán. — Nekem nincs szerencsém. Tegnap se volt szerencsém, ma sincs, holnap se lesz...

Mirnák rikkant, s közben a pénzeket simogatja, s tácájába teszi:

— Akinek a mai világban szerencséje nincs, annak esze sincs... — kacag Mirnák.

Bogdán Károly hátrább lép, s szinte szónokolva mondja:

— Nem szerencse vagy nem szerencse kérdése itt semmi. Nekem jó három gimnáziumom van, éppencsak hogy... nem érettségiztem és mégis, mi vagyok? Felkelek már hajnalban, háromkor, de sokszor kettőkor, mert a jószág nem vár, aztán... az elnöknek, még annyi sincs, mégis ő itten az elnök. De én nem udvarlok. Neki meg éppen nem udvarlok.

— Aki szép lányt akar, annak udvarolni kell...

A közelben autó áll meg. Ajtó csapódik, s három ember megpakolt aktatáskákkal igyekszik keresztül a gyepen az iroda felé.

— A járásiak. Biztosan most jönnek köszönteni az elnököt.

— Igen! A kormánykitüntetés!

— Hát persze. A szövetkezet mégiscsak jól megy, ez az igazság. Viszont az is igaz, hogy ebben igen nagy szerepe van az elnökünknek is, — magyarázza Mirnák.

— Neki? Nagy szerepe? Nekem van nagy szerepem, meg neked, meg... mindenkinek, aki két kezével vagy az eszével becsületesen dolgozik! — magyarázza Bogdán, s sorba mutogat az emberekre.

— Na-na, hát azért mégiscsak...

—Mit, hogy?

— Hát, az, hogy hát... fejének azért mégiscsak kell lenni, hát mi vagyunk a kéz, meg a láb, ő, mármint az elnök a fej, meg az ész. Így van ez rendjén, Bogdán sógor! — magyarázza Mirnák.

— Legyen feje, de azért nekem is adhatna más beosztást vén létemre! Nem bírom én már. Egy szép hajnalon ott fordulok fel a siló mellett.

— Szedd össze magad és eredj be az elnökhöz. Most talán jobb hangulatban is van, mint máskor.

— Hogy én beállítsak hozzá? Próbáltam. Nem ér semmit. Hát én többé hozzá nem megyek, annyi szent.

— Hát akkor ott lesz az őszi közgyűlés. Terjeszd a gyűlés elé.

— Őszi közgyűlés... — legyint. Zsebbe dugja két kezét s bámul kifelé.

Megannyian Bogdánra néznek, aztán két ember összesúg, és szótlanul elmennek. Egyenest az irodaház felé. Bogdán is, Mirnák is, megütközve néznek utánuk.

— Hova mennek ezek? — kérdezi Bogdán megiszonyodva.

— Mennek köszönteni az elnököt, nyilván!

Lehuppan a lócára, s két térde közé csüngeti a kezét, s csendesen nyögdécsel, — Micsoda rongyok az emberek. Miden lehető alkalmat felhasználnak, hogy... hízelegjenek, udvaroljanak...

Mirnák riadtan ül le mellé.

— Hát az emberek, nem valami földreszállt angyalok. De neked mi bajod van sógor?

— Nekem, van annyi, hogy... más embert már enynyivel régen eltemettek volna...

— No, de mégis! Vészes vérszegénység?

— Nahát, ez mégsem olyan vészes, még tán az a jó. A feleségemnek meg magas a vérnyomása.

— Az enyém is alacsony, az asszonyé magas... hát így állunk, sógor.

— Mindkettővel lehet élni, csak okosan. Különben pedig az elnökünknek is alacsony a véryomása, és éppen a minap magyaráztam neki is, hogy csak feketét inni, feketét. Naponta legalább három-négy duplát, sógor, akkor nincs semmi baj.

— Valaki már mondta nekem, de... amúgy, törökösen nem szeretem, nincs rá ándugom, egyáltalán. Akartam már itt venni a szövetkezetben, de nincs. Hiába rendelnek, mire ideérne, el is fogy.

— Tényleg nem lehet, de... én bentjártam Debrecenben és... az elnökünket akartam kitűntetése alkalmából megajándékozni, de... a család csak egymást segítse inkább. A sógor, a sógort, a koma a komát, vagy éppen fordítva...

— Az átkötő gerendáról levesz egy aktatáskát, kicsatolja, s kivesz belőle egy új kávégépet. — Tessék. Használd egészséggel.

Bogdán feláll. Meghökkenve kérdi:

— Mi ez?

— Kávéfőző. A legújabb modell. Tulipán. Így kell üzemeltetni, nézzed! — mutogatja, babrálja. — Tessék. Aztán naponta három vagy négy kávét!

— Hiszen... De hiszen akkor — révedezik Bogdán és a gépet szórakozottan forgatja. Valahova messze néz. — Akkor nem muszáj nekem örökön hajnalban kelni, amíg csak élek... Köszönöm, sógor! — s már indul is.

— Dehát hová mégy? — csudálkozik amaz.

— Hogy hová? Megyek, evvel a kávéfőzővel köszöntöm az elnököt! Neki is alacsony a vérnyomása, nekem is, kvittek vagyunk! Szerbusz! — és elmegy.

Mirnák néz utána, néz, aztán kiált az állító gyerekhez:

— Vigyázz, te! — s négy golyót egymásután dob ki. A babák csörömpölnek, s az utolsó dobás után lekucorog és bámul a guruló golyó után.

Káldi János:

Favágók, hazafelé

Mennek az őszi holdvilágban.
Kalapjukon sok vadvirág van.

Még villog a holdas fejszeél, —
a mai napon már nem beszél.

Még ideszáll egy tompa, jó dal, —
de elfogy a két favágóval.

Sass Ervin:

ELÉGIA

Nehéz annak, ki velem él,
nehéz annak a só, kenyér,

az íze is, ha keserű,
nem oldja fel vidám derű,

Nehéz annak, ki velem él,
dacos szót kap szerelméért,

s szerelméért, mit ad nekem,
őrizheti az életem,

Nehéz annak, ki ve
nehéz annak a só, k

édes mézet sose vá
ha pusztulnék jajt k

Igaz szíve mened ék
bezárkózom oda én

Tallózás

irodalmi f

A folyóiratszerkesztés kompromisszumok sorozata a követelmények és a rendelkezésre álló anyag között. Néha e kompromisszum sajnálatosan gyenge eredményeket szül. Néha, mint például az

ÚJ ÍRÁS

októberi száma esetében, kiemelkedően jó szám jön létre.

A Új Írás legfrissebb száma *egymagában is reprezentálhatná mai irodalmunkat.* Ha egy magyarul olvasó külföldinek a kezébe kerül, nagyszerű áttekintést nyer belőle irodalmunk jelenlegi helyzetéről, alkotói és tematikai vívódásairól, eredményeiről és félsikereiről, s nem keveset ismer meg a számból az egész magyar életet napjainkban jellemző problémákról sem.

Különösen a versanyag áll a korszerű gondolatiságot és korszerű kifejezési eszközöket egyesítő magas költői teljesítmények jegyében. *Garai Gábor* egy tőle szokatlanul nagylélegzetű versben foglalja összsze egy közönségesnek tűnő nyári hétköznap gazdag élményanyagát. A *Kedd* magába sűríti Garai jellemző sajátosságait: *a szoros gondolati felépítettséget, a racionális emóciókat, a nagy emberi-társadalmi kérdésekre való érzékeny, szubjektiv vonásokkal átszőtt reagálást* — de kapcsolódik ez a vers a fiatal szovjet költő-nemzedék poémáihoz, s a Garaival egyívású magyar poéta-generáció verseihez, *Juhász Ferenc Babonák napja, csütörtök,* vagy *Nagy László A zöld angyal* című költeményeihez. *Ladányi Mihály* mintha csak példákat akarna adni az új kötetéről éppen ebben a számban kritikát író *Diószegi András* ítéleteihez, mert két versében pontosan azokra a sajátos, egy egész költői csoportot jellemző életerzésekre hoz illusztrációt, melyet Diószegi így fogalmaz meg: *„Megsejti az új század születését, korunk forradalmi mozgásának sajátságait, s egyben őszintén átéli a nyugtalanító érzést, hogy a bennük való részvételre nincs eléggé felkészülve." Csanády János* versei ugyanabban az élménykörben mozognak, mint a Kortárs októberi számában olvasható *Megperzselt arcok* című költeménye: *a számvetés, össze-*

Szerkesztői üzenetek

T. Mária, Tófej: A versek nem úgy születnek, hogy valaki elhatározza, és leül verset írni. Ahhoz, hogy egy írástudó ember költő legyen, az kell, hogy olyan értékes mondanivalója legyen, mely nemcsak számára fontos. A tehetség pedig önmagában még kevés, mellette sokat kell olvasni és tanulni is. Többek között ismerni kell a magyar nyelvtant és helyesírást, hiszen miféle kovács lesz abból, aki nem tudja, melyik az üllő és melyik a kalapács, s milyen verset ír az, aki így ír: — Ringat a lágy szellő. Ébrendj fiam, hisz ébred a város.

K. Pál, Andráshida: Kis éji zene című verse nem mérkőzhet Mozart zenéjével. A ritmus és a rím kedvéért, értelmetlen összetételeket is hajlandó leírni, ilyenek például a tarka fény (?) ásítva szétfoszlik, nyers életiram botlik... Vagy a Könnyek dala című versében: dalol a néma görcs, az életörv (ez vajon mi lehet) és dalol a magába szálló talány. A versbeli hála pedig zagyog —, mint a beküldött két írás. Sajnos, nem tudjuk biztatni.

Az Északzalai Állami Erdőgazdaság erdészetei

kocsányos, kocsánytalan és vöröstölgy makkot korlátlan mennyiségben FELVÁSÁROLNAK

3—5 Ft-os kg-os egységárral

GYŰJTSE A MAKKOT!

1948

Hozzászólás

NÉHÁNY JAVASLAT

Megyénk, az ország egyik legszebb része, idegenforgalom szempontjából adottságai nagyobbak, mint bármelyik megyének, csak *az illetékes szerveknek kellene a lehetőségeket jobban kihasználni.* Ezért helyeselném Seben Mátyás javaslatát, miszerint az érdekelt szervek, a vitában résztvevők üljenek össze egy megyei szintű tanácskozásra.

A jövő évi tervbe szervesen beilleszthető lehetne *az NTE. alakulásának 100 éves évfordulójára tervezett országos sportünnepség.* Lehetne egy, vagy két hetes sportműsort is összeállítani és lehetőség lenne az ország sportközvéleményének figyelmét megyénkre irányítani.

El tudnám képzelni a szomszédos Ausztria sportszervezeteinek meghívását (velük úgyis jó pár zalai és Vas megyei sportkör barátságba került az elmúlt évek során), továbbá más ország sportolóinak meghívása sem lehetetlen, így: Herszon megye, mint testvér megye delegációjának meghívása (sport és kulturális téren), de akár jugoszláv és cseh sportbarátaink meghívása sem ütközhetne nehézségekbe. Ez a két hét egyéb vonalon is emelhetné az idegenforgalom növekedésének lehetőségeit megyénkben, megfelelő program szervezésével és persze kellő idegenforgalmi propagandával.

Zalában számos jó népi zenekar van, érdemes lenne népizenekari fesztivált rendezni, aztán magyar nóta hangversenyt és népitánc bemutatót is rendezhetnénk. Erre jó idő esetén alkalmas lenne a Béke kertmozi szabadtéri színpada.

Országúti kerékpárversenyt is lehetne rendezni, amely egy vagy két napos lenne és Zalai körversenyként hírdetnénk. Útvonal javaslat: Nagykanizsáról indulna, Letenye — Tornyiszentmiklós — Lovászi — Lenti — Zalabaksa — Zalalövő — Zalaszentgyörgy — Andráshida — Zalaegerszeg. (Ez lenne az első napi kör.) Zalaegerszegről indulna másnap, menne Zalaszentiván — Pókaszepetk — Zalabér — Zalaszentgrót — Kehida — Zalaapáti — Zalaszabar — Galambok és a 7-es műuton Nagykanizsára, mint végcélba.

Ezeken kívül még sok lehetőség van megyénk más tájainak látogatottságát megnövelni, például a későbbiek során rendszeressé válhatna évről évre visszatérően: *Rádiházán és Egerváron lovasbemutatók, lovasjátékok rendezése,* időnként egy-egy országos jelentőségű vándorgyűlés, kiállítás, fesztivál, zenei hangverseny rendezése. Mint pl. *fiatal festőink, szobrászaink tárlata,* bemutatója (Zalaegerszeg, Nagykanizsa), *országos dalostalálkozó* (Nagykanizsa), fotokiállítás Zalaegerszeg, Nagykanizsa, de akár járási székhelyen is, *borverseny, gyümölcskiállítás,* országos, vagy országrészi szinten. Bélyegkiállítás, filmfesztivál, úttörő és ifjúsági találkozók. Ez utóbbiak Zalalövőn és Lentiben.

Nagyobo propagandát kellene kifejteni a *zalai tájjellegű boroknak* is. Zalaszentgrót és vidéke, Zalakoppány, Pogányvár (Orosztonytól Nagyradán keresztül Zalakarosig), Murarátka, Tormafölde stb. Ezeken a helyeken kirándulásokat, borkóstolókat, versenyeket lehetne rendezni.

Horgásznapok és versenyek rendezésére alkalmas folyóink vannak a Kerka, a Zala, a Mura. Ugyanakkor a horgásztanyák építése mellett el tudnánk képzelni a nyári víkendezést is, jó pár helyen alkalmas lenne a Kerka és a Zala folyó is fürdésre, szabadtéri strandok létesítésével.

Őszi és nyári programjainkat vonzóvá lehetne tenni a sokszor jól bevált majálisokkal, juniálisokkal, vidámvásárok rendezésével, amelyre megyénk számos helysége alkalmas.

Megközelítőleg sem merítettem ki a lehetőségeket, csak néhány javaslatot vetettem fel a sok közül. Gondolom, megyénk lakosságának még számos jó és megoldható javaslata van, helyi jellegeknek megfelelően.

Horváth László
Egyesült Izzó, Nagykanizsa

ESTI HIRLAP

HOLNAP: 1021

budapesti fiatalok vietnami műszakja

Gazdag program az ifjúsági napokon

Kiadták a KISZ képzőművészeti nagydíját

Gazdag eseménysorozatot nyújt a hét végére a III. budapesti ifjúsági napok programja.

Holnap a budapesti egyetemek, középiskolák és üzemek fiataljai vietnami műszakot tartanak a szabadságért küzdő nép megsegítésére.

A *Közgazdaságtudományi Egyetem* hallgatói a Kőbányai Téglagyárban és a Gödöllői Diákkollégium építkezésén vállaltak munkát. *A Budapesti Műszaki Egyetem* és az *Eötvös Loránd Tudományegyetem* KISZ-istái az egyetemi kollégium és a XI. kerületi Andor utcai lakótelep építkezésén vesznek részt. *A VIII. kerület középiskolásai* vállalták, hogy holnap a Pomázi Állami Gazdaság mezőgazdasági munkálataiban segítenek. Az *Autóvillamossági Felszerelések Gyárának nyolcszáz KISZ-fiatalja* kétműszakos munkát szervez.

A Sportcsarnokban *holnap* rendezik *a VII. budapesti társastánc-versenyt és a III. nemzetközi társastánc-fesztivált.* A bemutatón *Drezda, Prága, Berlin, Graz* legkiválóbb táncospárjai és a budapesti társastáncklubok együttesei vesznek részt.

Érdekes programot szervezett az MHS budapesti elnöksége is: holnap délelőtt 9 órakor a Népligetben — a többi között — repülőmodell-verseny és motoros akrobata bemutató kezdődik.

A XIV. kerületi lőtéren a középiskolás tanulók lövészversenyét rendezik meg.

Ma délben az *Ernst Múzeumban* megnyílt a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának* hagyományos évi tárlata, ebben az esztendőben Stúdió 66 címmel. A zsüri 750 műalkotásból választotta ki a tárlaton látható *120 festményt, 110 grafikát és mintegy 100 szobrot és érmet.* Egy egy alkotó általában három-három festménnyel, illetve szoborral mutatkozik be.

Somogyi József szobrászművész ünnepélyes megnyitója után került sor a díjak kiosztására.

A KISZ képzőművészeti nagydíját Sváby Lajos festőművész kapta,

a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának díjait *Benedek György, Lakner László, Szabó István* és *Veress Sándor* festők, *Melocco Miklós* és *Papachristos Andreas* szobrászok, valamint *Gy. Molnár István* és *Pásztor Gábor* grafikusművészek nyerték el.

★

Ma délelőtt mintegy *tízezer fiatal képviseletében Gyöngyösön összehívták Heves megye első ifjúsági parlamentjét.* A KISZ Heves megyei végrehajtó bizottsága első titkárának megnyitója után vitaindító előadáson ismertetik a megye iparának feladatait, s meghatározzák *a fiatal műszakiak* és szakmunkások termeléssel kapcsolatos tennivalóit. Az ülés délutáni szakaszában az ifjúmunkások, műszakiak és újítók problémáit beszélik meg, értékelik az elmúlt évi munkaversenyt és *megjutalmazzák a legjobbakat.* Holnap szekcióülésekkel folytatódik a tanácskozás.

ünnepi hetekre

A múlt évhez hasonlóan, idén, júliusban is színvonalas kulturális műsor várja a sporoni ünnepi hetek látogatóit.

A hagyományokhoz híven, toronyzenével kezdődnek az ünnepségek. Érdekes lesz (ugyancsak a megnyitás napjának estéjén) öt megyei kórus hangversenye. Ott lesz a fertődi Haydn-kórus is. A majdnem három hétig tartó ünnepi hetek érdekes eseménye lesz a lipcsei kórus vendégfellépése. A Szent Mihály templomban megrendezésre kerülő Mozart-hangversenyen fellépnek az Állami Operaház szólistái, valamint az Arezzóban aranyérmet nyert Veszprémi Vegyeskar tagjai.

Színházi élményben is bőven lesz részük a Sopronba látogatóknak: a győri Kisfaludy Színház vendégszerepel két napig, majd az Operaház előadásában láthatjuk a Pillangókisasszonyt.

Zenés felár

címmel ismét jelentkezik ma este a „Royal Rádió, Budapest...” A Magyar Rádió nyilvános adása a Royal Szállóból ezúttal az előző egyenes élő műsoroknál is fokozottabban „zöme-zene” lesz. Táncdalok és cigánydalok, magyar nóták és sanzonok mellett pódiumra lép Seress Rezső, a „Szomorú vasárnap...” világhírű szerzője, Octavio Pacco, a Dobsa-együttes és Suha Balogh Kálmán népi zenekara mellett hallhatjuk Wuchinger Gáspár hárfást, Farkas Antal sramli-együttesét és Pálvölgyi József verklist is. A színes műsor riportere ezúttal is Sipos Tamás, míg a konferanszié szerepét Rátonyi Róbert tölti be.

tet, mintha
ban lenne.

Ezúttal
ház újítja
tatív kiállít
osztásban a
rát. A c
ta, Egisztus
Miklós, K
rályasszonyt
bi szerepet *Vass Éva*, *Cs.* rendezi az Elektrát, két fő-

A ZSÜRI TAGJA...

Marpessa Dawnt, a Feke film főszereplőjét beválasztott szeti fesztivál filmbíráló biz Dawn.

Április 16 — szombat

KOSSUTH:

14,00: Hírek. — 14,20: Liszt-zongoraművek. — 14,45: Mi történt a héten a nagyvilágban? — 15,00: Csak fiataloknak! Tánczene. — 15,40: Gottlieb Frick énekel. — 16,00: Hírek. — 16,15: Hétvége... Zenés műsor. — 18,00: Hírek. — 18,10: Mozart-lemezek. — 19,00: A bohócsüveg

RÁDIÓ ÉS TEL

nósok, figyelem! — 20,25: Romantikus hangverseny. — 22,00: Könnyűzene. — 22,30: Hírek.

Április 17 — vasárnap

Somogyi József, művész

A délelőtti vita

SOMOGYI JÓZSEF *(Budapest, 50. vk.)*, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora kifejtette: a törvényjavaslatban megszabott szép célok eléréséhez szükséges, hogy népünk ismerje múltját, értse és becsülje annak nemes hagyományait, vállalja-szolgálja a jelent és ebben a folyamatban olyan új alapokat teremtsen, amelyekre később újabb hagyományokat építhetünk.

A továbbiakban a képviselő felhívta a figyelmet a leendő törvény következetes végrehajtására, arra, hogy bürokratikus szemlélet ne akadályozhassa meg a jó törekvéseket. Szükséges ez azért is, mert a közművelődés iránti igény mindinkább áthatja egész társadalmunkat s ennek eredményeivel már a közízlés formálódásában is találkozhatunk. Végezetül hangsúlyozta: rendkívül fontos, hogy a kisebb és nagyobb közösségek művelődési lehetőségeit megteremtő, kulturálódási szokásait kialakító embereket a közművelődés ügyét jó irányban előmozdító bölcsességgel, szakértelemmel vértezzük fel.

– : A délelőtti vita

2.

Népszabadság, 15.

Somogyi József, szobrász

Tanévnyitó ünnepség a Képzőművészeti Főiskolán

A Képzőművészeti Főiskolán pénteken ünnepélyes külsőségek között a 105. tanévet nyitották meg, az ünnepségen részt vett *Molnár Ferenc* kulturális államtitkár is. *Cifka Péter* egyetemi docens, a Képzőművészeti Főiskola főtitkára köszöntötte a főiskola oktatóit, valamint a nappali tagozat 180 hallgatóját, köztük 34 első évest. *Somogyi József* Kossuth-díjas kiváló művész, a főiskola rektora tanévnyitó beszédében egyebek között ismertette az 1976—1977-es tanév programját, a feladatokat.

Az első éves hallgatók eskütétele után a főiskola rektora átadta a *Kondor Béla-díjat*, plakettet és oklevelet *Drozdik Orsolya* sokszorosító-grafikus hallgatónak. Az ünnepség alkalmából nyújtották át az oklevelet az 1975—76-os tanévben végzett 34 hallgatónak, valamint a vasoklevelet *Dalmát Piroskának*, aki 1913-ban szerzett diplomát, a gyémántoklevelet *Csépay Margitnak*, aki 1916-ban és *Decsy Etelkának*, aki 1915-ben fejezte be főiskolai tanulmányait. Az aranyoklevéllel *Tóth Sándort* és *Vasvári Józsefet* jutalmazták, mindketten 1926-ban szereztek diplomát. *Balogh Jenő* tanszékvezető egyetemi tanár méltatta a jubilálók több évtizedes művészi tevékenységét.

— Tanévnyitó ünnepség — — — 9.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 2.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

1973 SEP 16

Somogyi József Kossuth-

Magyar Hírlap

díjas szobrászművésznek.

dott köszönto beszédet,
kat adtak át.

KÉPEK A RÉGI ÓBUDÁRÓL címmel a Budapesti Történeti Múzeum rendezésében Pest, Buda és Óbuda egyesítésének 100. évfordulója alkalmából, a Kiscelli Múzeumban grafikai kiállítás nyílt szombaton. Megnyitóbeszédet Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész mondott

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 AUG 19

Csongrád m. Hírlap

Somogyi József

1021

SOMOGYI JÓZSEF: TANULMÁNY

GÖTZ JÁNOS: „IVÓ SZARVAS IX."

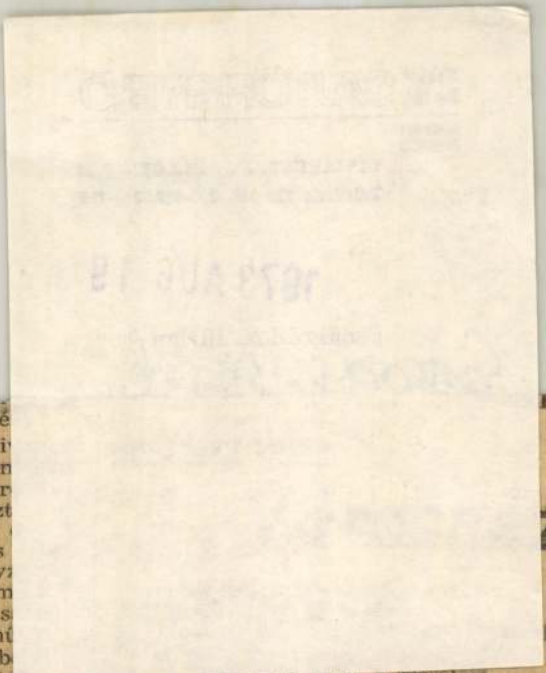

...matikusabb,
...zt mondani,
... már saját
...yatlás tanúi
...ló."

...e az ember
...Marx György
...nem szab
...lely a fejlő-
...te — szerk.
...or az embe-
...ég szédítőbb
...?"

...eri agy ké-
...c kimerítve,
... és teremtés

... az egész
...kint az élet-
...tatásügyünk
...ott ki, mely
...ek megszer-
...t. Szemléle-
... gondolatot
...íjas tudós:
... oktatásnak

...lemben az ember önmagát alkotó lé...

Közművelődésünk társadalmi hi... az, hogy valamennyi emberben ébren... az önművelés vágyát. És megter... hozzá a feltételeket, kielégítse ezt... igényt. A népművelés — bár nagy ... szítéseket tesz — még jobbára adós ... Kevés a helyi kezdeményezés, hiány... adottságok és tennivalók józan ism... A gazdasági szakemberek többsége s... még nem sokra tartja az ember mú... désének szerepét a termelésben. Leb... a legfontosabb „termelőerő" ezen ön... újító szellemi-lelki szükségletét. Hermann István éppen Marxra hivatkozik midőn kifejti, hogy a „kultúra igazi nagy funkcióját csakis abban lehet látni, hogy az ember, aki kikerül a termelési folyamatból, a kultúra segítségével... más szubjektumként kerüljön vissza a termelésbe". Vagyis többet tudó, kiegyensúlyozottabb dolgozóként lépjen a munka műhelyébe. A termelés új „titánja" — a tudomány, mely az emberrel egyesülve válik nagy teremtőerővé. Ez az egyesülés pedig — tanulás!

Önművelés!

BALOGH ÖDÖN

... tiszta mint a szerelem
mely hárfázik az árkádok alatt...

...bontják az éppen megkötött betont
(ó állhatatlan szerszám-agyvelők
s ó fejcsóváló bölcs munkáskezek!)
berzeng a költő — turisták feszengnek
s a partfürdőn már napfény hempere...

...a szobrász gyűjti homlok-gyöngyeit
egy festő példaképet válogat
szövőgép-karban lányok énekelnek
az öntödében felsír a kokilla
s egy csecsemő a gyermeklány ölébe...
míg észrevétlenül lehull az est...

Jókedvvel, bőségge...

Számtalanszor nyomon követtem a kenyér születését. Megtanultam magot tisztítani, jó puha ágyat vetni a búzának, nógattam lovakat a vetőgépek előtt, figyeltem, ahogy a növény sápadt csírája áttörte a talajt, növekedett, szárba szökkent, kalászt eresztett, aztán hirtelen megszőkült, mint erős napon a lányok haja. Szedtem markot, megtanultam kaszálni, dolgoztam szívverésritmusú cséplőgép mellett, kuporogtam az új liszttel hazatérő szekerek tetején. Végigbámultam számtalan kenyér-

gyerekeket. És akkor a kollégium sokgyerekes gondnoka, családja végső tartalékát kölcsön adta nekünk. Olyan jó szívvel adta, mint ahogy az egyik szegény ember segít a másikon. Sok idő telt el azóta, sok minden történt velem is, a gondnokkal is, most mégsem kívánhatok neki mást, mint, hogy legyen meg bősé-

volna. Íme: 1931 és 1940 ... mázsa volt a termésátlag ... ennek majdnem a dupla... ma: nagyon sokáig nem... meg a búzát. A paras... ahogy a szakember mon... melő — a búzatermesztés... erkölcsi elismerést kapta... jutalom elmaradt. Ma n...

Az egyik, és nézetem szerint legfontosabb kérdés, hogy mi magunk menynyire hiszünk abban, hogy képi gondolkodás létezik, hogy bizonyos esetekben a képekben való gondolkodás nélkülözhetetlen rendszer, helyettesíthetetlen rendszer és bizonyos esetekben más rendszerekre át nem fordítható rendszer.

Ha most közelebbről nézzük azt, hogy mit is jelent ez, amit itt az előbb elmondtam, akkor már szakmai kérdésekhez nyúlunk. Ugyanis, amit vizuális gondolkodásnak, tehát vizuális képekben való gondolkodásnak merünk nevezni, egyelőre nem akziómaként, mert igazolási rendszerünk még nincsen kidolgozva, tehát a képekben való gondolkodás tulajdonképpen egy olyan pszichológiai folyamat, amikor kép kapcsolódik képhez és ezt közönségesen képi asszociációnak nevezzük. *Aki arra hivatkozik mindig, hogy az asszociációs készséget kell minden módon, minden rendelkezésre álló eszközzel fokozni, az úgy vélem, egyformán érvényesen beszél a film szakterületén is és a képzőművészet szakterületén is.* Egy képzőművész nem gondolhat többet, nem várhat többet a művészettől, mint azt, hogy a mű nézése közben a néző kialakítja a maga asszociációs rendszerét és úgy jut el a műhöz és a művészhez, hogy ez a rendszer viszonyba kerül a művésszel.

Én azért piszkálom ezt a kérdést, mert a szemle sok tapasztalatot hozott azon a téren, hogy mi magunk is szkeptikusan vizsgáljuk ezt a problémát. Gyakran szőnyegen levő kérdés, hogy mi is a viszony aközött, hogy én a kép jeleit fogadom be és rendszeresen magamban viszem végig a saját képtársítási rendszeremen, és hogyan viszonylik ehhez a szó, amelyet egy rossz pedagógiai hagyomány eredményeként mi a tudatosítás egyedüli racionális formájának szoktunk tekinteni.

Mindannyian berzenkedünk ez ellen, ennek ellenére a hibát sorozatosan elkövetjük. *Elkövetjük az által, hogy amikor műalkotást elemzünk, állandóan dolgozik bennünk, egyszóval valami fúr bennünket, hogy fogalmazzuk meg a hatást. Mihelyt azonban ezt a hatást sikerül megfogalmaznunk, ezzel áttértünk egy másik rendszerre. Ha ennek a rendszernek nem direkt a kapcsolata a képi rendszerrel, akkor nem azt végeztük el, ami a feladatunk, nem kapcsoltuk össze a művet a nézővel, hanem ellenkezőleg, a nézőnek hátraarcot mondtunk a műhöz képest.* Na, hogy most mi az, ami bennünk dolgozik, amikor ezeket a hibákat sorozatosan elkövetjük, nagyon egyszerű: rossz hagyomány, amely ellen azt hiszem, itt volna az ideje küzdeni. Nem úgy, hogy deklaráljuk a szokásos ellenkezőjét, hanem úgy, hogy végül mégiscsak egy asztalhoz kényszerítsük azokat, akik itt esetleg ellentétes nézeteket képviselnek, és próbáljuk ezt a dolgot egymást tisztelve úgy megvitatni, hogy ebből konkrét eredmények születsenek.

Szó és kép viszonyában — gyakori probléma — a képileg kitűnően megoldott filmekben is a szöveg „letapossa" a képet. És azzal az egyszerű eszközzel, hogy megjelenik valami képileg érzékletesen direkten, és akkor hallok egy hangot, amelyik az ott képileg direkten érzékletesen megjelent jelenségre mond egy meghatározást. Felteszem a kérdést, ez volna nézetem szerint a legfontosabb vitakérdés a jövőre nézve, és azt hiszem, nagyon hosszú ideig: mi a szónak a szerepe akkor, amikor mi képet mutatunk, és amikor képi asszociációkra akarjuk serkenteni a nézőt? Mert ez a dolgunk. A képekben való gondolkodás e nélkül elképzelhetetlen. Mi történik akkor, hogyha a néző számára egyszerű-

úgy kapcsolhatók be a tevékenységbe, hogy minden elképzelhető pszichológiai hatást kihozhatunk. Mihelyt ebből valaki kilép, és egy agresszív színhatásra megy rá, a fokozásokban végül is túllő a célon. Érzékeny embernek kifejezetten idegesítő — ehhez hozzá kell tennem azt a nagyon személyes véleményemet, hogy én nem hiszem azt, hogy az élet stresszeivel szemben másik stresszel kell védekezni. Én ebben nem hiszek. A stresszekkel szemben harmóniával, renddel kell védekezni. A színekről ma már annyit tudunk, hogy ezt a rendet, harmóniát mondhatnám akadálytalanul közölni tudjuk ilyen technikai feltételek mellett, amelyek rendelkezésre állnak a filmművészek számára.

A festők nevében még valamire utalnék a színnel kapcsolatban. A portréfilmek között Bernáth Aurél esetében volt tapasztalható az a különös dolog, hogy a film hamisít. Rettenetesen sok függ attól — borzasztó komplikált, hosszadalmas folyamat a bemérések, a színbemérések —, hogy hogyan alakul a színhőfok. A legkisebb tévedés a színskálában, elképesztő torzulásokat okoz. Pl. az egyik Bernáth-filmben az egész paletta elment a hidegek felé, vagyis azt a hatást, ami Bernáth festészetében a döntő, hogy ő ti. valami páratlan készséggel hangol hidegeket, melegeket, ez úgy eltolódik a hidegek irányába, hogy egyszerűen semmivé válik a bernáthi harmónia.

Nagyon sokszor találkozom — sajnos — az én munkaterületemen, amitől a legjobban félek, azzal tudniillik, hogy a vizuális kultúrát kisajátítják a képzőművészetnek, kisajátítják az iparművészetnek vagy épp a filmnek.

A vizuális kultúra a legnagyobb egység, amit az emberi megismerésben meg tudunk fogalmazni, mert a vizualitás a maga sajátos integráló szerepével voltaképpen az egyedüli olyan forma, amelyik megközelítő totalitásban tudja a valóságot megragadni. Nekünk tehát ilyen értelemben, amilyen értelemben a filmszemle létrejött, arra kell gondolnunk, hogy mi ennek a nagy

Somogyi József, rovása 6

Berényi Ferenc *Munkácsy-díjas festőművész:* Művészet és társadalom, végül is mint ugyannak a botnak és gondnak a két vége. Társadalmi oldalról, ha megnézzük a vizuális kultúrára vonatkozó közállapotokat, rengeteg kívánnivalót találunk. Szellemes mondás, úgy tudom. Vinyától származik, hogy a közművelődés addig nyújtózkodhat, amíg az iskolapolitika takarója ér. Ez az iskolapolitikán belül a vizuális oktatás helyzete, itt most nemcsak a rajzoktatásra, hanem a más tantárgyakon belül is megvalósítható vizuális szemléltetés helyzetére gondolok. *Valahol olyanfajta katasztrófát érzek — és én ezt a szót a magam nevében felelősséggel mondom —, hogy egyetlenegy tantárgy sem engedheti meg azt magának, hogy 100 leadott órájából kb. 60-at nem szakos ad le országos átlagban. Ez tragédia.* Tragédia és majdnem, hogy azt mondhatom, a fundamentális problémák ezen a területen gyöngülnek, a pótszereink erősödnek, és itt pótszerként említem a képzőművészeti rövidfilmet. Nem pótolhatja azt, amit az iskola valamilyen szempontból, apropóból elmulaszt, és a jövendő szempontjából azt is merem állítani, hogy ezek a bajok és feszültségek növekedhetnek, ha sürgősen az iskolapolitika valamit nem változtat. Ezt én a tv-filmkészítők és a nagyfilmkészítők számára, mint témát is mondanám. Nyugodtan bele a sűrűjébe, rengeteg izgalmas téma szabad. Nemcsak az előítéletekről, arról is, hogyan tart egy órát a szakos és egy nem szakos, vagy mit tudom én.

A közönség oldaláról.

Vagy a leendő munkásosztály oktatási formáin belül miféle kereteket kap a vizuális esztétika, milyen tantárgyon belül oktatják? Szóval kulturális politikában végül is ez hatalmi kérdés is lehet a jövendő szempontjából.

A másik, amit mondanék, a műfaj sajátos törvényszerűségeire vonatkozik. *Nekem nagyon rokonszenves az a gondolat, hogy műről egy új mű sajátos törvényein belül illik beszélni. Állítom, hogy a filmkészítők között is biztos, hogy sokkal több újszerű gondolat van, mint amennyit egyáltalán láthattunk, mint ami egyáltalán érvényre juthat.*

Rózsás Tibor *pedagógus:* Sokat gondolkodom rajta, hogyan lehetne az emberekhez közelférkőzni a film segítségével. Megvolna a lehetőség — úgy gondolom —, hogy a filmkészítéskor rejtett kamerával pl. egy köztéri szobornál, vagy képnél, vagy éppen mikrofonnal rögzítenék az egyszerű látogatók véleményét is a képről, a műről, több embernek a véleményét is, ezután a nézőt, aki megtekinti a filmet, kényszerítenék arra, hogy döntse el maga is, vajon igazat mondott-e az az egyszerű ember, avagy sem. És akkor jöhetne a szakember, aki levonná a tanulságot, megfogalmazná az igazságot, hogy ez így helyes, vagy hogy ez a részlet igaz, és ez a szép benne. Gondolom mint módszer hasznos lehetne.

Ami azt illeti, helyénvaló-e képzőművészeti tárgyú filmekben az alkotóra vonatkozó tények, adatok, ismeretek közlése, mértékkel bár, de szükségeltetik. Mi rajztanárok tudjuk, amikor egy képet vetítünk, mondjuk Michelangelo Dávidját, s hagyjuk a gyerekeket egy kicsit szabadon kalandozni, mi történik? A gyerekek kuncognak, amikor meglátják. A szoborban a gyerek még nem érti, nem érzi a dolgokat, hogy miről is van szó, de amikor az ember a művészt bemutatja szenvedéseivel, megpróbáltatásaival, azt is hogyan és miként hozza létre művét, milyen körülmények között, akkor az arcok egyszerűen lehiggadnak, nyugodtabbá válnak, gondolkodnak, élnek, a művet figyelik, befogadják és megnyugszanak. A legközelebbi vetítéskor ugyanazt a szobrot

Tallas Ervin *Munkácsy-díjas festőművész:* Korunk művészete rendkívül multiformális, igen sokféle jelenség mutatkozik egy időben, egymásnak egészen ellentmondó nézetek léteznek.

Az emberek természetszerűleg meg kívánják érteni őket, mi viszont tudjuk, hogy megértetni ezt formális logikával, a nyelv eszközeivel nem tudjuk, csak a vizuális nyelv útján. A nehézség éppen abban van, hogy egy mű tulajdonképpen szuverén önálló jelenség, egy teljes világ, megmutatni, felmutatni és egyáltalán valamiképpen az emberekhez közelhozni, valamilyen viszonylatban lehet csak. Éppen ezért én ezt a viszonylatot elsősorban az ún. alkotói filmek viszonylatában értem, ahol nem a formális logika útján, nem a szöveg, a magyarázat útján, hanem a képi eszközökkel felidézett érzelmi, indulati eszközökkel teszik az ember értelme számára is világossá azt, amit lát. Az ember tudatába kívánja emelni a látottakat, és ez bizonyos értelemben — sajnos — szavakban való megfogalmazást is kell, hogy jelentsen, noha tudjuk, hogy ez nem azonos magával a művel. A nehézség éppen az, hogy a dolgokról lehet beszélni, és magát a dolgot nem lehet elmondani, ha szavakban beszélünk. *A film éppen olyan eszköz, amelyik nem a dolgokról, hanem magát a dolgot tudja, a műalkotást tudja elmondani a maga újraalkotó lehetőségeivel.* Ami azt illeti, hogy valamilyen viszonylatban kell a művet felmutatni, a szuverén művet, mert önmagában ez nem elég ahhoz, hogy megértessük, ez a viszonylat elsősorban a kor és a társadalomhoz való kapcsolódása a műnek. A második viszonylag a műalkotás és az alkotó egyéniségének a viszonylata, harmadik pedig a természet és a látvány és a műalkotás viszonya, és végül lehet így is felvetni, hogy maga a felhasznált anyag, a kifejezési eszköz és a műalkotás viszonya.

15—20 perc alatt egy filmben nem lehet felvetni valamennyi viszonylatát, de az is igaz, hogyha az egyik viszonylatát jól fedi fel egy film, az szinte pótolja a többit, illetve nincs hiányérzet.

Somogyi József, Szobrán 4

egésznek egy olyan részlegét csináljuk, olyan részlegével foglalkozunk, amelyik bizonyos értelemben minta. De vigyázat ezzel a mintával.

D. Fehér Zsuzsa *művészettörténész:* Elhangzott a vitában, hogy az életben jelentkező stresszeket nem kell túlfokozni, megismételni azzal a stresszel, amit a filmmel tudunk okozni. Igenám, de hogyha a stressz felfokozott mértékben van meg az adott alkotó műveiben, mi légyen a dolga a filmesnek, a filmművésznek. Ugyanúgy, abban a ritmusban visszaadni, mert hiszen hamisít, ha nem teszi, vagy pedig olyanfajta hangfogóval dolgozni, hogy valamennyire megközelíthetővé tegye, láthatóvá azt, amit a műalkotás belső tartalmával, belső feszültségében mond el? Tehát egyfajta módon lecsillapítani azt a felfokozottságot, amit a mű diktálna? Elgondolkodtató.

Miként az is, hogy évek alatt hatalmas lehetőséghez jutott és jelentős felfutása volt a képzőművészeti filmnek, mégis számtalan a mi bajunk és problémánk. Elsősorban a sok-sok évtizedes rossz beidegződések miatt. Nemcsak a vizuális szemlélet beidegződéseitől, hanem az előadói szemlélettől is függően. *Mert hogyan népszerűsítsünk mi képzőművészetet? Elsősorban tárlatvezetéssel, ahol a szöveggel, amit a képekről elmondunk, lényegében ugyanazt teszszük, ami megkérdőjelezhető: nem engedjük hatni közvetlenül a művet, hanem közé és a befogadó közé állunk, mert befolyásolni akarjuk. Mivel akarjuk befolyásolni? Amitől szabadulni alig tudunk: lásd a képet, a hozzáfűzött gondolatainkat.*

Élőben, kiállításon, másutt is megszoktuk, hogy szükség van fogódzókra, mert hiszen nem feltétlenül esztétikai elemzés az a szöveg, amit adunk, hanem olyan ismereti anyag, ami nélkül a mű nem fogható fel vagy nem élvezhető. A mű születési ideje, körülményei, társadalma és élő művészet esetében ami a legnehezebb, viszonyítás a kor művészetéhez — ilyen ismeretekre gondolok.

Úgy érzem, az a művészi egység, amit esetleg a szövegnélküliség biztosíthat, a képi mozgásban azonban csak akkor érvényesülhet, ha a kameramozgás tökéletesen átérti a szemléltető lehetőségeket. A kameramozgások viszont nagyon sokszor ugyanazok. Én nem tudom, valahogy úgy vagyok egy kicsit a képzőművészeti filmekkel, mint a klasszikus balettel vagy a jégtánccal. Bennük bizonyos számú figura az, ami ismétlődik. Ami akkor sem érthető, ha tudjuk, hogy vannak korlátai a képi, a gépi és a képen belüli gépi mozgás lehetőségeinek.

Szőnyi G. Sándor *Balázs Béla-díjas* rendező: Módom volt részt venni a televíziós filmek zsürijében. Így folyamatosan tudom látni az elmúlt évek televíziós képzőművészeti filmjeinek javát. Róluk, de elsősorban problémáikról szeretnék beszélni — konkrétan. Érzésem szerint az egyik feltűnő negatívum, sok megoldatlanságot jelent, a képek úgynevezett zenei aláfestése. Elég sok olyan képzőművészeti film van, amelyik alá — ez a tény — viszonylag jellegtelen, vagy ami még furcsább, túlságosan patetikus zene kerül. *A zene áthangolja a filmet. Sőt tulajdonképpen hangulati képet is ad arról a képzőművészről, akiről a film beszél. Hogyha túlságosan nagy divatja van a patetikus, egyforma zenéknek, akkor a képzőművészeti filmeket nézve az emberben olyasféle érzés alakul ki és erősödik meg, mint hogyha a képzőművészet valami távoli, valami csak tiszteletre méltó, tulajdonképpen a hétköznapi életben meg nem közelíthető ünnepélyes jelenség lenne.* Amiben valami igazság van, csak nem ilyen mértékben. Úgy érzem tehát, hogy ez a rossz modor, rossz manír, ami a pate-

gok problematikusabb részeit nézem, ezért meg egy kritikai megjegyzésem volna. Ez pedig a szerkesztésre, a sokat markolásra vonatkozik. *Portréfilmekben tapasztalható ugyanis, hogy szinte már akadémikus forma alakul ki abban, hogy a művész beszélni kezd gyerekkoráról, majd elmondja életének egyik állomását, másik állomását, mígnem aztán eljut egészen a jelenkorig.* Azokban a filmekben, amelyek kiválnak a többségből, érdekes módon témaként csak egy-egy korszakot, vagy egy-egy problémát ragadott ki a film. Mit is tehetne mást? Hisz egy húszperces rövidfilmben teljes életművet bemutatni, óhatatlanul elnagyolt általánosságokhoz vezet.

Valkó Mihály *újságíró:* Néző vagyok elsősorban, mégpedig szorgalmas nézője a televíziónak. Nekem, hogy rövidre fogjam mondandómat, s talán képzavar lesz, ahogyan kifejezem magamat, legfőbb gondom: a képzőművészeti filmek alkotói valahogy nem számolnak eléggé a néző „vizuális szívverésével". Világosabban, hogy miről is van szó. Egy társaságban eljátszottuk a következőt (a társaság tagjai többnyire a képzőművészet rajongói voltak): figyelemmel kísértük az egyik rövidfilmet a képernyőn, majd sugárzás után megpróbáltuk rekonstruálni emlékezetből mindazt, ami szemünk előtt elvonult. Váratlanul döbbenetes volt az eredmény: felére is alig emlékeztünk. Ami elsősorban a ritmus egyenes következménye, ugyanis oly mértékben és gyors egymásutánban kaptuk a vizuális információt, hogy igen sok részlet egyszerűen lepergett emlékezetünk képernyőjéről. Nem tudom, a televízió képzőművészeti műhelyének nem kellene-e tudományosan is utána járnia, hogy felfoghatóságban, ritmusban, valójában mennyit is bír el az átlagnéző?

A másik, ami engem a képzőművészeti filmekben zavar, az az, hogy *úgy tapasztalom, sok közöttük az „öreguras" film. Korántsem témabeli probléma ez, úgy gondolom, sokkal inkább a hangvételben jelentkező szemlélet kérdése. A patetikus zenéről már esett szó, de ezekben az úgynevezett „öreg-*

nagyon jól kifejezni tudó művész is, s ezáltal a varázslat egyszerűen elmaradt. Ez is azt mutatja, hogy a portréfilmnek is, de általában a képzőművészeti filmnek rengeteg összetevője van. Tehát az, hogy jelen van-e benne az élő művész, vagy nincs, ez sem határozhatja meg magát a filmet, és nem lehet biztos garancia az eredményre.

Egri Mária *művészettörténész:* Elsősorban amit én problémának érzek az az, hogy a film nyelve valami egészen más, mint a szóé, tulajdonképpen vizuális művészetről beszél vizuális művészettel. Tehát fölösleges benne a szó. Én is ezt érzem. Mindenféle szempontból. Ha egy filmen megszólal akár a rendező, akár a kérdező, sőt még meg is jelenik a művész, engem zavar. A televízió portréfilmjei közül nagyon tetszett a Schaár Erzsébetről, valamint a Samu Gézáról készített film. Hogy miért? Mert mindkettő a maga nemében tulajdonképpen szavak nélkül, magával a művészettel, a művészt is bemutatva teljes képét adta annak, amiért a film készült. Meleg, emberi, közvetlen, érdekfeszítő alkotások.

Kollányi Ágoston *Kossuth-díjas filmrendező:* A művész számára az alkotó számára műve akkor válik teljessé, amikor találkozik a befogadóval, a nézővel, akihez szólni akar. Ez a találkozás sokféleképpen történhet. Megtörténhet úgy is, hogy valaki szakavatott kalauz kíséretében találkozik a művel. De az esetek döntő többségében ez a találkozás múzeumban, kiállításon, közteren vagy egyebütt, teljesen személyes, egyedi, egyéni. A néző egymagában áll és próbál kapcsolatot találni a művel és az alkotójával. Ez a találkozás ritkán maradéktalan. És erről nem a mű tehet elsősorban. *A maradéktalan találkozásnak feltételei vannak. És hogyha nekem, akinek alkalmilag a képzőművészeti film műfajában módom volt egy-egy témát megvalósítanom, én valamilyen módon mindig ezt a maradéktalan találkozást kívántam elősegíteni, teljesebbé tenni. Ez lehet a feladata gondolom bárkinek is, aki a képzőművészeti filmek bármilyen formájával megpróbálkozik.* A maradéktalan találkozás megteremtésében fontos tényező lehet a filmalkotó számára a művészhez való személyes viszony. Különösen kortárs művész esetében. Hogy mit jelenthet a bensőséges viszony, arra utalásként gyakorlatomból egyetlen példa. Sajonos, már a film készítése után, sok-sok nagyon emlékezetes diskurzusban ismertem meg igazán Szőnyi Istvánt emberi egyéniségében, amikor már a film elkészültével nem tudott érvényesülni munkámban mindaz a spontán élmény, amit

jelentett egy kiemelkedő alkotó ember személyi varázsának megízlelése.

Mind a találkozás, mind a megközelítés rendkívül komplex, sokoldalú lehet. Egy példa rá: amikor Amsterdamban az ember belép a Van Gogh Múzeum földszintjére, akkor először azt hiszi, hogy valami más múzeumba tévedt. Nyomát sem leli másnak, mint a századforduló korának, a legkülönbözőbb tárgyi emlékeknek, óriási fotónagyítások a párizsi utca forgalmáról, a közlekedési eszközöktől az útjelző táblákig és nem is tudom, hogy mi minden még. De abban a pillanatban, amikor a kort, a kor hangulatát tükröző atmoszférából kilépve felmegy az ember a gyűjteménybe, és ott időrendi sorrendben egymás mellett látja egy szédületesen felfutó művészi pálya fázisait és produktumait! — Szóval filmen is épp így joga és jelentősége lehet annak, hogy egy művészt vagy egy alkotást megpróbáljunk beágyazni abba a korba, a társadalomnak abba a rendjébe vagy a művészetnek abba a funkciójába, amelyből vétetett, amelyet egykor betöltött.

Szenti Ernő *pedagógus:* Mint rajztanár és szakfelügyelő elmondhatom, hogy az utóbbi évtizedben a képzőművészetek iránt, a műalkotások iránt igen megnőtt — elsősorban a tanuló ifjúság körében — az igény. Szerencsére jó diákszobrokat már — tapasztalhatjuk — emberi méretek közé komponálják, és így is helyezzük el, ott vannak az élet kellős közepében, szinte életünk közvetlen részei, darabjai. Ehhez kapcsolódva a mozgékonyságot is hangsúlyozva vetem fel, hogy miért nem tud a televízió a maga erejével a képzőművészeti élet problémáihoz jobban hozzátapadni, rugalmasabban hozzáragadni. Képzőművészetünk mai élete, meggyőződésem, sokkal izgalmasabb, dinamikusabb és érdekesebb, mint amennyi abból a képernyő csatornáján jelenleg eljut a nézőkig. S ami nem kevésbé izgalmas, Magyarországon az emberek java részéhez a képzőművészet a képernyőn kopogtat be. Most mi történik, ha a vendég, aki kopogtat nem olyan, mint várjuk! A nézõ becsukja a kaput, azaz lezárja a készüléket. Ezért fontos a filmek friss, maibb hangvétele. Általában azon belül a differenciákon belül is, hogy az egy-egy alkotóhoz való közeledésben megvannak a sajátos színek, a sajátos lehetõségek.

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRADO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Napjaink

1976 DEC

1021 Somogyi József

A MISKOLCI FELSZABADULÁSI EMLÉKMŰ
SOMOGYI JÓZSEF ALKOTÁSA

voltam az önképzőkörnek
nárelnöke.
Meglehetősen szabadjára e
m a gyerekeket. A *Fráter*
ppal kapcsolatban, a ha
rolcas események után több
szeütközésbe kerültem a r
kémelhárítóval is.
Jelentek meg olyan cikkek,
ek miatt beidéztek. Emlékszem,
egyik gyerekem azt írta: akár-
gyan is végződjék a háború, Ma-
yarországnak az a kötelessége...
b. Mire engem behívtak, és kiok-
ttak arra, hogy a háború nem
égződhet akárhogyan, mivel csak
a németek győzhetnek.
Az önképzőkörben a gyerekeket
róbáltam a modern irodalom sze-
tetére nevelni. Rendszeres előadá-
okat tartottunk; Illyés Gyuláról
éldául egész előadássorozat hang-
ott el.
(Mellesleg a hajdani előadó né-
ány évvel ezelőtt velem beszélget-
e azt bizonygatta: demokratikus
ányba tartó fejlődésem valahol ott
ndult el, amikor ezt az előadást
lőkészítettem.)
Tartottunk előadást József Attilá-
ól — József Jolán könyve akkori-
an jelent meg. Szavaltattuk a ver-
eit, emlékszem egy szavalóversenye-
e, amelyen például a „Mondd, mit
rlel" volt az egyik kitűzött költe-
mény. A József Attiláról szóló elő-
dássorozatból csináltunk egy ki-
onatot a miskolci szabadegyetemre
s.
A Szabó Dezsőről szóló előadás
tán felállt egy fiú, akiről tudtam,
ogy osztályommal párhuzamos
sztályba jár, és kerek előadásban
tifejtette azokat a nézeteket, ame-
yeket akkoriban a Népszava Szabó
Dezső értékeléséről közölt.
Ismertem a nevét — Fekete Sán-
ornak hívták —, s tudtam, hogy az
pja szakszervezeti tag, hát előadás
tán megkértem, ismertessen meg
z apjával.
Ez nem ment olyan könnyen,
ert némi bizalmatlanság azért
olt a tanár úrral szemben, de az-
án negyvennégy elején egyszer
sak bejelentette Sanyi, hogy eljön
ozzám az apja.
Egy vasárnap délelőtt eljött —
atal munkásember, harmichat esz-
ndős körül — nagyon intelligens

megakadályozni!
K. Béla pontosan megértette, n
ről van szó — próbáljuk megolda
közösen.
Bemutattam a többieknek —
gyár katonai parancsnokának,
orvosalezredesnek, F. Mihályna
Tóth Bélának —, s közöltem velü
itt van a legfelsőbb paranccsal
főhadnagy úr, hogy szerelje le
gyárat, de hajlandó azt csinál
amit mi akarunk.
Perceken belül megtörtént
megegyezés.
Az ezredes, a gyár katonai
rancsnoka — tizenkét tagú őrsé
adott K. Béla mellé. K. Béla vég
járta a gyárat, utasításokat ad
ki, mindent összekevert, jelenté
ket írtak, jegyzőkönyveket vet
fel, a jegyzőkönyveket meglehe
késéssel felküldték Pestre. Akl
ugye, már alig lehetett eljutni Pe
re.
A jelentésekben természetesen
szerepelt, hogy minden leszerel
kiürítési tevékenység tervszerű
folyik, perceken belül mindent
szállítanak.
A vagonokat félrelökték a ren
zőpályaudvaron; a gyárban felf
gatták, kibelezték a gépeket — e
szóval a leszerelést jórészt n
tudtuk akadályozni.

*

December harmadikán, hajnal
vonultak be a szovjet csapa

BALOGH ATTILA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1973 SEP 19

Somogyi József szobrász-művész

Nógrád

Palócszobor

Balassagyarmatra új szobrot terveznek, közölték a tanács vezetői. A képzőművészeti lektorátus jóváhagyta a Somogyi József szobrászművész által készítendő palócszobor-kompozíció elképzeléseit. A tervek szerint a kompozíció a most nagyon szépen átalakított főteret díszíti majd. Remélhetőleg jövő esztendőben a gyarmatiak és az odalátogató turisták már gyönyörködhetnek az elkészült szoborban.

Részletes eredmények:

Női mérkőzések:

SBTC—Bp. Harisnyagyár

Szurovszki József, szobrászművész

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

Ára: 80 fillér

NÉPSZABADSÁG

1976. október 15., péntek A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI LAPJA XXXIV. évfolyam 244. szám

1021

MEGKEZDŐDÖTT AZ ORSZÁGGYŰLÉS ŐSZI ÜLÉSSZAKA

Törvényjavaslat a közművelődésről

Győri Imre felszólalása – Ma folytatódik a vita

Az országgyűlés őszi ülésszaka csütörtök délelőtt 11 órakor megkezdődött a Parlamentben. A legfelsőbb államhatalmi testület ülésén részt vett *Kádár János*, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke, *Aczél György*, *Apró Antal*, *Biszku Béla*, *Fock Jenő*, *Gáspár Sándor*, *Huszár István*, *Németh Károly* és *Sarlós István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai. Részt vettek a tanácskozáson az MSZMP Központi Bizottságának titkárai, a kormány tagjai. A diplomáciai páholyokban helyet foglalt a Budapesten akkreditált diplomáciai képviseletek több vezetője.

Apró Antalnak, az országgyűlés elnökének megnyitó szavait a megemlékezés percei követték. A legutóbbi ülésszak óta elhunyt *Radics Győzőné*, a Nógrád megyei 5. számú választókörzet országgyűlési képviselője, a szécsényi Mikszáth Kálmán általános iskola igazgatója. Alig egy éve lett az országgyűlés tagja, s a kulturális bizottságban is tevékenykedett. Érdemeit az országgyűlés jegyzőkönyvben örökítette meg, emlékének néma felállással adózott.

Az országgyűlés elnöke ezután bejelentette, hogy az Elnöki Tanács a legutóbbi ülésszak óta alkotott törvényerejű rendeleteiről szóló jelentését — az alkotmány rendelkezései szerint — az országgyűlésnek bemutatta. A jelentést a képviselők tudomásul vették.

A Minisztertanács megbízásából *Pozsgay Imre* kulturális miniszter benyújtotta az országgyűlésnek a közművelődésről szóló, *dr. Korom Mihály* igazságügyminiszter pedig a tanácstagok választásáról szóló törvényjavaslatot.

A képviselők ezt követően elfogadták az ülésszak tárgysorozatát. Elsőként a közművelődésről szóló törvényjavaslat, ezt követően a tanácstagok választásáról szóló törvényjavaslat tárgyalására kerül sor, majd a nehézipari miniszter számol be a minisztérium által irányított központi fejlesztési programok végrehajtásának jelenlegi helyzetéről és az 1976—1980. évek közötti szakasz fejlesztési céljairól.

A napirendnek megfelelően ezután *Pozsgay Imre* kulturális miniszter emelkedett szólásra.

A nép művelődése nélkül a nemzet nem fejlődhet

Pozsgay Imre kulturális miniszter expozéja

A miniszter a törvényjavaslatot méltatva, bevezetőben rámutatott: — Aki történelmünket ismeri, azt is tudja, hogy a társadalmi haladásért és nemzeti függetlenségünkért folytatott küzdelmeink mindig egyúttal a „köz" művelődéséért vívott küzdelmek voltak. Haladás és művelődés igényének konkrét összekapcsolódása volt ez mindenkor, s ezért lehetséges az, hogy minden nagy történelmi harcunk, forradalmunk — a sorozatos vereségek ellenére — kulturális értelemben századokra érvényes nyereséggel járt. Ezek a harcok erősítették a felismerést: a kultúrát demokratizálni kell, a nép művelődése nélkül a nemzet nem léphet előre, nem fejlődhet tovább.

A kultúra demokratizálására irányuló törekvések természetesen nem járhattak a kulturális élet tényleges demokratizálásával, mert a társadalom szerkezetének, a társadalmi rendnek gyökeres megváltoztatására nem volt lehetőség.

A nép művelődésének szükséglete azonban ott feszült a társadalmi mozgások mélyén, és évszázadokon át követelte tudomásulvételét — hangoztatta Pozsgay Imre, majd így folytatta:

— A szocializmus útján elinduló hazánk a felszabadulás előtti Magyarországtól éppoly súlyos terheket örökölt a kultúrában, mint a politikai és a gazdasági életben. De örökölte Ady, Móricz, József Attila, Bartók és Kodály, Derkovits, Dési-Huber, Radnóti és Bálint György szellemét, életművét, az agrárszocialista mozgalmak közösségi tudatát, a polgári radikálisok társadalomkritikai érzékenységét; az elbukott forradalmaknak véres tanulságuk ellenére szívet melengető emléket; a népi írók többségének országfelfedező, nemzetjobbító szándékát; a munkásmozgalom szervezeteinek megbízható szolidaritását és iránymutató társadalmi tudását, de nem örökölt a kultúra értékeivel, a művészettel élni tudó, az értékes művészettel kapcsolatot tartó tömegeket. Örökölt évszázadokon át fejlődő, gazdag népművészetet, de örökölt már a saját kultúrájához való viszonyában is megzavart, s művelődésében akadályoztatott, kulturálisan alászorított társadalmi osztályokat és rétegeket.

A felszabadulás után a háborútól sújtott ország újjáépítése, a gazdasági élet megszervezése, a politikai stabilizáció előkészítése mellett is volt erő a művelődés megszervezésére. A nép ekkor valóban bizonyította éhségét a művelődésre, a tudásra, a tájékozottságra. Soha nem látott lendülettel indult hazánkban a közművelődés, amelyet a szellemi élet legjobbjai, kommunisták, szövetségesek és szimpatizánsok, a háború előtti haladó szellemi mozgalmak irányítói és részvevői, a legjobb értelmiségiek szervezték.

Hazánkban az 50-es években megindult extenzív gazdasági fejlesztési politika jellemezte e korszak művelődési politikáját is. Ma már ez is örökség, amellyel számolnunk kell, s amelyet megfelelően kell értékelnünk. Ezekben az években épült ki a művelődési otthonok, a közművelődési könyvtárak és a mozik hálózata, s ezek segítségével az iskolán kívüli művelődés és közösségi élet elemi feltételeit lehetett biztosítani az ország elmaradottabb területein is. A gazdasági nehézségek és a politikai torzulások azonban olyan súlyos elvi-szemléleti torzulásokhoz vezettek a kulturális politikában is, s következtében a kulturális élet egészében, aminek többek között egyik következménye, hogy a kialakult intézményhálózat ma már nemcsak alap a számunkra, hanem számtalan gondot is okoz — mondotta Pozsgay Imre: ezután azokról a tartalmi torzulásokról szólt, amelyeket a dogmatizmus és a szektásság, a művelődéspolitikai türelmetlenség okozott; kitért az 1956 által okozott zavarokra, majd így folytatta:

— 1956 után a politikai konszolidáció és a gazdasági gondok leküzdése mellett, a politika figyelme az ideológiai és művészeti életre — ezen belül főképp az irodalomra — összpontosult. Érthető, hogy a közművelődés egészét, annak teljességét nem volt idő és nem volt erő a párt- és a kormányzati politika szintjén elemezni, értelmezni. A korszakos jelentőségű 1958-as művelődéspolitikai határozat máig ható érvénnyel már előre mutat egy, a művelődést más szemmel néző, a közművelődés oldaláról közelítő koncepció felé is.

A konszolidációs szakasz lezárulásával és társadalmunk fejlődésének gyorsulásával egy időben forduit a figyelem egyre erősebben a közoktatásra, a közművelődésre, a teljes közösség művelődésének tartalmi és intézményi kérdéseire. Ennek a folyamatnak az eredménye előbb a tudománypolitikai állásfoglalás, majd az állami oktatásról és a közművelődés fejlesztéséről hozott párthatározat.

Megváltozott a népművelés fogalma

Az utóbbi évtizedre esik a „népművelés" fogalmának felcserélése a közművelődés fogalmával, s ez is jól tükrözi a társadalmi folyamatok változását, s azok hatását a közművelődési tevékenységre. Ezzel a váltással nemcsak a szóhasználat változott, hanem a szemlélet és a művelődésről vallott felfogásunk, a mindennapi gyakorlatunk is. A népművelés fogalmát, amely művelőkre és művelendőkre, alkotókra, terjesztőkre és passzív befogadókra osztotta mechanikusan az embereket, váltottuk fel a közművelődés fogalmával. Ez demokratikusabb és közösségibb magatartásra ösztönöz — folytatta a miniszter, majd arról szólt, miért is vált időszerűvé egy közművelődési törvény megalkotása.

— A közművelődés fejlesztése szorosan összefügg társadalmunk, a szocializmus jövőjével, ezért társadalomfejlesztési programunknak lényeges és szerves része a közművelődés fejlesztésének programja. E felismerések késztették az MSZMP Központi Bizottságát arra, hogy a közművelődés helyzetét áttekintse és 1974-ben határozatban rögzítse a fejlesztés feladatait, s egyúttal javaslatot tegyen a közművelődésről szóló törvény megalkotására.

Megfelelő, alapos előkészítő munka után a törvénytervezetet különböző állami és társadalmi testületek elé terjesztették. Hazafias Népfront... 1975 márciusában széles körű társadalmi vitára bocsátották. A vitában részt vettek a társadalom minden rétegének képviselői, s ennek eredményeképpen szóban, írásban ezernél több észrevétel jutott el hozzánk. A részvevők egybehangzó véleménye az volt, hogy a közművelődési törvény megalkotása időszerű. Többek között nagy hangsúlyt kapott a vitában a közművelődési tevékenység általános fejlesztésének igénye, az irányítás összehangolásának és a rendelkezésre álló anyagi erőforrások célszerű és tervszerű felhasználásának biztosítása. Különösen nagy hangsúlyt kapott a közművelődési tevékenység nagyobb társadalmi megbecsülésének szükségessége. A társadalmi viták során elhangzott javaslatok jelentős részét jól tudtuk hasznosítani a végleges szöveg kialakításához — jelentette be a miniszter az országgyűlésnek. Ezután a következőket mondotta:

— Alkotmányunk rögzíti az állampolgárok művelődéshez való jogát. Államunk gondoskodik az állampolgárok alapvető művelődési lehetőségeiről, s a művelődés egyes területeire vonatkozó jogszabályokkal is segítette a lehetőségek gazdagítását.

(Folytatás a 2. oldalon.)

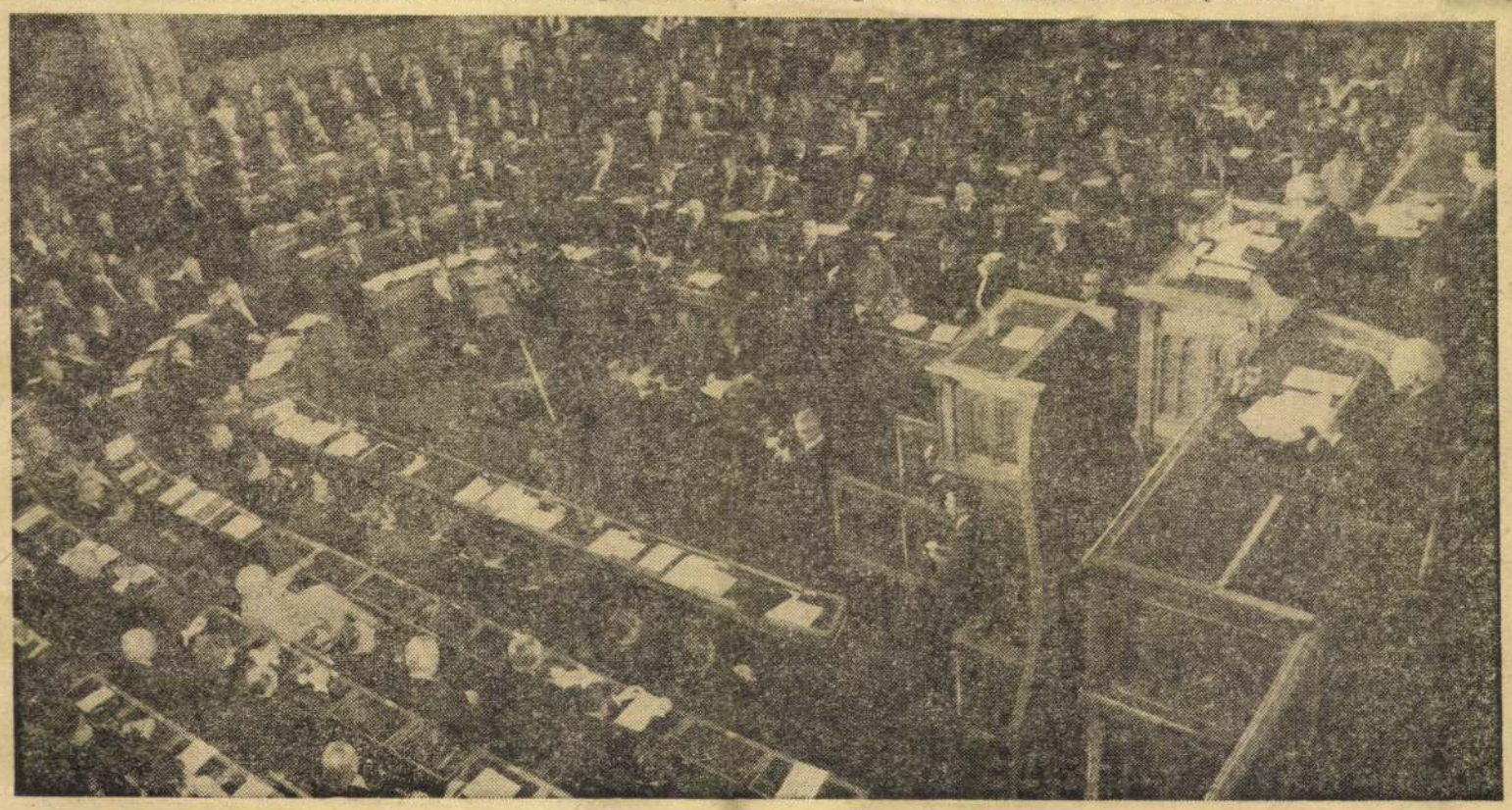

(Folytatás az 1. oldalról.)

A közművelődésről szóló törvényjavaslat az alkotmány szellemében, a már meglevő, egyes részterületeket szabályozó joganyagra támaszkodva, a közművelődés egészét átfogó alapelveket és általános feladatokat, jogokat és kötelezettségeket foglalja össze. Tág keretet kíván nyújtani a közművelődési tevékenységnek, minden haladó, előremutató kezdeményezésnek, s ugyanakkor rendszerbe foglalja, rugalmasan szabályozza a már kialakult gyakorlatot. Ebből természetesen következik, hogy nem szabályozza részletekben az egyes tevékenységi formákat, és módszertani kérdéseket nem tárgyal, hiszen ezek a valóság kisebb rezdüléseire is gyorsan változnak, így szabályozásuk egyúttal megmerevítésüket eredményezhetné.

A javaslat néhány alapgondolata

A törvényjavaslat előkészítése során a társadalom mai helyzetéből, műveltségi állapotából, társadalmunk távlati céljaiból indultunk ki. A javaslatban megfogalmazott legfontosabb gondolatok ezért a legjelentősebb társadalompolitikai célokat követik, illetve azokat igyekeznek alátámasztani művelődéspolitikai intézkedésekkel.

A miniszter a továbbiakban a törvényjavaslat néhány jellemző vonását emelte ki. — A javaslat egészén végigvonuló, meghatározó alapgondolat a kultúra további demokratizálásának elősegítése a közművelődés eszközeivel — mondotta. — Ez egyúttal a szocialista demokrácia kulturális tudati feltételeinek a továbbfejlesztését is szolgálja, de kihat a termelésre, a munkakultúra fejlesztésére is és természetesen a művelődési folyamatok egészére.

Fontos meghatározója a törvényjavaslatnak a közművelődés új értelmezése, amely ugyancsak az említett társadalompolitikai folyamatok és célok szellemében fogant. Ennek lényege, hogy nem engedi leszűkíteni a közművelődést semmilyen tekintetben: tehát a teljes személyiség fejlesztésére vonatkoztatja, s az emberi élet egész tartamára; minden állampolgárra, az egész közösségre kiterjeszti, nem zárva ki belőle, s nem mentve fel a részvétel felelőssége alól egyetlen társadalmi réteget sem.

Amikor a közművelődési program mindent átfogó, egyetemes jellegét hangsúlyozzuk, természetesen nem feledkezhetünk meg arról, hogy feladataink végrehajtásához rendelkezünk egy óriási, elsőrendűen közművelődési célokat szolgáló intézményhálózattal, amelynek alapvető feladata a társadalom művelődésének előmozdítása.

Hangsúlyozottan kell szólni a fegyveres testületek, mindenekelőtt a honvédség intézményes szerepéről a közművelődés rendszerében. És jól tudjuk azt is, hogy a testnevelési és sportmozgalom sem képzelhető el a szocialista művelődésüggyel való szoros kapcsolatok és együttműködés nélkül.

A közművelődési tevékenységben alapvető feladatai vannak az állami szerveknek. Nyilvánvaló, hogy az állam feladata a közművelődési ellátás döntő részének megteremtése és fejlesztése, a közművelődés személyi és anyagi feltételeinek biztosítása és a tevékenység egészének irányítása. Ugyancsak nyilvánvaló a közműv[illegible]mi jellege, s terv[illegible] hogy szervezésében, bi[illegible] fokig feltételeinek biztosításában is jelentős szerepet vállalnak ezután is a különböző társadalmi szervezetek és érdekképviseleti szervek. Ezért különösen fontos törekvése a törvényjavaslatnak, hogy jobban lehetővé tegye a tevékenység és a feltételek biztosításának *összehangolását.*

A közművelődést tovább kell fejleszteni

A közművelődésügy irányításának a törvényjavaslatban is szabályozott egyik kulcskérdése, a központi állami szervek és a tanácsok határozott elvi alapokon álló, jól egyeztetett együttműködésének a fejlesztése. A közművelődés elvi és szemléleti egysége megköveteli a kulturális élet irányításának decentralizálásával együtt az irányítás egységét is.

A törvényjavaslat egésze, annak szelleme a közművelődési tevékenység társadalmi megbecsülését kívánja elősegíteni — mutatott rá Pozsgay Imre, hangsúlyozta, hogy a közművelődést tovább kell fejleszteni.

— További részintézkedésekre és következetes irányító-szervező munkára van szükség. Ennek tudatában készül a minisztertanácsi határozat, amely az egyes főhatóságoknak, országos hatáskörű szerveknek ad tennivalókat.

A törvényjavaslat előkészítésével párhuzamosan olyan jelentős dokumentumok készültek már eddig is, mint a közművelődés távlati fejlesztésének 1990-ig szóló irányelvei, amelyek a közművelődés ellátási szintjeit, s a kiemelt fejlesztési feladatokat határozza meg. Ezt az irányelvet a Minisztertanács elfogadta, s ez képezi alapját a népgazdaság távlati fejlesztési tervével együtt készülő távlati tervnek. Ugyancsak a közelmúltban fogadta el az Elnöki Tanács az új könyvtári törvényerejű rendeletet, és az Oktatási Minisztériummal együtt, most dolgozunk egy irányelv kiadásán, amely a kis települések ellátását, illetőleg korszerűbb közművelődési ellátottságát kívánja elősegíteni és az ún. komplex közművelődési intézmények telepítésére, építésére, szervezeti megoldásaira ad iránymutatást.

A művészetek szerepe az emberek életében a jövőben nem csökken, várhatóan fokozódni fog. A Kulturális Minisztérium fontos feladata, hogy fokozza ezekben az intézményekben az ott dolgozók közművelődési tudatosságát s elérje, hogy a művészeti intézmények magas színvonalon legyenek képesek kielégíteni a közösségi igényeket, hogy tevékenységükkel a közösségi társadalom céljait szolgálják.

Ágazati felelősség és jogkör

A továbbiakban az ún. reprezentatív művészeti intézményekről beszélt, majd rámutatott, hogy a törvény, a mostani törvényjavaslatok szellemében újra végig kell gondolnunk irodalmunk, színház- és zeneművészetünk, egész filmgyártásunk, képző- és iparművészetünk, környezetkultúránk helyzetét.

A törvény végrehajtása érdekében a Kulturális Minisztériumnak jobb színvonalon kell betöltenie a kulturális ágazatban kapott szerepkörét; s tevékenységét úgy kell alakítania, hogy nem egyes részlegei, hanem a minisztérium egésze tölt be közművelődésirányító funkciót. Az ágazati felelősséget, jogkört és belső szervezettségét, az irányító szervek és az intézmények szemléletének formálását e céloknak kell alárendelnie.

Az ágazati felelősség és jogkör érvényesítésének egyik legfőbb feltétele, hogy javítsuk saját kulturális tervezőmunkánkat, s ezáltal az együttműködés feltételeit azokkal, akikkel közösen kell elhatározásokra jutnunk, új vállalkozásokba kezdeni. A tervezés alapját természetesen a program-

Pozsgay Imre az expozét tartja.

nyilatkozatban előre látható társadalmi-gazdasági-politikai fejlődés jelenti, de joggal számolhatunk a kulturális életben elért eddigi eredményeinkkel is.

Társadalmi, gazdasági programjaink, határozataink világosan szólnak az ország helyzetéről és jövőjéről. Igaz és ezért meggyőző képet kaptunk eredményeinkről, a fejlődésünket kísérő ellentmondásokról. De nem adhattak választ életünk, társadalmi fejlődésünk valamennyi gondjára, kérdésére. Éppen az a dolgunk, hogy további konkrét vizsgálódást folytassunk társadalmunk minden fontos területén. Ezt tesszük most a kulturális területen. Ha külső, belső vagy egyéb okokból rövid időre felhalmozódnak a feszültségek, a megoldást nem segíti a helyzet takargatása, hanem csak a még jobb, a valóságnak még inkább megfelelő társadalmi önismeret. Ehhez pedig torzulásoktól mentes nyilvánosságra és nyíltságra van szükség. Arra, hogy az ellentmondások és a hibák ellen felgyülemlett, tisztességes indítékból származó indulatokat a szocializmust, tehát a társadalmi haladást szolgáló energiává lehessen változtatni. Ez a szempont vezérelt bennünket a közművelődési törvény előkészítése közben is, és ez lesz a vezérelvünk a végrehajtásban is — mondotta, majd az elismerés és a tisztelet hangján szólt a közművelődésnek elkötelezett, munkájukat emberségesen, hozzáértően, jól végző hivatásos népművelőkről. Azokról, akik gyakran nagyon rossz környezeti feltételek és nehéz személyes körülmények között végzik munkájukat. Akik nélkül, bármennyire egyetemes üggyé válik is a művelődés, nincs kulturális élet hazánkban, akiknek adósai vagyunk a nagyobb, megérdemelt megbecsüléssel, anyagi helyzetük javításával, jobb képzési és továbbképzési feltételek megteremtésével. Ezeket az adósságokat a közművelődési törvény elfogadása után teljesítőképességünk arányában el kell kezdeni törleszteni.

Most, hogy teljesítettem megtisztelő feladatomat, engedjenek meg egy személyes észrevételt — mondotta Pozsgay Imre. — Arról beszéltem, hogy a magyar művelődéstörténet útja szükségszerűen vezetett ennek a törvényjavaslatnak a benyújtásához. Ebben azonban véletlen, hogy néhány hónapja kapott tisztségem alapján én állhattam önök elé ezzel a javaslattal. De ez a helyzet sem felejtetheti el velem, hogy a törvénytervezet előkészítésében az érdem az általam és mindannyiunk által nagyra becsült elődömé, az országos közművelődési tanács jelenlegi elnökéé, (dr. Orbán Lászlóra utalt a miniszter — *A szerk.*) akivel jó együttműködésben munkatársakként törekszünk majd teljesíteni a művelődésügyben ránk háruló feladatokat.

Végül kérte az országgyűlést, hogy az előterjesztett törvényjavaslatot fogadja el.

A nagy tapssal fogadott expozé után az országgyűlési bizottságok előadója kapott szót.

A bizottságok javaslatai

Az *országgyűlés kulturális, valamint jogi, igazgatási és igazságügyi bizottsága* megbízásából elfogadásra ajánlotta a közművelődésről szóló törvényjavaslatot, valamint a bizottságok együttes ülésén elfogadott és a képviselőkhöz írásban eljuttatott módosító indítványokat **SALAMON HUGÓNÉ** *(Komárom megye, 3. vk.)*, a Komárom megyei pártbizottság titkára. A képviselőnő hangoztatta, hogy a törvénytervezet előterjesztését széles körű társadalmi vita előzte meg, amelyben több ezren vettek részt. A Hazafias Népfront által szervezett vitákon igen sok hasznos véleményt rögzítettek, s a javaslatokat a törvény-előkészítő bizottság hasznosította. E társadalmi méretű munkában szembetűnő volt a részvevők egyetértése a törvénytervezetben megfogalmazott célokkal és alapelvekkel, amelyek a törvény eszközével is jól szolgálhatják az MSZMP Központi Bizottsága 1974-es művelődéspolitikai határozatának megvalósítását.

— A vitákban hangsúlyozták azt a tényt — folytatta —, hogy közművelődésünk három évtizedes fejlődését alapvetően elősegítette, gazdagította a hazánkban végbement gazdasági, társadalmi előrehaladás. A tervezet épít az elmúlt 30 esztendőben elért eredményeinkre, népünk évszázadokon át vívott harcaira, nemzeti kultúránkra, forradalmi munkásmozgalmunk értékes hagyományaira. Tükrözi az összhangot a pártunk programnyilatkozatában rögzített célokkal, amikor a jelent és a jövőt is alakító, alkotó ember személyiségének sokoldalú fejlesztésére, formálására vonatkozóan szab meg feladatokat.

A törvénytervezet — a képviselőnő szerint — a közművelődést átfogóan értelmezi, az alapműveltség megszerzésére, a politikai műveltség gyarapítására, a közéletben való részvételre, a szabad idő kulturált eltöltésére ösztönöz, és kifejezi azt az igényt, hogy az élet minden területén az ízlésben, az életformában, szokásainkban is tovább gyarapodjanak a szocialista vonások.

Ezután megkezdődött a közművelődésről szóló törvényjavaslat vitája.

A délelőtti vita

SOMOGYI JÓZSEF *(Budapest, 50. vk.)*, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora kifejtette: a törvényjavaslatban megszabott szép célok eléréséhez szükséges, hogy népünk ismerje múltját, értse és becsülje annak nemes hagyományait, vállalja-szolgálja a jelent és ebben a folyamatban olyan új alapokat teremtsen, amelyekre később újabb hagyományokat építhetünk.

A továbbiakban a képviselő felhívta a figyelmet a leendő törvény következetes végrehajtására, arra, hogy bürokratikus szemlélet ne akadályozhassa meg a jó törekvéseket. Szükséges ez azért is, mert a közművelődés iránti igény mindinkább áthatja egész társadalmunkat s ennek eredményeivel már a közízlés formálódásában is találkozhatunk. Végezetül hangsúlyozta: rendkívül fontos, hogy a kisebb és nagyobb közösségek művelődési lehetőségeit megteremtő, kulturálódási szokásait kialakító embereket a közművelődés ügyét jó irányban előmozdító bölcsességgel, szakértelemmel vértezzük fel.

— *Nagy jelentőségű a közművelődési törvénynek az az előírása, amely módot nyújt arra, hogy a társadalmi szervezetek, vállalatok és szövetkezetek saját anyagi eszközeikkel hozzájárulhatnak a kultúra fejlesztéséhez* — hangoztatta felszólalásában **TARJÁNYI BÉLÁNÉ** *(Pest megye, 17. vk.)* pedagógus. Megyéje kezdeményezően élt már eddig is ezekkel a lehetőségekkel s a váci, a ceglédi, a ráckevei járás valamennyi művelődési háza közös fenntartásban működik. Pest megyében csaknem 70 intézmény kap társadalmi támogatást. S az ötödik ötéves terv idején a megyében általánossá akarják tenni a közművelődési intézmények közös fenntartását. Szép példaként említette, hogy a ráckevei járásban működő tsz-ek 32 millió forintos felajánlást tettek azért, hogy Ráckevén megépüljön az új járási művelődési ház még ebben a tervidőszakban.

(Folytatás a 3. oldalon.)

Mit tartalmaz a közművelődési törvényjavaslat?

A közművelődési törvényjavaslat bevezetője hangsúlyozza, hogy a fejlett szocialista társadalom igénye az általánosan és szakmailag művelt, szocialista világnézetű, közösségi gondolkodású emberek formálása; az, hogy egész népünk részt vehessen a kultúra elsajátításában, létrehozásában és ápolásában.

A törvényjavaslat célja, hogy meghatározza azokat az alapvető jogokat és kötelezettségeket, amelyek elősegítik a fejlett szocialista társadalmat tudatosan építő, műveltségüket és szakmai képességüket folyamatosan tökéletesítő, szocialista magatartású személyiségek és közösségek létrejöttét. A közművelődési tevékenység alapelveit felsorolva a törvényjavaslat leszögezi, hogy a közművelődésben való részvétel állampolgári jog; egyben minden állampolgárnak — képessége, képzettsége és érdeklődése szerint — önmaga és a társadalom iránti kötelessége. Az alapelvek hangoztatják, hogy az állam és a társadalmi szervezetek közművelődési tevékenységükkel is elősegítik a művelődési egyenlőtlenségek fokozatos megszüntetését, a szociális, a települési és az egyéb körülményekből eredő művelődési hátrányok felszámolását. Szólnak az alapelvek arról is, hogy az állam a nemzetiségekhez tartozó magyar állampolgárok művelődési lehetőségeit anyanyelvi, nemzetiségi kultúrájuk szabad művelésének támogatásával is biztosítja.

A közművelődési feladatok megvalósításánál a törvényjavaslat az általános szabályok között határozza meg, hogy a közművelődés feltételeit elsősorban az állam biztosítja. A lakóhelyen a közművelődési tevékenység feltételeiről a tanácsok kötelesek gondoskodni, a dolgozók művelődését pedig minden munkahelyen társadalmi és munkahelyi közösségi érdeknek kell tekinteni. A társadalmi szervezetek — működési területükön — részt vesznek a lakóhely, illetve a munkahely ilyen irányú feladatainak megvalósításában, a termelési-művelődési közösségek létrehozásában és megerősítésében. A törvényjavaslat külön-külön foglalkozik a Hazafias Népfront, a szakszervezetek, a KISZ, a szövetkezeti érdekképviseleti szervek, valamint a fegyveres erők és testületek feladataival a kulturális igények felkeltése és kielégítése terén. A törvényjavaslat az oktatási-nevelési intézmények feladatává teszi a műveltség megalapozását és fejlesztését, az önképzés módszereinek kialakítását és elsajátíttatását a folyamatos művelődés érdekében.

Rendelkezik a törvényjavaslat a közművelődést szolgáló intézmények, a művelődési otthonok, könyvtárak, a könyvkiadás és -terjesztés, a sajtó, a rádió, a tévé, a filmgyártás és -forgalmazás kötelességeiről is. Az intézmények feladata, hogy sajátosságaik szerint támogassák az általános műveltséghez, a szocialista életmódhoz szükséges szellemi termékek és művészeti alkotások létrejöttét; tegyék közkinccsé a nemzeti és az egyetemes emberi, különösen pedig a szocialista kultúra eredményeit, nyújtsanak színvonalas tájékoztatást, népszerűsítsék a korszerű pedagógiai elveket, ápolják az anyanyelv tisztaságát, s igényes kritikai tevékenységgel irányítsák az állampolgárok figyelmét a magatartásban, az életmódban, a műalkotásokban, a tudományos eredményekben megjelenő értékekre.

A közművelődés személyi és anyagi feltételeiről szólva a törvényjavaslat hangsúlyozza: az értelmiség megtisztelő kötelessége, hogy szakmai, világnézeti és politikai felkészültségét hasznosítva tevékenykedjék a közművelődés érdekében. A közművelődési célok, feladatok megvalósításában részt vevő szakemberek és társadalmi munkások tevékenységét minden állami, társadalmi és szövetkezeti szerv köteles támogatni, s gondoskodni munkájuk erkölcsi és anyagi megbecsüléséről. A tanácsok, a társadalmi szervezetek, a vállalatok és a szövetkezetek egyesítsék anyagi eszközeiket a területi és munkahelyi közművelődési feladatok jobb ellátására.

A törvényjavaslat — elfogadása esetén törvény — kihirdetése napján lép hatályba, végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik.

(Folytatás a 2. oldalról.)

A szövőben nagyobb gondot kell fordítani egész *népünk, s főként az ifjúság hazafias és internacionalista nevelésére* — hangoztatta felszólalásában **USZTA GYULA** *(Heves m., 6. vk.)*, a Magyar Partizán Szövetség főtitkára. A törvényjavaslatban van erre utalás — mondotta —, de fontos lenne e gondolat határozottabb megfogalmazása, annak nyomatékos hangsúlyozása, hogy a Magyar Népköztársaság ösztönzi és támogatja a szocialista hazafiság erősítését segítő kulturális értékek, népi, nemzeti hagyományok ápolását és fejlesztését. Múltunk, haladó hagyományaink megismertetése nélkül — mondotta — nem lehet szocialista hazafiságra nevelni. A hazafiságot pedig az internacionalizmusra való nevelés feltételezi.

Ezután ebédszünet következett, majd Győri Imre, az MSZMP Központi Bizottságának titkára mondott beszédet.

GYŐRI IMRE:

A közművelődés közügy

— Voltak értékes kezdeményezések a közművelődési jogalkotás területén már korábban is, de most — a *Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1974. márciusi határozata és XI. kongresszusának állásfoglalása nyomán — vált időszerűvé mindannak részletesebb kifejtése, külön törvénybe iktatása, amit alkotmányunk a közművelődésről leszögezett* — mondotta felszólalását kezdve Győri Imre, az MSZMP Központi Bizottságának titkára. Így folytatta: — Időszerűségén azt értem: eredményeink most tették lehetővé, feladataink pedig szükségessé, hogy a közművelődés ügyét legfelsőbb államhatalmi szervünk, a tisztelt országgyűlés törvény megalkotásával is segítse.

A közművelődés ügyének előtérbe kerülésében társadalmunknak — s általában a szocialista társadalmaknak — egy mélyebb, általánosabb törvényszerűsége fejeződik ki. Az a felismerés tükröződik benne, hogy a szocializmus felépítésének egész történeti folyamata elválaszthatatlan a lenini kulturális forradalomtól. Népünk kulturális színvonalának emelése politikai, gazdasági, társadalmi céljaink megvalósításának eddig is szerves, nélkülözhetetlen része volt. A kulturális forradalom további kibontakoztatása még fokozottabb jelentőségre tesz szert a fejlett szocialista társadalom építésében, népünk nagy, hosszú távú nemzeti programjának valóra váltásában — hangoztatta a szónok, majd rámutatott: — Társadalmi fejlődésünk eredményeként joggal állapíthatta meg a párt XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozat, hogy *„a szocialista állam feladatai közül előtérbe került a gazdasági szervező és irányító, valamint a kulturális és nevelő tevékenység"*. Az előttünk fekvő törvényjavaslat, amely megszabja a közművelődésnek, ennek a sokrétű és társadalmunk egészére kiható tevékenységnek tartalmát és kereteit, egyben méltóképpen kifejezi, hogy szocialista államunk betölti kulturális és nevelő funkcióját is.

Tisztelet nemzetünk nagyjainak

A kultúrának az a kettőssége és ellentéte, amit Lenin a „két kultúra" fogalmán értett, ma a szocialista világrendszer kialakulásával történelmi és világméreteket is öltött — mutatott rá Győri Imre, majd részletesen is foglalkozott e két kultúra jellemző sajátosságaival. Ezután így folytatta:

— A szocialista kulturális politika egységesen szemléli a sokrétű emberi tevékenységet, s egyre bővülő lehetőségeket teremt a személyiség sokoldalú fejlődéséhez. A szocialista társadalom és a kultúra e törvényszerű viszonyát Lenin fogalmazta meg. Az ő koncepciójára épült és épül ma is a hatalomra került munkásosztály pártjainak, államainak — köztük a Magyar Szocialista Munkáspártnak, a Magyar Népköztársaságnak — kulturális politikája.

Amikor azonban — tisztelt országgyűlés — egy, a szocialista kulturális forradalommal összefüggő törvény elfogadásáról van szó — azonosulva a törvényjavaslattal és egyetértve a törvényjavaslat előterjesztőjével —, azokra is emlékeztetnünk kell, akik a maguk történelmi feltételei közt kapcsolták össze a társadalmi haladás és a magyar nép művelődésének ügyét. Tisztelettel adózunk többek közt annak a Bessenyei Györgynek, aki a XVIII. század végén a jobbágyok nyelvén, magyar nyelven szerette volna tudóssá tenni nemzetét; annak a Csokonai Vitéz Mihálynak, aki versben jajdult fel a somogysági paraszt iskolázatlanságán; annak a Széchenyi Istvánnak, aki a művelt emberfők sokaságán is mérte nemzete erejét. Emlékezünk a magyar felvilágosodás és reformkor nagyjaira, köztük Kossuthra, Eötvösre, akik felismerték, hogy progresszív politikai, társadalmi törekvéseik feltétele és követelménye a nép műveltségi színvonalának emelése. Arra, hogy a forradalmár Petőfi Sándor a szabad emberi jövőt úgy jellemezte, hogy akkor majd „a szellem napvilága ragyog minden ház ablakán"; hogy a forradalmár Ady az Operaház körül őgyelgő-hallgatódzó proletárokban, az utca népében látta a jövendő közönségét.

S mellettük, tisztelt országgyűlés, e törvénytervezet közvetlen történelmi ajánlója a Magyar Tanácsköztársaság. Örökösei vagyunk azoknak a ragyogó oktatási-kulturális és művelődéspolitikai határozatoknak és intézkedéseknek, amelyeket a tanácskormány hozott és amelyek méltán ragadták magukkal a magyar értelmiség legjobbjait. Örökösei vagyunk annak a kulturális nevelő munkának, melyet az illegális és legális munkásmozgalom a két világháború között végzett, s amelyet a marxista és baloldali, a népet szerető értelmiség legjobbjai támogattak.

Az, hogy a közművelődési törvény megalkotására most kerül sor, szorosan összefügg társadalmunk fejlettségi szintjével. Az eddig elért politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális eredményekkel éppúgy, mint azoknak a feladatoknak a természetével, amelyeket az MSZMP programnyilatkozata nemrég körvonalazott.

Úgy gondolom, hiba volna a törvény meghozatalánál e két tényezőt szétválasztani. Nem feledkezhetünk meg róla, hogy a felszabadulás után milyen óriási lendülettel indult meg a volt uralkodó osztályok kulturális monopóliumának felszámolása. Gyökeresen átalakítottuk az ország oktatásügyét, munkások, parasztok tízezrei szerezték meg az ország irányításához szükséges műveltséget és szaktudást. Új, szocialista értelmiség született. A korábbi elmaradottsághoz képest szinte robbanásszerű volt a tömegeknek az emberi kultúra s a magyar kultúra klasszikus értékeivel való találkozása. Tömeges méretekben váltak hozzáférhetővé a kortárs szocialista és haladó kulturális értékek. *S a kultúra és tömegek e találkozását egyre inkább a tudományos igazság, azaz a marxizmus—leninizmus hatotta át.* Mindezt a politikai-társadalmi átalakulás tette lehetővé, s ezen belül az, hogy állami irányítás alá került a kulturális intézményrendszer, hogy kiépült az iskolán kívüli népművelés rendszere, a művelődési intézmények egységesen irányított hálózata. Igaz, ezt a folyamatot korlátozták a dogmatizmus politikai és ideológiai torzításai. De sem ezek, sem az ellenforradalom nem törte meg a fejlődés történeti folytonosságát. Hazánkban is sikerrel zajlott le a szocialista kulturális forradalomnak az a szakasza, amely megfelelt a szocializmus alapjait megteremtő politikai, gazdasági, társadalmi építőmunka feltételeinek és követelményeinek.

A szocializmus alapjainak megteremtését követő politikai, társadalmi, gazdasági fejlődés, az életszínvonal-emelkedés jelentősen javították a művelődés és a művelődők anyagi feltételeit — mondotta a szónok, majd hangsúlyozta: — Szocialista társadalmunk közéletének és közösségi életének fejlődése, a szocialista demokrácia fejlődése az üzemekben, a munkahelyeken és lakótelepeken nemcsak a tömegek aktivitásának kibontakozásához járult hozzá, de meghozta egyszersmind a véleménynyilvánításhoz szükséges műveltség, látókör, magatartás, kifejezőkészség kultúrájának növekvő igényét is.

A közművelődés kategóriája — és így szerepel ez az előttünk fekvő törvénytervezetben is — összekapcsolja a kulturális élet különböző oldalait, egységbe foglalja a politikai, az ideológiai, a szakmai és az általános műveltséget, kiegészítően és teljes joggal idekapcsolva a szocialista erkölcs, életmód, életforma, a szocialista fogyasztás kultúráját is. És ezt az összetettebb, a maga sokoldalúságában értelmezett kultúrát tudatosan és hangsúlyozottan hozza összefüggésbe azzal a területtel, ahonnan elszármazott, és amelyet segít: *összekapcsolja a társadalmi gyakorlattal.* Összekapcsolja a termeléssel, a közösségi élettel, a közélettel, a szocialista demokratizmussal, az örökölt társadalmi feltételkülönbségek, egyenlőtlenségek, a fizikai és szellemi munka közti különbségek csökkentésének társadalompolitikai gyakorlatával.

Ha az MSZMP programnyilatkozatának csak a termelési, gazdasági céljait, ha csak az életszínvonal-emelkedés tervezett elemi mutatóit is nézzük — nyilvánvaló, hogy a kulturális forradalom, ezen belül a közművelődés további kibontakoztatása mennyire elengedhetetlen. És ezt éppen a közművelődés széles értelmű, gazdag tartalma, a társadalmi gyakorlathoz kötött jelentése teszi félreérthetetlenül világossá. És arra is hadd utaljak: a Központi Bizottság határozatában — és a beterjesztett törvényjavaslatban is — a közművelődésnek ez a sokoldalú kultúraértelmezése már gyakorlatilag is az emberi tevékenység sokoldalúságát tükrözi. Ami annyit is jelent, hogy *társadalmi méretekben mintegy elénk vetíti azt a sokoldalúan kulturált embert, azt a gazdagon kibontakozott személyiséget, aki csak a szocializmus, a kommunizmus által és révén alakulhat ki.*

A munkásművelődés fontosságáról

A továbbiakban Győri Imre a közművelődési törvénytervezet rendkívül szerteágazó vonatkozásai közül a munkásművelődés fontosságára hívta fel a figyelmet.

— A munkásművelődés ügye szorosan vett politikai kérdés is, összefügg a munkásosztály társadalmi vezető szerepével. A tudás: hatalom. Tudásra éppúgy elengedhetetlenül szüksége volt a munkásosztálynak a hatalom megszerzéséért folytatott harcban, mint ma a hatalom gyakorlásához. Ha szemügyre vesszük a közművelődés tényezőit, a termeléssel, a politikai, ideológiai, közösségi élettel, az erkölccsel összefüggő tényezőit — látnunk kell, hogy mindezek kibontakoztatásában ma is elsősorban a munkásosztály érdekelt. Ezt az érdeket napjainkban is a munkásosztály legfejlettebb rétegei ismerik fel, és képviselik a legöntudatosabban Ez mindenekelőtt a munkásság 60 százalékát felölelő szocialista brigádmozgalomban, annak hármas jelszavában és társadalmi méretű gyakorlatában fejeződik ki. Ez a mozgalom teszi kézzelfoghatóvá, hogy a művelődés a közösség — elsősorban a munkához kapcsolódó közösség — révén terjed ki a termelő, a tanuló, a közéletet élő, a szórakozó ember egész tevékenységére, mégpedig úgy, hogy egyben az adott közösséget is erősíti.

Amit azonban — tisztelt országgyűlés — hangsúlyozni szeretnék, az, hogy a munkásosztály műveltsége meghatározó érvénnyel bír kulturális életünk, a közművelődés tartalmának egészére is. Ahogyan a munkásosztálynak történelmi hivatása, hogy a többi dolgozó osztállyal, réteggel szövetségben az ő érdekeiket is szolgáló szocialista társadalom felépítését vezesse, ugyanúgy kultúrájának kibontakoztatása is az egész társadalom kulturális fejlődésének záloga. Éppen ezért a közművelődés egész tartalmát a munkásosztály ideológiai, erkölcsi értékeinek, a nagyüzemi termeléssel összefüggő kollektív szellemének kell áthatnia, hogy társadalmunkban általánossá váljanak azok a vonások, amelyek a munkásosztályt történelmi szerepének betöltésére teszik hivatottá.

A munkásosztály ideológiája és kultúrája az egyetemes emberi kultúra több évezredes eredményeinek kritikai elsajátításán alapszik. Ezért van az, hogy kulturális életünket — hasonlóan más szocialista társadalmakéhoz — a klasszikus kulturális értékek rendkívüli megbecsülése, közkincsé válása jellemzi. Ugyanakkor *a munkásosztály kultúrája egy új kultúra is,* amely teremti, igényli és támogatja mindazt a szellemi értéket, amit a haza és a nagyvilág szocialista, forradalmi és haladó erői hoznak létre.

Kulturális életünket, közművelődésünk tartalmát ez — és nem a munkáskultúra valamiféle leszűkített, zárt értelmezése jellemzi. Így van ez nemzetközi vonatkozásban is. Munkásosztályunk internacionalizmusa kulturális életünket elsősorban a szocializmust építő társadalmak, a testvéri szocialista népek, nemzetek, a nemzetközi munkásmozgalom kulturális közösségeihez, szellemi erőihez kapcsolja. Közművelődésünk tartalma elsősorban a velük — mindenekelőtt a Szovjetunióval — való kulturális, tudományos, művészeti, oktatási együttműködés révén gazdagodik.

Az értelmiség szerepe

Az 1975 nyarán Helsinkiben megrendezett európai biztonsági és együttműködési konferencia záróokmányának megfelelően őszintén törekszünk minden ország, így a kapitalista országok szellemi életével meglevő kapcsolataink bővítésére és elmélyítésére is.

A kortárs nyugati irodalom szinte valamennyi humanista értéke megjelent, megjelenik Magyarországon; filmimportunkban, a televíziós műsorszerében, színház-, zene- és képzőművészeti életünkben is fontos szerepet töltenek be nyugati partnereink. Csak az elmúlt öt év alatt több tízezer tudományos célú utazás irányult a nem szocialista országokba — mondotta Győri Imre, és ezután így folytatta:

— Csak a törvénytervezet alátámasztása volt szándékomban, de nem szeretném, ha ez azzal a látszattal járna, mintha el kívánnám hallgatni azokat a nehézségeket, szemléleti, anyagi, szervezeti problémákat, amelyekkel — mint minden más terület — a közművelődés is küszködik. Ellenkezőleg, az a meggyőződésem, hogy ha az előttünk fekvő tervezetet a törvény rangjára emeljük, nemcsak eredményeket rögzítünk, nem csak feladatokat jelölünk, de ezzel együtt jelentős támogatást is nyújtunk az e téren előttünk álló nehézségek leküzdéséhez. Nem mintha a javaslat törvényerőre emelése automatikusan együttjárna az anyagi-szervezeti feltételek azonnali megjavításával. Hanem mert erőtel-

(Folytatás a 4. oldalon.)

Az ülésteremben. Az első sorokban a párt és a kormány vezetői.

(Folytatás a 3. oldalról.)

jesen hozzájárul annak társadalmi felismeréséhez, hogy *a közművelődés: a közösség művelődése és ezért közügy.*

A közművelődés ügyének előmozdítását, még gyorsabb fejlődését magukénak kell érezzék a társadalmi és főleg a gazdasági élet vezetői, bármilyen beosztásban dolgozzanak is. S ahogyan erről eddig is áldozatosan tett tanúságot: érezze még inkább magáénak az a szocialista értelmiség, amely a dolgozó nép részeként járul hozzá a szocializmus építéséhez. Mindenekelőtt a pedagógusok, a hivatásos és nem hivatásos népművelők, a művelődésügy közvetlen szervezői és irányítói. Csatlakozzanak hozzájuk még nagyobb számban a műszaki, az agrár, a közgazdász, az orvos, a jogász értelmiség újabb rétegei. Az igazi értelmiségi mindig belső hivatottságának, ezért kötelességének tudta, érezte, hogy megossza másokkal, népével mindazt a szellemi értéket, amelynek birtokában van Járjon élen ebben a fiatal értelmiség, kapcsolódjon ebbe a munkába a diákság, amelynek a szocialista társadalomban megszerzett művelődésére, lelkesedésére, kezdeményező erejére joggal számíthat az a közművelődési munka, amelynek eredményeit a jövő, egyben a fiatalság jövője hozza meg — hangsúlyozta a Központi Bizottság titkára. Befejezésül ezeket mondotta:

— Tudom, hogy e törvény megszavazásával maradéktalan megvalósításának nem kis gondját is vállaljuk. *Nyugodtan állíthatom, ennek is megvan a fedezete. S van egy tényező, mégpedig a tudás, a meggyőződés, a hit, ami eddig is reális segítőnk volt.* Munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk, egész népünk hite, meggyőződése abban, hogy a szocialista társadalom nemcsak a tegnapból a mába, de a mából a holnapba is biztosan vezet.

Mindezek alapján a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében a benyújtott törvénytervezetet elfogadom és a tisztelt országgyűlésnek elfogadásra javaslom — mondotta nagy taps közepette Győri Imre. Ezután folytatódott a törvényjavaslat vitája.

A délutáni vita

Győri Imre felszólalása után **SZURGYI ISTVÁNNÉ** *(Szolnok, 3. vk.)*, a rákóczifalvi általános iskola igazgatója következett. Meggyőződését fejezte ki, hogy még korszerűtlen tárgyi feltételek között is lehet tartalmas közművelődési tevékenységet végezni, ha a munkát hozzáértő, felkészült szakemberek irányítják. Gond azonban, hogy a hivatásos népművelőknek alig a fele rendelkezik a szükséges szakmai-politikai képesítéssel. Ugyanakkor a szakképzett népművelők egy részét a magasabb fizetést biztosító üzemek, tsz-ek elvonják a tanácsi intézményektől. A képviselőnő javasolta, hogy az egyetemi oktatásban tegyék általánossá a diplomások felkészítését közművelődési feladatokra is.

Kiaknázni a lehetőségeket

Ezután **PETROVICS EMIL** *(Budapest, 16. vk.)* zeneszerző, a Zeneművészeti Főiskola tanára kapott szót. Hangoztatta, hogy a kulturális létesítmények építésében, felújításában, megóvásában mutatkozó lemaradás, késlekedés, gondok és nehézségek forrása lesz. Szólt a képviselő az Operaház rekonstrukciójának késedelméről, s a korszerű, megfelelő befogadóképességű fővárosi hangversenyterem hiányáról. — A szombathelyi hangversenyterem és zeneiskola, a kecskeméti Kodály-intézet és művelődési központ, a győri új színház, a debreceni új zeneművészeti főiskola láttán arra gondol az ember — mondotta —, hogy bárcsak Budapestet is fel lehetne már emelni a vidék színvonalára.

GULYÁS EMILNÉ DR. *(Szabolcs m., 20. vk.)*, a megyei népfrontbizottság titkára szóvá tette, hogy az egyes területek, társadalmi rétegek, a falu és a város közötti műveltségbeli különbségekben szerepet játszik az is: a meglevő lehetőségeket sem aknázzák ki mindenütt. Szabolcsban gondot okoz, hogy az általános iskolás gyermekek csaknem 20 százaléka nem végzi el tanköteles korban az általános iskolát. A mezőgazdaságban dolgozók nem eléggé érdekeltek a szakmunkás-bizonyítvány megszerzésében, a szakmunkás gyakran ugyanannyi, olykor még kevesebb anyagi juttatásban részesül, mint a képzettséggel nem rendelkező. Sok helyütt megoldatlan a nők képzése, s megoldásra váró feladat az is, hogy közművelődésre szánt pénzek ne folyjanak szét, a kulturális alapot valóban kulturális célokra használják mindenhol.

A nemzetiségek és a közművelődés

DR. GUBA SÁNDOR *(Somogy m., 3. vk.)*, a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola főigazgatója a falusi közművelődésben jelentkező igényekről szólt. A településközpontok művelődési bázisaiban színvonalas rendezvényeket lehet tartani, mégsem szabad lemondani a kisebb településeken folytatott kulturális munkáról — állapította meg. Szorgalmazta a képviselő, hogy a gazdasági és kulturális központok kialakításával egy időben javítsák a tömegközlekedést, jelenleg ugyanis eléggé körülményes a távolabb lakóknak eljutni a kulturális eseményekre. Üdvözölte a törvényjavaslat állásfoglalását, amely a közművelődési munkában részt vevő szakemberek fokozott anyagi és erkölcsi megbecsülését rögzíti, s hozzáfűzte: természetesen a közművelődési munka hatékonysága nagyban függ a főhatóság irányításától a módszertani kérdésekben nyújtott segítségtől is.

MÁNDICS MIHÁLY *(Bács-Kiskun megye, 15. vk.)*, a Magyarországi Délszlávok Demokratikus Szövetségének főtitkára rámutatott: a több nemzetiségű Bács-Kiskun megyében szép eredményeket értek el a nemzetiségű művelődés és kultúra ápolásában. Fejlődött a nemzetiségek történetével, gazdasági életével, néprajzával kapcsolatos helytörténeti gyűjtőmunka. A közművelődési feladatok megoldását a nemzetiségi szövetségek lehetőségeik hatékonyabb kihasználásával — a szocialista nemzeti egység jegyében, a haza felvirágoztatásáért érzett felelősséggel kívánják elősegíteni. A nemzetiségi lakosság cselekvően vállal részt szocialista társadalmunk építéséből. A szövetségben folytatott közművelődési munka elválaszthatatlan a közművelődés egészétől.

Hazánkban mindenki érzi — folytatta —, hogy az internacionalizmus nem politikai szólam, hanem a mindennapi élet természetes valósága. Az anya- vagy nyelvnemzettel való kapcsolat szükséges, és ez is a közművelődés szerves része. A nemzetiségiek fontos szerepet töltenek be a szocialista országok közötti testvéri kapcsolatok elmélyítésében, elősegítik, hogy népeink jobban megismerjék mindazt, ami kultúráikban, törekvéseikben közös, hogy a soknyelvű hagyomány meganynyi felbecsülhetetlen értéke közös kincsé váljon.

Kiemelte: a közművelődés ott kezdődik, ahol az oktatás befejeződik. Az önműveléshez a szoktatás már az óvodában kezdődik. Fokozottan így van ez a nemzetiségiek esetében is. Végül javasolta: a pedagógusjelöltek az anyanyelvük szerinti országban részesüljenek teljes, vagy részleges felsőfokú képzésben.

Szép, de nehéz a népművelő munkája

HARGITAI ÁGNES *(Borsod-Abaúj-Zemplén megye, 6. vk.)*, a Diósgyőri Gépgyár gyártmánytervezője hangsúlyozta, ahhoz, hogy a közművelődési törvény mind teljesebben elérje célját, a szocialista kultúra valódi értékei minél több emberhez eljussanak, okos és értelmes összefogásra, együttműködésre, a szétszórt, de célszerűen összpontosítható anyagi és szellemi erők egyesítésére van szükség. Jó példája az összefogásnak a két diósgyőri nagyüzem összehangolt kulturális tevékenysége.

Beszámolt arról, hogy jövőre felavatják az új művelődési központot; a diósgyőri munkások nagy örömmel fogadják, hogy több éves vita, halogatás után közös összefogásban végre felépülhet a minden igényt kielégítő művelődési otthon. Ezzel azonban nemcsak a tárgyi feltételek javulnak, hanem jelentősen gazdagodik a munka tartalma is. Szép, de nehéz feladat vár a népművelőkre, a szocialista kultúra otthonává, a tartalmas közösségi művelődés színterévé kell tenni az új létesítményt, olyan igazi otthonná, amelyet minden diósgyőri munkás a magáénak érez.

VARGA ZSIGMOND *(Békés megye, 11. vk.)* általános iskolai igazgató elmondta: az elmúlt öt évben Békés megye 80 települése közül 29-ben korszerűsítették a könyvtárat: a zene iránt érdeklődők már 23 könyvtárban megtalálják a lemezeket, hangfelvételeket is. A korszerű munkásművelődés megteremtésének egyik igéretes módszere lehetne, ha az üzemekben hozzáértő, lelkes közművelődési felelősök foglalkoznának kulturális tennivalókkal.

A vidéki kulturális élet értékeinek nevezte a népi együtteseket, művészeti csoportokat és szakköröket, amelyek fejlődéséhez nélkülözhetetlen a jelenleginél több szakember megnyerése a jól dolgozó művészeti vezetők anyagilag is megfelelő megbecsülése. A felszabadulás első évtizedeiben a közművelődési munka falun elsősorban a pedagógusokra hárult. Ma már a korábbinál jóval összetettebb a vidéki értelmiség, közreműködésükkel sokkal hatékonyabbá lehetne tenni a közművelődést — mondta.

Nőtt a művelődés iránti igény

DEUTSCH ERZSÉBET *(Baranya megye, 2. vk.)*, a Pécsi Kesztyűgyár varrónője hangoztatta, hogy az elmúlt években megyéjükben is megélénkült a kulturális élet, a közművelődési párthatározat megjelenése óta emelkedett a felnőttoktatásban részt vevők száma, tartalmasabbá vált a munkahelyi oktatás, nőtt a könyvtárlátogatók, a könyvbarátok száma, és sikeresen szerveződik a *Mindenki iskolája*. Általában fejlődött a művelődés iránti igény, formái pedig gazdagodnak.

— Tudjuk, hogy a közművelődési törvényben foglaltak végrehajtása a munkások és a parasztság aktív gondolkozó cselekvését is feltételezi, és elsősorban a szocialista brigádokra számít.

A képviselőnő szólt arról is, hogy a munkások nagy százaléka nem végezte el az általános iskolát, s különösen aggasztó, hogy az alsó fokú képzettséggel nem rendelkező rétegek az ifjúság körében újratermelődnek. A gazdasági vezetőknek szorgalmazniuk kellene, hogy ne csak „mai" munkaerőnek tekintsék az ilyen fiatalokat, hanem a jövő szakembereinek, akiknek magasabb általános és szakmai műveltséggel kell rendelkezniük.

Magasabb mércét

HORVÁTH MIKLÓS *(Vas megye, 2. vk.)*, a szombathelyi városi pártbizottság első titkára elmondta: a közművelődés fejlődését tükrözi, hogy 1960-ban a megyei munkásoknak mindössze 38 százaléka végezte el az általános s 2,8 százaléka a középiskolát. Jelenleg 70 százalékuknak van alapfokú, 8 százalékuknak középiskolai végzettsége, minden negyedik ember könyvtártag, a megye lakossága több mint 30 milliót költ évente olvasnivalóra; 1974 óta 20 üzemben komplex közművelődési programok alapján dolgoznak, s jó szolgálatot tesz az ügynek az *Egy üzem — egy iskola* mozgalom is. A segítőkészség szép példájának nevezte az olyan társadalmi munkaakciókat, mint amely a szombathelyi művelődési és sportház építésénél jelentkezett, vagy hogy a negyedik ötéves terv idején több mint ezer óvodai helyet létesítettek, és felépítették a balatonberényi úttörőtábort. Tervezik, hogy méltó otthont adnak Derkovits Gyula és Dési-Huber István hagyatékának.

— A szocialista közművelődésügy eddig is nagy szerepet játszott az emberek gondolkodásának átalakításában, formálásában. Az irodalom, a színház, a film, a képzőművészet területén azonban születnek olyan művek is, amelyek nem segítik a szocialista életmód terjedését. Nem lehet megbékélni azzal, hogy előfordul: államunk közművelődési szerveinél olykor az ilyen termékeknek is mecénásául szegődnek. Magasabb mércét kell állítani a tévéműsorok szerkesztői, a könyvkiadás és a filmforgalmazás illetékesei elé.

*

Ezzel a parlament csütörtöki ülése — amelyen *Apró Antal* mellett felváltva elnökölt *Inokai János, Péter János* és *Raffai Sarolta* — véget ért. Péntek délelőtt 10 órakor a közművelődési törvénytervezet fölötti vitával folytatja munkáját az országgyűlés.

Kádár János — Nezvál Ferenc, Gáspár Sándor és Cservenka Ferencné társaságában.

A Parlament folyosóján a Japánból éppen hazaérkezett Huszár István — Németh Károllyal és Havasi Ferenccel.

Budapesti képviselők — előtérben Katona Imre, Szépvölgyi Zoltán, Bognár József és Trautmann Rezső — a vitát hallgatják.

(Bánhalmi János és Mikó László felvételei.)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

1972 JUN 17

FILM, SZÍNHÁZ, MUZSIKA
Budapest

Somogyi József, szobrász-művész

1021

AHET

interjúja

Ruttkai Évával a brüsszeli tanácskozásról és nyári terveiről

Ruttkai Éva Brüsszelből érkezett haza, a magyar küldöttség tagjaként az európai közvéleményt képviselte honi művészeink nevében *Tolnay Klárival* és *Somogyi Józsefszobrásszal* együtt.

— *A brüsszeli tanácskozásokon* — mondja Ruttkai Éva — *újra meg újra felötlött bennem, a világégés idején oly sokat ismételgetett, mindig érvényes örök igazság, hogy a háborúban hallgatnak a múzsák. S amikor elhallgatnak, megszűnik számunkra az élet, a mi életünk, a színészeké, meg azoké, akiktől létünk függ, a közönségé. Brüsszelben érdekes élmény volt számomra, hogy együtt lehettem olyan kiváló honfitársaimmal, tudósokkal, közéleti személyekkel, akikkel idehaza még nem találkoztam. És kiderült megint az is, hogy én mennyire menthetetlenül színész vagyok: ott is izgatott, hogy a gyűléseket miképpen rendezik, miképpen komponálják meg úgy, hogy a hallgatók figyelme ne lankadjon, a szavak befogadóképessége meg ne szűnjön. Kiváló ötlet volt, hogy a komoly tanácskozások menetébe egy gyönyörű hangversenyt is beiktattak, a kongresszus résztvevőinek nagy örömére.*

— Kogan Beethoven-játékára gondol?

— *Arra. Beethoven Hegedűversenyét talán még sosem éreztem annyira szívbemarkolónak, mint azon az estén, Kogan interpretálásában. Ezt megelőzően Dvorzsák szépséges Új Világ szimfóniája is felcsendült. Igen, ezen a hangversenyen nem zörgettek a kongresszus tolmácsgépei, és a sokféle országból összesereglett vendég hirtelen egy nyelven beszélt, megértettük egymást, közelkerültünk egymás gondolatvilágához és ez jó érzés volt.*

Ruttkai Éva túlzsúfolt színházi évadot fejez be, kétszáznál több estén játszott, s ha jól utánaszámolunk, a repertoár szerepekkel és az idei újakkal együtt nyolc szerepben láttuk, ami szerfölött nagy erőfeszítés, ha most ezt nem is említi. S a nyár elején már készül az őszre, az új évadra: *Csehov Három nővérét* újítja fel a Vígszínház, Másа szerepét játssza benne. De erről korai volna kérdezősködnünk még.

— Mit vár a nyártól?

— *Mi színészek valósággal úgy élünk, akár a vakondok: villanyvilágítás, por, füst, sötétség. Levegőre, napfényre alig jutunk. A nyártól a napot várom, a természet közelségét, amely ilyenkor úgy érzem számomra mindent megold.*

Az évad vége alighanem afféle összegezésre is készteti a színésznőt, kivált az ilyen elmélyült, gondolkozó művészt, mint amilyen Ruttkai Éva.

— *Mostanában azon tűnődöm, hogy ahogy múlik az idő, a magamfajta színész a reprodukálóból mindinkább alkotóvá szeretne átalakulni. Irigylem a festőt, a szobrászt, az írót.*

— A maradandóság érzését, vajon nem kapja-e meg a filmtől, a rádiótól, meg a hangszalagtól?

— *Nekem a gépi művészet nem pótolja a pillanathoz való kapcsolódást. A színház: társasjáték, én csak a többi emberrel, vagyis a hallgatókkal együtt tudom magamat egy-egy színpadi figurával igazán azonosítani. A közönség mindig más és más, így hát rögtönzésre serkent, és azt hiszem, csakis ez a lehetőség teszi elviselhetővé, örömteljessé a színésznek a szériákat, a sorozatos előadásokat. Engem a játékban is az igazság érdekel, az, hogy megközelítsem, ami leginkább azonos az emberek életérzésével, vágyaival, elképzeléseivel. Erre törekszem minden idegszálammal, szívem-lelkem örömével, fájdalmával.*

Ruttkai Éva furcsa, izgalmas, tündöklően színes lényét *Weöres Sándor* a minap tréfás versikébe sűrítette. Hadd lássanak ezek a sorok, interjúnk csattanójául először nyomdafestéket:

„Éva Ruttkai
Összes titkai
Bőrbekötve
Mindörökre"

A nyár tévé-műsorából:
LORENZA GUERRIERI
olasz filmszínésznő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Társadalmi Szemle

1977 JUN

1021

Somogyi József

Somogyi József: Dózsa György

TÁRSADALMI SZEMLE

VILÁG
PROLETÁRJAI,
EGYESÜLJETEK

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
ELMÉLETI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRATA

6

XXVII. ÉVFOLYAM, 1972 JÚNIUS

1973. X. 6. Kossuth 12.00

Déli krónika

Somogyi József kossuth-díjas szobrászmüvész

Petőfi diákkori alakját mintázta meg pápai szobrában Somogyi József szobrászmüveész.

- Melyik pillanat volt nehezebb Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászmüvész életében? Az, amikor itt, Pápán, mint diák vizsgázott, vagy pedig most, amikor a pápai lakosság több ezres nézőserege elé kiállt, szobrának avatásakor?

- Én akkor egy vizsgáló bizottsághoz szóltam, ez a szobor, gondolom, hogy egy kis közösségen, egy város közösségén keresztül azért nem csak a városhoz szól, hanem az egész országhoz,

1973. X. 6. Kossuth 12.00

Déli krónika

Petőfi diákkori alakját mintázta meg pápai szobrában Somogyi József szobrászművész.

- Melyik pillanat volt nehezebb Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész életében? Az, amikor itt, Pápán, mint diák vizsgázott, vagy pedig most, amikor a pápai lakosság több ezres nézőserege elé kiállt, szobrának avatásakor?

- Én akkor egy vizsgáló bizottsághoz szóltam, ez a szobor, gondolom, hogy egy kis közösségem, egy város közösségén keresztül azért nem csak a városhoz szól, hanem az egész országhoz,

Petőfi Pápán is töltött egy bizonyos időt és ennek van egy hallatlanul érzelmi többlete számomra is, aki pápai diák voltam, a pápaiak számára is, de Petőfi azért mégis egyetemesen a nemzeté.

- Én ugy tapasztaltam, hogy Sonogyi Józsefnek azt a kivételes pillanatot sikerült csaknem 3 m-es bronzszobrában megörökiteni, amikor Petőfi megjelent Pápán. Tehát valóban egy kis vézna, egy diákgyerek jött ide, Pápára.

- Egyszer egy teljesen véletlen folytán bukkant fel egy hiteles leirás, amiben tulajdonképpen pontosan leirja az egykoru szemtanu, hogy na, nézzetek ki az utcára, itt megy Petőfi.
Én tulajdonképpen ezt a látványt, ezt az olvasott látványt fogalmaztam meg plasztikailag, de a fejében, az egész magatartásában, ugy érzem, a későbbi orsa is egy kicsikét benne van. Legalábbis szeretném remélni.

- A ma délelőtti szoboravató ünepség után, 11 óra 30 perckor Petőfi emlékkiállitás megnyitására került sor, a pápai Petőfi Gimnáziumban, "Én is költő lessk." cimmel.

Somogyi József, szobrász

ÚJ EMLÉKMŰ MISKOLCNAK

A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat szoboröntödéjében elkészült Somogyi József szobrászművész új alkotása. A bronzból készült felszabadulási emlékművet november 6-án avatják Miskolcon, az újjáépített Hősök terén.

– Új

Népsza

7.

— **Dr. Zdenek Zuska,** Prága polgármestere vezetésével csehszlovák tanácsi küldöttség érkezett hétfőn Budapestre, a Hagyomány és korszerűség Prága fejlődésében című kiállítás mai megnyitójára.

— **Magyar és román közfogyasztási cikkek cseréjéről** írtak alá megállapodást Bukarestben az

— **Bolgár jogászküldöttség** érkezett Budapestre — a Magyar Jogász Szövetség meghívására — Dimiter Kapitanovnak, a bolgár legfőbb ügyész helyettesének vezetésével.

— **A magyar fodrászválogatott nyerte meg** — immár nyolcadszor — a Berlinben háromezer nézős jelenlétében megrendezett

Somogyi József,
Kossuth-díjas szobrászművész

1021

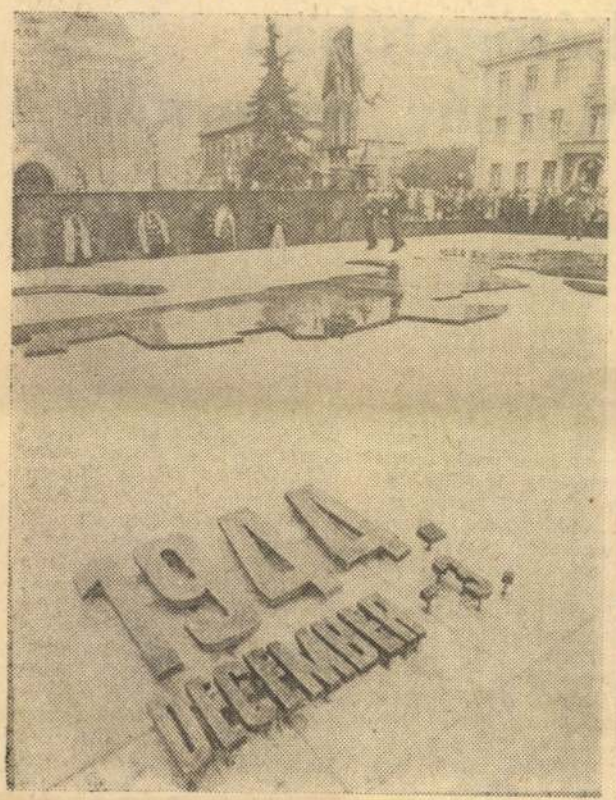

Nagygyűlés a Hősök terén

Felszólalt a nagygyűlésen
Sz. Oszipov, a Szovjet-
ió magyarországi nagykö-
ségének tanácsosa, aki a
gyar és a szovjet nép sok
izedes barátságát, össze-
ását méltatta.
Az ünnepi nagygyűlés az
ernacionálé hangjaival ért
get. (Riport a 3. oldalon.)
Kerényi László felvételei)

Kossuth rádió: 12.00:
nika. — 12.20: Ki ny
12.35: Tánczenei kokté
Válaszolunk hallgatói
13.35: Népdalok. — 1
egy délután ... — 14.
A pártinok. Jelenet
áriája a II. felvonásb

M—

n

kművet

nyilvánította Miskolc
zabadulási emlékművét,
ogyi József Kossuth-dí-
alkotá-

TV

Látogatóban Molnár Antalnál

Néhány napja furcsa című könyv került a könyvesboltok kirakatába: „Eretnek gondolatok a zenéről". Szerzője az a Molnár Antal, akit szinte személyes ismerősként hallgathattunk, láthattunk csütörtök késő este (megint a kérdés: miért ilyen későn?) a tévében. Tudós és muzsikus nemzedékek nőttek fel a keze alatt (50 évig tanított!), zenetudósi munkássága *úttörő jellegű* (ő méltatta elsőként Bartók és Kodály munkásságát, foglalkozott Magyarországon zeneszociológiával, írta meg a zeneesztétikát stb.) és Európa rangú, az igazi népszerűségét azonban éppen, mint *a zenei k*[illegible] *lődés* lelkes apostol[illegible] te. Jellegzetes, kiss[illegible] hangjára még az i[illegible] (a rádióban), aki [illegible] kért rajong, s ha [illegible] hallgatott", akkor [illegible] az ismertetett *zen*[illegible] is. Bónis Ferenccel [illegible] ve elmondta, hog[illegible] népszerűsítését lega[illegible] nyira fontosnak ta[illegible] más (pl. zeneszerző[illegible] giai, tudósi, muzsi[illegible] vékenységét. Egysz[illegible] közérthetően ugyanakkor mindi[illegible] szerű is. Fontosna[illegible] hogy a hallgató, [illegible] megérezze a tudós [illegible] sét, az előadó ezt a[illegible] dést át is tudja sugározni. Kíváncsiságot keltsen az előadás, vágyat a megismerésre: „Csak gyönyörű lehet az a muzsika, amelyről ilyen szépen írnak". Valóban ez az ismeretterjesztés ábécéje. Külön tanulmányt érdemelne a rádió *tudatos*, jól átgondolt és igen magas szintű (Szabolcsi Bence nyomán mindig a legkiválóbb szakembereket nyerte meg az ügynek) zenei ismeretterjesztő tevékenysége! Hisz ez nem csupán kiegészíti Kodály zenepedagógiai módszerét, amely — valljuk be! — az iskolában még nem valósul meg maradéktalanul, de a legkiválóbb továbbképzésnek is bizonyul éppen a gyakorló zenepedagógusoknak. Mert igaz [illegible]gyan, hogy a Kodály-módszer lényege az *aktív* kapcsolat a zenével (tehát a muzsikálás, éneklés), ám erre [illegible]em képes és hajlandó minenki. Fel kell nevelni tehát ról...) megismétlődött. Pontosan az a lényeg sikkadt el, ami Molnár Antal varázsa: az imponáló tudás és a lelkesedés. Már-már kimeríti a tapintatlanság fogalmát, ha valakit arra késztetnek, hogy a *saját* könyve korszakalkotó jelentőségéről beszéljen... A tévének ezernyi lehetősége van egy-egy jelenség sokoldalú bemutatására. Molnár Antal, aki már a tízes években is jelen volt a magyar zenei, irodalmi, szellemi életben, bizonyára nagyon sok érdekes és jellemző *személyes* élményét is elmondta volna, ha ezekre kérdeznek rá. Többet szerettünk volna hallani, pl. Bartókról, Kodályról, a Nyugat-matinékról, a magyar zene és irodalom ma már klasszikus megújítóiról stb. A lehető legügyetlenebb megoldás ez volt (Molnár Antal tréfásan tiltakozott is!: „Tanár úr, nem készültem"), amikor is

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DÉLI HÍRLAP

1976 NOV 8

1. oldalról!

ÁLTALA ÚJ ÉLETET ÉL A TÉR

Ez miskolci szobor

A szobor ott állt, kitakarva, meztelenül; nem óvta az avatás előtti kötelező fehér lepel a kíváncsiskodó tekintetektől. Ám a bölcs nyugalmat, a felszabadult asszonyi örömet kifejező nőalak mégis szemérmesen állt a pillantások keresztttüzében. A szobor nem akkor és nem attól lett volna a városé, ha a titkokat őrző fehér leplet az avató kéz egy mozdulattal lerántja... Ez a bronzba álmodott asszony közülünk való: anyánkat, nénénket mintázta meg a mester.

A Hősök terén, a hősök emlékét egy asszony idézi. Kezében virágzó barkaág, az ágon galamb ül. A régi tér új életre kelt általa.

● VIRÁGOT HOZOTT A BÜKKBŐL

A szombati ünnepség után nem ürült ki a tér. Azóta sem. Azóta is kis csapatokban jönnek a miskolciak: szobrot nézni, teret járni, kegyeletüket leróni.

Vasárnap délután három óra öt perckor kék Zsiguli fékezett a posta előtt. Utasa, *Ambrus Györgyné*, a Bükkből jött. Lila színű virágcsokrát a márványtalapzatra tette. Eddig még nem látta a szobrot, csak a Tv-híradóban, Egerben. Most kíváncsisága hozta ide, s mivel látogatóba jött, virágot hozott.

— Itt jártam iskolába — mutat a Földes Gimnázium épületére —, mindennap erre visz el az utam, a közelben dolgozom, az élelmiszer-kiskereskedelmi vállalatnál. Közöm van a térhez, közöm van a városhoz. Első látásra csak annyit mondhatok, hogy tetszik... Gyakran fogunk itt találkozni.

— Gyakran fogunk itt találkozni mi is, de nemcsak a szoborral, hanem egymással is...

Szemtanúi voltunk az első randevúnak, az új térre megbeszélt első randevúnak is... Az első találkozás feszengő csendje hamar eloszlott, hiszen volt közös téma.

● MINTHA LEBEGNE A VÁROS FELETT

Pecsenye Miklós, az ÉAÉV pártbizottságának titkára egyszerre két dolgot csinált szombaton, az emlékműavatás után. Fogadta ismerőseinek gratulációját (negyedszázada dolgozik a vállalatnál), s ismerkedett az őszi napsütésben felparázsló szoborral.

— Szokni kell még — mondta. — Sokféle véleményt hallottam már, némelyik elkedvetlenített... Kíváncsian jöttem ide. Érteni értem a látványt, s tudom, hogy majd meg is szeretem.

Szüts Zoltán, az LKM energia gyáregységének brigádvezetője tetszését fejezte ki:

— De ne kérjenek tőlem nyilatkozatot... Vannak dolgok, amelyeket nehezen tud megmagyarázni az ember. Azt hiszem, értem, miről van szó, értem, hogy mit akart kifejezni a művész.

Rondzik András, a DIGÉP marósa nem ilyen szűkszavú:

— A szobor lábainál a város. Mintha Miskolcot óvná. Olvastam, hogy ennyi és ennyi mázsa bronzból készült a szobor, én mégis úgy érzem, mintha lebegne. Mintha lebegne a város felett, és vigyázna ránk. Őrizné a napot és az éjszakát; a békét és a nyugalmat.

● JÖTTEK KICSIK ÉS NAGYOK

Gyerekcsapat trappolt a térre. A Gyermekvárosból jöttek. A szobor kedvéért. A nyugdíjas *Orbán Jánosék* is ezért kerekedtek fel a Bársony János utcából. *Dr. Dobai Ottó* a fényképezőgépét is elhozta. A jegyzetfüzetben gyűlnek az egymondatos vélemények.

— Szép, de még idegen... A tér viszont nagyobbnak tűnik.

— Kicsi a nő feje... És széles a csípője.

— A kendő eltakarja az arcát...

— Bele kellene rajzolni a város címerébe is... Ez miskolci szobor.

— Tetszik, csak a márványtérképről hiányzik Hámor és Ómassa.

Hargitai Ágnes, a DIGÉP mérnöke, Miskolc országgyűlési képviselője:

— Bevallom: nem ilyennek képzeltem a felszabadulási emlékművet, de örülök, hogy ilyen lett. Sisakos katona helyett, fejkendős asszony; géppisztoly helyett galambot hintáztató ág a békének, a felszabadulásnak szép jelképei ezek is.

*

Estére kigyúltak a reflektorok. A tér nem néptelenedett el, a környező utcákból előbukkanó autók lelassítottak.

A zászlók selyme, a virágok vöröse égni látszott.

B. I.—E. A.

DVTK

Igy meg kell hagynunk a feladatot a szakosztály vezetőinek.

Gyorsan jött a védelmi hiba után a Honvéd-gól, amit *Pintér az ötödik percben, 7 méterről lőtt a kapuba.* Ez átlagon felüli mértékben sokkolta a DVTK-t, s amikor az első fél óra végén egy hasonlóan szerencsétlen helyzetből *Weimper belőtte a másodikat,* már el is dőlt a mérkőzés.

A védelem két hibája, a középpályás sor hullámzó teljesítménye, a csatársor ismét növekvő gyengélkedése jellemezte a szombati találkozót, amelynek eredményével a DVTK két hellyel lejjebb került az NB I. táblázatán. (A Diósgyőrben *Veréb — Szántó, Salamon, Váradi, Martis (Fükő) — Oláh, Tatár, Hajas — Borostyán, Polyák (Grolmusz), Fekete szerepeltek.*

HORVÁTH KÁLMÁN

Totó

1.	Szolnoki MTE—Pécs	5:0 1
2.	Ózd—Vasas Izzó	0:1 2
3.	Komló—Sz.-fehérvár	1:1 x
4.	Eger—Ganz-MÁVAG	4:1 1
5.	Kecskeméti TE—Szarvas	2:3 2
6.	Békéscsabai TASK—Kiskunhalas	3:0 1
7.	Erzsébeti SMTK—Szegedi Dózsa	2:6 2
8.	Bem SE—Kecskeméti SC	5:1 1
9.	Láng Vasas—Szabó L. SE	0:0 x
10.	Catanzaro—Roma	1:1 x
11.	Foggia—Napoli	2:2 x
12.	Milan—Juventus	2:3 2
13.	Verona—Fiorentina	1:2 2
	Pótmérkőzés:	
14.	Modena—Lanerossi	1:1 x

✶ *„Szundi", fordított vetkőztetéssel. Alul Szepesi, az Ú. Dózsa cselgáncsozója, felül a súlycsoport győztese, a sokszoros magyar bajnok, Mészáros (BHSE). (Szabó István felv.)*

Cselgáncs

Bajnokok parádéja

A fiatalabb korosztály cselgáncsversenyein megszoktuk már, hogy a Kubik munkacsarnokában mindig sok a fehér judogiba öltözött versenyző. Most mégis elcsodálkoztunk a váratlanul nagy induló létszám miatt, hiszen felnőtt versenyről volt szó, s a kategória is I. osztályt jelzett!

— *Mindenkinek kell a minősítési pont* — indokolta a sok indulót *Braskó Péter,* a rendező egyesület vezetőedzője —, *hiszen erősen közeledik az év vége!*

S ahogy körülnéztünk még inkább meresztgettük szemeinket. A judogiba öltözöttek között sok magyar bajnokot, Európa- és olimpiai helyezettet láttunk! **Szabó Mihály, Deli, Hetényi, Mészáros, Keserű** is ott volt a tatamik szélén, hogy csak a nemzetközileg is jegyzetteket említsük! Ráadásul a vidéknak nemzetközi jelleget is kölcsönzött az, hogy a 15 sportkör 71 magyar cselgáncsozóján kívül a VSZ Kosice versenyzői is rajthoz álltak.

A sok jó nevű induló egyben már sejtette, hogy a verseny igen magas színvonalú lesz. Így is volt, s jó néhány súlycsoportban **szinte bajnoki hangulat uralkodott** az összecsapások során. Különösen kiemelkedett a 60, a 71 és a 86 kg-os mezőny küzdelme, de igen jó színvonalon folytak a többi súlycsoportokban is az összecsapások. Persze, a könnyebb testsúlyú versenyzőknél voltak akciódúsabb mérkőzések, és **a vártnál több iponos győzelem született.** A nehezebb súlycsoportokban inkább a tologatás, illetve a földharc dominált. A legeredményesebben a BHSE versenyzői szerepeltek, de **kitűnően helytálltak a miskolciak** is. Kár, hogy **Tóth Mihály,** aki szerdán már az ifjúsági Európa-bajnokságra utazik, a sérülés veszélyének elkerülése érdekében nem indult. Erdekességként kell azt is megemlítenünk, hogy a katonának nemregen bevonult miskolci **Varga,** a BHSE színeiben először tatamira lépve, megnyerte súlycsoportjában a versenyt.

Az országos I. osztályú viadal dobogósai, 60 kg (10 induló): 1. Mészáros (BHSE), 2. Szilágyi (Ú. Dózsa), 3. Flórusz (MVSC) és Kiss (Bp. Spartacus). 65 kg (15 induló): 1. Varga, 2. Szepesi (mindkettő BHSE), 3. Fekete (MVSC) és Róbert (Gy. Dózsa). 71 kg (15 induló): 1. Hetényi (BHSE), 2. Keserű (Bp. Spartacus), 3. Deli (Kecskeméti SC) és Tóbiás (VSZ Kosice). 78 kg (14 induló): 1. Kovács (BHSE), 2. Nagy, 3. Juhász (mindkettő MVSC) és Erdős (Ú. Dózsa). 86 kg (10 induló): 1. Szabó M. (Bp. Spartacus), 2. Tirala (BHSE), 3. Bucsi (Tatabányai VSC) és Klementics (Gy. Dózsa). 95 kg (9 induló): 1. Tomikánszki, 2. Takács, 3. Baranyi (mindhárom Ú. Dózsa) és Sütő (MVSC). Nehézsúlyban, indulók hiánya miatt, nem rendeztek versenyt.

M. Gy.

372 befutó

hírek – eredmények

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

NÓGRÁD
Somogyi József
szobrászművész
1976 AUG 1

1021

Harminc év felszabadult művészete

Somogyi József: Szántó Kovács János-emlékmű

Somogyi József neve elválaszthatatlanul összeforrott a felszabadulást követő három évtized szobrászatának vargalépésektől sem mentes, de mindenképp eredményekben gazdag időszakával. Már a 40-es években mintázott, főként állatokat megjelenítő szobrai is arról tanúskodnak, hogy Somogyi nem vállalt közösséget az akkoriban uralkodó arisztokratikus stílusirányzatokkal, hanem művészetének öntörvényeit követve, sajátos szobrászi nyelvet munkált ki, vállalva az egyéni útkeresés minden nehézségét, buktatóját.

Somogyi neve — pontosabban következetes és elkötelezett hite a művészet közösségformáló erejébe — a kortárs hazai képzőművészetben fogalommá vált. Alkatából adódóan nemcsak művész, hanem aktív közéleti ember is. És, amikor közéletiségére utalok, nem azokra a magas társadalmi funkciókra gondolok elsősorban, amelyeket elvállalt, hanem arra a Somogyira, aki azonnal hallatja hangját, ha valami nem tetszik neki, ha valamin javítani szeretne. Gyorsan és őszintén reagál korunk még megoldatlan kultúrpolitikai és etikai problémáira. Szóval ugyanolyan mélységes hitről vallanak a szocialista kultúrában, mint például egy-egy felszólalása az országgyűlésen.

A művészet közösségteremtő és formáló erejébe vetett hite nem újkeletű. A felszabadulást követő — és a politikai erőviszonyok szempontjából még egyáltalán nem teljes mértékben tisztázott — éveiben is azon művészek (Domanovszky Endre, Hincz Gyula, Kerényi Jenő stb.) között találjuk, akik az 1948-as A közösségi művészet felé című kiállításon „fogékonynak bizonyultak az új kor ébresztette társadalmi igények iránt, sőt, hivatva érezték magukat azok vállalására — írja Németh Lajos, majd így folytatja. — E kiállítás is bizonyította, hogy e művészgárda megpróbálta áttörni a modern művészet és a közösség között húzódó falat, megérezte, hogy a nagy társadalmi átalakulás népi forradalom lehetőségét is magába rejti. A közösségi művészet vállalásának volt a következménye, hogy a későbbiekben elsősorban e generáció munkáját bénította leginkább a szocialista realizmus félreértéséből fakadó konzervatizmus, többen közülük válságba is kerültek. Ennek ellenére mégis kialakították sajátos művészetüket, amely magába szívta a modern művészet sok eredményét, de lényegében természetelvű, emberközpontú maradt." És ez a lényeg, mert Somogyi — mint sokan mások — „átvészelte" ezt, az igaz művészetnek nem éppen kedvező korszakot, sőt, a dogmatikus művészetértelmezés ellenére megformált. 1953-as Martinásza jelentős mértékben járult hozzá az új, emberközpontú művészet megteremtéséhez.

A Martinásszal új korszak kezdődött képzőművészetünkben, e szobor — mégha nem kis nehézségek árán született is meg — méltán lett az új magyar szobrászat jelképévé. A Martinász, a Dózsa fej (1953), a Kubikus I. (1956) és a Mártír-emlékmű (1963) után szinte törvényszerű volt, hogy ezen írásunk tárgyának választott, 1965-ben Hódmezővásárhelyen felállított Szántó Kovács János emlékműben — sokakat még mindig ingerlő, de egyre többek által elfogadott, megértett és igenelt — mondanivalót fogalmazta meg, mint az előbb felsorolt szobraiban.

Mert a hódmezővásárhelyi emlékmű nem kis vihart kevert. Somogyi ugyanis vette a bátorságot, és az agrárszocialista népvezért nem úgy formálta meg, ahogyan Horty-Magyarországon, majd, sajnos, a személyi kultusz éveiben a nép eltorzított képzeletében naggyá nőtt, felmagasztosult hősöket ábrázolni illett, hanem a maga esendő, emberi és ez által szemünkben valóban naggyá nőni képes hősmivoltában.

A szobornak nincs cselekménye, legalábbis a tartásából, mozdulatából és az elrendezéséből közvetlenül leolvasható története nincs. Az emlékmű nem Szántó Kovács életéből vett valamelyik fontos eseményt meséli el életképszerűen, hanem — a szobor leleplezése után nem kevesek megrökönyödésére — csupán csak áll egymagában, mint egy felkiálltójel, a maga három méternél is nagyobb bronz monumentalitásában, uram bocsássa, mezítláb. Igen mezítláb. Nem véletlenül hangsúlyozom e tényt, hiszen a szoborral megbékélni nem tudok, többek közt éppen ezt nehezményezték. Azt kérték számon, amit Somogyi tudatosan elkerült, egyrészt a portrészerű hasonlóságot, másrészt a hajdan volt szegényparasztok még meglevő öntudatából fakadóan például azt, hogy miért áll mezítláb hiszen még a legszegényebb kubikusnak is volt csizmája.

Somogyi nem a — szó elkoptatott értelmében vett — népi hőst mintázta meg, hanem a földhöz ragadt, de a sorssal szembeszálló munkások, parasztok vezérét. A szobrász a kubikust nem ásóval, kapával ábrázolja, a hősben feszülő indulatokat nem színpadi gesztusokkal, hanem az emberi test térbeli helyzetével (pontosabban tudatos kiegyensúlyozatlanságával) és arányaival, a részletek látszólagos megmunkálatlanságával, a felület nyers, gyűrött-tépett anyagkezelésével jelzi. Az „ideges" felületalakítással nem testi hatást akar elérni, sokkal inkább az állandó belső fizikai és szellemi mozgást, a drámai küszködést akarja érzékeltetni. Az aránytalanul nagy öklök, a meztelen és a nehéz munkában elhasznált, de mégis biztosan álló láb, az erőt sugárzó vállkiképzés és a kalappal szinte megkoronázott fej, mindmegannyi ellentétpár, amelyek „a semmik vagyunk, s minden leszünk" forradalmi hitét árasztják az érzelemhez és az értelemhez egyaránt szólva.

Somogyi József munkásságát az elmúlt évtizedek során Kossuth- és Munkácsy-díjjal, valamint Érdemes művész címmel jutalmazták.

Menyhárt László

23.03: Modern írók portréi.
23.23: Az operaközvetítés folytatása.
0.10: Új ház. Részletek Dunajevszkij filmzenéjéből.

PETŐFI RÁDIÓ:

7.00: Az unitárius egyház. félórája.
7.30: Pesko György orgonál.
8.05: Mit hallunk? Érdekességek a jövő hét műsorából.
8.33: Miska bácsi lemezesládája.
9.00: Orosz muzsika.
9.30: Magángyűjtemény.
10.33: Távoli tájakon: Párizs él és muzsikál.
11.38: A mozi.
12.33: Színes népi muzsika.
13.10: Az álherceg története. Hauff meséjéből írta Albert Gábor (ism.).
14.00: Táskarádió.
15.00: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
15.10: Filmsztárok énekelnek.
15.33: Magyar operaénekesek.
16.23: Nőkről nőknek (ism.).

Géza egynemű ... ros a Szovjet ... mellett. 16. V... Csíráztatott, a... lővel. 20. Isme... (+'). 21. Igek... negyedik rész... 23. Syed és ro... zése. 24. Időm... építménymarad... hászati Tervez... zépen kezel. 29. ... és súlyegység. ... nevmás. 32. Kereskedelmi vállalkozás, bolt. 33. Község Miskolctól délre (+'). 34. Vályú. 36. Fere „eleje". 37. Betörő. 38. Eltulajdonít. 39. Hőség, forróság angolul (HEAT). 41. Az egyik szín, névelővel. 43. ... eng, lopódzkodva jár-kel. 46. Nemesítem. 48. Anna idegen formája. 49. Vörös borfajta. 50. Éljen, a szerb nyelvben. 52. Ilona német alakja. 53. Fekete István népszerű műve. 56. Lengyel gépkocsimárka, ford. 57. Ilyen dob is van. 59. Egyenes földfelszín (két szó). 60. Keresztül. 61. Általában nem. 63. Akó szélei. 64. Kovácsdarabok széleit megmunkáló. 66. Póni egynemű betűi.

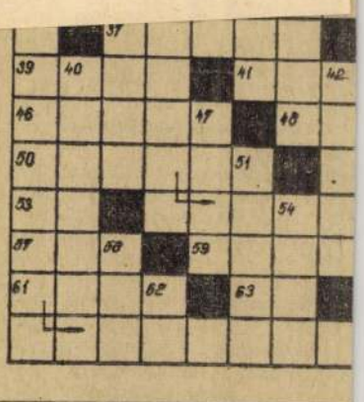

AZ IB
őszi-t
ajánla

SZOVJETUNIÓ:

Béke- és barátságvonat 1976. október 9—20-ig, 12 napos
5 000. — Ft

1976. október 17—19., Uzsgorod, Salgótarjánból, autóbusszal
1 080. — Ft

1976. december 12—14., Uzsgorod, Salgótarjánból, autóbusszal
1 160. — Ft

Ungvár október 17—19-ig 1100.—Ft

NDK:

1976. szeptember 4—10-ig, Lipcse, vonattal
1 700. — Ft

Karácsony Drezdában, szilveszter Berlinben, 11 napos december 23-tól, vonattal
5 400. — Ft

CSEHSZLOVÁKIA:

Karácsony és szilveszter a Magas-Tátrában 7 napos, 1976. december 22-től, vonatos
2 800. — Ft

december 28-tól, vonatos
3 100. — Ft

Autóbusztúrák a cseh-lengyel Tátrába (Tsz-ek és intézmények rendelése alapján) 2 napos besztercebányai kirándulás
350. — Ft

3 napos tátrai kirándulás
680. — Ft

4 napos szlovák-lengyel tárai kirándulás
980. — Ft

5 napos kelet-szlovákiai kirándulás
1 210. — Ft

LENGYEL:

Szilveszter Krakkóban, 6 napos utazás december 28. és 29-én. vonattal:
2 600. — Ft

Szilveszter Varsóban, dec. 28. és 29-én, vonattal
3 100. — Ft

JUGOSZLÁVIA

Őszi üdülés Porecsban november, december hóban
Indulás Budapestről autóbusszal
1 850. — Ft

Téli üdülés Rabacban 7 napos, november, december hóban, Budapestről autóbusszal
1850.—Ft

ROMÁNIA

Kis erdélyi körút: 6 napos, autóbusszal
2 600. — Ft

Szilveszter Brassóban. 6 napos, december 28-án indul vonattal
3 000. — Ft

Kirándulás Nagyváradra, 4 napos, Budapestről, autóbusszal
2 400. — 2 700. — Ft

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

NAPLÓ /VESZPRÉM/

Somogyi József, szobrászművész

1976 SEP 23

1021

KÉPZŐMŰVÉSZETI VILÁGHÉT

TETŐ ALATT

Művésztelep Tihanyban

Somogyi mester is mintázik

Vénasszonyok nyara szólította megint Tihanyba Somogyi Józsefet szobrász növendékeivel. Verőfényes vagy — mint most — lucskos szeptember serkentené talán csak kedvüket gipszfigurák faragására, fémkalapálásra...? Nem. Egyszerűen nincs szállásuk máskor.

Különös műtermük hajdani lábas szénaszárító és emeletes birkahodály a Belső-tó partján, meghitt környezetben igazán alkalmas elmélyült művészi alkotó munkára. Az elhanyagolt remek szép épületek a Badacsonyi Állami Gazdaságtól nemrégiben telekkönyvileg a Képzőművészeti Főiskola birtokába kerültek. Félig-meddig rendbe is hozták. A mellettük levő munkásszállóban azonban csupán nyárvégi albérlők még.

Lenne pedig dolguk kora tavasztól késő őszig. A művesség irányába szeretnék fejleszteni a főiskolai oktatást. Hogy kőben, fában, fémben, kerámiában legalább a felső évesek és a továbbképzősök huzamos ideig dolgozhassanak, arra igen csekély a budapesti műhelylehetőség. A tihanyi vállalkozással gyarapodik. Egyben olyan művésztelep megteremtéséért fáradozik Somogyi mester, amely egyedüli hazánkban és európai színvonalú. Szellemi központot teremtenek, nemcsak szobrászok, festők, iparművészek, hanem ebben a képzőművész közegbe vendégül látnak hallgatókat különféle egyetemekről, ifjú tudósokat hívnak. A természetes találkozók, eszmecserék, közös élmények haszna nyilvánvaló közművelődésünk számára

A kezdeményezést országos és megyei szervek kezdettől fogva pártfogolják. Annál is inkább, mert amikor még szinte több volt a lyuk, mint a nád a főiskolások feje fölött, akkor is serénykedtek. Most már friss nádtető alatt az az épületek. Még a csupa fény, de huzatos pajta üvegezése és a három holdnyi kertnek a védett tájba illő parkosítása, öntő és egyéb műhelyek létrehozása meg sok minden más hátra van. Azért nagy kedvvel dolgoznak, az idén először festők is. Noha elszomorodtak, amint a múlt ősszel félbehagyott munkáikat összerombolva lelték meg, immár második alkalommal.

Többszörösen is indokolt hát, hogy mielőbb teljesen birtokba vegye a főiskola a tihanyi művésztelepet. Mert akkor képes teljesíteni nemes feladatát, úgy válhat szellemi centrummá, s épülhet be a megyei, helyi közösségbe, ha nem egy hónapig működik. Ennyi idő alatt kemény anyagokat hogy munkálhatnának meg a növendékek? Mint alakulhatna ki kapcsolatuk színészekkel, orvosokkal, matematikusokkal, zenészekkel...?

Ha tartósan, legalább fél esztendőre megtelepülnek, bizonyos — a kezdeményező és szorgalmazó mester szavaival — szívből befogadják őket kisebb közösségek is, úgy, hogy veszélymentesen hagyhatják itt szobraikat. Mert a művészet ébrentartását nem az őrzés szabja meg. Most még magukkal viszik az öt kis kőszobrot.

S talán már jövő tavasszal visszahozzák — végleg.

Raffai István

A pajtaműterem

helyisége)

Tapolca (Hazafias Népfront helyisége)

A kiállításokon engedményes árusítás és különböző kedvezmények

CSEREAKCIÓ!

(387)

hogy pápai telepünkön 1976. szeptember 20-tól szeptember 30-ig

éves leltározást

tartunk

Ezen idő alatt az áruátvétel szünetel

KDT MÉH Vállalat
Székesfehérvár
Rác u. 5.
(803.)

igére a veszprémi Magyar Hirdetőbe.

Albérleti szoba két lány részére fürdőszoba használattal kiadó. Kovács, Veszprém, Erdész u. 8.

AUTÓ-MOTOR

Skoda Octávia alkatrésznek eladó. Érdeklődni: Antal István, Tapolca, Deák F. u. 5.

MB 1000-es Skoda eladó. Érdeklődni: Tapolca, Dimitrov tér 7. C 8. (Barackos).

IL Zsiguli eladó. Érdeklődni: 17 óra után Balatonfüred, Tamási Áron utca 31. Szabó.

Jó áll állható, eladó. Bajcsy

Eladó lőgép. Szentkirályszabadja, Radnóti Miklós utca 9. Érdeklődni vasárnap délelőtt 11 óráig.

2 darab 8 éves sodrott kanca ló eladó. Veszprém, Dózsa Tsz. Jutas.

Egy darab Lidó 70 csehszlovák hidroform szivatytyúval eladó. Érdeklődni: Horváth, Diszel, Petőfi u. 3.

HÁZASSÁG

69 éves megözvegyült nyugdíjas, keresi korban hozzáillő nő ismeretségét házasság céljából. Balatonalmádiban kétszobás berendezett lakásom van. Választ: „Anyagi nem érdekel" címre Balatonalmádi postára kérem.

Köszönetnyilvánítások

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik szeretett férjem, édesapánk, apósunk, nagyapánk

BOGÁRDI MIHÁLY

temetésén résztvettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek és részvétükkel mely fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Külön köszönetet mondunk a húsipari vállalat dolgozóinak a részvétükért. A gyászoló család Pápa.

(472)

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik szeretett férjem, édesapánk, nagyapánk

MÉSZÖLY FERENC

temetésén megjelentek, sírjára koszorút, vagy virágot helyeztek és részvétükkel fájdalmunkat enyhíteni igyekeztek. Gyászoló család.

(545)

BIZTONSÁGOS ÁLLATTARTÁS:

ÚJ ÁLLATBIZTOSÍT

szobrászatról, akár képzőművészetről is beszélve; vagy a részleteknek olyanfajta örömét leli meg, amelyet sokszor maga a művész sem ismer fel az első pillanatban. Hadd mondjak el egy személyes kis élményemet. Egy-két alkalommal készítettek rólam riportot vagy kisfilmet, inkább riportokat, és tulajdonképpen sok mindent köszönhetek személy szerint ezeknek a kisfilmeknek. Éppen ezért, amit az előbb említettem: egy-egy részletnek a kiemelésével, egy faktúrának vagy effektusnak a felismerésével, hisz végül is a képzőművészetben nagyon sok minden olyan belső erők hatására jön létre, amelyeket tulajdonképpen nagyon nehezen tudunk megfogalmazni. Nyilvánvalóan van egy eredendő feszítő erő, amelyik az állvány elé vagy a kép elé állítja a művészt, de sok minden utána már másfajta erőből is táplálkozik, és azt mondhatnám, hogy néha ilyen furcsa filozófiai bukfenccel lesz tudatos a felismerés örömével, a véletlenül kijött eredmény észrevevésével, amihez nagyon gyakran akár pszichikai, akár, fizikai, akár értelmi „csillagok együttállásának" a szerencsés volta is szükséges, hogy az ember el ne menjen mellette.

A film képes a művészt ezekre a dolgokra is eszméltetni, képes a véletlennek tűnő dolgok tanúságát tudatosítani, és segít önmagunkat is megismerni, segíthet önmagunkat is felismerni.

Nagyra értékelem azokat a — tulajdonképpen dokumentum jellegű filmeket is, amelyek korunk szellemi létét, szellemi életét rögzítik. Most úgy hiszem, inkább mégis tartozásainkat kellene említenem, mert mégis másként nézne ki akár egy Kondor-, akár egy Vajda-film, vagy folytathatnám a sort hosszan, ha a filmben, amely róluk készült, legalább pár pillanatig még az élő művész jelene is benne tudna lenni. Hogy ennek a jelentősége évek vagy évtizedek múlva mennyire fel nem mérhető, úgy hiszem, az látszik abból a félelmetesen szorongó és lázas keresésből, hogy egy Bartók-hangot vagy egy Kossuth-hangot halljunk, vagy egy, az előre utaló, vagy az élő jelenlétét szuggesztíven megmutató kockára leljünk valamelyik filmarchívumban.

Amikor néhány éve a szellemi decentralizációról volt szó, én azt a folyamatot nagyon-nagyon aggódva néztem. Nagyon féltem, hogy a decentralizáció egy nagyon is háztáji, kicsinyes vicinális vonatra, vicinális vágányra juttathatja a szellemi élet vonalát, egy rossz váltóállítás, és tulajdonképpen már észre sem vesszük, letértünk a gyorsvonati vágányról, Kisbürgözdnek nagyon is bukólikus tájai között döcögünk: sűrűbben kattog a vonat kereke, mert rövidebbek a síntávolságok, és valahol egy kedves, bizonytalan, öntudatos szürkeségbe zakatolunk bele.

Az emberi tartásnak nagy pillére, ha az ember meri beismerni, hogy tévedett, vagy meri előző ítéleteit bizonyos értelemben, vagy akár teljes értelemben módosítani. Azt kell mondanom, nem mint hogyha én ezt a mostanit — ne értsék félre — nagyon is rózsaszínes és tökéletes állapotnak tartanám, boldogan kelletett félelmemben csalódni, mert *azt tapasztalom, hogy a vidéki szellemi gócok bátran, lelkesen tudnak egy igaz ügy mellé állni, a szellemi élet különféle mozgásai mellé, és a maguk belső lehetőségein belül igenis olyan eredményeket hoznak létre, amelyek nem is csak csermelyként, hanem jelentősebb folyóként ömlenek a nagy folyamba, válnak egyetemessé, hogy a nemzet, a nép művelődési ügyét szolgálják.*

Azt a pejoratív jelzőt, hogy vidék, úgy hiszem most már végképp el kell hagynunk, hisz egy 400 km-es átmérőjű, vagy 500 km-es átmérőjű országban, — Kőszegtől Mátészalkáig vagy Nyíregyházáig gondolkozom —, órák alatt

[illegible] ezt az ügyet kezdeni, és mindig újra és újra vissza kell térni oda, hogy megpróbáljuk meghatározni, mit is értünk látáson, hogy meghatározhassuk, mit kell tennünk fejlesztése érdekében.

Elsősorban szeretném ennek ismeretelméleti részét egy kicsit újból előszedni, és „felhánytorgatni" néhány olyan gondot, ami közös gondunk.

Azt ma már a gyakorlatban mindenki tudja, de sem a segédtudományokban, sem a pedagógiában, sem a publicisztikában nincs még a megfelelő helyén, hogy látásunknak van a világ megismerésében egy összegező, rendszerező, divatos szóval szólva, integráló szerepe.

Ha ez így van, márpedig mondom, a gyakorlatban erről már megbizonyosodtunk, akkor megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk a látási folyamatokra, amelyek két ágról fakadnak, és így is vizsgálhatók. Az egyik minden ember személyes vizuális megismerési folyamata, helyesebben minden ember személyes vizuális tapasztalata, amely mindenkinek a saját ellenőrzésével jön létre. Kívülről ebbe beleavatkozni szinte lehetetlen. Minthogy azonban társas lény az ember, gondoskodik arról, hogy ezt a folyamatot, amelyik javarészt spontán, ösztönös, valamiképpen befolyásolja. *A befolyásolás eszköze, egyik legfontosabb eszköze a képzőművészet, mert hiszen ez manifesztálja azokat a közös élményeket, amelyek minden emberben természetszerűleg jelen vannak. Ha most tovább visszük ezt a dolgot, és tekintjük azokat a műfajokat, amelyek vizuálisan fejezik ki magukat, akkor itt többszörös áttételben olyan hatásrendszert kellene biztosítanunk, amely két feltételnek felel meg. Az egyik feltétel, hogy csak mintát mutat és nem erőszakos, vagyis nem doktriner jellegű, a másik, hogy ezt a mintát úgy mutatja, hogy ebben a legjobb, a szakemberek legjobb meggyőződése van jelen.* Ha ezt a feladatot tekintem, máris nagyon nagynak tűnik az a látszólagos másodlagos feladat, hogy minden közvetítési rendszerben érvényesíteni ezt az alapvető feladatot e pillanatban még szinte lehetetlennek látszik.

Somogyi József
szobrászmüvész

A müvész 60.születésnapja
alkalmábó l a Munka Érdemrend
arany fokozata kitüntetést kapta.

Népszava,1976.junius 9.
5.oldal.

Somogyi József kitüntetése

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének művészi munkássága és közéleti tevékenysége elismeréséül 60. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke adta át. Jelen volt a kitüntetés átadásánál *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára és *dr. Orbán László* kulturális miniszter.

Somogyi József, nekrológ 7

Balogh Jenő: Nem szabad ringatóznunk abban az ábrándban, hogy az iskolát, még ha rosszul működne is ezen a téren, helyettesíteni tudná bármilyen jól készített tv-műsor, film vagy mozifilm. Ti. egészen pontos adatokkal igazolt helyzet, hogy az iskola nélkül egyszerűen az érdeklődés nem támad fel, tehát nem nyitja ki a tévét és megy el a moziba sem a néző. Mindent el kell követni annak érdekében, hogy ez a terület jól működjék, de soha nem szabad elfelejteni, hogy ha az iskola nem alapozza meg ezt a folyamatot, akkor mi hiába csinálunk remekműveket is. Továbbá küzdenünk kell a kultúrpolitikának olyan jó szándékú ábrándjaival, hogy iskolán kívül ez a dolog megoldható. Ami a filmekben megnyilvánuló fennköltséget illeti, a XIX. században alakult ki ez a régi arsnak az eltorzításával, és ezt hurcoljuk még ma is magunkkal. Példát szeretnék mondani, hogy saját bőrömön én hogyan tapasztaltam ezt a jelenséget. A látás hatalmával (tv-sorozat) ugyan nem képzőművészeti filmet csináltam, de bizonyos alapok ott azért megjelennek, és én ezt megpróbáltam úgy bemutatni, hogy a mennyekből leráncigáltam a földre, a talajra hoztam ezeket az alapkérdéseket. A szakmától kaptam olyan orrot, hogy azzal nyugodtan játszhattam volna Cyranót.

Somogyi József: Egy szó megütötte a fülemet: stratégia. Igen, azt hiszem, nem baj, hogy valamiféle kulturális stratégiát fogalmazunk meg magunk számára, vagy elgondolkodunk azon, hogy mit kell tennünk. Ha nem nagyon lírai , vagy nem túl érzelgős lenne éppenséggel, akkor azt mondhatnám, hogy ezer éve tartozunk ezzel tulajdonképpen azoknak, akik nem tudják még ma sem, hogy mi a kép, mert nekik legjobb esetben még egy rossz kis másolat, vagy akár egy rossz kis szentképnek a kópiája, vagy egy selyemre festett kis nyírfaligetecske jelenti.

Sok kérdésben még nem sokat tettünk. Mondjuk, persze, hogy sok ebben a nehézség, és szerintem mindenki tudja, hogy végeredményben nem kívánhatja el a társadalom sem, utópisztikus volna, hogy most minden otthonban műtárgyak kerüljenek a falakra. Nem erről van szó, a műtárgy, a nagy művek, azért az mégis más valami. De azt hiszem, hogy valami érdeklődést felkelteni, irántuk, valamiféle közvetítő módon, tehát a filmmel, televízióval, a hanggal és egyébbel, igenis feladatunk lehet. Most lehet, hogy nagyon blőd és buta dolgot mondok. Az irodalmi művek televíziós adaptációjára, vagy akár önálló alkotói műként megjelenésükre gondolok. Statisztikákat olvastam, hogy miként „dobták fel" a könyvek vásárlását. Ha egy film, egy televíziós adás el tudja érni, hogy valaki másnap felkel és elmegy a Szépművészeti Múzeumba, vagy megkeresi azt a művészt, vagy akar találkozni az eleven művel, akkor valamit tett ez a műfaj, és ez nem lebecsülendő. Igaz — megvannak a nehézségeink. De ezek az előbbre lépés gondjai. Eszmélésünk pillanatában már teret és mindent az égvilágon látunk, mégis belénk idegződött valami furcsa irodalmiaskodó szemlélet, az embereknek nagyon nagy százaléka még csak nem is tartalmat, témát néz a képben, gondolatot a legritkább esetben. A filmek kísérőszövegei is — amiről szó esett — legtöbbször ott sántítanak, hogy a megfoghatatlant, az elmondhatatlant akarják szavakkal kifejezni. Ha el tudom mondani, hogy a naplemente csodálatos, akkor egy jó történetem van: hogyha egy klassz nőt láttam, de nem tudok belőle szobrot csinálni, akkor elégedjem meg azzal, hogy láttam és hordom valahol az idegsejtjeimben ezt az örömet és boldogságot, és várom azt a találkozást, amikor ez az elraktározott gondolattal és képlettel, két pólus összértékével ki tud majdan teljesedni és szoborrá tud válni, talán más gondolatok, más asszociációk segítségével.

kört teremtettünk sokszor, hogy a falu megvetette önmagát, egy kicsikét a múltját is megtagadta, és tulajdonképpen furcsa jellegtelen valamibe bonyolódott, ami majdnem páratlan itt Közép-Európában is, mert akár a jugoszlávokhoz, akár a románokhoz, akár a csehekhez fordulunk, — Ausztriát nem is akarom említeni —, új környezetet az egyszerű parasztházak léptékrendjében, modern kultúrával és higiéniával teremtettek így ütve meg egy XX. századi modern építészeti hangot. Nálunk elvétve is alig akad hasonló. Legjobb esetben kiszakítottunk egy-egy műemléket környezetéből, a nyírbátori kistemplomot például lebontottuk, elvittük Szentendrére, ahol áll most légüres térben, egy leltári számmal. Műtárgy lett, egy múzeumnak a múzeumi leltári száma őrzi, semmiféle közössége senkivel nincs. Nem volna baj, ha Nyírbátorban nem használják, nem baj, ha nem megy bele senki, de ott állna, abban az építészeti atmoszférikus környezetben, amelyikben született. Mindenki tudja, hogy a XX. századnak más a szemlélete, de mégis egy építészeti rend akkumulálódott benne. Úgy hogy azt hiszem, a stratégiához az is hozzátartozik, hogy nagyon érzékenyen vigyázzunk így is értékeinkre. Hogy a televízió mit mond, nemcsak amikor képzőművészeti filmekről van szó, hanem általában, az is nagyon fontos, súlya van a hangjának, milliók ülnek előtte. És akár vicc, akár szombat esti szórakozás címén, nem örülök, ha olyan dolgokhoz nyúl, ami nem odavaló. Láttam például egy adást, amelynek a mohácsi vész volt a témája. A mohácsi vész nem szombat esti vicclap-téma. Hallatlanul nagy dráma volt.

De visszatérek a képzőművészethez. Sok olyan hagyományunk van, amit meg lehetne mutatni. Van olyan lélegzete, olyan törekvése a mai magyar szellemi életnek, a kortárs művészetnek, amiből nem szabad, hogy épp azok maradjanak ki, akiknek és akikért készül.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Nemzet

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

Vasárnap, 1973. október 7.

1021

Leleplezték a pápai Petőfi-szobrot

Szombaton Pápán leleplezték *Somogyi* József Kossuth-díjas szobrászművész Petőfi-szobrát. Az avató ünnepséget dr. *Radnóti* István, a Veszprém megyei tanács elnöke nyitotta meg, majd dr. *Vass* Henrik, az MSZMP Párttörténeti Intézetének igazgatója mondott beszédet. A szoboravatás a mostani és a régi pápai diákok nagyszabású találkozója volt: több ezren gyűltek össze az új Petőfi-szobor körül.

A lebegő

Garai Gábor dr

Régi kapcsolat fűzi a színpadhoz a költőt, *Garai* Gábort. Társszerzője volt például Mándy Iván *Mélyvíz* című darabjának s verses művei gyakran szólaltak meg pódiumon. A tűzkeresztségen azonban a Pécsi Nemzeti Színház segítette át, amikor most első prózai

De stiláris dolgokban is fennáll ez a furcsa számonkérés és én azt hiszem, hogy nem hivalkodó vagy nem érthető félre, amikor én itt Szolnok város vezetőinek és mindazoknak, akik ezt az ügyet napirendre tűzték, köszönetet mondok a Képzőművészek Szövetségének és a képzőművészek nevében is, mert úgy érzem, hogy *ez a szemle is, de nemcsak a szemle maga, hanem azok a művek, amelyek a képzőművészettel foglalkoznak, nagymértékben missziót is teljesítenek: segítenek eligazodni a képzőművészet világában. Az érdeklődés homlokterébe állítja ezt a műfajt, ezt a tevékenységet, amelyik nyilvánvalóan, hogy egy országnak nem mindig elsődleges és mindenek fölötti kérdése vagy problémája. De kétségtelen, hogy a szellemi lét, és egy nép, egy nemzet művelődési köre szegényebb lenne nélküle,* nem lenne teljes, és ezt nem szakmai elfogultságból vagy sovinizmusból mondom, hanem valóban úgy érzem: kevesebbel élik le életüket azok, akik a képzőművészetnek, az iparművészetnek, tehát a vizuális művészeteknek az öröméből kimaradnak.

A modern képzőművészet sok mindent próbál olyasmit is megfogalmazni, ami talán a szimpla ábrázolásnak a mértékével mérve nehezen megközelíthető. Tehát apellál olyan belső továbbélésre, apellál arra a furcsa csodára, amit egy kép előtt vagy mű előtt való megállásnak az öröme jelent, amely mindaddig, ameddig valaki nem áll meg előtte, vászon, anyag, kő vagy fém, de attól a mítikus erőtől, hogy megállok előtte, és értelmi kapcsolatom keletkezik vele, ettől válik képpé, ettől válik szoborrá és ettől megy végbe, ezzel teljesedik be az a furcsa varázslat, amit a képnézés, a szobornézés jelenthet.

De ez — úgy gondolom — vonatkozik az összes többi művészetre, vonatkozik a muzsikára, vonatkozik a filmre, vonatkozik az előadó művészetekre is, amelyekkel kapcsolatban én furcsa igézetben vagyok. Vonzódom hozzájuk nagyon, talán egy érzelmi többlettel, azzal a többlettel, hogy tulajdonképpen megvalósulásuk pillanatában, elhangzásuk pillanatában már csak voltak, tehát egy kicsikét már a múltban vannak. A múltban van egy elhangzott koncert, a múltban van egy elhangzott vers, és bizonyos értelemben sokszor egy film maga is, annak ellenére, hogy tárgyi valóságában valahol egy dobozban újra él.

A varázslatos ebben, hogy elhangzásuk után valami furcsa reinkarnációval feltámadnak bennem, és akkor teljesítik küldetésüket, akkor teljesednek be, amikor továbbélve eszmélésemet, vagy eszmélésünket, boldogságunkat vagy másfajta örömünket segítik. Azért kalandozom e vargabetűnél, mert itt térek rá arra, hogy én nagyon-nagyra tartom azokat a filmeket, amelyek úgynevezett alkotói filmek.

Ha az én jelfogó rendszerem, amelyik tulajdonképpen pásztázza folyton a világot, és érzékeny mindazon jelekre, amelyek bennem, a szobrászban

10

KÖZMŰVELŐDÉS

Látás és láttatás

RÉSZLETEK A SZOLNOKI KÉPZŐMŰVÉSZETI FILMSZEMLE VITÁJÁBÓL

Hagyomány, hogy háromévenként Szolnokon nyilvános fórumon — szemlén — is találkoznak, bemutatkoznak, egymással versenyre kelve azok a filmek, melyeknek tárgya kifejezetten a képzőművészet, s amelyeknek eltökélt szándékuk: alkotó módon szolgálni a vizuális művészet népszerűsítésének nemes ügyét, az alkotás titkainak feltárásával szűkíteni azt a távolságot, amelyik alkotó és befogadó között sokszor még „több mérföldnyi". Hagyomány az is, hogy a szemle „szünetében" szakemberek — művészek, filmesek, pedagógusok — cserélnek gondolatot a vizuális nevelés egyes kérdéseiről. Az alábbiakban a múlt év novemberében zajlott szemle központi vitájából közlünk részlteket a továbbgondolás célzatával.

Somogyi József *Kossuth-díjas szobrászművész:* A művészet és ebben általánosítanék — minden művészet — keresi a maga műfaji képleteit, amelyekben gondolatait tulajdonképpen egy jelrendszerben — jelen esetben egy film, de kép vagy muzsika jelrendszerében — el tudja mondani. Hiszi, hogy a befogadóban

plasztikai képletekre valthatnak at, *ugyanugy nem tudom tagadni a jogat semmi más művészetnek, amelyik a maga jelfogó rendszerével újra csak pásztázza a világot és a belőle kapó impulzusokat, jeleket a maga nyelvére, tehát a film nyelvére átfordítva akarja a továbbélésnek, az újraszületésnek, ennek a furcsa szellemi reinkarnációnak a boldogságát létrehozni a nézőben.*

Tehát én mindig boldogan nézem azokat a képzőművészeti filmeket, amelyekben a rendező a maga sajátos látásával, a maga sajátos, képtől kapott impulzusaival kívánja megmutatni a képet, a képzőművészeti alkotást.

Ez nyilvánvalóan lehet akár filozófiai megközelítése az életműnek, a művésznek, de lehet egyszerű vizuális megközelítése a nézeteknek a megvilágítás furcsa effektusaival, amiben talán egy egész más világ is feltárulhat, akár

1021

Somogyi József szobrászművész

1976. okt. 14. Kossuth 18.3o M.

Esti magazin.

- Megalakult az első búzatermesztési rendszer a Kisalföldön.Gazdája az ottani állami gazdaság. A rendszerhez 16 T.Sz. és 4 Állami Gazdaság tartozik és összesen csaknem 16 ezer hektáron termesztenek búzát. Az idei vetést már közösen végzik.

1976. okt. 14. Kossuth 18.3o M.

Esti magazin.

- Közmüvelődés és tudomány. Müveltség és kultúra. Könyv és iskola. Ezek összetartozó fogalmak, szükebb és tágabb értelemben. Ugy ahogy már Coménius mester megfogalmazta az iskolának a leke a könyv. De úgy is, ahogy a közmüvelődési törvény előkészitésekor a Parlament Állandó Bizottságaiban hangot kapott müvelődés, kultúra, közmüvelődés nem képzelhető el könyv nélkül. Ma pedig Pozsgai Imre kultúrális miniszter expozéjában a közmüvelődés alapvető célját határozta meg amikor azt mondta: a nép müvelődése nélkül a nemzet nem léphet előre, nem fejlődhez tovább. A kultúrális miniszter, akinek egyébként ez volt az első parlamenti expozéja bevezetőben hangoztatta: a társadalmi és és nemzeti függetlenségért vivott küzdelmet mindig egyuttal a köz müvelődéséért vivott harcok is voltak. Szavait nagy érdeklődéssel hallgatták a képviselők, köztük Kádár János is a Pol. Biz. több más tgjai is. A társadalmi viszonyok gyorsabb fejlődésével különösen az utóbbi évetizedben előtérbe került a közmüvelődés kérdése. A miniszter szavai szerint a népmüvelés helyét a közmüvelés fogalma vette át.

- Nemcsak a szóhasználat változott, hanem a szemlélet és a müvelődésről vallott felfogásunk, a mindennapi gyakorlatunk is. A népmüvelés fogalmát, amely müvelőkre és müvelendőkre, alkotókra, tesrjesztőkre és passziv befogadókra osztotta mechanikusan az embereket, váltottuk fel a közmüvelődés fogalmával. Ez demokratikusabb és közösségibb magatartásra ösztönöz, olyanra, amely tudomásulveszi, hogy a müvelődés az egész közösség és minden egyes állampolgár joga, lehetősége és feladata. A közmüvelődés fogalma tartalmazza azt is, hogy a müvelődés nem egyszerüen elfogadás és passziv ismeretszerzést jelent, hanem az alkotás és terjesztés folyamatában való cselekvő részvételt is. Mindez természetesen nem

jelenti azt, hogy éles határvonalat húzhatunk egy un. népmüvelési és egy közmüvelődési korszak közé. Csupán arról van szó, hogy a kornak a szoc. társadalom mai állapotának és holnapi céljainak megfelelő gondolkodás és magatartásmód van kialakulóban a müvelődéssel kapcsolatban és ez tükröződik fogalom-rendszerünkben, és a szóhasználat változásában. A közmüvelődés fogalma, a személyek egymással való kapcsolatában és a személyiség teljességében a közösség oldaláról közeliti a müvelődés értelmét, társadalmi hasznát, teszi hangsúlyossá a személyes részvételt, a közösségi jelleget és a müvelődés folytonosságát. Egyszermind feltételezi, hogy minden ember hordoz valami sajátos tudást, tapasztalatot, amit érdemes a közösségnek átadni. Marxnak azt a gondolatát, hogy a nevelőt is nevelni kell, úgy érthetjük tehát, hogy a neveltek is nevelnek.

- A folyamatosan fejlesztett müveltség egyik feltétele annak hogy az ember urrálehessen mostmár nemcsak a természet erőin, hanem a magateremtette viszonyokon és eszközökön is. A közmüvelődés fontosságát azonban konkrétabb, kézelfoghatóbb okok is indokolják.

- Társadalmunk továbbfejlődése érdekében a szoc. termelési mód és a szoc. demokrácia folyamatos és erőteljes fejlesztésére van szükség. Ehhez munka-kultúránknak és politikai müveltségünknek az eddiginél sokkal magasabb fokát kell elérnünk. Ezért minden vezető felelősséggel tartozik a jelennek és a jövőnek, mint ahogy azért is, hogy a müvelődés a tartalmasabb, kultúráltabb életmód kialakitását szolgálja. Minél több ember, minél több családot segitse hozzá az értelmes emberi élet távlatainak felismeréséhez, ahhoz, hogy a kor szinvonalát a kor követelményei szerint tudja szervezni életét, nevelni utódait, s megtalálni helyét szükebb és tágabb környezetében. A boldogabb a teljesebb emberi életlehetőségek minden egyes ember egész népünk számára nagymértékben müvelődési kérdés. A közmüvelődési program nem az anyagi javak ellen irányul, hanem arra, hogy megtanuljuk hogyan kell ezekkel a javakkal értelmesen élni. Arra, hogy necsak a lakás megszerzésére legyen lehetőségünk, hanem annak kultúrált otthonná tételére is. Necsak a gépkocsi megvásárlására legyen képességünk, hanem arra is, hogy azt emberi célokra használjuk.

- A kultúrális miniszter ezekután magát a törvényjavaslatot ismertette.

- A közmüvelődésről szóló törvényjavaslat az alkotmány szellemében a már meglévő egyes részterületeket szabályozó jog-anyagokra támaszkodva a közmüvelődés egészét átfogó alapelveket és általános

feladatokat, jogokat és kötelezettségeket foglalja össze. A javaslat egészén végigvonuló meghatározó alapgondolat a kultúra további demokratizálásának elősegitése, a közmüvelődés eszközeivel. Pontos meghatározója a törvényjavaslatnak a közmüvelődés új értelmezése, amely úgyancsak az emlitett társadalompolitikai folyamatok és célok szellemében fogant. Ennek lényege, hogy nem engedi leszükiteni a közmüvelődést semmilyen tekintetben, tehát a teljes személyiség fejlesztésére vonatkoztatja és az emberi élet egész tartalmára. Minden állampolgárnak az egész közösségre kiterjeszti, nem zárva ki belőle és nem mentve fel a részvétel felelőssége alól egyetlen társadalmi réteget sem, a közmüvlődési tevékenység körébe vonja a társadalom minden egységét és a társadalmi élet valamennyi szinterét. Ezért szól hangsúlyosan pl. a család szerepéről, valamint a lakóhelyek és a munkahelyek lehetőségeiről, az ezzel kapcsolatos kötelezettségekről. Ebből a logikából következően támadt követelményeket minden szervezettel és valamennyi müvelődési intézménnyel szemben, beleértve ebbe a közoktatás intézményeit épp úgy mint pl. a tömegtájékoztatási, vagy a müvészeti intézményeket, szakitva azzal az un. népmüvelési intézmény szemlélettel, amely ugyszólván csak a müvelődési otthonokra és a közmüvelődési könyvtárakra szükitette le a közmüvelődési intézmények hálózatát. A törvény egésze hivatott feloldani a szemléletbeli ellentmondásokat, a közmüvelődés személyi és anyagi ellátottságának fokozatos javitását pedig azok az egyes rendelkezések, amelyek a törvényjavaslatban is helyet kaptak, de amelyek egyéb intézkedések során követelik a továbbiakban olyan mértékben, ahogyan ezt az ország anyagi fejlődése lehetővé teszi nem utolsó sorban a kultúra segitségével.

- A törvényjavaslat elfogadása tehát önmagában nem jelenti a közmüvelődés fejlesztését, további rész-intézkedésekre, irányitó szervező munkára van szükség. Ezért készül a minisztertanácsi határozat, amely a főhatóságoknak országos hatásköri szerveknek ad tennivalókat. Egyébként a törvényjavaslat előkészutésével párhuzamosan olyan jelentős dokumentumok készültek már eddig is, mint pl. a közmüvelődés távlati fejlesztésének 1990-ig szóló irányelvei. Nem régiben hagyta jóvá az Elnöki Tanács az új könyvtári rendeletet. Most pedig a kistelepülések korszerübb közmüvelődési ellátottságára dolgoz ki javaslatokat a Kultúrális és az Oktatási Minisztérium, hogy csak néhányat emlitsünk a sok tennivaló közül. Pozsgai Imre végezetül kultúrális életünk jelenlegi helyzetét elemezte.

- Ha most megkérdezik, hogy manapság nehezebb-e eligazodni kultúrális viszonyaink között, mint néhány évvel korábban, akkor azt

kell mondanunk, hogy igen. De hozzátehetjük azt is, hogy nem azért mert leromlottunk, hanem mert emelkedtünk a feszültségek, nehezedő körülmények nyomása ellenére. Hogy az ebből fakadó itt-ott megmutatkozó zavarodottságon úrrá legyünk, a kultúra munkásainak tisztázniuk kell néhány, a megváltozott viszonyokhoz kapcsolódó, azokat kifejező elvi kérdést. Olyanokat, amelyek az épülő fejlett szocialista társadalom kultúrális tartalmát, minőségét, a szocialista ember életmódját vezérlő értékeket, szervező elveit jelenti. A válaszok keresése közben el kell kerülni a történelmünkben oly sok bajjal járó egyoldalúságokat. Nem szabad, hogy eközben igaz értékeinkből akár csak egy is veszendőbe menjen. Kerülni kell az illuzórikus megoldásokat, de azt is, hogy az illuzióktól vett fájdalmas búcsú a szocialista eszmények, a perspektiva elvesztegetését jeletse akárcsak szük közben is. Nem kevés baj származna abból sem, ha problémáink láttán elragadna bennünket a türelmetlenség. Amikor türelemről beszélünk, nem türésre buzditunk, nem beletörődésre, nem a hibák jóbáhagyására késztetünk. Csak a terméketlen türelmetlenségek ellen szólunk, a felzúdulók ellen beszélünk, akik az eleve mindennapi gondjaikkal küzdő embereket zavaró körülményeknek tekintik a nagy tervek megvalósitásában.

- Salamon Hugóné Antónia a Kultúrális Bizottság nevében meg beszámolt arról a vitáról, amelyet a törvénytervezetről tartottak a képviselők a kultúrális és a jogi bizottság együttes ülésén. Itt több módositó javaslat elhangzott, ezeket irásban juttatták el a többi képviselőhöz. Az ülés résztvevői,- mondotta Salamon Hugóné egyetértettek abban, hogy milyen fontos kimondani azt, hogy a közmüvelődé irányitása állami feladat. Magát a közmüvelődést komplexmódon kell értelmezni. Több képviselő hangsúlyozta, szivesen szavazna meg a költségvetésből az eddiginél nagyobb összeget a közmüvelődés számára. A mai vitában sok érdekes hozzászólás hangzott el. Néhány gondolat Somogyi József szobrászmüvész budapesti képviselő hozzászólásából. A kis népeknél a hagyományok őrzése, ápolása a hazafiság, a elyes nemzeti öntudat erősitése végett, alapkérdés. A magyar falvak esetében nem vigyáztunk, sok érték visszavonhatatlanul elveszett, eltünt. Rossz értelembe véve divatbajöttek a falu bizonyos tárgyai, ám ennek a divatnak a lényeghez semmi köze. Ezt a példát Somogyi József akkor emlitette, amikor a közmüvelődés divatjáról beszélt. Ki kell használnunk,- mondta hogy a közmüvelődés most az érdeklődés középpontjába került. Ügyelni kell arra, hogy csak az dönthessen a közmüvelődés kérdésében, aki müvelt, megfelelő tudással, szakismerettel bir.

1972 DEC
1021

Péter János külügyminiszter:

A költségvetés számol a nemzetközi viszonyok nagy változásaival és fejlődésével

Ebédszünet után Apró Antal elnökletével folytatódott az ülés. *Péter János* külügyminiszter emelkedett szólásra.

A mostani időben új, nagy változások vannak folyamatban az egész nemzetközi életben. Ezekkel a változásokkal összefügg népgazdaságunk alakulása, jövő évi gazdasági életünk s politikai életünk fejlődése is. Éppen ezért külpolitikai beszámolómat a nemzetközi élet új, nagy változásaival kezdem.

A ma folyamatban levő nemzetközi változások széleskörűek és mélyrehatóak, meglepő eseményekben gazdagok. Érintik a nemzetközi kapcsolatok minden lényeges területét és a szó szoros értelmében kiterjednek a földkerekség minden kontinensére. Ezeknek az új és nagy változásoknak a lényege a következőkben foglalható össze:

Megkezdődött a legégetőbb nemzetközi kérdések tartósnak ígérkező rendezése tárgyalások útján, s az eddig elért tárgyalási eredmények azzal biztatnak, hogy megoldáshoz vezetnek azokon a területeken is, amelyeken ma még nyílt, fegyveres harcok folynak, és átterjednek a tárgyalások azokra a területekre is, amelyeken egyébként bármely pillanatban újabb háború kitörése lenne várható.

A mai nemzetközi élet ilyen új és nagy változásainak minősítését illetően helytelenül járnánk el, ha jelentőségüket túlértékelnénk vagy lebecsülnénk.

Miben foglalható össze a változások lényege és jelentősége? Ezek a most folyó és a még várható tárgyalások tartós békéhez, a harmadik világháború veszélyének végleges kiküszöböléséhez vezethetnek. A második világháború óta a feszültségek és az enyhülések hullámzásai között élünk. Sok ilyen hullámzást éltünk át. Voltak eddig is olyan időszakok, amelyekre inkább jellemző volt a tárgyalások intenzitása. Ez volt jellemző az úgynevezett genfi időszakra, az úgynevezett Camp David-i enyhülési időszakra. Ezeket az időszakokat inkább a tárgyalások jellemezték, mint az összecsapások fokozódása. De a tárgyalások viszonylag enyhültebb időszakát eddig mindig felváltotta — időnként nagyon gyorsan — az új összecsapások sorozata. A mai tárgyalásokon a múlt tanulságait — az enyhülések, a tárgyalások és az összecsapások tanulságait — figyelembe véve, azokat tanulmányozva arra törekszünk, hogy tartós megállapodásokat érjünk el.

E megállapodások nagy része olyan felek egyezkedése, amelyeket feloldhatatlan, alapvető ellentétek állítanak szembe egymással. Az alapvető ellentétekről nem szabad elfeledkeznünk. Megvan tehát annak állandó veszélye, hogy az enyhülés ellenzői új feszültségeket szítanak. Mivel ilyen alapvető ellentétek választják el a tárgyaló feleket, a megállapodások nagy része kompromisszum jellegű, amiből az következik, hogy a megállapodás minden részese a saját előnyét véli megtalálni a megállapodások keretében.

Mi abban a meggyőződésben veszünk részt a mai nemzetközi viszonyok új, nagy változásaiban, azokban a tárgyalásokban is, amelyekben közvetlenül részesek vagyunk, azokban is, amelyeket csak szemlélünk, de amelyekhez diplomáciai csatornákon keresztül hozzá tudunk jutni, hogy valóban tartós békéhez, a nemzetközi biztonság megerősítéséhez, a termonukleáris háború veszélyének az elhárításához vezetnek.

A Leonyid Brezsnyev vezette küldöttség látogatása a magyar—szovjet barátság jelentős eseménye volt

Tisztelt országgyűlés!

Központi Bizottságunk novemberi ülése a párt X. kongresszusa határozatainak végrehajtását vizsgálva, a nemzetközi viszonyokkal foglalkozva megállapította, hogy a szocialista országok külpolitikai tevékenysége a haladó erők támogatásával nagy eredményeket ért el a nemzetközi viszonyok javítása terén. Ezeknek az eredményeknek a kialakulásában, a mai kedvező nemzetközi viszonyok előkészítésében a maga módján és erőihez mérten a Magyar Népköztársaság is részt vett. Egyfelől úgy, mint a szocialista országok közösségének szerves része, mint a Varsói Szerződés és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának tagállama, másfelől pedig saját problémáink rendezésében, nemzetközi és nemzeti ügyeink összehangolt érvényesítésével, mint a különböző rendszerű országok széles körének egyik alkotó tagja.

Az új, nagy változások előkészítésének és irányításának legalapvetőbb magyarázata abban van, hogy a szocialista világrendszer, s minden egyes szocialista ország együtt is és külön-külön is megnőtt jelentőségében. Fokozódott nemzetközi hatékonyságuk. A szocialista országok a nemzetközi eseményekre gyakorolt és egyre növekvő hatékonyságukkal a békés egymás mellett élés követelményeit a nemzetközi élet mindinkább érvényesülő szabályaivá teszik.

Ebben a folyamatban a legdöntőbb szerepe természetesen a Szovjetuniónak van. A mai világhelyzetet nem lehet sem megérteni, sem magyarázni a Nagy Októberi Szocialista Forradalom és annak legközvetlenebb eredménye, a Szovjetunió nemzetközi hatásainak megértése nélkül.

Ebben a hónapban emlékeznek meg az egész világon a haladó erők a Szovjetunió megalakulásának 50. évfordulójáról. A Magyar Népköztársaság is — egyrészt az itthon már folyó ünnepségeken, másrészt képviselői révén Moszkvában — a Szovjetunió történelmi szerepéhez illő módon vesz részt az ünnepi megemlékezésben és az egész világot átalakító fél évszázad történelmi tanulságainak a felmérésében. Ebben a fél évszázadban valóban az egész világ átalakult.

A Szovjetunió világpolitikai szerepe a nemzetközi viszonyok változásai során, az elmúlt fél évszázad egyes szakaszaiban más és más volt. Más volt a polgárháború idején és azután, a második világháború előtti időben és más közvetlenül a második világháború után. A mai nemzetközi viszonyok között a Szovjetunió a legfőbb biztosíték a termonukleris háború veszélye ellen, s legfőbb védelmezője a szocializmus, a haladás, a nemzeti függetlenség és a béke ügyének. Még azok a szocialista országok is a Szovjetuniónak köszönhetik fennmaradásukat a szorongató imperialista támadásokkal szemben, amelyek esetleg egyes vonatkozásokban kétségbe vonják vagy lebecsülik a Szovjetunió nemzetközi szerepének jelentőségét.

A Magyar Népköztársaság mind belpolitikájában, mind külpolitikájában legelső és legfontosabb elvnek tekinti szövetségesi és testvéri kapcsolatát a Szovjetunióval, annak pártjával, kormányával és népeivel.

Csak néhány napja annak, hogy befejeződött a Szovjetunió párt- és kormányküldöttségének magyarországi látogatása. Brezsnyev elvtárs, a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkára és a küldöttség minden tagja kifejezően közvetítette a Szovjetunió népeinek testvéri érzéseit a Magyar Népköztársaság népe, alkotó munkája, eredményei iránt. A látogatást rendkívül nagy nemzetközi érdeklődés kísérte. A Szovjetunió és Magyarország iránt érzett barátság volt a forrása ennek az érdeklődésnek a szocialista országok vezetőiben és népeiben és a nemzetközi munkásmozgalom soraiban is.

A jelentős eseménynek kijáró figyelem volt viszont az érdeklődés forrása egyéb körök részéről. A fejlett kapitalista országok és a fejlődő országok polgári sajtója és minden más hírközlő szerve is, helyenként ingadozások között ugyan, de végül is úgy foglalkozott a látogatás eseményeivel és annak tanulságaival, mint a nemzetközi viszonyokra kedvezően ható eseménnyel. A csepeli baráti gyűlés beszédeit sok magyarázó, elemző és kommentáló cikk követte. A cikkek írói és a többi kommentátorok következtetéseket vontak le a Szovjetunió és Magyarország várható törekvéseire vonatkozóan, főként az európai tárgyalásokkal kapcsolatban. A visszhangok hullámverése még mindig tovább tart.

Ez a látogatás a magyar—szovjet baráti kapcsolatok történetében valóban jelentős esemény volt, és hatása tovább hullámzik majd kétoldalú együttműködésünk és nemzetközi tevékenységünk minden területén.

A látogatás egyrészt a meleg, baráti ünnepi alkalmak, másrészt a legkonkrétabb kérdéseket vizsgáló tárgyalások sorozata volt.

Központi Bizottságunknak és kormányunknak a tárgyalásokon részt vevő képviselői beszámoltak már mind az illetékes pártfórumoknak, mind a kormánynak a kétoldalú kapcsolatokat és a nemzetközi életet érintő kérdésekről egyaránt. A következő hónapok során mind belpolitikai, mind gazdasági, mind kulturális téren kölcsönösen előrelépünk együttműködésünk hatékonyabbá tételében.

A közös közlemény híven fejezte ki szovjet vendégeink őszinte örömét a magyar nép alkotó munkájának eredményei felett, és ez nekünk is öröm.

Ez a látogatás nemcsak a kétoldalú kapcsolatok ápolását, hanem közös ügyünknek, a szocialista országok együttműködésének az erősítését, s ezzel együtt közös nemzetközi felelősségünk erősítését, feladataink megoldását is szolgálja. Felmértük együttes külpolitikai kezdeményezéseink eddigi eredményeit, és — főként az európai biztonsági konferencia előkészítésével kapcsolatos — további terveinket.

Péter János ezután az európai biztonsági konferencia előkészítésével foglalkozott. Rámutatott:

Sok munkába és erőfeszítésbe került, hogy eljutottunk a most Helsinkiben folyó előkészítő tárgyalásokhoz. További nagyon sok munkára és erőfeszítésre lesz szükség ahhoz, hogy az előkészítő tárgyalások valóban elvezessenek a biztonsági és együttműködési konferencia tényleges megtartásához.

A konferenciára irányuló kezdeményezésnek és az útkereső tárgyalások sorozatának már eddig is jótékony hatása volt a nemzetközi életre. Elég összehasonlítani a mai nemzetközi légkört a budapesti felhívást — 1969 tavaszát — megelőző nemzetközi légkörrel. És ha ezt az összehasonlítást megtettük, élesen kirajzolódik előttünk a különbség. Ebben a kétoldalú konzultációk megszámlálhatatlan sorozata nagy szerepet játszott és játszik még ma is.

Mindenki előtt világos, hogy a konferenciára irányuló kezdeményezés az európai szocialista országoktól indult ki, és kezdetben majdnem kizárólag ezek tevékenykedtek a terv megvalósulásáért. A Magyar Népköztársaság képviselői is minden igyekezetükkel, különböző fokokon, a legmagasabb fokoktól kezdve, a diplomáciai élet különböző szakaszaiig, részt vettek ebben a munkában.

Az európai biztonsági konferencia előkészítése és a további feladatok

Az előkészítő értekezlet azonban csak akkor kezdődhetett meg, amikor az összes érdekelt országok kormányai eljutottak annak felismeréséig, hogy a szocialista országok kezdeményezése összeurópai érdekeket szolgál.

Különleges megbecsüléssel kell megemlékeznünk a Finn Köztársaság vezetőinek megfontolt állásfoglalásairól, javaslatairól, amelyekkel elősegítették, hogy az érdekelt kormányok egyetértésre jussanak az előkészítő értekezlet összehívása tekintetében. Európa történetében példátlan a diplomáciai tárgyalásoknak az a sorozata, amelynek a budapesti felhívás kibocsátása óta a helsinki értekezlet megkezdéséig tanúi lehettünk. A mi képviselőink is tárgyaltak kivétel nélkül minden egyes európai országgal, az Egyesült Államokkal és Kanadával is. Minden szocialista ország tárgyalt minden más rendszerű országgal és minden más rendszerű ország tárgyalt minden szocialista országgal.

A tárgyalásoknak ez az özöne kellett ahhoz, hogy az európai biztonság megszilárdításában érdekelt országok eljussanak az általunk javasolt biztonsági és együttműködési konferencia tervének elfogadásához, és ez nem volt könnyű. Az európai kormányoknak ez a sorozatos közvetlen tárgyalása és közvetett javaslatsorozata elősegítette olyan légkör kialakítását, amelyben lehetségessé vált a szovjet—nyugatnémet, a lengyel—nyugatnémet, a Nyugat-Berlinre vonatkozó négyhatalmi, a berlini—bonni, a szovjet—amerikai SALT-vonatkozású tárgyalás.

A konferencia előkészítésére irányuló magyar külpolitikai tevékenységből két témakört indokolt kiemelni.

Az egyik a következő: a konferencia szükségességéről és lehetőségéről kellett meggyőznünk nyugati partnereinket. Mi már tulajdonképpen régóta készen vagyunk a konferencia egybehívására. Az 1969-es budapesti felhívásban azt közöltük, hogy javasoljuk: fél éven belül üljön össze a konferencia. De várnunk kellett az előkészítő értekezlettel is addig, amíg minden nyugati partner meg nem győződött a terv helyességéről. Nagy erőkifejtés, sok argumentum felsorakoztatása kellett ahhoz, hogy a nyugati hatalmak is felismerjék: a különböző rendszerű európai országok közös érdeke a konferencia megtartása.

A másik kérdés, amellyel sokat kellett foglalkoznunk: a két német állam tényének elismertetése, s ebben Nyugat-Németország és szövetségesei érdekeltségének a kimutatása. Mi évek óta nem folytattunk úgy tárgyalást nyugat-európai kormányok képviselőivel, hogy ne foglalkoztunk volna a Német Demokratikus Köztársaság nemzetközi elismerésének a szükségességével az európai politikai viszonyok javítása érdekében. Ez lényeges kérdés volt az előkészítés folyamatában.

Most, amikor a két német állam egymáshoz való viszonya rendezésére irányuló szerződés elkészülte után, nemzetközi szervezetekben és kétoldalú kapcsolatokban szinte lavinaszerűen indult meg a Német Demokratikus Köztársaság elismerése, indokolt nagy megbecsüléssel megemlékezni a Német Demokratikus Köztársaság kormányának, népének csodálatra méltó eredményeiről. A Német Demokratikus Köztársaság nagy sikerei nélkül, az európai biztonsági konferencia ügyét illetően, nem tudtunk volna előbbre jutni, nem tudtuk volna megszervezni a helsinki előkészítő konferenciát. A szovjet—nyugatnémet, a lengyel—nyugatnémet tárgyalások sem érhettek volna el kielégítő eredményeket, az ezekben kifejezett megállapodások nem jöhettek volna létre a Német Demokratikus Köztársaság otthoni és nemzetközi nagy sikerei nélkül.

További sok diplomáciai munkára lesz még szükség a biztonsági konferenciát előkészítő értekezlet sikere és a konferencia egybehívása érdekében. Ennek a munkának a jellegét az előkészítés eddigi tapasztalatai alapján lehet meghatározni. A két- és sokoldalú tárgyalások valóban sok tapasztalatot, tanulságot nyújtanak a további feladatok szempontjából.

Mi az, ami segített eddig az előkészítésben? A konferencia ügyében érdekelt országok magatartásának hármas tulajdonsága. Az első: a partnerek figyelmes meghallgatása, a második: az előterjesztett javaslatok rugalmas kezelése, a harmadik: a fő célkitűzés következetes érvényesítése.

A konferencia fő célját és feladatát kell minden további munkában figyelmünk középpontjába állítanunk. Ez a fő feladat az összes eddigi megnyilatkozásból világos: a mai viszonylagos európai biztonságot az érdekelt országok együttműködésére építve meg kell szilárdítani és közös megállapodással, megfelelő szervezettséggel intézményessé kell tenni.

Ezután is az eddigi tapasztalatok figyelembevételével, még körültekintőbben, minden érdekelt véleményére még gondosabban figyelve, a javaslatokat még rugalmasabban kezelve, a fő célkitűzést még következetesebben szem előtt tartva kell részt venni minden országgal együttműködve az előkészítés további munkáiban, majd magának a konferenciának a tárgyalásaiban is.

Mi azt ígérhetjük az európai együttműködési konferenciában érdekelt minden ország kormányának, hogy nagyon gondosan megvizsgálunk minden javaslatot, amit előkészítünk és nem fogunk megfontolatlan javaslatokkal zavart, nyugtalanságot okozni. Mi minden javaslat lényegét nagyon pontosan fogjuk mérlegelni, minden kezdeményezést a fő célkitűzés figyelembevételével fogunk megítélni, vagyis abból a szempontból, hogy melyik milyen mértékben szolgálja a fő célt, tehát az európai biztonság és ezen keresztül általában a nemzetközi biztonság megszilárdítását.

Voltak olyan javaslatok, hogy a konferencia napirendjére kellene tűzni az európai fegyverzet kiegyensúlyozott, kölcsönös csökkentésének a kérdését is. Fő-

(Folytatása a 6. oldalon)

(Folytatás az 5. oldalról)

leg egyes kisebb NATO-országok kormányai képviselték ezt a nézetet. Mi ezt helytelenítettük. Ebből egyes nyugati körök azt vélték kiolvasni, mintha mi ellene lennénk a haderők kiegyensúlyozott, kölcsönös csökkentése tervének.

A szocialista országok a Varsói Szerződés tagállamai, együtt, testületi határozatok formájában és külön-külön, egyéni kezdeményezésekkel is évek óta tesznek javaslatokat az általános és részleges fegyverzetkorlátozás és leszerelés különböző megoldásaira. Tehát azt állítani, hogy a szocialista országok nincsenek a kölcsönös és kiegyensúlyozott fegyverzetcsökkentés terve mellett, a történelmi tények figyelembevételével nem lehet. Az együttműködési és biztonsági konferenciát azonban nem tartjuk megfelelő fórumnak az ilyen kérdés tárgyalására — a konferencia és a témakör lényege miatt. A haderők csökkentésének kérdése ugyanis nagyon gondos tanulmányozást igényel. Európában ma viszonylagos biztonság van, s ez bizonyos fokig összefügg a jelenlegi katonai szövetségi rendszerek helyzetével és egymáshoz viszonyított arányával. Ha az európai fegyverzeti viszonyokhoz kellő vizsgálat és gondosan előkészített javaslat nélkül nyúl hozzá bármilyen konferencia, felborulna a biztonsági helyzet, s ennek következményei kiszámíthatatlanok. Mi eredeti elveinknek és sok korábbi javaslatunknak megfelelően, készek vagyunk a közép-európai haderők csökkentéséről tárgyalni azzal a célkitűzéssel, hogy a tárgyalás és annak eredménye ne csökkentse, hanem erősítse a biztonsági viszonyokat Európában.

Háborúban és békében egyaránt támogatjuk a megegyezésre törekvő hős vietnami népet

Tisztelt országgyűlés!
Kedves képviselőtársak!

Az európai nemzetközi légkör javulása együtt haladt a tárgyalásos rendezés esélyeinek növekedésével az emberiség mai legsúlyosabb problémájával kapcsolatban, a délkelet-ázsiai háború, a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni agresszió és a dél-vietnami intervenció vonatkozásaiban.

Itt az országgyűlésben is mély meghatottsággal, tisztelettel és egyben hálával gondolunk a vietnami népre. Mély hálával gondolunk a vietnami népre, vezetőire és széles tömegeire azért a történelemben szinte példátlan hősiességért, amellyel sok-sok évi harc után a régiek után az új agresszor ellen ki tudta bontakoztatni hősies ellenállását, s a politikai, katonai, stratégiai és taktikai vállalkozások, harcok és ellentámadások sorozatával, sok bölcs és nagyon mélyen átgondolt akcióval meg tudta akadályozni a támadót katonai és politikai céljainak elérésében. A vietnami nép, harcával, nemcsak saját ügyét védte, hanem a népek egyetemes ügyének is nagy szolgálatot tett. A nemzetközi életnek azért a viszonylag kedvező fejlődéséért, az új nagy kedvező változásokért is nagy szolgálatokat tett, amelyekről ma a nemzetközi helyzetben általában beszélhetünk.

A szocialista országok, a világ haladó népei minden kontinensen és minden országban tisztelettel tekintenek Vietnam hős népére, s igyekeznek minden rendelkezésükre álló eszközzel ma is segítségére lenni.

Ez év októberében nagy reménység született. A világ népei azt remélték a vietnami—amerikai megállapodás alapelveinek nyilvánosságra kerülése idején, hogy hamarosan véget ér a világtörténelem legértelmetlenebb háborúja. Ismeretes, hogy ehelyett mi történt. A megegyezés alapelveinek összegezése után az agresszió folytatása következett és a saigoni rezsim háborús akcióinak támogatása minden korábbi agresszív akciónál és eszkalációnál súlyosabbnak minősülő módon.

Ha nemzetközi törvényekbe ütközött az agresszió minden mozzanata, mint ahogyan valóban abba ütközött, akkor most, a megegyezés alapelveinek kölcsönös tisztázása után — a nemzetközi törvényekbe ütköző cselekményeken túlmenően, minden korábbi minősítésen felül — a lehető leglelkiismeretlenebb és a lehető legcinikusabb eljárás mind a vietnami népet, mind az Egyesült Államok katonáit és pilótáit az esztelen háborús cselekmények sötét tragédiáiba lökni.

Mi mindazokkal együttműködve, akik eddig támogatták a hős vietnami népet, ezután is mindent megteszünk a velük való együttműködésben. A támogatást a továbbiakban is következetesen megadjuk a vietnami népnek.

Már minden érdekelt előtt világos, hogy mi lesz ennek a vietnami háborúnak a vége. Az Egyesült Államok és a saigoni rezsim mostani fegyveres akciói ezen semmit sem változtatnak. Könyörtelenül és embertelenül pusztítanak még újabb százakat és ezreket, valamiféle homályos diplomáciai manőverezés véres támogatásaként.

Kedves képviselőtársak!

Annak jelzésére, hogy a hős vietnami népnek minden igazi vezetője milyen felelősséggel viseli a vietnami háború sebeit és a tárgyalások gyötrelmeit — mert a tárgyalások is gyötrelmesek —, idézem Pham Van Dong elvtársnak, a Vietnami Demokratikus Köztársaság miniszterelnökének a nyilatkozatát, amelyet a Newsweek című amerikai politikai hetilapnak adott a harcok és a tárgyalások legkritikusabb időszakában, október végén. Az amerikai újságíró kérdése így szólt: „Gondolja-e, miniszterelnök úr, hogy közel van a tárgyalásos rendezés és a háború vége?" Pham Van Dong válasza ez volt: „Ezt remélem, és nagyon keményen dolgozunk is ezért, jóakarattal és őszintén. De ennek kölcsönösnek kell lennie. Optimista hangütéssel fejezem be mondanivalómat: megegyezésünk után új kapcsolatokat teremtünk országaink és népeink között, új alapokon. Akik rólunk eddig torz képet alkotva írtak, azt mondták és írták, hogy mi, vietnamiak, meg akarjuk alázni a világ legerősebb hatalmát, az Egyesült Államokat, és rögeszménkké lett ez a háború. Kedves barátom, ez sohasem volt a mi törekvésünk. Ezt csak ránk erőszakolták. Harcoltunk értelmesen, intelligensen és hősiesen, de nem azért, hogy önöket megalázzuk, hanem azért, hogy véget vessünk az amerikai beavatkozásoknak ügyeinkbe, és hogy barátságot teremtsünk a vietnami és az amerikai nép között. Együttműködve új korszakot kell nyitnunk kapcsolataink történetében."

Tisztelt országgyűlés!
Kedves elvtársak!

Abban kell bíznunk, hogy amint a háború eszkalációját nem lehetett a végtelenségig fokozni és az úton vissza kellett fordulni, ahogyan a vietnamizálási kísérlet nem járhatott és a jövőben sem járhat sikerrel, úgy a mostani, a tárgyalásokkal párhuzamosan folyó öldöklés sem tarthat sokáig, s a kialakított alapelveken a fegyverszüneti megegyezés hamarosan létrejön.

A Magyar Népköztársaság, együttműködve mindazokkal, akik eddig is támogatták a vietnami népet, minden rendelkezésére álló eszközzel továbbra is támogatja és szolidaritásáról biztosítja háborúban és békében egyaránt a vietnami népet.

Az egész világon erősödik a szándék a közel-keleti helyzet békés rendezésére

Kedves képviselőtársak!

A közel-keleti problémákban is érezteti hatását — legalábbis bizonyos fokig — az európai légkör enyhülése, ennek keretében a szovjet—amerikai viszony javulása. A probléma rendezése nem kezdődött ugyan még meg az 1967 novemberi biztonsági tanácsi ENSZ-határozat által kijelölt úton, de az Egyesült Nemzetek közgyűlésében folyt vita és a határozat mutatja — néhány nappal ezelőtt volt a vita, és most hozták a határozatot —, hogy erősödött a nemzetközi életben a világháborús kockázattal járó új közel-keleti konfliktus veszélye ellen a világ népeinek és kormányainak állásfoglalása.

Nőtt a követelmény, hogy Izrael mai kormányának eddigi bátorítói szüntessék meg az agresszor bátorítására irányuló eddigi tevékenységüket. Addig azonban a tényleges békés rendezés nem indul meg a Közel-Keleten, amíg Izrael kormánya fel nem ismeri, hogy biztonságát csak a szomszédos arab országokkal való megegyezés útján érheti el. Az ilyen megegyezéssel kapcsolatos garancia vállalásában az ENSZ Biztonsági Tanácsa bizonyára készséggel együttműködne és a Magyar Népköztársaság diplomáciai tevékenysége, minden lehetőséget figyelembe véve, ebbe az irányba halad.

Tisztelt országgyűlés!

Különleges hangsúllyal szeretném megemlíteni, hogy folyamatban van ma egy olyan tárgyalás is két ország között, amelyre a világ népei különösen nagy reménységgel, bizakodással és jókívánattal tekintenek. Ez a Szovjetunió és az Egyesült Államok tárgyalása a stratégiai atomfegyverek korlátozásáról, az úgynevezett SALT-tárgyalás. Nem kizárt dolog, sőt valószínű, hogy az emberiség egészének jövője szempontjából ennek a tárgyalásnak különösen nagy a jelentősége. A termonukleáris háború lehetőségének korszakában a két termonukleáris hatalom egyezkedése az emberiség jövendő sorsát döntheti el.

Ismert dolog, tisztelt országgyűlés, hogy mi ellenezzük a „szuperhatalom" és a „szuperhatalmak" minősítés alkalmazását. Mert a kifejezést egyesek arra találták ki, hogy azt a hiedelmet keltsék, mintha a Szovjetunió és az Egyesült Államok között a világ érdekszférákra és hatalmi körökre való felosztásáról folyna tárgyalás. Ilyen értelemben tehát ellenzünk minden olyan politikai megnyilatkozást, amely szuperhatalmakról beszél. Azt azonban kétségtelen ténynek kell tekintenünk, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok olyan két nagyhatalom, amilyenhez mérhető nincs még egy a mai hatalmak között. Az emberiség története során sohasem volt hozzájuk mérhető nagyhatalom, és minden jel azt mutatja, hogy valószínűleg soha nem is lesz. Ez a történelemben páratlan erejű két nagyhatalom természetesen a mi politikai mérlegünkön nem egyenértékű. Mi a két hatalmat osztálytartalmuk, világpolitikai törekvésük szerint különböztetjük meg egymástól. Azt pedig az emberiség komoly, alapvető érdekének tekintjük, hogy a Szovjetunió és az Egyesült Államok közös megegyezéssel korlátozza a fegyverkezési versenyt, keresse meg együtt a fegyverzet csökkentése felé vezető utat, és működjék együtt — társadalmi és ideológiai ellentétei ellenére is — a népek mai élete legalapvetőbb problémáinak megoldásában. Mi diplomáciai munkánkban az erre irányuló törekvéseket támogatjuk minden területen.

Erősítjük a szocialista országok együttműködését

Tisztelt országgyűlés!

Az új nagy változások, amelyeknek jelei között élünk, a szocialista országok közös erőfeszítései és kezdeményezései nyomán jöttek létre. Éppen ez is igazolja kormányunk törekvését, hogy a Szovjetunióval való alapvető közösség és szövetség alapjain, a szocialista országok együttműködéséért dolgozzék, és törekedjék minden szocialista ország együttműködésének, egymáshoz fűződő kapcsolatainak javítására.

Péter János a továbbiakban rámutatott: most, amikor az európai biztonsági és együttműködési konferencia előkészítésével foglalkozunk, a NATO-országok tanácsülésein egyesek feltűnő érvelésekkel sürgetik a NATO-országok hadierejének fokozását. Ez történt néhány nappal ezelőtt Brüsszelben. Itt-ott persze lehet olyan vélemény, mintha ugyanilyen következetlenség lenne az új biztonsági rendszerre való javaslatainkkal, törekvésünkkel szemben, hogy mi is a Varsói Szerződés erősítésére, nemzeti haderőink fokozására törekszünk. Ebben az összehasonlításban figyelembe kell venni a két katonai tömörülés eredetét. A NATO hamarosan a második világháború után, 1949-ben szerveződött meg. A szocialista országok utána több évet vártak, és csak 1955-ben hozták létre védelmi katonai közösségüket, a Varsói Szerződést. Ez az időbeli különbség szembetűnő. Mi a mostani helyzetben mindaddig, amíg a NATO-hatalmak nem készek arra, hogy katonai szervezetüket az új együttműködési biztonsági rendszerért feloldják, éppen a biztonság megőrzése érdekében a mindenkori viszonyoknak megfelelően erősítjük saját hadseregünket, és a nemzetközi béke és biztonság megszilárdítása érdekében a Varsói Szerződés tagállamainak együttműködését erősítjük mind politikai, mind katonai téren. A nemzetközi viszonyok mai javítása éppen ezeknek a törekvéseknek is a következménye.

Fejlesztjük kapcsolatainkat Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országaival

Tisztelt országgyűlés!

Az új, nagy változások jelei az úgynevezett harmadik világ országai, Ázsia, Afrika, Latin-Amerika országai életében is felismerhetők, és ezeknek az országoknak egymáshoz való kapcsolatai fejlődésében és általában nemzetközi tevékenységében is megmutatkoznak.

A szocialista országokhoz fűződő szövetségünk és közösségünk ápolása mellett külpolitikai tevékenységünk egyik fő feladata, kapcsolataink fejlesztése az úgynevezett harmadik világ országaival. A Szovjetunió kezdeményezése nyomán növekszik az érdeklődés valamiféle ázsiai biztonsági rendszer iránt. Az európai biztonsági rendszer előkészítésére irányuló tárgyalások ébresztgetik más kontinenseken is, azok politikai életében a saját regionális biztonsági rendszerük megteremtésére irányuló készséget. Ázsiában az ilyen lehetőség feltárása minden bizonnyal a Szovjetunió, Kína, Japán, India és az Egyesült Államok erre irányuló közös hajlandóságától függ. Miként Európában sok apró részlettárgyalásból tevődött össze — hosszú út után — a Helsinkiben folyó előkészítő értekezlet, Ázsiában is sok vizsgálódás és konzultáció lesz szükséges a lehetőségek feltárásához.

Ezzel kapcsolatban említette meg a külügyminiszter a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság kezdeményezését a dél-koreai vezetőkkel való tárgyalásra vonatkozóan, annak érdekében, hogy a békés egyetértés feltételeit megkeressék és megteremtsék.

Ez a törekvése a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságnak máris jelentős változást idézett elő az Egyesült Nemzetek Szervezetében a koreai kérdés körül, és az egész problémakör körül a Távol-Keleten is. Mi üdvözöljük a koreai elvtársaknak a törekvését a problémáik békés rendezésére vonatkozóan.

— Biztatónak ígérkezik, tisztelt országgyűlés, Japán újonnan megnövekedett tevékenysége nemzetközi kapcsolatai fejlesztésére. Ide tartozik elsősorban a Szovjetunióhoz fűződő kapcsolatainak bővítése. Úgy ítéljük meg, hogy Japánnak ez az új törekvése nem átmeneti jellegű, hanem a mai nemzetközi viszonyoknak megfelelő és részben azok által kiváltott tartós irányvonal. Éppen ezért mi is feladatunknak tekintjük, hogy az eddiginél nagyobb figyelmet fordítsunk a magyar—japán kapcsolatok fejlesztésére, elsősorban gazdasági téren, de egyéb vonatkozásban is.

Az indiai szubkontinensen, a súlyos válság időszaka után normalizálódni látszik a helyzet. Minden tárgyalásból, amire alkalmunk volt a közelmúltban, közvetlenül is, közvetetten is tapasztaljuk, hogy minden érdekelt jóakarattal és őszintén törekszik a normális viszonyok megteremtésére. Örvendetesen fejlődő indiai kapcsolataink megfelelő kapcsolatok bővítésére, mind Bangla Desh-sel, mind Pakisztánnal és a térség többi országaival.

Tisztelt országgyűlés!

Sokféle módon bővülnek kapcsolataink az afrikai országokkal. Életükre általában az jellemző, hogy erősödik ellenállásuk a neokolonialista törekvésekkel szemben és fokozzák harcukat a gyarmati rendszer maradványainak felszámolásáért. Az afrikai országok egységszervezete nemcsak az afrikai országok egymás közötti problémái rendezésében bizonyul egyre hatékonyabbnak, hanem hasznosan hallatja szavát a más kontinenseket is érintő általános nemzetközi kérdésekben is.

Kormányunk mindig nagy figyelemmel kíséri az afrikai országok szervezeteinek értekezleteit, megnyilatkozásait és nagyon gondosan értékeljük azokat, tanulmányozzuk, és azokból megfelelő következtetéseket is vonunk le.

Az úgynevezett harmadik világ országai körében az afrikai országok mutatják a legjobb eredményeket a közös összefogással szervezett nemzetközi akciók sikerében. Ennek elsősorban az is magyarázata, hogy Ázsiával és Latin-Amerikával összehasonlítva, az afrikai ország-

Erősítjük a szocialista országok együttműködését

A szocialista országokhoz fűződő kapcsolataink összefüggésében szükséges olyan szocialista relációnkról szólnom, amely nem a Varsói Szerződéshez tartozó tagállamot, de a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsával sok téren együttműködő szocialista országot, a baráti és szomszédos Jugoszláviát érinti. Éppen ebben az időben különösen indokolt ez. Természetesen mi nem foglalkozhatunk Jugoszlávia belügyeivel, nem is akarunk. Azt szeretném nyomatékosan hangsúlyozni, hogy jól fejlődnek baráti kapcsolataink. Ezt sok jel jól mutatja a politikai, gazdasági, kulturális és társadalmi élet minden terén. Remélem, hogy az új év ennek erőteljes további fejlesztésére új alkalmakat is kínál majd.

Tisztelt országgyűlés!
Kedves képviselőtársak!

A szocialista országok együttműködésében van két különösen fájdalmas probléma. Ha jól meggondoljuk, a kettő tulajdonképpen egy. Ez pedig a Kínai Népköztársaság és Albánia viszonya a többi szocialista országhoz. Sajnáljuk, hogy Albánia nem vesz részt az európai biztonsági konferencia előkészítésében, és sajnáljuk azt is, hogy a Kínai Népköztársasággal nem tudunk úgy együttműködni, ahogyan szeretnénk, sem a kétoldalú kapcsolatok, sem általában a nemzetközi élet terén.

Ismertek azok az elméleti és gyakorlati problémák, ellentétek, amelyek zavarják kapcsolatainkat. Mi ezektől függetlenül, de ezeket természetesen nem lebecsülve, államközi kapcsolataink javítására törekszünk. Ezt követeli tőlünk a szocializmus ügyének legalapvetőbb és legszentebb érdeke. Ha vannak is ennek a törekvésnek szerény eredményei, sajnos, messze elmaradnak azoktól az új, nagy változásoktól, amelyek általában jellemzik a mai nemzetközi életet.

gokról lehet a leginkább elmondani, hogy túlnyomó többségükben nagyjából egyidőben és egymással azonos körülmények között szabadultak meg a gyarmati iga hagyományos formáinak a bilincseitől.

Tisztelt országgyűlés!

Ma különösen nagy nemzetközi figyelem összpontosul Latin-Amerikára. Az új, nagy változások jelei ott is szaporodnak. Egyfelől a hagyományos függőség megszűnőben van, másfelől az új viszonyok között növekszik a problémák tárgyalásos rendezésének lehetősége.

Az úttörés érdeme kétségkívül Kubáé. Most az új viszonyokból adódó lehetőségekkel is minden jel szerint bátran él Kuba hős népe: megőrzi forradalmi eredményeit, és felhasználja az új lehetőségeket. Ennek tudatában ünnepeltük Latin-Amerika nagy hősének, a kubai nép vezetőjének, Fidel Castrónak közöttünk való látogatását.

Úgy lehet mondani, hogy bomlik az amerikai országok szervezetének Kuba-ellenes egységfrontja. Megkezdődött, ha közvetetten is, az első hivatalos tárgyalás Kuba és az Egyesült Államok között.

Másfelől Chilében az amerikai és a nemzetközi monopoltőke fojtogató támadásai ellenére is szilárdul az új népi hatalom. A demokratikus törekvéseknek erős hagyományai, nemzedékekre visszanyúló hagyományai vannak Chilében. Ezekre a demokratikus hagyományokra épül — sok harc — egyre növekvő nemzetközi megbecsülés közepette a népi Chile jövője, Chile mai vezetőinek otthoni és nemzetközi akciója. Más latin-amerikai országok is egyre nagyobb mértékben bővítik kapcsolataikat a szocialista országokkal. Latin-Amerika most kezd igazán bekapcsolódni az általános nemzetközi élet vérkeringésébe, és ebből sok jó származik majd nemcsak Latin-Amerika népei, hanem az egész nemzetközi közélet számára is.

Hazánk és a fejlett tőkésországok kapcsolatainak alakulása

Tisztelt országgyűlés!

Az államközi kapcsolatok terén a legnagyobb változás az utóbbi években és hónapokban az európai szocialista országok és a fejlett tőkésországok viszonylatában vált egyre nyilvánvalóbbá. Ebben a folyamatban a Magyar Népköztársaság is részt vett és kezdeményezésével segítette is a folyamat kibontakozását. A nemzetközi élet új nagy változásai ebben a viszonylatban valóban a legszembetűnőbbek.

Példaadóan jó a kapcsolatunk Ausztriával. 1958-ban hangzott el először itt, az országgyűlés tárgyalásai keretében külpolitikai törekvésünk ilyen megfogalmazása: „a magyar—osztrák kapcsolatokat a különböző rendszerű országok együttműködésének példaképévé szeretnénk kifejleszteni".

A feladat nem volt egyszerű. Kölcsönösen mindkét ország kormányának számos bonyolult kérdést kellett megvizsgálnia és rendeznie. A két kormány kölcsönös jóakarattal segítette elő a mostani jószomszédság kialakítását.

Diplomáciai kapcsolatok nélkül is kölcsönös megértés van — nem is csak hallgatólagosan, hanem nyíltan vallottan is —, tisztelt országgyűlés, a magyar és a nyugatnémet kormány között, egyrészt abban, hogy diplomáciai viszony nélkül is fejlesztjük kapcsolatainkat a kölcsönös érdekeknek megfelelően, másfelől abban, hogy a diplomáciai kapcsolatokat akkor vesszük fel, amikor mindkét kormány úgy látja, hogy az ilyen lépés által tovább javítja az európai politikai viszonyokat. Nem akarunk olyan lépést tenni, amellyel zavarhatjuk ezeket a viszonyokat. Reméljük, hogy az európai kérdések rendeződése sorában közeli lesz Csehszlovákia és Nyugat-Németország viszonyának normalizálása a müncheni diktátumból adódó problémák kiküszöbölésével.

Az általános nemzetközi viszonyok kedvező változásával együtt halad előre kapcsolataink javulása az Amerikai Egyesült Államokkal.

Kölcsönösen megindítottuk a konzuli egyezményünk megerősítésére irányuló kormányzati eljárásunkat, s tervbe vettük — az Egyesült Államok kormányával egyetértésben és annak hozzájárulásával — New Yorkban és Clevelandben magyar konzulátusok felállítását. Kölcsönösen gondosan vizsgáljuk, hogy milyen újabb lépésekkel lehet kapcsolataink fejlődését előbbre vinni. Érlelődik lényegében a kapcsolatainkat érintő minden nyitott kérdés megoldása is.

A magyar—francia kapcsolatok jók és a nemzetközi életben az együttműködést is lehetővé teszik főleg az európai biztonság ügyeiben. A francia külügyminiszter napokban tett kijelentése is ezt támasztja alá. Mivel kölcsönösen tudjuk, hogy gazdasági kapcsolataink szintje elmarad a lehetőségek mögött, ezért indokolt ezen a téren kölcsönösen új kezdeményezéseket tenni. Remélem, hogy az új év jó alkalmat nyújt majd kormányközi, gazdasági és kulturális kapcsolataink fokozására.

A magyar—olasz tárgyalások hasznosak voltak a legutóbbi évek, hónapok során, az európai biztonság ügyeiben és kétoldalú kapcsolatainkban is. Élénkültek gazdasági, politikai és kulturális kapcsolataink és együttműködésünk lehetőségei az európai biztonság kérdéseiben. Ennek fokozására törekszünk az új évben is.

Tisztelt országgyűlés!

Egész Európának talán leglényegesebb és legkényesebb kérdése ma az észak-írországi tragikus helyzet. Mind az Egyesült Királyság kormányának, mind Írország kormányának, főként pedig Észak-Írország népének kívánjuk a békés rendezés útjának megtalálását, ami nyilvánvalóan a nemzedékekkel ezelőtt megindult ír szabadságmozgalmak győzelmeinek végső és befejező aktusa lesz. Ez nagyobb mértékben engedi majd, hogy mind az Egyesült Királyság, mind az Ír Köztársaság, az eddiginél intenzívebben vegyen részt a nagyobb, az igazi Európa közös ügyeiben, ne csak a Közös Piac ügyeiben.

Örvendetesen jól fejlődnek kapcsolataink, mind a Benelux-országokkal, Belgiummal, Hollandiával, Luxemburggal, mind a skandináv államokkal: Dániával, Norvégiával, Svédországgal. Ezeket a kapcsolatokat indokolt továbbfejleszteni, főként az ipari együttműködés terén. Mi az európai biztonság megteremtésében a különböző rendszerű országok ipari együttműködését az egyik leglényegesebb tényezőnek tekintjük — a feszültségek növekedése ellen és az enyhülés folyamatának a megszilárdítása érdekében.

Finnország nemzetközi szerepét kiemeltem már az európai együttműködési konferencia előkészítésével kapcsolatban. A kétoldalú magyar—finn kapcsolatokról elmondható, hogy a magyar—finn hagyományos rokoni kapcsolatok a mai nemzetközi viszonyok között jó lendületet adnak a mindkét nép javára gyümölcsöző politikai, gazdasági és kulturális, baráti együttműködés fejlesztésének.

Az európai szocialista országok és a nyugat-európai kapitalista országok kapcsolataiban új kapu nyílik majd a Duna—Majna—Rajna vízi utak egybekapcsolásával, az épülő csatornarendszer révén, a dunai országok előtt is az együttműködés új lehetőségei tárulnak fel ennek következtében, s a Budapesten székelő Duna Bizottság is új kérdésekkel kerül majd szembe.

Tisztelt országgyűlés!

Nem fejezhetem be külpolitikai beszámolómat úgy, hogy a külföldön élő magyarokhoz fűződő kapcsolatainkról is ne szóljak. Magyarország — úgy lehet mondani — a világ egyetlen olyan országa, amelynek határain kívül az országot alkotó nemzetből eredően annyian élnek, amennyi eléri az ország saját lakosságának 30, sőt 40 százalékát is. Ez Közép-Európa sajátságos történelmi következménye és egyúttal sajátságos problémája. Határainkon túl, itt, a szomszédos országokban, és a világ távolabbi tájain élő magyarokhoz fűződő kapcsolatainkról ebben az új és nagymértékben változó világhelyzetben a következőket mondhatom:

Itt, a szomszédos országok kormányaival közösen, azokkal egyetértve, és együtt is működve, kölcsönösen arra törekszünk, hogy a nemzetiségek ne elválasztó tényezők, hanem összekötő kapcsok legyenek a szomszédos országok között. A világ más tájain élő magyarokkal kapcsolatban azt szeretném mondani, hogy a Magyar Népköztársasághoz fűződő kapcsolataikkal javítóan hathatnak a nemzetközi légkörre. Azt kívánjuk, hogy új otthonukban boldogan és környezetük megbecsülésével övezetten élhessenek. Mi azzal, ahogyan országunk dolgait intézzük, és ahogyan a szomszédos országokkal és népekkel együttműködve közös dolgaink rendezésére törekszünk, a más rendszerű országokban élő magyaroknak is meg kívánjuk könnyíteni az óhazához és a szülőföldhöz fűződő kapcsolataik ápolását.

Tisztelt országgyűlés!

Kedves képviselőtársak!

Beszámolóm végéhez értem. A kormány által előterjesztett költségvetés minden vonatkozásban olyan, hogy számol a nemzetközi viszonyok mostani fejlődésével, és ez a fejlődés segíti a költségvetésben foglalt feladatok megteremtését. Ugyanakkor a költségvetésben kifejezett intézkedések biztosítják azt, hogy a nemzetközi együttműködésben, a testvéri szocialista országok közösségében a nemzetközi viszonyok további javítását munkálhassuk, a többi szocialista országgal együtt, a saját gazdasági eredményeink révén is.

Péter János ezután kérte az országgyűlést, hogy a költségvetési törvényjavaslatot fogadja el, majd befejezésül hangsúlyozta:

— Külpolitikai tevékenységünkkel arra törekszünk, hogy a nemzetközi viszonyok kedvező változásait minél teljesebben érvényesítsük és használjuk fel a szocializmus és a béke ügye, a Magyar Népköztársaság javára. Konkrétan és pontosan: a Magyar Népköztársaság vonatkozásában ez azt jelenti, arra törekszünk, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusán megfogalmazott irányelvnek megfelelően minél kedvezőbbek legyenek a nemzetközi feltételek a szocializmust építő Magyar Népköztársaság számára.

SKALICZKI KÁROLYNÉ *(Békés megye, 2. vk.)* gyári munkás szólalt fel, s a vidéki ipartelepítés néhány kérdésével foglalkozott. Az anyavállalatok vidéken szervezett gyáregységei alkalmasak arra, hogy a vidéki települések vonzáskörzetében élő lakosságnak munkát nyújtsanak. A gyáregységekben dolgozó munkások átlagos bérszintje azonban olykor 15—16 százalékkal is alacsonyabb, mint az anyavállalatoknál dolgozóké. Még az olyan országosan ismert nagy üzemnél, mint a Kner Nyomda is, jelentősen elmaradt a bérszint a fővárosi nyomdákhoz képest. Szerencsére a Központi Bizottság novemberi határozata ezeket a kérdéseket is orvosolja. További gond marad azonban, hogy a fejlesztési alapok az anyavállalatoknál összpontosulnak.

A képviselő a törvényjavaslatot elfogadta.

DARVASI ISTVÁN *(Budapest, 18. vk.)*, a Magyar Hírlap főszerkesztője, a szovjet párt- és kormányküldöttség közelmúltban tett magyarországi látogatása kapcsán kifejtette, hogy a testvéri magyar—szovjet viszony a két ország érdekeit szolgálja, és üdvös az egész szocialista közösség szempontjából. Még a nyugati sajtóvisszhangból is az állapítható meg, hogy a magyar—szovjet tárgyalások és a közlemény tovább emelik a Magyar Népköztársaság nemzetközi tekintélyét. Annak ismételt bizonysága ez — hangsúlyozta a képviselő —, hogy a szövetség a Szovjetunióval, az internacionalizmus, a szocialista országok kollektív szervezeteihez való hűség, az elvi következetességű külpolitika, nem hátrány, hanem előny.

Soha sem jelenti és nem is jelentheti vita tárgyát — jelentette ki Darvasi István —, hogy képviselőink a kétoldalú és a nemzetközi tárgyalásokon egyaránt független ország meghatalmazottaiként ülnek a tárgyalóasztalnál, hiszen világos, hogy egy szocialista ország függetlenségének nem az a kritériuma, mi a véleménye erről valamely tőkés államnak vagy államcsoportnak. Nemzeti érdekeink maradéktalan érvényesítése külpolitikánkban — meggyőző bizonyítéka függetlenségünknek és szuverenitásunknak. Ebben a meggyőződésben veszünk részt most a Helsinkiben zajló nagyköveti előkészítő konferencián, majdan pedig az európai biztonsági értekezleten, így dolgozunk az ENSZ-ben és számos más nemzetközi szervezetben.

Arról is beszélt a képviselő, hogy beérőben van a gyümölcse a szocialista országok több évtizedes fáradozásainak. Ma már tárgyalnak a kormányok, és örvendetes számban születnek megegyezések a különböző társadalmi rendszerű országok között. Az elért eredményekben döntő szerepe volt és van a népek, a társadalmi erők negyedszázadra visszatekintő békeharcának, a Béke-világtanácsba tömörült nemzeti békeerőknek, köztük a magyar békemozgalomnak és más — egyházi, ifjúsági, női — békemozgalmaknak. Sokat tettek azért, hogy a népek előtt világossá váljék az imperializmus részéről fenyegető veszély, olvadjon a hidegháború jege, és a tőkésországok kormányai ráébredjenek a valóságra: felismerjék a megváltozott erőviszonyokat és elfogadják a tárgyalások politikáját.

Szólt a nemzeti parlamentek nemzetközi kapcsolatainak fontosságáról. A parlamentek — hangsúlyozta — sajátos helyet foglalnak el az országok életében. Tagjai törvényhozók, akik a néptől, választóiktól kapják megbízatásukat. Nemcsak a törvényhozásért felelősek tehát választóik előtt, hanem népük békéjéért és biztonságáért is. Ez teszi lehetővé, egyszersmind előírja a parlamentek külpolitikai tevékenységét, amelynek a kétoldalú találkozókon kívüli nemzetközi fóruma: az Interparlamentáris Unió. Az enyhülés irányzata behatolt az unió falai közé is: mindinkább sikerült innen is száműzni a hidegháború szellemét, mind több a békés egymás mellett élés politikájától áthatott határozat. Január végén Helsinkiben összeül az IPU-nak az európai biztonsággal foglalkozó konferenciája. Joggal várható, hogy a kedvező előzmények elősegítik majd e képviselői értekezlet sikerét, a siker pedig kedvező előzménye lesz az 1973-ban minden bizonnyal összeülő kormányközi európai biztonsági konferenciának.

A törvényjavaslatot elfogadta.

Ezután szünet következett, majd *Beresztóczy Miklós* elnökletével folytatta munkáját az országgyűlés.

NICS JÁNOS *(Fejér megye, 9. vk.)*, a Dunai Vasmű üzemvezetője hozzászólásában a vaskohászat fejlődéséről szólva, egyebek közt arról számolt be, hogy 1972-ben országosan mintegy százezer rendelést kellett kielégítenie a vaskohászatnak. Felhívta a figyelmet: fontos feladat, hogy a továbbiakban fokozatosan csökkentsék az acéltermelés önköltségét, hiszen ez kihat más iparágakra, és befolyásolja az árakat. Fontos teendő a gazdálkodás javítása és a hatékonyság fokozása is. Folyamatos és tervszerű korszerűsítésre van szükség a termelőberendezéseknél is.

A képviselő kitért arra, hogy Ózd városa az idén ünnepli 700 éves fennállását. Az évfordulóra az Ózdi Kohászati Üzemek szép felajánlást tett: ebben az esztendőben — s erre korábban nem volt példa — megtermelnek egymillió tonna acélt. Eddigi eredményeik azt igérik, hogy felajánlásukat sikerrel teljesítik. Bejelentette, hogy a Dunai Vasmű kollektívája hasonló vállalást tett, s a felajánlást bizonyára ők is teljesítik: december végéig egymillió tonna acélt adnak a népgazdaságnak.

A törvényjavaslatot elfogadta.

KALMÁR JÁNOS *(Pest megye, 26. vk.)*, a MÁV Dunakeszi Járműjavítójának üzemvezető főmérnöke elmondotta, hogy üzemében már bértömeggazdálkodást folytatnak. Ennek előnye, hogy a tervezettnél termelékenyebb munkából származó létszámmegtakarítás bérhányadának 80 százaléka az átlagbérek növelésére használható fel. A tapasztalatok szerint a bértömeggazdálkodás rendszerében rejlő anyagi ösztönzési lehetőség kedvezően hat a gazdaságos termelésre, a munkaidő optimális kihasználására. A bértömeggazdálkodás csökkenti a fluktuációt is. A Dunakeszi Járműjavítóban a helyes bérarányok kialakításához hozzájárult az 1971-ben megjelent rendelet, amely a munkások és alkalmazottak új alapbérét szabályozza. Ennek alapján tudták a kvalifikáltságnak, a munka nehézségi fokának, a minőségi követelményeknek megfelelő helyes értéksorrendet kialakítani. Differenciálni tudták az alapbéreket, érvényesíthették a szocialista elosztás elvét. Kalmár János felhívta a figyelmet a bértömeggazdálkodás esetleg káros hatásaira is, amelyek azonban fokozott ellenőrzéssel elkerülhetők.

A képviselő végezetül örömmel nyugtázta az MSZMP KB állásfoglalásának azt — a költségvetésben is tükröződő — részét, amely a lakásépítő szövetkezeteknél a készpénz-előtörlesztés összegét lakásonként átlagosan 20 00 forinttal mérsékli.

A költségvetés tervezetét elfogadta.

SOMOGYI JÓZSEF *(Budapest, 16. vk.)* szobrászművész, főiskolai tanár örömmel szólt arról, a pezsgő alkotókedvről, amely az utóbbi esztendőkben a művészeti élet legkülönbözőbb területein megfigyelhető. A kedvező alkotói légkör — amely a határozott, de egyáltalán nem merev kulturális politika eredménye — sokszínű, változatos, művészi produktumokkal jár. A kulturális politika felismerte és vállalja is ezt a művészeti mozgást. Hangsúlyozta a képviselő, hogy a kultúra, s a kultúra terméke, az alkotás soha nem válhat áruvá — jóllehet, akadnak, akik mindent árunak tekintenek. Helyes tehát az a döntés, hogy a kulturális vállalatok gazdasági szabályozóit felülvizsgálják.

A törvényjavaslatot elfogadta.

Mivel több képviselő nem jelentkezett felszólalásra, az elnöklő dr. Beresztóczy Miklós bezárta a vitát, és megadta a szót a pénzügyminiszternek, aki válaszolt a vitában elhangzottakra.

(Folytatása a 8. oldalon)

Magyar Hírlap
SZABÓ GYÖRGY
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

A pénzügyminiszter válasza

(Folytatás a 7. oldalról)

Faluvégi Lajos bevezetőben elismeréssel állapította meg, hogy gondolatokban gazdag volt a véleménycsere: az országgyűlési bizottságokban 90-en, a parlament plénumán pedig 37-en szóltak hozzá a költségvetési törvénytervezethez. Számos felszólalásból kicsengett, hogy gazdasági és pénzügyi politikánk határozott, de nem merev. Ezen az úton fogunk továbbhaladni — jelentette ki a pénzügyminiszter.

Két fő törekvés lesz a jövő esztendőben a termelő ágazatokban: a gazdasági szerkezet megfelelő átalakítása (különös tekintettel az autóbuszprogramra, a számítástechnikára, a könnyűipar rekonstrukciójára és más, hasonlóan nagy feladatokra), illetőleg a termelékenység és a hatékonyság javítása. Ezeket a törekvéseket alátámasztották, megerősítették a felszólalások — hangoztatta.

A kormányzati szervek foglalkoznak a távlati energiamérleg és energiakoncepció kidolgozásával. Ezt a koncepciót majd a távlati tervbe kell illeszteni. Az energiakoncepció témája várhatóan a jövő esztendő első negyedévében kerül a kormány elé. Az energiahálózattal kapcsolatban megemlítette Faluvégi Lajos, hogy a fejlesztésre ebben az évben a korábbinál 100 millió forinttal nagyobb összeget fordítottunk, s a fejlesztést tovább kell segíteni.

A talajjavítással, a belvízrendezéssel összefüggő képviselői észrevételekre reagálva elmondta, hogy ilyen célokra a költségvetés a jövő évben sem biztosít kevesebbet, mint korábban, igaz, az anyagiakon változó mértékben osztoznak a megyék. Szólt arról is, hogy foglalkoznak a kormányzati szervek a gyenge termelőszövetkezetek gazdasági szerkezetének átalakításával. E tekintetben hosszabb távú és a helyzetet lényegesen javító programra van szükség. A szarvasmarhaprogram keretében ezeknek a szövetkezeteknek külön beruházási keretet biztosítanak. Az általános hitelfeltételeknél kedvezőbb módon juthatnak e szövetkezetek fejlesztési forrásokhoz. A zárt termelési rendszerek támogatására 1973-ban az eddiginél nagyobb hitelkeret áll rendelkezésre.

A tanácsi gazdálkodásban az új tanácstörvény megszületése, a negyedik ötéves terv megindulása után kiegyenlített a helyzet. Nincsenek ugyan kiugróan nagy többletforrások, de nincsenek nagy lemaradások sem a pénzügyi forrásokat illetően. Felhívta a figyelmet arra, hogy a tanácsoknál meg kell teremteni az összhangot a várható anyagi források, a tartalékok és a tervfeladatok között.

Kitért az óvodák és az általános iskolák helyzetével foglalkozó felszólalásokra is. Mint mondta, nagy a felelősségünk abban, hogy az ezredforduló generációjának derékhada milyen képzettséggel, milyen meggyőződéssel lép majd elődei nyomába. Nagy erőfeszítések segítik az általános iskolák helyzetének javítását, s itt nem kevés pénzről van szó. Felidézte a pénzügyminiszter, hogy bérrendezés történt a pedagógusoknál, s az általános iskolák dologi kiadásaira 1973-ban, 1972-höz képest 25 százalékkal többet fordítanak. Megemlítette, hogy a tanácsok és a Művelődésügyi Minisztérium rendelkezésére álló 125 millió forint céltámogatást gondosan fogják „teríteni", különös tekintettel a tanyai iskolák, a munkáskerületek, a peremkerületek, a körzetesítés segítésére. A kormányzati szervek egyetértenek azzal, hogy a vállalatokkal összefogva, lehetőleg minél hamarabb teljesíteni kell az ötéves terv óvodai programját, gondolva az esetleges túlteljesítésre is. Ugyanakkor a tanácsok nem mentesíthetők azon kötelezettségük alól, hogy összehangolják a fejlesztési forrásokat és a költségvetési fenntartási eszközöket.

A soron levő intézkedések közül először a bérintézkedések végrehajtásáról szólt. Utalt arra, hogy a vitában is nagy hangsúlyt kapott: a vállalatoknál differenciáltan — a szakmai képzettségre, a teljesítményekre, a nőkre és a nehéz fizikai munkát végzőkre tekintettel — kell végrehajtani a bérfejlesztést. A bértömegszabályozással kapcsolatban rámutatott: változatlan a vélemény, hogy a bértömegszabályozást kísérletnek tekintik, előnye, hogy rövid távon felszínre hozza a tartalékokat. Árnyoldala viszont, hogy hosszabb távon a gyakorlatban béranyatalanságok kialakulásához vezethet.

A kereskedelem terén rendkívül fontos, hogy a jövő esztendőben a KGST-országokhoz fűződő kötelezettségeinket maradéktalanul teljesítsük, kihasználjuk a jó exportlehetőségeket a világpiacon. A belkereskedelemnek a küszöbönálló szociális intézkedések nyomán várható növekvő keresletet megfelelő árualapokkal kell kielégítenie.

A kormány — mondta Faluvégi Lajos — már kétszer foglalkozott az MSZMP Központi Bizottságának állásfoglalásával kapcsolatos feladatokkal, e feladatok megoldásáról szóló munkatervvel. Ehhez kapcsolódik majd az a szokásos kormányjelentés, elemző áttekintés, amely a parlamenti ülésszakról készül, értékelésként és a teendők foglalataként. Igéretet tett arra, hogy a vitában felmerült valamennyi kérdésre az illetékes miniszterektől választ kapnak a felszólalók. Végezetül azzal summázta a vita tanulságait, hogy a felszólalásokból a kormányzati munka iránti bizalom csendült ki, s erre számítanak, építenek is az 1973. évi terv és költségvetés végrehajtása során.

A elnöklő Beresztóczy Miklós ezután szavazásra bocsátotta a törvényjavaslatot. *Az országgyűlés az 1973. évi állami költségvetésről szóló törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben egyhangúlag elfogadta.*

Az országgyűlés csütörtökön 10 órakor a népgazdasági tervezésről szóló törvényjavaslat tárgyalásával folytatja munkáját.

Allende és Castro kö...

(ADN) *Salvador Allende* chilei köztársasági elnök kubai tartózkodásának harmadik napján, kedden, országjáró körútra indult *Fidel Castro* kubai miniszterelnök kíséretében. Egy állattenyésztő gazdaságban rögtönzött sajtóértekezleten válaszolt az újságírók kérdéseire.

Elégedettségét fejezte ki a kubai—chilei viszony alakulásával kapcsolatban, *méltatta a két ország egyre fejlődő együttműködését.*

Cáfolta azt a *Washington Post* által felröppentett híresztelést, miszerint az Egyesült Államok felett átrepülve, táviratban találkozót kért volna *Nixon* elnöktől, és az elnök ezt a kérést figyelmen kívül hagyta volna. Allende hangsúlyozta, hogy távirata csak a szokásos üdvözlést tartalmazta, amelyet valamennyi ország népének és vezetőinek elküld, ha repülőgépe az illető állam területe felett halad el. Allende — mint annak idején beszámoltunk róla — az ENSZ-közgyűlés ülésszakára utazott New Yorkba.

(AFP) Derűlátóan nyilatkozott kedden a repülőgép- és hajóeltérítések ügyében folyó kubai—amerikai tárgyalások kilátásairól a kubai kormányfő, aki Allende társaságában az országot járja. Újságírók előtt kijelentette, érzése szerint *haladást értek el* a Svájc közvetítésével folyó megbeszéléseken, és elképzelhetővé vált a megegyezés.

Tito a gazdasági helyzetről és az Ausztriához, valamint Olaszországhoz fűződő kapcsolatokról

(MTI) A jelenleg Szlovéniában tartózkodó *Tito* államfő, a Jugoszláv Kommunisták Szövetségének az elnöke, Ljubljanában részt vett a tagköztársaság politikai és gazdasági vezetőinek aktívaértekezletén és ott beszédet mondott.

A gazdasági helyzetről szólva Tito a gondok között említette a fedezet nélküli beruházásokat, a belső fizetésképtelenséget, a túlzott fogyasztást. Beszédében sürgette a párthatározatok maradéktalan teljesítését. *„A jövőben ésszerűbben kell hasznosítanunk a lehetőségeinket*, meggondoltabban, nagyzási hóbort nélkül kell költekeznünk."

A nemzetiségi kérdésre áttérve foglalkozott Jugoszláviának Ausztriához és Olaszországhoz fűződő kapcsolatával. „Ausztriával évekig jó volt a kapcsolat, és most is az lehetne, ha az osztrák kormány teljesítené az államszerződésben vállalt kötelezettségeit. Mindazt azonban, ami Karintiában a szlovén kisebbséggel történt, nem nézhetjük tétlenül. *Kifogásoljuk, hogy jegyzékünkre még mindig nem kaptunk választ.* Olaszországtól is követeljük, hogy ott élő nemzetiségeinknek *ugyanolyan jogai legyenek, mint a nálunk élő olaszoknak.* Enélkül ugyanis szó sem lehet jószomszédi viszonyról. Olaszországban azonban különféle fasiszta elemeknek megengedik, hogy Isztriában és a tengerparton ellenünk áskálódjanak" — mondotta Tito.

Az új nyugatnémet parlament első ülése

Bochkor Jenő, az MTI bonni tudósítója jelenti:

Szerdán Bonnban az új szövetségi gyűlés alakuló ülésén a képviselők titkos szavazással megválasztották a ház elnökét, majd a négy parlamenti alelnököt.

Az ülést *Ludwig Erhard* volt kancellár, a szövetségi gyűlés legidősebb tagja nyitotta meg.

A Bundestag 518 képviselője közül (ezúttal a 22 nyugat-berlini képviselőnek is volt szavazati joga) négyszázharmincnyolcan adták voksukat a szociáldemokrata *Annemarie Renger* asszonynak a szövetségi gyűlés elnökévé való megválasztására.

A négy alelnök megválasztása után a képviselők jóváhagyták az új költségvetési bizottság megalakításáról szóló indítványt, majd az új parlamenti elnök, Renger asszony berekesztette az ülést.

A nyugatnémet parlament ma délelőtt ül ismét össze a kancellár megválasztására. *Brandt* kancellár — akit a parlament újabb négy évre erősít meg tisztségében — csütörtökön négy órakor teszi majd le a hivatali esküjét.

Tárgyalások és lövöldözések Belfastban

(Reuter) Az északír katolikusok vezetői — tíz hónap óta először — ismét találkoztak a brit kormány képviselőivel az ulsteri válság rendezésére. Szerdán éjjel *William Whitelaw*, az angol kabinet északír ügyekkel megbízott minisztere Belfastban fogadta a kisebbségi politikusokat. Megbeszélésekre mindeddig azért nem kerülhetett sor, mert a katolikusok élesen elítélték az IRA tagjainak internálását az angolok által létesített táborokba.

Csütörtökön hajnalban újabb halálos áldozatot követeltek a belfasti zavargások. A város északi részében egy rendőrt érték az IRA orvlövészeinek géppisztolysorozatai. Ezt megelőzően egy katolikusok látogatta bárhelyiséget ért támadás, itt négyen sebesültek meg.

Bolívia

Leértékelés és leértékelődés

Hugo Banzer bolíviai elnök rendszere novemberben legsúlyosabb válságát élte át. Nem az elsőt hatalomra jutása óta: ez év áprilisában, majd augusztusban, már felröppentek olyan hírek, amelyek készülődő — jobboldali — puccsra céloztak. A kormány „erőtlenségén" felháborodott egyes ultrák, a külföldi sajtó szerint *Joaquín Zenteno Anaya* tábornok vezetésével csak az utolsó pillanatban álltak el tervüktől, miután az elnök valóban „erélyes" fellépésre szánta el magát a gerillák ellen.

A szélső jobboldal által provokált politikai válságok nem múltak el nyomtalanul a kormánykoalíció felett sem. A *Victor Paz Estenssoro* volt köztársasági elnök vezette MNR (Nemzeti Forradalmi Mozgalom) évtizedek óta kibékithetetlenül szemben állt a tőle jobbra elhelyezkedő FSB-vel (Bolíviai Szocialista Falanx), amelynek élén *Mario Gutiérrez* külügyminiszter áll. Az egymásratalálás *Juan José Torres* rövid lélegzetű kormányzása alatt következett be a két ellenzékbe vonult formáció vezetői között. Torres megbuktatásán kívül azonban semmi egyébben nem tudtak megegyezni. Amikor ezt a célt elérték, és megalakították a „nemzeti kormányt", az ellentétek rögtön felszínre kerültek. Az MNR egyes vezetői — akik még kötődnek a párt liberális-radikális múltjához — megtagadták az együttműködést a Falanxszal, és saját pártjuk vezetőjével, az örök pragmatista Paz Estenssoróval.

Az idő őket igazolta. Gutiérrez vonala érvényesült a kormányban, s az erős kéz politikája nemegyszer olyan furcsaságokat produkált, mint *a koalíciós partner* párthíveinek letartóztatása. Az MNR egyes rétegei, amelyek félnek a teljes politikai diszkreditálástól, támogatják a párt kiválását az egyre inkább jobbra tolódó kabinetből. A legutóbbi intézkedések népszerűtlensége pedig csak megerősíthette őket ebbéli véleményükben.

A legutóbbi krízis október utolsó napjaiban robbant ki, s egészen november végéig elhúzódott. Közvetlen oka az ország pénznemének, a pezónak október 28-i leértékelése volt. A pező kurzusát 1955 óta egyetlen kormány sem merte vagy akarta megváltoztatni, *Banzer* ezredes pénzügyminisztere, *Luis Bedregal* azonban drasztikus intézkedésre szánta el magát: *66,6 százalékkal devalválta a pezót. Ezzel a lépéssel egyidejűleg 40 százalékkal felemelték a létfontosságú cikkek árát.* A titokban s rendkívüli gyorsasággal végrehajtott intézkedés tulajdonképpen várható volt: a gazdaság szanálására ez volt a legkézzelfoghatóbb eszköz. Az Egyesült Államok ugyan szeptemberben nyújtott már egy 30 millió dolláros hosszú lejáratú hitelt az országnak, ez azonban legföljebb a rések betömésére volt elegendő. A megfigyelők egyöntetű véleménye szerint *a leértékelés a külföldi tőkének kedvezett*, s nem spontán, hanem nagyon is kikalkulált tett volt. Hogy a számítás bevált, az is mutatja, hogy *Ernest Siracusa*, az Egyesült Államok La Paz-i nagykövete rögtön a leértékelés után újabb hitelt, ezúttal *egy 24 millió dolláros csekket adott át Banzer elnöknek.* „Véletlenül" éppen ebben az időben tartózkodott Bolíviában a Nemzetközi Valutaalap küldöttsége is, amely sietett ígéretet tenni újabb kölcsönök nyújtására.

Az alapos gazdasági előkalkulációk azonban *nem számoltak a leértékelés politikai hatásával.* Az amúgy is rendkívül alacsony életszínvonalat a 40 százalékos áremelések tovább csökkentették. La Pazban, Cochabambában s a baloldalinak számító bányászvidékeken *kirobbant az elégedetlenség.* A fővárosban rendezett tömegtüntetésen a rendőrök a tüntetők közé lőttek. A sortűznek egy halálos és ötven sebesült áldozata volt. A munkások 500 pezónyi (25 dollár) béremelést követeltek, míg a kormányzat ennek csak egyharmadát volt hajlandó megadni. Az ezután kitört sztrájkmozgalom — mint a La Paz-i tudósítók írták — a legutóbbi puccs napjait idézte fel mindenkiben. Az ostromállapot kihirdetésével egy időben a főváros utcáit megszállta a katonaság. A baloldali munkásvezetők letartóztatása még jobban elmérgesítette a helyzetet, amelynek komolyságára mi sem utalt jobban, mint *Adett Zamora* belügyminiszternek a kijelentése, aki szerint *veszélyben volt a kormány léte.*

Volt a leértékelésnek néhány *személyes* vonatkozása is, ami nem vetett éppen jó fényt az államapparátusban dolgozók, s a politikusok megvesztegethetetlenségére. Sajtójelentések szerint nem egy közhivatalnok, illetve hozzátartozója — köztük *Hugo Banzer felesége is* — a leértékelés előtti napon *külföldi valutára* váltotta át vagyonát. A listán szerepelt a többi között a leértékelés kitervelője, *Bedregal*, aki sürgősen benyújtotta lemondását az elnöknek, aki viszont nem fogadta el...

Banzer elnök végül *meghátrált.* A munkásvezetőket szabadon bocsátották, *a dolgozók képviselőivel* pedig *tárgyalásokat kezdtek bérkövetéseiknek teljesítéséről.* A sztrájk megmozdulásnak leglényegesebb eleme nem is ez a kismérvű győzelem volt, hanem *a szakszervezet feltámadása.* A tavalyi puccs után betiltott és feloszlatott COB (Bolíviai Munkásközpont) vezetőinek nagy része emigrált vagy börtönbe került. Közel másfél éven keresztül mindenfajta szakszervezeti tevékenység szünetelt az országban. November első napjaiban engedték meg csak a katonák, hogy az érdekvédelmi szervezetek újjáalakuljanak, amennyiben „távoltartják magukat a politikától". Egy héttel e bejelentés után a különböző szakmák képviselői azonnal *megalakították a Munkásvédelmi Bizottságot*, amely első ténykedésként elemezte a leértékelést s meghirdette a lavinaszerűen kiterjedt sztrájkot.

Ebből legalábbis egy dolog nyilvánvaló: *a baloldal az üldözések ellenére is él és erős.* Erre különben a kormány egy másik tényből is rádöbbenhetett: a nemrégiben megtartott szakszervezeti választásokon — ahol a kormány által ellenőrzött vertikális szakszervezeteket kellett volna szentesíteni — *mindenütt a baloldali listák győztek.* A hadsereg egyre inkább látja, hogy *a két kormányzó párt népszerűsége még drasztikusabban leértékelődött, mint a pező.* Megalapozottnak tűnnek hát azok a latin-amerikai sajtóértesülések — köztük az argentin *Opinión* című lapé —, hogy rövidesen változás várható a kormány összetételében. Egy katonákból álló kormány csak az első lépés lenne afelé, hogy a népszerűtlen intézkedéseket meghozó jelenlegi kabinetet — dolga végeztével — teljesen lecseréljék.

Major László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1967 NOV 10.

Fenákel Judit tárcája

A művész igaza

A világért se szeretném egy korábban lezajlott vita kihűlt szenvedélyét újra melegíteni. Mégsem mondhatok le a ritkán kínálkozó lehetőségről, hogy a művész, a művészet igazságát megfogalmazzam ott, ahol erre mostmár nemcsak egy szubjektív elképzelés létjogosultsága, hanem a vitathatatlan tények is alkalmat adnak. Bizonyára jól emlékeznek arra a botrány-szagú vitára, ami a vásárhelyi Szántó Kovács János szobor „hitele" körül kibontakozott. A közönségnek — attól tartok — nagyobbik fele, felháborodva tiltakozott Somogyi József Szántó Kovács János ábrázolása ellen, s a művészen a hetyke, virtusos „jókiállású", még öltözetében is módos parasztembert kérte számon. A televízió kamerája egészen közel hozta a magukból kikelt rokoni arcokat, így aztán a közönség nagyobbik fele igazolva érezhette tiltakozását.

Talán arra is emlékeznek, hogy a szobor védelmezői akkor az emlékmű kifejezéssel próbálták menteni a szobor tekintélyét, mondván: ez nem Szántó Kovács János szobra, hanem a kubikosmozgalom emlékműve. Nem egy ember mását kell benne látnunk, hanem egy mozgalom szimbólumát. Némi önkritika íze is volt ennek a védelemnek, hogy tudniillik mi követtük el a hibát, amikor nem következetesen az emlékmű szót használtuk, hanem isten bocsá' Szántó Kovács János szobráról beszéltünk. (Arra már nem is akarok szót vesztegetni, hogy egy alkotás értékét az ilyenféle megnevezések távolról sem befolyásolják.)

Amire viszont igenis érdemes visszatérnünk, azt egy fénykép juttatta eszembe. Egy Szántó Kovács Jánosról kubikos-társairól készült, eddig ismeretlen felvétel, amit a Tiszatáj novemberi számában néhány megjegyzéssel László József közölt. Két fényképet láthatunk a folyóiratban, az egyik egy csoportkép, a másik Szántó Kovácsnak a csoportképről kinagyított másá (lásd képünket.). És ezen a nagyításon kísértetiesen hasonlít ahhoz a szobor-emlékműhöz, amit Somogyi József e kép ismerete nélkül készített. László József közlése szerint a kép az 1900-as évek elejéről való, s egy betegséggel küszködő, megfáradt, mégis kemény tekintetű embert ábrázol. Bizony nem is pitykés mellényben, hanem csak úgy, ahogy a kubikos munkához fel szoktak öltözni. Még a válluk formája, a kezük tartása is hasonlít. Pedig ilyen hasonlatosságot már senki sem kíván a valódi és annak „égi mása" között.

Az a szobor Hódmezővásárhely főterén akkor is szép és igaz lenne, ha az említett felvétel sose kerül elő, és sose jut a nyilvánosság elé. És attól, hogy a képet megtalálták, sem lesz szebb vagy igazabb. Mégis olyan érvet kaptunk ezzel a felvétellel, amely mindennél világosabban bizonyítja, hogy az igazi művész igazsága mindig a lényeg igazsága, s a közvetlen hozzátartozók nem tudhatnak annyit Szántó Kovács Jánosról, mint amennyit a szobrász megtudott, amíg az ábrázoláshoz megtanulta nemcsak szemlélni egy ma már történelmi hős alakját, hanem érteni is. Ezért fogadok én gyanakodva minden olyan kifogást egy-egy műalkotással szemben, amely az esetlegest, az egyszerit, a külsőséget hiányolja. A művész ugyanis nemcsak arról a személyről vall, akit megmintáz. Ha csak ezt tenné, semmi sem adna aktualitást különböző, régen meghalt történelmi nagyságok újra és újra ábrázolásának. A művész önmagáról és saját koráról talán többet mond el ilyen alkalmakkor, mint a modellről.

A Népszabadság ünnepi számában érdekes reprodukciós sorozatot láthattunk. Valamennyi kép témája Lenin volt. De milyen másképp látta a Leninnel kortárs művész a forradalmi vezető alakját, mint akár a második világháború korának, vagy később az ötvenes évek korszakának festője. Mi mindent árulnak el ezek a képek — nemcsak Leninről — hanem arról a korról is, amelyben készültek. Némelyikből többet olvashatunk, mint egy-egy hosszú tanulmányból.

Ugyanígy tanulmányozhatják majd a mi korunkat azok, akik sok-sok évvel utánunk megállnak Vásárhely főterén, hogy Somogyi József alkotásában gyönyörködjenek.

Tízezer olvasó otthona

Fennállásának 15. évfordulóját ünnepelte nemrég Hódmezővásárhelyen a Megyei Könyvtár. Az évfordulóra befejeződött a könyvtár épületének és berendezésének általános felújítása. Az alkalom lehetőséget nyújt arra, hogy néhány mondatban visszatekintsünk az elmúlt évekre.

Éppen 60 éve, hogy 1907 májusában megnyílt Vásárhelyen a Városi Közkönyvtár; e könyvtár bázisán alakult meg azután 1952-ben a Csongrád Megyei Könyvtár. Az első statisztikai adatok szerint 1953-ban 9347 kötetnyi könyvvel kezdte el működését és 1989 olvasónak 63 ezer 889 könyvet kölcsönzött ki. Hogy az elmúlt évek fejlődését láthassuk, hasonlítsuk össze a mai helyzettel: Vásárhely területén ma a központi könyvtáron kívül 5 fiókkönyvtár, 6 bel- és 38 külterületi

Az otthonos olvasóterem. (Fotó: Enyedi Zoltán)

Több száz újság a folyóiratolvasóban

könyvkölcsönző működik, összállományuk 106 ezer 243 kötetnyi könyv és folyóirat, amelyből az elmúlt évben, 1966-ban 9 ezer 729 olvasó (a város lakóinak 18,5 százaléka) 281 ezer 875 kötetet kölcsönzött.

Az utóbbi időben azonban egyre sürgetőbbé vált a Megyei Könyvtár bővítése. A könyvtár épületének felújítására az idén februárban a Csongrád megyei tanács végrehajtó bizottsága 450 ezer forintot bocsátott rendelkezésünkre, a Művelődésügyi Minisztérium Közművelődési Főosztálya pedig 50 ezer forintot adott a felszerelés és a berendezés pótlására.

A felújítási munkálatok nyomán egységes, szép szabadpolcos rendszerű olvasószolgálati teret alakítottunk ki, az alapterület 115 négyzetméterről közel 240 négyzetméterre nőtt. Így a könyvkiválasztó övezetben 12 ezer kötetnyi könyv, az olvasóövezetben 3 ezer kötetnyi könyv és 280 folyóirat elhelyezésére nyílt lehetőség. A téregység kialakításánál és berendezésénél a klub-

SAJTÓFIG
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 ÁPR

MŰVÉSZET
Budapest

Somogyi József:
„Petőfi, vérelet."

meg naponta a pápaiak közül, és szinte mindenki, aki idegen a városban jár.

Somogyi József Petőfije kissé szétvetett lábakkal áll, mintha épp most érkezett volna a városba, s mielőtt közelebbi célját kiválasztaná, alaposan körülnéz. Vagy a távozó diák néz végig első költői sikereinek színhelyén, ahol Petrovicsból Petőfivé érett? Nyúlánk inascsontos testét viseltes, „bakancsba fűzött" katonanadrág, zsinóros kabát, afölött felleghajtó köpönyeg fedi. Jobbjában vándorbot, bal válláról a „vászon bakó", a tarisznya lóg. Feje födetlen, dús haja homloka fölé tornyosodik. A vékony, hosszú nyak kiemeli, szinte felmutatja a kifejezően mintázott fejet.

Ilyen volt Petőfi? Ilyennek ismerjük? Pápai diáktársa és jóbarátja, Kozma Sándor visszaemlékezése szerint Petőfié „különös arc. Rút – de nem közönséges, mogorva, mely búsító, leverő hatást gyakorol a nézőre, de nem gyűlöletes, nem visszataszító..." „...Rendkívül érdekelt ez a bizarr egyéniség" – teszi hozzá Kozma. Az egyetlen hiteles kép, az egyetlen dagerotipia igazolja Kozmát, és Somogyi József Petőfi-ábrázolása ehhez a portréhoz áll legközelebb. A magas homlok, a haj, a mélyről sötétlő szemek, az egyenes orr, az erős járomcsontok, a vékony bajusz, a keskenyedő, gyér szakállal fedett áll – mind az ősfotó-ábrázolta fiatalembert idézi.

Tekintete, mely kissé balra irányul, éles, átható. A szuggesztív arc meghatározza az egész szobor hatását: a figyelő szemek, a fegyelmezett arcjáték a várakozás és a cselekedet mesgyéjén álló lélek tükre. Feloldódás, derűs kinyílás ugyanúgy fakadhat belőle mint – Petőfire gyerekkorától jellemző – visszahúzódó, bezárkózó, kifelé érdes-szúrós magatartás.

Az egész alakon is a nyugalom és a mozgás kettős hatása érződik, tartja fogva érdeklődésünket. A köpeny szegélye lendületesen kanyarodik a nyak körül, majd a csapott vállakról lezuhanva vaskos redőkbe rendeződik; különösen a kevésbé tagozott hátat teszik plasztikussá

mutatkoznak. Ilyen közelről feltekintve a szobor feje olyan távolinak és kicsinynek látszik, az egész alak olyan erős rövidülésben mutatkozik, hogy a jóindulattal őszinte kíváncsisággal közeledő ember is meghökken. Akiben felötlik a gondolat, hogy távolabbról, az egész szobrot egy tekintetbe foglalva kell ítéletet alkotnia, az is nehéz helyzetbe kerül, ugyanis néhány lépéssel a szobor előtt már lejtős a terület, ahol a néző szemmagassága még alacsonyabbra kerül.

E sorok írója naponta láthatja Somogyi József szobrát, és él is a lehetőséggel. Megítélése szerint magas a talapzat. A kompozíció monumentális hatása nem csökkenne, összhangja a tér architektúrájával nem bomolna meg akkor sem, ha jóval alacsonyabb lenne a posztamens, vagy akár a földön állna a szobor, a realista formálás erényei viszont jobban érvényesülnének.

Somogyi József Petőfi-szobrának felállítása nagy esemény volt Pápán, azóta is gyakori beszédtéma. Nem kísérte botrány, nem voltak heves viták, de az általa keltett szellemi pezsgés nem szűnt meg. Bizonyos, hogy még sokáig lesz a költőről és szobrászról folytatott eszmecserék középpontjában.

Martsa István alkotóműhelyében

Szémann Béla

32. Martsa István: Talpasok, vázlat
33. Martsa István: A szőnyi szobor vázlata
(fotók Martsa A.)

A VIII. kerületi József utcában lakik és dolgozik Martsa István, szobrászművész, akinek nagyalakú szoborkompozícióit immár az ország városainak számos közterén ott találhatjuk. A legutóbbi időkben szinte minden évben felállításra kerül egy-két alkotása.

A művész műhelyébe toppanva – amely az épület rejtett hátsó udvarán húzódik meg – ezúttal sem ért csalódás bennünket. Két hófehér gipszfigura makettje újfent arról tanúskodik, hogy a közterek Martsa-kollekciója hamarosan megszaporodik. A művész így mutatta be legújabb munkáit;

VAK BOTTYÁN LOVASFIGURÁJA

– Régi vágyam teljesül Vak Bottyán szobrának bronzbaöntésével. A szép feladatot Esztergom városától kaptam, az esztergomiak maguk jöttek és kértek fel a szobor elkészítésére. Hosszú vita után már a helyét is kijelöltük.

A SZILÁRD EMBER

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

1972 JUN 25

Somogyi József szobrász-művész

6

DM magazin

1021

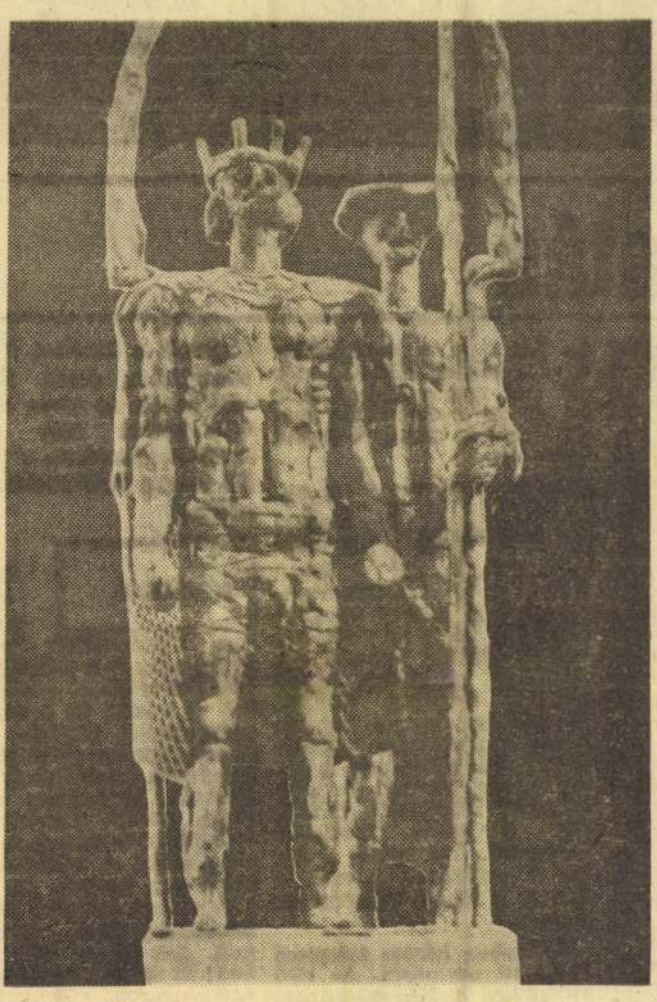

Ady Endre

DÓZSA GYÖRGY LAKOMÁJÁN

Sebő pajtás, mit szól a gyomrod?
Pajtás, ebeké a vérünk:
Fejünk fölött varjak károgtak.
Pajtás, meghalt a vezérünk.

Különb volt, mint nyolcvan apátúr,
Szentebb úr nem vala itten,
Úgy trónolt ott, a tüzes trónon.
Mint az egekben az Isten.

Tréfás gyilkosok csiklandozták
S meghalt komoly, büszke fővel.
Háta mögött egy püspök állott
Szentelt vízzel és füstölővel.

Sebő pajtás, jóllaktunk egyszer,
Holt ember varjaknak étkük.
Pajtás, mi voltunk a rossz varjak,
Mi éhesen széjjeltéptük.

Gyomrunkban az élet s az átok,
Hajh, gyomor, hajh, kutya bendő,
Ti vagytok Magyarország sírja
S ti lesztek majd a jövendő.

Lesz bőjtje a nagy lakomának,
Lesz új vezér és új Dózsa.
Sebő pajtás, ne köpködj: megvált
Bennünket a Dózsa trónja.

Juhász Gyula

TOROZÁS

Alsóváros őskertje mellett
Az árok partja rejt talán,
Ottan pihen véres fejed,
Szörnyű halálra égetett
Dózsa György, dicső ősapám.

Alsóváros őskertje táján,
A boszorkányok szigetén
Lidércesek néha az éjek,
És oly halványak a fények,
Mint a szívemben a remény.

Véres fejünk lehullt a porba,
Rózsás hitünk, mint tört kereszt,
Alsóváros őskertje fáj,
Jeltelen temető e táj:
Mindenszentekkor zengem ezt!

1928.

Illusztrációnk Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa-szobra, melyet ma avatnak fel Cegléden.

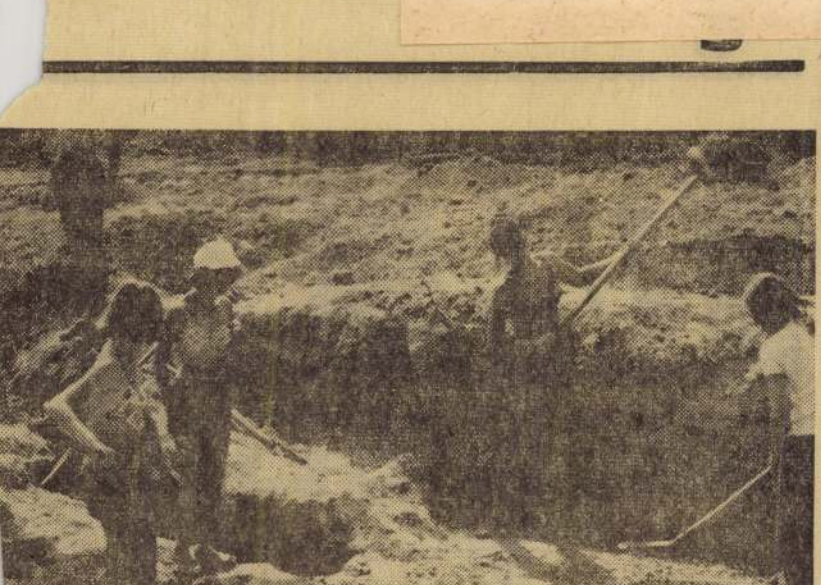

Ásatás

…is liget fái
Nem messze
a föld ki-
örnyező la-
kor láp, mo-
Ez a terület
ahol most
l. Szer, Sö-
, ahol a le-
erét ejtették
nácskozni az
tábor vagy
az emlék-
omszédságá-
plom föld-
en kiásott
munkagöd-

Szegedi középiskolások, a Tömör- ából és más Építőtá- son. Kora esztő, fél a lapát a unka első- a lányok . Az első sal teltek, felgyült . Akkor ot fogott. ulóban a fiúk ás- yre mé- inkább a et forgat- takarítják ázak kö- erül szép ágra. Te- gykor a ke.

zdődik a k később Dr. Trog- eum igaz- Volkswa- ndenes itt. l a kezé- yt hányja ekkel, az- ercek múl- et. Később mögött, a néri. Min- e. Sátorla-

fotóin. Az néhány al- sen sike- edül és a ísérlete a tó, A me- elyen egy ból épít ő képet.

kísérlete- tó. Grafi- ipari szer- kutatója. ézőpontból a szerke- afikus esz- s alkotá- és a Me- az utat, kotója to-

kó lett ő is, a gyerekekkel együtt. Régész, érthető, hogy jól érzi magát Szeren, még ha olykor a derekához nyul is. Dehát ez amolyan régész betegség.

A TEMPLOM

Rejtélyekkel is bőségesen szolgál ez a templom, amely átvészelt jó néhány évszázadot, hogy végül az utolsóban tűnjön el a föld színéről teljesen. A kő alapok között például magasan bukkan ki egy téglahenger. Alapozásul szolgálhatott valaminek. Sokan török-kori minaret alapnak tartják. Ez képtelenség, feltehetően inkább egy keresztelő medencét tarthatott. Ám annak a helye a szokatlan, hiszen a henger a főhajó közepén található.

Különben három templom épült itt egymásra. Az első valamikor a XI. században. Húsz méter hosszú, egy hajóból álló templom volt ez. Amikor elpusztult, fatemplomot emeltek a helyén. Erről árulkodnak a cölöpnyomok a talajban és az alapzat köveiben. A második már háromhajós volt. Ez a tatárjáráskor pusztulhatott el. A legutolsó a tatárjárás után épülhetett, nagyobb volt, mint a híres jáki templom. Róbert Károly oklevelet bocsátott ki innen, ez is a hely jelentőségére utal.

De az épület nagyságából másra is lehet következtetni, nem csupán itt élő őseink szaktudására. Szervezett társadalmat tételez fel egy ilyen méretű építkezés. Vall arról, hogy — sokak véleményével ellentétben — már a hongfoglalás után jól szervezett társadalom élt ebben az országban. Nem amolyan félnomád, pásztorkodó, csak a harchoz értő nép, hanem jól gazdálkodó, sok mindenhez értő. Hiszen megmaradtak ezen a földön, melyről annyi nomád pásztornép — hatalmasabb, sokkalta erősebb, mint a magyar — tűnt el nyomtalanul. E nép nemcsak a harchoz, a pásztorkodáshoz értett. Építkezett is. És az ilyen méretű építkezéshez már fejlett munkamegosztásra, a termelés magas színvonalára van szükség.

A TÁBOR

Délig tart a munka a táborban. Gimnazisták kezében forog a lapát, a csákány. Takarítják a földet a falak fölül. A spatni és a seprű a csontvázakat tisztítja, emeli ki sok százados földburkából. Néhányan kutatóárkot mélyítenek, keresztben a kőfalra, amely valamikor a templomot övezte. A fal külső oldalán a szűzföld lépcsőzetesen mélyül. Itt valamikor árok lehetett, része a templomot védő rendszernek. Azt is fel kell tárni. Lesz itt munka bőségesen az egész nyáron.

Hajnalban ébred a tábor, délig folyik a munka. A délután a játéké. Vagy 50 méterre a sátraktól szinte már készen a medence. Csak napokba telik és fürödni is lehet. Egyszóval kellemes az élet az emlékmű tövében, a kis liget fái közt, mégha hólyagokat is tör a lapát nyele az ilyen munkához nem szokott tenyerekre. Dehát ez a munka nemcsak egyszerűen ásás, hanem ásatás. Kutatás régmúltunk után. A falak, maradványok őseink életéről vallanak az értő szemnek. És a tapasztalatlan szem itt válhat fogékonnyá a dolgok látására. Ezt segíti a magyarázat, az ismerkedés régi korok emlékeivel, a nép történetével. A tankönyvek száraz anyaga kerekedik itt a valóság mesés csodájává, amit bámulni kell. Óvatosan bánni vele, óvni a magunk számára. Kikerekedik a tananyag élő valósággá, megfogható tárgyakká és szemléletes összefüggésekké.

Úgy érzi az ember, ez lenne az építőtáborok egyik legfontosabb feladata. A múlt feltárása, a nép értékeinek napvilágra hozása, végső soron az ország szépítése. Kincseink és önmagunk megismerése.

Szávay István

Szeged a hazai lapokban

1972/26

GYÖRFFY László: Társadalmi munkamegosztás és a szállítási szükséglet kapcsolata a szegedi élelmiszergazdaságban. **Tudomány és Mezőgazdaság**, május.

Társaságunk hírei. — MORVAY József: Csongrád megye. — Előadóülés. **Gyógyszerészet**, június. [A Magyar Gyógyszerészeti Társaság Csongrád megyei szervezetének rendezvényéről.]

[PÜNKÖSTI Árpád]: Vízügyi építkezések Szeged környékén. — Méternyivel magasítják a gátakat az algyői olajmező körül. **Népszabadság**, jún. 11. [Fényképpel.]

Pedagógiai nyári egyetem Szegeden. **Köznevelés**, jún. 16.

PETRESS István: Három város — sok veszéllyel. **Népszava**, jún. 17. [Szegedi közlekedéséről is.]

Vízre szállnak a Tisza-kutatók. **Hétfői Hírek**, jún. 19.

Nem akar „retúrjegyet" váltani a SZEOL. — Az átlag életkor: 23,5 év. — Tribünök 25 000 néző számára. **Esti Hírlap, Népszava**, jún. 20. [A labdarúgó-csapatról.]

Újító pedagógusok és tanulók kiállítása Szegeden. **Ujítók Lapja**, jún. 21.

Dénes Leó köszöntése. **Magyar Nemzet**, jún. 22. [75. születésnapja alkalmából.]

Előzetes tájékoztató a Szegedi Ipari Vásárról. **Népszava**, jún. 22.

[FALUS Róbert] F. R.: Könyvszemle. **Népszabadság**, jún. 23. [Ismertetés Dér Endre: Mi, pulóveresek című kötetéről is.]

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

ESTI HÍRLAP

Somogyi József szobrászművész

1972 JUN 13

végeznek, ezért ők dolgozók, tehát munkások. Kérdés természetesen, hogy a vitak hónaptól kezdve országos méretekben folytatódnak.

1071

Dózsa – Cegléden

Ez a Dózsa cselekedni született: küldetést vállalni, sorsot alakítani. Csontos, kemény arcáról a megfékezett indulat és az állandó belső tűz ereje, tisztasága sugárzik. A feladatok roppant súlyát megfeszítve hordozó egészséges fiatal férfi, aki maga is úgy érzi, győzni született és nem meghalni. Fején az abroncskorona nem királyi korona, nem is a krisztusi szenvedés töviskoszorúja, hanem küldetésének jelképe. Ez a Dózsa stigmával született, akinek fején már akkor ott volt a láthatatlan tüzes pánt, s egy idő után ő maga is tudta, e koronával teljesül majd be sorsa. Nem ránk néz, tekintete a jövőbe kutat, választ keres és kérdéseket fogalmaz. Mellette egy talpas jobbágy áll, kezében kiegyenesített kaszát tart. A küzdőtárs, Lehetne a vezér öccse Gergely is, s valamelyik katonája is.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész új ketalakos Dózsa-kompozícióját június 25-én a ceglédi piactéren állítják fel. Azon a helyen, ahol 1514 májusában a vezér szólott összegyűlt seregéhez. A két hatalmas, három méternél magasabb bronzfigura nyers, rusztikus vörösmárványtömbön áll majd. Szinte a földből, a sík mezőből nőnek ki.

Az érkezés perceiben a Nyugati pályaudvaron

Tegnap délután hazaérkezett Moszkvából a Budapesti Pártbizottság küldöttsége, amely *Németh Károlynak*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a Budapesti Pártbizottság első titkárának vezetésével az SZKP Moszkvai Bizottságának meghívására a szovjet főváros *építési és rekonstrukciós terveit, valamint a moszkvai pártszervezetek ideológiai és kulturális nevelő-*

— Vendéglátóink készséges információval láttak el bennünket Moszkva fejlesztésének terveiről, gondjairól, problémáiról. Moszkva húszéves városfejlesztési terve, amelyet megtárgyaltak és elfogadtak az illetékes párt- és kormányszervek is, *a város nagyarányú komplex rekonstrukcióját*, korszerűsítését irányozza elő. A fejlődés méreteire jellemző, hogy az idén például *120 ezer lakást, 30—32 iskolát, 20—25 orvosi rendelőt és tízezer kórházi férőhelyet építenek.* Továbbra is nagyütemű lesz a lakásépítkezés, amelynél arra

1021

1972. VI. 3. Kossuth 12,oo /6/ RJ

Déli krónika

Most egy brüsszeli tudósitás következik, Horváth Lászlót hallják.

- A brüsszeli közgyülés nemzetközi terület. A kongresszusi palota I. Albert termében, a PB, a BENELUX teremben pedig a gazdasági, tudományos és müszaki együttmüködés szakértői tanácskoztak ma d.e. A kulturális bizottság, ugyan megszakitotta ülését, de csupán azért, hogy a Hilton Szállóban baráti találkozón cseréljen eszmét a belga müvészvilág neves személyiségeivel. Hadd szóljak most inkább a magyar részvételről. Az első számu, tehát a PB-ben éppugy, mint a közgyülés elnökségében, hazánkat Kállai Gyula, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke képviseli. De ennek a bizottságnak a munkájában vesznek részt még Sebestyén Nándorné, az Országos Béketanács főtitkára, Pethő Tibor alelnök, Ijjas József kalocsai érsek Klandner Árpád, a Jogász Szövetség főtitkára. A második számu bizottság ülésétnBognár József közgazdász professzor elnököl. Ez a bizottság foglalkozik különben, az európai biztonság illetve a kereskedelem, a környezetvédelem és a szociális problémák összefüggéseivel is. Varga Tibor református püspök, Somogyi József szobrászmüvész és Ruttkay Éva, a kulturális bizottságban ülésezik. Ezek munkájába kapcsolódik be majd Tolnay Klári is, aki ma érkezik Brüsszelbe.

1021

1972. VI. 3. Kossuth 12,oo /6/ RJ

Déli krónika

Most egy brüsszeli tudósítás következik, Horváth Lászlót hallják.

- A brüsszeli közgyülés nemzetközi terület. A kongresszusi palota I. Albert termében, a PB, a BENELUX termében pedig a gazdasági, tudományos és müszaki együttmüködés szakértői tanácskoztak ma d.e. A kulturális bizottság, ugyan megszakította ülését, de csupán azért, hogy a Hilton Szállóban baráti találkozón cseréljen eszmét a belga müvészvilág neves személyiségeivel. Hadd szóljak most inkább a magyar részvételről. Az első számu, tehát a PB-ben éppugy, mint a közgyülés elnökségében, hazánkat Kállai Gyula, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke képviseli. De ennek a bizottságnak a munkájában vesznek részt még Sebestyén Nándorné, az Országos Béketanács főtitkára, Pethő Tibor alelnök, Ijjas József kalocsai érsek Klandner Árpád, a Jogász Szövetség főtitkára. A második számu bizottság ülésétDognár József közgazdász professzor elnököl. Ez a bizottság foglalkozik különben, az európai biztonság illetve a kereskedelem, a környezetvédelem és a szociális problémák összefüggéseivel is. Varga Tibor református püspök, Somogyi József szobrászmüvész és Ruttkay Éva, a kulturális bizottságban ülésezik. Ezek munkájába kapcsolódik be majd Tolnay Klári is, aki ma érkezik Brüsszelbe.

Vannak rajzoló szobrászok, és vannak nem rajzoló szobrászok. *Somogyi* az utóbbiak közé tartozik. Persze a nem rajzoló szobrászok is rajzolnak szüntelen. Csak éppen nem mutogatják, vagy éppenséggel – soha sem fogjuk megérteni ezt – titkolják grafikai oeuvre-jüket. Somogyi is. Pedig festőnek indult valamikor, nem idegen tőle a két dimenzió világa sem.

A szobrász-rajz mindig érdekes. A *Medgyessy* rajz szobrainak húga, *Marino Marini* plasztikája és képei viszont oly távol állnak egymástól, mintha rokonok sem volnának. Somogyi művészetében szinte kibogozhatatlan a kölcsönhatás: szobrainak expresszív – a legjobb értelemben vett – festőisége és grafikáinak plasztikai alapvetése elválaszthatatlan. Kiegészítők.

Hatalmas rajzanyagból mutatunk be kis válogatást. Stúdiumot, krokit, skiccet, ujjgyakorlatokat. Női aktot, alakok kettős kompozícióit, szoborterveket és végül a Dózsa-emlékmű *in statu nascendi* markáns vázlat-sorozatát.

Indiszkrét módon belső monológot teszünk közzé. /Frank János/

Dózsa V. (pitt) 1971

Katalógus

1. Lehajló akt, 1958
pitt és akvarell,
55×37 cm
2. Ülő akt, 1958
pitt és akvarell,
55×36,5 cm
3. Akt terpeszállásban, 1958
pitt és akvarell,
60×40 cm
4. Oldalra dőlő álló akt, 1958
pitt és akvarell,
55×36 cm
5. Álló akt, 1963
tus és pitt,
59×42 cm
6. Kettős akt, 1963
tus, pitt, akvarell,
59×42 cm
7. Pihenő álló akt, 1963
tus és pitt,
60×40,5 cm
8. Lépő akt, 1964
pitt és akvarell,
61×41,5 cm
9. Nő drapériával, 1964
pitt, 59,5×42 cm
10. Fekvő akt, 1964
pitt, 42×59,5 cm
11. Szoborterv a rádió épületére, 1967
pitt,
42,5×59,5 cm
12. Csellós (ülő), 1967
pitt, 59,5×43 cm
13. Harcos, 1968
pitt, 52×42 cm
14. Földosztás, 1969
pitt, 59×41,5 cm
15. Csellós (álló), 1969
pitt, 59,5×42 cm
16. Hátakt (álló), 1969
pitt, 59,5×42 cm
17. Profil akt sámlival, 1969
pitt, 59,5×42 cm
18. Térdelő akt I., 1970
pitt, 42×60 cm
19. Ülő akt, 1970
pitt, 42×60 cm
20. Emberpár I., 1970
pitt, 42×52,5 cm

21. Térdelő akt II., 1971
pitt, 42×59,5 cm
22. Ülő akt gyöngysorral, 1971
pitt, 60×42 cm
23. Térdelő, 1971
pitt, 60×42 cm
24. Emberpár II., 1971
pitt, 43×42 cm
25. Kuporgó akt, 1971
pitt, 52,5×42 cm
26. Hármas figura, 1971
pitt, 52,5×42 cm
27. Furulyások I., 1971
pitt, 52,5×42,2 cm
28. Furulyások II., 1971
pitt, 59,5×42 cm
29. Dózsa I., 1971
pitt, 59×42 cm
30. Dózsa II., 1971
pitt, 59×41 cm
31. Dózsa III., 1971
pitt, 59,5×41 cm
32. Dózsa IV., 1971
pitt, 52×42 cm
33. Dózsa (lovas) V., 1971
pitt, 59,5×41 cm

Somogyi József rajzainak kiállítása. Rendezte Frank János
Fotó Kovács Ferenc
72.0422/6 – Zrínyi Nyomda

Somogyi József szobrászművész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
ÉS A MAGYAR HELIKON
MEGHÍVJA ÖNT

SOMOGYI JÓZSEF

KOSSUTH-DÍJAS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

RAJZAIBÓL RENDEZETT KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ 1972. JÚNIUS 8-ÁN
CSÜTÖRTÖKÖN DU. 1/2 6 ÓRAKOR

HELIKON GALÉRIA
BUDAPEST V., EÖTVÖS LÓRÁND UTCA 8.
A KIÁLLÍTÁS NYITVA: JÚNIUS 9 – JÚLIUS 2-IG
HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL NAPONTA 11–19 ÓRÁIG
BELÉPÉS DÍJTALAN

József Somogyi

Budapester Rundschau, 1975. máj. 5.

LITERATUR

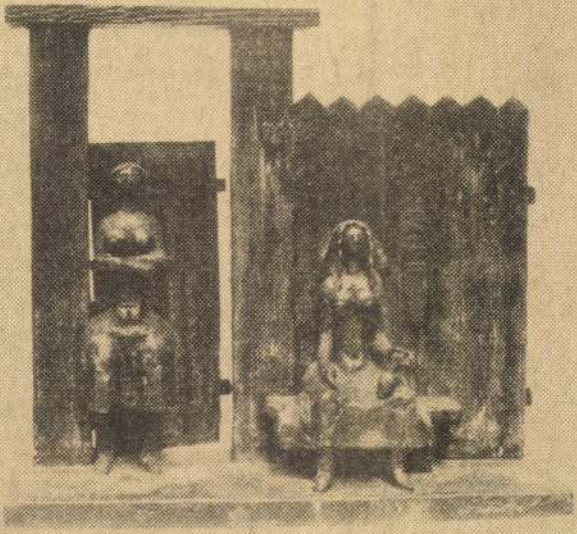

József Somogyi: Dorferinnerung
Bronze

die nur über geringe Reserven verfügen bzw. die am Versiegen sind (niedriger Druck) und die ins Fernleitungssystem ökonomisch eingeschaltet werden können. Im Ausland — so z. B. auch in der DDR — kennt man für diesen Zweck geeignete Einrichtungen, die mit Erdgas niedrigen Heizwertes betrieben werden bzw. als Container ausgeführt, folglich mobil sind. Mit der Verbrennung gewisser Industrieabfälle, die bisher bloß Probleme und Ausgaben bedeutete, würde die Produktion, Einfuhr, Umgestaltung und der Transport einer heute noch kaum abschätzbaren Menge Brennstoff überflüssig werden.

KOMPLEXE AUFGABE

Die rationellere und sparsamere Bewirtschaftung der Energieträger wird von dem vom Minister für Schwerindustrie geschaffenen Operativen Energiewirtschaftsaus-

ERÄNDERUNG
GIETRÄGER

KOHLE

KOHLENWASSERSTOFFE

DIVERSE

1971

Somogyi József kossuth-díjas szobrászművész

1973.III.29. Petőfi /2o.oo /7/z.

Esti krónika II.

- - - - - - - - - -

- Jó estét kívánok kedves hallgatóink.

- A művészek társadalmi felelőssége volt az egyik főtémája a Képzőművészek közgyülésének,amelyről Szatmári Ilona beszél.

- A hazai képzőművész és iparművész társadalom széleskörü részvételével 9.közgyülését tartja a Magyar Képzőművészek Szövetsége.A Budapesti Pártbizottság Villányi uti Oktatás Igazgatóságának székházában folyó kétnapos tanácskozásra,meghivták a Művészeti Alap, a Kiállitási Intézmények és a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének képviselőit is.És jelen volt a közgyülés első napján Ilku Pál,művelődésügyi miniszter is.

Somogyi József,Kossuth-díjas szobrászmüvész elnöki megnyitójában,,megnyitója után,Mikó Sándor főtitkár számolt be a szövetség 4 esztendei munkájáról.Értékelésében egyebek között hangsulyozta,hogy képzőművészeti életünk az előző időszakhoz képest szinesebb,sokrétübb összkép jellemzi.Vidéki nagyvárosaink sora pl.Miskolc,Pécs,,Salgótarján,fontos művészeti központok ká léptek elő,kezdeményező szerepük megnőtt.

A modern szocialista tömegkultura,a szocialista közizlés kialakitása szempontjából,ugyancsak fontos előrelépést jelent,hogy a különböző művészetitanácsokba,a különböző kulturális folyóiratok szerkesztő bizottságaiba,a rádió és a televizió művészeti kollégiumába,saját soraikból,szövetségi tagokat delegálnak és igy egy sor kérdésben közvetlenebbül érvényesülhet,a képzőmüvé

1973.III.29. Petőfi /2a.oe /1/3.

Beti Krónika II.

- - - - - - - - -

- Jó estét kívánok kedves hallgatóink.

- A művészek társadalmi felelősége volt az egyik főtémája a Képzőművészek közgyűlésének,amelyről Szatmári Ilona beszél.

- A hazai képzőművész és iparművész társadalom azéleskörű részvételével 9.közgyűlését tartja a Magyar Képzőművészek Szövetsége.A Budapesti Pártbizottság Villányi uti Oktatás Igazgatóságának székházában folyó kétnapos tanácskozásra,meghívták a Művészeti Alap, a Kiállítási Intézmények és a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének képviselőit is.Ha jelen volt a közgyűlés első napján Ilkn Pál,művelődésügyi miniszter is.

Somogyi József,Kossuth-díjas szobrászművész elnöki megnyitójában,megnyitója után,Mikó Sándor fotitkár számolt be a szövetség 4 esztendei munkájáról.Értékelésében egyebek között hangsulyozta,hogy képzőművészeti életünk az előző időszakhoz képest szinesebb,sokrétübb összkép jellemzi.Vidéki nagyvárosaink sora pl.Miskolc,Pécs,,Salgótarján,fontos művészeti központok ké léptek elő,kezdeményező szerepük megnőtt.

A modern szocialista tömegkultúra,a szocialista közizlés kialakítása szempontjából,ugyancsak fontos előrelépést jelent,hogy a különböző művészetitanácsokba,a különböző kulturális folyóiratok szerkesztő bizottságaiba,a rádió és a televizió művészeti kollégiumába,sejét korsikból,szövetségi tagokat delegálnak és igy/[illegible] egy sor kérdésben közvetlenebbül érvényesülhet,a képzőmüv

szek szövetségének véleménye,álláspontja.

Kis István Kossuth-dijas szobrászmüvész,aki a közgyülésen a Pártszervezet titkáraként szólt azideológiai és kulturpolitikai munkáról,igy fogalmazott:

- A szövetség belső életében legfontosabb elvi kérdés kell,hogy legyen,a müvészek társadalmi felelősége.A képzőmüvészet helye a társadalomban ma még eléggé félreértett és nem tisztázott. A közvélemény körében számtalan ember,és sokszor felelős posztokat betöltők is,félreértik az alkotásokat,vagy pusztán diszitő,szórakoztató szerepet tulajdonitanak a képzőmüvészetnek. Kis István ezekben az alapvető elvi,elméleti kérdésekben sürgette a szövetség álláspontjának,feladatainak világos,egyértelmü és széleskörü megfogalmazását.

A vitát holnap folytatják és ugyancsak holnap választják meg a Képzőmüvészek Szövetségének uj tisztségviselőit.

1021

1975.IV.19.12.00.Kossuth./11/ -Hné-

Déli krónika.

-Hazánk felszabadulásának 30.évfordulója alkalmából, jubileumi képzőművészeti kiállítás nyílt a Műcsarnokban.

-Ez a nagy művészeti seregszemle, amely festészetünk, szobrászatunk, éremművészetünk és grafikai művészetünk utóbbi 5 esztendejének alkotásaiból nyújt válogatott, rangos áttekintést, az egész magyar művészetet felölelő, ünnepi kiállítás sorozat újabb reprezentatív bemutatója. Az ünnepi megnyitó alkalmából nyilatkozott krónikánknak a Képzőművészek Szövetségének elnöke, Somogyi József.

-Ez a tavasz a nemzet nagy sorsfordulójának az emlékezetét idézi.

Somogyi József művészeti munkája

1021

[illegible]

Minden területen, a szellemi életnek is a legkülönfélébb vonulatai ünnepelni akarnak, ünnepelni és egy kicsikét számba venni azokat az eredményeket, amik a 30 év alatt történtek. Ím nagyon jó szívvel és jó lelkiismerettel nyitom meg ezt a kiállitást és ajánlom társadalmunk figyelmébe. A kiállitás valóban egy számvetés, az utolsó 5 év anyagából gyüjtötte össze azokat a müveket, amelyekről úgyérzi, hogy bennük akkumulálódott sok minden szándékunk, ami a 30 év alatt foglalkoztatott bennünket. A magyar müvészetnek egy olyan állapotát mutatja, amiből meg lehet itélni ebből az akárhogyan is veszszük, mégiscsak részből az egészet. Olyan átfogó kiállutás, amelyik a müvészeti életünkben jelen lévő legkülönfélébb stiláris törekvéseket mutatja. Azthiszem, hogy az az anyag, amit most itt bemutatunk kb. 600 darabra tehető a müveknek a száma, az igazságot keresi, a humánumot, a tisztaságot, a szépséget és ezen belül tükrözi azt az elkötelezettséget, amit a szocialista társadalomban való élés, a szocialista társadalomnak a vállalása jelent. -Szatmári Ilona interjuját hallották.

1

3

Somogyi József: „Martinéri" (1953).

ОЛЬИ, Мартеншик. 1953
YI. Ouvrier au four Martin. 1953

Népszövetés, 1974. 4.

tanács a műve-
s távlati ter-
művelődési ott-
ési szabályzata
veket. Hozzákezd
fontos munká-
atsort kíván ki-
egíti a művelő-
élyi gondjainak
kérjük mind-
, akiknek reális
ásuk van akár a
ének, munkakö-
ára, akár a kép-
zervezetére, tar-
n. E három fő
ács tagjai vállal-
vagy csoporto-
a művelődési
gyéb állásfogla-
eleményezésében.
ntjának kialakí-
i szeretne a mű-
al foglalkozók,
ényekben dolgo-
körének tapasz-
olatot kíván tar-
a testületekkel,
ényekkel, ame-
ge összefügg az
l. Felhasználja a
mellett működő
aközösségek ta-
nt a vizsgálatok,
tanulmányutak
yes szervek már
ulásának hírére
nlva együttmű-

ványos rendezvényt szervezett-e az intézmény. Közben elhanyagolják a folyamatos nevelőmunkát, vagy nem kísérik figyelemmel ennek tartalmát, irányát, csupán statisztikai mutatók alapján bírálják vagy dicsérik a népművelőket. Helyenként (anyagi kényszerből vagy rossz megszokásból) egymásnak ellentmondó programot nyújt a művelődési otthon: nagy tömegeknek szóló értéktelen, tartalmatlan, sőt ízlésromboló rendezvényeket találunk értékes, a résztvevők aktivitására épülő művelődési formák mellett.

A művelődési otthonok az intenzív művelődési formák segítségével tudják leghatékonyabban megvalósítani nevelési céljainkat. Ismeretes az alkotó közösségek szerepe a személyiségformálásban. E kollektívák (szakkörök, klubok, műkedvelő együttesek, tanfolyamok) többségét tiszteletdíjasok és társadalmi munkások vezetik. A jól működő nagyobb intézményekben több tucat kisebb-nagyobb művelődő közösséget találunk. Összehangolt irányításuk, tematikájuk, műsorpolitikájuk, belső nevelőmunkájuk fejlesztése nem kis gond. Ehhez is szeretnénk segítséget adni.

A népművelők munkájukban nem mindig tudják eléggé érvényesíteni a közösen kialakított elképzeléseket, a fenntartó szervek közül még sokan nem foglalkoznak érdemben azzal, hogy a művelődési otthon mennyiben

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

KELET MAGYARORSZÁG

Somogyi József szobrász-

1972 JUN 8 - művész

1021

Dózsa-emlékünnepségek

Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából Cegléden országos ünnepségeket tartanak — közölte szerdán a Hazafias Népfront Országos Tanácsának székházában rendezett sajtótájékoztatón Kürti András, a Ceglédi Városi Tanács elnöke. A megemlékezések célja: örökségül hagyni a jövőnek mindazt, amit a parasztvezér tett, példát mutatva ezzel a mainak és a jövendő nemzedékeknek. Az országos ünnepségsorozat június 25-én Cegléden, az egykori piac helyén veszi kezdetét, hol a forradalmi vezér zászlaja alá hívta a szegényeket. A „kaszások utódai" azon a helyen tisztelegnek tehát Dózsa emléke előtt, ahol a parasztvezér annak idején a felkelésre szólító kiáltványát meghirdette. Itt leplezik majd le Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa-emlékművét.

A fél évezredes évforduló alkalmából Cegléd színvonalas rendezvényekkel adózik a parasztvezér emlékének. Az Ítélet című Dózsa-filmről ankétot rendeznek a helybeli Kossuth művelődési központban: Dózsa az irodalomban címmel irodalmi estet tartanak. Június 25-én megkoszorúzzák a piactéren újonnan felállítandó Dózsa-emlékművet, s a Magyar Néphadsereg alakulatainak és Cegléd dolgozóinak részvételével színpompás jelmezes felvonuláson mutatják be a magyar forradalmi megmozdulásokban részt vevő seregek fegyverzetét, ruházatát.

...csepel) 3731 pont, Villa-

Csapat: 1. Ujpesti Dózsa 11897 pont, 2. Csepel 11130 pont, 3. Bp. Honvéd 11115 pont, 4. Székesfehérvári Volán 10191 pont.

A bajnokság befejező számát, a terepfutást csütörtökön 12,30 órától bonyolítják le a szabadsághegyi sísáncnál.

...gykállóban

800 m ifjúsági: 1. Papp Mária (Budai) 3:18, 2. Szabó Anikó (Korányi) 3:19.

Súlylökés, serdülő „A": 1. Csordás Katalin (I. iskola) 7,36, 2. Toka Katalin (I. iskola) 7,09, 3. Tóth Erzsébet (I. iskola) 6,28. *Serdülő „B":* 1. Szunyoghi Éva (Budai) 7,58, 2. Borsy Katalin (Korányi) 7,53, 3. Plajos Klára (I. iskola) 6,27. *Ifjúsági:* 1. Kiss Katalin (Budai) 8,16, 2. Bogdány Katalin (Budai) 7,90, 3. Pfaff Margit (Korányi) 6,56.

Diszkoszvetés, serdülő „B": 1. Borsy Katalin (Korányi) 19,60, 2. Szunyoghi Éva (Budai) 17,70, 3. Szendrei Ibolya (Korányi) 13,66. *Ifjúsági:* 1. Bogdány Katalin (Budai) 22,42, 2. Pfaff Margit (Korányi) 20,46, 3. Kiss Katalin (Budai) 19,24.

Gerelyhajítás, serdülő „B": 1. Czine Mária (Budai) 23,47, 2. Antal Ibolya (Budai) 21,48, 3. Borsy Katalin (Korá...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

NŐK LAPJA

1972 JUL 7

Somogyi József szobrász-
művész
1021

Az országos Dózsa-emlékünnepségen: Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke, Kállai Gyula, az MSZMP PB tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke és dr. Mondok Pál Pest megyei tanácselnök

ORSZÁGOS ÜNNEPSÉG

Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából június 25-én Dózsa-ünnepséget rendeztek Cegléden. A város főterén leleplezték Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész emlékművét. Dr. Mondok Pál, a Pest megyei Tanács elnöke megnyitószavai után Kállai Gyula, a Dózsa Emlékbizottság elnöke mondott ünnepi beszédet.

A nagygyűlésen megjelent Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke, Fehér Lajos, az MSZMP PB tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter és Lakatos Béla vezérőrnagy.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa emlékműve

Szebéjédy Géza (MTI) felvételei

EZER N

JEGYZETEK A

Mi a siker?

Az első tizenöt-húsz munkánál eltűnődtem: ha így folytatódik, vajon lesznek-e *sikeres életek*? Amikor a tizedik pályamunkát olvastam, már tudtam, hogy a siker fogalmán mást ért az ember, ha *másról*, de mást, ha *magáról* van szó.

„Sikeresnek mondható az olyan sors, amely a mélyből indult, legyen az anyagi, erkölcsi, vagy szellemi és a mostoha körülményekkel dacolva, felvergődte magát számára elképzelhetetlen magasságba. *Ez a mi társadalmunkban gyakoribb*" — írja egy pályázó, akinek eszmélő kora a felszabadulás után kezdődött.

Igaz, hogy mindenki egy írást küldött be, mégis minden pályázó további egy-két-három asszony sorsával ismertet meg bennünket, mert ír az édesanyjáról, a saját lányáról, anyósáról, nagyanyjáról, sorsát meghatározó tanító-, vagy tanárnőjéről. És ha így számolom, *rengeteg a férfi részvevő is:* apa, férj, fiú, szerelmes társ, főnök stb. alakjában.

Tizennnyolc éves a legfiatalabb, nyolcvannyolc éves a legidősebb pályázó. Szakma szerint első helyen (a többség) állnak a pedagógusok, utánuk az egészségügyi dolgozók.

Olyan személyes sikert, amely kereső hivatással függ össze (néhány nyugdíjas pedagóguson kívül) csak azok mondhatnak magukénak, akiknek pályaválasztását a felszabadulás utáni évek tették lehetővé, vagy akik a háború utáni esztendőkben még elég fiatalok voltak ahhoz, hogy éljenek a társadalom kínálta, hivatásszerző lehetőségekkel. Közöttük sincs olyan, akit a közfelfogás sikeresnek tekint (aktív színésznő, művész stb.), van viszont tudományos pályán, gazdasági életben, politikai területen dolgozó nő.

Háború és szegénység

Néhány egészen fiatal pályázó van csak, aki nem utal a háborúra, de a többség sorsához szorosan hozzátartozik. „Édesapám visszajött, de betegen." „Amikor megláttam, hiába mondta, hogy ő az apám nem hittem el, hiszen amikor elment, kicsi voltam, nem emlékeztem rá." „Csak azt értettem az egészből, hogy édesanyám sír, azt mondja, nincs nektek már többé édesapátok." „Itt maradtam özvegyen három gyerekkel. Vittem magammal őket a határba, karomon a legkisebb, hátamon a középső, a szoknyámba kapaszkodva a legnagyobb..." „Mikor végre felmehettünk a pincéből, nem volt hova mennünk, mert a lakásunk helyén romhalmaz volt..."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1972 JUN 8-

Somogyi József szobrászművész

7

1021

Dózsa emlék-ünnepségek

Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából Cegléden országos ünnepséget tartanak — közölte szerdán a Hazafias Népfront Országos Tanácsának székházában rendezett sajtótájékoztatón Kürti András, a ceglédi városi tanács elnöke. A megemlékezés célja: örökségül hagyni a jövőnek mindazt, amit a parasztvezér tett, példát mutatva ezzel a mai és a jövendő nemzedékeknek. Az országos ünnepség-sorozat június 25-én Cegléden, az egykori piac helyén veszi kezdetét, hol a forradalmi vezér zászlaja alá hívta a szegényeket. A „kaszások utódai" azon a helyen tisztelegnek tehát Dózsa emléke előtt, ahol a parasztvezér annak idején a felkelésre szólító kiáltványát meghirdette. Itt leplezik majd le Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa emlékművét, amelyet Kállai Gyulának, az *MSZMP Politikai Bizottsága* tagjának, a Hazafias Népfront Országos Tanácsa elnökének ünnepi beszéde után vesz át a város lakossága.

... Vízgazdálkodási

SZOLNOK MEGYEI NÉ

1972. JÚNIUS 8.
CSÜTÖRTÖK
MEDÁRD NAPJA

A Nap kél: 3.47, nyugszik: 19.39 órakor. A Hold kél: 1.08, nyugszik: 16.18 órakor.

Várható időjárás ma estig: főként az ország északi felében időnként megnövekvő felhőzet, egy-két helyen záporral, zivatarral. Mérsékelt, napközben megélénkülő délkeleti szél.

Várható legmagasabb nappali hőmérséklet: 24—29 fok között.

CZEIZ JÁNOS

150 évvel ezelőtt, 1822. június 8-án született Erdélyben s Buenos Aires-ben 1904-ben halt meg — Czetz János honvédtábornok.

Hivatásos tisztnek készült, Bécsújhelyen végezte a katonai akadémiát. 1848-ban — főhadnagyi rangban — első pillanattól a szabadságharc ügye mellé állt. Bem József mellett az erdélyi hadsereg táborkari főnökeként tevékenykedett, s jelentős érdemeket szerzett a hadsereg megszervezésében. 1849. május 16-án a nagyszebeni csatában úgy kitüntette magát, hogy tábornokká nevezték ki. A világosi fegyverletétel után emigrált.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

TÁRSADALMI SZEMLE

1972 AUG

Somogyi József
1021

Somogyi József:
Kubikus

CAHIERS DU COMMUNISME

Május

R. Leroy: *A népszavazás után. Népi egységet egy új politika érdekében*

Az 1972. április 23-i népszavazás eredményei

A Francia Kommunista Párt Politikai Irodájának nyilatkozatai

P. Villon: *Az ellenállástól a nemzeti érdekekért és függetlenségért vívott mai küzdelemig*

G. Masson: *Egy lotharingiai tanulmányút tanulságai*

A. Merlot: *Osztálytestvéreink, a bevándorlók*

J. Suret-Canale: *Trópusi Afrika 1972: A neokolonializmus kérdése*

F. Sauvage: *Szolidaritás a vietnami néppel — ma inkább, mint valaha*

EINHEIT

Május

G. Grüner: *A KGST-n belüli gazdasági együttműködés jelenlegi szakasza*

K. Peuser: *A komplex program és népgazdaságunk*

H. Puder: *Az integrációs folyamat és ideológiai feladataink*

O. Winzer: *Az európai államok békés együttélésének és jószomszédi kapcsolatainak alapjai*

H. Hörnig: *A gazdaságtudományok mai feladatai*

H. Koziolek: *Gazdaságtudományi kutatás és irányítása*

H. Schliwa: *A megismerés marxista—leninista elmélete és a tudatos cselekvés*

KOMMUNYISZT

7. szám

Az élenjáró tapasztalatot állítsuk az ötéves terv szolgálatába

S. Rasidov: *Az érintkezés és az internacionalista nevelés erőteljes eszköze*

J. Tyazselnyikov: *Ifjú leninistákat kell nevelni*

V. Maszel, J. Macegora: *A tudományos-műszaki fejlődés és a dolgozók kulturálisműszaki színvonala*

A. Jepisev: *A szocialista állam hadseregének történelmi küldetése*

V. Bronyikov: *A párt gondoskodása a takarékosságról és a gazdaságosságról*

N. Rogovszkij: *A munkatermelékenység növekedése ütemének meggyorsítása — az ötéves terv egyik legfontosabb feladata*

V. Tyimakov: *Az orvostudomány és a tudományos-műszaki fejlődés*

A. Bjelcsuk: *A kapitalista gazdaság napjainkban*

A. Mihajlov: *A költészet és a kor*

nemzetiségű állam megalakulásának 50. évfordulója

T. Hacsaturov: *A gazdasági fejlesztés tervezése, a tudományos prognózisok szerepe*

N. Scselokov: *A kommunizmus építése és a jogrend megszilárdítása*

N. Lobacsev: *Fontos tartalék a termelékenység hatékonyságának növelésére* (az anyagi-műszaki ellátás tökéletesítéséről)

LUPTA DE CLASA

Május

I. Verdet: *A gazdasági hatékonyság fokozásának útjai az iparban*

Gh. Gaston Marin: *Az árak felhasználása a termelés és a külkereskedelem optimalizálásának folyamatában*

N. Marghidanu: *Gondolatok a mezőgazdaság gépesítésének diverzifikálásáról és gazdasági hatékonyságáról*

R. Florian: *A szocialista társadalom ellentmondásairól*

A. Rosu: *Felelősségek és hatáskörök*

I. Anton: *A műszaki kutatás hatékonysága*

C. Vlad, N. Copoiu: *A nemzeti és a nemzetközi viszonyának dialektikája a szocialista országok fejlődésében*

R. Pantazi: *A román társadalmi és filozófiai gondolkodás felhasználásának kritériumai*

P. Burloiu: *Oktatás és továbbképzés*

V. Popa: *A társadalomtudományok gimnáziumi oktatásának követelményei*

A. F. Dinu: *Korrelációk a társadalompolitikai ismeretek oktatásában*

Gh. Badescu, I. Diaconu: *Az agresszió meghatározásának jelentősége a nemzetközi jog elveinek alkalmazása szempontjából*

MARXISM TODAY

Május

J. Gollan: *A marxizmus és a munkások politikai szervezete*

V. Allen: *A kapitalizmus napjainkban és a forradalmi változás*

J. Harvey: *A szocialista forradalom stratégiája Angliában*

J. Ure: *Az imperializmus hatásai Angliára*

Június

Szudán 1971 júliusa és az azt követő időszakban (részletek a Szudáni Kommunista Párt Központi Bizottságának hivatalos nyilatkozatából)

G. Lock: *Louis Althusser: Filozófia és leninizmus* (az Althusser életműve körüli vitáról)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

Somogyi József szobrász-művész

1021

Kállai Gyula vezetésével

küldöttség utazott az Európai Fórumra

Ma délelőtt a Ferihegyi repülőtérről elutazott Brüsszelbe az a 17 tagú küldöttség, amely a magyar nép képviseletében részt vesz az Európai Fórumon. Az Európai Fórum közgyűlése június 2-tól 5-ig tart. A delegációt *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának és az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke vezeti. A delegáció tagjai: *dr. Barta Tibor*, református püspök, *dr. Bognár József*, akadémikus, *Duschek Lajosné*, a SZOT titkára, *Erdei Lászlóné*, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke, *Garai Róbert*, az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának titkára, *dr. Ijjas József* kalocsai érsek, *Papp Anna*, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának alelnöke, *dr. Perényi Imre*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora, *dr. Prandler Árpád*, a Magyar Jogászszövetség főtitkára, *Ragó Ferenc*, a Csepel Vas- és Fémművek szocialista brigádvezetője, a Szocialista Munka Hőse, *Ruttkai Éva*, Kossuth-díjas kiváló művész, *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács főtitkára, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, *dr. Straub F. Bruno* akadémikus és *Tolnai Klári* Kossuth-díjas kiváló művész.

A küldöttséget a Ferihegyi repülőtéren *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Bugár Jánosné*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának alelnöke, *Bencsik István*, a HNF Országos Tanácsának főtitkára, *dr. Miklós Imre*, államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és *dr. Beresztóczi Miklós*, az országgyűlés alelnöke búcsúztatta.

SZOMO

BEMU

A régi Budapest ismerőjeként ajánlja a műsorújság a *Bella* felújítása alkalmából *Szomory Dezsőt*. Fontosabb, hogy az emberi lélek ismerője volt, mert ez minden író igazi tárgya. Másik fő dolga az írónak a társadalmi rajzolat ismerete és lehetőleg elkötelezett ábrázolása. Szomory ebből is jól vizsgázott: ismerte, s a Bellában kritikával ábrázolta kora társadalmát, legalábbis annak több rétegét. Értékrendjének visszásságait, erkölcseinek képmutatását humanista és felvilágosult polgárként mutatta fel —, egészen eredeti stílusban. Bár attól tartok, a barokkosan burjánzó Szomory-stílus némely vadhajtása nemcsak ma hat paródiának, de a maga korában is megmosolyogták.

Jó a darab, a józsefvárosi polgárlány bukásáról és felemelkedéséről egyszerre szóló Bella, még ha kevésbé jónak tűnik is, mint az utóbbi évek két nagy sikerű Szomory felújítása, a *II. József császár* (Darvas Iván remeklése a József Attila Színházban), meg a *Hermelin* (Gábor Miklós nagy alakítása a Madách Színházban). Kíméletlen társadalomkritikája mellett ugyanis kissé melodramatikus is ez a Bella, felvizezett, happy endes

eltelt hatvan esztendő és saját éveinek száma. Ez a látásmód azonban a színészi játékban nem forrt egységessé, a színészek egy része *realistán* játszik, mások idézőjelben, *elidegenítve*, még ha a maga nemében mindegyik jól csinálja is, amit csinál.

Darvas Iván (a gróf) már belépésekor, mintha operettbelépő lenne, vastapsot kap, s ezt színészi rangjával érdemelte ki. És vastaps köszönti lelépésekor is, hiszen megint ragyogóan szórakoztatta a közönséget. Felfogása mégis tűnődésre késztet: leginkább ő csinál bohócot figurájából, azaz Szomoryból, grófját még ott sem veszi komolyan, ahol legalábbis illenék. Pedig, ha ennyire „elidegenül" szerepétől és zseniális tehetségéből ezúttal leginkább a technikai külsőségeket szánja rá csak az előadásra, akkor ettől elcsábított Bellája a sok évi átlagnál is butább libává válik.

Holott Szomory nem butának írta meg Bellát és *Halász Judit* sem annak ábrázolja. Sok részletfinomsággal dolgozza ki szerepét. Hogy nemcsak a gróf társadalmi rangja s az annak révén elérhető énekesnői karrier vette le a lábáról, hanem Thurein-Ernőffyben főleg a *férfitól* szédült meg, azt

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 JUN 21

Népszava

Somogyi József szobrászművész

Ma kezdődik az európai közvélemény képviselőinek közgyűlése

Kállai Gyula vezetésével Brüsszelbe érkezett a magyar küldöttség

1021

Csütörtökön a Ferihegyi repülőtérről elutazott Brüsszelbe az a 17 tagú küldöttség, amely népünk képviseletében részt vesz az európai közvélemény képviselőinek *június 2-től 5-ig* tartó közgyűlésén.

A delegációt *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának s az európai biztonság és együttműködés magyar nemzeti bizottságának elnöke vezeti.

A küldöttség tagjai: *dr. Bartha Tibor* református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke, a Béke-világtanács elnökségének tagja; *dr. Bognár József* akadémikus; *Duschek Lajosné*, a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkára; *Erdei Lászlóné*, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke; *Garai Róbert*, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának helyettes vezetője, az európai biztonság és együttműködés magyar nemzeti bizottságának titkára; *dr. Ijjas József* kalocsai érsek, a magyar katolikus püspöki kar elnöke; *Pap Anna*, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának alelnöke; *dr. Perényi Imre*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora; *Pethő Tibor*, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének alelnöke; *dr. Prandler Árpád*, a Magyar Jogász Szövetség főtitkára; *Rago Ferenc*, a Csepel Vas- és Fémművek Szerszámgépgyárának szocialista brigádvezetője, a Szocialista Munka Hőse; *Ruttkai Éva* Kossuth-díjas színművész; *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács főtitkára; *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész; *dr. Straub F. Brunó*, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke; *Tolnay Klári* Kossuth-díjas színművész.

Csütörtök délután Brüsszelbe érkezett a magyar küldöttség.

„Behajtani tilos" táblával is. Azok a járművek, amelyek 11 és 14 óra között nem hagyják el a forgalom délutáni irányával ellentétesen fekvő benzinkutakat és pihenőhelyeket, kénytelenek lesznek legalább 22 óráig ott vesztegelni.

Javasoljuk azoknak a járművezetőknek, akik a tilalom ideje alatt szeretnének Budapestről a Balaton felé utazni, hogy már az Osztyapenko-szobornál soroljanak be a 70-es számú régi balatoni útra, ezenkívül úgy is eljuthatnak a Balatonhoz, hogy Bicskéig az M—1-es autóúton haladva, a 811. számú úton mennek tovább Székesfehérvárig, innen a 70-es vagy a 8-as számú főútvonal is rendelkezésre áll.

Az M—7-es autóút egyirányú szakaszára az autópálya szabályai vonatkoznak: a menetirány szerinti bal oldali (belső) forgalmi sáv előzésre vehető igénybe, folyamatosan ott haladni tilos. A nagy sebességre való tekintettel az előzések megkezdése előtt fokozott gondossággal kell meggyőződni arról, hogy más jármű nem kezdett-e már előzésbe. Szigorúan tilos az előzésben levő járművet előzni, ugyancsak tilos és nagy baleseti veszéllyel jár a beálló sáv igénybevételével a jobbról való előzés.

Megnő a sebesség és ennek függvényében a követési távolság helyes megválasztásának jelentősége. Az esti órák-

ra
ni
is
el
m
kö
já
vo
fel

vonal egyirányú szakaszát a bal oldali (belső) sávból elhagyni, vagy onnan az útra felhajtani.

Az autópályára vonatkozó szabályon kívül alkalmazni kell a KRESZ 47/a § (7) bekezdésében foglaltakat is: Az egyirányú forgalom ideje alatt sem közlekedhetnek az M—7-es úton — a nemzetközi forgalomban közlekedő gépjárművek kivételével — háromkerekű, rokkantszállító gépjárművek, tehergépkocsik (teherautó, vontató, nyerges vontató stb.) és pótkocsik, autóbuszok.

Mivel 22 órától fokozatosan áll vissza a közlekedés, a jelzett időponttól a gépjárművezetők vegyék figyelembe a kihelyezett „Vigyázat! Szembejövő forgalom" jelzőtáblákat, s az előzéseket fokozott gondossággal, figyelemmel kezdjék meg és hajtsák végre.

Kérjük valamennyi gépjárművezetőt, hogy — különösen ha a forgalom elterelése válik szükségessé — alkalmazkodjanak a hivatalos személyek jelzéseihez, tartsák tiszteletben a jelzőtáblákat és útburkolati jeleket: ez a gyors, biztonságos haladás alapfeltétele. (MTI)

zőek azok az erények amelyek katonává teszik a katonát.

— *Ha a katona azt mondja, nem félek, mert erős vagyok, mi, művészek dalba fogjuk ezt az erőt . . .*

Ki vizsgázott kitűnőre?

— A *Vörös Csillag Érdemrendet* 1953-ban kaptuk — folytatja *Görgei György.* — És nemcsak művészi, hanem ismeretterjesztő munkánkért is. A laktanyákban mindig alkalmat találunk arra, hogy játékos vagy vetélkedő formában zenei ismereteket nyújtsunk. Egy alkalommal a versenyben végig vezető honvéd nem ismert fel egy dallamot. Kiesett. *Amikor vigasztalni akartuk, azt mondta a*

Somogyi József kiállítása 021

1972.VI.8.MV 19.30 /6/ KJ

TV Híradó

- Ma délután az Eötvös Lóránd utcai Helikon galériában nyílt meg Somogyi József Kossuth díjas szobrászművész rajzaiból rendezett kiállítás. A középgenerációhoz tartozó alkotó művész egyénisége nemcsak a mintázásban, a plasztikában kiemelkedő, de különböző rajzai, vázlatai is értékes, önálló művek. Hatalmas rajz anyagából mutat be a Helikon Galéria egy válogatást csaknem 40 studiumot, krokit és skiccet. A közeljövőben Cegléden felállításra kerülő Dózsa György emlékművéhez készült vázlat sorozat a legjelentősebb. A Helikon Galéria tárlata három hétig tekinthető meg.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrára

NAPLÓ
(Veszprém)
1972 AUG 18

Döntsenek a város lakói!

Hova kerüljön Pápán Somogyi József 102 Petőfi- és Jókai-szobra?

Somogyi József, a volt pápai diák, egy Petőfi-szobrot ajánlott fel a városnak. Úgy ígérte, hogy értékes ajándékát Pápa szeptember 29-re kapja meg.

A város vezetői felkérték, hogy készítsen egy Jókai-szobrot is. Ennek elkészítését a Kossuth-díjas szobrász a jövő évre ígérte. Most azon törik a fejüket a városi tanács vezetői, hogy hová is kerüljön majd a két alkotás?

A szobrok helyéről végleges elképzelés még nem alakult ki, ezért azt szeretnék a tanácsiak, *ha a város lakói javaslatokat tennének.* Eddig egy elfogadható elhelyezési terv született: *kerüljenek a kastély és a mellé felépítendő művelődési központ elé.* De hát több szem többet lát: tegye meg mindenki javaslatát! Hátha akad a város lakói szerint ennél megfelelőbb szoborhely is.

Azok a pápaiak, akiknek valami jó ötletük van, írják le és *küldjék el levélben a tanácselnök címére.*

Érdemes a pápaiaknak egy kicsit közösen törniük a fejüket, hol is álljon a két Somogyi-szobor. Mert a város nem mindennap kap tereire ilyen értékesnek ígérkező műalkotásokat.

— SaM —

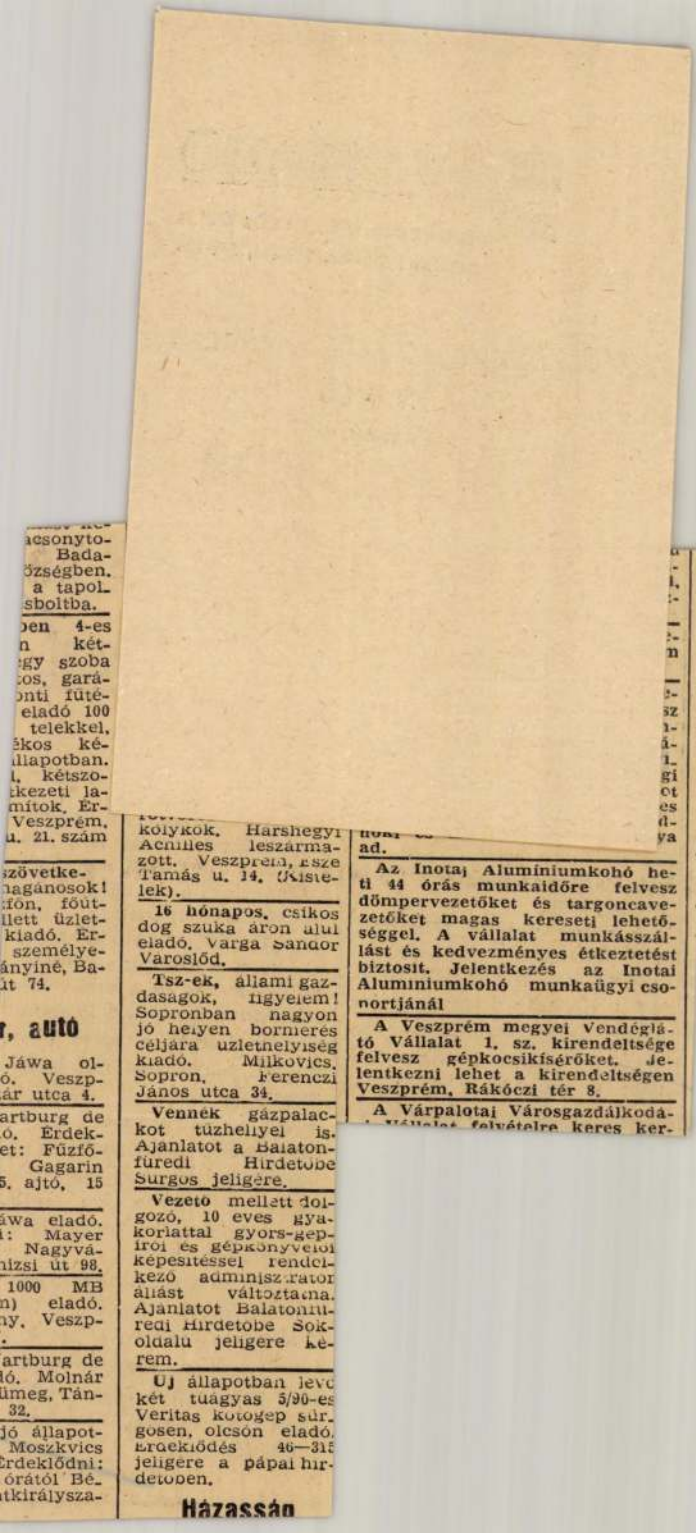

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

1972 JUN 2-

A magyar küldöttség Brüsszelben

(Folytatás az 1. oldalról.)

Bartha Tibor református püspök, a magyarországi egyházak ökumenikus tanácsának elnöke, a Béke-világtanács elnökségének tagja; *dr. Bognár József* akadémikus; *Duschek Lajosné*, a Szakszervezetek Országos Tanácsának titkára; *Erdei Lászlóné*, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke; *Garai Róbert*, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályának helyettes vezetője, Az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának titkára; *dr. Ijjas József* kalocsai érsek, a magyar katolikus püspöki kar elnöke; *Pap Anna*, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának alelnöke; *dr. Perényi Imre*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora; *Pethő Tibor*, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének alelnöke; *dr. Prandler Árpád*, a Magyar Jogász Szövetség főtitkára; *Ragó Ferenc*, a Csepel Vas- és Fémművek szerszámgépgyárának szocialistabrigád-vezetője, a szocialista munka hőse; *Ruttkai Éva* Kossuth-díjas színművész; *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács főtitkára; *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész; *dr. Straub F. Bruno*, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke; *Tolnay Klári* Kossuth-díjas színművész.

A küldöttség búcsúztatására megjelent *Kisházi Ödön*, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, és számos közéleti személyiség.

Csütörtökön este a magyar küldöttség Brüsszelbe érkezett.

lődésében; előmozdítják a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése elvének érvényesülését, a béke és a népek biztonsága ügyét.

A Moszkvában elfogadott dokumentum megteremti a nemzetközi jogi előfeltételeket ahhoz, hogy a két ország közötti kapcsolat és együttműködés a felek számára kölcsönös érdekű területeken, szilárd, tartós alapra épüljön, harmadik országok mindennemű károsodása nélkül.

(Folytatás a 2. oldalon.)

---

tájékoztatója

-es műút forgalmáról

Bár az egyirányú forgalom csak 14 órakor lép életbe, a közlekedésrendészeti és útügyi szervek *már 11 órakor megkezdik az M 7-es útnak a törökbálinti elágazástól Zamárdiig tartó kiürítését*, valamint a csatlakozó utak lezárását Budapesttől a Balaton irányában lánckorláttal, »Behajtani tilos« táblával is. Azok a járművek, amelyek 11 és 14 óra között nem hagyják el a forgalom délutáni irányával ellentétesen fekvő benzinkutakat és pihenőhelyeket, kénytelenek lesznek legalább 22 óráig ott vesztegelni.

Az M 7-es autóút egyirányú szakaszára az autópálya szabályai vonatkoznak: a menetirány szerinti bal oldali (belső) forgalmi sáv előzésre vehető igénybe, folyamatosan ott haladni tilos. Az autópályára vonatkozó szabályon kívül alkalmazkodni kell a

Somogyi József szobrász-művész

Megérkezett a brüsszeli közgyűlésre a magyar küldöttség

1021

Ma kezdik tanácskozásukat az európai közvélemény képviselői

Brüsszelbe utazott tegnap az a 17 tagú küldöttség, amely népünk képviseletében részt vesz az európai közvélemény képviselőinek június 2-tól 5-ig tartó közgyűlésén. A delegációt *Kállai Gyula*, a Politikai Bizottság tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának és Az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke vezeti.

A küldöttség tagjai: dr.

(Folytatás a 2. oldalon.)

Külföldi üdvözletek Ká
60. születésnapja alk

Kádár Jánost, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkárát 60. születésnapja alkalmából meleg hangú táviratban üdvözölte *Leonyid Brezsnyev*, a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára, *Nyikolaj Podgornij*, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa elnökségének elnöke, *Alekszej Kosz-*

colae Ceausescu, a Román Kommunista Párt főtitkára és *Le Duan*, a Vietnami Dolgozók Pártja Központi Bizottságának első titkára.

Jókívánságait tolmácsolta Ausztria Kumminista Pártjának Központi Bizottsága, Chile Kommunista Pártjának Központi Bizottsága, *Aarne Saarinen*, Finnország Kommu-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrászművész

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1972 MAJ 6

Megkezdődött az európai biztonsági hét

(Folytatás az 1. oldalról)

mozgalomnak is nemes hagyománya, hogy e májusi naphoz kapcsolódva évről évre országos méretű békedemonstrációkat szervez. Ebben az évben az európai béke, biztonság és együttműködés gondolatát helyezzük akciónk középpontjába. Május 5-el megkezdődnek hazánkban az európai biztonság hetének rendezvényei, amelyeken földrészünk legidőszerűbb problémáiról és azok megoldásának lehetőségeiről, módjairól beszélünk, munkásokkal, parasztokkal, értelmiségiekkel, kommunistákkal és hívő emberekkel, fiatalokkal és felnőttekkel.

Európa a múltban sem volt független a világ más térségeiben történt eseményektől és ma sem az. Ugyanakkor Európának is mindig nagy volt, s ma már döntő jelentőségű a hatása a világ politikai helyzetére. Ennek okai jól ismertek. Kontinensünkön húzódik a két ellentétes társadalmi világrendszer fő érintkezési vonala, alapvető erőik itt érintkeznek a legközvetlenebbül. Kontinensünk népei nem a történelemkönyvekből tanulták meg, mit jelent a háború.

A legutóbbi nagy világégés 37 millió ember halálát okozta Európa országaiban, az anyagi károk pedig meghaladták a négyezer milliárd dollárt, akkori értéken számítva. Hazánk lakossága csaknem megtizedelődött, s a magyar nemzeti vagyon fele elpusztult.

Nyilvánvaló előttünk, hogy egy világháború a haditechnika jelenlegi fejlettségi szintjén pusztító hatásában minden képzeletet felülmúlna. A szocialista országok, s mindenekelőtt a Szovjetunió következetes külpolitikája — megnyerve a tömegek fokozódó támogatását és felébresztve a józanul gondolkodó tőkés körök felelősségérzetét — a népek, nemzetek és kormányok figyelmét az enyhülésben való közös érdekeltségre irányította. Ez a felismerés Európában vezetett a legnagyobb eredményekhez.

Igaz, sok még a gond Európa politikai életében. A kontinens békéje és biztonsága még nem szilárd, jelentős erők még nem nyugodtak bele, hogy kontinensünk elindult az enyhülés, a biztonság útján. De számos és igen lényeges objektív körülmény azoknak kedvez, akik gyökeresen meg akarják javítani az európai helyzetet.

Enyhült az európai légkör, földrészünkön jelentős változások történtek. A Német Szövetségi Köztársaságban megtört a revansista politikát képviselő és erőltető kereszténydemokrata-keresztényszociális pártok hosszú ideig tartó uralma, s az európai realitásokat, valamint az NSZK felelősségét felismerő erők vették át a kormányzást. A moszkvai, majd a varsói szerződések aláírása azt mutatta, hogy a nyugatnémet kormány tudomásul veszi a kialakult európai határokat és politikai helyzetet.

Az európai fejlődést illetően nem táplálunk illúziókat, de optimisták vagyunk.

Európában kialakultak azok az erők, amelyek biztosítják a kialakult realitásokat, köztük a Német Demokratikus Köztársaság szuverenitását.

Bízunk abban, hogy a moszkvai és varsói szerződéseket a Német Szövetségi Köztársaság ratifikálni fogja, s ezzel életbe léphetnek a már elkészült más szerződések is, tovább enyhül a politikai légkör, kedvező feltételek jönnek létre az európai biztonsági értekezlet sokoldalú előkészítéséhez és összehívásához.

Európa válaszút előtt áll, s történelmi felelőssége, hogy határozottan kézbe vegye jövőjének alakítását. Ez nemcsak a kormányok ügye, hanem elsősorban a népeké. A szocialista országok — köztük a Magyar Népköztársaság — a jövőben is következetesen folytatják erőfeszítéseiket az európai biztonságért.

A sokféle kezdeményezés, a sokféle törekvés közös mederben egyesül a brüsszeli találkozó gondolatával. Nemes belga közéleti személyiségekből alakult bizottság hívó szavára több előkészítő értekezlet ült össze Brüsszelben, és

június első napjaira összehívták az európai közvélemény képviselőinek az európai biztonsággal és együttműködéssel foglalkozó közgyűlését.

Az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottsága megalakulása óta igyekszik teljesíteni megtisztelő megbízatását. Bizottságunk munkája széles körű támogatásban részesül.

Nagy felelősséggel készülünk a brüsszeli közgyűlésre. Ezután az elnöklő Darvasi István indítványára a tanácskozás résztvevői megválasztották azt a delegációt, amely hazánk képviseletében részt vesz június első napjaiban Brüsszelben az európai közvélemény képviselőinek közgyűlésén.

A küldöttség vezetője *Kállai Gyula*, a delegáció tagjai: *dr. Bartha Tibor* református püspök, az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának alelnöke, *Bognár József* akadémikus, *Duschek Lajosné*, a SZOT titkára, *Erdei Lászlóné*, a Magyar Nők Országos Tanácsának elnöke, *Garai Róbert*, a Magyar Nemzeti Bizottság titkára, *Papp Anna*, a Magyar Ifjúság Országos Tanácsának alelnöke, *Perényi Imre*, a Budapesti Műszaki Egyetem rektora, *Pethő Tibor* az OBT alelnöke, *Prandler Árpád*, a Magyar Jogász Szövetség főtitkára, *Ruttkai Éva*, Kossuth-díjas kiváló művész, *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács főtitkára, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, *Straub Brúnó* akadémikus, és *Tolnay Klári* Kossuth-díjas kiváló művész.

ban

lt a csehszlovák emzeti hét

ak vezérigazgató-helyettese ünnepélyesen megnyitja a kiállítást.

Grundik Gyula, a miskolci Centrum Áruház igazgatója beszédében arról szólt, hogy az április 5-én kezdődött kassai magyar nemzeti hét viszonzásaként létrejött bemutató és vásár nemcsak „ablaknyitást jelent" szomszédaink termékeire, hanem választékbővítés is, hiszen a vásárlóközönség a kiállított cikkeket meg is veheti.

Ezután *Kliment Gyula*, a Prior Áruházak vezérigazgató-helyettese tartott ünnepi beszédet, majd a szlovák és magyar belkereskedelmi miniszterhelyettes elvágta a csehszlovák nemzeti színű szalagot, s megnyitotta a kassai Prior Áruház miskolci árubemutatóját.

— Célunk a választék bővítése — mondotta Grundik Gyula. — A mostani, 4 millió forint értékű csehszlovák áru bemutatója és vására az „első nagyobb lépés" a kishatár menti forgalomban. A jövőben még gazdagabb választékot biztosítunk vásárlóinknak.

— Minden esztendőben sor kerül majd az árucserére — nyilatkozta Korpa Imre. — Már megkötöttük a megállapodást a jövő évre, amikor is körülbelül ugyanebben az időben 200 000 rubel értékű csehszlovák árucikket állítunk ki a miskolci Centrum Áruházban.

Röviddel az ünnepélyes megnyitó után a vásárlóközönség vette birtokba a polcok közötti teret. Az első napon talán a bizsu volt a legkelendőbb. Bizonnyal sok a hét végén ballagó középiskolás leány kap ajándékot a híres csehszlovák bizsukból.

skozik a MTESZ üldöttközgyűlése

ock Jenő beszéde

lása közben halad előre a világ gazdasága.

A termelékenységnek a negyedik ötéves tervben előírt növelését teljesíteni fogjuk. Ezt is mindenekelőtt a gépek — a termelőeszközök jobb kihasználásával kell elérnünk. E téren még óriási tartalékaink vannak.

A termelékenység fokozása érdekében az ésszerű műszaki fejlesztés számára minden eszközzel zöld utat biztosítunk. El kívánjuk érni, hogy a műszaki fejlesztés a vállalatok belső gazdasági kényszerévé váljon.

Ezután Fock Jenő a távlati tervezés jelentőségéről szólt.

Tizenötéves távlati tervünkön már hosszabb ideje dolgozunk. Ahhoz, hogy vezető párt- és állami szervek elé terjesszük, még sok munkára, alkotó vitára és a KGST-országokkal történő konzultációra van szükség.

Itt kívánom megemlíteni, hogy ez az év hazánkban a szocialista tervgazdálkodás jubileumi esztendeje.

A népgazdasági tervezés hazánkban történt bevezetésének negyedszázados jubileuma alkalmából az országgyűlés várhatóan törvényt alkot a népgazdasági tervezésről. A Magyar Közgazdasági Társaság, valamint a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége, a Tervhivatallal együtt tudományos ülésszakot szer-

(Folytatás a 2. oldalon)

Megkezdődött az európai biztonsági hét

Kállai Gyula mondott ünnepi beszédet

Az Országos Béketanács elnöksége, valamint az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottsága által pénteken az Országház vadásztermében rendezett ünnepség volt a nyitánya a május 5. és 13. közötti európai biztonsági hét országos eseménysorozatának.

Darvasi István, az Országos Béketanács alelnöke vezette a tanácskozást, amelynek részvevői először meghallgatták Básti Lajos Kossuth-díjas kiváló művészt, aki Ady Endre „Magyar jakobinusok dala" című versét szavalta el.

Kállai Gyula, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának, valamint az Európai Biztonság és Együttműködés Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke mondott ünnepi beszédet.

Vannak a történelemben olyan események, amelyek meghatározó befolyást gyakorolnak az egész emberiség életére. Ilyen legújabbkori történelmünkből a második világháborút kirobbantó fasiszta Németország feletti győzelem, amelynek napjáról,

május 9-ről évről évre megemlékeznek a világ, különösképpen Európa népei.

Ez a nap 27 esztendővel ezelőtt nemcsak az emberiség eddig legpusztítóbb háborújának végét jelentette Európában — bár ez önmagában is világraszóló esemény volt. Május 9-e több volt ennél. A népek és nemzetek szabadságának és függetlenségének legveszedelmesebb ellensége, a fasizmus történelmi vereségének napja és a mának is sokatmondó jelképe; a világfejlődés további irányát döntően meghatározó kiindulópont: a népek és nemzetek békéért, biztonságért és együttműködésért megvalósított szükséges és leküzdhetetlen erejű összefogásának példája.

A győzelem a szocialista Szovjetunió, az antifasiszta koalíció és a népek elszánt önvédelmi harcának közös eredménye volt. Mindenki előtt ismert, hogy e győzelemben a Szovjetuniónak volt a legnagyobb szerepe.

A Szovjetunió viselte a háború legnagyobb terhét, hozta a legnagyobb áldozatokat.

Kállai Gyula ünnepélyesen megnyitotta az európai biztonsági hetet. A rendezvénysorozat május 13-ig tart.

Kiállta a súlyos megpróbáltatásokat, s a Nagy Honvédő Háború eredményeként nemcsak a maga területéről üzte ki a fasiszta agresszorokat, hanem felszabadította uralmuk alól országok és népek egész sorát — köztük a mi hazánkat, a mi népünket is.

Május 9-hez kezdettől fogva elválaszthatatlanul hozzákötődik a béke igenlésének gondolata. A magyar béke-

(Folytatás a 2. oldalon.)

Délután a borsodsziráki sportpályán gyülekeztek össze a termelőszövetkezet tagjai és dolgozói. Az ünnepi gyűlést *Szilágyi Adolf*, a termelőszövetkezet elnökhelyettese nyitotta meg. Ezután *Ráki Ferenc*, a borsodsziráki Bartók Béla Termelőszövetkezet elnöke ismertette a gazdaság fejlődését, évről évre növekvő eredményeit. A Minisztertanács kitüntető oklevelével együtt Fehér Lajosné 10 tsz-tagnak a mezőgazdaság kiváló dolgozója kitüntetést, valamint

lődési házban *Mazsaroff Miklós* festőművész, korábban megnyitott kiállítását, s nagy tetszéssel nyilatkoztak munkáiról.

A borsodsziráki Bartók Béla Termelőszövetkezet gazdálkodási szerkezetével a különleges kategóriába tartozik. A népgazdaság javára végzett munkához táviratában *dr. Dimény Imre* miniszter is gratulált Ráki Ferencnek, a tsz elnökének és a termelőszövetkezet tagjainak, további sikereket kívánva munkájukhoz.

(sz. j.)

A tömegpolitikai munka feladatairól

Nagy érdeklődéstől kísért előadás hangzott el május 5-én kilenc órai kezdettel a mezőcsáti művelődési központban. A járás pártszervezeteinek propagandistáit, az államigazgatás és a tömegszervezetek járási vezetőit Mező István, a járási pártbizottság első titkára üdvözölte. Köszöntötte Dojcsák Jánost, az MSZMP Borsod megyei Bizottsága titkárát, aki A tömegpolitikai munka legfontosabb feladatai, gazdaságpolitikai célkitűzéseink megvalósításában címmel tartott előadást.

Dojcsák elvtárs tájékoztatta a hallgatókat népgazdaságunk helyzetéről, a gazdasági folyamatokban tovább erősödő pozitív irányú tendenciákról. Beszélt ezek mellett a fogyatékosságokról is. Hangsúlyozta, hogy a tömegpolitikai munkában e kérdések elemzése nélkül elképzelhetetlen az 1972. évi népgazdasági terv összefüggéseinek és célkitűzéseinek megértetése, és ezek megvalósításához a dolgozók mozgósítása.

Az előadással egyidőben a járási pártbizottság és a járási könyvtár közös rendezésében a gazdaságpolitikai agitáció eszközeit bemutató kiállítás nyílt. Ezen az országos anyagok mellett az agitációban jól hasznosítható megyei és járási kiadványokat, üzemi híradókat is bemutatták.

Üzemegészségügyi vándorgyűlés

Az Orvos-egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének üzemegészségügyi középkáder szakcsoportja és a megyei, valamint a városi tanács üzemegészségügyi osztálya vándorgyűlést tartott tegnap, május 5-én délelőtt Miskolcon, a Szentpéteri kapui kórház kultúrtermében.

A vándorgyűlésre az ország minden megyéjéből sereglettek össze az üzemegészségügyben dolgozó ápolónők, asszisztensek, hogy

üzemegészségügyi szakszolgálatban címmel. Hangsúlyozta, hogy — különösen kisebb üzemekben — igen nagy feladat hárul a nővérekre. Amikor az orvos nem tart rendelést, a nővér látja el a legszükségesebb teendőket, döntenie kell kérdésekben, elsősegélyt kell nyújtania szükség esetén. Éppen ezért minden segítséget megadnak Miskolcon, hogy a középkáderek megfelelő módon

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 30

Csongrád m. Hírlap

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész
1021

Ilku Pál:

Magas színvonalú képzőművészetünk méltó célkitűzéseinkhez

A hazai képzőművész-társadalom — festő-, szobrász-, grafikus- és iparművészek, valamint művészeti írók — részvételével csütörtökön az MSZMP budapesti bizottsága Villányi úti oktatási igazgatóságán megkezdődött a Magyar Képzőművészek Szövetségének 9. közgyűlése. A magyar képző- és iparművészet jelenét felmérő, jövő útját meghatározó tanácskozáson megjelent Ilku Pál művelődésügyi miniszter, dr. Molnár Ferenc, az MSZMP KB osztályvezető-helyettese, dr. Simó Jenő művelődésügyi miniszterhelyettes, Vass Imre, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének főtitkára.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész elnöki megnyitója után Mikó Sándor főtitkár ismertette az elnökségnek az elmúlt négy évről szóló beszámolóját.

Mikó Sándor, a szövetség főtitkárának beszámolóját követően felszólalt *Ilku* Pál művelődésügyi miniszter. *Az MSZMP Központi Bizottsága és a kulturális kormányzat nevében üdvözölte a tanácskozás résztvevőit,* majd így folytatta:

— A szocialista kultúra építésével egyre többen jutnak el az igazi, az emberhez méltó élet magaslatára — ez szinte magától értetődően magyarázza a kultúra, a közművelődés megnövekedett jelentőségét. *Ezért a párt- és az állami vezetés továbbra is minden lehetséges módon támogatást nyújt az olyan művészetnek, amely a népet szolgálja, amely a dolgozó ember szép és küzdelmes életét ábrázolja, amely életigenlően szembefordul az alkotó munkát bénító elidegenültséggel; amely a maga korszerűségével és megközelíthetőségével válaszol arra, hogyan éljünk közösségi emberként.*

Hangsúlyozta, hogy szocialista kultúránk fontos, nélkülözhetetlen területe a képzőművészet, amely jelentős eredményeket ért el, és a társadalom érdeklődésének előterébe került. *Művészeti életünk egészét, összességét tekintve az a véleményünk* — mondotta a miniszter —, *hogy társadalmunk erőfeszítéseihez, politikai, közművelődési célkitűzéseinkhez méltó, ezeket szolgáló, magas színvonalú képzőművészettel rendelkezünk.* Noha vannak benne egyenetlenségek, s akadnak ellentmondások is, fő vonalát tekintve dinamikusan és pozitív irányba fejlődik.

Külön szólott a fiatal művészek szerepéről, arról az örömteli tudatról, hogy tehetséges, fiatal művésznemzedékünk van, amelynek nagy többsége a társadalmi valóság talaján állva éretten, felelősségének tudatában magáévá teszi céljainkat, s munkásságát népünk kulturális felemelkedésének szolgálatába kívánja állítani. Rámutatott: *a szocialista művésznek minden eddiginél bonyolultabb világot kell minden eddiginél szélesebb közönség számára megfogalmaznia és művészileg átélhetővé tennie.* Hogy azonban ezt megtehesse, ahhoz ismernie kell a bonyolult világot, a társadalom differenciált mozgását, és ennek törvényeit. *Ismernie kell azt a tudományos világnézeti iránytűt is, amelyet a marxizmus—leninizmus és az ennek alapján álló társadalomtudományok biztosítanak számára.*

— A művészeti szövetségek jelentősége nyilvánvalóan megnőtt — állapította meg. — *Hatékonyságuknak két alapvető feltétele van: a pártos társadalmi elkötelezettség, valamint a dolgozó néppel és a művészettel szembeni felelősségtudat. Továbbra is kiemelten támogatjuk a pártos és elkötelezett szocialista művészetet, és helyt adunk minden becsületes, a humanizmus eszméköréből létrejövő, a nép alapvető érdekeivel nem ellentétes alkotásnak és törekvésnek* — mondotta befejezésül a művelődésügyi miniszter.

•

A Magyar Képzőművészek Szövetségének kilencedik közgyűlése pénteken a főtitkári referátum fölötti vitával folytatja munkáját.

VILÁG

CSONGRÁD MEGYEI ★ HÍ

A MAGYAR SZOCIALISTA

Javult a munkaerő-gaz csökkent a munkaerő-

Heti 44 órás munkahét egyes ál intézmények dolgozói részére — 1

Ülést tartott a Minisz

A kormány Tájékoztatási Hivatala közli:

a Minisztertanács csütörtökön ülést tartott.

A Minisztertanács megtárgyalta és jóváhagyólag tudomásul vette a magyar párt- s kormányküldöttség március 14—15-én Lengyelországban tett baráti látogatásáról szóló jelentést. A kormány a magyar—lengyel legfelső szintű találkozót jelentős eseményként értékelte, és kifejezte meggyőződését, hogy a varsói megbeszélések hozzájárultak a két testvéri ország még szorosabb együttműködéséhez, a szocialista országok közösségének erősítéséhez.

A Minisztertanács megtárgyalta és tudomásul vette a magyar párt- és kormányküldöttség 1972. február 24—26. között a Román Szocialista Köztársaságban tett hivatalos, baráti látogatását követően hozott kormányhatározatban foglalt gazdasági együttműködési feladatok teljesítéséről előterjesztett jelentést. A kormány felhívta a minisztereket, hogy szerezzenek érvényt a Minisztertanács határozataiban és a kormánybizottság jegyzőkönyveiben megfogalmazott feladatok végrehajtásának.

Vályi Péter, a Minisztertanács elnökhelyettese előterjesztése alapján a kormány intézkedési tervet hagyott jóvá a Minisztertanács elnökének februárban tett csehszlovákiai látogatásából adódó gazdasági feladatok végrehajtására.

Vályi Péter, a kormány elnökhelyettese beszámolt az deti eredmények születtek. Az állami iparban és a kivitelező építőiparban eredményesen végrehajtott béremelés elősegíti, hogy a vállalatok az eddiginél eredményesebb munkaerő-gazdálkodást folytathassanak. A Minisztertanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul vette.

A munkaügyi miniszter előterjesztése alapján a kormány határozatot hozott az államigazgatási, valamint az egyes állami szervekben, intézményekben dolgozók munkaidejének csökkentésére. A határozat előírja, hogy az érintett szervek és intézmények belső tartalékaik felhasználásával 1973. június 1-től dolgozóik átlagos munkaidejét — az intézmény szakszervezeti bizottságával, valamint a szakmai szakszervezettel egyetértésben — 44 órára csökkentsék. A munkaidő rövidítését létszámnövelés és többletbér igénybevétele nélkül kell megvalósítani, biztosítva az ügyintézés zavartalanságát, valamint folyamatosságát. A tanácsi területen történő munkaidőcsökkentés végrehajtására a kormány a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának elnökét hatalmazta fel.

A kormány megtárgyalta a kohó- és gépipari miniszter előterjesztését a Magyar Gördülőcsapágy Művek rekonstrukciójának helyzetéről. A Szovjetunió megfelelő vállalataival együttműködve, a rekonstrukció végrehajtásával biztosítható a magyar csapágyipar korszerű műszaki színvonala és a nagy sorozatú termelés

19?? APR 4

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József, Kossuth-
díjas szobrászművész.

Magyar Nemzet

⊙

Magyar képzőművészek Kopernikusz emlékére készült műveiből nyílik meg kiállítás április 5-én, csütörtökön délután fél hatkor a Budapesti Műszaki Egyetem K épületének aulájában. Bevezetőt Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész mond. A tárlatot Tadeusz Hanuszek, a Lengyel Népköztársaság hazánkban akkreditált nagykövete nyitja meg.

ja Andrejnak: „Hallgass". Feofan dolgozik, jóllehet nem az embereknek. *„Az emberiség már elkövette mindazt a butaságot és aljasságot, amit csak el lehet követni... Most csuk azokat ismétli. Körforgás min-*

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁJ 30

Nógrád

— **Képzőművészek közgyűlése.** Csütörtökön az MSZMP Budapesti Bizottsága Villányi úti Oktatási Igazgatóságán megkezdődött a Magyar Képzőművészek Szövetségének IX. közgyűlése. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész elnöki megnyitója után Mikó Sándor főtitkár számolt be a szövetség négyéves tevékenységéről. A kétnapos tanácskozás felméri a magyar képző- és iparművészet jelenét, s megvitatja a további teendőket. (MTI)

rján, Di-
38. sz.

SKÖZPONT-
nnal beköl-
kétszobás.
t. gázfűté-
családi ház
Érdeklődni

tottam pékségemet
Somlyó-bányatelepen.
Megközelíthető a 2/a
jelzésű autóbusszal.

JOGOSÍTVÁNNYAL
rendelkező személy
részére gépkocsimon,
felügyeletem mellett
gyakorlást biztosítok.

Néprajzi Múzeum: Időképek – Millenniumi kiállítás (dec. 31-ig).

Óbudai Múzeum: Elfelejtett középkori város Óbuda – királyok, királynék otthona című kamarakiállítás (dec. 31-ig).

Petőfi Irodalmi Múzeum: Jókai világai. Szent István képe a magyar irodalomban (dec. 31-ig). Tolle, lege! Vedd, olvasd! – A nyomtatott könyv a magyarországi reformációban (2002. febr. 28-ig). Szerb Antal-emlékkiállítás (ápr. 30-ig). Chagall-plakátkiállítás (2002. jan. 31-ig). Fej és írás – Kaján Tibor irodalmi karikatúrái.

KIÁLLÍTÓTERMEK

Állandó Zászlókiállítás: Homoki Gyula ólomkatonái (2002. jan. 5-ig).

Erdős Renée Ház – Kiállítóterem: „Az angyali üdvözlet a harmadik évezred kezdetén" – kortárs szakrális kiállítás (2002. jan. 16-ig).

Ernst Múzeum: Budapest, Nagykávéház (jan. 6-ig).

Karinthy Szalon: Miháltz Pál emlékkiállítása. Kávézóban: Konkoly-Thege György utazó fotós kiállítása (2002. jan. 6-ig).

Károlyi Palota Kulturális Központ: Antal Imre gyimesi csángó festőművész kiállítása (2002. febr. 20-ig).

Magyar Fotográfusok Háza – Mai Manó Ház: Fényképek – Gross-Bettelheim Jolán fotói (2002. jan. 31-ig). Lőkös Zoltán fotográfiái (2002. jan. 6-ig). Magyar fotográfus portrék – Tóth József képei (2002. jan. 31-ig).

Vármegye Galéria: Határok nélkül magyar művészek kiállítása (dec. 30-ig).

Nem véletlenül említem az információrokat. Mielőtt nekiáltam volna az egésznek, felhívtam a fürdő vezetőjét. Nyilván tud mesélni az utóbbi évekről, a vendégekről, a Király különlegességéről, ha van

ban, vagy csak úgy" – vetette oda flegmán. A törzsvendégekkel is így beszél? Na, mindegy. Felvettem a fürdőnadrágot.

Törülköző kézbe, le a csigalépcsőn, be a zuhany alá.

Rajtam kívül alig van fürdőnadrágban valaki. Nem biztos, hogy ez jó. A teljes meztelenségben töltött idő sokkal inkább a testek ügyévé válik. Vagy egészen azzá. Márpedig a törökök, s ugyanúgy a rómaiak a

A Király fürdőt jó kétszáz éve Purgatóriumnak hívták. Két forrásának vize olyan meleg volt, hogy a tojás megfőtt benne. Kár, hogy kihűltek. És az is, hogy nincs e világi purgatórium. Ránk férne. Nagyon.

Vita a Nemzeti Színház körüli parkosításról

FOLYTATÁS A 21. OLDALRÓL >

– Az általam aláírt tulajdonosi hozzájárulás nem tartalmaz semmiféle további feltételt – közölte lapunkkal *Gegesy Ferenc* polgármester, hozzátéve: nincs akadály a parkosítás előtt. A kerület várostervezési bizottsága ugyanis már megtárgyalta és jóváhagyta az egységes környezetrendezési tervet, a Nemzeti Színház Rt. pedig tegnap aláírta a közterületek használatáról szóló szerződést.

A testület az október közepi ülésén ugyanis ez utóbbi két feltétel teljesítését kérte még a beruházótól. A polgármester elmondta: a tulajdonosi hozzájárulást december 7-én írta alá, a bizottság pedig december 12-én – az érkezés napján – megtárgyalta a részletes tervet. – A kerület szerepe itt véget ért, ugyanis az eljáró hatóság a II. kerület, nem pedig a Ferencváros – jelentette ki a polgármester. A végleges engedélyt tehát a II. kerületnek kell kiadnia, s ennek az aláírt dokumentumok birtokában már nincs akadálya.

Schwajda György kormánybiztos, a Nemzeti Színház igazgatója december 14-én vehette át az Arcadom Építőipari Rt.-től azt a levelet, amelyben a kivitelező cég jelentette az épület elkészültét.

Turkovics Mónika, a társaság kommunikációs vezetője lapunknak elmondta, hogy a levél szerint december 31-ig a színház „rendeltetésszerű használatra alkalmas lesz", és a művészek már januárban megkezdhetik Az ember tragédiájának próbáit.

Az új Nemzeti Színház kivitelezését a jogerős építési engedély birtokában az Arcadom Építőipari Rt. 2000. szeptember 14-én kezdte meg. Az épület szerkezete alapozással, földmunkával együtt harminc hét alatt készült el. A kommunikációs igazgató hozzátette: a kivitelezés idején hat magyar építőipari céggel működtek együtt, közösen határozták meg a munkák ütemezését, valamint együtt választották ki a szállítókat és az alvállalkozókat is. A műszaki átadás-átvétel már idén ősszel megkezdődött. Októberben elkészült a teátrum különleges technikájú színpada, novemberben a szakemberek befejezték az elektromos és a gépészeti munkákat, és a szigetelési munkálatok is a végső stádiumba értek. A következő másfél hétben már csak a díszítőmunkálatok vannak hátra. Az alapépületre vonatkozó 6,7 milliárd forintos végszámlát a cég januárban küldi el az építtetőnek.

Jövő tavasszal Budán bővül a fizetőövezet

Nem csatlakozik a Fővárosi Önkormányzatok Parkolási Társulásához (FÖPT) a fővárosi önkormányzat, ám ettől függetlenül tavasszal bevezetik a fizetőparkolást a bel-budai főutakon is. Az FÖPT soros elnöke szerint a Fővárosi Közgyűlésnek kellene eldöntenie, hogy az önkormányzat csatlakozik-e a kerületekhez.

GIDRÓ KRISZTA

Levélben kérte fel *Zettner-Kovács Krisztián*, az FÖPT soros elnöke *Demszky Gábor* főpolgármestert, hogy a fővárosi önkormányzat is csatlakozzon a kerületek társulásához. A bel-budai városrészekben ugyanis jelenleg csupán a kerületi fenntartású közterületeken kell fizetni a várakozásért, a főváros útjain nem. – Ez azt eredményezi, hogy minden autós a fővárosi, ingyenes területen akar parkolni, megnehezítve ezzel az ott lakók helyzetét – nyilatkozta lapunknak Zettner-Kovács Krisztián, aki egyben Terézváros fideszes alpolgármestere. A VI., a VII., a VIII. kerületet, illetve a bel-budai városrészeket tömörítő társulás szerint jobb lenne, ha egységes lenne a rendszer. Éppen ezért kérik a fővárost a csatlakozásra. Ez az autósoknak is jobb lenne, mert ugyanazt a csipkártyát használhatnák a Moszkva téren és a mellette lévő mellékutcában. Zettner-Kovács szerint az ügyben a közgyűlésnek kell döntenie, ezért levelében felkérte a főpolgármestert, hogy terjessze az ügyet a testület elé.

– A főváros még nem kapta meg az FÖPT elnökének levelét, de ismeri a tartalmát – közölte kérdésünkre *Pócs Attila*, a Főpolgármesteri Hivatal programvégrehajtó egységének vezetője. Tudatta: nem kívánnak csatlakozni az FÖPT-hez, de tavasszal bevezetik a fizetőparkolást a bel-budai közterületeken. A hivatalnok szerint jelenleg nem világos, hogy mennyi pénz folyik be a kasszába. A főváros társulásai nem a profittermelést tartják szem előtt, a bevételekből csupán az üzemeltetés költségeit vonják le – fűzte hozzá Pócs Attila.

A kifogásokkal szemben az FÖPT automatái naponta, „on-line módon" tájékoztatják a kerületeket a bevételről. A kerületeknek járó pénz egy matematikai képlet alapján jön ki. Az alpolgármester tudomása szerint a fővárosi automaták napi bontásban nem képesek tudatni a bevételeket.

Somogyi József, az óbudai polihisztor

Köztéri szobrokat, kisplasztikákat hagyott ránk a huszadik századi művész-tanár

Régi adósságot pótol a magyar művészettörténet-írás Somogyi József (1916–1993) szobrászművész munkásságának összegzésével. Az erről szóló könyvet ma délután 17 órakor mutatják be az Óbudai Társaskörben. Az In memoriam Somogyi József című kötet minden bizonnyal igazi csemegét jelent azoknak, akik az elsöprő erejű, monumentális köztéri szobrok alkotójának terveire, tanulmányaira, vázlataira egyaránt kíváncsiak.

Osgyán Edina

Valamennyi életrajzi adat arról tanúskodik, hogy *Somogyi József* alaposan felkészült a szobrászmesterségre: az ifjú művész a Képzőművészeti Főiskolán *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* és *Sidló Ferenc* tanítványaként tökéletesítette, csiszolta tehetségét. Még a főiskola stúdiumaira járt, amikor a Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján bemutatott Örvösmedve című szobráért megkapta az első szakmai jutalmát. A Parlamentet őrző jobb oldali – a második világháborúban elpusztult – bronzoroszlán alkotója húszas éveinek elején ugyanis több állatszobrot is készített: európai bölényt, fülesbagolyt, oroszlánkölyköt vagy jaguárt is megmintázott, s kompozícióinak lényeges alkotóelemei mindvégig a madarak, kutyák, lovak, csikók maradtak.

Wehner Tibor író, művészettörténész a kötetben található portrévázlatából kiderül, hogy az ifjú Somogyi nem volt rendszeresen kiállító művész, pályája elején például csupán egy tárlattal jelentkezett: a Fővárosi Népművelődési Központban *Csáki-Maronyák József* festőművésszel rendezett közös kiállítást. Legközelebb húsz évvel később, az 1970-es velencei biennálén szerepelt önállóan.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy az alkotó elzárkózott a nyilvánosság elől, hiszen szabadtéri szobraival rendszeresen találkozhatott a közönség. „A Somogyi-művek inspiratív közege, élettere elsősorban a nyílt szabad tér, a köztér volt, a monumentális kompozícióként született művek voltak a legfontosabbak a művész számára" – jelzi Wehner.

A hatvanas években Somogyi sorra kapta a megbízásokat: a váci és a salgótarjáni felszabadulási emlékművet a miskolci szovjet hősi emlékmű felállítása követte. Dicsérni kell az alkotót, aki a propagandisztikus sablonokat mind a három műben kerülte.

Itt meg kell állni egy pillanatra, hiszen a harmincas éveinek derekán járó művész ez idő tájt költözött új alkotóhelyére, az óbudai Csillaghegyre.

„Akkoriban nem is sejtettük, hogy a művészvilág mellett építészek, nyelvészek, teológusok, tudósok, egyetemi tanárok gyülekezőhelye volt az egyébként is nyitott otthona. Tudtuk, hogy híres szobrász, de csak később értesültünk, hogy a brüsszeli világkiállításon is díjat nyert… Soha nem úgy jelent meg és nem úgy viszonyult erre felé az emberekhez, mintha nem egy volna közülünk. Közvetlen, fesztelen és természetes volt" – emlékezik az alkotóra *Tarlós István*, Óbuda polgármestere, aki gyermekkorában maga is sokszor találkozott „Jóska bácsival". A polihisztor művész, a festő, a szobrász, az egyetemi tanár, a rektor ízig-vérig óbudai maradt egészen haláláig.

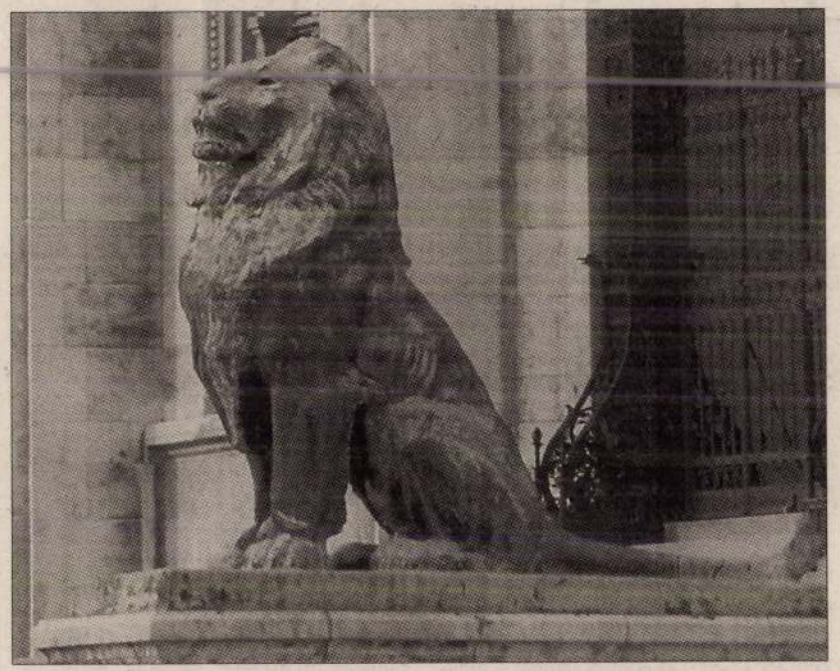

A Parlament elpusztult jobb oldali bronzőrzőjét 1948-ban pótolta a művész

Az évtized kimagasló eredményei a Martinász (1953) s a brüsszeli Táncolók (1958), majd az 1965-ben elkészült hódmezővásárhelyi Szántó Kovács János-emlékmű voltak. „Szántó Kovácsnak nincsen sem cselekménye, sem mozdulatából kiolvasható esemény-előzménye, vagy következménye… az aránytalanul hatalmas öklök groteszkjét, az elhasznált, szívós lábszár groteszkjét változatlanul, pontosabban eddig soha nem látott nyíltsággal örökölte elődeitől" – írja tanulmányában *Rózsa Gyula*. Drámaiság, erő, zaklatottság hatja át a hollóházi bronz korpuszszobrot is, amely 1967-ben került a település Szent László-templomába. Ezt követte a még drámaibb Krisztus-ábrázolás, amelyet a Kiscelli Múzeum gyűjteményébe helyeztek el. A múlt században, a hetvenes évek elején készült a Kerepesi temetőben felállított Mednyánszky-síremlék, a szigetvári Zrínyi-monumentum és a ceglédi Dózsa-emlékmű. De a Somogyi-életmű része a pápai Petőfi-szobor (1973) vagy a Nagy László-szobor (1981) is. Somogyi életében Pápa fontos szerepet töltött be, hiszen itt ismerkedett meg *A. Tóth Sándor* festőművésszel, aki munkásságára mindvégig meghatározó erővel hatott. Kár lenne az áttekintésből kihagyni a budapesti Bartók-portré emlékművet (1981) vagy a soproni Vörösmarty Mihály-szobrot.

Wehner Tibor összegzésében a monumentális művek mellett megemlékezik Somogyi kisplasztikáiról, középméretű kompozícióiról, valamint rajzművészetéről is, amelyet az alkotó a nyolcvanas években számos kiállításon mutatott be. Az életmű összefoglalójában így ír róla: „Somogyi József művészetének fókuszában nem egy általános, nem egy elvont embereszmény, hanem a kor konfliktusaival, dilemmáival szembekerülő, esendő ember áll: az 1945 utáni Magyarország, a közép-európai régió történelmének kíméletlenül áldozatul esett."

MN 2001. dec. 18. 24

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

197 AUG 10

Magyar Nemzet

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Román kiállítások nyíltak meg az Ernst Múzeumban

A Kulturális Kapcsolatok Intézete és a Kiállítási Intézmények rendezésében pénteken kiállítás nyílt meg az Ernst Múzeumban. Megnyitó beszédet *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészeti Szövetség elnöke tartott. Jelen volt *Garamvölgyi József* kulturális miniszterhelyettes, megjelent Ioan *Cotot* budapesti román nagykövet is.

A három bemutató egyike a mai román szobrászat öt neves képviselőjének alkotásaiból ad átfogó képet, a *Képek a szocialista Románia kulturális és művészeti életéből* című fotódokumentációs kiállítás a mai Románia pezsgő, eleven kulturális életének mozzanatait örökíti meg. A harmadik kiállítás mintegy 100 fénykép felsorakoztatásával reprezentálja a román fotóművészetet.

vizió, a Magyar Távirati Iroda, a hírlapszerkesztőségek és a szállodákban lakó címzettek részére érkezett táviratokat, expresszleveleket, továbbá a külföldön feladott „éjjel" jelzéssel érkezett, magánszemélyek címére szóló sürgős táviratokat, valamint „éjjel is kézbesítendő" jelzéssel ellátott küldeményeket. A soron kívüli kézbesítőszolgálat ellátására kötelezett postahivatalok az előbbiekben felsorolt küldemények kézbesítéséről kötelesek haladéktalanul gondoskodni.

A meghatározott időpontokon túl azok a kézbesítő hivatalok, ahol a távbeszélőközpont ennél hosszabb szolgálatot tart, a telefonelőfizető részére érkező táviratot 22 óráig, a sür-

Somogyi József

Szántó-Kovács János
/Talicskás változat/

Aradi Nóra: A magyar müvészet ~~12~~ története 1945 után
Tanulmány.
Müvészet, 1981. március - 11.map.

(Folytatása a következő számban.)

Somogyi József pápai Petőfi szobra

Heitler László

30. Somogyi József: Petőfi, 1973
31. Somogyi József: Petőfi, részlet

30

Az „1841-ik év március elején nedves, havazó időben, midőn a búcsúzó tél végső mérgét lehellte a vidékre... írással foglalkoztam s a kis ablakon át Petőfi arcát véltem felismerni. Meglepetésemben fölugrottam, az ajtó fölnyílt, s azon egész valójában ő lépett be, csakhogy a szokottnál soványabban, bakancsba fűzött kékszínű nadrág, katona-frakk és lapos fehér posztókucsmában, amilyenben az obsitos katonákat szokták elbocsátani. Egy görcsös bot s a válláról lefüggő durva vászon bakó volt minden magával hozott holmija..." Így látta unokatestvérét és barátját Orlai Petrich Soma annak első pápai érkezésekor. Az előzményekről, az okokról azután értesült: Petőfi önkéntes katonáskodásának viszontagságairól, hosszú és súlyos betegségéről, leszereléséről. „Hűséggel és becsülettel szolgált" – obsitján ezekkel a dicsérő szavakkal bocsátották el, mert – mint az ezredorvos írja jelentésében – „a tényleges rokkantsághoz közeledik". „A kor legnagyobb fia a sír szélén tántorog" – ezek Illyés Gyula szavai.

Vándor obsitosként érkezett először Pápára Petőfi Sándor, s bár ekkor csak rövid ideig volt itt, a nevezetes református kollégiumban is csak ideiglenes hallgatóként látogatta az órákat, a pápaiakban ez a kép él legélesebben. Ez volt az egyik fogódzó, amibe a szobrász megkapaszkodott, az alap, amire építhetett amikor a város felkérésére Petőfi alakjának megformálásához fogott.

Somogyi József csaknem száz évvel később volt a költő pápai iskolájának diákja. Az Orlai által oly érzékletesen leírt kép és a többi emlék, amely Petőfi négyszeri pápai tartózkodásáról, köztük a második alkalommal teljes egy esztendeig – egyben utolsó – diákoskodásáról fennmaradt s a harmincas években is eleven volt, legszemélyesebb és a szobor formálását meghatározó emlékei közé tartozik. A pápai kollégium sohasem csak az emlékeket őrizte: követte a nagy költő és hazafi példáját, szellemi hagyatékát továbbfejlesztette. Diákjai a hagyománytisztelet és az újat teremtő munka szellemében nőttek fel.

A csaknem kétszeres életnagyságú szobor a város központjában, a barokk épületekkel körülvett Fő téren, a volt Esterházy kastély és a Fellner Jakab tervezte Nagytemplom közötti parkban kapott helyet. Mögötte a kastély gazdagon díszített tömbje magasodik, a közelében bokrok, fák – a természetesnek ható együttes térhatása kedvező. Itt sok ember fordul

Az eddig, a film egészének stílusán belüli reális világ áttevődik az érzelmek síkjára, absztrahálódik. Ugyanez megismétlődik a búcsúzás képsorainál. Ha jobban merem önállósítani magam Petőfi rovására, akkor ez a kifejezési lehetőség nem marad pusztán kísérlet, betétjellegű a filmben. A rendkívül cselekményes történet azonban nem hagyott időt arra, hogy következetesen éljek vele. Még visszavisszatér ugyan egy-egy rövidke jelenet erejéig (belső monológ a betyártanyán, éjszaka a huszárok táborában, temetői jelenet, a pokol egyik-másik képe és a zárókép), de már utalás jelleggel, s nem kidolgozottan. Így történhetett az, hogy a filmet néhányan eklekticizmussal vádolták, a stiláris eltéréseket a lényeghez nem tartozó díszítményként értékelve. Elvben azonban, annak ellenére, hogy elképzeléseimet nem sikerült maradéktalanul megvalósítanom, kitartok amellett, hogy látszólag több „stílus" jelenléte nem zárja ki a filmi folyamat formai egységét.

A János Vitéz többsíkú mű. A történés három szinten folyik; a reális paraszti világban, egy reális mesevilágban, és egy irreális mesevilágban. A főhős parasztsuttyóként kezdi, vitézlő katonává lesz, végül mítikus hérosszá magasodik. A történet lényege éppen ebben a változásban, felemelkedésben van. A változó tartalommal együtt változik a forma. A rajzfilm pedig a mozgás, változás, fejlődés művészete. Nem helyes a statikus képzőművészetek aranyszabályait ráerőltetni.

A valóság dimenziói mellé kapcsolódik, reálisan megfoghatatlanul, ötödik dimenzióként a hős belső világa. Ha a stiláris egység kedvéért mellőzöm, nemcsak szegényebb lesz tőle a film, hanem értelmetlenné válik. A hős sor-

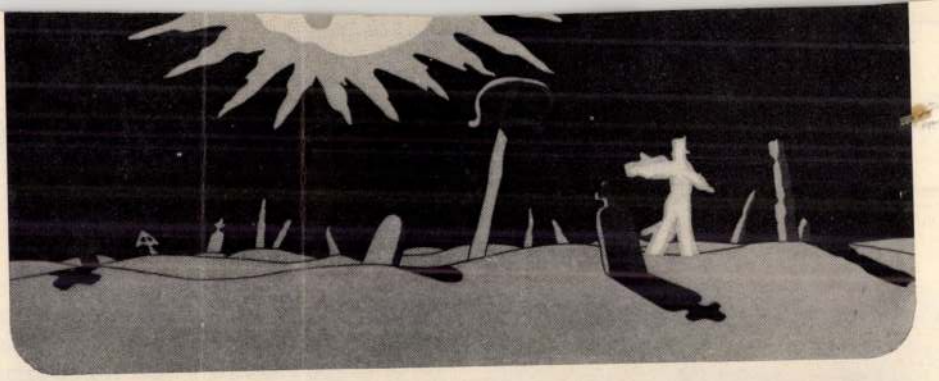

28

29

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

Örül-e ennek Somogyi József egyértelműen?

- Én nagyon egyértelműen örülök ennek, és megpróbálom nagyon röviden megis okolni, hogy miért. Majdnem azt mondhatnánk, hogy a szellemi életben is egy óriási kollektivizálás jött létre az elmult évtizedek alatt, és azt hiszem, hogya nagyközösségek azok mindigegy kicsit személytelenebbek. Hát figyeld meg, egy nagy értekezlet nem tud eredményes lenni, tíz ember annál sokszor eredményesebb tud

1980. aug. 27. Televizió 21.45 (V Gné).
Fiatalok órája.

lenni, mint kétszáz. És én hiszem, hogy ezeknek a mühelyeknek óriási jelentősége van, mert személyes kapcsolata tud lenni kisebb-nagyobb közösségekkel is, a kisközösségek, kismühelyeknek a nagyobb közösségekkel, és másfajta kapcsolata tud lenni, és a kiáramlása is , szétáramlása isegész más, és az vdna a jó, ha sok értelmes és jó mühely lenne, és ezek tulajdonképpen egyvilágitóláncként fognák körül a magyar szellemi életet.

Somogyi József azt mondta, hogy van néhány rögeszméje, amit nagyon szívesen elmondana, átadna, közölne velünk..Hát talán kötődik a kérdéskörhöz,

- Én nagyon zavarban vagyok,mert nem tudom, hogy hogysem, ebben a nagy könyvsodrásban, ami elárasztt bennünket, ez a könyv elkerülte.a figyelmemet, nem vettem meg, nagyon szé gyenlem, de most itt az előadás előtt, nagyon tudatosan nem akartam beleolvasni, mert Illyés Gyulát én annyira szeretem és tisztelem, hogy valószínüleg nem tudnék szabadulni a gondolataitól. Tehát lehet, hogy mást mondok, lehet, hogyha véletlenül azonosat mondok, akkor nagyon bol dog vagyok, mert mint mondottam, nem olvastam. Én azt hiszem, hogy tud kötődni a mához, kell is kötődni a mához. Lehet,hogy szentimentális, és lehet, hogy tulzott,amit mon dok, de nem hiszem. Én annyira meggyőződésem, hogy a népmüvészet, a nemzeti lét,a nemzeti tudat, nagyon bonyolult és sokrétüen összetett világában egy olyan pillér, amelyet feladni nem lehet, mert én azt hiszem, ha egy nép a multját feladja, akkor vége van. Ha most a népmüvészetben, a népi müvészetben, rengeteg érzelmi, értelmi,magatartásbeli, nyomoruságbeli, gondolat akkumulálódott, és én azt hiszem, hogy egy haladó multra mindig érdemes épiteni. Mert azéletet, főleg a szellemi életet, soha nem lehet elölről kezdeni, azt csak folytatni lehet. És ezért hiszem, hogy meglehettalálni azokat a tázisokat, azokat apilléreket, aholigenis tud kötődni a mához, persze nem valami piros-fehér-zöld pántlikás müvé dologra gondolok. És itt hadd kalandozzak egy picikét, itt a sárgatrikós ur, aki Veszprémben, bocsánat az urat nem peoratív értelemben mondom, csak hirtelen jött a számra! Ha annyi értelme voltvelemi létének, ha visszaemlékeznek a nézők, talán azt mondta, hogy kerestem a népies motivumokat, és eljöttem Veszprém be és megtaláltam a népi motivumoka t. Akkor érdemes volt nem tudom hány kilométert utazniа,odamennie, mert nagyon lényeges ez a kis esbetü. Sokszor egy kis betün mulik sorsunknak nagyon perdöntő lényege. Aztán a másik, amit itt

szépitész mondott ki, megtaláltuk a ház gyönyörüségét. Engedték, hogy a ház gyönyörüsége hasson rá, mert miértszép, a minden, akár most itt a népmüvészet vagynépi müvészet alatt nem épitészetet értek, engedelmeskedik egysokkal magasabb belső törvénynek, engedelmeskedik, természetes, szép érzékének, logikájának, Itt szintén valaki,azt hiszemarról beszélt, hogy hogy van egyparasztudvar elrendezve. Hát még az istényleg megvan koncipiálva, anélkül, hogy erről tudott volna, hogy tér és koncipiálás, hogy hol hagyta meg a magról kelt szilvafákat, vagy akácfákat, ahova a teheneket kiköxtötte, vagy hol hagyta meg a diófát, hova tette le a malomkövet, arról már nem is beszélve, hogy az istálló és a ház milyen teret és hogy kapcsolódtakegymáshoz.Most a másik, amit itt a legelején mondottam, hogy a nemzeti tudatnak milyen pillérét jelenti, itt azért szeretnék egymondattal időzni! Ettől ugy nagyon sokanfélnek. Nagyon sokszor egy kicsit sandán nézik azokat, és itt ebben benne van a Te kérdésed is, amit kérdeztél, hogy a Ti izlésetek a jó, és a Ti izlésetek-e a magasabbrendü? Nem kell erre a gondolatra és erre a báziarasandán nézni, mertma nagyon sokszor használjuk a "hid" kifejezést,nemcsak olyan értelemben, ahogy itt az egyik kolléga a gyerekei és az utódai közötti hidat emlitette, de használjuk a népek közötti hidnak a fogalmát is, éppen Magyarország földrajzi adottságánálfogva, nagyon sok hidra szorul rá, és nagyon sok hidra van szüksége, és szüksége van,hogy ezek a hidak közlekedő tárgyak is legyenek, mert a hidcsak akkor hid, ha emberek mennek át rajta, különben épitmény. A ház is attól ház, ha humánummal, emberséggel telitett, ha használják. Ittis mondta valaki, hogy használni akarjuk, nem mutogatni. Mert, ha nincsenek benne emberek, akkorépület.Amost ez a hid, megvagyok róla győződve, a népmüvészetnek, anépmüvészet egy olyan hid is, melynépeket köt össze.Mert a szellemi lét nem ismeri akár a mesterségesen, vonalzóval, akár a természeti határokkal kitüzött határokat,országhatárokat, mert egy-egy etnikai vagy tájkörzetben azonos napot néznek, azonos flórát látnak, azonos épitőanyagokkal dolgoznak, tehát rengeteg kölcsönhatás van. Énnekem magamnak egy nagyon szép népmüvészeti gyüjteményem van,és nagyon érdekes, hogy az itt megjelenő napelem, a kapu fölött megjelenő napelem, rajta van az én présemen is, de mexicói trotemoszlopokon is láttam. Tehát anap, mintez a megfoghatatlan csoda, hát ez mindenütt megjelenik.

- Kadd utaljak vissza egy kb egy perccel ezelőtt mondatra, még mindig itt cseng a fülekben ez a falupusztitáskifejezés,ezt használta.

-Igen.

- Tulajdonképpen mit ért ezen?

- Tetapintatosan erre utalnam, amikor a Liliput-izlés, a Liliput országról beszéltem, a baj alapgyökere azthiszem az, hogy ez a Liliput-izlés, a magyar falut, a magyar tár sadalmat, a magyar népet, tehát a vidékről beszélek,kisebbségi komplexusokkal rakta , tette tele. És a kőr mégördögibb, mert önmagával pusztittattuk el a magyar falut, ahol még tilalom volt, éjszaka lerombolta. Mitől? Ettől a kisebbségi komplexustól, mert ezeket a csodapalotákat akarta felépiteni. És szivszorongva irigylem a szomszéd népeket, akár Jugoszláviát, akár Szlovákiát, akár Ausztriát, ahol például Ausztriábannemrégiben láttam, a leghipermodernebb belső tériberendezéssel, tehátnem a hütő, a napfényé sa fürdőszoba ellen beszélek, hát ostobaságvolna, felépültek ezek a nyaralók. Hallatlanul korrektül, emberségesen, illeszkednek a tájba. Tehát egyrészt a hegyek törvényeit elismerik, amik megváltoztathatatlanok,a hegyek megváltoztathatatlanok, az erdők, ha nem pusztitjuk ki, megváltoztathatatlanok, éstulajdonképpen nem utánérzések, nem valami anakronisztikus valamik ezek,hanemkövetik azoka t a nagy szénaszárító pajtáknak, amik fenn az almokon állnak, vagy ezeknek a hegyi épületeknek a belső lényegi törvényszerüségeit, és találják meg azokat a pontokat, ahol azért ebből egyértelmüen, félreértetetlenül 2o.szá zadi épület lesz. Erre még egymásik nagy példa, tudnék mondani, a finnek. Hát ezt nemsaak én mondom, hiszen mindenütt a Világon igy nézik őket, akik szintén a Lapp-földtől le, Helsinkiig megtalálták azokat az elemeket, amelyeket igenis a 2o. század épitésze feltud használni, korszerü, modern épitészethez, de követi a tájnak,a népnek az etnikai csoportnak a kialakult évtizedes, évszázados nagy alaptörvényeit, amiről a beszélgetésünk legelején is említést tettem.

- Müsorunk cime a Fiatalok órája. Tehát nézőink, szándékaink szerint elsősorban fiatalok. Mit tanácsolna,mit javasolna a fiatal nézőinknek? Szóval mi az ő teendőjük?

- Ne féljenek ettől a mult világától, nemminden rossz, ami régi. Most nem egy generációs dolog beszél belőlem, mert hálaistennek énnekem semmiféle generációs problémám nincs, mertén fiatalok között élek, én viccesenazt szoktam mondani, hogy én idősödöm, mert az anyakönyvi kivonatomat nem tudom megváltoztatni, de nem öregszem. És szeretném, hogyha elhinnék, hogy előttük is létezett világ. Nagyon sokmindent nekik kell feltalálni. Lehet, hogy nekik kell kitalálni! De legnagyobb dolog, ami rájuk vár, sok dolgot folytatni kell, kell az az élesés tiszta emberséges judicium, amiből kitudják választani az alapokat,

amire rátudnak építeni, mertlevegőbe nem lehet építeni!

- Legyen kedves nézőink műsorunk egyik záró gondolata, és a másik, találkoztak a gondolatok, legyen Illyés Gyuláé egymondatban, "Működő népmüvészet megmaradjon, illetve ujraéledjen! - ez tehát a népmilliók érdeke!

Befejezésül pedig hallgassunk népdalt, mégpedig Fajcsák Attila előadásában! Mit hallunk majd?

- Két nagyon vidám népdal lesz, amit a velemi alkotóknak ajánlok, akikkel én is szerettem volna együttdolgozni, de sajnos munkahelyi elfoglaltságom miatt nem tudtam részt-venni a táborban.

- Köszönjük szépen!

- - -

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 349-726
Somogyi József
DOLGOZÓK LAPJA
szobrászművész
1980 MÁR 30
1021

DOLGOZÓK LAPJA

A reprodukált valóság és a valóság művészete

Ünnepi kiállítás a Műcsarnokban

Reprezentatív és szokatlan kiállítás nyílt meg a napokban „Művészet és társadalom 1945—1980" címmel. Reprezentatív, mert e bemutató hazánk felszabadulásának 35. évfordulója előtt tiszteleg, és az MSZMP XII. kongresszusát köszönti. Szokatlan, mert a Műcsarnokba lépő látogató sokkal többet kap, kaphat, sokkal többet lát, láthat ezúttal, mint a korábbi, hasonló seregszemléken. A lényeg: a szocialista magyar társadalom épülésének és a szocialista magyar társadalom alapjain épülő művészet fejlődéstörténetének három és fél évtizedes íve tárul fel, a legfőbb eseményeket és vonulatokat jellemző összkép rajzolódik ki. Történelmünk és művészetünk tükre tehát ez a bemutató.

Átgondolt, alaposan kidolgozott terv szerint épült fel ez az összegző kiállítás. A nagy, rendszert teremtő szakasz évszámokkal lehatárolt: az első az 1945-től 1948-ig tartó, a második az 1948 és 1962 közötti, a harmadik az 1962 és 1975-ös évekkel jelzett időszak, és az utolsó az 1975-től napjainkig tartó esztendők. A kiállítást rendező team e négy időszakot egységes koncepció szerint jellemzi a felvonultatott dokumentumokkal, tárgyakkal és műtárgyakkal. Fotók, feliratok ismertetik a történelmi eseményeket a termek bal oldalán, míg a jobb oldalon három sávban plakátok, építészeti fotók sora, alattuk festmények és grafikák vonulata, s az alsó szinten iparművészeti alkotások és az ipari formatervező tevékenység által létrejött tárgyak, eszközök, berendezések darabjai láthatók. A történelmi tablókat egy-egy korhű, berendezett élettér, szobabelső szakítja meg, a műalkotások sorát pedig diafelvételeket felvillantó ablaknyílások. S e két fő vonulat között teret követelő alkotások sorakoznak: szobrok.

Nehéz dolga van a krónikásnak, már-már megoldhatalan feladatnak tűnik verbális eszközökkel megközelíteni e sokrétű, komplex, gazdag, s ugyanakkor mértéktartó anyagot felsorakoztató kiállítást. Hiszen itt egymás mellett láthatjuk az 1945 utáni újjáépítés jegyzőkönyveit, a ma már ódivatúnak, s valóban

Somogyi József: Martinász (1953)

korjelzőnek minősíthető Csepel motorkerékpárt, és Korniss Dezső, 1946-os keltezésű „Kantálok" című, elavulhatatlannak látszó festményét. S ha csak a műalkotásokat vizsgáljuk megállapíthatjuk: a közelmúlt magyar művészetének fő műveit vehetjük számba. Természetesen nem mindet, s nem is mindig a legjellemzőbbet. De Kerényi Jenő „Sátoraljaújhelyi partizánemlékmű"-ve (1948), Ferenczy Béni Petőfi-szobra (1948) és Martyn Ferenc „A fasizmus szörnyetegei" című vászna (1945) a felszabadulás utáni évek művészeti csúcspontjait jelölik meg. Ugyanúgy, ahogy a következő időszakban Somogyi József dunaújvárosi „Martinász"-a (1953), Szurcsik János „Kaszakalapáló" (1960) című festménye, vagy Kondor Béla rézkarcai is. A társadalom és a művészet fejlődésének újabb állomását jelzi Schaár Erzsébet kisbronza, Szalay Ferenc és Németh József festménye, Deim Pál reliefje, s ugyanezt az utolsó szakasz, a napjaink szerteágazó művészetét reprezentáló anyag, amelyből most csak néhány alkotót emelünk ki: a kerámikus Schrammel Imrét, a textiles Droppa Juditot, a szobrász Samu Gézát, a festő Kocsis Imrét, a grafikus Somogyi Győzőt. Az idézett nevek csak véletlenszerű kiemelések lehetnek, hiszen ezen a kiállításon minden bemutatott mű fontos, indokolt.

A hagyományos értelemben vett műalkotások mellett, a kiállítás harmadik és negyedik szakaszában egyre több a formatervezett tárgy. Diagnosztikai táska, rádió, tolmácskészülék, gyerekjáték, a házgyári konyhaprogram darabjai: prezentálva, hogy vizuális kultúránk színtjének emeléséért, a környezetalakításért, a tárgyi világ esztétikus kialakításáért erőteljes törekvések élnek. A művészet itt megtette már lépéseit, a társadalmon a sor, hogy befogadja ezeket az „alkotásokat". Egyszerűbben szólva: az esztétikus, szépen megformált tárgyakra, eszközökre szükségünk van, nem csak a kiállítótermekben szeretnénk találkozni a prototípusokkal.

A Műcsarnok utolsó kis kabinetjében művészeti könyvkiadásunk kötetei sorakoznak, az emlékezetes szakmai sikert aratott művek mellett a legújabb, a néhány hete az üzletekbe került sorozatok füzetei is itt vannak. Áttekintésük után még a vetítőterembe léphet a látogató; itt művészeti témájú kisfilmek peregnek.

Szakítva a konvenciókkal, minden bizonnyal kiállításrendezési korszakhatárt is jelszervezők és a tervezők. Művészet és társadalom 1945—1980 — hirdeti a cím, s ezt a hatalmas sugarú kört a kiállítás eredményesen, látványosan térképezi fel. Egyetlen dolgot hiányolhatunk; nincs katalógus.

A Műcsarnok április 20-ig várja látogatóit. Reméljük — s joggal remélhetjük — sokan lesznek.

Wehner Tibor

...pionír vetélkedő, ...zedék találkozója

...tainak a helyét, hasonlóképpen a Szovjetunió térképébe a hős városokat a pajtások. Diáról, képről, történelmi eseményeket ismerték fel. A gyerekek felnőtteket is zavarba ejtő tárgyi tudásról tettek tanúbizonyságot, s a sikerekben osztoztak az ugyancsak ifjúsági KISZ-klubba vonultak, ahol ugyancsak a hagyományokat ápolva rendezték meg négy nemzedék találkozóját. *Molnár Lajosnak*, a klub vezetőjének rövid megemlékezése és a pajtások műsora után kezdetét vette a '19-es veterán, a '45-ös párttagok, az '57-

Pillanatkép a vetélkedőről

jól felkészült pionírok is. Végül az elsőséget a Zoja Koszmogyemjanszkaja nevét viselő csapat szerezte meg.

A versenyzők kóla mellett vezették le a vetélkedés izgalmait, majd úttörők és pionírok, KISZ-esek és komszomolisták a közeli Váci Mihály es alapító KISZ-tagok, és az úttörők kötetlen beszélgetése.

Érdemes volt — mondták a rendezők a jól sikerült találkozó után, úgy látták érzelmileg sikerült közelebb hozni a gyerekeket a múlt megrázó eseményeihez.

— román —

...akeszi nyár

...oldani, hogy a kórházi ágyban már az „odakint"-el a hétköznapokkal törődjenek a betegek. Súlyos baleseteket elszenvedett emberek egészségét munkaképességét állították helyre köröttem. Sok megható jelenet játszódott le ágyam körül. Az évekig fekvő beteg Károly bácsi például újságolta, hogy járkál, a legyen a beteg ember könnyebb munkakörének. A mellettem fekvő fiatalembernek egyik keze nehezen működött, kerékpár-balesete következtében. Az orvosi kar valóságos pályaválasztási tanácskozást tartott, míg rájöttek, a beteg kéz nagyszerűen alkalmazkodik — egyebek között — gobelinek szövéséhez. A

Marada... a ko...

Komárom megye kongresszusi küldöttei közül — másokhoz hasonlóan — többen már a tanácskozás előestéjén bizonyos megbízatások várományosaiként tértek pihenőre. *Mokri Pál* elvtárs a szavazatszedő, *Kiss Imréné* pedig a jelölő bizottság jövendő tagjaként szerepelt a szóban forgó bizottság javasolt...i között. A héttőn 10 órakor kezdődött kongresszus idejével való takarékoskodás, címén ugyanis az egyes megyék, a fővárosi küldöttcsoportok megvitatták a kongresszus munkabizottságaira tett javaslatokat, hogy másnap a plénum — már csak a vélemények összesítése alapján — rövid szavazással döntsön ebben a kérdésben.

A felszólalásra jelentkezett küldöttek szereplés előtti „drukkját" *Veszprémi István* közelebbi ismerősei, szaktársai — más megyeiek is — derűt keltő javaslatokkal növelték. Miután megtudták, hogy az első napon Méhes Lajos után mindjárt ő kap szót, hiányolták róla az egyenruhát. Majd amikor bevallotta, hogy ilyennel ő nem rendelkezik, a nógrádiak, borsodiak — volták szép számmal egyenruhások — felajánlották neki hogy keresnek a termetére valót. Persze nem találtak! Veszprémi Pista azonban felszólalása révén még ismertebb ember lett, akit a hazai és külföldi újságírók egyaránt beszélgetésre kértek.

A kongresszus egyik megható színfoltja volt, amikor *Szépvölgyi Zoltán*, a mandátumvizsgáló bizottság elnöke a küldöttek párttagságának idejét ismertetve meleg szeretettel köszöntötte a 86 esztendős Hunya István nyugdíjast, a MEDOSZ elnökét, aki a KMP alap... óta, tehát 62

1980. julius 15. Televizió 2. 21,4o Vgné

TV-Híradó 2.

- A Budapesti Iparmüvészeti Muzeum gyakorta okoz kellemes meglepetést a látogatóknak azzal, hogy ujabb és ujabb kiállitásain kiderül, mi mindenből őriz raktáraiban más, ilyen szempontból gazdagabb országok mértéke szerint is figyelemreméltó értékeket. A ma délután, Somogyi József szobrászmüvészáltal megnyitott szecessziós üvegkiállitás, nem feltétlenül mennyiségével kelthet érdeklődést, hiszen 3oonál valamivel kevesebb tárgyból áll az egész gyüjtemény, hanem inkább azzal, hogy ebben a nem tul nagy gyüjteményben megtalálhatók a korszak legjelentősebb alkotóinak müvei. A szecesszió a századforduló müvészete volt, és később romlottformái, még hosszan-hosszan előbukkantak. Manapság sokan azt állitják, hogy ennek a sokszor tuldiszitettsége, keleties hatásokra fogékony irányzatnak napjainkban egyre erősödik a divatja. Azt gondolhatnánk tehát, hogy ez a kiállitás is az unosuntalan emlegetett nosztalgiahullám része. Azonban talán megkockáztathatjuk a vélekedést, hogy fontosabb dolgokat mond egy ilyen tárlat,

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésznek

mintsem, hogy a kicsit mondvacsinált felületes nosztalgia-hullám táplálója legyen. Hiszen nem valószinü, hogy a kiállitás látogatóinaka Millénium utáni esztendők után van nosztalgiája! Más lehet itt a vonzó. Visszapillantani például az üvegmüvészetnek abba a korába, amikor az alkotók kezdik éppolyan müalkotásnak tekinteni müveiket, mint akár egy festő, akár egy szobrász. És visszapillantani abba az időbe, amely a korábban teljesen különálló megmunkálási módokat, a fujt üveg és a kristályüveg stilus, és a többi diszitési módot egymáshoz szeliditette. És ezáltal, legalább is ebből a szempontból, amai müvegmüvészet szinte közvetlen elődje lett. Mindez most a legismertebb hazai és európai mesterek munkáit vizsgálható azIparmüvészeti Muzeum uj kiállitásán!

1978.XI.17.Televizió 19.3o
TV Hiradó

1021

- Rendkivüli ésritka esemény kiállitásaink történetében, hogy egyszerre két Kossuth-dijas müvész egy szobrász Somogyi József és Reich Károly grafikus müvész állitsanak ki, ez történik most a Mücsarnokban. En arra kérem önöket beszéljenek egymás müvészetéről, nem tudom ki kezdi szivesebben.

- Hadd korrigáljam magát egy picikét, én azt hiszem ebben nem az a rendkivüli, hogy két Kossuth dijas müvész, vagy nem Kossuth dijas én azt hiszem inkább az a kedves ebben a kiállitásban, hogy két olyan ember kerültössze, aki tulajdonképpen engedelmeskedik a saját maga belső törvényeinek, tehát ugy rajzol és ugy mintáz ahogy ő tud, és ahogy boldog, és várja azokat az impulzusokata nézők részéről, akik ezt elfogadják. Nem hisszük azt, hogy az a szobrászat, amit én csinálok, vagy az a grafika, amit ő csinál, vagy a rajz amit ő csinál és én örülök, hogy a magam módján azzal, amit tudok itt lehetek és ezeknek a képeknek rajzoknak lehetek most a társa.

- Ugyan éreztem, de soha ilyen meggyözően ezelőtt, hogy mind a kettőnk megnyilatkozása egy életérzésből táplálkozó.

- Ez a szépség a harmónia.

- Hát nagyobb részt és szeretnénk ha döntő módon ez lenne, de bizonyos körülmények folytán és egy bizonyos korba örömei mellett érik szomoruságok isaz embert, amit aztán tükröznek munkái.

- Az az igazság, hogy Somogyi Józsefnek, mint szobrásznak kötelező egy kicsit rajzolni. De nem tudom, hogy Reich Károlynak a grafikusnak volt-e már móga szobrot mintázni.

- Hát hogyőszinte legyek egy állandó és egyre fokozódó kivánság és nosztalgia van bennem a szobrászat iránt.

- Biztassuk erre Reich Karcsit én azzal hozzájárulok ehhez a vágyadhoz, hogy megajándékozlak téged egy kg szép méhviasszal, ami gyönyörü is és isteni szaga van, ugyhogy a szagolni és jó mintázni is jó belőle és biztos, hogy ennek és a harmadikként belőled biztos, hogy jó szobrok kell, hogy ebből kijöjjenek.

Ugyhogy legyen ez most egy ilyen dolog, hogy legközelebb én rajzokat állitok ki, te meg legközelebb érmeket, vagy szobrokat állitasz ki.

- Nagyon kedves vagy és köszönöm, de azért ne ijesszél engem, mert ahhoz még egy kis bátorság kell.

- Én azt hiszem, hogy ehhez csakjó egészséget és sok sikert kell kivánnunk és várjuk ezt a különleges kiállitást.

Somogyi János, festő

SOMOGYI JÁNOS Munkácsy-díjas festőművész tárlata ma délután nyílik meg az Egyesült Izzó ifjúsági klubjában.

–: Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1979. nov. 6.

Somogyi János, festő

□ MAI BOLGÁR GRAFIKA címmel nyílik kiállítás ma délután 5 órakor Békéscsabán, az Erkel Ferenc Múzeum Dürer-termében. Megnyitja: Somogyi János festőművész.

-:□ Mai bolgár grafika

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 9.

Somogyi János

SOMOGYI JÁNOS, Munkácsy- és SZOT-díjas festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás pénteken Vácott, a Madách Imre Művelődési Központban. A tárlaton már megvalósult művek, közösségi épületeket díszítő nagy méretű alkotások kicsinyített terveit, eredeti léptékű részleteit, anyagmintáit, dokumentumfotóit ismerhetik meg a látogatók.

Magyar Hirlap 1979/12/15/1o

Somogyi János festményei

Somogyi János mozaikja (Pécsi Orvostudományi Egyetem)

Somogyi János Munkácsy- és SZOT-díjas festőművész tárlatát a XIV. kerületi Amerika út 96. szám alatt október 13-ig láthatja a közönség. A kiállítást Bereczky Loránd művészettörténész nyitotta meg.

Somogyi János évek óta szervezi a Pest megyei Oktatási Igazgatóságon azon tárlatokat, melyek képző -és iparművészetünk jeles alkotóit mutatják be a népes hallgatóságnak. Komoly sikere van e sorozatnak, mivel nemcsak gyönyörködést okoznak a művek, hanem komoly szerepet vállalnak az ízlés- és tudatfejlesztésben, informálják megyénk tanfolyamokon, pártiskolán részt vevő dolgozóit vizuális kultúránk eredményeiről. Somogyi János ezúttal alkotóként mutatkozik be.

Tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán folytatta *Kmetty János, Pór Bertalan* és *Szőnyi István* tanítványaként, ösztöndíjas volt Bukarestben. Közel húsz kiállítása nyílt vidéken és a fővárosban.

Ezen a tárlaton Somogyi János elsősorban a Budapestre, Székesfehérvárra és a Pécsi Orvostudományi Egyetemre tervezett nagyméretű murális munkáit és mozaikjait mutatja be vázlatok és fotók segítségével. Ami monumentális méretű munkáit illeti, arról bizvást megállapíthatjuk — bátrabb lett Somogyi János vonalvezetése árnyaltabb egyéni stílusa. A geometrikus hálózat többrétűen érzékelteti és értelmezi is azt a bonyolult tevékenységet, melyet egy oktató-, kutatóintézetben folytatnak — a kép eszközrendszere ezzel egybevágó. Felületeinek politon örvénylése nem parttalan, bizonyos keretek között mozog a függőleges, vízszintes és átlós irányokban. Ez a tárlat Somogyi János műhelybeszámolója — nemcsak képességeit, hanem fejlődését is igazolja, előrehaladásának ütemét és intenzitását.

Losonci Miklós

— január elseje után. A vélemény jogos, valóban a korábbiaknál nehezebbek a termelési feladatok, de valahogy a szükségesnél, az indokoltnál kevesebb szó esik arról, hogy mindez nem hirtelen elhatározások — ezekből táplálkozó központi döntések — okozata, hanem *logikus kisugárzása a népgazdaság egy adott időpontra jellemző állapotának.* Nyersebben fogalmazva: ismert gondjainkon, egyebek között a hazai munka nemzetközi piacokon végbement leértékelésén csakis akkor lehetünk úrrá, ha a termelők *rákényszerülnek* a nehezebb feladatok vállalására. Amire riposztként érkezik a kérdésbe bújtatott vélemény: miért, az eddigi feladatok nem voltak nehezek? Azok voltak, bizony ám: *az akkori* követelményekhez, technikai, technológiai alapokhoz képest. S ez az, amiről nem szabad elfeledkezni.

Felemás állapotok közepette dolgozik a *Budai Tégla- és Cserépipari Vállalat,* hiszen gyárainak egy része korszerű, termelékeny, másik része viszont sok évtizedes technológiát őriz kényszerűen. Mégis: a nehezebb körülmények — s a gazdagabb technikai alapok — *meggyorsították* a munka hatékonyabbá tételét, egyebek között az élőmunka-ráfordítások mérséklését. Az évtized elején — a különféle típusú téglákat és a cserepet ún. áruegységben számolva — 11,8 óra kellett ezer darab termék előállításához, s ez az időmennyiség a negyedik ötéves tervben, tehát öt esztendő alatt 54 perccel csökkent. A jelenlegi középtávú program eddig eltelt *három* esztendejében ugyanakkor az időszükséglet 162 perccel apadt, tehát pontosan a háromszorosával az 1971 és 1975 között elértnek! Holott csak három évről van szó, s nem ötről, igaz, szorítóbbak a körülmények, a feltételek, mint akkor voltak. S ha a vállalat állni akar a lábán, igazodik az új környezethez; *a fennmaradáshoz nincs más lehetősége.*

Elkerülendő a félreértéseket: az előbbiekben olvasható tények nem arról tanúskodnak, hogy a vállalat *mindenben* a friss követelmények maradéktalan teljesítője, s erről azért sem tanúskodhatnak, mert ilyen vállalat egész egyszerűen nincsen. A nehezebb feltételek ellensúlyozásának *egyik* lehetőségét mutattuk csak fel a példával, azt igazolva: *az adottságok is mások ma, mint korábban, azaz nem csupán a népgazdasági igények mércéje magasabb, hanem kielégítésük alapjai is gyarapodtak.*

Nem felesleges ezt hangsúlyozni. A munkahelyek közhangulata jelentős termelési tényező, azaz ha ki-

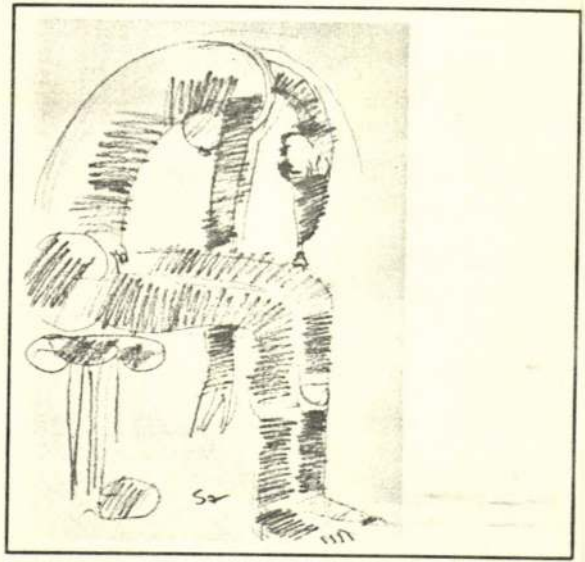

SOMOGYI JÓZSEF

Félszerfalván 1916. június 9-én született. Művészeti tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte 1936—1942. között. Mesterei Réti István, Aba-Novák Vilmos, Kontuly Béla és Kisfaludi Strobl Zsigmond voltak. Első kiállítását Budapesten 1946-ban rendezték, ezt követte az 1970. évi Velencei Biennálé, a budai Várpalotában 1971-ben és a Helikon Galériában (Bp.) 1972-ben rendezett kiállítása. Számos műve áll köztereinken. Kitüntették Brüsszelben 1958-ban (Grand Prix), Kossuth-díjjal (1955), Munkácsy-díjjal (1956), Érdemes (1967) és Kiváló Művész (1970) címmel, valamint a Munka Érdemrenddel (1976). A Képzőművészeti Főiskola rektora.

Lakcíme: Budapest III., Csillaghegy, Hegesztő utca 8.

Bohóc, 1978, patinázott gipsz, 125x80 cm

Egyedül, 1978, bronz, 30 cm

Megmérettél, 1978, bronz, 30 cm

Magyar vidrányati kiállítás Bp. 1978. Műcsarnok V.5-28.

1976. szept. 5. Petőfi 19.00 V Gné

Láttuk, hallottuk

Somogyi József szobrászművész

- És most néhány rendezvényre hivjuk fel Kedves hallgatóink figyelmét, amelyre a Képzőművészeti Világhét alkalmából kerül sor.

- A Világhét központi megnyitó kiállitását Szentendrén rendezik meg. Ez szeptember 18-án nyilik, Országos rajzkiállitás 1976 cimmel.

- A Pataki István Müvelődési Központban Budapesten, Lakástextil kiállitás nyilik textiltervező művészek munkáiból.

- Munkás-művész találkozóra kerül sor a Képzőművészeti Főiskola szabadtéri alkotómühelyében, az Epreskertben szeptember 20-25-e között. A beszélgetést Somogyi József szobrász művész, a Főiskola rektora vezeti.

- Következő adásunkbanrészletesebben is beszámolunk a Képzőművészeti Világhét eseményeiről.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1978 DEC 19

Somogyi József
szobrászművész

1021

6 DOLGOZ

Szobrok és grafikák

Somogyi József szobraiból és Reich Károly grafikáiból nyílt kiállítás Budapesten, a Műcsarnokban.

Képeink:

Somogyi József: Mihályfi emlékmű terv

Somogyi József: Kezek

OK LAPJA

A magyar tudomány arcképcsarnokából:

Bemutatjuk Szádeczky-Kardoss Elemér akadémikust

A kőzelmúltban — 75. születésnapja alkalmával — *Szádeczky-Kardoss Elemér* akadémikust a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Szocialista Magyarországért Érdemrenddel tüntette ki: több évtizedes, eredményes tudományos munkásságáért és békemozgalmi, közéleti tevékenységéért.

Szinte hihetetlen, hogy az életerős, fizikailag és szellemileg egyaránt friss, fáradhatatlan, nagyszerű tudós már 75 éves! Szádeczky-Kardoss Elemér a magyar földtudományok, (geológia, geokémia, geonómia) nemzetközileg is elismert vezető egyénisége.

Kolozsvárott született 1903-ban. Édesapja maga is neves geológus, a kolozsvári *egyetem* ásvány- és földtan professzora volt. Fia tőle örökölte széles körű természettudományos érdeklődését, a föld geológiai megismerésének vágyát. (*„Sokat jártunk kirándulni, mindig magyarázott, beszélgettünk, s én azon törtem a fejem: lényegében csak a föld legfelső szintjéről tudunk valamit. De mi van lejjebb?"*) Fiatalon azonban sikerrel megoldotta, a budapesti Eötvös Lóránd Tudományegyetem meghívásának eleget téve átvette az Ásvány-Kőzettani Intézet vezetését. Egyetemi tanári munkája mellett egyre behatóbb *geokémiai kutatásokba* kezismeréséhez. (*„1949-ben, tisztán elméleti úton, már meg tudtam határozni az egyes kőzetátalakulási fokokhoz tartozó nyomás- és hőmérséklet-értékeket. Azt láttam: minden összefügg. Így jutottam el a geokémiától a különböző földtudományok közötti összefüggésekig; az idő függvényében oldottam föl az ellentétekben való mozgást".*)

Mintegy tíz könyve, s legalább háromszáz tanulmánya jelent meg — a világ legkülönbözőbb nyelvein és tudományos folyóirataiban.

Angolul, franciául, németül beszél és ír, de olvas más nyelveken is. Két alkalommal kapta meg a *Kossuth-díj* első fokozatát: 1949-ben és 1952-ben. 1950 óta a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja 1953-ban a Munkaérdemrend arany fokozatának egyik első tulajdonosa lett.

Tudományos *ars poeticájáról* ezeket mondotta:

— *A tudomány összefüggéseket kutat. Ezek annál fontosabbak, minél távolabbi, minél szélesebb területeket képes összekapcsolni. Ér min-*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1978 DEC 8

Somogyi József szobrászművész

1021

Somogyi József szobraiból és Reich Károly grafikáiból nyílt kiállítás Budapesten a Műcsarnokban.

Somogyi József: Várlak

Somogyi József: Kezek

Somogyi József: Mihályfi-emlékműterv

FA-MIZ

Egy híján harmi

Háromezer cikk, kétszázmilli

Ugye, emlékeznek még a piros dobozos fogporra? És az Elida szappanra? És a Bagarol cipőkrémre? A „Finom légy, terpentines Flórát végy!" reklámszövegre és az Aszszonydicséret mosóporra? Mindezeket — s mi mindent még — forgalmazta hajdan, a Vegyianyag Nagykereskedelmi Vállalat salgótarjáni telepe, ahol immáron mosolyogva derülünk egyes cikkféleségek megemlítésén Gordos Imre igazgatóval, Kelemen Imre igazgatóhelyettessel és Hajek Sándorné ügyintézési vezetővel.

— Önök ugye, a reklámszövegek, a márkajelek változásából is észlelik a kor változásait?

— Hogyne! — bizonygatják. — Ám mindezek egyben a korszerűsödő, a külföldi vegyiparral is lépést tartó hazai gyártmányok versenyképességét is igazolják. Nem érvényesül már az a mondás, hogy új név, új csomagolás is „eladhat" régi árut. Az anyag tulajdonságának kell dominálni, semmi másnak.

— Igen — ellenkezem — ez a hivatalos álláspont. Mégis, jól dekorált, s azért mert fokésország „felségjelzésével" ellátott a cikk, esetenként hóbortszámba menő vásárlási kázt vált ki.

— A Fa-mizériára gondol?

— Arra is...

— Ez esetben nincs igaza. Az ezzel a márkajelzéssel elátott nyugatnémet szappanes illatszerkészítmények valóban világhírűek, hasonlóképp a svéd Jet cég áruihoz. Az áru adja el magát. Tény persze, hogy az ellenkezője is fennáll.

— Ezek szerint a magyar vegyipar készítményei minden tekintetben kiállják a próbát?

Hosszas magyarázat következik. Természetesen példákkal is fűszerezve. Hiszen tavaly ezelőtt mindenki csak holland mosóport volt hajlandó venni, mert „az aztán az igazi, a felülmúlhatatlan, a legjobb." S mi történt? A Tiszai Vegyi Kombinát Tomi-gyártmányai szépen, csendben, s talán végérvényesen kiszorították a piacról a más államok mosószereit. Mert ebben mi lettünk a jobbak.

— Beszélgetésünk elején említették: kétezerötszáz-, de inkább háromezerféle cikket forgalmaznak, s ezekkel kizárólagosan önök látják el a megye négyszázötven üzletét, boltját. Közülük mennyi az

Tessék választani! Üzletvezetők

— S mindez nem azért van, mert spórolnak a devizával?

— Nem! Említettük már: a hazai készítmények — legyen az festék, kozmetikai vagy háztartás-vegyipari termék, felveszik a versenyt, a külföldivel. Igaz, csak az utóbbi néhány esztendőben...

A Pest, Nógrád és Komárom megyét ellátó Vegyianyag Nagykereskedelmi Vállalat éppen mostanáig harminc éves, tarjáni telephelye pedig egy híján annyi. Ha nem volnának, meglehetős nehézségekbe ütközne az efféle cikkek beszerzése, de hát vannak. S mekkora fejlődésről számolhatnak be! Példaként, csak a havi forgalmuk húsz évvel ezelőtt, alig érte el a két és fél, hárommillió forintot, most pedig tizenhat-, huszonegymillió között ingadozik. Amihez az ünnepek nagyban hozzájárulnak. Hiszen csak egy húsvét, karácsony, vagy más ajándékozásra okot adó nagy névnap kell, s a boltvezetők máris megrendelésekkel árasztják el őket.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József, szobrász-

078 NOV 19

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP
művész

1021

Somogyi József szobrászművész és Reich Károly grafikusművész közös kiállítása pénteken nyílt a Műcsarnokban

könnyein keresztül felragyog a szivárvány.

Az asszony kimegy a konyhába krumplit pucolni, a férfi tovább olvassa, hogy a Kelet meg a Nyugat, az életmód, az erőszak, a presztízs meg a többi ...

...et, negyvenhatban kiásta a ha... negyvenhétben szőlőt és gyü... ...epített a helyükre, negyven... ...izlit és kecskét, negyvenkilenc... ...t, ötvenben egy törvénytelenül

Adósai vagyunk a sportnak?

1021

Beszélgetés Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésszel

A művészet és a sport kapcsolatáról kérdeztük Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművészt.

„Lehet, hogy adósai vagyunk mi, szobrászok a sportnak? Azt hiszem, jobban tudomásul kellene venni a művészet korunkbéli szándékait és akkor izgalmasabb párbeszéd alakulhatna ki." A Mester Kenuzó című kisplasztikája mindenesetre nemcsak az életművet, hanem a sportot is gazdagítja. (Interjúnk az 5. oldalon.)

ga, Sipőcz. Edző: Kovács József.

19. perc: Hatvanger lefejelte a labdát a kaputól 6 méterre álló Stefán elé, a jobbszélső azonban a jobb oldali kapufát találta el.

31. perc: Fél percen belül kétszer is nagy helyzetet puskázott el az Izzó az 5-ös vonalánál: előbb Varga, majd Valuch lövése akadt el a védőkben.

39. perc: Stefán 40 méteres átadását **Urbán** a bal oldalon lekezelte és óriási lövése után a labda bevágódott a bal sarokba: **1-0.**

54. perc: Hatvanger lyukat rúgott a kaputól 8 méterre — szerencséjére — Sipőczöt lesen találta az ajándéklabda...

Csalódást okozott az Izzó a két szomszédvár találkozóján. Idegenben is jellemző, gyors, nyílt támadójátékából az első félidőben szinte semmit sem mutatott. A Volán sem tündökölt, de a kritikus perceket sikerült átvészelnie és valamivel nyugodtabban igyekezett kapuját megmenteni — olykor nyolctagú védőfallal — a góltól. A második félidő képe alapján kétségtelen, hogy az Izzó az egyik pontot megérdemelte volna, de általánosságban meszsze elmaradt szokott formájától. Jó: Huszár, Márkus, Urbán, Hajdu, ill. Schuszter, Antal, Szűcs.

Pál László

Kazincbarcika—Komló 1-0 (1-0)

Komló, 500 néző. V: Nagy B. **Kazincbarcika:** Fülöp — Mochlár (Kiss a 87. percben), Tóth, Helgert, Szanyó — Fekete, Kálmán, Kendi — Koleszárik, Tamás Simkó a 40

Palanek, Gál I., Mater — Szeg (Zaharovics a szünetben). Gers már, Csurgó (Szentesi a 70. per ben) — Diósi, Molnár, Farka Edző: Szőke Miklós.

9. perc: a bal oldali szöglet zászlónál szabadrúgáshoz jutott BVSC. A laposan belőtt labd **Gál I.** rosszul találta el, és a l da a saját kapujába vágód **1-0.** (öngól)

19. perc: Aranyosi jobb old li szögletből laposan belőtt labd ját a berobbanó **Kindornai** est tében a jobb sarokba továbbíto ta. **2-0.**

22. perc: Farkas jobb oldalr kapu elé belőtt labdáját Pálink szögletre ütötte.

25. perc: Kindornai közeli k páslövését nagy bravúrral védte kapus.

38. perc: a BVSC kapuja el betörő Farkast, a védők együtte sen buktatták. A megítélt bünte tőt **Diósi** az elmozduló kapu mellett laposan a hálóba lőtte. **2-1**

67. perc: Gál B. hat méterrő alig fejelt a jobb kapufa mellé.

85. perc: Szentesi bal oldalró belőtt labdáját **Gál B.** közelről a jobb felső sarokba fejelte. **2-2.**

Az első félidőben a sokat mozgó BVSC-játékosok a szélekről laposan, a kapu elé belőtt labdákkal próbálkoztak és mindkét góljukat ilyen akcióból érték el. A második félidőben a Fűzfő többet támadott, de a szórványos vendégtámadások veszélyesebbek voltak. A játék összképe alapján a vendégek megérdemelten szerezték meg az

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 11
Telefon: 337-748, 340-726
1076 ÁPR — 3
NÉPSPORT
Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

XXXIV. 79. • 1978. április 3.

Adósai vagyunk a sportnak?

Beszélgetés Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésszel

Sportnyelven szólva ez már a negyedik kísérlet. De a látogatót most is balsejtelmek gyötrik. „A Mestert az előbb láttam kimenni az épületből egy küldöttségfélével..." Valóban. Hátul, az Epreskert mélyén embergyűrű közepén áll, valaki magyaráz, ő figyelmesen hallgat, mosolyog, kezét kopott zöld lódenja zsebébe dugja, göndör-szürke hajába belekarmol a szél, aztán búcsúzik, kézfogások, megy keresztül a kerten, válla picit előregörnyed, mint az olyan emberé, aki egész életében nehéz terhekkel birkózott. Megyünk a műterem felé, ez a rövid séta éppen hogy elég *Somogyi József* életének elmondására — címszavakban. 1916-ban született a mai Burgenland területén fekvő Felsőrfalván, festőnek indul, szobrász lett, Kisfaludi Strobl Zsigmond tanítványa volt, előbb tanár a Képzőművészeti gimnáziumban, majd a Képzőművészeti Főiskolára kerül, amelynek ma rektora; Kossuth-díjas, Munkácsy-díjas. Kiváló művész; országgyűlési képviselő. Aki nyitott szemmel jár ebben az országban, köztéri szobrait el sem kerülheti: a Martinász Dunaújvárosban, a Petőfi Pápán, a Dózsa Cegléden, a Szántó Kovács János Hódmezővásárhelyen, a Zrínyi Szigetvárott, a felszabadulási emlékmű Salgótarjánban... Es — legyünk elfogultak! — a lovacskázó gyerekek a Népstadion előtt.

Már a műteremben, a nylonnal bebugyolált *Megfáradt bohóclány*, a formálódó *Sütő András*-fej, vázlatok, szoborskiccek, falra írt telefonszámok, szobornak kínálkozó favázak társaságában. A festői rendetlenség itt nem jó szó. Ez szobrászi rendetlenség, amelyben a RÉND születik. A test kényelmét szűken mérik, de a gondolat szárnyalhat, hisz' az agyag amúgy sem szereti a fecsegést.

— A sport nemcsak a lovacskázó gyerekeket köszönheti a Mesternek. Az ötvenes évek elején több, sport témájú kisplasztikát is alkotott, mint például a Gerelyvető, a Gyorskorcsolyázó, ez az érdeklődés azonban később megszakadt, a sport ma már nem téma művészetében, és ami furcsa, hogy meglévő sportszobrai is eltűntek, ma már alig fedezhetők fel valahol.

— Az ötvenes években valóban kíváncsi érdeklődéssel fordultam a sportmozgások felé. A mozgásban lévő emberi test rengeteg formai lehetőséget ad a szobrásznak, szükségszerű, hogy felkeltse érdeklődését. Saját tapasztalatból tudom azonban, hogy van egy ősi, nagy pör — hadd legyek ennyire túlzó! — a képzőművészetben az alkotók és a sportemberek között, ami akadályozza a gyümölcsözőbb kapcsolatokat. A sportemberek túlzó módon kérik számon a művészettől az ábrázolt sportmozgások stiláris, hogy úgy mondjam: szakmai pontosságát, és ezt nem mindig tudja, nem mindig akarja és nem mindig szereti követni a művész. Hiszen minden, ami szoborrá válik, már a kép és a szobor törvényszerűségeit is magában foglalja, sőt azt elsősorban. A sportmozgás annak idején nekem is csak ürügy volt. Az élet egyik legnagyobb adományának én az emberi szépséget tartom, és a sport a harmonikus emberi szépségnek egyfajta természetes gyűjtőmedencéje; egy szépen mozduló emberi test pedig elkerülhetetlenül vágyat ébreszt a szoborcsinálásra. Nos, velem az a furcsa dolog történt, hogy amikor megmintáztam a szobraimat, ezek a szakmai zsűrinek tetszettek, a sportzsűrinek viszont nem. Az 1952-es olimpia idején Magyarország Sport a szobrászatban címmel kiállítást rendezett Helsinkiben, én is erre készítettem említett sportszobraimat, de ezek végül itthon maradtak. Engem azonban, úgy látszik, valamiképpen „kárpótolni" akartak, mert én kísérhettem el a kiállítást. Így résztvevője lehettem a helsinki olimpiának, ami személyes, nagy élményemmé vált. Sok nagyszerű diadalt szurkoltam végig a nézőtérről.

— A múltkoriban egy rádióbeszélgetésből megjegyeztem egy félmondatát: mindenben a vizuális élményt keresi, még egy koncertet sem csupán hallgat, hanem — néz. Akkor pedig a sport egyenesen tobzódó vizualitás.

— Éppen ezért én az olyan sportokat szeretem, amelyek mozgásukban okoznak gyönyörűséget. Ilyenek például az evezős-sportok, a jégsportok, a torna, ezért szeretem annyira a táncot is. Egyáltalán mindent, ahol az ember meri megmutatni magát. A vízi sportokat említettem. Ebben a legjobban a kenuzó figurája ragad meg, ahogy kimagaslik hajójából, gerincívét csavarva-feszítve szinte önmaga ellenpontozza testét. Csináltam is egy ilyen kisplasztikát, de végül nem öntettem ki. Tudja, ezekkel a kísérletekkel, ötletekkel, de gyakran még kész szobrokkal is úgy vagyok, hogy ha valamilyen módon megszakad velük a kapcsolatom, akkor többé nem érdekelnek, nem őrzök róluk képeket, sőt, nem ritkán magam selejtezem ki őket. Persze, ezt nem azért mondom, mintha a sporttal általában szakítottam volna, és azt is meg kell mondanom, hogy rám cseppet sem jellemző, hogy valaminek a sikertelensége elkedvetlenít. Az élet minden területén, legyen az művészet, sport vagy tudomány, egyébként is az a nagy alapképlet, hogy az ember ismerje fel a saját belső törvényeit, és tanuljon meg aszerint élni. A siker kulcsa kicsit az is, hogy ki mennyire hisz ezekben a törvényekben és mennyire tud engedelmeskedni nekik. Úgy gondolom, a kiemelkedő sportteljesítmény is alkotás, a tehetség és a jellem ötvözése, belső teremtés. Úgy szoktam mondani: ezekhez a pályákhoz, mint amilyen az enyém is, egy kerékkel több kell, amin, persze, nem bolondériát értek, hanem valamiféle megszállottságot, hitet, hogy ezt kell csinálnom.

— Említette Helsinkit, mint sportélményt. Nem adott ez vajon szobrászi élményeket is?

— Nézze, akkoriban nagyon erősen éreztem azt a korábban említett kettősséget a sporttémákkal kapcsolatosan. De talán mindez nem is lett volna olyan fontos, ha kint Helsinkiben a látványélmény mellett sikerül megtalálnom a szóváltás örömét. Egy szobrász különös jelfogó rendszerrel jár a világban. Érzékeny minden szobrászi gondolatra, mindenre, amiből szobor lehet, vagyis plasztikai képzetek raktározódnak el benne. De ugyanakkor olyan ember is vagyok, aki szeretem ismerni azokat, akikkel együtt élek a földön, és még inkább azokat, akiket megformázok. Úgy is mondhatnám: nekem a modell egyben intellektuális társ, vagyis szükséges, hogy számomra emberi tartalmat is közvetítsen. Helsinkiben ezzel maradt adósom a sport, igaz, nem kutattam, hogy milyen okokból. Pedig kerestem a kapcsolatokat, valósággal provokáltam a szóváltást, a véleménycserét. Biztos, hogy az is lehangolt, hogy az egész küldöttségben egyetlen olyan versenyzővel akadtam össze, aki megfordult a múzeumban, aki nekem, a szobrásznak fel tudta hívni a figyelmemet valamire, amit érdemes megnézni. Mondhatnám a nevét, de nem akarok neveket említeni. És azt az élményemet is félve hozom elő, hogy mit éreztem, amikor az egykori aranycsapat egyiptomi útjáról készült dokumentumfilmet néztem, és a kamera megmutatta, hogy miközben az idegenvezető Luxor csodáiról magyaráz, az egyik játékos egy kövecskét rugdos elmélyülten. Persze, lehet, hogy ez azért maradt meg bennem, mert akkoriban a vágyaim netovábbja volt eljutni ezekhez az építészeti, szobrászati csodákhoz. De azért makacs ember is vagyok, még jóval Helsinki után is el-eljárogattam például a tornászlányok edzéseire. Nagy Jenőnétől kértem erre lehetőséget, de valahogy ott sem alakult ki olyan beszélgetős kapcsolat, ami nekem, úgy látszik, kell a szoborkészítéshez. Akiket ott láttam az edzőteremben, szép emberek voltak, de valahogy elérhetetlenek. Ámbár az is lehet, hogy nekik viszont én nem voltam több egy bámészkodó pasasnál.

— Gondolom, az ebből adódó veszteségen kár volna utólag meditálni. De azon talán érdemes gondolkodni, hogy például az antik világgal szemben mintha mindinkább kiszorulna a sport a művészetek birodalmából.

— Erre egyszerű a magyarázat: ma más a művészet irányulása, mint az ókorban volt. A testét edző ember akkor talán jobban az élet centrumában állt, ami megint nem értékítélet. De a görög szobrászat is megkereste azokat a plasztikai lehetőségeket, amiben a szobrászati megoldás dominál. Hogy aztán a Diszkoszvető például stiláris-an is pontos, már ami a mozdulatot illeti, az a mondanivaló lényegéből is adódik. Annak a kornak a művészete az egyedihez való eljutást ünnepelte, míg a művészet ma inkább általánosít, a modern szobor természetesen mai, de kicsit időtlen is. Amikor Helsinki után felvetődött, hogy az olimpiai bajnokokat meg kéne mintázni, nekem az egyik úszónő szobrát kellett volna elkészítenem. Az ötletet végül elvetették, bár előtte gondolkoztam a megvalósításon, és úgy véltem, az egésznek csak akkor lehet értelme, ha abban a szoborban nem egy úszóbajnokot ábrázolok, hanem magát az „úszóságot" tudom valami módon megfogalmazni. Valahol itt a lényeg: ha egy szobor a sport élményét, sportos asszociációt tud ébreszteni, akkor az sportszobor, függetlenül attól, hogy a szoboralak tökéletesen jól fogja-e a gerelyt, vagy sem. Furcsa dolog különben ez a valósággal, a hűséggel. A Parthenón frízén látható csodálatos, dinamikus lófigurákat német művészettörténészek megpróbálták szembesíteni a valósággal — ilyenre is csak ők gondolhatnak! — fotósorozatok százait készítették el vágtató lovakról, aztán mozdulatról mozdulatra végigelemezték. Kiderült, hogy a valóságban jóformán nincs egyetlen beazonosítható mozdulat sem. Egy-egy fotópillanat csak a megdermedt mozdulatlanságot adja, a frízen viszont vágtatnak azok a lovak. Végül is mi a szobrászat? Térben és formában megfogalmazott gondolat. Vízszintesek, függőlegesek, dinamizmus, pozitív és negatív formák rendje. Ugyanez a sportmozgás is. Lehet, hogy adósai vagyunk mi, szobrászok a sportnak? Azt hiszem, jobban tudomásul kellene venni a művészet korunkbéli szándékait, és akkor izgalmasabb párbeszéd alakulhatna ki.

— A párbeszédet azért a sport is sürgeti. Jó példa erre az immár hagyományos Ezüstgerely pályázat. Tagadhatatlanul érdeklődést kelt a művészek körében, és figyelmet a sportberkekben, s nyilván a puszta alkalomteremtéssel is kaput nyit.

— Így igaz. Én is biztatom tanítványaimat, ha látok bennük ilyesfajta érdeklődést, mondanivalót. Általában az a megfigyelésem, hogy most azok a szobrászok fordulnak szívesebben a sport felé, akiknek naturalisztikusabb a formanyelvük. Tágítani kellene a kört; a művészet és a sport is nyerne vele.

— Szeretném szebben megfogalmazni, de nem tudom: Ön közéleti érdeklődésű, társadalomban gondolkodó ember, aki az életének nagy részét fiatalok körében tölti, mit gondol a sportnak, a testedzésnek a társadalomban, a fiatalok nevelésében betöltött, betöltendő szerepéről?

— Nagyon fontos helyen tartom számon, és nemcsak egyszerű egészségmegőrzési szempontból. Önfegyelem, akaratfejlesztés, mozgáskultúra, a sport ezt a hármat is szolgálja, s nem is akármilyen mértékben. A magam életében gyermekkori sportélményeimet például sosem feledem, de versenyvágyam sose volt és idegenkedem a kitenyésztett embertől. A korcsolyázást, a nagy dunai úszásokat, evezéseket azonban ma is őrzöm. Volt egy kajakom, meg egy öreg halászladikom, főiskolás koromban pedig még vívni is tanultam egy rövid ideig. Mindez később elmaradt, de az élmények elraktározódtak bennem. Azt hiszem, tiszta őszinteséggel mondhatom, hogy szeretem a sportot. Elsősorban azokban a sportolási módokban hiszek, amiket intellektuális töltettel csinálnak. Úgy mondanám: Kincsemet, a csodalovat megbámulom, de a ménest szeretem. Vagyis nem a csúcsteljesítmények kötnek igazán magukhoz, hanem az ember és kifejezésmód találkozása, az esztétikai élmény. A sportnak ezt a funkcióját nagyon erősnek érzem. Például az esti tévétornának az csak az egyik része, hogy az emberek csinálják, az is fontos, ha nézik. Gyönyörködnek a mozgás esztétikumában, mert a mozgás művészete is az önkifejezésnek egyik gazdag lehetősége.

Kocsis L. Mihály

Apróhirdetés

VEGYES

Parketta-, padlócsiszolást, világos lakkozást azonnalra vállalok. — Basa, 278—174.

Bélyeggyűjtemények vétele készpénzért! Szakcsa B. József bélyegkereskedő Budapest, 1137 Katona J. u. 2/e. Telefon: 129—350. A Nyugatitól egy percre!

Menyasszony! Esküvőre! Exkluzív ruhakülönlegességek kölcsönzési boltja. XIV., Dózsa György út 39.

Arcapolás férfiaknak. Szeplőt, pattanást eltávolít, Kőszegi kozmetika, Bp., Ferenc körút 19.

JÁRMŰ

Autóhűtők, fűtőberendezések szakszerű javítása. Wieher, 1066 Desseffy u. 7. Tel.: 124—868.

ZALAHUS

Új fűszerezés, új íz!

RADIO, TEVE

Hétfő Rádió. Kossuth-adó. 22.10: Sporthírek.

Televízió Budapest. 8.15: Tévétorna. 11.55: Magyarország—NSZK ökölvívó-mérkőzés. Közvetítés Szolnokról. 18.50: Tévétorna. Jugoszláv tv. II. 20.25: Sport karikatúrában.

Kedd Rádió. Kossuth-adó. 22.10: Sporthírek.

Televízió. Budapest. 9.48 és 19.20: Tévétorna.

★

Telefontestnevelő (176—166). Hétfő—kedd. A TeTT mikrofonjánál: Kovács Péter válogatott kézilabdázó. A világbajnokság utáni hangulatról, továbbá arról beszél, hogyan lehetne népszerűsíteni a kézilabdázást.

IDŐJÁRÁS

A Meteorológiai Intézet jelenti. A várható időjárás hétfő estig. Időnként erősen megnövekszik a felhőzet, ismétlődő záporok, egy-két helyen zivatar is várható. Az északkeleti szél többfelé megélénkül. A hőmérséklet kora délután 12—17 fok között várható.

KÖZLEMÉNYEK

A MAFILM filmszerephez, nyári forgatásra, keres 14—20 év közötti fiúkat, akik lovagolni és vívni tudnak. Jelentkezést fényképes levélben a MAFILM, XIV., Lumumba u. 174. sz. címre kérjük, „Rab ember fiai" produkció megjelöléssel.

Az ünnep miatt megváltozott munkarendre tekintettel a Budapesti Atlétikai Szövetség legközelebbi szövetségi napját kivételesen csütörtökön, április 6-án tartják meg a szokásos 19 órai időpontban.

Váratlanul elhunyt Tolvaj Béla, a Gránit SE 43 éves elnöke, aki közel két évtizeden át volt eredményes munkása a sportmozgalomnak. Temetése április 6-án, csütörtökön 15 órakor lesz a kispesti újtemetőben.

VÍVÁS — BUDAPEST NEMZETKÖZI TŐRBAJNOKSÁGA

Lengyel győzelem

Döntő — magyarok nélkül

NÉZŐK ÉS „NAGY NEVEK". Vasárnap — a tv-közvetítés ellenére — már valamivel többen voltak kíváncsiak a Sportcsarnokban Budapest nemzetközi bajnokságának döntőjére, mint az előző napon. Nem véletlenül! A férfi tőrözők 134 főnyi mezőnye minden várakozást felülmúlt. Olimpiai és világbajnokok egész kis csapata lépett pástra, s jellemző a nagy küzdelemre: mégsem sikerült valamennyiüknek a döntőbe jutás.

MAGYAROK. A 62 hazai versenyző — akik 12 ország vívóival vették fel a harcot — közül a 32-es táblára még tízen verekedték fel magukat. A következő „körben" azonban már csak négyen maradtak versenyben, a döntőbe jutásért pedig csak Kovács Gy. vívhatott. Bravúrja — legyőzte az olasz Borellát — után azonban a Budapest-bajnoki cím védőjével, a francia Flamenttal már nem boldogult. A vigaszágon sem kísérte nagyobb szerencse (10:5-re kikapott a lengyel Wojcziehowskitól, így magyar résztvevő nélkül kezdődött a döntő. Kovács azonban így is elnyerte a legjobb magyar tőrözőknek felajánlott Tilly Kupát.

NÉVSOROLVASÁS. Hű képet kaphatunk a döntő mezőnyének erősségéről, ha névsort olvasunk — a kiesett világdiaszisokról. Nem került be a legjobb hat közé a montreali olimpiai bajnok, Dal Zotto, az ugyancsak olasz Borella, a román Tiu, az ifjúsági világbajnok olasz Numa, hogy csak a legismertebbeket említsük.

— *Nagyon szerettük volna, ha legalább egy magyar döntőbe jut* — mondta Murai Antal, a Budapesti Vívó Szövetség elnöke. — *Célunk azonban elsősorban az volt, hogy összehozzunk egy Világ Kupa A-kategóriás versenyt,* s Budapesten legyen kitől tanulniuk a magyar tőrözőknek. Rájuk fér...

DÖNTŐ. A három lengyel tőrvívó kezdte a döntőt — egymás ellen. Martewicz mindkét honfitársát legyőzte, sőt csak a szünetben két győzelmet szerzett francia Flament tudott vele lépést tartani. A francia vívó azonban Sypianiewski, majd Wojcziehowski is legyőzte (5:4), így Martewicz egy vereséggel megszerezte a győzelmet.

Érdekesebb eredmények. I. forduló: Szabó—Somodi 10:9, Demény—Denogaret (francia) 10:8, Flament (francia)—Jablonski (lengyel) 10:2, Tiu (román)—Komatits 10:7, Borella—Czakkel 10:6. **II. forduló:** Sypianiewski (lengyel)—Szabó 10:7, Wojcziehowski (lengyel)—Demény 10:8, Flament—Tiu 10:6, Kovács Gy.—Borella 10:9, Numa (olasz)—Dal Zotto (olasz) 10:7, Kuki (román)—Kovács L. 10:8, Robak (lengyel)—Benoit (francia) 10:2. **A döntőbe jutásért: Wojcziehowski—Sypianiewski 10:8, Flament—Kovács 10:8, Kuki—Numa 10:9, Bemrews (NDK-beli)—Robak 10:6. Vigaszág. A döntőbe jutásért: Martewicz (lengyel)—Tiu 10:8, Sypniewski—Dal Zotto 10:6.**

Budapest nemzetközi férfi tőrbajnoksága: 1. Martewicz (lengyel) 4 gy., 2. Flament (francia) 3, 3. Kuki (román) 3, 4. Wocziehowski (lengyel) 2, 5. Sypianiewski (lengyel) 2, 6. Bemrews (NDK-beli) 1.

Ferencvárosi lakosok, figyelem!

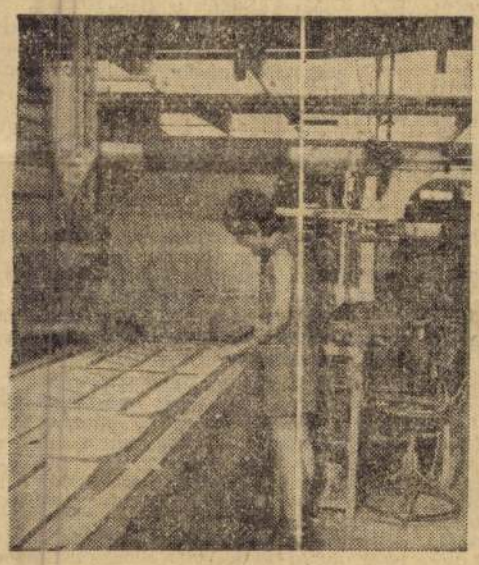

Tiszta, könnyű **fizikai munkára** (exportra készülő gumimatracok gyártására) **felvesz** 16 éves kortól **női** és 18 éves kortól **férfi dolgozókat** a

TAURUS CAMPINGÁRUGYÁR
(Pálma)
1450 Budapest IX.,
Lenhossék u. 3.

Érdeklődni és munkára jelentkezni lehet a gyár munkaügyi osztályán.
Telefon: 140—860

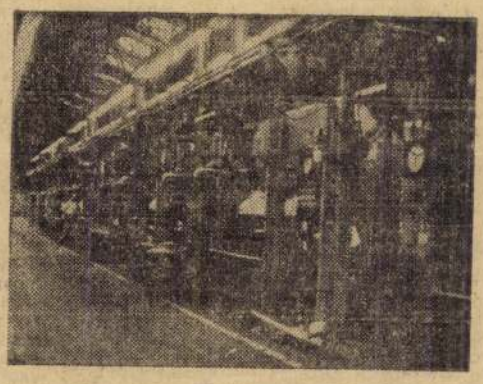

Taurus

A Taurus Abroncsgyár

FELVESZ férfi, női SEGÉDMUNKASOKAT, akik a 18. életévüket betöltötték, valamint vegyipari, gumijavító és csőszerelő SZAKMUNKASOKAT.

Dolgozóink részére lehetőséget nyújt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-725
Somogyi József,
SOMOGYI NÉPLAP
Kossuth-díjas szobrász-művész.
1978 JUL 5
1021

BOGLÁRI KÁPOLNATÁRLATOK

Az érzékeny teremtés közös jegyei

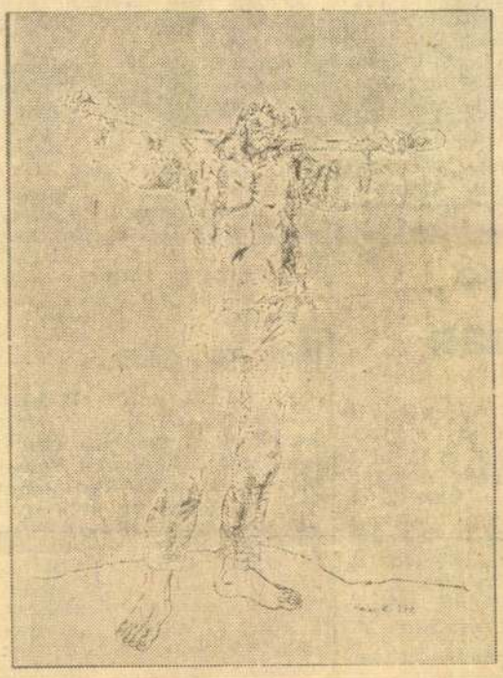

Reich Károly: Pásztor.

Somogyi József: Diana.

Grafika és kisplasztika, sík- és térábrázolás, két szuverén világú művész — *Somogyi József* és *Reich Károly* — találkozása a boglári kápolnatárlatok új kiállítása, mely augusztus elsejéig tekinthető meg. A különbözőségek találkozásában — azt, hogy mindkét művészt Kossuth-díjjal tüntették ki munkássága elismeréséül, ne vegyük a hasonlóság fogalma alá — mi az, ami mégis egymás mellé rendeli e műveket? Erre kerestem először választ a balatonboglári Kék és Vörös kápolnában, ahol könnyű lenne arra hivatkozni, hogy a belső terek varázsa palástként öleli át a kiállított műveket. Bizonyára ennek a megragadó hangulatnak is szerepe van abban, hogy a grafika »elmozdul« a szobor felé és viszont...

Reich Károly és Somogyi József művészetének is vannak érintkező pontjai, *a művek lényegéből az érzékeny teremtés közös jegyei olvashatók ki.* Reich Károly téli kaposvári kiállítása, illetve tavalyi balatonszemesi tárlata már alkalmat adott arra, hogy betekintsünk rajzművészetébe. Líraisága, szimbolikus tartalmú lány- és lórajzai, gyerekeknek szánt művészi igényességű illusztrációi valóban az érzékeny teremtés gyümölcsei. Somogyi József kisplasztikái mások, mint ismert köztéri alkotásai. Szinte mindegyik köztéri alkotására az a jellemző, hogy botránykőnek számított, amíg nem szokták meg különös *Dózsáját, Szántó Kovácsát,* lovas *Zrínyijét*... A Kortárs 1972. évi egyik számában *Vadas József* új Dózsa-szobráról jegyezte meg:

— Somogyi József művészetének épp az a fő ereje, hogy a szobrászat eszközeivel képes kifejezni kifejezhetetlennek látszó gondolatokat. Nevezetesen: Dózsa és népének örök szövetségét.

Kisplasztikáit elsősorban a líraiság jellemzi, szinte érzékeny bőrfelületként jelenik meg előttünk a szobor bronzteste. Az elődök példájából éppúgy merített — a görög, az egyiptomi, az asszír, az etruszk, az indiai szobrászatból —, mint kortársai eredményeiből. *Giacometti,* a most éppen nyolcvanéves *Moore. Manzu* művészete áll hozzá közel. És a klasszikus, a mai zene...

1971-ben, miután Magyarországon is bemutatta a velencei biennálén kiállított műveit, ezt írják róla: »Somogyi fölérkezett már alkotóművészete delelőjére«. S talán épp ez az írás — a Művészet egyik cikke — említi, hogy Somogyi Józsefről igényes album, kötet készül. Hiába kerestem Somogyiról ilyen munkát, nem találtam a megyei könyvtárban sem, ahol pedig pontos bibliográfiát vezetnek a megjelent művekről. Cikkek, elemző méltatások találhatók csak róla — mindez nagyon kevés ahhoz viszonyítva is, hogy az övénél szűkebb keresztmetszetű munkásságnak is kijárt már művészeti tanulmánykötet. Erre is érdemes újfent fölfigyelni, ha nem tartozik is ez a boglári kápolnatárlatok tanulságai közé...

Somogyi kisplasztikái olyannyira rokonok egymással, hogy a különböző témák sem választják szét őket. Ezt egy példával szeretném igazolni. A *Musici di Roma* hangversenye ihlette a művészt arra, hogy elkészítse a *Csellós* című alkotását. A lány és a hangszer szinte két élő alakként jelenik meg előttünk. A *Harcos* szobra fenséges férfiasság, a hangszert egy pajzs, a vonót egy kard helyettesíti...

Külön is kell szólnunk a boglári kápolnatárlatok újabb kiállításának rendezéséről, mely aláhúzza Reich és Somogyi közös vonásait. *Kratochwill Mimi* az eddigi sikeres boglári kiállítások rendezőjeként újabb bizonyítékot szolgáltatott arra, hogy milyen fontos szerepe van a rendezésnek a kiállítási anyag bemutatásában.

Horányi Barna

SPORT

A

Félidő az ökölvívó csapatbajnokságban

Amikor a Bp. Honvéd—H. Kun Béla SE ökölvívó mérkőzésen a nehézsúlyúaknál eredményt hírdettek (összességében a fővárosi együttes 20:2-re lelépte a kiskunfélegyháziakat), véget ért a most már igazi ökölvívó csb első félideje.

Ismeretes, hogy a MÖSZ sok-sok próbálkozás után írta ki, hat csapat részvételével, a régi rend szerinti csapatbajnoki versenyeket. Ettől a bajnokságtól ugyan senki nem várt csodát, de talán azért a mostani versenynél mégis valamivel többet remélt az ökölvívó tábor. Bizonnyal a sportág szövetsége is.

Az első sorozat — a várakozásnak megfelelően — a Bp. Honvéd 100 százalékos sikerével ért véget. Azt mindenki tudta, hogy a piros-fehér gárdának ma a csapatbajnokságon nincs egyenrangú ellenfele. Mégsem lehet maradék nélkül dicsérni a tavaszi bajnokot. A Honvéd nem csillogtatott meg olyan erényeket, amelyek a jövőt illetően reményt keltők lennének. Azokkal a versenyzőkkel vívta ki elsőségét, akik a múltban vagy a közelmúltban a nemzetközi porondon bizony alulmaradtak. Éppen ez tükrözi, hogy ha a Honvéd elsőségéhez ez elegendő volt, akkor a többiek még hátrább vannak. Hogy mennyivel, azt a bevezetőben említett mérkőzés eredménye tükrözi. A »rangadón« az 1—2. helyezett találkozóján bizony egyoldalú volt a küzdelem. Egyébként az a tény, hogy a Honvéd Kun B. SE a 2. helyen áll, némi meglepetés. Erre a helyre ugyanis általában az Újpesti Dózsát várták a boksz-barátok. Kiderült, azonban, hogy jelenleg Újpesten erősen foghíjas a csapat. Az is előfordult, hogy a Dózsa ki sem tudott állni.(!)

A somogyi sporttábort természetesen elsősorban a K. Dózsa szereplése foglalkoztatta. Erre még majd részletesen visszatérünk. Annyit azonban elöljáróban el kell mondani, hogy a Dózsa vegyes benyomást keltett. De még a kaposváriaknál is gyengébben ment a nagy múltú Vasasnak, vagy a legutóbb Kaposváron vereséget szenvedett Honvéd Zalka SE-nek.

Az ökölvívóknál most hosszabb szünet következik. Majd csak az ősszel folytatódnak a csb-küzdelmek. Remélhetően jobb mérkőzésekkel, mint amilyeneket a tavaszi fordulóban láttunk.

Az ökölvívó csb tavaszi végeredménye:

1.	Bp. Honvéd	5	5	—	—	91:17	10
2.	H. Kun B. SE	5	3	—	2	58:48	6
3.	Ú. Dózsa	5	2	1	2	46:60	4
4.	K. Dózsa	5	2	—	3	42:66	4
5.	Vasas	5	1	1	3	40:66	3
6.	H. Zalka SE	5	1	—	4	45:65	2

Megjegyzés: Az Ú. Dózsa csapatától — ki nem állás miatt — egy büntető pont levonva.

Válogatott labdarúgó-mérkőzések

A válogatott őszi mérkőzéseinek műsora kész. Négy fellépése lesz az »A« válogatottnak, ebből három európa-bajnoki találkozó.

Az őszi műsor:

Szeptember 20., Helsinki: Finnország—Magyarország, EB.

Október 28., Athén: Görögország—Magyarország, EB.

November 15., Frankfurt: NSZK—Magyarország.

A fiatalok már korábban

Amikor az NB II-be jutásért folyó osztályozón a Kiss János SE legénysége Véménden nem tudta kiküszöbölni az első forduló csorbáját, a csapat vezetőit és tagjait napokig nem lehetett szóra bírni.

— Mit mondhatnánk? Megbuktunk! Ez különösen azért baj, mert a mi sikertelen szereplésünk nemcsak a saját mérleget rontotta, hanem a somogyi futball összképét is. Ez utóbbi különösen bánt bennünket — kesergett akkor *Kálmán Ferenc*, a Kiss J. SE elnöke.

Azóta Kapolyon is aludtak néhányat erre a fiaskóra. Ma már szóba lehet hozni a labdarúgók egész évi döcögő szereplését. No és azt is, hogy másodszor esett ki a csapat a Nemzeti Bajnokság harmadik osztályából. A kiesés még fáj, de már reálisabban látják a történteket. Úgy mondják, hogy a mostani kiesést tán nem is kell szégyellni.

Magas volt a mérce

Az MLSZ az NB III fokozatos megszüntetésével már korábban is magasra emelte a mércét a harmadik vonalban, de az 1977/78-as évben már kezdetkor túl magasnak tűnt a kapolyiak előtt az akadály: a Nyugati csoport 20 csapata közül az első tíz között kellett volna végezniük. Ismerve az ellenfeleket, a Kiss J. SE-nél ez eleve »lehetetlennek« látszott. Pontosabban maguk a játékosok vélték úgy, hogy ők nem képesek e feladat megoldására.

Persze az is tény, hogy az egyesületi vezetőség és a Kiss J. SE bázisszerve szintén kimondta, hogy a mai magas követelményeknek sok vonatkozásban (nem a játéktudást illetően) nem tudnak megfelelni. Így aztán a magasra tett lécet igazában meg sem kísérelték teljes erőbedobással átugrani.

Csapatszervezés, újra menet közben

A honvéd sportkörök jellegéből fakad, hogy az edzők hosszú távú programot nem dolgozhatnak ki. Megszabja a teendőket a szolgálati idő, amely bizony nem idomul a bajnoki rajt kezdetéhez, befejezéséhez. Ez *Kétszeri Ferenc* edzőnek az utóbbi két esztendő különösen sok gondot okozott. Az őszi idény befejeztével le kellett mondani *Rácz, Rékási, Küher, Landek, Gergelics, Lakos, G. Kiss* meg *Csatári* további szereplésről. Nyolc játékos távozott, s megannyi kulcsember volt korábban. Igaz, hogy 1977 őszén Rékásiék is elégtelenre vizsgáztak. Az augusztustól decemberig tartó nyújtott idény befejeztével a csapat a 20 mérkőzésen szerzett 12 pontjával és 20—47-es gólkülönbségével az utolsó helyen várta a tavaszi folytatást.

Segítettek az ellenfelek is

Somogyi József
Szépművészeti Múzeum

1978. III. 16 18.35 D. Petőfi.

Hétvégi Panoráma.

- Somogyi József milyen kiállitásokra intitál bennünket hét végén.

- Hát itt most benneteket azt hiszem köztudott, nem kell ebből titkot csinálni, hogy most hirtelenjében egy kalandba rántlak, mert ugy volt hogy a szentendrei kiállitást fogom ismertetni, de én most jövök a Szépmüvészeti Muzeumból, és hadd mondjam meg, hogy annyira, annyira hogy mondják ezt köznyelven, közhellyel, feldobott ez a kiállitás, talán egy

kiállitáshoz nem is méltó ez a kifejezés, de annyira inspirált, annyira a hatása alatt vagyok, hogy én azzal a gondolattal jöttem be, hogy rábeszéllek benneteket, hogy hadd ajánljam hét végére kiállitás látógatóinknak a Szépmüvészeti Muzeumba szombaton megnyiló ugynevezett kisplasztikai kiállitást.
- És mi minden látható ott?
- X. századtól XIX. századig olasz, német, magyar, északmagyarországi nagymesterek, és kismesterek a nagymesterek alatt Leonardotól, a kismesterekig mindenkit láthat, aki aki számit valamit, hogy ugy mondjam, ha nem, nem profán ez a, ez a kifejezés, ebben a 9 évszázadban,
- Eredetiben, vagy reprodukcióban?
- Eredetiben, eredeti müvek, bronzok, fák, elefántcsont, és nagyon szép gobelinek egészitik ki a kiállitást. Én nagyon nagy kiállitásnak tartom, és egy olyan jelentős szellemi tettnek, és szellemi mozgásnak, amire büszkék lehetünk, és itt hadd mondjak megint a muzeumról is valamit. A Szépmüvészet Muzeumról azt hihetnők első pillanatban, hogy valamilyen nagy klasszikus képtár, ahol mindennek valamilyen olaj szaka van, vagy, vagy, vagy terpetin szaga van, szóval nem, ezaz intézmény most egy valóban eleven élő kulturpolitikai akcióba is bekapcsolódott, mert a legszélesebb körbe /szalagcsere/ - kiállitással, és kisül, hogy milyen nagyszerü dolog látni a jelent, és időnként mennyire fontos látni a multat is, a maga gazdagságával, hallatlan hitével, müvészi hitet értek ez alatt, sokszinüségével, és emberközpontuságával.
- A kiállitás szombaton nyilik, tehát a Szépmüvészeti Muzeumban.

- Bucsuzom Önöktől a munkatársak Hessler Mónika, Palásthy György, Stuhl Béláné, Váczi Györgyné, valamint a szerkesztő Lőrincz Andre nevében. Jó pihenést, kellems hétvégét kiván Önöknek a müsorvezető Boros Attila.

- - - - - - -

Somogyi József
szalárdmüvész

- - Nocturnjéből a Szirének cimü tétel muzsikáját hallgattuk, most néhány másodpercig, és miközben a zenét hallgattuk Somogyi József szólt nekem, hogy szeretne valamit hozáá füzni az előbbi riporthoz.

- Én nagyon örülök Beszelszki Béla kiállitásának amit a fehérvári muzeumban rendeztek, én azon szerencsés kevesek közül való vagyok, aki ismedrhettem is őt, nem volt barátom, mert ezt én sokkal nagyobb volumenü dolognak érzem a barát jelzőt, de ismertem, találkoztam vele, néhányszor, embernek

1978. III.16. 18.33 Petőfi. /D./
Hétvégi Panoráma.

is eléggé zárt ember volt, majdnem azt mondhatnák, hogy zárkózott ember volt. Most az ő jelentőségén tul, mert jelentős festő, nagyon jelentősnek tartom a fehérvári muzeumnak szellemi életünkbe betöltött szerepét, mindig tud valami olyan csemegét nyujtani az elmult évek hosszu sorára gondolok, a Csontváry kiállitással kezdve, a Nyolcakkal folytava, és sorolhatnám még tovább Saár Erzsébetig, most Veszelszki kiállitás. Igen, szóval nemcsak a könyveknek van sorsuk, szóval sajnos az embereknek is van sorsuk, és a, és a képeknek is van sorsuk. Sokszor elmondtam már, hogy, hogy valami fájdalmas gyengéje a létünknek, hogy sokszor a kortársainkat sem ismerjük fel, nem ismerjük fel a közöttünk jelenlévőt. Igazán csak egy szük szakmai kőr tudta, hogy majdnem sziszifuszi megszállottsággal csinálta képeit, itt az előbb ismertetett tájékoztatóba, vagy beszélgetésbe történt utalás -ra, és -ra, valóban az embernek eszébe jut e két nagy festő, de ugy érzem, hogy merit ebből a kulturából Veszelszki kétségkivül, de a saját maga nyelvén, a saját maga környezetébe, hitte bben az adott világban, annyira és egyértelmüen Veszelszki kép lesz, sőt ha még nem furcsa ez a terminológia persze, ebben soha nem valami folklórisztikus dolgot kell érteni, magyar festővé válik. És ha mernek a képekkel párbeszédbe bonyolódni a nézők, és azt kérik tőlük számon, ami szándékuk volt, akkor egy számukra értékes, és jó festővel ismerkednek meg, ha érthetetlenül állnak előtte, vagy nem akarnak vele párbeszédbe bonyolódni, akkor ezek a képek éppen olyan zárkózottak lesznek, éppen olyan zártak lesznek, mint alkotójuk volt, ugy, hogy én, ha azt szeretném, és azt kérem a látogatóktól, ha már az élővel nem tudtak párbeszédet kezdeni, akkor itt a képek előtt nyiljon meg a szivük, és engedjék őt szólni.

Somogyi József szobrász

□ SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész és Reich Károly grafikusművész alkotásaiból nyílik kiállítás holnap délután 5 órakor a Műcsarnokban. Megnyitja Aba-Novák Judit művészettörténész.

_: □ Somogyi József 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978 nov. 16.

Somogyi József, szobrász

Harangozó

Esti

Tisztelet a szobrászoknak

A kitárt karú, csupa szenvedés Megváltó egy immár kétezer éves mítosz testetöltése és a mai ember gyötrelmes fölmagasztosulása. Somogyi József különösen szép Korpusztól nem messze finom, vékony vonalakból szőtt emberi tragédia bontakozik ki Reich Károly rajzlapján. A ló hátán csüggedten ülő öreg, mint a kompozíció címe mondja, hazafelé tart. Hazafelé a mindennapi munkából és a létezés mindennapiságából.

Különös, maradandó élményt nyújt a Műcsarnok legújabb tárlata, két érett, művészetének csúcsán járó alkotó bemutatkozása. Somogyi József szobrászművész most látható munkái többségükben más tárlatokról már ismertek. Most főként plakettjeivel lepi meg a látogatót. Ezekben a rajzos, gyakran egy-egy jelenetet magukban foglaló munkákban tárja föl leginkább gondolatait, mai önmagát. Plakettsorozatában többnyire az emberi létezés szép és önfeledt pillanatait jeleníti meg. Erről árulkodnak a címek is: Énekek éneke, Öröm, Élet, Örzés. Mintha a művész, a kipróbáló, a szembesítő tények elől a lágyabb, a líraibb életmozzanatok felé hajlana, s azokban keresne örömöt, vigaszt és feloldódást. Somogyi József maga is bevallja, gyötrődve, kétségek között születnek művei, az utolsó pillanatig igazít rajtuk, formálja őket, keresi a kifejezésnek azt a mozzanatát, amelyben az ábrázolandó világot és önmagát egyaránt fel tudja mutatni.

Úgy tűnik, annyi tragikus vagy drámai mondandó után (Dózsa, Szántó Kovács János, Korpusz), szívesen feledkezik bele éppen az alkotás gyötrelmeibe, ezekbe a plakettekbe. A szeretkezés, az egymásért való lét gyönyöre mutatkozik meg ezekben az új munkákban. S egyszersmind a szobrász fantáziájának és kifejezésmódjának gazdagodása. Drámaian tömör Jelek és halottak című sorozata hangulatilag is átvezet Reich Károlyhoz, akinek Nagy László és Kormos István halálára készített lapjai megindítóan szép vallomások a művésztársak érthetetlen, gyors eltűnéséről.

Reich Károly most is meglepi látogatóit azzal a szinte már egyedülálló rajzos technikával, amely nehány finom és könnyed vonallal képes a legösszetettebb gondolatok kifejezésére. Tisztelet a szobrászoknak című sorozata az ifjúság és a böles alkotó, az alkotás és a létrehozott műközötti bonyolult kapcsolatról szól. Gyönyörűek ezek a lapok, a művész káprázatos technikájával mesterien épít az ellentétekre: a szemvakítóan szép, az ifjúság szimbólumává nemesedő ruhátlan leány-testre és a ráncos-böles, mindent megérteni akaró, az elmúlás elől az ifjúságba menekülő idős alkotó ellentétére. Kedvenc témái most is megjelennek lapjain, a szinte szerelmes együttlétezésben feltűnő nőalakok és az őket csodáló, bánatos, komoly arcú lovak. De most valami más is megérintette Reich Károly rajzlapján. Az elmúlás gondolata és fájdalma az ő művészetében ilyen erőteljesen még soha nem jelentkezett. Szarvasok temetője című sorozata ezeknek a szép, esztétikus vonalú állatoknak a pusztulását mutatja be; azt, hogy ezek a szinte örökkévalónak tűnő lények is milyen gyors, kegyetlen módon végzik. Reich mindig-tiszta vonalai itt összekúszálódnak, keresztet formál a szarvas halálra-feszített teste, körötte az elmúlás szarvascsontváz-tákolmányai, s a riasztóan lebbenő holló.

Reich Károly Somogyi Józsefnek című rajza

Jó ötlet volt Somogyi József és Reich Károly munkáinak együttes bemutatása. A szépen rendezett tárlat, s a halkan, szinte sejtelmesen megszólaló Vivaldi-muzsika felerősítik egymást, s a látogató az utóbbi idők egyik legemlékezetesebb művészi élményéhez jut.

Harangozó Márta

...arty téri Kultúrpalotában
...ak az idei téli könyvvásár-
... Magyar Könyvkiadók és
...lésének elnöke elmondta: a
...dvány jelenik meg, mintegy
...ban. Az idén először — de-
... — megrendezik az országos
... amelynek ünnepélyes meg-
...lku Pál Általános Iskolában
...n, az úttörőházban kiállítás
...vkiadás fejlődése a Móra Ki-
...krében címmel. Ezt követően
...s, az Élet és Irodalom rovat-
...a könyvvásár kínálatáról, a
...edig *Vörös Károlyné*, a Móra
...daosztályának vezetője tájé-

...n.)

DÉL-...

M...

New ...

Az ...
plenár...
kai k...
litikáj...
felszól...
követ,...
döttsé...
ben r...
ENSZ...
tonság...
időszá...
tároza...
lyeket...
végrel...

...DÉK SZÉLÉN...

...z beszéde ...etlenségi ...rdulón

...ismerjük felelősségünket, a
...kárt, amelyet Libanonnak
...és önmagunknak okoz-
...tunk".

Szárkisz elismerte ugyan,
hogy Libanon „ma a sza-
kadék szélén áll", de biza-
lommal beszélt a jövőről.
Az új Libanon — mondot-
ta — akkor fog megszület-
ni, ha minden libanoni ta-
núbizonyságot tesz hazafi-
ságáról, országépítő akara-
táról. Ezt az akaratot támo-
gatni fogják a testvéri arab
országok.

Libanon mindig lojális és hű volt az arabokhoz és az is marad

— hangsúlyozta az állam-
fő. Végezetül megerősítette:
elhatározott szándéka, hogy
„Libanon győzelméig" vál-
lalja a ráháruló felelőssé-
get.

...kényszerítettek volna *Dél-Afrikát*, hogy változtasson népelnyomó politikáján. Ez azonban nem történt meg.

Dél-Afrika folyamatosan megsérti ezeket a határozatokat,

akárcsak a *pretóriai* rezsimmel együttműködő nyugati országok.

Hollai Imre olyan határozat megszavazását sürgette, amely a dél-afrikai rendszer teljes elszigetelésére irányul, és amely felszólítja a Biztonsági Tanácsot, hogy az alapokmány 7. cikkelye értelmében léptessen életbe teljes és kötelező gazdasági embargót a *Dél-afrikai Köztársasággal* szemben.

Az ENSZ-közgyűlés jogi bizottságában, az erőszaknak a nemzetközi kapcsolatokból való kizárásáról intézkedő szerződés tervezetének vitájában tegnap felszólalt *dr. Szelei Kiss Gyula*, a magyar küldöttség tagja is. Az ENSZ-közgyűlés 33. ülésszakán a meg-

A KISZ KB ülése

Ma *Maróthy Lászlónak*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a KISZ Központi Bizottsága első titkárának elnökletével összeült a KISZ Központi Bizottsága. Részt vesz a tanácskozáson *Jakab Sándor*, az MSZMP KB tagja, a Központi Bizottság osztályvezetője.

A testület meghallgatta és elfogadta *Kovács Jenőnek*, a KISZ KB titkárának tájékoztatóját a nemzetközi ifjúsági mozgalom időszerű kérdéseiről. A Lenini Komszomol november 14-e és 18-a között hazánkban járt delegációjának látogatásáról a KISZ KB megállapította: kiemelkedő eseménye volt a testvérszervezetek kétoldalú kapcsolatainak.

A továbbiakban a KISZ Központi Bizottsága *Barabás János* titkár előterjesztése alapján dönt az ifjúsági szövetség 1979—80-as akcióprogramjairól. (MTI)

Vízhiány

Sebestyén Tibor, az MTI tudó
A legutóbbi öt esztendő lega
ték tegnap Pozsonynál: a vízs
42 centiméterrel több, mint az
lelt „negatív vízállási rekord".
A Duna vízhiányát az egész
padékszegény időjárás okozza.
kialakult alacsony vízállás na
zásnak, mert a hajók rakterét
lehet kihasználni. Az osztrák
oly mélyre süllyedt, hogy a I
vált, s jó néhány csehszlovák
szakértők szerint a jelenlegi sz
tíz napon belül a Duna vízszi

1021

1978.XI.26. Kossuth 9.oo /Z.
Müvészeti Magazin
- - - - - - - - -

- Intim hangulatú kiállitás látható ezekben a hetekben a budapesti Mücsarnok néhány termében. Reich Károlyé, akinek rajzai most nem gyerek könyveket diszitenek, hanem a felnőttekhez szólnak. És Somogyi Józsefé, aki több nagyalakú szobrát és kisplasztikáját mutatja be a budapesti közönségnek. Mi indokolja ezt a páros megjelenést?
- Már többször elmondtam. A személyes kapcsolatokon túl, tehát szimpátia, szeretet és egymás munkájának a becsülésén túl, én szeretném remélni, hogy a munkáink is valahol összhangban vannak, vagy felelnek egymásnak.A vizek nagyon ebben a párbeszédben nagyon tudják egymást segiteni.
- Azt hiszem, nem kell mondani, hogy Somogyi József szobrász szólt először,hiszen állandó tárlatvezető a rádióban,
- Mását könnyebb,mint a sajátomét,
- Hagy van, akkor REich Károlyról, és az ő müveiről, talán épp a kiállitás kapcsán. Egy kis alkalmi tárlatvezetést ujra kérnék.
- Tehát a müvekben én a gondolatnak egy olyan szép rajzi képletét látom mindig. Hallatlan szuverén birtokosaként a mesterség tudásának. Tehát azzal a rajzi biztonsággal elindul egy vonal valahol a fehér lapon, Isten tudja hol. Lehet,hogy a lábaujjánál, vagy a fejebúbjánál,és tulajdonképpen befejeződik,ahol ennek a vonalnak a másik vége van, közben körülirja az embert, közben körülir egy gondolatot, és teljesiti azt a küldetését,ami egy rajznak lehet a küldetése, gondolatról vall, érzelmekről vall, egy másik nyelven,tehát nem a verbális nyelven, hanem a fekete fehérnek, a vonalnak, a foltnak, a hangján, és én nagyon hiszek abban, hogy aki a maga müfaját tisztán csinálja, és megtalálja annak a képi, vagy grafikai képleteit, ezek a képletek képesek az emberi értelemben újra visszafordulni gondolattá, lehet hogy többé, lehet, hogy másként, mint ahogy először gondolkodtunk a dolgokról,mert egy picikét máshonnét is nézzük. Azt hiszem ismétlésekbe bocsátkozom, amikor azt mondom, hogy a müvészet nyelvén nem biztos,hogy többet tudunk mondani. De mást tudunk mondani. De én azt hiszem,hogy van egy csomó olyan müvészeti ág, amelyik azért többet is tud mondani.

Mert minden müvészet ugy gondolom, hogy valahol egy tömöritésre is törekszik, egy egyszerüségre is törekszik, de ez az egyszerüség nem egyszerüség, hanem ez egy valamilyenfajta esszenciája talán a dolgoknak, és attól még humánus, hogy a nézőt is bevonja ebbe a gondolatkörbe, de nem köti le, nem sajátitja ki. Nem töri meg a nézőnek a személyiségét, legalábbis nem akarja egyikünk sem megtörni,mind a ketten olyanfajta müvészetet csinálunk, gondolom, hanem számit a néző érzelmeire és engedi, hogy a benne lévő képzeteket, gondolatokat, érzelmeket, esetleg a rajz,vagy a szobor kapcsán fölelemenitse, újra élni engedje, és lehet, hogy ebben a párbeszédben, mert ő neki is párbeszédbe kell bonyolodni a müvekkel, ebben a párbeszédben egész máshova is eljut, ahova mi esetleg gondoltuk, tehát lehet,hogy csak egy irány-

Somogyi József, szobrászmüvész.

jelző, utmutató tábla ez a rajz és kép, és tulajdonképpen a szemlélőre, a nézőre bizzuk, hogy ezt az utat hogy akarja megjárni, a benne lévő kis mellékutak, a bennelévő ösvények, vagy akár nagy utak, vagy életének örömei, vagy válságai, mennyire tudnak ezeknek müveknek a láttán újra többé tenni önmagát. Mert én azt hiszem, hogy a müvészet, ha nem is a világ közepe, de nélküle azért szegényebb lenne a világ.

- Többször emlitette az érzelem szót, és azt hiszem, a felnőtt látogatónak nincs nehéz dolga, még a rajzoknál maradva, Reich Károly rajzai előtt, mert szinte folytatódik gyermekkori álomvilága ezeknek a széptestü nőknek, és, hát nem paradoxon, de szép testü lovaknak és állatoknak a láttán.

- Én örülök, hogy ezt a két dolgot, bocsánat, hogy ha közbevágok, mert én ezt nagyon sokszor el szoktam mondani, és ezt nem szégyenlem, sokan ezt valamilyen logalizált, vagy ilyen sanda szemmel nézik, hogy szép ló és egy szép nő, majdnem azonosan szép, és hogyha részletekbe akarunk menni, még formai viszonylatban is azonos jegyei szépek. Mind a kettőnek.

Somogyi József, szobrász

L: Kligl Sándor

Tandi Lajos: Tóth Valériánál és Kligl Sándornál. 89–95

Tiszatáj, Szeged, 1978. dec. XXXII/12

József Somogyi

Balatonboglár, Blaue und Rote Kapelle: Grafiken von Károly Reich und Skulpturen von József Somogyi.

Ausstellungen in der Provinz.

Daily News, 1978. Júl. 17.

József Somogyi

Károly Reich und József Somogyi stellen gemeinsam aus.

Zs. Fülep: Künstler der unberührten Schönheit.
Daily News, 1948. Jún. 18.

Somogyi József, szobrászművész

a Műcsarnokban látható a „Magyar Szobrászati Kiállítás", melyen szerepel a művész alkotása: „Bakóc" c. életnagyságú szobra, (említve) és „Megmérettél" c. kis bronza, modern Justitiaként, egészen más tartalmak kibontásának lehetőségét ígérve. (említve)

Heitler László: Mai magyar szobrászat. Napló (Veszprém), 1978. jún. 10.

SOMOGYI/Zsohár/JÓZSEF,fazekasmester

Magyarszombatfán dolgozott.Általában az un. "boglyakemencét"használták,alul egy-v.két tüzelőnyilással csak Somogyinál volt fekvő kemence,de ez is nyilt tüzelésü volt. 20.old

CZUGH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig I. 12.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1959. II.köt. Szombathely, 1959

SOMOGYI/Zsohár

SOMOGYI/Zsohár/JÓZSER, fazekasmester

Vas megyében a vásározó fazekasok edényeikre több mázat kentek, engóbozták, diszitették azokat. Igy magasabb árat értek el a vásárokon.-Ilyen vásározó fazekas volt Somogyi József is Magyarszombatfán. 20.old.

OZUGH DEZSŐ: Fazekasműhelyektől a Magyarszombatfai Kerámiagyárig 1. 12.old

VASI SZEMLE, Helytismereti évkönyv, 1959. II. köt. Szombathely, 1959

Somogyi Sándor autobiográfiája.

Magyar Nemzet.
1949. III. 18., 3. old.
(: Ripost. :)

Somogyi István, festő

Hermina képét New-Yorkba szállították, hogy ott figyelmet keltsenek: a magyar művének kiállításán Angela Davisét.

V. : Aukció New-Yorkban 2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. jan. 8.

Somogyi Pál, belsőépítész

Öt éve végezte az Iparművészeti

főiskolát. Sok a meglicatása.
(Bajkál...)

K. J.: Középen nagy szamovár 4.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 9.

Somogyi József

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt hétfőn a szalgótarjáni József Attila műv. Közp. előtti téren. Művei szerepelnek a kiállításon.

Vas Népe, 1993. aug. 7.

Somogyi József, szobrász

Sikere volt a moszkvai kiállításon.

Bokor Pál: Temperamentum és intellektus

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. márc. 5.

Somogyi József, szobrász

Szántó kovács – szobrán egyszerre látható az erő, a bátorság és a parasztiböltesség.

A szobor: Repr.

T. Réka Margit: Eszmék kőben és bronzban

597–602.

Élet és Tudomány, 1972. III. 31.

XXV4
13.

Somogyi József, szobrász

□ AZ ÖTÖDIK országos kisplasztikai biennálé holnap délelőtt fél 12-kor nyílik Pécsett, a Janus Pannonius Múzeumban. Megnyitja: Somogyi József szobrászművész.

— Hall-Hak 2.

Esti Hírlap, Bp. 1976. szept. 25.

Somogyi József, nobrák

L.: Götz János

— : Hallottuk 2,

Esti Hirlap, Bp. 1976. szept. 20.

Somogyi József, nobrász

L.: Szalay Jerem

— □: Hat Jestő — 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. dec. 20.

Somogyi József

szobraiból nyilt kiállitás a tihanyi muzeumban szeptember 16-án.

Magyar Hirlap 1973/256/6

Somogyi József

Kossuth dijas szobrászmüvész készitette el Mihályfi Ernő siremlékét, melyet nov.2o-án avattak fel a Mező Imre uti müvészparcellában.

Magyar Hirlap 1974 317/12

Somogyi József, szobrász

Megnyitót mond ápr. 29-én
Korács Margit állandó kiállításán.

—: Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. ápr. 25.

Somogyi József

Somogyi József réhány emlékezetes szobrát mutatta be a velencei Biennalen.

Balog János: B. 76.
Tükör, 1976. okt 17 - 38. oldal

Somogyi József
szobán

Szántó Kovácsa, Medugarászkyja
valódi realista alkotás

Láncz Sándor: Van-e modern realista . . .
Müvészet, 1971.december - 6.oldal

Somogyi József, szobrász

Megnyitó beszédet mondott,

–: Megnyílt Kovács Margit állandó kiállítása 29.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 30.

Somogyi [József], szobrász

L. Borsos M.

Székely A.: Borsos Miklós ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 13.

Somogyi József, szobrász

L.: Samu S.

Rózsa Gy.: Művészet 7,

Népszabadság, Bp. 1976. aug. 14.

Somogyi József, szobrász

Bevezetőt mond a kiállítás megnyitásán.

—: Magyar képzőművének Kopernikusz-emlékkiállítása 19.

Népszabadság, Bp. 1973. ápr. 4.

Somogyi József, szobrász

Megvalanlották

↓

– : A HNF Országos Tanácsának Fagyai 3

Nénszabadság. Bp. 1976. szept. 21.

Somogyi József, szobrász

Szeptemberben kiállítása nyílik meg Tokajon.

E. Gy: Ünnepségsorozat a 900 éves Tokajon 9.

Népszabadság, Bp 1973. máj. 31.

Somogyi József, nobrán

L.: Kis István

7.

— : Kérülődés — — —

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 8.

Somogyi József

1954 után a megerősödő monumentális expressziv törekvéseket Somogyi József képviselte.

Németh Lajos: A Gresham - mult és jelen.
Művészet, 1976. december - 6. oldal.

Somogyi József, szobrász

A magyar békemozgalmat
képviseli Wroclawban

↓

— : Kállai Gyula miniszteri beszéde
a wroclawi béketalálkozóhoz

5.

Népszabadság, Bp. 1973. máj. 4.

Somogyi József

Somogyi „Martinász"-a is szerepel Bernáth Aurél „Történelem" című falképén.

Pap Gábor: A Gresham-kör és a monumentális művészetek.
Művészet, 1976. december - 33.oldal.

Somogyi József

Somogyi József a Magyar Képrömü-
vészek 1975. december 18-án tar-
tott választmányi ülésen, bejelen-
tette, hogy megválik elnöki tisztétől.

------.------

Müvészet, 1976. március - 48. oldal.

Somogyi József

Somogyi figuralis szobrász, mert a belső törvényei és az észjárása erre az útra rendeltek.

Tóbias Ákos: Somogyi József a megújult
1976. ápr. 6 – 16 oldal.

Somogyi József szobrászművész

Zalaegerszegen lévő Göcseji Múzeum épületében vándorkiállítás nyílt a főváros, műkincseinek vázlataiból, műhelytanulmányaiból, a Bpesti Történeti Múzeum anyából, Mednyánszky-síremlék vázlata szerepel e kiállításon. (említve)

T.d.: Két egerszegi kiállításról.

Zalai Hírlap, 1973. aug. 26.

Somogyi József szobrászművész

Salgótarján főterén rendezték meg a szabadtéri szoborkiállítást, melyen „Felszabadulás" c. emlékműterve látható. A szobor néhány méterrel távolabb kapott állandó helyet. A „Kubikus" c. szobor talicskán álló parasztmunkást ábrázol, Szántó Kovács János mártírhalált haltnak emlékére készült szobra szerepel. (említve)

(ok): Szoborkiállítás '73.

Nógrád, 1973. aug. 14.

Somogyi József

Somogyi József szülei a Szigetközbe Ásványráró költöztek, itt óriási buja vegetáció volt. Majd 1930-ban szobrász növendék, hét az Epreskertbe eikerett Somogyi.

Tóbiás Árow: Somogyi József a megújult...
Tükör, 1976. ápr. 6–16 oldal.

Somogyi József

Somogyi József gyermekkorában viaszból a nagy Brehm ábrái és leírásai alapján csinált állat szobrokat. Később a nagyapjánál Klastrompusztán a Pilis alján a természetben került közel.

Tóbiás Áron: Somogyi József a megújult...
Tükör, 1976. ápr. 6 – 16 oldal.

Somogyi József szobrászművész

A salgótarjáni szabadtéri szobor-kiállítás hétfőn nyílt meg, melyen alkotása szerepel.

Népszabadság, 1973. aug 7.

Somogyi József

„Felszabadulási emlékmű"

—: Salgótarjáni épületszet
Művészet, 1976. május – 16 oldal.

Somogyi József

kiállitott a salgótarjáni szabadtéri szborkiállitáson.

Magyar Hirlap 1974 266/6
Ablonczy:Tárlat a főtéren

Somogyi József

az expresszivitás jellemzi müveit.

Rajztanitás 1975/1/1

Dr Maksay: Képzőművészetünk 3o éve

Somogyi József

Martinász

Rajztanítás 1975/1/ borító

Somogyi József

A váci Szabadság téren látható alkotása, melyet áprilisban avattak fel

Népmüvelés 1975/8/42

Somogyi József
volt
tsnitványa a Képzőművészeti

Főiskolán Várdeák Ildikó

Magyar Hirlap 1973/196/6

Havas:Kiállitásról kiállitásra

Somogyi József

Martinászat az ötvenes években hozta létre

Magyar Hirlap 1976/1o9/9

Szőke: Szobrászatunk naptára

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrász-
Megnyílt Veszprémben Noel Ö. Kábor
festőművész kiállítása. Somogyi Jó-
zsef a kiállításra látogatott.

Napló, Veszprém, 1976. szept. 3.

Sanoggi József

Kiállítás nyílt okt. 21.-én Mai Magyar Kisplasztikai Kiállítás címmel Debrecenben. Láthatunk művet az I. hiennálén szerepelt művésztől.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. okt. 22.

Sanoggi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Dec. 16.-án nyitja meg a Magyar Nemzeti Galériában Kohán György festőművész emlékkiállítását.

Meglúvó

1976. dec. 16.

Somogyi József

Veszprémben házom nőalakkal díszített kutját állítják fel. Budapesten a Fenchetlen tó-partjára Bartók emlékművét tervezi a művész.

— : Min dolgozik?

Tükör, 1976. dec. 26 - 51. oldal.

Somogyi József

Megbízást kapott Somogyi József a miskolci „Felszabadulási emlékmű" elkészítésére.

-----:Köztéri munkák:

Művészet, 1977. március - 48.oldal.

Somogyi József szobrászművész

A 37. velencei biennálén szereplő salgótarjáni várost reprezentáló fotók és makettek között az itt elhelyezett műalkotások láthatók. A művész emléknüve. (emlétve)

Bodri Ferenc: Magyar képzőművészet a 37. velencei biennálén.

Tolna Megyei Népújság, 1976. szept. 12.

Somogyi József

A „Felszabadulás" c. szobra megemlítve.

Pogány Frigyes: Salgótarján új városközpontja – Bp. 1973. 50 p.

Somogyi József

a VI. kerületi Szabó Ervin Könyvtárban, a könyvtár vezetői között megalakult a Kisdunai Alkotó Csoport, melynek kiállítása most nyílt meg. A művész alkotása szerepel a kiállításon.

Tasnádi Miklós: Kiállítás a könyvtárban.
Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 16.

Somogyi József

Martinász c. műve megemlítve.

Dávid Katalin: Bernáth Aurél két falképe - Bp. 1973. 14p.

Somogyi József, szobrász

Művészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iparművészeti Iskola növendékei voltak 1920 és 1944 közt

Somogyi József, szobrászat, diszitőszobrászat szakon 54.old

Mezo Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/ oktatasi rendszere és forrasai 37.old

Müv.Tört.Ert. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Somogyi József szobrászművész

a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat a
művész Felszabadulási emlékmű-
vét Miskolcon állítja fel. (anlítve)

Turi András: Kőbe, bronzba.
Magyarország, 1975. dec. 14.

Sanoggi József, Kossuth-díjas szobrászművész:
Márc. 26.-án nyitja meg Ilosfai József szobrászművész kiállítását a Fényes Adolf Teremben.

Meghívó

1976. márc. 26.

Somogyi József szobrászművész

Dunaújvárosban látható műve,
„Martinász"-a. (emlitve)

Felszabadult művészet II.

1975. X. 12. 17:10 TV (11) – Vné –

Somogyi József

A képzőművészeti Főiskolán
Somogyi József tanítva árnya
volt szentimai kolian

Horváth Béla: Egy gondolkodó szobrász portréja
Népszava, 1976. június 26. – 8 oldal.

Somogyi József

Az AIAP (Association Internationale des Arts Plastiques) magyar nemzeti bizottságának elnöke. Megnyitja a 28. ülésszakot.

Nemzetközi képzőművészeti tanácskozás Budapesten; Magyar Hírlap, 1970. V. 14. 7. l.

Somogyi József

„A Magyar Népköztársaság kiváló művésze" címet kapta.

Magyar Hírlap, 1970. IV. 2. 5. l.

Somogyi József

A Kossuth téri metrállomás fogadócsarnokába bronzplasztikát készített.

Bauer Jenő: A Metró esztétikája; Ipari Művészet, 1973/5.sz. 24. l.

Somogyi József
szobrai

Somogyi József Kossuth díjas
kiváló Művész mondott meg-
nyitó beszédet Tar István em-
lékkiállítására a Nemzeti Gale-
riában.

Somogyi József: Megnyitó beszéde a Tar István emlékkiállításon.

MŰVÉSZET, 1972.december - 8.oldal

Somogyi – Kerényi

Brüsszeli kiáll. (közös alkotás – szobor.)

A magyar pavilon egyike a legszebbeknek. Magyar Nemzet
Pongrácz Zsuzsa 1958. ápr. 24.

Samogyi József 17

A művész nem ábrázolhatta Szánló Kovács János alakját ünneplő ruhában és csizmában, mert nem a volt „gazdát" akarta megörökíteni, hanem a forradalmait. Alakját úgy kellett megmintáznia, hogy az eszmét is jelezze, amelyért küzdött. Azért mintázta mezitlábasnak, mert a kizsákmányoltakért a mezitálasokért küzdött, azonosította magát velük.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 21old.

Somogyi József 18

A szobrász viszont öt azonosította a mezitlábasokkal, személyében nemcsak az agrárforradalmár-típust állítja elénk, hanem annak a vétegnek a típusát is, akiket képviselt, akikért küzdött. Szobra egyben az elnyomott szegénypárasztság szimbolúma. A művész a célnak megfelelően választotta meg a szobor anyagát és méretét is. Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 21 old.

Samogyi József 19

Szántó Kovács János szobra bronzból készült, mert csak a bronz felülete kezelhető ilyen rücskösen, csak a bronz adhat ilyen drámai fényárnyék ellentéteket. A marvány a maga sima anyagával eleve más irányú mondani valók tolmácsolására való. Szántó Kovács bronzalakja majdnem négyméteres.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanilás 1972/5 21 old.

Somogyi József. 20

Szántó Kovács János szép, szuggesztív erejű szobra nemcsak róla és az agrárproletariátusról vall, e szoborrol a művész szubjektív vallomását, az elnyomotakkal való együttérzését is leolvashatjuk. E monumentalis alkotás egyben a szocialista realista művészet egyik kitűnő példája. ~~Ezt t~~ A szocialista tartalom itt expresszív formában jelentkezik.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 21 old

Samogyi József 21

Ezt tapasztaljuk Samogyi ceglédi Dózsa-szobránál is, vagy a Rádió épületének a homlokzatán levő alakjánál is.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanilás 1972/5 21 old

Somogyi József

ceglédi Dózsa nyomdáról

nyóló víta az 5. oldalon

Kritika 1972 november

Samogyi József

Szánto Kovács János

Rajztanitás 1972/5 borító 4old.

Somogyi József
rokon

Somogyi József bemutatta
Dózsa-tárgyú műveit.

Rideg Gábor: Dózsa György emlékezetére.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 54.oldal.

Somogyi József
szobrai

az 1971-es Velencei Biennálén
műveit mutatták be.

HORVÁTH GYÖRGY: Magyarok a nemzetközi pavilonban.....
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 47.oldal

Somogyi József
nobrán

Magyar nobránkuldöttséget látott vendégül a Szovjet Képző Művészet Szövetsége. A magyar delegáció első előadója Somogyi József volt.

—: Szovjetunió–Magyarország: Szobrászok párbeszéde Művészet, 1972. október–november, 41 oldal.

Somogyi József

Szántó Kovács János szobra/Hódmezővásárhely/

Rajztanitás 1972/2-3 42.old.

Somogyi József
szobrász

Pállfy Gusztáv mestere volt.

Aszalós Endre: Bács-Kiskun megyei képzőművészek
Művészet, 1972. junius - 43 oldal.

Somogyi József
rézkarc-grafikus

Dózsa VI." (rézkarc)

Rideg Gábor: Dózsa György emlékezetére.
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 54.oldal

Samogyi József.

Martinász (Dunaújváros)

Raptanitás 1972/5 címlap. 1.

Somogyi József

„Dórsa (szobortev)" rajza a

9. oldalon

Nápszava 1972 augusztus 27

Somogyi József

Rajzai és Tisplasztikái

szerepeltek a „Pórsa emlékére" rendezett grafikai és Tisplasztikai Kiállításon a Nemzeti Galériában

Népszava 1972 augusztus 27
9. old.

Somogyi József

„Martinász" /Dunaujváros/ c.
szobra emlétve

Kritika 1971 november-december
45-old

Somogyi József

neve emlétve

Kutiza 1972 február
6. oldal

Somogyi József

Dózsa emlékművének fotója
a 6. oldalon

Kritika 1972 szeptember

Somogyi József

Szántó Kovács emlékmű

emlékre

Kristóla 1972 oktober

37 cold.

Somogyi József

a Kertészeti Kutató Intézetben rendezett rózsakiállításon a rózsakertben szobrát kiállították.

D. Kiss János: Vasárnap a budatétényi rózsaligetben.

Magyar Hírlap, 1972. máj. 29.

Somogyi József

Halak, 1970. kv. 20 cm

Láng I. 1970. kv. 30 cm

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé

Műcsarnok, 1971.

Somogyi József

Ápr. 13.-án Derkovits Gyula egyik lakóháza előtt mondott ünnepi beszédet, a festészet napján, melyet a VI. ker. népfrontbizottság rendezett

Szocialista Művészetért, 1972. máj. (2.)

Somogyi József

Tancosnő, 1970. br. 27 cm (repr.)
Nyúgtázkodó, 1970. br. 30 cm.

I. Nemzetközi Kisplasztikai Bienálé,
Műcsarnok, 1971.

Somogyi József

Solymász, 1971. fa. 100 cm

Vadászati Világkiállítás – Képzőművészeti Kiállítás | Bp. 1971.

Somogyi József, nobrák

Kiállít Moszkvában.

—: Mai magyar szobrászat

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. aug. 28.

Somogyi József, szobrász

Megnyitja a Fészek klubban a tárlatot.

↓

— : Kamaratárlat

2.

EST / HIRLAP, Bp. 1972. szept. 6.

Somogyi József, szobrász

kij Dózsa-szobrát mutatta be
egy tv-riport. Kilünő volt.

(bársony): Tv-notek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. szept. 25.

Somogyi József
szobrász

Salgótarjánban a tiszta a József Attila Kultúrház előtt áll Somogyi József „Felszabadulás" emlű kompozíciója.

Oszát: A fényes Tarjan.

Nők Lapja, 1971. ápr. 14 szám

Somogyi József
szobrász

„Gordonkás lány"
(negyv)

Gg: Kétféle szépség
Nők Lapja, 1971. julius – 28 szám

Somogyi József

Fáradt bohóc, 1970. br. 24 cm.
(repr.)

I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé,
Műcsarnok, 1971.

Somogyi József

"Martinász" c. müve szerepel a Mücsarnokban rendezett, IV. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. dec. 19.
IV. évf. 26. sz. cimlap.

Somogyi József

A sztálinvárosi ovóda épülete előtt helyezik el a müvész "Mackó" szobrát, mely egy himeskőből épült vizmedence szélén áll.
A lap arról ir, hogy a város közterületeit, az épületek homlokzatát, szocialista-realista képzőmüvészeti alkotásokkal fogják disziteni.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. aug. 14.
III. évf. 17. sz. 8. lap.

Somogyi József

Bemutatott műve:

„Salgótarjáni emlékműterv", gipsz, 60 cm.

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállítás, Budapest, 1968.

.14

Samogyi József 2.

Ezzel a szoborral nem lesznek olyan problémák, mint a Szántó Kovács János minén készült hódmezővásárhelyi Agrárproletárral: Dózsáról pontos leírás nem maradt fenn, a művész szabad kezet kapott, hogy kifejezzen valakit, akinek arcvonásait senki sem kérheti tőle számon.

Szij Rezső: Dózsa-ábrázolások a magyar képzőművészetben.

Magyar Hírlap 1972/174 11 old.

Sámogyi József 3

V, ad indulatok sötétlenek Dózsa szemüregeiben, a zaklatottan formált felület is a dühödt bosszú lávafolyamait idézi a múltból a jelenig egy különben racionális kor emberének. Feje fölött a tüzes korona, mint fölemelt ujjak az eget figyelmeztetik. Mögötte még egy alak, így lesz Dózsa eggyé a szobrász hite szerint az egész néppel.

Szij Rezső: Dózsa-ábrázolások a magyar képző művészetben.

Magyar Ihirlap 1972/174 11 old.

Somogyi József

A mai magyar grafikát bemutató, uj Helikon Galériában rendezett kiállitson láthatók a müvész rajzai,-irja a "Képzőmüvészet" c. rovatban Szabó György: "Ablakok" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. 24.
XVI. évf. 26. sz. 12. lap

Somogyi József

Az újságíróknak ma mutatták be a Műcsarnok jubileumi képzőművészeti tárlatát, melyen szerepel alkotása.

TV-híradó.

1975. ápr. 14. TV. 19.30 /11/ K Gyné

Somogyi József szobrászművész.

Szept. 7-én rendezendő kamarakiállítást nyitja meg a művész a Tészek Klubban, az indokínai szolidaritási hét keretében.

Magyar Nemzet, 1972. szept. 5.

Somogyi József

A Magyar Nemzeti Galériában Dózsa György emlékére nyílt kiállításon ceglédi szobrának ~~terei~~ tervei szerepelnek. [emlétve]

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra, Magyar Hírlap, 1972. aug. 29.

Somogyi József, szobrász

Megnyitotta Mladonyiczki
Béla békéscsabai szobrászművész
kiállítását a Főv. Műv. Házban.

— : A „A fővárosi Művelődési ...." 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jan. 4.

Somogyi József, szobrász

Pápán volt diák.
Készítő Petőfi szobrához Pápa
városa pénzzel járult hozzá.

(szöveg): Pápán volt diák

3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jan. 19.

Semogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

„Hárfás lány" c. szobrát a III. kerületben fogják felállítani. (említve)

Déli Krónika

1975. V. 8. 12.00 Kossuth |11|-Hué.

Somogyi József, szobrán

Az elnökségben foglalt helyet.

Jubileumi megemlékezés az Erkel Színházban
—: A Szovjetunió fél évszázados történelmi útja
a lenini politika, az internacionalizmus diadala

1.

Népszabadság, Bp 1972. dec. 30.

Somogyi József, nobrán

Az elnökségben foglalt helyet.

Díszünnepség az Operaházban
Petőfi születésének 150. évfordulóján 1.

Nérszabadság, Bp. 1972. dec. 31.

Somogyi József, szobrász

Bevezetőt mond a nov. 27-i

Pápai-est hez. (Kossuth Klubb.)

— : Pápai-est

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1972. nov. 25.

Somogyi József, szobrász

Búcsúztatta Kondor Béla.

—: Nagy részvéttel temették el Kondor Bélát

7.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 20.

Somogyi József, nobrán

felszólalt a vitában.

— : A Hazafias Népfront országos elnök-
ségének ülése 6.

Népszabadság, B. 1972. dec. 8.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Vácott csütörtökön nyitotta meg Mizser Pál festőművész tárlatát.

Losonci Miklós: Mizser Pál váci kiállítása.

Pestmegyei Hírlap, 1975. máj. 24.

Somogyi József, szobrász

A száréves Budapest szobrai c. album elemzése során megemlítve.

Rózsa Gyula: Budapesti klasszicizmus

M. F.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 10.

Somogyi József, nobrin

felszólalt az országgyűlés 1973. évi
Költségvetési vitájában.

— : A vita folytatása 4.

Népszabadság, Bp. 1972. dec. 14.

Somogyi József, rovásíró

Meghívót kapott a pályázatra.

—: Magyar rovásírók a nemzetközi Kopernikusz-pályázaton M.

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 15.

Somogyi József, szobrász

Meghívásra részt vesz a Kopernikusz-szobor pályázaton.

Márkus Gyula: Kopernikusz szülőhelye az év-fordulóra készül 4.

Népszabadság, B. 1973. febr. 4.

Somogyi József, szobrász

Hódmező vásárhelyen nyílt meg tárlata. (félszáz várlatrajza.)

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. febr. 25.

Somogyi József, szobrász

Zárószavaival ért véget a tanácskozás.

— : Befejeződött a képzőművészszövetség Közgyűlése 7.

Népszabadság, Bp. 1973. m. árc. 31.

Somogyi József, nobrán

Megnyitotta a közgyűlést.

— : A Magyar Képzőművészek Szövetségének
9. közgyűlése 4.

Népszabadság, Bp. 1973. március 30.

Somogyi József, szobrász

Megnyitotta Fritz Wotruba kiállítását.

—: Osztrák szobrászművész kiállítása a Műcsarnokban 8.

Népszabadság, Bp 1973. márc. 25.

Somogyi József, Kolozsvár

Megjelent az ünnepségen.

— : A Bolgár Kulturális Központ ünnepsége 4.

Népszabadság, Budapest, 1973. március 2.

~~[illegible]~~ Somogyi József

alkotta a Szigetvári vátban felállított
Zrínyi-nobrot.

Gerő László: Várnak mlcalóki védelméről. Magyar
Építésüvészet. 1972.2.sz. 34-43.1.
41.l.

Somogyi József szobrászművész

Az Arany Pára döntőjének valamenynyi részvevője emlékplakettet kap, amelyet a művész tervezett.

Nógrád
1974. ápr. 7.

Somogyi József szobrászművész

„Vásárhely szobrai" c. könyv jelent meg a Szegedi Nyomda kiadásában. Nevezetes szobra van a városnak, a művész egyéb alkotása is itt van elhelyezve.

Szabó Endre: Vásárhely szobrai.

Szegedi m. Hírlap, 1944. jan. 13.

Somogyi József szobrászművész.

Az építő.

Az 1953-as „Martinász"-a, – amely időközben Dunaújváros címerébe is bekerült, – más és több, mint akármelyik korábbi korszak munkáseszménye, (említve) mert olyan típust teremt, amelyik mága mögött tudja a szocialista építés biztonságát;

Aradi Nóra: A munkásábrázolásról.

Népművelés, 1974. 4.

Somogyi József

alkotása

Forrá s 1973-5-73

Somogyi József

Kolozsmonostor (Kolozsvár)

Petőfi-szobor avatása

Pápán

Magyar Hírlap 1973 X. 276

Somogyi József szobrászművész

Négy szobrászművész kapott megbízást Kopernikusz alakjának megmintázására, az évforduló alkalmából.

Képzőművészeti magazin
1974. II. 23. 14.15 Televízió (1/1) V.

Somogyi József

Nedunyánszky emléktev
gipsz 30 cm

Harcosok —"— 25 cm

Vásárhelyi Tárlat
M. N. G. 1974. Jul–Szept.

Somogyi József

Kossuth dijas szobrászmüvész vett bucsut Kmetty János temetésén a Magyar Képzőmüvészek Szövetsége, A Képzőmüvészeti Főiskola és a Kulturális Minisztérium nevében,

Magyar Hirlap 1975/311/5

Somogyi József, szobrász

Kiállít a Nemzeti Galériában.
(Szobortervi.)

↓

Harangozó Márta: Dózsa-szobrok és grafikák

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972 aug. 24.

Somogyi József

Tamási Áron terrakotta 42 cm
Bözsa kendője —"— 100 cm

Vásárhelyi Tárlat
M. N. G. 1974. jul–sept.

Somogyi József, nobrák

A kerület képzőművészeinek kiállítását megnyitotta.

—: Területi napok 9.

Népszabadság, Bp. 1972. okt. 22.

Somogyi József, kubrák

felszólalt a vitában.

— A Hazafias Népfront országos elnöksége ülése 3.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 23.

Somogyi József, kobrán

Megnyitotta a Műcsarnok kiállítását. (Lizbegintán, Kirgizia stb. művészete.)

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 16.

Somogyi József, szobrász

Dózsa kenkője c. szobor:

Rep

—: A XVIII. Vásárhelyi Őszi Tárlat anyagából

Műmelléklet: VI.

TISZATÁJ. Szeged, 1971. november XXV. 11.

Somogyi József 1

Több Dózsa szobrot készitett. Az 1957-ben készitett szobor Cegléden állitották fel, de nem arra a térre tervezte a müvész.
1965-ben Vásárhelyen Tárlaton állitották ki Dózsa szobrár vázlatát., mely uj Dózsa ábrázolással jelentkezett.

Forrás 1972/5/72

Szilálgyi :Beszélgetés Somógyival

Somogyi József, szobrász

Okt. 6-án leplezték le Pápán

Petőfi-szobrát.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. okt. 7.

Somogyi József, nobrász

Megnyitotta Radi Nedelcsev
bolgár festőművész tárlatát
(Szept-5. – Bolgár Kult. Központ.)

– : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. szept. 5

Somogyi József, nobrász

A könyvtár kiállítótermében Somogyi József táclatát fogják megrendezni.

— : Petőfi-emlékkönyvtár Sorokszázon

Nagyszabadság, 9.

Bp. 1973. okt. 30.

Somogyi József, szobrász

Megemlítve: „a Somogyi-féle Szántó-Kovács-szobor körül támadt polémia"

Hegedüs Tibor: A szobor mellett 4.

Népszabadság, Bp. 1973. okt. 10.

Somogyi József, nobrák

A Tv ötkem köst c. műsorában szerepelt — lemyügözően.

(harangozó): Tv - notesz 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 21.

Somogyi József, nobrán

Pápán deleplezett

Petőfi-szobra : Repr.

— : (— szöveg — fénykép —) 2.

ESTI HIRLAP, 1 Bp 1973. okt. 8.

Somogyi József, szobrász

Sept. 29-én megnyitják
Göllner Miklós tárlatát.
(Ernst Múzeum.)

— : □ Göllner Miklós 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 27.

fotók 1975/5/72/

Szilógyi: Beszélgető S-el.

Somogyi József
szabrász

Petőfi szobor (Pápa)
(repro)

(hőbányai) Pápai utcák
Tükör, 1974. április 23 – 17 oldal.

Somogyi József, kolbász

Képek a régi Óbudáról c. kiállítást megnyitja a Kiscelli Múzeumban szept. 15-én.

—: Hallo-Hak 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. szept. 13.

Somogyi József

Dózsa kendője nepr.

Vásárhelyi Tárlat
M N G 1974. Jul-Szept.

Somogyi József szobrászművész

Kondor Béla festő-grafikusművész temetésén a Magyar Képzőművészek Szövetsége nevében búcsúzott el az elhunyt művésztől.

Esti Krónika II.

1972. XII. 19. 20.00 Petőfi 16/ V.

Somogyi József
orvosi

Részt vett a találkozón

Dutka Mária: Séta a X. Magyarképzőművészeti...
Nők Lapja, 1968. május – 18 oldal

Samogyi József 1.

szobrát állitották föl legléden, de a Dózsa-évfordulós közeledtével, ez a szobor már mintha elmaradt volna a Dózsa által képviselt gondolat mögött. A művész új nagyobb méretü szobor készitésére kapott meg bizást lla avatják fel Samogyi új Dózsa bronzszobrát, amely a maga elvontsága ellenére is jól érzékelteti a megkoronázott parasztkirályt.

Szij Rezső: Dózsa-ábrázolások a magyar képzőművészetben.

Magyar Hirlap 1972/174 11 old.

Somogyi József (szobrász)

Dózsa c. művével 1975. máj-ban a Műcsarnokban rende-
zett jubileumi kiállításon részt vett.

Népszava, 1975. máj. 4. 103. cf. 103 sz. 8p.

Somogyi József, szobrász

A megnyitó beszédet mondotta.

(Szept. 5. – Bolgár kult. központ.)

– : Radi Nedelcsev bolgár festő művén
Kiállítása 8.

Népszabadság, Bp. 1973. szept. 6.

Somogyi József, szobrász

Megemlítve: Szántó Kovács János-t ábrázoló szobra.

Bodoi Ferenc: Kohán György arcképe 56-61.

XXVII
7.

TISZATÁJ. Szeged, 1973. július

Somogyi József

A szobrászok közül Somogyi József, Schaár Erzsébet, Kiss Nagy András és Borsos Miklós nevét emliti meg Vadas József: a "Jubileumi Képzőművészeti Kiállitásról" "Belépés mindenkinek" cimmel.
A müvészek alkotásairól a részletes beszámolót lásd: Czóbel Béla neve mellett.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. május 3.
XIX. évf. 18. sz. 13. lap.

Somogyi József

"Harminc győzelmes év" cimmel a lap "Tájékozódás" c. rovatában közli, hogy a Központi Kiállitási Teremben, Moszkvában, a "Manyezsban" junius 27.-én tiz szocialista ország, -közöttük Magyarország- művészeinek alkotásai bemutatásra kerülnek. A magyarországi részlegben többek között Somogyi József:"Martinász" és "Kubikus" c. nagyvonalu szobra, valamint Segesdi György: "Marx-Engels kompoziciója. A Petőfi Irodalmi Muzeum kölcsönadta Ferenczy Béni Petőfi szobrát a kiállitásra.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 5.
XIX. évf. 27. sz. 6. lap.

Somogyi József

Kerényi Jenő, Domanovszky Endre, Somogyi József Makrisz Agamemnon, Barcsay Jenő, Bernáth Aurél, Varga Imre, Kondor Béla, Hincz Gyula, Vilt Tibor, Kiss István, Segesdi György művészeket sorolja fel Vadas József, s hivatkozik az 1948-ban,-a Művészek Szabad Szakszervezetében-rendezett: "Közösségi művészet felé" c. kiállitásra, s ugyanakkor minden művész munkájával kapcsolatban felteszi a kérdést: elég volt-e csupán azt elmondani Martinász-áról, hogy a "romantika és az álpátosz korában is méltóságra lelt a hétköznapi munkásban."

Somogyi József

Élet és Irodalom, Bp, 1975. febr. 15.
XIX. évf. 7. sz. 13. lap.

Swier

Somogyi József, szobrász

Martinász-a (1953) Dunaújváros címerében is helyet kapott.

Dr. Láncz Sándor: J. A felszabadult munka 1940-1945.

Élet és Tudomány, Bp. 1973. okt. 12. XXVIII/41.

...magyi József

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

303.old.

Somogyi József, szobrász

A kiállítás katalógusához
előszót írt. (Idézet.)

Laczó Katalin: Kiállítási napló
XIII. Szegedi Nyári Tárlat

93-96.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. október XXVI/10.

Somogyi József, nobrán

A miscelli múzeumban megnyitotta a Képek a régi Budáról c. Kiállítást.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp 1973 szept. 15-

Somogyi József, nobrán

L: Fabók Gyula

– Kiontották az idei Szot-díjakat 5.

Nép szabadság, Bp. 1981. ápr. 30

Somogyi József, nobrán

L: Lacza Márta

P. Szücs J: Türelmi idő 7

Népszabadság, Bp. 1981. ápr. 29.

Somogyi József, szobrok

SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész és Reich Károly grafikusművész kiállítása ma 14.30 órakor nyílik meg a Tungsram Klub galériában. Megnyitóbeszédet mond dr. Aradi Nóra művészettörténész. A tárlatot május 9-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

— : Hír

Szabadság, Bp. 1981. ápr. 28. 8.

Somogyi József, kolrón

megemlíke

Demény J. Czigány Gy: csak a derű óráit számolom
379-380

Jelenkor, Pécs, 1982. ápr.

XXV/4

Somogyi József szobra

NAGY LÁSZLÓ reliefjét, melyet *Somogyi József* készített, október 3-án leplezték le a 450 éves fennállását ünneplő pápai kollégiumban.

–: A Jelenkor krónikája

Jelenkor, Pécs, 1981 nov.

Boríték 3

XXIV/11

Somogyi József, nobrán

L: Varga Imre

Harangozó M: Új köztéri nobrok 1. 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 ápr. 9.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

Már Járási Művelődési Központjában, a Lamberg-kastélyban nyílt meg a „35 év magyar művészete" című kiállítás. A művek a Magyar Nemzeti Galéria anyagából vannak válogatva.
A művészi alkotása szerepel a tárlaton.

A. Skabó János: Móri galéria. 35 év művészete. Fejér Megyei Hírlap, 1980. április 20.

Somogyi József

Somogyi József megtanította Lőrincz Zsuzsát a szelárd szerkesztés elvének tiszteletére;

Fahidy Anikó: Lőrincz Zsuzsa szobrairól
Művészet, 1981. április – 22. lap.

Somogyi József

„Martinász"
(repro)

Aradi Nóra: A magyar művészet ...
Művészet, 1981. március – 4 lap

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

„arcok és sorsok" címmel összeállított országos gyűjtemény kiállítását rendezték meg Hatvanban.

Somogyi József Barcsay Jenőt egy negyven centiméter nagyságú terrakotta szoborban örökítő meg. /említve/.

Farkas András: Portrébiennálé Hatvanban.
Hevesi Szemle, 1980. márc. 5-6-old.

Somogyi József, szobrászművész

„Martinász", bronz, 173 cm. 1953.
a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.
(repr.)

Művészet, 1980. ápr. 4. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

Ez év július 30.-ig megnyílik Gyöngyösön az önálló Herman Lipót Múzeum. Somogyi József a Képzőművészeti Főiskola rektora nyitja majd meg a kiállítást.

Mit üzen a Rádió?

1980. ápr. 4. 8.10 [Bal.]

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Harminckét magyar művész mintegy 50 alkotása látható a hónap első napján nyílt Velencei Biennálén. a tehetséges fiatal gárda mellett kiállít Barcsay Jenő, Somogyi József, Varga Imre, Vilt Tibor és még többen.

Déli Krónika

1980. VI. 6. Kossuth 12.00 (K Jné).

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Micuhi Sen magyarországon élő japán szobrászművész kiállítását nyitja meg Somogyi József, a Dorottya utcai kiállítóteremben.

Déli Krónika.

1980. júl. 17. Kossuth 12,00 /V6/.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész új kiállítóhelyiségében nyílt meg a Galéria. Első kiállításán öt eddigi magyar tájak és portrék biennáléinak díjnyertes alkotásait mutatja be. 76 művek adnak egymásnak találkozót: Mészáros Mihály, Somogyi József, Ligeti Erika szobrai.

Losonczi Miklós: Díjnyertes tájak és Bródá Tibor képei. Hatvani Galéria.
Tiihör, 1980. aug. 3.

Somogyi József

szobrászművész

Reich Károly grafikussal egyszerre állitki, amiről nyilatkozik a tv. riporternek

Tv. Híradó 1978. XI. 17. 19.30

Somogy János festőművész

Kaposvárott a Vaszary terembe festményeiből rendez kiállítást

Daily News, 1978. X. 19

Somogyi János, festőművész

A Pest megyei pártbizottság Nagy Jenő u. 1. székházának ~~alul~~ aulájában rendezett tárlaton az MSZMP alapszervezetébe tartozó festők művei láthatók. A valóságtükrözés több módja közül a realizmuson belül keresi a művész a kifejezést, saját távlatait. Művében tájat és traktort hoz összhangba. [említve]

Losonci Miklós: A sokrétű festészet tárlata.
Pest Megyei Hírlap, 1979. febr. 6.

Somogyi János, Munkácsy-díjas festőművész

Kolléti Jenő festőművész kiállítása tegnap nyílt meg Somogyi Károly Stúdió-termében. A tárlatot Somogyi János festőművész ajánlotta a közönség figyelmébe.

Déli Hírlap, 1980. szept. 26.

Somogyi János, Munkácsy-díjas festőművész

1974-ben a Magyar Szocialista Munkáspárt közművelődéséről szóló határozata után vetődött fel az a gondolat, hogy szocialista együttműködést, szerződést kellene, kötni szabadfoglalkozású képzőművésznek pártszervezetével, és a Műcsarnok Váll. vezetőjével, az Egyesült Izzó vezetőségével. Az első kiállítás óta több mint harmine kiállításon vannak túl a rendezők – Janzer Frigyes, Somogyi János műveit is bemutatták itt

Stúdió '81

1981. I. 20. Televízió 21.00

Somogyi József, Munkácsy-díjas festőművész
a művész kiállítása Kaposváron
nyílt meg, ma.

Esti Magazin
1978. okt. 12. Kossuth 18.30 K Gyné.

Somogyi János, festő

SOMOGYI JÁNOS Munkácsy- és SZOT-díjas festőművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás Vácott, a Madách Imre Művelődési Központban.

-: Hk

8.

Népszabadság, Bp. 1979. dec. 15.

Somogyi Jenő

Somogyi Jenő Martinászai
a munkásosztály legyőzhetetlenségéről szól.

P. Szabó Ernő: Vasas Károly szobrai.
Ujtükör, 1979. március 25. 3. lap.

Somogyi József, szobrász

L: Reich Károly

–: o Reich Károly, 12.

Esti Hirlap,

Bp. 1978. júl. 1.

Somogyi József, [ ]

L.: Kassitzky J.

_: □ Kassitzky Ilona 2.

Esti Hirlap,

Bp. 1978 júl. 28

Somogyi József szobrász
(Felszerfalva, 1916-
Címe: Bp. III. Cs. Hajnagy, Hegyező u. 8.

müve szerepel a salgótarjáni városközpont kialakitásával kapcsolatban az 1976.XXXVII.Velencei Biennálé magyar kiállitásának anyagában.

-katalógus a könyvtárban-

Somogyi József szobrai
és Reich Károly grafikái

kiállítása a Műcsarnokban
Bp. 1978. XI. 17 - XII. 10.

- katalógus a könyvtárban -

Somogyi József

Méltatás.

Vadas József: Portrétól portréig.
Művészet, 1979. május - 2 lap.

Somogyi József, szobrászművész

„Kezek", (repr.)

„Mihályfi emlékmű terv". (repr.)

Somogyi József szobraiból és Reich Károly grafikáiból nyílt kiállítás Budapesten, a Műcsarnokban.

Kisalföld, 1978. dec. 9.

Somogyi József, szobrászművész

A múlt évben rendezte meg a Hatvani Galéria első portrébiennáléját, amelyen ötven meghívott művész szerepelt alkotásával. – A nov. 20-i megnyitó ünnepségen 14 művész részesült aranydiplomában, – közöttük volt a művész is – valamely művük rangja, becse szerint, illetve alapján

Heves Szemle, 1978. márc. 4. old.

József Somogyi

„Stahlarbeiter", 1953. Bronze. Höhe 16 cm.
ungarische Nationalgalerie,
Budapest, (repr.)

Nóra Aradi, Budapest: Das Arbeiterthema.
Bildende Kunst, 1978. 2. 93. old.

Somogyi József, szobrán

J. Marton Lánló

Tandi L. Dózsa alakja és nellenie 83-85.

Jánkenszáj, Szolnok, 1978. nov. XXIV/3-4.

Somogyi József, szobrász

L. Pátzay Pál

Eredeti alkotás-e a Kiszesen-szobor? 8

Esti Hírlap, Bp. 1979 febr. 21.

Somogyi József

Borsos Miklós "A kert" c. kiállitása megtekinthető a Tihanyi Muzeumban junius 24.től
Martyn Ferenc a Budapesti Történeti Muzeumban junius 30.-tól,
Étienne Hajdu szobrász a Műcsarnokban junius 30.-tól,
Czinke Ferenc grafikus a Tihanyi Művelődési Házban julius 2.-től,
Reich Károly és
Somogyi József a Balatonboglári Képolnában julius 2.-től,
Albert Zsuzsanna a Ferencvárosi Pincetárlaton julius 6.-tól mutatja be müveit,- közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 1. / XXII.évf. 26. sz. 8. lap.

Somogyi József

Birkás István és
Palotás József a Velencei Galériában julius 10.-ig,
Farkas Ádám szobrász a Magyar Nemzeti Galéria Műhely-sorozatában julius 16.-ig,
Gruber Béla festő emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában julius 16.-ig,
özv Bácskai Andrásné és
Töke Imre Kecskeméten a Magyar Naiv Művészek Muzeumában szeptember 1.-ig tart nyitva. fenti művészek kiállitása.

ÉLEt és Irodalom, Bp. 1978. juli. 1. XXII. évf. 26. sz. 8. lap.

Somogyi József

Keöler László: Somogyi József pápai Petőfi szobra

Művészet 1974. 15. évf. 4. sz. 26. old. Napló 1974. máj. 11.

A magyar müv.tört.irod.bibliográfiája 1974.
összeállitotta Vadászi Rrzsébet

Művészettörténeti Értesitő 1977/1

7 sor

Somogyi József

Megbízást kapott Somogyi József, hogy dr. Pólya Jenő portrédombor-műszet az István kórház I. Sebészeti Osztályán helyezze el.

–: Közteri munkák.
Művészet, 1978. julius – 45. lap.

Somogyi József

Vadas József: "Uj müvek – régi keretben" cimmel ir a mai magyar képzőművészet állapotáról. Az év elején a Mücsarnokban rendezett két nagy kiállitásról szóló kritikával kezdi, s folytatja az elmult évtizedek jelentősebb eseményeivel. A hatvanas évek "nagy egyéniségei" között kiemeli Ferenczy Béni, Somogyi József, Varga Imre kiváló alkotásait, majd Bálint Endre "nagy művésszé éréséről", Kokas Ignácnak az 1968-as velencei biennálén szereplő képeiről, Gross Arnold és Kondor Béla grafikai munkásságáról számol be. Az elmult évtizedből csak Schaár Erzsébet ~~uti~~ utolsó munkáit és Melocco Miklós Ady-szobor variációit emliti meg. A továbbiakban a képzőművészet különféle ágazatainak feladatait, a problémák mefoldásának lehetőségeit vitatja. Fenti cikket lásd: Ferenczy Béni nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. aug.19.XXII.évf. 33. sz. 12. lap.

Somogyi József, Szobrász

fényképen. 1966.

— : (a pécsi műrén klubban) Műrnellé Kat.

Jelenhaa Pécs 1978. okt. XXI/10

Somogyi József

1971-ben a Királyi Vaipalo-
tában volt kiállítása Slinos
gyulával.

—: A kiállítás tükrében.

Művészet, 1979. március - 30. lap.

Somogyi József

„Kubikus" (repro)

—: Dunaujvárosi tárlat.
Új Tükör, 1979. március 25-43. lap.

Somogyi József

Somogyi József tanítványa
volt Erdélyi Attila a Képző
művészeti Főiskolán.

P. Szabó Ernő: Erdélyi Attila emlékkiállítása.
Új Tükör, 1979. május 6 - 3 lap.

Somogyi József

Méltatás.

Losonci Miklós: Tavaszi tájlat.
Új Tükör, 1979. május 6 - 3. lap.

Somogyi József

A kubikus cimű szobor, amely-
nek embevalóknál nagyobb vál-
tozatát Hódmezővásárhelyen,
Szántó Kovács János emlékére álli-
tották fel.

– Dunaujvárosi tárlat.
Új Tükör, 1979. március 25-43. lap.

Somogyi József

Dunaujvárosban, az Uitz Béla Teremben kiállítás nyílt Somogyi József kisplasztikáiból és Reich Károly grafikáiból.

—: Dunaujvárosi tárlat.
Ny Tükör, 1979. március 25-43. lap.

Somogyi József szobrai

„Emlékmű terv"

(- az első fülön található a szobor)

Igaz Szó 1975/4

Somogyi József

A XX. kerületben működő képtárban volt a művész-nek kiállítása.

Losonci Miklós: Kincsi Aja textilyei.
Új Tükör, 1978. augusztus 27 – 3 lap.

Somogyi József

Somogyi József Kossuth díjas szobrászművész nyitotta meg Murray Róbert és Somorjai Éva grafikus művészek kiállítását

—: Egy képeslap margója.
Új Tükör, 1979. április 15 – 43. lap.

Somogyi József szobrász

„Petőfi"

- pápai szobor

Muzeumi Magazin 1974/1 42 old

Somogyi József, szobrászművész

a Műcsarnokban rendezték meg a magyar szobrászati kiállítást, melyen a művész műve szerepel: „Dalos" c. szobra. /emléke/.

Művészeti magazin.
1948. VI. 15. Televízió 21.45 /Gné/.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész Kaffka Károly festőművész kiállítását Somogyi József szobrászművész nyitja meg 1980. május 20-án a Magyar Nemzeti Galéria Budavári Palotájában.

Megjövő

1980. május 20.

Somogyi József

neve említve Horváth György:

A Művészeti Alap vásárlásai'79

Kiállitás a Műcsarnokban c.cikkében

/A cikket lásd Deim Pálnál !/

Magyar Nemzet 1980.jan 20.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

a Szolnoki Galéria nagy kiállítóterén, azt lehet mondani, hogy az ország legszebb vidéki kiállítóterén. Tervbe van véve Somogyi József szobrászművész és Berki Gyula festőművész gyűjteményes kiállításának bemutatása a Galériában.

Mikecológia Szolnok megyében.

1981. jan. 12. URH 20.10 /M./

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész.

Vác a szép szobrok városa. – A Vácott áthaladó országút szobortalapzatára Somogyi József felszabadulási emlékműve (említve) és Gyurcsek Ferenc „Parasztlázadás" – a (említve). Most harmadikának csatlakozik hozzájuk Blaskó János „Ellenkező" c. plasztikája (említve), mely bronzból készült a Madách Imre Művelődési Központ előtt áll, tavaly dec. 20-án avatták.

Losonci Miklós: Vácott áthaladó itt szobortalapzata.
Pest Megyei Hírlap, 1981. febr. 1.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
Kölesdnek jó híre van a képzőművészeti élet
berkeiben, - három művész is élelte, - Kiss Ist-
ván, Somogyi József és Reich Károly, - hogy jön-
nek szívesen, ha fogadják őket; és Kölesd vár-
ja a művészeket,

László-Tholpa: Kis falu - nagy példa.
Népújság (Tolna), 1980. okt. 19. 4. old-on.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

A Mátra Múzeum új kiállítását Somogyi József szobrászművész nyitotta meg: mintegy 100 festményt és 100 grafikát állítottak ki Herman Lipót hagyatékából, melyet a festőművész özvegye ajándékozott Gyöngyösnek.

(szabó): ajándék a városnak.
Népművelés, 1980. 9. 44. old.

Somogyi József

A Mártír emlékmű pályázaton az ötvenes években nem vett részt a művész.

Lóska Lajos: Egy művész ötven után.
Művészet, 1980. június – 24. lap.

Somogyi József, Robin

□ MITSUI SEN szobrászművész kiállítását Somogyi József szobrászművész nyitja meg július 17-én, csütörtökön, délután 4 órakor a Kulturális Kapcsolatok Intézetének bemutatótermében. A tárlat augusztus 10-ig látogatható.

-: □ Mitsui Sen

2

Esti Hirlap, Bp. 1980. júl. 15.

Somogyi József, kobrán.

megemlíthe

(f.f.): TV-kotesz 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980 aug. 28.

Somogyi József, kobrász

L.: Varga Imre

— : VVV : Vázoról vázosra... 919
[5]

Élet és Tudomány, Bp. 1989. júl. 17. XXXVI/29.

Somogyi József, szobrán

L: Mészáros L.

P. Szűcs J: Tékozló fiú – bűnbánat nélkül 13

Népszabadság, Bp. 1980. szept. 21.

Somogyi József

Viállítás megnyitatra Veszkométen

Magyar Nemzet 1983. X. 9.

Somogyi József szobrász

Tóth Attila: Mecenatúra Csongrád megyebén

Művészet, 1982. augusztus

Somogyi József szobrász

Rideg Gábor: Hosszu ut házáig

Művészet, 1983. május

Somogyi József szobrász

k. Kurti Katalin: Új nerzemények

Művészet, 1983. március

Lovrenyi József szobrász

Rideg Gábor: Egy szobrász Pannóniából
Beszélgetés Ridfalvi Sándorral

Művészet, 1983. február

Somogyi József szobrász

Kovács Gyula: A fa gyökere és lombja
Csikay Márta szobrászata

Művészet, 1982. július

Somogyi József szobrán

Salamon Nándor: Egy avantgarde kísérlet

Művészet, 1982. április

Somogyi József zobrász

Pataki Gábor: Konzervatívnus-hagyományok nélkül
1950-es évek művészete

Művészet, 1982. március

Somogyi József nobrász

Wehner Tibor: Helyszíni tudósítás Somogyi József Bartók nobráról

Művészet, 1981. május

Somogyi József

Menyhárt László: A kutya ugat, a karaván halad

Művészet, 1983. szeptember

Somogyi József grafikus

Nagy Zoltán: Program és megvalósulás az ötvenes évek művészetében

Művészet, 1982. március

Somogyi József mobrása

K. Kovalovszky Márta: Az „ötvenes évek"

Művészet, 1982. marcius

Somogyi József

Lánez Sándor: Képzőművészeti Krónika

Selezkor, 1984. IV. hó

Somogyi József
Kisfaludi Strobl Zsigmond
kiállításának megnyitója

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

Somogyi József

Magyar Nemzet 1984. IX. 29.

Tanévnyitó a Képzőművészeti Főiskolán

Ünnepélyes tanévnyitót tartottak pénteken a Képzőművészeti Főiskolán. Somogyi József szobrászművész, a főiskola rektora köszöntötte az 51 elsőéves hallgatót.

Kiemelkedő szakmai teljesítményük elismeréseként kilenc művészképzős hallgatónak nyújtották át a Kondor Béla-, Herman Lipót-, Gellért Imre- és Neischel Lajos-alapítvány jutalmait. Ezt követően 35, az elmúlt tanévben végzett fiatal művész vette át diplomáját.

A főiskolán pénteken kiállítást is nyitottak. Születésének 90. évfordulója alkalmából rendezték meg Szőnyi István festőművésznek, az iskola néhai tanárának a rajzaiból és gouache-jaiból válogatott tárlatot.

Somogyi József, szobrász

megemlítve

Todor Lajos: Jó Távlatok

2.

Esti Hirlap,

Bp. 1978. aug. 22

Somogyi József, nobrán

L: Ferenczy Béni

Harangozó Márta: Szobor a kőben

2.

Esti Hirlap, Bp. 1978. szept. 30.

Somogyi József, szobrán

... A zsüri elnöke Somogyi József szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora.

Kristóf Károly: Döntők négy pénteki estén 2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept. 21

Somogyi József, Gobrán

L: Bódy Ireń

7

– Gazdagodik a Balaton – part nyári kult. prog.

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 30.

Somogyi József, szobrán

L. Reich Károly

8

–: Hú

Népszabadság, Bp. 1979. márc. 10

Somogyi József, szobrász

L. Reich Károly.

-: O Reich Károly

Esti Hírlap, Bp. 1979. márc. 9.

8.

József Somogyi

Balatonboglár, Blaue und Rote Kapelle: Graphiken von Károly Reich und Skulpturen von József Somogyi

Ausstellungen in der Provinz.

Daily News, 1948. jul. 26.

Somogyi József, nobrán

L.: Orlai [Petrich] Soma

Fazekas Ágnes: Tintelet a tógásnak 3

Esti Hirlap, Bp. 1978 dec. 5.

1) Folytatás.

Somogyi József, szobrászművész

Somogyi József országosan ismert, számon tartott Szántó Kovács-emlékműve (említve) egy olyan jó, ritka köztéri alkotás, amihez mégcsak korabeli, hűségesnek feltételezhető metsze, fényképe sem volt a művésznek. Miért sikerült ez Somogyinak? Mert a modellhez való közvetlen kapcsolatát a téma mélyreható ~~kapcsolatát~~ tanulmányozásával helyettesítette s így azonosulni tudott a XIX. sz. vége szegénysparaszti világgal, hogy a parasztvezért,

Vilt Tibor: Gondolatok Németh József Szántó Kovács portréjáról.

Hevesi Szemle, 1978. márc. 13. old.

Somogyi József, szobrászművész 2) Folytatás.

– valós vonásai nélkül is – hitellel kifejező, elénk idéző portrénak kellett születnie. Egyszerűen bármadlagos követelménye lépett vissza a fényképszerű megoldás igénye s helyébe állt teljes formai tökéletességgel az eszmény, a gondolat, a habitus, ami Szántó Kovácsot a maga idejében jellemezte, küldetésre rendelte.

Vilt Tibor: Gondolatok Németh József Szántó Kovács portréjáról.

Hevesi Szemle, 1978. márc. 13. old.

József Somogyi

Balatonboglár, Blaue und Rote Kapelle:
Graphiken von Károly Reich, und
Skulpturen von József Somogyi.

Ausstellungen in der Provinz

Daily News, 1948. aug. 4.

Somogyi József

Somogyi József szobrászművész volt a mestere Palotás József-nek.

–: Fejér megye képzőművészei. Művészet, 1978. október - 20. lap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG

1978 MÁR — 5

Somogyi József szobrászművész

1021

6

DM MAGAZIN

A modern művészetről

I. Párbeszéd önmagammal

Kérdezek: Tágítsuk ki a modern művészet határait az elmúlt száz esztendőre. Vajon mindenkié lehet ez a hatalmas korszak, vagy csak keveseké, akik szerencsés körülmények között találkozhattunk ezzel a nagyon leegyszerűsítve modernnek nevezett, de ezerarcú művészettel?

Válaszolok: Sokan emlékeznek arra az országos vitára, amit Somogyi József hódmezővásárhelyi Szántó Kovács-szobra borzolt fel. A szobor azóta ott áll biztonságos nyugalommal, s talán a tagadók széles tábora is megbarátkozott vele. Ha Vásárhelyre gondolunk, Somogyi József szobrát is vele gondoljuk. Bőven példálózhatnék. Anyósom négy elemit végzett parasztasszony volt. Több érzékkel közeledett még absztrakt képekhez is, mint számos kritikusunk. Megsejtette bennük a jeleket, a formák viszonyát, szerkezetek arányait, színek megszólító erejét, s ezt meg is tudta fogalmazni. Vidéki szakkörben tartottam előadást: iskolát alig járt népművészek, földmunkát végző asszonyok, háziasszonyok, s a legmagasabb képesítést tekintve, tanítónők számára. Tizenhárman voltak, tizenhárom könyvet vittem magammal. Az elején Cezanne állt, majd Monet, Van Gogh, Gauguin, Rousseau, Kokoschka, Modigliani, Kandinszky, Chagall, Picasso, Braque, Klee, Mondrian. Mindenki választott egy művészt, s annak egy képét. Erről elmondta, hogy miért tetszik, vagy nem tetszik. Aztán sorba tettem a képeket, s elemzéseinkből kiderült, hogy a közérthető Cezanne-tól a meghökkentő Mondrianig, milyen következetes és folyamatos az út a máig.

Kérdezek: Általthatom-e magam azzal, hogy a modern művészet megértésének, megszeretésének kérdése egyrészt az igényes szemlélő fogékonyságától, másrészt a sikeres, egy-két órás találkozástól függ?

Válaszolok: Ha valakiben nincs meg az igény arra, hogy korában éljen, ha csökönyösen ragaszkodik előítéleteihez, áldozata lesz annak a szemléletnek, mely száműzte a művészeteket a nevelő tárgyak sorából. Persze, semmivel sem hitványabb az, aki csodálattal áll Paál László vagy Ferenczy Károly előtt, s tétován követi Csontváryt vagy Martyn Ferencet. Az ízlés és a korszerűség önmagában semmit sem jelent. Az ízlés csak gyűjtőfogalom, s abban a pillanatban válik irányítóvá, sorsdöntővé, amint nem tudjuk megkülönböztetni a jót a rossztól, az értéket a hamistól, a lényeget a látszattól. Tegyük fel, hogy erre a megkülönböztetésre képesek vagyunk a múlt század közepéig, akár Munkácsy festészetéig, vagy Rodin szobrászatáig. Igen, de az értékrend változó és még milyen nagy fordulat következett be az újraértékelésben a múlt század második felében! Régi térképpel új utakon nem igazodunk el. És ez a tájékozatlanság sünállásba kényszerít bennünket: tagadásba, bizalmatlanságba, gyanakvásba, s végül is rossz közérzetet teremt, megtévesztő következtetésekkel, ítéletekkel jár együtt. Természetes, hogy művészetekre csak művészettel és nem sok beszéddel lehet nevelni. Kiállításaink, művészi filmjeink az utóbbi években megsokasodtak. Ezek mind a művészi találkozások feltételei, s bizonyára hozzájárulnak, hogy utolérjük korunkat.

Kérdezek: Ezek szerint kortársaink művészetének ismerete, szeretete egyben helyes társadalmi eligazodást, eligazítást is jelent, ha egyszer a helyes döntés feltételének tartom? Vagyis: aki tagadja mai, valóban értékes művészetünket, az értetlenül áll történelmi igazságaink előtt is?

Válaszolok: A kettő összefügg. A múltból jó példákat ismerünk. Ady, Bartók, Medgyessy, Móricz, József Attila. Derkovits vagy század eleji építészetünk tagadása a kor nemcsak művészi, de társadalmi értékeinek tagadása volt egyben.

Kérdezek: Mégis, mik azok a megkülönböztető jegyek, melyek a mi korunk művészetének határát jelzik? A művészetek története a világ megismerésének, birtokba vételének, eladdig nem tudatosult vonásainak, elemeinek, szépségeinek felismerése, kifejezése, tolmácsolása. A tizenkilencedik század közepére mindent le tudtunk festeni, szoborba faragtunk, amit a látható, körültapintható világ kínált, de vízióinkat nemkülönben. Megismertük a test, a természet és irodalmi történetek ábrázolásának minden szépségét, igazságát. Mit tehetett hát a művészet?

Válaszolok: Folytatta felfedezőútját. Útjait, mert míg Cezanne-ig — akit a nagy kezdeményezőnek tekintünk — többé-kevésbé egységes művészi felfogás uralkodott (gondoljunk az egymást követő ókeresztény, bizánci, román, gót, reneszánsz, barokk, rokokó, empire, klasszicista, romantikus, naturalista uralkodó stílusokra), addig a tizenkilencedik század második felében egymásból következő, de mégis párhuzamos jelenségek tanúi vagyunk. Amilyen mértékben lazult az osztálytársadalmak helyzete, amilyen rohamosan fejlődtek a történettudományok, a természettudományok, a technika, a lélektan, s minél nyilvánvalóbbá váltak a polgári társadalom válságjelenségei, annál nehezebb volt szembenézni velük, annál erősebb indítékok késztették a művészeteket más-más megoldásra.

2. A források

Volt idő, amikor korunk művészete a menekülés művészetének látszott. Az impresszionisták lírai hangulatokba menekültek, a szimbolisták jelképek, a zeneiség bódulatába, mások a primitív népek közé (Gauguin Tahitire), vagy éppen a bohóc álarcát vették magukra, mint a dadaisták. Valamennyi művészi megmozdulás új táplálékot keresett. Egyik a népművészet tiszta forrásai felé indult, másik az elesett emberért emelte fel a szavát, a harmadik visszanyúlt az archaikus korok szemléletéig, vagy éppen a valóságontúli valósághoz, amit szürrealizmusnak nevezett. Foglalkoztatta a művészetet a gyermek, a gép, a tárgyak, a négerművészet, a keleti művészetek, a természet rejtett arca, a sejtek rendszere, a groteszk ellentétek, az alapformákban rejlő szerves egység, a dolgok mozgásban való ábrázolása (futurizmus), s nem utolsósorban a társadalom forradalmian új mozdulatai (szocialista realizmus).

A múlt művészetében is találkozunk a gyermekkel, vagy tárgyakkal, vagy éppen olyan alapelemekre bontott képpel, mint a kubistáknál, de most hangsúlyt kapnak, most a tartalom művészi kifejező módszerré is válik. Átvéve a gyermekrajzok egysíkú láttatását, a perspektíva nélküli naiv művészet mellérendelő szemléletét, a néger művészetnek a test egyes elemeit szinte aránytalanul felnagyító expresszív formáját, népvándorlás kori művészetek vagy éppen a barlangfestészet kedves esetlenségeit, gépi elemek képi vagy szobrászi elemekké alakítását. Az új tartalom tehát új formákat teremt. De az új anyagok is behatolnak, új művészi eljárások keletkeznek. A szinte egyeduralkodó lenvászon, tempera, olaj mellett megjelenik a farostlemez, különböző szintetikus anyagok, de a kollázsokban a papír, a dugú, a textília is. Ezek a művészeteken kívül rekedt anyagok máról holnapra a képek témái, hordozói lesznek, s napjaink szobrászatában a plexiüveg vagy különböző műanyagok is részt kérnek, teljes művészi hitellel. Amihez a régi, klasszikus és máig megszokott szabályok elégtelennek bizonyultak, ezt korunk művészete megbontja, új értékeket teremt. A verset nem rímelteti, ritmusát a természetes beszédhez igazítja, a kép témáját nem a középponthoz szerkeszti, emberi alakok helyébe természeti formákat mintáz, üregekkel töri át a felületet, s ezeknek a negatív formáknak térképző szerepet ad, a zenében új összhangzatot teremt. Ne kívánjunk egy rendezetlen, zűrzavaros, egy felbomló régi világtól, s egy bontakozó újtól, hogy klasszikus, kiérlelt, kikristályosodott, megcsontosodott művészi formái, törvényei legyenek.

Sokan féltették az új művészetet attól, hogy elembertelenedik. Akkor, ha nem ábrázolta fejétől a talpáig az embert, még nem vált feltétlenül embertelenné. Az embertelenség inkább fenyeget a brutalitás, az ököljog, a bomlás, a rút eszményesítése felől. De figyeljük meg, hogy a középkori barbárságra figyelmeztető jelek mellett mennyivel inkább azok az alkotások válnak ki, melyek a humánumot hirdetik. Nem véletlen az, hogy egyre nagyobb igény van a figurális ábrázolásra, az ember emberi formáinak a megfogalmazására, a rendre, a látható világban megtalálható harmóniára. Ehhez természetesen ilyenné kell formálódnia a világnak is, mint ahogy sok jó tünetnek tanúi lehetünk. Közben azonban az a művészet, amit megvetettek, kigúnyoltak: klasszikussá érett. Zolát elbocsátották újságírói állásából, mert megvédte az impresszionista Manet „Reggeli a szabadban" című képét, 1863-ban. Az első nagy tanulmánynak Henri Moore-ról, 1961-ben, nehezen akadt közlője. Következő évben kiállítást rendeztek tőle, s ma már minden második fiatal szobrász követője. S ez nem zárja ki azt, hogy bejárva a modern művészet labirintusát, ne álljanak meg ismét, mint gyermekkoromban, áhítattal és csodálattal Munkácsy, Paál László, Mednyánszky, Ferenczy Károly, Szinyei Merse Pál előtt.

KOCZOGH ÁKOS

PICASSO: GUERNICA

Szántó Imre

Szeged márciusa 1848-ban

Az 1848-as márciusi forradalmat nagy lelkesedéssel fogadta egész Magyarország. A pesti forradalom híre futótűzként terjedt el az országban. „Európának — a haladó szellem hangján hazánkban is közönségesen elterjedt — legközelebbi eseményei ezen ős magyar Város közönségére nézve is hatás nélküliek nem maradtak". A „kiütött szabadság" hírét a mintegy 35 000 főnyi népességgel rendelkező Szegedre a március 17-én, pénteken délután öt órakor érkező, nemzeti zászlóval fellobogózott „Pannonia" gőzhajó utasai hozták meg. A kikötőt teljesen ellepték a várakozók. A gőzhajó utasai beszámoltak a pesti eseményekről, s hoztak magukkal azokból a sajtótermékekből is, amelyek a 12 pontot és Petőfi Sándor Nemzeti dal című költeményét tartalmazták.

Szeged, „a magyar honnak eme mindig magyar érzésű városa", „a magyar szabadság fényes hajnalát" nemzetiségre való tekintet nélkül örömmel üdvözöltę. A sétányon kisebb csoportokban összeverődött, „nagy feszültségben levő" lakosok között egyszerre csak az a hír kapott lábra, hogy valamely országos következményű sürgöny — lovas posta útján küldött levél — érkezett a helyettes főbíróhoz. A nyugtalanság egyre növekedett, mikor Tary Pál városi főkapitány „a nép kívánságának engedve" két tanácsbeli kíséretében a távol levő helyettes főbíró lakásán átvette a levelet, majd „a Város minden oldalairul öszvetóduló", több ezerre tehető tömeg előtt „a köz piarczon" gyertyagyújtáskor felolvasta azt.

Kiderült, hogy a levél semmi egyebet nem tartalmaz, mint a szegedi követeknek, Osztrovszky János városi tanácsnoknak és Rengey Ferdinánd főügyésznek a pozsonyi országgyűlés március 14. és 15-i üléséről szóló jelentését. A követjelentés örömmel nyugtázza, hogy „hazánk újjászületésének órája megkondult; a magyar hazája 300 éves küzdés és szenvedés után egy nagy és dicsőbb jövendőnek nézhet elébe". Azután részletezi az országgyűlés március 14. és 15-i határozatait a sajtó- és lelkiismereti szabadságról, az évenkénti országgyűlésről, Erdély visszacsatolásáról, az eskűdtbíráskodásról. Azt is közli, hogy az országgyűlés elfogadta az általános köztehervíselést, megszűnt az úrbériség és választmányt küldenek ki a népképviseleti rendszer kimunkálására.

A szegedi nép a követek levelében foglalt híreket kitörő örömmel és nagy rokonszenvvel fogadta, s kisebb csoportokban a szabadságot éltetve vonult fel az utcákon. De nem hiányoztak azok a megnyilvánulások sem, amelyek a reakciós érzelmeknek adtak hangot. Egyesek „jogaik elvesztése" miatt sajnálkoztak, mások azt fájlalták, hogy „a paraszt velük egyenlő lett", ismét mások pedig a sajtószabadságot kifogásolták.

Még aznap este a polgárság és a hatóság emberei által látogatott Iskola utcai „Fekete kutyához" címzett vendéglőben megnyerték a helyettes főbírót és több tanácsbelit, hogy másnap a követjelentést terjesszék népgyűlés elé. Közben az utcákon kisebb csoportok zeneszó mellett vonulgattak. Az egyik csoport „lelke vágyainak szabadabb tért engedve" Horváth Cirill líceumi igazgató, s királyi könyvvizsgáló ablakai alatt „a gondolatölő cenzúrának" örök requiemet, valamint Kremminger prépost ablakai alatt „a lelkiismeret- és vallásszabadságnak riadozó éljeneket" hangoztatott. Egy másik csoport a széképület „szálá"-jában tartott színielőadásra vonult be, ahol vezetőjük és szónokuk, Dáni Ferenc lelkes szavakkal hírdette ki a szabadság, egyenlőség és testvériség győzelmét.

Másnap, március 18-án reggel nyolc órakor előkelő polgárokból álló küldöttség jelent meg a rendkívüli ülésre összegyűlt városi tanács előtt, s kérte a népgyűlés azonnali összehívását a „közpiarczra", s hogy a széképület tornyán tűzzék ki a nemzeti lobogót. A tanács „a város lakosainak netalán előidézhető még nagyobb zavaroktúli megóvása tekintetéből" a küldöttség kérelmét azonnal teljesítette, hogy a népgyűlésen intézkedéseket tehessen „a személy- és vagyonbátorság" megszilárdítására.

Éppen hetivásár napja volt, amikor a városháza előtti nagy téren néhány perc alatt hatalmas tömeg gyűlt össze. Itt Lengyel Pál helyettes főbíró felolvasta az országgyűlési követek „sebes postán" érkezett jelentését, melyet a több ezres tömeg határtalan lelkesedéssel fogadott. Bérczy Antal pedig a nemzet kívánságait összefoglaló pesti 12 pontot olvasta fel, amit szintén nagy helyesléssel fogadtak.

A népgyűlés proklamálta a cenzúra azonnali megszüntetését, a sajtószabadságot és elhatározta a nemzetőrség szervezését, másnapra pedig az ország békés átalakulásának megünneplését és a város kivilágítását. A népgyűlés kimondta, hogy a tanácsülések ezután nyilvánosak legyenek, s hogy a követjelentéseket és az országos érdekű ügyeket a jövőben mindig a népgyűlés elé kell terjeszteni.

A népgyűlés Vadász Menó előterjesztésére az országszerte tisztelt Kossuth Lajosnak hazafiúi érdemeiért hálás elismerését nyilvánította. Indokolásul előadta, hogy „az országgyűlés szerencsés folyamatát az országszerte tisztelt Pest megyei követnek, Kossuth Lajosnak lehetvén köszönni", és elrendelte, hogy erről őt üdvözlő iratban értesíti.

A pesti mintájára a mozgalom békés irányú vezetésére, a közbátorság fenntartására Tary Pál főkapitány elnöklete alatt állandó bizottmányt alakítottak. „De még inkább nevelte a főváros fontosságát a nemzeti mozgalomban az — írja Horváth Mihály —, hogy példájára más városokban és vármegyékben is hasonló bizottmányok keletkeztek, melyek aztán a törvényhatósági testületek hatalmát önmagukhoz ragadták". A népgyűlés és az állandó választmány Szegeden is külön fórummá, végrehajtó közeggé, hatósággá nőtte ki magát és a tanács a fontosabb ügyekben az állandó választmány meghallgatása nélkül nem intézkedett.

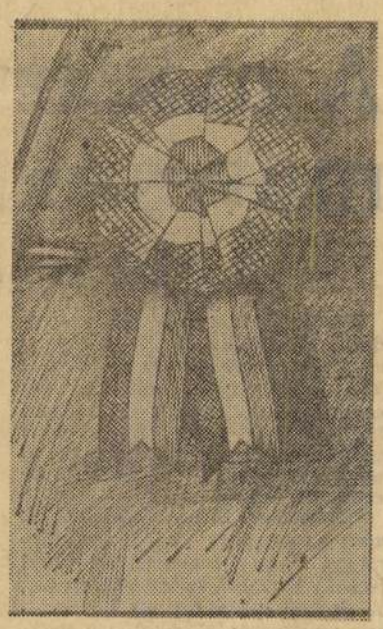

NAGY ANDRÁS RAJZA

Az állandó választmány még aznap megtartotta első ülését. Első intézkedései közé tartozott, hogy a sajtó útján előfordulható kihágások elbírálására Kotolyán Miklós elnökletével hattagú albizottmányt küldött ki. A sajtótulajdonosokat utasította, „hogy minden kinyomandó iratot annak szerzője által írassa alá, mi szerint támandandó kérdés esetén tudni lehessen, kit kelljen felelet terhe alá venni". Majd a népgyűlési határozatokat „Hazafiak!" címszó alatt a szélesebb közönséggel falragaszokon közölték, amelyeken a lakosságot felszólították a polgári őrseregbe való beiratkozásra, a következő napon minden egyházban „a haza békés átalakításáért" tartandó istentiszteleten való megjelenésre, a város esti kivilágítására és a rend fenntartására.

Március 19-én, vasárnap Szeged minden templomában istentiszteletet tartottak „a haza békés átalakításáért". Az épületekre kitűzték a nemzeti lobogót. Az utcákon s a nagy piacon egész nap hullámzott a sokaság. A Grünn-nyomda emeleti erkélyéről egy — az ünnepre készült — alkalmi költeményt (Március 19-én 1848) szórtak a tömeg közé. Este az egész várost kivilágították. Az ablakokban híres hazafiak arcképeit függesztették ki, a széképület ablakaiban „a pesti 12 pont egyenként tündérfényben ragyogott". Az utcai néphullámzás csak késő éjjel ült el, a vendéglők pedig hajnalig tömve voltak örömittas emberekkel.

Jelentkeztek azonban antiszemita hangok is, amelyeknek egyik hangadója Wagner György mészáros. A céhes-kézműipari műhelyekből élő kismesterek többsége ugyanis nem volt híve a polgári átalakulásnak, hiszen a versenyt nagymértékben kizáró feudális céhkiváltságainak meg-

(Folytatás a 6. oldalon.)

…atja maró gúny-

…n — von vállat
…hoztam…
… a gombját, kö-
…ntén megvallva,

…ovány férfi ide-
… —, de nekem
…gy megnevetes-
…m önnek. A ta-
…zt a gombot én
…séges?
…elem, hogy ko-
…gombot hozta a
…?
…t akarja, hogy
…sak ide?
…egy közönséges

műanyag gomb! Ha aranyból vagy platinából volna — az egészen más…

— Sajnos — feleli búsan a sovány —, nekem sem aranyból, sem platinából, sem más nemesfémből való gombom nincs. Higgye el, ha ilyet találtam volna…

— Jó, jó, ha már annyira erőszakoskodik — sóhajt fel a tisztviselő —, rendben van, jegyzőkönyvet veszünk fel, bár fogalmam sincs, ki jönne el hozzánk egy ilyen vacakért.

— Rosszul ismeri a feleségemet — dünnyögi a sovány szemlesütve.

— De mi köze ehhez a feleségének?! — kiált fel a tisztviselő.

— A dolog úgy áll, hogy ezt a gombot a feleségem veszítette el.

— A felesége?! De ha így van, akkor miért nem adta vissza neki ezt a szerencsétlen gombot?! Hiszen ez valóságos téboly!

— Tudja — suttogja a sovány —, válófélben vagyunk. Már két napja…

— Igen, de hát… akkor hogyan tudja meg a kedves neje azt, hogy ön megtalálta a gombját?

— Én, ugyebár, kérem… levélben közöltem vele.

A tisztviselő mélyet sóhajt.

— Az utolsó kérdés, szíves engedelmével: talán azt gondolja, hogy a kedves felesége iderohan majd egy ilyen hitvány gomb miatt, amelyet akármelyik üzletben meg lehet venni?

— Igen, ebben biztos vagyok — suttogja a sovány férfi.

— De miért, bocsásson meg a kíváncsi kérdésemért, miért?

— Mert már odakint áll az ajtó előtt!

ROLF PESTER

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József Kossuth-díjas szobrász-művésszel

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP

1980 AUG 19

1021

Műalkotásaink

A MARTINÁSZ

Somogyi József 1916-ban született, Munkácsy- és Kossuth-díjas, kiváló művész. A Martinász című szobrát 1955-ben kisebb méretben készítette el azzal az elgondolással, hogy Csepelen kerül felállításra. Az ötvenes évek művészetpolitikája azonban derűsebb, csupán erőt és önbizalmat sugárzó munkásábrázolást kívánt, így a szobor nagy vitákat kiváltva csupán terv maradt.

A Dunaújvárosi Városi Tanács már 1957-ben harcolt a felállításáért, erre azonban csak 1960. április 4-én került sor, a művész sikeres brüsszeli szereplését követően. Elhelyezésénél szerepet játszott, hogy a város és a vasmű is magáénak érezte. Így került félútra a város és a vasmű közé. Felállíttását követően — mint a jó művek általában — Dunaújvárosban is vitát kavart. Kifogásolták ruházatát, tartását, hátrahajtott arcvédőjét, de néhány év múlva annyira a városhoz nőtt, hogy címerképnek választották.

A mű öntött bronzszobor, tehát az egyik legidősebb szoborformálási módon készült. Expresszív, realista alkotás. Azt a pillanatot ábrázolja, amikor a martinász munka közben néhány percre megpihen. Rendkívül kifejezők a kezek, a karakteres arc megformálása. A tekintet határozott, az arckifejezés nyugodt, de figyelő. A test megformálása, arányai erőt, biztonságot sugallók. A drapériák (ing, kötény, nadrág,) rendkívül mozgalmasak, gazdag fény-árnyék hatásokat tesznek lehetővé.

Somogyi József szobra ma már jelkép és példa, jelképe Dunaújvárosnak, a művészetben pedig követésre méltó példa arra, hogy az átérzett valódi munkásábrázolásra szükség volt, van és lesz.

EL

Labdarúgás:

Jó játékkal

Vasas—Kohász
4:2 (1:1)

Fáy utca, 4000 néző. Vezette: Lauber.

Bp. Vasas: *Mészáros — Török, Komjáti, Somogyi (Rácz, a 81. perctől), Kántor — Birinyi (Halász, a 63. perctől), Zombori, Rixer — Izsó, Kiss, Váradi.*

D. Kohász: *Németh — Paizs, Giron, Tóth, Timár — Bódi, (Bartók, a 86. perctől), Sugár (Fajkusz, a 86. perctől). Nagy II., Weitner — Segesvári, Weimper.*

A négy középpályással felálló Kohász remekül szűrte meg, s fékezte le a lendületesen kezdő hazaiak támadásait, majd enyhe mezőnyfölénybe került. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy játékosaink rengeteget futottak labda nélkül, szervezetten védekeztek és a labda megszerzése után azonal „mutatták" magukat, mindig volt üres ember, aki zavartalanul szervezhette az akciókat, támadást indíthatott, vagy éppen visszafelé passzolhatott.

A sok futásra jellemző tény, hogy például Nagy II. a második percben (egy Weitner—Bóti—Tóth akciót követően) az ellenfél tizenhatosáról lőtt kapu fölé, majd fél perc múlva Izsó előreívelt labdáját a saját tizenhatosán belülről fejelte ki, az ugyancsak időben visszaérkező Tóth ezúttal meredek labdával hozta játékba elől Segesvárit, aki a védőkkel vívott csatában balra keveredett, de így is kapu elé tudta húzni a labdát, amit azonban az érkező Weimper gólhelyzetben nem talált el. A Vasas látnivalóan megzavarodott, egy szabadrúgást Zombori elhamarkodottan végzett el, Bódi csípte el az átadást, előrelendült, és húszméterről a bal alsó sarok mellé lőtt. A másik oldalon Váradi szabadrúgása nyomán a sorfalról pattant a labda szögletre, a beívelés túljutott a kapu előterén, Kiss visszafejelt az ötösre, de Giron felszabadított. Ezután jobbára a pálya közepén folyt a küzdelem, a labdát percekig a Kohász birtokolta, a játék unalmasnak tűnt, de az iramra nem lehetett panasz.

Negyedóra elteltével Lauber játékvezető „színesítette" a találkozót. Segesvári az oldalvonalnál nem ért el egy átadást, s futtából a közönség közé vágta a labdát. Ezért sárgalapos figyelmeztetésben részesült. (Ezt a figyelmeztetést a Vasas-szurkolók is túlságosan szigorúnak találták, holott nézetem szerint nem szigorú volt Lauber, túlra, messze-szálló felszabadítórúgásért, kapuskirúgásért, stb. cédulákat kellene osztogatni.)

A második negyedóra valamivel élénkebb játékot hozott: a Vasas-hátvédek is vállalkoztak felfutásokra, így közelebb jutottak a Kohász-kapuhoz, viszont az ellentámadások is veszélyesebbekké váltak. Egy korszerű Bódi—Segesvári—Bódi akció az egyik oldalon, a kiugró Izsó nehéz szögből leadott fölélövése a másik oldalon. A Kohász kapuja előtt Giron két alkalommal is jó ütemben mentett, a Vasas kapuja előtt Bódi labdája találta jó helyzetben Weimpert, de Lauber lest ítélt. Ezután kaptuk a gólt.

Török futott fel a jobb oldalon, beívelt labdáját Izsó elől Giron rúgta el, Tóth röviden továbbított, a labdát Birinyitől a balösszekötő helyén futó Rixer kapta, aki kettőt lépett és futtából, húsz méterről úgy találta el, hogy az a védőfal felett, a vetődő Némethet megkerülve vágódott a túloldali léc mellett a kapuba. 1:0.

Egy perccel később egyenlíthettünk volna: Weitner Nagy II-t hozta helyzetbe, aki egy csel után a felső kapufát találta el, majd a messze kivágódó labda Weitnertől ismét hozzá került, de ezúttal kapu mellé durrantott. A Kohász nagyobb sebességre kapcsolt, s kifejezetten jobban játszott, mint ellenfele. Az egyenlítő gól a 28. percben született meg:

Nagyszerű, „egyérintéses" támadás futott a bal oldalon, Bódi—Nagy II—Segesvári volt a labda útja, középcsatárunk futtából, középről jobbra tálalt, és az érkező Weimper közelről a tehetetlen Mészáros mellett a kapu közepébe lőtt. 1:1.

A félidő végéig a Kohász valósággal „eldugta" a labdát, ezt tessék szó szerint érteni: a játékosok a saját tizenhatosuktól az ellenfél tizenhatosáig passzolgattak, onnan visszahozták a labdát a félpályáig, az elégedetlen Vasas-közönség nem győzte kifütyülni saját játékosait. Helyzetünk is akadt, de sem Segesvári, sem Weimper nem volt elég határozott a kapu előtt.

A második félidő Kohász-támadással és Vasas-góllal kezdődött. Tóth, Nagy II., Sugár adogatott a félpályánál, Bódihoz került a labda, aki hirtelen ritmust váltott, s már szabad volt előtte az út, az ellenfél térfelének közepén felvágták, Lauber játékvezető azonban továbbot intett, s Bódi bizony még feküdt a földön, amikor a túlsó olda-

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

5

8

„Bartók Béla," bronz, 1981. Budapest. — „Martinász" bronz, 168 cm. 1955. Dinaújváros.

(9) „Szántó Kovács János, bronz, 310 cm., 1965. Hódmezovásárhely. (repr.

Művészet, 1982. Febr. 5 és 6 old.

1982.II.12.Kossuth 12,oo/Z
Déli Krónika

1021

- Adásunkkal egyidőben a Fővárosi Tanácson Pro-Urbe kitüntetéseket adnak át. A jutalmazottak Füleki József útburkoló szakmunkás,a főváros épitésében végzett három évtizedes kiváló munkájáért. Dr.Pesta László,a Fővárosi Tanács nyugdijas elnökhelyettese,a főváros szocialista fejlődése érdekében több évtizede végzett kiemelkedő munkásságáért. Dr.Rajta Ferencné tanitónő,az ifjúság nevelésében elért eredményekért,Somogyi József szobrászmüvész kiemelkedő müvészi munkásságáért,a fővárost gazdagitó közteri alkotásaiért kapta a kitüntetést.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

1982. II. 16. Kossuth 18,30 Áné

Esti Magazin

Somogyi József kossuth-díjas szobrászművész emlékére

- Ma délután a rádióban átadták az Uj magyar zene 1981. évi díjait. Január elejétől február 5-ig 34 szerző, összesen 65 zenekari-, kamara- és kórusmüve hangzott el a 3. müsorban. A kritikusok valamint a zeneszerető közönség 12000-12000 forintos díját Somogyi József szobrászmüvész emlékplakettjével együtt Bicz József elnökhelyettes adta át a nyerteseknek. A kritikusok Kósa György Hajnal Anna-dalok cimü alkotását jelölték a tavalyi müvek közül a legjobbnak, a közönség díját Mártha István kapta Karácsony napja cimü kompoziciójáért. Ebből forgatunk most le egy rövid részletet a 180-as csoport előadásában.

Somogyi József a Református Zsinat új világi elnöke

A Magyarországi Református Egyház Zsinata csütörtökön ülést tartott Budapesten. A testület új világi elnökét választott *Somogyi József* Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora személyében.

A zsinat megvitatta *Bartha Tibor* püspök, lelkészi elnök tájékoztatóját a X. békekonferenciáról és előterjesztését az egyházi békemunka időszerű feladatairól. A református egyház legmagasabb szintű testületének tanácskozásán részt vevők megemlékeztek hazánk felszabadulásának negyven évvel ezelőtti eseményeiről. A zsinat határozatot fogadott el a lelkészképzés fejlesztésének tennivalóiról.

A zsinati ülésen részt vett *Sarkadi Nagy Barna*, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese, aki köszöntötte a megválasztott egyházvezetőt. (MTI)

Népszabadság, 1984. XI. 16

PLÓ

A makói József Attila Múzeum előtt szerdán felavatták Somogyi József Megfáradt ember című művét. Az életnagyságú szobor elkészítésére Makó város tanácsa kérte fel a művészt, hogy emléket állítson az egykor Makón diákoskodott József Attilának.

Magyar Nemzet 1983. XII 22.

Somogyi József | szobrász

A művész hite — az újjászületés

Beszélgetés Somogyi Józseffel

A megkínzott Megváltó vonásai fájdalmasak, de a létezés nagy titkának vállalásáról tanúskodók. Ez a figura tud valamit, amit mi, ránk váró örömeink és kínjaink között, megfogalmazatlanul, csak sejtünk. *Somogyi József* drámaian szép Korpuszával a Műcsarnok kiállításán találkozhattunk. Vajon egy ízig-vérig mai művész, a Martinász, a Szántó Kovács János és a Dózsa-szobor alkotója, mit akart kifejezni a majdnem két évezredes Jézusmítosz gondolatkörével?

— A téma eredendően sem volt idegen számomra — mondja a szobrász. — Az egyetemes szellemi létnek van egy sor olyan gondolati és tárgyi emléke, amely időtlen és furcsamód a legkülönbözőbb korokban is képes szólni az emberhez. S jóllehet, másfajta értelmezésben és áttételekkel, de jelen tud lenni a huszadik században is. Ilyen nagy irodalmi műnek tartom a Bibliát, függetlenül vallási kötődésétől. Időtlen műnek, amit hivő és nem hivő egyaránt olvashat. Meggyőződésem, hogy a nem hivőnek is sok gondolatot ad az élet tartalmához. Olyan, mint egy szép verseskönyv...

— *Vagyis úgy gondolja, hogy a munkához, egyáltalán, az életünkhöz szükséges a hit?*

— Az ember hite sokkal tágabb értelmű, mint a vallás. Azt is jelenti: egy eszméért és ügyért tenni, a személyes sorsot vállalni. Azt is, amelyik esetleg eleve magában hordozza az elbukás fenyegetését. A magyar történelem is fölmutat ilyen tiszta sorsokat. Zrínyire, Dózsára és Petőfire gondolok elsősorban. Főiskolás koromban Rembrandt hatására *már mintáztam* pietát. Az újabb korpuszokat bizonyos mértékig a véletlen készíttette el velem. A Csaba László által tervezett cserépvárallai templomnál főként az építészeti szituáció inspirált. A Korpuszt a sima falon helyeztük el. Az épület déli fekvése miatt, majd mindig kap napfényt. A vasrácsos ablak így folyton a falra vetíti kereszt formájú árnyékát. A hivők — sajnos nem érzékelték ezt a furcsa látomásszerűséget és a mozgásban megnyilatkozó élményt. Olyan szenvedő alakot vártak, mint amilyeneket a századforduló elgiccsesedett egyházművészete teremtett. A megkínzatás és a halál, még vállalva is — rettenetes. Nem hiszek a nevetve halálba menőkben. Ez mindig dráma, amivel nem akarunk szembenézni. Pedig akár tetszik, akár nem, szembe kell néznünk vele, s vállalni sorsunkat, akár a körülmények írják, akár a személyiség belső törvényszerűségeiből fakad.

— *A megfeszített Jézust ábrázoló művét még egyszer elkészítette. Ezúttal a hollóházi templomba. Csupán a megrendelés miatt?*

— Minden szobrommal úgy vagyok: ha volna rá időm, ismét megcsinálnám. Furcsamód azokat, amelyeket leginkább kedvelek. Soha nem mintáztam meg úgy szobrot, hogy ne hittem volna benne, amikor készítettem. És három hét múlva ugyanazt a gondolatot már más szobortestben formálnám meg. Úgy gondolom, életünkben az a legrosszabb, amikor teljesen kikapcsoljuk, pihentetjük az agyunkat, és elfogadjuk, hogy valami úgy van készen, ahogy abban az alkotói lelkiállapotban és folyamatban testet öltött, amelyből megszületett. *Azt hiszem, gondolatainkat* újra és újra végig kell gondolnunk, mert az élet *újra és újra helyzetek* elé állít bennünket, és ezekre választ kell adnunk. Egyszóval boldog vagyok, hogy ceglédi Dózsa-szobromat és a *Korpuszt* még egyszer elkészíthettem. Hollóházán az építészeti adottság is más, a templom hangulata is más. Az oltár fölött a térben fog lebegni a figura, simára gyalult fenyőfa előtt. A fa erei valósággal élnek, olyan az egész, mint egy szövevényes érrendszer, s mégis csupán szimbólikusan jelenik meg.

— *Beszélgetésünk során többször hangsúlyozta a hit szerepét. Ön miben hisz?*

— Az embernek ősi vágya, hogy nyomot hagyjon maga után. Nem akar beletörődni, hogy eltemetik, és azzal vége. Minden ember föltámad abban a szellemi közösségben, amelyben élt. A nagy emberek föltámadnak egy nemzet tudatában vagy az egyetemes kultúrában, a névtelenek pedig a nevüket őrző családban, azoknak szívében, akikért tettek, áldoztak, akiket szerettek. A vallásos hit egyébként mindenkinek a legteljesebb magánügye. Épp ezért én nem is ennek hangsúlyozását tartom fontosnak, hanem azt, hogy mindannyiunknak úgy kell hinnünk, hogy hitünkkel a jót, az igazságot szolgálhassuk, segítsük az emberiesség kiteljesedését, méltó helyünk megtalálását a világban. A művész hite alkotásaiban ölt testet, azok perelnek majd érte, s próbálják bizonyítani, hogy az egykor mögöttük álló ember mennyit értett meg önmagából, társaiból, s mennyit volt képes ebből visszaadni. A művész hite: a folytonos újjászületés.

Harangozó Márta

A magyar—NDK árucsere-forgalom értéke az előzetes adatok szerint 1978-ban eléri az 1,3 milliárd rubelt, ami 50 százalékkal több, mint 1971-ben volt. Az utóbbi három évben mind az exportban, mind az importban töretlen volt a fejlődés, nem történt megtorpanás vagy visszaesés. A kölcsönös áruforgalomban különösen fontosak a gépipari szállítások, amelyeknek aránya a magyar kivitelben 65, az NDK exportjában pedig mintegy 70 százalék. 1978-ban a magyar gépipari export értéke várhatóan meghaladja a 400 millió rubelt, ugyanakkor az NDK gépszállításáé a 460—470 millió rubel körüli értéket. Mezőgazdasági és élelmiszerkivitelünk az NDK-ba irányuló teljes exportunk

továbbra is két meteorológai képződmény és az ezekben áramló különböző hőmérsékletű légtömegek határozzák meg. Az egyik ilyen képződmény az Ukrajna fölött levő anticiklon;

területén még mindig igen hideg idő áramlik és ez lassan a Kárpátokon is átszivárog.

A másik képződmény a Földközi-tenger nyugati medencéje fölött örvénylő ciklon. Ez délnyugat felől folyamatosan *enyhe levegőt* szállít hazánk fölé.

határozza meg időjárásunkat. Ezért változékony időre számíthatunk. A kevés napsütést időnként erős felhősödés váltja föl, s a borult időszakban kisebb csapadék is lehetséges.

A hőmérséklet a december végének megfelelő értékű lesz;

a hajnali órákban kevéssel a 0 fok alá süllyed a hőmérő higanyszála, a délutáni órákban néhány fokkal fagypont fölött lesz.

TÉLAPÓ, HÓPEHELY, TROJKA...

ÚJÉVI ELŐKÉSZÜLETEK MOSZKVÁBAN

Pék Miklós, az MTI tudósítója jelenti:

A karácsony a Szovjetunióban ugyan nem ünnep, a fehér hólepelbe öltözött szovjet főváros óévvégi utcaképe azonban *ünnepi hangulatot* áraszt. Moszkva főútvonalain és központi terein több helyütt is hatalmas, fényfüzérekkel gazdagon díszített fenyőfákat állítottak fel. Városszerte megkezdődött a fenyőfavásár —

a szovjet családok szilveszter estéjén díszítik fel a karácsonyfát.

Hagyományosan gazdag kulturális program várja az

rendezvényeire 43 országból Moszkvába érkezett több mint 30 ezer külföldi.

A Kreml kongresszusi palotájának színpadán próbálják az *újévi ünnepi műsort*, amelyben Télapó, Hópehely, ismert és közkedvelt orosz mesék hősei tartogatnak meglepetéseket a gyerekek számára. A népgazdasági kiállítás hatalmas parkjában pedig az idén is trojka és forró szamovár várja a látogatókat.

A Metropolitan

Somogyi József szobrász

Főiskolások kiállítása

Pályázatot hirdettek a KMP megalakulásának 60. évfordulója tiszteletére a *képzőművészeti főiskola* hallgatói részére. A benyújtott csaknem száz alkotás közül a legszínvonalasabb műveket — mintegy 20—20 grafikát, grafikai sorozatot, festmény- és plakáttervet — kiállításon mutatják be a főiskola termeiben.

A tárlatot kedden *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a főiskola rektora nyitotta meg, és december 8-ig látható a főiskola épületében.

7.

– Főiskolások kiállítása

Népszabadság. Bp. 1978. nov. 29.

Somogyi József, szobrász

Eredményesen alakultak 1978-ban hazánk nemzetközi kulturális kapcsolatai

zetek 14 kiállítást szerveztek. Sok tízezren tekintették meg a *Magyarország bemutatkozik* című összeállítást Egyiptomban, Kuvaitban, Szíriában és Irakban. Nagy közönségsikere volt *Somogyi József* szobrászművész moszkvai bemutatkozásának, s a moszkvai Puskin Múzeum *Francia impresszionisták* című gyűjteménye budapesti vendégszereplésének. A

– Eredményesen alakultak ... 13.

Nép szabadság, Bp. 1978 dec. 29.

— 7.15
). 8.20: A
-kor). —
Ki nyer
Esti Ma-
ip: 6.05—

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
978 DEC 10

NÉPSZAVA

Somogyi József

Somogyi József: Egy prés emléke (részlet)

ügynökség munkatár
közben autóbuszunk
telepített datolyaligete
zésre fogott földek k
nyarog a bagdadi kor
ságban. — *Mindig*
éhes száj, évről évre t
bernek kell kenyere
Irak lakossága évenl
százalékkal szaporodi
csupán a demográfia
nást kell lefékezni c
vezéssel és szociálpoli
folyásolással. Meg k
melnünk azt, amire szükség
ünk van.

Bagdadtól délre kétszáz kilométerre, Dujailahban, két és fél éve jelentek meg az első óriás bulldózerek. A Tigris és az Eufrátesz elsivatagosodott völgyében hozzáfogtak egy új típusú *ipari-agrár falu* építéséhez. A folyamok vizét ma már *csatornahálózat* hozza a meddő buckák közé, a zöldségültetvényekre. Fásítás kezdődött, és hozzáfogtak kétezer ember élet- és munkahelyének kialakításához. A talajutánpótlást agrármérnökök irányítják, az emberek korszerű lakóházakba költöznek.

Dujaila — mintafalu. Építésében külföldi vállalkozók is részt vettek. Ám a vidéki irakiak zöme még nem olyan körülmények közt él, mint amilyent az új telepeseknek itt szánnak.

[redacted]

közepén élünk — emlékeztetett egyik bagdadi beszélgetésünk alkalmával *Fejszal*, a szakszervezeti központ munkatársa. — *A sivatag semmit sem ad magától: minden csepp vízért, minden szem datolyáért meg kell harcolnunk.* Most, amikor érezhetően bizonyos fékekkel kezdjük szabályozni a fejlődés tempóját és irányát — különösen nagy szükség van arra, hogy a legfontosabb, a további fejlődést meggyorsító ágazatokat erősítsük. Figyelnünk kell a politika, a gazdasági élet *„emberi oldalára"* is, ezért tartjuk különösen fontosnak az infrastruktúra fejlesztését, az oktatás, a képzés felfuttatását. Nem kevésbé fontos ez, mint azok a gazdasági ágak, amelyekért máris irigyelnek bennünket."

Krajczár Imre

1021

1973. jul. 13. Kossuth 17.2o /11/ M.

Muzsika a müteremben.

- Somogyi József szobrász müvésszel beszélget Tomkai Judit. Szerkesztő Nemes András.

- Nem zenéről beszélgettünk először Somogyi József szobrász müvésszel. Néhány percig várni kell rá, amig tanitványaitól megérkezik. Ezalatt figyelem epreskerti mütermét. Minden négyzetméteren asztalok, padok, állbányok, agyagok, szerszámok, ládák, emelvények töltenek ki. Csak tenyérnyi hely marad középen, ahol leülhet, megállhat az ember. Ez az első pillanatban felfogható látvány. Egy kép a szobrászmühelyről, a többit már csak hallani lehet, a csöndet. Néma, letakart szobor, nagy ablakok a csöndes kertre, kongó folyosóra nyiló zk ajtó, a szobrász magányossága, csöndje, a szerszámai közé tartozik. Vajon nem terhesek-e, milyen kapcsolatban van velük?

- Szeretem a csendet. De azokat a csendeket szeretem igazán amiben valami mégis van. Szigetközben voltam gyerek, a Duna szigeteit jártam és szerettem nagyon, nagyon egyedül lenni. Csend vett körül, de ezt a csendet motiválta vagy egy felröppenő madárnak egy furcsa szárnyverése, egy egyedül átvonuló vadlibának a gágogása, vagy az a furcsa kis viz-zaj, vagy talán nem is zaj, tudj isten minek nevezhetném azt, amikor egy viz eltüntet egy szigetet és csinál helyette egy másikat. De a másfajta csendet is szeretem, a szobának azt a csendjét amikor a magam levegője motoz csak körülöttem, amit talán csak én hallok, de szeretem azokat a csendeket is, ami valami várakozás telitettséggel van tele.

- Ezeknek a csöndeknek, amelyeket szeret, tehát megvannak a maguk hangjai, a maguk sajátságos hangjai, vajon alakjuk, formájuk lehet-e, van-e, lehet-e szobrot készitemi a segitségükkel?

1973. jul. 13. Kossuth 17.2o /11/ M.

Muzsika a műterembe.

- Somogyi József szobrász művészel beszélget Tomkai Judit.

Szerkesztő Nemes András.

- Nem zenéről beszélgettünk először Somogyi József szobrász művészszel. Néhány percig várni kell rá, amíg tanítványaitól megérkezik. Ezalatt figyelem epreskerti műtermét. Minden négyzetméteren asztalok, padok, állványok, agyagok, szerszámok, ládák, emelvények töltenek ki. Csak tenyérnyi hely marad közében, ahol leülhet, megállhat az ember. Ez az első pillanatban felfogható látvány. Egy kép a szobrászműhelyről, a többit már csak hallani lehet, a csöndet. Néma, letakart szobor, nagy ablakok a csöndes kertre, kongó folyosóra nyíló ajté, a szobrász magányossága, csöndje, a szerszámai közé tartozik. Vajon nem terhesek-e, milyen kapcsolatban van velük?

- Szerotem a csendet. De azokat a csendeket szeretem igazán amiben valami mégis van. Szigetkőben voltam gyerek, a Duna szigeteit jártam és szerettem nagyon, nagyon egyedül lenni. Csend vett körül, de ezt a csendet motiválta vagy egy felröppenő madárnak egy furcsa szárnyverése, egy egyedül átvonuló vadlibának a gágogása, vagy az a furcsa kis víz-taj, vagy talán nem is zaj, tudj isten minek nevezhetném azt, amikor egy víz eltüntet egy szigetet és csinál helyette egy másikat. De a másfajta csendet is szeretem, a szobának azt a csendjét amikor a magam levegője motoz csak körülöttem, amit talán csak én hallok, de szeretem azokat a csendeket is, ami valami várakozás telitettséggel van tele.

- Ezeknek a csöndeknek, amelyeket szeret, tehát megvannak a maguk hangjai, a maguk sajátságos hangjai, vajon alakjuk, formájuk lehet-e, van-e, lehet-e szobrot készíteni a segítségükkel?

- Hogy szobor miből lehet? Nem biztos hogy látványból. Sőt nagyon gyakran a látvány először talán elraktározódik valahol a tudatban képzetekké, gondolatokká asszociációkká, jelekké, amelyeket az ember önmagában hordoz és néha ezek lobbannak fel. Pár évvel ezelőtt hallgattam a Musici di Roma-nak a hangversenyét a Zeneakadémián és azt hiszem 2- 3 lány is tagja volt ennek a zenekarnak és nagyon szerettem, nagyon szép volt az egész koncert. Ha nagyképü akarnék lenni vagy romantikus, akkor azt mondhatnám, hogy egy arasszal a föld felett jön ki az ember és azt hiszem ezért kell akár egy jó szinház, akár egy jó koncert után nem beülni az autóba, hanem legalább pár lépést az eszmélésig a földre visszaérkezésig megtenni. Ebből valóban született egy szobor, mert végig az egész koncert alatt a hangszerek azonosultak a müvészekkel. /zene/

- Csináltam egy életnagyságú figurát egy csellós lányt, ahol a cselló egy kicsit lány akar lenni, a lánynak a megváltoztatott formája egy kicsit cselló akar lenni. Tulajdondékken két lány áll ott, ha úgy tetszik, vagy két cselló.

- Egyszer, egy régebbi beszélgetésünk során azt mondta, hogy nagyon szereti a lélekharangot. /harangszó/

- Mindég meghat ez a hang, sokkal többet jelent nekem mint egyszerüen egy kis harangszó. Talán az életnek valami megismételni akarása van mögötte, de nem hiszem, azt hiszem több számomra mint nisztalgia. Egy nagyon egyszerü tömondatnak lirát, drámát teremtő ereje van mögötte. Az élet és a halál ennek a harangnak a megszólaltával valami elment,- ha nagyon romantikus akarok lenni talán valakinek az akkori Kilimandzsárójáról is vall a bent maradt müvekről, az el nem végzett életről, a befejezetlenségről, valami végzetesnek, megmásithatatlannak

is a kezdetéről. Bárhol jártam, mindég meghallottam, minden hangon átütött és mindig a fülem erre valahogy hallatlanul érzékeny volt,

- És a keze mennyire volt érzékeny rá?

- Szeretnék időnként nagyon tiszta, ilyen nagyon egyszólamú, nagyon egyszerü, de mégis tele asszociációval eszméléssel, gondolattársitó erővel létrehozni valamit, ami nem nagyon sikerül. /gregorián kórus/

- Azt hiszem hogy amilyen mélyen nyomot hagyó emlék, nosztalgia, nem tudom minek nevezzem,- annak előbb utóbb mégis csak meg kell valahogyan jelennie szobron is.

- Bartók szobron dolgozom, aminek egyik feltétele, hogy Bartókot kell megmintáznom. Héha az ember fizikai valója nem alkalmas teljes mértékben plasztikai áttételre, lényének atmoszférikus ereje átütötte azt, hogy ő 160- vagy 165 cm-es? Tehát óriássá, naggyá vagy szellemmé változott-e a jelenlét pillanatában is már. Próbálom követni Bartóknak fizikai valóját is, mert ha szabad egy ilyen nagyon konvencionálisnak tünő szóval élni,- Bartók szép ember is volt, tehát jelenség is volt.

- Mi a legnehezebb az arcából?

- Az arcából? A homloka és a szemei. Tulajdonképpen a szemei átnéznek,- ha nagyon lirai akarok lenni,- most is az Óceán tulsó partjáról. /orgona muzsika/

- Gondolom, meglehetősen ügyetlenül tudom csak megfogalmazni miért figyelek, miért szeretem a szobrait annyira. Szeretem a hosszúságukat erre is gondolom jó szakkifejezés van, szeretem, hogy nincsenek sima vonalaik, lágy redőik, lágy mozdulataik és elsősorban azt szeretem bennük, hogy feltételezhetem róluk, hogy sima gondolatai sincsenek. Egyenesek, kemények, tisztát, sértetlen gerincüek. Vajon vannak-e zenék, van-e zene, amivel ki lehet ezeket a szobrokat fejezni?

- Örülnék, hogyha ez tényleg igy lenne ahogy maga nekem mondja.

Szeretnék nagyon, nagyon leegyszerüsödni, szeretném ha nagyon egyszerü plasztikai képletekkel vissza tudnám forditani a gondolatnak azt a sokszor furcsa áradó sokrétüségét, ami néha telán el is vész, de héha mégis a szobraimnak az elinditója. Ha ennek valamiféle zenei örömét akarnék keresni Sztravinszkij-t nagyon nagyon szeretem, neki sokszor a nyers és kemény zenei szerkesztését, nemcsak a kor lüktetését, de sokkal több mindent érzek mögötte, szivesen hallgatnám akár az Oltár szimfóniáját, amiért ezt csinálta azt hiszem, hogy semmiféle, vagy legalább is nem olyan mértékü metafizikus magábafordulás mint gondolhatnánk első pillanatban, hanem pusztán az egyszerü gondolatoknak a jót és a gonoszat a sötétet és a világost elválasztó vallomása. /muzsika/

- Én most, hogy az utóbbi években ilyen kis apró emberkékkel is körül vagyok véve, mert unokáim vannak, az ember néha hallatlanul csodálatosan gazdagon születik. Tele jelkép-rendszerekkel, gondolattársitó erővel, érzékenyen elvont dolgokra, és az az érzésem, hogy elrontjuk valahol magunkat, elrontjuk az embert, egy csomó gátlásrendszert épitünk köréje, amit igy főiskolás növendékeimnél is tapasztalok, hogy hosszú idő eltelik mire felbátoritom őket arra, hogy merjék vállalni magukat, merjék úgy csinálni szobraikat ahogy boldogok, ahogy belső törvényeik ezt megszabják. Ennek a beszélgetésnek a kapcsán talán furának tünik ha azt kérem, hogy hadd hangozzék el legalább egy része a carmeraburánának, mert ez a pici kis 4 éves ember szereti ezt a muzsikát, engedjük ennek az életteli vidámságát ütemét magába áradni, boldog vele és számára azt hiszem ez is már a muzsikát jelenti, amit nem lehet szavakkal elmondani, kifejezni. /muzsika/=

- Én láttam azt a szobrot amiről az előbb beszélt, a lányt a csellóval. Valóban kicsit össze is téveszthető a lány és a cselló. Erről a szoborról jutott eszembe, hogy nemcsak a zenét szeretheti, hanem valószinüleg a hangszereket is, méghozzá különös szobrász szemmel és szobrász módon éppen azokat amelyekben meglapul, megbújuk egy egy szobor formája is.

- Nagyon szeretem az egyszerü hangszereket. Egyszerüség alatt talán az egyedüliséget értem. Tehát nagyon szeretem a csemballót, nagyon cseretem a csellót, nagyon szeretem a fuvolát, a citerát, a cimbalmot. Azt hiszem a nyitja megint ott van amiről már többször esett szó, a nagyon egyszerü kifejezésmód, a nagyon puritás lehetőségekben rejlő óriási gazdagságot. Nagyon közel áll hozzám Gerencséréknek a cim-ú balom játéka, igazándiban a hangokon a muzsikán túl talán még az ő gesztusai is benne vannak ahogy nagyon puritánul leülnek ez elé a húros asztal elé és az előbb emlitett nagy csendbe egyszer csak beleárad ez a nagyon egyszerü muzsika, amiről azt hihetné az ember, hogy tulajdonképpen egy nagyon szük skálán mozgó valami és sokszor egy nép lélekzete és sóhaja is kihhalatszik belőle. /cimbalom mü/

- Nagyon szivesen hallgatok mindig Bachot, nagyon szivesen hallgatok mindig preklasszikus muzsikát, nagyon szeretem az ikonfestészetet, az ikonokat és általában a pravaszláv müvészetet, úgy érzem, hogy magambafordit, eszméltet a narativ áradásnak egy olyan bősége, de ugyanakkor szigorúsága is az örök emberi dolgokról örök jelekről vagy jelképekről, amelyek végigkisérik az emberiséget függetlenül attól, hogy az időszámitást ki mitől számitja. /zene/

- Elhangzott Muzsika a müteremben. Beszélgetés Somogyi József szobrészmüvésszel. A riporter Tomkai Judit volt. Szerkesztette Nemes Andrá

...INK

...turális lap Napjaink 1976. december

A MISKOLCI FELSZABADULÁSI EMLÉKMŰ
SOMOGYI JÓZSEF ALKOTÁSA

(Folytatás az 1. oldalról)

Azután, ahogy francia tanfolyamaimat vezettem, megismerkedtem egy másik, hátrányt szenvedő réteggel is. Közben ugyanis olyan törvényeket hoztak, amelyek a társadalom bizonyos rétegeit háttérbe szorították. Az én tanfolyamaimra pedig elég sokan jártak ezek közül.

Az akkori diákság?

Elég vegyes. Voltak, akik a legmodernebb áramlatok iránt érdeklődtek, és voltak kevésbé érdeklődők is. Én elég közel kerültem hozzájuk, két okból. Egyrészt: mert az iskolánknak — Fráter György kir. katolikus gimnázium — volt egy *Fráter* című kis lapja, és ennek én voltam a szerkesztője. Azonkívül én voltam az önképzőkörnek is a tanárelnöke.

Meglehetősen szabadjára engedtem a gyerekeket. A *Fráter* című lappal kapcsolatban, a harmincnyolcas események után több ízben összeütközésbe kerültem a miskolci kémelhárítóval is.

Jelentek meg olyan cikkek, amelyek miatt beidéztek. Emlékszem, az egyik gyerekem azt írta: akárhogyan is végződjék a háború, Magyarországnak az a kötelessége... stb. Mire engem behívtak, és kioktattak arra, hogy a háború nem végződhet akárhogyan, mivel csakis a németek győzhetnek.

Az önképzőkörben a gyerekeket próbáltam a modern irodalom szeretetére nevelni. Rendszeres előadásokat tartottunk; Illyés Gyuláról például egész előadássorozat hangzott el.

(Mellesleg a hajdani előadó néhány évvel ezelőtt velem beszélgetve azt bizonygatta: demokratikus irányba tartó fejlődésem valahol ott indult el, amikor ezt az előadást előkészítettem.)

Tartottunk előadást József Attiláról — József Jolán könyve akkoriban jelent meg. Szavaltattuk a verseit, emlékszem egy szavalóversenyre, amelyen például a „Mondd, mit érlel" volt az egyik kitűzött költemény. A József Attiláról szóló előadássorozatból csináltunk egy kivonatot a miskolci szabadegyetemre is.

A Szabó Dezsőről szóló előadás után felállt egy fiú, akiről tudtam, hogy osztályommal párhuzamos osztályba jár, és kerek előadásban kifejtette azokat a nézeteket, amelyeket akkoriban a Népszava Szabó Dezső értékeléséről közölt.

Ismertem a nevét — Fekete Sándornak hívták —, s tudtam, hogy az apja szakszervezeti tag, hát előadás után megkértem, ismertessen meg az apjával.

Ez nem ment olyan könnyen, mert némi bizalmatlanság azért volt a tanár úrral szemben, de aztán negyvennégy elején egyszer csak bejelentette Sanyi, hogy eljön hozzám az apja.

Egy vasárnap délelőtt eljött — fiatal munkásember, harmichat esztendős körül — nagyon intelligens, nagyon közvetlen ember, hamar megtaláltuk a közös hangot; reggel

Közben történt valami, egy egészen váratlan esemény.

Éppen a lakásomon tanácskozott a vezetőség, amikor csengettek, és egy katona állt az ajtóban, egy főhadnagy, K. Béla. A feleségem rokona — sógora —, egy salgótarjáni építész.

— Mi van, Béla, honnan jössz?

— Pestről jövök — mondja —, azzal a feladattal, hogy ellenőrizzem Diósgyőr-Vasgyár leszerelését. Miért nem történt meg. És minél gyorsabban hajtsam végre.

— Hát hogyan... hogyan vállalhattad ezt?

— Nézd, építész vagyok — azt mondja. — Tudják, hogy értek a szervezéshez, tudják azt is, hogy a front közel van, ide már senki se akar eljönni... tartalékos vagyok, engem küldtek.

— Csak nem akarod komolyan venni a megbízást, Béla? — mondom. — Csak nem akarod leszerelni a gyárat!... Vedd tudomásul, hogy most nálunk éppen arról folyik a tárgyalás, hogyan lehetne ezt megakadályozni!

K. Béla pontosan megértette, miről van szó — próbáljuk megoldani közösen.

Bemutattam a többieknek — a gyár katonai parancsnokának, az orvosalezredesnek, F. Mihálynak, Tóth Bélának —, s közöltem velük: itt van a legfelsőbb paranccsal a főhadnagy úr, hogy szerelje le a gyárat, de hajlandó azt csinálni, amit mi akarunk.

Perceken belül megtörtént a megegyezés.

Az ezredes, a gyár katonai parancsnoka — tizenkét tagú őrséget adott K. Béla mellé. K. Béla végigjárta a gyárat, utasításokat adott ki, mindent összekevert, jelentéseket írtak, jegyzőkönyveket vettek fel, a jegyzőkönyveket meglehetős késéssel felküldték Pestre. Akkor ugye, már alig lehetett eljutni Pestre.

A jelentésekben természetesen az szerepelt, hogy minden leszerelési, kiürítési tevékenység tervszerűen folyik, perceken belül mindent elszállítanak.

A vagonokat félrelökték a rendezőpályaudvaron; a gyárban felforgatták, kibelezték a gépeket — egyszóval a leszerelést jórészt meg tudtuk akadályozni.

*

December harmadikán, hajnalban vonultak be a szovjet csapatok.

BALOGH ATTILA

Amióta divat lett a cigány k

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HIRLAP
1978 DEC 7.

Somogyi József szobrászművész
1021

Tus, bronz, líra

Wágner István: →

Kettős vallomás

Legszívesebben Nagy Lászlótól vett versidézettel kezdeném ezt a krónikát. Nemcsak azért, mert valóban szerepel a tárlaton egy vegyes technikával készült lap, *Nagy László halálára* címmel, hanem főleg azért, mert a grafikus és a szobrász a költővel azonos érzelmi hőfokon, hasonlóan magas művészi szinten szól ugyanazon témáról: a női szépségről, meg a szerelem-

Somogyi Józsefnek

ről vagy a jelképpé vált lovakról, szarvasokról, — általában *az élet szeretetéről*. És ez a lírai alapállás, ez a bensőséges művészi és emberi gesztus azonos hullámhosszra hangolja a nézőt.

Talán az eddigiekből is sejthető, hogy a *Műcsarnokban* most látható kettős kiállításról írunk, amelyen két népszerű és érett mesterünk tárja az érdeklődők elé régebbi és újabb termésének színe-javát. *Vallomásos jellegű ez a páros tárlat.* Nemcsak abban az értelemben, hogy — a szokástól eltérően — mindjárt a bejáratnál művészi fotósorozat fogad. Még csak nem is arra célzunk ezzel, hogy felnagyított kézírásuk is ott olvasható az őket megörökítő felvételek mellett. Hanem azért, mert *mérleg ez a párhuzamos tárlat* — együtt és külön is — az eddig megtett életútról. Nem retrospektív rendezvény ez — szerencsére — a szó muzeális, vagy megkoptatott értelmében, hiszen nem kronológikus összeállítás, és mint ilyen, nem is hiánytalan. Egyszerűen arról van szó ezúttal, hogy egy váratlan, testilelki megrázkódtatás, egy szerencsésen túlélt halálveszély után az ember és a művész számot vet önmagával. *Mi az, ami legszebb, vagy legtragikusabb volt eddigi életében?* — teszi fel a kérdést, és erre keres választ műtermében, a felsorakozó művek között avagy azonnal új munkával fogalmazza meg véleményét még ott, a betegágyon, a kórházi szobában.

Noha tudatosan nem teljes, ilyen értelemben mégis egységes ez a kettős kiállítás. A megszenvedett gyötrelmek ellenére, a halál küszöbéről visszatekintve is optimista igenlés az érzelemgazdag, értelmes élet mellett. Ez adja — a művészi értéken kívül — kétszeresen is hitelét, meggyőzőerejét. S ezt nem lehet, és tán nem is szabad csupán hideg fővel, tárgyilagosságra törekvő racionalizmussal mérlegelni.

Somogyi József szobrászművésznek a *Korpusztól* a *Carmina buranáig* terjedő szoborsora olyan érdekes darabokat is felvonultat, mint a *Bohóc* kis méretű, férfiváltozata vagy a kizárólagos bronzok mellett a katalógusban nem is szereplő, gyönyörű, terrakotta női figura. A plexi-talpazatba ágyazott kavicsokon álló *Táncosnő* vagy a hasonló jellegű *Lány halakkal* vágyat ébreszt a nézőben arra, hogy nagy méretben, szökőkút vizében tükröződve láthassa viszont. De tartozunk azzal a nézői vallomással, — avagy elismeréssel —, hogy a „megméret-

tetés" u
zofikus
bára m
zönsége
akár
gyöngy,
mör pá

ő

...asz és közérdek

...esten ...ódtető ...llalat ...gyal- ...kásai- ...töré- ...Meg- ...a je-

megközelítheti, sőt meg is haladhatja a jól képzett szakmunkásokét. E gondok megoldásáért, ha kell, *képviselőként is* síkra szállok. S minthogy a tanulással szorosan összefügg a közművelődés, igyekszem oda hatni, hogy üzemi közművelődési bizottságaink munkája *ne legyen formális*, a kultúra értékeinek megismerése egyre többeknek jelentsen igazi élményt.

Kevés változás

— *Választókerületében ezenkívül milyen problémák foglalkoztatják a leginkább?*

— Mint egy munkásnegyed képviselőjét, aki maga is dolgozó nő és kétgyermekes családanya, érthetően a *közellátás* helyzete. Ezért is szólaltam fel a belkereskedelmi törvényjavaslat vitájában, az országgyűlés idei tavaszi ülésén. A fogyasztói igények kielégítése ugyanis szorosan kapcsolódik életszínvonal-politikánkhoz és a *dolgozó nők életkörülményeinek megjavításához*. Öröm látni, hogy folyamatosan bővül az áruválaszték, a háziasszonyok mindennapos főzési gondjait enyhítik a konzervek, a hűtött áruk és a többi előre csomagolt termék. Ezek mégsem mindig pótolják a frissen készített ételeket, mert ízük, minőségük esetenként kifogásolható, akárcsak a felhasználhatóságukra vonatkozó tájékoztatás. A parlamentben is kifejtettem, fontosnak tartom a *vásárlási légkört* is, értve ezen vevő és eladó viszonyát — s még sok mindent említhetnék. A baj az, hogy a törvény életbe lépése óta csak nagyon *kevés változás történt*, a legtöbb visszásság továbbra is megmaradt.

— *Közelebbről mire gondol?*

— Felsorolni is hosszú lenne. Változatlanul léteznek *hiánycikkek*, ennél fogva tovább divik a *csúszópénz*, a megvesztegetés, ami igen rossz szájízt kelt a kenyerüket nehéz, de becsületes munkával kereső emberekben. Éppen a minap tartottam képviselői beszámolómat, s mi taga-

nácstagi beszámolókon és egyéb fórumokon, még az utcai beszélgetésekben is visszatérő téma az eladók modora, az áruk minősége, mérése stb. Igaz, hogy helyenként ezt a füzetet hét lakat alatt őrzik, s igénybe vételéről minden eszközzel igyekeznek a vevőt lebeszélni. De *nem lehetünk szemérmesek*. Ha már valaki nem írt be, de kifogása van, tegyen panaszt a tanács kereskedelmi osztályán; annak a dolga, hogy intézkedjék.

— *Milyen tapasztalatokat szerzett még a beszámolón?*

— Egyrészt meg kellett állapítanom: sokan még mindig nem ismernek különbséget a *közérdekű és az egyéni panaszok* között, azaz nem tudnak túllépni saját apró-cseprő ügyeiken. Persze az én dolgom is, hogy fokozatosan megértessem: nem feltétlenül a képviselőre tartozik, hogy a szomszéd kutyája sokat ugat. Másrészt viszont meglepett, hogy az angyalföldiek közül milyen sokakat foglalkoztat az *italozás* körül kialakult helyzet, mennyire élesen ítélik el az újabban tapasztalható jelenségeket. A „kilencórás" rendelettel természetesen egyetértenek, de felháborodottan szólnak a hajnaltól kezdve italt árusító élelmiszerboltokról. Hiába bármilyen rendelet, ha ott a *kiskapu* — tartják, és szerintem teljesen igazuk van. Amint azt is találóan jegyzik meg, hogy a még zárva tartó italboltok helyett hovatovább *az egész közterület egyetlen nagy kocsmává válik*, szeszmentes munkakezdésről tehát szó sincs. Sőt. S természetesen nem fogadják el az indokolást, hogy nálunk egyelőre nincs mód ezen változtatni — hiszen ott van egyes szomszéd országok példája...

A kocsma megmarad?

— Volt, aki azzal jött, hogy ismerem-e a Röppentyű utca és a Petneházy utca sarkán levő söntést. Hogyne — válaszoltam —, hiszen a legutóbbi időkig mellette laktam. Erre tovább kérdezett: tudom-e, hogy noha a re-

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1978 ÁPR - 1
NAPLÓ (VESZPRÉM)

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

1021

MIÉRT SZÉP?

A köztéri szobor, díszkút vagy a középületet díszítő mozaik, dombormű, sokkal erőteljesebben hat érzésvilágunkra, mint ha ugyanezt egy múzeum csendet parancsoló világában szemléljük meg. Ez érthető: a múzeum a művészetek háza, ott minden természetesebb, minden helyénvalóbb, ami a művészetekkel kapcsolatos. A múzeumban kiállított absztrakt szobor soha nem hökkent meg annyira, mint a megszokottól kevésbé eltérő, de köztéren felállított műalkotás. Gondoljunk csak a hódmezővásárhelyi Szántó-Kovács János szoborral kapcsolatos országos vitára, a dunaújvárosi Lenin, a ceglédi Dózsa-szobor, a váci felszabadulási emlékmű vagy a százhalombattai Munkás igen megoszló véleményű fogadtatására.

Dózsa György, a tüzes trónuson megégetett parasztvezér, vagy a hódmezővásárhelyi földmunkások vezetőjének, Szántó-Kovács Jánosnak alakja nem úgy élt az emberek képzeletében, ahogyan *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászművész megfogalmazta. Markánsabb, erőtől duzzadóbb, robosztusabb sőt fenségesebb embernek képzeltük mindkettőt. Miért? Mert hősök voltak. Igaz hazafiak, akik számára a nép, a haza mindennél többet jelentett, amiért, ha kellett, a legtöbbet adták, amit ember adhat. Ezért volt megdöbbentő, hogy Somogyi József nem úgy állította elénk történelmi figurájukat, ahogyan azok bennünk éltek, ahogyan látni szerettük volna. A miértre akkor Somogyi József így válaszolt:

„A hazafiság nem ünneplő ruha, melyet az ember magára öltve nekivághat valami nagy, hősi küzdelemnek. A hazafiság mindig is a hétköznapok tetteiben volt mérhető. legfeljebb ezek a hétköznapok olykor viharosabbak voltak az átlagnál. Ezért hiányzik történelmi

Természetesen mindez nem valamiféle magyar specialitás — világszerte hasonló véleménykülönbségeket váltanak ki azok a műalkotások, amelyek az ember közvetlen környezetéhez tartoznak, s amelyekkel naponta találkoznak. Ezek a találkozások — köztereken, lakótelepeken, parkokban felállított szobrokkal és más képzőművészeti alkotásokkal — nem csupán gyönyörködtetnek, híradásul is szolgálnak múltról, jelenről, jövőről, azaz: gondolkodásra készteti, eszmét nyújtanak. Ugyanakkor segítenek abban is, hogy ne csak a múzeumok, tárlatok látogatói, hanem az utca embere is közelebb kerüljön a művészetekhez. Aki például Szentendrére látogat, nemcsak Európa-hírű múzeumaiban — a Ferenczy család, Czóbel Béla, Kovács Margit Múzeum, hogy csak a legjelentősebbeket említsük — kerülhet kapcsolatba a műalkotásokkal, hanem városszerte, séta közben is alakulhat itt ember és művészet között tartalmas barátság. Már a város kapujában szobor fogadja az érkezőt, s vezeti el egészen *Barcsay Jenő* arany hátterű, monumentális mozaikjához, amely a művelődési központ előcsarnokát díszíti. Innen már csak egy lépés, hogy a látogató átlépje a múzeumok kapuját is.

A köztéri szobrok és a középületeket díszítő képzőművészeti alkotások így segítik az ember és művészet kapcsolatának elmélyítését, ugyanakkor olyan környezetet is teremtenek számukra, amelyben szebbé, nemesebbé válik életünk.

Prukner Pál

MIÉRT MÁS?

volna ráfordítani.

S ez csak néhány példa az igen sok közül.

erestetik

mint Kecskeméten, ahol a tudomány és technika háza lett belőle, s egyik nevezetessége ma az alföldi városnak.

Hasonló gondok vannak több egykori sváb falu evangélikus templomával, amely

leteket csakúgy, mint a budai Várnegyed műemlékpalotáit. A gótikus ülőfülkék vagy a reneszánsz boltozatok mit sem vesztenek szépségükből azáltal, hogy a házakban központi fűtés működik és fürdőszobák szolgálják a lakók kényelmét. Ha az egykori építtetők mindezt láthatnák, bizonyára ők is helyeselnék nagy gonddal épített lakóházaik korszerű hasznosítását a huszadik században.

Még azt is, hogy — bizonyos értelemben — versenyez a régi az újjal. Az Országos Műemléki Felügyelő-

Gazda k

Több gondot okoz az, hogy számos műemlékhez nehéz gazdát találni. Országszerte igen sok zsinagóga maradt gazdátlanul, miután a hívőket elpusztította a fasizmus. Az épületek között számos műemlék van, de ritka az olyan ésszerű felhasználás,

jér megyei Lovasberényben a termelőszövetkezet használja — értékéhez méltatlan módon — a volt Czirákykastélyt. Most a Műemléki Felügyelőség és a tanács rendbehozatja, de nem tudni, ki és mire használja majd azután.

Hasonló példákat ugyancsak könnyű lenne még hosszan sorolni. Magtárak, raktárak, baromfiházak és hasonlók vannak számos falusi és tanyai műemléképületben. A terv — s nem is távlati — az, hogy ezeket kiköltöztetik az értékes falak közöl. De legalább ennyire fontos, hogy méltó felhasználást nyerjenek a helyreállítás után a műemlékek.

k, városképek

Nagytemplom közelében három házat a Műemléki Felügyelőség mentett meg a lebontástól éppen azért, mert őrzik a város megszokott képét, hangulatát, amit még oly szép épületek is (bár tapasztalat szerint kevés ilyen kerül a régiek helyére) elrontanának.

S ahogyan múlik az idő, egyre gyakrabban adódik a kérdés: mi az, amit az újból meg kell védeni? Hiszen ilyen is van, sőt egyre több. A közelmúlt, a huszadik század egymást követő építési stílusainak néhány emlékét feltétlenül meg kell őrízni — még akor is, ha némelyiket nehéz szépnek mondani. (Ide tartoznak például az új, ipari városok első házai.)

Mindinkább közüggyé lesz a műemlékvédelem. A fel-

szobraim figuráról az ünnepi disz, a fennköltség. Testben ők is ugyanolyan esendő emberek voltak, mint mi vagyunk. Cselekedeteik tettek őket óriássá, nem pedig különleges fizikai adottságaik".

Somogyi József
– érdemes művész

MEGHÍVÓ

78 5122 – FNYV 1

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

SOMOGYI JÓZSEF

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

ÉS

REICH KÁROLY

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1978. NOVEMBER 17-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

ABA-NOVÁK JUDIT
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MŰCSARNOK, BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1978. NOVEMBER 17 – DECEMBER 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 DEC 16

NAPLÓ (VESZPRÉM)

Somogyi József, szobrászatművész

1021

Somogyi József szobraiból és Reich Károly grafikáiból nyílt kiállítás Budapesten a Műcsarnokban.

Somogyi József: Kezek

Tájak, kör

Adatok Hévíz vendégforgalmáról

Az előzetes felmérések szerint 1978-ban a hatezer vendégféröhelyen összesen több mint 100 ezren laknak. A belföldi vendégek száma meghaladja a 80 ezret. Az összes vendégnapok száma meghaladja az egymilliót, ennek mintegy egyötödét a külföldiek töltötték itt. A vendégek 1978-ban csaknem 3 millió forint gyógyhelyi díjat fizettek.

A tó

Fél négyzetkilométernyi területen, a tenger szintje felett 117 méter magasan lévő tavat a világ egyik legnagyobb melegvízű forrása táplálja. A föld mélyéből naponta több mint félmillió hektoliter víz buzog elő, s ez a mennyiség több mint az összes budai forrás egynapi vízhozama.

A tófenék 30—35 méter mélyen van, a víz hőfoka nyáron 36—38, télen 28—30 fok, a külső levegő hőmérsékletétől függően.

A tó pontos életkorát nem ismerjük. Vannak szakemberek akik több mint másfél millió évre becsülik a forrást és a tavat, a legóvatosabb tudományos kutatók 800—900 ezer évesnek mondják.

A Balaton életkora a legvalószínűbb becslés szerint 20—22 ezer év. Csecsemő Hévízhez képest.

Hévíz

Százezren a gyógyfürdőben

A Hévízi Állami Gyógyfürdő kórházban évente 4700 — főleg mozgásszervi bántalmakban szenvedő — beteget kezelnek. A gyógyfürdő-

Mennyi is a kevés víz?

Somogyi József

Somogyi József Kossuth-díjas kiváló művész többek között *Bartók Béla* születésének 100. évfordulójára készülő szobrán dolgozik.

Magyar Hirlap 1980/1/25/6

1021

1981.III.12.Televizió 19.30/SzLné/

Tv-híradó.

-Már csak néhány nap választ el bennünket,Bartók Béla születésének,100.évfordulójától.Most következő két riportunk,az évfordulóhoz kapcsolódik.

-Bartók Béla utolsó magyarországi lakásán,a budai Csalán utcai villában,amely a jövőhéten nyilik meg Bartók-Emlékházként,ebben a villában tartott most sajtótájékoztatót, Forkasinszky Lajos,a Fővárosi Tanács elnökhelyettese, a Budapesti Bartók Emlékbizottság elnöke.Mindenekelőtt a Bartók-évnek azt a programját ismertette,amelynek a helyszine,a Bartók-Emlékház lesz.

-Az Emlékház szerepéről,egyik főfeladatáról,hogy őrizze, feltárja,és ápolja Bartók Béla szellemi örökségét. Segitsen hüen bemutatni,korábbi környezetét,és közkincsé tenni,alkotásának egészét.Nemcsak Emlékház, hanem közmüvelődési funkciókat is,ellát majd a következő időben.Ebben a teremben,valamint nyáron,kint szabadtéren az erre a célra kiképzett,kisterületen,hangversenyek, klubfoglalkozásokra kerülhet sor.A Bartók kortársak, tanitványok,nizukcikusoknak a találkozóját szerveznénk meg itt.Szeptemberben,a Nemzetközi Bartók Szimpózium, a Kongresszus és a Nemzetközi Liszt-Bartók Zongoraverseny résztvevőit fogadja majd a Ház,ez lesz a kiemelkedő programja.Igy szolgálja a zenei müveltség mind teljesebbé tételét,tervcink szerint.

-Magát a házat a jövőhéten a megnyitón mutatjuk majd be.

-A köztéri szobrokra általában felnézünk.Többnyire csak az alkotói lelemény fekteti lábunkhoz,esetleg kezünk ügyébe, a figurákat.Vannak azonban kivételes helyzetek.Mi regel Kőbányán a Képzőművészeti Kivitelező Vállalat udvarán ilyennek voltunk tanui.Feállványzat,daru,szobrocsok,

karabinerek,teherautók.Tizperces összehangolt munka után elindulhat útjára szobor.Annak a bronzsúlya kétszerese.

-Félórával később már,a Fekete-tó melletti parkban Somogyi József,szó szerint az utolsó simításokat végzi, új,Bartók Béláról készült szobrán.

-Lejjebb,nyugodtan.

-Így most le.

-Legyenek most szemtanúi annak,hogy egy szobor,elhelyezésemilyen izgalmas és a maga módján ünnepélyes esemény.

-Ez az.

-Kitámasztani két helyen.

-Jó,most le.

-Kicsit beljebb,

-Várjál.

-Engedje lábra.

-Engedje lábra.

-Jó rendben van.

-Igen,hátrább egy kicsit.

-Egy kicsit elánnyulni.

-Még egy kicsit.

-Jó.Úgy most jó lesz.Le.Lassan.

-A szoboravatásra később kerül sor.Az eseménynél mi is ott leszünk.

-Új téma következik.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

22

22 Somogyi József: Martinász, bronz, 168 cm, 1953

34. „Szántó Kovács János"
(talicskás változat)
200 cm, 1965-66 / repr.

Művészet, Budapest, 1981. márc. 9–11

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁR 20

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

Bartók Béla szobra...

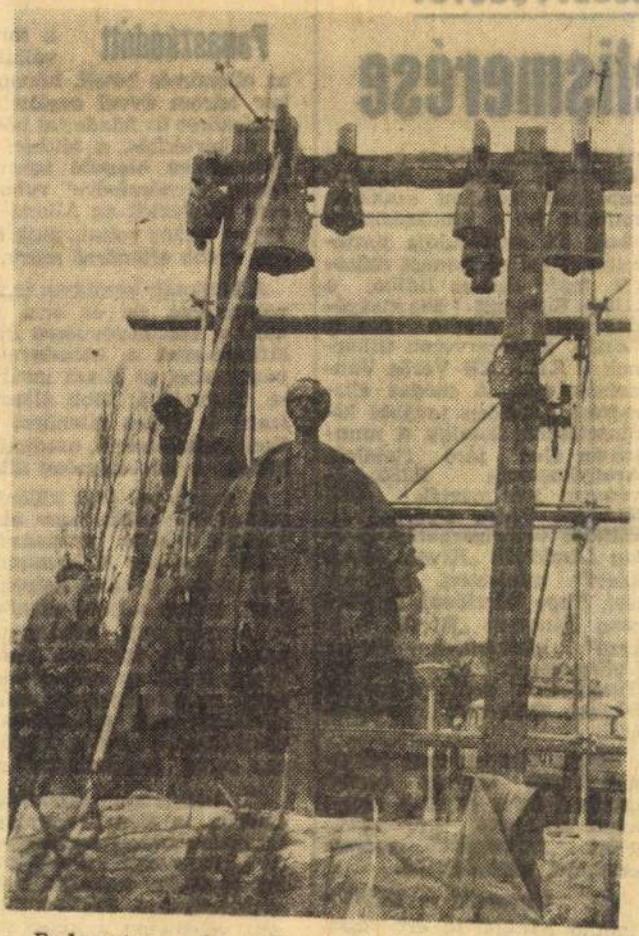

Budapesten, a Kosztolányi Dezső tér és a Bartók Béla út találkozásánál elhelyezték Somogyi József kétszeres Kossuth-díjas szobrászművész Bartók Béláról készített, három méter magas, egészalakos szobrát.

A szobrot a Bartók-centenárium alkalmával avatják fel. (MTI-fotó — KS.)

pártbizottság titkára is — a Komócsin Zoltán Szakközépiskola irodalmi szakköre mutatta be a Tanácsköztársaság 62. évfordulója tiszteletére készített ünnepi műsorát, majd *Nemes Ildikó*, a KISZ Központi Bizottságának tagja átadta *Szalay László* alapszervezeti titkárnak a KISZ KB Vörös Vándorzászlaját. A magas elismerést követően további kitüntetéseket kaptak a munkában élen járó fiatalok. Aranykoszorús KISZ-jelvénnyel jutalmazták *Gál Sándort*. *Vajda György*, a vállalat vezérigazgatója *Szalay Lászlónak* „Kiváló Munkáért" miniszteri kitüntetést, *Nagy Lászlónak* és *Farsang Péternek* „Kiváló Dolgozó" kitüntetést, *Dudás Györgynének* és *Horváth Gusztávnak* pedig igazgatói Dicsérő Oklevelet nyújtott át.

Magas elismerésben részesült *Vajda György* vezérigazgató is; a fiatalok munkáját támogató tevékenységéért *„Ifjúságért"* érdeméremmel tüntették ki.

Az ünnepség a DIVSZ-induló hangjaival ért véget.

Szakszervezeti

nataskoret uj feladattal bő
is a kártérítés, a kötbér,
désszegésen alapuló igény
sének ellenőrzéséve ruhá
erre kötelezték az Állami
kot —, akkor voltak, akik h
egy újabb ellenőrző szerv.

A banknak korábban is v
vékenysége, de ez arra
hogy a pénzkövetelésre irá
kifizetéseket a költségvet
pénzintézet az állam javár
se. Tudvalevő: több állam
szerv is végez ellenőrző
Ezek működéséről, munkáj
hangzó a közvélemény állá

A gazdasági élet különb
sokan úgy vélik, hogy az
gálatok mögött gyanakvó
rejlik. Amikor a közelmúl
nek voltak néhány helyen
ügyi, hanem a népi ellenőr
is szembenézni, néhányan
nem tudunk dolgozni, leköt
ket, erőnket az ellenőrzők
dent megkérdőjelező mag
akadnak, akik szélsőséges
hangoztatnak: sokba kerül
nak ez az „improduktív" n

Tapasztalataink tanúsítjá
lenőrök, a Pénzügyminiszt
Igazgatóságának szakember
en is kimutatják a hibákat
lat életében, gazdálkodásá
mulasztásokat, máris kimon
zott véleményt a külső sze
a belső ellenőrzés. Kétség
külső ellenőrzés által felvet
minden esetben fényt deri
ellenőrzés hiányosságaira is

Több állami szerv, közt
szakigazgatási szervei ren

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

1021

1981.III.25.Kossuth 12.oo/Z.
Déli krónika

- Itt a Déli krónika. /Bartók muzsika/.
- A zene, amit hallunk, Bartók két portréja. Megszólaltatását a következő hir indokolja. Bartók Béla születésének loo.évfordulóján Budapesten felavatták a zeneszerző emlékművét. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a XI.kerületben a Bartók Béla út és a Fadrusz János u.kereszteződésében lévő parkban helyezték el. A kőoszlopon álló bronzszobor avatásán Szépvölgyi Zoltán, a fővárosi tanács elnöke mondott beszédet.

Déli Krónika
1981. III. 25. Kossuth 12.00 /Z./

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-748, 340-726

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművésze

NÉPSZABADSÁG

1981 MÁR 26

1021

Emlékműavatás Budapesten

Bartók Béla születésének 100. évfordulóján felavatták a zeneszerző emlékművét, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a fővárosi XI. kerületi Bartók Béla út és Fadrusz János utca kereszteződésénél levő parkban. Elhangzott a Himnusz, majd a *Vándor-kórus* előadásában Bartók két kórusműve csendült föl. *Szépvölgyi Zoltán*, a fővárosi tanács elnöke mondott avatóbeszédet.

Ezután a szobornál a Bartók Béla-emlékbizottság nevében *Kállai Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Pozsgay Imre* művelődési miniszter, Szépvölgyi Zoltán és *Láng István*, a Magyar Zeneművészek Szövetségének főtitkára helyezett el koszorút.

Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget. (MTI)

védett — egyik barátom is. Az illető friss diplomás ágazatvezető, jogának vélte az éjjelnappal ittas brigádvezető leváltását. Jogát egyébként a későbbiekben sem vitatta senki. Amit szemére vetettek, az az, hogy felszínesek az ismeretei, járatlan a viszonyokban. A lefokozott brigadéros ugyanis annak az elnökhelyettes feleségének az öccse, akinek a másik testvére tanácstitkár. Szó, ami szó, barátom belenyúlt a darázsfészekbe. Szerencsésen megúszta, az egyik részközgyűlésen a fejére olvasták, hogy nem bánik illő tisztelettel az egyszerű parasztemberekkel. Az előterjesztéshez a felszólalón kívül senkinek sem volt hozzáfűzni valója, s így — vélem, hogy a szintén rokonon kívül — mindenki más alávaló dolognak tartotta egy olyan ügyhöz csatlakozni, amiben szemernyi igazság sincs.

Egyébként nem maradtam egyedül, amikor visszakérdeztem, hogy vajon a szóban forgó família valóban elvárta-e ilyen-olyan pereputtya mentességének biztosítását. Se ellene, se mellette nem volt voks, így csak feltételezhetjük: rossz beidegződések egyikének megnyilvánulása volt a részközgyűlésen elhangmaskeppen látta
mint a szurkolók
volt? Hát...

Amikor az ed

hagyta a csapatból, s szemtől szembe megmondta, hogy ha csak valami egészen váratlan formajavulást nem mutat, szerelést is csak úgy kap, ha fizet érte, közbelépett.

Úgy alakult a világ, hogy két héttel a beszélgetés után az edző talpára kötöttek útilaput. Hogy, hogy nem, elapadt a bázisszerv kimeríthetetlennek tűnt kasszája, s az elnökségnek valami úton-módon tudomására jutott, hogy a nagyfőnök megorrolt a vezető edzőre. Az már igazán csak a szorosan vett hepiend, hogy az idény végére a csapat kiesett osztályából, csúfos vereségek sorozatával szolgáltatott elégtételt a leköszöntetett trénernek, akinek azonban ez vajmi kevés boldogságot szerzett.

És ugyan mi boldogsága lehet annak az ipari szövetkezetnek, amelyik hosszú-hosszú esztendők nyűglődése után végre megválhatott elnökétől? Igen jó szándékú idős ember állt helyt jó ideig a szövetkezet kormányrúd-

[illegible] magukat,
na, akik korábban
itt a mozdulatlan
történt, ahogy ko
jól-e, arra a sor
majd választ adn
vezetőségnek, hog
kából, tartalmas p
tagoknak és az a

A szövetkezet

nem sokkal késő
hogy a leváltott el
hangsúlyozni: kor
elismerték — a n
nül. Aki most ar
kertjében kapálga
műhelyben kamat
ségét, fúr-farag, e
után nem sokkal

1971

Ünnepi est Bartók Béla születésének 100. évfordulóján

Aczél György mondott beszédet

A magyar és az egyetemes kultúra kimagasló alakja, a világ zeneirodalmának korszakos hatású alkotója, *Bartók Béla* születésének 100. évfordulóján, szerdán este emlékhangversenyt rendeztek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nagytermében.

A Bartók Béla-emlékbizottság ünnepi estjén részt vettek: *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke, a Bartók Béla-emlékbizottság elnöke, *Maróthy László*, a Budapesti Pártbizottság első titkára, *Óvári Miklós*, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai. Jelen voltak a Bartók Béla-emlékbizottság tagjai, politikai, társadalmi és kulturális életünk kiemelkedő személyiségei. Ott volt *Bartók Béláné Pásztory Ditta*, valamint *ifjú Bartók Béla*. Az ünnepségen részt vettek a Budapestre akkreditált diplomáciai képviseletek vezetői is.

A díszünnepségen beszédet mondott *Aczél György*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese.

Tisztelt ünneplő közönség!

Barátaim, itthon és a nagyvilágban!

Akik most tíz-, százmilliónyian a rádiók, televíziók segítségével együtt ünnepelnek velünk.

Bartók Bélára emlékezünk aki 1940 őszén e terem falai közt búcsúzott szülőhazájától, mert úgy érezte, hogy csak így maradhat hű önmagához, népéhez, eszméihez, eszményeihez. Kora legnagyobb zeneszerzője, az előadóművész, a tudós, a nevelő utolsó hazai hangversenye végén, amikor a lámpák fénye kialudt, lehajtotta a zongora fedelét; századok voltak tanúi megrendítő búcsújának.

Tíz évvel korábban nagy értője, Tóth Aladár arra figyelmeztetett: „Szavunk nem lehet hangos ünnepi aktus, hanem csak tolmácsa annak, amiről az 50 éves Bartók körül a némaság" beszél. Ez a némaság a magányos, de mégsem egyedülálló szembeszegülőnek szól, annak, aki halhatatlanként tért vissza szellemével és személyével.

(Folytatás a 2. oldalon)

Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából Budapesten felavatták a zeneszerző emlékművét, amely Somogyi József szobrászművész alkotása.

la zenéjét és emberségét nem lehet szétválasztani, benne élet és mű tökéletes egységként élnek.

Műve a panasz kimondása és a bizalom szava. Műve hit az értelemben, a megérett, pontos, emberséges jövő vágya és reménye. Műve vallomás az értelmetlenség, azt is, hogy nem halhatunk meg, még dolgunk van a földön.

Nagy társával, Kodály Zoltánnal együtt alkotó éveket fordított ő is az új zenei köznyelv megtanítására, ezért is írta gyermekek számára magas, művészi igényű darabjait.

A jugoszláv vendégek látogatása a megyei pártbizottságon

A kétnapos látogatásra megyénkbe érkezett jugoszláv delegáció tegnap, szerdán délelőtt ellátogatott a megyei pártbizottságra. A *Dusán Rakovac* — a Jugoszlovenszka Narodna Technika elnöke — vezette delegációt és kíséretét, többek között *Kiss Lajos* vezérőrnagyot, az MHSZ főtitkárát fogadta *Grósz Károly*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának tagja, a megyei pártbizottság első titkára.

Grósz Károly tájékoztatta a vendégeket Borsod-Abaúj-Zemplén megye ipari és mezőgazdasági termeléséről, a megye ellátásának, kommunális, szociális ellátottságának helyzetéről, az ezzel kapcsolatos eredményekről, gondokról és a további fejlődés érdekében tett és tervezett lépésekről. Elismerően szólt a Magyar Honvédelmi Szövetség megyei szervezetének, vezetőségének jól végzett, fontos politikai munkájáról. A küldöttség vezetőjének kérdésére válaszolva vázolta a pártszervek munkáját, a legfontosabb feladatokat.

A vendégek nevében Dusán Rakovac köszönte meg az őszinte, részletes, baráti tájékoztatót. Elmondotta: örül annak a sokirányú fejlődésnek, amely négy évvel korábbi látogatása óta a megyében bekövetkezett és további sok sikert kívánt a megye lakosságának, a pártszerveknek a további munkához. A jugoszláv küldöttség a pártbizottságon tett látogatás után Szerencsre, majd a délutáni órákban Tokajba és Sárospatakra utazott, ahol a járás és város vezetőivel találkoztak, gazdasági és MHSZ-létesítményeket tekintettek meg, majd az esti órákban elutaztak megyénkből.

Kevertbeton-értékesítés

vállalatoknak, közületeknek és magánfelhasználóknak a Beton- és Vasbetonipari Művek Alsózsolcai Gyárában:

Betonminőség	Termelői ár Ft/m³	Fogyasztói ár Ft/m³
B–100	571	631
B–140	645	713
B–200	796	890
B–280	1020	1127
B–400	1180	1304

1981. március 31-ig 10% árengedmény!

Megrendelhető:
BVM Alsózsolcai Gyára, Gyár utca 5.
értékesítési és szállítási osztály

Északi adottságok köz

Az állatte gazdasá

Tegnap az encsi járási szabadegyetem rendezvénysorozatának keretében 21 mezőgazdasági üzem szakemberei előtt dr. Vadász László egyetemi tanár, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa tartott előadást azokról a lehetőségekről, amelyek a kedvezőtlen adottságú vidék sajátos körülményei között eredményre vezethetnek. Elsősorban az állattenyésztésre tért ki, mert a jövőben a mostoha feltételek között ez tűnik a legjövedelmezőbb ágazatnak.

Az elmúlt esztendőkben a Debreceni Agrártudományi Egyetem érdekes vizsgálatba kezdett. Az ország 437 településén kezdték vizsgálni azokat a hatékonysági mutatókat, amelyek megha-

Filmmel a közm

Fesztiváli e

Pontosan mához két hónapra — május 26-án —, lesz a 21. miskolci filmfesztivál ünnepélyes zárása. A nyitányig — május 21-e — tehát van még idő, a fesztivál előkészítő bizottságának tegnapi munkamegbeszélésén azonban — a diósgyőri Vasas Művelődési Központban —, György István filmrendező, a miskolci fesztivál elnöke már e szavakkal kezdhette mondandóját:

— Azzal a jó érzéssel szá molhatok be az elmúlt hó napban történtekről, hogy a tervezettekhez képest, min den a helyén van a progra mokban... A különböz stúdiók folyamatosan lát gatnak el Miskolcra, hogy a érdekelt intézményekk konkrétan is véglegesítsék bemutatók, találkozók ren jét... „Összeállt" a zsűri elnöke Király István ak démikus lesz...

Mint arról már korábba is beszámoltunk, ezúttal k helyszíne lesz a versenyf

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Somogyi József, Kossuth-díjas közvásárnövész
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1981 MÁR 26

Ünnepi est Bartók Béla születésének 100. évfordu'óján

(Folytatás az 1. oldalról)

Új Magyarország ünnepli ma nagy zenész fiát. Országnyivá tágul ez a terem, öt világrésszé bővül és velünk együtt milliók köszönnek neki, köszöntik őt, százesztendős fiatal kortársunkat gyermekeink, és unokáink kortársát.

Akár egy ember, egy nemzet is jelenét kutatja és jövőjére tekint, azt formálja múltjára emlékezve. Bartókot ünnepeljük. Szavakkal el nem mondható, közös emberi dolgaink megszólaltatóját, mégsem erről akarok beszélni, nem is tudnék, amit ő a zenetörténet számára jelent. Arról szólok, mit jelent nekünk Bartók és a bartóki mű szelleme.

Kevés név volt és van történelmünkben, amelyet, ha bárhol kiejtenek a világon, oly egyértelműen idézné föl Magyarországot, mint az övé.

Zenéje ma már az egész emberiségé, de a zeneszerző a mi népünk szülötte, és mi most azt vizsgáljuk, műve mit mond Magyarországnak, a ma élő, a jövendő nemzedékeknek. És mert zenéje elszakíthatatlan a világtól, róla szólva az emberiség igazi, jobbik részéhez kötődünk magunk is. Bartók Béla zenéjét és emberségét nem lehet szétválasztani, benne élet és mű tökéletes egységként élnek.

Műve a panasz kimondása és a bizalom szava. Műve hit az értelemben, a megérett, pontos, emberséges jövő vágya és reménye. Műve vallomás az értelmetlenség, a káosz, a reménytelenség ellen. Műve az elnyomás, a terror gyűlölete. Műve a szabadság hite.

Műve a tiszta erkölcs és történelmi tanulság, műve a legszebb hazafiság. Bartók Béla nem volt kommunista, de kimondta zenéjével, hogy minden megpróbáltatást elviselhet és legyőzhet az ember, mert van út előre, felfelé a történelemben. Ezt valljuk mi is, ez köti össze őt elszakíthatatlanul szocialista világnézetünkkel.

Ma, amikor a világban, és nálunk akadnak, akik elutasítják a művészetben is legszebb hagyományainkat, és az értelmet, emlékezzünk rá, hogy személyében művész és tudós egyesült, és azt hirdette, hogy a megújító művészet lényege hűség a tiszta múlthoz, és értelem nélkül nincs művészet, csak csalás. Kikerülte a hazug romantikát, az érzelgősség tévútját éppúgy, mint a rideg érzéketlenséget. Nem szolgált hamis idillt, de nem adta át magát a zagyva, pusztító, mindent tagadó kísértésnek sem. A Csodálatos mandarinjában a hős háromszori megöletése és megújuló életereje az emberi szenvedély győzelmét jelképezi, a minden értéket lealjasító brutalitással szemben, és azt is, hogy nem halhatunk meg, még dolgunk van a földön.

Nagy társával, Kodály Zoltánnal együtt alkotó éveket fordított ő is az új zenei köznyelv megtanítására, ezért is írta gyermekek számára magas, művészi igényű darabjait.

Példánk, leckénk, vizsgáztatónk a 100 esztendős Bartók. Példa, melyet az követ hozzá híven, aki nem hátrafordul, visszafelé néz, de vele és általa is előretekint, a jövőbe. Amit elértünk nem kevés, nem is elég, soha nem is lesz az. Sok [illegible] mentünk át, megtanultuk, hogy új életet, új hazát építeni nem könnyű dolog. Gyarapodás a gondban, töprengések, józanságban, erőfeszítésben, gazdagodás tisztességben és a mindenütt ottlevő alkotómunkában ez a dolgunk, és erre nem Bartóknak, a szocializmusnak van szüksége: ennek szellemében minél többen élvezzék, értsék és szeressék nálunk Bartókot, a zenét, szeressék a verset, a művészetet, a tudást. Elvégezni mindazt, amit a kor és még inkább saját szocialista eszményeink követelnek tőlünk. Kultúra, tudás, műveltség, művészet nélkül nem lehet, mert kell a jólét, de kell a jó élet, a szép élet is. Az új Magyarország vállalta Bartók teljes örökségét, vallja a nemzetet a nemzetköziségben; a nép, mely nem ismerhette őt, egyre jobban ismeri, és büszke rá. Az új társadalmi rend sajátjának vallja, eszméit és művészetét. Nekünk, a teljesebb, gazdagabb emberi élet megteremtésén kell fáradoznunk, ha hűségesek akarunk maradni örökségéhez, saját eszményeinkhez, a szocializmushoz.

1945-ben új Magyarországunk első parlamentje tagjává választotta Bartók Bélát. Nagyszerű érzés ma tudni, hogy nemcsak a miénk, és hogyha nem is képviselhette már népét annak nemzetgyűlésében, képviseli az egész világon. Képviseli mindazok tudatában és akaratában, akik e fenyegetett világban nemcsak szeretik és kívánják az emberséget, a szabadságot, a szépet, hanem tenni is erősek érte. Azért az emberiségért, emberi szabadságért, amelyet Bartók zenéje kiteljesít és tanít.

Mert ő úgy volt magyar, hogy az egész emberiség a teljes emberi lét gondja, vágya és öröme ott volt művészetében és úgy volt az emberiségé, hogy minden műve magyarként is világít. Örökségünk hűségben, tisztességben és tisztaságban szocialista hazánk öröksége, életéért, zenéjéért, ezért mondunk ma neki főhajtva köszönetet.

Aczél György után Ujfalussy József, a Zeneművészeti Főiskola rektora mondott beszédet. Ezután az emlékműsor művészei Bartók Béla műveiből adtak hangversenyt.

ORSZÁG

TTSÁGÁNAK LAPJA

Csütörtök, 1981. március 26.

Jelentés Salvadorból

Kedden az amerikai kongresszus véglegesen jóváhagyta a salvadori juntának nyújtott 5 millió dolláros pótlólagos katonai segélyt.

A Farabundó Marti Nemzeti Felszabadítási Front jelentette, hogy szerdán a hadsereg foszforbombákkal támadta a Morazan tartomány területén levő polgári településeket. A hazafiak vezetősége rámutatott, hogy Costa Rica letartóztatási kampányt kezdett az oda menekült salvadori polgári személyek ellen. Az elmúlt napokban mintegy nyolcvan salvadori menekültet tartóztattak le a szomszédos országban.

Benke Valéria köszöntése

Benke Valériát, az MSZMP Politikai Bizottságának tag-

Gumiabroncsok Nyíregyházáról

Az ötödik ötéves terv legnagyobb gumiipari beruházásában megépült nyíregyházi Taurus Gumigyárban 1981-ben már 197 000 mezőgazdasági gumiabroncsot gyártanak. A radiál, diagonál, kis-diagonál gumiabroncsokat összesen tizenkét méretben állítják elő. A termékek hetven százalékát exportálják. A képen: kész diagonál abroncsok.

...i est Bartók Béla ...nek 100. évfordulóján

...György mondott beszédet

1021

Emlékhangverseny Bartók Béla születésének 100. évfordulóján

A magyar és az egyetemes kultúra kimagasló alakja, a világ zeneirodalmának korszakos hatású alkotója, Bartók Béla születésének 100. évfordulóján, szerdán este emlékhangversenyt rendeztek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola nagytermében.

A Bartók Béla emlékbizottság ünnepi estjén részt vettek: Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke, a Bartók Béla emlékbizottság elnöke, Maróthy László, a budapesti pártbizottság első titkára, Óvári Miklós, a Központi Bizottság titkára, az MSZMP Politikai Bizottságának tagjai. Jelen voltak a Bartók Béla emlékbizottság tagjai, politikai, társadalmi és kulturális életünk kiemelkedő személyiségei. Ott volt Bartók Béláné Pásztory Ditta, valamint ifjú Bartók Béla. Az ünnepségen részt vettek a Budapestre akkreditált diplomáciai képviseletek vezetői is.

A díszünnepségen beszédet mondott Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese.

Aczél György mondott beszédet a díszünnepségen

Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából Budapesten felavatták a zeneszerző emlékművét, amely Somogyi József szobrászművész alkotása.

Tisztelt ünneplő közönség!

Barátaim, itthon és a nagyvilágban!

Akik most tíz; százmilliónyian a rádiók, televíziók segítségével együtt ünnepelnek velünk.

Bartók Bélára emlékezünk, aki 1940 őszén e terem falai közt búcsúzott szülőhazájától, mert úgy érezte, hogy csak így maradhat hű önmagához, népéhez, eszméihez, eszményeihez. Kora legnagyobb zeneszerzője, az előadóművész, a tudós, a nevelő utolsó hazai hangversenye végén, amikor a lámpák fénye kialudt, lehajtotta a zongora fedelét; századok voltak tanúi megrendítő búcsújának.

Tíz évvel korábban nagy értője, Tóth Aladár arra figyelmeztetett: „Szavunk nem lehet hangos ünnepi aktus, hanem csak tolmácsa annak, amiről az 50 éves Bartók körül a némaság beszél". Ez a némaság a magányos, de mégsem egyedülálló szembeszegülőnek szól, annak aki halhatatlanként tért vissza szellemével és személyével. Új Magyarország ünnepli ma nagy zenész fiát. Országnyivá tágul ez a terem, öt világrésszé bővül és velünk együtt milliók köszönnek neki, köszöntik őt, százesztendős fiatal kortársunkat, gyermekeink és unokáink kortársát.

Akár egy ember, egy nemzet is jelenét kutatja és jövőjére tekint, azt formálja múltjára emlékezve. Bartókot ünnepeljük. Szavakkal el nem mondható, közös emberi dolgainknak megszólaltatóját, mégsem erről akarok beszélni, nem is tudnék, amit ő a zenetörténet számára jelent. Arról szólok, mit jelent nekünk Bartók és a bartóki mű szelleme.

Kevés név volt és van történelmünkben, amelyet, ha bárhol kiejtenek a világon, oly egyértelműen idézné föl Magyarországot, mint az övé. Zenéje ma már az egész emberiségé, de a zeneszerző a mi népünk szülötte, és mi most azt vizsgáljuk, műve mit mond Magyarországnak, a ma élő, a jövendő nemzedékeknek. És mert zenéje elszakíthatatlan a világtól, róla szólva az emberiség igazi, jobbik részéhez kötődünk magunk is. Bartók zenéjét és emberségét nem lehet szétválasztani, benne élet és mű tökéletes egységként élnek.

Gyermekként nézi az ezer évét ünneplő Magyarországot, ifjúként a millenneumi ünnep hazug díszletei és jelmezei mögé látva felfedezi a nép elnyomatását, a vad „magyar ugart". Már tudatos humanistaként éli át az első világháborút, majd 1918-ban fellélegzik, és az 1919-es Tanácsköztársaság zenei direktóriumában soha meg nem tagadott szerepet vállal. Mindvégig keményen elutasítja a Horthy-rendszer barbárságát, a népeket egymásra uszító sovinizmust, nem alkuszik meg a népelnyomó hatalommal, szigorúan és gyűlölettel nemet mond a fasizmusnak. 1931-ben írja önmagáról a sokat idézett szavakat: „Az én igazi vezéreszmém a népek testvérré válásának eszméje, minden háborúság és minden viszály ellenére, ezért nem vonom ki magam semmiféle hatás alól, eredjen szlovák, román, arab vagy bármiféle más forrásból. Földrajzi helyzetem következtében a magyar forrás van hozzám legközelebb, ezért

(Folytatás a 2. oldalon)

ra, tudás, műveltség, művészet nélkül nem lehet, mert kell a jólét, de kell a jó élet, a szép élet is. Az új Magyarország vállalta Bartók teljes örökségét, vallja a nemzetet a nemzetköziségben; a nép, mely nem ismerhette őt, egyre jobban ismeri, és büszke rá. Az új társadalmi rend sajátjának vallja eszméit és művészetét. Nekünk a teljesebb, gazdagabb emberi élet megteremtésén kell fáradoznunk, ha hűségesek akarunk maradni örökségéhez, saját eszményeinkhez, a szocializmushoz. A világtörténelmi bizalom nagyszerű üzenete szól utolsó nagy műveinek egyikéből. Erről az alkotásról úgy tudjuk, mintegy magyarázatként mondta: „A költő szerelmet vall hazájának, de a nyers erőszak hirtelen félbeszakítja a szerenádot, durva csizmás emberek rárontanak és hangszerét is összetörik". Az ő zenéjének erejét, szépségét, igazságát nincs hatalom, amely elpusztíthatta volna és elpusztíthatná. Testét visszafogta a betegség, a halál, de műve, életének emberséges tiszta példája itt él velünk. 1945-ben új Magyarországunk első parlamentje tagjává választotta Bartók Bélát. Nagyszerű érzés ma tudni, hogy nemcsak a miénk, és hogyha nem is képviselhette már népét annak nemzetgyűlésében, képviseli az egész világon. Képviseli mindazok tudatában és akaratában, akik e fenyegetett világban nemcsak szeretik és kívánják az emberséget, a szabadságot, a szépet, hanem tenni is erősek érte. Azért az emberségért, emberi szabadságért, amelyet Bartók zenéje kiteljesít és tanít.

Mert ő úgy volt magyar, hogy az egész emberiség, a teljes emberi lét gondja, vágya és öröme ott volt művészetében és úgy volt az emberiségé, hogy minden műve magyarként is világít. Örökségünk hűségben, tisztességben és tisztaságban szocialista hazánk öröksége, életéért, zenéjéért, ezért mon-

adunk!" tábla alatt tüntetnek.

*

Személyi torzsalkodások a Reagan-kormányzatban

Váratlan erővel törtek felszínre a Reagan-kormányzaton belüli személyi torzsalkodások kedden, miután az elnök megerősítette: nem Haig külügyminisztert, hanem Bush alelnököt bízta meg az úgynevezett válságbizottság irányításával.

A válságbizottság olyan testület, amely az Egyesült Államokat érő támadás vagy súlyos veszély esetén tartja kézben az amerikai külpolitika irányítását. Vezetője elvben maga az elnök, de mivel Reagan külpolitikai kérdésekben a döntést rendszerint munkatársaira bízza, igen fontos, hogy ki helyettesíti e bizottság élén.

Az elnöki döntést azt követően hozták nyilvánosságra, hogy Haig külügyminiszter kedden egy képviselőházi bizottság előtt kijelentette: lelkesedés nélkül olvasta az elnök szándékáról szóló híreket, s reméli, az elnök megváltoztatja szándékát. „Az elnök után közvetlenül azoknak kell következniük az ügyek irányításában, akiknek kinevezését a kongresszus hagyta jóvá" – mondta. Ismeretes, hogy a Fehér Ház közvetlen tanácsadóit, köztük a nemzetbiztonsági tanács tagjait közvetlenül az elnök nevezi ki kongresszusi jóváhagyás nélkül. Reagan uasítása szerint a válságbizottság tagjai is kinevezett tisztségviselők, a nemzetbiztonsági tanács gárdájából kerülnek ki.

Miután Haig nyíltan megkérdőjelezte a Fehér Ház döntését az elnök kedden délután személyesen hívta fel telefonon őt. Közölte Haiggel, hogy elhatározása végleges. Ez a szerdai reggeli amerikai lapok egybehangzó értékelése szerint a tábornok-külügyminiszter első súlyos veresége a washingtoni hatalmi viszálykodásban.

*

Finn javaslat Madridban

A finn fővárosban nyilvánosságra hozták az európai leszerelési értekezlet összehívására vonatkozó finn elképzelést. A javaslatot március 18-án a madridi értekezleten adták át a Szovjetunió, az Egyesült Államok és Franciaország képviselőinek.

A javaslat szerint — amely a francia és a lengyel elképzelés néhány elemét is tartalmazza — a konferencia megrendezésére két lépcsőben kerülhetne sor. Az első lépés a bizalomerősítő intézkedések területi kérdéseit vizsgálná a helsinki záróokmány szellemében. A második lépésben történhetne meg a tulajdonképpeni leszerelést érintő kérdések megvitatása.

A semleges és el nem kötelezett országok e finn elképzelésre alapuló közös javaslatot kívánnak a madridi találkozón előterjeszteni az európai leszerelési értekezlet összehívásával kapcsolatos kelet–nyugati párbeszéd előmozdítására.

*

Magyar—mexikói gazdasági megállapodások

Március 23. és 25. között Budapesten tartotta III. ülését a magyar—mexikói kormányközi vegyes bizottság. A felek megvizsgálták a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatok, az ipari, mezőgazdasági és pénzügyi együttműködés helyzetét és javaslatokat dolgoztak ki a további fejlesztésre. A következő időszakban a magyar vállalatok oktatási és egészségügyi berendezéseket, szerszámgépeket, gyógyszeripari termékeket, fogyasztási cikkeket, a mexikói cégek pedig gyapotot, gyógyszeripari alapanyagokat, cipőt, ananászkonzervet, textil- és konfekcióipari termékeket, valamint különböző félkészítermékeket szállítanak.

A mexikói delegáció, amelyet Rogelio Martinez Aquilar külügyminisztériumi csoportfőnök vezetett, szerdán elutazott Budapestről.

Üdvözlő táviratok

Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke és Lázár György a Minisztertanács elnöke táviratban üdvözölték Ziaur Rahman elnököt és Shah Azizur Rahman miniszterelnököt a Bangladesi Népi Köztársaság nemzeti ünnepe, a függetlenség napja alkalmából.

Losonczi Pál táviratban üdvözölte Konsztantin Karamanlisz köztársasági elnököt a Görög Köztársaság nemzeti ünnepe alkalmából.

◆

✦ WASHINGTON: Az amerikai szenátus 58 szavazattal, 36 ellenében elfogadott egy olyan határozatot, amely felszólítja Reagan elnököt, hogy szüntesse meg a Szovjetunióval szemben alkalmazott gabonaszállítási tilalmat.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Sonnoczi József, Kossuth-díjas szobrászművész
DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1981 MÁR 26

Emlékhangverseny Bartók Béla születésének 100. évfordulóján

(Folytatás az 1. oldalról)

műveimben a magyar hatás a legerősebb." És mert alkotásaiban valóban megszólalnak a népek dallamai, nemzetgyalázónak kiáltják ki őt, kora legnagyobb magyar muzsikusát, szemére vetik, hogy több román, szlovák népzenei anyagot gyűjtött és dolgozott föl, mint magyart. Válasza a vádakra: hogy a faji tisztátalanság, csak javára válik zenémnek. Ezért mondták az ország fasiszta vezetői hazafiatlan kútmérgezőnek. A társadalmi, az emberi haladást valló nagy művészek találkoznak; legmélyebb gondolatok és szenvedélyek együtt vannak náluk, mert ők tudói és elmondói a fájdalomnak, az igazságtalanságok okozta szenvedésnek, de tudói és elmondói a velük szembeszegülő elpusztíthatatlan erőnek. Közös bennük, hogy szembenéznek és szembeszállnak a barbársággal. Életútjukban ezért találunk azonos vonásokat. Műveiknek millió értetlenség, rágalom és acsarkodás ellenére kellett utat találniuk a néphez, de összeköti őket a kisemmizettség elleni tiltakozás és az emberi szabadság, méltóság védelmezése.

Így emlékeztünk Petőfire, aki arra figyelmeztetett, hogy a nemzet és a világ népeinek szabadsága elválaszthatatlan. Megidéztük Adyt, aki szenvedéllyel mutatta fel az embert az embertelenségben, ünnepeltük József Attilát, aki tudta, hogy egyszerre kell átalakítani a termelőerőket odakint és az ösztönöket idebent, és olyan rendet kívánt, amelyet a szabadság hoz a világra, és a szikár, szigorú és meg nem alkuvó Bartók a zene egyetemes nyelvén ezt mondja el a XX. századi embereknek, a XX. század roppant szenvedéseit, de felmutatja a rosszal szembeszegülő ember erejét, végső legyőzhetetlenségét is.

Műve a panasz kimondása és a bizalom szava, műve hit az értelemben, a megérett, pontos, emberséges jövő vágya és reménye. Műve vallomás az értelmetlenség, a káosz, a reménytelenség ellen. Műve az elnyomás, a terror gyűlölete. Műve a szabadság hite. Műve a tiszta erkölcs és történelmi tanulság, műve a legszebb hazafiság. Bartók Béla nem volt kommunista, de kimondta zenéjével, hogy minden megpróbáltatást elviselhet és legyőzhet az ember, mert van út előre, fölfelé a történelemben. Ezt valljuk mi is, ez köti össze őt elszakíthatatlanul szocialista világnézetünkkel. Igaza volt Szabolcsi Bencének, nagy zenetudósunknak, Bartók az új Magyarország előhírnöke volt. Alkotásaiban azonosult a néppel, de elutasította a leereszkedő álnépiességet, measzólaltatta a legősibb népi dallamok anyagából századunk emberének belső világát. A bartóki zene nagy, nem rejtőzködő titka, hogy művészetté sűrítette az emberiség, az ember elemi sorskérdéseit és zenéjével békévé oldotta Közép-Európa és a világ népeinek, nemzeteinek ellentétét. Így lett igazán magyar és egyben világot átfogó. Goethével született meg a világirodalom kifejezés. És, ha még nem is használjuk a szót, világzene, de kibontakozik ez Bach, Beethoven és Bartók művészetében. A népek sorsa korunkban összeköttetett, és ez a művészetben nem tűrhet el elzárkózást.

Ma, amikor a világban és nálunk akadnak, akik elutasítják a művészetben is legszebb hagyományainkat és az értelmet, emlékezzünk rá, hogy személyében művész és tudós egyesült és azt hirdette, hogy a megújító művészet lényege hűség a tiszta múlthoz, és értelem nélkül nincs művészet, csak csalás. Kikerülte a hazug romantikát, az érzelgősség tévútját éppúgy, mint a rideg éréketlenséget. Nem szolgált hamis idillt, de nem adta át magát a zagyva, pusztító, mindent tagadó kísértésnek sem. A csodálatos mandarinjában a hős háromszori megöletése és megújuló életereje az emberi szenvedély győzelmét jelképezi a minden értéket lealjasító brutalitással szemben, és azt is, hogy nem halhatunk meg, még dolgunk van a földön.

A Fából faragott királyfi zenéje azt hirdeti, hogy a legtökéletesebb fabábu vagy gépi szerkezet sem pótolhatja az eleven emberi szépséget. A kékszakállú herceg várában az igazság kutatásának veszélyeit is vállaló szenvedélyt fogalmazza meg.

Élete utolsó korszaka arra az időre esett, amikor a század másik nagy humanistája, Thomas Mann regényében egy olyan modern zeneszerzőt formál meg, aki minden bizalmát elvesztette abban, ami emberi, visszavonja, megtagadja Beethoven IX. szimfóniáját.

Bartók hitt a jövőben, ezért megalkotta saját IX. szimfóniáját. A nem helyett az igent mondta az emberiségnek. Olyan zenét teremtett, amely emberszeretettel és részvéttel foglalta egybe az egyén és a történelem mélységeit és magasságait, éjszakáit és nappalait. Nem az az optimista, aki a sivár télbe tavaszt hazudik, hanem aki tudja, hogy a legzordabb időben is küzdeni kell és dolgozni és tudja, hogy a természetben a tél után tavasz jön, de a történelemben csak küzdelem árán és nem magától jön a tavasz. Ő, aki a fasizmus előestéjén a történelmi alvajárás ellen emelte fel művészi szavát torkonragadó figyelmeztetésül, most, miután az emberiség részese lett már minden iszonyatnak, arra tanít, hogy kiküzdhető, közös akarattal megvalósítható az emberi élet harmóniája. Ezt a tanítását ma és holnap is meg kell értenünk és értetnünk. Meggyőződését töretlenül őrizte, örök küzdő maradt, pedig hányan és hány oldalról támadták vállalt életszeretetét, bizalmát, a létezés szépségeit. A zűrzavar megszállottai elnevezték megalkuvónak, az erőszakolt derűt számon kérők üres formalistának kiáltották ki. Művészi, emberi magatartásából minden mai alkotónak is van mit tanulnia. Mert ő a legnagyobb újító, sohasem magáért az újításért fogalmazott másképpen, hanem mindig azért, mert gyökeresen újat akart mondani. A játék sem volt idegen tőle, de művészetét mindig a felelősség és a komolyság jellemezte, műveiben nincs felesleges, amit mondott, mindig teljes emberségével mondta, és életével volt annak hitelesítője. De vajon érthető-e zenéje? Érthetik-e, akikért művészetével perbe szállt, érthetik-e, akikért művészetével harcolt? Megértésre teremtett, értelmes zene ez, de első hallásra nem is könnyen befogadható. Mert kérlelhetetlen szembesítő volt, hogyne lenne hát műveiben, zaklató, gyötrelmes, felkavaró, tragikus hang, hiszen mérhetetlen sok embertelenség, elnyomás, gyilkos és öngyilkos indulat rázta meg azt a kort, a hamis tudat és az öncsalás vonult az értetlenség menedékébe, e bátor zene szembesítő igazsága elől.

De értői közt ott voltak, akik minden előítélettől mentesen hallgatták, a munkásdalosok és az éneklő gyermekek is. Nem a nép milliói okolhatók azért, hogy a múltban nem nyílt meg előttük a bartóki zene teljessége. A dolgozó osztályokat tőle elzáró, elnyomó hatalom annál inkább. Ő soha nem szűnt meg az embereknek muzsikáló művész lenni, hatni akart a féktelen erőket, szenvedélyeket formába parancsoló zseni, soha sem önmagának alkotott és sohasem önmagáért. Művei megértéséhez maga vert hidat.

Nagy társával, Kodály Zoltánnal együtt alkotó éveket fordított ő is az új zenei köznyelv megtanítására, ezért is írta gyermekek számára magas, művészi igényű darabjait.

Példánk, leckénk, vizsgáztatónk a 100 esztendős Bartók. Példa, melyet az követ hozzá híven, aki nem hárafordul, visszafelé néz, de vele és általa is előretekint, a jövőbe. Amit elértünk nem kevés, nem is elég, soha nem is lesz az. Sok buktatón mentünk át, megtanultuk, hogy új életet, új hazát építeni nem könnyű dolog. Gyarapodás a gondban, töprengések, józanságban, erőfeszítésben, gazdagodás tisztességben és a mindenütt ott levő alkotómunkában, ez a dolgunk, és erre nem Bartóknak, a szocializmusnak van szüksége: ennek szellemében minél többen élvezzék, értsék és szeressék nálunk Bartókot, a zenét, szeressék a verset, a művészetet, a tudást. Elvégezni mindazt, amit a kor és méginkább saját szocialista eszményeink követelnek tőlünk, kultúra, tudás, műveltség, művészet nélkül nem lehet, mert kell a jólét, de kell a jó élet, a szép élet is. Az új Magyarország vállalta Bartók teljes örökségét, vallja a nemzetet a nemzetközi-ségben; a nép, mely nem ismerhette őt, egyre jobban ismeri, és büszke rá. Az új társadalmi rend sajátjának vallja eszméit és művészetét. Nekünk a teljesebb, gazdagabb emberi élet megteremtésén kell fáradoznunk, ha hűségesek akarunk maradni örökségéhez, saját eszményeinkhez, a szocializmushoz. A világtörténelmi bizalom nagyszerű üzenete szól utolsó nagy műveinek egyikéből. Erről az alkotásról úgy tudjuk, mintegy magyarázatként mondta: „A költő szerelmet vall hazájának, de a nyers erőszak hirtelen félbeszakítja a szerenádot, durva csizmás emberek rárontanak és hangszerét is összetörik". Az ő zenéjének erejét, szépségét, igazságát nincs hatalom, amely elpusztíthatta volna és elpusztíthatná. Testét visszafogta a betegség, a halál, de műve, életének emberséges tiszta példája itt él velünk. 1945-ben új Magyarországunk első parlamentje tagjává választotta Bartók Bélát. Nagyszerű érzés ma tudni, hogy nemcsak a miénk, és hogyha nem is képviselhette már népét annak nemzetgyűlésében, képviseli az egész világon. Képviseli mindazok tudatában és akaratában, akik e fenyegetett világban nemcsak szeretik és kívánják az emberséget, a szabadságot, a szépet, hanem tenni is erősek érte. Azért az emberségért, emberi szabadságért, amelyet Bartók zenéje kiteljesít és tanít.

Mert ő úgy volt magyar, hogy az egész emberiség, a teljes emberi lét gondja, vágya és öröme ott volt művészetében és úgy volt az emberiségé, hogy minden műve magyarként is világít. Örökségünk hűségben, tisztességben és tisztaságban szocialista hazánk öröksége, életéért, zenéjéért, ezért mondunk ma neki főhajtva köszönetet.

Aczél György beszédét követően Újfalussy József akadémikus, a Zeneművészeti Főiskola rektora emelkedett szólásra. Beszédében Bartók életútjára visszatekintve, alkotói arcképét megrajzolva emlékeztetett arra, hogy a századforduló fiatal értelmiségi nemzedékével induló tehetséges művész élt a művelődés kitágult lehetőségeivel, túllátott hazája határain, egy tekintettel mérte fel a társadalmi és a kulturális fejlődés itthoni és nemzetközi állapotát, s az egybevetés érlelte meg benne a szükséges változtatás sürgető szándékát, ennek művészi, közéleti kinyilvánítását. Bartók Béla számára ez a korszak a teljes zenei felkészülés lehetőségét nyújtotta. Az őt környező, polgárosodó városi műveltség – kiváltképp Pozsonyban – az egyetemes zenekultúra addigi teljességét közvetítette hozzá, s ő a géniusz hallatlan fogékonyságát az elsajátítás mohóságával és szorgalmával párosította – mondotta többek között beszédében.

...üli

XXXVIII. évfolyam, 84. szám
1981. március 26., csütörtök
Ára: 1,40 Ft

...gának lapja

A ta...

Automata oktatás?

A magyar zenéről a Páva után

Nyertes PAB-pályázat részletei

A lakásgazdálkodás feladatai

...gyar
...káspárt
...sága

...Bizottságának ülését már-
...emzetközi helyzetről szóló
...seinek megvitatását java-

...rtók Béla
...fordulóján
...mondott
...ünnepségen

...évfordulója alkalmából Budapesten
...művét, amely Somogyi József szob-

... testvérré válásának eszméje, minden háborúság és minden viszály ellenére, ezért nem vonom ki magam semmiféle hatás alól, eredjen szlovák, román, arab vagy bármiféle más forrásból. Földrajzi helyzetem következtében a magyar forrás van hozzám legközelebb, ezért

(Folytatás a 2. oldalon)

Kétnapos konferencia Pécsett

Energiagazdálkodás a közúti közlekedésben

- Járművek vizsgálata „terhelt" állapotban
- A karbantartók fontossága

Ami hosszú ideig nem volt tényező, az egyik évről a másikra lényeges kérdésévé vált a magyar gazdaságnak. Mindez összefügg azzal a motorizációs robbanással, ami a hetvenes évek elején egybeesett a jelentős olajáremeléssel, amelytől mind a mai napig nem vonatkoztathatjuk el önmagunkat; sőt, ahogy a trendekből kiérezhető, hosszú távon sem számolhatunk árstabilitásra. A hazai benzinfogyasztók részéről érthetően „húsbavágó" kérdés, mennyit fogyaszt a kocsi kilométerenként. Tudom: a statisztika nem érdekli az olvasót. Mégis hadd szóljunk arról, hogy Magyarországon legalább egymillióra tehető a személykocsik száma, megközelítőleg háromszázezer a teherautó, nyolcszázezer a motorkerékpár, több mint huszonkétezer az autóbusz és akkor még nem is szóltunk a mezőgazdaságban dolgozó munka- és erőgépekről.

Drága az üzemanyag és az már csak természetes, hogy a jelenlegi tervciklusban megfogalmazott energiagazdálkodási program elsődlegesen azt tűzte célul, hogy csökkentsük a fajlagos energiaráfordítást. Többek között ezért is bír nagy fontossággal az a tanácskozás, ami tegnap délelőtt kezdődött Pécsett, a műszaki és közgazdasági tudományos hetek keretében. A rendező szervek: az MTESZ Közlekedési Tudományos Egyesület, a Gépipari Tudományos Egyesület, valamint a Szervezési és Vezetési Tudományos Társaság Baranya megyei szervezetei. A kétnapos konferencián a közúti közlekedéssel összefüggő energiagazdálkodási kérdések alkotják a fő mondanivalót, mint ahogy erről *dr. Geisz Mihály*, az MSZMP Baranya megyei Bizottságának gazdaságpolitikai osztályvezetője megnyitójában is szólt.

A pécsi Ifjúsági Ház színháztermében megjelent több száz közlekedési szakember előtt először *dr. Flamisch Ottó*, a Közlekedéstudományi Kutató Intézet főosztályvezetője tartott előadást a közúti közlekedés energiagazdálkodásának műszaki és a gazdálkodásban meglevő tartalékairól. Az elmondottakból érdemes idézni a következőket:

– Ha a műszaki kérdéseket tekintjük, nem vonatkoztathatunk el attól, hogy hazánkban milyen arányt képviselnek a dízelüzemű gépjárművek. Ez már csak azért is figyelemre méltó, mert a nálunk energiahordozókban jóval gazdagabb országok is előrébb tartanak.

Az előadó az előrelépés igen lényeges pontjaként vetette föl, hogy a közúti járművek szervizét, javítását olyan körülmények között kell elvégezni, ami megegyezik a „terhelt állapottal". Ehhez viszont ki kell alakítani a szükséges eszközrendszert. A *dr. Flamisch Ottó* által megfogalmazottak már csak azért is elgondolkoztatók, mert felvetette: a gépkocsivezetőknek köszönhető üzemanyag-megtakarítás ugyan elismerésre méltó, ám e forintokból az érvényben levő rendelkezések értelmében a szerelők, a kevesebb fogyasztás eléréséhez elsősorban hozzájárulók nem részesülnek.

S. Gy.

Tavaszi napsütésben játszó gyermekek a Tettyen — Erb János felvétele

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József

MAGYAR IFJÚSÁG

Kossuth-díjas szobrász-művészek

1981 ÁPR 3

1021

Kortársunk: Bartók

Az elmúlt héten megszaporodtak a citátumok: Bartókot idéztük előszóban és muzsikával, születésének századik évfordulóján. Budapesten, a róla elnevezett úton, a Feneketlen tó mellett felavatták Somogyi József szobrát. *(képünkön)*. A Zeneakadémián rendezett emlékhangversenyen Aczél György és Ujfalussy József méltatta a gazdag életpálya példateremtő erejét, majd minden felesleges ceremóniát mellőzve előadóművészek vették birtokukba a pódiumot. Először a Győri Leánykar adott műsort — Szabó Miklós vezényletével — a Huszonhét egynemű karból, átérezve és azonosulva a darabok belülről fakadó meghittségével. Előadásukban nem kottafejeket szólaltattak meg: igényes vállalkozásukat ideális hangzással koronázták meg, hogy mindez csak fokozódjék a Kocsis Zoltán és Ránki Dezső által a Mikrokozmoszból játszott hét darabbal. E parányi műremekek is útmutatókká tudnak válni, ha értően tolmácsolják őket, az előadók átadják magukat a zene természetes áramának. Az ünnepi este kapcsán kár szót veszteget ni a zene előadói alapkövetelményeinek maximális birtoklásáról, hiszen a szünet után a sikerre vitt Concerto két zongorára, ütőkre és zenekarra éppúgy magában rejti a kifejezési lehetőségek arzenálját, mint gyakrabban felcsendülő műtársai. A mostani reflektorfényben a közreműködők — Kocsis Zoltán, Ránki Dezső, Kaszás Mihály, Madarassy Gábor, az Állami Hangversenyzenekar Ferencsik Jánossal az élen — mindenekelőtt a ritmikai szilajságot helyezték fókuszba. Kemény volt ez a zene, mint az a helytállás is, amivel ez az ország ma vállalja Bartókot. Népzenei fogantatású műzene ritkán hat meg ennyire embereket, mint ez március 25-én a Zeneakadémia nagytermében — a rádió és a televízió nyilvánossága előtt — történt. Ebben a világnak ajtót nyitó koncertteremben — Bartók Béla örökségét megőrizve és vállalva szellemiségét — maga a nép volt a hallgatóság és a díszelnökség. **(M)**

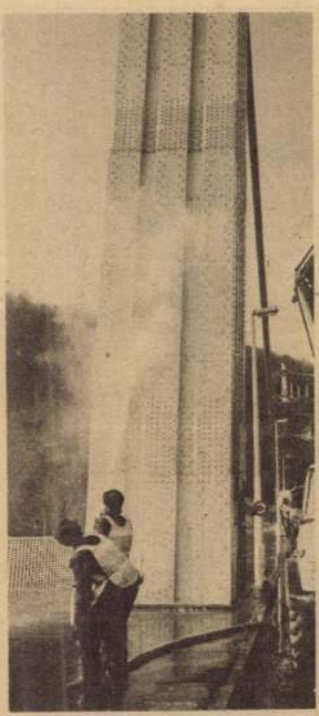

Nagypénteken mossa

a holló a fiát. Az Erzsébet hidat pedig az illetékes köztisztasági szakemberek: daruskocsival, vízsugárral és temérdek ultraporral. Jöhet a húsvét.

Gyékényes iskola

Régi fogásokat tanul Tápén 350 háziasszony és leány. A gyékényfonás, hurkolás, feldolgozás mesterségét. A helyi háziipari szövetkezet indította a tanfolyamsorozatot, mert mind nagyobb gondot okozott a munkaerő-utánpótlás biztosítása. Portékáikat ugyanis több mint százmillió forintért adták el külországi vevőknek. Ez a garanciája, hogy érdemes a régi szakmát a fiatalokban ébren tartani.

„A Szovjetuni fotópályázat

A KISZ KB kulturális Baráti Társaság és a l lyázatot hirdet A Szo a hazánkban megrende Szovjet Ifjúsági Baráts

A pályázaton minden Szovjetunióban készíte lődéssel várjuk, a turi Szovjetunióban dolgoz munkájáról, hétköznap Beküldési határidő: 198

Cím: Magyar—Szovjet osztálya, Budapest, Go Pályázati feltételek:

1. A pályázat jeligés, a még kiállításon nem s vételekkel.

2. Beküldhető személy kete-fehér papírkép va diafelvétel. (A sorozato mítanak.)

3. A képek hátoldalán és a jeligét kell feltü igés borítékban kell m címét, életkorát. Díjaz ráló bizottság dönt. K aluli és felüli pályázó négy kategóriában azo nak jogában áll egye összevonni.

4 db I. díj Egyhetes
4 db II. díj 3000 Ft
4 db III. díj 1500 Ft

A fenti díjakon kívül művelési Intézet külön

A pályázat legjobb ké Ifjúsági Barátság Fesz mutatjuk be.

A beérkezett pályamű pályázatot, illetve a kia ményekben, kiadványok tók. A képek a rendező nak. A diaképeket a k A pályázó a képek be pályázati feltételeknek.

KISZ Központi Népi Bizottság I kulturális osztálya

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

1981.III.25. 48,30 FA

1021

Esti Magazin

- Délelőtt Budán felavatták Bartók Béla bronz emlékművét, Somogyi József szobrászművész alkotását. Szatmári Ilona helyszini beszámolója

- A róla elnevezett nagy budai főutvonal mellett, a szöltől feldrozott vizii Feneketlentó szomszédságában, a kedvelt park

ölön, rügyeiket bontó fák előterében áll Bartók Béla emlékműve. Századunk egyetemes jelentőségü zeneszerzőjének, zongoraművészének, zenetudósának és nagy humanista egyéniségének emlékművét, Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását Bartók Béla születése 100. évfordulójának napján, délelőtt 11 órakor avatta fel Szépvölgyi Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke.

- Az igazi hazafiság és nemzetköziség Bartók tudatában szétválaszthatatlan. És ezt nemcsak szavakkal fejezte ki zeneszerzői, népzenekutatói, zongoraművészi és egész közéleti tevékenységével adott erre példát korának épp úgy, mint enkünk, az utódoknak. Bartók életében még kevesen voltak fogékonyak művészetének uj vonásai iránt, kevesen értették meg a a zenéjében megteremtett hatalmas szintézist. Pedig Bartók a mult és a jelen nagyszabásu összefoglalását adta. Az elnyomott parasztság évezredes énekét ötvözte a legfejlettebb európai zenei formákkal. Nem volt titok, hogy szenvedélyesen gyülölte a fasizmus minden formáját. Ez a veszély késztette hazája elhagyására. Döntése voltaképpen ugrás a bizonytalanságba... 1940 októberében utolsó budapesti hangversenyén az általa már 1906-ban feldolgozott kesergő népdallal búcsuzott. Elindultam szép hazámból. Ezt a pillanatot ragadta meg Somogyi József, öntötte szép formába. Hazája stilizált kapujának küszöbét átlépve egy pillanatra a nagy zeneköltő megáll. Kémlelően néz a bizonytalan jövőbe, de vállára vetette kabátját és ideiglenesen távozik, visszatérni szándékozik. Bartók szigoru feltételként szabta meg, hogy amig a német és az olasz fasizmus vezéreiről Magyarországon utca, tér van elnevezve, rólam az országban ne nevezzenek el sem teret, sem utcát, sem nyilvános épületet, velem kapcsolatban emléktáblát mindaddig ne helyezzenek el. Felszabadulásunk napján teljsült végakarata. Porbahulltak a szégyenletes nevek utcatáblái. Bartók Béla nevét immár 36 esztendeje büszkén és szabadon viselik utjaink, tereink, művészi intézményeink. Nevét emléktáblák, alakját szobrok örökitik meg és hirdetik művészi és emberi nagyságát, miként az előttünk álló monumentális alkotás is.

- Az emlékmü talapzatán a Bartók Béla Emlékbizottság nevében Kállai Gyula, a Hazafias Népfront elnöke, Pozsgay Imre művelődési miniszter, Szépvölgyi Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke és Láng István a Magyar Zenemüvészek Szövetségének főtitkára virágkoszorut helyezett el.

- Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából március 26-án holnap 15 órakor koszoruzási ünnepség lesz a romániai Nagyszentmiklóson Bartók szülőházánál. Az ünnepségen Tóth Dezső művelődési miniszterhelyettes vezetésével magyar küldöttség vesz részt. Ott lesznek a Bartók család tagjai és Rajnai Sándor a Magyar Népköztársaság bukaresti nagykövete.

1981.IVI.25. 18,30 FA.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1981.III.25.Televizió 19.3o
TV Hiradó

1021

- Budapesten a Bartók Béla ut és Padlus utca kereszteződésénél a Feneketlen tó melletti parkban ma ünnepélyesen felavátták Somogyi József Kossuth-dijas szobrászmüvész Bartók emlékmüvét. Szépvölgyi Zoltán a Fővárosi Tanács elnöke mondott ünnepi beszédet, amelyben többek között hangsulyozta, hogy az igazi hazafiság és nemzetköziség Bartók tudatában szétválaszthatatlan. És ezt nemcsak szavakkal fejezte ki, zeneszerzői, népzene kutatói, zongoramüvészi és egész közéleti tevékenységével adott erre példát korának épp ugy, mint nekünk az utódoknak.

- Az ünnepség végén a Bartók Béla emlékbizottság és a Fővárosi Tanács nevében Kállai Gyula, Pozsgay Imre, Szépvölgyi Zoltán és Láng István tisztelgett az uj Bartók szobor előtt.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

1021

1981.III.25.Televizió 19.3o Gnó
TV Hiradó

- Jó estét kivánunk. Ma loo esztendeje született Bartók Béla. Az évfordulóról szerte a világon ünnepségeken, hangversenyekkel, diszelőadásokkal emlékeztek meg. Budapesten felavatták a nagy zeneköltő szobrát, Somogyi József alkotását. Holnapra összehivták az MSZMP Központi Bizottságának ülését. A Politikai Bizottság javasolja a nemzetközi helyzetről szoló tájékoztató, valamint a belpolitikai élet időszerü kérdéseinek megvitatását. A nagyvilág hirei között összefoglaljuk a legfrissebb lengyelországi eseményeket.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

1981.IV.27. 18,30 Tvl. N.

Tv-híradó

- Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából a világ legkülönbözőbb országaiban rendeznek ünnepi megemlékezéseket, hangversenyeket, kiállitásokat és diszelőadásokat. Például Londonban és Birminghamban az elmult két napban ünnepi események egész sora követte egymást. Caracasban a Venezuelai Központi Egyetem koncerttermében nagysikerü hangversennyel kezdődött a Bartók-centenárium ünnepség-sorozata. Svájcban bensőséges ünnepségek keretében megkoszorúzták a baseli városi kaszinóban a három Bartók mü ősbemutatójának szinhelyén elhelyezett emléktáblát. Most következő két filmbeszámolónk is két külföldi esemény szinhelyére kalauzolja el nézőinket.

- Bartók Béla születésének 100. évfordulóján a magyar kultúrális kormányzat a moszkvai konzervatóriumnak Bartók Béla portréját ajándékozta. Somogyi József alkotásának átnyujtásakor Korcsog András müvelődési államtitkár Bartók Béla életutját idézte, beszélt találkozásáról az orosz, az ukrán népzenével, szólt arról a hangversenyről, amelyet 1929-ben a zenének ebben az otthonában adott. A Konzervatórium rektora, amikor köszönetet mondott a nemes gesztusért, szólt Bartók Béla jelentőségéről az egyetemes zenekultúrában. A megemlékezés az egykori hangverseny színhelyén folytatódott, ahol zeneszerzők, zenetudósok, igy A. Espaj, Ivan Martinov és Durkó Zsolt méltatták Bartók Béla munkásságát, szerepét. Ezután ünnepi hangverseny következett Igor Osztraj részvételével és az Állami Akadémiai Szimfónikus Zenekar közreműködésével.

- Nagyszentmiklós város Romániában. Szülőhelye Bartók Bélának, aki 100 esztendeje itt, az 1895-ös számuházban csodálkozott rá a világra. A szülőház helyén álló épület ma a Szarvas utca harmadik portája. Falán tábla, amely a magyar zeneszerzőre a folkloristára, a zongoraművészre emlékeztet. Arra az emberre, akinek értékes és sokoldalu munkássága a román és a magyar nép barátságának ügyét szolgálta. A tábla alatt koszoru. Március 26-án délelőtt a Temes megyeiek helyzeték el. A Magyar Népköztársaság koszoruját viszont délután hozta el a házhoz Rajnai Sándor, hazánk bukaresti nagykövete. A tisztelgők között volt dr. Szepes István kolozsvári főkonzul is. A centenáriumon Csongrád megyéből jöttek még el jónéhányan. Látni akarták a helyet, ahol egy három éves fiucska az apjától kapott kisodobon a tempót pontosan betartva kisér te azongorán játszó anyját. Azt az anyát, akitől a zenei tehetséget, a muzsikus hajlamot örökölte a század egyik legnagyobb komponistája.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Somogyi József

1981 ÁPR.

Kossuth-díjas szobrászművész

102 l.

Felállítják Somogyi József három méteres Bartók-szobrát a Kosztolányi Dezső tér és a Bartók Béla út találkozásánál (MTI)

említett barátai
ejcsarnokban, s
ig rejtegették
„Évekkel eltűné
lált új hazára."

Mint jelezt
kolán, de eseményekben dús élete során végig aktív alkotó ma-
radt. 1921—25 között *Amerikában* tanult és dolgozott, de közben
1923-ban egy évet *Párizsban* töltött, majd 1925 végén települt
haza, s 1926-ban régi főiskolai barátaival együtt alapította meg
a *szentendrei művésztelepet*, ahol azóta is egyfolytában él és al-
kot. Az elmúlt évtizedekben több tanulmányi utat tett, sok-sok
kiállítása volt, melynek talán megkoronázása a jubileumi Ga
lériabeli összegző bemutatkozása. A kiállítás katalógusában *Bod
nár Éva* művészettörténész — a kiállítás rendezője — írja
„A belső átélés kivetítése a jól ismert, szeretett tájra, a termé
szet minden rezdülésére, örök megújulására reagáló érzése ve
zette ecsetjét. Oldott, napfényes, finom színeffektusokkal telíte
művei, friss, atmoszferikus vázlatai, vagy gondosan megmunkál
részletekben gazdag ábrázolásai — az őt körülvevő világ lenyű
göző szépségét hirdetik." Mindehhez a cikkíró — természetese
némiképp szubjektíven — teszi hozzá, hogy talán a hatvana
évek képei a legkiérleltebbek, a „Szentendrei házfalak", a „Kö
utca", avagy a „Szentendre" mutat egy magasra ívelő, helyhe
de az egyetemes festészet eredményeihez is kötődő, magas szint
festészetet, no meg egy teljesen friss önarckép a „Festő az abla
előtt" — 1980-ból. (S örömmel regisztráljuk: a Nemzeti Galéria
beli kiállítás után márciusban a *Debreceni Agrártudomány
Egyetem* aulájában is megismerhették munkáit a mai debrecen
tárlatlátogatók.)

A szentendrei tanácsházán születésnapja alkalmából történ
kitüntetésekor Onódi Béla az öreg *Corot* szavait idézte: A mű
vész *„vállalja a szünet nélküli munkát rendíthetetlen lelkii
meretességgel"*. Mindez pedig személyiségével egybevágó hi
vallás.

Feledy Balá

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

József Somogyi

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 APR 6

1021

Anläßlich des 100. Geburtstages von Béla Bartók wurde am 25. März im XI. Budapester Stadtbezirk eine Statue des hervorragenden Komponisten, Volksliedforschers und Pianisten, ein Werk von József Somogyi, enthüllt

KOMITAT PEST STELLT SICH VOR

Das am dichtesten besiedelte Komitat Ungarns ist das Komitat Pest mit fast einer Million Einwohner.

Es stellt sich ein Komitat vor, das fast alle Komitate des Landes in klein in sich vereint.

Werfen wir einen Blick auf die Landkarte, die erkennen läßt, daß sich hier neben tiefliegenden Ebenen und weiter Puszta auch waldbedeckte Berge und Hügel sowie sich in reizvoller Landschaft dahinschlängelnde Flüsse und Bäche befinden. Dieser Gegend ist, wie man sagt, die Lunge der Hauptstadt, ganz gleich, ob man sich gen Süden in das Anglerparadies am Donauarm bei Ráckeve oder gen Norden auf die mehr als 900 Meter hohen Gipfel des Börzsöny-Gebirges, ins Pilis-

eng miteinander verknüpft, und das geht damit einher, daß mehr als ein Drittel der aktiven Erwerbstätigen in Budapest arbeiten. Diese Pendler haben eine ganz spezifische Lebensweise. Die meisten wohnen in einer — wiederum spezifischen — Siedlungsstruktur, die die Hauptstadt umgibt und zu der 44 Ortschaften gehören. Aus diesem Grund gibt es im Vergleich zu anderen Komitaten im Komitat Pest weniger Stadtbewohner. Das Komitat hat übrigens acht Städte. Jede einzelne davon weist wiederum eine Eigentümlichkeit auf, einerseits infolge der Traditionen, andererseits aufgrund bewußter Städteentwicklung. So die bereits vor der Landnahme bewohnte Stadt Vác im nördlichen Teil des Komitats mit ihrer entwickelten Industrie, im Süden Nagykőrös, ein typischer Marktflecken der Tiefebene, in der Nachbarschaft Cegléd, eine mittelgroße Stadt der Tiefebene mit der höchsten Einwohnerzahl innerhalb des Komitats Pest. Die Stadt mit der niedrigsten Einwohnerzahl i

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1979 AUG 18
Somogyi József
ESTI HÍRLAP
művészet

1021

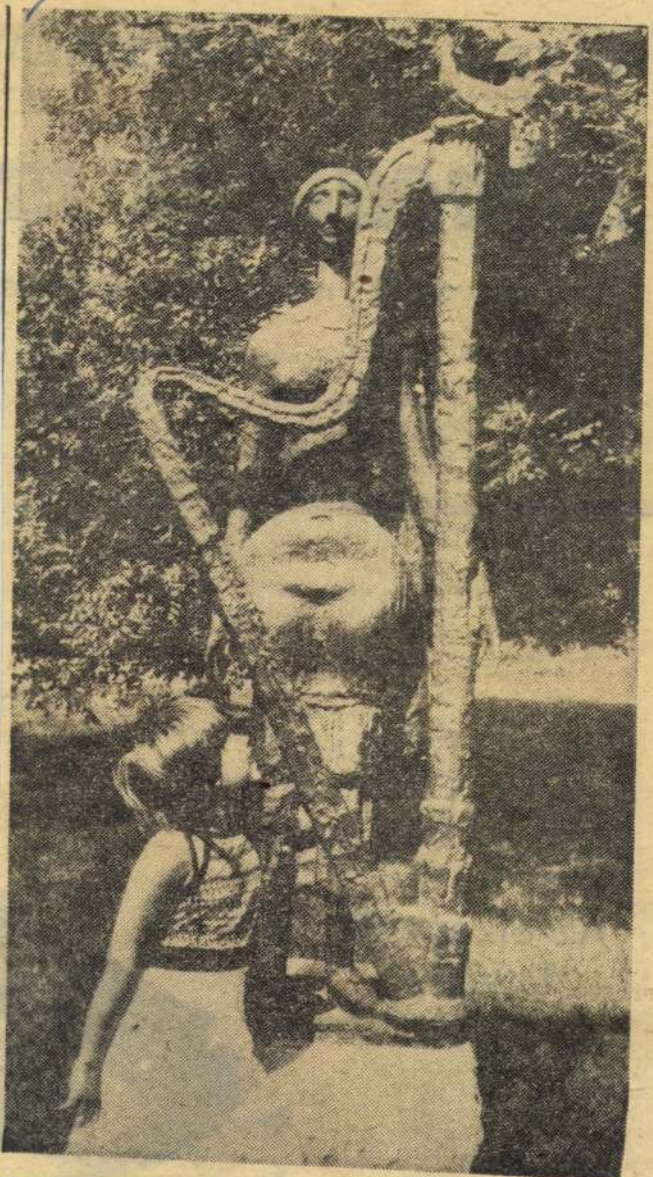

A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat városligeti szoborparkjában állították ki Somogyi József szobrászművész bronzból készült Hárfás leány című alkotását.

(Wormser felv.)

FOLY

Álmodjunk m

Vágy volt: ma sok új negye

Ötven évvel ezelőtt a Magyarország című esti lapban utópista riport jelent meg *Budapest 1979-ben* címmel. Az írás szerzője néhai munkatársunk, *Pakots György*. Most, fél évszázad távlatából nemcsak azt tudhatjuk meg: hogyan képzelte el korunkat 1929-ben a Magyarország fővárosi rovatának ifjú vezetője. Ennél sokkal többet mond nekünk az írás a múltról — sőt a holnapról is.

Az utópista riport kerete: egy budapesti hírlapíró a főváros közgyűlésén az egyik városatya felszólalása alatt mélyen elaludt. Miután nem sikerült felkelteni, az örökalvót a Fővárosi Múzeum egyik üvegszekrényében helyezték el. Ötven év múltán — 1979-ben — az egykori városházi tudósító felébredt, erőre kapott, s felfedező útra indult Pesten.

Az elképzelt látvány

„Kerekre nyílt szemmel bámult az eléje táruló látványra. Az új harmincemeletes városháza ott magaslott az Erzsébet sugárút torkolatában. A sugárút melletti levegőtlen, szűk utcák eltűntek, s a széles utakat hatalmas felhőkarcolók szegélyezték.

A magasban vasoszlopokon gyorsvasutak robogtak. (Kísérője elmagyarázta, hogy *az úttest alatt futnak a közúti vasutak.*) Az út egyik oldaláról a másikra *hidakon* mentek át a gyalo-

hegyvidék kórházait — elragadtatva felkiáltott:

„Ilyennek képzeltem magam is a jövő Budapestjét!"

Pakots György 1929-ben hitte-tudta, hogy mindez belátható időn belül megvalósul. Hiszen a riport nem úgy készült, hogy elengedte képzeletét. Amit leírt, az kora — sőt a megelőző korok — álma, vágya,

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 JUL 6
Somogyi József
DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP
szobrászművész

1021

A dunai partfal sétányának kilátószerűen kiöblösödő részén, a Kossuth Lajos utca torkolatában új szoborcsoportot állítottak fel. Az öt bronzalakból álló csoport — az Aratók — Somogyi József szobrászművész alkotása

el Ajkát.

AK, Kecskemét

alat”

azaz nem versenyeznek, ami rendkívüli megterhelést jelent. Ám a részvétel szabályzata könyörtelen, jó reklámot csak a jó esemény biztosít, ezért a teniszezőknek, akár a cirkuszi artistáknak nap mint nap ki kell elégíteniük a közönség igényeit. A tenisz vérkeringését a nagy üzlet rendkívül megyorsította, óriási pénzek mindenféle ellenőrzés nélkül áramlanak a fehér sportba, s a pénzért való versenyfutásban mintegy 250—300 teniszező érdekelt. A teniszláz csökkenésével egy idő után ez a sport is bizonyára visszakerül a régi kerékvágásba. A mostani mindenképpen rendkívüli időszak, de kétségtelen, hogy a legjobbak, továbbá a köréjük csatlakozók számára jelenleg hallatlan jövedelmező.

Vad Dezső

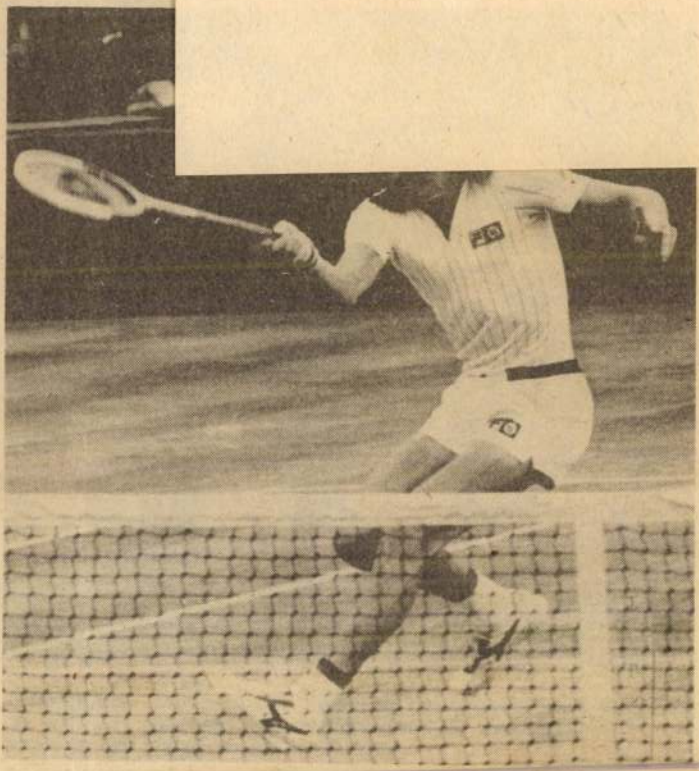

Napló (Veszprém), 1979. apr. 4.

Somogyi József szobrászművész

Salgótarján. Somogyi József szobrászművész munkája

– Szerencséje van – jegyzi meg Benis Nándor. – Mint fiatal suttyó, éppen itt voltam, amikor felszedték a holttesteket.

– Honnan?

– Ott ni, ahol most a budi van! . . .

Az öreg sárga épületen még ma is a több mint három évtizeddel ezelőtti felirat: patika. Berendezési tárgyai a múltat idézik. Még egy régi kis mérleg is díszeleg a vitrinben. Talán éppen ezen mérte ki az utolsó porciót Pállfy Jenő.

– Mit kér? – fordul felém a gyógyszertár vezetője.

Mit is feleljek? Egy emléktáblát? Egy feliratot?

– Mond önnek ez a név valamit, Pállfy Jenő?

Halász Györgyné, a Budapestről helyettesíteni járó gyógyszerész értetlenül néz rám. Aztán később megértve a történteket, riadtan néz a szeszfőzde felé.

– Sohasem tetszett az a környék. Lehangolt. Most már tudom, miért . . .

A község evangélikus lelkésze, Jakab Miklós szívesen beszélget velem, bár az események után csak néhány hónappal érkezett vissza falujába Szombathelyről, ahol egy ideig segédlelkész volt.

– A tömegsír felfedezése mindenkit megrázott. Sok embert kihallgattak, próbálták az események láncszemeit összeállítani, kideríteni, kik is az áldozatok. Nem sok sikerrel. Aztán, ahogy teltek-múltak a hónapok, évek, bizony feledésbe mentek a történtek. A hábo[illegible]

Somogyi József

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 SEP 19

ESTI HÍRLAP

nohránművész

1021

Somogyi József szobrászművész munkáiból nyílt kamarakiállítás Újpalotán, a Száraznád utca 5. számú házban. Holnaptól még egy tárlaton találkozhat a közönség a művész munkáival: Nagykanizsán, a Hevesi Sándor Művelődési Házban látható a Műcsarnokban már nagy sikert aratott — Reich Károllyal közösen megrendezett — kiállítása. Képünkön: Somogyi József és a budapesti kiállításon bemutatott egyik portréja látható.

(MTI-fotó: Molnár Edit felvétele.)

Ár

Esti Hír

POLITIKAI NA

ENSZ-közgyűlés

Napirenden

SOMOGYI JÓZSEF

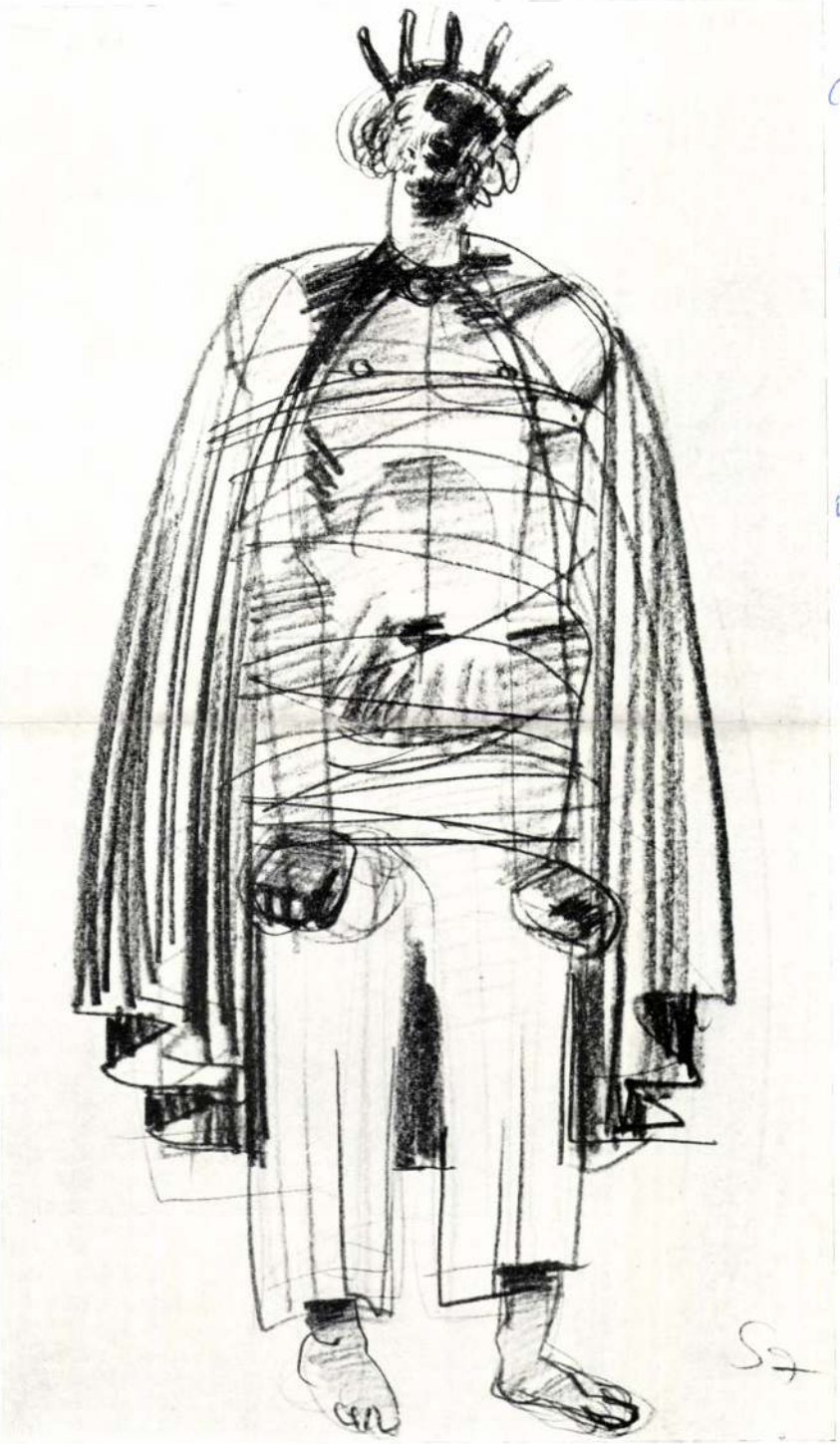

45. *Somogyi József:*
Tanulmány
a Dózsához

Ceruzarajz, 593×415 mm

Grafiták és pobrel a Mikolyfi gyűjteményből

in Mikolyfi Ernő

Műrészek, barátaim

Bp. Corvina 1977

44. Novotny Emil Róbert(?): Női akt

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

VAS NÉPE

1979 JAN 6

Somogyi József

1021

és bennem a gyökér is,
mit elsarabol

Somogyi József: Kezek.

kahelyi kollektíva, v
juk" eléggé, furcsa l
lük komoly dolgokat
ataloknak egy idő u
mellőzés, a „mélyvíz
lensége. Cinikussá vá
róluk alkotott ítélete
nem adják azt, am
igazság: csak követelőznek velük szemben, ahelyett, hogy követelnének tőlük.

Példánk fényesen igazolja: ahol rájuk bízzák a komoly „nagy" dolgokat, ott a bizonyítás nem marad el. Ott előbb-utóbb dicsérni kell az ifjak tehetségét!

(pósfai)

A tíz fillér kettős élete

A tíz fillér — valahol a Hivatal és az Üzlet között — elkeveredett. Erre csak az év végi számlaegyeztetések során derült fény, amikor is a kimenő és a beérkezett számla között eltérést fedeztek fel. A Hivatal mozgósította embereit, a presztizse ezt kívánta. Eleinte két adminisztrátor turkált az irattár aktái között, majd újabb erősítés érkezett. Végül az egész csoport lázas nyomozásba kezdett. A harmadik, a feddhetetlen számlát keresték, ami leleplezi majd a fránya tíz fillér gyanús üzelmeit... Munkaidő teltén az egyik dolgozó halk örömsikolya jelezte: — Megvan! S lehullt a lepel: az üzletben valaki figyelmetlenségből, vagy talán fáradtságból, elírta a számot, ötös helyett négyest kanyarintott. Aztán beküldte a számlát a Hivatalnak, ahol az adminisztrátor — talán már a szá-

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

SZECESSZIÓS ÜVEGEK

Az Iparművészeti Múzeum gyűjteménye

1/.

Az Iparművészeti Múzeum meghívja Önt a Szecessziós üvegek című kiállítására.

Megnyitó:
1980. július 15-én, kedden délután 5 órakor

Megnyitó beszédet mond:
Somogyi József Kossuth-díjas szobrász,
a Képzőművészeti Főiskola rektora

7939-80 NPI

1978. december 10.

1021

Himnusz az élet

Somogyi József és Reich Károly kiállítása

Antik istennők mai utódaival találkozik a néző ezekben a hetekben a budapesti Műcsarnok termeiben Somogyi József szobrászművész és Reich Károly grafikusművész közös kiállításán

Karcsú és izmos, dúskeblű és széles csípőjű ifjú nőalak Somogyi istennője, aki hol Diánaként les vadra ebétől kísérten, hol mozgalmas kontraposztba dőlve lustán támaszkodik valamely délszaki fa törzséhez, mint Éva, midőn Ádámot ama végzetes lépésre csábította (Paradicsomban). Máskor napozik, nyújtózkodik, a víz tükrében, a halak siklásában gyönyörködik, csikót babusgat, pajzán bacchánsnőként ősöreg szőlőprés szomszédságában jelenik meg, másutt a szerelem legkülönfélébb pózaiban kelleti magát — egyre megy a sok változat: az élet szeretetének, megtartó és továbbvivő erejének ősi tüze izzik át formáin. Nem mert öltözéke csak egy-egy sor gyöngy a nyakában vagy a csípőjén, hogy genitáliáit még jobban kiemelje, hanem mert a szobrászi formaadásnak különös kitörésével, teremtő indulatával kerülünk közvetlen kapcsolatba általa.

Diana. Somogyi József szobra

Reich istennőfigurája éteribb, tűnékenyebb jelenség, közelebb az idealizált antik ábrázolatokhoz. Tűnődő alkat, aki bármit tesz is, finom, keresett mozdulatokkal lebeg a világban. Könnyű kéz varázsolja papírra sok bájjal és derűvel áldva meg ezeket a lányfigurákat, szinte már-már túlságosan könnyű is az a kéz, s a sikló tollvonások idillé varázsolják azt a csodát, melyet életnek nevezünk.

Az Élet dicséretére egész plakettsorozatot készített Somogyi József, apróbb-nagyobb lapjain anya és gyermeke, napkorong, víz, növény, fiatalok, szerelmesek, erőtől duzzadó figurák jelennek meg darabosan és keresetlenül állítva elénk az ősi anyagból való formálás hevét, alkotó izgalmát. Másik két sorozata csatlakozik az élethez, az Öröm és az Énekek éneke, és mindháromhoz kezünkbe adja a kulcsot az egyik kis dombormű felirata: „Lány, ló, madár, szárnyalni segítők." Másik két sorozata az élet árnyékos oldalára tereli figyelmünket. Az Őrzés című ciklus még amit megtarthatunk, azt mutatja, a Jelek és halottak című pedig a kegyelet, az emlékezés borongós útjaira kalauzol bennünket.

Drámákat jelenít meg Somogyi műveinek egy másik csoportja. Megláncolt Dózsája, a görnyedten ülő Mednyánszky, a botján vigyorgó, maszkját tartó, összetört Bohóc és a két Krisztus-test a kiemelkedő darabjai ennek a csoportnak.

A rajz intim műfaj, az a kisplasztika is. Somogyi József azonban monumentális szobrok — Martinász, Család, Szántó Kovács, Zrínyi, Dózsa — mestereként ismert, így indokolt, hogy tárlatán ilyen jellegű munkásságából is ízelítőt kapjon a néző. A Csikós lány, a Szántó Kovács János, a Család kis tervei mellett ott találhatjuk a Hárfás lány másfélszeres életnagyságú megoldását és a Carmina burana — színpadi díszletnek készült — nagy kompozícióját.

A Hárfás lány eleven példája annak, hogy a kis Somogyi-szobrokon mutatkozó felületi jegyek, a mintázás hevületének festői fény-árnyék játékot eredményező nyomai kellő méretben milyen plasztikai tartalommá nőhetnek. A nagy lélegzetű elgondolás és térbeállítás uralja ezt a művet is, melyet ellenpontok tesznek feszültté és az ívelő vonalak és erős formák áramló ritmusa jár át.

Az egyéniség ábrázolása nem vonzza egyik művészt sem, egy-egy típust variálnak mindketten sok leleménnyel, gazdagon. Közös munkáik gyökere is: a természettel szoros kapcsolatot tartó életérzés és a meditatív egyéniség. Ez az a többlet, az a fel sem mérhető gazdagságú tartalom, mely a tárlatot magasan kiemeli a hasonló rendezvények sokaságából.

Mindkét művész szól pár sorban önmagáról a katalógusban, kézírásban reprodukálva. Ezek a kis vallomások sokatmondóak. Reich higgadt tartalmú, kiegyensúlyozott gyöngybetűkkel szól élményeiről. Somogyi zaklatott-tépett, száguldó sorai pedig annak az embernek a gondolataiba engednek bepillantást, aki már tudja, hogy van a világ folyásának olyan pontja is, amelyikről nincs visszafordulás...

Kezük és szellemük ezért dicséri az Életet.

HEITLER LÁSZLÓ

1978 DEC 10
NÉPSZABADSÁG (TOLNA)
SZÁLLÍTÓLEVÉL
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-148, 340-126
SZÁLLÍTÓLEVÉL
MAGYAR HÍRLAP

hez vesekövek

ról

a vizeletben oldott anyagokból, az anyagcsere végtermékeiből álló kristályos képződmények. Kémiai összetételük alapján sokfélék lehetnek. Leggyakrabban a kalcium-oxalát, kalcium-foszfát, magnézium-ammónium-foszfát és a húgysav-tartalmú kövek. Szervezetünk anyagcseréjének zavarai és a táplálkozási

sekőgyűjtemény

Röpke gondolatok

Addig-addig nézett szembe a „Lenni vagy nem lenni?" dilemmával — míg csak ki nem meredt a szeme.

*

Tekintélyes szellemi pogygyásza van. De megőrzésre sehol sem fogadják el.

*

Adjátok meg az Istennek, ami az Istené, a császárnak, ami a császáré. A többi háromnegyedrész pedig az enyém legyen.

*

A farkasok is jóllaktak, a bárányok is épen maradtak. Mármint ha a farkasok felfalták a pásztort.

*

Aki túlságosan fennhordja az orrát — az alacsony küszöbben is könnyen megbotolhat.

Veteránkór

Edward Koch New York-i polgármester megnyugtatja a lakosságot, fáradhatatlanul ismételgeti, hogy a megfigyelés alatt tartott 97 személy közül csak hat szenved minden kétséget kizáróan az úgynevezett „veteránkórban".

Koch mindenesetre több helyen fertőtleníttette az utcákat és a metróállomásokat. Ezek az intézkedések sem voltak azonban elegendők a New York-iak aggodalmának eloszlatására. Ezrek érdeklődnek telefonon a betegség tünetei felől. A kórt egy olyan baktérium okozza,

újraképződésre. Az utóbbi években kitűnő gyógyszereket hoztak létre ennek megakadályozására.

helyett kocsi

Barát

A krokodilt az emberek általában nem tartják szimpatikus állatnak. Egy felsővoltai kis falu: Sabu lakói azonban másként vélekednek. Számukra a krokodil barát, amely senkit sem bánt. A helyi felfogás szerint a krokodil a termékenység és a jólét szimbóluma. A falu egy tó partján fekszik, amely tele van krokodilokkal. A bennszülöttek ennek ellenére nyugalomban élnek: a gyerekek a tóra járnak fürdeni, az asszonyok ott mossák a fehérneműt, a halászok pedig amikor kihúzzák a hálót, övig a vízbe gázolnak, de a krokodilok itt még soha nem támadtak rá emberre.

Aranyhal a világűrben

Egy aranyhal lesz az első élő utasa annak a japán műholdnak, amely kétszáz méteres magasságban az atmoszféra felső rétegében kering majd — jelentette a tokiói Asahi Evening News. A kísérletet a Tokiói Egyetem Kozmoszkutatási és Űrutazási Intézete készíti elő. Szakértők szerint az aranyhalak különösen jól ellenállnak a rakéták startjánál jelentkező nagy nyomásnak. A három, centrifugában vizsgált aranyhal közül az egyik a normális értékénél tízszer nagyobb terhelésnél nyugtalan úszkált tartályában. A másik kettő ugyan nem mozgott a kísérlet alatt, de károsodás nélkül élte túl a vizsgálatot.

Az aranyhal startját a következő év nyarára tervezik. A kísérlet további, a világűrben folytatandó vizsgálatok előkészítését szolgálja.

Színváltoztató fürdőruha

Japánban olyan anyagot gyártottak, amely úgy változtatja a színét, mint a kaméleon. A szál, amiből az anyag készül, a polimerek csoportjába tartozik és reagál a különböző külső viszonyokra, például a levegő páratartalmára, a napsugarak melegére, stb. A fürdőruha, amely eredetileg fehér, a vízben fokozatosan kékké válik, száradás közben pedig narancssárgává vagy rózsaszínűvé.

Azt hitte

A meccs után így szól a futballisták edzője:

— Meglepetést okoztatok nekem fiúk. Legutóbb azt hittem, hogy rosszabbul már nem tudtok játszani...

Svájci furcsaságok

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 NOV 2 2

ESTI HÍRLAP

Somogyi József szobrászművész

1021

Tisztelet a szobrászoknak

A kitárt karú, csupa szenvedés Megváltó egy immár kétezer éves mítosz testetöltése és a mai ember gyötrelmes fölmagasztosulása. *Somogyi József* különösen szép Korpuszától nem messze finom, vékony vonalakból szőtt emberi tragédia bontakozik ki *Reich Károly* rajzlapján. A ló hátán csüggedten ülő öreg, mint a kompozíció címe mondja, hazafelé tart. Hazafelé a mindennapi munkából és a létezés mindennapiságából.

Különös, maradandó élményt nyújt a Műcsarnok legújabb tárlata, két érett, művészetének csúcsán járó alkotó bemutatkozása. Somogyi József szobrászművész most látható munkáit többségükben más tárlatokról már ismertek. Most főként plakettjeivel lepi meg a látogatót. Ezekben a rajzos, gyakran egy-egy jelenetet magukban foglaló munkákban tárja föl leginkább gondolatait, mai önmagát. Plakettsorozatában többnyire az emberi létezés szép és önfeledt pillanatait jeleníti meg. Erről árulkodnak a címek is: Énekek éneke, Öröm, Élet, Őrzés. Mintha a művész, a kipróbáló, a szembesítő tények elől a lágyabb, a líraibb életmozzanatok felé hajlana, s azokban keresne örömöt, vigaszt és feloldódást. Somogyi József maga is bevallja, gyötrődve, kétségek között születnek művei, az utolsó pillanatig igazít rajtuk, formálja őket, keresi a kifejezésnek azt a mozzanatát, amelyben az ábrázolandó világot és önmagát egyaránt fel tudja mutatni.

Úgy tűnik, annyi tragikus vagy drámai mondandó után (Dózsa, Szántó Kovács János, Korpusz), szívesen feledkezik bele éppen az alkotás gyötrelmeibe, ezekbe a plakettekbe. A szeretkezés, az egymásért való lét gyönyöre mutatkozik meg ezekben az új munkákban. S egyszersmind a szobrász fantáziájának és kifejezésmódjának gazdagodása. Drámaian tömör Jelek és halottak című sorozata hangulatilag is átvezet Reich Károlyhoz, akinek Nagy László és Kormos István halálára készített lapjai megindítóan szép vallomások a művésztársak érthetetlen, gyors eltűnéséről.

Reich Károly most is meglepi látogatóit azzal a szinte már egyedülálló rajzos technikával, amely néhány finom és könnyed vonallal képes a legösszetettebb gondolatok kifejezésére. Tisztelet a szobrászoknak című sorozata az ifjúság és a bölcs alkotó, az alkotás és a létrehozott műközötti bonyolult kapcsolatról szól. Gyönyörűek ezek a lapok, a művész káprázatos technikájával mesterien épít az ellentétekre: a szemvakítóan szép, az ifjúság szimbólumává nemesedő ruhátlan leánytestre és a ráncos-bölcs, mindent megérteni akaró, az elmúlás elől az ifjúságba menekülő idős alkotó ellentétére. Kedvenc témái most is megjelennek lapjain, a szinte szerelmes együttlétezésben feltűnő nőalakok és az őket csodáló, bánatos, komoly arcú lovak. De most valami más

désekről

ELET

szóluusok
SZ-ben

szállt arab területeken folytatott izraeli politikát vizsgáló bizottság jelentése felett folyó vitában tegnap felszólalt *Zsohár István*, a magyar küldöttség tagja is. Kifejtette, hogy

a közel-keleti kérdés rendezését illetően a Magyar Népköztársaság álláspontja változatlan.

Tartós rendezés csak valamennyi érdekelt fél, köztük a Palesztinai Felszabadítási Szervezet bevonásával érhető el.

jékoztatója szerint a nicaraguai Nemzeti Gárda egységei tegnap átlépték a két ország közös határát és tüzet nyitottak a polgárőrség tagjaira. A nicaraguai katonák megölték a polgárőrség két tagját, egy harmadikat pedig megsebesítettek, majd a halottakat és a sebesültet, valamint egy foglyul ejtett Costa Rica-i tisztet magukkal hurcolták *Nicaragua* területére. Az összecsapás tényét *Managuában* is megerősítették de,

azt állítva, hogy a határincidens nicaraguai területen történt.

Rodrigo Carazo Odio államfő felkérte az Amerikai

A KISZ KB ülése

Ma *Maróthy László*nak, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, a KISZ Központi Bizottsága első titkárának elnökletével összeült a KISZ Központi Bizottsága. Részt vesz a tanácskozáson *Jakab Sándor*, az MSZMP KB tagja, a Központi Bizottság osztályvezetője.

A testület meghallgatta és elfogadta *Kovács Jenő*nek, a KISZ KB titkárának tájékoztatóját a nemzetközi ifjúsági mozgalom időszerű kérdéseiről. A Lenini Komszomol november 14-e és 18-a között hazánkban járt delegációjának látogatásáról a KISZ KB megállapította: kiemelkedő eseménye volt a testvérszervezetek kétoldalú kapcsolatainak.

A továbbiakban a KISZ Központi Bizottsága *Barabás János* titkár előterjesztése alapján dönt az ifjúsági szövetség 1979. évi akcióprogramjairól. (MTI)

Vízhiány

Sebestyén Tibor, az MTI tudósító
A legutóbbi öt esztendő legalacsonyabb vízállásait tegnap Pozsonynál: a vízszint 42 centiméterrel több, mint az ugyancsak negatív vízállási rekord".
A Duna vízhiányát az egész Kárpát-medencét sújtó csapadékszegény időjárás okozza. A kialakult alacsony vízállás nagy károkozásnak, mert a hajók rakterét csak részben lehet kihasználni. Az osztrák Wachau olyan mélyre süllyedt, hogy a Duna-kanyar zátonyossá vált, s jó néhány csehszlovák hajó is. A szakértők szerint a jelenlegi szárazság tíz napon belül a Duna vízszintjét

Somogyi József
szabadszűmész

- Azt hiszem, hogy Karcsinak a gondolatába hadd kapcsolódjak bele. Tulajdonképpen az emberben szunnyad millió érzés. Az emberi agy ez egy félelmetes gondolattárház, ha ugy igazán belegondolunk akkor ez az öklömnyi valami egy félelmetes jószág. Tele van gondolatokkal, gondolat foszlányokkal, képzetekkel, asszociációkkal, sok sok megtermékenyitlenül elszunnyadó vagy éli a maga kis tartalékos katona életét, akit soha de soha nem fognak csatába hivni, de egyszer jön

1948. VII. 9. Kossuth, 8.55
Művészeti Magazin.

egy másik gondolat társ és fény támad nyomában. Ha most a Karcsi rajzaira gondolok egy szép női hátnak a vonala, én azt hiszem a gondolatoknak, kinek kinek alkata szerint millió variációját mondhatja el, majdnem azt mondhatnám, hogy egy három kötetes regény tud esetleg csak ennyi mindent elmondani. Teñát egy vonal, vagy szeretném remélni, hogy egy formának ugyan ez az ereje meglehet, apellál azokra az érzésekre, aki nézi, tehát a sok sok ember, sok sok érzésére, és nem biztos, hogy ennek a sok sok embernek mindegyiknek azonosat kell gondolni erről, ha volt valami élménye, hogy maradjak most ennél a kicsit frivoll dolognál a szép hátnál, ha egyszer végig huzta a kezét egy szép gerincen, akkor én hiszem, hogy mindenkiben másként és másként él és teljesedik ki ez a gondolat, és akkor érdemes volt szobrot csinálni, érdemes volt rajzot csinálni.

- Talán Reich Károly is megkérdezte, vajon mi az oka annak, hogy mostanában több a kisplasztika, az apró kis dombormü.

- Nézze én beteg voltam azt hiszem tudja, remélem, hogy most már az egészséges vagyok, szeretném elhinni végre az orvosoknak és talán nem csapnak be, részben ilyen okai vannak, de részben egy csomó olyan intimebb érzés is foglalkoztat, vagy tematika is foglalkoztat, amelyek egy kicsit mérethez is kötöttek.

- Tehát jobban megférnek egy tenyérnyi plaketten.

- Esetleg egy tenyérnyi plaketten jobban megfér. Hát hogy visszakanyarodjak a betegségemhez. Ebben a furcsa légkörbe,

- Ott az Intenziv osztályon.

- Ott az Inteziv osztályon, nem valami hősi patetikus dolgokat kezdtem el mintázni, hanem szeretet, szerelem, fák, virágok, növények, nap, hold, világosság és a sötétség, tehát a világosság és a sötétséget akartam elválasztani és mindig a világosság felé fordultam. A fényt választottam, a szerelmes embert választottam, na most ezek mind olyan témák, amelyek nagyban esetleg bántóak. Remélem fogok majd nagy szobrot is csinálni, lehet, hogy megpróbálok még ilyen dolgot nagyobba is, hát most az Eck Imrének dolgozom egy diszletként is használt szobron, amelyik azért már ezen a 2o cm-en tul van és hasonló témával foglalkozik, hátmajd elválik, hogy a nagyobb méretet mennyire birja, remélem nem lesz bántó.

- De lehetséges, hogy később kis selyemre festett nyirfaligetet, vagy kis giccs, vagy nem tudom, én nem szégyenlem bevallani, hogy én nekem a kép bizony Benczurt jelentette, mert az apámnak a rebellis érzelmeit Benczurnak a Rákóczi elfogatásának egy nagy olajnyomata lógott a szobába és tulajdonképpen képi kulturám csak a gimnáziumba kezdett alakulni. Otthonról igazi képet, tehát mütárgyat nem tudtam magammal hozni. Na most itt térek vissza a gyerekrajzokra, hogy a gyerek rajzaidat mért szeretem annyira. Azért, mert a gondolatnak nem illusztráció, a szónak nagyon rosszul vett értelmében, tehát nem ujra rágott valamijei, tehát egy gondolatot ujra elmondasz más szavkkal, hanem egy kicsikét ujra költőd. Ujra irod, és képi képleteket teremtesz annak a gondolatnak a jegyében, és annak a gondolatnak az ihletésére, amelyiket az a gyerekle tud olvasni, tehát én meg vagyok győződve, hogy ezeknek nemcsak gondolati élményük van, tehát egy sztori, hogy mi történt a királykisasszonnyal, vagy a Jancsival, és a Juliskával, hanem egy képi élményük is van, tehát a képnek és a kéknek és a vörösnek az egymás mellettiségének az öröme, hogy a kakasnak a furcsa asszociációja a kék kakasaidra emlékezen például, az Eck Imre féle dologbanén is kék madarakat mintázok és festek szinesre, mert a kék madár valahol a boldogságnak egy szimbolisztikus időtlen szimbóluma, szóval én azt hiszem, hogy megszokja a gyerek, hogy és gyerekkorba kell megszoknia hogy vankék kakas, és nagyon nagyon megbüntetném azt az ovónénit, amikor a kisfiu az első kék kakast lerajzolja és azt mondja, hogy Jancsikám hol láttál te kék kakast, hát a kakas barna, vagy fehér, vagy fekete. És akkor mit kezd ez a gyerek a Csontvárynak az ötlábu lovával. Te nagyon sok könyvet ajándékoztál az én kisunokáimnak, és van közöttük olyan, amit én elcsentem. És nem kapták meg az unokák, mert olyan szép, hogy gondoltam, hadd nöjjenek még egy kicsit, hogy ezek a könyvek necsak mesekönyvek legyenek, hanem kis müvekként is megmaradjanak nekik, és tudják majd élvezni a benne lévő gondolatot, de tudjanak örülni a benne lévő képi gondolatnak is.

SOMOGYI JÓZSEF

Gratuláló levél két szobrászművészhez

Kedves Kerényi Jenő és Somogyi József,

örömmel csatlakozom az újságolvasók és művészetbarátok seregéhez, akik őszinte jókívánságaikat fejezik ki abból az alkalomból, hogy a brüsszeli világkiállításon nagydíjakat nyertetek táncosnőket ábrázoló szobraitokkal, és veletek együtt különböző szép kitüntetéseket, oklevelet, arany-, ezüst- és bronzérmet kapott szinte valamennyi képzőművészünk, aki a magyar pavilon díszítésében freskóval, szoborral részt vett. És aranyérmet kapott Nemzeti Galériánk is, mert a világkiállításon az utolsó fél század művészetéből összeállított nemzetközi képgyűjtemény részére, a rendezők kívánságára, átengedte Csontváry Tivadar egyik művét. A sok díj szép nemzetközi siker és nemcsak egyéni, hanem országunk szereplése szempontjából is jelentős.

Mégis valószínűleg csak magánlevélben fejeztem volna ki jókívánságaimat, s nem a *Magyar Nemzet* hasábjain, ha a kitüntetések örömét nem zavarta volna meg egy nyilatkozat, amely az egyik napilapban jelent meg. Nem is az egész nyilatkozatot kifogásolom, hanem annak egyik részét. Mert a közös nyilatkozatoknak azzal a megállapításával, hogy a polgári naturalizmus hagyományos formáival nem lehet kifejezni azt a forrongó, lendületes fejlődést, amely a mi világunkra oly jellemző, tökéletesen egyetértek. Fegyvertársak vagyunk a polgári naturalizmus elleni elszánt küzdelemben, de nem hiszem, hogy úgy áll a kérdés: vagy polgári naturalizmus, vagy a brüsszeli „táncosnők". A nyilatkozat következő mondatainak igazságát vitatom: „A művészek iránti bizalmatlanság, az újtól való félelem majdnem kiparancsolta brüsszeli pavilonunkból a két táncoló lányt. A magyar átvételi bizottság egyes tagjai – hangsúlyozni szeretnénk, nem a kereskedelmi szakemberek és hivatalos megbízottak, akik megértéssel voltak törekvéseink iránt – botrányt emlegettek és alkalmatlannak találták munkánkat, hogy a világ színe előtt mai szobrászatunkat reprezentálja... Örülünk, hogy az igen előkelő nemzetközi fórum igazolta felfogásunkat."

A sikernek örültem, ezzel a mondattal nagyon nem értek egyet. Nem tartom helyesnek és jogosnak, hogy a brüsszeli Grand Prix érvül, sőt bunkóul szolgáljon az itthoni bírálattal – sietek hozzátenni, hogy véleményem szerint jogos bírálattal – szemben.

Vita volt műveitek fölött. Nyíltan beszélhetünk róla, s elmondhatom azt is, hogy egyike voltam azoknak, akiknek állásfoglalása eldöntötte, hogy viták, kétségek, aggodalmak, sőt tiltakozások ellenére is vigyék ki, s helyezzék el az eredeti terv szerint a két táncosnőszobrot, s az ugyancsak vitatott alumínium-freskókat, pedig – s ezt akkor sem titkoltam – nem értettem teljesen egyet ezeknek az alkotásoknak mindegyikével. Nem én voltam az egyetlen, aki így foglalt állást, a kiállítást javasolta olyan bíráló is, akinek aggodalmai a nagy nyilvánosság előtt, újságban is napvilágot láttak, s ezeknek fenntartásával mégis a művek kiállítása mellett volt.

Vita tehát volt – és van, de a brüsszeli díjak nem lehetnek döntő érvek ebben a vitában.

A vita ugyanis nálunk a szocialista realista alkotómódszer alkalmazása és eredményei körül folyik, s a brüsszeli zsüri nem ilyen szempont szerint jutalmazott.

Nem voltam még kint a brüsszeli világkiállításon, nem láttam helyükön a díjnyertes műveket, de láttam legnagyobb részüket itthon, s az volt a véleményem – most elsősorban két szobrotokról beszélek –, hogy ezek nem a legsikerültebb alkotásaitok, természetesen a ti kiváló képességeitekkel és eredményeitekkel mérve ezeket a műveket. Hogy nagyon egyszerűen fejezzem ki magam, mintáztatok már jobb szobrokat is ennél. A táncosnők nem mentesek azoktól a modorosságoktól, amelyek miatt egyesek, helytelenül, a formalizmus vádjával illetik alkotásaitokat.

Szellemes, ötletes, dekoratív szobrok ezek. Szellemes az elhelyezésük is, de ugye magatok mentegetőztetek azzal, milyen kevés időtök jutott a megmintázásra, milyen rohamtempóban kellett elkészíteni a megadott terminusra, nem voltatok ti sem egészen elégedettek.

Jobban örültem volna bizony, ha Somogyi Józsefnek a Brüsszelben ugyancsak kiállított martinász-szobra kapta volna a nagydíjat, mert ez nemcsak a felszabadulásunk óta eltelt évek, hanem a százesztendős magyar szobrászat egyik legkiválóbb alkotása. Igazi öröm lenne az is, ha nagydíjat kapna bármilyen kiállításon Somogyi *Kubikusa*, vagy ceglédi *Dózsája*, vagy Kerényi partizán-emlékműve, vagy a *Felvonuló ifjúság* hármas csoportja, vagy *Osztapenko*-szobra. Ez teljes megnyugvást keltene, mert ezek valóban a legszebb, legjobb magyar szobrok közé és szocialista realista művészeti törekvéseink legkimagaslóbb eredményei közé tartoznak. A világért sem akarom ezzel azt mondani, hogy táncosnőket nem szabad mintázni szocialista művésznek, nincs olyan téma, amelyet a szocialista realizmus köréből kirekeszthetnénk.

De nem is ez a fő kérdés, amiért e levelet írtam. A szobrok, a freskók, a körülöttük megindult és zajló vita felvet egy nagyon fontos elvi kérdést: milyen képzőművészeti alkotásokat küldjünk külföldre, milyenekkel szerepeljünk nemzetközi kiállításon? Olyanokat küldjünk-e, amiket itthon zsürik, s velük együtt az itthoni nagyközönség jónak, szépnek, szocialista művészetünk méltó képviselőjének tart, vagy olyanokat, amelyekről alkotóik vagy megbízóik azt hiszik, hogy megfelelnek a nyugati kispolgári ízlésnek vagy az amerikai műkereskedelem üzleti érdekei által irányított sznobizmusnak?

Véleményem szerint feltétlenül az előbbit, azt küldjük mindenhová, azzal büszkélkedjünk, amit mi itthon a felszabadulásunk óta kibontakozó új képzőművészetünk legjobb eredményének tartunk. Én arról is meg vagyok győződve, hogy az általunk legszebbnek, legjobbnak, a szocialista realizmus igazi eredményeinek ítélt művek nagyobb sikert fognak aratni nyugaton is, mint azok, amelyeket gyanúm szerint nemegyszer olyan hátsó gondolatokkal

készítenek és küldenek ki, hogy ez felel meg a nyugati közönség igényeinek. 175
Nem is beszélve arról, hogy a nyugati közönség sem kizárólag kispolgárokból és sznobokból áll, hanem munkások, kommunisták tömegei nézik meg a kiállításokat, s ezek különösen arra kíváncsiak, milyen eredményeket ért el a felszabadult népek szocialista művészete.

Ezért nem értettem én egyet nyilatkozatotoknak azzal a részével, amely az itthoni bírálattal szemben a brüsszeli zsüri elismerését állította szembe. A magyar művészet útját nem irányíthatja sem a brüsszeli zsüri, amely díjat adott a magyar művészeknek, sem a velencei biennále zsürije, amely csak absztrakt és szürrealista műveket koszorúzott és nem adott díjat az ott kiállított és a közönség körében nagy sikert aratott magyar képeknek, szobroknak. A magyar művészet fejlődését csak a magyar közönség irányíthatja.

Egy évvel ezelőtt összegyűjtöttük és kiállítottuk a magyar képzőművészet haladó, forradalmi hagyományait. Bizonyosra vettük, hogy ez a kiállítás új lendületet fog adni képzőművészeink alkotó kedvének, képzőművészetünk szocialista realista irányban való fejlődésének. A legújabb eredmények azt mutatják, hogy ez a várakozásunk reális volt és beteljesült. Az Irodalmi Múzeum pályázatán legkiválóbb grafikusaink illusztrációit láttuk, amelyek rokon értékűek a magyar költészet klasszikus remekeivel, a legszebb magyar versekkel. Egy másik pályázaton, amelyre a Tanácsköztársaság negyvenéves jubileumára készülő művek százai érkeztek, hasonlóan szép terveket láttunk. Bizonyos vagyok benne, hogy ebben az új lendülettel folytatódó fejlődésben a ti szobraitok is méltó helyet fognak elfoglalni.

A kitüntetésekhez még egyszer gratulál és őszinte barátsággal üdvözöl

Mihályfi Ernő

U.i. Örülnék, ha válaszolnátok levelemre, s a Magyar Nemzet szívesen közölné is a választ.

Magyar Nemzet, 1958. július 20.

A háború és a fasizmus ellen. Fritz Cremer kiállítása Budapesten

A kiállítási vendégkönyvben – amelyekben izgalmas véleménycsaták szoktak zajlani tárlatainkról (s ez nem egészségtelen tünet) – most egyforma, szinte azonos véleményt tartalmaz minden bejegyzés. Fritz Cremer kiállítása a Műcsarnok három termében egységes hatást váltott ki a nézőkből. A szobrok és a rajzok szenvedélyes, harcos állásfoglalása úgy látszik olyan lenyűgöző hatással volt a magyarországi közönségre, hogy az alól senki nem tudta kivonni magát, nem tudott vele szembefordulni, nem tudott kételkedni, nem tudott vitázni sem.

„Lenyűgöző, drámai, aktuális, zseniális művészi riadó!" – olvasom az egyik bejegyzést. „Soha sem fogjuk elfelejteni" – írja egy másik néző. „Megrendítően szép" – írja a harmadik. És hasonló vallomást örökít meg még sok-sok emlék-bejegyzés. Ilyen egyhangú közönségvélemény régen alakult ki magyarországi kiállításon. Igaz, hogy ilyen kiállítást is régen láttunk.

Milyen volt hát ez a kiállítás?

Kezdjük talán a művésznek, a kétszeres nemzeti díjas német szobrásznak vallomásával, hogy mit akar elérni ezzel a kiállítással és mi az alapja, célja egész művészi munkásságának. A kiállítás katalógusába írt nyilatkozatában ezeket mondja: „Egyész életemen át azon fáradoztam, hogy szocialista művésszé legyek és a társadalmi összefüggésekkel kapcsolatos ismereteimet szobrászatomban testesítsem meg. Mindig szemrehányást kellett hallanom, hogy nem vagyok modern, vagy nem elég modern. Erre ma is, mindig ugyanazt a választ adom, hogy számomra, mint a huszadik század gyermekének, sohasem adódott modernebb, mint a szocializmus." Elmondta, hogy nézete szerint a szocialista szobrász tevékenységének értelmét csak abban láthatja, hogy igyekszik általános érvényű haladó eszméket általános érvényű szobrászati formában kifejezni. Az önmagáért való kísérletezést értelmetlenségnek látja, csak a tartalom vagy az anyag kapcsolatában lehet értelme a kísérletezésnek, s ezért stílus- és formaproblémák mindenkor politikai és tartalmi problémát is jelentenek a művészetben. Érdekes vallomásának az a része is, hogy kiállított művei legnagyobbrészt tanulmányok képzeletbeli vagy valóságos megbízásokra épül. Tehát mindig úgy érzi a művész, hogy megbízást kell teljesítenie. Arról is beszélt, hogy meggyőződése szerint az igazi művésznek reagálnia kell a nép minden nagy kérdésére. Időtlen művészet soha nem volt – vallja Cremer és a goethei álláspontot a művészet aktualitásáról így szövegezte meg: „Minél mélyebbre hatol egy művészet a korban, amelyből született, annál általános-emberibben fénylik évszázadok múltán is."

Politikai művészet? Mit jelent ez Cremer esetében, Cremer értelmezésében?

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

DÉLI HÍRLAP

Somogyi József,
Kossuth-díjas szobrász-
művész

1978 DEC 13

1021

* Mihályfi Ernő emlékművének terve (Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésznek a budapesti Műcsarnokban látható kiállításáról).

elnök
élről

OLDALON)

az évet

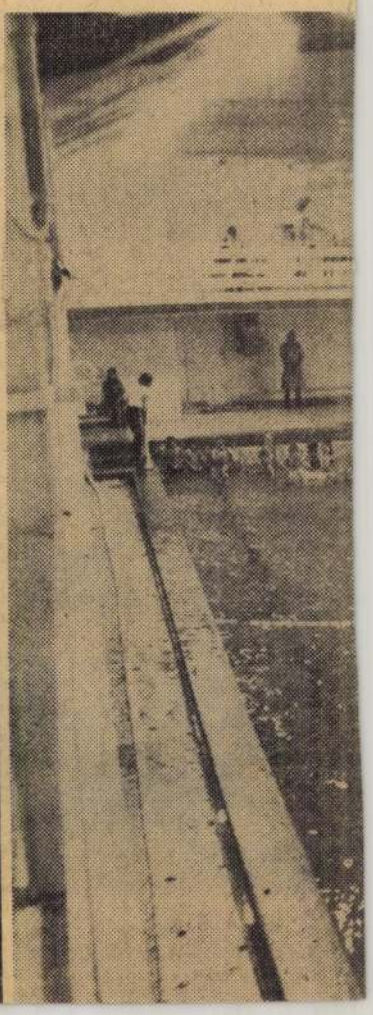

Mentesítő vonatok,
kisegítő buszjáratok

Karácsonyi utazás

A MÁV már hetek óta készíti elő a járműállományt, hogy a jövő hétre, az ünnepi forgalom kezdetére, rendelkezésre álljanak a szükséges személykocsik.

Az ünnepek előtti napok-

Somogyi József, szobrász

A Képzőművészeti Kivitelező Vállalat városligeti szoborparkjában állították ki Somogyi József szobrászművész bronzból készült Hárfás leány című alkotását.

egyik városatya [illegible] alatt mélyen elaludt. Miután nem sikerült felkelteni, az örökalvót a Fővárosi Múzeum egyik üvegszekrényében helyezték el. Ötven év múltán — 1979-ben — az egykori városházi tudósító felébredt, erőre kapott, s felfedező útra indult Pesten.

Az elképzelt látvány

„Kerekre nyílt szemmel bámult az eléje táruló látványra. Az új harmincemeletes városháza ott magaslott az Erzsébet sugárút torkolatában. A sugárút melletti levegőtlen, szűk utcák eltűntek, s a széles utakat hatalmas felhőkarcolók szegélyezték.

A magasban vasoszlopokon gyorsvasutak robogtak. (Kísérője elmagyarázta, *jét!"*

Pakots György 1929-ben hitte-tudta, hogy mindez belátható időn belül megvalósul. Hiszen a riport nem úgy készült, hogy elengedte képzeletét. Amit leírt, az kora — sőt a megelőző korok — álma, vágya,

Somogyi József, nobán

Somogyi József szobrászművész munkáiból nyílt kamarakiállítás Újpalotán, a Szaraznád utca 5. számú házban. Holnaptól még egy tárlaton találkozhat a közönség a művész munkáival: Nagykanizsán, a Hevesi Sándor Művelődési Házban látható a Műcsarnokban már nagy sikert aratott — Reich Károllyal közösen megrendezett — kiállítása. Képünkön: Somogyi József és a budapesti kiállításon bemutatott egyik portréja látható.

(MTI-fotó: Molnár Edit felvétele.)

08

Napirenden

Somogyi József, szobrász

□ A IV. ORSZÁGOS NÉPMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS június 30-án, szombaton fél 12-kor nyílik Nyíregyházán, a Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskolában. Megnyitja: Somogyi József szobrászművész. Ezt követően népművészek adnak műsort.

– □ A IV. Országos Népműv. kiáll 2.

Erdei Hírlap, Bp. 1979 jún. 27.

Ikerművek a Műcsarnokban

Somogyi József szobrai, Reich Károly grafikái

Találkozás? Visszatérés! Erről van szó. A szobrász is, a grafikus is hajszolt év után, *a kórházi szobában találkozott.* Miközben testesült a remény; a szív zörejei után mindketten visszatérhetnek az Életbe. Kétségek közepette fogantak a tervek és művek; szobrok, érmek, rajzok. *Azonos sorshelyzetben.* Innen, hogy a vonalak és tömbök a tús és a bronz közegében *egymással rímelnek,* e különös és nem veszélytelen találkozás mindkettejük esetében azt jelenti — Aba-Novák Juditnak a megnyitójában mondott szavait kölcsönözve — *a fenyegetettségtől meg tudták váltani önmagukat.* Művekkel. Új szobrokkal, új grafikákkal.

Somogyi József kételkedik. Vallomása szerint: *a házon még nincs tető.* Vajon tényleg nincs? Felesel a *Hárfás lány,* ez a női testben fellobbanó élő ékszer, felesel a *Korpusz,* Somogyi nemzetközileg is kiemelkedő mestermüve, felesel a *Bohóc,* a *Gladiátor,* a szétt art lábú *Diána* és a gubbaszkodó *Dózsa,* a női formával gyarapodó *prés* Szántó Kovács János, a fejkendős asszony, a Carmina Burana életöröme. A szobrok minősége felesel az emberi kétellyel. Van a házon tető, Somogyi József művészete már most az életmű erejével tekint ránk. Igaz, befejezetlen. Maradjon sokáig az, hiszen a kisbronzok és a képzeletben fogant új szobrászi álmok monumentális méretű kivitelezést igényelnek, a *Kubikos* és a *Kohász* folytatását.

A balatonkenesei bognár fia, *Reich Károly* a szívrohamok veszélyzónája után megnyugodott. Szavakban és rajzokban is; benne kevesebb a riadalom. Most is kellemes, elegáns, könnyed és mély. *A grafika Kosztolányija,* miközben gondolkodik; játékos marad. Érzéki rajzok sokaságával jelzi az élet és szerelem szertartásait; álszemérem nélkül, áhítattal. Ez a grafika nyelvére fordított *Erató* Babits és Picasso ösvényein halad tovább immár a maga felismeréseivel. Talán a legmegrendítőbb lapja a *Szarvasok temetője,* ahol az állat önmaga keresztfája; ember által röpített golyó találta, madár tépi testét, mely hús, többé már nem élet.

Reich Károly: Somogyi Józsefnek

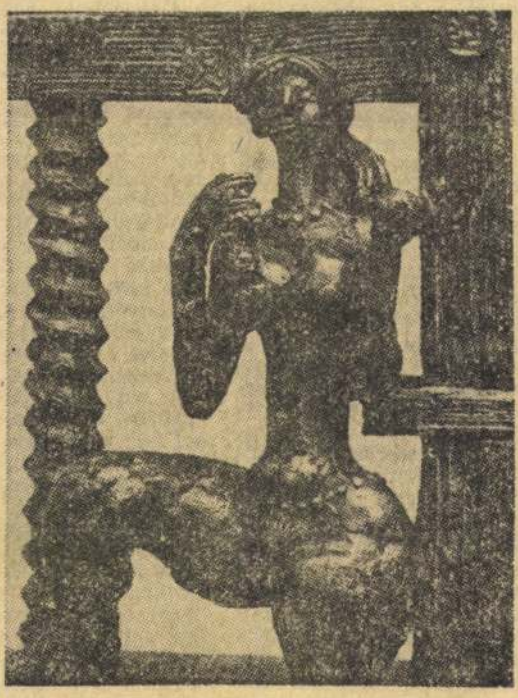

Somogyi József: Egy prés emléke

A rendező, *Kratochwill Mimi* érzékenyen és kulturáltan öblösíti a teret a Műcsarnokban, így a szobrok lélegzési területhez jutnak; *megjelennek.* Az is találó, ahogy a szobrok, grafikák Somogyi, Reich kérdéseit, válaszait, töprengéseit *egy tényleges gondolatpárhuzam jegyében egymáshoz csatolja kettős rímként, kettős visszhangként.* Somogyi és Reich más-más műfaj, más-más karakter, de a *túlélt halál* egység bennük. A megmenekülés. Semmi nyomasztó, semmi ijedtség nem fedezhető fel a művekben. Az az egyénre, nem a világra tartozik; ebben a humanizmusban is echózik a rajz a szobrokkal, ez is *Somogyi, Reich szellemi kézfogása.* Nem a halált, hanem a szerelmet és az életet érintik, arról vallanak a grafikák és a szobrok.

Nem csoda, hogy máris látogatottak a termek, ahol külön tapintatból, csöndes zenét és remek világítást szerkesztett a rendezés, a mesterművek hátterének.

Losonci Miklós

között szerepel a kötelező munka- és letelepedési hely meghatározása. Az ittas állapotban bűncselekményt elkövetőket eltiltják a nyilvános helyek látogatásától. A könnyelmű, költekező életmódra hajlóknak pedig a szabaduláskor nem adják át a börtönben keresett pénz egy részét, hanem abból — a pártfogó felügyelet idején — a hivatásos pártfogó utalja ki a szükséges összeget. Az eredményeket mutatja: mindeddig alig több mint 300 esetben fordult elő, hogy a pártfogó felügyelet tartama alatt a bíróság az utógondozottal szemben újabb szabadságvesztés végrehajtását rendelte el.

Az előterjesztés eszerint célszerű lenne a kisebb súlyú szabályszegőknél, sőt a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztéses eseteiben is elrendelni a pártfogó felügyeletet.

Ez helyet kapott az új Büntető Törvénykönyv tervezetében is.

A törvényelőkészítők már dolgoznak a pártfogó felügyelet rendejének hatékonyabbá, differenciáltabbá tételén. Az új büntető kódex megalkotását követően átfogóbb jogszabállyal váltják fel a büntetések végrehajtásáról szóló törvényerejű rendeletet, amelyben helyt kapnak majd a pártfogó felügyelet továbbfejlesztésére vonatkozó elképzelések is.

ÉVKÖNYVE
ható az újságárusoknál.

hűtőházi munka káros hatását. Négyezer vettünk rakoncákból, *em volt oi de megérte.* A hűtőtárban nagy a balesetveszély, a jegesedés miatt könnyen megcsúszhatnak az emberek, a fagyos húsokat nehéz megfogni, ha elejtik, az is okozhat sérülést.

Féltették a keresetet

A gépesítéssel negyven rakodómunkás körülményei lettek jobbak, s a haszon a baleseti statisztikán is lemérhető.

ken törik a fejüket a hűtőház- k kísérleti dolog, de *látóról cipőkkel tnék ellátni a targoncá ket,* s térdmelegítőket is terveznek, mert leginkább a térdízületeket fenyegeti a meghűlés.

Ez már egy újabb nagy lépést jelent majd a munkavédelemben, de addig is, az új rakoncák alkalmazásával teszik könnyebbé a hűtőházi dolgozók nehéz munkáját.

Gáspár Mária

Természetjárók, 19

Pilisnyereg, Bükk. Október 29-én ők is megkoszorúzták Pilisnyergen az emlékművet. A novemberi ünnepek alatt a Bükkbe mentek, gyalogoltak három napot. *Miskolcról* kiindulva eljutottak *Jánoskútra, Lillafüredre, Bélapátfalvára.* Munkásszálláson aludtak, véletlenül támadt gondolat volt, levelet küldtek, jöhetnek-e, az ünnepekre talán kiürül a szálló. Alvóhelyet szerezni mindig nehéz.

Bekerülni, kiesni. A kis szobában országrészek. Az élményeiket mesélő természetjárók szavai a *Badacsonyt,* a *Dunát, Sárospatakot* idézik. Négyen szólnak a negyvenötből. Annyi tagja van jelenleg a *Pestvidéki Gépgyár természetbarát-szakosztályának.* — Voltunk többen is, kevesebben is — számol *Kocsis Zsuzsa* üzemgazdasági előadó. — Bárki beléphet, csak tagdíj kérdése. Az már más kérdés, hogy meg is marad-e? Azt az évi 500 kilométer gyaloglást nem bírja mindenki. Ez persze csak a dolog fizikai része. A közösséget is el kell fogadni, és a közösségnek is be kell fogadnia az embert. Ez nem mindig könnyű. Egy kilencnapos gyalogtúrán mindenkinek feladata van: sátrat visz, bevásárol, főz. Nincs nyűgösködés, *nincsenek kiváltságosok.* Volt szakosztályvezetőnket ezért kértük meg: menjen el közülünk. Ez igazi közösség.

Hosszú Pista, kopjafa. Amikor nyáron gumikajakokkal leeveztek *Mohácsig,* beosontak a *gemenci ágba* is. Halászokkal találkoztak, összebarátkoztak, sátrat vertek, halásztak, főztek. *Nemes Ferenc,* a főnök (a természetjáró-szakosztály elnöke) titokban kétméteres uszadékfából kopjafát faragott, viszonzásul a szíveslátásért. A halászok *Hosszú Pistának* nevezték el, hasonlított a fej egyik társukra.

Ötéves, ötvenéves. — Úgy hét-nyolc éve alakulhatott a szakosztály — töpreng *Lakos Endre* műszerész. — Ez a 45 ember a mag. Hirdetünk nyílt túrákat, egy-kétnaposakat, városnézéseket busszal, vonattal. Jönnek a gyárból sokan. Gyerekek is, a *Gácsi Ferencet* pedig majd mindig i az öreg. Öreg? Ö idősebbek és fiat tájjal meg egymáss ismerkednek — *Ádám Pali* meg a kirándulóson találl ször. Házasságot h egy ideig nem jön srác túraképes lesz nak velünk útnak.

Sátrak a parkb amikor Sárospata kérdezték a vasuta kalmatos füves ré mek terepet mu messze. Reggel P egy parkban ébred

Hátizsákok, kön ezer forintot kapur könyvelésében *Szi* programozó, a szak lelőse. — Útiköltsé tunk el, azt mondjá szervezett termés vasúti kedvezményi hoz megkaptuk a *Különböző felszere* szállásdíjat fizetünl ból, meló után, tá kereseles hátizsákok ban 1400—1700 fori a könyvünk. Ha eg lunk, *előtte hetekig tenének,* jellegzetes falvakét is. Sokat t rák előtt összegyű lakásán, megbeszél mi lesz a feladata. pedig élményeinke abban a baráti kör

Tüzelő, nevadó. házaspárnak, akik sátrukat, felapríto tüzelőt. Sírva bú *Makoshotykán,* a igazgatótól a furcs ját hallották. A p valaha egy olasz é kapta a közeli falu telenek lévén kiejt hotykának fordítot

1021

1978. október 12. Petőfi 12,33 KGymé
Miskolci studiónk jelentkezik

- Kazincbarcika szocialista város. A város alapitás gondolatát a gumicsizmás, pufajkás hőskor erőfeszitéseit kötetnyi ujság, számos irodalmi és müvészeti alkotás őrzi. Most, amikor a sárguló őszben békésen járjuk Kazincbarcika szépen rendezett tisztán virágzó utcáit a pöttömnyi emberkék vidám zsivajánál egy régi filmkocka tolul az emlékezetbe. Vagy 25 esztendeje történt. Akkor is ősz volt. Fejkendős, falusi nénike szállt le a ritkán járó autóbuszról a sárral takart aszfaltra. Csodálkozva tekintve a sötét kövekből épülő Vegyikombinátra, az uj villanyerőmü magasba törő kéményére, a szénosztályozó hegyek közé szoritott kötélpályáira és habarcs illatu házakra.
Ebben a simogató puha pillantásban kimondatlanul is ott volt a kérdés, felépitheti -e az ország legnagyobb erőmüvét egy 24 esztendős fiatalember? Épithet-e uj városokat, gyárakat a 23 éves mérnökök lendületes csoportja.? A kétkedő pillantásban mintha csak elsuhant volna öreg életének minden előző gondja. Látva a holnapot épitő ifjuságot. Ez a fiatalság munka hétköznapok sodrában dologgá szoritotta a szerszámot, hogy évtizedek multán számot adhasson cselekedeteiről, tetteiről, melyek nyomán semmiből teremtették meg Kazincbarcikán ezt a 30.000 szocialista várost.
Képzelet kölcsönözte léptékkel járjuk végig az utat, a város alapitás tegnapjától az idei ősz kedves hétköznapaiban.
Nézzük miként telt meg lázas izgatottsággal az egykor csendes, paraszti völgy, miközben naponta megütközött a mult árnyéka jövő támadással. Mert ezekben a napokban a várost tartó cölöpök mentén nemcsak a talajvíz tört a felszinre, hanem a sokszor nehezen fékezhető indulat is. Mert mi tagadás? Volt akinek csak munkahely, átjáró volt e táj és az ismeretlenség. De a többség otthonra talált itt a Sajó völgyében. Ebben a több jelzős szép életvárosban.

- A város egyik legfontosabb jellemzője, hogy ez munkás város. A legfontosabb funkciója az ipari termelés, több, mint 20;000 fő foglalkoztatott dolgozik a legkülönbözőbb iparágakban, a vezető iparág a nehézipar, azon belül is a vegyipar, a szénbányászat, a villamosenergia ipar. A város egy évben 7 és fél, 8 milliárd forint termelési értéket állit elő és ad a népgazdaságnak.
A termelési funkcióin tul még más jelzői is vannak, a fiatalok városa, mivel az átlag életkora 29-30 év között van.

- Bár kevesen emlegetik igy Kazincbarcikát, de bizony iskola-város is.

- Majdnem 10.000 fő az iskolai tanulóknak a létszáma. A Miskolci Müszaki Egyetemnek egy főiskolai kara müködik itt, ahol a nehézipar-ba, a vegyiparba képezünk üzemmérnököket két szakon. Müködik 5 középfoku iskola, gimnázium, egészségügyi szakközépiskola, vegyipari szakközépiskola és szakmunkásképző intézetek.
A várost a szobrok városaként is emlegetik, mivel a parkokban és a közintézmények falán sok képzőmüvészeti alkotás és szobor van elhelyezve. Tiszta , virágos város, az emberek szeretik a rendet, a tisztaságot. Nagyon sokat tesznek annak érdekében, hogy a parkok megmaradjanak, virágosak legyenek.
- Ha már a parkokról beszélünk Vékony elvtárs, emlitsük meg azt, hogy van itt két olyan park, mely bolgár nevet visel.

- Igen van egy olyan park ahol Dimitrov szobrát állitottuk fel, és Dimitrov park, a két város közötti barátságot szeretnénk ezzel is illusztrálni és van egy másik park, ami társadalmi munkával épült, Pénya-Pénye park, a Dimitrovgrád-iaknak egyik igen kedves elhalálozott költőjükről neveztük el és annak az ottani nagy 30 hektáros parknak a kicsinyitett mását épitettük itt meg. Tehát ezt is társadalmi munkában.

- Dimitrovgyád és Kazincbarcika között a testvérvárosi kapcsolat immár csaknem másfél évtizedes.

- 1964-ben egy városi delegáció utazott Dimitrovgradba, s azóta kétévenként történik meg a párt és állami delegációk cseréje. De azt hiszem senki nem gondolta, hogy ilyen mély gyökereket ver és ennyire terebélyesedik ez a kapcsolat.

- És most hallgassuk azt, ki 700 kubikos és lovak vontatta kordélyok csapatával érkezett ide azért, hogy három évtizednyi idő multával ne csak emlékezzen a tegnapra,hanem tovább sodorja a holnap fonalát.

- Tóth Imre bácsi 1950-ben a Makadám Mélyépitő Vállalatnál dolgozott, mint brigádvezető.

- A vállalat mintegy 700 kubikossal kezdte meg Kazincbarcikán az első köbméter föld megmozgatását,részben kézi kubikos talicskával, részben pedig kordélyokkal.

- Berente, Sajókazinc és Barcika lakossága bizony eléggé vegyes érzelmekkel fogadta az uj város épitését.
Egyesek ujjongtak, lelkesedtek és örültek, mások viszont csak legyintettek, hogy hát ebből lehet, hogy nem is lesz semmi.

- Meg kellett győzni az őslakókat, hogy higgyék azt el nekünk, hogy itt lesz egy Borsodi Vegyikombinát,itt lesz egy Borsodi Hőerőmü, itt lesz egy 30.000 lakosu szocialista város. A Borsod brigád volt Kazincbarcika épitésének a megkezdését követően az első sztahanovista kőmüves brigád. Rendkivül fegyelmezett,szorgalmas munkát végeztek ugy a Borsodi Hőerőmü, mint a Borsodi Vegyikombinát megalkotásában.

- Imre bácsi, most a Könnyü betongyárban dolgozik, üzemvezető. És emellett társadalmi funkciója is van, a szakszervezeti bizottság titkára.Azt hiszem, hogy az a tipusu ember,aki ha majd egyszer nyugdijba megy,akkor sem tud igazán megválni a munkától.

- Mindig annak örültem, amikor egy-egy létesitmény átadásra került, lehetett az oktatási intézmény, egészségügyi intézmény, vagy éppen lakóház.Az volt számomra mindig a legörvendetesebb, amikor ránéztünk arra az épületre ,hogy az amit két kezi munkánkkal előállitottunk,nem hiábavaló, a munka életszükséglet.

- Mindig tett és mindig tenni is fog ezért a városért.
Annak idején fizikai munkával, lapáttal és talicskával, most 1978-ban szellemi tevékenységgel.

- Az igy is van. És én most hadd tegyem fel ugy a kérdést, hogy melyik a könnyebb és melyik a nehezebb?

- Lehet különbséget tenni?

- Igen. A szellemi munka, a meggyőző tudatformáló munka az sokkal több energiát, türelmet és megértést igényel.Nehezebb feladat, mint te kétkezi fizikai munka.

- A fiatal férj az egyetem padjaiból érkezett az iparszagu vidékre, hogy azután családot alapitva folytassa azt, amit az ifju feleség szülei elkezdtek.

- Krizsán Gusztáv és felesége fiatal házasok.Hogy kerültek ide Kazincbarcikára?

- Én a Miskolci Müszaki Egyetemen végeztem 73-ban, akkor juliusban kerültem ide a BVK-hoz dolgozni, először , mint tervező mérnök, azóta csoportvezető vagyok. 77-ben, februárban nősültem meg.

- Én kezdettől fogva barcikai vagyok.Sajószentpéteren születtem, de a szüleim itt voltak, ők épitették a BMK-t, nemcsak ők.. de szóval ők is köztük voltak.

- Miskolc után meg lehetett szokni Kazincbarcikát?

- Hát meg lehetett szokni, nem vágyok el a munkahelyemből.

- Én nagyon szeretem Barcikát. Hogy miért azt nem tudom.Biztosan mert én már kezdettől fogva itt vagyok. A szüleim azok dunántuliak és amikor a BVK el kezdett épülni,akkor jöttek ide és máig is mondogatják, hogy Bezzeg a Dunántul..! Dehát én sokkal jobban szeretem Barcikát és tényleg ha el is megyünk a Dunántulra én nem látom, hogy miért szeretik ők annyira.

- Megszerettem Kazincbarcikát, főleg a rendezettségéért, a szépségéért.

- Mit ad a fiataloknak a város?

- Hát azt hiszem, hogy szórakozás terén ,müvelődés terén eléggé jól áll Barcika.Már hallottam olyan véleményeket is, hogy gyenge, de azt hiszem, hogyha ~~ valaki akar akkor tud szórakozni.

- Na, most ha a város kér valamit, akkor szivesen adnak?

- Hát társadalmi munkában pld. a városi parkoknak az épitésébe besegitünk, A Nyugati parknak az épitésébe.

- Mi is voltunk árkot ásni. Pedig a mi brigádunk az teljesen női brigád és elmentünk árkot ásni. Hát nem olyan nagyon mély volt, olyan 40 cm. Szóval nem volt azért olyan nagyon.. meg nem is volt kemény a föld, de azért kiástunk egy jó pár métert.

- Akkor többségükben dolgozni jöttek a fiatalok Kazincbarcikára. Most pedig tudásra ablakot nyitó iskolák kellemes otthont varázsoló kollégiumok várják azokat, kik másfelől érkeztek a városba.

- Kazincbarcikát nemcsak a parkok, szobrok és a fiatalok városának lehet nevezni, hanem iskola-városnak is.
Több alsófoku, középfoku intézmény mellett a Neéhézipari Müszaki Egyetem vegyipari automatizálási főiskolái kara 1970-től itt müködik, de ha az azt megelőző évek jogelőd intézetének az életét is

beszámitjuk multunkba, akkor 17-18-ik éve müködik felsőoktatási intézmény.Kazincbarcikán. Akárhova megyünk, akár a megyében, vagy azon kivül, az ország bármely részébe vegyipari, vagy vele rokon ipari üzemekbe egy néhány volt hallgatónkat vezető beosztásban már megtalálhatjuk.

- Szentes Károly vagyok, Pest megyéből Érdről kerültem ide.

- Rasznek Arnold vagyok ésn én is Dunántulról jöttem Komárom megyéből.

- Fábri Márta vagyok én is Dunántulról, Somogyból, Nagyatádról jöttem ide. Szintén harmadik évfolyamra járok..

- Itt kollégiumi elhelyezést lehetett kapni. Nem minden városban, oktatási intézménynél lehet ezt igy megoldani.

- A kollégium nagy segitséget jelent, részint az, hogy nem kell kint lenni albérletbe, messzebbről bejárni és nagyon sokat tudnak a társak és a tanárok is segiteni.

- Szerintem kényelmes a kollégium, a többi főiskolai kollégiumokhoz viszonyitva, már, amit láttam. Külön vannak minden szobához háló, tanuló és egyéb berendezések, ami kell a kollégiumba.

- Kazincbarcika talán nem is az a tul nagy város, ezért is talán közelebb áll hozzánk és elég ha már megismertük azt hiszem az embereket és az iskolánknak is széles kapcsolata van ahhoz, hogy elősegitse ezt a megismerést.

- A könyvtáros ugy érkezett a településre,hogy mindössze 6 lakóépületet látott fakó mezőn.. Immár 120.000 kötetben válogathat a terebélyesedő olvasótábor.á

- Mikor érkezett pontosan Barcikára?

- 1955. február 21-én 2 óra 35 perckor.

- Könyvtár vezetői megbizatással a zsebében érkezett az akkor igencsak fiatal városba. az ifju Papp Attila. Mindössze 6 ház volt akkor és a könyvtár egy lakásban kapott helyet.

- Emlegetik, hogy eg a hőskorszak. Szemben a régit őskornak nevezi? Szép kornak nevezei.

- Mi volt a szép?

- Hogy a mérnök, a tanácsi dolgozó,az orvos, valahogy ugy, mint a pufajkánk összekevert bennünket, gondolatban lélekben és együtt tudtunk örülni.

- 1969-ig kellett várni a könyvtár vezetőnek , meg a vaáros lakóinak is, hogy egy ilyen szép és modern könyvtárba jöhessenek kölcsönözni.

- Itt most kb. 120.000 kötet van, nagyon szépen emelkedett az olvasó részen a városnak mintegy 25 %-a olvasó , az elmult évben, mintegy negyed millió forintos beruházást kaptunk egy nagyon szép fonatéka létrehozására.1971-ben pedig egy nagyon szép gyermek klub könyvtárat kaptunk.

1/

Rengeteg a gyerek. Van a városban egy nagyon szép szobor, Somogyinak az Anyaság, tán ezt lehetne városcimernek is tartani. Hiszen nagyon sok csinos nő és még jobban öltöztetett gyerek itt nagy gyermekmitosz van. Nevezik ezt gyermekek városának, iskolák városának és ha szerényen is szabad legyen azt mondani, hogy talán még olvasók városa is.

- Köszönhető ez az itt dolgozó könyvtárosoknak?

- Föltétlen! Nézze egy munka sohasem füződhet egy ember nevéhez, mivel nem lehet kiváló karmester, kiváló zenekar nélkül.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

VAS NÉPE

Somogyi József,

1979 JAN 6

Szobrászmuvész

1021

Somogyi József: Várlak.

Aszt

Az eur
élet egyik
a bajnokc
amelyet a
nők a 16. esztendeje vívnak. Az 1978—79. évi sorozat a befejezéshez közeledik, a döntők február 24-én lesznek.

Szombaton a Jurányi utcai iskola tornatermében (17.30 órakor) a Statisztika nyolcszoros EK-győztes együttese a jugoszláv Proleter Csóka csapatát látja vendégül, s a tét a döntőbe jutás. A két együttesben öt válogatott játékos szerepel, a magyaroknál Magos, Szabó és Oláh Európa-bajnokok, a jugoszlávoknál Palatinus, Perkucsin és harmadikként Király.

Az EK másik elődöntőjének a párosítása még nem alakult ki, függetlenül attól, hogy a román Cs. Arad már szlovákiában, s a győztes lesz az Arad ellenfele.

A férfi Európa Kupában a Bp. Spartacus csak szombaton Havirovban áll asztalhoz, miután a negyeddöntőben a Szpartak Subotica lemodta a mérkőzést. A másik ágon a kupát védő Sparta Prága és a Borussia Düsseldorf játszik.

A múlt év őszén első alkalommal írták ki a Norwich Grand Prix asztalitenisz sorozatot, amelybe hat nemzetközi bajnokság, a novemberben már lebonyolított Norwich Kupa verseny tartozik.

Ennek a hét erőpróbának az összesített eredményei alapján kerül majd sor a

Telexen érkezett

Somogyi József

Somogyi József (1916–): Kossuth-díjas szobrász, főiskolai tanár. Expresszív mintázás, dinamizmus, drámai erő jellemzi emlékműveit, kisplasztikáit. 1958-ban, a brüsszeli világkiállításon *Táncolók* című szobráért Grand Prix-t kapott. 1970-ben szerepelt a Velencei Biennálén.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

Somogyi József szobrán

SOMOGYI JÓZSEF Kossuth-díjas szobrászművész Aratók című kompozícióját szombaton avatták fel Dunaújvárosban. A város címerében is szereplő Somogyi-alkotás — a Martinász — után ez a második, méreteiben is monumentális Somogyi-szobor a kohászvárosban.

-: Hír

21.

Nepszabadság Bp. 1979 júl. 8

Somogyi József

Somogyi József szobrászművész Az építőmunkás szobrát formálja meg Győr városának.

Magyar Hirlap 1979/1o3/1o

harcban; ebben se az alkotó, se a néző nem ismerhet megalkuvást.

Mert vannak emlékek, egyéni és közös élmények, amelyeket az idő sem képes megszépíteni. A kiváló francia író és költő, Louis Aragon ezt írja egyik versében:

Ki tudja hol kezdődik el az emlék
Ki tudja hol ér véget a jelen
Hol lényegül át románccá a nemrég
S hol lesz fakó papír a gyötrelem

Mintha csak arra intene: sajnos, hajlamosak vagyunk arra, hogy nemtörődömségből, vagy kényelemszeretetből lemondunk a felelősségtudatról. Pedig a történelem borzalmait nem feledhetők; az emberiség ellen elkövetett bűnöket nem lehet feloldozni; kivívott szabadságunkat csak akkor őrizhetjük meg, ha van bátorságunk szembenézni a múlttal. Erre intenek az emlékművek is.

Gömöry Albert

Balgótarján. Somogyi József szobrászművész munkája.

nent, Nyíregyháza felé.

Ezt már azonban senki sem gyelte, mert a Zsöndölyék ellett álló Tigris hirtelen tüet nyitott amazokra. Az emerek az árkokba ugráltak. A is hegyiló az első lövésre az szvér nyakába ugrott, a mázodikra pedig együtt rántották le a szekeret az útról, s szeveszetten téptek egyenest három tank felé. S ez jól ött az úton álló Tigrisnek. Mert amonnan cafatokra lőtték az öszvért, darabokra a rénkocsit. A kis ruszin ló iszabadult a hámból és viszzafelé rohant. Repeszekkel elten. Nem is jutott föl az tra. Az árok partján megbisaklott, s kiforduló véres szenekkel bukott le. Vérhabbal énylő, remegő orra csaknem lérte Zsöndöly Pista arcát.

A kialakult tűzharcban végül persze, hogy a magányos harckocsi búzta a rövidebbet: ángba borult. A kiugráló kaonákat fedélzeti géppuskákkal vadászták amonnan.

— Sehová, fater! Ebben a Tigrisben mindjárt robban a lőszer. Meg a felderítő is ránk hozza a harci gépeket.

A kukoricásban lassan hátra mozgó Tigrisek géppuskái még ugattak, mikor egy égő harckocsizó hengeredett közéjük. Hátán lángolt a bőrzubbony. Pénzes Karcsi ráfeküdt, mert ez a leggyorsabb, legbiztosabb.

— Tanke! — mondta a német; s akkor hatalmas dörrenés hányta szét az úttesten álló járműveket.

Beszüntették a tüzet a kint manőverező harckocsik, és harmadik sebességgel rohantak a Tisza felé. A katonák egyszerre vizsgálódtak föl az égre. És akkor nem pazaroltak se szót, se időt, hanem kiugrottak az árokból, és rohantak: minél messzebb az úttól. A levegőben két szovjet könnyűbombázó közeledett. Ügyet sem vettek az országúti torlódásra, hanem a menekülő harckocsik után vették az irányt. Ott azonban légvédelmi lövedékek füstpamacsai fogadták őket. Még magasabbra emelkedtek, visszaváltottak keletnek.

Pénzes Karcsi felült:

— Géza! Kioszthatnád az esti szeretetcsomagot. Megdöglök egy slukkért.

A hegyivadász nem válaszolt. Zsöndöly odakúszott hozzá:

— Baj van?

A sportsapkás civil az arcához hajolt:

— Megsebesült, uram?

— Hagyjatok békén! — csapott az hirtelen, s felugrott, ökölbeszorított kézzel támadt társainak.

Minden vonás eltorzult az arcán, fröcsögött a nyála. A német hátulról odalépett, lefogta. Segítettek neki... Idő múltán csendesedett a rángás, az üvöltés vinnyogásba, majd száraz, fáradó zokogásba csitult.

A homály egyre tömörebb lett. Benne tétova lábú, csün-

Képzőművészetünk— arccal a külföld felé

Élénk, máig tartó visszhangot keltett a Nézőpontnak, a rádió művelődéspolitikai műsorának az az augusztusi adása, amely a magyar művészeti alkotások exportjának gondjaival, megoldatlan ellentmondásaival foglalkozott. Minthogy a jól szervezett giccsexport és a rosszul szervezett művészetexport kérdése véleményünk szerint is a „hírünk a világban" kérdéskörnek része, művészetpolitikai, sőt távlataiban politikai jelentőségű, s nem csupán a képzőművészek és a külkereskedők konfliktusa — szerkesztőségünk szívesen bocsátja közre Mészáros Tamás rádióműsorának az éterben elhangzott, de írásban mindeddig sehol meg nem fogalmazódott gondolatait. A Kossuth rádióban augusztus 2-án elhangzott beszélgetéseket szó szerint közöljük.

*

MÉSZÁROS TAMÁS: Most pedig egy olyan külkereskedelmi vállalathoz kalauzolom Önöket, amelyik kultúránkat, még pontosabban képzőművészetünket közvetíti a külföld felé. Értesülésem szerint az Artex új módszerekkel kívánja fejleszteni exporttevékenységét, tehát mindenekelőtt arról kérdezem dr. Veres Gáborné főosztályvezető-helyettest, hogy az eddigiekben hogyan történt ez; hiszen a közvélemény erről is keveset tud.

DR. VERES GÁBORNÉ: Az Artex egyik tevékenysége a képző- és iparművészeti sériaalkotások — tehát most nem arra gondolok, amit művészetnek, nagyművészetnek, *grand art*nak nevezünk, hanem amit elsősorban lakásdekorációra használnak fel —, ami olyan kereskedelmi csatornákon kerül értékesítésre, mint bármilyen más árucikk. Ez a tevékenység az Artexnél régi és szép eredményekkel, tehát jó külkereskedelmi gazdasággal történik.

MÉSZÁROS: Ezt nevezik közhasználatú szóval giccsexportnak?

DR. VERESNÉ: Hát, hogy úgy mondjam, kissé durva megfogalmazásban ezt nevezik annak. Szakmai megfogalmazásban sériaexportnak nevezzük, és nem nevezzük művészetexportnak.

MÉSZÁROS: Na most mit jelent az, hogy sériaexport? Az én elképzeléseim szerint egy sériatermékét általában ipari üzem gyárt, ipari munkás állít elő. Ezeket a sériatermékeket mégis képzőművészek, hogy úgy mondjam, bejegyzett képzőművészek készítik az Artex megrendelésére...

DR. BRÓDY TIBOR: Engedje, hogy itt közbeszóljak. Egyszerűsíteni vagy korszerűsíteni kell a kérdést...

MÉSZÁROS: Akkor viszont engedje meg, hogy bemutassam. Dr. Bródy Tibor, az Artex kereskedelmi igazgatója, aki úgy látszik, ezt a giccsfogalmat szeretné helyreigazítani.

DR. BRÓDY: Valóban. A közhasználatú nyelvben valóban nagyon elterjedt ez a szó, hogy giccs. Giccsen mindig ízlésrontót értünk. Mi igyekeztünk mindig ezt az ízlésrontást elkerülni. Az a kereskedelmi jellegű áru — nem is szeretném azt a szót használni, hogy sériaáru, mert a sériaáruk más fogalmat takarnak; tehát kereskedelmi áru, tehát nem művészeti igénnyel készült, de dekorációs célt szolgáló áru, ami több évtizeden át az Artexen keresztül a külkereskedelmi forgalomba került — olcsó képzőművészeti cikk, kisárukképzőművészeti cikk, de nem az a fogalom, amit giccsnek nevezünk, nem az a fogalom, ami ízlésrontó és ami a köztudatban a fogfájós kiskutyával és a nagyon közismert giccsképekkel azonos.

MÉSZÁROS: Tehát akkor ki kell terjesztenünk a giccs fogalmát. Mert tudjuk, hogy nemcsak a közismert giccstémák: a fogfájós kiskutya, a cica gombolyaggal vagy a szarvasbőgés lehet giccs, hanem létezik modern giccs, absztrakt giccs, nonfiguratív giccs: majdnem minden stílusban kínálnak ma már a világpiacon giccset. Nyilván ilyen differenciáltan értendő ez, és ilyen differenciáltan kínálta ezt az Artex is?

DR. BRÓDY: Rendkívül ragaszkodik ehhez a szóhoz, hogy giccs, amivel én nagyon szeretnék vitatkozni, még egyszer azt kell mondanom, a giccsfogalom kicsit túlhaladott...

MÉSZÁROS: Milyen fogalmat használhatnánk helyette?

DR. BRÓDY: Változatlanul a dekorációs képzőművészeti áru fogalmát, a dekorációs képzőművészeti cikk elnevezést szeretném használni.

DR. VERESNÉ: A külföldi vevő egy minta alapján megrendel harmincat, negyvenet, ötvenet, százat ugyanabból a képből, tehát ezt sériában mintegy legyártja a művész. Persze ehhez is kell festeni tudni, ennek is van egy bizonyos technikai kvalitása, de ez nem az, amit műalkotásnak, műtárgynak nevezünk.

MÉSZÁROS: Tehát ez rutint kíván...

lődő országok kérdése; úgy van a mi területünkön is olyan kérdés, amely összeköthet bennünket. Ha az éhség ellen világméretű összefogás lehetséges, akkor lehetséges a kulturális éhség, a kulturális nyomor ellen is.

A kapitalista országokban élő értelmiség legjobbjaival — a legjobb írókkal, művészekkel, kritikusokkal — találkozunk a *kapitalizmus kritikájában* is. Ismeretes, hogy a kapitalizmus nyílt apologiájának kora lejárt, és hogy a legjobbak most ismét éles haraggal, leleplező szenvedéllyel fordulnak saját társadalmuk visszásságai ellen. A kapitalizmus kritikájának ezt a munkáját karöltve kell hogy végezzük az ez országokban dolgozó kommunista pártok legjobb erőivel; ezek a pártok ugyanis (elsősorban az olasz és francia kommunista párt) saját területükön hozzáfogtak a fejlett tőkés társadalmak jelenségeinek értelmezéséhez, értékeléséhez; a munkánkban nem nélkülözhetjük az eddigi eredményeket.

Ahhoz ugyanis, hogy egy-egy váratlan vagy számunkra szokatlan irodalmi és művészeti jelenséggel szembe tudjunk nézni, állást tudjunk foglalni, ahhoz képünk kell hogy legyen a jelenkori kapitalizmus társadalmi változásairól, új jelenségeiről.

Mindez annál is fontosabb, mert gondosan különböztetnünk kell munkánkban a szövetséges és az ellenséges, a jóindulatú útkereső és a tudatos ellenfél között. A munkásmozgalom régi problémája ez, és itt most világméretekben vetődik fel, a mi területünkön pedig alkalomról alkalomra, találkozásról találkozásra. Változatlan törekvésünk: igazságainknak minél szélesebb rétegeket, minél több csoportot megnyerni. Ezen az általános megállapításon belül a jelen helyzetben a következő kérdések vetődnek föl: kire támaszkodjunk munkánkban? Kissé egyszerűsítőn felvetve a kérdést: a humanista és progresszív tradíciójú, ámbár bizonyos szempontból konzervatív értelmiségi rétegekre; vagy a különféle előjelű radikális és ellenzéki mozgalmakra, az újbaloldal különféle formációira?

Azt hiszem, ezt a kérdést is idő és hely határozza meg. Elvileg magunkat a nagy humanista és progresszív tradíciók örökösének tartjuk és folytatjuk is e hagyományokból mindazt, ami folytatható. Ugyanakkor nem vállaljuk és nem tudjuk folytatni a kapitalista országok polgárságának ezt csak formailag vállaló, de lényegileg megtagadó látszatideológiáját, konzervativizmusát, a polgári életforma kényelmes biztonságát, a meglevő glorifikálását, a hatalomvédte bensőség mégoly csábító formáit sem.

Az újbaloldallal nem tudunk együtt menni féktelen kitöréseiben, felületesen szélsőséges megnyilatkozásaiban, meggondolatlan túlzásaiban. Az újbaloldal egyes megnyilvánulásai és vonásai egyenesen vezetnek át helyenként a nyílt anarchizmusba, máshelyütt a jobboldali terrorizmusba. De polgárellenes, kapitalizmusellenes fegyvertárából mi is kölcsönözhetünk eszközöket, a kapitalizmus kritikáját magunkénak

* Az októberben Budapesten tartott magyar—szovjet kerekasztal-konferencián elhangzott vitaindító előadás rövidített szövege.

baloldal elképzelésében ez a protestáló funkció a szocialista országok és ezek művészete ellen is irányul.

Úgy gondolom, hogy itt is a szétválasztás, az elemzés, az árnyalt megközelítés a feladatunk: mint ahogyan az első klasszikus avantgarde sodrában, úgy az újbaloldal neoavantgarde áramlatai sodrában születnek vagy születnek újjá olyan művészeti eszközök, formák, műfajok, amelyek átfunkcionálva részét képezhetik a szocialista művészet eszköztárának is.

Ugyanakkor természetesen az őket hordozó ideológia ellen fel kell vennünk a küzdelmet.

Egy harmadik fajta áramlat, törekvés, amellyel szembe kell néznünk, az a tudatos kritikai és hol tudatos, hol ösztönös művészi törekvés, amely a mai világ fő kérdését az ember elmagányosodásában, izolálásában, elidegenedésében pillantja meg és amely a művészet fő feladatának éppen ez elmagányosodás minél végletesebb kifejezését tartja. Nem tagadjuk, hogy az elmagányosodás, az atomizálás mint jelenség létezik, úgy is, mint az iparosítás és nagyvárosiasodás következménye, úgy is, mint a régi közösségek felbomlásának utóhatása és ezért az elmagányosodást nagy erővel ábrázoló műveket nem is iktatjuk ki a világirodalom értékei közül. De rá kell mutatnunk, hogy van alternatíva, hogy a szocializmus tág terepet teremt az elidegenedés leküzdésére, hogy van lehetőség értelmes emberi közösségek funkcionálására, arra, hogy az emberi magány feloldódjék és van terepe, lehetősége olyan művészetnek, amely ezt a feloldást, éppen a közösségnek a közösségért érzett gondját ábrázolja.

Végül még mindig ebben a gondolatkörben: az egyik vitakérdés, amellyel beszélgetéseink végén mindig szembetalálkozunk, az úgynevezett tömegkultúra problémája; az az állítás, hogy a kultúra reménytelenül kettészakadt, hogy a modern technika és a tömegkommunikációs eszközök nivellálnak, lefelé egyenlősítenek, s hogy ezért szükséges egy kevesek számára szóló kísérleti művészet megteremtése. Ugyane vélemények szerint ez a kettészakadás mindenütt, így a mi országainkban is valójában már megtörtént. Világos: a kulturális elnyomorodás, a kultúra kettészakadása is társadalmi berendezkedés, gazdasági helyzet következménye, s nem elemi csapás; a tények cáfolják ezt az elképzelést és rámutathatunk arra, hogy igenis lehetséges egy rétegzett, árnyalt, de egységes kultúra megteremtése, amelyben egyaránt helye van sokfajta törekvésnek és amelyben „átjárók" vannak egyik szinttől a másikig.

3. Azt hiszem, tévednénk, ha a békés egymás mellett élés következtében fellépő problémákat kizárólag külföldi kapitalista viszonylatban szemlélnénk.

Engedjék meg tehát, hogy a továbbiakban néhány kérdésben saját házunk tájáról szóljak, a mi irodalmaink néhány problémájáról. Legjobban a magyar irodalmat ismerem; a jelenségek egy részére itt figyeltem fel. De azt hiszem, más szocialista országok irodalmában is előfordulnak.

DR. VERESNÉ: Ez tehát egy jó rutint kíván. Itt is megvannak az igények a vevő részéről. Egy technikai igény, de ezt nem soroljuk az igazi művészet soraiba.

MÉSZÁROS: Ezek után a kérdés csak az, hogy akik az igazi művészetet művelik Magyarországon, azok milyen módon juthatnak a külföldi vásárlóközönség elé?

DR. VERESNÉ: Hogy a szavakat egymásba öltsem, itt akartam rátérni, hogy ez a tevékenység egy másik külkereskedelmi vállalatnak, a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnak volt a profilja.

MÉSZÁROS: A Kultúra Külkereskedelmi Vállalat sem élt azzal a lehetőséggel, illetve nem tudta azt elérni, hogy a művészek valódi műalkotásai kerüljenek ki a világpiacra. Köztudomású, hogy egy-egy ilyen kiállítás úgy rendeződhetett meg, úgy jöhetett létre, hogyha a művész saját kapcsolatait igénybe véve, valamilyen módon elintézte, kijárta magának a kiállítást, egy meghívást; esetleg a Kultúrkapcsolatok Intézetén keresztül. De a Kultúrkapcsolatok Intézete nem kereskedelmi szerv, tehát az eladást nem biztosíthatta. Az Artex viszont csak szériatermékekkel foglalkozott, a magyar képzőművészek és műalkotások tehát a határon belül rekedtek.

DR. VERESNÉ: Valóban a művésznek kellett végigjárni ennek a szervezési, kapcsolatteremtő és aztán a kiviteli lebonyolítási útnak minden egyes állomását. Ez most a jövőben az Artex Művészeti Irodájához — idegen nyelven Artbureau, ez a külföldre használt nevünk — kerül, és mi fogunk mindent elkövetni annak érdekében, hogy a művészek a meglevő galériakapcsolataikhoz a kiállítások szervezésében segítséget kapjanak, illetve ezt mi teljes egészében lebonyolítjuk, sőt megkeressük azokat a kapcsolatokat, tehát hogy áttegyem a durva külkereskedelmi nyelvre — ezt idézőjelben mondom —, bizonyos „marketing" tevékenységet végzünk ezen a nagyon nem könnyű, és nagyon bonyolult területen . . .

MÉSZÁROS: . . . Vagyis piackutatást végeznek . . .

DR. VERESNÉ: . . . tehát piacot kutatunk a művészek számára, és ezeknek az egyéni kiállításoknak a lebonyolítását nem is tekintjük kereskedelmi feladatnak, hanem elsősorban egy — ha szabad ezt a kissé dagályos kifejezést használnom — egy kultúrmissziónak . . .

MÉSZÁROS: Tehát most kettéválik az Artex tevékenysége. Marad a szériaexport, a giccsexport, és emellett, ez az úgynevezett Artbureau, illetve művészeti iroda elnevezésű szerv a műalkotások exportjával foglalkozik majd. Akkor elképzelhető-e, hogy ugyanazok a művészek, akik eddig — anyagiak miatt, vagy kénytelen-kelletlen, mert erre volt kereslet, csak ezt vette át tőlük az Artex — ezt a giccsszériát termelték, most jelentkezhetnek és jelentkeznek majd olyan műalkotásokkal, amelyek valóban a sajátjuknak tekinthetők?

DR. VERESNÉ: A jó művészek nem tartoztak azok közé, akik ezt az árualapot biztosítják, de elméletben ez is lehetséges, tehát a mű kvalitása dönti el, hogy művészet-e vagy sem, nem pedig az, hogy eddig valaki csinált-e ilyet is — olyat is.

MÉSZÁROS: Volt egyáltalán ilyen? Hogy valaki részt vett a szériatermelésben, és emellett jó művészként ismert volt, számon tartották egyéni kiállításai, tárlatai, szereplései alapján?

DR. VERESNÉ: Legjobb tudomásom szerint nem. Ezt az áru- vagy giccs-, vagy szériaképet mint egy árucikket kell felfogni, amiben nincsen import-tartalom, csak egy tőkés exportlehetőség.

*

MÉSZÁROS: Megkérem Somogyi József szobrászművészt, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnökét és az Országgyűlés Kulturális Bizottságának tagját, hogy mondja el észrevételeit az imént elhangzott beszélgetésről, amelyet az Artex illetékeseivel folytattam. Tudomásom szerint az Országgyűlés Kulturális Bizottságában a művészeti export kérdése már napirendre került, és ott Ön is hozzászólt ehhez a vitához.

Az árukínálat — Artex-reklám egy külföldre szánt kiadványból

SOMOGYI JÓZSEF: Sokkal nagyobb horderejű kérdés ez, mint első pillanatban látszik. Egy szellemi réteg, a magyar képző- és iparművészek céhének a világba ágazódásáról van szó. Én nem tudok mást mondani most sem — ezután a meghallgatott riport után még inkább nem —, mint amit a Kulturális Bizottságban is elmondottam. Ez a hangzatos Artbureau cím nem hiszem, hogy egy olyan varázspálca, amelyik azt az óriási előítéletet, ami az Artexnek a művészettel kapcsolatos tevékenységével szemben fennáll, le tudja győzni egy komoly, műértő közönségben.

MÉSZÁROS: Ez az ellenérzés, amit most említ, a külföld részéről nyilvánul meg?

SOMOGYI: A külföld részéről. Az Artex vezetőitől hallottuk, hogy mit exportáltak. Tehát gondolom, a laikus hallgató is érzi, hogy ez mesze van attól, amit mi műtárgyon értünk. Nem attól giccs valami, hogy szériában készül, hogy hány darab készül belőle, hanem attól giccs, hogy micsoda.

MÉSZÁROS: Tehát, hogy milyen megrendelési szempontok . . .

SOMOGYI: . . . hogy milyen megrendelési szempontokat vesz figyelembe, és milyen olcsó igényeknek enged és mennyire csak az üzletet nézi. Hát eladni — végeredményben, gondolom, hogy egy ügyes ember sok mindent el tud adni, de hát azt ne nevezzük művészetnek.

MÉSZÁROS: Az Artex nem is nevezi művészetnek, itt most hallhattuk. A művészeti exportot és a giccstermékek exportját különválasztják és a jövőben ez még határozottabb szándékuk.

SOMOGYI: Én tulajdonképpen az elkülönítésben sem hiszek. És nem hiszek abban, hogy egy évtizedek alatt ily módon bejegyzett cég, mint az Artex, ebben a másfajta szellemi arculatban is hitelképes tud lenni. Nem hiszem, hogy hitele van kint.

MÉSZÁROS: Legyünk tárgyilagosak. A szériatermékek vagy giccsek, vagy képzőművészeti dekorációk — bármelyik meghatározást fogadjuk el — mindenképpen jelentős valutabevételt jelentenek, tehát nem valószínű, hogy az Artex ezekről, mint exportcikkekről lemond.

SOMOGYI: Én ebben azért egy kicsit szigorúbb volnék. A giccstől — ha ez valamiféle oknál fogva valakinek fontos és valaki úgy véli, hogy a magyar társadalom elbírja, hogy giccset exportáljon —, hát ettől azért azoknak a szellemi rétegeknek, akiknek mégis a művészethez van közük, el kellene magukat határolniuk, ettől a Magyar Képzőművészek Szövetségének mindenféleképpen el kell határolnia magát. Ez az egyetlen morális palló, ami a lábunk alatt van. Mert a magyar szellemi életben sokszor van egy olyan aggodalmam, hogy tulajdonképpen az emberek mintha véletlenül kerülnének egy-egy jelentős posztra, amelyen nem is mindig igazodnak el — persze lehetnek olyan emberi és egyéb értékei valakinek, amik még azt is elfogadhatóvá teszik, hogy olyan dolgokban mondhatja ki a végső szót, amelyekben nem pontosan tájékozott. De én ezeket az embereket szoktam 160 centis embereknek nevezni. Na most, ha egy 160 centis ember csak 158 centis emberek véleményét kéri ki, ebből nagyon nagy baj van, mert lehet, hogy bizonyos dolgokat csak 170 centis magasságból lehet látni. Nem tartom szégyennek, sőt úgy érzem, hogy kötelessége volna tulajdonképpen mindenkinek, aki valahol úgy érzi, hogy bizonytalan, hogy a személyes ízlése determinálódik esetleg közízléssé — amire szintén hajlamosak az emberek —, körülvennie magát olyan tanácsadókkal, akiktől megnő. Most a Magyar Képzőművészek Szövetsége nem tehet mást, mint előlegezi ezt a bizalmat az illetékeseknek, de nagyon fájlalná és nagyon rossz vért szülne a szakmában, a szélesebb, figyelő és értő társadalomban, ha ez az export esetleg érdekcsoportoknak kerülne a hatókörébe . . .

MÉSZÁROS: Milyen érdekcsoportoktól tartanak?

SOMOGYI: Amiért aggódunk, hogy tulajdonképpen az Artexnek a szövetségese az a Képcsarnok Vállalat, amelynek az utóbbi időben nagyon komoly bírálat éri képkereskedelmi, zsürizési és egyéb szempontjait.* Ma a Képcsarnoknak van egy olyan joga, hogy a szövetség által kontingensként a számára adott névsorból összehívhat, válogathat zsürit és a mi véleményünk az, hogy jó, ha ennek a zsürinek az összetétele többször váltakozik, gyakrabban váltakozik, és nem állandó nevek szerepelnek a zsüriben. Úgy érezzük, hogy ez a korrektebb, és ez megnyugtatóbb volna a szakma számára.

MÉSZÁROS: És ez nem történik meg?

SOMOGYI: Ez nagyon nagy nehézségek árán történik meg, vagy nem történik meg. És ha van a Szövetség, amelyről az állam felelős kulturális tényezői úgy hiszik, hogy kell, és én is úgy hiszem, hogy kell, akkor ilyen fokon azért erre a Szövetségre illik odahallgatni.

MÉSZÁROS: Most tegyük fel, hogy a jövőben a Képcsarnok Vállalat és az Artex zsürijében a Szövetség számára is elfogadható személyi változások történnek, a zsüri összetétele végül is majd az Önök szempontjainak megfelel. Milyen rendszerben képzelhető el akkor, hogy a magyar művészeti alkotások kikerüljenek rangos kiállítótermekbe külföldre?

SOMOGYI: Ha nem is Párizsban vagy Londonban — vagyis ezekben a nagy világvárosokban, ahol köztudott, hogy ezrével, tízezrével élnek a festők és képzőművészek, egymást érik a kisgalériák is —, hanem akár Olaszországnak vagy akár Hollandiának, vagy akár Nyugat-Németországnak szellemileg feltörő városaiban — mert például Milánó nagyon érdekes szerepet kezd betölteni a nyugati műkereskedelemben — kellene egy vagy két picike galériát nyitni, ahol váltakozva bemutatnánk a magyar anyagot. Ahol egy olyan ember vezetné ezt a kis üzletet, aki értő szóval, kulturált módon tudja fogadni az érdeklődőket. És én, mint mondottam, nem hiszem, hogy első időben ez egy nagyon nyereséges üzlet volna, de azt hiszem, ennek nem is ez a célja elsődlegesen. A célja, gondolom, az, hogy a magyar szellemi magatartás, a mi művészeti hitünk valahol a világba bele tudjon ágazódni. Mert ha most már rászántuk magunkat, hogy megpróbáljunk a világ felé közeledni ilyen vonatkozásban is, akkor azt az arcunkat mutassuk, amelyik az igaz.

* Lásd: Kritika 1972/6., 8., 9., 10. és 1973/2. szám. (A szerk.)

KRITIKA

Olyan magasra tegyük, mint lehet

— A Vörösmarty-évfordulók elé —

1975-re három Vörösmarty-évforduló is esik: születésének 175., halálának 120. és a Zalán futása megjelenésének 150. évfordulója. Egy kivételével nem éppen kerek évfordulók, de mégis ki kell használnunk őket nem is annyira Vörösmarty, mint saját magunk „ébresztésére". Nem várhatnánk 2000-ig, egy szép kerek évfordulóig? Nem. Talán máris késő van ahhoz, hogy Vörösmartyt megmentsük az ajkbiggyesztő közönytől, s ami rosszabb: a félreismeréstől, s ami a legrosszabb: az irodalomtörténet díszsírhelyétől.

Egy íróművész felébresztésének csak egyetlen célja s módja lehet: könyvből, tananyagból, irodalomtörténeti fejezetből *mai olvasmánnyá kell válnia*, az író és olvasó találkozásának, párbeszédének olyan alakjává, akinek a ma embere számára is van fontos, aktuális és szép üzenete. Van pedig az irodalom funkciójának minden síkján úgy, hogy mind a formai-esztétikai, mind a tartalmi: eszmei, etikai síkon *élményt* tud nyújtani, minket is mondva, bennünket is megfogalmazva, megélni érdemes szépségeket, értékeket és életértelmet tud felmutatni, az embert önmagában és közösségi kapcsolataiban gazdagabbá, teljesebbé, emberebbé tudja tenni.

Vörösmarty ilyen író, de hogy valóban ilyenként éljen is, s hogy senki se számithasson művelt magyarnak Vörösmarty ismerete, helyesebben történelmi és mai élményként való birtokbavétele nélkül, a jövő év évfordulóit fel kell használni *kezdetül* Vörösmarty „reaktiválására". Hogy e cél érdekében mit szabad, kell és mit nem szabad tennünk, arra jó tanulság az 1973. évi három: Petőfi-, Madách- és Csokonai-évforduló, mint követendő és — nem sokkal kisebb mértékben — mint elriasztó példa.

Úgy vélem, két — egymást kiegészítő, feltételező — területen kell haladéktalanul megkezdenünk (sok tekintetben csak folytatnunk) Vörösmarty szerves beépítését élő irodalmi kultúránkba: a *közművelődés* és az *irodalomtudomány* területén. Az előbbi szorosan kapcsolódik az *esztétikai köznevelés és közműveltség* egyre sürgetőbb (de néhány biztató lépést máris megtett) új igényeihez. Ma már alig kell bizonygatni, hogy egy nép, nemzet, társadalmi rendszer gazdagsága nemcsak a megtermelt anyagi javakban s ezeknek mind igazságosabb és igényesebb fogyasztásában áll, hanem a felhalmozódott (de el nem avuló) szellemi, művészi, etikai értékek, élmények, szépségek közös birtokbavételében is. Meg hogy az ember története az önmegvalósulás, a kiteljesedés, a szépségekben, szellemi örömökben és élményekben való mind általánosabb részesedés története is. Ebben a történetben is vannak forradalmak, új világok teremtései, a gondolat, az ízlés, a szépség, a művészi alkotás új formái, „létesítményei", melyek közt a lélek érzi a nagyot lépés, az új otthon boldogító érzését.

Ha, ahogy igaz, minden (nagy) művész — mint megannyi Ilmarinen — új világnak, sőt: új embernek kovácsa, mindenekelőtt azt kell feltárnunk: kínál-e valamit, s ha igen, mit kínál Vörösmarty nemzetének és az egyetemes embernek ezen a téren? De itt már az irodalomtudománynak kell segítenie, hogy megfogalmazhassuk: a szépségeknek, a nyelvnek, a formának, az értelemnek és érzelemnek milyen összetéveszthetetlenül saját világát, s milyen új embert teremtett Vörösmarty, s e teremtésben mi olyat, amit nemzeti kultúránk égbekiáltó sérelme nélkül nem lehet a könyvtárak raktáraiba száműzni.

Amikor az erre hivatottak a Vörösmarty-örökséget felmérték, az olvasók, a pedagógusok, a népművelés munkásainak kezébe kell adni egy rövid — talán így nevezhetnénk — *Vörösmarty-breviáriumot*. Ez, egy vázlatos életrajzi és történelmi keretbe helyezve, tartalmazná azokat a szövegeket, melyeket magyar embernek nem ismerni szégyen, bűn, több: szellemi, értelmi, művészi öncsonkítás. Két dologra ügyeljen ez a breviárium: egyrészt *válogatott, szemelvényes* anyagot adjon, de sok szempontú *kommentálással*. Az előbbihez alig kell indokolás: egyetlen nagy költő sem „összes művei"-vel él az utókorban, ennek elolvasására sem idő, sem kedv nem várható el, fölösleges is. Azokat a műveket s még többször műrészleteket kell adni, melyek kristályosított formában tudják képviselni az egész életművet. (Amikor Vörösmartyt mondok, magam is erre a kristályosított Vörösmartyra gondolok.) A kommentálás pedig legyen sokoldalú: nyelvi, poétikai-stilisztikai, eszmei, történeti, szóval a mű egészét érintő, de tudálékosság és nyakatekertség nélkül hiteles és meggyőző... Közben ne szégyelljük lelkesedésünket, megrendülésünket, örömünket, ne fanyalgó „kritikai" fenntartásainkat hangsúlyozzuk, hanem egy óriás költői mű örök időszerűségét s emberebb emberré válásunknak benne olvasható nagy, szép pillanatait.

Ezt a közművelődési munkát tulajdonképpen meg kellene hogy előzzék, de legalább is vele egyidőben s kölcsönös támogatással kellene, hogy folyjanak az immár halaszthatatlan *irodalomtudományi* munkálatok. Sok ember sok idejének, kitartó áldozatkészségének igénybevételével. (Szerencsére nem vagyok sem hivatal, sem szerv, sem intézmény, még státus sem, így nyugodtan elmondhatom „jámbor szándékaimat".) Már ismételten szóvá tettem például azt a szégyent, hogy XIX. századi világirodalmi nagyságainknak nincs modern *életrajzuk*, még kevésbé „élet és mű" típusú monográfiájuk. (Az utóbbi időkben mintha egy kedvező változás jelei lennének észlelhetők.) Vörösmarty utolsó érdemes életrajza — a Gyulai Pálé — 1866-ból(!) való. Az új életrajznak persze *teljes* biográfiának kellene lennie: szellemi, lelki, eszme- és költőtörténetnek. Csak példaként említem meg: Vörösmartynak — olykor — meghökkentően modern esztétikai, filozófiai, tudományos nézetei rendszeréről, ennek kialakulásáról ma is vajmi keveset tudunk.

A monográfia... Ennek legfőbb feladata lenne az egyszeri művészi csoda (minden nagy művész az): Vörösmarty alkotómodelljének megragadása és megértetése. Joggal mutathatni ugyan Tóth Dezsőnek viszonylag friss (1957-ből való), általános elismerést keltő monográfiájára, annyit azonban talán szabad megjegyezni, hogy a monográfia írása idején az irodalomtudománynak időszerűbb, objektíve fontosabb feladatai sokszor elfedték azt a végső célt, hogy Vörösmarty *művészi* teljesítményének forradalmiságát, új művészi világot és új embert kovácsoló nagyságát mutassuk fel, s mutassuk fel a jelen műveltség élő, szerves részeként: olvasmányként. Aztán nem volt könnyű áttekintést szerezni a nyelvtudomány, poétika-stilisztika legmodernebb módszereiről s az európai irodalmi összefüggésekről sem. (Tóth Dezső munkájának új, átdolgozott kiadása rövidesen megjelenik. — *A szerk.*) Nem várathat magára annak bemutatása, hogy korszerű örökség a Vörösmartyé; meg kell fejteni annak az áhítatos tiszteletnek titkát, mely Vörösmartyt már életében övezte, s melyben sem előtte, sem utána magyar költőnek része nem volt... „Te fönn voltál nagy, s lenn kicsiny vagy" — mondta neki Petőfi egy keserű pillanatában: meg kell értetnünk, mi volt ez a „fönn"-ség melyben a leghétköznapibb aktualitások is az égi magasság, a szépség, megrendültség, a művészet szent fényébe (vagy pokoli retteneteibe) öltöznek, hogy nem Vörösmarty lett kicsiny „lenn", hanem a „lenti" dolgok lettek nagyokká, kozmikus és egyetemes emberi méretűekké költészete ionizált övezetében. Meggyőző és új tartalmú kifejtést kell kapniuk az olyan deklarálat, hogy modern polifonikus [illegible] kosson költészetet. Olyan költészetet, mely valami nyelven túli, ki nem mondható lényegnek kimondása akar lenni. Szép feladat lesz megmutatni, hogyan valósította meg Vörösmarty a bibliai misztérium fordított csodáját: „és a test igévé lőn", s igazolni, hogy igenis „kezdetben vala az ige". Az irodalmunk klasszikus örökségét mindenestül elvető fiatalságunk figyelmét is fel lehet hívni arra, hogy Vörösmarty a nyelvi-formai művészi forradalom terén is elődjük, úgy fordulhatnak hozzá, ahogy századunk első felében az új iránt érzékeny írók, kritikusok, teoretikusok fordultak (Babits, Horváth János, Szerb Antal, Barta János stb.).

Más vonatkozásban pedig — egyebek között — példaszerűen lehet felmutatni: hogyan vallotta a nem éppen cselekvő típusú Vörösmarty az emberség legfőbb jegyének az eredményre nem is néző cselekvést, tettet, az ádámi küzdést, hogy töltötte meg a sziszifuszi sorsot a „mégis-mégis" gyönyörű prométheuszi etikájával. Hogyan volt egy külsőleg nem „harcos" életnek belső tartalma a harc — a konkrét viszonyok, a tunyaság, hitványság, tudatlanság, embertelenség ellen, meg a végzet, a balsors ellen is nemzete és az ember felemelkedéséért, haladásáért. Hogyan bukik el ebben a harcban úgy, hogy a bukásból mégis „egy új világ"-ra, a pokolból az égre, a végzetből az „ész, erő s oly szent akarat" emberi győzelmére nyílik kilátás...

Nem folytatom. Egyrészt nem akarok olyan színben feltűnni, hogy nálam illetékesebbeknek tanácsot osztogatok, másrészt az irodalomtudománynak egy harmadik kötelességéről is szót kell ejtenem. Ez pedig Vörösmarty *világirodalmi meg- és elismertetése*. Mindenki tudja — Illyés nemrégiben írt fájdalmasan róla —, milyen nehézségekkel jár magyar író esetében egy ilyen feladat. De ha valahol, itt helyénvaló az „és mégis, mégis fáradozni kell". Tegyük hozzá: jó néhány évtizede kedvező a légkör a művészi forradalmárok rehabilitására. W. Blake, Novalis, Hölderlin a példa rá, ahogy Shelley fényerőssége is lassan felülmúlja a Byronét, s egyre intenzívebb figyelem tárgya Gerard de Nerval... Nem véletlen ez a (nem teljes) névsor: arról kell meggyőznünk a világ irodalomtudományát (előbb persze magunkat), hogy Vörösmarty, költészete kristályosított lényegének legmélyebb (vagy legmagasabb) áramaiban, ezekkel rokon művésztípus, nem provinciális jelenség tehát, hanem egy nagyívű fejlődési folyamat szerves része. Nem tematikájában s nemzeti funkciójában talán, de az egyetemes (európai) irodalmi művészet belső történetében föltétlenül. Bár az sem mindennapi tett, ahogyan a kb. Miltontól Madáchig húzódó lét- és sorsfilozófiát magyar nemzeti sorsfilozófiává transzformálja... Lehet, hogy az ő szobra talán sohasem fog ott állni — mint végre a Petőfié — a milánói Ambrosiana Könyvtár kertjében, a legnagyobbak között, de az irodalmi „musée imaginaire"-ben ki kell harcolnunk a helyét. Annyit talán el lehet érni, hogy ha egy nemzetközi tudományos értekezleten a romantikának ismerős bólogatással fogadott nagy és kevésbé nagy nevei közé az ember odapöttyenti Vörösmarty nevét, ne kérdezzék ingerülten: az ki? Nemzetközi irodalmi kapcsolataink (állítólag) olyan szépen fejlődnek, tekintélyünk (mit beszélek? — tekintélyük) egyre nagyobb, olyan revelálóan tudnak már szólni más nemzetek kisebb-nagyobb íróiról (s tudják kisebbíteni saját értékeinket), hogy felvetődik a kérdés: nem lenne-e jó alkalom a következő év arra is, hogy nemzetközi fórumokon is *hitelesen* érveljenek amellett: Vörösmarty a nagy romantikus költők legtöbbjénél (talán egyikénél) sem kisebb. Sőt egy s más tekintetben...

Ez hát a munkánk, és nem is kevés.

MARTINKÓ ANDRÁS

KRITIKA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-720

Somogyi József
szobrászművész

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

1978 DEC 1.

1021

Somogyi József: Kezek

Somogyi József: Mihályfi emlékmű terv

Szobrok és grafikák

60 évvel ezelőtt kiáltot

A Baltikumban a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetségébe tartozó három egyenjogú szovjet köztársaságot: Észtországot, Lettországot és Litvániát. A balti köztársaságok szorosan összetartoznak társadalmi-politikai berendezkedésük, történelmi és kulturális fejlődésük, természeti viszonyaik, termelésük és gazdasági kapcsolataik jellege folytán.

Közismert, hogy hosszú történelmi időre nyúlik vissza e népek függetlenségi mozgalma. Nagy utat tettek meg, míg elértek a mai szocialista fejlettséghez, a lenini nemzetiségi politika megvalósulásához. Évszázadok szabadságtörekvései alapozták meg a legújabb kor történéseit, a forradalmi munkásmozgalom nagyívű lépéseit.

Hat évtizeddel ezelőtt a balti országok népeinek a német megszállók elleni tömegpolitikai harca összekapcsolódott a szovjet hatalomért folytatott küzdelemmel. 1918. november 29-én az intervenció elleni hősies küzdelem eredményeként kikiáltották az Észtországi Munkáskommunát és december 8-án már megtörtént az Észt Szovjet Köztársaság elismerése. December 4-én a Lettországi Ideiglenes Szovjet Kormány megalakulása, majd 22-én a Szovjet-Lettország alkotmányjogi elismerése jelezte a Baltikum forradalmi mozgalmának a munkáshatalomért folyó harc eredményeit.

Litvániában is ennek a forradalmi folyamatnak részeként megalakult a szovjet köztársaság. Az 1918 októberében alapított Litván Kommunista Párt vezetésével és a tömegmozgalom eredményeképp 60 évvel ezelőtt, december 16-án szovjet köztársaságnak nyilvánították Litvániát. 1919. februárban a Litván-Belorusz Szovjet Szocialista Köztársaság életre hívása mutatta meg a kommunisták vezette munkáshatalom erejét és szocialista elkötelezettségét. Egy hónappal később azonban a belső ellenforradalmi erők — nagyfokú külső segítséggel — megindították támadásukat a szovjethatalom ellen. Augusztusban a szervezett ellenforradalmi megmozdulás megdöntötte a népek történetéből soha ki nem törölhető proletárhatalmat. A litván munkásosztálynak egy percre sem szakadt meg forradalmi harca, az ország azonban nem tudta elkerülni a fasizálódást. A párt vezette tömegmozgalom eredményeként 1940 júniusában sikerült megdönteni a fasiszta diktatúrát, majd a nemzetgyűlés július 21-én kimondta a Litván Szocialista Köztársaság megalakulását, augusztus 3-án pedig a Szovjetunióhoz való csatlakozást.

A szocialista fejlődésnek nagyszerű eredményei születtek az elmúlt évtizedekben. A végtelen mezők és sűrű erdők or-

Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų Partija.

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS

TIESA

Kaina:

Atskiros numeris 10 kap., 6 mėn. 1 rub., 3 mėn. 50 kap., 1 mėn. 40 kap.

Redakcijos ir Administracijos adresas: VILNIUS, Onos gatvė № 2.

№ 1. Vilnius, 1919 m. Kovo 16 d. III metai.

Kam yra leidžiama „Tiesa".

„Tiesos" leidimą atnaujinant.

Somogyi József

Egy prés emléke /Részlet/

Népszava, 1978. december 10./8. oldal

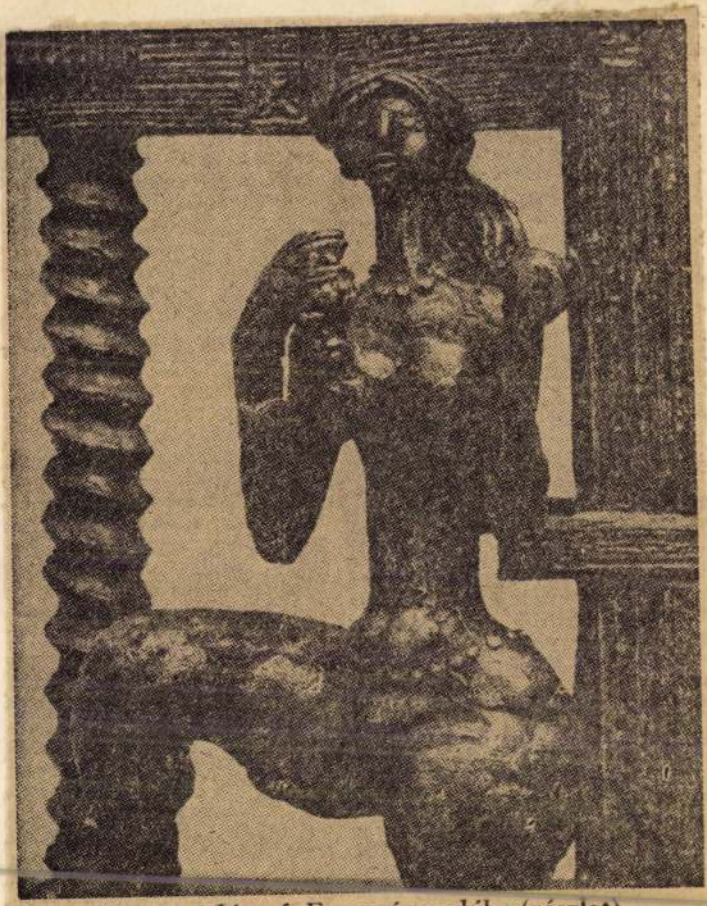

Somogyi József: Egy prés emléke (részlet)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1979 MÁJ 19

KÉPES ÚJSÁG

Somogyi József
szobrászművész

Somogyi József: Dózsa

1021

leven – a bizonytalan ...
kishitűek elmaradtak, helyükb
jöttek újak, elszántak, és marac
tak azok, akik csak egy kicsive
akartak többet az élettől, mi
a biztos havi kenyérkereset.

Hírességek Arcképcsarnoka (3

Nazim

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1979 FEB 17

ÉLET ÉS IRODALOM

Schéner Mihály,
festőművész

egyáltalán beavatkozik-e vagy sem?

— Például a sebészeben ez gyakori dilemma. Tudniillik van olyan

pénzre váltja, hanem azzal, hogy presztízsből végzi a kutatást; hogy csak kutatgat. Ilyenkor számár

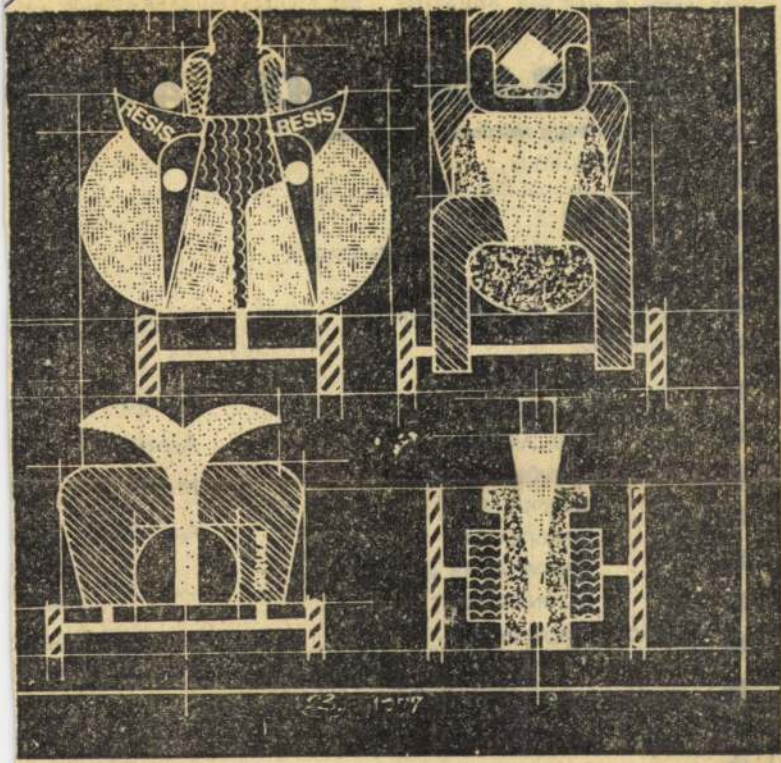

Schéner Mihály: Játékosok

hány pillanatra sorra
dugta fejét a terítő n
az arcukat is lássák.
detét vette a magunk

SZABA

„...és ne vigy m

SÁNDOR PÁL filmje

MÁNDY IVÁN

„Mélyvíz" című színművéből írta: TÓTH ZSUZSA

Fényképezte: RAGÁLYI ELEMÉR

Zenéjét szerezte: PRESSER GÁBOR

Főszereplők:

GARAS DEZSŐ
PSOTA IRÉN
KERN ANDRÁS
KÚTVÖLGYI ERZSÉBET
ANDORAI PÉTER
MARGITTAY ÁGI
MAJOR TAMÁS és
RÁTONYI RÓBERT

KARÁDY KATALIN énekel

„Ázottképű: Kab
bárs

Mama : Bárs

Ázottképű: . . .

Mama : Nem

Ázottképű: Nem
Az
gyer

(Részlet

BEMUTATÓ: 1979. FEBRUÁR 15.

Hunnia Filmstúdió, 1978

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 346-726

1978 DEC 31

SOMOGYI NÉPLAP

Somogyi József szobrászművész

1021

Emlékműterv. Somogyi József szobrászművész alkotása.

échy Tamással

keretnek is a
mint mondotta,
gyoldalú sport-
kosarazott és
– sok minden-

n került kap-
zósporttal? Ez
ekes. Egykori
zője, *Simonyi*
ki a sportolói
rvezet oxigén-
erob kapacitá-
atban végzett
zéchy is több-
»kényszerült«,
körülmények
ó mérések al-
ik az összeha-
ogy gondolta
Gábor, hogy
netséges atlé-
nagy tekintély
sem sejtet-
esen megsza-
konkurrensek«
odák sajátos
tt környezete
tte. Egyre in-
, hogy ez az
yergelni az
ső volt, így
ődés mellett
épzés és a
meghatáro-
munkájának.
nem dolgoz-
téren a leg-
ket követte.
hogy sok a
Böngészte a
róiratokat és
ttól is igye-
den haszno-

ortiskolában
gét. Együtt

egy nagy reményekre jogosító fiatal tehetséges garnitúrával, olyanokkal, mint *Hargitay András* és *Verraszto Zoltán*. De nemcsak az említett két fiatal fémjelezte egyre inkább figyelmet érdemlő munkáját. Még felsorolni is sok, hogy 1969-től hány neveltje hívta fel magára a figyelmet hazai és nemzetközi versenyeken. Kérésemre gondolkodás nélkül készített összesítőt egy évtized termésből. Úszói az Európa kupákon 7, az IBV-ken 15, ifjúsági EB-n 12, felnőtt EB-n 4, világbajnokságon 4 aranyat szereztek. Ehhez csatlakozik az említett versenyeken 15 ezüst és 23 bronzérem. (Ez utóbbiak között egy az olimpián született.) A hazai mérleg is párját ritkítja. Valamennyi korcsoportban szereplő versenyzői tíz év alatt 587 (!) országos bajnoki győzelmet értek el. (Ezt már nem emlékezetből mondja, hanem jegyzeteiből gyűjtötte ki.)

Néhány kérdéssel folytattuk a beszélgetést.

— *Elismert, tapasztalt edző hírében áll. Hol tanult a legtöbbet és átadja-e szaktudását másoknak?*

— Jó néhányszor átrepültem az óceánt. Az Egyesült Államokban tanultam a legtöbbet. Legnagyobb elismerés, hogy később ott is felkértek szakmai előadásokra. Hasonlókat tartottam szinte az egész világon, amerre csak megfordultam. Külföldi szakmai előadásaim alapján az A kategóriába soroltak. Összesen öten vagyunk ilyenek a világon.

1021

1979.VI.3o.Kossuth 5.2o
Jó reggelt!

- Végül egy tudósitás Nyiregyházáról, ahol ma népművészeti kiállitás nyilik.

- Nyiregyháza szombaton és vasárnap a népművészek, népi iparművészek és kismesterek valóságos hadiszállásává változik. Ma fél 12-kor So-

nagyi József Kossuth-díjas szobrászművész nyitja meg a 4.Országos Népművészeti Kiállítást, a Széchenyi István Közgazdasági Szakközépiskola aulájában, ahol mintegy 800 pályázó 1800-nál is több alkotása látható. A legjobb pályaművek alkotóinak Juricsku Kálmán, Nyíregyháza város tanácselnöke adja át a Gránátalma díjakat és az arany, ezüst és bronz plaketteket. Vasárnap a Kiskörúton rendezik az országos népművészeti vásárt, amelyen 100 sátorban kínálják portékájukat a népművészek és a háziipari szövetkezetek. Köcsögök, táskák, tükrök, szőttesek, faragások, lószőr ékszerek, szalmakalapok és felsorolni is nehéz lenne, hogy mennyi áruféle vár itt vevőre holnap. A helyszínen két színpadon reggeltől estig tartó nonstop folklór műsor szórakoztatja a közönséget, a nyíregyházi országos népművészeti vásár vasárnap este 6-kor zárja be kapuit.

- Tudósítóink voltak Várkonyi Balázs, Bán László és Pálinkás László.

Somogyi József, szobrász

SOMOGYI JÓZSEF Kossuth-díjas szobrászművész tárlata a balassagyarmati Horváth Endre Galériában megnyílt; a május 26-ig nyitva tartó kiállítás a művész mintegy harminc kisplasztikáját és öt plakettsorozatát mutatja be.

-i-tel.

8.

Népszabadság, Bp. 1979 máj. 8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 287-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

József Somogyi

1979 FEB 26

1021

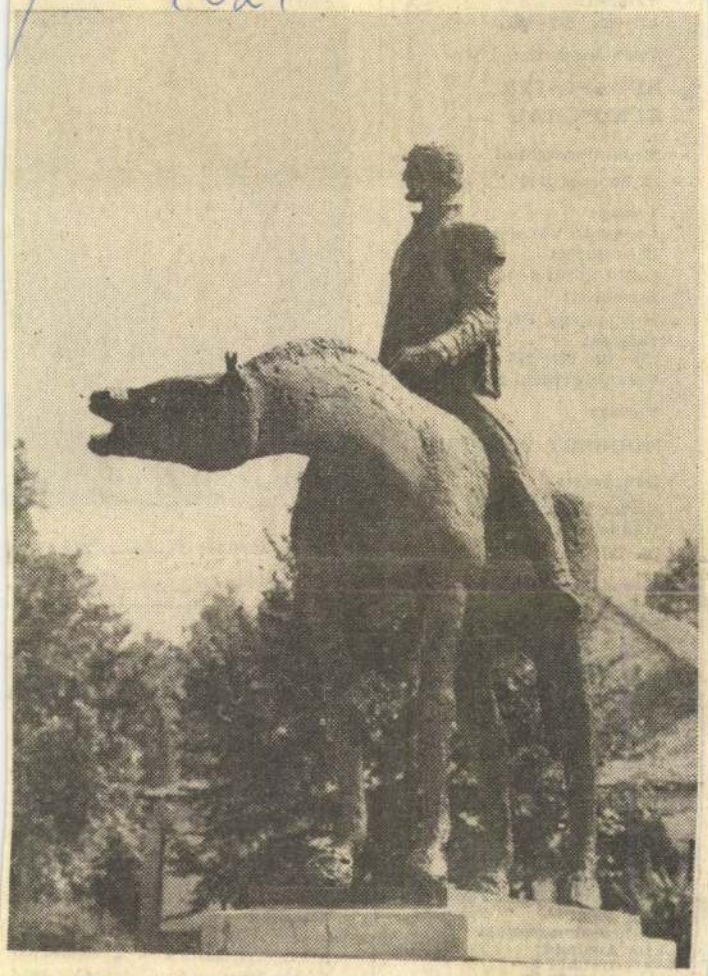

Standbild des Miklós Zrínyi — ein Werk des Bildhauers József Somogyi —, der die Burg von Szigetvár unter Aufopferung seines Lebens gegen die Türken verteidigte

Lumumb

Telefon:
637—482

Drahtans

BUDAP
RUNDS

Redaktio
20. Februar 1979

Verlag:
Lapkiadó Vállalat
H-Budapest
Lenin körút 9—11. 1380
Anschrift:
H-Budapest, Pf. 223, 1906
Telefon:
221—285 221—293
Verantwortlich für den

Verlag:

NORBERT SIKLÓSI

Druckerei:

Szikra Lapnyomda
Budapest
79—717

Generaldirektor

ZOLTÁN CSÖNDES

Vertrieb: Magyar Posta
Bestellungen:
Postämter, Postzusteller, Zeitungsgeschäfte und Posta Központi Hírlap Iroda
Budapest V., József Nádor tér 1.
Postschekkonto und Anweisung auf Nr. (KH) 215-96-162, 1900
Verkaufspreis pro Exemplar: 5,— Ft
Abonnement für
ein Vierteljahr 60,— Ft
ein halbes Jahr 120,— Ft
ein Jahr 240,— Ft
Jahresabonnement im Ausland:
US-Dollar: 9,—
DDR: 20,80 M
BRD: 26,— DM
ÖSch.: 170,—
DKr.: 56,—
Sfr.: 25,—
Skr.: 41,—

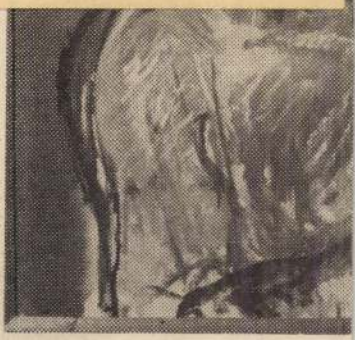

János Orosz: Picasso VII. (Pa

OST-WEST-WIRTSC

(Fortsetzung von S. 1)

Doch gibt es auch Hindernisse für den Ausbau der Beziehungen, beispielsweise die Rezession in der westlichen Welt, die Schutzmaßnahmen gegen die Einfuhr bestimmter Waren. Die protektionistischen Tendenzen behindern den Export aus sozialistischen Ländern in kapitalistische Staaten, stellen also keine Lösung dar. Statt des „Schutzes" des

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József,
NÉPÚJSÁG (HEVES)
szobrászművész

1978 DEC 1.01

1021

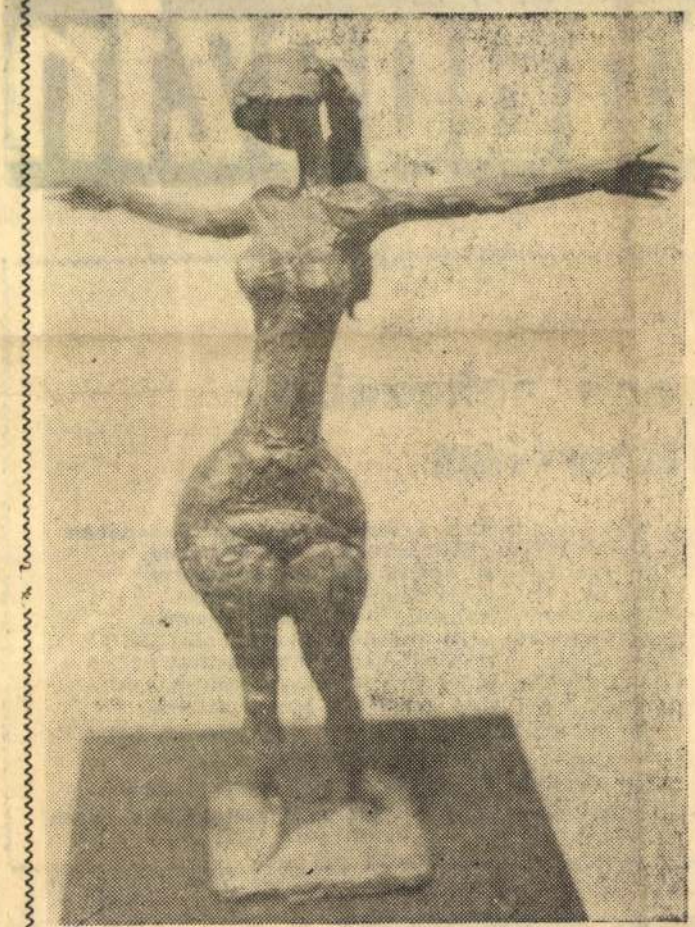

Somogyi József szobraiból és Reich Károly grafikáiból nyílt kiállítás Budapesten a Műcsarnokban. Képeinken Somogyi József Várlak és Kezek című alkotása.

Vasárnapi magazin

Tandori Dezső:

Ami könnyebb, ami nehezebb

(Kormos Istvánnak, a Bolyongó Költőnek)

Távoli világok üzenetként küldik érdekességeiket: gyakran látunk fényképen pingvint, sebesültet akár, látjuk, hogy a fotósnak nem volt érdeke a mentőakció, látunk eukaliptuszokat, melyeknek ágai oly maradandóan kopárak, huilámlovasokat hoz a képeslap a Fidzsi-szigetekről, és kaktuszok tövében álldogálnak a széles karimájú kalapokban, és talán ha nagyon igyekeznénk, ha Odaátra írni lehetne, Raymond Chandler küldene egy mozaikképet Terry Lennoxról, küldene egy fotót „Rozsdás" Reganról, akit belelőttek egy olajkútba, de már ezt, a nyomozás végeredményét, nem lehetett megmondani a békés, elaggott milliomosnak, aki úgy szerette azt a fickót; koalákról hány és hány képet kaptam, és mennyire örültem! Mostanában kezdek rájönni: amit senkitől se kérhetnék, íme, ilyesmi: Egy nap, melyet szabadon, dolgozgatva töltöttem együtt egy madárral, látva hirtelen elhatározásait, vállamat kőféleségként biztosítva üldögéléséhez, ujjamat rúdnak a körmei-ujjai alá, és lakásom terét és pillanataimat kettéosztva magunk közt, vállalván az állandó szimultánt, amely nélkül most már nem is bírnék meglenni. Bizony, egy koaláról, százról is, meg óriáskaktuszok világáról és még a regényalakokról is könnyebben küldhet képet bárki, mint egyetlen mezei verébről, ahogy valahol kint a szabadban tevékenykedik éppen!

Randori, az szabad, játékos küzdés

ték. Baleset adódhat még esetleg olyankor, amikor a

Somogyi József

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1979 AUG 12

SZABAD FÖLD
Budapest

szobrászművész

1021

Dunaújváros Duna-parti sétányán helyezték el Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész „Aratók" c. kompozicióját.

(MTI Fotó — Cser István felvétele)

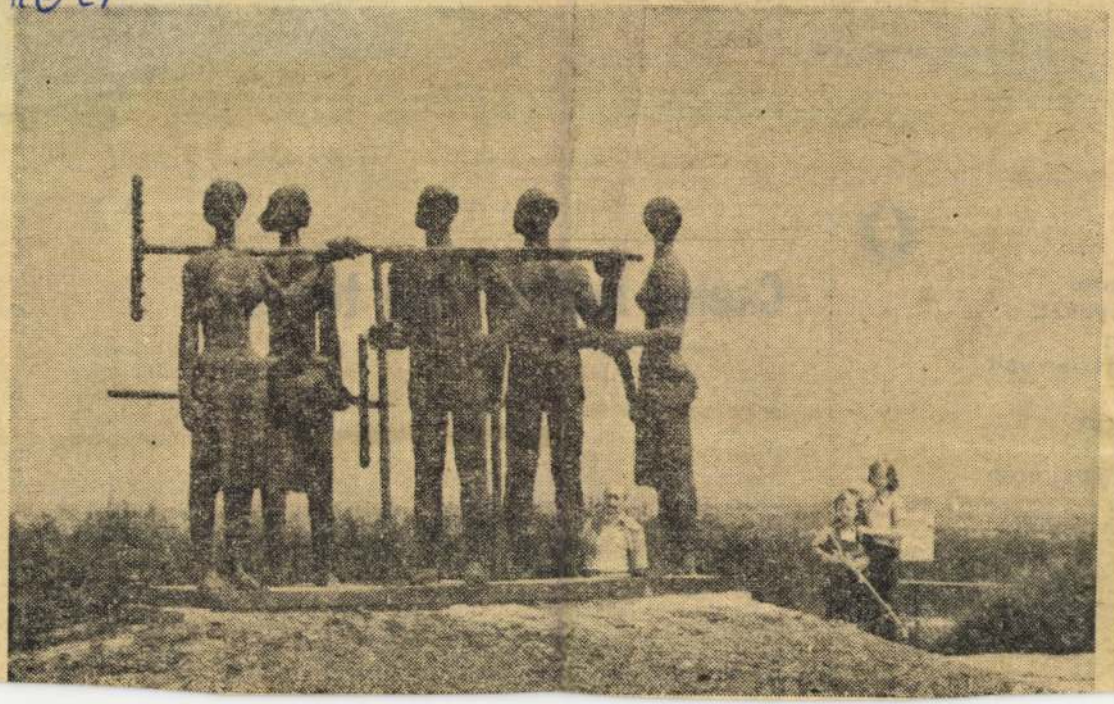

csak vergődött, mindaddig, amig nem került sor a „szerelmi csatá"-ra. A végzet asszonya szunnyadt benne már első megjelenésekor, holott akkor még egy proli nyomdászlányt kellett volna ábrázolnia. Sajnos, Óze Lajost is mind többször gyömöszölik ugyanabba a skatulyába. Miért nem „lázad fel" ő maga?

I. M.

kirakatban.

— Szeretnéd?

— Hát persze.

A férfi kivesz egy tég zsebéből, belehajítja a k ba, és a törmelék közül a gyűrűt.

— A tiéd, drágám!

Sétálnak tovább, egysze a nő meglát egy szép perz dát.

— Édesem — mondja a nő —, úgy szeretném azt a bundát.

— Kérlek — válaszol a férfi.

fakad:

— Mit képzelsz, honnan veszek én annyi téglát!

K. E.

ról ne minden nevét v fölfogni tően).

Nincs semmi lás vag tokkal Korrekt

Nem népfro miként e jelen könnyű mozgal tizálód

Ám lahol, ellene

ört...
osban
fogyaszt,
ton.
dejében vált
get,
letet
natja:
városi úton
en
t nyerhet.
ENERGIAFELÜGYELET

Cseles méhek: fele termés

A méhek lustasága miatt minden okuk megvan a panaszra az amerikai gyümölcstermelőknek. A mézszívó rovarok milliói felvették azt a szokást, hogy az almavirágokra nem felülről szállnak rá, hanem oldalról bújnak be a nyílt virágba. Ezen a módon azonban nem kerülnek érintkezésbe a porzókkal — és sok almavirág nem termékenyül meg.

Ez az oldalazó repülés különösen egy bizonyos alma virágánál sikerül igen jól. Ugyanakkor azonban éppen ez az almafajta a legkeresettebb az amerikai piacon. Az évi termés: mintegy 600 millió dollár bevételt jelent. A méhek cselessége miatt éppen ezek a fák feleannyi termést hoznak, mint a többi fajta.

A biológusok most azt tanácsolják a termelőknek, hogy vegyesen ültessenek különböző almafajtákat, hogy ezáltal a méheket újra rászoktassák a szabályos megtermékenyítésre. A másik tanács szerint olyan méhcsaládokat kell telepíteni, amelyek a kényelmes „cselt" még

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Somogyi József,
MAGYAR IFJÚSÁG
szobrászművész
1980 MÁR 1 4

Használt vagy ragyogott?

1021

Jópofa pszichológiai játék: nyomj barátod kezébe egy lezárt borítékot, majd kérd meg, hogy sorolja a számokat hármasával fölfelé. Közben háromszor szakítsd meg őt egy-egy választ igénylő utasítással, melyre gondolkodás nélkül kell felelnie. Az utasítások: mondj egy baromfit..., egy gyümölcsöt... és egy költőt. Ezután nyittasd fel a borítékot és fürödj a diadalban. Médiumod szájából ugyanaz a három szó bukkant ki, melyeket te előzőleg borítékba rejtettél; tyúk, alma... és Petőfi Sándor.

Petőfi neve a magyar tudatban egyértelmű a költővel — írja Szerb Antal. De ma vajon menynyire reflex csupán ez a megnyilvánulás? Munkálkodik-e lelkünkben a világszabadság költőjének hagyatéka vagy csak hagyományőrző tiszteletünk koszorúz a forradalmi ifjúsági napok keretében?

Szociológiai mélységű kutatásra nem vállalkoztam, ám egy játékos vizsgálódástól nem tudtam eltéríteni mohó kíváncsiságom. Petőfi iskolavárosában, Pápán a négy középiskola és a szakmunkásképző ötven diákjától négy kérdésre kértem írásos választ. Az érdekelt, hogyan él Petőfi mint költő és mint embereszmény a pápai diákok szemléletében?

*

— *Jellemezd egyetlen szóval Petőfit* — így hangzott az első kérdés. Összesen nyolcféle kifejezést találtam a válaszokban. A gimnazisták szinte kivétel nélkül forradalmárnak vagy népiesnek, a szakmunkástanulók pedig valamennyien hazafinak titulálták a költőt. Merész dolog volna ennyiből következtetni egy-egy iskolatípus sajátos Petőfi-felfogására, de azért elgondolkodtató, hogy mitől ilyen uniformizáltak ezek a válaszok, melyeket különböző osztályokba járó diákok egymástól teljesen függetlenül adtak? Az óvónőképzős lányok viszont asszociációkat vetettek papírra: tűz, dac, küzdelem, szerelem.

Második kérdésem — *Ha élne ma Petőfi, s most lenne huszonhat éves, miről írna?* — készítésekor feltételeztem, hogy saját érdeklődési körükbe vont témákat jelölnek majd meg a tanulók. S valóban; néhány diák válasza igazolta e feltevést. Negyedikes fiú írja: Petőfi azt boncolgatná verseiben, hogy mi a „csövesek" célja. Harmadikos leány: A diákszerelem szépségeit érzékeltetné lírájában. Elsős szakközépiskolás: A barátság elsekélyesedése lenne a leggyakoribb témája. Hárman a nemzedéki kérdések felvetését tartják valószínűnek. Egy harmadikos óvónőképzős kislány szerint a család és a szocializmus kapcsolatáról szólna.

Kizárólag a szakmunkástanulók válaszaiban szerepel, hogy „a munka örömeiről és nehézségeiről sok verset költene". Meglepően izgalmas egy elsős (!) gimnazista fiú gondolata: Petőfi ugyanarról írna ma is, mint a tizenkilencedik században. Szabadságról, szerelemről, barátságról, a táj szépségeiről. Csak a témák tartalma változik, hiszen például ma már nem a magyarok szabadságáért kellene harcolnia, hanem más népek függetlenségéért.

Somogyi József Petőfi-szobra

Az ötven megkérdezett közül negyvenöt említi, hogy Petőfi feltétlenül írna háborúellenes költeményeket. Huszonkét fiatal válaszából az internacionalista Petőfi képe bontakozott ki. Szerintük a költő versei a kommunista pártok együttműködésének szükségességéről, a békés egymás mellett élés politikájának ésszerűségéről, a nyugati munkanélküliség okairól szólnának, s „megbélyegeznék Kína politikáját".

A tizenévesek közérzetére is következtetni próbáltam akkor, amikor azt kérdeztem tőlük: *Ha élne Petőfi, s most lenne 26 éves, jól érezné-e magát közöttünk?* A hol sematikus, hol rosszul értelmezett, hol pedig egészen eredeti válaszokból azt is szerettem volna kitapintani, hogy Petőfi mint embereszmény mennyire áll távol a tizenévesek mai bálványaitól. Használható utalást erre vonatkozóan alig kaptam.

Egy negyedéves szakközépiskolás rezignált válasza: Rosszul! A mai fiatalokból teljesen hiányzik a küzdőszellem, ami éltette őt. „Többet várt volna a mai fiataloktól, ő elszántabb, erkölcsösebb és tisztább ifjúságról álmodott" — olvasható egy másik cédulán.

Tizenketten vélekednek úgy, hogy „Petőfi éltető közege a forradalom, s a békés építőmunkában nem találná meg a mentalitásához illő foglalatosságot, noha mindig békéről és szabadságról álmodott". „Nem divat ma a Petőfi-szerű indulat az ifjúság körében. Elkényelmesedtünk" — vallja egy harmadikos szakközépiskolás. Ilyen válasszal is találkoztam: Rosszul érezné magát, mert ő természetkedvelő volt, s a városi smogot nem tudná elviselni. Egy szakmunkástanuló véleménye: Rosszul érezné magát, mert a protekció nem tetszene neki. Tizenhét diák írta, hogy Petőfi boldog volna a tizenévesek közösségében. A többiek szerint „elégedett és boldog lenne a szabadságban, de ő nem a huszadik század küldötte". Egy másodikos fiú pedig ennyit jegyez meg: Végül is jól érezné magát, mert ma már nincsenek Habsburgok.

— *Mit mondanak neked Petőfi versei, hatnak-e rád?* — kérdeztem végül. Erre a kérdésre kaptam a legtöbb leckefelmondó választ. A fiatalok szinte kizárólag irodalomtörténeti tanulmányaikra hagyatkoztak. Mellényzsebükből előkaparták a betanult érvkliséket: írásai örök tanulságokat hordoznak, zseni volt, szemléletesen ábrázolta korát. Tiszteletre méltó annak az érettségi előtt álló ifjúnak az őszintesége, aki legalább kertelés nélkül kimondta: Szerintem naivak és gyerekesek a versei, egyes alkotásait pedig fellengzősnek tartom. Szívesen olvasom verseit — vallja egy negyedéves kislány — de hogy formálják-e személyiségemet, nem tudom. Több, eredeti gondolatot tartalmazó válasz után hiába kutattam.

*

Ülök Somogyi József Petőfi-szobra előtt Pápán. Nézem a válaszokat és nézem a költőt. Hasonlítanak-e egymásra? „Használni s nem ragyogni akarok" — jutnak eszembe sorai. Használt vagy ragyogott?

Már tavaszodik, de hűvösen jár a szél. Borzolja Petőfi szobor-haját. Éjjel fagy is még talán. Ráfagynak ujjai a vándorbotra. Nyissuk előtte tágabbra ajtajainkat...

Hajba Ferenc

Március idusan

Ha nem tudnám, vagy legalábbis nem sejteném, hogy a természet megújulásának semmi köze az emberiség revolúciójához, szívesen eljátszanék a gondolattal, mennyi minden történt ebben az országban tavasszal.

Csak az utóbbi másfél században: szabadságharc, két forradalom és végül a felszabadulás. Bár csábító a lehetőség, hogy párhuzamot vonjunk a természet és a társadalom megújulásának eme jeles történései között, a három évfordulót mégsem az köti össze, hogy hajdanvolt eseményei mind tavasszal kezdődtek.

Sokkal inkább a lényegük közös. Mert hazát szeretni sokféleképpen lehet, de a ragaszkodást mérni csak egy módon — a tettekkel. A tettnek pedig legkézenfekvőbb sajátja, hogy mindig konkrét: időhöz és helyhez kötött. Másként kell szeretni a hazát, amikor a nemzeti elnyomás ellen a függetlenségért, a kizsákmányolás ellen a szabadságért folyik a harc. És megint másként, amikor szabad, független hazában a nép boldogulásának, a nemzet anyagi és szellemi felemelkedésének dolgos szolgálata visz előre. Ez a más persze csak formáját, konkrét feladatait tekintve különbözik egymástól. A lényege mindig ugyanaz: áldozatkész munka és küzdelem a társadalmi haladásért és a bázisát teremtő gazdasági viszonyokért, a tudományos, technikai fejlődésért.

Aki ezt felismeri, magától értetődőnek tartja a forradalmi ifjúsági napok eszméjét és gyakorlatát, mert abból indul ki, hogy a nemzet érdekeinek homlokegyenest ellentmondó akarat és tett tapadt a történelem folyamán ehhez az egyetlen fogalomhoz: március 15. Tisztaság és nagy adag tisztátalanság. Becsület és becstelenség. Őszinte hit és álszent szemforgatás. Forradalom és ellenforradalom. Mindig aszerint, hogy ki és milyen célból lépett fel Petőfiék márciusi ifjúságának programjával. Aki magyarnak vallotta magát és el akart érni valamit, az 1848 óta mindig a nagy forradalomra és szabadságharcra, Kossuthra és főleg Petőfire hivatkozott. Ezt tették a tényeket és a lényeget meghamisítva a Horthy-korszak antikommunista, nacionalista propagandistái, erre hivatkoztak 1956-ban az ellenforradalom ideológusai, ezt sugallják ma is a Szabad Európa rádió tollnokai. És ezt, a valódi forradalmi örökséget igyekezett híven szolgálni Ady Endre, József Attila, s üldözötten, hazaárulónak bélyegezve is a kommunisták, a haladó, a becsületesen gondolkodó antifasiszták sokezres serege.

S vajon nem érthető-e, hogy a tizenévesekben felmerül a kérdés: ha mindenki rájuk hivatkozott, akkor kinek volt igaza? Ki szolgálja igazán, ki valósítja meg az ügyet, az eszmét, a szent célt, amelyért ők az életüket is feláldozták? A kérdés jogos, de csak a gondolkodás, a tudásvágy, a megérteni akarás felelősségével együtt.

Minden ifjúnak tudnia és értenie kell, hogy a haza nem egyszerűen a földnek egy darabja, amelyet történetesen magyarnak születtünk, hanem a nép, a nemzet érdekeit, a haladást megtestesítő osztály ügyét szolgálja, tudatosan, önzetlenül, hozzáértéssel, és olyan eszközökkel, amit a forradalom adott szakasza megkövetel tőle.

Nem nehéz megérteni, hogy amiért Petőfiék küzdöttek — a függetlenség, a köztársaság, az egyenlőség, a minden ház ablakán beragyogó szellem napvilága, a bőség korának társadalma — csak a szocialista, a kommunista társadalomban válhat reális valósággá. Ez a remény csillant fel a Tanácsköztársaság 133 napjának történetében és valósul meg lépésről lépésre, nem kis áldozatok, nem kevés küzdelem árán népünk szocialista építőmunkájában, őszinte internacionalista magatartásában.

Hát mi ez, ha nem forradalom? És minek nevezzük azt, aki ez ellen fellép? Ha csupán a tudatlanság, az érzéketlenség sodorja meggondolatlan kalandokba, akkor sajnálatra méltó tévelygő, akiért felelősséget érezhet a társadalom, a család, az iskola, az ifjúsági szervezet is, de cseppet sem nagyobb mértékben, mint önmaga. Mert a dolgok ugyan bonyolultak, lényegüket tekintve mégis egyszerűek. Csak azt a kérdést kell feltennünk magunknak, hogy kinek jó az, amit tenni akarunk, vagy amit mások kívánnak tőlünk: a népnek, a hazának, a szocializmusnak, vagy ideológiai, politikai ellenfeleinknek?

Tapasztalataik alapján még jelenlegi nehézségeink ellenére is egyre reálisabbnak tűnik a fiatalok előtt, hogy történelmi mértékkel mérve viszonylag rö-

lamosak voltak arra, hogy elválasszák egymástól 1848, 1919 és 1945 forradalmi örökségét. Egyesek igyekeztek is szembeállítani Petőfi márciusi ifjúságát a kommunisták idősebb és fiatalabb nemzedékeivel. Nagy hangon dicsőítették Petőfiék hősi küzdelmét, de nem tudtak vagy nem akartak választ adni arra a kérdésre, hogy ki valósítja meg Petőfiék programját, és még annál is többet? Ki adott szabadságot és függetlenséget ennek a sokat szenvedett hazának? Ki adott földet a parasztnak, jogot a kizsákmányolt milliónak a munkához, a tudáshoz, a kultúrához, sőt a hatalomhoz? Ki adott valóságos tartalmat a „Világszabadságot" megvalósító internacionalizmusnak?

Már az 1919-es Tanácsköztársaság is megmutatta, s az 1945-ben felszabadult nép bizonyította, hogy ilyen programot csak a kommunisták pártja által szervezett és vezetett munkásosztály tud adni a népnek. Az a társadalmi, politikai és gazdasági fejlődés, melyet hazánk az elmúlt 35 év alatt elért, minden szónál meggyőzőbben bizonyítja, hogy most a mi tetteink, a mi munkánk, a mi erőfeszítéseink nyomán valósul meg mindaz, amiért népünk legjobbjai, és a küzdelmünket támogató internacionalisták vérüket hullatták. A szocialista világrendszer tagjaként talált népünk biztonságra, önzetlen barátokra és harcostársakra. A munkáshatalom adott emberséget az embernek, egyre javuló jólétet a dolgozónak, perspektívát, hi-

1021

1979. május 31. Kossuth 12,oo Lné

Déli Krónika

- Most beszámolunk a hazánkban tartozkodó szovjet párt- és kormányküldöttség délelőtti programjáról.

- Leonyid Iljics Brezsnyev átadta az Októberi Forradalom Érdemrendet a Csepel Vas és Fémművek kollektivájának.

-A Parlamentből jelenti Bereczki Gyula:

- Az Októberi Forradalom érdemrendet nyujtotta át ma délelőtt a Parlament delegációs termében Csepel munkáskollektivájának Leonyid Brezsnyev. Pontosan tiz órakor érkezett az Országházba a szovjet párt- éskormányküldöttség vezetője. Kádár János fogadta a vendégeket, majd a Szovjetnió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke lépett a mikrofonhoz.

- Kedves elvtársak! Kellemes kötelességet teljesitek ma, átadom Vörös Csepel dicső munkáskollektivájának az Októberi Forradalom Érdemrendet! - kezdte beszédét a Parlament delegációs termében Leonyid Brezsnyev. Kötelességem kétszeresen is kellemes, mondta, mivel magamat is csepelinek tartom. Jól emlékszem arra a találkozásra a gyár dolgozóival, amikor a törzsgárdatag megtisztelő cimet adományoztak nekem. Vörös Csepelnek olyan önéletrajza van, amelyre méltán lehet büszke minden munkás, technikus, mérnök, mindenki, aki a csepeli üzemekben dolgozik. Mostkét olyan eseményről szeretnék szólni, - fordult hallgatói felé a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának fő titkára, amellyel Vörös Csepel nemzetközi hire sok tekintetben, sok vonatkozásban összefügg. Mindenek előtt a csepeliek aktiv részvételéről, a Magyar Tanácsköztársaság megterentésében. És bár abban az időben Magyarországon a néphatalom nem maradhatott fenn, a Tanácsköztársaság nagy lelkesitő segitség volt a Szovjet-Oroszországnak.
A második, a maga nemében szintén nagyjelentőségü esemény, 1977. januárjában történt. Vörös Csepelről hangzott el akkor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulójára inditott munkaversenyről szóló felhivás.
A továbbiakban arról beszélt Leonyid Brezsnyev, hogy a Szovjetunió, Magyarország és a többi szocialista országok munkásai, a tőkés országok munkásmozgalma, szintenapon ta bizonyitja magas foku internacionalista öntudatát, bajtársiasságát, az igaz ügyért harcoló népekkel való szolidaritását. Egyik nagyszerü példája ennek a hős Vietnám támogatása. Valójában éppen a munkásmozgalom internacionalizmusához kötődnek döntő mértékben az emberiségnek a békéhez, a szabadság, a jóakarat ésigazság eszméinek diadalához füzött reményei.
Leonyid Brezsnyev beszédét igy fejezte be:

- Engedjék meg kedves elvtársak, hogy átadjam a szovjet dolgozók szivélyes, testvéri üdvözletét a magyar munkásosztálynak, minden magyar dolgozónak! Szivből köszöntöm a csepelieket a megérdemelt kitüntetés alkalmából!

- A magas kitüntetés átvétele után Ernszt Antal , a Csepeli Pártbizottság első titkára a következő szavakkal mondott köszöntet munkás társai nevében:

- Tisztelt Brezsnyev elvtárs! Tisztelt Kádár elvtárs! Tisztelt Szovjet vendégek! Kedves elvtársak! A mai nap kiemelkedő eseményeként ragyogó ünnepként válik maradandóvá a Csepel Vas- és Fémművek történetében, munkáskollektivánk, szocialista brigádjaink életében. Vállalatunk több,mint harminc ezer dolgozóját, kommunistáinak,KISZ-fiataljainak , a nyugdijas munkás veteránjainak nevében ezuton szeretnénk tolmácsolni köszönetünket Leonyid Iljics Brezsnyev elvtársnak,a szovjet testvérpárt főtitkárának, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnökének, és az itt jelenlévő kedves szovjet elvtársak személyén is, a Szovjetunió vezetésének, a szovjet embereknek, azért a megtiszteltetésért, hogy a Csepel Vas- és Fémműveket amost átadott Októberi Forradalom Érdemrendben részesitették. A világ első győztes szocialista forradalmának 6o. évfordulóján mi magyar munkások, dolgozók, együtt ünnepeltük a Szovjetunió és a szocialista közösség többi országa dolgozóinak millióival. Együtt, mert 1917. októbere a nemzetközi munkásosztály, a szocializmust épitő népeinek nagy közös ünnepe. Büszkék vagyunk arra, hogy a jelentős évforduló tiszteletére, a szocialista közösség országainak, dolgozóinak , köztük csepelieknek, a magyar és a szovjet dolgozóknak, munkásoknak, parasztoknak, értelmiségieknek részvételével nagyszerü eredményekkel járó nemzetközi szocialista munkaverseny bontakozott ki. Mindez tettekben kapcsolta össze és bizonyitotta a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus együttes , hatalmas erejét. A most átvett magas kitüntetésben mi egész munkásosztályunk, dolgozó népünk elismerését, és nagyrabecsülését látjuk.Számunkra nagy öröm és megtiszteltetés, hogy ismét személyesen üdvözölhetjük Önt, Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs, Csepel tiszteletbeli törzsgárdatagját,és hogy Öntől vehettük át e magas kitüntetést! Emlékül a mai ünnep eseményére, a felejthetetlen találkozásunkra, kérem fogadja el tőlünk nagyrabecsülésünk jelképeként a Martinász-t ábrázoló szobrot! Hadd adjam át egy emlékmü kicsinyitett mását is, ami azt a csepeli szikratáviró állomást jelképezi, melynek segitségével 1919-ben közvetlen kapcsolatot tartottak fenn Lenin elvtárssal a Magyar Tanácsköztársaság vezetői.!

- Somogyi József Kossuth-dijas szobrászmüvész Martinász-t

ábrázoló szobrát minden bizonnyal sokan ismerikhallgatóink közül is. Gyönyörü alkotás! A Parlament delegációs termében egyébként a magyar és a szovjet politikusok mellett ott voltak a csepeli munkások és a budapesti szocialista brigádok képviselői is. Az ünnepi eseményen rövid beszédet mondott Gáspár Sándor, a Párt Politikai Bizottságának tagja, a SZOT főtitkára is.

1021

1979. május 31. Kossuth 18.3o M.

Esti Magazin.

- A hazánkban tartózkodó szovjet Párt- és Kormányküldöttség mai programja délelőtt a Parlamentben kezdődött. Ennek részleteiről hallgassák meg tudósítónkat Bereczki Gyulát.

- Az Októberi Érdemrendet nyújtotta át ma délelőtt a Parlament delegációs termében Csepel munkáskollektivájának Leonyid Brezsnyev. Pontosan lo órakor érkezett az Országházba a szovjet

Párt- és Kormányküldöttség vezetője. Kádár János fogadta a vendégeket, majd a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának főtitkára a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke lépett a mikrofonhoz.

- Kedves Elvtársak! Kellemes kötelességet teljesitek ma, átadom Vörös Csepel dicső munkáskollektivájának az Októberi Forradalom érdemrendet,- kezdte beszédét a Parlament delegációs termében Leonyid Brezsnyev. Kötelességem kétszer is kellemes,- mondta, mivel magamat is csepelinek tartom. Jól emlékszem arra a találkozásra a gyár dolgozóival, amikor a törzsgárdatag megtisztelő cimet adományozták nekem. Vörös Csepelnek olyan önéletrajza van, amelyre méltán lehet büszke minden munkás, technikus, mérnök, mindenki, aki a csepeli üzemekben dolgozik. Most két olyan eseményről szeretnék szólni,- fordult hallgatói felé a Szovjetunió Kommunista Pártja Közp. Biz.-nak főtitkára, amellyel Vörös Csepel nemzetközi hire sok tekintetben sok vonatkozásban összefügg. Mindenekelőtt a csepeliek aktiv részvételéről, a Magyar Tanácsköztársaság megteremtésében. Bár abban az időben Magyarországon a néphatalom nem maradhatott fenn, a Tanácsköztársaság nagy, lelkesitő segitség volt Szovjet-Oroszországnak.
A második a maga nemében szintén nagy jelentőségü esemény, 1977 januárjában történt. Vörös Csepelről hangzott el akkor a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 6o. évfordulója tiszteletére inditott munkaversenyre szóló felhivás.
A továbbiakban arról beszélt Leonyid Brezsnyev, hogy a Szovjetunió, Magyarország és a többi szocialista ország munkásai a tőkés országok munkásmozgalma szinte naponta bizonyitja magas fokú internacionalista öntudatát, bajtársiasságát az igaz ügyért harcoló népekkel való szolidaritását. Egyik nagyszerü példája ennek a hős Vietnam támogatása. Valójában éppen az munkásmozgalom internacionalizmusához kötődnek döntő mértékben, az emberiségnek a békéhez, a szabadság, a jóakarat és igazság eszméinek diadalához füzött reményei.
Leonyid Brezsnyev beszédét igy fejezte be:

- Engedjék meg kedves elvtársak, hogy átadjam a szovjet dolgozók szivélyes, testvéri üdvözletét a magyar munkásosztálynak, minden magyar dolgozónak. Szivből köszöntöm a csepelieket a megérdemelt kitüntetés alkalmából.

- A magas kitüntetés átvétele után Ernst Antal a csepeli Pártbizottság első titkára a következő szavakkal mondott köszönetet munkástársai nevében:

- Tisztelt Brezsnyev et. tisztelt Kádár et. tisztelt szovjet vendégek! kedves elvtársak! A mai nap kiemelkedő eseményeként ragyogó ünnepként válik maradandóvá a Csepel Vas- és Fémművek történetében munkáskollektivánk, szocialista brigádjaink életében. Vállalatunk több mint 3o ezer dolgozójának, kommunistájának, KISZ fiataljainak, a nyugdijas munkás-veteránjainak nevében ezúton szeretném tolmácsolni köszönetünket Leonyid Iljics Brezsnyev et.-nak a szovjet testvérpárt főtitkárának, a Szovjetunió Legfelső Tanácsának Elnökségének elnökének és az itt jelenlévő kedves szovjet elvtársaink személyén keresztül a Szovjetunió vezetésének, a szovjet embereknek azért a

megtiszteltetésért, hogy a Csepel Vas- és Fémműveknek a most átadott Októberi Forradalom érdemrendet ben részesitették. A világ első győztes szocialista forradalmának 6o. évfordulóját mi magyar munkások, dolgozók együtt ünnepeltük a Szovjetunió és a szocialista közösség többi országa dolgozóinak millióival. Együtt, mert 1917 októbere a nemzetközi munkásosztály, a szocializmust épitő népeink nagy közös ünnepe. Büszkék vagyunk arra, hogy a jelentős évforduló tiszteletére a szocialista közösség országai dolgozóinak, köztük a csepelieknek a magyar és a szovjet dolgozóknak, munkásoknak, parasztoknak, értelmiségieknek részvételével nagyszerü eredményekkel járó nemzetközi szocialista munkaverseny bontakozott ki. Mindez tettekben kapcsolta össze és bizonyitotta a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus együttes hatalmas erejét. A most átvett magas kitüntetésben mi, egész munkásosztályunk dolgozó népünk munkájának elismerését és nagyrabecsülését látjuk. Számunkra nagy öröm és megtiszteltetés hogy ismét személyesen üdvözölhetjük Önt Brezsnyev et. Csepel t.b. törzsgárdatagját és hogy Öntől vehettük át e magas kitüntetést. Emlékül a mai ünnap eseményére, a felejthetetlen találkozásunkra kérem fogadja el tőlünk nagyrabecsülésünk jelképeként a martinászt ábrázoló szobrot. Had adjam át egy emlékmü kicsinyitett mását is, ami azt a csepeli szikratáviró állomást jelképezi, melynek segitségével 1919-ben közvetlen kapcsolatot tartottak fenn Lenin et.-al a Magyar Tanácsköztársaság vezetői.

- Somogyi József Kossut-dijas szobrászmüvész martinászt ábrázoló szobrát minden bizonnyal sokan ismerik hallgatóink közül is, gyönyörü alkotás. A Parlament delegációs termében egyébként a magyar és a szovjet politikusok mellett ott voltak a csepeli munkások és a budapesti szocialista brigádok képviselői is. Az ünnepi eseményen rövid beszédet mondott Gáspár Sándor, a Párt Pol.Bis.-nak tagja, a SZOT főtitkára is.

Somogyi József szobrászművész

1021

1979.V.10. 18,33 N.

Hétvégi panoráma

- Müsorunknak ma is vendége szeretettel köszöntöm a studióban Somogyi József szobrászmüvészt. Kiről beszélhetük most, vagy valamilyen különlegességet hozott-e a mai müsornak?

- Én úgy érzem, hogy egy picit érdekességet hoztam, talán nem is különlegességet, de mindenféleképpen olyan valamit, amiről úgy érzem a nagy nyilvánosság előtt is szót kell ejteni. A müvészek jelentőségén és szerepén tul majd kitérek egy másik kis nem is apróságra, apróságnak tünik, de számomra egy nagyon érdekes és lényeges dolog. Két müvészt szeretnék ajánlani Szabó Bélát, akinek Tengelicen Tolna megyében, egy kis kulturházban nyilott meg kiállitása,

- igazán ritkaság.

- Szabó Béláról annyit, hogy talán a szónak nem valamiféle koptatott értelmében egy természetelvü müvész, de egy nagyon kvalitásos, nagyon jó müvész és meggyőződésem, hogy abban a közösségben, ahol most ő megjelenik, nagyon hatásosan és nagyon értelmesen tud képi élményeket szerezni azoknak az egyszerü falusi parasztembereknek, akiknek eddig talán csak egy nyomat vagy egy nem tudom én rossz giccs jelentette ezt a három kis betüt, hogy kép. Tehát ilyen értelemben úgy érzem, hogy küldetése is van a kiállitásnak.

- Hadd dicsérjük meg ismeretlenül is azt, akinek a fejéből kipattant és a megvalósitásig el is jutott, azért beszélünk ilyen talányosan róla.

- Én ezt, ezt egy nagyon lényeges dolognak tartom és rögtön hadd emlitsem meg a másikat, akikről a müvészekről nem szeretnék most már különösebben szót ejteni, mert országosan ismert müvészek a Garcs Gábor és a Konyorcsik János garfikus és Konyorcsik János szobrászról van szó, akiknek viszont nem derogált, ha szabad ezt a nagyon szép magyar szót használni, idézőjelbe tettem persze a magyart, - Kölesden, szintén Tolna megyében egy másik kis községben csinál nak kiállitást. És én azt hiszem, hogy erről kellene egy pár mondatot, amennyi hát ebben a müsorban rendelkezésünkre áll, hogy nagyon-nagy dolognak tartom, hogy ilyen kis, végeredményben kisközségek vagy községekben van egy olyan kulturális igény, hogy egyáltalán képzőmüvészeti kiállitást akarnak lenni, igényesek abban, hogy nem esetleg helyi, nem mükedvelő, mert a mükedvelő és a dilettáns között nagyon élesen szeretnék különbséget tenni és mindig is különbséget szoktam tenni, mert a mükedvelő az lehet esetleg autodidakta módon egy jól képzett valaki is, de a dilettantizmus az rettentő veszélyes és különösen egy ilyen közösségben tud hallatlan káros lenni, ha azt hiszik az emberek, hogy képet látnak, holott giccset látnak, holott megrontjuk őket és nem - nagyképü a szó - nem neveljük. De talán nem is nevelésről van szó, hanem hogy egy gondolatot sikra vetitve szinekkel, formákkal, ha még tovább akarom feszegetni ezt a dolgot, pozitiv negativ dolgokkal, világossággal és sötétség-

gel kapnak olyan képi gondolatot, amelyik bennük, akár a maguk egyszerü gondolatvilágában, akár az összetettebb gondolatvilágában, bár én nem hiszem, hogy van egyszerü gondolatvilág, mert meggyőződésem, hogy az ember hallatlanul gazdagon születik és csak rajtunk, másokon mulik, hogy ezt a gazdag belső világot talán egyszerü módon eggedjük felszabadulni vagy engedjük élővő válni, tehát bontsunk le kőfalakat, bontsunk le gátlásokat és én azt hiszem, hogy ennek a képkiállitásnak az a nagy jelentősége, hogy ezek az emberek talán tudnak örülni egy képnek, talán gátlásaik bizonyos értelemben felszabadulnak, rájönnek, hogy nem tudósnak kell lenni egy kép szemlélőjének, csak kép szeretőjének.

- Vagy érzőjének.

- Érzőjének. Nagyon lényeges szót mondtál, mert az érzés, az legalább olyan fontos, mint a szeretet, szeretének és érzésének.

- Ritkán szokott ebben a müsorban azt hiszem elhangzana ez a szó, hogy misszió. Ugy hiszem, hogy ez alkalommal először elmondhatjuk, hogy ez alkalommal erről van szó.

- Én örömmel mondom ki ezt a szót, hogy misszió, bár mondjuk azzal nem értek veled egyet, hogy itt talán ebben a müsorban kevésszer hangzik el, mert idegenkedünk talán a közhelyektől. Na most én attól félek, hogy a missziót sokszor már közhely szerüen is használjuk, de itt azt hiszem ennek jogossága van.

- Nem tudom, hogy nem tiszteletlenség-e arról beszélni, nagyon jól tudom én azt, hogy Somogyi József szobrászmüvész nem szokott magáról beszélni vagy legalábbis nagyon ritkán, különösen ha saját kiállitásáról van szó. Tiszteletlenség volna-e most az Ön jelenlétében felhivni a figyelmet arra, hogy Somogyi József müvei is láthatók most Balassagyarmaton vagy tekintsünk el ettől?

- Te én azt hiszem tekintsünk el ettől, mert semmi uj nincs ezen a kiálltáson, ez ugyanaz a kiállitás, ami a Mücsarnokban szerepelt. Egy pár helyen kérték, hogy ezt az anyagot ott is mutassuk be. Ugy, hogy egyrészt magamtól, hát nagyon furcsa volna beszélni, feszélyezne is, de annál is inkább nem szabadna ezt megtenni, mert nem tudok semmi olyan ujról beszélni, ami azóta született volna. Ami azóta született, azt nem küldtem le Balassagyarmatra, mert itt akarom a Mücsarnokban bemutatni.

- Köszönöm szépen.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 MÁR 31

BUDAPESTER RUNDSCHAU

József Somogyi

a

1021

In dieser Nummer bringen wir einen Artikel über eine Ausstellung in der Budapester Kunsthalle, die den Titel „Kunst und Gesellschaft 1945—1980" trägt. Unser Bild: das bahnbrechende Werk des Bildhauers József Somogyi „Der Hüttenwerker" (1953)

Fotos: Katalin Erdei

Zeitschrift
Höchstädte
A-1200 Wie
MORAWA
Wollzeile 1
A-1011 Wie

Schweiz:
AZED AG
Dornacher
CH-4000 Ba
PINKUS E
Froschaug
CH-8001 Zü

Dänemark:
MUNKSGAARD LTD.
Norregade 6
DK-1165 Kopenhagen K.

Finnland:
RAUTATIEKIRJAKAUPPA OY
Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Schweden:
ET WIRKSELL ALMQUIST
Subcription Agency
26 Gamla Brogatan
S-101 20 Stockholm 1
WENNERGREN-WILLIAMS AB
Nordenflychtsvägen 70
S-104 25 Stockholm 20

Wenn nicht extra vermerkt, stammen die Bilder von der Ungarischen Nachrichtenagentur MTI.

HU ISSN 0007-2893

Imre Varga: Der Komponist Béla Bartók (1975—80)
„Kunst und Gesellschaft 1945—1980"

1978. XII. 1. Kossuth 17,36 Kel

Láttuk, hallottuk...

1021

- A Mücsarnok kiállitásán Somogyi József szobrászmüvész alkotásai közül nekem egy kis plakett tünt fel, amin mindössze egy ilyen ókori oszlop látható, mellette pedig egy szép népi mintázatu szuszék. Ennek a plakettnek a cime Őrzés, és azt hiszem nagyon is direktben fogalmazza meg Somogyinak az indittatását. Azt, hogy egyfelől a klasszikus müvészet, másfelől pedig a népi hagyományok azok, amelyek éltetik az ő müvészetét.

- Ez igy igaz, és elég ritka dolog, hogy ennyire egyértelmüen és kézzelfoghatóan lehessen látni egy müvészeti alkotáson a müvész, mondjuk azt, hogy hitvallását.
Somogyinál visszakövethető egészen az ókori görög, sőt az archaikus görög szobrászatig az ő indittatása egyfelől, másfelől pedig a magyar népi müvészetig. Ha csak azt mondanám, hogy ezen a kiállitáson látható nőalakjai közül szinte mindegyiken, ha profilból nézzük, feltünik az archaikus görög szobrászatnak az a jellegzetes profil vonala, ami nem azt jelenti, hogy Somogyi archaikus görög szobrokat akart ujjámuntázni, hanem hogy valami olyan örökérvényüt akart a szobrainak adni, ami a görög archaikumtól máig él.

- Sőt nekem egy kicsit, továbbvive a szemem a figurákon, egy másik testrész tünt fel, nevezetesen a csipőjük. Keskeny dereku, rendkivül széles csipőjü nőket ábrázol, mintha ilyen török bugyogóban lennének, pedig nincs rajtuk semmi, ez engem már egy kicsit az ókornál is régebbre, tehát az őskorba emlékeztet.

Tehát valahol az emberiség bölcsőjéhez kapcsolódik és abból meritkezik.

- A dolog annál is érdekesebb, mert Somogyi József köztudottan társadalmi érdeklődésü müvész, ha csak azt emlitem, hogy a Hódmezővásárhelyen felállitott Szántó Kovács szobra milyen nagy vitákat, ellenkezéseket is kavart, ez azt jelenti, hogy társadalmi érdeklődésü müvésznek is feltétlenül kell, hogy legyen valamiféle vonzódása a régi korok müvészete iránt.

- Somogyi Józsefnek egyébként közös kiállitását láthatjuk a Mücsarnokban Reich Károllyal.
A korukon kivül és a kiállitáson kivül mi a közös a két müvészben?

- Látszatra nincsen sok közös bennük, hiszen az előbb emlitettem Somogyi társadalmi ihletésü müvész, Reich Károly visszahuzódóbb, liraibb müvész, az ő kötődése azonban jóval egyértelmübb az archaikumhoz, a görögséghez. Ha csak arra gondolok, hogy azok a rajzai, grafikái, amelyek láthatók, azoknak a nagy része olyan egyértelmüen sugározza a régi görögségnek a légkörét. De érdekes dolog, hogy emellett annyira modern müvész is, ha most csak a Nagy László halála alkalmából készitett grafikájára gondolok, tehát nála talán még világosabban, még egyértelmübben kapcsolódik a régi és a mai. Szóval ha ezt a közöset tekintjük, akkor érthető, hogy miért kerültek ők egymás mellé.

- A szó szoros értelmében egymás mellé kerültek, sőt egymás közé kerültek, mert nem külön választott kiállitás, nem külön láthatók a szobrok és rajzok, hanem mindezek mintegy egybekomponálva.

- Én nagyon szerencsés választásának tartom ezt a rendezésnek, a kiállitás rendezője egyébként Kratochvill Mimi, aki valóban ugy komponálta egybe a két müvész müveit, hogy azok kiegészitik egymást, nem válnak el, egyik a másik háttere, és nagyon tetszett az az összeállitás, tematikailag a három teremben különválasztotta az egyes müveket.
A belépéskor például a hársfás lány fölé került a Tisztelet a szobrásznak cimü grafikai kompozició sorozat. A középső teremnek négy hangsulyos darabja a két korpusz Somogyitól, és az Apám emléke, valamint a Nagy László halálára rajzolt grafika Reichtól.
A harmadik teremben pedig azok a valóban archaikus görög jellegü darabok kerültek egybe, amelyek összerimelnek egymással.

- A kritikus Kenessey András volt.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József

NÉPSZAVA

szobrászművész

1979 DEC 8

ti műsora annyira érdekelte, hogy nem akarta őket zavarni. Ráér reggel megmondani — gondolta — legalább az apja

vere való, és [illegible] A tetszését megnyert holmik árát följegyezte. Majd otthon, a kis szobájában, pontos

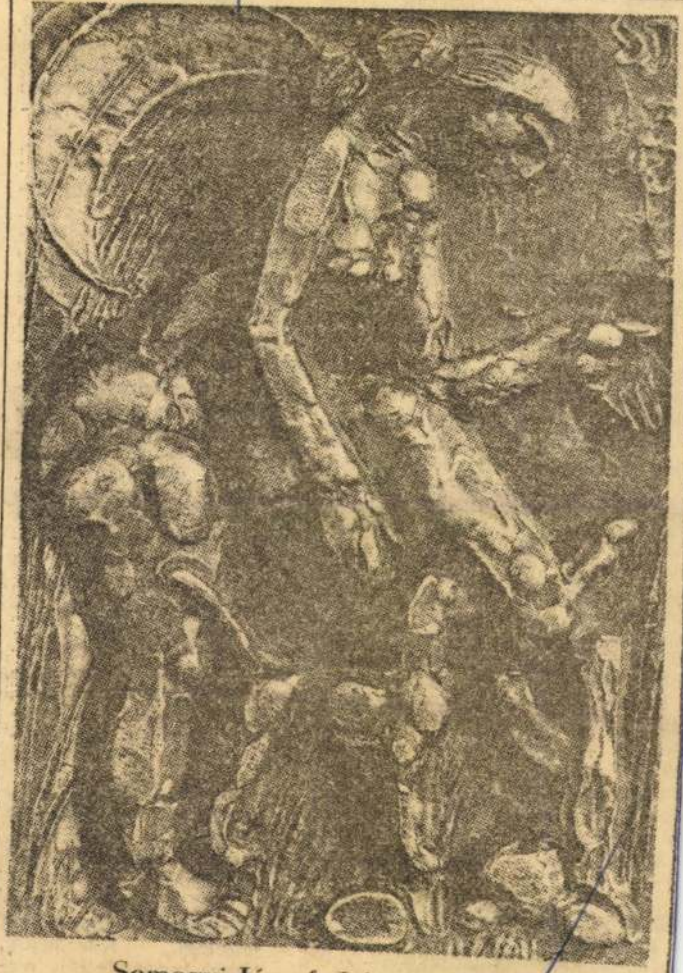

Somogyi József: Lány kutyával

nyultak erre, s
hogy 3 éven b
ló otthon épít
nak. *A csalá
tőknek 140 ez
kamatmentes
adunk, és ingyenes bontási anyagot az egykori majorépületekből, de nagy összeget áldozunk az OTP-kölcsönnel épülő munkáslakásokra is,* hogy mielőbb felszámoljunk vagy korszerűsítsünk minden egykori cselédlakást. Több éves munkánk eredményét mutatja az az örvendetes tény, hogy *a bábolnai kombinát területén mennyiségi lakásgond lényegében már nincs.*

SCHNEIDER ISTVÁN: Mezőfalván a jövő év végéig 481 régi cselédlakást számolunk fel. Az anyagiak nem kevés gondot jelentő előteremtésén kívül a szakszervezet alapos politikai előkészítő munkájára is szükség volt, hogy a tervet megvalósíthassuk, mert a sok évtizeden át megszokott környékhez ragaszkodó idős emberek egyike-másika például azt mondta: ha a dózer nekimegy az öreg épületnek, akkor jobb, ha vele együtt őket is eldózerozzák, mert egy tapodtat sem mozdulnak sehová.

ALBERT GYÖRGY: Baja környékén nincsenek cselédlakások. Mi tanyarendszert — mintegy 400 tanyát — vettünk át. Ezeket az elszállítjuk munkába az embereinket. Harminc autóbuszunknak ez a dolga.

SCHNEIDER ISTVÁN: A mezőfalvai kombinátnak 13 autóbusza van, *de egyáltalán nem tartom örvendetesnek, hogy csak a mi dolgozóinkat szállítjuk velük. Nagyúri pazarlás ez,* hiszen ugyanazokon a vonalakon más üzemek, sőt a Volán autóbuszai is közlekednek, de a szűk vállalati érdekek mindig keresztezik a menetrendek ésszerű összehangolását. *Az ilyen cégbuszok még akkor is otthagyják a megállókban a más vállalatokhoz tartozókat, ha üresen mennek tovább.* Józan ésszel ezt nem lehet sokáig fenntartani. *A központi irányítószervek határozott intézkedései szükségesek ahhoz, hogy e téren is takarékosan bánjunk javainkkal.*

NÉPSZAVA: Azzal a korszerű szemlélettel keresve a megoldást, amely a mezőgazdasági kombinátok és az ott működő szakszervezetek egész tevékenységét jellemzi. Köszönjük, hogy megosztották velünk tapasztalataikat, gondolataikat.

Somogyi József, szobra

Finlandia palotában tartották.

Ausztriában a bécsi Konzerthausban rendeztek ünnepséget, amelyen megjelent az osztrák kulturális élet számos rangos képviselője. *Dr. Randé Jenő* bécsi magyar nagykövet mondott ünnepi beszédet, majd leleplezte Bartók Béla mellszobrát, *Somogyi József* alkotását, amelyet a Magyar Népköztársaság ajándékozott az osztrák fővárosnak.

– Külföldi megemlékezések Bartókról

Népszabadság, Bp. 1981. március 26.

Somogyi József szobra

□ MAGYAR TÁJAK címmel ma délelőtt fél 12-kor megnyílt a negyedik országos tájképbiennálé a Hatvani Galériában. Ünnepi megnyitóbeszédet Somogyi József, a Képzőművészeti Főiskola rektora mondott. A biennálé 1981. január 15-ig tekinthető meg Hatvanban, a Hatvanas utca 2-ben.

→ □ Magyar tájak 2

Esti Hírlap, 1980. nov. 22.

SOMOGYI JÓZSEF

A szobrászképzés új útjai

Beszélgetés Somogyi Józseffel

A magyar oktatás története a hetvenes évekből könyvtárnyi tanulmányt, vitairatot, elfogadott és elvetett javaslatot hagy az utókorra. Ezek a pedagógia minden ágával foglalkoznak az óvodától az egyetemekig. A művészképző akadémiák tájáról azonban kevés reformjavaslat híre érkezett. Bizonyára nem másért, minthogy ezek az intézmények hivatásuknál fogva hagyományőrzők.

Vajon, egyben konzervatívak is? A kérdésre csupán egy helyen, a Képzőművészeti Főiskolán kértünk választ *Somogyi* József szobrászművésztől, az egyetemi rangú főiskola rektorától.

— Mennyire élő ma a szobrászképzés kapcsolata azokkal a feladatokkal, amelyekkel a művészjelöltek pályájukon találkoznak majd? Elsősorban az építészettel való közös munkára gondolunk, mely a mai növendékek számára holnap nem csak művészeti — kenyérkérdés is.

— Húsz-huszonöt éve a főiskolán érthetetlen módon megszűnt az építészet történetének és tudománykörének oktatása. Két éve a helyzet megváltozott. *Kleineisal* János személyében az építészet oktatásának hivatott tanára van. Hosszú időt töltött Svájcban és Svédországban, ahol jeles tudományos és tervező tevékenységet folytatott. Többek közt neki köszönhető, hogy nagyon tudatossá vált nálunk a két terület együttes szemlélete. Nemcsak elméletben! A főiskola több kisvárossal kötött szerződést. Ha valamelyikben a hallgatók felkészültségét meg nem haladó feladat van, azt növendék is vállalhatja. Fontos ez, és nemcsak az esetleges pályadíj miatt. A művészpályára készülő fiatal átéli a közös mű születésének folyamatát. Mert feladat az is, hogy valaki készítsen például egy dombormüvet — úgy általában —, de ha az egy ház homlokzatára kerül, a munka többé nem fikció. Másféle rend, más kötöttségek érvényesek így. A falon kiderül, hogy a plasztikából óriási bélyeg lesz-e vagy az épület szerves része. Így megtanulnak a hallgatók építészeti térben komponálni. Szobrász számára ez a legnehezebb, az arányok, a méretek megtalálása. Van fővárosi feladatunk is. A fővárosi tanács megbízta a főiskolát, hogy a Gazdag-réten épülő lakótelep berendezésénél az építészek segítségére legyen. Tanácsadói szerepkör a mienk, a munkában már a tervezés idején részt vehetünk. A feladat közös, amelyben a tanár és tanítvány viszonya feloldódik.

— Azt hallottuk, a mai gyakorlat távolabbi célokhoz kapcsolódik.

— Feltétlenül. Ma a képzés, ha a hallgató is úgy kívánja, négy év alatt befejeződik. A végzős tanári diplomát kap. Ha továbbtanulna, pályázhat a művészképzőre. Évente döntjük el, ki az, aki még három évig folytathatja stúdiumait. Ennek az időnek azonban csak egy rövid bejegyzés a nyoma az indexben. Szeretnénk rangosabbá tenni a különböző fokozatokat. Ennek természetesen nem az a módja, hogy a jövőben végző festőktől, szobrászoktól, grafikusoktól elvesszük a tanári diplomát. A művészképzőn általános vizuális oktatógárda felnevelését tartanánk szerencsésnek. Ha ennek a képzettségnek sikerülne helyet találni az oktatásban, vagy a közművelődésben, a végzők diplomamunkái többé nem lennének fiktívek. Meghatározott feladatot oldanak meg, így a főiskola még inkább műhellyé válik majd. Szükség volna erre azért is, mert a középiskolai rajztanári diplomát kevesen használják. Ennek számos oka van. Legaggasztóbb a rajzoktatás siralmas volta. A következő óraszám semmire sem elég. Aki mégis a tanári pályát választja hallgatóink közül, annak több iskolában kell tanítania, hogy a kötelező óraszám összejöjjön, vagy taníthat olyat, amihez nem ért. Ennek ellenére nem adjuk fel a tanárképzést, hiszünk abban, hogy a jelenlegi helyzet nem végleges.

A növendékek tehát általában művészek szeretnének lenni, azok is, akik négy, azok is, akik hét évig járnak ide.

— Az utolsó három esztendő tartalmas kitöltése azonban, ha jól értettem, nehéz . . .

— Teszünk róla, hogy tartalmasabb legyen. Néhány éve művésztelepet szerveztem Tihanyban. A helyi állami gazdaságtól sikerült egy nagyobb területet megszerezni, a belső tóhoz közel, melyen értékes barokk gazdasági épületek vannak — jó állapotban! A minisztériumtól kaptunk pénzt a telep kiépítésére. Tavaly pályázatot hirdettünk egy tizenöt kis házból álló tábor tervezésére. Jó tervek születtek; hamarosan megkezdődik az építkezés. Tihanyban, néhány év múlva olyan képzőművészeti műhely lesz, ahol az utolsóévesek idejük javát eltölthetik és zavartalanul dolgozhatnak. Munkájukból — idővel — értékes gyűjtemény állhat össze. Célunk, hogy a tábor lakói ne elszigetelten dolgozzanak. Szeretnénk, ha Tihanynak jó nemzetközi és hazai kapcsolatai lennének. Ez utóbbi némi magyarázatot kíván. Tavaly meghívtuk a filmművészeti főiskolásokat, az idén feltehetőleg a balett-intézet növendékei látogatnak hozzánk. Szeretnénk, ha évenként más-más szakma fiataljai jönnének Tihanyba. A meghívásért cserébe kissé megismertetnék a szobrászokat az előttük ismeretlen művészeti területekkel. Fontos, hogy a holnapi alkotók személyes kapcsolatot teremtsenek egymással.

Szükség lesz természetesen egy olyan ösztöndíj-rendszerre, amely érdekeltté teszi a hallgatókat a tihanyi munkában való részvételben. Ne felejtsük el, hogy felnőtt emberekről van szó, és méltatlan lenne, ha a továbbtanulók lényegesen rosszabb körülmények között kerülnének a pályára, mint a többiek.

— Az akadémia tehát képes a megújulásra?

— Igen, bár az akadémia szónak olykor rossz hangzása van. Nem hiszem, hogy ilyen értelemben akadémikusok volnánk. Ám nem szeretnénk lemondani arról, hogy a főiskola — iskola. Vállaljuk ezt akkor is, ha valaki elítél érte. Kényszerít erre az a képzőművészet-kritikai divat is, amely glorifikálja a képzetlenséget. „Nem kell tanulni a mi mesterségünket", mondják sokan, „mert megtanulni úgysem lehet". A művész természetesen támaszkodik az ösztönösség erejére. Nem is hiba, ha segítségével jó munka teremtődik. Ám van olyan része a szakmának, amely tanítható. Ezt el kell sajátítani, hogy később valaki olyat hozzon létre, ami nem megtanulható. Kicsit patetikusan: a törvényt meg kell tanulni, hogy idővel újakat fogalmazzunk meg.

M. L.

könyvjelző

FÓKUSZ

Különleges könyvre van szüksége?
Ne járja feleslegesen a várost!
Hívja április 1-től reggel 9—16 óráig
a FÓKUSZ HÁLÓZAT
KÖNYVJELZŐ SZOLGÁLATÁT
a 173-007-es telefonszámot
A vevőszolgálat munkatársa megmondja önnek
HOL? MIKOR? MILYEN?
könyvek kaphatók
Kívánságára előjegyzést is felvesz
az Állami Könyvterjesztő Vállalat
FÓKUSZ
KÖNYVJELZŐ
SZOLGÁLATA

A SZÍNHÁZAK HETI MŰSORA

Erkel Színház: V. Jövő V: Bánk bán (V: Ifj. bérl. IV. sor. 4. ea.: de. 11. Jövő V: 12. bérl. 6. ea., 7) — V. P. Szo: Három Bartók-mű (Szo: Báthy Anna bérl. 3. ea. 7) — H: Magyar Állami Hangversenyzenekar (Tavaszi bérl. A I 3. és A II 2. fél 8) — K: Háry János (Főisk. bérl. X. sor. 5. ea., 7) — Sze: Don Pasquale (2. bérl. 6. ea., 7) — Cs: Aida (3. bérl. 6. ea., 7) — Jövő V: A varázsfuvola (Oláh Gusztáv bérl. 3. ea., dec. 11).

Nemzeti Színház: V: Csongor és Tünde (de. fél 11). Jövedelmező állás (7) — H: Tarelkin halála (Ifj. bérl. I. sor. 3. ea., 7) — K: Az úrhatnám polgár (7) — Sze, Cs, P, Jövő V: A szuzai menyegző (7) — Szo, Jövő V: Bánk bán (7, ill. de. fél 11) — Jövő V: Budapest — Orfeum (du. fél 3) — **Fővárosi Művelődési Házban:** V, P, Jövő V: Két úr szolgája (7) — Szo: Budapest — Orfeum (7) — **Játékszínben:** H, Sze: Komédiások (7) — K: Emigránsok (7).

Népszínház—Városszínház: V, K: A vihar (7) — H, P: Margarida asszony (7) — Sze, Szo, Jövő V: Én, Claudius (7) — Cs: A lovakat lelövik, ugye? (7).

Népszínház—Józsefvárosi Színház: V, Jövő V: Felicián és a kalózok (du. 3. ill. de. 11) — V, Jövő V: Piszkos Fred, a kapitány (7, ill. du. 3) — H: Sárga liliom (7) — K: Bűntény a Kecskeszigeten (7) — Cs: Veszélyes forduló (7) — P, Szo: Bolond vasárnap (7).

Madách Színház: V: Kettős helyszín (fél 8) — K, P: Az ember tragédiája (7) Sze, Szo: Patika (7) — Cs: Sok hűhó semmiért (7) — Szo: Mégis, kinek az élete? (du. fél 3) — Jövő V: Régimódi történet (du. fél 3). A meráni fiú (7).

Budapesti Gyermekszínház: V, H, Cs: Jövőre veled . . . (7) — P, Szo: A baleset (7) — **Egyetemi Színpadon:** V, Cs: Egy perc (7) — K, Sze, Jövő V: Az öltöztető (7).

Reflektor Színpad: V, Jövő V: A szelíd teremtés (8. ill. du. 5) — Jövő V: Változatok egy témára (8)

Vígszínház: V: Pop-fesztivál (du. fél 3). Homburg hercege (fél 8) — H: Házmestersirató (7) — K, Sze: A sanda bohóc (Sze: Somogyváry Rudolf b. 2. ea., 7) — Cs, P: Ofelsége komédiása (7) — Szo: A 88. utca foglya (7) — Jövő V: A 22-es csapdája (du. fél 3). Harminc éves vagyok (fél 8).

Pesti Színház: V: Equus (du. fél 3), — V, Jövő V: Deficit (fél 8) — H: Pisti a vérzivatarban (7) — K, Jövő V: Orfeusz alászáll (7, ill. du. fél 3) — Sze: Váltóőrök (7) — Cs, P: Isten bokrétája (7) — P: Rimbaud (éjjel fél 11) — Szo: Protestánsok (XIV. b. 2. ea., 7).

József Attila Színház: V, H, P, Jövő V: LSD (V: R. bérlet 4., H: A. bérl. 4., P: E. bérl. 3., 7. Jövő V: O. bérl. 3., du. fél 3) — K, Szo: Pajzán históriák (7, ill. du. fél 3) — Sze, Jövő V: Hálószoba komédia (7) — Cs: Szemenszedett igazság (7) — Szo: Érdemei elismerése mellett (7).

Thália Színház: V: A hétfejű tündér (de. 11) — V, K, Sze, Jövő V: Velúrzakó (7. Jövő V: du. fél 3 is.) — H: A Mester és Margarita (7) — Cs: Házszentelő (7) — P: Csak semmi szenzáció (7) — Szo: Egy ember élete (7).

Mikroszkóp Színpad: V, K, Sze, P, Szo, Jövő V: Hogyan? Tovább! (fél 9) — K, Sze: Zúrhajó (de. 10).

Fővárosi Operettszínház: V: Csókolj meg, Katám (du. fél 3). Gálaest (7) — K, Szo, Jövő V: János vitéz (7, Szo, Jövő V: du. fél 3) — Sze: Csárdáskirálynő (7) — Cs: Jövő V: Chicago (7) — P: Violetta (7) — Szo: Figaro lakodalma (7) — **Zsebszínház:** Sze: A nagy nő. Interjú (fél 8).

Radnóti Miklós Színpad: V, H, Jövő V: Szerelmeskedések (7. Jövő V: du. 3) — K, Sze, Cs, P: Himnusz — Ünnepi ügyelet (7) — Szo: Parlament gebinben (du. 3 és este fél 8) — Jövő V: Egyperces novellák (7).

Vidám Színpad: V, P: Maszlag (du. fél 3 ill. este 7) — V, Szo: Két férfi sakkban (7) — H, K, Szo, Jövő V: A családban marad (7. Szo: du. fél 3. Jövő V: fél 3 is) — Sze: Nyitott ablak (7) — Cs: Így élni jó . . . (7).

Kis Színpadon: V, Szo: Játék a csillagokkal (fél 8) — K, Jövő V: Idefigyeljenek emberek! (fél 8. Jövő V: du. 3 és este fél 8) — P: Örök randevú (fél 8).

Budapesti Gyermekszínház: V, Szo, Jövő V: Ciki . . . — Pintyőke (V, Jövő V: de. fél 11. Szo: du. 3) — V, K, Sze: Liliomfi (du. 3) — Cs, P, Jövő V: A csodálatos jávorfák (du. 3) — **Stúdiószínpadon:** Sze: Rómeó és Júlia (7).

Állami Bábszínház a Népköztársaság útján: V. (de. 11 és du. 4), Sze, Cs, P (du. 3), Jövő V (de. 11 és du. 4): A három kismalac — H: Bartók-est (fél 8) — Szo: Oz, a nagy varázsló (de. 11 és du. 4) — **a Jókai téren:** V: Varjúdombi meleghozók (de. fél 10 és fél 12) — K, Sze, Cs, P (de. 10). Szo (de. fél 10 és fél 12): A két kicsi pingvin — Jövő V: A csodálatos kalucsni (de. fél 10 és fél 12) — **Vendégjátékok:** V: Jancsi és Juliska (II. ker. Műv. Közp. de. 10. Csepeli Műv. Otthon: du. 3). Képmesék (Dózsa Gy. Műv. Ház: du. 3) — Jövő V: Foltos és Fülenagy (II. ker. Műv. Közp.: de. 10), (Ifjú Gárda Műv. Ház: du. 3).

Ódry Színpad: V: West Side Story (du. 3) — Cs: Zendülés a Caine hajón (du. 3) — P: Gellért-hegyi álmok (Kamaraterem. du. 3)

Játékszín: V, Cs, P, Szo: Egerek és emberek (V, Szo: du. 3, 7) — Jövő V: Kalmárbéla (du. 3). — Lelekvándorlás (7).

Zeneakadémia: V: Zene és . . . Zeneisk. bérl. II 5. és III 5 (de. fél 11 és du. 3). Rados Ferenc (Zongorabérlet III 1. fél 8) — H: Postás Szimfonikus Zenekar (Remekművek 8. fél 8) — Sze: Kertész Lajos zongoraestje (Március 15-ről halasztott hangv. fél 8) — Cs: A Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara (Tavaszi bérl. C 1. fél 8) — P: MÁV szimfonikusok (MÁV-bérlet A 7. fél 8) — Jövő V: Emlékhangverseny Bartók Béla szül. 100. évfordulója tiszteletére (du. fél 5). — **Kisterem:** V: Giancarlo Cardini zongoraestje (Új Zenei Stúdió 3. fél 8) — **Pesti Vigadó:** K: Tokody Ilona és Gulyás Dénes dalestje (Vigadó-bérlet 6. fél 8) — Sze: Igor Ojsztrah hegedűestje (Hommage á Bartók 2. fél 8).

Fővárosi Nagycirkusz: Egész héten (kivéve K): Cirkusz a jégen (fél 8. P, Szo, V: du. fél 4 is. Szo, V: de. 10. du. fél 4 és este fél 8).

Rövid tartalom és szereplőlista a Pesti Műsorban.

A párizsi Hachette kiadó gondozásában megjelent Georges Perecnek, a Modern Könyvtárban is kiadott A dolgok írójának drámakötete. A kritikusok szerint a szerző két új színműve szinte matematikai és retorikai erényekkel dicsekedhet.

#

A magány esszéje címmel publikálta az elmúlt tíz esztendőben írt prózaverseit és szabadverseit Antoine Vitez, a neves, francia színházi rendező és színiakadémiai tanár. A kötet a párizsi Hachette kiadó gondozásában jelent meg.

...t

...egerősítésére. De ebben a ...ellemben változik külpiaci ...unkánk is: eddig a határo...on túl is automatikusan a ...agy cégeket kerestük, ezután ...aposan ki kell szélesítenünk ...artnerkapcsolatainkat. Ehhez, ...étségkívül *sok jó szakem...erre* van szükségünk s egy ...orábbi hibás magyar szemlé...et megváltoztatására: üzlet ...emcsak vezérigazgató és ve...érigazgató vagy nagyfőnök és ...agyfőnök közötti tárgyalás ...eredményeként jöhet létre, azt ...ezdeményezheti és lebonyo...ithatja bármely arra hivatott, ...beosztott is".

Hírünk a világban

„Hosszú lejáratú ipari, gazdasági és műszaki együttműködési megállapodás Magyarország és a Nyugat között; eddigi problémák és jövőbeni kilátások" címmel hirdették meg a háromnapos tanácskozás utolsó előadását. Dr. *Oblath* György, az Intercooperation vezérigazgatója beszámolójával nagy sikert aratott, annak ellenére, hogy partnereinkkel kapcsolatosan kemény kritikát is kimondott. ‚A nyugati országokból — a kooperáció többféle értelmezése miatt — a magyar partnerkeresési javaslatokra meglehetősen sok válasz érkezik, ezek többsége azonban nem megy túl a nyugati exportszállítási érdeklődésen. Ez azonban azt is bizonyítja, hogy magyar részről is igen sok a tennivaló, hogy a kooperációról való felfogásunk közismertté, egyben népszerűvé is váljon. A Kelet—Nyugat közötti gazdasági együttműködés új formáinak megvannak még a maga gyermekbetegségei. Az ok, egyrészt, hogy partnereink nem mindig pontosan és határidőre szállítanak, s nem a legtökéletesebb a technológia, amelyet ígér. Amiben viszont mi vagyunk ludasok: miután az új technológia bevezetése mindenütt gondot okoz — átcsoportosítással, létszámmozgatással és egyéb következményekkel jár — sokakban idegenkedést vált ki... *nehezen viselik, ha bármi is megzavarja a megszokott állapotokat...*"

Mi, magyarok — partnerként és leendő partnerként való megítélésünkben — nem állunk rosszul. A *Business International* nemrég kiadott elemzése szerint: „...a magyar vállalatok a tervezett importot általában nem kötik kapcsoláshoz, mert rendelkezésre áll a szükséges deviza. Az országnak jó minőségű termékei vannak, majdnem minden gyártmányát be lehet venni a csereüzletekbe és az árak megközelítik a világpiaci szintet..." Tulajdonképpen ehhez a véleményhez csatlakozott S. *Copelman* (Franciaország), aki összefoglalva a kooperáció új lehetőségeiről elhangzottakat, így fogalmazott: „Nincs értelme, hogy szavakon, definíciókon lovagoljunk, azon töprengve, mi is az igazi s mi az ‚álkooperáció'. A járható utat azok a nyugati cégek mutatták meg, melyek már létrehozták megfelelő részlegeiket a szocialista országokkal kialakítandó kooperációk érdekében. *Felkészülve, hogy ebben az együttműködésben mindkét félnek tudást kell átadnia, a legjobbat nyújtva s a kínálatból igényesen választva.*"

Puskás L. Tamás

Élet-halál „játék"

Új művek a megsemmisítő táborokról

Alig pár nap különbséggel két alkalomal is belebotlottam a nevébe egy helységnek, amely ma is, több mint egy emberöltő távlatából az infernók infernójának a jelképe. Egy dokumentumfilm és egy játékfilm készült erről a pokolról, amely a nácizmus senkinek és semminek a brutalitásához nem hasonlítható elállatiasodottságával azonosítódik a túlélők, a kortársak és talán — reméljük legalább — az utókor emlékezetében egyaránt.

Egy tévé-film

Egy német filmes forgatta a dokumentumfilmet, s amerikai a másikat. Mindkettőnek az egykori hírhedett nevű Auschwitz a színhelye. Az előbbiben gyér mennyiségű dokumentumot, töredéknyi filmszalagot, elsárgult, megfakult fényképet dolgoztak föl. Zömüket a tettesek készítették, hogy a védtelen emberroncsok fölött gyakorolt felsőbbrendűségükkel elbüszkélkedjenek bajtársi, esetleg baráti körben, néhányat az áldozatok egynémelyike csinált csodával határos módon, java részüket pedig a tábort felszabadító csapatokat kísérő riporterek. Utóbbiak persze már csak a végső megoldás „végeredményével" találkoztak, a kemencékkel, amelyek elszenesedett, de még nem teljesen porrá lett emberi testrészekkel voltak teli, raktárakkal, melyekben sok-sok szerelvény megtöltésére elégséges kitépett aranyfog, leborotvált haj, a deportáltakról leráncigált lábbeli és ruhanemű halmozódott. De sem a szenvedéseknek utána, sem pedig azok közepette lencsevégre kapott barakkok, élő csontvázak, kínzóeszközök, használati tárgyak arról, hogy mi is volt valójában Auschwitz, hogy mivé lettek ott, akik odahurcoltattak, fogalmat nem adnak a mai szemlélőnek, mint ahogy elmondva és képeken látva azokról sem lehet valósághű elképzelést kialakítani, akik a „milliós tételekben" odahurcolt emberi áldozatokkal táplált vágóhidat működtették.

A játékfilmet Arthur *Miller* forgatókönyvéből készítették az amerikai CBS tévétársaság megbízásából. Alapjául egy emlékiratszerű könyv szolgált, melyet a Rödeberg kiadó jelentetett meg *Női zenekar Auschwitzban* címmel. Szerzője saját élményeit írta meg benne, azt tudniillik, hogy deportáltatván Párizsból, ahol énekesnő volt, miként szervezett parancsra női zenekart foglyokból és hogyan harcolt a saját és társai életéért, a muzsikát próbálván mentőövként vagy talán inkább utolsó szalmaszálként felhasználni. A hősnőt Vanessa *Redgrave* alakítja, a *Frankfurter Allgemeine Zeitung* megállapítását idézve: hátborzongató hitelességgel.

A *Játék az időért* alkalmasint azért készült, mert a téma mondhatni „divatba jött", egy hasonló tárgyú film alig pár esztendeje frenetikus hatást gyakorolt túlnan az óceánon, s az amerikaikban időről időre elemi erővel feltámadó érzelmi katarzist millióknak biztosította úgy, hogy kényelmes fotelekben ülvén, sós mogyorót rágcsálván és whiskyt szopogatván borzonghatták végig az európai zsidóság kiirtásáról, a lengyelség megtizedeléséről készült film számlálhatatlanul sok folytatását. A *The New York Times* kritikusa azt írja, hogy Fania *Fenelon* története sokkal jobb, mint amilyen a Holocaust volt, s amaz, ellentétben az utóbbival „soha nem látott magaslatra emelte az amerikai tévéfilmgyártást".

Egy dokumentumfilm

A CBS filmjét a ZDF, egyike a legnagyobb nyugatnémet televíziós társaságoknak mutatta be a napokban. Dieter *Hildebrandt* „Sárga csillag"-át mozik egész sorában kezdték vetíteni NSZK-szerte.

Nem mondhatja senki tehát, hogy Európa-szerte ne néznének szembe a náci múlt elborzasztó korszakaival, ne pillantanának az általa előidézett rémségek kútjának fenekére. Ez a fajta önvizsgálat, megfaggatása a nemzet lelkiismeretének nem most, nem az említett két filmmel vette kezdetét, hanem évtizedekkel ezelőtt és tart azóta is. Ma már nincs ember, sem a német nyelvterületen, de tágítsunk a földrajzi határon és mondjuk ki bátran, hogy egész Európában, aki egyszerűen hátat fordíthatna azoknak az éveknek, amelyek az emberiség történetének legszégyenletesebb esztendei voltak. S tegyük hozzá rögtön, mindig is nehezen volt elhihető, hogy akár a németség, akár a civilizált világ *már akkor* ne tudott, ne tudhatott volna embermilliók szörnyű kínok közepette végrehajtott elemésztéséről, amikor a gyalázat éppen folyamatban volt. Utóbb gyakran pontosan ezzel védekeztek azok, akik magukat vétleneknek vélték és akarták láttatni, hivatkozván sűrűn arra, hogy eltüntetése embereknek, egész fajoknak ugyan a szemük láttára történt, de hogy mi az „Endlösung"-prógram, hogy baromként dolgoztatták, csonttá soványították és végül gázba küldték a deportáltakat, arról — úgymond — végképp fogalmuk sem volt.

Egy monográfia

Ezt a fajta magukmentegetését mindig erős kétkedéssel fogadták a kevés számú túlélők éppúgy, mint a lelkiismeretesebbjei az embereknek a közvetlenül nem érintett országokban. S íme, most kezünkben a bizonyíték. A két, fentebb említett filmmel szinte egy időben vagy mindössze pár héttel-hónappal korábban jelent meg egy könyv Londonban, Walter *Laqueur* tollából. A *The Terrible Secret*, vagyis *A rettenetes titok* címet viselő kötet arról akar szólni, amit az alcíme megfogalmaz, vagyis hogy miként próbálták elhallgatni a tényeket a hitleri „Endlösung" tárgyában. Ámde a *Neue Zürcher Zeitung* elmondása szerint a szerző valójában nem a tények elleplezésére tett kísérletről beszél, hanem arról, hogy ennek *ellenére* menynyi minden kiszivárgott és hogy a történendők *lényege* mennyire hozzáférhető és *tudott* volt már a negyvenes évek legelején is.

Talán majd lesz alkalom a Laqueur által előadott részleteket megismernünk, a forrásokat, amelyeknek jóvoltából a náci gazdaságok tényei összegyűjtettek, meg a csatornákat, amelyeken keresztül napvilágra jutottak. S akkor majd kitetszik, hogy kik vitték az első megbízható híreket, adták az első hiteles beszámolókat a haláltáborról és mikor.

Néhány tanulság

Itt viszont most csak azt emelném ki, hogy — mint Laqueur írja — a politikusok minden égtáj alatt olyanok voltak, mint a bibliai próféták: ami emezekben a legfőbb hajtóerő volt, amazokat tétlenségre ugyanaz kárhoztatta. A próféták nem néztek szembe a valósággal, szívük parancsát követve hirdették, hogy jobb kell és csinálható is jobb a létező világnál. Szemüket megszállottan az égre emelték, míg az államférfiak a XX. századnak 30-as, 40-es éveiben — és vajon csak akkor? — inkább lesütötték, a létező világon tovább rontván, mint sem javítván. Tudták, de nem akarták tudni, láthatták, de nem akarták látni, hogy koncentrációs táborok vannak és hogy a drótsövények mögött kiket tartanak és hogyan gyötrik halálra őket. S a legszörnyűbb az egészben talán éppen ez a magukra kényszerített közöny, a kényelemből vagy „diplomáciából" önként vállalt hallgatás.

Michael *Schwartze* veti föl a Frankfurter Allgemeine Zeitungban, hogy vajon mi a rendeltetésük a Játék az időért típusú filmeknek. S azzal válaszol, hogy megvilágítaniuk azt kell: a társadalom egy része miként maradhatott tétlen, miközben ugyanannak a társadalomnak másik részét elhurcolták és megsemmisítették. S ha egy pillanatra eltekintünk a valóságos tettesektől, a kérdés tovább is folytatható: vajon csak közönyről, csak beletörődésről, csak kényszerű eltűrésről van-e szó, nem *másról*, nem sokkal *rosszabbról*? Hiszen ezrek ültek kormányhivatalokban, akik nyilvántartották az elhurcolandókat, akik előkészítették a rendeleteket, akik tervezték és berendezték a táborokat.

Közelebb jutottunk e rejtélyek nyitjához általában vagy éppen a szóban forgó filmek által — nehéz volna eldönteni. De a bizonyság lett még szilárdabb, hogy a koncentrációs táborok és bennük a tömegirtás nem választható külön attól, hogy velük egyidejűleg autópályák épültek, meg gyárak. Ahol haláltáborok létesülnek és működnek, ott *csak az* számít, más semmi, minden egyéb elveszti érvényét. Elie *Wiesel* szavaival: nem is az ember semmisült meg, hanem *az ember eszméje*, s ennél egyszerűbbet és ennél szörnyűbbet Auschwitzról, az Auschwitzokról nem is mondhatott volna sem ő, sem más.

Zala Tamás

MÁJUSI
KÉPAUKCIÓNKRA

NEVES MAGYAR ÉS KÜLFÖLDI
FESTŐK KÉPEIT
MÁRCIUS 31-IG VESSZÜK ÁT
ÉRTÉKESEBB FESTMÉNYEKRE
ELŐLEGET ADUNK
az alábbi
felvevőhelyeinken:

...l.,
...krt. 5. (Néphadsereg u. oldal)
...: 12—17 óráig, kedden: 11—17 óráig,
...óráig, szombaton: 10—14 óráig

...RUHÁZ VÁLLALAT

BÁV

KERESSÜK A LEGJOBB GÉPJÁRMŰVEZETŐT
AUTÓ-MOTOR
VETÉLKEDŐ

KERESSÜK A LEGJOBB GÉPJÁRMŰVEZETŐT
AUTÓ-MOTOR
VETÉLKEDŐ

500 000 forint nyeremény vár
a közlekedésbiztonsági vetélkedő helyezettjeire

A legjobb gépjárművezető különdíja
október hónapban átvehető
személyautó

A feltételek megtalálhatók az
AUTÓ-MOTOR
március havi lapszámaiban

ÖNNEK IS KEDVEZHET A SZERENCSE.

autó-motor

SOMOGYI JÓZSEF

új írás

IRODALMI
MŰVÉSZETI
ÉS KRITIKAI
FOLYÓIRAT

9

XXI. ÉVFOLYAM
1981. SZEPTEMBER

Szék. Tükör. Csillár.

Ez a tükör és ez a csillár
ez a faliszőnyeg és ez a szék,
ez a szék, ez a faliszőnyeg,
ez a csillár, ez a tükör.
Folytatnám, de nem tudom sorsuk,
azt se hogy melyik bútorgyárban,
azt se hogy melyik üveggyárban,
azt se hogy melyik szőnyeggyárban,
csak azt, hogy köröttem s fölöttem
ebben az idegen szobában.
Szék. Tükör. Csillár. Faliszőnyeg.

1974

Végtelen délelőtt

Elmegy reggel hazulról, kell az a vacak fizetés.
Én már nem írok verset. Olyan hosszú a délelőtt.
Oly végtelen hosszú a délelőtt.
Három éve tart már a délelőtt.
A teremtés óta tart már a sohase múló délelőtt.
Ablaknak háttal fekszem. Nem látom a tájat.
De tudom a novembert. Ragadós, nyálkás hónap.
Délelőtti hónap. Nem szűnő délelőtt.
Átlapoztam az újságot, nem olvasok.
A percet számolnám, nincsenek percek.
Tojásukból ki nem kelnek a percek.
Percek nélküli, végtelen,
percek nélküli délelőtt.
Cigaretta cigaretta után,
a füst hullámán úszó délelőtt.
Parázsholdú délelőtt.
Kiégettem a takarót. Ő hazajön. Észreveszi.

1976

hitvese, anyja, apja, testvérei sorsát éppúgy rettegi és reméli, mint a népekét, mint minden népét a földgolyónyi emberiségvilágnak? A tudatos szembenézés. A pontos vizsgálat. Meg kell vizsgálnunk minden teret és időt, hogy megértsük indulatát és akaratát, irányát, zűrzavarát, bizalmát, vagy tébolyát, hitét, hazugságát, gyűlöletét, szerelmét, vágyát és lehetetlenét. Minden térbeli és történelmi, elvont, képzeletbeli és anyaglétét át kell világítanunk makacs felelősségünkkel, mint fényszóróval tetszhalott barlangsötétet, hogy lássuk a barlangjelent, hogy lássuk, benne mi van: nyöszörgő hártyamoha-rongytapadás denevérbüdösség, cseppkőhányadékszakáll, csobogó élő víz, abban üveg-tarajosgőte piros szemgolyóvirággal. A pokolba is bele kell néznünk, még ha szemgolyónk kilukad is attól, amit láttunk: pokoljajongást, pokolvilágot, lángvérben hemzsegő bűntestek koítusz-kupacát, az Ős-Sátán mítoszi, karmos denevérszárnya alatt. Ami az Isten szigorú szíve alá kinyitott pokolnagy csonterezésű szörös hártyaesernyő! Bartók Béla is ezt tette! Nézett világnagy élő kristályszemével, nézte a népet, népeket, a történelmet, politikát, *nézte a teljes időt,* nézte az embert, a szenvedést, a halottakat a földben, nézte a fölcsinált asszony-anyácska hasában a kuporogva mosolygó rózsagyöngyház magzatot, nézte a zöld levelibékát hüvelykujjahegyén, a csillagokat nézte, nézte a háborúkat, csodák lila ragyogását és elhullását, a bogarak szemét nézte és az erdők zöld hitét, nézte az ásványok csöndszerelmét, az ős-sárkányok csontváz-szégyenét, ahogy a madár tojást rak, a kerub fészket épít Isten kék szempilláján: történelem-maradékból, Őszövetség-fűszálakból, az Apokalipszis gyémántsáska-lovainak lángoló szilánkjaiból, a maradékból: gyémántsáska lócombokból, pokolba hulló szeráfok véres szárnyatollából, mindenséghosszú angyaltrombitákból, mítoszok döglött szívéből, Mózes ősz szakállszőréből, Dinoszauruszokként elpusztult titánok nemiszervéből, Buddha metszőfogából, Zeusz ökörsóhajából, Apolló szívéből, Orpheusz eltört lantjából, Minotaurusz bagzásából, Dante bátor vacogásából. *Bartók Béla látva hallott minden létet!* Látott, mert meghallott minden szenvedést, emberit és ember-előttit, növényit, ásványit, ásványszerűt, ásványit és csillagalakzat ősanyagot. És mert tudta, milyen az ember, nép, történelem, természet: kemény szeretetté lett benne és általa a zene! Ez a minden emberi és embertelen iszonyaton győztes kemény szeretet: Bartók Béla! Mert zenéje a szeretet szigora és a szigorú szeretet boldog létszerelme. Vele az eredendő természeti anyag beszélt a zenében, vele az erkölccsé érdemesült ősi és mai létképző-világegyetem-anyag irgalma, életgyásza és létfohásza törvényesült a zenében. Az a világ-anyag, amely ember is, nép is, történelem is, de kopár és örvénylő, lüktető és nem-szégyenkező egyedülvaló mérhetetlen maradandóság. Bartók Béla emberszigora és történelemszigora: hit az anyag, a minden-egy anyag, a mindent-magából-kigondoló ősi, elemi anyag, az ősanyag tisztaságában. Mert tudta: a szeretet egyetlen ősforrása csak ez a hit lehet. Csak ez a hit! Erkölcse volt ez a tudás. És ez a tudás: remény. Emberremény a világmagányban. És ez a remény: vígasz. Embervígasz. Világvígasz. Világélet az emberhalandóság ellen. Ezért is lett zenéje, e test-termetre kicsi, gyémánttal-kirakott, szenvedélyes aranyhártya-szobor-ember iszonyatosan lángoló világremény zenéje nemcsak vadmoha-állat szarvasbeszédű nemcsak jézusi korbács, nemcsak kristálysziszegés, nemcsak a szerelmes nemiség indigókék világárnyéka, de az önmagában gomolygó, önmagából önmagával megszerkesztett világegyetem legyőzhetetlen, burjánzó önmagából önmagát burjánzó szigorú boldogságának isten-tökéletes harmóniája.

A borítón és a mellékleten Somogyi József: Bartók Béla
(Bartók-fej; a gp.-i Bartók szobor és részlete)
Kovács Ferenc felv.

Ára: 14,– Ft

új írás

Somogyi József

Somogyi-jegyzetek (II.)

Zrínyi Miklós

Megint tudományos kötelezettségünket mulasztjuk el: nem tekintjük át a teljes Zrínyi-ikonográfiát. Pedig ezúttal volna mit áttekinteni, a szigetvári Zrínyi Miklóst igazán nagy kedvben, bőségben megábrázolta a képzőművészet Mathias Zündt 1566-os rézkarcportréjától napjainkig, az első, barokk ideálképektől a legutóbbi, neobarokk ideálképekig. Bennünket azonban jobban érdekel ezúttal Mikszáth Kálmán Zrínyi-képe, ez az elragadóan frivol, lucidusan modern 1898-as Zrínyi-interpretáció, szobrászati előzményként pedig elégedjünk meg Somogyi József saját, 1952-es Zrínyi-lovasával.

Az Új Zrínyiász Zrínyi alakja azért fontos a számunkra, mert az első és sokáig az egyetlen, amely nem könnytől tocsog és nem tirádákat öblöget, mint a legtöbb Zrínyi-ábrázolásunk műfajok és művészeti ágak közötti különbség nélkül. Olyan modern-merész, hogy követője hatvan esztendeig nincsen irodalomban, színműirodalomban, képzőművészetben — olyan modern, hogy Somogyi 1952-es gipsz-*Zrínyije* hozzá képest ókonzervatívnak látszik.

Az 1966-ban mintázni kezdett, 1968-ban felállított szigetvári szobornak természetesen nincs közvetlen szellemi kapcsolata a mikszáthi figurával, csupán a figura kezelésmódja, pátosszal és siránkozással szakítani tudó bátorsága íratja ide példa gyanánt. S még valami, árnyalatnyi, és Mikszáthnál soha felszínre nem bukkanó szemlélet-sejtelem, amelyet azonban a szoborban kell fölfedeznünk igazán tetten érhető formában.

A szigetvári Zrínyi-figurából, magából a bán alakjából hiányzik az ironikus, az anakronisztikus vagy a groteszk. Merész tekintetű, harcias és hősi, mint minden magyar ideológiatörténeti korszak minden Zrínyi-elképzelése, még a korhű ruhára (pontosabban: a nemzeti Zrínyi-elképzeléshez hűséges ruházatra) is volt gondja (a maga módján) a szobrásznak: tollforgó, zsinóros mente, szattyáncsizma mind a helyükön vannak. A figura pedig — még mindig csak az emberalakról beszélek — plasztikailag is energiákkal teli, sodró és drámai. Mert annyi engedményt azért nem tett a szobrász a „korhű" jelmeznek sem, hogy lemondott volna az erős vállak, domború mellizmok már ismert „somogyis" drámaiságáról, és ezek az erős izomkötegek valóban vizuális-optikai erőt sugároznak, mint a *Szántó Kovácsban*, s nem ernyedten emlékeznek saját hajdani erejükre, mint a *Mednyánszky*-alakon. Feszül a figura teste ismét, „naturahűen" és „szobrászian" egyaránt sodrása van az elszánt mozdulatnak (a test elfordulásából keletkezett tömegviszonylatoknak), sőt a láb is úgy tapos a láthatatlan, nemlétező, épp ezért a képzeletben még inkább pattanásig feszített kengyelben, hogy ezúttal nem is keressük a *Szántó Kovács* lábainak groteszk gacsosságát, a *Mednyánszky* lábbelijének esetlen magatehetetlenségét: kihívó egy kissé ez a hősfigura, nemcsak szeme villog, nemcsak kardja lendül, még szattyáncsizmájának az orrhegye is karakán, hősi és daliás.

A groteszk a lova, ez a félelmetes és tébolyult pára, ez a görcsösen merev nyakú, fogvicsorgató és hátracsapott fülű, nagypatájú, rosszcsűdű és pókos lábú csatamén. Pontosabban önmagában ez a felajzott jószág is csak annyira groteszk, amennyire egy fújtató apokalipszisló veszettségében groteszk lehet; tulajdonképpen inkább drámai, inkább félelmetes, ösztönszabadító és megrettentő, ha a lovasától elszakítva nézzük. Lehet, hogy a korabeli kritikának van igaza, lehet, hogy a szigetvári ló *önmagában* erős rokonságot tart Marino Marini némely lószobrával is. Csakhogy a korabeli kritikával ellentétben bennünket ló és lovas viszonya érdekel, az a reláció, amely egyáltalán nem rokonítható sem a Marini-lovasok, sem más kompozíciók arányával.

Ló és lovas viszonya ugyanis ijesztő, groteszk, fenséges és csüggesztő. Az önmagában hősies Zrínyi-alak és az önmagában drámaipokoli lófigura kettőséből nem hősies és apokaliptikus kettőssége alakul ki, hanem valami egészen más minőség, valami egészen váratlan kapcsolat. Először is — optikailag-szobrászilag közelítve — ez a hősi Zrínyi meghökkentően kicsi a lovához képest. (Hogy mennyire kicsi, azt a nagy szobor plasztilinvázlata megmutatja: azon szintén törékeny, de még arányosan sérülékeny az emberalak.) Aztán — érzelmileg közelítve — ez a ló dühöngőbb, elementárisabb ösztönöktől liheg, hozzá képest a Zrínyi elszántsága gyermekharagnak tetszik csupán — tiszta, de miniatűr léptékű indulatnak. S végső soron — ez a harmadik, a legszuggesztívabb ellentmondás — a ló tömegbeli hegemóniája és a ló érzelmi túlereje óhatatlanul az animális győzelmét sugallja az emberi-tudatos felett, az elszabadult ösztönök túlsúlyát a humánusan fegyelmezett felett. Lehet, hogy ezt az utóbbi ellentétet nem tudatosítja, nem állapítja meg tanulságként a szobor nézője, de érzi, a tudat alatt hat rá. Csak rá kell néznie erre a lóra és lovasára, hogy világossá váljék Zrínyi elszánt, de kisdednyi ereje, következésképp vállalkozásának sem kétséges a kimenetele. Erről a Zrínyiről, noha még csak a csatába készül, máris leolvasható a százezer a háromszázhoz végeredménye, a tisztes, de kilátástalan vereség. Az emlékmű, anélkül, hogy egyetlen rekvizítumot felhasználna, megidézi a török erejét, a Szolimán szultán seregének jelenlétét egy ló, egy újra csak túldimenzionált emlékműrészlet jelenlétével.

Mert formailag-szobrászilag végtére is az ismétlődik itt meg, mint a *Mednyánszky* kalapja és a *Mednyánszky* dacos-feszült tekintete közötti anomáliánál: a tömegek váratlanul nagy különbsége, a groteszk és a drámai aránytalanságai. Ott a nagy kalap tömege-űrje tompította és tette kissé kétségessé a fenséges tekintetet, itt, a *Zrínyin* jóval barbárabbá vált közben a gesztus — egy egész figura ereje, hősiessége értékelődik át egy hökkentő léptékváltás, egy lélegzetelállító érzelmi csavarás következtében. S mindezt egy harmadik, ugyancsak meghökkentő dimenzió erősíti: a helyszíné, magáé a szigeti váré. Ebben a széles, nagy és jelentéktelen falakkal körített pusztaságban, ebben a mindent felemésztő végtelen légtérben még kisebbnek, még jelentéktelenebbnek, egyszersmind jó elhelyezése folytán még inkább észrevehetőnek, feltűnőnek tetszik Somogyi méltó emlékműve.

Amelyhez — mielőtt akkurátusan elhelyeznénk a szobrász életművében, a kortárs magyar művek viszonylatában és a mai magyar köztéri plasztika laposában — még egyszer közel kell mennünk, alapos és utolsó szemrevételezés végett. Eddigi szemlélődésünk ugyanis azt a benyomást keltette, mintha két külön műalkotás állna a szigeti vár udvarán, egy hős, de kicsi történelmi figura, és egy vad, hatalmas lóalak. Eddigi szemlélődésünk azonban téveszméket kelt, mint minden műmagyarázat, amely kénytelen részletekre szétszerelve elemezni bonyolult, sokszorosan összetett alkotásokat. A mű nem két részműből áll, a mű egységes. Hogy a két rész összetartozásának a leghagyományosabb, de talán legfontosabb bizonyítékával kezdjük: Somogyi kitűnően oldotta meg minden lovaskompozíció alapfeladatát, a lovas és a ló plasztikai összekapcsolását. Ez a kis figura nagyszerűen megüli megülhetetlen, hatalmas lovát, az állat és „ura" tökéletes plasztikai egységet alkot. Itt hasznosíthatta Somogyi azokat a tapasztalatait, amelyeket az ötvenes évek elején a kisbronzban megmaradt, pályázatra készült *Hunyadi* és a gipszformában megőrzött korábbi *Zrínyi*-lovas mintázása közben szerzett.

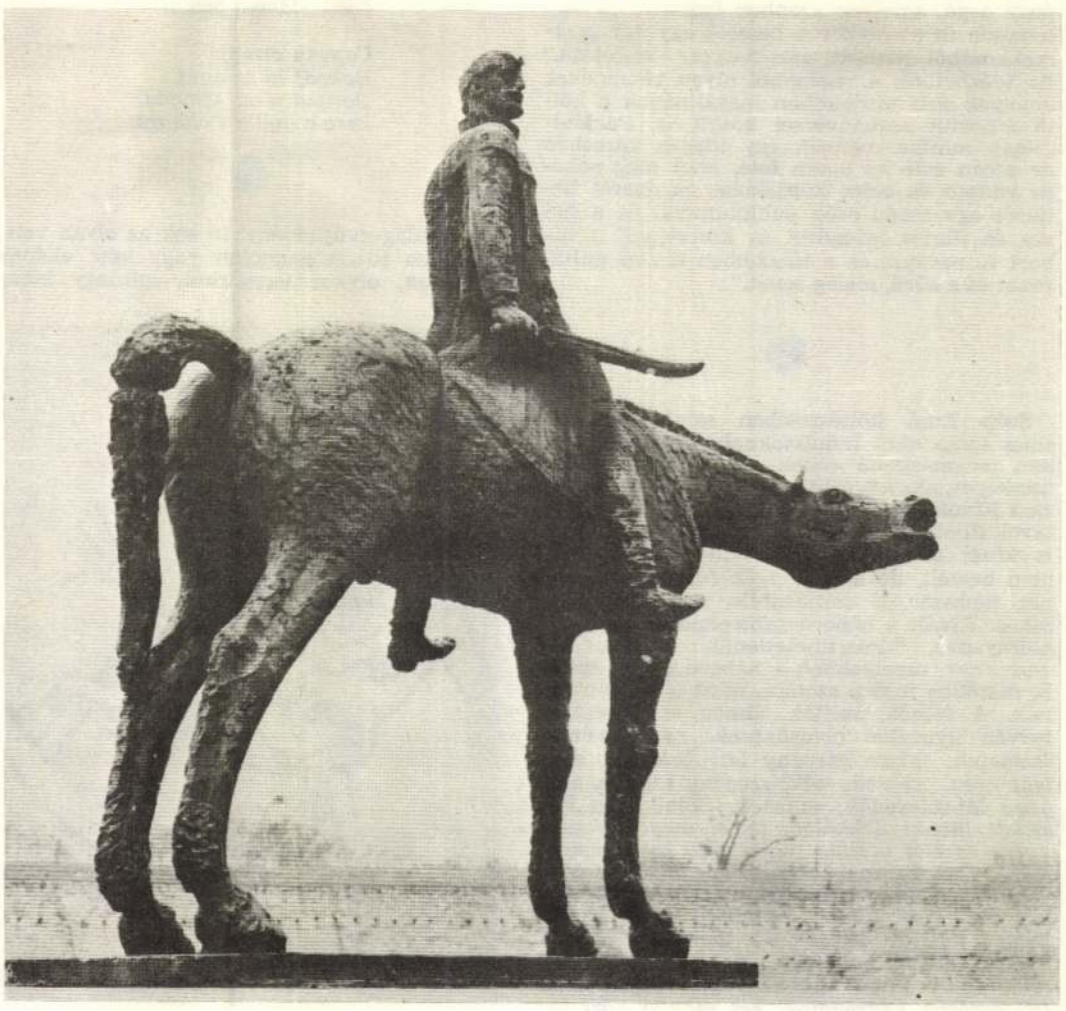

Somogyi József: Zrínyi. 1966—68. Bronz, 260 cm. Szigetvár
Balla Demeter felvétele

ezeket a különc jelzőket is csak tágabb szövegi környezetükben értékelhetjük valós művészi súlyuk szerint. S főképp a jelzett szó szomszédságában. Mert a *hervadt* csak a *professzorok*, a *sovány* csak a *szél* előtt hat elképesztően, s ugyanezek a jelzők például a *virág*, majd a *gebe* előtt kopottnak, olykor fölöslegesnek tetszenének.

A melléknévi jelzők közül ebben a költészetben a váratlanok, a különcök a jellegzetesek, az igei állítmányok közül a laposak, szürkék, prózaiak. Mint például: szemem *betenném;* az alma ha *adja* azt az álomjó szagot; oly hangulat *esett le* rám; estefelé jaj hogy *adja* (ti. illatát az orgona); bánatot *csinál; lóg* rajtad a bánat; szemed langy könnycseppet *tud előadni;* a tavasz *kiugrott* a fákon, *leadom* a fejem; könnyet *kapok* mingyár, olyan fájdalma *jött* a szívemnek; tavaszt meg őszt *kijártam* én már; rigó meg cinke mind reá (ti. a tavaszra) *szavaz;* nap hold örökké *razziáz* reád.

Ha a különcködve merész jelzők iparkodtak jócskán fölibe lendülni a szokott versi színvonalnak — vagy talán inkább: messze elrugaszkodni a versnyelv hagyományos kapcsolataitól —, ezek az állítmányok azzal ragadják meg a fogékony olvasót, hogy váratlanul a tradicionális költői szint *alá* süllyednek, a sort egy pillanatra prózába zökkentik, így a közlésnek valami bizalmasabb ízt, közvetlenebb tónust adnak, hitelesebb, józanabb lejtést. Az elképesztő jelzők mellett ezek a lapos állítmányok is sokáig gátjai voltak a költő elismertetésének, de az értők számára kezdettől fogva egy új versművészet izgató jegyei.

Nem érdektelen, hogy ennek a költői nyelvnek jellemző vonásait viszontlátjuk a költő prózájában is. A *Lila akác* kritikusaként éppen hatvan évvel ezelőtt próbáltam így érzékeltetni a regény hősének beszédmódját: „Vidéki ember nyelve ez, olyané, akit teljesen fölszívott és átitatott a pesti utca kultúrája. Vagy ha úgy tetszik, ez a nyelv a tipikus pesti argó, amelyen azonban izgatóan és kellemesen üt át olykor a beszélő egy-egy gyermekkorából maradt ízes-magyar kiszólása." De idézhetünk a regényből olyan részleteket, amelyek más tördelésben megállnának a költő áthevült szabadversei között is. Például: „Vagy mintha mennék egy idegen városban az utcán este az opera felé, ahol még sohase voltam és előre képzelném az operát belülről egy csoda szép publikummal és a heves és illatos levegővel és körös-körül a bíbort és aranyat és a tűzszínben elalvó csillárokat és a sűrű, meleg zenét."

Szép Ernő költészetében szinte nyomuk sincs forradalmi indulatoknak, de azért jócskán megmásítaná ennek a poézisnek hiteles összképét, aki azt állítaná, hogy huszadik századi líránknak ez a leghalkabb szavú mestere távol állott az emberi szenvedéstől. Nagyon is közel állott hozzá. Osztályharcról ugyan nem beszélt, de a szegények fájdalmáról annál többször. S mindenféle más fájdalomról is. Kivált a háború gyötrelmeiről szólt elszörnyedve, kimérithetetlenül. Azoknak a verseknek, amelyekben a háború kínjait énekli, merőben más a szótára, mint a korábbiaknak. A felhők, szellők, álmok és falombok helyén ilyeneket olvashatunk: *csupa vér a szemetek; fekete járvány lett belőlem; dülledt hasú, csontváz nők; szegény sapkák, szegény lábszárvédők; mankók, botok meg készített lábak; dekkolók, lógók meg szökevények; az élet utálata facsargatja gyomromat; megjártam én az őrülteket és a hályogos szeműeket; a púpos hátúakat, a golyvás nyakúakat; hát akik hülyék lettetek; kitört a csigolya; dülledt szemek s bambán kijő a nyelv; sovány kabátujj lóg egy vállatokról; csikorogtok kínos derékkal gép lábon meg felcsomózva nadrágotok, két mankó közt le-*

begtek és titkos csonkról hallgat képetek; s lyukakkal rongyolt rámájú sebek combon, mellen... s azok vak fájdalmukban gennyet ejtenek... és utálat fut felettük saját bűzölgő párájuk miatt.

Ez a szótár, ez a képsor, a panaszoknak ez a hörgő áradata nyilván nem a forradalom színeit és zenéjét hömpölygeti. De olyan indulati anyagot szaporít, a fájdalomnak és nyomornak olyan maró tiltakozását vágja az elvadult ember szemébe, amely már a lázadás dűheivel rokon. De tiltakozik ez az elomlóan puha költő más hangnemben is, a mesék hangnemében. Íme nyolc sor *Húsvétra* című kis verséből:

A nyúlnak, a nyúlnak
Ára három pengő
Nem élvezhet biz abból
Csak előkelő bendő

Orgona virágja
Rakodj ki az ágra
Boritsd rá az álmodat
Erre a gyilkos világra.

A gazdag gyűjteményben sok az olyan vers, amelyben rokon gondolati vagy képi elemek sorjáznak, olykor lapszámra, mintegy kom-

ponálatlanul, zuhatagosan. Ám olyan darabok is bőven akadnak, amelyeket a költő mintegy point-ra épített, de amelyeket elhalóan gyöngéd sorral-képpel zár, olyannal, amelyet éppen leheletes finomsága miatt nehéz *csattanónak* mondani. (S talán a Szép Ernő verseit olvasva is el kell tűnődnünk a „point" fogalmán-funkcióján, azon, hogy a költemény zárósora, befejezése nem hordoz, nem rejt-e, különösebb tartalmi fordulat nélkül is, mindig valamelyes pointszerűséget, még ha csupán a versfonal megszakadásának mozzanatában is.)

Réz Pál gavalléros válogatása nemcsak a költői érzésvilág és hangulati skála dús árnyaltságát mutatja meg, hanem ennek a költészetnek a formai gazdagságát is. Kötetlen és kötött darabok váltakoznak itt — a kötöttek vannak többségben, de a maguk keretén belül is nagy változatossággal izgatnak. A kötöttség itt olykor csak rövidebb-hosszabb, de szinte mindig laza zenéjű jambusi sorokban jelentkezik, rímek nélkül, máskor bonyolult rímképletekben is. A rímek hol a népi költés kényelmes fogásaira emlékeztetnek (bár a költő kisdiákkori népdalkísérletei — *Mezőtúr, 1902* — pedánsabb rímeket mutatnak), hol meg mókásan keresettek, kacérak, kimódoltak. Sok az alliteráció, kivált a h-val induló szavak betűrím-játéka *(Hópelyhek hullva hullanak; egy húron húzott hosszú, halk hegedű hang; Holottak halni hihatnának; hívó húrjára a holdnak).* A kötetlenséget többnyire hosszan csordogáló, telhetetlenül patakzó, prózába is áthajló verssorok éreztetik.

A világirodalomból Francis Jammes-ot és Guillaume Apollinaire-t többen rokonítgatták költőnkkel. „A külső formák primitív hanyagsága, a bukolikus és gyermeki élmények gyakori szerepeltetése, a kedves tűnődés, a naiv szemlélet, az apró indítékokból keletkező nagy megindulások mind a két költőnél megtalálhatók" — vetette párhuzamba Tóth Árpád Szép Ernőt Jammes-mal. Szerb Antal is Jammes-ot említi Szép Ernőről szólva. Apollinaire verseit Illyés Gyula érezte rokonnak költőnk verseivel. Úgy látta, hogy Szép Ernő „volt az első, aki magyar nyelven szerkezettelen, középpont nélküli verseket írt... amelyek épp konstrukciótlanságukban voltak korszerűek, modernek; rokonai Guillaume Apollinaire verseinek, melyeknek újszerűsége szintén csak ebben a mindent feloldó és mindent befogadó posztszimbolista szimultanizmusban rejlett..." De a világlíra áramlatai közül érintkezett a magyar költő verse az impresszionizmussal, szimbolizmussal, szürrealizmussal, s itt-ott az újabb avantgardista kísérletek egy-kével-másikával is.

Úgy tetszik, Szép Ernő verseinek új válogatása ennek a jócskán cserbenhagyott költészetnek a feltámadását is szolgálhatja. Ide írok néhány nevet, olyan mesterek nevét, akik már régen meglátták ebben a költőben a rendkívülit. Tóth Árpádot, Szerb Antalt és Illyés Gyulát már említettem, mint költőnk méltatóit, de ide kell írnom még legalább az Ady, Babits, Déry Tibor, Komlós Aladár, Kosztolányi, Hatvany Lajos nevét — az ő egykori tanúságtételük is bátorítsa az új olvasót a költő nagy értékeinek fel- és elismerésére...

Abban az órában, mikor ezt a cikket befejeztem, eljutott hozzám a Kortárs augusztusi száma, s abban a fiatal Tandori Dezső cikke Szép Ernő könyvéről. A cikknek a címe: *Egy költő fölfedezésre vár.*

KARDOS LÁSZLÓ

Zrínyi-előzmények, Zrínyi-analógiák

A tématörténet szempontjából természetesen az 1952-es, a hagyományos Zrínyi-traktálást tekinthetjük elődnek, formailag mégis a sallangtalanabb, kevesebb lobogással és „modernebb" érzékenységgel mintázott *Hunyadi* a szigetvári szobor őse. Mindkettő korának konzervatívabb emlékmű-felfogásában készült, közelebb a natúrához és a művészettörténeti példaképekhez. Az „ős Zrínyiről" még azt is tudnunk kell, hogy mai szemmel nézve, mai ízlésfelfogásunk szerint megoldottsága ellenére barokkosabb és „népnemzetibb" a kelleténél (az utóbbi vonásra még utalnunk kell a Somogyi Dózsa-sorozatáról szólva), de még mindig túl erős plasztika ahhoz, hogy a kor hivatalos ízlése befogadja. („Somogyi József szobrának érzelmi fűtöttsége, merész lendülete se tudja azonban elfeledtetni, hogy mindezek a hatások torzítás útján jöttek létre. A ló törzse kurta, lábait egy oroszlántól kérte kölcsön, hogy ugráskészebb legyen, feje inkább egy mértani idomra hasonlít, semmint egy bármilyen nyugtalan paripáéra. A lovasnak ilyen helyzetből már régen le kellett volna esnie a vérmes mén hátáról. A kifejezés megdöbbentő fokozatainak az elérésére se szabad erőszakot elkövetni a valósághű formákon. Nem igaz az, mintha csak ilyen deformáltan lehetne mozgásba hozni plasztikai elemeket, megfelelni a drámaiság feltételének. Somogyi Józsefnek meg kell találnia azt a mintázó módszert, melynek a segítségével reálisan, a természet által meghatározott formanyelven is érzékeltetni tudja a témáiban rejlő feszültséget" — írja feddőleg az első *Zrínyiről* a *Szabad Művészet* — egyébként elismerő — kritikája 1953-ban.)

Mindebből számunkra annyi fontos, hogy a pályázaton elvérzett *Hunyadi* és a megfeddett első *Zrínyi* jó iskola volt ahhoz, hogy később egy valóban „valósághű formákat torzító" plasztika megkomponálására — egy sokkal bonyolultabb, nehezebb kompozíciós megoldásra — felkészítse a szobrászt. De — még mindig annak bogozásánál tartunk, miben rokonítható a tartalmilag, felfogásban oly különböző lovas és ló a kompozícióban — Somogyi szobrászi fogásokkal és formai játékokkal is szervessé, elevenné teszi ezt a kapcsolatot. Segítségére van a lóra boruló köpeny, amely simuló átmenetet kínál az összeegyeztethetetlen kompozíciós elemek között optikailag; összekapcsol Zrínyi üres bal kezeszára, s összekapcsol az a tény, hogy végtére is büszke lovas, horkanó ló egy irányba fordul és néz, valahová a jobb oldalra eső ellenség felé.

Mindezekből azonban még mindig nem alakulna ki a pátoszos irónia — vagy nem ilyen „természetesen" alakulna ki —, ha csupán merev ellentétek, egymást megsemmisítő szellemi tendenciák összecsapásából kerekednék ki a szobor hatása. Csakhogy az igazán mély alkotásokban — ismét ide kell visszakanyarodnunk — sosem képlet-egyszerűséggel érvényesülnek gondolatok és érzelmek, és konkrétan az irónia, a fájdalmas groteszk leolvasható minden hősiesség ellenére magáról a figuráról is. Már a könnyű kézzel bekarcolt zsinórozásban, a harcias, de végtére is semminek feszülő hegyes csizmákban is van némi fájdalmasan persziflálő, továbbá a ló groteszkségében is fellelhető annyi (jóllehet: iszonyatos) monumentalitás, hogy megállapíthassuk: a két szoborrészlet ellentétének kibontakozásához kis ellengesztusok, apró kontratendenciák indulnak a lóalaktól a lovasig, s a lovastól vissza a ménig. Így kerekedik ki megint csak ellentétes mellékáramlatokból az az immár eltolódott groteszk-fenséges arányrendszer, amely a *Szántó Kovácsban* csak ahhoz kellett, hogy a groteszkkel erősítse a monumentálisat, s a *Mednyánszkyban* arra, hogy a monumentális és groteszk patthelyzete megszülessen.

Mit jelent a tovább változó arány a *Zrínyi*-emlékműben? Egyrészt természetesen a történelmi faktumokat. Másrészt olyasvalamit, amit leírni még mindig kockázatos, ismerve a magyar közgondolkodás sommás, csak pátoszt elviselő, történelmi öniróniára oly kevéssé fogékony hajlamait. Mikszáth Új Zrínyiászából efféle Zrínyi-iróniára, némi históriai fintorra következtetni talán kockázatos — ámbár a regény invokáló magyarázkodásában eleve van valami gyanús, a részvényesekre rontó Zrínyi szituációja pedig több gyanúsnál, legalábbis kétségessé teszi az író teljes és feltétlen megrendülését az eredeti, 1566-os kirohanás iránt. Somogyi szobra láttán mindez eszünkbe jut és a feltétlen pátosszal, a feltétlen tisztelettel együtt az eretnek szemlélő tudatába lopózik némi történelmi blaszfémia. Pontosabban — „procul este profani" — eszébe jut a nagy és eredménytelen hősi magyar gesztusok sora, a látványos és véres legendárium — nem az, amit a hősök évszázadok során elkövettek, hanem amit a hősök tetteiből az úgynevezett magyar nemzeti tudat — lényegében a középnemesi, a dzsentri-tudat — formált, s amit a tettekre aggatott.

A Somogyi *Zrínyije*, ez a kicsi-hős Zrínyi ezzel a fanyar nemzeti dezillúzióval is megajándékozza a szemlélőjét. Nem, nem a hatvanas években erőre kapott, dezilluzionáló és ellen-illuzionáló történetírás, történeti ismeretterjesztés nyomain haladt a szobrász: a fifurában semmi nincs a históriai valóság erőszakos, vagyonszerző, kiskirály Zrínyijéből; a szoborban jóval több a pátosz, a fenség, a hősiességet motiváló irónia korántsem mérhető a historiográfia realista tudományosságához. Ezúttal Somogyi tartalmában, végső tendenciájában is bonyolultabban és másképp ad választ a történelmi kérdésre, mint a tudomány — olyan gyönyörű bonyolultsággal, amelyre csak nagyon mélyről fakadó művészi világszemlélet képes.

Ez a bonyolultság különbözteti meg Somogyi szobrát évszázadok Zrínyi-ábrázolásától, s ez a bonyolultság váltotta ki a legdurvább és leglátványosabb (a szoborrongálás sajátos kritikájáig fejlődő) ellenszenvet a közönség egy rétegéből. És ha ezúttal nem kerülhetem meg az eddig oly szívesen megkerült kortársművészi analógiákat, azért nem tehetem, mert Kondor Béla magányosan fenséges olajképe, Berki Viola hiteles mesévé szervezett kompozíciója, de még Szemethy Imre nemzeti felfuvalkodottságot ugyancsak jócskán tépdeső rézkarcsorozata is valóban érzékelteti Somogyi *Zrínyijének* különleges státusát. A műfaji különbségek, a többé-kevésbé intim táblakép-, illetve grafikaméretek ugyanis eleve kevésbé komplex, kevésbé átfogó és kevésbé „botrányos" Zrínyi-felfogásokra adnak alkalmat. Kondor groteszken szépséges Zrínyije a küldetésszerűség, a félszegen, de tragikusan vállalt küldetés megfogalmazása és az én-líra letagadhatatlan alkotása — a Somogyi-szoborban árnyéka sincs a szubjektív vallomásnak. A Berki-festmény és a Szemethy-lapok csak a szeretetteli, tisztelgő tiszteletlenség fokozataiban különböznek egymástól — Berki jobban ragaszkodik iróniájában is az eseményhez, Szemethy erősebben összpontosít a történelmi eseményre rakódó sallangokra —, a Somogyi szobra mindezeket magába sűríti, de *köztéren* sűríti magába.

A *Zrínyi*-szoborral a magyar köztéri plasztika felsőbb, felnőttebb osztályba lépett. S ha Somogyi köztéri plasztikái az ötvenes évektől irritálták azt a banális, triviális nemzeti általdatot, amely csak nagyon hősies hősöket volt képes elviselni köztereken, a *Zrínyi* ebben az egészséges, időszerű provokációban valóban a legtöbbet tette a legnemesebb művészet eszközeivel.

A Dózsa-sorozat

Dózsa-szobrot Ady követelt először a XX. század magyar szellemi életében, és az első Dózsa-szobrok valóban Ady Dózsa-szemléletével, a korai Ady szellemében készültek Magyarországon. A dolog szépséghibája csupán annyi, hogy a „népért síró, bús, bocskoros nemes"-koncepció, ez a népnemzeti, kisnemesi lázadó szemlélet jóval a felszabadulás után öltött bronz- és kőformát a magyar művészet történetében. Akkor, amikor egy nagyon is nem népnemzeti, egy nagyon is proletárparaszt indulatú osztályharcos Dózsa-kép — a Derkovits „büdös paraszt"-Dózsája — már évtizedek óta a szocialista szellemiség rendelkezésére állott volna. Azonban e ciklus szellemi hatásával is az történt az ötvenes esztendők elején, mint az egész derkovitsi örökséggel: vakon ment el mellette a kor — ha nem éppen a fejét fordította el a láttán. Mindenesetre a budapesti Dózsa-szobor — sorrendben alighanem az első köztéri szobor-Dózsa művészettörténetünkben — olyan teátrális nemzeti színházi hős, hogy lehetne éppen turáni elképzelésű szobor-Botond, millenniumi egyheted hét vezér, vagy két háború közti római iskolás végvári kapitány is.

Fejlett ideológiatörténeti felkészültségű szerző ez ügyben ki-oknyomozhatná, hogy az ötvenes évek elejének gyanús „népnemzeti" reminiszcenciákat melengető történelemszemléletén és historizáló-álrealista művészi felfogásán kívül ehhez még egy, speciálisan Dózsa-ügyben érvényes igyekezet is hozzájárulhatott: a félreértett „történelmi igazságszolgáltatásé". Az elmúlt évszázadok hivatalos ideológiája annyi koron át őrizte a nemesi-gyalázkodó, a Zápolya-szempontú, a Werbőczi-igazodású Dózsa-szemléletet, és a magyar progresszió oly sok évtizeden-évszázadon át támadta szenvedélyesen de eredménytelenül ezt a történelemhamisítást, hogy a felszabadulás után, a reakcionárius „történelmi" államrezon felszámolásával szinte természetszerűen csapott át Dózsa-értelmezésünk is egy megszépítő, harmonikus — következésképp ugyancsak többé-kevésbé hamis — Dózsa-kultusz ideáljába.

Elég ehhez összehasonlítani Somogyi 1955—56-ban mintázott, 1958-ban Cegléden felavatott, majd 1972-ben Kiskunfélegyházára került első egészalakos *Dózsáját* egy ma már közbülső fázisnak tekinthető, és a művész tulajdonában megőrzött 1965-ös pirogránit figurával. A kiskunfélegyházi első *Dózsa* kevésbé bombasztikus, tartalmában mellékízek nélkülibb, mint Kiss István csaknem egykorú munkája, a budapesti Dózsa-emlékmű és — akárcsak a téma első megfogalmazása, Somogyi 1953-as terrakotta *Dózsa-feje* — plasztikailag is sallangtalanabb, őszintébb, mint a kor átlag-hősszobrai. Mégis, ez a nemesi hős — páncéling-hitelességével, köpeny-lobogásával, nyakravaló-eleganciájával — szobrászi erőben, s kiváltképp szemléleti eredetiségben messze elmarad a hatvanötös, égetett plasztikától. A kiskunfélegyházi *Dózsa* minden harcos lendülete és minden témabeli különbsége ellenére tartalmában nem több egy lováról leszállt ötvenkettes Zrínyinél, és ha részmegoldásai — páncéling-motívuma, köpenye és köpenycsatja — óvatos-tartózkodóan felhasználja is azokat a rekvizítumokat, amelyek majd a ceglédi monumentumon barbár erőt kapnak — egyelőre még csak nem is jelzi sem a hetvenkettes emlékmű, sem a hatvanötös égetett figura nyers, nemzeti megbékélést szétrobbantó, dühödten osztályharcos és megrettenő-megrettentő alapideáját.

A nem eléggé ismert, de fontos pirogránit-figurával tér vissza Somogyi — és tér vissza a magyar képzőművészet, a magyar vizuális történeti tudat — a reális Dózsa-képhez, a tulajdonképpen első, érzelmileg és történelmileg még manipulálatlan Dózsa-ábrázoláshoz, a Taurinus-krónika ismeretlen német fametszőjének 1519-es szemléletéhez. Ahhoz a történeteket híven tolmácsolni kívánó korabeli illusztrációhoz, amelynek reneszánszos rendjéből még középkori nyerseséggel törtek föl a középkori barbarizmussal teli események karóbahúzatásától kínzatásig és megégetésig. A pirogránit *Dózsa* ismét tapintatlan. Miután sok évszázad történelemhamisítása sárral rakta tele a köztudat Dózsáját, miután a felszabadulás utáni igyekezet a sárral együtt a letagadhatatlan, durva feketéket is leszedte Dózsa-képünkről, s bekente helyette szép, ideologikus pirosakkal, ez a pirogránit *Dózsa* felszámolta az osztályharcos grállovag tévképzetét: anyagával nyers ridegséget sugallva (a pirogránit kemény, merev és törékeny), technikájával ádáz processzusokra emlékezve (balsejtelmű üzöknyomokat hagyott rajta az égetés technológiája) egy osztályharcot tűzzel-vassal vívó, s végtére tűz és vas által kegyetlenül elpusztított, történelmi Dózsát rekonstruált a köztudatban.

Ennek a történelmi *Dózsának* már a feje is ellentmondásos, már a fejéke, ez a küllőshegyes korona is kétértelmű, s barbár arcán először fogalmazódik meg a kettős kegyetlenség: az övé, amellyel harcát vívta, meg az ő ellene alkalmazott, amellyel a harcát megtorolták. Messzire kerültünk immár Somogyi ötvenhármas, ötvenhatos *Dózsa-fejeinek* viszonylagos harmóniájától. A testformák is inkább idézik a fenséges-groteszk *Szántó Kovácsot*, sőt a figura rángó megkötözöttsége,

ez a megrendítően elrontott, drasztikusan megzavart szimmetria a vásárhelyi emlékműnél is tragikusabbá-esettebbé kényszeríti a középkori parasztvezér alakját.

A pirogránit *Dózsa* azonban nem tesz többet, mint helyreállítja, újrafogalmazza, és az eltelt harmincöt esztendő tanulságaival megtoldja Derkovits lázadó, fenyegető és tragikus Dózsa-képét, vizuális igazságot szolgáltatva az immár Dózsa-kultusztól is agyonnyomott parasztháborúnak. A nélkül a termékeny anakronizmus nélkül, amellyel — a Derkovits-kutatás kimutatta — a klasszikus fametszetsorozat korának aktualitásához szólt. Többet, mai érvényű, történelmi és „anakronisztikus" Dózsa-gondolatot a ceglédi kettős kompozícióban teremt Somogyi József. Időközben megmintázza a *Dózsa kendőjét*, ezt a felszakadó tragédiával teli fájdalmas művet, majd kisplasztikák és rajzvázlatok sorozatát készíti el, hogy 1972-ben, a Dózsa-évforduló, az oly sok kampány-Dózsa és az oly kevés maradandó ábrázolás esztendejében felállítsa legnagyobb figuráját a ceglédi Kossuth téren. Nem végső figuráját, nem utolsó plasztikai szavát e témakörben, mert a Dózsa-gondolat máig foglalkoztatja a művészt; — mindenesetre a húsz-egynéhány éve újra és újra felbukkanó téma fontos, megragadható inkarnációját, egyik elemzésre kötelező inkarnációját.

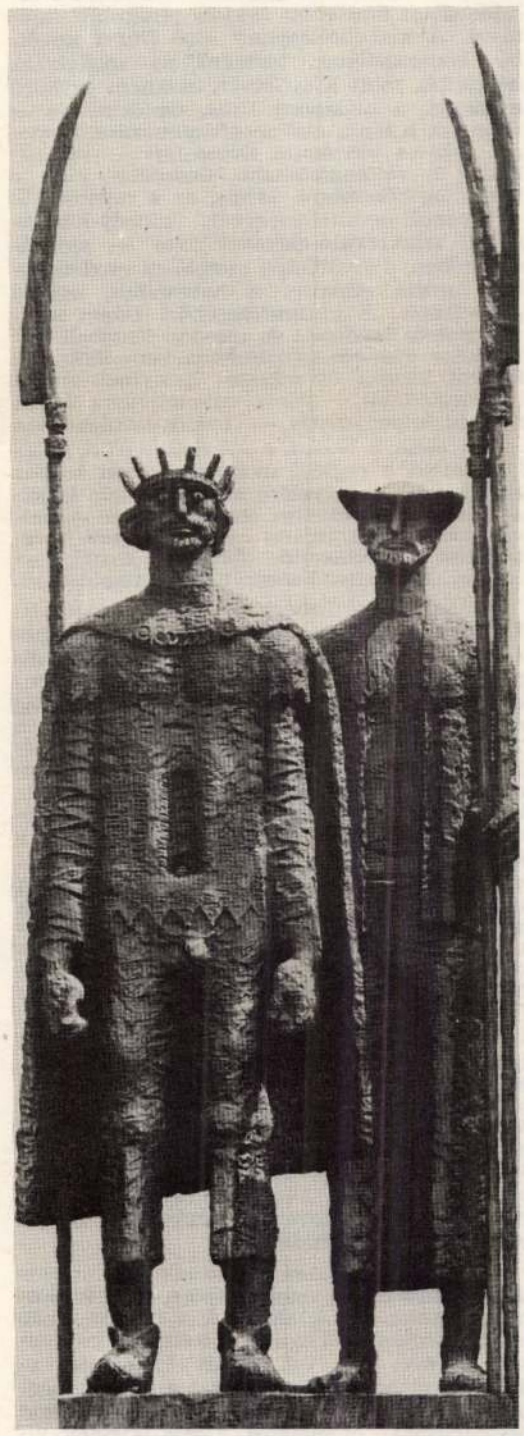

Somogyi József: Dózsa. 1972. Bronz. Figuramagasság: 300 cm. Cegléd
Fotó: Hanula

A ceglédi *Dózsa* azon ritka Somogyi-művek közé tartozik, amelynek a méltatását elvégezte már a műkritika, kényelmes örömmel támaszkodhatom hát P. Szűcs Juliannának az avatást követő értő értékelésére. Részben e méltatás gondolatait ismételtem, amikor az 1945 utáni előzményekre hivatkoztam, s csak erre támaszkodhatnék, ha gondos monográfus volnék, s rendre elősorolnám a hatvanas-hetvenes évek más műtermekben született Dózsa-figuráit. A legpregnánsabb vonásokat mégis Somogyi eddigi Dózsáihoz mérve lehet tetten érni. S felfedezni olyan kézenfekvő eltéréseket, hogy ez az 1972-es ceglédi az első Dózsa-figura, sőt ez az első álló Somogyi-szobor, amely lemond az eddig mindig megőrzött — ha másképp nem, mint a kerámia-*Dózsában:* brutalitásában megőrzött — kontraposztóról, lendületről és látványos gesztusról, vagy a látványos gesztus lekötözöttségéről; ez az első Somogyi-hős, amely — használjunk műtörténeti fogalmat — az egyiptomi szobrok stabil frontalitásával áll meg mindkét lábán a talapzaton.

Somogyi mozgó, lovas, elbukó és attributumokkal operáló plasztilinvázlatok és rajzok sorát készítette el munka közben, de látnivaló, hogy ez a mozdulatlan Dózsa, ez a lecövekelt Dózsa belső plasztikai történései, ijesztően szívós-üres hasürege, minden eddigi előd-szobornál monumentálisabb és feszesebb vállai, nagy öklei révén energiákkal telítettebb, mint a korábbi változatok. Formái megtudták őrizni a *Szántó Kovács* fenyegetését — éppen azért tudták megőrizni hét esztendő elmúltával, mert egyszerűsödtek a szobrászi eszközök, mert tovább lépve a stilizáltság irányában, még kevesebb novellisztikum, még több plasztikai, elsődleges eszköz fejez ki keménységet, kérlelhetetlenséget és groteszkumot.

Ezt a kérlelhetetlen groteszkumot még mindig a koronás fejben lehet a legkönnyebben tetten érni. A torz-pátoszos korona, láttuk már a pirogránit alakon megfogalmazódott, s a fenyegető fej is már akkor megkapta a formáját. De egy formai finomságokra érzékeny elemzésnek itt feltétlenül fel kellene figyelnie arra, hogy a ceglédi Dózsa-fejen először jelennek meg a *pozitív* szemformák, üreg helyett a plasztikai tömeg, a guvadt szemgolyók, s hogy ezek a riasztó-riadt, démonikus szemek egyszerre szuggerálnak erőt és bizarrt, fenyegetést és fenyegettetést. A formai elemzésnek arról sem volna szabad megfeledkeznie, hogy a Dózsa ökölbe szorított, erőskacska keze megint csak emlékeztet a *Szántó Kovács* ökölszorítására, s éles szemmel lehetne megállapítani, hogy itt a „természetesen" lógó kéz meg az akciótól torz kéz felcserélődik. Felfigyelhetne a tudományos összehasonlítás a görbe-esetleges láb újrafogalmazott plasztikai iróniájára, sőt a nadrág mind groteszkebb, a ceglédi figurában már-már a frivolságig torzuló furaságára is. A páncéling cakkos csücskét, a palást és a palástot összefogó lánc változó történelmi ékítményét pedig éppen az ötvenkettes *ős-Zrínyitől* a kiskunfélegyházi *ős-Dózsáig* vezethetné vissza egy kellően elmélyült történeti analízis. Bennünket ebből annyi érdekel, hogy a lábbelik goromba formátlanságával, az elálló nadrágszárak torz iróniájával kontrasztál a fejedelmi rekvizítum (a palást lánccal), meg a torzan fejedelmi rekvizítum (a gyalázatos-fenséges korona), s a kellékek ugyanazt a kettősséget erősítik hangulati tartalmukkal, amit a figura traktálása, szívós konstruktivitása és zaklatott expresszív torzsága szobrászilag megteremt.

Nincsen viszont ellentét a másik kompozíciós elem, a főfigura mellett-mögött álló parasztkatona és Dózsa között. Ez a történelmileg semleges, akármilyen kort képviselő kalapos parasztember nem is azonosul teljesen paraszt-király vezérével, pontosabban az egyszerű, megmintázásában is képletszerűbb, késői és szándékosan sematizált Szántó Kovács János, ceglédi parasztkatona vagy ceglédi negyvennyolcas népfölkelő arra szolgál, hogy Dózsa egyébként is erős plebejus-jellegét motiválja. Nem kettejük kontrasztja adja a kompozíció végső hatását, mint például lovas és ló diszkrepanciája, ellentéte-kapcsolata a Zrínyi-emlékművön: Dózsa önmagában is kettős, fenséges-groteszk, paraszti-királyi egymagában, s kétes királyságával szemben érvényesülő paraszti vonásait, egyszeri sorsában is osztályvonásait tágítja történelmivé ez a — így írta igen találóan a korabeli kritika — „paraszt-Horatio". Az a dolga, hogy jelezze a parasztmozgalmak, a nemzeti és osztálymozgalmak történeti kontinuitását történelmi karakternélküliségével, de nagyon is világos, nyúzott-szívós „mindenkori" parasztkarakterével. S az a dolga, hogy három kiegyenesített kaszát tartson a kompozíció köré, amely három kasza majdnem fenséges íves keretbe foglalja, s egyszersmind — emlékezzünk a *Martinász* salakolórúdjára, a *Hunyadi* egyenes kardjára és a *Mednyánszky* hosszú vándorpálcájára — a magasságokba, a végtelen egekig tágítja a különben is vertikális mű dimenzióit.

Ez a ceglédi, hatalmas *Dózsa* ugyanis már nem egy népnemzeti, századeleji-progresszív, vagy egy századközepi-félreértett koncepció megtestesítője. Nem is egy éles históriai osztályharcot aktuális, fenyegető osztályharccá anakronizáló Dózsa-ábrázolás, mint a Derkovitsé. Túllépett — többet is ad, „tudományosan" talán kevesebbet is a hatvanötös pirogránit figuránál is. A ceglédi *Dózsa*-emlékműnek nemcsak a kortalan paraszt-mellékalakja többszörös érvényű; többszörösen lázadásokra és forradalmakra utaló egészében is: emlékműve a mindenkori forradalmárságnak. Az újabb történelemkutatás mutatta ki meghökkentő-imponálóan, hogyan nőtt Dózsa soha el nem hangzott „ceglédi beszéde" forrásává és jelképévé a parasztháborúnak, s miként következett be itt valami furcsa történeti-tudati szinkretizmus, amely belevetítette Kossuth valóban elhangzott ceglédi beszédét egy legjobb esetben is csak Ceglédről szerteküldött parasztháború-dokumentum tényébe. Somogyi emlékműve tudatos, művészi szinkretizmus: egy győzelemre jutott forradalom pillanatából (ennyiben rokon a tendenciája a *Szántó Kovács* tendenciájával) tekint vissza minden volt és eljövendő, ceglédi és nem ceglédi népmegmozdulásra, forradalmi tettre; emlékművet állítva egyebek között — de csak egyebek között — a nagyszerű, kegyetlen és kegyetlenül bukásra ítélt Dózsa-forradalomnak.

Önkényes befejezés

Jóravaló szaktudományos dolgozatok ilyenkor, a befejezéshez érve összegezést készítenek: bizonyítják a bevezetőben hipotetikusan felvetett, a traktátusban többször inogni látszó, de végtére népmesei fordulattal valahogy mindig beigazolódó tézisek helyességét. Jelen eszmefuttatás elmulasztotta ezeket a téziseket bevezetőül felvázolni, következésképp semmi oka nincs diadalmas összegzésre. Összegzés helyett egyébként is a gondolatok szétszalasztása, a tendenciák szélnekeresztése a feladata. Nem befejezett életműről lévén szó, szerencsére nincsen módja végérvényes tanulságokat levonni. *Majesztetikus és groteszkum Somogyi József egy korszakában és hatása a jelenkori magyar köztéri plasztikában, 1965—1972* — ezt az önkényesen kiválasztott tenzumot illendő volna ugyan kronológiailag-logikailag túlteljesíteni, máig érni és holnapra prognosztizálni, de mindezt ez az írás nem teheti: Somogyi József férfierővel dolgozik, és életműve határainak felvázolása (szerencsére) „meghaladja jelen dolgozat kereteit".

RÓZSA GYULA

Szentsziráktól Bartókfalváig

Ha Miskolc felől vonattal utazunk az északi hegyek felé a Sajóecsegnél kettéágazó „ipszilon" Bódva-völgyi ágán, a folyócska által kettészelt síkságon, a lassan döcögő vonat ablakából van bőven idő elmélázni a szép látványon. Először a boldvai templom tornya magasodik ki a lankás tájból. Majd, miután a vonat az első kis emelkedőn a zilizi dombon felkapaszkodik, a borsodsziráki templom tornya és a parókia épülete emelkedik ki a tájból, mintegy jelezve, hogy néhány kilométer megtétele után, megint település következik. A vonat megáll, éppen ott, ahol az Edelény felé vezető közút forgalmát keresztezi a vasút; a kátyús makadámúton megállásra kényszerül néhány lovas fogat. A kalauz a vonat lépcsőjéről harsányan kiáltja: Borsodszirák, a szó első szótagját jól megnyomva, mintegy jelezve, hogy nem arról a másik Szirákról van szó, amelyik a nagyobb hegyek mögött Nógrád megyében van, hanem ez a borsodiak Szirákja. És ha egy kicsit élcelődő kedvében volt az utasok között valaki, rögvest kikiáltott: „Szentszirák". A bosszantásnak szánt gúnynéven cseppet sem bosszankodva mosolyogtak vissza a szép-fehér hátiruhás, megkönnyebbedett, nagy kosarakkal, tejeskannákkal jól megrakott asszonyok és férfiak. Ha meg, a régi szokás szerint, a viccelődő még tovább akart élcelődni, azt is hozzátette, hogy jól felpakoltak ezek a tejesek, ezek az „aludttejesek".

Ifjú diákéveim sokszor felvillanó képei ezek. Századunk negyvenes, ötvenes éveit írtuk akkor.

Családi kapcsolataim révén, sokszor megfordultam ebben a szép bódvavölgyi faluban. Jól ismertem, ismerem ma is lakóit. Értettem

Bartók Béla 1881. március 25-én a Torontál vármegyei Nagyszentmiklóson született, és 1945. szeptember 26-án halt meg New Yorkban. Nem itt született, nem is itt halt meg, még annak sincs semmi dokumentuma, hogy valaha is járt volna Borsodszirákon. A zeneművész dédapja született, és élt itt 36 évig, és itt nyugszanak apai ükszülei a borsodsziráki temetőben. Az apa és a nagyapa Nagyszentmiklóson, a dédapa Nagybecskereken, határunkon kívül nyugszik. Így Borsodszirák az egyetlen település Magyarországon, amely Bartók-ősök porait őrzi.

A nagy felfedezés Denijs Dille, belga professzor, zenetudós, lelkes Bartók-kutató érdeme, aki, mint egyik alkalommal elmondta, a bartóki muzsikát diákkorában ismerte meg egy belga falusi orgonista révén, és annyira hatása alá került, hogy elhatározta, felkutatja Bartók Béla minden zenei és emberi vonatkozásait. Kutatómunkája során került el Borsodszirákra, amit 1965-ben, akkor már mint a budapesti Bartók Archívum osztályvezetője, a miskolci zenei napok Bartók Béla emlékestjén így mondott el: „Épp 11 éve, hogy kocsival Magyarországra jöttem 1954-ben. Október vége volt. Bartók fia adta azt a gondolatot, hogy utazzam Borsodszirákra azért, hogy ott Bartók őseinek nyomára találjak. Bartók fia elkísért engem, másképp meg sem találtam volna az utat. Mielőtt Borsodszirákra behajtottunk volna, megálltunk a temetőnél, s negyedórába sem tellett, nagy örömömre és meglepetésemre Bartók régebben jól ismert őseire találtam. 1955 júliusában ismét jártam ott, 3 napig a plébánosnál laktam, akinél a pontos anyakönyvi adatokat és dátumokat az ősökről megtaláltam, s azok

Véget nem érő küzdelem

Elmondja Somogyi József szobrászművész

SOMOGYI JÓZSEF

— A zene nagyon közel áll hozzám. Úgy vélem, egyik művészeti ág sem tud meglenni a másik nélkül, de leginkább a muzsika nélkül. A festő, a szobrász, az irodalmár a legtöbb intuíciót a hangoktól kapja. Nem elvonatkoztatottsága miatt, hanem azért, mert a zene rögtön képes azoknak az érzelmeknek és érzéseknek a visszaadására, amik a művet valójában kiváltották. Ezek az asszociációk egyben saját magunk kiteljesedését is szolgálják.

— Bartók számomra nemcsak szobrászi feladat, hanem életem egyik legszebb élménye is. Főiskolás voltam még, amikor Bartókra, de Kodályra is, mint szellemi erőkre felfigyeltem. Bartók esetében ez a találkozás rögtön vizuális volt: a Mandarinnal kezdődött. Már a nyitó kép láttán libabőrös lettem. Hatalmas erővel ütött meg a zene és a látvány egysége. Azt mondhatom, hogy nagyon simán ment nekem a Bartókkal való ismerkedés. Amikor szembetaláltam magam azzal a feladattal, hogy szobrot készíthetek róla, akkor az jelentett gondot, hogy ezt a monumentális szellemet hogyan közelítsem meg a figuráján keresztül. Bartókot én gyakran láttam besurranni a főiskola kapuján, játszani a hangversenyteremben, figyelni a tanári páholyban. Törékeny, nem túl magas embernek az emléke él bennem. Még arra is emlékszem, hogy tompa orrú cipőben járt.

— A monumentalitás nem tér kérdése, sőt bizonyos esetekben a szobrászi monumentalitás eszközei ellentétesek az ábrázolt személynek a biológiai voltával. Ebben még az sem zavar, hogy ha alakját tekintve másként él az ismerősök emlékezetében. A szobor három méter magas, tehát önmaga terjedelméből adódóan is túllép az élő ember léptékén. Az emlékmű több mint egy portré, több mint egy emlékkép, s egy intim emlékeztetőszobornál is többnek kell lennie. Az emlékműnek azt a szellemet kell sugároznia, amiért az illető emlékművet kap. Nos, a lépték nem hatott rám zavarólag. Az igaz, hogy Bartók alacsony termetű ember volt, de a feje hallatlan atmoszférát sugárzott. A szemével, különösen a nézésével tele volt a terem, ahol megjelent.

— Nagyon sokat segített az az amatőrfénykép, amit a behajózás perceiben, az Európától való búcsúzás óráiban készítettek róla. *Ott áll a kikötőben, egy már-már személytelennek tűnő sorban; Bartók testén nagykabát. A szobornál én ezt a felöltőt egyszerűen rávetettem a vállára, mintegy ezzel a tömeggel érzékeltetve törékeny voltát. Ez a bukolikus kis kép nekem drámává vált, mert negyven évvel később én már tudom, amit ő csak sejt vagy nem is gondol rá, hogy soha az életben nem tér vissza Magyarországra.* Erről a képről hiányzik a hazatérés reménye. Éppen ezért a háromméteres figura mellé egy kapu kerül. Az elmenésnek és a visszatérésnek az ősi szimbólumaként. Jelkép, ami már az elindulás pillanatában egy seholnincs haranglábbá válik. Ebben a boltozatban áll aszimmetrikusan Bartók, a feje fölött seholnincs kolompokkal, harangokkal. Falusi születésű emberként raktam föl az ünnepnapok és a vészjelzések harangjait. A feje fölött levő kettéhasadt, csak a rajta olvasható monogram és az évszámok tudatják, hogy az 1881-től 1945-ig terjedő időben milyen sorsdöntő dolgok történtek.

— A sorsvállalás, a küldetésnek a vállalása volt a fontos számomra. Személyesen nem ismertem, csak látásból, tehát elbeszélésekből tudom, hogy milyen szerény volt, s egyben megszállott. Bizonyára tudta, hogy mit kell elvégeznie; tudnia kellett, hogy új utakon jár, érezte, hogy ki kell mozdítani helyéből a magyar muzsikát, talán az egész magyar szellemiséget. Számomra a feladatvállalással teljesedik ki az ő zenei képlete, az a visszajelzés, ami további meditációkra irritál.

— Nem lehet „büntetlenül" egy ilyen feladattal foglalkozni. November közepén újabb megbízást kaptam: a bécsi Musikverein számára készítsek egy mellszobrot. Ettől függetlenül is készítettem volna róla pár portrét, mert kikívánkozik belőlem. Bizonyára azért van ez így, mert a szobrot egyszer csak át kell adni a megrendelőnek, elviszi a bronzöntő, és a mű elkezdi másfajta életét, magára hagyja létrehozóját. Viszont a szobrászban nem fejeződött be az alkotás folyamata, a feszültség még benne van, újabb gondolatok kívánkoznak ki belőle. Ezért aztán az ember egy kicsit mindig elégedetlen a munkájával — ezt csak az abszolút laikus értheti félre. Az alkotó valójában minden pillanatát felül akarja múlni, amíg ki nem lúgozza magából a folyamatot kiváltó gondolatot. A leülepedés viszont egyszerűsödést és egyben gazdagodást is jelent. Az újabb és újabb summázás tehát nem elszegényedést jelez, hanem egy olyan magától értetődő vállalást is, amelyben egy fokkal feljebb, de ugyanabban a témában újra megkezdődik — megkezdődik?, folytatódik! — az alkotás véget nem érő küzdelme.

Följegyezte:
MOLNÁR ZSOLT

Kritika 1981/3

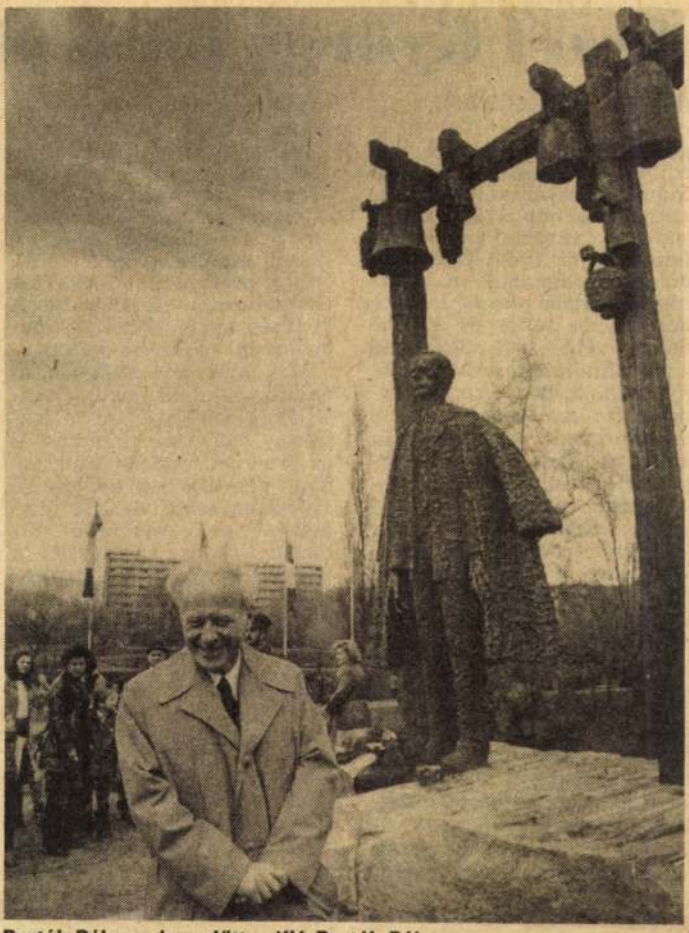

Bartók Béla szobra előtt – ifjú Bartók Béla Danis Barna felvétele

Budapest új szoborral gazdagodott: a XI. kerületben, a Bartók Béla út és a Fadrusz János utca kereszteződésénél felavatták Bartók Béla szobrát, *Somogyi József* alkotását.

A centenáriumi szoboravatás a Himnusz hangjaival kezdődött, majd a *Vándorkórus* Bartók két énekkari alkotását szólaltatta meg. *Szépvölgyi Zoltán*, a Fővárosi Tanács elnöke mondott beszédet. — *A bartóki életmű a magyar kultúra forradalmi vonulatának része* — mondotta a többi között —, *amelyben az igaz hazafiság és a nemzetköziség szétválaszthatatlanul van jelen.* A Bartók Béla Emlékbizottság nevében *Kállai Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Pozsgay Imre* művelődési miniszter, *Szépvölgyi Zoltán* és *Láng István*, a Magyar Zeneművészek Szövetségének főtitkára helyezett koszorút az új emlékmű talapzatára. Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

SOMOGYI JÓZSEF

Aczél György ünnepi

(Folytatás az 1. oldalról)

gezőnek. A társadalmi, az emberi haladást valló nagy művészek találkoznak; a legmélyebb gondolatok és szenvedélyek együtt vannak náluk, mert ők *tudói és elmondói a fájdalomnak, az igazságtalanságok okozta szenvedésnek*, de tudói és elmondói a velük szembeszegülő elpusztíthatatlan erőnek. Közös bennük, hogy *szembenéznek és szembeszállnak a barbársággal.* Életútjukban ezért találunk azonos vonásokat. Műveiknek millió értetlenség, rágalom és acsarkodás ellenére kellett utat találniuk a néphez, de *összeköti őket a kisemmizettség elleni tiltakozás és az emberi szabadság, méltóság védelmezése.*

Így emlékeztünk *Petőfire*, aki arra figyelmeztetett, hogy a nemzet és a világ népeinek szabadsága elválaszthatatlan. Megidéztük *Adyt*, aki szenvedéllyel mutatta fel az embert az embertelenségben, ünnepeltük *József Attilát*, aki tudta, hogy egyszerre kell átalakítani a termelőerőket odakint és az ösztönöket idebent, és olyan rendet kívánt, amelyet a szabadság hoz a világra; és a szikár, szigorú és meg nem alkuvó Bartók a zene egyetemes nyelvén ezt mondja el a XX. századi embereknek, a XX. század roppant szenvedéseit, de *felmutatja a rosszal szembeszegülő ember erejét, végső legyőzhetetlenségét is.*

Műve a panasz kimondása és a bizalom szava. *Műve hit az értelemben*, a megérett, pontos, emberséges jövő vágya és reménye. Műve vallomás az értelmetlenség, a káosz, a reménytelenség ellen. Műve az elnyomás, a terror gyűlölete. *Műve a szabadság hite.*

Műve a tiszta erkölcs fé-

zösséget alkotó, dolgozó emberek hangját kereste és találta meg. Tudta: bármilyen szokatlan és új a valóban eredeti mű, nem szakíthat mindazokkal az élményekkel, amelyek a közösség életéhez, közös emlékezetéhez köti. *Nincs művészet*, ahogy más létfontosságú alkotó tevékenység sincs, *újítás és hagyomány együttese nélkül.*

Ma, amikor a világban és nálunk akadnak, akik elutasítják a művészetben is legszebb hagyományainkat, és az értelmet, emlékezzünk rá, hogy személyében művész és tudós egyesült és azt hirdette, hogy *a megújító művészet lényege a hűség a tiszta múlthoz*, és értelem nélkül nincs művészet, csak csalás. Kikerülte a hazug romantikát, az érzelgősség tévútját éppúgy, mint a rideg érzéketlenséget. Nem szolgált hamis idillt, de nem adta át magát a zagyva, pusztító, mindent tagadó kísértésnek sem. *A csodálatos mandarin*jában a hős háromszori megöletése és megújuló életereje az emberi szenvedély győzelmét jelképezi a minden értéket lealjasító brutalitással szemben, és azt is, hogy nem halhatunk meg, *még dolgunk van a földön.*

A fából faragott királyfi zenéje azt hirdeti, hogy a legtökéletesebb fabábu vagy gépi szerkezet sem pótolhatja az eleven emberi szépséget. *A kékszakállú herceg vár*ában az igazság kutatásának veszélyeit is vállaló szenvedélyt fogalmazza meg.

A nem helyett az igent mondta az emberiségnek. Ő, aki a fasizmus előestéjén a történelmi alvajárás ellen emelte fel művészi szavát, torkon ragadó figyelmeztetésül, most, miután az emberiség részese lett már minden iszonyatnak, arra tanít, hogy kikűzdhető közös aka-

Somogyi József, szobrán

● *Somogyi József szuggesztív egyéniség és kitárulkozó alkotó. A képzőművészek túlnyomó többsége nem szívesen szólal meg, úgy érzi, gondolatait elmondta a műben. Szerencsére Somogyi József az a tudatos szobrász, aki az alkotás egész folyamatát „ébren" éli át, vagyis a megszülető kompozíciós gondolat és megvalósítás összes örömteli, kétségeket ébresztő és újabb munkára serkentő pillanatát képes utólag is felidézni. Tegnap este bemutatott Párbeszéd című műsorában ihletett gondolataival beavatottá tette a nézőt. Minden mondatán érződött, hogy a szobrászat nem egyszerűen hivatás számára, hanem létezésének alapvető formája: hite, töprengése és gyönyörű felszárnyalása. Minderről néhány kiválasztott munkája is meggyőzhette a nézőt. S örömmel szólunk arról is, hogy a műsor szerkesztője és operatőre e szobrok bemutatásánál nem önmaga kifejezésére törekedett, hanem a művek leghatásosabb, a kompozíciók lényegét kifejező megszólaltatására. Ez a rövid, mindösszesze húszperces program kitűnő példája annak, hogyan lehet a nézők sokaságához eljuttatni a képzőművészetet, az alkotó gondolatait. Kár viszont, hogy a rendező a szobrokat értékelő kísérő szöveget emelkedett, természetellenes hangon mondatta el színészével. Mert Somogyi József szobrászatától semmi sem áll olyan távol, mint a patetizmus.*

(h. m.)

(h.m.): TV-notesz

2.

Esti Hírlap, Bri

kai válság

A Likud-tömb legerősebb partnere, a Nemzeti Vallási Párt kilátásba helyezte, hogy kilép a kormányból, s egyszersmind a koalícióból is, ha a vasárnapi miniszertanácson a kabinet nem ad zöld utat a pedagógusok bérkövetelésének, illetve ha a döntés miatt akár a pénzügyminiszter, akár az oktatási miniszter lemond hivataláról. A kormánypárt derékhadát jelentő Likud-tömb parlamenti csoportjának vezetője

Somogyi József, nokrón

Ünnepélyesen felavatták Bartók Béla szobrát

(Bozsán felv.)

Ma délelőtt a Bartók Béla út sarkán, a Feneketlen tó mellett *Szépvölgyi Zoltán*, a Fővárosi Tanács V. B. elnöke avatta fel a centenárium alkalmából, *Somogyi József* Kossuth- és Munkácsy-díjas érdemes és kiváló művész Bartók-szobrát.

Avatóbeszédében a többi között szólt arról, hogy az eseményekben és drámai fordulatokban is oly gazdag bartóki életút tanulságai kimeríthetetlenek számunkra. Életművének alapelveit már 1903-ban megfogalmazta: *„Én részemről egész életemben minden téren, mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza jövőjét".*

(Folytatás a 2. oldalon)

j rend vajúdása közben. mét megcsodálhattuk So- hov rendkívüli, csak a gnagyobb klasszikusoké- al összemérhető életisme- etét, cselekménybonyolító épzeletét és rendező-szer- esztő művészi nagyságát. XX. század egyik legna- yobb regénye elevenedett eg tehát előttünk hat hé- en át, a kozákság törté- elme és néprajza, szokásai s erkölcse, a hagyomá- yok értéke és visszahúzá- kban pusztító ereje bom- ott ki előttünk. Részeseivé álhattunk a századelő roszországának. Szergej eraszimov, a forgatókönyv ója és rendezője, határo- ott kézzel, művészi inven- óval fogalmazta képpé, s tte drámai élménnyé a ímpölygő történetet. A táj- mény és a montázstechni- a révén árnyalatokat is zékeltetni tudó lélekábrá- olásra volt képes. A szí- észek pontos, művészileg

jellegét meghatározta Ferencsik János drámai erejű, a feszültségek igen széles skáláját megindítóan fölvonultató és elrendező zenei irányítása. Magas hőfokon, tiszta, színekben gazdag hangzásfolyamatot teremtett; a külsőleg majdhogy rezdületlen cselekmény belső, lélektani mozgalmasságát, az érzelmek és indulatok mélyjáratait a kompozíció elemeinek analitikus feltárásával, összefüggő szerkezetének világos formarajzával állította elénk. Az élmény másik meghatározója a körülményekkel magas szinten megalkuvó, mobil színpadkép. Nem hiszem, hogy az Erkel Színház szegényes adottságai között ennél a márványtömb kulisszákat liftezve lebegtető konstrukciónál kifejezőbb és elhitetőbb látványt lehetne teremteni. A színes fénykoszorúk és -nyalábok fantáziát mozgató váltakozá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 SZEP -2

MAGYAR NEMZET

Somogyi József

Szeptember 2

1021

Somogyi János festőművés. és ~~Vaj. Szabó~~ István szobrászművész kiállítása szeptember 4-én délelőtt nyílik meg a salgótarjáni József Attila Művelődési Házban.

tosságát és jelentőségét. A korszerűsítő munkában kitűnt dolgozóknak miniszteri, vezér-

Somogyi szobrászművész

Archaeologiai Értesítő.

1915, 115–134.

Toltai Lajos: Debrecen város
múzeuma.

Somogyi József festö.

Képzömüvészeti Szemle.1880.2.sz.31-32.l

Somogyi József festö.

Katol.Szemle.1932.II.54-60.l.

Somogyi József

Martinász

HORVÁTH GYÖRGY: A korral szembesülve.
MŰVÉSZET, 1980. április - 3. lap.

Somogyi József

valamint *Somogyi József* Bartók-emlékművét a Feneketlen tónál.

helyezik el

Magyar Hirlap 1981/7/22/8

Somogyi József, szobrász

□ SOMOGYI JÓZSEF Kossuth-díjas szobrászművész találkozik a közönséggel március 10-én, a Jókai Klubban (XII., Hollós út 5.) a Hétfőn Hétkor portrészínpadán.

-:□ Somogyi József 2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 március

Esti Hírlap, 1980 márc. 19.

1.

[illegible] is átélelett sorsa erteti meg velünk. S ezt az illusztratív jelleget a film sajnos a színészi játékkal is erősíti. *Koncz Gábor* inkább humoros, mint megható nagy bajszával, gyakran csak néz-néz a kamerába, de mintha a hangjára is álbajuszt ragasztott volna. Csapzott az is, s inkább egy málé, bamba ember, majdnem félnótás férfi benyomását kelti — még jóval azelőtt, hogy találkozni akarna Istennel —, semmint egy valódi parasztemberét, akinek a jelek szerint még bizonyos tekintélye is van a faluban. *Venczel Verára* osztani a két huszonéves forma fiú anyjának szerepét — egyenesen sze-

[illegible] erdemes lenne felujítani!) Ő a finn filmművészet klasszikusa, de nyomában *a hatvanas években* egy újabb erőteljes generáció bontakozott ki. A mostani filmnapok műsora ennek a nemzedéknek alkotásaiból válogat. A legerőteljesebb egyéniségtől Risto Jarvától a tegnap esti megnyitó filmen kívül láthatjuk még az 1975-ben készült *Az ember, aki nem tudott nemet mondani* című filmet (20-án, 18 órakor) és az *Amikor az ég a fejünkre szakad* című alkotást 1972-ből (22-én 18 és 20 órakor).

A másik jelentős rendező *Jörn Donner*, aki hosszú éveken át Svédországban is dolgozott mint rendező és a Svéd Filmintézet igazga-

Somogyi József, rozsnyi

Somogyi József † szobrász

PÁLYÁZATI KIÁLLÍTÁS nyílt meg hétfőn József Attila születésének évfordulója alkalmából a Magyar Képzőművészeti Főiskolán. A pályázat díjait Somogyi József rektor nyújtotta át; a több mint 100 alkotást bemutató tárlat május 10-ig tekinthető meg.

– : Kulturális hírek

Népszabadság, Bp. 1980. ápr. 29.

Somogyi József

A Confessio új számának élén közli Somogyi József szobrászművésznek a református zsinat világi elnökévé beiktatása alkalmából mondott beszédét. A folyóirat sok egyéb között Áprily Lajos ismeretlen verseiből ad közre néhányat, emlékezik Fülep Lajosra és Cs. Szabó Lászlóra, foglalkozik a protestáns—marxista párbeszéd kérdéseivel, valamint a kulturális élet különféle eseményeivel.

Magyar Nemzet 1985. 11. 28.

Kiváló művészeink Moszkvában

Április 2—9. között tartják meg a Szovjetunióban, Moszkvában és más városokban a magyar kultúra napjait. A rendezvénysorozatról csütörtökön délelőtt a Művelődési Minisztériumban tájékoztatta a sajtó munkatársait *Demeter* Sándor, a nemzetközi propaganda és szervezési főosztály vezetője, a magyar—szovjet kormányközi kulturális vegyesbizottság titkára.

Emlékeztetett arra, hogy a magyar—szovjet kulturális kapcsolatok több évtizede harmonikusan fejlődnek, s ennek köszönhető, hogy a magyar kultúra legjobb értékei folyamatosan nyilvánosságot kapnak a Szovjetunióban. Magyar zeneszerzők — Erkel Ferenc, Bartók, Kodály — művei szerepelnek a zenekarok repertoárján; a szovjet közönség velünk együtt ünnepelte meg jelentős alkotóink születésnapját: a legnevesebb művészek, például *Nyesztyerenko*, *Obrazcova* szívesen vállalkoznak a magyar alkotások népszerűsítésére. Nálunk évente mintegy 170 klasszikus, illetve kortárs mű jelenik meg az orosz illetve a Szovjetunió más népeinek irodalmából. Az oktatásban létrejött együttműködésre jellemző, hogy a felsőoktatási intézmények közvetlen együttmunkálkodása révén több mint 100 témát kutatnak közösen a szakemberek. S közismert, hogy négy évtized alatt 5500 magyar szakember szerzett diplomát szovjet egyetemeken, főiskolákon.

A kulturális napokat immár rendszeresen, ötévenként ren-

Tizenegy százalékkal nőtt a KGST-országok külkereskedelme

Nőtt a KGST-országok egymással folytatott kereskedelmének részaránya a tagországok teljes külkereskedelmi forgalmában a múlt évben. Egyebek között ezt állapították meg Moszkvában, a KGST Külkereskedelmi Állandó Bizottságának csütörtökön végetért 70. ülésszakán. Munkájában a tagországok képviselőin kívül részt vettek Jugoszlávia, valamint a KGST országok Nemzetközi Gazdasági Együttműködés Bankjának és Nemzetközi Beruházási Bankjának képviselői. Hazánkat *Ambrus* János külkereskedelmi miniszterhelyettes képviselte az ülésszakon.

A résztvevők áttekintették a tagállamok egymással folytatott külkereskedelmének alakulását az elmúlt évben. Megállapították, hogy az 1983. évivel összehasonlítva az 11 százalékkal nőtt. Ugyancsak nőtt a tagországok külkereskedelmi forgalma Jugoszláviával.

Az ülésszakon áttekintették a KGST-tagországok külkereskedelmi tudományos kutató intézeteinek együttműködését is, és kidolgozták az 1986-ra szóló tudományos együttműködési munkatervet.

Utazás '85

Somogyi József

Magyar Nemzet
1985. III. 22.

dezői meg kölcsönösen. A mostani eseménynek különös jelentőséget ad — emelte ki Demeter Sándor —, hogy közvetlenül az MSZMP XIII. kongresszusa után kerül sor rá, amikor egyben hazánk felszabadulásának 40. évfordulóját ünnepeljük, illetve közeleg a fasizmus feletti győzelem jubileuma.

A magyar kultúra napjainak nyitó ünnepsége április 2-án a moszkvai Nagy Színházban lesz, ahol a Magyar Állami Operaház együttese *Hídas—Seregi Cédrus* című művét mutatja be. Több jelentős kiállítást is megnyitnak ezekben a napokban a szovjet főváros impozáns intézményében, az Új Képtárban. Fotódokumentációs tárlat mutatja be hazánk társadalmi-politikai fejlődését, *Az avarok és kincseik* című régészeti kiállítás ilyen összeállításban először látható majd. A Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum anyagából *Mesterrajzok* címmel tekinthetnek meg válogatást a szovjet főváros lakói. A kortárs képzőművészetet Somogyi József tárlata képviseli. Kijevben könyv-, illetve népi iparművészeti bemutató, Lvovban könyvkiállítás nyílik.

Moszkva egyik mozija, a Budapesta lesz helyszíne a magyar filmhét rendezvényeinek. A díszbemutatón Kovács András *A vörös grófnő* című alkotását vetítik.

A Nemzeti Színház társulata Moszkvában és Tallinban lép fel a *Magyar Elektrával* és a *Tartuffe*-fel, a Vígszínház március 30—április 6. között Jaltában vendégszerepel Csehov-művekkel. Több szovjet városban magyar darabokat mutatnak be, illetve magyar rendezők működnek közre a produkciókban. Leningrádban Németh László *Nagy családját*, Tbiliszben Örkény István *Tótékját*, Kemerovóban az *Egy szerelem három éjszakáját* viszik színre.

Magyar művészek és együttesek — többek között *Kincses* Veronika, *Polgár* László, a Kodály Vonósnégyes, *Jandó* Jenő — adnak koncertet több városban. A Magyar Írók Szövetségének delegációja, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság küldöttsége is ellátogat a baráti országba.

A kulturális hét zárásaként a moszkvai Művész Színházban *Virágcsokor Magyarországról* címmel látható majd gálaműsor, amelyben fellép *Ruttkai* Éva, *Törőcsik* Mari, *Pártay* Lilla, *Dózsa* Imre, *Gábor* Miklós, *Melis* György és *Szirtes* Ádám. Az est szovjet közreműködője a kitűnő szovjet színész, *Tabakov* lesz.

A kulturális napokra utazó magyar küldöttséget *Köpeczi* Béla művelődési miniszter vezeti.

A tájékoztatón végül elmondták, hogy a magyar hét előtt magyar népgazdasági kiállítás nyílik Moszkvában, a népgazdaság eredményeit bemutató kiállítás területén. A kiállítótermekben magyar művészek is fellépnek és filmjeink vetítésére is sor kerül.

(m—ó)

mi emléktáblánál, valamint a Lőrinci Hengermű falán elhelyezett emléktáblánál rótták le kegyeletüket a kerület párt-, állami, és társadalmi szervezeteknek, a KISZ bizottságnak és a hengermű pártszervezetének, valamint szocialista brigádjainak képviselői.

Csütörtökön a KISZ Budapesti Bizottsága is ünnepi megemlékezést tartott a X. kerületi Pataky István Művelődési Központban.

Az ünnepségen — amelynek elnökségében helyet foglaltak

Megemlékezés Szlovákiában

A Tanácsköztársaság kikiáltásának 66. évfordulója alkalmából a Szlovákia területén elesett vöröskatonák síremlékeit koszorúzta meg csütörtökön *Szapora* Sándor, a Magyar Népköztársaság pozsonyi főkonzulja Rimaszombatban, és további három településen. A koszorúzásoknál jelen voltak az állami és társadalmi szervek vezető helyi képviselői.

Somogyi József

Tisztelgés a fasizmus áldozatai előtt

Emlékmű ismerteknek és ismeretleneknek

„Isten, áldd meg a magyart…" — játszotta messzehangzóan Kölcsey megzenésített *Himnuszának* dallamát a Magyar Néphadsereg Központi Zenekara. S közben mindenki, aki a tömegben állt, óhatatlanul népünk hányatott sorsára gondolt, tekintetével a behavazott szobrot fürkészte. A bronzba öntött nőalak egyik kezében barkaágat tart, másikban égő gyertyát. Az emlékmű Budán található, a XII. kerületben, a Jagelló út és a Csörsz utca közötti, most kialakított Gesztenyéskertben *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész és a háttérül szolgáló ívelt kőfalat kialakító *Finta* József Ybl- és állami díjas építész közös alkotása tisztelgés az ismertek és ismeretlenek millió előtt. *A fasizmus elleni harc hősei és a fasizmus áldozatai* feliratú emlékművet tegnap, szerdán délelőtt avatták fel.

Az ünnepségen megjelent a társadalmi és politikai élet számos képviselője. A megemlékezésre egybesereglett több száz fős érdeklődő és tisztelgő közönség előtt *Bálint* András színművész szavalta el Radnóti Miklós *Nem tudhatom* című költeményét. Majd a Munkásőrség Központi Férfikara Loránd-Györe *Menet* és Muradelli *Buchenwaldi riadó* című kórusművét adta elő.

Horváth Márton
1985. 11. 14.

Somogyi József

Magyar Nemzet
1985. 11. 22.

A szobrok lelke

A messzeségbe révedező fiatal nő arcán kövér könnyek gördülnek végig, akár a középkori Madonna-szobrokon. Végtelen szomorúságot fejez ki a rezzenéstelen arc. Az alak nyugodt és méltóságteljes. Bal kezében a gyertya időtlen idők szimbóluma: a gyász egyik kifejezője. Jobb kezében nyíló barkaágat tart, mely a feltámadást éppúgy szimbolizálja, mint az új élet tavaszát. Olyan, mint amilyennek alkotója megálmodta: a pusztulás után is hinni tudó emberiséget képes megjeleníteni. Nem egyvalakit sirat, hanem mindazokat, akik eltűntek az idő kérlelhetetlen sodrában. Aki megáll előtte, közvetlen vagy távoli hozzátartozóira, embertársaira gondol. „*A talapzaton nem a két napig virágzó koszorúk sokaságát volna jó látni, hanem szívesebben venném, ha mindig égne ott egy-két gyertya, mert az bizonyítaná: az emlékezés nem alkalomhoz kapcsolódik, hanem a lélekhez... Aki emlékezni tud, az ember és a jövőben is emberarcú akar maradni*" — nyilatkozta Somogyi József szobrászművész lélekkel teli alkotásáról, amelyet a napokban avattak fel Budán. A főváros legújabb köztéri szobra maradandó emléket állít a halottaknak, a hősöknek és a fasizmus áldozatainak, ismerteknek és ismeretleneknek, magyar embereknek.

Az eltelt negyven esztendő alatt mintegy *nyolcszáz* új képzőművészeti alkotással, közöttük számos kiemelkedő jelentőségű, művészi igénnyel megformált plasztikával gyarapodtak a főváros közterei. A legújabb szobor felállításáról készült fényképek is láthatók azon a nagyszabású ünnepi tárlaton, amelyet a minap nyitottak meg a Budapest Kiállítóteremben, *Negyven év köztéri szobrai* címmel. Az igényes gondossággal rendezett kiállítás összesen 543 művet, politikai tárgyú emlékművet, portré- és mellszobrokat, valamint díszítő jellegű plasztikát, domborműveket és emléktáblákat mutat be fotók és az eredeti szobrok modelljének segítségével. Hiányt pótló katalógus is készült, amely időrendbe szedve tartalmazza az elmúlt évtizedek alatt a főváros köztereire került szobrok fényképét, s adatait. (Utoljára 1936-ban készült útmutató a köztéri szobrokról.) A szép kivitelű katalógus előszavában olvasható: „*Városgazdagító mecenatúránk eredményeire és alkotóink művészi sikereire egyaránt büszkék lehetünk. Negyven év alatt született a jelenleg Budapesten álló szobrok több mint háromnegyed része... E jeles munkánk eredménye egy állandóan gazdagodó szabadtéri szobortárlat.*"

A köztéri képzőművészet — egy várost tekintve — óriási állandó kiállítás. Ezért nagy felelősség is, mert ezek a szobrok — emberi számítás szerint — akár több száz évig állnak egyazon helyen, s nem lehet abban reménykedni, hogy egyszer majd bezár a kiállítás. Mert *egy-egy jól sikerült alkotás része lehet a lakónegyedek humanizálási folyamatának: közösségi szervezőerővé válhat.*

Persze mindenkinek van kedvenc szobra, emlékműve, díszkútja. Én is sok szobor emlékét őrzöm agyam rejtekében. Néha nyakamba veszem a várost, hogy megkeressem őket. Van, amelyikkel találkozom ilyenkor, van, amelyiknek soha többet nem akadok a nyomára. A szobrok merev időtlenségükkel, szófukarságukkal, mindentlátó tekintetükkel végigkísérik az emberek életét. Sőt, többnyire túl is élnek bennünket.

A budapesti szobrok között sajnos nincs középkori eredetű. A szép számú barokk plasztikák közül már csak egy pár található meg egykori helyén. Vagy elpusztultak, vagy az időjárás viszontagságai elől a várostörténeti emlékeket gyűjtő múzeumokba menekítették, s egyúttal rejtették is őket. Ám, ha az ember nyitott szemmel jár-kel szeretett városában, észreveheti, hogy az úttörő munkásságú Ferenczy Istvántól kezdve egészen jeles kortársainkig, szinte valamennyi jelentős hazai alkotónak megadatott a dicsőség, hogy köztéri szobra díszítse Budapestet. Ha valaki felkeresi azokat, átfogó képet szerezhet *a magyar szobrászat jó százesztendős alakulásáról.*

De vannak művek, amelyek nem látják Budapestet. Pedig a főváros tereit, parkjait, ligeteit ékesítették, aztán mégis eltűntek. Várják valahol jobb, érdemesebb sorsukat. Lehet, hogy összetört a lelkük. Mert a *szobrok addig élnek, ameddig az emberek emlékeznek rájuk.* A megtagadott, száműzött és cserbenhagyott alkotások közül azonban mind több feltámad. A raktári „elfekvőben" levő szobrok közül hamarosan új helyen állítják fel például Zala György remekét, az Erzsébet királynét ábrázoló híres bronzszobrot, a róla elnevezett híd budai hídfőjénél. Ohmann Béla mészkőből faragott Szent György-figuráját a tervek szerint a XV. kerületben helyezik el. Ezek az alkotások múltunk rejtett értékei. Sorsuk mielőbbi, megnyugtató megoldásra vár. Jogos a kérdés: *Mi lesz vajon Orbán Antal, Istók János, Senyei Károly, Csiszér János, Telcs Ede, Margó Ede, Holló Barnabás, Ligeti Miklós, Stróbl Alajos és a többi neves vagy névtelen mester lappangó művével?* Amelyek köztéri elhelyezése nem indokolt, vitathatatlan művészi értékeikre való tekintettel másfajta „hasznosításáról" gondoskodnak a szakemberek, például múzeumoknak vagy temetők díszítésére engedik át. Hogy életünk részei maradjanak, mert beletartoznak a kor keretébe, a képbe, a környezetbe. Mi vagyunk szegényebbek és lélektelenebbek nélkülük.

Kurcz Béla

matát vesszük figyelembe. Argentína után most márciusban Uruguay és Brazília is visszatér az egyenruhások rendszeréről az alkotmányos polgári kormányzat formájához. A logika első látásra azt tételezhetné fel, hogy a kontinens déli csücskén elhelyezkedő országok rokonvonásai alapján a chilei diktatúra kivételes helyzete sem tartható. A hetvenes évek elejének katonai hatalomátvételei Argentínában, Uruguayban és Chilében is egy közös eredőre, a baloldal előretörésére adott válasznak voltak tekinthetők. Alapvető különbség is fennállt azonban: a Salvador Allende-féle Népi Egység nemcsak távlatokban veszélyeztette a jobboldal és részben a nemzeti burzsoázia uralmát, hanem kormányra kerülésével a gyakorlatban is. Pinochet 1973 szeptemberi puccsa ezért alapozódhatott szélesebb társadalmi bázisra, s a junta vezetője ezt a kezdeti támogatást

kamatoztathatta

az egyszemélyi diktatúra tartósítására.

Pinochet kezére játszott az a körülmény is, amely annak idején Salvador Allendét megtévesztette: a chilei hadseregnek hagyományosan hivatásos jellege, a felső parancsoknak mindig engedelmeskedő tradíció. A diktátor szilárdan is ült a trónján, amíg a szabadpiaci gazdasági modell — a többi latin-amerikai katonai rendszeréhez hasonlóan — nem került súlyos válságba a nyolcvanas évek elején. A santiagoi Moneda-palota lakóia még az első krízisjelek pillanatában, 1980-ban a szuronyok árnyékában népszavazással szentesítette azt az alkotmányt, amelynek értelmében hatalma 1989-ig tart, sőt, utána még egy elnöki periódusra jelöltetheti magát. A gazdasági gondok a szomszédos fővárosokban az egyenruhásokat meghátrálásra késztették, a chilei elnök viszont bízott abban, hogy a baloldali „marxista veszély" hangoztatásával még évekig meg tudja osztani az ország lakosságát. Ma már talán számára sem kétséges, hogy *egyedül maradt*, az egykori puccsnak valamennyi polgári támogatóia az ellenzékhez csatlakozott.

A lakosság sorozatos tiltakozó napjai 1983 őszén a rendszert taktikázásra késztették. Pinochet annak idején tette meg a tapasztalt politikust, Sergio *Onofre Jarpát* belügyminiszterré, aki óvatos nyitásba kezdett. Párbeszéd indult meg a centrista erőket tömörítő Demokratikus Szövetséggel, amelynek a vezetője a kereszténydemokrata párt. A dialógusban részt vett a hagyományos jobboldalt képviselő Nemzeti Párt is, amelynek egykor elnöke maga Onofre Jarpa volt. A tárgyalásokból ugyan kirekesztették a baloldali erők kirekesztését a politikai életből. Február elején így „alkotmányellenesnek" minősítették a haladó pártokat tömörítő Demokratikus Népi Mozgalmat, s letartóztatási parancsot adtak ki tíz vezetője ellen.

Miután a kormányzat most újabb három hónapra meghosszabbította az ostromállapotot, Onofre Jarpa „művének" kudarcát beismerve, lemondott miniszteri posztjáról. A jobboldali polgári politikus valójában nagy szolgálatot tett a diktatúrának a párbeszéd lehetőségének a megcsillantásával. Éppen a legnehezebb időszakban, a gazdasági válság mélypontjakor vezette le az ellenzéki feszültségek egy részét. Pinochet sohasem nyilvánított véleményt a dialógusról, ezért még most sem világos, hogy azt kezdettől fogva ellenezte, avagy a tárgyalásoknak számára kedvezőtlen kimenetelekor határozta csak el a megszakításukat. Nyilvánvaló viszont, hogy az elnyomás a mostani állapotot tartósan aligha tudja fenntartani, előbb vagy utóbb lépnie kell.

A washingtoni államtitkár chilei látogatása ezért kelthetett bizonyos reményeket. A Santiagóból tudósító hírügynökségek azonban nem látszanak megerősíteni az előzetes feltételezéseket. Motley tárgyalt Pinochettel, a katonai junta tagjaival, majd az ellenzék és a haladó álláspontot elfoglaló egyház képviselőjével. Gabriel *Valdes*, a kereszténydemokrata párt elnöke, a találkozót követően újságíróknak elmondta, hogy a hallottak alapján az Egyesült Államoknak

nincs szándékában

közvetíteni a tábornok és a nyitást sürgető erők között. Más források pedig tudni vélik, hogy Motley sajnálkozott ugyan, mert „a demokrácia felé való átmenet legkisebb jele sem tapasztalható", ám a Reagan-kormányzat nevében nem gyakorolt nyomást az ostromállapot beszüntetésére. A *The Washington Post* egyébként a közelmúltban szellőztette a santiagói amerikai nagykövetség jelentését. A dokumentum szerint a diktátort nem fenyegeti veszély: „nincs semmi lehetőség arra, hogy a közeljövőben a kormányt megdöntenék".

A mostani események fényében meglepőnek látszik, ám mégsem kizárt a rendszert támogató *La Segunda* napilap híre, hogy a kormányalakítás „felgyorsította az új politikai terv beindítását", *Toribio Merino* tengernagy, a haditengerészeti erők főparancsnoka az amerikai diplomatával találkozva ugyancsak említette, hogy esetleg még az idén törvényt hoznának a pártok ismételt legális működéséről. A marxista csoportokat azonban továbbra sem engedélyeznék.

Ortutay L. Gyula

Somogyi József szobrán

„Pro Urbe Pápa" kitüntetést nyújtotta át. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész — szintén az iskola egykori tanulója — megkapta a „Pápa város díszpolgára" címet.

—: dr Nagy Károly: Pápai Találkozó 6.

Esti Hírlap, Bp. 1981 okt. 6.

Somogyi József, szobrász

Pápai kollégium

Hazánk egyik legpatinásabb közoktatási intézménye, a pápai református kollégium alapításának 450. évfordulóján ünnepi hetet rendeznek a városban. A szeptember 28-án kezdődő eseménysorozat előkészítésére alakult emlékbizottság Pápára várja az öregdiákokat. Az ünnepi hét a jogutód intézmény, a pápai Petőfi Gimnázium iskolagyűlésével kezdődik meg. Megemlékeznek az öreg kollégiumnak a nemzeti nyelvű oktatásban, és művelődésben betöltött szerepéről, az ifjúsági képzőtársulatról, amelynek tagja volt Jókai Mór és Petőfi Sándor is. Egyidejűleg megnyitják az „Orlaytól Nagy Lászlóig" című kiállítást. Az ünnepi héten a Pápáról elszármazott írók és költők alkotásaiból zenés irodalmi műsort tartanak. Október 3-án avatják fel az iskola főbejáratánál az egykori növendék, Nagy László költő reliefjét, Somogyi József szobrászművész alkotását.

A jubileum alkalmából „A pápai kollégium története" címmel emlékkötetet is megjelentettek a Tankönyvkiadó gondozásában. (MTI)

4.

– Pápai

Esti Hírlap Bp. 1981 szept. 21

Somogyi József

— **Az első színházi előadást** negyven évvel ezelőtt, 1945. március 1-én tartották meg a felszabadult Budapesten: a Nemzeti Színház társulata Csokonai Az özvegy Karnyóné című vígjátékát adta elő abban az épületben, amely jelenleg az Állami Bábszínháznak ad otthont. Erre emlékeztek kedden az Állami Bábszínház épületében megtartott ünnepségen. Az évforduló tiszteletére emléktáblát helyeztek el az épület előcsarnokában, Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. Ezután — a negyven évvel ezelőtti színjátékot felelevenítve — a Bábszínház művészei bemutatták Csokonai színművének bábváltozatát.

Magyar Nemzet
1985. III. 6.

Somogyi József

Emlékmű a fasizmus áldozatainak

A közeljövőben állítják fel a fasizmus elleni harc hőseinek és a fasizmus áldozatainak emlékművét Budapesten, a befejezés előtt álló kongresszusi központ közvetlen környezetében. Az emlékmű építészeti része már elkészült, kivitelezője az *Alfa Építőipari Szolgáltató Kereskedelmi Szakcsoport* volt, s a gipszminta alapján a Képzőművészeti Kivitelező Vállalatnál most öntik a szoboralakot.

Az emlékmű két alkotója *Somogyi* József szobrászművész és *Finta* József építész. A szobor egy könnyező fiatal nő három és fél méter magas, bronzból készült figurája, amely egyik kezében gyertyát, a másikban barkaágat tart. A Somogyi József mintázta szobor gyászt és kegyeletet fejez ki. Már maga az ifjú nő alakja azonban egyúttal megtestesíti a jövő, az újjászületés lehetőségeit. A kezében levő égő gyertya sem csupán a hősök és az áldozatok miatt érzett fájdalmat, hanem a kegyetlen sötétség napjaiban is pislákoló világosságot, a reményt is szimbolizálja, akárcsak a barkaág, amely a kikelet, az újraélédés ősi jelképe. Ezt sugalmazza az emlékmű Finta József tervezte architektúrája is, a két karéjból álló, bazalt utcakőből épített, ívelt fal. Ez a háttér egy helyen megszakad, s ebből a hasítékból fény tör elő. Az emlékművön a bronzbetűs felirat: *Emlékezésül a fasizmus elleni harc hőseire és a fasizmus áldozataira.*

Magyar Nemzet

1985. 1. 8.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

6

6 Somogyi József: Bartók Béla. 1981

Művészet, 1982. jún. 19. old.

9 Sóváry János: József Attila 1965
10 Csorba Géza: Bartók Béla, 1948
11 Illés Gyula: Antifasiszta emlékmű (kivitelezés közben) (fotók Somfai)

9

10

egy bábu –, aki nem más, mint maga Bartók; higgadtságával, nyugalmával, szelídségével, szigorával és nagykabátjával. Egy alkotó ember, aki tudja, mi a feladata, és mivel volt hozzá elegendő – zseniális – tehetsége, és volt akaratereje is, megtette azt, amit meg akart tenni. Egy ember, akinek végre volt erkölcsi tartása, akivel kapcsolatban így utólagosan nem kell magyarázgatni semmit, akinek életpályáján nincsenek, nem maradhattak furcsa, homályos, szürke foltok – ahogy ezt a visszaemlékezésekben hallhatjuk és olvashatjuk manapság lépten-nyomon. Eddig rendben is volna, e fokon vitatkozni csak a plasztikai problémák megoldásának milyenségén lehetne. Például (a felületkezelésen túl) a vállra vetett nagykabát által szerencsétlenül kialakult-meghatározott, átgondolatlan és megoldatlan alakkörvonalon. De felbukkan itt (is) egy lényegesebbnek ítélhető tényező: Bartók Béla bábuja mellett megjelenik a keretelő elem mint járulékos elem: az architektonikus elem – ezúttal egy skizofrén harangláb formájában, amelyen ott függ a távoli tájak harangszava, amelyen meglendíti az egykori tovasodródott csordák hollétét jelző kolompszót a kósza szél. (Szándékos képzavar.) Ez a – most népieskedő pózban tetszelgő – keret már jó ismerősünk: *Schaár Erzsébet* tihanyi *Tudósok*jánál kelt (mindjárt szintézist jelző) életre, hogy folytassa útját (megtört ív formájában) *Varga Imre* budapesti *Károlyi*ján, ismétlődjék *Kiss István* mátészalkai *Szabadság szobrán*

Somogyi József, szobrász

Rektori kinevezések

A Minisztertanács *Kovács Dénes* Kossuth-díjas hegedűművész, egyetemi tanárt, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola rektorát megbízása lejártával, érdemei elismerése mellett felmentette tisztségéből, és *dr. Ujfalussy József* Kossuth-díjas zeneesztéta egyetemi tanárt három évre megbízta a főiskola rektori teendőinek ellátásával. A Minisztertanács *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész egyetemi tanárnak, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektorának megbízását újabb három évre meghosszabbította.

-: Hír -

8.

Népszabadság, Bp. 1980 júl. 1.

1031 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 31.
Telefon: 337-738, 340-726

Somogyi József
Kossuth-díjas
művész

KISALFÖLD

1983 SEP 2 4

1021

TIHANYI MŰVÉSZTELEP '83

A mester és tanítványai

Készülő portré nyárutói napfényben.

Somogyi József: itt színházi bemutatókat és hangversenyeket is lehet majd rendezni.

Századunk tudományát és művészetét, de még a mindennapi életét is a nagyfokú specializáció jellemzi. Ez feltehetően szükségszerű és kikerülhetetlen jelenség, amely azonban eleve elhomályosítja a modern ember előtt a látszólag önálló jelenségek voltaképpeni, divatos, felkapott szóval élve: strukturális összefüggéseit. A tudomány és a művészet legjelesebb képviselői — mindenekelőtt azok, akik képesek távlatokban gondolkodni — időről időre nem véletlenül vetik fel olyan fórumok létrehozásának szükségességét, amelyek alkalmat adnak az egyes területek művelőinek, hogy gondolataikat kicseréljék ösztönzéseket kapjanak egymás elképzeléseinek, eszméinek megismeréséből. Nehéz lenne latni, hogy az ilyesmire mennyire szükség van, ugyanakkor az is tény, hogy nem éppen könnyű feladat az ilyen fórumoknak megfelelő környezetű és szellemiségű helyet találni. Mert a szárnyaló gondolatokra ösztönző hely megtalálásán bizony sok múlik!

Úgy tűnik, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Képzőművészeti Főiskola rektorának szerencséje volt. Távlati terveinek megvalósításához olyan helyet talált, amely természeti szépségével, történelmi atmoszférájával maidan ideális fóruma lehet széles horizontú szellemi eszmecseréknek és különböző művészeti eseményeknek. Néhány évvel ezelőtt Tihanyban, a Belső-tó partján helyi és országos támogatással néhány műemlékileg védett, de elhagyott állapotban lévő mezőgazdasági épületben és közvetlen környékükön sikerült létrehoznia a tihanyi művésztelepet.

A Képzőművészeti Főiskola végzős növendékei egyelőre itt készítik el vizsgafeladataikat, az alsóbb évfolyamok hallgatói pedig nyaranként négyhetes turnusokban dolgoznak mestereik irányításával. Ez tehát a jelen. A talán nem is olyan távoli jövő pedig, Somogyi mester tervei szerint, annak a bizonyos fórumnak a létrehozása, amely a szellemi, művészeti élet különböző képviselőinek termékeny eszmecseréjét tenné lehetővé.

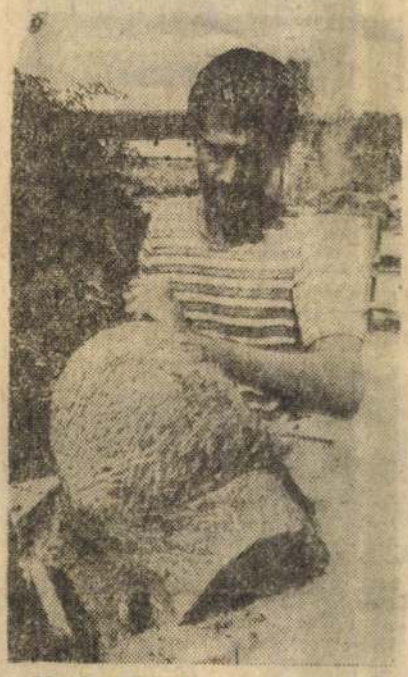

Munka közben

A tihanyi művésztelep — az egykor széna és levendulaillatot árasztó pajta, a nádfedeles juhhodály és környéke — néhány napja megcsendesedett: a Képzőművészeti Főiskolán tegnap megkezdődött az új tanév. Felvételeink tehát immár a közeli múltat idézik fel amikor a kiállítóteremmé átalakított hajdani magtárban még átható festékszag terjengett, s a falak mentén alig száradt képek jelezték a művésznövendékek szorgos munkáját: amikor a leendő szobrászok szikrázó nyárutói napfényben faragták műveiket Somogyi mester irányításával.

Tihanyi látogatásunkkor Somogyi József elmondotta, hogy a győri műcsarnokban novemberben rendez önálló tárlatot *Műhelyforgácsok — műfaji bizonytalanságok* címmel. A kiállítást az otthonosság jegyében kívánja megrendezni (erre utal az intim cím), s a kísérletezés szellemében fogant rajzait (egy részüket hollóházi porcelánon) tárja majd szűkebb hazájának nyilvánossága elé.

Kloss André

Tanácsok a modell elkészítéséhez (Szük Ödön felvételei)

ORSZÁGJÁRÁS

A SÁRVARI VÁR TORONYSZOBÁJÁBAN

NÁDASDY-HUSZÁROK EMLÉKGYŰJTEMÉNYE

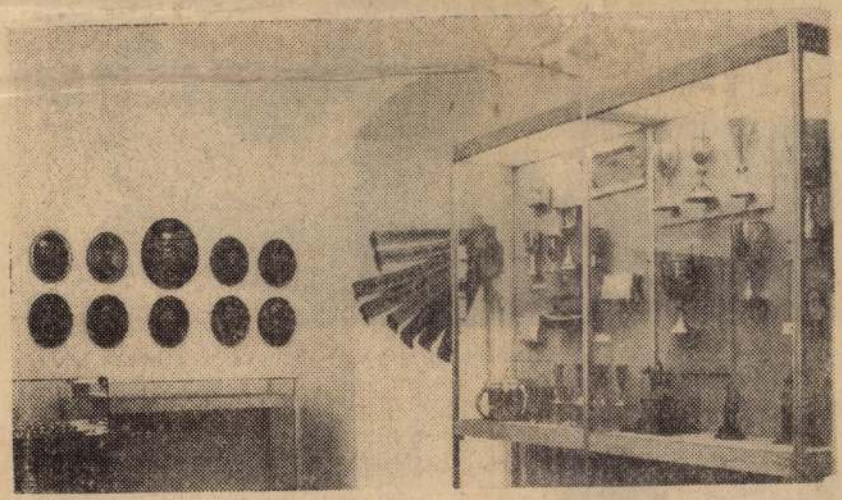

Étkészletek, portrék, serlegek és szobrok a múltból

A másfél évtizede várossá nyilvánított Sárvár idegenforgalma meglehetősen élénk. Évente mintegy százezer ember tekinti meg a vörösfenyő cölöpökre épült Nádasdy várat, ahol május óta ritka-értékes gyűjtemény állja a kíváncsi tekinteteket. A Nádasdy-huszárok emlékgyűjtménye méltó helyet kapott a vár díszterme melletti toronyszobában. Ami a tárlat értékét növeli: vajmi keveset tudunk a huszárokról, azaz a magyar katonai erények megtestesítőiről; csatáik emlékét, ruházatát, fegyverzetét és szokásait ugyancsak ritkán tanulmányozhatjuk múzeumainkban. Néhány hónapja azonban bárki visszatérhet a múltba egy remek gyűjtemény jóvoltából.

Olvasom a tárlatot indító feliraton: A gyűjtemény a volt „m. kir. Nádasdy Ferenc 3. honvéd huszárezred" tisztiétkezdéjének a hagyatéka, magában foglalja nagymúltú elődjének, a szombathelyi „cs. kir. 11. sz. Ferdinánd bolgár cár", a komáromi „cs. kir. 5. sz. gróf Radetzky János" és a soproni „cs. kir. 9. sz. gróf Nádasdy Ferenc" huszárezredek emlékét is. A gyűjteményt az utókornak megőrizte és a múzeumnak adományozta a huszárezred volt tisztikara.

Mielőtt búvárkodásba kezdene a látogató, olvashatja azt a gépelt feliratot is, amelyet a Nádasdy-huszárok névadó családjának tagjai írtak, s amelyből megérthető a tárlat létrejöttének előzménye: *„...értesültünk arról, hogy az ezred tisztikarának megmaradt értéktárgyai magánmegőrzésben vannak. Mivel véleményünk szerint... az ezred és névadóink történelme mélyen a magyarságban és a magyar hazában gyökereznek; kérjük és javasoljuk, hogy ezek az értéktárgyak vagy a sárvári Nádasdy Múzeumnak, mint a névadó család múzeumának, avagy Sopron város múzeumának, mint az ezred múzeumának adassanak át, és így minden érdeklődő rendelkezésére állhassanak."*

A búvárkodáshoz kalauzunk a vármúzeum igazgatója, *dr. Söptei István*. Ő ad választ arra, miért épp Sárvárra, s nem Sopronra „esett" az adakozási választás. — *Évekkel ezelőtt járt itt egy Bécsben* rokról, továbbá a parancsnokokat ábrázoló festményeken kívül evőeszközkészletek, likőrös készletek. Régi idők emlékét őrzi az egykori tiszti étkezdéből megmentett italhűtő sereg, pezsgős poharak és egyéb serlegek; látható Radetzky-szobor, arany vitézségi érem, valamint az ezred zászlaja, melynek szalagjain olvasható: *„Istennel királyért és hazáért Győr—Moson—Pozsony egyes vármegyék közönsége"; „A hős soproni huszárok méltó utódainak..."*

A látványt, az élményt visszaadni nyomtatott szavakkal, s egy-két fotóval képtelenség. A gazdag tárlatot látni kell. S érdemes később is Sárvárra utazni, mert tervezik az emlékgyűjtemény bővítését. A megnyitóra ugyanis meghívták a tisztitársakat, a katonatársakat, s kérték őket: ajánlják fel a múzeumnak a még tulajdonukban lévő emléktárgyakat. Ígéreteket kaptak, bár számolnak azzal, hogy idős emberekről van szó, akik ragaszkodnak emlékeikhez.

— *Volna helyünk a huszárság 1867 utáni életének bemutatására* — mondja a múzeumigazgató —, *a várbástya kiválóan alkalmas erre. Mindenképpen alapnak tekinthetjük a most látható Nádasdy-ezred anyagát. Az idő, a pénz és az adományozási kedv dönti majd el, hogy lesz-e Sárváron huszármúzeum.*

Hámor Vilmos

A vörösfenyő cölöpökre épült vár madártávlatból.

Vízszintes 1. Paul Verlaine Őszi dal című versének első négy sorát idézzük. (Zárt betűk: Ő, A, N, A, S.) Folytatás a függőleges 16 és a vízszintes 59. számú sorokban.

VÍZSZINTES: 1. Az idézet első része. 13. Havas szépe, örökzöld díszcserje. 14. IV. László Árpád-házi király előneve. 15. Fontos innivaló. 16. Osztrák és japán autók jele. 17. Műveltetőképző. -tet párja. 19. Lehetőség. 20. Háziállat. 21. Nagy edény. 23. A jókedv jele. 26. Mázol. 27. Másol. 29. Kiporol. 30. Zeng, visszhangzik. 31. Jövendőt mond. 32. Féllg rostos! 33. Üldözésre betanított vadászkutya. 34. Számtani műveletet végez. 35. Üzemi étkezőhely. 37. Lakatos szerszám. 38. Szerviroz. 40. Citálja. 42. A svéd és az osztrák gépkocsik jele. 44.

Ősz

Felszabadulására emlékezett a főváros

A Gesztenyés kerti emlékmű avatásánál Kállai Gyula mondott beszédet, s a hősök emléke előtt a legifjabb nemzedék is tisztelgett

Batha László felvételei

(Folytatás az 1. oldalról)

Ezt követően *Kállai Gyula*, a HNF Országos Tanácsának elnöke lépett a mikrofonhoz. Beszédében felidézte a negyven évvel ezelőtti eseményeket, s szólt arról, hogy *e napon azokra emlékezünk, akik tetteikkel, a szellem eszközeivel, fegyverrel, és ha kellett, életük feláldozásával is küzdöttek a fasizmus nyomorító hatalma ellen; akik megérezték és megértették a nép igazát és erejét, s azért, szervezkedtek, hogy egy demokratikus berendezkedésű, a dolgozó nép érdekeit, az alapvető emberi jogokat szavatoló társadalom szülessen.*

A szónok a továbbiakban hangsúlyozta: az emlékmű nemcsak a múltnak adózik, nemcsak a történelem kegyetlenül szigorú tanulságaira emlékeztet, szól a jelennek, és a jövőnek is. *Figyelmeztet, hogy a béke mindannyiunk közös ügye.*

Kállai Gyula végezetül kiemelte: az emlékmű arra is int, hogy *a magyarság csak akkor maradhat meg magyarnak, a nemzet csak akkor gyarapodhat, ha a Szovjetunióval, a szocialista közösség országaival, más népekkel összefogva a haladás eszméinek harcosaként küzd egy emberibb társadalom, a szocializmus megteremtéséért.*

Az ünnepség koszorúzással folytatódott. A kegyelet és a megemlékezés koszorúit helyezte el az emlékművön a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és Budapesti Bizottsága nevében *Apró Antal*, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság elnöke és *Grósz Károly*, a Budapesti Pártbizottság első titkára, Megkoszorúzták az emlékművet a Fővárosi Tanács, a SZOT és az SZBT, a KISZ, a Hazafias Népfront, a kormány, a fegyveres erők és testületek, az Országos Béketanács, a Magyar Szolidaritási Bizottság és a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége képviselői.

Ünnepség a Vígszínházban

Este az MSZMP Budapesti Bizottsága, a Fővárosi Tanács és a Hazafias Népfront Budapesti Bizottsága ünnepi megemlékezést rendezett a Vígszínházban. Az elnökségben foglalt helyet *Németh Károly*, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, *Maróthy László*, a Minisztertanács elnökhelyettese, a Politikai Bizottság tagjai, *Vlagyimir Bazovszkij*, a Szovjetunió magyarországi nagykövete, *Nyikolaj Szilcsenko* vezérezredes, a Varsói Szerződés tagállamai egyesített fegyveres erői főparancsnokának magyarországi képviselője, *Konsztantyin Kocsetov* vezérezredes, az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport parancsnoka. Ott voltak az ünnepségen a politikai és társadalmi élet vezető személyiségei, a fegyveres erőknek és testületeknek vezetői, az ideiglenesen hazánkban állomásozó déli hadseregcsoport és a Budapest nevét viselő szovjet katonai egység parancsnokságának, valamint a főváros dolgozóinak és ifjúságának képviselői.

A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Szépvölgyi Zoltán, a Fővárosi Tanács elnöke köszöntötte a vendégeket, majd Grósz Károly, az MSZMP KB tagja, a Budapesti Pártbizottság első titkára emelkedett szólásra.

Elöljáróban emlékeztetett arra, hogy a hazánk felszabadításáért vívott *harcokban több mint 140 ezer különböző nemzetiségű szovjet ember — Budapest felszabadításáért több ezer katona — áldozta életét.* Budapest lakossága e napon *mindenekelőtt az elesett szovjet katonák emléke előtt tiszteleg*, akik a legtöbb áldozatot hozták a fasizmus elleni harcban. Tisztelettel adózik *a bolgár, a jugoszláv, a román, az amerikai, az angol katonáknak, és minden más nemzet fiának*, akik vérüket ontották, életüket áldozták Magyarország, s benne a fővá-

ros felszabadításáért. Meghajtják a megemlékezés és a kegyelet zászlaját *az egykori magyar ellenállók* előtt, csakúgy, mint a *Budai Önkéntes Ezred egykori katonái* előtt.

A szónok a továbbiakban összegezte a magyaroknak a felszabadításban való részvételét. Történelmi tényként említette, hogy a magyar nép legjobbjai a harmincas évek második felétől bátran vállalták a küzdelmet a magyar és a nemzetközi fasizmus ellen. Mint hangsúlyozta: *a legjelentősebb ellenállást a több mint százezer szervezett munkás politikai magatartása jelentette, akik a Kommunisták Magyarországi Pártja és a Szociáldemokrata Párt balszárnyának befolyására kezdettől elutasították a fasizmust és a Szovjetunió elleni háborút.*

A főváros fejlődéséről szólva Grósz Károly elmondta: *Budapest ma a szocialista haza — itthon és külföldön vonzó — jelképe.* A város több mint kétmillió ember otthona, s még kétszázezer bejáró dolgozó munkahelye. Ipari termelése *hétszeresére* nőtt; új, korszerű tudást igénylő termelési ágak épültek ki. Budapesten az elmúlt hat évben *115 ezer család költözött a korábbinál jobb, korszerűbb otthonba.* Csaknem minden budapesti lakásban van víz- és áramszolgáltatás, szinte minden család otthonában ott van a televízió, a rádió, és nem hiányoznak a munkát könnyítő háztartási gépek. Az utóbbi néhány évben *tantermek* százai épültek fel, az óvodákban, a bölcsődékben *minden jelentkező szülő gyermeke helyet kapott.* Szovjet tervezők, munkások segítségével felépült, s már világversenyek, nagy kulturális események egész sorának adott otthont a Budapest Sportcsarnok. Új áruházak, üzletek nyíltak. Az örvendetesen bővülő idegenforgalmat az 1978 óta épült *nyolc új szálloda* is szolgálja.

Napjaink feladatairól szólva Grósz Károly utalt arra, hogy megvalósulásuk *legfontosabb feltétele a béke, s ennek legfőbb biztosítéka a Szovjetunió, a szocialista közösség ereje és következetes békepolitikája.* A magyarok elkötelezetten ápolják — a proletár internacionalizmus szellemében — szövetségüket a szocialista világrendszer országaival, mindenekelőtt a felszabadító Szovjetunióval.

— Ezekben a hetekben — ugyanúgy, mint az országban mindenütt — a főváros kommunistái *az MSZMP XIII. kongresszusára készülnek* — mondotta a budapesti pártbizottság első titkára. — Taggyűléseken, pártértekezleteken összegzik az elmúlt öt esztendő munkájának eredményeit és gyengeségeit. Az eddigi számvetések őszinték, kritikusak és önkritikusak voltak. Tükrözték napjaink valóságos problémáit. A következő években legfontosabb teendőnk, hogy *a társadalmi élet minden területén következetes munkával feltárjuk és hasznosítsuk a szocialista rendszerben levő erőforrásokat; népgazdaságunk teljesítőképességének növelésével, a gazdasági fejlődés fokozatos élénkítésével megteremtsük az életszínvonal emelésének, az életkörülmények javításának, a társadalmi igazságosság jobb érvényesítésének feltételeit; demokratikus intézményeink fejlesztésével a szocialista célok jegyében tovább erősítsük a nemzeti egységet* — hangsúlyozta Grósz Károly, s végezetül további eredményes munkát, sok boldogságot kívánt a főváros lakosságának.

Az ünnepi beszéd után felcsendült az Internacionálé, majd a vendégek megtekintették művészeti életünk kiválóságainak jubileumi műsorát.

Megemlékezések külföldön

Szovjet-Ukrajnában széles körben megemlékeztek Budapest felszabadításának 40. évfordulójáról. A kijevi központi lapok terjedelmes cikkekben méltatják *az évforduló jelentőségét, a szocialista építőmunkában elért eredményeket.* Az ukrán tévé *külön műsorral*, a rádió részletes ismertetővel emlékezett.

A Szovjet—Magyar Baráti Társaság ukrán tagozata számos kollektív tagcsoportjában Kijevben és vidékén *baráti esteket, ünnepi megemlékezéseket tartottak.*

Budapest felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából fényképpel illusztrált cikket jelentetett meg szerdai számában a *Rabotnicseszko Delo*, a Bolgár Kommunista Párt KB központi napilapja.

A hét filmjei

REDL EZREDES

...Ha *Wagner* lakatos — egyébiránt a *prágai Sturm* labdarúgócsapata jobb hátvédje — csak öt perccel korábban indul el hazulról, tán sohasem robban ki a *Redl*-botrány. De hát Wagner úr — akkor, 1913 májusában — kissé késve kapta magára a zakóját, s így a pálya helyett *Prága* vezérkari főnökének lakására „cipelték", hogy feltörje a zárakat... S mert Wagner lakatos történetesen jól ismerte a klubcsapat elnökét — igazi nevén: *Egon Erwin Kischt* — a *Bohémia* esti kiadása (ha burkoltan is) de közölte a szenzációt: *a hadügyminiszter-jelölt elárulta az Osztrák—Magyar Monarchiát*...

De ki is volt valójában *Redl ezredes* — akinek krimibe illő történetét legelébb *Egon Ervin Kisch* részletezte? S akiről azóta is több dolgozat, esszéregény, dráma és film készült? (A tudathasadásos kettős kémről megemlékezik például *Stefan Zweig* is. Az áruló katonatiszt történetét megírta *Max Ronge, Robert B. Asprey, Riedel, Helsen* és *Osborne* is. S eddig két film — továbbá néhány tévéjáték is készült a férfinak nevezett „*Mata Hariról.*")

Alfred Redl, aki *Egon Erwin* szerint „*gondosan elválasztott hajának szőkeségét festőszerekkel fokozta*" — igen alacsony sorból indult. (Apja a lembergi helyőrségi fogda gondnoka volt.) S mert precíz katonának látszott, s mert ő intézte leggyorsabban az aktákat az egész k. u. k.-ban, s mert mindig erős hajlamot érzett társai elárulására — hamarosan rábízták a kémelhárítás ügyeit. Ám a feltűnő ereállyel, eredménnyel dolgozó kémelhárító — miután nem tudott ellenállni homoszexuális hajlamainak sem — csapdába került. Beállt kettős kémnek.

Hogy mit és mennyit árult el *Alfred Redl* az Osztrák—Magyar Monarchia hadseregének felvonulási terveiből — sohasem derült ki pontosan. Hiszen a vezérkar — a hadsereg tekintélyét védve — eltussolta az ügyet. Mindenesetre ez a férfiú, miután lebukott — közvetlenül azután, hogy a bécsi főpostán felvette az *Opernball 13.* jeligével és feltehetően *Oroszországból* érkező hatalmas pénzösszeget — pisztolyt szorított homlokához, a katonai felettesek kényszerítésére. A rövid búcsúlevélben ez állt: „*A könnyelműség és a szenvedély tette tönkre életemet...*" „*Halállal vezeklek tévelygéseimért.*"

Meglehet, kicsit hosszadalmasan foglalkoztam a valahavolt *Redl-ügy* részleteivel. Mindezt csupán azért szükséges tisztáznom — mert *Szabó István* és *Klaus Maria Brandauer Redl ezredese* merőben különbözik a hajdani-híres-hírhedt személyiségtől. Mondhatni ez az életrajz a címben is jelzett névazonossággal ellentétben — a feltevések, a lehetséges események sokaságából áll összse. A film tanúsága szerint — ez a férfiú, sohasem volt kém! Elsősorban a tévhitek, az öncsalások s a felsőbb körök, a hatalmi maffiák, s a trónfosztásra törekvő kétes örökösök áldozata. A filmbéli Redl ezredes egyébként — elsősorban és mindenekfelett a monarchia feltétlen híve. Már-már vallásos tisztelettel csodálja *Ferenc Józsefet*, hiszen gyerekkora óta azt súlykolja körülötte mindenki, hogy „*életét, s katonai karrierjét kizárólag és egyedül az ősz császárnak köszönheti.*" Indíttatása, jelleme, s a dzsentriket irigylő áhítata — elsősorban a tökéletes szolgálásra predesztinálja. Homoszexuális hajlama is csak lappangva, rejtetten létezik. (Elsősorban magyar dzsentri-barátjához fűződő rokonszenvében.) Valójában nincs is kapcsolata a külföldel — csupán a bécsi udvarban kreált koncepciós per áldozata. Illetve a kétes emlékű *Ferenc Ferdinánd* trónörökös szemeli ki a bűnbak szerepére — hogy általa (az esetleges nyilvános per folyamán) leszámolhasson ellenfeleivel... De mivel Redl becsületes, császárhű — nem áll kötélnek. Inkább az öngyilkosságot választja... (A film magyar—NSZK és osztrák koprodukcióban készült.)

...Mindez — vagy néhány érdekes részlet, következtetés — még bele is férhetne Redl életrajzában. Annál is inkább, mert a *Redl-ügy* körül még ma is sok titok lappang. Az is világos számomra, hogy *Szabó István* (a forgatókönyvíró *Dobai Péterrel* együtt) bizonyos kapcsolatokat keres a magyar történelemmel is. Ahogy vallja a *Filmkultúrában*: „*Redl ezredest olyan figurákkal vesszük körül, akik szoros kapcsolatban vannak Magyarországgal, a magyar történelemmel és Közép-Kelet-Európának bennünket érintő részével.*" (Végül is a monarchia heterogén társadalmában minden összefonódott.) Csak azt nem értem, *Szabó István* miért akarja minden áron megmásítani az immár kiderített tényeket? Hiszen ha minden bűne nem is, de az már végérvényesen tisztázódott, hogy Redl ezredes — komoly pénzekért — például elárulta az *Oroszországban* működő osztrák—magyar ügynököket.

Gyanítom, ez a felmentési szándék — a kicsit kiagyalt koncepció, mondhatni erőszakolt, erőszakos „*modellszerűség*" eredménye. Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt állítom, hogy *Szabó István* csak azért másította meg a Redl-ügy részleteit —, hogy ezáltal, rejtett-burkolt formába a közelmúlt koncepciós pereire utaljon... De az is előfordulhat, hogy Szabó a Redl ezredesse — a *Mephisto* tükördarabját kívánta megalkotni. Hiszen Redl is — akár Höf-

Méltó tisztelgés a Bach-év alkalmából

A Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola János-passió-előadásáról

Még február 1-én történt, hogy a televízió rövid tájékoztatást adott a budapesti *Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola* közelgő nagy „vállalkozásá"-ról, Bach János-passiójának előadásáról. Az előzetes híradás arról is tudósított, hogy a hangverseny teljes bevételét az iskola az épülő Nemzeti Színház javára ajánlotta fel.

Az országos tájékoztatás e hírrel lezárult, a hangverseny a Zeneakadémia nagytermében elhangzott, de hatása, tanulságai — mindazokban, akik hallották — nem szoríthatók elmúlt események visszhangtalanságába: az előadás megrendítő élménye magasan kiemelkedett mindennapi zeneéletünk napi koncertgyakorlatából. Véleményünket nem elhamarkodott lelkesedés fűti: másfél évtizede kritikusként és szülőként egyaránt figyelemmel kísértem növendékhangversenyek sokféle, mindig meghatódást kiváltó megnyilvánulásait. Most nem erről a szülőt, pedagógust, tanulót lépten-nyomon kísérő „útjelző" hangversenytípusról szólunk; az európai zenetörténet egyik legkiemelkedőbb remekművének, *Bach János-passiójának* művészileg érett előadását méltatjuk.

Az események története néhány évvel korábban kezdődött, amikor is az intézmény igazgatója — *Szabó Tibor* — elhatározta, hogy évről évre közös zenei előadás programjába vonja be a különféle hangszeres, vokális képzésben részesülő tanulókat.

A két év előtti Didó és Aeneas, a múlt évi két Bach-kantáta s az ez évi János-passió-előadás azt sugallta, hogy e 14—18 éves korosztály szellemi-lelki érettsége e rendkívüli zenei feladathoz — ha kell, szinte szárnyakra kapva, hatványozottan megnő. Az előadás teljesítményéből ítélve nem lehet eléggé helyeselni a műválasztás bátorságát, a tanulók tudásába vetett bizalmat.

A mintegy 150-es létszámú előadói együttes több hónapon át tartó kemény tanulással (az e célból alakult zenekar és az ún. „kiskórus" először külön-külön gyakorolva, majd együttes próbákon) jutott egyre közelebb a mű ismeretéhez. (A zenekart Szabó igazgató, az énekkart *Ugrin Gábor* karigazgató tanította be.)

Messze vezetne a kínálkozó kérdések megválaszolása, de átgondolásuk mégsem felesleges: Egy-egy tanuló zenei ismeretszerzésében vajon milyen perspektívát nyit Bach János-passiójának előadókénti megismerése, és ezen belül, saját feladatának megoldása? A stílusismeret, a formák megismerése és megoldása hányféle tanulsággal vezet tovább?

Kérdéseink jó részére már a hangverseny is meggyőzően, pozitív választ adott. Kezdjük a sort a *kórus* dicséretével, amely alapos műismeret birtokában zeneileg és tónusbelileg is gazdag árnyalatokkal rendelkezett. A turbák feszes drámaisága nem szűkítette le a hangszínkészleteket, a korálok mindegyikének önálló értelmezése a mű csodálatos zárókoráljáig élményt adó volt. A mély átélés minden hangot, részletet előadói hittel, a kifejezés sugárzásával töltött meg.

A *zenekar* játékát — vonósokat, fúvósokat egyaránt — a mélyreható zenei kidolgozás jellemezte. Még a legkényesebb technikai nehézségeket tartalmazó részletek is harmonikusan illeszkedtek be az előadás egységes folyamatába. A *szólisták* — a szoprán és alt énekesnő kivételével — vendégművészként csatlakoztak az előadáshoz.

Az előadás megrendítő erejét közvetlenül magáévá tette a hallgatóság is. Szűnni nem akaró tetszésével válaszolt a hallottakra; mindenki tudta, érezte, nem mindennapi esemény részese volt; mindenkit méltán meghatott, hogy Bach János-passióját ilyen mély átéléssel éppen a felnövő nemzedék közvetítette, s hogy ezen az estén tőlük „tanulhattunk" megismételhetetlen művészi megoldást.

Útjuk tehetségüktől, szorgalmuktól, életkörülményeiktől függően visz majd tovább, de mély meggyőződésem, hogy a János-passióban énekelt felejthetetlen hangszínű „wohin" kérdések kísérőik maradnak mindenkor.

Berlász Melinda

A képzelet kalodájában él az ember, megvonva jelen idővel saját börtönének rácsait — mondta pár évvel ezelőtt *Huszárik Zoltán*, tán éppen a *Szindbád* forgatásakor. Némi megszorítással vállalhatná ezt a mondatot *Szebeni András* is, aki érdekesen romantikus fotóalbumával — a *Vallomással* — a boldogság és a szomorúság pillanatait szeretné megragadni a képzelet tűnékenységével, játékosságával, a színes álmok lebegő nosztalgiájával.

A képzelet kalodája?! Valójában *Szebeni András* nagyon is tudatosan vállalta, vállalja a képzelet *kalodája* játékait. Ahogy az album bevezetőjében írja: „*olyan volt ez, mint egy játék. Együtt találtuk ki az egészet. Én elképzeltem a ruhákat, ő felvette.*" (Mármint a képek alanya.) „*Csavarogtunk a helyszínek után kutatva. Megpróbáltam lefotografálni, amit éreztem. Tárgya és eszköze volt a vallomásnak.*"

Budapest ma jelképe szocialista hazánknak

Koszorúzással, szoboravatással, ünnepséggel emlékezett felszabadulására a főváros – Grósz Károly ünnepi beszéde

Megemlékezések baráti országokban

Negyven éve, 1945. február 13-án szabadult fel Budapest. A jubileum alkalmából szerdán fővárosszerte megemlékezéseket tartottak.

Délelőtt *koszorúzási ünnepséget* rendeztek a gellérthegyi Felszabadulási emlékműnél, ahol még reggel ünnepélyes külsőségek között, katonai tiszteletadással felvonták a *magyar zászlót* és a *nemzetközi munkásmozgalom vörös lobogóját*. Az emlékmű talapzata előtt a fegyveres erők tagjai álltak díszőrséget. A magyar és a szovjet himnusz hangjai után *Juhász Jácint* színművész elszavalta *József Attila Hazám* című költeményét. Ezután az emlékművön a tisztelet és a hála koszorúját *Grósz Károly*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Budapesti Pártbizottság első titkára és *Borbély Gábor*, a Budapesti Pártbizottság titkára helyezte el. A Fővárosi Tanács nevében *Szépvölgyi Zoltán* tanácselnök és *Farkasinszky Lajos* elnökhelyettes koszorúzott.

A Szovjetunió magyarországi nagykövetsége nevében *Vlagyimir Bazovszkij* nagykövet, *Ivan Aboimov* követtanácsos és *Vlagyimir Zotov* ezredes, katonai és légügyi attasé; az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoport katonai tanácsa részéről *Konsztantyin Kocsetov* vezérezredes, a déli hadseregcsoport parancsnoka, *Anatolij Makunyin* vezérőrnagy és *Nyikolaj Bondarcsuk* altábornagy, a déli hadseregcsoport katonai tanácsának tagjai, a Budapest nevét viselő szovjet katonai egység parancsnoksága nevében *Valentyin Bobrisev* ezredes és *Alekszej Szibiljev* alezredes helyezett el koszorút.

A budapesti fegyveres erők és testületek nevében *Farkas Mihály* vezérőrnagy, helyőrségparancsnok, *Vincze Lukács* rendőr vezérőrnagy, és *Kelemen Győző*, a Munkásőrség budapesti parancsnoka; a fővárosi társadalmi és tömegszervezetek képviseletében *Peják Emil*, a Hazafias Népfront Budapesti Bizottságának vezető titkára, *Vundele György*, a Szakszervezetek Budapesti Tanácsának titkára, *Tarcsi Gyula*, a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Budapesti Bizottságának első titkára, a Magyar Ellenállók, Antifasisták Szövetsége nevében *Padányi Mihály* elnök és *Práth Károly* koszorúzott.

Ezután a szovjet hősök tiszteletére elhelyezték az emlékmű talapzatán a megemlékezés virágait a főváros dolgozóinak, tanulóinak és a magyar—szovjet baráti társaságok tagcsoportjainak képviselői.

A jubileum alkalmából délelőtt felavatták *a fasizmus elleni harc hőseinek és a fasizmus áldozatainak emlékét megörökítő alkotást. Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész és *Finta József* állami-díjas építész kompozícióját — a három és fél méter magas, bronzból formált női alakot és a hátterében emelkedő emlékfalat — a XII. kerületben, a Jagelló út és a Csörsz utca közötti, most kialakított *Gesztenyés kertben* helyezték el.

A Hazafias Népfront Országos Tanácsának és Budapest Főváros Tanácsának avatóünnepségén a Magyar Néphadsereg Központi Zenekara tolmácsolásában felcsendült a Himnusz, majd *Bálint András* színművész elszavalta *Radnóti Miklós: Nem tudhatom* című versét.

(Folytatás az 5. oldalon)

A vígszínházi megemlékezés elnöksége MTI Fotó

állást az atomfegyvermentes övezetek tárgyában.

Az SZKP KB főtitkára *elutasította* azokat az állításokat, amelyek szerint az észak-európai atomfegyvermentes övezet csak átfogó európai folyamatok részeként képzelhető el. Az európai biztonsággal összefüggő számos kérdés rendezése természetesen *kedvező feltételeket teremtene* ahhoz, hogy a földrész különböző térségtott: a *Szovjetunió következetesen fellép a kialakult katonai erőegyensúly megbontására irányuló minden kísérlettel szemben.* Egyidejűleg határozottan síkraszáll a nukleáris és a hagyományos fegyverek csökkentéséért az egyenlőség és az egyenlő biztonság elvei alapján, és küzd az atomfegyverek megsemmisítéséért, az általános és teljes leszerelésért.

A száz neves argentin po-

rendkívül *fontosnak* és *időszerűnek* nevezte *Konsztantyin Csernyenkónak*, az SZKP KB főtitkárának állásfoglalását az észak-európai atomfegyvermentes övezetek létesítéséről. A Reuter oslói jelentése szerint nyugati diplomaták egyelőre *óvatosan* nyilatkoztak a szovjet leszerelési indítványról.

A rakétatelepítés folytatását szorgalmazza a brüsszeli NATO-értekezlet

A NATO különleges tanácskozó csoportja szerdán véget ért ülésén megvitatta a március 12-én kezdődő *újabb genfi szovjet—amerikai tárgyalásokon* a középtávú rakétákkal kapcsolatban képviselendő álláspontot.

Az ülésen elnöklő *Richard Burt* amerikai külügyi államtitkár közölte: a szövetségesek *továbbra is az 1983-ban megszakadt eurorakéta-tárgyalásokon általuk képviselt alapelveket tekintik érvényesnek.* Ez azt jelenti, hogy *a francia és brit atomerőt változatlanul nem kívánják számításba venni.*

Az amerikai külügyi államtitkár elmondta, hogy az ülésen megvitatták a várható *szovjet magatartást* a jövendő tárgyalásokon, valamint az előző tárgyalások óta bekövetkezett *új fejleményeket*, így a NATO-telepítésre tett *szovjet válaszintézkedéseket.*

Miközben az eurorakétákkal kapcsolatban *a NATO változatlan állásponttal készül Genfbe, Burt nyilatkozata azt árulja el, hogy az amerikai fél aligha egyezik bele Genfben az űrfegyverkísérletek és kutatások leállításába* és igyekszik kétségbe vonni azok összefüggését a hadászati eszközök korlátozásával.

(MTI)

Moszkva

Egyházi kerekasztal-konferencia

Az atomháborús veszélyekről tanácskozott három napon át Moszkvában *27 európai, ázsiai, afrikai, észak- és dél-amerikai ország* hatvan magas rangú egyházi vezetője. Magyarországról *dr Tóth Károly* református püspök és *dr. Salgó László* főrabbi vett részt a szerdán véget ért tanácskozáson.

Az egyházi vezetők *azonos tartalmú üzenetben* fordultak *Konsztantyin Csernyenkóhoz*, az SZKP KB főtitkárához, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége elnökéhez és *Ronald Reagan* amerikai elnökhöz. *Üdvözölték* a márciusban Genfben megkezdődő szovjet—amerikai tárgyalásokról létrejött megállapodást, és *felszólították* a Szovjetuniót és az Egyesült Államokat, hogy *kössenek megállapodást.*

Ceausescu—Genscher találkozó

Nicolae Ceausescu román államfő szerdán Bukarestben fogadta *Hans-Dietrich Genschert*, az NSZK alkancellárját, külügyminisztert, aki tegnap érkezett Romániába. A megbeszélésen a román hírügynökség közleménye szerint a *kétoldalú* kapcsolatokról és néhány nemzetközi kérdésről — ez utóbbiak között a nyugat-európai rakétatelepítésekről és a nukleáris leszerelés problematikájáról — volt szó.

(Agerpress)

Tömeggyűlés Dre

Erich Honecker besze

Hatalmas békegyűlés színhelye volt szerdán Drezda központja, ahol kétszázezer ember gyűlt össze, hogy megemlékezzék a negyven esztendeje végrehajtott angol—amerikai tömegbombázásról. Negyven éve, 1945. február 13-án és 14-én az angolszász szőnyegbombázás romba döntötte ezt a virágzó, kulturális emlékekben oly gazdag

SALT-egyezmények

A washingtoni szov nyilatkozata

A Szovjetunió washingtoni nagykövetsége válaszolt az amerikai külügyminisztérium február 1-én elhangzott nyilatkozatára, amelyben a SALT-egyezmények megsértésével vádolta a Szovjetuniót.

A február 9-én továbbított válaszban *a szovjet fél hatá-*

Nemzetközi hírel

✸ **A küszöbönálló szovjet—amerikai** tárgyalások álltak a figyelem középpontjában a szovjet és a belga kommunista párt képviselőinek szerdai moszkvai találkozóján. Mihail Gorbacsov, az SZKP KB PB tagja, a KB titkára, Borisz Ponomarjov, az SZKP KB PB póttagja, a KB titkára, Louis Van Geyttel, a Belga KP elnökével és Jan Debrouwerrel, a BKP KB PB tagjával, a KB titkárával tárgyalt.

✸ **A Bolgár Kommunista Párt** 1986 áprilisának első felében tartja XIII. kongresszusát — jelentették be szerdán Szófiában a párt központi bizottságának feb-

Somogyi József

Magyar Nemzet 1985. XII. 10.

Átadták
a Művészeti Alap díjait

Tegnap délelőtt a Pesti Vigadóban átadták a Művészeti Alap díjait. A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának zenei szakosztálya 1970, a képzőművészeti, illetve az irodalmi szakosztály 1972 óta díjaz, évente egy alkalommal egy-egy olyan alkotóművészt, aki munkásságával, kiállításával, zenetudományi tevékenységével elismerést váltott ki a nagyközönség, a kritika és a szakma körében.

A zenei nagydíjat az idén Deményi János zeneesztéta, a képzőművészeti nagydíjat Somogyi József szobrászművész, az irodalmit pedig Mocsár Gábor író kapta meg.

A nagydíjakon kívül nívójutalmakat is átadtak. Magas művészi színvonaláért, kiemelkedő szakmai és közönségsikeréért kiállítási nívódíjat kapott Áron Nagy Lajos festőművész székesfehérvári, Banga Ferenc grafikus és Kő Pál szobrász a budapesti, Dürer-terembéli, Sarkantyú Judit, Mihály közös a Csontváry-teremben megrendezett kiállításáért, valamint Sigmond Géza üvegtervező a Ferencvárosi Pincegalériában bemutatott tárlatáért.

Művészetszervezői nívódíjat kapott Cserny József, Lelkes Péter, Lissák György ipari formatervezők és Welsch Jánosné, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének munkatársa az 1974-ben, Zsennyén létrehívott nemzetközi ipari formatervezési műhely megalapításáért és európai hírnévre emeléséért. Ugyancsak szervezői nívójutalommal díjazták Dusza Árpádnét, a Miskolci Galéria igazgatónőjét, az országos grafikai biennálé koncepciójának egyik kidolgozóját, a kiállítás szervezőjét.

A tegnapi ünnepségen nyújtották át Pándi Marianne zenekritikusnak, lapunk rendszeres szerzőjének a Péterfi István-emlékplakettet. A Péterfi Istvánnak, a nagyszerű zenekritikusnak, a Zenei Alap első igazgatójának tiszteletére alapított emlékérem azoknak a munkásságát fémjelzi, akik az ő szellemében szolgálják a magyar zenei életet.

h. é.

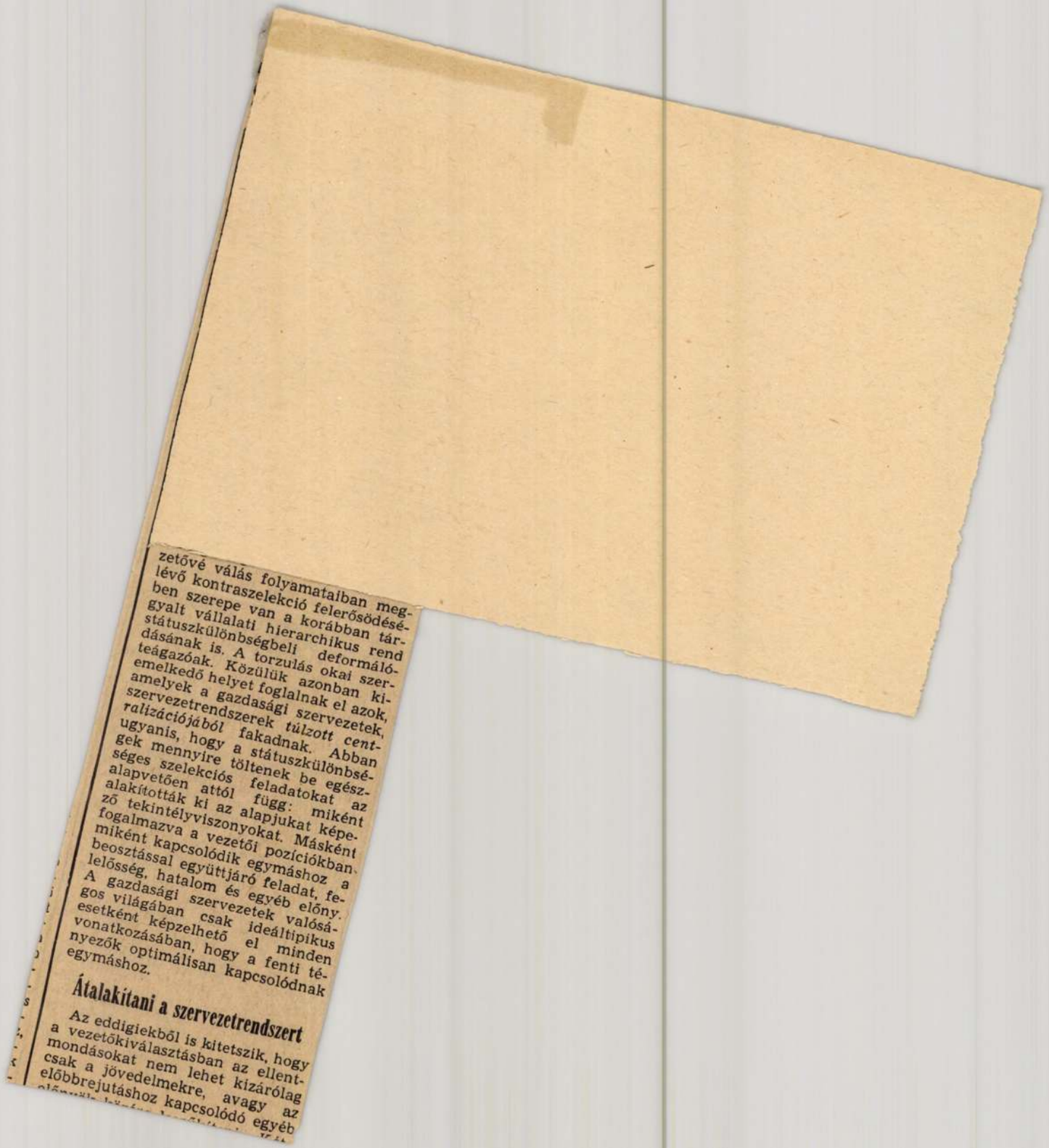

zetővé válás folyamataiban meglévő kontraszelekció felerősödésében szerepe van a korábban tárgyalt vállalati hierarchikus rend státuszkülönbségbeli deformálódásának is. A torzulás okai szerteágazóak. Közülük azonban kiemelkedő helyet foglalnak el azok, amelyek a gazdasági szervezetek, szervezetrendszerek *túlzott centralizációjából* fakadnak. Abban ugyanis, hogy a státuszkülönbségek mennyire töltenek be egészséges szelekciós feladatokat az alapvetően attól függ: miként alakították ki az alapjukat képező tekintélyviszonyokat. Másként fogalmazva a vezetői pozíciókban miként kapcsolódik egymáshoz a beosztással együttjáró feladat, felelősség, hatalom és egyéb előny. A gazdasági szervezetek valóságos világában csak ideáltipikus esetként képzelhető el minden vonatkozásában, hogy a fenti tényezők optimálisan kapcsolódnak egymáshoz.

Átalakítani a szervezetrendszert

Az eddigiekből is kitetszik, hogy a vezetőkiválasztásban az ellentmondásokat nem lehet kizárólag csak a jövedelmekre, avagy az előbbrejutáshoz kapcsolódó egyéb

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
Győrffy Sándor 15 éves korában Karcagról Pestre került, a művészeti gimnáziumba járt, ahol Borbás Tibor volt a legelső mestere. A főiskolán Mikus Sándornál tanult, nyugdíjazása után Somogyi József lett 3 évig a tanítómestere.

Konokul előre.

1981. szept. 22. URH 20.40 (FGymé).

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

A pápai Helytörténeti Múzeum termében képzőművészeti kiállítás nyílt meg. – A. Tóth Sándor rajztanár, festőművész tanítványa volt: Istenes-Iscserekov András és Móritz Sándor festőművész, Somogyi József szobrászművész és a költő Nagy László. – Somogyi Józseftől kisplasztikákat – így a páratlanul szép formaritmusú Dianát is (repr.) – láthatunk a tarlatón. Különlegességek a művész érzékeny költőiséggel komponált és erőteljes formaadással készült plakettjei. /említve/.

Heitler László: Orlaitól – Nagy Lászlóig.

Napló /Veszprém/, 1981. dec. 5.

Somogyi József

A Hatvani Galériában láthatók ylkotásai

Magyar Hirlap 198o/6/22/2

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Mitsui Sen hazánkban élő japán szobrászművész (nek) legutóbb a Dorothya u.-i kiállítóteremben volt látható a tárlata. Somogyi József szobrászművész így méltatta fiatal kollégája alkotásait: „A távoli kelet üzen ezekben a plasztikákban. Üzenet és baráti kézfogás – ez olvasható le Mitsui Sen műveiből.".

Dunay Gilla: Üzenet és kézfogás.
Magyar Ifjúság, 1981. jún. 26.

Somogyi József, szobrán

L. Percz János

-: Új szobrok a fővárosnak 12

Esti Hirlap, Bp. 1979 aug 22.

Somogyi József, nobrán

L. Várnagy Tedikó

–: Várnagy Tedikó nobrán művész kiállítása 2

Esti Hirlap; Bp. 1979 aug. 24.

Somogyi József

Megbizást kapott a müvész, hogy "Aratók" ötfigurás bronzkompozicióját a dunaujvárosi sárvári-kilátó részére készitse el.

------:Köztéri munkák.
MÜVÉSZET, 1980. március - 47. lap.

Somogyi József

Tanévnyitó a Képzőművészeti Főiskolán

Pénteken megnyitották a Magyar Képzőművészeti Főiskola 1979—80-as tanévét. Az ünnepélyes eseményen a főiskola rektora — *Somogyi József* szobrász Kossuth-díjas kiváló művész — köszöntötte a megjelenteket. A tanévnyitó ünnepségen részt vett *Molnár Ferenc* kulturális államtitkár.

/228/5

Somogyi József

és Reich Károly közös tárlata nyilt meg
a nagykanizsai városi müvelődési központban.

Magyar Hirlap 1979/22o/6

Somogyi József, szobrán

L: Deim Pál

P. hűes J: Faustus doktorral a Műcsarnokban 13.

Nincszabadság, Bn. 1980 márc. 23

Somogyi József, nobrán

Megemlíthe

-: A beszámoló fehéti vitával folytatódott a hongtemus 1

Népszabadság, Bp. 1980. márc. 27

Somogyi József, szobrán

L. Kiss István

-: Új szobrok

Esti Hirlap, Bp. 1980 jan. 28

4

Somogyi József, szobrász

Somogyi József (Budapest) a művészetoktatással foglalkozó főiskolák felvételi rendszerével kapcsolatosan mondta el, hogy különösen a vidékről érkező fiatalok tehertételre nagy, mert a felvételt előkészítő intézmények zöme a fővárosban van.

– Ülést tartott az országgyűlés kulturális bizottsága. Népszabadság. Bp. 1979. okt. 30.

7.

Somogyi József nobrón

SOMOGYI JÓZSEF Kossuth-díjas szobrászművész alkotásaiból kiállítás nyílt meg hétfőn a Palotai Tárlat Száraznaszád utcai termében. A művésznek bronzból és gipszből készült húsz szobra, negyven kisplasztikája és 15 rajza látható a kiállításon.

— Ki

8.

Népszabadság, Bp. 1979. szept. 18.

Somogyi József, nobrán

L: Reich Károly

–: Somogyi József és Reich Károly kiállítása 7.

Nepszabadsag Bp. 1979. szept. 20.

Somogyi József szobrán

A Parlament úgynevezett delegációstermében egy asztalkán már ott áll a csepeliek ajándéka, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész *Martinászt* ábrázoló szobra és a történelmi becsű szikratávíró makettje

– L. Brezsnyev találkozója a bp-i üzemek dolgozóval 1.

Népszabadság, Bp. 1979 jún. 1.

Somogyi József

nobránmúvén

Kornis György festőművész munkáit Somogyi József mutatta (Férfi Művészlub) be.

Szocialista Művészetért

1979. jún.

Somogyi József

A Képzőművészet c. rovatban Vadas József: "Saját tollakkal" c. kritikájában ismerteti Feledy Gyula gyüjteményes kiállitását, melyet a Mücsarnokban rendeztek.
Feledy müvészetével, müvészi utjával kapcsolatban utal Somogyi József, Vigh Tamás, Bálint Endre, Kokas Ignác és Kondor Béla müvészetére.
Ezen tulmenően megemliti még Kmetty János, Pór Bertalan és Koffán Károly nevét, Feledy Gyula tanitómestereit.
Fenti cimü részletes kritikát lásd: Feledy Gyula nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 1. XXIII. évf. 48. sz. 12. lap.

Somogyi József

Szerepelt a művész Hatvanban az Arcok és sorsok cimü tárlatsorozat keretében.

Magyar Hirlap 1979/58/6

Szilvás István: Korszerü,uj kiállitóhely

Somogyi József 1

és Reich Károly közös tárlaton szerepelt

a Mücsarnokban.

Magyar Hirlap 1978/288/6

Wagner: Kettős vallomás

Somogyi József 2

Somogyi József szobrászművésznek a *Korpusztól* a *Carmina buranáig* terjedő szoborsora olyan érdekes darabokat is felvonultat, mint a *Bohóc* kis méretű, férfiváltozata vagy a kizárólagos bronzok mellett a katalógusban nem is szereplő, gyönyörű, terrakotta női figura. A plexi-talpazatba ágyazott kavicsokon álló *Táncosnő* vagy a hasonló jellegű *Lány halakkal* vágyat ébreszt a nézőben arra, hogy nagy méretben, szökőkút-vizében tükröződve láthassa viszont. De tartozunk azzal a nézői vallomással, — avagy elismeréssel —, hogy a „megméretetés" után készült, bíblikus-filozofikus plakettsorozatban is jobbára megkíméli a szobrász a közönséget saját gyötrődésétől: akár a kínban kiizzadt igazgyöngy, már csak az életöröm tömör párlatát sűríti az érme.

ap 1978/288/6

vallomás

Somogyi József

Az őszi tárlat huszonötödik évfordulója alkalmából rendeztek kiállitást a Mücsarnokban "Vásárhelyi őszi tárlatok" cimmel. Vadas József: "Vásárhely országos tárlata" c. kritikájában részletesen ismerteti a tárlaton szereplő müvészek közül az itt felsoroltak munkáját, müvészetét és bemutatott müveik egy részét:
Almásy Aladár, Barcsay Jenő, Brankovics Éva, Csikszentmihályi róbert, Csohány Kálmán, Fodor József, Z. Gács György, Hézső Ferenc, Kohán György, Kondor Béla, Kurucz D. István, Magos Gyula, Medgyessy Ferenc, Nagy Gábor, Németh József, Püspöky István, Somogyi József, Szabó Zoltán, Szalay Ferenc, Szurcsik János.
Fenti c. Vadas-beszámolót lásd: Szemethy Imre nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1979. juni.30. XXIII. évf. 26. sz. 13. lap.

József Somogyi

Palace of Exhibitions (Műcsarnok):
Sculptor József Somogyi and graphic artist Károly Reich.

Exhibitions

Daily News, 1978. nov. 29.

Somogyi József

Derkovits Gyula emlékkiállitása a Magyar Nemzeti Galériában szeptember 20.-tól,
Szemethy Imre grafikus rajzkiállitása a balassagyarmati Horváth Endre Galériában szeptember 16.-tól,
Somogyi József szobrász és Reich Károly grafikus kiállitása a nagykanizsai Hevesi Sándor Müvelődési Központban szeptember 20.-tól tart nyitva.
Vincze Lajos a Ferencvárosi Pincetárlaton szeptember 18.-tól,
Gánóczy Mária a budapesti Helikon Galériában szeptember 20.-tól,
Hock Ferenc a kölesdi Müvelődési Házban szeptember 24.-ig szerepel müveivel.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 15. XXIII.évf. 37. sz. 8. lap.

Somogyi József szobrászművész.

A művész szobra Kazincbarcikán a szobrok városában áll.

Említve: „Anyaság" c. szobra

cikket l. „Andrássy Kurta János szobrász-művész" címszó alatt

Szűts Dénes: „Szobrok városa" c. cikke

Nógrád, 1948. IV. 6

Somogyi József szobrászművész

Kovács Gyula „Somogyi József meg a macskák" címmel cikkben méltatja a művész ~~[illegible]~~ egy kis szobrának reá gyakorolt hatását.

Említve: „Higiénia" c. kis plasztikája

Repr. „A macska farka" c. viasz plasztikája

(cikket l. „Martyn Ferenc festő és szobrászművész" címszónál)

Hevesi Szemle 1978. XII.

Somogyi József, szobrásznüvész

egy alkalommal a volt Pátzay növendékek összejövetelt rendeztek a Fészek Klubban, amelyre egy-két kivétellel mindki megjelent Somogyi Józseftől, Mikus Sándorron keresztül, egészen a legfiatalabbakig.

Néhány szó zene közben.

1979. márc. 5. Petőfi, 10. 15/11/Áné.

Sümegi György, művészettörténész

Kiskúnmajsán rendezte rendezte meg Bagi Béla festőművész kiállítását Sümegi György műtörténész, valamint a katalógus bevezetőjét is írta Sümegi György.

-i-r: Bagi Béla várostájai.
Petőfi Népe, 1979. márc. 15.

Somogyi József. szobrán

megemlíme

Tarzekes Ágnes: Művelődés - telephely vélhet. 2.

Esti Hirlap, Br. 1979 szept. 24.

Sajdik Terenc, karikaturista

Rajz:

Rep

–: Elképzelt állatok kertje 728.

Élet és Tudomány, Bp 1980. jún. 6. XXXV/23

Somogyi József, szobrán

L. Vill Tibor.

Csoma B. Szoborpark a Városligetben 4.

Esti Hírlap, Bp. 1979 jún. 30.

Somogyi József szobrászművész

A Műcsarnokban látható Somogyi József szobrász- Reich Károly grafikusművész kiállítása, műveikből.

M. M-né: Szobrász és grafikus hirdeti az élet örömét.

Camion Újság, 1948. dec. 18.

Somogyi József, nobrón

L. Samu Katalin

Rózsa Gy: Hódmezővásárhelyi Kiáll 7.

Népszabadság, Bp. 1979 jún. 22.

Somogyi József

„Martinász" c. gobra szerepelt a „Művészet és társadalom" c. kiállításon a Műcsarnokban – említve

Fehér Béla cikke: „Művészet és társadalom, kiállítás a Műcsarnokban" a 11. oldalon

Magyar Nemzet 1980. ápr. 23.

Somogyi József, szobrán

L: Nagy Sándor

3

– Kőtőzik a Dunai szél.

Esti Hirlap, Bp. 1979. nov. 28

Somogyi József szobrász

l.: Tüzér József

8.

–: Világtakarékossági nap
Esti Hírlap 1979. okt. 31.

82.
+1.

Somogyi József, szobrász grafikus

L. Reich Károly

—: Napfáron a Képes Krónika 8.

Esti Hírlap, Bp. 1979 nov. 14.

Somogyi József, nobrán

L: Varga Imre

Harangozó M. Györött a mű 10

Esti Hirlap, Bp. 1979. dec. 23.

Somogyi József

Részt vett a Hatvani Galéria tárlatán.

Magyar Hirlap 1980/8/5/6

ZSM:Megujuló összegezés

Somogyi József

Lacza Márta a Studió Galériába december 2.-ig,
Pécsi László: "Fonalképek" cimmel a Szoboszlói Galériában november 26.-ig,
Turcsán Miklós az ujpalotai Lila Iskolában nov. 23.-ig,
Najmányi László, Birkás Ákos és Halász István a Bercsényi Klubban előbbi november 21-től, két utóbbi november 14,-től.
Németh Miklós, Csehalmi Eszter és Szabó János a Csepel Művek Munkásotthonában november 19.-ig
Somogyi József és Reich Károly a Műcsarnokban november 17.-től szerepelnek műveikkel a fent nevezett kiállitótermekben,-közli a lap a kulturáli eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 18.
XXII. évf. 46. sz. 8. lap.

Somogyi József, szobrán

megemlítve.

(schiffer): A tigisnyomok a moriba vezettek 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. máj. 7

Somogyi József szobrászművész

a Városhelyi Őszi Tárlatok díjazottjai:
Tornyai-plakettet kapott a művész
1965-ben.

Népművelés, 1979. szept. 24. old.

Somogyi József, szobrászművész.

A Műcsarnokban látható a jubileumi vásárhelyi tárlat, melyen szerepelnek a művész művei.

„Kubikos" c. (emlitve)

Művészeti Magazin.

1949. VII. 3. TV. 20.50 (Kel)

Somogyi József, szobrászművész

Megnyílt a Műcsarnokban a vásárhelyi Őszi Tárlat negyedszázados anyagából rendezett kiállítás. A magyar képzőművészeti élet elhunyt és ma élő, iskolát teremtő művészeinek alkotásai láthatók itt: – A pápai születésű és Tihanyhoz kötődő művész ismert és kevésbé ismert munkái szerepeltek: „Kubikus" – „Mednyánszky" – „Vujicsics Tihamér emlékére" – „Generációk" c. szobrai. /említve/.

Veszeli Lajos: Jubileumi kiállítás a Műcsarnokban. Napló /Veszprém/ 1979. jún. 26.

Somogyi József, szobrászművész

Keresztv Kornél, aki bió-art-takat készít, bió-art kísérleteit Somogyi József-nek is megmutatta, ő biztatta tanácsaival.

Zsirai László: Bió-art.
Ifjúsági Magazin, 1979. jún. 14. old.

Somogyi József, szobrászművész

A Zsennyei művésztelep tavaly ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját. — Rend, — szeres vendég volt Somogyi József, Gádor István és még sokan mások.

Zentai Pál: Zsennye.

Vas Népe, Szombathely, 1979. ápr. 8.

Somogyi József, szobrászművész

a Kőbányai Szoborontódában készült el a művész „Hárfaslány" c. szobra, melyet a Tővárosban fognak felállítani. (említve). Dunaújváros megrendelésére készült a művész „Aratók" c. kompozíciója. (említve).

TV-Híradó,

1979. febr. 8. TV. 19.30 (Vgné).

Somogyi József, szobrász

Kiállítási Kalendárium, videken

Dunaújvárosban rendezték meg a művész kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1979. ápr. 4.

Somogyi József, szobrászművész

Samu Géza nagyméretű fa terplasztikája a XVI. ker. Margit és Gizellax utcák torkolatába kerül.
Somogyi József „Hárfás-lány" c. alkotása Budán, a Zichy kastély melletti főtéren fog állni.
(említve).

Esti Hírlap, 1979. aug. 22.

Somogyi József, szobrászművész

A Hatvani Galéria társadalmi vezetője Moldvay Győző elmondja, hogy elképzelésüket igen sokrétűen próbálják keresztülvinni: kiállítási skálájuk magva természetesen a kortársi magyar művészet mértékadó mesterei: Barcsay, Bernáth, Borsos, Somogyi József, Kiss István alkotják.

Tasnádi Attila: A Hatvani Galéria, avagy a magyar képzőművészet új, vidéki központja.

Népszava, 1979. dec. 9.

Somogyi József, szobrászművész

Megnyílt Sopronban a II. országos érembiennálé. Az első biennálét 1977-ben rendezték. – A művész belső nyugtalanságát mentette át téglány alakú plakettjeire. A gótikus fülkébe komponált „Villon" c. [említve].

Salamon Nándor: II. országos érembiennálé Sopronban. Népújság [Tolna], 1979. okt. 7.

Somogyi József, zoltán

az évfordulóra alakult emlékbizottság

tiszteletbeli elnöke

– A pápai református kollégium jubileuma 8.

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 18.

Somogyi József, szobrán

L: Bors Ilián

2.

–: Új kőzkés szobrok

Esti Hirlap Bp. 1981 jan. 28

Somogyi József, nolván

L: Miháltz Pál

– : Hír

8.

Nepszabadság, Bp. 1980 dec. 18.

Somogyi József, szobrászművész

Ön idén második alkalommal részt vett a Fiatal Művészek Galériája és Pedagógiai Intézet által rendezett alkotótáborban. Milyen élményekkel gazdagodott?

Az idei táborban részt vettek

Somogyi József, kohón

L. Ország Lili

—: Hír 8

Nepszabadság, Bp. 1980 júl. 25

Somogyi József

Somogyi József Szántó Kovácsaba valódi szemedely és fegyelem tolb-vétegű jelentése sűrűsödik.

Szuromi Pál: Emlékmű nületek.
Művészet, 1980. augusztus 20. lap.

Somogyi József

Domanovszky halála után
a Főiskolán a vezető Somogyi József lett.

Rozgonyi Iván: Kör és egyenes
Művészet, 1980. június – 28. lap.

Somogyi József, szobrán

L. Bráda Tibor

– □ Új Galéria

– 2.

Esti Hirlap, Bp. 1980. jún. 13.

Somogyi József, szobrok

L.: Herman Lipót

Pongrácz Zsuzsa: Herman Lipót kiállítása 2

Esti Hírlap, Bp. 1980. jún. 14.

Somogji József, szobrán

L. Baresay.

– Mi

21

Nemszabadság. Bp. 1980. jún. 22.

Somogyi József

Somogyi József írt cikket a siekesfehérvári emlékmű-vel kapcsolatban.

Lóska Lajos: Egy művész ölven utian. Művészet, 1980. június - 24. lap.

Somogyi József.

A székesfehérvári ezredéves emlékmű pályázaton részt vett a művész.

Lóska Lajos: Egy művész ötven után.
Művészet, 1980. június – 24. lap.

Somogyi József, szobrász

L. Koffán Károly

– II Koffán Károly

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 máj. 20

Somogyi József, nobrász

Megemlítve Dósza-szobra és
mohácsi emlékműve.

Grezsa Ferenc: Ruffy Péter: Világaim 8x-83

Forrás, Kecskemét, 1979. december XI/12.

Somogyi József

Lágymányoson, a Fenéketlen tó mellett felállított Bartók szobrával írottakat lásd: VARGA Imrénél.

Szabó György: ~~Varga Imre~~ Két szobor

Magyar Nemzet 1981. ápr. 16.

Somogyi József, szobrán

L. Vigh Tamás

Harangozó M. Könyvek és magánesztétikák – 2.

Esti Hírlap Bp. 1981 febr. 20

Somogyi József, szobrán

L: Bors István

– : lý közteri szobrok...

7.

Nénszabadság Bn. 1981. jan. 29.

Somogyi József, szobrász

L. Buza Barna

–: Új köztéri szobrok ... 9.

Népszabadság Bp. 1981 jan. 7.

mdk

Solnogyi József kuzsuvarró szűcs

volt Kovesden.

Dajaszászyné Dietz Vilma: A mezőkovesdi kuzsu
Vejszrajzi Muzeum Évkönyve, 1956, 74. l.

Somogyi József

Krétarajzolótanonc
5 elemi, 1 iparr.
alakrajzi ort.
Tanár Prenoszil S.
10 hónap, jeles.

Iparrajziskola 1908.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Somogyi József MDK

Fölvétettek a Képzőművészeti Főiskolára

Podolini Volkmann Artur tanitványainak kiáll.
1926. ápr. Váci ut 15.

Somogyi Josef

ein Dilettant, der im Jahre 1863 in Pest lebte und durch eine in der Kunsthandlung Rosavölgyi's ta öffentlich ausgestellte Arbeit die allgemeine Aufmerksamkeit auf sich lenkte. Es waren zwei grosse, ausgeführte Bilder Tableaux, deren eines in 48 Gruppen Scenen aus Ungarns Geschichte zeigte, das andere in ebenso viel Darstellungen Scenen aus der ~~der~~ heiligen Schrift enthielt. Dieses letztere war für den Cardinal Primas von Ungarn bestimmt. Der Künstler, auch Familienvater, lebte damals in grösstes Elende - Anlässlich dieser Mittheilungen über Somogyi fügt das genannte Blatt hinzu: „Da wo man am ehesten helfen, verpflichtet, und in der Lage wäre, einen

solchen Mann zu unterstützen, geschieht leider nichts. Unglücklicherweise besitzen wir auch keinen Künstler-Unterstützungsfond. Wird doch die Kunst selbst nur wenig hierlands gewürdigt."

Ungarische Nachrichten. 1863 est. 31 st.

Wurzbach Biogr. Lex. Wien. 1877. XXXV L. 295-296 l.

Somogyi József, festő MDK

A fényes Adolf teremben van tárlata.

—: A hét végi kulturális programból 10.

Bp. 1964. szept: 5.

NÉPSZABADSÁG

Somogyi József

Kiállított a Műcsarnokban nely a hódmezővásár-
helyi őszi tárlatok anyagából került össze-
állításra.

Uj Tükör 1979/22/24

Somogyi József

Vilt Tibor Kerényival, Somogyival, Mikussal vállalt közösséget, a"Közösségi Müvészet Felé" mozgalom jelentős alakjaként.

Magyar Hirlap 1980/12/14/9

I.S.:Vilt Tibor

Somogyi József

Somogyi József Szántó Kovács
szobrával kapcsolatban volt
egy kellemetlen zsűrizése Kalló
Viktornak.

Lóska Lajos: Egy művész i Lven után.
Művészet, 1980. június – 24. lap.

Somogyi József rajzai

Wehner Tibor: Köz-tér

Művészet, 1982. február

Somogyi József

Magyar munkimsd hulfoldán

Magyar Nemzet 1985. VI. 25.

Somogyi József, szobrász

L: Farkas Ádám

Vadas J: Lapos plantikák 13

Élet és Irodalom, Bp. 1983. aug. 12 XXVII/32

Somogyi József, nobrán

L: Berki Viola

P. Kücs J: „Húszforintos" stratégia

15.

Népszabadság, Bp. 1981 szept. 20.

Somogyi József, képzőművész

L. Barsay

Láncz S.: Képzőművészeti krónika 453-458

Jelenkor, Pécs, 1982. május XXV/5

Somogyi József, szobrán

L: Réti István

Vadas J: Terenczy Pál Kondorig 13.

Élet is Irodalom Bp. 1983 nov. 11 XXVII/45

Somogyi József, szobrán

L: Fajó János

Vadas József: Koborjárás 12

Élet és Irodalom Bp. 1983. júl. 29. XXVII/30

Somogyi József, szobrász

L: Herman Lipót

—: Hír

8

Nepszabadság Bp. 1981. szept 26.

Somogyi József, festő

L: Bán Béla

2.

Harangozó Márta: Kiállítás a Csók-Képtárban

Esti Hírlap, Bp. [98] nov. 10

Somogyi József, szobrán

L: Erdélyi Attila

–: Emlékezés Erdélyi Attilára 73-83

Téj Auróra, Békéscsaba, 1979.

Somogyi József

A művész bronz alkotását
a Zichy kastély előtti park-
ban állították fel.

—: 1980 július
1981 május — 59 oldal.

Somogyi József, volván

L. Kiss István

Harangozó Márta: Szarazócédula helyett 2.

Esti Hírlap, Bp. 1982 jan. 29.

Somogyi József, nobrón

L. Minya Mária

– Új altolások, megnyílik a ... 4.

Nincsabadság Br. 1982. jan. 7.

Somogyi József
40 éves korára szóló

Magyar Nemzet 1985. 11. 12.

Somogyi József
Magyar kultúrális bemutatók
külföldön

Magyar Nemzet 1985. 1. 15.

Somogyi József, Kolbán

L. Ék Sándor

Székely A: Az „ötvenes évek" művészetéhez 23-38

Mozgó Világ, Bp. 1984. mar. x/3

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
a Magyar Nemzeti Galéria Csohány Kálmán
emlékkiállítását 1982. jún. 25-én megnyitja meg.
Megnyitó beszédet mond Somogyi József, szob-
rászművész.

Meghívó

1982. jún. 25.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Berhidi Mária, a Képzőművészeti Főiskolán Somogyi József szobrászművész tanítványa volt.

Czipyán György: Alkotni - a hatodikon.

Magyar Ifjúság, 1982. júl. 23.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Tatán a megyei művelődési központban alkotótáborban megnyílt Varga Géza szobrászművész kiállítását. A művész mesterei voltak Borsos Tibor, Mikus Sándor és Somogyi József szobrászművészek.

Dolgozók Lapja, 1982. aug. 4.

Somogyi József, Kossuth-díjas szabrászművész

A Zebegényi Szabadiskola tárlatát a Kossuth Művelődési Ház Mini Galériájában rendezték meg. – Sokak társaságában Hincz Gyula, Gorka Géza, Somogyi József igyekezett olyan körülmények és forma kialakításán, amely „hozzásegíti az egyes vesztvevőket hajlamaik és készségeik tudatosulásához és magasabb színtűre való kimüveléséhez."

M-: A Zebegényi Szabadiskola tárlata.
Déli Hírlap, 1982. aug. 4.

Somogyi József, szobrász

L. Major Máté

–: Megalakult a Műv. Min. Művészeti Tanácsa 2

Élet is Irodalom, Bp. 1984. márc. 30 XXVIII/13.

Solnoky József

Munkái

Tiszatáj 1984 / 11.

Somogyi József

Heitler László

"Somogyi József: Szántó Kárász János"

Tiszatáj 1984/11

Somogyi József

PLÓ

Somogyi József szobrászművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás kedden a kiskunhalasi Gózon István Művelődési Központban.

Magyar Nemzet 1985. X. 2.

Bonagyi József

St. Egyed Emma és Gerali Lajos kiállításának megnyitása a Fészek Dekorációs Klubban

Magyar Nemzet 1985. X. 16

Somogyi József

Kiállítás a Bécsi Collegium Hungaricumban

Magyar Nemzet 1985. IX. 13.

Somogyi József

Somogyi József kisplasztikáiból nyílt meg kiállítás a bécsi Collegium Hungaricum galériájában. A tárlatot Hans Mayr professzor, az Osztrák Képzőművészek Társasága elnöke nyitotta meg. Az osztrák szövetség egyébként az idén magyar művésznek, Mészáros Mihály szobrásznak ítélte a Ludwig-díjat.

◆

Magyar Nemzet 1985. IX. 28

Somogyi József

P. Kucs Julianna: „Rész az egészből"
Jegyzet egy országos tárlat
emblémajához

Népszabadság, 1985. VIII. 24.

Somogyi József szobrász

◇ *Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotásaiból nyílik meg kiállítás szerdán a bécsi Collegium Hungaricumban.*

magyar kiadói vegyes

Népszabadság, 1985. IX. 24

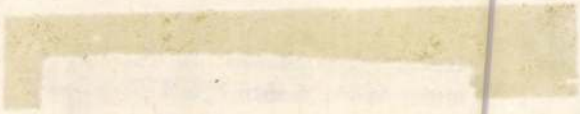

Somogyi József szm

távolmaradóink
emlékére

→ Czinder Antal szm

MŰVÉSZET 1985/11-12/49

Somogyi József

Kiállítás a Budapest Galériában

videoprogramon

Nepszava 1985. II. 25.

Somogyi József

Felszabadulási emlékművünkről

Népszava. 1985. IV. 4.

Somogyi József szobrászművész

– Neve megjelölve az „Ungarische Plastik vom 18. bis 20. Jahrhundert" c. cikkben

Szerd: Vilt Tibornál

Budapester Rundschau, 1983. dec. 12.

Somogyi József

Magyar

Európai kulturális fórum

Két újabb munkabizottság eszmecseréi

Hétfőn újabb két munkabizottság kezdte meg tevékenységét az európai kulturális fórumon, *Boldizsár* Iván írónak, a Magyar PEN Club elnökének, illetve *Vitányi* Ivánnak, a Művelődéskutató Intézet igazgatójának, a tanácskozáson részt vevő magyar küldöttség tagjainak elnökletével.

A 33 európai országból, valamint az Amerikai Egyesült Államokból és Kanadából Budapestre érkezett írók, könyvkiadói szakemberek és műfordítók az együttműködés lehetőségeinek megvitatása során várhatóan figyelmet fordítanak arra is, hogy milyen gyakorlati intézkedésekre van szükség a kis népek irodalmának szélesebb körű megismertetéséhez országaikban. A bizottság munkájában többek között részt vesz William Jay *Smith* költő és műfordító az Egyesült Államokból, Ljubomir *Levcsev*, a Bolgár Írószövetség elnöke, Régis *Debray* francia író, George *Richardson*, az oxfordi egyetem könyvkiadójának igazgatója, Hermann *Kant*, az NDK Írószövetségének elnöke, Stephan *Hermlin*, NDK-beli író, Günter *Grass* író és Rolf *Hochhuth* drámaíró az NSZK-ból, Halina *Auderska*, a Lengyel Írószövetség elnöke, továbbá Vaszilij *Bikov* író és Robert *Rozsgyesztvenszkij* költő a Szovjetunióból.

A magyar küldöttség képviseletében Boldizsár Iván, *Hubay* Miklós, a Magyar Írók Szövetségének elnöke, *Bart* István, a Corvina Kiadó, *Boytha* György, a Szerzői Jogvédő Hivatal és *Domokos* János, az Európa Kiadó igazgatója, *Jovánovics* Miklós, az Írószövetség főtitkára, *Kéry* László egyetemi tanár, a *Nagyvilág* című folyóirat főszerkesztője, *Somlyó* György költő és *Ungvári* Tamás irodalomtörténész vesz részt az irodalmi munkabizottság tevékenységében.

A másik munkacsoport ülésére, a kultúrakutatással, az egymás kultúrájának ismeretével, a művészeti képzéssel és neveléssel, a könyvtárakkal, a múzeumokkal és a kiállításcserékkel összefüggő kérdések megvitatására számos szakember érkezett fővárosunkba. Közöttük Magda *Strebl*, az Osztrák Nemzeti Könyvtár, André *Miquel*, a Francia Nemzeti Könyvtár, Karl-Heinz *Hahn*, az NDK-beli Goethe—Schiller Archívum, Nyikolaj *Kartasov*, a moszkvai Lenin Könyvtár és Daniel *Boorstin*, a washingtoni Kongresszusi Könyvtár igazgatója, továbbá Frederick *Ratcliffe*, a cambridgei egyetem főkönyvtárosa.

Az egymás kultúrájának megismerésével foglalkozó munkabizottság eszmecseréjében a magyar küldöttség tagjai közül Vitányi Iván, *Miklós* Pál, az Iparművészeti Múzeum főigazgató-helyettese, *Bereczky* Loránd, a Nemzeti Galéria főigazgatója, *Hoffmann* Tamás, a Néprajzi Múzeum főigazgatója, *Király* István akadémikus, irodalomtörténész, egyetemi tanár, *Néray* Katalin, a Műcsarnok igazgatója, *Simó* Jenő, a Színház- és Filmművészeti Főiskola és Somogyi József szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora, továbbá *Szabolcsi* Miklós, az Országos Pedagógiai Intézet főigazgatója és *Vályi* Gábor, az Országgyűlési Könyvtár nyugalmazott főigazgatója vesznek részt.

dort választották. (t. n. j.)

a haszon is

nyváltozatok

lalni értékpapír-vásárlásaiknál. Ezért az Állami Fejlesztési Bankban olyan befektetési formák előkészítésével foglalkoznak, amelyeknél a hozam nagyobb mér-

bravúros találkozásoknak netovábbja . . ."

A harci bikák — a *toro di Lidiák* — valaha szabadon éltek, vadon legelésznek Spanyolország és Észak-Afrika ligeteiben. Vadságuk miatt kipusztították őket, aztán zárt területeken újra kezdték tenyészteni. Aki ma valamely utaztatótársaság autóbuszain, vagy magánautón Andaluzia tartományában jár, Toledótól Granadáig, Alicantéig az olajfákkal telepített vörös-barna sziklás vidékben számos drótkerítéssel körülvett tenyésztőhelyet lát, apró füves, borókás, fás dombocskákkal: ezek a versenybikák tenyésztőhelyei. Nagyúri birtokosok, részvénytársaságok, mezőgazdaságok tenyésztik őket és egy-egy sikeres bika egyfelől nagy dicsőség, másfelől kitűnő üzlet a tulajdonosnak. A bika előreálló hegyes szarvával nem nagy alakú, de igen veszedelmes állat, ha éppen nem únja az egész heccet. A tenyésztő uradalmakban a tehenek az őrzőik, ők tartják nyugton férjeiket. A bikát az aréna porondján rögtön megvazarja az éles

Somogyi József, szobrász

Emlékműavatás Budapesten

Bartók Béla születésének 100. évfordulóján felavatták a zeneszerző emlékművét, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a fővárosi XI. kerületi Bartók Béla út és Fadrusz János utca kereszteződésénél levő parkban. Elhangzott a Himnusz, majd a *Vándor-kórus* előadásában Bartók két kórusműve csendült föl. *Szépvölgyi Zoltán*, a fővárosi tanács elnöke mondott avatóbeszédet.

Ezután a szobornál a Bartók Béla-emlékbizottság nevében *Kállai Gyula*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, *Pozsgay Imre* művelődési miniszter, Szépvölgyi Zoltán és *Láng István*, a Magyar Zeneművészek Szövetségének főtitkára helyezett el koszorút.

Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget. (MTI)

3.

Népszabadság, Bp. 1981. márc. 26

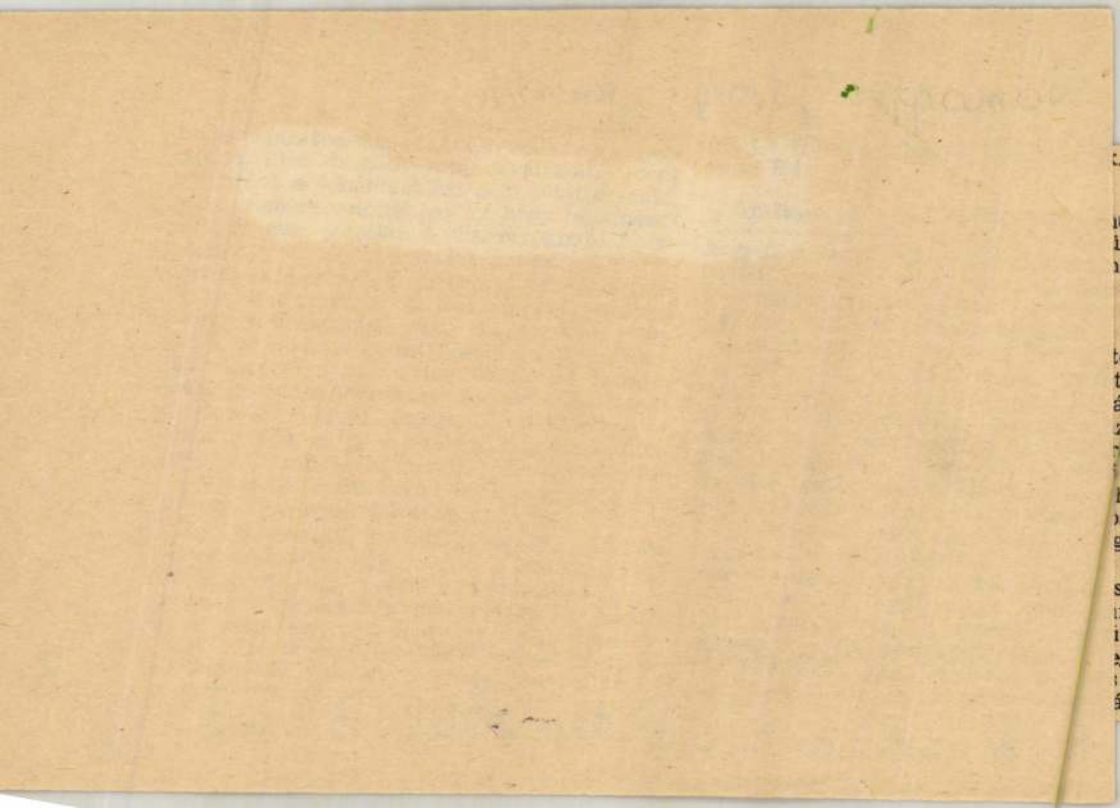

t. Elfogult

den meg-
il is ki-
be meg-
váratlan
is csak

tel a be-
ttek úti-
ázisszerv
z elnök-
a jutott,
edzőre.
hepiend,
osztályá-
gáltatott
akinek
szerzett.
nak az
i-hosszú
egválha-
ember
ányrúd-

Érdekes módon
sőbbség kezdemé
viszont szembeszök
seltették magukat,
na, akik korábban
itt a mozdulatlans
történt, ahogy ko
jól-e, arra a sorc
majd választ adni
vezetőségnek, hogy
kából, tartalmas p
tagoknak és az alk

A szövetkezeti

nem sokkal később
hogy a leváltott el
hangsúlyozni: korá
elismerték — a ny
nül. Aki most arr
kertjében kapálgat
műhelyben kamat
ségét, fúr-farag, e
után nem sokkal k

Somogyi József

Bartók Béla születésének 100. évfordulója alkalmából, a centenárium napján, szerdán felavatták a zeneszerző emlékművét, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a XI. kerületi Bartók Béla út és Fadrusz János utca kereszteződésénél levő parkban. A Himnusz hangjait követően a Vándor-kórus előadásában Bartók két kórusműve csendült fel, majd *Szépvölgyi Zoltán*, a Fővárosi Tanács elnöke mondott avatóbeszédet.

Magyar Hirlap 1981 / 5/26/6/

Somogyi József

BARTÓK-SZOBOR AVATÁSA. A Bartók Béla Emlékbizottság és Budapest Főváros Tanácsa értesíti a lakosságot, hogy március 25-én délelőtt 11 órakor a XI. kerületi Bartók Béla út és Fadrusz utca sarkán lévő parkban — a zeneszerző születésének 100 évfordulóján — felavatják a Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotta Bartók-szobrot.

Magyar Hirlap 1981/77 25/8

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1979 9
KRITIKA
Budapest
Somogyi József,
Mednyánszky

alátámasztani biztonsággal talán nem is tudna.

Mindazonáltal épp ez a konstruktívabb, a *szerkezetben megnyilvánuló* groteszkum, esendőség, ez a szinte a szobor tartalma ellen ható szerkezetesség sugallja különös módon, hogy ez a Mednyánszky, ez a nagy, megfáradt alak valóban monumentális. Monumentális a fáradtsága, monumentális az esendősége, még a riadtsága is monumentális. Ehhez az esett Mednyánszkyhoz, ehhez a csavargók űzött bárójához nem lehetne leereszkedő gyöngédséggel, fájvirág együttérzéssel közelíteni: ez a Mednyánszky romosságában is hatalmas, ülő testhelyzetében is méretek fölé magasodóan emberfeletti.

Azaz nem közelít a köztudatban legmélyebben élő Mednyánszky-művek, a csavargó-képek világához, amelyek többnyire stílusukat tekintve is magukon viselnek bizonyos expresszív-expresszionista jegyeket, de ami fontosabb, érzelmi sodrásuk, démonikus mélységük, s alkotójuknak e démonikus világhoz való vonzódása feltétlenül, a lényeget tekintve rokon a misztikus-elvágyódó, az önpusztító, pusztulástudatba belefeledkező expresszionista életérzéssel. Igen könnyű megoldás lett volna egy „Mednyánszky-stílusban tartott" szenvedélyes, de egyszenvedélyűen expresszív emlékszobrot kreálni. Aminthogy — ez a gondolat a szobor láttán fel sem merül, annál inkább, ha a máig érvényes emlékműgyakorlatot idézzük magunk elé — igen könnyű megoldás lett volna portrészobrot, képmás-emlékművet mintázni, minthogy ilyet mintáz a magyar emlékmű-plasztika kerek száz esztendeje.

A Somogyi *Mednyánszky*ja azonban nemcsak Mednyánszky figuráját, tegnapi ködlovag-voltát idézi a világos kőlapon, nemcsak a *de profundis* megszólaltatható csavargó létet zendíti meg, amely egyaránt volt a Mednyánszkyé és a modelljeié. A figura éppen monumentalitásával, és monumentalitása fölött győzedelmeskedő esendőségével képes bonyolultabbat, többet adni: a Mednyánszkyhoz fűződő utókorvéleményt, az „ahogyan mi Mednyánszkyt látjuk" élményét. Somogyi nem először és nem utoljára vállalkozik arra, hogy szobraiban többszörös történelmi dimenziót érzékeltessen, hogy szinte egzakt teljességgel mérjen fel történelmi alakokat és szituációkat. Itt: démonikus-tiltakozó, erőtlen-szívszorítóan tiltakozó festészetet (a Mednyánszky életművét), a megnyugodni képtelen, kereső és nem találó századfordulós zsenisorsot (a Mednyánszky életútját), arisztokrácia és lumpenréteg között kósza magányos, bűnös és fenségesen tiszta mestert (magát Mednyánszky Lászlót) — továbbá azt, amit erről a nagyszerű csavargó-festészetről és erről az egyediségében végtére is oly tipikus és törvényszerű századvégi hányódó sorsról a ma gondol és érez. Röviden: szinte tudományosan rétegzett hiteles Mednyánszky-értékelést megrendítően szubjektív, antitudományos — művészi — módon.

Nem volna illendő befejezni ezt a passzust anélkül, hogy a kor síremlékszobrászatának izgalmas panorámáját ne vázolnánk a Mednyánszky-síremlék köré.

Ez a passzus mégis csupán két dolgot kíván megjegyezni: a *Mednyánszky* az első úttól szélén ülő emlékszobor a magyar monumentális plasztikában, és mint az első mélygroteszkumú alkotás, közvetlen állomás a szigetvári *Zrínyi* felé Somogyi pályavonalán.

RÓZSA GYULA

(Folytatása a következő számunkban)

Az a legfurcsább nála, hogy tényekre épít légvárakat.

A tények tényе nála — mint írtam volt — a felszabadulás. „Az 1945. évi fordulat többet jelent, mint hatalmasoknak börtönbe jutását és börtönviselteknek hatalomra jutását, többet, mint bármi más politikai fordulat, mely a közelmúltban megrázkódtatta vagy akár a közeljövőben megrázkódtathatja a magyar társadalmat. 1945 nem azért felszabadulás, mert zavartalan örömöt és boldogságot hozott a magyar társadalom túlnyomó többségének, úgy, ahogyan az hozott a nálunknál szerencsésebb népeknek, akik ezt a felszabadulást komoly ellenállással készítették elő és komoly részvétellel segítettek kivívni. Súlyos tehertétel, hogy ezt a felszabadulást nem mi harcoltuk ki magunknak. De mégis felszabadulás, azért, mert a magyar társadalom mozdulatlanná merevedett társadalmi erőviszonyai 1514 óta most mozdultak meg először, éspedig a nagyobb szabadság irányában." Bibó pontosan érzékelte, hogy a földreform, a régi közigazgatási rend összeomlása, a régi uralkodó osztályok visszavonhatatlan hatalomvesztése — döntő változás. Csakhogy: a munkásság és különösképpen az osztályöntudatos munkásság vezető szerepe nála nem szerepel

A történelem sodrában

Mi késztette erre Bibót? Mi volt törekvéseinek indítéka?

Bibó jellegzetesen az a politológus, akinél jól felismerhető a történeti indíttatás. Ha *Szekfű Gyula* történészből lett politikussá — s az ő nevének említése e helyütt annál jogosultabb, mert Bibó és az *öreg* Szekfű nézetei között sok a hasonlóság —, úgy Bibó ugyan sosem készült történésznek, de politikai közírása közben a történelmi analízisre való szüntelen szándék érzékelhető. Ez egyébként moralista alkatából szintén következik.

„Ha van felelősségünk — írja a »zsidókérdésről« írott tanulmányában —, akkor minden taktikázás nélkül kell vele szembenéznünk, mert csakis így válhatunk felnőtt nemzetté, a magunk erkölcseit csakis ezen az úton hozhatjuk rendbe. S nagyobb távlatban nézve bizonyosak lehetünk afelől is, hogy a világnak velünk szemben való megbecsülését, s akárki mással való összemérésünket végül nem az fogja meghatározni, hogy mennyit vallunk be és mennyit tagadunk vagy magyarázunk el, hanem az, hogy milyen komolysággal és határozottsággal állapítjuk meg a magunk felelősségét, mert csak ebben az esetben vár-

kozni.
nológiát használja, hanem ő is
ben a mögöttük meghúzódó tartalmat.

A Márciusi Front megalakulásának 10. évfordulóján írt tanulmányában kifejti, hogy egyetlen biztos mértéke van annak: „a magyarság szabad-e vagy sem" és ez: „a magyar paraszti milliók emberi állapotának foka". Nem kétséges, hogy lényeges ez a mutató, s az a tény, hogy Bibó ezt nevezi meg, részéről azt jelentette: elfogadta a felszabadulással bekövetkezett új rendet, a magáénak érzi azt. Csakhogy a magyar paraszti milliók életszínvonala mellett és ezzel *egyenrangúan* léteznek másféle mutatók: például a munkásság helyzete, például a nacionalizmus leküzdése, például a politikai és gazdasági jogegyenlőség megvalósítása stb. Persze Bibó elsősorban azok ellen érvelt, akik siránkoztak az ország „szuverenitásának" elvesztésén, akiknek egyetlen szavuk, s főleg: tettük nem volt a németek oldalán vállalt úri csatlósszerep ellen, s akik a felszabadulás után kezdték felvetni a függetlenség kérdését, nyilván a demokrácia és a Szovjetunió ellen. Tehát Bibó a reakció ellen harcolt, amikor a parasztsággal érvelt, ám akarva-akaratlan másfelé is ütött, mindenekelőtt azok felé, akik a magyar

1021

Somogyi-jegyzetek (I.)

Majesztatikus és groteszkum Somogyi József egy korszakában és hatása a jelenkori magyar köztéri plasztikában, 1965—1972 — körülbelül ezt a címet kellene viselnie ennek az eszmefuttatásnak, ha jóravaló szaktudományos értekezés volna. Akkor illendő tudománytörténeti áttekintéssel kezdődhetne a dolgozat, folytatódhatna a Somogyi-életmű és a kiválasztott periódus hazai művészettörténeti betájolásával, s végezhetné a bevezetés a nemzetközi vonatkozásokkal. Sajnos, mindháromnak akadályai vannak. Ami a tudománytörténeti áttekintést illeti, le kell mondani a megvilágító korábbi kutatások egyetértő, és a megsemmisítendő tévtanok ironikus interpretációjáról: nincs tudományos Somogyi-szakirodalom, nincs mit áttekinteni. És bármennyire szeretne is ez a dolgozat egyetérteni azokkal a modern művészeti kézikönyvekkel, amelyek Somogyi szobrászatát a tartalmi-lényegi-módszerbeli realizmus kategóriája alapján értékelik, s bármennyire ágaskodnék a kedve, hogy vitatkozzon azokkal, amelyek nem — modern művészetünket, mai szobrászatunkat összefoglaló kézikönyvek sincsenek egyelőre. Végzetül kockázatos volna a nemzetközi összefüggések felvázolása, például a Somogyi-szobrok és a második világháború utáni emlékművek összehasonlítása, mert az avantgarde-on csiszolódott, de az avantgarde ezoterikusságából kilépő antifasiszta emlékművek monografikus feldolgozása sem áll garmadában. Analógiákat vonni pedig Zadkine *Rotterdam*ja, az amszterdami *Dokkmunkás*, a velencei *partizán-emlékmű* és a *Szántó Kovács* között kutyafuttában nem lehet; komoly értekezések ezt úgy fejezik ki, hogy „meghaladja e mű kereteit".

Szántó Kovács János-emlékmű

A korszak természetesen nem 1965-ben kezdődik, hanem — a Somogyi életművében is, némi késéssel egész szobrászatunk életében is — valamikor az ötvenes évek közepén. Látványos és emlékezetes nyitánya azonban 1965, az az esztendő, amelynek októberében megnyílik a X. magyar képzőművészeti kiállítás Budapesten, és amelynek áprilisában elkezdődik „a szoborügy" Hódmezővásárhelyen. Mindkét eseménynek a főszereplője Somogyi *Szántó Kovács János* című 310 centiméteres gipsz-, illetve bronzfigurája.

Magára valamit is adó szaktanulmánynak most kellene elsőrolnia a szobor előzményeit, ismertetvén a korábbi Szántó Kovács-ábrázolásokat (áttekintenie a Szántó Kovács-ikonográfiát), továbbá lábjegyzetben közölnie a szobor felavatása körüli viták eseménytörténetét. A magára valamit is adó szaktanulmánynak azonban arra a megállapításra kellene jutnia, hogy Szántó Kovács-ikonográfia tulajdonképpen nincsen, mert az ötvenes évek elejének néhány kezdetlegesen illusztratív zsánerét leszámítva a magyar képzőművészet nem foglalkozott a földmunkásvezér figurájával. Mi több, a Szántó Kovács korabeli dokumentatív ábrázolások is éppen a szoborvita hevében, vélemények és ellenvélemények megtámogatása céljából kerültek elő a lappangásból, tehát utólag. És — ezt mutatná ki egy gondosan filologikus szakrendszerezés — a magyar szellemi köztudatnak tulajdonképpen a Somogyi-szobor alakította ki a Szántó Kovács-képét, mert még a mozgalomtörténet kutatói is csak az ötvenes évtized közepétől vonták vizsgálódásuk körébe az 1894-es vásárhelyi eseményeket (nem beszélve a magyar közgondolkodást egyéb esetekben oly tartósan meghatározó szépirodalomról).

Szántó Kovács tehát többszörösen goromba monumentalitással állott ki Hódmezővásárhely közepére. Tekintete komor és kihívó, fölfelé-előre tekint, valahová a városháza és az úri rend magasába, mell- és vállizmai szívósak és domborúak, s dühtől kacska karjai, hatalmas öklei félelmet keltő súlyossággal rándulnak és feszülnek. Egyszerre maga Szántó Kovács ez a bronzfigura, a tudatos, büszke népvezér, aki farkasszemet néz a régi Vásárhely uraival bent a városházán, s egyszersmind azonos a bronzfigura a kubikossal, aki osztályindulatot és kődarabot hajít 1894-ben a vásárhelyi városháza ablakára. Tökéletes megtestesítője a szobor a „semmik vagyunk s minden leszünk" történelmi gondolatának, írhatnám, ha nem kompromittálták volna vezércikkek, művészetről írott vezércikkek és művészeti szakkritikának álcázott vezércikkek ezt a fordulatot. És nagy szintézise az emlékmű az expresszív-indulati plasztikának meg a konstruktív-racionális művészi akaratnak, írhatnám, ha nem kompromittálták volna a szintézis szót műirodalmi szépelgések és műirodalomnak álcázott szépelgések.

Lássuk a bizonyítást. Hogy indulatos, szenvedélyes plasztika, első ránézésre látnivaló. Maga a mozdulat, pontosabban a mozdulatlanság is fortyogó, félelmetes energiákat hordoz, ez a mezítlábas — taligatolástól csomós lábú — hérosz éppen csak megállt egy pillanatra cselekvés közben. De ez a pillanatnyi megállás torzító erőfeszítésébe került, és a következő pillanatban lehet, hogy nem tűrtőzteti magát, és sújtani fog, esetleg újra sújtani fog, ha kérlelhetetlen, nagy tekintete nem elég ellenfelei megfélemlítésére.

Szántó Kovács-emlékmű. 1965. Bronz, 310 cm
(FOTÓ: HANULA ENDRE)

Ennyit a szobor külső dramaturgiájáról. Ami a felszíni szobrászi eszközöket, a mintázást illeti, a mintázófa helyett léccel, baltával, brutális alkalmatosságokkal dolgozó Somogyi négyzetdeciméternyi nyugodt, sima felületet sem hagyott a hárommétéres bronzon, valami hegyes dologgal türelmetlenül összekarcolászta, valami éles léccel gorombán végighántotta a karokat, a nadrágszárakat, belevájt a has domborulatába — szinte szemmel ellenőrizhető a vad technológiai beleavatkozás, amellyel a felrakott agyagmodellt meggyötörte. És — mélyebbre hatolva — az is felfedezhető, hol, milyen irányban kapcsolódott egybe, hajlott és tört meg szögben az az agyagmodellt megtartó szokásos fém-faváz, amire a szoboragyagot felrakni szokták a műtermekben — olyannyira mutatja saját statikai és statikaiból tartalmivá lényegülő szerkezetét a végső bronzfigura. A *Szántó Kovács* ugyanis mint konstrukció tulajdonképpen „funkcionális" a szó építészeti értelmében is: bármily frivolnak látszik az összehasonlítás, eredeti anyagának és „előállítási technológiájának" minden tulajdonsága úgy mutatkozik rajta, akár egy példás Bauhaus-vizsgamunkán. Vékony tartókon, de két és nagy alátámasztási felületben végződő vékony tartón (tudniillik: sovány inas, nagy mezítelen talpban végződő lábszárakon) nyugszik a figuraépítmény, szinte látni a súlyelosztás csomópontját az ágyék férfias hangsúllyal jelzett tájékain, ott, ahol a tömbös felsőtest nyomatékát két arányos részre osztva átadja a lábazat-lábaknak. És szemmel letapintható a tömbös törzs tetején végigfutó, a vállizmokkal, a felső mellizmokkal hangsúlyozott szerkezeti „tartó" is, amely a „függesztett" karok súlyát-tömegét magára vállalja és a kalapkupolás fej ellenkező irányú nehézkedését felfogja tökéletes architektonikával.

Amely architektonikától kedvetlenítően unalmas maradna a szobor, ha teljesen igaz volna, ha szó szerint így volna igaz. Ilyen törvényszerűen szerkezetes, ilyen szó szerint *épített* statikai rendet azonban csak eminens konstruktivista szobrászok készítenek (volna erre néhány példánk újabb köztéri plasztikánkból) — a remekművek és a remekműveket komponáló mesterek köztudomásúan nem kedvelik a képlet-tiszta megoldásokat. A *Szántó Kovács* sem kedveli. Említettük, a figura cselekvésében visszafogott és újra cselekedni kész, jobb karját erőszakosan lefelé feszíti, jobb vállát előretolja, a fejét pedig felfelé emeli, de *más irányba* emeli felfelé, mint a törzsfordulat. Következésképp nehéz volna a pillérek-tartók-oszlopok rendszerét szimmetrikus, szabályos épületvázként elképzelni: az a képzeletbeli tartórendszer megcsavarodik kétszer is. És így nem csupán vertikális irányban élnek, nemcsak súlyuk miatt feszülnek egymásnak a kompozíció elemei, hanem az élő, mozdulni kész testen körbejárva vízszintes irányban is több, feszülő, feszültségteremtő mozzanatot kell felfedeznünk. Ez a szobor fordul, s fordulata közben — szerencsére — „elrontja" a statikai szerkezetet. Ezzel fordulásra, mozgásra ingerli a tekintetet, azaz dinamikát, drámai cselekvést sugall formailag is, tömegével, mozgásával felerősíti azt a nyugtalanságérzetet, amelyet a drámai traktálás, a felület megborzolása már kiváltott.

És ez az a pillanat, amikor módunkban áll tetten érni az oly sokszor lejáratott és joggal oly ritkán emlegetett „szintézis" ritka jelenlétét. Három tendencia találkozik, ütközik össze és erősödik hatalmassá az összeütközés révén; három szándék, amelyek közül bármelyiknek a hegemóniája megszüntetné a teljességet. A figura kapcsolódik a látványhoz, sőt testtartásában, tekintetében hagyományos lélektani-dramaturgiai elemeket hordoz — ez az egyik komponens. A szoboralak kétszeresen expresszív, mert expresszív-nyugtalan a felületkezelése és nem nélkülöz indulatot arányaiban, mozdulatában — ez a másik tendencia. Ám a figura épített, ha „rontottan" is, de nyilvánvalóan megkonstruált — ez a harmadik faktor. Ha az első érvényesülne túlzottan, naturalista szobrot látnánk. Ha a második — sodró, de egyszersmind sodródó, lendületében nem eléggé biztos alkotást. S ha a harmadik, a konstrukciós bravúr dominálna, racionális egyensúly, de kispekulált harmónia állna előttünk.

A vásárhelyi főtéren azonban realista, szocialista nagyplasztika áll, a kategóriának abban a totális szellemi értelmében, amelyet sem lejáratni, sem jó vagy rossz szándékkal félremagyarázni, sem tagadni nem lehet egy Derkovits-életművel a birtokunkban, egy Derkovits-életmű tanulságaival a tudatunkban. Félek a félreértésektől, még jobban a félremagyarázásoktól, pontos disztinkciót szeretnék: nem azt kívánom állítani, hogy Somogyi életműve szőröstül-bőröstül maga a szocialista realista szobrászat, még kevésbé azt, hogy csak a Somogyi-féle plasztika realista, szocialista és csak az ő útja egyedül idvezítő. Csupán annyit állítok, hogy Somogyi *Szántó Kovács*-figurája azzal a közelítéssel bizonyul teljes szocialista szellemiségű, szellemiségét plasztikai, immanens művészi eszközökkel hordozó alkotásnak, ahogyan Derkovits érett korszakának művei annak bizonyulnak témára, műfajra és technikára való tekintet nélkül. Körner Éva bizonyítja be Derkovits-monográfiájában, miként válik az átalakított természeti látvány, az expresszionizmuson nevelkedett művészi hevület és a kubista-konstruktivista tanulságokat magába építő alkotói ráció a proletármester életművében új formai-tartalmi minőséggé. Gondos és meggyőző analó-

SUNOCO
SUNOCO
motor oils
6
SUNOCO

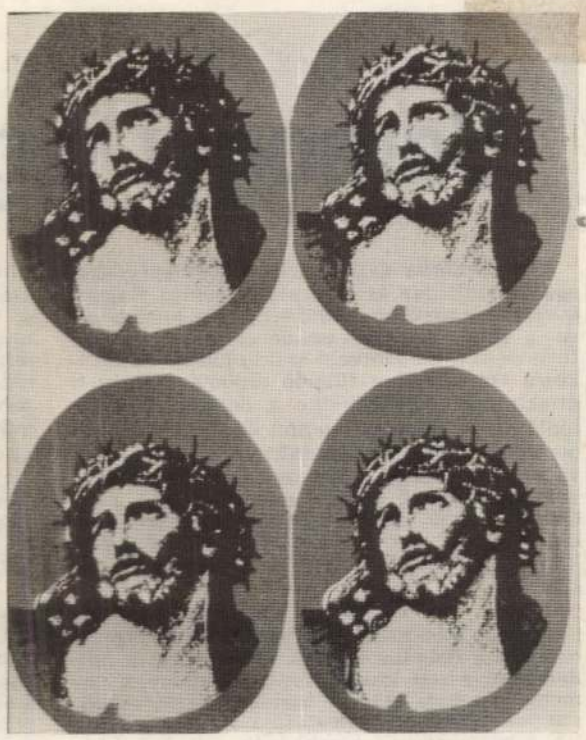

Boney M.
Take
The Heat
Off
Me

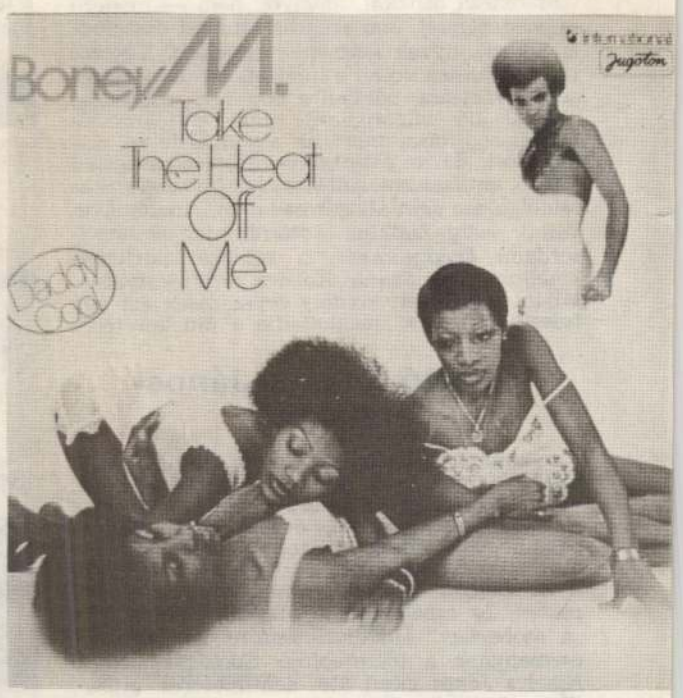
Boney M.
Take
The Heat
Off
Me
Daddy
Cool
Jugoton

ABBA

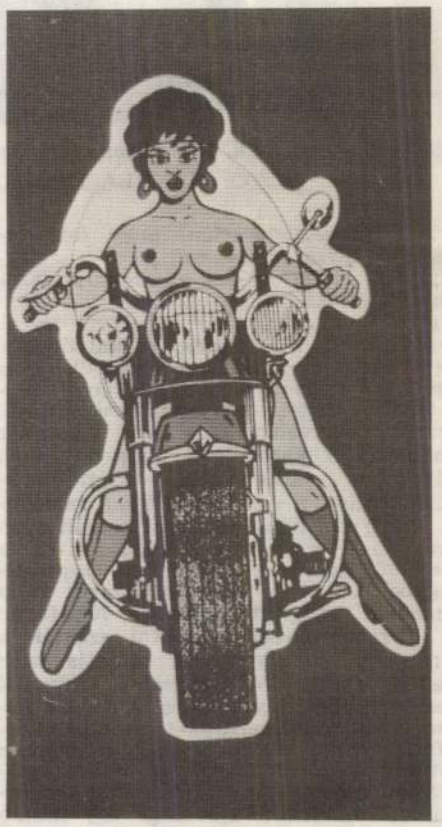

BRUCE LEE
KUNG FU

giákkal bizonyítja Körner, hogy a Derkovits-korabeli és a Derkovitsot megelőző hasonló szándékú, tendenciájú művészet nagy része miként feneklett meg egy sérülékeny „szegényember-festészetben", ha csupán egy osztály társadalmi helyzetének a látványára apellált, miként sodródhatott transzcendens vagy kevésbé transzcendens, de csupán érzelmi tiltakozások felé, ha „következetesen" expresszionista maradt, s miként vesztette el igenlés-tagadás dialektikájából a második faktort, ha az áhított társadalmi harmóniákat (figuratív vagy nem figuratív: egyre megy) *absztrakt* vizuális harmóniákban vélte kiélni.

Hagyjuk meg a feltételezett eljövendő kutatóknak az örömteli feladatot, hogy a Szántó Kovácshoz mérve hasonló analógiákat találjanak mai magyar művészetünk „tematikus" igyekezetében, egyáramú szenvedélyében és az olyan konstruktív konstruktivitásban, amely érzéki-művészi fokon már meg sem ragadható; — magunk megelégszünk a tévutak lehetőségeinek vázolásával és azzal a megállapítással, hogy a tévutak között van kiút.

A *Szántó Kovács* útja véletlenül (illetve nem egészen véletlenül — ennek bogozására valóban sort kellene kerítenie egy általános magyar stílustörténetnek) a derkovitsi irány szerint tájolható, s remélve, hogy e félmondatból nem az olvasatik ki, ami nincsen benne, hogy tudniillik csak a derkovitsi stíluskezelés, csak látványnak, expresszívnek és konstruktívnak e szintézise lehet recept a ma társadalmilag elkötelezett művészetére — meg kell állapítanunk, hogy a *Szántó Kovács* többszörösen derkovitsi szintézist teremtett. Szintézisét azoknak az ellentétes érzelmi tendenciáknak is, amely — ugyancsak Körner Derkovits-könyve bontja ki a gondolatot sok példával és meggyőző erővel — hitelessé, történetileg-művészileg teljessé teheti egy osztály, egy mozgalom, egy történeti tendencia konkrét képét. A *Szántó Kovács* monumentális. Azzá fokozza — említettem már — túldimenzionált, és a nagy lapos téren kitűnően érvényesülő mérete, fokozza a monumentalitását említett szilárd szerkezete, s fokozza tekintete, fejtartása, feszes izmai. Elviselhetetlen hérosz, hazug, demagóg panteonfigura volna tehát — s mellesleg: történelmileg is hamis —, ha érdes, férfias groteszkumok, nagy, suta esetlenségek nem modulálnák a mondanivalóját. Csakhogy — vissza kell térnünk ehhez a gondolathoz — a figura két, szánnivalóan vékony, elhasznált lábszáron áll meg, olyan inas, szikkadt lábszerkezeten, amely teljesen alkalmatlan héroszok hordozására, de elég inas és erős szobrász-szakmailag ahhoz, hogy egy bronztömeget tartson, és hajdanán embervalóságában ahhoz is elég erős volt, hogy fejlett izomzatú, lestrapált lábú kubikosokat a talicskatolásban szolgálni tudjon. S ha már az anatómiai taglalásnál tartunk: az öklök hatalmasak, fenyegetőek, monumentálisak. Túlságosan is monumentálisak a kidolgozott, göbös-szívós karokhoz képest; kézfej és kéz arányrendszerében, s kiváltképp a kacskán tartott bal fenyegető-esendő kettősségében megint csak groteszk és megrendítő polarizálódik. Végül groteszk, ha félelmet parancsoló keménységében a legkevésbé ironikus is a figura feje: félreismerhetetlen az a valóban majesztatikus, fejedelmi gesztus, ahogyan a kalap kupolája megkoronázza, felmagasztalja ezt az emberépítményt, de félreismerhetetlen az a fanyar tény is, hogy ez a kalap kalap voltában mennyire egy ázott, napszítta és elzsírosodott fejfedő hatását kelti — éppen illeszkedőt a mezítlábhoz, a feltűrt nadrághoz és a rissz-rossz inghez.

A pszichológiai hatások tehát vegyesek, ellentétes érzelmeket keltők. Ráadásul nem zárható ki, hogy egykoron egy mélyelemzésekre hajlamos, mikrokutatásokban elmélyülő szakember vizsgálat alá veszi a figura felületét, és megállapítja, hogy nyugtalansága nem egynemű: az egy négyzetdeciméterre eső bekarcolások és a törések-vágások igen sűrűek a test alsó felén, s mind mértéktartóbbak, mind nyugodtabbak-harmonikusabbak a figurán fölfelé haladva. Ebből az egzakt-statisztikusan igazolható eredményből pedig egy mélyelemzésekre hajlandó kutató nem mulasztaná el levonni a konklúziót, arra következtetve, hogy a szobor mellénycsücsökig tartó alsó kétharmada jóval groteszkebb mintázású, mint a felső, de a felső egyharmad teltebb, monumentálisabb, méltóságteljesebb mozgását az alsó, mennyiségileg és statikailag meghatározó rész kérdésessé teszi.

Nem volna sikerélmény nélküli ezt az alsótest-statisztikát továbbfolytatni a korszak többi Somogyi-szobránál sem, egyelőre azonban más, kevésbé egzakt megállapításnál kell elidőznünk. Nevezetesen annál a korábban leírt, de bővebb elmélkedést is megérdemlő gondolatnál, hogy a szobor egyszerre szobra Szántó Kovácsnak, nem a fizikai, hanem a szellemi modellnek, az egyszeri népvezérnek, s szobra a városház ablakára követ hajító féltudatos agrárproletár megmozdulásnak, egy osztály, egy mozgalom egészének is. Vagyis a szobor egyszeri látványnak és szimbólumértékű általános érvényességnek éppen azon a határán mozog ismét, mint a konkrét látvány határát soha át nem szakító, de a konkrét látványt mindig általánossá teljesítő érett Derkovits-képek, amelyek — ezt mutatta ki a Derkovits-kutatás — mindig úgy ábrázolnak *Anyát, Dunai homokszállítókat* és *Hajókovácsot*, hogy közben egyetemes érvényű osztályszemléletet, mély művészi elkötelezettséget képesek a mű világába fogni konkrét figurák és konkrét formák ábrázolásával.

Előzmény I.: Forradalmi kubikos

Hogy miként vetül egymásra konkrét ábrázolás-élmény és szimbolikus-általános teljesség, hogy a találkozás eredményeként miként segíti egyik a másikat, azt a *Szántó Kovács*-figura közvetlen gondolati-tematikai elődjén, az 1956-os *Kubikos I.*-en mérhetjük le a Somogyi életművében. Az egy ideig *Forradalmi kubikos* címmel kiállított bronzfigura különös módon egyszerre naturálisabb-konkrétabb látványhűségben, és mégis szimbolikusabb-elvontabb tartalmi lényegében, mint a

Kubikos I. 1956. Gipsz, 175 cm
(FOTÓ: ZILAHY ISTVÁN)

Szántó Kovács. A *Kubikos I.*-en valóban látnivaló a korábbi publicisztikus címadástól függetlenül is, hogy „forradalmi" kubikos; ezt a figurát senki nem tekintené *egyetlen* agrárproletár képmásának. A kalap kalapszerűbb, az arc egyénítettebb, a nadrág nadrághoz hasonlóbb, mint a vásárhelyi emlékművön, mégis, egy szobrászatunkat nem ismerő, nem a mi társadalmunk kultúráján felnőtt szemnek is nyilvánvaló lehet, hogy ez a képmás szimbolizál valamit, elsősorban az a dolga, hogy jelkép legyen: didaktikusabb a dühe, látványosabb az ereje, attributuma is van, agitatív erejével egészében többet akar, mint a *Szántó Kovács*.

Különös módon pedig csupán hangsúlykülönbségek, fokozati differenciák vannak a természeti formák átírásában, szó sincs arról, hogy itt a látványhűség naturalizmussá laposodna: Somogyi plasztikai akarata óvatosan határozottan átfogalmazta a részleteket, némiképp előre ígérve a *Szántó Kovács* brutálisabb felfogását. A kalapszerűbb kalap itt is csorgóra áll, mert itt is kupolázza a kompozíciót, az a formai funkciója, az áll előreugró plasztikájának, a vállizmok köteges építettségének itt is kettős anatómiai-tartalmi hitele van, és a lábak, a nadrággal még leplezett göbös lábak, meg a már leplezetlenül nyers, monumentumnál szokatlan meztelen lábfejek is érzékeltetnek valamit a későbbi groteszkumból. Mindazonáltal ma már mutatják, hogy e „természetesnek" tetsző, de csak óvatosan átfogalmazott „reális elemek" nem lehettek elegendők egy egyszerre általános-osztálytartalmú, s egyszerre konkrét hitelű figura megalkotásához.

A *Kubikos I.* még valamit szemléltet: azt a folyamatot, amely legújabb művészetünk történetében oly sajnálatosan ritka, már-már páratlannak is mondható. Azt a törés nélküli, természetes átmenetet, hogy egy pályáját a negyvenes években kezdő, első nagy szobrait az ötvenes években mintázó, s a hatvanas évekre mesterré érő magyar szobrásznak nem volt mit elfelednie és nem volt mit kompenzálnia a nagy felejtések, nagy kompenzálások és nagy felfedezések időszakában, akkor, amikor művészetünk a hatvanas évek felé fordult.

Somogyi nem tagadott meg semmit negyvenkilencben — következésképp ötvenhét után, hatvan után, kilencszázhatvanöt után nem volt mit kompenzálnia, és nem volt mit újrakezdenie. Csak folytatnivalója volt. Folytatnia, mesterfokúvá érlelnie kellett azt az elkötelezett, eleven szobrászatot, amelyet megteremtett a nagy kinyilatkoztatások idején a nagy kinyilatkoztatások helyett a saját meggyőződéséhez igazodva.

A folytatás természetesen változás: az expresszionizmus, a konstruktivizmus és némiképp a szürreális, infernális irónia elemeinek szuverén megjelenése. Somogyi, mint tudnivaló, nyíltan, kendőzetlenül soha nem nyúlt ezekhez az eszközökhöz korábban, sem akkor, amikor „szabad volt", sem akkor, amikor „tiltották" — amint hogy „stílustisztán" nem produkálta ezeket máig sem. Egész pontosan csak az izmusok távoli, szűrt tanulságai érintették korai műveit, mint a nemzedéktársaiét is, és ezek a távoli, fontos tanulságok ott élnek negyvenes-ötvenes évek termésében, az állatszobrok, a *Martinász* és a *Kubikos I.* expresszivitásában, még ha nem is archipenkói, de kitapintható konstruktivitásában. Mert a *Kubikos I.* mégiscsak e rejtett erények révén lett első, tömör, sikeres és korát túlélő megfogalmazása egy társadalmi-történeti gondolatnak, s elég még egy korszakkal és még egy analógiával visszalépnünk a Somogyi-pályán, hogy a jelentőségét felmérhessük.

Előzmény II.: Pihenő

Az ugyancsak ásó-attributomos *Pihenő* 1948-ban szerepelt először kiállításon. Ne arra figyeljünk most, ami természetes, hogy a harmincket éves Somogyi érleletlenebb szobrot produkált, mint a negyvenesztendős meg a negyvenkilenc éves, ne is azt a művészettörténeti tényt állapítsuk meg, mily kevéssé tudta a látványt, a konstruktív fegyelmet és az expresszív érzelmeket összeegyeztetni a hármat már akkor, 1948 táján összeegyeztetni akaró művész; tudvalevő, hogy — különös módon — ez az igazi szintézis először éppen az ötvenes évek légkörében, éppen az ötvenes évek diktálta naturálisabb élmény hatására sodródott egységgé a kor szimbólumává vált *Martinászban*. Bennünket most a téma és a szobor hangulata, a szobrász szemlélete érdekel. Ez a *Pihenő* ugyanannak a témának, ugyanannak a gondolatkörnek — föld, földmunka, a földmunkás iránti rokonszenv — embrionális megfogalmazása: a nőfigura elődje, egyszersmind különböztethető ellenpéldája a *Kubikos* I.-nek és a *Szántó Kovács*nak. A téma rokon, két esetben még az attributum is egyezik, a tartalom, a gondolat és érzelmi kör, amelyet a három szobor maga körül gerjeszt, mégis háromféle, háromfelé haladó. A *Pihenő* maga az elvont humanizmus; munka- és földszeretet, a kívülálló értelmiségi rokonszenve különösebb azonosulás nélkül — kontempláló.

A *Kubikos I.* tömény forradalmi kiáltványkivonat, egy, a forradalmi gondolattal idők során azonosuló szobrász hitvallása — a hitvallás mindenkori pátoszával. A Szántó Kovács azonban egy többszörösen megélt, *saját* eszme árnyalt, bonyolult és hiteles megfogalmazása — minden energiái ellenére már *a forradalom részesének* másképpen kontemplatívabb, tapasztalatokra visszanéző konfirmációja.

És ennek tudatában kereshetünk választ arra a kérdésre, amelyet már oldalakkal ezelőtt illett volna föltenni és megválaszolni, ott, ahol többszörös párhuzamot találtunk Derkovits szocializmusa és a Somogyi szocializmusa, Derkovits realizmusa és a Somogyi realizmusa között. Mi hát a különbség, s van-e egyáltalán, vagy Somogyi erénye mindössze annyi, hogy harminc esztendő változásai között változatlanul őrzi a derkovitsi hitet, teljességet?

A választ az előbbi szoborvonulat megadja. A *Pihenő* általános humanizmusának semmi köze a derkovitsi elkötelezettséghez, pontosabban csak annyi, mint a derkovitsi kor általános-humanista művészetének a proletártotalitás festőjéhez. A *Kubikos I.* derkovitsi indulatokat zenget, de egy tökéletesen megváltozott történelmi környezetben, amikor a forradalom már nemcsak hatalomra jutott, hanem bekövetkeztek első tragédiái is. A *Kubikos I.* lázadása azonban ebből a megváltozott történelemből még mit sem vesz észre, lázadása utógerjesztett lázadás kissé, amiként minden jó historikus alkotás több-kevesebb utógerjesztett indulattal szólal meg az

Pihenő. 1948. Bronz, 42 cm
(FOTÓ: BERÉNYI ZSUZSA)

ötvenes években: derkovitsi elkötelezettséget kiált nem Derkovits világába, egy megváltozott világba. A *Szántó Kovács* ellenben egy győzelmét és felelősségét már felérző, már mérlegkészítésre is időt, alkalmat találó forradalom lelkiállapotából születik. A győztes társadalom monumentuma, a biztos társadalomé, amely már nem kényszerül mindenáron-elődöket neofita buzgalommal felmutatni, nem kényszerül történelmi válogatás nélkül ősöket heroizálni, mert van saját emlékezete és stabilitásérzete, és megengedheti, hogy legyen elődkritikája. A kritika ott van a fenséges, fenségesen tépett és fenségesen monumentális Szántó Kovács kacska kezében és gacsos lábaiban, ott van kegyetlenül szeretetteljes groteszkumában, amely a maga plasztikai-művészi módján több árnyaltsággal beszél az agrárszocialista szervezkedések monumentális esetlegességéről, törvényszerű történelmi esendőségéről — zászlóhajtás mellett —, mint a legintranzigensebb kézikönyv vagy munkásmozgalom-történeti tanulmány, amelyet az agrárszocializmus kritikájaként megírtak.

Ez a *Szántó Kovács* hozadéka a felszabadulás utáni magyar plasztikában: erre a belülről fakadó nemzetkritikai, mozgalomkritikai gesztusra, az ilyenfajta a „derkovitsi teljességre" csak egy Derkovits utáni kor derkovitsi elkötelezettségű művészete érezhetett rá.

Mednyánszky László-síremlék

Mednyánszky László síremlékében mindenki esett-őzött Szántó Kovácsot látott. A síremlék kisbronz előzménye a vásárhelyi „szoborügy" esztendejében, 1965-ben és éppen a vásárhelyi őszi tárlaton mutatkozott be a közvéleménynek, nem kellett hát túlfeszített fantázia a képzettársításhoz, a formai és motívumrokonság felismeréséhez.

De nem kell műkritikusi mesterteljesítmény annak bebizonyításához sem, mennyire más tendenciák, gondolatok és érzelmek fogalmazódnak komikus-tragikussá a Kerepesi temető bronzalakjában, magyarán, hogy rokon stíluseszközök, sőt rokon motívumok mennyire ellentétes, reciprok tartalmakat képesek megragadni — a stílus- és motívumkutatás még nagyobb dicsőségére. A *Mednyászky*-alak kupolás kalapot visel, mint a *Szántó Kovács*, hirtelen tekintete emlékeztet a vásárhelyi figuráéra, válla sima és öklei túldimenzionáltak, mint a parasztvezéré, s ha nincs is mezítláb, nagy ormótlan lábfejének és hosszúvékony lábszárának komisz-groteszk arányrendszere sem idegen a főtéri szoborétól. A felület traktálása, izgatott-elnagyolt mintázása és a szoborvázat ismét érzékeltető áttekinthető szerkezet is tulajdonképpen azonos szerepet kap a megformálásban, lényegében mégis más, fájdalmasabb és esendőbb ez a síremlék a temetőben, mint az emlékmű az alföldi városban.

Ez a hatalmas figura ugyanis ül. S lehet, nyilvánvaló, hogy arányai révén felállva monumentális, zengő és pátoszos is lehetne, ülve azonban olyannyira nem monumentális, hogy a kompozíció igazi nagyságát egy fanyar attributumtól, a figura fölé magasodó vándorbottól kapja. Ismerjük ezt a vertikális, hangsúlyos hosszú pálcát: már tizenkét évvel korábban, a *Martinászban* feltörő tendenciákat erősített salakoló rúd formájában, feltörőgyőzedelmes hangsúlyt adott még korábban, 1951-ben Somogyi lovas *Hunyadi*-kompozíciójának, s ott lesz majd megsokszorozva, fenyegetően konkrét és éterien távlatokat nyitó egyenes kaszák alakjában a későbbi, a ceglédi *Dózsa*-csoport körül. Itt azonban nem fokozza, hanem *pótolja* egy nem zavartalanul pátoszos figura monumentalitását; látnivaló adalék egy már reménytelenül nem monumentális pozíció erősítésére.

Mednyánszky ugyanis nemcsak nyilvánvalóan fáradt, nem csupán egyszerűen megpihen, hanem egy realitásában megint csak elképzelhető, de optikailag igen különös, statikailag csupa-bizonytalanság idomra nehézkedik: talán útszéli kőre, de mindenképpen gömbölyű-féle *labilis* formációra. Legurul ez a nagy alak erről az apró, gömbölyű valamiről — ez a benyomásunk a nagy, támasztani kész lábfejek, a tiszteletet parancsoló súlyos kezek és a kupolás fej ellenére.

S ha már az összehasonlításokkal kezdtük: minden szobrász-modorbeli hasonlóság ellenére hasonlatosabb ez a bronz-Mednyánszky a Krúdy-megírta, história-megerősítette „tegnapok ködlovagja"-Mednyászky, „a csavargók bárója"-Mednyászky figurához, mint a parasztvezérhez. A kalap például kupoláz, véd: kívülről a domborulata fenséges, belülről a negatív formája vészjósló sötét őrökkel fogja körül a fejet a *Szántó Kovácsban* is. De ez a nézve sötét, átérezve emésztő-félelmetes belső tér nagyobb, üresebb, magányteremtőbb a *Mednyánszky*-emléken. A *Szántó Kovács* kalapja — most az elsődleges benyomást, a látványélményt vegyük vizsgálat alá — a tulajdon elhasznált, de fejére illő kalapja; kicsit feszes, kicsit hetyke is, a fej végtére is kitölti. A Mednyánszky László kalapja nem az övé olyan szívszorítóan lötyög a figyelő arc körül, mint a ráerőltetett rohamsisak az idejeelőtt besorozott fiúk koponyáján, úgy lötyög, mintha valóban ócskástól vette volna az életében ócskásokkal egy környéken lakó, velük valóban kereskedelmi viszonyban levő báró, Krúdy topográfiai precízségével szólva, „abban a Vasvári Pálról elnevezett utcában, ahol látszólag nem történt semmi más a világon, mint csak annyi, hogy a zsidók ócska kabátokat vásároltak és eladtak".

Mindenesetre — az anekdotikuson túli, plasztikai eszközökre figyelve — a *Mednyánszky* nagylendületű kalap-űrje meg az önmagában villanó tekintetű feje között fel kell fedeznünk valami ironikus-fájdalmas léptékkülönbséget, valami diszharmonikusat, valami tragikusan nem összeillőt. Somogyi — vissza kell majd térnünk a példához — gyakran él a groteszknek ezzel a lehetőségével: meghökkentő léptékváltással kelt anomáliát egy önmagában fenséges, hősi, vagy mindenesetre pozitív szobrászi gesztus — itt a Mednyánszky markáns feje — körül.

Nem is alkot ez a félrefordított fej olyan érzelmi és tektonikus feszültséget a más síkban fordult testtel, mint a *Szántó Kovács* figuráján; — már csak azért sem képezhet plasztikai nagyfeszültséget, mert magában a testben, a figurában sincsenek feszültségre feszültséggel válaszoló energiák. A *Mednyánszky* nagy, szomorú teste fáradt és cselekvésre kedvetlen elsődleges látványélményben, és nagy, letargikus szobrászi gesztusokból rendeződik kompozícióvá, ha a plasztikai elemeit vizsgáljuk. A látványélménynél maradva: a felsőtest erős, de erejét eleve lelohasztja a szárnyas kabát, ez a kemény, fekete, előregedett kitin, az öklök monumentálisak, de lazán éppen hogy csak összehúzottak, a vándorboton is ernyednek, lankadó energiákkal, s lábak, így, nyugállományba helyezve, fáradt függőlegesükkel szintén csak nyakigláb lábak marad-

Mednyánszky-síremlék. 1965—69. Bronz, 220 cm
(FOTÓ: HANULA ENDRE)

nak, hajdani erők kvietált tanúi. Mint egy megsérült, nagy, fájdalmas bogár, úgy ül a figura saját kriptafedelén, nosztalgikusan és egykori erőket sejtetőn.

Lomhább, általánosabb a szobor felszíne, lomhább, feszültségek nélkülibb a szobor szerkezete is, mint a *Szántó Kovácsé*. Az öltözet alatt nem dübörögnek energiák, következésképp az izgatott-finom bekarcolások teljesen átadják a felületet a csomósabb, horzsoltabb, általánosabb expresszív traktálásnak. S bár látszólag megvan a felsőtest és a fej-váll már ismert tartórendszere, mielőtt megszületne a *Szántó Kovácsból* ismert statikai feszültség, banálissá egyszerűsödik. A felsőtest súlyát ugyanis nem szikkadt-erős derék, merész ágyék és szívós-erőlködő, aktív lábazat hordozza immár: a felsőtest súlyát közvetlenül levezeti, „kiváltja" a labilis, groteszk alátámasztás (a gömb), miután erővonalainak egy részét már eleve eltereli a kéz a térd irányába. Így válik statikailag is „funkciótlanná" a nyurga combok, szikár lábikrák, nagy, papucsos lábfejek konstrukciója: szerkezetté, amelynek már tartania nem kell,

SOMOGYI József

A tanítvány szemével

(Folytatás az 1. oldalról)

ben és ezért tudta tanítványaiban is felébreszteni ezt a gyönyörűséget. Úgy tudott bizonyságot tenni az Isten országáról, hogy ugyanakkor a földi országok társadalmi rendjének a kérdése is mindig felelősséggel töltötte el. Egész életével hirdette, hogy az istenszeretet és emberszeretet, a hit és engedelmesség egymástól elválaszthatatlanok. A társadalmi igazság és a népek közötti béke érdekében elhangzott bizonyságtételeit Isten nem hagyta visszhang és áldás nélkül.

❸

A nagy tudósokat az a veszély fenyegeti, hogy visszahúzódnak a tudomány elefántcsont-tornyába. Barth Károly nem ezek közé tartozott. Élete végéig nyitott maradt az emberek felé és szerette az embereket. Többször ültem ennek a nagy embernek az asztalánál. Jó volt mellette lenni. És bennünket, a „kicsiket" magával egy szintre helyezett. Úgy, mint Jézus egykor a tanítványait: „Ti az én barátaim vagytok" (Ján. 15:24).

Nem tudott gyülekezet nélkül lenni és „elkéri" a bázeli börtön igazgatójától a rabokat, éveken át hirdeti nekik Isten Igéjét. Felkeresi őket cellájukban és a gonosztevők megérzik rajta Krisztus szeretetét. Alig várják, hogy láthassák és hallgathassák. Egyik igehirdetésében mondotta: „Isten szereti az olyan embereket, mint ti vagytok. Fiát két gonosztevő közé feszíttette meg." Ura követésében utána ment az elveszetteknek: „Az embernek Fia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett."

Amikor vége lett a háborúnak, a megtévedtek felé kinyújtotta kezét és segítette őket, hogy a „nullpontról" újra kezdjenek. Amikor Németország leverve a földön hevert, samaritánusi hangon szól együttérző Urával: A mi dolgunk nem lehet az, hogy mégegyszer ítéljünk ott, ahol Isten már ítélt.

❹

Barth Károly alázatos ember volt. Az alázatosságot Urától tanulta meg. Ő is mondhatta volna Pállal: „Sokan dicsekszenek test szerint, dicsekszem én is" (II. Kor. 11:18). De nem tette. Azt vallja magáról, hogy Isten megismerésében egész életében útközben volt, mindig kezdő maradt, mindig „diák". Vallotta, hogy a teológiai fáradozás olyan nagy dolog, hogy állandóan újra kell kezdeni. Amikor 80-ik születésnapján köszöntik, ezt mondja magáról: „Hasonló vagyok ahhoz a szamárhoz, mely Jézust Jeruzsálembe vitte. A tanítványok azt mondták a gazdának: Az Úrnak szüksége van rá. Urunknak úgy tetszett, hogy az én munkámra is szüksége volt."

Élete vége felé foglalkozik az elköltözés gondolatával. „Amikor arra gondolok, hogy egy napon odafönn Uram előtt megállok, akkor Hozzá nem munkámmal megyek, a dogmatika köteteivel a hátamon. Az angyalok nevetnének ezen. Akkor ezt fogom Uramnak mondani: Légy irgalmas nékem bűnösnek."

Temetésén hangzik el a hálaadó zsoltár: „Áldjad, én lelkem, az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről." Valójában ezzel a vallomással kezdődik minden igazi hit és minden igazi teológia. A Barth Károlyé is ezzel kezdődött és ezzel végződött.

Hálát adok Istennek, hogy ezt a nagy embert három féléven át én is hallgathattam. Két féléven át a gondviselésről beszélt. Akik hallgatták, soha nem felejtik el.

Dr. Sarkadi Nagy Pál

Dr. Tóth Károly püspök külföldi útjairól

Amint arról lapunk március 30-i számában beszámoltunk, *dr. Tóth Károly* püspök április hó folyamán több külföldi meghívásnak tett eleget. Az amerikai Lafayette Kollégium Hittani Tanszékén április 6—8. között tartott előadásokat. Ausztráliába menet a püspök látogatást tett Új-Zélandban és a Fidzsi-szigeteken, ahol a KBK regionális csoportjaival folytatott tanácskozást, és felkereste az egyházak vezetőit. Április 19-től Tóth püspök Ausztráliában az egyházak vezetőivel folytatott megbeszéléseket, s tárgyalt az ottani KBK csoportokkal. A püspök április végén hazaérkezett hosszú útjáról. Útjának tapasztalatairól, eredményeiről lapunk egyik következő számában számolunk be.

Hírünk a nemzetközi egyházi sajtóban

A Református Világszövetség lapjának, a Reformed World-nek a márciusi számában jelent meg *dr. Tóth Károly* püspöknek a beszámolója a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa küldöttségének tavaly októberben Kínában tett látogatásáról, annak tapasztalatairól. A püspök részletesen elemzi a kínai társadalom fejlődését, bemutatva a jelenkori fejlődési szakaszt, a modernizációt. A tanulmány foglalkozik a kínai egyházak kialakuló, új szervezeti felépítésével, tájékoztatást ad az ökumenikus kapcsolatokról, azok tendenciáiról. Áttekintést nyújt a kínai állam és az egyházak közötti kapcsolatok pozitív fejlődéséről, az egyházaknak, illetve a vallásoknak a kínai társadalomban betöltött fontos szerepéről. A püspök kiemeli, hogy az úgynevezett „kulturális forradalom" befejeződése óta ez volt az első alkalom, hogy kelet-európai szocialista országokból egyházi küldöttség látogatást tett Kínában. A tanulmány végül hírt ad arról, hogy ebben az esztendőben a Református Világszövetség delegációja tesz látogatást Kínában, amely újabb lépés lesz a kínai és a világ más tájain élő keresztyének közötti kapcsolatok erősítésében.

A Baráti Kapcsolat

elnevezésű amerikai szervezet minnesotai 43 fős csoportja április 15—29. között az Egyházközi Békebizottság és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának meghívására látogatást tett Magyarországon.

Itt tartózkodásuk során április 17-én a Református Zsinati Iroda székházában az Ökumenikus Tanács és az Egyházközi Békebizottság vezetői fogadták az amerikai csoportot. *Dr. Nagy Gyula* evangélikus püspök, az Ökumenikus Tanács alelnöke tájékoztatót tartott az egyházak életéről és szolgálatáról. Előadását mintegy kétórás eszmecsere követte.

Április 18-án délelőtt *Barabás Miklós*, az Országos Béketanács főtitkára, délután pedig *Juhász Róbert*, a Hazafias Népfront titkára fogadta a küldöttséget. A találkozón tájékoztatták őket társadalmi életünk időszerű kérdéseiről.

Április 19-én este 21 lelkészházaspár látta otthonában vendégül a csoport tagjait.

A budapesti program záróalkalmaként április 20-án az amerikai vendégek fogadást adtak a magyar vendéglátók tiszteletére.

Április 21-től a csoport vidéki körútra indult, melynek során hazánk nevezetességeivel ismerkedtek meg.

L. L.

Negyven darab egydolláros

A Kántus észak-amerikai körútjáról (II.)

Már a budapesti Ferihegyi repülőtéren felfigyeltem arra, hogy a Kántus tagjai közül többen, főként lányok, naplót írnak. Ezek a kockás, vonalas füzetek majdnem mind megteltek az út végére. Bizonyára érdekes lesz fellapozni a napló oldalait és felidézni a valószínűleg egy egész életre szóló élményeket. Annak ellenére ugyanis, hogy a Kántusnak rendkívül feszes programot kellett teljesítenie, ez a majdnem egy hónap szinte minden percével és órájával újabb és újabb élmények özönét zúdította fiataljainkra.

Már az elindulás is eltért a megszokottól. Az amerikai vendéglátók a holland légitársaságot választották Budapestről New Yorkba utaztatásunkra, illetve hazautunk megtételére is Montrealból. Ez a világ egyik legmegbízhatóbb légitársasága. Hogy, hogy nem, éppen a mi járatunk, aminek a déli órákban kellett volna felszállni Budapestről, technikai problémák miatt Amszterdamból jövet Prágában vesztegelt. Jónéhány órás késés után akkor indultunk el Budapestről, amikor Amszterdamból felszállt az a repülőgép, aminek New Yorkba kellett volna vinni bennünket. Nem volt más választás: a légitársaság előzékeny vendéglátását élvezve, egy éjszakát Amszterdamban kellett töltenünk, hogy végül egy napos késéssel — nem kis gondot okozva amerikai vendéglátóinknak — megérkezzünk utunk első állomására, New Yorkba. Az előbb említett naplókban valószínűleg jónéhány oldalt megtöltenek már az első napok élményei is: Amszterdam éjszakai fényei, az első osztályú Novotel szálloda kényelme, a Boeing 747-es óriásgép érdekességei, a hétórás repülés során vetített film...

Bár teljes huszonnégy órát kellett várakozniuk, *Bertalan Imre* református lelkész, az Amerikai Magyar Református Egyesület elnöke, a Kántus észak-amerikai útját szervező bizottság vezetője, *dr. Bütösi János* bridgeporti református lelkész, *Poznany Béla* és *Nagymáthé Huba* New York-i lelkészek nagy lelkesedéssel és meleg szeretettel fogadtak bennünket a késő esti órákban.

A busz is ott várakozott a híres John Fitzgerald Kennedy repülőtér parkolójában, sofőrjével, *Buddy Cooper*-rel, aki utunk első percétől kezdve végig nemcsak autóbuszunk rendkívül ügyes vezetője volt, hanem a sok közös élmény során igaz és őszinte barátunkká vált. Róla hadd mondjam el (már csak a Kántus tagjainak a kedvéért is, akik bizonyára rossz néven vennék tőlem, ha éppen Buddyról feledkeznék meg útirajzomban), hogy kedves közvetlenségével már az első órákban tisztáztuk: ő is keresztyén, az Egyesült Államok déli felének baptista egyházához tartozik, kitűnően énekel, családja tagjaival és barátaival együttest alakítva az Amerika-szerte oly kedvelt country-dalok és evangéliumi énekek mestere. A Kántus minden koncertjét végighallgatta, sokszor megkönnyezte. S hogy valamiképpen viszonozza a zenei és lelki élményt, az utazás során vásárolt egy gitárt, hogy ő is szórakoztathassa a hosszú autóutak rövid pihenői során a Kántust.

Igaz, fiataljaink nemcsak éneklésükkel és figyelmes magatartásukkal szerezték meg azonnal Buddy barátságát. Az történt ugyanis, hogy egyik nap, amikor Princetonból száguldottunk Washington felé, s természetesen tetemes késésben voltunk, sofőrünk alaposan túllépte kedvünkért az ötvenöt mérföldes engedélyezett sebességet. Szirénázó rendőrautó, udvarias beszélgetés a sofőr és a rendőr között, majd újra elindultunk. Az első ülésen ültem, közvetlenül a sofőr mellett, *Bertalan Imréné Margitkával*, aki a szervezőbizottság részéről volt utunk során szinte kezdettől fogva végig segítőnk és útikalauzunk. A sofőr borús tekintetét látva megkérdeztem tőle: hány dollárra büntették meg. Negyvenre — volt a válasz. Természetesen az egész busz nagy figyelemmel kísérte az eseményeket. S amikor ismertettem velük a helyzetet, úgy döntöttek, hogy összeadják a negyven dollárt. *Gaál Botond* igazgató úrnak nem kis erőfeszítésébe került megmagyarázni „akciónkat" a sofőrnek és elfogadtatnia vele a borítékba összegyűjtött negyven darab egydollárost. Szegény Buddy, meghatottságában majdnem hogy megint túllépte a megengedett sebességet... Ettől kezdve az egyébként is, kötelességszerűen figyelmes és nagy felelősséget hordozó, gondoskodó sofőrből — Buddy, a barát lett, számos extra figyelmességgel, ötlettel gazdagítva, színesítve programunkat.

Montrealban, amikor búcsút vettünk tőle, életem néhány legszebb pillanatát élhettem át: ahogyan a negyven magyar diák elbúcsúzott az amerikai sofőrtől, ahogyan ő elmondta az egyszerű, meghatott szavak nyelvén legbensőbb érzéseit e barátsággal kapcsolatban, az túlmutatott az eset egyedi jellegén. Azt igazolta: az embereknek szükségük van arra, hogy megismerjék egymást, közvetlen véleményt alkothassanak maguknak más népek, országok életéről, gondolkodásáról, mindennapjairól. És akkor felfedezik: minden korlátot, nyelvi, társadalmi berendezkedésbeli különbözőséget át tud hidalni a szeretet, a megértés. Mert felfedezzük, hogy ő is, a másik is — még ha nem is ugyanazon a kulturális, történelmi örökség alapján állva — ugyanolyan ember, mint én vagyok. Ugyanazt akarja mint én, te és ő: egymás kezét megtalálni egy jobb, vészterhes gondoktól mentes világ érdekében.

(Folytatjuk)

Komlós Attila

Princetonban dr. James I. McCord üdvözlő szavakat mond a Kántus koncertje előtt

A Passaic-környéki magyarság nevében Király Zoltán lelkész, a Kálvin Egyházkerület püspöke köszönti fiataljainkat a Montclair-i egyetem színháztermében

New York: Látogatás a Kossuth-szobornál (ez egyben amatőr fotóművészetünk egyik „remeke": minden rajta van, csak éppen a szobor maradt le róla...)

„Földből lettél"

Somogyi József kiállítása Sopronban

Egy verőfényes tavaszi napon voltam vendége a városnak, amely néhány hét óta otthont ad a *Somogyi József*, Munkácsy- és Kossuth-díjas szobrászművész, egyházunk Zsinatának világi elnöke, dunántúli egyházkerületünk főgondnoka műveiből készült kiállításnak.

Sopron ódon belvárosát méltóságteljesen uralja a bencés, ismertebb nevén Kecske-templom. Ennek tövében áll az a — XIII. században ferencrendi szerzetesek által alapított — kolostor, amelynek egykori dísztermében, a Káptalan-teremben kaptak méltó helyet a bemutatásra kortárs képzőművészetünk kiemelkedő egyéniségének alkotásai.

„Földből lettél" — gondolkodtat el a kiállítás megtekintésére hívogató tábla. Amint a középkor levegőjét árasztó falak közé lépve megismerkedünk a mester lelkiségét, gondolatvilágát felénk közvetítő — jórészt égetett földből (terrakotta) készült — szobrokkal, a művészetének keresztmetszetét felvillantó kisplasztikákkal, mélyebben megsejthetjük a kiállítás címének igazi tartalmát. A művész vallási, történelmi (Háború után. Dózsa), mitológiai (a görög mitológia női szfinxe) tárgyú események megörökítése mellett mindennapi vágyaink, küzdelmeink, emberi életünk realisztikus ábrázolója. Szembeszökő, hogy a mester túlnyomórészt az asszonyi sors vergődő és örömteli pillanatain át közvetíti számunkra létünk nagy kérdéseit.

Vallási tárgyú alkotásainak tengelyében keresztyén hitünk középponti személyisége, Jézus Krisztus áll. Főműve az Útszéli kereszt, mely a sokféle keresztyén út közös kezdete, Krisztus, aki mindnyájunk bűneiért áldoztatott. Mária, ölében a halott Krisztussal, és a siratóasszony visszatérő ábrázolása arra a kikerülhetetlen fájdalomra, szenvedésre emlékeztet, amely a földi élet múlandósága folytán mindnyájunkat megérint. Sajátos a mester utolsó vacsora ábrázolása: csak tizenhárom üres tányér, s ugyanannyi üres szék jelzi, hogy az asztal mellől Jézus és tanítványai hiányoznak.

A történelmet hozza közel a Háború után című alkotása, amely fájdalmasan érzékelteti a címben foglalt hangulatot, s Dózsa ábrázolása, mely önmagáért beszél.

Emberi világunkat ábrázoló figurái közül számomra különösen megkapó az elfáradt bohóc alakja. Ebben

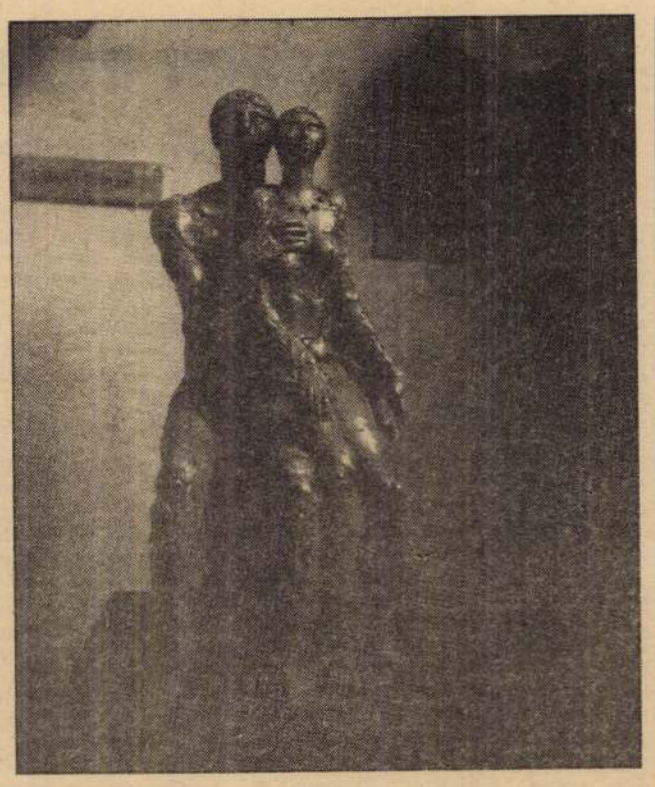

Emberpár

talán benne rejlik az a messzemenő tisztelet és egyfajta szánalom is, amit a bohócok iránt mindig is éreztem. A művész Szerelmesek című kompozíciójával ezt a megfejthetetlen emberi érzést öntötte formába. Tetszett az értelmet, intelligenciát sugárzó kis „Női fej" az összeszokottság megsokszorozó erejét, a teljes egymásrahangoltságot közvetítő „Emberpár" csakúgy, mint a női lét legnagyszerűbb ajándékát, a gyermeket váró asszonyt ábrázoló szobor; s mindenek felett az Anya gyermekével című alkotás.

A város, amelynek vendége lehettem, még néhány hétig ad ideiglenes otthont ezeknek a műveknek. A kiállítás onnan Győrbe költözik.

Nagy Ágota

Halló, itt telefon-lelkigondozás!

Három perc múlva kezdődik a hívási idő, az ügyeletes lelkész megnézte az óráját; tüstént megszólalhat a készülék. Már megszokta lehalkított csörgését, mégis újra és újra összerezzent, ha felberregett, mert gyakran az volt az érzése, hogy egy segélykérő ember valósággal belekapaszkodik a másik kagylóba.

Hátradőlt a székén és hangtalanul imádkozott: Segíts, hogy szólni tudjak, vagy hallgatni. Meghallgatni valakit.

A telefon csengett. Felemelte a kagylót. — Halló, itt telefonlelkigondozás!

Hallani lehetett, hogy valaki lélegzik, szinte zihálva kapkodja a levegőt, de nem szól.

— Telefonlelkigondozás — ismételte meg a jelentkezést. De csak lihegő csönd volt a válasz. Percekig.

— Szólaljon meg, kérem ... Lehet, hogy éppen Önért ülök itt ... Ha nem is tudom élete minden problémáját megoldani, vagy konkrét segítséget nyújtani, de készségesen hallgatom. Megkísérlem az együttgondolkodást Önnel. Talán ketten előbbre jutunk valamiben. — Várt ... Semmi, csak az előbbi különös hang, majd egy zakatoló villamos csörömpölése. Tehát fülkéből telefonál. Valóban, a hívó újabb pénzdarabot dobhatott az automatába, hallotta annak surranó koppanását.

— Szólaljon meg kérem ... Bátran ... Nem kell bemutatkoznia ... A készülék búgni kezdett. Letették a kagylót. — De akkor miért hívott? Csak éppen emberi szót akart hallani? Vagy magányos férfi, aki női hangra várt? Egyetlen tiszta, kedves női hangra s most csalódott? Titok, megannyi titok ...

Ismét megcsörrent a készülék. — Telefonlelkigondozás. Szeretettel hallgatom.

— Köszönöm ... Ma iszonyatos dolog történt velem. Elmondhatom?

— Igen. Mondja el.

— Azt hiszem, nehéz lesz. Keresem hozzá a szavakat.

— Kíséreljе meg.

— Találkoztam a semmivel.

— Mivel?

— A semmivel.

— Hol találkozott vele?

— Magamban. Kiültem az első tavaszi napra az egyik parkba — és ott találkoztam vele. Csak ültem, nézegettem, bámészkodtam, hol a rügyező fákra, hol az égre, hol a játszó gyerekekre. Eszembe jutott, hogy se feleségem, se gyerekem. Van néhány alkalmi ivócimborám. Ha fizetek nekik — vannak, ha nem — nincsenek. Tulajdonképpen senkim sincs. Egyszer csak befelé fordult a szemem, vagy micsoda — és akkor találkoztam a semmivel.

— Hogyan találkozott vele?

— Úgy, hogy egyszer csak bennem volt.

— Az volt az érzése, hogy semmi sincs Önben, csak a szomorúság? Vagy unta az életét? Értelmetlennek találta?

— Már régen unom, de most a semmi volt bennem és most is bennem van, érti? Nem — semmi *sincs* bennem, hanem a semmi *van* bennem; él és létezik és félelmetes. Azóta egyfolytában félek. Vagy inkább szorongok. Mintha vasabroncsot csavarnának a mellem köré. Iszonyatos! Ezért hívtam fel. Mondja meg, mit csináljak ezzel a semmivel? Hogyan tudnék kibújni ebből az abroncsból?

— Nem gondolja, hogy a semmi helyén egyszer volt valami? Ön azt kidobta s most annak a helye kong, hangot ad és ez szorongatja? Ez jutott a tudatáig és ettől fél?

— Prédikálni akar?

— Nem. Csak arra gondoltam: ha éppen minket hívott fel, ennek valami oka van. Másnak is telefonálhatott volna.

— Lehet.

— Gondolkozzék: Mi az oka — éppen ennek a hívásnak?

— Talán az, ha maguk annyit beszélnek az Istenről, a semmiről is tudnak mondani valamit.

— Tudnék, ha nem veszi prédikációnak.

— Mondja, azért hívtam.

— Az a semmi a lénye mélyén, az az üresség — istenalakú.

— Milyen alakú?

— Istenalakú. Annak a semminek a helyén egyszer Önben az Isten élt. Az volt a helye. Öröktől fogva.

— Honnan gondolja?

— Mert minket hívott fel, pedig valójában az Istent keresi.

— Ezt honnan veszi?

— Érzem. Azt is, hogy nem keresné az Istent, ha Ő nem keresné Önben a helyét.

— Van fogalma, milyen nehezen szabadultam meg tőle?

— Csak gondolom. De megkérdezném: Így jobb? A semmivel együtt, mint Vele? Mint a Valakivel?

— Milyen valakivel?

— Azzal, aki nem kong, hanem beszél.

— Beszél? Ne mondja? És most mit beszél?

— Most azt mondta Önnek, hogy hívjon fel bennünket.

— Az Isten?

— Igen, az Isten, a lelke mélyén.

— Jó, de maga most mit mond?

— Engedje be a helyére. Ahol a semmi — van; kong és szorongatja Önt.

— Hogyan?

— Hazulról beszél? Egyedül van?

— Igen, egészen egyedül. Mindig egyedül.

— Hunyja le a szemét és maradjon sokáig csendben, s amikor már nem kong a semmi és nem szorong annyira, kérje meg az Istent, hogy foglalja el a helyét. Akár szavak nélkül kérje, mindegy.

— Az Istent?

— Igen, az Istent.

— Komolyan mondja?

— Komolyan.

— Akkor most leteszem a kagylót.

— Én is leteszem, de odagondolok. Isten vele!

— Velem?

— Igen.

— Jó éjszakát!

— Jó éjszakát!

Ahogy letette a kagylót, a készülék máris megszólalt: Telefonlelkigondozás?

— Igen. 187-187. Szeretettel hallgatom ...

A telefon-lelkigondozás egyik munkatársa

KÖRKÉP

„ERDÉLY, A KÖZÖS HAZA" címmel jelent meg a História, a Magyar Történelmi Társulat folyóiratának legújabb (86/2.) száma.

A közölt tanulmányok, riportok segítségével a honfoglalástól legújabbkori századfordulónkig kísérhetjük figyelemmel Erdély történelmét, elmúlt korok politikai, vallási küzdelmeit, társadalmi, gazdasági, kulturális életét. A bevezető tanulmányban Makkai László teológiai professzor, akadémikus, az erdélyi településtörténet kutatója, Erdély — oly sokat vitatott — honfoglalás utáni etnikai viszonyairól fest tárgyilagos képet. Ezt követően írásokat olvashatunk az Erdélyi fejedelemség önálló állami létéről, Erdélynek az európai politikai életben játszott szerepéről. A három nép, három nemzet, négy vallás című tanulmány — Trócsányi Zsolt történész tollából — a közös hazában élők társadalmi és vallási megosztottságát tárja elénk, bemutatva, hogy a református fejedelmek uralkodásának idején (1604—1690) a különböző vallások gyakorlásának milyen tág tere volt. A négy legfőbb vallás (református, katolikus, evangélikus, unitárius) egymáshoz, s a hatalomhoz való viszonyát a legérzékletesebben ezzel a megállapításával fejezi ki: „Nem zavartalan egyenrangúság, de mégis több, emberségesebb, mint a korabeli Európa reformációjának és ellenreformációjának legtöbbször türelmetlen világa."

A Habsburg-birodalom Erdélyének politikai, hatalmi harcait, erőviszonyait Trócsányi Zsolt, Miskolczy Ambrus és Urbán Aladár történészek tanulmányai hozzák elénk. Ugyanennek a korszaknak gazdasági, kereskedelmi és kulturális életét Mózes Mihály és Szász Zoltán történészek írásai mutatják be. Végezetül figyelemre méltó Katus László történésznek a XIX. századi Erdély népességösszetételét, a nemzetiségek városon belüli arányának alakulását, a lakosság foglalkoztatottságát, s a népesség vallási megosztottságát, annak okait — nemzetiségi bontásban is — kutató, elemző írása.

N. Á.

ÉVENTE *6—7 ezer ember eltűnéséről érkezik bejelentés az illetékes szervekhez. Ezek egy része idős ember. Javarészük később megkerül, azonban még így is tekintélyes azok száma — pontos statisztikai adat nem készült róluk —, akik végképp elmennek „kezükben bottal, virággal". Róluk, a darabokra tört múlt elől, gyermekeik a szülőt anyagilag és érzelmileg fosztogató mentalitása elől menekülő öregekről ír Varga Dávid a Forrás 3-as számában Eltűnt, kezében bottal, virággal című tanulmányában.*

Az oknyomozó, összefüggéseket boncoló írás keresi a felelősöket a szűkebb és tágabb közösségben. Megállapításaival egyetérthetünk, gondolatmenete a következőkben foglalható össze.

Annak ellenére, hogy öregedő társadalomban élünk (az előrejelzések szerint a 60 éven felüliek száma az ezredfordulóra megközelíti a kétmilliót), Magyarországon nincs megfelelő intézményes rendszere a geriátriának, az öregekről való nemcsak egészségügyi, hanem szociális gondoskodásnak. Tapasztalatainkból pedig tudhatjuk, hogy sajnos az intézményesítés, a tennivalók kötelező előírása szükséges, még az olyan egyszerű és ősi parancsnok betartása érdekében is, mint a mózesi törvények.

A cikkíró Ferge Zsuzsát, a neves szociológust idézi, aki a jelen egyre égetőbb feszültségeit magyarázva az okokat a múltban keresi: az 1948 utáni társadalomvezetés úgy gondolta, hogy „a szocializmus feltételei között a társadalom és szociálpolitika feladatai és funkciói teljes mértékben be fognak iktatódni a többi politikába és intézmény működésébe, illetve maguktól meg fognak szűnni mindazok a társadalmi bajok, amelyek önálló »szociálpolitikai kezelést« igényelnének". Létre sem jöhetett tehát új társadalmunk keretei között az öregekről való gondoskodás új gyakorlata, új erkölcsi normája. Úgy tűnik, a régiek viszont működnek. Azok, amelyekről Sánta Ferenc ír »Sokan voltunk« című megrázó elbeszélésében. „Pedig nem jön vissza. Hát éppenséggel odament, és apám akarta, anyám is hagyta, hacsak nem ők küldték. Jaj, édes Istenem, nagyapám! S utána sem mennek, nem is akarnak, én sem tudok. Volt már egy hónapja, hogy más mesélte, és azt mondta, ez a rendje. Csak azt nem tudtam, hogy így csinálják, és így készítik. És éppen a nagyapámnak. Jaj, jó Istenem, merre tart már?"

Ma már nem az anyagi javak szűkössége indokolja az öregek önkéntes eltávozását. Így azonban sokkal erőteljesebben vetődik fel erkölcsi felelősségünk. „Az emberek nagy többsége az írott verdikten túli kötelességet egyszerűen nem érzékeli" — állapítja meg a szerző.

Vincze János, akinek eltűnési ügye kapcsán a tanulmány íródott, egy baranyai kis falu kőművese, a református egyházközség leghűségesebb tagja volt. Egy olyan közösségbe tartozott, ahol jól ismerték a Bibliát. Ha valakinek, nekünk keresztyéneknek tudnunk kell a verdikten túli kötelességet, hiszen megíratott, s a könyvek könyve, a Biblia ott van mindanyiónk asztalán. Naponta halljuk, értjük és gyakorolnunk is kell az ebből a könyvből sugárzó erkölcsi tanítást.

Nem csak addig kell tisztelnünk szüleinket, amíg rájuk szorulunk. Sokkal inkább utána meghálálni gondoskodásukat, szeretetüket.

K. Fogarasi Zsuzsa

DEÁK GÁBOR történetíró, a miskolc-avasi gyülekezet főgondnokának szerkesztésében most jelent meg a Miskolci „Berzeviczy Gergely" Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola centennáris jubileumi Emlékkönyve. A jelentős, 422 lap terjedelmű kötetet többen írták, és az említett középiskola adta ki. A szerkesztő, dr. Deák Gábor az intézménynek 1949 és 1979 között tanára, 1967-től pedig tizenkét éven át az igazgatója volt, aki a reprezentatív kötet jelentős részét — 12 tanulmányt — írta. Munkásságának elismeréseként a Munka érdemrend arany fokozatával tüntették ki.

A százéves ünnepségre kiadott Emlékkönyv tanúsága szerint nagyon sok szállal kapcsolódott az iskola a református egyházhoz. Az elmúlt évszázad alatt működött iskolai igazgatók közül heten voltak egyházunk tagjai. Gálffy Ignácról, az iskola alapítójáról, aki 1886 és 1921 között volt igazgató, szép portrét olvashatunk a kötetben (75—80. lap). Az ő első regénye: Azok a nehéz idők címmel 1886-ban jelent meg, amelyben a Bach-korszak erdélyi eseményeit tárja fel. Másik regényét 1927-ben publikálta. Csak magunkban bízhatunk címmel, amelyben a székelyudvarhelyi református Kollégium életét, valamint Madarasi Kiss Géza professzor munkásságát örökítette meg. Ez a kötet krónikás korrajz a XVIII. századi Erdélyről. Négyrészes művet írt Országos Székely Szövetség címmel, és támogatta a tehetséges székely fiatalokat, többek között Rajk Lászlót is. Tollával és tanári tevékenységével harcolt Gálffy a kivándorlás ellen és az analfabétizmus felszámolása érdekében. Az analfabéta tanfolyamok szervezésekor, 1900-ban minél többeket be akart vonni a munkába.

A kiváló tanárok közül hadd emeljem ki Kovács Lajos paptanár (1856—1900) személyét, aki önképzőköri vezetőként nagyon sokat fáradozott a humán műveltségért.

Az Emlékkönyv szép, gondosan megalkotott mű, Deák Gábor szerkesztőnek sok munkája van benne. Gratulálunk a magas kitüntetéséhez, és Isten áldását kérjük életére, tudományos munkálkodására. Kettős az örömünk, hiszen lapunknak adott nyilatkozata (1979. szept. 23.) óta továbbra is munkálkodik a magyar protestantizmus értékeinek feltárásán és megőrzésén.

Dr. Ötvös László

Az író 1930-ban

kép; amikor szegény Andor majdnem sírva panaszolta: hogyan váljék belőle nagy író, amikor ehhez a „szakmához" sokat kellene olvasnia és könyvtára számára csak az egyik éjjeliszekrényt helyettesítő kis polcot kapta helyül.

Írni, olvasni csak az egyetlen szoba díványa sarkán kuporogva tudott, vagy a konyhaasztal mellett, ahol, ha befejeződött a vacsorafőzés, télen jéghideg volt.

Gelléri József nem kapott megrendeléseket, Andor munka után futkosott és a család fenntartása elsősorban Sári nénémre hárult. Üzlethelyiséget bérelt a közeli Pacsirtamező utcában (ma Korvin Ottó utca) és ott rövidárut, kézimunkát árult. Ez a kis helyiség egyben a „Király" gőzmosoda fióküzlete is volt. Ide hozták a környékbeliek szennyes ruhájukat és ide jártak Gelléri Andor Endre novelláiban szereplő „Vén Pannák", hogy kézimunkáikat értékesíthessék. A kis bolt alkalmat adott Andornak, aki szeretett ott üldögélni, hogy még jobban belelásson az óbudai kisemberek életébe, hiszen Sári néném okos tanácsadó szavai sok „kuncsaft" szívét nyitották meg. A késő estig nyitvatartó üzlethelyiségben fogadtak bennünket is, így tanúja lehettem a környék proletárasszonyai panaszáradatának; részeges férjekről, züllött fiúkról, kegyetlen főnökökről.

A „Király" gőzmosodával való kapcsolat segítette Andort, hogy kelmefestő inasnak vegyék fel. Így került Vilmos császár úti (Bajcsy-Zsilinszky út) lakásunkhoz földrajzilag is közelebb. A Király utca és Holló utca sarkán levő pincehelyiségből szabadulva a házunk előtti villamosmegállóból vitt az útja Óbudára. Hazaindulás előtt egy-egy órára felugrott hozzánk, és még ma is előttem a kép; ahogy a fáradt Gelléri Andor Endre konyhánk „hokkedli"-jén ülve kavargatja a forró tejeskávét, hozzá zsíros vagy vajas kenyeret majszolgatva mesél a mosoda kegyetlen hétköznapjairól. Hangja, amely robosztus termetéhez képest meglepően lágy, kellemes zengésű, szelíd volt, még ma is fülemben cseng.

Gelléri Andor Endre írásai ezekben az években már egymás után jelentek meg napilapokban, folyóiratokban is, de amikor felszabadult mint kelmefestősegéd, nem tudott álláshoz jutni. A hiábavaló küzdelmek egyik bizonyítéka ez a Magyarország akkor élő legnagyobb írói által aláírt és eredmény nélküli kérvény a városházához.

„Méltóságos Főpolgármester Úr!

A magyar társadalom nevében fordulunk Méltóságodhoz azzal a tiszteletteljes kéréssel, hogy a most megnyíló gyakornoki állásoknál, vagy bármely más lehetséges alkalmazásnál vegye tekintetbe a magyar szellem fiatal harcosainak, a kezdet nehézségeivel küzdő új magyar íróknak szörnyű helyzetét is.

A párizsi városháza a múlt század második felében tele volt a kibontakozó új francia irodalom ifjú nagyságaival és reménységeivel. Talán a budapesti városházán is akad hely egy-két nagy tehetségű írónak.

Mint a fiatal magyar írógárda kiemelkedő tagját ajánljuk Méltóságod figyelmébe Gelléri Andor Endrét.

Ajánlatunkat indokolja nagy tehetsége és nagy szegénysége. Bármely állást elvállal — technológiát végzett —, hisszük, hogy érdemes öt pályáján Budapest székesfővárosnak elősegítenie, annál is inkább, mert Gelléri Andor Endre ízig-vérig Budapest írója, a budapesti életnek költője Óbudától-Kőbányáig, az irodalom mély művésze.

Gelléri Andor Endre eddigi munkái alapján állíthatjuk, hogy jövendő munkáival csak dicsőségére fog válni szülővárosának.

Kérésünk meghallgatásának és Méltóságod szíves intézkedésének reményében vagyunk

igaz tisztelői:

Budapest, 1932. szetpember 29.

Móricz Zsigmond *Kosztolányi Dezső*
Babits Mihály *Heltai Jenő*
Dr. Füst Milán *Molnár Ferenc*
Herczeg Ferenc *Zilahy Lajos*
Földi Mihály (és még néhány olvashatatlan aláírás)."

Gelléri Andor Endre édesanyja mint menyasszony

Végül Fenyő Miksa, a GYOSZ elnöke ajánlására Ágoston Manó, a Kispesti Textilgyár tulajdonos igazgatója vette fel tisztviselőnek.

A Gelléri-család áhítattal ejtette ki a KISTEXT igazgatójának nevét, mint irodalompártolóét, és nem beszéltek arról, hogy Andornak a havi 120 pengő fizetésért sokszor fél éjszakán át kellett devizaárfolyamokat számítania.

A hivatali munkában őrlődés, a hosszú munkaidő és a távoli munkahely megritkították találkozásainkat, de ezeken már célozgatott a munkásmozgalommal, József Attilával való kapcsolatára is. Édesapám szociáldemokrata párttagsága, szakszervezeti tevékenysége köztudott volt, így nálunk nyíltabban beszélt ezekről a kérdésekről.

1936-ban végre leküzdötte Gelléri Andor Endre anyja tiltakozását, és feleségül vette a szép, karcsú Dreier Júliát, akit Juditnak szólított.

Nem sokkal előtte helyezték át a KISTEXT szállítmányozási osztályára, ahol vámügyekkel foglalkozott, és ezzel anyagi helyzete is megjavult. Időnként a város különböző pontjain találkoztam vele, és ilyenkor panaszkodott, hogy egész nap lót-fut, még éjszaka sem jut íráshoz. Ha volna is egy-egy szabad órája, annyira fáradt, hogy képtelen gondolatait rendezni, leírni.

Találkozásaink a harmincas évek végefelé már vagy véletlenszerűek voltak, vagy titokban látogattam a fiatal házasok lakására, mert családom haragot tartott Gelléri Andorral. A harag oka; egy, a Magyar Hírlapban megjelent novella volt, amelynek hőse nagyapám volt, aki eredeti nevén szerepelt az írásban. (A novella egyetlen gyűjteményes kötetben sem jelent meg.)

A válságból lassan háborús konjunktúrába forduló gazdasági helyzet megszüntette a szülők és a fiatalok nyomorát is. Ha nem is éltek fényesen, de a második gyerek, Jóska születése után már új lakásba költözhettek.

Andorral többször találkoztam, amikor felesége látogatására sietett a svábhegyi szanatóriumba, ahol annak gyenge tüdejét kezelték. Helyzete megint elszomorító volt. A feleség orvosi kezelésének költségei, gyógyulásáért való aggódás és a gyerekek gondja nyomta vállát.

A háború már javában dúlt, és a behívásoktól való állandó rettegés fokozta bajait. Ő maga sem volt egészséges; asztmájával, szívével kínlódott.

Az ostrom után siettem Óbudára. Megtudtam Andor tragédiáját, hogy írói munkássága jelentős része is megsemmisült. A találkozás a Gelléri-családdal további megrázkódtatást tartogatott: ekkor láttam meg az anyósával együtt lakó Juditot egy lábbal, mankóval.

Következő látogatásom alkalmával már tudtak Andor tragikus sorsáról. Tudták, hogy még megérte a felszabadulást, de a Mauthausenben szerzett flekk-tífusz következtében a szabadság első napjaiban életét vesztette. Beteg szíve felmondta a szolgálatot.

A Tímár utca 24 félig lebombázott épületének épen maradt részében folytatta az életet a Gelléri-család. Sári néném lefogyva, de felelősségérzettől megkétszerezett energiával vette át a családfenntartó szerepét. Judit fél lábával, a vérveszteségtől gyengén segített neki, hogy gondoskodhassanak a két gyerekről: Ágiról, Jóskáról.

LÉNÁRT JUDIT

SOMOGYI JÓZSEF KERTJEI

Szenvedélyes kertész. Nagy kert közepén van a műterme a Csillaghegyen, Tihanyban pedig szép kis nyaralója van, remek kilátással a Balatonra és az apátság templomára. És még egy kert: napjai nagy részét a Képzőművészeti Főiskolán tölti, az Epreskertben.

— Nagyon szerencsés vagyok. Azt szoktam mondani, hogy az ország két legszebb helyén lakhattam. Az egyik: Klastrompuszta, bent a Pilishegységben. Dobogókőtől vezet oda egy kirándulóút, és ami most turistaház, ott voltam én gyerek. Eldorádó volt az sok évvel ezelőtt, akkor még tele vaddal. Lent egy majorság. A házunkon keresztülfolyt egy forrás, a fürdőszobánkba volt bevezetve. Nekem ott olyan dolgokban volt részem! Szarvasokat itattam! Óriási hidegekre, havas telekre emlékszem vissza. És nem a gyerekkor és a távolság szépíti meg, tényleg van valamilyen meteorológiai ütemváltás. Régen Katalin napkor megjött a hó, befagytak a vizek. Akkor a nagypapával lementünk, én kisbaltával kivertem a marhák itatóvályújából a jeget, a nagypapa pedig húzta a vizet a gémeskútból. Mire beértünk a házba, a szarvasok meg az őzek kijöttek és ittak... Amikor Klastrompusztáról eljöttünk, akkor kerültek a szüleim Ásványráróra.

— A Szigetköznek ez volt az utolsó paradicsomi állapota. Megint valami eltűnik visszavonhatatlanul az életünkből, és Isten tudja, hogy az ára megéri-e... Itt a Duna millió apró szigetet zár körül, és mondhatom, hogy az őselem részeként éltem ott. Eggyéváltan ezzel a furcsa, elvarázsolt világgal. Láttam szigeteket születni és meghalni! A nagy tavaszi árvizek idején a Duna nemegyszer elhordott egy-egy szigetet.

— Kertet csak nagy pazarlással lehet csinálni. Amikor elülteted a fákat vagy bokrokat, még a leggyakorlottabbakat is picikét megtéveszti a fa, amikor még csak egy kis vesszőcske. De mire megnő, akár vertikális, akár horizontális terpeszkedésével, sokszor az ember elvéti, és nem ott van ebben a megkomponált kis világban, ahol éppen jó volna! És ha ezt az ember nem „biztonsági rátartással" csinálja, akkor esetleg már nem lehet rajta változtatni. Végeredményben hozzádnőtt, egy veled az a fa. Én a kertet úgy csináltam mindig, hogy jóval többet ültettem. Dédelgetem mindegyiket, hagyom nőni őket. És akkor egyszer, amikor már látni a tömeget, és hogy miként rajzolódnak egymás előtt, hogy vannak színben együtt, mennyire döntötte meg őket a szél — akkor lehet a végleges képet kialakítani!

— Amikor Csillaghegyre költöztem, akkor ez a kert szántóföld volt! Állandóan elöntötte a hegyről lecsúszó víz. Mindent én csináltam itt, még a földet is én hordattam ide! Ma már a tíz-tizenöt méteres fehér törzsű nyírfák, s a fenyőim is megnőttek. De nem szeretem a nagyon precízen megcsinált kerteket, inkább azokat, ahol az ember el tudja lesni a természetet, ezt a nagy mestert! A szép természeti tájak olyan ragyogóan vannak megcsinálva? Az élet törvénye: az erőteljesebb elnyomja a gyengébbet, a gyengébb megfutamodik és elsorvad... Csillaghegyi kertemben nincsenek extra dolgok, inkább emberszagú. Jó benne lenni.

— Tihanyban nyaraltunk sokáig, a szomszéd házat vettük bérbe. Szóltak, hogy a ház eladó. Tihanyi kőből van, kényelmesen lehet lakni benne. Bent vagyok a falu közepén, előttem egy beépíthetetlen út, mellettem egy természetvédelmi terület! Én ott földesúr vagyok! Csak olyan növényeket tartok, amik szeretnek ott élni, és ezért nagyon szépek. Néhány kövem van és egy pár nagyon szép sírkeresztem. Egy megszüntetett temetőből kaptam őket és olyan jó az arányrendjük, a ritmusuk, a mívességük, hogy hallatlanul szépen mutatnak ebben a környezetben.

Kép és szöveg:
MOLDOVÁNYI ÁKOS

Rövidített részlet a szerző *Kertész legyen, ki boldogságra vágyik* című új könyvéből. (Mezőgazdasági Kiadó)

Somogy Jány

Népszava

1965. XII. 10.

A Művészeti Alap idei kitüntetettjei

Tegnap a Vörösmarty téri kultúrpalotában ünnepélyes körülmények között kiosztották a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának idei díjait és nívójutalmait. *Vészits Ferenc*, a Művészeti Alap igazgatója jelenlétében az irodalmi, képzőművészeti és zenei szakosztályok elnökei, *Cseres Tibor*, *Somfai László* és *ifj. Szabó István* nyújtotta át a kitüntetéseket. Az irodalmi szakosztály nagydíját *Mocsár Gábor* író, a képzőművészetiét *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora, a zeneiét pedig *Demény János* zenetudós kapta meg.

Kiállítási nívódíjban részesült *Áron Nagy Lajos* festő-

Somogyi József

— **Somogyi József** kisplasztikáiból nyílt kiállítás a bécsi Collegium Hungaricum galériájában. Kossuth-díjas művészünk tárlatát Hans Mayr professzor, az Osztrák Képzőművészek Társasága elnöke nyitotta meg. Az osztrák szövetség egyébként idén magyar művésznek, Mészáros Mihály szobrásznak ítélte a Ludwig-díjat.

Népszava 1985. IV. 25.

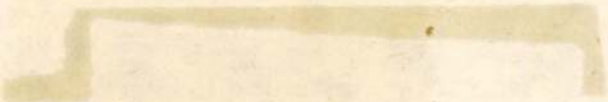

Somogyi József

Somogyi József új szobra II. Rákóczi Ferencről

(MTI) Szombaton ünnepélyesen felavatták II. Rákóczi Ferenc szobrát Sárospatakon, a vár kertjében. Az életnagyságú lovasszobor, amely a fejedelmet puskával a kezében ábrázolja, *Somogyi* József Kossuth-díjas szobrászművész alkotása. Az ünnepségen jelen volt *Köpeczi* Béla művelődési miniszter, *Huszár* István, az MSZMP KB Párttörténeti Intézetének igazgatója, *Randé* Jenő, a Magyarok Világszövetségének főtitkára. A szobrot *Ladányi* József, a megyei tanács elnöke avatta fel, majd a mű talapzatán elhelyezték a város, a megye és a művelődési minisztérium koszorúit. Az ünnepséget követően Köpeczi Béla a sárospataki műemléki házban *A bujdosó fejedelem* címmel tartott előadást II. Rákóczi Ferencnek, a magyar történelemben betöltött szerepéről.

együttmukodni.

Somogyi József

Magyar Nemzet

1986. VI. 10.

Somogyi József kitüntetése

(MTI) A Népköztársaság Elnöki Tanácsa *Somogyi* József Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektorának, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művészének művészi és művészetpedagógiai munkássága, valamint társadalmi tevékenysége elismeréseként, 70. születésnapja alkalmából a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést *Losonczi* Pál, az Elnöki Tanács elnöke hétfőn adta át. Jelen volt a kitüntetés átadásánál *Köpeczi* Béla művelődési miniszter és *Knopp* András, az MSZMP Központi Bizottsága osztályvezető-helyettese.

Somogyi József

Népszava
1985. VI. 6.

ÜTÖRTÖK, 1985. JÚNIUS 6. **NÉPSZAVA**

Kiküldött tudósítónk telexjelentése Szófiából

A magyar kultúra sikere

Félidejéhez érkezett a bulgáriai magyar kulturális napok rendezvénysorozata, s bár a program eseményeinek jó része még hátravan, a már lezajlott néhány rendezvény közönségvisszhangja alapján elmondhatjuk: a siker bizonyosnak látszik. Nagy szó ez, hiszen a magyar kulturális rendezvénynek komoly versenytársakkal kell megküzdenie; a bolgár fővárosban most érnek tetőpontra a szófiai zenei hetek eseményei, amelyeknek világhírű angol, francia és olasz vendégei is vannak.

Komoly látogatottságnak örvend a realista festők nagy nemzetközi kiállítása, sőt egy nemzetközi építészeti biennálé is várja az érdeklődőket. A bolgár vendéglátók egyébként szerencsés ötlettel a magyar napok zenei és színi rendezvényeit beépítették a szófiai zenei napok programjába, s így aki végiglapozza a zenei hetek ízléses műsorfüzetét, az feltétlenül tudomást szerez például a *Magyar Néphadsereg Művészegyüttese*, a *Dominó* pantomim vagy a *Molnár dixieland-band* fellépéséről.

A magyar kulturális napok egyébként *Köpeczi Béla művelődésügyi miniszter sajtótájékoztatójával* vették kezdetüket, amelyre *Szófia* egyik legelegánsabb szállodájában *a Park Hotel Moszkvában* került sor. A sajtótájékoztatón művelődésügyi miniszterünk rövid, de rendkívül tartalmas és tárgyilagos áttekintést adott kulturális életünk jelenlegi helyzetéről, nem titkolva azokat az újabb keletű dolgokat sem, amelyeket a gazdaságpolitika változásai, az érdekeltségi és piacszemlélet megjelenése okozott a kultúra területén. Hangsúlyozta, hogy a gazdaság- és művelődéspolitika céljai voltaképpen ugyanazok: *a tartalmi korszerűsödés előtérbe állítása.*

Ugyancsak megnyílt a szocialista művészet két világháború közötti szakaszát reprezentáló kiállítás. A megnyitón ott volt *Ljubomir Pavlov*, a kulturális bizottság első elnökhelyettese és *Dimitar Osztoics*, a *Képzőművész Szövetség* elnökhelyettese. Mindketten hangsúlyozták, hogy a magyar törekvésekkel *Bulgáriában* is megvan a maguk rokon vonulata, hisz a szocialista képzőművészet csoportjával egy időben *Szófiában* is megszerveződött azoknak az alkotóknak a köre, akik a művészetet társadalmi szolgálatként értelmezték.

A magyar nagykövetség koktélján alkalmam volt szót váltani *Ljubomir Pavlov* miniszterhelyettessel, aki így foglalta össze első benyomásait: *a program igen gazdag és sokoldalú, s az esti tapsok is bizonyítják, a magyar művészek máris megnyerték a bolgár közönséget.*

Köpeczi Béla szintén eseménynek nevezte a magyar kulturális napokat, hiszen ezek a rendezvények hűen tükrözik kulturális életünk pozitív vonásait. Elmondta, hogy mind a közönség érdeklődése, mind a bolgár vezetőkkel folytatott szakmai beszélgetések arról győzték meg, hogy rengeteg közös és hasonló vonás van a két nép újabb kori kultúrájában.

Röviden a hét további eseményeiről: tegnap megkezdődtek a szófiai magyar filmnapok, majd a rendezvények zöme vidékre, *Plovdivba, Vracaba, Burgaszba* helyeződik át. Kulturális küldöttségünk Köpeczi Béla vezetésével *Sumenbe* is ellátogatott, ahol *Somogyi József* szobraiból nyílt kiállítás.

Természetesen *Szófia* sem marad azért magyar esemény nélkül: többek között könyvkiállítás nyílik a tudományegyetem aulájában, amelyen idegen nyelvű könyvkiadásunk is bemutatkozik. Vasárnap *Ligeti András* vezetésével az *Állami Hangversenyzenekar ad* koncertet. A zenekar *blagojevgrádi* fellépésével fejeződik be június 11-én a magyar kultúra bulgáriai vendégszereplése.

Tasnádi Attila

Befejeződtek a magyar—NDK gazdasági tárgyalások

Jegyzőkönyv aláírásával szerdán Budapesten befejeződtek a magyar—NDK gazdasági tárgyalások.

Marjai József és *Wolfgang Rauchfuss* miniszterelnök-helyettesek, a Magyar—NDK Gazdasági és Műszaki-tudományos Együttműködési Bizottság társelnökei a bizottság Budapesten megtartott 23. ülésszakán áttekintették a két ország gazdasági együttműködésének helyzetét. A tárgyalásokon megvizsgálták az 1985. évi árucsere-forgalmi jegyzőkönyvben foglaltak teljesítését, valamint az 1986—1990. évi hosszú lejáratú kereskedelmi megállapodás előkészítését. A bizottság megbízta a két ország illetékes irányító szerveit, hogy nyújtsanak segítséget a gazdasági és műszaki-tudományos együttműködés 2000-ig terjedő programjának kidolgozásához. Wolfgang Rauchfusst fogadta *Lázár György*, a Minisztertanács elnöke.

Az NDK miniszterelnök-helyettese és kísérete szerdán elutazott Budapestről. A vendégeket a Ferihegyi repülőtéren Marjai József búcsúztatta, jelen volt *Karl-Heinz Lugenheim*, az NDK budapesti nagykövete.

Az Ópusztaszeri Emlékbizottság ülése

Szerdán ülést tartott Szegeden az Ópusztaszeri Emlékbizottság *Losonczi Pálnak*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagjának, az Elnöki Tanács elnökének vezetésével. A nemzeti történeti emlékpark fejlesztésével foglalkozó — országos és helyi szervek vezetőiből álló — testületet *Szabó G. László*, a bizottság titkára, a Csongrád Megyei Tanács elnökhelyettese tájékoztatta az 1980-ban tartott előző ülésen hozott határozatok végrehajtásáról.

Az ülésen hangsúlyozták, hogy az emlékpark eddigi kiépítése nem valósulhatott volna meg a társadalmi szervek és országos testületek, a minisztériumok, a Csongrád Megyei Tanács hathatós anyagi támogatása, a szocialista brigádok *sokmillió forintot érő társadalmi munkája* nélkül. Az önkéntes munkások jutalmazására az emlékbizottság elhatározta „Az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékpark fejlesztéséért" emlékplakett és emlékérem alapítását.

Az elnöklő Losonczi Pál zárszava után a bizottság tagjai Ópusztaszerre utaztak, ahol megtekintették az emlékpark új létesítményeit.

Ifjúságpolitikai nyári egyetem

[illegible] a Hazafias

Somogyi József

Emlékülés

Képzőművészek Szabad Szervezete

A *Magyar Képzőművészek Szabad Szervezete* megalakulásának 40. évfordulója alkalmából ünnepséget rendezett kedden Budapesten a Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezete. *Az ünnepségen visszatekintettek az elmúlt négy évtizedre, tisztelettel adóztak a szervezet alapítói, az 1919-es hagyományok folytatói és megújítói emlékének.*

A Képzőművészeti Főiskolán a négy évtizeddel ezelőtti eseményt megörökítő *emléktáblát helyeztek el.* Az ünnepségen *Orosz Sándor*, a szakszervezet titkára köszöntötte a művészeket, illetve a szabad szervezet egykori munkásait, tisztségviselőit. Az emléktáblát *Somogyi József*, a főiskola rektora vette át, majd *Dési Huber Istvánné*, a szervezet első titkára emlékezett a megalakulás napjaira, heteire.

A Fészek Művészklubban a Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének elnöksége ünnepi ülést tartott. *Simó Tibor*, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének főtitkára mondott beszédet, *hangsúlyozta, hogy a képzőművészek szervezete a felszabadulást követő első hónapokban elősegítette azt is, hogy a képzőművészek munkához láthassanak.*

(MTI)

Ujpest
1985. 1. 29

Somogyi József

Népszava
1985. III. 22.

Magyar kulturális napok a Szovjetunióban

Balettal nyílik, gálaműsorral zárul

Felszabadulásunk 40. évfordulója alkalmából *magyar kulturális napokat* rendeznek a Szovjetunióban április 2-a és 9-e között. A kiemelkedően gazdag eseménysorozatról tegnap tájékoztatta a magyar sajtó munkatársait *Demeter Sándor*, a nemzetközi propaganda és szervezési főosztály vezetője a Művelődési Minisztériumban. A magyar kulturális napok *ünnepélyes megnyitójára* a Moszkvai Nagyszínházban kerül sor április 2-án, ahol Operaházunk *Hidas—Seregi: Cédrus* című balettjét mutatja be. Moszkvában és Tallinban szerepel a budapesti Nemzeti Színház a *Magyar Elektra* és a *Tartuff* című előadásokkal. A Vígszínház társulata *Csehov-műveket* mutat be Jaltában.

Több kiállítás is nyílik ez alkalomból a szovjet fővárosban. Hazánk politikai, gazdasági, társadalmi életével *fotódokumentációs kiállításon* ismerkedhet a szovjet közönség. *Az avarok és kincseik* címmel régészeti kiállítás nyílik, amelyik ilyen összeállításban most látható először. A Magyar Nemzeti Galéria és a Szépművészeti Múzeum anyagából *Mesterrajzok* címmel készült tárlat. A kortársművészetet *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotásai képviselik. Kijevben és Lvovban könyvkiállítás, az előbbiben népi iparművészeti bemutató is nyílik.

Több magyar filmet is láthatnak a szovjet filmbarátok. A bemutatósorozat *Kovács András Vörös grófnő* című filmjének vetítésével indul a moszkvai Budapest Filmszínházban. Több magyar szólista és zenekar is a Szovjetunióba utazik, és számos városban ad hangversenyt.

A rendezvénysorozat záróeseménye a moszkvai Művész Színházban tartott, *Virágcsokor Magyarországról* című gálaest lesz, amelyen színházi és zenei életünk sok kiválósága fellép. A gálaest szovjet házigazdája a nálunk is jól ismert művész, *Oleg Tabakov* lesz.

A kulturális napokra hivatalos magyar delegáció utazik a Szovjetunióba, *Köpeczi Béla* művelődési miniszter vezetésével. Küldöttség képviseli a Magyar—Szovjet Baráti Társaságot is, elnökének, *Apró Antalnak* a vezetésével. Moszkvába várják irodalmi delegációnkat is, amelynek tagjai: *Cseres Tibor, Galgóczi Erzsébet, Jovánovics Miklós, Száraz György és Szilágyi Ákos.*

M. I.

személyes, emberi sorsát is.

Murai Jenő 1918-ban született Pestújhelyen. Édesapja műszerész volt; szakmáját, szerszámait fia örökölte. A gyermekévek egész életre kiható súlyáról egy interjúban — többek között — így vallott a későbbi művész: *„Édesanyám nagyon sokat mesélt nekünk. Éhesek voltunk, de nem volt mit enni. Gondolta: a meséktől majd elalszunk..."* A háború sem kímélte, ám negyvenhárom telén a Don-kanyarból, negyvenöt nyarán Németországból is hazajött.

Beleszerettem a

Moszkvai beszélgetés A Remény zeneszerzőjével

A tréfás moszkvai mondás szerint státusszimbólumnak számít, hogy valaki elmondhassa: látta a *Juno és Avosz* előadását a *Komszomol Színházban*. A dologban sok igazság van. Ez a rockopera az,

Komszomol Színházban; itt volt ugyanis együtt egy olyan társulat, melyben megfelelő képességű fiatal színészek játszottak. A játék- és az énektudás mellett nagyon

1021

Somogyi József szobrászművész díjas szobrászművész

1983.X..3.Televizió 21.40/SzLnó/

Tv-híradó.2.

-Cifra palota,zöld az ablaka,a dalból is ismert kecskeméti középület,80 éves korára megujult.Kijavitották,mázas cseréppel fedett tetőzetét,kerámia diszes homlokzatát,visszaadták pompáját,a Márkus Géza által tervezett szecessziós stilusu palotának.De nemcsak kivül,belül is megváltozott. a diszteremben ma délelőtt,megtartott ünnepségen,Somogyi József szobrászművész,a Képzőművészeti Főiskola rektora nyitott meg ünnepélyesen,a város állandó képtárát hivatalos nevén,a Kecskeméti Galériát.Több mint félévszázados terv vált ezzel valóra.A helyi művésztelepen alkotó Nemes Marcellnak,még 1911-ben megirógte Kada Elek polgármester,hogy a városnak adományozott gyüjteményét,neves alföldi festők müveit,állandó képtárban helyezik el.Most nemcsak ennek, de a megye által megvásárolt,Tóth Menyhért hagyaték legértékesebb darabjainak is,jutott hely.Igy együtt láthatók jellegzetes korszakainak alkotásai,a szines,figurális,kezdettől az utolsó időszak, fényes ragyogásig.A Magyar Nemzeti Galériától és magángyüjtőktől is érkeztek adományok, vagy tartós,letétbe helyezett képek.Közöttük van Munkácsy, Mednyánszky,Nagy István,és Barcsay több alkotása,Fényes Adolf,Tornai János,és Rippl Rónai ismert festménye.Az épület három szintjén több mint félezer művet sorakoztattak fel, javarészük most látható először,állandó tárlaton.

Somogyi József

Bécsi porcelán a címe az Iparművészeti Múzeum új kiállításának, amelyet Somogyi József szobrászművész nyit meg szeptember 25-én, csütörtökön este 6 órakor.

◆

Magyar Nemzet 1986. IX. 24.

SOMOGYI JOZSEF

Reformátusok Lapja

1988. augusztus 28.

Somogyi József szobrot készít Pápának

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész — a Magyarországi Református Egyház Zsinatának világi elnöke, dunántúli egyházkerületi főgondnok — Kocsi Csergő Bálintról készít szobrot Pápa városának.

Kocsi Csergő Bálint tudós református lelkipásztor 1671-től a pápai református kollégium rektora volt, majd hitéért gályarabságra ítélték (1674—76). Onnan szabadulva két esztendőn át Svájcban, Baselben képezte tovább magát. 1678-tól ismét Pápán igazgatja a kollégiumot. Sok szenvedéssel, ám még nagyobb hűséggel gazdag élete Hosszúpályiban ért véget, ahol — Mezőörs, Győr, Lepsény, Lázi és Pázmánd után — gyülekezeti lelkészként szolgált.

Somogyi József szobrát a tervek szerint a pápai színház melletti emlékparkban állítják majd fel.

6320. sz. jegyzék

1964: tom. 40. tom. 41. tom. 42. tom. 43. 1965: tom. 44. tom. 45. tom. 46. 1966: tom. 47. tom. 48. tom. 49. tom. 50. 1966: tom. 1-50. Index. 1967: tom. 51. tom. 52. tom. 53. tom. 54. 1968: tom. 56. tom. 57. tom. 58. 1969: tom. 59. tom. 60. tom. 61. tom. 62. 1970: tom. 63. tom. 64. tom. 65. 1971: tom. 67. tom. 68. tom. 69. tom. 70. tom. 71. 1972: tom. 72. tom. 73. tom. 74. tom. 75. 1973: tom. 76. tom. 77. tom. 78. tom. 79. 1974: tom. 80. tom. 81. tom. 82. 1975: tom. 87. 1976: tom. 88. tom. 90. 1977: tom. 95. 1978:

ifolódók székében",
vészi szabadság határai

című film szerte
ltett. Vetítését —
hagyományokkal
országban is be-
élsőséges indula-
sek megoldatlan-
án keressük he-
ntitástudat kere-
ánított intézmé-
vissza méltó he-
aterialista rend-
fordulnak ismét

i nyomorúságban
üksége ennek az
t, tartást is rom-

n hívő emberek
a további vetíté-
ciát éppen csak
lekelt. Nem volt,
panaszra lehetne
azt.
sze és főleg pén-
ott hozzá, hiszen
á vált) a forgal-
agyar kulturális
lla egy, a cégük
mával a követ-
„A filmet több
előzetesen le-
ntartások mel-
z alkotás vitat-
hívő embereket
stákat pedig kö-
át indokolt hazai
nuár 26.)
riellát, aki közöl-
arra nézve, hogy
i személyiségek,
ett: *Blankenstein*
(evangélikus), *dr.*
biránt, mondotta:
tették le a filmet
rázza. Ha az ott
t volna az alkotás,

lik: miért vetítet-
gy kik és milyen
hogy kik a „mér-

olikus, egy evan-
yt olvashatnak a

tartok attól, hogy a film készítőinek megfogalmazottan vagy megfogalmazatlanul az volt a szándékuk, hogy Jézust pusztán mint embert mutassák be, méghozzá nem azt az embert, aki »kísértést szenvedett akárcsak mi, de a bűnt kivéve lett mindenben hasonló hozzánk« (v. ö. Zsid. 4:15.), hanem egy olyan embert láttassanak a nézővel, akit ugyan Jézusnak neveznek, de semmi köze Jézus Krisztushoz. Csakhogy a néző e téves Jézus-képet — hiányos műveltsége és -hite miatt — azonosítani fogja az igaz Jézus-képpel. Nagy naivitást kell feltételeznünk a film rendezőjéről, ha erre a tévedési lehetőségre nem gondolt. Ha pedig gondolt, akkor az »írástudók« történelmi felelőssége terheli. E filmmel kapcsolatban szokták még említeni, hogy a hívő hitét nem gyengíti az, ha megnézi az említett alkotást. Válaszom erre az, hogy tudatos szinten tán nem. Ám a képi közvetítésnek megvan az a veszélye, hogy a tudatalattiban erősebb nyomot hagy, mint a racionális belátás. Következésképp módosíthatja a hívő »Jézus-képét«, mégpedig az említettek értelmében, rossz irányba. Hívő ember pedig ne tegye ki magát fölöslegesen kísértéseknek."

FABINY TAMÁS evangélikus lelkész, a budapest-Kápolna utcai gyülekezet lelkipásztora:

— Ez a film a kereszt megtagadásának megkísértéséről szól. Feltétlen pozitívuma, hogy Jézus végül is legyőzi ezt a kísértést. Ám addig meglehetősen sajátos utat jár végig.

A film — mindjárt az elején — hamis Jézus-kép bemutatásával indul: Jézus fakereszteket ácsol, azokat rómaiaknak adja el... Júdás mindvégig egyenlő partnere Jézusnak, sőt sokszor erősebb nála. Hasonlóképpen erősen vitatható Mária Magdolna Jézus szerelmeként való ábrázolása. Az igazi megbotránkozást azonban általában a film utolsó kb. 20 perce kelti. Jézus a kereszten van, ahol megjelenik „Isten angyala", aki „megmenti" őt. Jézus — lejőve a keresztről — botrányos emberi életet él. Azonban végül e viselkedés magyarázatát megadja a film, amikor Júdás így szól Jézushoz: „Nem az őrangyalod, hanem a sátán mondta azt, hogy szállj le a keresztről". E pillanatban el is pusztul az „őrangyal", s ezzel mintegy „igazolva" látjuk Jézus cselekedeteit, hiszen azokat a sátán sugallatára tette. Ezen a ponton tudtam teológiailag elfogadni a filmet.

— Ugyanakkor megfogalmazódik a kérdés, hogy a szerzői, rendezői, az ún. művészi szabadság határa meddig terjedhet. Hiszen például Pál apostol alakja (is) hiteltelen, rendkívül ellenszenves figura. Láthatóan ő maga sem hisz Jézusban. Így szól Jézushoz: Tudom, hogy hazudok, hogy nem támadtál fel, de az embereknek hazugság kell, erre van szükségük, mert hinni akarnak — ez egyben kemény egyházkritika is. Ugyanakkor a film mindvégig a küzdő-viaskodó, emberi Jézust ábrázolja. Azt a Jézust,

SOMOGYI József szobrász

Református Lapja XXXIV. évf. 12. sz. 8.p.

...ság. Az iskola részletes történetét már többen megírták, a most megjelent könyvben a nagy múltú iskola főbb eseményeiről főleg színes történetekbe foglalva olvashatunk. Ezek a történetek oly élethűen mutatják be a diákok, tanárok életét, hogy olvasásuk közben szinte újra átéltem pápai diákkoromat, lélekben újra húztam a konviktus étkezésre hívó harangját, szeltem a diákok részére a kenyeret és szállítottam a konyhából az étkezőhelyiségbe mint csigás az ételliften, ott jártam a jó étvággyal jó kosztot fogyasztó, zsibongó diákok között mint dispenzátor, majd mint szénior, — róttam gyalog Girgácia (az Őrség vagy 15 faluja) poros útjait mint kislegátus, és elevenedtek fel bennem teológuskorom, a nagylegációk édes-bús emlékei.

De a könyv elkísér nem egy volt pápai teológust ki a gyülekezetekbe is, és eleveníti fel lelkészi szolgálatuk egy-egy epizódját.

Szól a könyv nagy hírű püspökökről, tanárokról is, hogy csak Antal Géza, Győry Elemér, Ravasz László, Gyurátz Ferenc, Rab István, Pongrácz József, Török István, Sándor Pál, Földy József, Trócsányi Dezső nevét említsem.

A könyv igazi mondanivalója az iskolának az a történelmileg rend- ...iskola iránti hála és szeretet árad.

A könyv a győri Széchenyi Nyomdában készült. Felelős kiadója *Kövy Zsolt*, a Dunántúli Református Egyházkerület gyűjteményi igazgatója. A könyv ára: 130,— Ft. Megvásárolható Pápán az Egyházkerületi Könyvtárban (Március 15. tér), valamint a Protestáns Könyvesboltban Budapesten, Ráday u. 1. alatt.

Ismertetésemet Csoóri Sándor szavaival zárom: „Vannak intézmények, amelyek a történelemtől kapták megkülönböztető szerepüket. Ilyen intézmény volt ez az iskola is... Ott értettem meg, hogy a jellem épsége és az emberi magatartás tisztasága nélkül nincs igazi szellemi érték. Ilyen természetű csiszolódásunknak műhelye ugyanaz a Képzőtársaság volt, amelyben Jókai és Petőfi tehetségének gyémántpora is ottmaradt... a költészet iránti vonzalmat a Képzőtársaság légköre nevelte fel és bontakoztatta ki bennem."

Adja meg Istenünk mielőbb, hogy ez az iskola történelmi küldetését tovább teljesíthesse és homlokzatára mielőbb felkerüljenek újra a küldetését jelző szavak: Istennek — Hazának — Tudománynak.

Szabó Sándor

Somogyi József

szobrászművész

Élete és művészete. „Az anya gyermekével"
1965 óta áll Budapesten a Török utcában

Családi lap
1981
május.

Az Anya gyermekkel bronzszobor Somogyi József műve, 1965 óta áll Budapesten, a II., Török u. 7—9. sz. épület előtt

Az Afrika déli térségében folyó munka egyik nagy eredménye, hogy rövid idő alatt ismét fel tudta kelteni az érdeklődést a mozgalom iránt. Nyolc nemzeti társaságban (egy alakulóban van) már megalakultak és működnek az országos vezető és végrehajtó testületek. Csaknem minden szervezetnek van szerény székháza, és több országban létezik vagy épülőben van az oktatási és képzési központ is. A legtöbb társaság országos kampányokat szervez saját anyagi bázisának bővítésére.

Egyre több szervezet jelentet meg időszakos kiadványokat és folyamatosan építik ki a sajtóval, rádióval és televízióval a kapcsolatot. Ezért propaganda- és információs felelősöket képeznek ki.

Az angolai Vöröskereszt Luandában rendelőt tart fenn, amely évente mintegy 5000 beteget lát el. Zimbabwében már 5000 elsősegélynyújtó és csaknem 1000 szociális és gyermekgondozó segíti a lakosságot. Egyes országokban — így Lesothóban, Zambiában, Botswanában és Malawiban — katasztrófafelkészülési terveken dolgoznak. Angolában a mentőszolgálat kiépítésén fáradozik a Vöröskereszt. Megtörténtek az első lépések a véradás szervezéséért.

mei
nak
nem
jelen
mú g

Me
júság
ja va

Az
s azo
a déli

A
ségén
gekke
gatás.
leszté
jakén
tési
megv
tenni

A s
lentik
hane
lyeke
pásol
tatun
lődő
kong
sok

Somogyi József

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP KFT.
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1980 DEC 20

MAGYAR HÍREK

1021

Somogyi József: Anya gyerekkel

LA

n, voltak hatalmas zene-
potrohos sekrestyésekre
tehénhajcsárokra, vagy
arra a képre, melyet a
kirajzolt magának. De ez
m ül, testi mivoltában is
t, zengő, és alkotásaira
Környezete: Bösendorfer-
Bösendorfer-cég bocsátott
otaszegi asztal, melyre a
agta akkurátusan: „Bar-
n a falon a hupikék áll-
pikék magyar paraszttá-
lenn a zongorán néhány
irat. The League of Com-
Auftakt stb.
zeren játszott először?

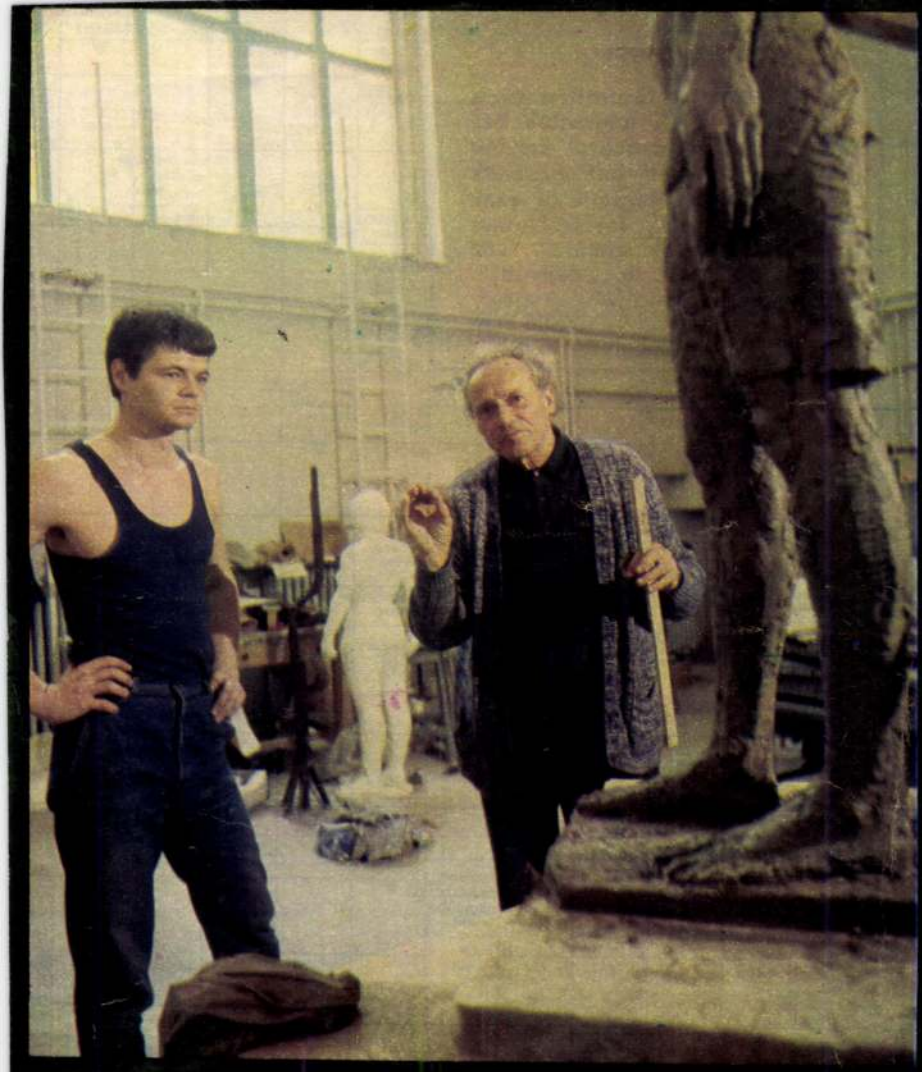

Somogyi József óráján

CALDWELL

Rejtvényünk öt fősorában és a számokkal jelölt négyzetek betűinek összeolvasásával Erskine Preston Caldwell hat művének címét kapjuk. Megfejtésül ezek küldendők be levelezőlapon szerkesztőségünk címére, 1982 Budapest 8, Pf. 6. „Rejtvény". Határidő: március 29.

Valló Emil

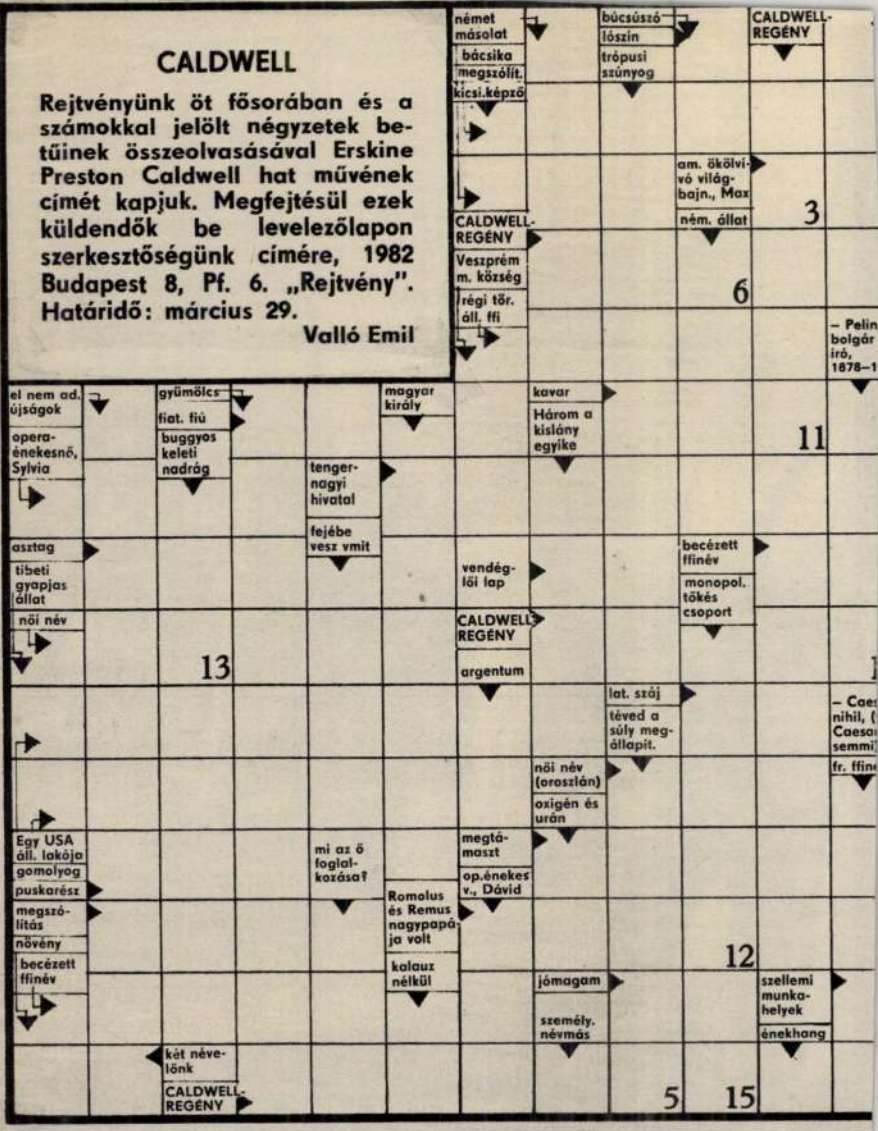

SOMOGYI JÓZSEF Új Tükör, XXII. évf. 12. sz. 1985

Elmúltak

a Barth Károly életművére emlékező ünnepségek, de oly sok kedves történet él még a tanítványok lelkében, hogy súlyos vesztesége lenne egyházunknak, ha ezek feledésbe merülnének. Felidézünk tehát most is egyet e történetek közül. Ezt is, miként a többit is két dolog jellemzi: a tudós teológus szelleme derüje és ugyanakkor a megszólaló gondolat gazdag teológiai tanítása.

Barth Károly harmincegy éven át heti három „nagy" előadást tartott a bázeli egyetemen. Ezen kívül voltak még a szemináriumi disputák, a „privátisszimumok": esetenként négy-négy teológust meghívott egy vendéglőbe egy kis ártalmatlan borozásra, hogy így még bizalmasabban, még közvetlenebbül teológizálhasson. A bázeli börtönben rendszeresen tartott igehirdetései bizonyították, hogy nem pályázott tömegsikerre. De így is valósággal özönlött a bázeli sokadalom a hozzáférhető előadásokra. Ezt látva Barth Károly egyszer ezt mondott a hatalmas előadóteremben összezsúfolódott hallgatóinak: „Amikor a földi életből átlépnek az emberek az örökkévalóságba, két kapu elé kerülnek. Egyik kapu fölé ezt írták: ‚Bejárat a mennyországba'. A másik kapu fölött pedig ez van a táblán: ‚Bejárat azoknak, akik hallgatták a mennyországról szóló tanításokat'. A bázeliek számára ez a második kapu fog megnyílni."

Ebben a derüs történetben nagyon is megszívlelni való teológiai problémák rejtőznek. Barth Károly nálunk mélységesebben értette Jakab apostol figyelmeztetését: „Az Igének pedig megtartói legyetek, ne csak hallgatói, megcsalván magatokat" (1:22). Bizony lehetséges és gyakran ismétlődik is ez a kegyes öncsalás: „Minden rendben van. Engem nagyon érdekednek Isten igazságai. Én elmegyek mindenhová, ahol Isten Igéjét tisztán hirdetik." A bázeli példa nyomán itt súlyos kérdések vetődtek fel. Ott ugyanis az volt a helyzet, hogy a Barth Károlyt hallgató hatalmas tömegnek csak kicsi töredéke járt rendszeresen templomba. Őt szívesen hallgatták, de nem mentek el oda, ahol nem ő tanított, vagy prédikált. Felsorolunk most néhányat a választ váró kérdések közül.

1. Valóban az Igéért megyünk „oda" és nem egy személy kedvéért? 2. Egy-egy kharizmatikus személy „fénye" nem vakít el annyira, hogy Istennek hűséges, de egyszerűbb szolgáit már nem is vesszük észre? 3. Elfogadjuk ezt a tételt: igazában azoknak szabad a „Barth Károlyokat" hallgatni, akik hűségesen, áldozatosan begyökereztek a saját gyülekezetük életébe — és persze az elidegenedett Istenkeresőknek, de nem a langymeleg félkeresztyén „élvezőknek"? 4. Amikor ott sorakozunk mi is a nagy tömegben, vajon értjük-e igazán a tanítást, vagy csak a divat sodor minket a többiek közé? Barth Károly „példázata" arról árulkodik, hogy ő jól tudta: nincs annyi „követője" Bázelben, mint ahány „hallgató" özönlik az előadásaira. 5. Most már egy kissé eltávolodva Barth Károlytól kérdezzük: kiegészíti-e keresztyén „tömegmozgást" az, amit ugyancsak Jakab apostol hirdet: „valljátok meg bűneiteket egymásnak..." (5:16)?

E kérdések végső teológiai igazságát így summázzuk: egyházunknak szüksége van arra, hogy építsük és ápoljuk a hitvalló református egyház-tudatot. Nem csak úgy „általában" vagyunk keresztyének, legyünk öntudatos református keresztyének. Nem mások ellen, hanem az egész „test" meggazdagodására, az egy egyház sokszínűségének szemléltetésére. Az egészséges egyháztudat a gyülekezet iránti hűségben konkretizálódik és azon belül az atyafiakkal gyakorolt imádkozó, bűnvalló, szolgáló emberközeli közösségben.

AZ IGE MELLETT

JÚNIUS 29. VASÁRNAP

„Árváknak atyja, özvegyek bírája az Isten" (Zsoltárok könyve 68). Ennek az idézett versnek első felére hivatkozott Müller György (1805—1898) Isten előtti imádságában, amikor elkezdett munkájában nehéz idő köszöntött be. Harmadik éve tartotta fenn árvaházait, bennük közel kilencven gyerekkel és segítőkkel. Ha Isten az árvák atyja, akkor biztosan gondoskodik is róluk. „Egyszerűen szaván fogtam Istent" — írta. Isten pedig engedte magát „szaván fogni", mert „1836-tól 1898-ig több mint tízezer árvát nevelt fel, 150 misszionáriust tartott el... anélkül, hogy egyszer is adakozásra szólított volna fel". Senkitől sem kért pénzt Istenen kívül. Istenre bízta magát, arra az Úrra, aki „napról napra gondot visel rólunk" (20. v.). Ennyi tőlünk is telik.

Apostolok cselekedetei 16:25—40. 494. Dicséret.

JÚNIUS 30. HÉTFŐ

„Elfáradtam a kiáltásban, kiszáradt a torkom" (Zsoltárok 69). Erre az imádságra az figyeljen nagyon, aki már eljutott oda, hogy belefáradt a könyörgésbe. Nem kishitűségből, nem állhatatlanságból hagyta abba; nem is azért, mert egyszer vagy kétszer kérte már, de Isten nem válaszolt azonnal. Hanem egyszerűen azért, mert már nem volt ereje szólni és elfogytak érvei. De az is nagyon figyeljen, aki már nem büszke a saját jóságára, aki nem tagadhatja Isten előtt balgaságát. Érdemes arra is figyelni, hogy bár a zsoltáros panaszszal kezdi, keserűségét is kiönti az Úr előtt, mégis Istent dicsérve fejezi be imádságát (31—35. v.). — Uram, taníts minket így imádkozni!

Apostolok cselekedetei 17:1—9. 71. Zsoltár.

JÚLIUS 1. KEDD

„Isten, az én szabadításomra, Uram, az én segítségemre siess!" (Zsoltárok 70.) Mennyi sürgető, türelmetlen imádság hangozhatott el az idők folyamán! Amikor a siettető kérés türelmetlenségből fakad, megtörténhet, hogy Isten megvárakoztat minket (Jairus, a kananeus asszony). Ilyenkor hitünket, bizalmunkat teszi próbára. Ha kiálljuk a próbát, a meghallgatott imádság kimondhatatlan örömével ajándékoz meg minket. Ha nem tudunk várni és csalódottan abbahagyjuk, nem érkezik válasz. De ha a siettetés a veszély nagysága miatt szakad fel szívünkből (a süllyedő Péternél, amikor Jézushoz ment a vízen), akkor azonnal kezét nyújtja és késlekedés nélkül megment. Bajunk megítélését bízzuk Rá, és tárjuk fel Előtte félelmünket őszintén.

Apostolok cselekedetei 17:10—21. 134. Zsoltár.

JÚLIUS 2. SZERDA

„Ne vess el engem az én vénségemnek idején; mikor elfogy az én erőm, ne hagyj el engem!" (Zsoltárok 71). Nem mai divat, hogy az öreg, erejében megfogyatkozott embert félreállítják az útból és magára hagyják. Ezért fordul a zsoltáros imádságban Istenhez. Isten nem felejtkezik el róluk, és nem hagyja el őket, különösen akkor nem, ha Ő volt reménységük és bizodalmuk gyermekkoruk óta (5. v.). Akik így támaszkodnak Istenre, azoknak támaszt, segítséget ad magányukban is. Embert küld hozzájuk, valamelyik „földön járó angyalát". Istennek ilyen angyalaival találkozott az az egyedül, de nem elhagyottan élő asszony, akinek látása megromlott, és ők segítettek megkeresni, amit elveszített, és megnevetették, ha szomorú volt. Isten az utolsó pillanatig mellette maradt, mert nemcsak élete, öregsége is „Isten markában" volt.

Apostolok cselekedetei 17:22—34. 247. Dicséret.

JÚLIUS 3. CSÜTÖRTÖK

„Isten, a te ítéleteidet add a királynak" (Zsoltárok 72). Itt van az ószövetségi gyökere annak, amit Pál apostol ír, hogy imádkozzanak „királyokért és minden méltóságban levőkért", mert így élhetünk „csendes és nyugodalmas életet" (I. Timótheus 2:1—2). Aki viselte már mások vezetésének felelősségét, az tudja, milyen emberi erőt meghaladó bölcsességre, türelemre, igazságérzetre és nagyvonalúságra van szükség az ilyen embernek. Ezért teszünk jót velük, amikor imádkozunk értük — ha nem kérik is. Vajon hány gyermek imádkozik így a szüleiért? Hány beosztott — a főnökéért?

Apostolok cselekedetei 18:1—17. 256. Dicséret.

JÚLIUS 4. PÉNTEK

„Adónia pedig... felfuvalkodék, ezt mondván: Én fogok uralkodni!" (I. Királyok 1:1—38.) Adónia, úgy látszik, rövidlátó és ostoba ember volt. Tanácskozott ugyan másokkal, de csak olyanokkal, akik tárgyilagos véleményt nem mondhattak. Elfelejtette, hogy Izraelben nem az lesz király, aki magát azzá teszi, hanem az, akit Isten választ. Arra sem gondolt, amit a neve jelent: „az Úr az én uram". Olyan ez, mint amikor egy keresztyén ember elfelejti, hogy Krisztushoz tartozik. Adónia történetéhez szépen illik Pál apostol intelme: „Nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené" (Róma 9:16). Érdemes megjegyezni!

Apostolok cselekedetei 18:18—28. 57. Zsoltár.

JÚLIUS 5. SZOMBAT

„Adónia félt Salamontól... és megragadta az oltárnak szarvait" (I. Királyok 1:39—53). Az oltár — később maga a templom — védelmet jelentett az üldözők elől. E jelképes cselekedettel Isten oltalma alá helyezte magát a menekülő. Adónia futása nem őszinte. Ő csak Salamontól és bosszújától fél. Istenre nem gondol komolyan. Isten ajtaja mindig nyitva áll. Jézus mondta: „Aki hozzám jő, semmiképpen ki nem vetem" (János 6:37). De aki csak mondja: Uram, Uram, és nem cselekszi az Atya akaratát, az hiába keres menedéket, ha mindezt bűnbánat és megértés nélkül teszi. Ha Istent igazán féljük, mondhatjuk: „Megragadlak, Uram, az én igaz hitemmel, Reád támaszkodom erős reménységemmel." (240. ének)

Apostolok cselekedetei 19:1—22. 453. Dicséret.

(Üröm) **Tegez Lajos**

„Csengettyű meg gránátalma..."

Olv.: II. Mózes 39:26.

Presbiteri konferencia záróáhítatának alapigéje volt az aznapi igeolvasás szerint. A papi öltözet kellékei között, a palást peremén köröskörül aranycsengettyű és gránátalma. Az Ó- és Újszövetség, a teljes Szentírás, Isten kijelentése, ígéret és beteljesedés jegyében szólhatunk a gyülekezet, mint „papok birodalma", a „szent papsággá" épülő lelki ház, Isten népe életének kettős, de szorosan összetartozó üzenetéről, drága Főpapunk és a gyülekezet, mint egyetemes papság életéről.

Aranycsengettyű és gránátalma köröskörül a palást peremén... Szó és tett megbonthatatlan egységében, sorrendjében a szolgálaton belül. Egymás mellett és egymás után, egymást teljesen fedve, egymást kiegészítve. Nem hiányozhat egyik sem. Nemcsak esztétikailag csúnya egy hiányzó gomb, hanem a funkció, a működés betöltésében is akadályozó. Szó és tett... a hívő élet és szolgálat egységében.

A farizeusok imádkozásnál, böjtölésnél, adakozásnál „kürtöltettek maguk előtt". (Máté 6:2.) Így akarták a figyelmet magukra felhívni. De Péternél, a tanítványnál is ott voltak a hangzatos szavak, melyeket nem követett a tett (Márk 14:31). Nikodémus életében az aranycsengettyű, a vallástétel életének gyümölcse mellett később jelentkezik. Urunk, a mi Főpapunk életében szó és tett csodálatos, szoros egységben, harmóniában van.

A bizonyságtétel aranycsengettyűje azt jelenti, hogy nem üresen hangzó, kongó szavak azok, hanem értékük van, erőt, áldást hordoznak, ott, ahol elhangzanak. A tett, a cselekedet gránátalmája azt jelenti, hogy éltető, ízes, élvezhető, életet adó gyümölcs. Kongó szavak, üres öndicsőségünket hizlaló, s nem a felebarátot éltető cselekedetek káros következményei hullanak vissza ránk sokszor. Élet helyett, mint pusztító nyári zivatar pusztulást, halált munkálnak.

„Ne szégyeneld hát a mi Urunk bizonyságtételét... (2. Tim. 1:8, 4:2). A Lélek gyümölcse (Gal 5:22) által mi magunkat is bizonyosakká tesz hitünk felől, felebarátainkat Krisztusnak nyerjük meg általuk (Heid. Káté 86). „Napjaink rohanó világában" nem érünk rá imádkozni, elmélyülni, nevelni, másokért lenni. Túlterhelt életünknek elég a magunk baja.

A keresztyén ember az emberi élet „ütőerén" tartja kezét. Nem elkésésben, vagy késő eszmélődésben avatkozik be a gyógyításra. Felelős világi személy lelkészek előtt elhangzó szavai megállapítják: „A ma emberei konfliktusokat elviselni nem tudó könnyedséggel bontják fel házasságukat s válásuk áldozatai a mindkét részről dédelgetett, de alapjában elveszített gyermek." Szavaink aranycsengettyűk-e gyermekeink felé? Cselekedeteink éltető gyümölcsként vannak-e életünkben?

Keserű megállapítás, de hamis: „Ennek a világnak nem kell sem a bizonyságtétel, sem a keresztyén élet gyümölcse." Ha van is igazság sokszor ebben is, számunkra Ám. 5:16 szerint őszinte bűnbánat által kell keresnünk a megoldást. „A szántóvetőt is gyászra hívják." Állj meg, tedd le az önző érdekeidet szolgáló munkaeszközt, mely szinte hozzádnőtt, s tarts őszintén bűnbánatot s kérd az erőt a megbonthatatlan egységben levő keresztyén bizonyságtételre és gyümölcstermésre.

(Hosszúpályi) **Szécsi András**

IMÁDKOZZUNK!

Leborulok előtted, Felséges Atyám! Az életem minden pillanatáért áldalak. Köszönöm, hogy már születésem előtt Te úgy rendezted ezt a világot, hogy helyet szeretél e földön nekem, és itt kijelentetted az Eljövendőt, hogy aki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

Mindenkor keresem Őt, de nekem az az evangélium, hogy Ő keres mindenkor engem, mert találkozni akar velem, és halk, szelíd szóval szólni hozzám. Köszönöm Őt, aki mindig úton van, és azután tovább vándorol, és látogatja az övéit, hirdetvén a Te kedves esztendődet.

Istenem, add, hogy én is egyenes derékkal és felemelt fővel menjek utána, hordozván azt az igát, amit Ő adott nékem, ami gyakran nehéz, de mindenkor gyönyörűséges.

(XX. századi imádság)

A heti bibliai részhez

Pált megkövezték...

A megkövezés már nagyon régóta a hirtelen felindulás egyik kísérő jelensége volt. Az izgatott tömeg szívesen ragadott köveket, hogy a haragját levezesse. Amikor Egyiptomból kivonult a nép és a pusztában nem talál vizet, olyan erős a felzúdulás, hogy Mózes attól fél, megkövezik őt (2 Móz 17,4). Jézus is azon panaszkodik, hogy Jeruzsálem megölte (megkövezte) azokat, akik hozzá küldettek (Lk 13,34). Később a törvény szabályos büntetéssé tette a megkövezést. Erre a sorsra jutottak a Molok- és egyéb bálványimádók, az istenkáromlók, a halottidézők, a jövendőmondók, de így járt a szombat megszentségtelenítője, a vétkes menyasszony (tettestársával együtt), aztán az engedetlen fiak, és akik a megszentelt tárgyakból loptak, vagy akiket felségsértéssel vádoltak. De meg kellett kövezni azt a bikát is, amely embert ölt.

Az elítéltet kivezették a városból, hogy a várost meg ne fertőstessék és miután a bűnt kézrátétellel a megkövezendő fejére vitték át, a vád tanúi levették felsőruháikat, amely akadályozta őket a mozgásban. Ugyanis a vád tanúi dobták rá az első követ, majd az egész nép addig dobálta az illetőt kővel, amíg a halál bekövetkezett. Így jutott kifejezésre az igazságszolgáltatás kollektív jellege.

Amikor a Cselekedetek könyve először említi Sault, a későbbi Pál apostolt, István vértanú megkövezésénél a tanúk az ő lábai elé tették le felső ruháikat (Ap. Csel. 7,58). Pár fejezettel később aztán már azt olvassuk, hogy az Antiochiából és Ikóniumból megérkező zsidók annyira felbújtották a lisztrai sokaságot, hogy Pált is megkövezték (Ap. Csel. 14,19). Később, amikor az apostol a korinthusiak előtt a Krisztusért viselt szenvedéseivel „dicsekszik", meg is említi, hogy „egyszer megköveztek" (2 Kor 11,25).

Lisztra azonban római kolónia volt, ahol tilos volt az önbíráskodás. Amikor az emberek rájöttek, hogy mit tettek, nagyon megijedtek, mert tudták, hogy a római igazságszolgáltatás kemény keze megbünteti az ilyen túlkapásokat. Ezért arra gondolva, hogy Pál meghalt, kivonszolták őt a városon kívül, hogy megszabaduljanak a bizonyítéktól. De Pál nem halt meg, hanem felkelt és visszament oda, ahol megkövezték. Ehhez hallatlan bátorság kellett.

Dr. Bajusz Ferenc

SOMOGYI JÓZSEF

Kp. bérm. Bp. 72.

REFORMÁTUS

a: 6,— Ft

XXX. ÉVFOLYAM, 25. SZÁM — A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS — 86. JÚNIUS 22.

KÖZHIR BUDAPEST 1906 p. sz.

REFLA
MTA Művészettörténeti Kut.Csop
BUDAPEST I
Uri u 62
101[illegible]

Ülésezett a Zsinat Elnökségi Tanácsa

Június 5-én *dr. Tóth Károly* püspök, lelkészi alelnök és *Somogyi József* világi elnök vezetésével ülést tartott a Zsinat Elnökségi Tanácsa.

Tóth püspök tájékoztatta az Elnökségi Tanács tagjait arról, hogy dr. Bartha Tibor püspöknek, a Zsinat lelkészi elnökének — noha még további orvosi kezelésre szorul — egészségi állapota örvendetes módon tovább javult és a közelmúltban elhagyta a kórházat. Az Elnökségi Tanács ezt a bejelentést Isten iránti hálás örömmel vette tudomásul.

Folyó ügyekkel foglalkozva az Elnökségi Tanács meghallgatta a Zsinat Elnökségének tájékoztatását — többek között — a katonai szolgálatukat töltő teológiai akadémiai hallgatók elhelyezésében és körülményeiben beállott örvendetes változásokról, a zsinati bizottságnak Almásneszmélyen a Kálvineum elnevezésű diakóniai intézményben tett látogatásáról és a Diakóniai Tanács üléséről.

Tájékoztató hangzott el az egyházkerületek életéről és munkájáról, a dunai és a tiszai kerületek tervezett és előkészületben levő ifjúsági konferenciájáról, a Kollégiumi Kántus amerikai útjáról és nemzetközi ökumenikus eseményekről: így a HEKS, a Svájci Evangéliumi Egyházak Segélyszervezetének Zürichben tartott jubileumi üléséről, a Genfben megrendezett Kálvin-ünnepségel emberi kapcsolatok szakértőinek berni k ciájáról és a Világvallások Békekonferen moszkvai kerekasztal-tanácskozásáról.

Ezt követően a legutóbbi elnökségi tanácsi ülésen hozott intézkedések végrehajtásáról, a Zsinati Iroda és az egyes osztályok munkájáról hangzott el tájékoztatás.

Az Elnökségi Tanács nevében dr. Tóth Károly lelkészi alelnök köszöntötte június 9-i 70. születésnapja alkalmából *Somogyi József* dunántúli főgondnokot, a Zsinat világi elnökét — az egyház Ura iránti hálaadással és az ünnepelt iránti szeretetteljes megbecsüléssel méltatva annak életét és szolgálatát. Tóth püspök felolvasta és átadta Somogyi Józsefnek Bartha Tibor lelkészi elnök áldáskívánását kifejező levelét is.

Ugyancsak a köszönet és az elismerés szavaival emlékezett dr. Tóth Károly a június hóban nyugdíjba vonuló *Telkes György* felsőszabolcsi esperes sok évtizedes hűséges szolgálatáról, aki mint rangidős esperes foglalt helyet a Tiszántúli Egyházkerület Elnökségének képviseletében a tanácskozáson.

Az Elnökségi Tanács ülése *Kürti László* püspök imádságával ért véget.

Kevesebb formalitás, több tartalom

Egyházkerületi közgyűlés, lelkészszentelés Miskolcon

Mozgalmas napja volt a Tiszáninneni Egyházkerületnek június 7-e. A délelőtti közgyűlés az elmúlt esztendő eseményeiről, eredményeiről adott számot, délután pedig 49 lelkipásztor felszentelésének ünnepi alkalmán adhatott hálát Istennek a Tiszáninneni Egyházkerület közössége.

A közgyűlést *dr. Újszászy Kálmán* főgondnok nyitotta meg, aki megemlékezett ez év jelentős egyháztörténeti évfordulóiról. Többek között szólt Molnár Mária, Barth Károly születésének 100., Fáy András születésének 200. évfordulójáról. Megemlékezett arról, hogy ötven éve, 1936 januárjában a pataki kollégium igazgatója és tanári kara kezdeményezésére indult el útjára a később népfőiskolai mozgalomként megismert oktatói, nevelői irányzat, amelynek formáló hatása ma is eleven.

A megnyitót követően *Kürti László* püspök jelentését hallgatták meg a közgyűlés résztvevői. A püspök egyetlen fogalom köré csoportosította mondanivalóját. Jelentésében azt elemezte, mit jelent a bibliai episzkopé (felügyelet) szó, s az egyházkerület életére nézve mit jelent ez ma. Jelentésének első részében a fogalom bibliai tartalmát vizsgálta, ószövetségi és újszövetségi locusok alapján elemezve az episzkopé jelentés-árnyalatait. A püspök rámutatott arra, hogy a szó egyes bibliai textusok szerint tisztséget is jelent. Ezzel kapcsolatban elemezte az I. Tim. 3:1-et, amelyet a püspöki tiszt locus classicusának szoktak tekinteni. Rámutatott arra, hogy „az írásmagyarázat szerint itt még nincs szó e tiszt későbbi értelmezéséről. A felügyelés munkáját jelenti. Itt az episzkopé szó már az episzkoposból képzett új szó. Az Újszövetség világos különbséget látott az apostolok megbízatása és minden más egyházi szolga megbízatása között." E tisztség tartalma — mondotta a püspök — elsősorban és főként pásztori munka. A felügyelésben Jézus Krisztus lelkületét kell érvényesíteni, amely pásztori, kiterjed az evangélium tisztaságának az őrzésére, a józan életfolytatásra, a példamutatásra. A püspök ezt követően azt hangsúlyozta, hogy a református egyház a püspöki tisztet nem törölte el, hanem igyekezett megtisztítani a rárakódott torzulásoktól. Ugyanakkor kezdettől fogva hangsúlyozta, hogy testületnek kell gyakorolni a pásztorolás és felügyelés feladatát.

A püspök jelentésének következő részében az episzkopé szó mai üzenetéről szólt. Ezt mondotta: „Az egyházmegyei és az egyházkerületi közgyűlések előkészítéseként évenként megtartjuk a canonica visitatio-t. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ez a vizsgálódás felszínessé, kevés eredményt hozóvá vált. Új tartalommal kell megtöltenünk az egyházlátogatást. Ennek csak egy része az anyagi gazdálkodás lelkiismeretes megvizsgálása. *Nagy súlyt kell helyeznünk arra, hogy benyomásokat igyekezzünk szerezni a gyülekezetben folyó igehirdető és pásztori munkáról. Ne csak a lelkipásztor tevékenységét elemezzük, hanem a gyülekezet lelkiállapotát, erkölcsi életfolytatását is vizsgáljuk meg.*"

A köszöntések, hozzászólások sorát *Jack Weller*, a közgyűlésen részt vevő missouri presbiteriánus egyház delegációjának vezetője nyitotta meg. Szólt arról a szoros, testvéri kapcsolatról, amely a Tiszáninneni Egyházkerület és egyházuk között az elmúlt évek folyamán létrejött. Nagyra értékelte az e kapcsolatból fakadó áldásokat. Az ezt követő hozzászólások a főgondnoki, illetve püspöki jelentés egy-egy kérdéséhez fűztek értékes gondolatokat.

Ezt követően az egyházkerület előadói adtak átfogó képet az egyházkerület elmúlt évi szolgálatáról.

A missziói előadó, *K. Kovács János* abaújvári lelkipásztor egyebek között arról szólt, hogy az egyházmegyékből beérkező jelentésekben „kevesebb a panasz és kesergés, mint az előző években. Több a hálaadás és örvendezés afelett, hogy gyülekezeteinkben mindenütt zavartalan volt mindennémű szolgálat." A diakóniai jelentés *Ruszkay Gyula* előterjesztésében az egyházkerület diakóniai szolgálatának örvendetes alakulásáról adott számot. A dunántúli földrengés károsultjainak megsegítésére a kerület több mint négy-

(Folytatás az 5. oldalon)

Az egyházkerület vezetői felszentelik a lelkészeket. Balról jobbra: Kürti László püspök, Benkő György, Czinke Zoltán és Szécsényi György esperesek

Az Országos Béketanács Egyházközi Békebizottsága június 6-án közgyűlést tartott Budapesten, az újpesti baptista gyülekezet templomában, *dr. Tóth Károly* püspöknek az elnökletével, aki a betegsége miatt távol levő dr. Bartha Tibor püspököt, az Egyházközi Békebizottság elnökét helyettesítette. Jelen volt a közgyűlésen *Sebestyén Nándorné*, az Országos Béketanács elnöke, *Sarkadi Nagy Barna*, az Állami Egyházügyi Hivatal elnökhelyettese, *Bai László* főosztályvezető.

Viczián János baptista egyházelnök igeolvasását, imádságát majd *dr. Aranyos Zoltán* főtitkár megnyitó szavait követően dr. Tóth Károly püspök tartott vitaindító előadást *„Békeszolgálatunk időszerű kérdései"* címmel. A püspök utalt a keresztyén békemunka fő motívumaira: a békeévre, egy ökumenikus békezsinat lehetőségeire, valamint *II. János Pál* pápa kezdeményezésére: egy világméretű béke imaalkalom megszervezésére Assisiben. A keresztyén békemunka alapvető szempontja megegyezik a világbéke törekvéseinek általános fő kérdésével: hogyan akadályozható meg a nukleáris katasztrófa?

Mik a motivumai a keresztyén békemunkának? Elsőként erre a kérdésre kereste a választ a püspök. Fő motívuma nem lehet más, mint az élet Istenébe vetett hit, Jézus Krisztus evangéliumából nyert felismerés: a békesség az igazságosság nélkül nem megvalósítható. A püspök e téren kitért azokra a kísértésekre is, amelyek e szolgálatot veszélyeztetik, hamis irányba terelik: a hamis spiritualitás (csak a lelki békességre történő koncentrálás), az individualizmus, az eszkatologizálás („a világ békessége a történelem végén, Isten üdvtervének végső periódusában követ-

kezneuk csak be"), borulátó keresztyén antropológia („az ember eredendő bűne miatt az emberiség története során a háborút nem lehet kiküszöbölni"). Mindezek — mondotta a püspök — könnyen elterelik a figyelmet arról, hogy az egyházaknak hitbeli kötelességük konkrét lépések megtétele a béke ügyében.

Mik a céljai a keresztyén békemunkának? A püspök aláhúzta annak a felismerésnek a jelentőségét mely szerint különböző ideológia motívumokból is el lehet jutni azonos pozitív etikai döntésekhez, célkitűzésekhez. Ennek során azonban szükséges különbséget tenni rövid távú és hosszú távú feladatok között. A keresztyén békemunka ilyen más ideológiai alapokon álló közösségekkel azonos hosszútávú célkitűzése: a fegyvermentes világra való törekvés. Nincs más választás: vagy egy általános világégés, amely a végső pusztulást jelenti, vagy pedig a feszültségek tárgyalások útján való rendezése. Rövid távú célkitűzésként a püspök a teljes atomstop megvalósításának támogatását jelölte meg, hangsúlyozva, hogy a leszerelési javaslatokat nem ideológiai szempontok szerint, hanem azok érdemi, gyakorlati jelentősége szerint kell megítélni.

Milyen módszerekkel dolgozzon a keresztyén békeszolgálat? A püspök e téren hangsúlyozta a tájékoztatás fontosságát („a bonyolult folyamatokat segítsünk érthetővé tenni az emberek széles rétegei előtt"), továbbá azt, hogy világosan kell látni a tömegtájékoztatási eszközök jelentőségét és elő kell segíteni a negatív jelenségek megszűntetését (félelemkeltés), segítséget kell nyújtani az embereknek a valós veszély felismerésében, annak érzékeltetésé

(Folytatás a 3. oldalon)

Köszöntjük Somogyi Józsefet

Hetvenedik születésnapján szeretettel köszöntjük *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművészt, a dunántúli egyházkerület főgondnokát, a Zsinat világi elnökét.

Már e fenti pár sor is jelzi, hogy a köszöntés ezúttal olyan személyiség felé irányul, akinek munkássága látszólag össze nem tartozó, egymástól függetleníthető területeket fog össze: szobrászművész, főgondnok, világi elnök...

S hogy Somogyi József eddigi életművében művészet és egyház iránti hűség ilyen jellegzetes módon összefonódott, jelzi személyiségének gazdagságát, egyediségét, munkásságának szerteágazó jellegét.

Mint szobrászművész kulturális életünk egyik meghatározó egyénisége. Köztéri szobrai például a mai magyar szobrászművészet kiemelkedő reprezentánsai, amelyek ugyanakkor összetéveszthetetlenül magukon viselik alkotójuk kezenyomát. Somogyi József alkotásainak egyedisége nem csupán az önálló stíluselemeken alapul, hanem azon is, hogy ami a kezéből kikerül, belső erkölcsi erőt, tartást sugároz.

Talán művészetének belső indíttatásából, erkölcsi irányultságából kiindulva lehet megérteni, miképp ötvöződhet munkásságában az egyház iránti hűség és a művészet alkotó szeretete. S tovább kutatva művészetének hátterét, lehetetlenség nem szólni az útrabocsátó, személyiségét mélyen formáló pápai kollégiumról, amelynek egész életére ki-

ható jelentőségéről sokszor, sok helyütt tett vallomásszerű bizonyságot.

Szeretettel és tisztelettel köszöntjük a Zsinat világi elnökét, aki születésnapja alkalmából művészi művészetpedagógiai munkássága társadalmi tevékenysége elismeréseként a *Magyar Népköztársaság Zászlórendjével* tüntettek ki. Életére, további művészi munkásságára egyházi szolgálataira Isten gazdag áldását kérjük.

Somogyi József

Új Mo. 1992. dec. 24.

Somogyi József

szobrász

– Hogy mit jelent számomra a karácsony? A furcsa szeretetvárakozást... amikor tulajdonképpen vártam a kiscsengőt... a hangját még ma is hallom. (Nekem egész életemben, amióta élek, a Jézuska jött.) S tulajdonképpen a megilletődött együttlétet azokkal, akiket szerettem. És a megnyugvás hitét és biztonságát, hogy van fölöttünk egy nagy erő, amelyet mi Istennek neveztünk és nevezünk. Református létemre is – amióta élek és eszmélek – mindig elénekeltük a *Mennyből az angyalt*. Azóta is úgy érzem, hogy közöttünk vannak mindazok, akik élni segítenek. Azóta is mindig valami furcsa, megfoghatatlan és megfogalmazhatatlan erő vett körül bennünket, és hittük, hogy nem lehet semmi bajunk.

il - érvényesiteni. Az alapitók
atók, a kezdeményezés tehát az
dul, ami szintén új jelenség.
sek analizise.

kezdetei

ogatják - bár eleinte szerény
: és "szalonok", amelyek a
kultak és a 19. század elején
veltté vált pesti szalonja
rudern báróé, ugyancsak Pesten
etesebb példa Jankovich Miklós
yüjtőjeként korán vállalkozik
ijtésére /a régi Schatz- und
régészeti anyag begyüjtésére

Somogyi

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-724

NÉPSZAVA

Budapest

1971 MÁR 28

1021

KÖZELEBB A TÁRSADALOMHOZ

Új mecénás — a termelő közösség

Ma Magyarországon a képzőművészet mecénása a társadalom, illetve a társadalmat képviselő állam. Ennek következtében a művészeti alkotások megrendelői és élvezői, a művek befogadói egyaránt a társadalom tagjai. Ez azonban csak elméletileg van így. A gyakorlatban a társadalom megbízatásait egy szervezetileg nagyon jól kiépített és jól működő rendszer (Képzőművészeti Lektorátus, Művészeti Alap stb.) közvetíti az alkotókhoz. A művész tehát, a művészettörténet folyamán talán első ízben, közvetlen kapcsolatban nem a megbízójával áll, hanem egy, a megbízót képviselő mechanizmussal. De ez a mechanizmus bármennyire is jól dolgozik, a lehetőségekhez képest bármennyire is optimálisan látja el feladatát, természetesen az össztársadalmi igényeket az előbb említett rendszer részeiként egyének megbízásával elégíti ki.

A művészt — aki gyakorlati alkotómunkája során a társadalom érdekeit képviselő, különböző ízlésvilágú emberekből álló testülettel áll kapcsolatban — ez egy kicsit az élő társadalomtól elidegeníti, hiszen számára a társadalmi igény csupán e testület révén, véleményében ölt testet. Ezt az igényt különben — a mechanizmus struktúrája miatt — minden hozzáértés, jó szándék ellenére szinte lehetetlen ilyen módon, bizonyos deformációk nélkül továbbítani.

Talán ez is az egyik oka annak, hogy sokszor jogosan teszik szóvá: nem mindig kielégítő mai képzőművészetünk úgynevezett társadalmi megfelelése, gyakran a legkvalifikáltabb, legszínvonalasabb művek is értetlenségbe, közömbösségbe fulladnak. (Gondoljunk például Somogyi Szántó Kovács-szobrára.)

Az alkotóművészek jól érzékelik annak veszélyét, hogy mit jelent elszakadni a tulajdonképpeni műélvezők, a társadalom tagjainak igényeitől, ízlésvilágától. Ezért néha egyéni kezdeményezéssel, máskor szervezeti formák között is időről időre keresik a befogadókhoz közelebb vivő utat. Ha az a kontaktus, amelyre ilyen módon rátalálnak, valóban tartalmas kapcsolat, akkor a művész és a társadalom egyaránt gazdagodik vele. Művészileg értékes, társadalmilag megbecsült alkotásokat inspirálhat. Nem születik viszont ilyen eredmény, ha ez a kapcsolat megreked egy szépen fogalmazott szerződésnél. S ez *ma* az alkotó lelkiismeretességén múlik.

A meghatározott szervezeti keretek között létrejött kapcsolatra jó példa a művészek, nagyvállalatok, egy-egy művész és szocialista brigád egymással kötött szerződése, amelyet jobbítani már épp a legközelebbi jövőben szándékoznak.

A másik figyelmet érdemlő kezdeményezés fiatal képzőművészeink önálló szervezetéhez, a *Stúdióhoz* fűződik. A Stúdió elmúlt tíz esztendejében végzett munkájából olyan következtetéseket vont le, hogy mindenekelőtt a szervezet alkotóműhely jellegét kell erősítenünk, hogy ne csak fiatal képzőművészek kiállítási lehetőséget, bizonyos védettséget (anyagi és erkölcsi szempontból egyaránt) biztosító alkalmi társulása legyen, hanem *a közös művészeti, társadalmi célokat vállaló, e célokat a művészi kifejezőeszközök sokféleségével valóra is váltó alkotók közössége*. Ez az igény együtt jár a nagyobb társadalmi szerep, a megnövekedett társadalmi felelősségérzet felvállalásának igényével. Fontos és előremutató fiatal képzőművészeinknek az a törekvése, hogy ne csak műveikkel, hanem a *művészi alkotómunka folyamatának megszervezésével* is közelebb kerüljenek a tényleges megrendelőkhöz, az egyes társadalmi csoportokhoz.

Arra, hogy miként képzelik ennek valóra váltását, talán elegendő példa, ha a két évvel ezelőtt megindult siklósi művésztelepet említjük, de elképzelhető az is, hogy a jövőben egy-egy nagyüzem patronálásával dolgoznak majd fiatal képzőművészeink. Az így szervezeti formákban is valóra váló közelítés társadalmunk új mecénásrétegeihez azt eredményezheti, hogy mind a művészekben, mind a befogadókban a korábbinál jobban tudatosodik a művészet és a művészek szerepe, társadalmunkban elfoglalt helyzete. Maguk az alkotók és azok a társadalmi csoportok is, amelyekhez az eddigieknél közvetlenebb módon akarnak szólni műveikkel, társadalmilag hasznos és szükséges tevékenységnek érzik majd az alkotómunkát.

Ez a „közelebb jutás" a társadalom tagjaihoz természetesen nem jelentheti, hogy a művek valamiféle kommersz ízlést szolgáljanak ki. Ellenkezőleg, minél szélesebb körben ismerik meg a művészi alkotómunkát, annak törvényszerűségeit, ez az ismeret feltétlenül fejleszti, alakítja majd az emberek ízlésvilágát, képzőművészeti ideáljait. Ez a kezdeményezés népművelési szempontból is nagyon jelentős előrelépés lenne tehát, hiszen — mint arra már számos példa van — azok az emberek, akik valamilyen módon közelebbi kapcsolatba kerültek a művészi alkotómunkával, *az eddigieknél sokkal értőbben fogadták az alkotásokat is.*

A Stúdiónak ez a törekvése semmiképpen nem jelentheti azonban, hogy fiatal képzőművészeink a jövőben valamiféleképpen kiiktassák a gyakorlati munkában jól bevált rendszert, amely, ha nem is tökéletesen, de mégiscsak a társadalom igényeit közvetíti a művészekhez, a társadalom érdekeit képviseli, és a megbízásokon keresztül fontos szerepet tölt be a művészek anyagi egzisztenciájának biztosításában is.

Rideg Gábor

NÉPSZAVA
1970. március 28 5

nézem volna.

Bort kellene szerezni va
de ha megkérdezek valak
vállát vonogatja és azt mo
nincs. Bizonygatom, hogy
zetném, s hogy nem mond
kinek, de hasztalan.

— Hallja-e?! nincs it
semmink: örülünk, hogy é

Nem hiszem, mert közel
rád, ott sok bor terem, s
is többször láttam már r
bert a majorban. Ám mit
Bólogatok s szánakozva o
Megyek a fehérre meszel
előtt, s meglep, hogy az egyik ajtó
elé szép kis virágoskert van ültetve,
még kerítés is óvja; alig félméter
magas cölöpök közé kihúzott vastag
drótszál. A nyitott ajtóra nézek és
meglátom a lányt.

Magas, fehér arcú és vörösesszőke,
ami ezen a vidéken igazán ritkaság.
Termete arányos, keze már-már jól
ápoltnak tűnik, bár közelről nézve
biztosan föllelném rajta a nehéz
munka jegyeit. Nézem őt, ő is visz-
szanéz, de nézésében nincs semmi
ígéret, hívás, biztatás. Néz, mert én
is nézem. Azért megszólítom:

— Mondja kislány: kérdezhetek
valamit?

— Csak tessék — válaszolja, de az
arca egy kicsit megpirosodik.

— Bort kérdeztem itt többektől, de
azt mondják, hogy nincs. Létezik az,
hogy egy ilyen nagy majorban ne le-
hessen egy kis pohár bort kapni?
Hiszen megfizetném!

— Nem a fizetségen múlik az —
mondja és mosolyog. A mosolytól ki-
csit megnyílik a szája, s látom, hogy
szép, egészséges fogai vannak. Eb-
ben is elüt a majorbeliektől.

— Egyedül van?

jen, mert megjönnek anyámék és h
kapok.

Nem lehet ellenkezni vele. Szava
olyan pontosak, kedvességében i
annyi a tartózkodás, hogy szót foga
dok. A pálinka jó erős, érti a dolgát
akárki főzte, s Krisztinka nem foga
el érte semmit.

— Csak megsajnáltam, hogy olya
gyámoltalanul állt ott a ház előtt -
mondja — s most először érezni
hangjában egy kis huncutkodást.

Hülyén meghatódom, de hálálkod
ni nem katonához illő, s az idő i
sürget. Ennyit szólok hát:

— Krisztinka, én most elmegyek
de egész délután ott leszek a Tiszá
hoz vezető úton, az erdő elején. Néz
ni fogom, hogy jön-e, de ha nem jön
akkor mondja meg előre.

Rámnéz, szemében tétova bizony-
talanság, úgy válaszol: — Ha anyá-
mék megjönnek... talán... majd
megpróbálom.

Épp csak megérintem a karját mi-
előtt elmegyek, de érzem, hogy bele-
reszket. S csupa forróság vagyok én
is, mikor rátérek a Tisza felé vezető
poros gyalogösvényre.

Olyan ma már az az erdő, ami-

Baranyi Ferenc

Verset írni

Csak olyankor szabadna verset írni,
mikor nincs mód nevetni már, se sírni,
s indulataid a kitörhetőség
kereteit kinőve lelked ölnék.

Nem szabad verset írni, csak olyankor,
mikor szemed kiégne a haragtól
vagy örömöd iszonyú méretéhez
a „túláradó" jelző is szegényes.

Csak olyankor szabadna írni verset,
mikor kihagy sejtekbe-mart fegyelmed
és ösztönöd mitsem latolva mozdul
a fontolások-rakta falakon túl.

Verset írni csak olyankor szabadna,
mikor nem számít lábadnál az akna,
mellé vagy rá — olyan mindegy a lépés?
Olykor halál a tisztes célbaérés.

Ó, verset írni olyankor szabad csak,
mikor nem ismert, szép erők ragadnak,
a költőnek csak egy törvénye éljen
a millió szabályzat ellenében.

Károlyi Amy

Hajnal

Nevednek mindegyik betűje harmat,
könnyű ködökben oldódó ezüst,
vizes bimbók közt meztelen szobor.
Bőröd halaknak síkos frissesége,
érintésed kagylóknak éle,
illatod még szirmok közé zárva,
rózsavizes börtönében hallgat.
Csupa hűvösség vagy és csupa harmat.

SOMOGYI József szobrai

M. Nemzet
1992. dec. 22

Mihályfi Ernő-díj

Tizenkilencedik alkalommal ítélte oda a *Mihályfi* Ernő-díjat a Magyar Nemzet szerkesztőbizottsága. Eme elismerésben évről évre olyan munkatárs részesül, aki a díjazás esztendejében figyelemre méltó, kiemelkedő teljesítményt nyújtott újságunk hasábjain.

Az idei díjjal a szerkesztőbizottság *Szendrei* Lőrincet jutalmazta. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész plakettjét a néhai főszerkesztő fia, dr. Mihályfi János hétfő délután háziünnepségségen adta át.

Diana vakáción

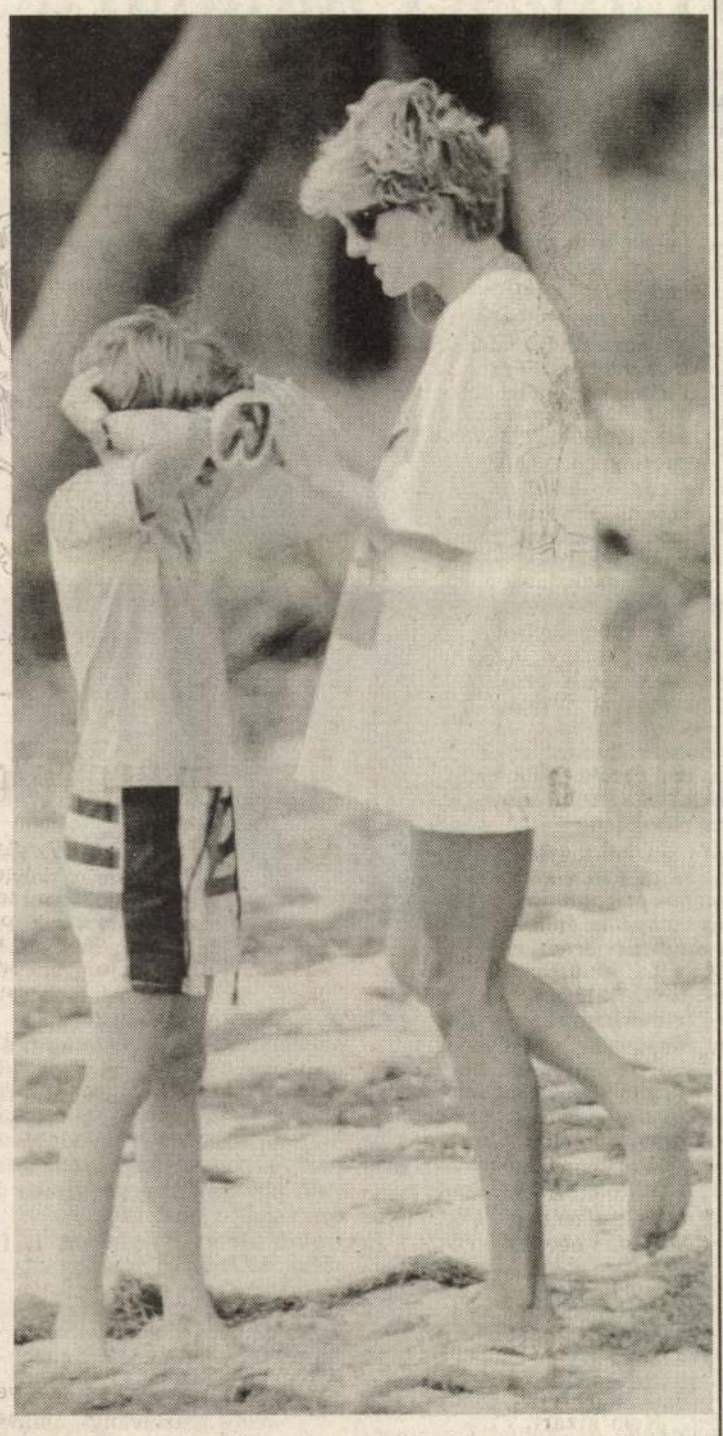

Diana hercegnő és Vilmos herceg a Karib-szigeteken tölti Karácsony utáni vakációját REUTER FOTÓ

Rendkívül hideg tél tombol Európában

Európa sok országában rendkívüli intézkedéseket kellett bevezetni a szokatlan hideg miatt. A fagy több áldozatot szedett, és a gazdasági-közlekedési nehézségekkel is meg kell küzdeni.

Több mint százmillió rubeles kárt okozott az orosz északi flottának az az orkán, amely a hétvégén tombolt a Kola-félsziget északnyugati részén. Az ITAR–TASZSZ hétfői jelentése szerint a Barents-tenger partját érintő vihar következtében megrongálódott és elmerült az orosz északi flotta egyik úszó dokkja, és súlyos zavarok keletkeztek az áramszolgáltatásban.

A hétvégén tizenhárom személy vesztette életét a Fidzsi- és a Salamon-szigeteken dúló tornádó miatt. A Reuter beszámolt arról, hogy az óránkénti 200 kilométeres sebességgel a szigetekre zúduló „Kina tornádó" következtében mintegy tízezren maradtak fedél nélkül hat személyt eltűntnek nyilvánítottak.

Horvátországban a nagy havazások és az erős fagy sok helyütt okozott közlekedési akadályokat. A dpa szerint a köztársaság belsejében számtalan utat lezártak a forgalom elől, és a horvát tengerparton teljes zűrzavart okozott a tél hirtelen rohama.

Számos kompjáratot le kellett állítani és Rijeka mellett kisiklott egy tehervonat, amelyre kőomlás zúdult. Szerbiában a hideghullám fűtési problémákat, az elektromos energia hirtelen megnövekedett fogyasztása pedig áramkimaradásokat okozott. A havazás miatt itt is számos úttorlasz keletkezett.

Hírügynökségi jelentések szerint több halálos áldozata van a hideghullámnak Franciaországban is, főként az idős hajléktalanok között. Párizsban a hatóságok rendkívüli intézkedésekkel növelték az ideiglenes menedékhelyek számát, így is a rászorulók egyharmadának, ötezer embernek tudnak szálláshelyet biztosítani. Több társadalmi szervezet most arra szólította fel a közlekedési hatóságokat, hogy a metrót éjszakára ne zárják be. Egyébként még Marseille-ben is havazott, ahol a nulla fok közelébe ritkán zsugorodik a hőmérő higanyszála.

Lengyelországban is nagyon hideg van, a krosnói vajdaságban például mínusz 30 fokot mértek. Az ITAR–TASZSZ beszámolt arról is, hogy Törökországban a rendkívüli időjárás csaknem kétezer falut vágott el a külvilágtól. A hatóságok szerint mintegy három hétre van szükség a hótorlaszok felszámolásához.

A hétvégén húsz ember vesztette életét a hideg miatt Bangladesben az ország északi részén. Az AP szerint tizenöten Rangpur körzetében, öten pedig Dzseszúr városban haltak meg.

Az év legjobbjai szórakoztató zenében

Az elmúlt év könnyűzenei, szórakoztatózenei teljesítményeinek értékeléseként a Magyar Rádió Zenei Főosztálya által felkért zsűri hétfőn odaítélte az eMeRTon díjakat, amelyeket február 5-én, nyilvános rádióadás keretében, a Duna Palota hangversenytermében adják át. Erről a Magyar Rádió tájékoztatta az MTI-t.

A bírálóbizottság az év énekesnője elismerésre *Szulák Andreát* tartotta érdemesnek. Az év énekese popkategóriában *Gergely Róbert*, rockkategóriában *Révész Sándor* lett. Az év színész-énekesnője kitüntetést *Pápai Erikának* ítélték; az év színész-énekese elismeréssel *Méhes Lászlót* jutalmazták. A zsűri „A fiatal pop-rock generáció nagyobb figyelmet érdemlő tehetségének" *Auth Csillát* találta. E kitüntetést az együttesek közül a Palermo Boogie Gang érdemelte ki. Az év szövegírója címet *Geszti Péternek* ítélték; az év jazz együttese *Dresch Mihály* csapata lett; az év jazz szólistája elismerésben *Csik Gusztávot* részesítették. A kiemelkedő jelentőségű folk szólista címet *Sebestyén Márta* nyerte.

A zsűri „Életműdíj kiemelkedő jelentőségű szórakoztató zeneszerzői munkásságáért" elismerésben részesítette *Gyulai Gaál Jánost*; az „Életműdíj kiemelkedő jelentőségű szövegírói munkásságáért" kitüntetésre *S. Nagy István* találtatott méltónak. Az év koncertjét az LGT adta emlékkoncertjével; a zsűri különdíját *Nyeső Mari* énekesnő kapta. Az év kiemelkedő népszerűségű szórakoztató zenei rádióműsorának a *Pihenőidő* ítéltetett, alkotói: *Török Mária* szerkesztő és *Petress István* műsorvezető. (MTI)

Stuttgart: „A barátom külföldi"

Több száz taxisofőr vett részt abban a stuttgarti menetben, amelyet a rasszizmus és az erőszak ellen rendeztek „A barátom külföldi" – jelszóval REUTER FOTÓ

Japán fohász az istenekhez

Rekordszámban keresték fel a japánok a sinto és buddhista szentélyeket az idei újévi ünnepeken. Az év első napjaiban 84,9 millió japán zarándokolt el a szentélyekbe – jó kétmillióval több, mint az elmúlt évben.

Egyre többen kérték az istenek segítségét üzleti fordulathoz, vállalkozói sikerekhez - hozták összefüggésbe az illetékesek a templomlátogatások számának gyors emelkedését a recesszióval. Igaz, a jó idő is hozzájárult ahhoz, hogy az emberek áldozhattak hagyományos szokásuknak.

Japánban az újévi ünnepeken szinte mindenki ellátogat az ország közel másfél ezer szentélyének valmelyikébe. Több olyan szentély is volt, amelyet 500 ezren kerestek fel a napokban. E héten indul be újból az üzleti és a politikai élet a szigetországban, ahol mintegy öt és fél millióan töltötték az elmúlt napokat vidéken, az üdülőhelyeken vagy szülőfalujukban. (MTI)

Színházműsor

Arany János Színház Színházterem: A mindenlátó királylány (4). **Arizona Színház:** A kölyök (7). **Budapest Bábszínház:** Gidaház az erdőszélen (de 10). **Fővárosi Operett Színház:** Muzsika hangja (7 – Jacobi bérl. 1. ea). **Fővárosi Művelődési Ház:** Gyermektáncház (fél 6). **Katona József Színház:** Az új lakás (7). **Kamra:** Egérlyuk (9). **Madách Színház:** József (7). **Madách Kamara:** A halál és a leányka (7). **Merlin Színház:** Hobo – Amerikai Ima (7). **Nemzeti Színház:** Kőműves Kelemen (7). **Várszínház:** Godspell (7). **Operaház:** Falstaff (7 – Oláh bérl. 3. ea). **Erkel Színház:** A cigánybáró (7 – Nádasdy bérl. 3. ea). **Radnóti Színház:** A képzelt beteg (7). **Vígszínház:** West Side Story (7 – Molnár F. bérl. 2. ea). **Pesti Színház:** Élő Hócipő (este 9).

Templomcsúcsok

Európa legnagyobb templomának építése a végéhez közeledik Varsó Ursynów nevű lakótelepén. Az épület alapterülete meghaladja az 1150 négyzetmétert, a főhajó belső magassága pedig 22 méter.

A krakkói vajdaságban ennél is nagyobb szentély épül, s ha elkészül, a világ legnagyobb temploma lesz: egyszerre 25 ezer hívő vehet majd részt benne az istentiszteleten. (MTI)

Régészeti szenzációk az egyiptomi Gizában

Nagy sikerű előadást tartott *dr. Zahi Hawass*, Giza és Szakkara piramisainak főigazgatója, a kairói külföldi kulturális kapcsolatok központjában helybéli és külföldi szakemberek előtt. A diapozitívekkel kísért előadás a „Gizai-fennsíkon folyó feltárások" eredményeiről számolt be, felvillantva azt a roppant kiterjedő és széles körű tevékenységet, amely egyiptomi, amerikai, japán, német és olasz szakemberek részvételével folyik. Megnyugtató közlés volt, hogy az októberi földrengés nem tett kárt az óegyiptomi műemlékekben: néhány kisebb kő hullott csak le az abuszíri piramisokról és a szakharai Dzsóker-piramimis Szárszi-kori – mintegy 1500 évvel későbbi – építményeiről. Egyiptomi és japán kutatók dolgoznak a Kheopsz-piramis mellett talált, mély kőbélésbe süllyesztett fahajó kiemelésén. A legfontosabb feladat jelenleg az, hogy az üvegben fekvő bárkát fertőtlenítsék, mielőtt a kiemeléshez hozzáfognak. A kulturális minisztérium már készül egy megnagyobbított hajómúzeum felállítására, amelyben az ötvenes években feltárt és restaurált hajóval együtt a nemrég felfedezett nagy bárka is látható lesz. A hajó körvonalait kirajzoló kőágy belsejét olyan speciális fényképezőgéppel vizsgálták meg, amelyet leszúrtak a mélybe, s az így készített felvételek alapján rekonstruálták a fahajó meglétét.

Folytatódnak a munkák a gizai szfinx restaurálása érdekében is. A gigantikus, helybéli sziklából részben kifaragott, részben kövekkel formált, oroszlántestű és emberfejű alak minden kétséget kizáróan a második nagy gúla tulajdonosának, Kephren fáraónak készült; az ő arcvonásait őrzi a szfinx feje. A szfinx 10-15 ezer éves múltját a szakemberek sosem vették komolyan, még kevésbé az ufók közreműködését. A jelenlegi vizsgálatok és restaurátori munkák során faragott, IV. dinasztiakori kövekkel találkoztak, amelyeket megformálva illesztettek az oroszlántesthez. A szfinxet persze sokszor restaurálták az egyes fáraók – egyik leghíresebb III. Tholmesz volt –, de még a rómaiak is kiegészítették a homokviharok okozta sérüléseket kisméretű kövekkel. Új felfedezés egy alagút, amelyet a szfinx belsejében találtak, s amelyet valószínűleg a sírrablók vájtak kincskereső hevületükben.

A Kheopsz-piramishoz tartozó halotti templom még fennmaradt kőtömbjei után ítélve is lenyűgöző lehetett. Annál fájdalmasabb, hogy az idevezető, eredetileg fedett feljáró út, valamint a völgytemplom eltűnt az ideépített házak alatt. Több éves munkával mára sikerült felderíteni a feljáró és a völgytemplom helyét. Kutatóárkokkal követték a piramistól vezető utat le, egészen a településen át a völgytemplom helyéig. A több méter mély árokszakaszok olykor keskeny utácskákat vágnak át a falu házai között, megtámasztva a házak alapjait és őrizve a feltárt, kikövezett utat és kőtömböket. Ma már világosan látszik, hogy a felső halotti templom és az alsó völgytemplom közötti feljáró út szokatlan módon ferdén és megtört vonalban halad, valószínűleg a sziklás talaj adottságai miatt. Az egyiptomi kulturális kormányzat tervezi a teljes feltárást, ám ez csak akkor történhet meg, ha az itteni lakosoknak új települést építenek. Az elgondolások szerint ezt a Fájum oázisban létesítenék.

A piramisokon, a templomokon, valamint az előkelő sírokon dolgozó építőmunkások az építési területtől fallal elzárt, sűrű településen éltek. Már régóta ismert, hogy itt nem rabszolgák, hanem fizetségért dolgozó munkások éltek, erről számos feljegyzés tanúskodik, amelyek felsorolják a kiadott ellátmányok (kenyér, hagyma, hús, sör) listáját. A jelenleg folyó feltárások azonban azt is bizonyítják, hogy saját sírjaikkal a királyok és hercegek építményeit utánozták, de kő helyett téglából építkeztek. Téglából emelt kis lépcsős piramist, háromosztatú téglamasztabát és raktárakat emeltek sírjuk gyanánt a település mellé, attól úttal elválasztva, éppúgy, mint Thébában a királysírok építői Deiz el-Medineben. A sírokban szobrokat és csontvázakat találtak; érdekes, izgalmas leletanyagot, amelyet – a tudós előadó szerint – maga sem hitt volna óbirodalminak, ha nem a szeme előtt kerülnek elő.

Mindez csak rövid és vázlatos bepillantást adhat a gizai fennsíkon folyó, szorgos és eredményes, nemzetközi részvétellel, egyiptomi irányítással végzett munkába. Cak Gizában! Hol van akkor még a másik hatalmas és sokhelyütt ismeretlen sírmező: Szakkara?

Dr. Varga Edit
egyiptológus

Páratlan Bartók-ciklus a párizsi Chatelet színházban

A maga nemében egyedülálló Bartók-ciklus kezdődik a héten Párizs egyik legjelentősebb zenés színházában, a Chatelet színházban. Az évad végéig összesen 19 koncerten és operaelőadáson hangzanak fel a XX. század nagy magyar zeneszerzőjének alkotásai, köztük A kékszakállú herceg vára.

A nyitó hangversenyen a világhírű amszterdami Concertgebouw zenekar szerepel *Riccardo Chailly* vezényletével. A hangversenyen *Konstanty Kulka* játssza Bartók Első hegedűversenyét. Hétfőn a párizsi zenei együttes szólaltat meg Bartók-műveket, szerdán *Ránki Dezső* szerepel a Chatelet színházhoz tartozó koncertteremben, a Les Halles központban Bartók-, valamint Brahms- és Haydn-művekkel.

Még januárban hangversenyezik a francia fővárosban *Kocsis Zoltán*, aki a francia rádiózenekarral mutatja be Bartók Harmadik zongoraversenyét. Februárban négy hangversenyen szólaltatnak meg Bartók-műveket, ezek közül egy alkalommal *Fischer Iván* vezényli a Rover Szimfonikus Zenekart, s a műsoron Bartók Második hegedűversenye szerepel, *Thomas Zehetmair* előadásában.

Márciusban és áprilisban három hangversenyt ad a tokiói vonósnégyes, és Bartók mind a hat kvartettjét előadják. Április nagy eseményeként a hónap végén kerül színpadra a színházban A kékszakállú herceg vára. A címszerepben *Aage Haugland* mutatkozik be, Judit *Marton Éva* lesz, a Francia Nemzeti Zenekart *Charles Dutoit* vezényli. A sorozat vége felé, júniusban szerepel koncerttel a londoni szimfonikus zenekar, *Pierre Boulez* vezényletével nem kisebb művész, mint *Daniel Barenboim* adja elő Bartók Első zongoraversenyét.

A zárókoncerten a birminghami szimfonikusok A csodálatos mandarin zenekari szvitjét és a Concertót tűzték műsorra. A hangversenyek műsorát úgy állították össze, hogy abban más mai magyar zeneszerzők művei is szerepelnek, így *Ligeti György*, *Veress Sándor*, *Kurtág György*, illetve *Eötvös Péter* alkotásai. A színházban kiállítást rendeznek Bartók Béla életéről és munkásságáról. (MTI)

SZÍNHÁZI ESTÉK

Bőregér

Szilveszterkor mutatta be az Erkel Színház Johann Strauss *A denevér* című operettjét, de mert az év utolsó napját vidáman szokás eltölteni, nem vállaltam tönkretenni színházba menetellel. Be kell érned, olvasó, a második szereposztás méltatásával, mivel annak megtekintése után inkább a munkakönyvem veszem, semmint még egyszer beüljek *Fehér András* rendezéséhez. Pedig vicces előadás a mostani felújítás, bár merőben humortalan. *Kovács Attila* építészetileg abszurd, színházi szempontból hasznosíthatatlan díszletei közül a harmadikban a *rugalmas* börtönrácsokon hárfázni is lehet, a foglár a lépcsőkorlát elejére partvis helyett violinkulcsot dug, mert a tervező kottavonalakká képezte azt ki. A második felvonásban a tervező tréfájaként Batman-emblémák ékítik a báltermet, mintha Falke cselszövő tréfája minden évben bérletszerűen ismétlődne Orlovszkynál. Az első felvonás díszlete egy félbe vágott Goya-festmény reprodukciójával a legviccesebb: ajtók nyílnak-csukódnak, bárszekrénykék tárulnak a festményen – nem a darab, hanem a tervező szükségletei szerint. Kovácsnak jó társa a jelmezeket elképzelő *Benedek Mari*, aki töméntelen vég gyönyörű anyagot szabdalt föl ollójával, hogy szólisták és énekkari tagok lábait ketrecbe zárt kanárinak tüntesse föl. A rendező elzárta a tervezők és a társulat elől a szövegkönyvet (talán ő maga is elvesztette). Így nem tudni: az új fordítás idétlenségeiért *Romhányi Ágnes* egyedül felelős vagy a közreműködők hibás ízlése is okolható. A szívszorítóan vidám operett librettójában minden bohózati helyzet tragikusan komoly. Az Erkel előadásában minden hajszoltan vicces: azért oly komoran unalmas.

Maradna a modernségét el nem veszített zene, ahol a mámor alján vicsorog a kiábrándulás, a pezsgőtől spicces galantéria alatt didereg a magány. *Doman Katalin* vezényletének köszönhetően Strauss muzsikája nem egyetlen mámoros éjszaka zengése: hanem egyenként érvényesül a zenekar minden egyes hangszere. A kar vidéki dalárda. *Csavlek Etelka* (Rosalinda) magyar grófnő álorcájában inkognitó énekel: *hangrejtve. Hormai József* (Eisenstein) a halhatatlan szerepben hallhatatlan. *Sárkány Kázmér* (Frank) az első felvonásban a kézibilincset hol monoklinak, hol lupénak használja, az utolsó felvonásra szerencsére fölhagy rossz vicceivel és szinte egyedülállóan a darabot játssza. *Miklósa Erika* (Adél) a zömében külföldi turistapublikumtól erősen megtapsoltatik, mert hangja végre a zenekar nézőtér felőli oldalán is hallatszik.

Pártay Lilla szellemes és jóízlésű keringője menti az előadásban az Operaház intézményének becsületét. Végre is adófizetők pénzéből működtetett színház. Amatőrök pályakísérleteinél erősebb feladata a nemzeti műveltség őrzése, a közízlés finomítása.

A Strauss-operett alapjául szolgáló francia vígjátékot *Rákosi Szidi* fordításában *Szilveszter-est* címen adták. Itt kottyantja el a fölfordult erkölcsű, zűrzavaros világ magyarázatát az egyik szereplő: *Ez a forradalom gyászos következése!*

M. G. P.

Somogyi József halálára

Budapest ostrománál a Parlament oroszlánjai közül az egyik megsérült, le kellett váltani. A koalíciós években kerestek és találtak egy fiatal mestert, aki jártas volt „állatszobrászatban", aki fel tudta venni a versenyt a másik bronz fenevad hagyományőrző akademizmusával. A Parlamentet ma két különböző oroszlán őrzi. Az egyik hibátlan naturalizmussal, kellemesen sima felülettel és jóllakott konzervativizmussal pihenteti szemét az ő népén. Ez a századfordulós Markup Béla alkotása. A másik megfeszített izmokkal, verejtéktől összecsomósodott sörénnyel és karcos tekintettel ellenőrzi a téren zajló mindenkori rebelliót. Ez Somogyi József fiatalkori munkája.

Azé a pályakezdőé, aki a szobrászat mesterségéről már mindent tud, de a hivatalos szobrászat kurzus-szentelte klasszicizmusáról semmit se akar tudni. Azé a művészé, aki figuráit a törökös-mongolos fajtára jellemző antropológiai megfigyelések szerint alakítja, de aki ösztönösen irtózik a turáni fajelmélet vérmítoszos gőzétől. Bal-magyar volt, mondanánk, ha ilyen meghatározás egyáltalán létezne, és ha ilyen meghatározás jelentene valamit is egy nagyformátumú szobrászi életmű lezárásának pillanatában.

Egyébként nem hogy a meghatározásokat, de a szóbeli nyilatkozatokat sem kedvelte. Mint díjakkal honorált és elismerésekben bővelkedő művész nem győzött hárítani. Szívós energiával hessentette el az interjúkészítőket, és minden befolyását latba vetette, hogy megakadályozza a róla szóló monográfia megjelenését. (Pedig szerette a vállalkozó monográfust. Mi lett volna, ha nem szereti?)

Férfiasan hiú, szemérmesen gőgös, ironikusan érzelmes ember volt. Szemérmesen zárt, férfiasan proporcionált, ironikusan groteszk plasztikát hozott létre az ötvenes, hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek Magyarországának. Hogy ez az ötvenes, hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek Magyarországa ebből mennyit értett és mennyire tetszett neki produkciója, az más kérdés. Ő ezzel csak annyiban törődött, amit mondogatott barátainak. „Az isten csak attól mentsen, hogy nagy siker és nagy kudarc zúduljon rám. Mindkettő ártalmas a munkának."

Anya és gyermeke

Tehette, hogy a saját útján menjen és bolond lett volna, ha függetlenségét akár túlzott lojalitással, akár harsogó ellenzékiséggel kockára teszi. Martinászának esendő pátosza, Szántó Kovácsának deheroizáló méltósága, Dózsájának egyszerű szigora, Bartókjának világba vetett keménysége (négy mű – négy évtized) nem következett se kulturális párthatározatból, se Petur bános odacsaphatnékból. Hitte – és több generációra való tanítványaival hitette –, hogy a szoborcsinálás fegyelme a szerkezetesség és az indulat együttes megjelentését feltételezi, hogy a közösség lelki kifejezését református elkötelezettségből fakadó gyönyörű Krisztusai és szép, tartásos felszabadulás emlékművei egyaránt megtestesíthetik.

Ez utóbbiakat mostanában el szokták távolítani. De megmaradt a Parlamenttől légvonalban száz méterre, a Kossuth téri metró megállójában egy konok állású anya-gyerek figura. Az asszony csipeje jó széles, a szemében nincs cselédalázat. A gyerek keménykötésű, a tekintete jó szemtelen, tekintélyt nem ismerő. Erre a fajta emberanyagra számít a lépcső mellett az újabbik oroszlán, a kevésbé cicás.

P. Sz. J.

A Cserépfalvi, télen

Régebben életműveket olvastam végig, mostanában megesik, hogy kiadókat. A Cserépfalvi teljes téli kínálatát legutóbb. Persze, a Cserépfalvi nem mamut, kis cég. Nyolc könyvet adott ki a hideg idényben. (A jövő évre harminc kötetet tervez.)

Irodalmi múltjához képest némi profilváltást mutat a kiadó, elfordulást a tudományos ismeretterjesztés felé. A nyolcból egy például másodkiadás (az első a Gondolaté volt tavaly): *A génektől a kultúráig*, Bereczkei Tamás könyve azonban még így is újdonságnak számít, merthogy hazánkban egész tárgya – a szociobiológia – egyelőre csak óvatosan körüljárkált újdonság. Ez nem valamiféle biológiai szemléletű társadalomtudomány, hanem a társas viselkedés biológiai kutatása – tehát: a biológia része, nem a társadalomtudományé –; óvatos kezelésére mégis az ad elsősorban okot, hogy azért az emberi társadalom viselkedésformáinak biológiai nézőpontú kutatása is hozzátartozik. Van tehát „humán szociobiológia" is, hogy világosabban beszéljünk.

Tudományos (és ismeretterjesztő) újdonságnak számít az ilyen divatossággal írott: konTEXTus könyvek sorozatának két darabja is. Bakó Tihamér megejtően kerek és szerény, nagy monográfiája, a *Titkok nélkül* tíz év lélektani vizsgálódásainak összefoglalása az öngyilkosság, e már-már újmódi morbus hungaricus jelenségéről. Az első, hazai klinikai praktikumból merített s átfogó magyar nyelvű munka. A másik könyvet e sorozatban a Magvetővel közösen adta ki a Cserépfalvi, s ez Fehér Ferenc *A megfagyott forradalom* című műve. Alcíme szerint: *Értekezés a jakobinizmusról*. Történetfilozófiai kísérlet a francia forradalom kitermelte, máig ható gyakorlati-ideológiai képződmény ellentmondásainak értékelésére, mint a „forradalmi átalakulás paradigmájának" elemzésére. Bő évtizednek előtte, Ausztráliában írta Fehér ezt a munkáját, angol nyelven, s igazából 1987-ben, a Cambridge University Press kiadásában vált világszerte ismertté szakmai körökben. A Cserépfalvi ezzel megkezdte – és folytatni kívánja – Fehér Ferenc és Heller Ágnes magyarul még meg nem jelent munkáinak sorozatkiadását.

Forró pont a Cserépfalvi-választékban éppúgy, mint a hazai társadalomtudományi, sőt politikai életben az a tanulmány, amely a magyarországi cigányok holocaustjához vezető utat óhajtja dokumentálva föltárni. Mitől forró ez a téma? Miről van szó? Ne kerteljünk: pénzről. Az igényelhető német kártérítésről. Ezt a nyilvánvaló érdeket publicisztikai, sőt tudományos perpatvar mimikrije is álcázza egy idő óta. Mennyire tehető a hazai cigány mártírok száma? E körül folyik a néha nem túl szép szavú vita. Van, aki hetvenezerről beszél. Karsai László kandidátusi értekezése – amelynek megjelentetésével a Cserépfalvi ismét újat kezdett: *Scientia Hungariae* című sorozatát – az összes föllelhető levéltári adat évtizedig tartó fölkutatásával és földolgozásával arra a végeredményre jut, hogy mintegy ötezer cigány esett áldozatul a fasiszta népirtásnak Magyarországon. (A mai „cigánykérdéssel" – ami, tudjuk, „magyarkérdés" – nem dolga foglalkozni: 1919 és 1945 között vizsgálódik *A cigánykérdés Magyarországon.*)

Váratlanul Tóth István fotóművész legismertebb portréalkotása néz ránk a *Keszi Kálvária* című könyv címlapjáról. Lukács Gergely Sándor karancskeszi szociográfiáját – voltaképp paraszti mélyinterjúk sora ez – illusztrálják Tóth képei, őszintén szólva, nem a legjobb nyomtatott minőségben, de sebaj. Háború, kuláktalanítás, '56, tsz-szervezés helyi története kerekedik ki a nógrádi falu lakosainak elmondásából, életük történetéből. Talán nem is tartozik az olvasóra, de nem mindennapos a magyar kultúrában, hogy egy civilben pénzintézeti központi vezető (aki azonban még civilebben a mezőgazdasági tudomány kandidátusa és vagy kétszáz tudományos cikk szerzője), úgy hobbiból faluszociográfiát írjon! (A szerző a Takarékszövetkezetek Országos Szövetségének elnöke.)

A tudományok végvidékére és a szépirodalom határvidékére érvén, találunk rá arra az esszékötetre, amelyet magam a legnagyobb élménynek, igazán megrendítő írásnak találtam a Cserépfalvi téli választékában. Az újvidéki író-gondolkodó, Végel László első magyarországi kiadású könyvére. *Lemondás és megmaradás a* címe. Borzasztó aktualitása témáinak – a mai délszláv ellentétek, marcangolások és önmarcangolások tükrében mutatja a poszt-„szocialista" állambomlások fertőjét – talán nem borzasztja el az olvasót attól, hogy kezébe vegye ezt a karcsú kötetecskét. Nem állom meg, hogy csipetnyit ne idézzek belőle: „A sarkon úriemberek a bolsevizmust csepülik. Minden új bankbetétes a kommunizmus áldozatának tünteti fel magát, esténként a térrel szemközti áruház előtt a rikkancsok a nemzetmentők igéit hirdetik." Kopasz és félkopasz nemzetiek, kövér és félkövér hazaffyak bárcsak odafigyelnének (tudom jól, nem fognak) a szomszédságból író józan szavára: „A szülőföld kényelmes ajzószer, amely elhiteti velünk, hogy a boldogsághoz visszafelé vezet az út."

Van egy kis *Poétika* nevezetű sorozata is kifejlődőben a Cserépfalvinak. Ezúttal Bratka László lírai prózáját, ha úgy tetszik, prózaverseit olvashatjuk benne, a címe *A mohóság hajtotta, a titkok szomja...*

És végül egy kommersz könyv is akad Cserépfalvinál. *Inkognitó könyvek* – hirdeti a sorozatcím. Hogy ki rejtőzik a Pill Pillgrin álnév mögött, aki a *Hálávirág* című „biokrimit" írta, nem tudhatjuk. De én személy szerint nem lennék túl boldogtalan, ha ennek tudása nélkül elném le életemet. Átlagos fantáziálódás, elhanyagolhatóan csekély irodalmi érték – értelmiségi köreinknek akármely nagybecsű szereplője rejtőzik is e könyv mögött, kimódolt álnéven.

Csala Károly

ULBRICHT ÉS HUSÁK BETILTJA SVOBODÁT

Levél az íróasztalon

1972. április 5-én az akkori Csehszlovák Szocialista Köztársaság elnöke, Ludvík Svoboda hadseregtábornok levelet talált íróasztalán, melyet dr. Gustáv Husák, Csehszlovákia Kommunista Pártja főtitkára küldött „Kizárólag az elnök elvtárs kezeihez!" figyelmeztetéssel.

Természetesen létezhettek olyan bizalmas ügyek, amelyek csupán az állam két legmagasabb tisztségviselőjére tartoztak. Nemcsak az általuk betöltött funkció okán, hanem talán azért is, mert az elnök és a főtitkár életútja legalábbis a hetvenes évekig fölöttébb párhuzamosnak látszhatott. Aktív résztvevői voltak a fegyveres antifasiszta ellenállásnak, kulcspozíciójuk volt az 1948-as kommunista hatalomátvétel idején (Husák szlovák miniszterelnök, Svoboda csehszlovák védelmi miniszter volt), aztán mindkettejüket eltávolították a hatalomból: Svobodát – tekintettel arra, hogy némely szovjet marsallok kedvelték – „csak" egy termelőszövetkezet könyvelőjévé alázták le, Husákot viszont a kötéltől az mentette meg, hogy semmilyen eszközzel sem tudtak beismerő vallomást kicsikarni tőle. 1968 tavasza emeli újra a hatalom csúcsaira őket, s döntő szerepük van a Varsói Szerződés intervenciója után abban, hogy mégsem a legszélsőségesebb dogmatikusok kaparintották kezükbe a hatalmat. Azt a hatalmat, amely egyre inkább látszat lesz csupán a hetvenen fölüli agg tábornok kezében, s amelyet egyre erőteljesebben összpontosít minden áron a szlovák pártfőtitkár – immár egyre nyíltabban pályázva a köztársasági elnöki székre is.

Az elnök megdöbbent a levél tartalmától. Husák arról tájékoztatta őt: emlékiratainak második kötetéről a központi bizottság titkárságában olyan vélemény alakult ki, hogy annak közreadása politikailag káros lenne, s maga is egyetértett ezzel az állásponttal. Svoboda számára annál nagyobb meglepetés lehetett ez a levél, mivel tudta, hogy kéziratos művének orosz fordítása már készül Moszkvában. Ez természetes volt, hiszen Svoboda emlékiratainak jelentős része azokról a harcokról számolt be, amelyet a Szovjetunió területén vívott az ő parancsnoksága alatt álló I. csehszlovák hadsereg. Igaz, a tábornok, noha a Szovjetuniónak feltétlen híve volt, s különösképpen csodálta a Vörös Hadsereget, mint katona – nem hallgatott a kétségeiről sem. Például arról, hogy mennyire meglepte őt 1939. augusztus 23-án a szovjet–német meg nem támadási szerződés, miközben ő – nem utolsósorban a szovjetekben reménykedve – Lengyelországban szervezte a németek ellen az első csehszlovák egységeket. Nem titkolta azt sem, hogy Masaryk elnök iránt tiszteletet érez, s hogy Benešt kiváló államférfinak tartotta. Egyáltalán Svobodában múlhatatlan nosztalgia élt a polgári demokratikus köztársaság hagyományai iránt. Ugyanakkor úgy érezte, hogy államfőként előzetes konzultációk és főleg a kötelező előzetes cenzúra nélkül is közreadhatja művét, amelyet Husák bizalmas levelének kézhezvételekor már ki is nyomtattak.

Svoboda tábornok, persze, nem volt naiv ember. Nem is lehetett az, hiszen nemcsak olvasója, hanem egyik megszavazója is volt a mindenféle demokratikus illúzióval, az „emberarcú szocializmusról" szőtt álmokkal leszámoló Tanulságoknak. Tudnia kellett azt is, hogy Vasil Biľák és társai nem szívesen látják őt az állam élén. Sőt még arról is tudomása volt, hogy 1972. március 6-án Walter Ulbricht magához kérette a berlini csehszlovák nagykövetet, s kifejtette neki, hogy Svoboda elnöknek „sajátos nézetei vannak a demokráciáról", dicséri a München előtti Csehszlovákiát, idealizálja Benešt, s ezt ő, Ulbricht igen-igen sajnálatosnak és károsnak találja. A nagykövet *nem* azt a kérdést tette fel, hogy ugyan honnan ismeri Ulbricht egy másik állam elnökének kéziratát (!), hanem azonnal ígéretet tett – mellesleg minden felhatalmazás nélkül –, hogy Svoboda a kívánt irányba korrigálni fogja emlékeit.

Erre azonban Ludvík Svoboda nem volt hajlandó. Sem Ulbricht ultimátuma, sem a sürgősen leállított orosz fordítás botránya, sem Husák személyes intése nem hatott. A könyvet zúzdába küldték, Svoboda pedig nem sokkal a történtek után nyugdíjas lett.

A történet most lett ismertté: a pozsonyi *Historicka revue* közli, hogy mennyit is ért a hetvenes évek elején az elnöki hatalom az akkori államban.

E. Fehér Pál

HOLMI Ízelítő a januári számból

„Beszélgetés nincs. Megszűnt, kihalt, vége. Mint már többen észrevették. De én most a beszélgetés, az eszmecsere, a jóízű duma egy bizonyos fajta kihalásáról szólok. Az emberek ugyanis beszélnek, csak nem beszél-*get*-nek. Mindenki beszél, beszél, beszél, egy óra hosszat, négy óra hosszat mondja a magáét. És nem veszi észre, hogy monológjába a másik, a partner, a társ még azt is alig tudja beletűzni, hogy: igen, nem, nahát, hja, hja." (Nemes Nagy Ágnes)

„Nem véletlenül s nem ok nélkül nevezi Nemes Nagy Ágnes „mesterség"-nek a költői küldetést, a „szent révület" hagyományos – de azért igaz – képzeteihez inkább kínálkozó szinonimák tudatos mellőzésével. A szavak szakemberének alázata és öntudata fejeződik ki ebben, aki úgy dolgozik a létezés-szakmában, hogy tevékenységének elsősorban a létezés héja a matériája." (Domokos Mátyás)

„Az apa jobb kezével puhán rátámaszkodott a bordélyosné delfinhátára, aki a kulcslyukhoz hajolt; de Mamukának valami gyanús volt, hamar elvesztette a türelmét, lenyomta a kilincset és belépett. Csobánka Baltazár követte. Aztán mindketten megálltak, és tágra nyílt szemmel nézték, ahogy a fiú meg a lány összebújva fekszik az ágyon, mint két kis didergő állat, s Levente jancsikáján véresen rikít a fehér turbán..." (Bálint Tibor)

Neked régen nem volna szabad élned. / Ámbár hisz nem mondhatni: vagy. / De úgy teszel, szolgálatkész kísértet. / Hordd el magad! (Várady Szabolcs)

„Mindig és minden valami *helyett* volt. / Sohasem fogom tudni, *mi* helyett. / Nem evilág, nem pokol, nem a mennybolt, / nem erkölcs, csak szeszély: nem elv – csak ötletek." (Petri György)

Űrjöngés

Aki valaha is tanult történelmet, de legalább hallott róla regélni, tudja, a föltörekvő ifjú titánok elődjeik hullahegyein szeretnének a magasba törni. Bőségben vetnek be hisztériát, nyafogást, panaszt és vádat, hátha valamelyik beválik. Az ifjabb demokratákat szemmel láthatólag most a Duna TV bőszíti. Úgy vélik, megint kimaradtak valamiből, amit pedig milyen ügyesen tudtak volna használni. Hetilapjuk egyik harcos szüfrazsettje Csoóri Sándorban véli föllelni minden baj okát mondván, a költő beláthatatlan erejű politikai hatalmat vont magához, az első vonalból pusztán taktikai okok késztették visszahúzódásra. Intézményeket, „bűnsegédeket" nevez meg; ezek Csoóri hatalmának bázisai. Úr-Csoórit emlegetve azt fájlalja legkivált, hogy a Duna TV az egész Kárpát-medencében jelen van. Az űrjöngés egészen elhomályosítja látását: már a médiaelnökök ügye mögé is Csoórit vizionálja. Kulturális fellegvárról locsog, mintha a magyar kultúrát, szinte úgy ahogy van, nem éppen az ellenzék „nyúlta volna le". Persze, fáj, hogy Csoóri személyében (van még néhány) maradt egy hiteles tekintély ezen az oldalon is, olyan, aki a nemzet és a magyarság ügyét vállalva szívós aprómunkával (sajnos, nem hatalommal!) igyekszik előremozdítani. Fáj neki, hogy néhány intézmény ebben partner tud (akar) lenni. Fáj, mivel ezen az oldalon történik.

Nyomban lelkendezéssé válnék, ha a Duna TV képernyőjén az ő pártjának hadari szónokai ágálhatnának és fröcskölhetnék, hogy a kormány lemond a határokon túli magyarságról. **(f.)**

Kapuvári teltház

Ez a teltház nem az a teltház. Nincsenek ingyenjegyek, ajándék belépők, szocialista brigádnaplóba ragasztott bilétáik, mint ahogy szocialista brigádok sincsenek. Az elvtársi jótékonykodás ideje lejárt. Könyörtelenül érvényesül az evidencia, amelyet egy nyugati gazdasági teoretikus úgy fogalmazott meg, hogy vigyázat, „az ingyen valakinek mindig pénzbe kerül".

A kapuvári Rábaközi Művelődési Központ bérletes teltházai csak érintőlegesen hasonlítanak a régiekre. Más az idő, a közönség, a művész, a műsor, a költség – minden. *Kis Tóth Istvánné*, a központ igazgatója tökéletesen tisztában van ezzel. Éppen ezért nem kell elnézőleg mondania, hogy négy év óta 230-ról 280-ra, majd 330-ra, végül 450-re emelkedett a bérlők száma. Annak ellenére, hogy a külső körülmények látszólag, a politikai ízű propagandában kiemelten is a kultúra, az érdeklődés, az emelkedés és egyebek ellen szólnak. Szerencsére egyfelől vannak a jelszavak, másfelől az emberek, akik felöltik az ünneplőt, kinyitják a vékonyodó pénztárcát, aztán vannak a művészek, akiknek a haknizó-, tájolókészsége felülmúlja a sokévi átlagot. Kár volna letagadni, őket is szorítja valami.

Miért kellene szégyellni, hogy egyre magasabb hőfokon talál egymásra művész és közönség, produkció és érdeklődés. Egyre magasabb áron – mint már utaltunk rá. Egy korábban 40 ezer forintos műsor ma 70-80 ezerbe kerül. Azért sem kell szabadkoznia Kis Tóth Istvánnénak, hogy a könnyebb műsorok iránt nagyobb az érdeklődés. Minden esetleges kritikai észrevétel előtt tanácsos körbenézni, hol vagyunk, hogyan élünk, mire számíthatunk, honnan, hogyan teremthetők elő a költségek. Senkit nem fog meglepni, hogy a jövőben nehezebb körülmények közt kell megélni az egyes embernek csakúgy, mint a művelődési központnak, a művésznek, az önkormányzatnak, a kormányzatnak, a színháznak, a színházban a díszletezőnek éppúgy, mint a primadonnának.

Pécsi Ildikó, Bajor Imre, Mikó István, Hacser Józsa, Csala Zsuzsa és társaik szívesen látogatnak Kapuvárra, hogy a helybeliekkel és a környékbeliekkel találkozzanak. Még Beledről is akad bérletes. Újszerű dolog, hogy nem tájol a győri Nemzeti Színház gazdaságossági okokból. A Légy jó mindhalálig és A kőszívű ember fiai előadásaira busszal viszik a gyerekeket Győrbe. Feltehetően mindenki jól jár.

Pákovics Miklós

Búcsú két színésznőtől

Hosszú szenvedés után elhunyt *Táncsics Mária* színművésznő. Hamvasztás utáni búcsúztatását a rákoskeresztúri Újköztemető ravatalozójában tartják február 1-jén 9 órakor.

Amikor megindult a magyar televíziózás, Táncsics Mária volt az első bemondónő. Színészi pályáját a Nemzeti Színházban kezdte. Vidéki társulatokban – Pécsett, Szolnokon, Győrött – kapott vezető szerepeket, majd (1964-ben) az Állami Déryné Színházhoz szerződött. Itt játszott 1985-ig. Hatvanhárom éves korában érte a halál.

Elhunyt *Lontay Margit* A Jászai Mari-díjas, érdemes művész 76 éves korában váratlanul hunyt el. Szegeden lépett először színpadra. Azután Debrecen, 1975-től 1981-ig pedig a Madách Színház voltak művészi pályájának állomásai. Utolsó filmszerepét a Sose halunk meg! című közelmúltban elkészült új magyar filmben alakította.

Emléktérkép

Beszélgetés Senkálszky Endre kolozsvári színművésszel

Senkálszky Endre a Kolozsvári Színháznak több évtizeden át alapembere volt. Ezek az évtizedek a folytonos változás-alakulás sodrában múltak el. A jubileumi, 200. évad alkalmas olyan múltbeli események és személyes élmények felvillantására, amelyek a Szamos-parti színház szellemi kontinuitásának bizonyítékai.

– Pályafutásomat 1937-ben kezdtem; 1935–37 között egy magán színiiskolát végeztem Kolozsvárott; ezt a Thália Színház patronálta. Abban a szerencsében volt részem, hogy nagynevű színészelődöm, *Tóth Elek* – aki legalább olyan nagyformátumú színész volt, mint *Szentgyörgyi István* –, bekapcsolódott a színiiskola pedagógiai tevékenységébe. Indulásomkor *Katona József Bánk bán*-jában debütáltam. A *Kolozsvári Színház*ban ekkor csupán egy hely volt. Én az *Aradi Színház*zal kötöttem szerződést, ahol egy évet maradtam, s ahol alkalmam volt a Kolozsvári Színház egyik vendégjátékában is fellépnem. Beadtam a kérésem az átszerződésre, de mivel választ nem kaptam, elszegődtem egy vándortársulathoz. Jártuk Erdélyt, s főként Erdély azon városait, ahol nem működött színház. 1939-ben a Kolozsvári Színház igazgatója, *Kádár Imre* kerestetett, és kiderült, hogy egy *„zenés bonvivánn"* szerepköre várna rám. Elkeseredetten mondtam, hogy belőlem akkor lesz „zenés bonviván", amikor Kádár Imréből püspök... Én pályám során soha nem kaptam bonviván szerepet, ám Kádár igazgató urat valahol a Dunántúlon püspökké szentelték...

Janovics Jenő

Tény, hogy 1939 őszén *báró Kemény János* főigazgató és Kádár Imre igazgató jóvoltából Kolozsvárt folytathattam pályafutásomat, s itt dolgoztam 1977-ig. Nyugdíjba vonulásom azonban nem jelentette, hogy végleg kiszakadtam volna a színház kötelékéből. Példa erre az 1991. tavaszáig *A buszmegálló* című *Kao Hszing Csien*-darabban játszott szerepem, no meg az a tény, hogy a színházunk kétszázadik évfordulójának megünneplését szervező Emlékbizottság tagja vagyok...

Visszatérvén az emlékeimre; 1941–1945 között a Hunyady téri *Kolozsvári Nemzeti Színház* épületében játszottunk, abban az épületben, amely ma a *Román Állami Operáé*. Akkortájt jobbnál jobb szerepeket kaptam 1942-ben – huszonnyolc éves voltam – az a kitüntetés ért, hogy *Madách Az ember tragédiájá*ban játszhattam Ádám szerepét, 1943-ban *Vojnovich Passiójában Jézusét, Szophoklész Antigoné*jában pedig Kreónét. Szintén 1942-ben részt vettem színházunk, színjátszásunk százötvenedik évfordulójának emlékünnepségén, s a hagyományszerűen műsorra tűzött *Bánk bán*-ban II. Endrét alakítottam.

A második világháború vége felé, 1944. szeptember 11-én a Kolozsvári Hunyady téri Nemzeti Színházban *Kerecsendy Kiss Mártonn*ak *Az első* című darabjával nyitottunk évadot. Ez a nagy sikerű darab csupán három előadást ért meg, mivel az akkori Vallás- és Közoktatásügyi miniszter, *Hóman Bálint* elrendelte a társulat és az anyagi javak áttelepítését Budapestre. Én ez időszakban Budapesten a légvédelmi tüzéreknél katonáskodtam. Mindezt azért is tartom szükségesnek elmondani, mivel pályám módosulásának lényeges momentuma ez. Leszerelésem után felkerestem az áttelepített színház főigazgatóját, báró Kemény Jánost. Bejelentettem neki megválásomat a színháztól, s ennek okát is adtam: csatlakozni szeretnék az itthonmaradottakhoz, azokhoz, akik 1944. október 31-én ismét megnyitották a Kolozsvári Magyar Színház új színiévadát a Hunyady téri épületben. Kemény János számára annál is érthetőbb volt ez az elhatározásom, mivel körülbelül egy év múlva ő is hazatelepedett, és *Tompa Miklóssal* közösen megalapították Marosvásárhelyen az első új magyar színházat régiónkban, *Székely Színház* néven.

Én 1945. június elsején érkeztem haza és június huszadikán *Bernard Shaw Az ördög cimborája* című darabjában játszottam a címszerepet. E dátum azonban ismételten nem csupán egyéni pályám alakulása szempontjából lényeges, hanem azért is, mivel a Kolozsvári Színháznak újból *Janovics Jenő* lett az igazgatója. Egy szomorú emléket is föl kell elevenítenem. 1945 őszén igazgatónk Bukarestbe utazott, hogy színházunk igen zavaros jövőjét tisztázandó, tárgyaljon a felettes szervekkel. Azzal a hírrel érkezett haza, hogy el kell hagynunk a Hunyady téri épületet.

A Hunyadi-téri színház

Az új évadnyitáskor ismét a Bánk bánt próbáltuk; igazgatónk a darab rendezése mellett Biberachot, *Poór Lili* Gertrudis, jómagam pedig Bánk bán szerepét. Fűtetlen színpadon, nagykabátban vettünk részt a próbákon. Igazgatónk megfázott és 1945. november 16-án az évadnyitó előadás napján, a déli órákban meghalt. Nem adatott meg számára az a lehetőség, hogy az új tervek megvalósításába kezdhessen. Janovics Jenő, bár életében felmérte, hogy a megváltozott történelmi helyzetben vállalni kell a kompromisszumokkal terhes feladatokat is, lélekben nem tudta elviselni azt, hogy az épület, amelyet szeme láttára építettek 1906-ban, másodszor is elérhetetlen távolságba kerüljön. Szervezetét felőrölte az intenzív munka és a kudarcok sorozata. Végakarata az volt, hogy bármi is történjék vele, november 16-án este nyissuk meg színházunk százötvennegyedik évadát, *Katona József* születésének százötvennegyedik évfordulóján.

– Mi a különbség a kolozsvári színjátszás százötven és kétszázadik évfordulójának megünneplési módja és az ünnep lényege között?

– A százötvenedik évfordulót mint *nemzeti* színház ünnepeltük meg, a kétszázadik évforduló megünneplésekor viszont arra vagyunk kénytelenek gondolni, hogy *nemzetiségi* színház vagyunk.

– Az ötvenes, hatvanas, hetvenes években milyen atmoszféra uralkodott a kolozsvári színtársulatban?

– Rengeteget dolgoztunk. Már az is beszédes tény, hogy alkalmam volt hat *Shakespeare*-darabban játszani, hogy *Sárközy György* Dózsa Györgyét alakítottam, *Illyés Gyula* A kegyenc című darabjában pedig Maximust. A *Harag György* által rendezett *Sütő András*-darabok mindegyikében játszottam. Ezek a darabok és szerepeik szinte hozzám nőttek, hiszen mind számomra, mind a közönség számára ezek az előadások végre igazi művészi élményt nyújthattak. 1964–1969 között a színház igazgatója is voltam. Ekkor ünnepeltük kolozsvári magyar színjátszásunk százhetvenötödik évfordulóját.

– Senkálszky Endre a kolozsvári színház fennállásának kétszázadik évfordulóját előkészítő emlékbizottság tagjaként milyen benyomásokat, tapasztalatokat szerzett?

– Úgy hiszem, hogy fiatal igazgatónknak, Tompa Gábornak a szándékai felölelik azokat a célkitűzéseket, amelyek a huszadik századi magyar színjátszásnak a feladatai. Én, aggódó szeretettel, mindig is bíztam és hittem abban, hogy az ünnepség gazdag műsorterve valóra válik.

Kisgyörgy Réka

Újabb Kheopsz-piramis

Kairó mellett El-gizában három piramis áll. A legnagyobb építtetője Kheopsz volt. Egyiptomi régészek most Kheopsz újabb piramisára bukkantak. A régészek szerint ez a kis piramis a nagynak körülbelül egytizednyi mása volt. 23x23 méter alapú, 14 méter magas gúla lehetett, de most már csak 2 méter magasságban látható. Megmaradt viszont a gúla zárócsúcsa. Érdekes, hogy a kis piramis mindössze néhány lépéssel délkeletre fekszik Kheopsz nagy piramisától. Feltételezik, hogy az építményt vallási rítusokhoz használták.

Eltemették Somogyi Józsefet. Saját akaratának megfelelően szűk családi körben helyezték tegnap végső nyugalomra a január 3-án elhunyt szobrászművészt. A temetés előtt a Képzőművészeti Főiskolán, az Epreskertben vehettek tőle búcsút mindazok, akik szerették, tisztelték a művészt, a pedagógust, a minden időben tisztességét megőrző embert. A sok búcsúzó között voltak a Magyar Művészeti Akadémia tagjai is, akiknek nevében Makovecz Imre építész méltatta Somogyi József életét, munkásságát, emberségét.

Szántó Tamás felvétele

Állam a történelemben

A Püski Kiadó gondozásában jelent meg *Samu Mihály: Államelmélet* című munkája. Bár elsősorban a szakemberek érdeklődését keltheti fel a könyv, mégis, a téma iránt fogékony laikus olvasó is találhat benne számos gondolatébresztő eszmefuttatást, történelmi magyarázatot.

A szóban forgó tudományág feladatának tekinti az államnak, mint történelmi képződménynek az általános vizsgálatát, törvényszerűségeinek fogalomrendszerbe való illesztését, hogy ily módon kifejezhetővé váljon annak történeti fejlődése, belső sajátosságai és társadalmi szerepe. Így az egymást követő fejezetekben kirajzolódik előttünk az emberiség letűnt korszakaiból ismert hatalom- és államelméleti koncepciók fejlődéstörténete. A szerző elemzi és értékeli az ókor platoni és arisztotelészi, a középkor politikai-teológiai, a reneszánsz machiavellii, s a reformáció kálvini irányzatait. Majd az újkori alkotmányosság elvi megalapozásáról és kiépítéséről ír, felvillantva a kor jelentős filozófusának, *Hegelnek* a hatalomelméletről vallott gondolatait. Ezt követően röviden vázolja a főbb *„izmus"*-ok, mint például a liberalizmus, bolsevizmus, nacionalizmus eszmevilágát.

A mai politikai változások közepette aktuális témát érint könyvének demokráciáról, diktatúráról, a kisebbségek iránti toleranciáról szóló része. Nemzet és állam viszonylatában kitér a kapitalizmus megjelenésének időszakára, bizonyítva a nemzetállamok akkori kialakulásának történelmi szükségszerűségét. Századunk második felére Nyugaton az elmélet fokozatosan meghaladottá vált, Közép- és Kelet-Európában pedig mostanában zajlanak hasonló változások. Foglalkozik még az engedelmesség és a polgári engedetlenség kényes kérdéseivel is. Főleg az utóbbi az, mely a jelenkori társadalmi élet egyik kardinális problémája; hogy ti., meddig terjedhet az adott állampolgár cselekvési szabadságának a határa.

Lampich Adrienne

Jancs István

HIRDETÉS

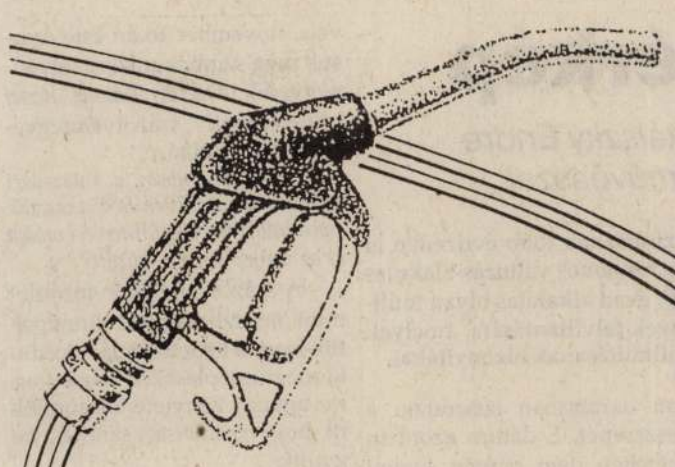

A MOL MAGYAR OLAJ- ÉS GÁZIPARI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG vevőszolgálatának

címe megváltozott.

Új címe:

MOL MARKETING ÉS KERESKEDELMI IGAZGATÓSÁG
piac- és vevőkapcsolati főosztály
Budapest, Szent Gellért tér 3. 1113
Telefon: 166-5811
Telefax (üzenetrögzítő): 186-9691

Vevőszolgálatunk készségesen tájékoztatja Önt a MOL Rt. által forgalmazott valamennyi ásványolaj-alapú termékről és a hozzá kapcsolódó tevékenységekről.

Például:

- a MOL (ÁFOR) töltőállomások nyitva tartásáról, szolgáltatásairól
- a Carrier kenőanyagok használatáról
- az Olvikor átmeneti korróziógátló termékekről
- az üzemanyagok, tüzelő- és fűtőolajok, paraffinok, bitumenek tulajdonságairól
- a termékeink áráról, beszerezhetőségéről, alkalmazástechnikájáról.

Kérdéseivel forduljon bizalommal hozzánk, szívesen vesszük munkánkat segítő észrevételeit is.

LEGYEN ÖN IS A MOL TÖRZSVÁSÁRLÓJA!

Az ÁZSIÓ Kft.,

mint a Szabolcs-Szatmár Megyei Építő és Szerelő Vállalat Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság által kijelölt felszámolója,

a felszámolási eljárás keretében értékesíteni kívánja

a Szabolcs-Szatmár Megyei ÉPSZER Vállalat

(Nyíregyháza, Kállói u. 18/A 4400)

ingatlan vagyonait:

- **központi telep,** Nyíregyháza, Kállói u. 18/A,
  területe: 43 643 m^2,
  vagyonértéke: 227 150 E Ft
  (irodaház, külső üzemek, raktárak stb., iparvágánnyal)
- **II. sz. építőipari telephely,** Nyíregyháza, Tüzér u.,
  területe: 16 291 m^2,
  vagyonértéke: 30 400 E Ft
  (betongyártó üzem, szociális épület, raktárak)
- **ÉPSZER-fogadó,** Nyíregyháza (Sóstófürdő), Szódaház u. 14.,
  területe: 3367 m^2,
  vagyonértéke: 15 000 E Ft
  (lakószobák, társalgó, kabinok)
- **belterületi telek,** Mátészalka,
  területe: 14 917 m^2,
  vagyonértéke: 12 000 E Ft
- **építési telek,** Debrecen, Boldogfalva út 15.,
  területe: 662 m^2,
  vagyonértéke: 7000 E Ft
  (érvényes építési engedéllyel,
  15 lakóház alapozási munkálataival).

Az ajánlatokat, zárt borítékban, január 31-éig juttassák el az ÁZSIÓ Kft. címére: Nyíregyháza, Mártírok tere 9. V. emelet. 4400.

Az értékelés eredményéről az ajánlattevők február 15-éig értesítést kapnak.
Érdeklődni lehet az ÁZSIÓ Kft.-nél, telefonon is: (42)-15-481.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Az Állami Vagyonügynökség megbízása alapján
a DUNAHOLDING RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

pályázatot hirdet

az 1992. október 1-jén, átalakulással létrejött
TERVEZŐ ÉS SZOLGÁLTATÓ Kft.-ben (TERVSZOLG Kft.) levő,

állami tulajdonú üzletrész megvásárlására

A társaság jellemző adatai
A TERVSZOLG Kft. építészeti, építőipari tevékenységgel és az ehhez kapcsolódó műszaki tanácsadással, valamint a 7499. szakágazatba sorolt, gazdasági tevékenységet segítő szolgáltatással foglalkozik.
A vagyonértékelés alapján a társaság törzstőkéje 7 620 000 Ft, a törzstőkén felüli vagyona 4 147 000 Ft.
A TERVSZOLG Kft.-t, mint jogutódot, 7 470 000 Ft szavatossági igény terheli.

A társaság alapítói:
az Állami Vagyonügynökség 95,28%-os részesedéssel,
a Szekszárdi Városi Önkormányzat 4,72%-os részesedéssel.

Az Állami Vagyonügynökség a kft.-ben levő állami üzletrész eladása érdekében hirdet pályázatot. A társaság dolgozói a pályázat során kialakult versenyáron, az érvényes vagyonpolitikai irányelvek szerint, részben kedvezménnyel szerezhetnek tulajdont, az ezen felül levő részt piaci áron vásárolhatják meg.
Az állami üzletrész megvásárlása esetén lehetőség nyílik privatizációs hitel (E-hitel) felvételére, illetve az értékesítésre kerülő üzletrészek megvásárlása esetén, kárpótlási jegy felhasználására is.

A benyújtandó pályázat tartalmazza:
- az ajánlattevő adatait
- a megvásárolni kívánt üzletrész nagyságát százalékban, a vételárat, a fizetési feltételeket és a bankgaranciákat
- a kft.-vel kapcsolatos üzleti, fejlesztési és a foglalkoztatási elképzeléseket.

Ha az állami üzletrész eladása során a dolgozók csak részben élnek az elővételi jogukkal, a pályázó jelezze, mennyi az az üzletrész, amelyet ilyen feltételekkel meg kíván venni.

A pályázat benyújtása és felbontása
Az érdekeltek február 15-éig, zárt, feladó nélküli borítékban juttassák el a vételi ajánlatukat a Dunaholding Rt. Befektetés-előkészítő Igazgatóságához, Németh József nevére. Cím: Budapest, Ady Endre u. 19. 1024.
A borítékra írják rá: Pályázat.
Az ajánlatok felbontása közjegyző, illetve az Állami Vagyonügynökség megbízásából, a Dunaholding Rt. képviselőjének jelenlétében történik.

A pályázat elbírálása
Az ajánlat kiírói, a legjobb ajánlat feltételeivel, az üzletrészeket felajánlják a társaság dolgozóinak, amelyre - egyező ajánlat benyújtása esetén - elővásárlási joguk van. Ezenkívül elővásárlási jog illeti meg a kft. tagjait és a társaságot is.
Az érdekelteknek 30 nap áll a rendelkezésükre, hogy nyilatkozzanak, kívánnak-e az elővásárlási jogukkal élni.
A pályázat eredményéről a pályázók írásban kapnak értesítést.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
1982 NOV 5 -

1021

Rendhagyó kezdeményezés

Rendhagyó kezdeményezés — ezekkel a szavakkal fejezte be rövid köszöntőjét *Somogyi József* szobrászművész, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora. Sorait egy kiállítás katalógusába írta, a katalógus pedig az Európa Könyvkiadó és a főiskola közös könyvillusztrációs pályázatának kiállításához készült. Aligha kell külön hangsúlyozni, milyen fontos a pályakezdő művészek beilleszkedésének segítése, az életre való felkészítés már a diákévek alatt is. Egy ilyen pályázat — amelyben Lermontov verses elbeszéléseihez, Ramon J. Sender Rekviem egy spanyol földművesért vagy Raymond Quenesy Ikarosz röpte című művéhez készíthettek illusztrációkat — a felkészítés legnemesebb módjai közé tartozik. Az elmúlt hetekben rendezett kiállítás azt a reményt is táplálja bennünk, hogy a kezdeményezés hamarosan nem számít már rendhagyónak. *Képünkön Juhász Erzsébet* munkája.

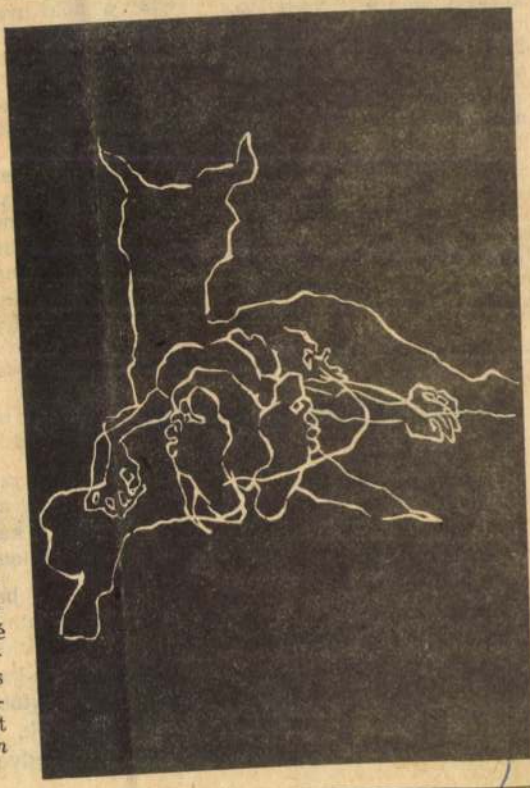

SOMOGYI József

nek pályázatokat, hogy „Lehetőleg férfiak jelentkezését várjuk". Nem szeretem, amikor a munkába álló nővel legszívesebben aláíratnának egy papírt: „Esküszöm, hogy öt évig nem fogok szülni". Igaz, nem szeretem azokat sem, akik csak azért mennek állásba, hogy utána kilenc évig gyesen legyenek. Nem szeretem, amikor azok hányják a szememre, hogy minden megmozdulásból a gyerek miatt vonom ki

akasztanak fe
sokat a nők
felháborodnal
cserébe férfi
ismerést várn
retem a
Édeskémet,
Cicuskámat é
társnőt sem.
tem a magul
per-multi é
képzelő nőket
adandó alkal
ra teszik a fe
a hitben, hogy a torveny

(Sesztak)

Szárnyasok a Dunán

A Duna menti országok egyik legnagyobb hajózási társasága a MAHART. Jelenleg több mint 7 ezer dolgozója és 23 személyhajója — beleértve az öt szárnyashajót is — végzi a teher- és személyszállítást.

A szárnyashajók zászlóshajója a Sirály. Paracsnoka: *Németh László*, a MAHART-flotta fiatalabb kapitányai közé tartozik, még nem töltötte be a negyedik ikszet. Huszonegy éve dolgozik jelenlegi munkadójánál, és mostani beosztása előtt tolóhajó parancsnoka volt.

A szárnyashajók befogadóképessége 116 fő, a kiszolgáló személyzet létszáma — a kapitányt is beleértve — mindössze kilenc.

A hajók állandó rádióösszeköttetésben vannak a budapesti központtal, és mindegyik fel van szerelve radarral is. A kapitány egyetlen problémája, hogy október elején leállnak a szárnyashajók, mert a ködös őszi időjárás nem kedvez ennek a gyors járműnek . . .

ÉRTÉK SZAKÉRTŐ KEZEKBEN

Az ÁVÜ **1995. március 6-tól**

nyilvános forgalombahozatalra ajánlja fel a tulajdonában lévő Pannon-Váltó Rt. részvényeket

kizárólag alanyi kárpótoltak számára.

- cserearány: 20.000 Ft címletű kárpótlási jegy + 2000 Ft = 30.000 Ft névértékű részvény
- jegyzési időszak: 1995. III. 6. - III. 24.

KÁRPÓTLÁSI JEGY-RÉSZVÉNYCSERE

A részvények

a Postabank Értékpapír Rt.-nél,

a Postabank fiókhálózatában, valamint

a K&H Brókerház Rt.-nél,

és a Kereskedelmi Bank fiókokban jegyezhetők. A részvényjegyzéssel kapcsolatos további információért forduljon a Telemédia Szolgálathoz (T.: 266-7007) és a bankfiókokhoz, illetve az ÁVÜ ügyfélszolgálati irodáihoz.

PANNON VÁLTÓ

VALÓSRA VÁLTHAT

Egészségügyi, nyugdíjas- és mezőgazdasági lapokhoz

főállású hirdetésszervezőt keresünk

Jelentkezését a **111-5042**-es és a **131-8903**-as telefonszámon várjuk (Szalainé).

Lap- és könyvkiadó

főállású munkatársat keres

hirdetésszervezői és terjesztésszervezői munkára

Jelentkezését a **111-5042**-es és a **131-8903**-as telefonszámon várjuk (Szalainé).

Nyerő napon született

Mi akkor is gondolunk születésnapjára, amikor úgy érzi, hogy senki sem!

JÁTSSZON VELÜNK!

06 90 39-00-21

Akiknek a születésnapi dátuma megegyezik a számítógép által kisorsolt dátummal, azok közül

1 nyertes 2 üveg a

BUSZESZ RT.

általt forgalmazott

márkás italt nyer!

Ha nincs nyertes, a nyereményalap halmozódik!

ÉJJEL-NAPPAL HÍVHATJA!
Belföldi hívás. 77Ft+ÁFA/perc.
Globcom Bp.1446 Pf.399 Hangposta: 06 90 390-037

Újságok bizományosi árusítására budapesti üzlethelyiséggel rendelkező vállalkozókat keresünk.

-BIZTOS JÖVEDELEM KOCKÁZAT NÉLKÜL!
-MAGAS JUTALÉK!
-EGÉSZÍTSE KI VÁLASZTÉKÁT!
-KERESSEN MÉG TÖBB PÉNZT!
-MI BIZTOS PARTNEREI LESZÜNK!

Üzletkötőink készséggel állnak rendelkezésére, telefonhívását követően három napon belül felkeresik Önt.

Tel.: 134-1328

ROYAL

A Royal Bútorkereskedelmi Rt. nagy bútorkínálattal várja boltjaiban vásárlóit.

Bútorkereskedelmi Rt. üzletei

ROYAL ÁTRIUM ÁRUHÁZ
1081 Bp., Rákóczi u. 63–65. Tel.: 113-7452, 133-6908

KÉNYELEM LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
1073 Bp., Erzsébet krt. 19. Tel.: 322-2616, 312-3602

LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
1091 Bp., Üllői út 147. Tel.: 157-2913, 280-5691

GELLÉRT LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
1114 Bp., Bartók B. út. 5–7. Tel.: 161-3085

LAKÁSMŰVÉSZETI BOLT
1053 Bp., Kossuth L. u. 12. Tel.: 117-6872

STÍLBÚTOR BOLT
1052 Bp., Városház u. 4. Tel.: 118-5785

ELEMESBÚTOR BOLT
1066 Bp., Teréz krt. 22. Tel.: 112-3665, 131-8104

GYERMEK ÉS IFJÚSÁGI BÚTORBOLT
1067 Bp., Teréz krt. 27. Tel.: 132-0123, 131-5988

ELEMES KONYHABÚTOR BOLT
1088 Bp., Baross u. 21. Tel.: 269-9308

ELEMES KONYHABÚTOR BOLT
1081 Bp., Rákóczi u. 63. Tel.: 113-4418

DISZKONT BÚTORBOLT
1151 Bp., Székely Elek u. 9–11. Tel.: 189-2944, 169-9566/110

DISZKONT BÚTORBOLT
1185 Bp., Ipacsfa u. 6. Tel.: 290-9320

DISZKONT BÚTORBOLT
2040 Budaörs, Károly K. u. 145. Tel.: 186-8100/201, 215

BÚTORBOLT
1221 Bp., Városház tér 15. Tel.: 226-0308

ROYAL BÚTORBOLT
8200 Veszprém, Jutasi u. 1. Tel.: (06-88)-321-500

LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
2600 Vác, Széchenyi út 7. Tel.: (06-27)-317-216

LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
2700 Cegléd, Kossuth tér 4–5. Tel.: (06-53)-314-751

LAKBERENDEZÉSI ÁRUHÁZ
3527 Miskolc, Besenyő út 14. Tel.: (06-16)-348-812

BÚTORBOLT
6800 Hódmezővásárhely, Andrássy u. 8–10. Tel.: (06-62)-345-622

HARMÓNIA ÜZLETHÁZ
3527 Miskolc, Zsolcai kapu 3. Tel.: (06-46)-346-897

BÚTORBOLT
3355 Kápolna, Szabadság tér 2. Tel.: (06-36)-488-118

BÚTORBOLT
6725 Szeged, Bakay Nándor u. 22. Tel.: (06-62)-311-421

VEVŐSZOLGÁLAT: 114-0606

Ha kíváncsi, mi történt a nagyvilágban • Ha kíváncsi, mi történt itthon • Ha kíváncsi, mi történt ott, ahol Ön lakik • Ha kíváncsi, mi történik a színfalak mögött •

HA KÍVÁNCSI,...

vágja ki megrendelőlapunkat és...

FIZESSEN ELŐ

az Új MAGYARORSZÁG -ra

Új MAGYARORSZÁG — *A HÍR LAP*

POLGÁRI NAPILAP

Megrendelőlap

Alulírott .....(név)
.....(irányítószám, helység)
.....(utca).....(házszám).....(emelet).....(ajtó)

megrendelem az Új Magyarország c. napilapot ..... példányban.

Az előfizetés díja egy hónapra: 510 Ft
negyedévre: 1530 Ft
félévre 3060 Ft
egy évre 6120 Ft

Az előfizetési díjat a fenti címen nyugtával jelentkező kézbesítőnek fizetem.

.....
aláírás

A megrendelőlapot borítékban, bérmentesítés nélkül a következő címre szíveskedjenek feladni:

Vidéken: Postahivatal, Helyben
Budapesten: Postaigazgatóság, Hírlapcsoport, 1360 Budapest, Pf. 4

ÁLLÁSPONT

Kiszámítható és igazságos jövőt!

Egy árnyékkormányt nem lehet ugyan máról holnapra megalakítani, de az ellenzéki koalíciónak minél előbb olyan jól szervezetté kell válnia, hogy erre bármely pillanatban képes legyen. Mindez azért is szükséges, mert a hivatalban lévő „szakértői kormány" hibát hibára halmoz, az ellenzék azonban – megosztottsága miatt – képtelen mindezt hatásosan a maga javára fordítani.

Az ígéretesen induló Polgári Szövetség ügyét is sikerült – remélhetőleg csak átmenetileg – kisiklatni. Az új kereszténydemokrata vezetés belegabalyodott a pártja önálló arculathiányáról provokált vitákba, s a vélt okokat ez ügyben is az MDF-ben, illetve a vele való együttműködésben véli megtalálni. Mindez nehezíti számára annak felismerését, hogy a magyar társadalom jelentős része egy korszerű, mérsékelt, nemzeti és polgári irányzat kezében szeretné látni az ország kormányát. Ez pedig elsősorban az MDF, a KDNP és a Fidesz, valamint a hozzájuk csatlakozó erők polgári szövetsége lehet. Ennek a szövetségnek a megteremtése történelmi parancs, s a politikusok nagysága attól függ, hogy idejében felismerik-e és végrehajtják-e az adott parancsot.

Rossz helyzetértékelésre vall az a kereszténydemokrata vélemény is, hogy túl korai lenne a Polgári Szövetség megteremtése, s majd csak a választás idejére kell csúcsformába lendülni. A politika nem sport. Az ellenzéknek akkor van esélye kormányra kerülni, ha a két választás között folyamatosan arról tudja meggyőzni a választókat, hogy a hivatalban lévő kormánynál felkészültebb, elhivatottabb a kormányzásra, s politikusai sokkal alkalmasabbak lennének az egyes miniszteri tisztségek ellátására.

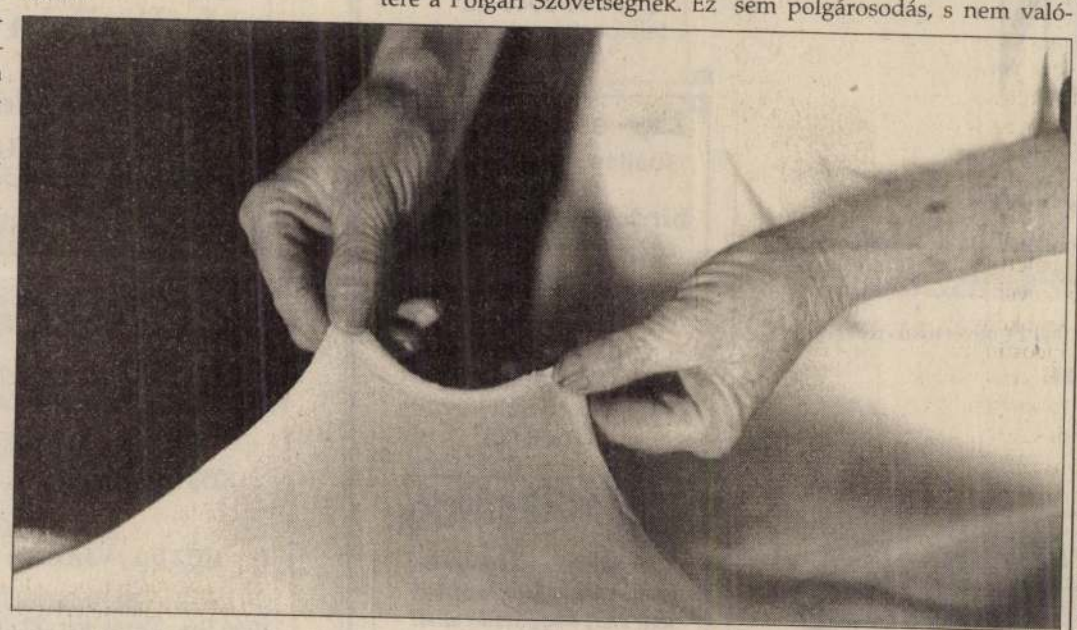

FOTÓ: CSER ISTVÁN

A nemzeti, polgári erők feladata tehát, hogy minél előbb szövetségre lépjenek egymással. Meg kell állapodniuk a közös választási program alapelveiben, s amint lehet, fel kell állítaniuk egy vonzó árnyékkormányt, melynek tagjai és a mögöttük álló szakértők figyelemmel kísérik és rendszeresen értékelik, bírálják az egyes minisztériumok tevékenységét. A választópolgár ugyanis a tényekre kíváncsi, és végre ezek alapján akar eligazodni a politikai életben. Az ideológiai csatározások kora lejárt, ezekbe már mindenki beleunt.

Gyakran hallható, hogy polgárság hiányában nem lesz háttere a Polgári Szövetségnek. Ez csupán akadékoskodó kifogás. Magyarországon ma az egyik legfontosabb feladat a szó legáltalánosabb értelmében vett polgárosodás, ennek megvalósulásáért kell küzdenie minden – a történelem parancsát megértő – politikai irányzatnak. A Polgári Szövetségnek tehát – a társadalom eddigi rossz tapasztalatai után – mindenekelőtt meg kell értetnie, hogy a polgárosodás nem azonos az erkölcs nélküli rablók harácsolásával. Célként kell kitűznie, hogy kormányzatra jutva mindent megtesz a polgári (keresztény) erkölcsiség érvényesüléséért, mert tiszta közés magánélet nélkül nem létezhet sem emberséges társadalom, sem polgárosodás, s nem valósulhat meg a társadalom széles rétegeinek tulajdonossá válása, anyagi biztonsága.

Ha a Polgári Szövetség képes lesz válaszolni a polgárosodó és polgárosodni akaró magyar társadalom gondjaira, hiteles ígéretet téve az ugyan nem gondtalan, de kiszámítható és igazságosságra törekvő jövőre, akkor bizton számíthat a választópolgárok támogatására.

Salamon Konrád

A bokszoló sakkjátékos

Pető Iván, az SZDSZ elnöke a Magyar Televízió A Hét című adásában szó szerint a következőképpen értékelte Pokol Béla A konstruktív ellenzékiség című írását:

„– Ott érdemes kezdeni, hogy Pokol Béla ilyen jellegű írásai elérik-e azt a küszöböt, ami fölött érdemes foglalkozni ilyesmivel. Az SZDSZ, mint politikai párt, és azt gondolom, hogy az SZDSZ politikusainak többsége Pokol Béla politikai fejtegetéseivel nem foglalkozik érdemben. Mondjuk, amikor az Alkotmánybíróság megszüntetését javasolta, akkor sem éreztük feladatunknak, hogy ezt súlyos véleményként vegyük tekintetbe. És hát ez a fejtegetés sem egy olyan fejtegetés, amivel az SZDSZ-nek külön kellene foglalkoznia vagy az SZDSZ politikusainak."

Az SZDSZ politikusainak jogukban áll, hogy Pokol Béla politikai fejtegetéseit – mint például Pokol professzor javaslatát az Alkotmánybíróság megszüntetésére – „ne vegyék súlyos véleményként tekintetbe". A bökkenő csupán az, hogy Pokol Béla sohasem javasolta az Alkotmánybíróság megszüntetését. S akit a dolog Pető által nem meghamisítva is érdekel, annak figyelmébe ajánljuk Pokol Béla írását, amely 1994. augusztus 15-én, a Magyar Nemzetben jelent meg Egy új alkotmány előfeltételei címmel. A szerző – mint a cím is utal rá – azokat a gyakorlati és elméleti nehézségeket boncolgatja, amelyek egy új alkotmány kapcsán merülhetnek fel. Az, amire Pető Iván pártelnök idézett megjegyzése vonatkozhatott, az az új alkotmány, és a mai Alkotmánybíróság viszonyát mérlegelő rész lehetett, amely így hangzik:

„...Egy új alkotmány evidensen maga után vonja a korábbi alkotmány hatályon kívül helyezésével az arra alapozott összes korábbi alkotmánybírósági döntés jogtörténeti emlékké válását. Az új alkotmány alapján működő új Alkotmánybíróság természetesen visszanyúlhat érveinek alátámasztására a régi alkotmánnyal együtt hatályon kívül került döntésekhez – ha nem áll szemben esetleg az új alkotmány ellentétes rendelkezésével –, mint ahogy meríthet a külföldi alkotmánybíróságok hasonló jellegű döntéseinek érveléseiből is... Hivatalban maradhatnak-e minden további nélkül az alkotmánybírák ekkor is, vagy pedig ezzel szemben újjá kell-e választani ezt a testületet?"

A szerző szerint igen: „E szervnek ugyanis oly szorosan kell kötődnie az alkotmányhoz, hogy ez új alkotmány esetén megköveteli a tiszta lappal indulást." A szerző megjegyzi még, hogy a kérdés tudományos szempontból úttörő munkát igényel, hisz az alkotmánybíróságok történetében az elmúlt ötven évben nem fordult elő, hogy egy létező alkotmánybíróság működésének megkezdése után hoztak volna létre új alkotmányt.

Lehetséges, hogy baj van az SZDSZ-politikusok küszöbével, de – ami ennél sokkal rosszabb – egészen bizonyos, hogy Pető Iván pártelnök, akit egy önmagát mértékadónak nevező publicista nemrégiben ökölvívóringbe kényszerített sakkjátékosként jellemzett, a televízió nyilvánossága előtt valótlant állított. Ami a ringet illeti, publicistánknak igaza lehet, mert egy valódi ökölvívó tudja, hogy övön alul üti tilos. A sakkal viszont – úgy tűnik – eltévesztette a házszámot; talán helyénvalóbb lett volna a pókernagymesterek világában keresni a megfelelő hasonlatot.

M. T.

Szentmihályi Szabó Péter politikai ábécéje

Alkotmány

Az alkotmány valamely állam alaptörvénye, vagy alaptörvényeinek összessége. A latin *constitutio* berendezést, minőséget, állapotot, alkatot jelentett, mielőtt még alkotmányt jelentett volna. Az „alapítás, szervezés, szabályozás, létrehozás, megbeszélés, megegyezés" alapigéből képzett szó magyarul még kissé magán viseli a nyelvújítási szavak sutaságát, hiszen ha valamely köznapi tárgyról azt mondjuk: „micsoda alkotmány ez?", akkor szinte mellé kínálkozik a jelző: „rozoga".

Bizony a mi alkotmányunk is rozoga, ráférne a tisztázás, elsősorban az alapfogalmak tisztázása. A rendszerváltozás egyik nagy és talán örökre elmulasztott lehetősége volt az alkotmányozó nemzetgyűlés létrehozása, vagyis a mellény szisztematikus újragombolása a Deák Ferenc-i értelemben. Legfeljebb azzal vigasztalhatjuk magunkat, hogy a legtökéletesebb alkotmány is csak annyit ér, amennyit betartanak belőle. A sztálini szovjet alkotmány például sok tekintetben ma is remekül hangzik, és feltűnő módon a legvadabb mai diktatúrák rendelkeznek a legszebb alkotmányokkal, melyekben csak úgy hemzsegnek az emberi és állampolgári jogok. A hetvenes évek ben kedvenc olvasmányom vol *Az emberi jogok dokumentumokba* című bátor és úttörő jellegű ki advány, mely a Közgazdasági é Jogi Könyvkiadónál jelent meg 1976-ban, Kovács István és Sza bó Imre összeállításában. A amerikai Függetlenségi Nyilat kozat és a francia forradalom 1789-es deklarációja óta sok szép szöveg született, de persze visszamehetnénk az időben aká az 1215-ös Magna Cartáig vagy az 1222-es Aranybulláig is. A leg fontosabb tanulság mégis az hogy létezhetnek írott alkot mány nélkül is, csupán a szokás jog és közmegegyezés alapjár kormányzott nagy és sikeres közösségek is, mint amilyen példá ul az angol társadalom, ám a közmegegyezés hiányában lét rehozott legpompásabb alkotmány is csupán szánalmas tákolmány marad, mely ahelyett, hogy szabályozná és segítené a nemzet sorsának alakulását, azt visszafogja és jogi csűrés-csavarással önmagát is üres ígéretekké silányítja.

Jogállam

A rendszerváltozás egyik jól csengő kulcsszava volt, német tükörszó, más nyelvekre alig fordítható, mert másféle állam normális működése nélküle alig képzelhető el. A jogállam olyan állam, mely elismeri és betartja a nemzetközi és hazai emberi jogok és konvenciók hatályát és érvényességét, és saját működését is ezeknek rendeli alá – fogalmazom meg sebtében a sehol sem található definíciót. Előző ellenlábasa, a Rákosi–Kádár kormányzat diktatúrája minden létező szempontból jogellenesen működött, egy idegen hatalom által megszállt ország bábkormányaként, melynek minden törvénye és rendelete jogi értelemben semmisnek tekinthető.

A jogot sokféleképp és sokfelől lehet eredeztetni, Istentől, a néptől, a hagyománytól, korábbi jogforrásokból. A jog érvényessége és gyakorlati alkalmazhatósága azonban már történeti kérdés, és persze morális probléma is, akárcsak Pilátus dilemmája, aki bizonyára a római jogállamiság követelményeit egyeztette a zsidó jogszokásokkal Jézus Krisztus ügyében.

Antall József kormányának hősies, „kamikaze" jellege elsősorban abban mutatkozott meg, hogy – idealista módon, ám történelmi értelemben dicséretesen és szükségszerűen – vállalta ezt a jogállami jelleget, közvetlenül egy kemény és jól szervezett diktatúra után, melynek szinte valamennyi funkcionáriusát mindenféle vizsgálat nélkül helyén hagyta.

A jogállamiság alapja mindenképpen egy népszavazással is szentesített, alaposan átgondolt alkotmány kellett volna hogy legyen. Ugyancsak fontos szempont, az elméletben biztosított jogok rendszerét mennyire érvényesíti a gyakorlat. Nemcsak a törvény előtti egyenlőséget kell biztosítani, hanem a törvényes eljárások alaposságát, kellő szigorát és főleg gyorsaságát. E tekintetben szomorúan állapíthatjuk meg, hogy Magyarország jelenleg a jogsértők számára máris szinte tökéletes jogállam, ám a jogsértettek szempontjából még távolról sem.

Vita

Török faldísz

Érdeklődéssel olvastam lapjuk január 31-i számában Kéri dit cikkét a magyarországi Szulejmán-emlékmű felállításának érdéséről, illetve annak hátteéről. Elemzését egy-két ponton zeretném kiegészíteni. Az valóan igaz, hogy a két állam között ég a *hetvenes évek végén,* a yolcvanas évek elején jött létre gy megállapodás arról, hogy odostóban Rákóczi-szobor álható, s mintegy „cserébe" Szujmán-emlékmű helyezhető el zigetváron. A rodostói Rákócziobor ügye akkor került előtére, amikor az ottani *Rákóczi-há-t* – legújabb felújítása után – *982 szeptemberében* átadta a gyközönségnek az akkori maar művelődésiminiszter-hettes. Kéri Edit jól tudja, hogy szoborra *Somogyi József* szobszművész kapott – már korábn – megbízást, mégpedig los szoborra. A művész egy *81-ben* adott interjújában így galmaz: „Gyönyörű munkát ptam! A nagy magyar szabadgharcos vezér, Rákóczi Ferenc lékművét kell elkészítenem műzetésének helyén, a törökországi Rodostóban... Lovas figura lesz – ez minden szobrász nagy álma". Somogyi azonban sokszor késett megbízásai elkészítésével, és így volt ez ebben az esetben is. Az „életnagyság körüli" lovas szobor megmintázásával (a művész saját kifejezése) csak 1984 őszén készült el, s ezt követően érte a csalódás, hogy ez a mű Rodostóban nem állítható fel, ugyanis *a török állam nem adta hozzájárulását.* Akkoriban erről olyan információ volt hallható, hogy Törökországban *kizárólag Kemál Atatürknek lehet lovas szobra,* s ez alól nincs kivétel. Ha igaz, ha nem, mindenesetre Somogyi új plasztikát mintázott, ezúttal már *egy mellszobrot,* portrét, amelyet (szemben a hivatkozott cikk közlésével) csak *1986 novemberében* avatott fel Rodostóban ugyanaz a magyar miniszterhelyettes. Ekkor már nyílt titok volt, hogy megállapodás született egy Szulejmán-szobor későbbi, szigetvári felállításáról.

dr. Feledy Balázs
(Somogyi József volt titkára a képzőművészeti főiskolán)

❄

Kiegészítve Feledy Balázs adatait: mivel a török állam nem engedett „idegennek" lovas szobrot – Somogyi József lánya, Borcsa is úgy tudja édesapjától, s azt is, hogy csak másfélszeres fejszobrot engedtek, ami kb. 90 cm, azt is az épület falába helyezve –, így kapott Sárospatak a vár elé egy Rákóczi lovas szobrot – az Aczél György-féle 1976-os „szoborpaktum" zűrös folyományaként. Az 1983-as rodostói „szoboravatást" a Képzőművészeti Lektorátustól, Prókay Gábortól hallottam – mivel 1983 szeptemberében van utolsó feljegyzésünk a Somogyi-féle Rákóczi-szoborról – nyilván anyagi elszámolás. (Ez a lovas szoborra vonatkozott). Azt viszont *Meyem Büyükkarakas* török diplomata asszonytól tudom, hogy II. Szulejmán 500. születése évére (1494–1994) és a szigetvári halála napjára (1556. szeptember 6.) tekintettel állapodtak meg a szigetvári szobor 1994. szeptember 6-i felállításában.

Az ügy tanulsága: a törökök annyira vigyáznak történelmük szellemére, hogy még egy menekült fejedelem sem kaphat szobrot, csak 1 méternél kisebbet, azt is csak „faldíszítésként". Nálunk viszont akadtak politikusok, akik legnagyobb tragédiánk, a mohácsi vész okozójának engedtek hatalmas oszlopon szobrot emelni...

Maczó Ágnes segítségével ellenőriztem egy híremet. 1992-ben ugyan „szó volt" a parlamenti kulturális bizottságban egy „Szulejmán-emléktábláról" – de elvetették az ötletet és nem hoztak határozatot. Úgy látszik – hála Istennek – nagy volt az ellenállás a képviselők részéről.

Jánosi György viszont járt kint Rodostóban, információink szerint 1994-ben, a szoboravatás előtt. Jó lenne, ha hozzászólna az ügyhöz.

Kéri Edit

Új MAGYARORSZÁG
POLGÁRI NAPILAP
SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
Andorka Rudolf, Bolberitz Pál, Kocsis L. Mihály, Szokolay Sándor
FŐSZERKESZTŐ:
Kő András
FELELŐS SZERKESZTŐ:
Dippold Pál
KIADJA A NEMZETI SAJTÓ Kft.
FELELŐS KIADÓ
a kft. ügyvezető igazgatója
LAPMENEDZSER:
Cser Kovács Gábor
SZERKESZTŐSÉG
1085 Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Postafiók: 1410 Budapest, Pf. 199. Telefonok: 266-5009, 266-2804, (Hírlapkiadó: 138-2399, 138-4300, 138-3988.)
Telefax: 266-2288 (napi szerkesztés), 267-3313 (titkárság)
Éjszakai üzenetrögzítő: 266-4262.
HIRDETÉSFELVÉTEL:
1428 Budapest, Blaha Lujza tér 3.
Telefon: 138-2369, telefax: 138-3150.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt., árusításban megvásárolható az alábbi terjesztők hírlapárusainál: a HÍRKER Rt., az NH Rt., a regionális részvénytársaságok, Extra-Hír Kft., New Press Kft., Új Passz Kft., R-Press Hírlap- és Könyvterjesztő Kft., Medvecz és Társa Kft., Bohus Kálmán magánvállalkozó, Zuna László magánvállalkozó.
Előfizethető minden hónap 25-ig a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a hírlapkézbesítőknél, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) minden hónap 10-ig; 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A közvetlenül vagy postautalványon, illetve átutalással a Postabank Rt. 219-98636/021-02809 pénzforgalmi jelzőszámra.
Előfizetési díj egy hónapra 510 Ft, negyedévre 1530 Ft, félévre 3060 Ft, egy évre 6120 Ft
Külföldön terjeszti a Kultúra Kereskedelmi Vállalat H-1339 Budapest, Postafiók 149.
SZIKRA LAPNYOMDA Rt.
Felelős vezető: Dr. Csöndes Zoltán elnök-vezérigazgató
ISSN 1215-0185 Bp. – ISSN 1215-1386 vidék

SOMOGYI JÓZSEF

Új Ember
XLV. 11. (1989. III. 12.) 1. p.

Szoboravatás lesz Budakalász-Szentistvántelepen

1988. augusztus 20. Szent István király 950 éves halálozási évfordulója nemcsak nemzeti ünnep, de helyi ünnep is volt Budakalászon. A Baráti Kör és a többi helyi szerv kérésére a község közigazgatási egységéhez tartozó telepi része visszakapta régi nevét, újra Szentistvántelepnek hívják. Az akkori ünnepségen — amelyen Vigh Zoltán HNF-titkár mondta az ünnepi beszédet — a helybeli plébános bejelentette, hogy Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésszel életnagyságú Szent István szobrot kívánnak készíttetni, melynek előreláthatő költségei félmillió forintot tesznek ki. Ez az összeg azóta közadakozásból összegyűlt, a művész a szobrot elkészítette és azt március 15-én fél 10-kor avatják fel.

tipegett a virágözön-
fürkészte az illatok
ását.
sa milyen csodálato-
zem! ... Potom áron
aptak le az árusok a

élénken a szatyrában
ni... Vajon melyik

üggeteg csokréták

tetszését: a gerbera?
, hivalkodó... a ró-
engedhetik meg ma-
ózsa pompázzon a la-
n, a szegfű, az tartós,

iból azonban... ejha!
hanem fél tucat bok-
: afféle szegény roko-
szegfűkhöz, gerberák-
zketeg kezében zsályák
ittyedeztek, lilás bük-
k alá, ökörfarkkórók
tak, katángok azúrja
adozott... talán csak
ér tüllfodrai és a pi-
hocskái tűrték úgy-
st a földanya köldök-

ja ki a szemét! Hogy
n hervadt, szemétből
l kereskedni... — si-
fűtulajdonos.

... ha tudja! Szabad
ített fel a másik ket-

neg alattam a föld...
tamodok meg! — bir-
ével Klementin néni.
ha viperák tekeredz-
zájukból! Pirkadatkor
csokrétát kötni... a
kos kis mókuskám! —
csokit veszek a szüle-
rtani! Ügyet se vetek
.. Ha 60 forintot kap-
csöppet igaz megfa-
... tán még bonbont
a szentem...

rcek... Már vagy fél
ezdeti bohó tarkaság-
é komoruló csokrokat:
előtt a járókelők el-
ént sodródtak jobbra-
asem eléje.

A szelíd orcák a virágtetemek láttán zavartan elfordultak, egy viselős asszony — a csokrokat egy ujjal sem illetve — Klementin néni kezébe nyomott tíz forintot.

Alamizsna... alamizsna egy kéregetőnek!... De... egy negyed táblányi már a zsebemben! — mélyesztette el gondosan a fémpénzt.

— Ji! Náncsi, Dóra... gyünnek a hék!

Akár valami kolibriraj, húztak el a cigányok a cókmókjukkal: a méltóságteljes járású hatósági közegek bottal üthették a nyomukat.

A két acélszínzubbonyos, mélykék pantallós rendfenntartó... — a kis hal is jó hal! — Klementin nénit fogta közre:

— Na tantikám, mutassuk az árusítási engedélyünket! Nincs...? Adja csak ide a személyi igazolványát!

— Ugyan hagyd már...

— Jézus Mária, nem ajándékozol egy bukétát a menyasszonyodnak?...

Bruhaha! — markolt bele a csokrokba megadva a kegyelemdöfést a szívósabbjának is.

— Mamókám, kap tőlem húsz forintot... ide vele szépen. Bedobjuk a kukába... ki venne meg ilyen kutya szájából kirángatott gyimgyomot? Aztán többé ne áruljon engedély nélkül, mert megbírságoljuk! — hajította be a szénává aszalódott virágokat a hulladékgyűjtőbe.

Klementin néni — zsibbadt lábbal s még zsibbadtabb akarattal — az édességbolthoz totyogott.

— Harminc forintért szeretnék egy nagy tábla finom csokolát! — seppegte.

— 30 forintért? Csak étcsokoládét tartunk ilyen árban, vagy... esetleg kisebb tejcsokit.

— A tejcsokiból kérnék, kedveském! Édes legyen a csokoládé... szert tenni rá úgyis keserű volt... — motyorogta mintegy magamagának.

Mire nem vetemednek egy kis nyalánkságért egyesek! — álmékodott a történteket a kirakatüvegen át már régóta figyelő eladólányka. Kenyérért koldul, megértem... de két falat csokiért...?

Alzy Erika

nek keletkezés- és hatástörténetét. Őszinte megközelítések eszközeivel tárja föl azt az utat, amelynek során az író eljut az egyes műfajok küzdelmes kimunkálásának tanulságain keresztül az egyéniségét híven kifejező szintézisig, ahol a regényíró, a költő, a fordító, a kritikus és a tudós tanulmányíró bensőséges, organikus egységbe forr össze.

Az igazság és az alkotás erejében bízva nem hallgatja el azokat az első pillantásra meddőnek tűnő kísérleteket sem, amelyek majd végső fokon hozzájárulnak az alkotói erő, készség és szándék tökéletesebb kimunkálásához és lendületet adnak az újrakezdéshez. Az 1938-as Rónayról például ezt állapítja meg: „Szervező-organizáló képessége, a humanizmus eszméi melletti elkötelezettsége, erkölcsi bátorsága egyelőre nagyobb, mint a művekben testet öltő költői intenzitás és a művészi kifejezőerő." (Pályakezdés több műfajban.) Fölhívja a figyelmet Rónay és kortársi, baráti köre újklasszicizmusnak nevezett törekvésére, melyben az egykori klasszicizmus forma- és stílusértékei új alkotói síkon elevenednek meg, amelyben szintézisre jut az impresszionizmus és a szürrealizmus látás- és ábrázolásmódja is.

Rendkívül konkretizáltan világítja meg Rónay regényírói fejlődésének útját, állomásait is. Ez a tárgyi alapokra épített analízis rendkívül szigorú folyamatfeltáráshoz vezet. Egy pillanatra sem enged kitérést, nem indul el egyéni, szellemes következtetések, magyarázatok útján. Tudós, elmélyült vizsgálatai nyomán tárul föl Rónay emberi jellemvonásainak univerzuma; áttekinthetjük tájékozódásának forrásait, a korbeli filozófiai, esztétikai, lélektani, irodalomelméleti iskolák, példák beszűrődését és átalakulási, belső átszerveződési folyamatát —, az író egyéni hangjának kialakulását. Azt a Rónayt varázsolja elénk, aki a közvetlenségnek és a perspektíva különféle távlatnak, a finoman csiszolt, gazdag értelemnek és a tapasztalatokkal együtt is tisztán maradt érzelemnek, a tárgyi pontosságnak és az oldott, organikus, szolidaris látásmódnak, a magatartás szemérmes szelídségének és kérlelhetetlen következetességének, a műfajok bemutatja. Példaként idézi egyik kritikájának részletét: „...a jó fordító egyszerre vall és teremt. Műve nem puszta mesterség: áhítatos, nemes művészet". Választásainak igényessége mellett Rónayt az a szelíden kitartó és intellektuálisan éles bátorság jellemzi, amely a súlyos történelmi korszak veszedelmei közepette sem alkuszik meg. A tanulmányíró nem hallgatja el, hogy ebben az időszakban időnkint túlzottan éles kritikát is gyakorol. Emellett sokrétű beszámolót olvashatunk a „száműzetés idejének" — 1948 utáni — befelé gazdagodó, értékteremtő és nemesítő időszakáról, önkritikus fejlődéséről. Úgy érezzük: a portré festőjét ez a korszak ihlette meg legmélyebben.

Egy interjúkérdésből — „Mit jelent neked a kereszténység?" — vett idézettel világítja meg Rónay katolicizmusának írásaiban való megjelenését: „Egyszerűen *vagyok* keresztény... Ami pedig magatartásomat illeti, annak megítélése nem rám tartozik." Világnézeti tárgyú művei, megnyilatkozásai Tüskés véleménye szerint „olyan kivételes gondolkodót, szellemi embert, írót állítanak az olvasó elé, amilyen Rónay előtt a magyar irodalomból hiányzott". H. Böllhöz rokonítja őt: „Amit Böllről ír, róla is elmondhatjuk: „Mint Bernanosnak, neki is megrázó élménye, hogy az Üzenetből, amelyben hisz, és amelyet szeret is, mindeddig milyen kevés vált valóra."

Ezt a Rónay-képet melengeti a „föl-fölcsillanó humor", a „derűs emberszeretet", a „reménytől táplált kedély", amelyek elmélyítették keresztény emberi tulajdonságait, de meleg fényt árasztanak Tüskés tanúságtételére is: „Hite nem puszta »kultúrkatolicizmus«: a kereszténység kétezeréves története során fölhalmozott értékek vállalása, védelme... élete végső célját nem az evilági helytállásban kell látni" — írja, és hozzáfűzi Rónay György jegyzeteiből: „...a vallás, mint kegyelmi életforma, mint Isten és ember kapcsolata, mint transzcendencia, a világ dolgaival szemben bizonyos értelemben szuverén...".

Tüskés Tibor találkozását Rónay Györggyel, hűséges és fölemelő tanúságtételét érdemes megismerni és továbbgondolva követni.

Dékány Endre

Budakalász '89. március 15.

Szent István szobra. Somogyi József alkotása.

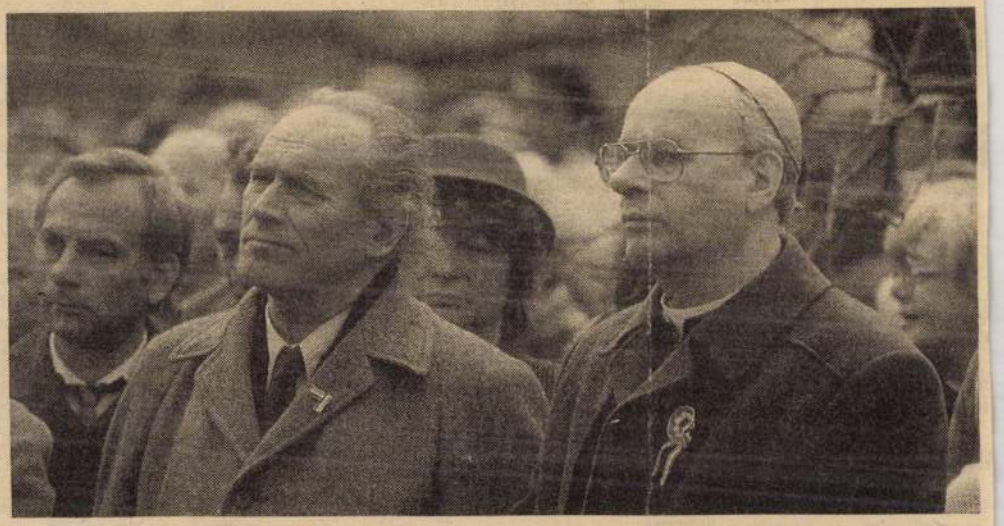

Takáts Nándor s. püspök és a művész a szoboravatón

Fény volt és békesség. Az utcán, a templom előtt sokszáz ember. A templomba már nem fért be a később érkező, de hangszórók erősítették fel kinn is a belső hangot: *Szent István jobbja nem ökölbe szorított kéz, hanem keresztet tartó. A mi dolgunk — az ő nyomán — nem a bosszú, a visszaütés, hanem a megbékélés szerzés. Ez a keresztény élet.* Takács Nándor, Székesfehérvár (újszentelt) segédpüspöke hangsúlyozta ezeket a gondolatokat főpapi szentmiséjén, miközben a templom melletti vadonatúj Szent István király szoborra pillantottak a szemek, Somogyi József szobrászművész egyik fő életművére. E napon avatta fel a szobrot a jelenlévő sokaság. A közösség. Emlékműnek, „szép állású" dísznek? Korántsem, hanem a méltóság-visszaszerzés eleven erejének, amelyre pillantva a történelem mondja el tanító példáját e település nemzet-tagjainak, és minden látogatónak. Mert *Szentistvántelep* lett újra a helység — Budakalász része. Sokáig nem az volt. A név pedig nem kabala, hanem belső sugárzás, amely a szabadsággal fény-rokon.

Tavaly kezdődött. Augusztus 20-án. Hatalmas, hasított emlékkő került először e helyre. Történelmünket szimbólikusan kifejező kőtömb. Aztán arra gondoltak: nem elég ez, szobor is kell. A *HNF*, a *helyi tanács*, a *plébánia*, az itteni *Baráti Kör* példás összefogásával keresték meg a művészt, aki most ott állt közel művéhez és mindazokhoz, akik tőle ezt várták. Somogyi belülről érezte meg figuráját, az örökifjú Istvánt — amint a püspök mondta, s így azt a jelenséget, akit nem halványíthattak-halványíthatnak el cudar idők sem. (Hiszen ki tudja, mi vár még a magyarságra!) A pénzt összeadták, vele a szívüket is, kifejezve — ahogyan az avató beszédet mondó *Vígh Zoltán* HNF titkár kiemelte Vörösmarty s Váci Mihály gondolataival: „Előttünk egy nemzetnek sorsa áll", s hogy csak „az hódít hazát, kié az erkölcs, a tudás..." Vagyis: a jövő építéséből nem lehet kihagyni az egyházat, ahogyan Takács Nándor püspök kiemelte.

Horváth Sándor plébános boldog volt ezen a napon. És vele mindnyájan, akik ott voltunk. Sokszor milyen kevés kell — mondhatná az ember. De: kevés ez, amikor képes egy nép, a magyar összeadni értékeit — az egyesek a közösség nevében? Széthúzásunk mételye — tanúsítják a századok — sokszor nem a gondolatok minőségében jelentkezett, hanem az önző akarásban. Ki arra jársz, Budakalász-Szentistvántelepen, s az Országalapító szobra előtt megállsz, gondolj arra: a bölcsesség. megfontoltság több nyeremény, mint a forrófejűség, s az eltelt időt sohasem lehet visszaszerezni — nosztalgiákkal. „Önfia vágta sebét" sokszor e honnak, s hogy megmaradt, a csöndesen, de belülről szívósan munkálkodóknak köszönhető. Nem a külsőségek özönéből nő fel okosságunk, hanem a meggyőződés adatott kegyelméből.

„Él magyar, áll Buda még" — írta Kisfaludy Károly. De nekünk nem újabb Mohács kellene most...

A színművész *Horváth Sándor* Nemzeti dal tolmácsolása, a névrokon József karmesteri intellektusa (a Szabó Ferenc oratórium-kórus élén), *Várhalmi András* okos szavai is azt jelezték: ez a szoboravató több volt helyi eseménynél: a magyar nép lelke emelkedett fel benne, amely okos jövőt akar emelni.

T. S.

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

SOMOGYI JÓZSEF

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

ÉS

REICH KÁROLY

GRAFIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

1978. NOVEMBER 17-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

ABA-NOVÁK JUDIT
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MŰCSARNOK, BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1978. NOVEMBER 17 – DECEMBER 10.

MEGHÍVÓ

78 5122 – FNYV 1

Somogyi József
1021 nokrányúcé

1980. XI. 23. 17.10. Kossuth S.J.né.

Ország-város

- Beszélgetés, az urbanisztikáról. A müsorvezető Váradi Júlia a riporter Kádár Péter.

- Hogyan épithették ide, ezt a borzalmas házat. Ki engedte meg, hogy ez a szobor ide kerüljön. Hol adtak engedélyt, a lakótelep ilyen szinezésére. Naponta hangozhak el ehhez hasonló felháborodott kérdések, méghozzá ország és városszerte. Az utca embere háborodik föl. Hiszen őt bántja, ő érzi rosszul magát, ha a környezete nem szép, nem esztétikus. A mai urbanisztikai beszélgetésünk témája, a környezet esztétika. Hogy mit is jelent e kifejezés, ezt kérdezem most, a stúdióban ülő vendégeinktől, Somogyi József szobrásztól, aki a képzőmüvészeti főiskola igazgatója, dr. PLeizich Gábor városrendezőtől és müsorunk házigazdájától, Barna Gábortól, az Urbanisztikai Társaság főtitkárától.

- A környezetünk praktikussága, hasznossága, jó elrendezettsége, az egyoldalu funkciónálisan teszi kellemessé a környezetet. Más oldalról azonban, az a látvány, amely körülvesz bennünket, méghozzá ahogy mozgunk ebben a térben és közben állandóan változik az a látvány, amelyben részünk van, tulajdonképpen ennek a szinvonala, ennek a milyensége az, amit a környezetesztétika cimszó alatt szoktunk emlegetni. Azt hiszem két dolgot nagyon hirtelen el lehet itt mondani. Az egyik dolog az, hogy a használattal ellentétes környezet, biztos, hogy nem esztétikus. Viszont forditva nem igaz a dolog, tehát attólk, hogy egy környezet, nagyonpraktikusan használható, még nem jelenti azt, hogy szép is. Egyedileg, nagyon kiváló dolgokból is lehet nagyon rossz környezetet csinálni és forditva is hadd emlitsem, hogy viszonylag közepes épületekből, szobrokból és tárgyakból is lehet, nagyon szép esztétikus, és harmonizáló környezetet is alkotni. Összefoglalva tehát a dolgok, a környezetben elő dolgok együttesen hatnak és együttesen itélhetők meg. Végül mégy egy dolgot hadd emlitsek. Ha nekem nem tetszik Beethoven, vagy Bach, akkor nem megyek el a hangversenyre, vagy éppen azt adja a rádió, akkor kikapcsolom. A környezetet nem lehet kikapcsolni. A környezet van, állandóan hat és megkeseriti, vagy megédesiti a mindennapi életet is.

- Szerintem ez egy rossz szobor. Ez a szobor, hát már elnézést, ugyanolyan pöcsös szobor, mint ami ott van valahol a, biztos tudod, ott az ELTE előtt, van egy ilyen szobor, ennek apárja, azt hiszem talán ugyanez készitette, és azt, hogy ugyanolyan blőd és egyszerü, majdnem olyan szoc. reál, ráadásul ebből az egész szoborból azt hiányolom, hogy végülis ez valami szökőkút lett volna és olyan ritka, amikor az a kis pár, viz izé, vizsugár feljön belőle, szeinted illik ehhez a, illik ehhez Imre ? Ne haragudj, de ez a szobor itt semmi. En

Somogyi József arckép

MN 1997. júli. 17.

SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész emlékére nyílik meg augusztus végéig nyitva tartó kiállítás ma, Mester és tanítványai címmel, a Hadtörténeti Múzeumban (Bp. I., Tóth Árpád sétány 40.) Somogyi József évtizedeken át tanított a Képzőművészeti Főiskolán, amelynek 1974-től '87-ig rektora is volt.

tvágy elől megfut, egyedül a valódi szenvedőknek, s az alázato-
nt) meg magát, önként, minden filozofálás nélkül is.
em zárja ki az igazságot, nem útja a megigazulásnak.

1964. május 24-én (vasárnap)

ismeretlen intenzitással éltem át Bach Musikalisches Opferjét.
armónia és diszharmónia – hanem teljesség, vagy még inkább:
esbe.
mit se mozdít el a helyéről. A kétségbeesést hagyja futni a maga
ő pályáján, miközben a kifejezéssel, a megértés intenzitásával
éshez hasonlóan – bevonja *ezt is* a belső szabadságba. Ez a
letti centruma, amiről semmit se tudunk. Csak annyit, hogy
k ide. Addig: az elveszett paradicsom szépségét a természetes
zik közöttünk. Bűnbeesésünk óta azonban ez a természetes
kor egyfajta paradicsomi örökkévalóságra, természetes öröklét-
nlásra van ítélve. Áldott bűn, áldott rombolás! A romokra hulló
honba hívta meg: a közvetlenül teremtő valóságba: önmagába.
kebelére borul. Sírásában egyszerre szakad föl öröm és keserű-
és minden keserűség. De akkor mit jelenthet még boldogság
egyszer azonosak? Nyilván semmit se jelentenek. Egyedül az

eghívónk hozzá. Nem szabad megfutni a szenvedéstől.
amban ezt a meghívást, s félek, hogy a korral hűtlenné lettem
is hűtlen lett énhozzám. Pedig milyen hűségesen és milyen

Somogyi Jövő

Szent Norbert, a béke apostola

Időszerű olvasmány Hanish Combell premontrei szerzetesnek a rendalapítóról írt életrajza. S nem kevésbé figyelemre méltó, hogy a Gábor Bálint József fordításában magyarul megjelent munka egy hazai rendi könyvsorozat nyitánya.

Hosszú évtizedekig úgy látszott, hogy sok egyéb renddel együtt a premontreiek is eltűnnek hazánk egyházi színképéből. A nagy hagyományú szerzetesi közösség mindenét elveszítette, a rendtagok szétszóródtak, rengetegen meghaltak. Így 1989-ben, a tilalom feloldása után hatalmas nehézségekkel kellett szembenéznie a gödöllői és csornai perjelnek, *Fényi Ottó*nak és *Horváth Lóránt Ödön*nek. A semmiből kellett és kell építkezniük. Isten kegyelme azonban ugyanúgy támogatja őket, mint a Prémontrében tanítványaival letelepedett Szent Norbertet. A régi kápolna körül buja ősvadon tenyészett, s a lelkek vadonát szelídítik a mai premontreiek is.

Szent Norbert esztétikus szigorral fogta össze a hozzá csatlakozókat: az imádság és a munka jegyében teltek a hallgatásba burkolódzó szerzetesek napjai. Később ez a szigor enyhült; a rendalapító tekintélye azonban nőttön-nőtt, s nem csoda, hogy legnagyobb rémületére a magdeburgi érseki szék egyik városának lett. Amikor nagy lelkesedéssel megválasztották, kézzel-lábbal tiltakozott a megtiszteltetés ellen, végül azonban meg kellett hajolnia az érvek súlya alatt. Amikor beiktatása után a fogadásra igyekezett, az ajtónálló szegényes öltözéke miatt el akarta zavarni. Aztán megtudta, kivel erőszakoskodott. Erre menekülésre fogta a dolgot. Norbert azonban így szólt hozzá: [illegible] testvér, ne fuss el! [illegible]

Magyar premontrei papszentelés Rómában

Vele együtt hárman vannak...

A Pápai Német-Magyar kollégium Róma melletti nyaralójában, San Pastoréban P. *Benkő Antal* jezsuita vezetésével nyolc magyar diakónus lelkigyakorlat keretében készült a papszentelésre. A kispapok valamennyien a Gregoriana egyetem növendékei, és egy kivételével „germanikusok", akik magyarországi erdélyi egyházmegyés papok lesznek. Június végén, egyházmegyéjükben szenteli fel őket saját főpásztoruk.

Az egy kivétel a nagyváradi premontrei szerzetes, *Fejes Rudolf Anzelm*, akit *Paul Mayer* bencés bíboros április 21-én Rómában szentelt pappá, a premontrei rend római központi házában a Norbetinumban. A 25 éves fiatalember a Várad-Előfoki Szent István első vértanúról nevezett prépostság tagja, amely a legősibb magyar premontrei apátság. Még a rendalapító, Szent Norbert idejében született, 1131-ben. Innen alapították az összes többi magyar premontrei apátságot. 1923-ig tanítórendként működtek a nagyváradi premontreiek. Kiváló gimnáziumuk és jogakadémiájuk nevelte a partiumi katolikus értelmiség színe-javát. 1940-ben, mikor Nagyvárad visszakerült Magyarországhoz, a gimnázium újra megnyitotta kapuit. 1948-ban a román kommunisták az iskolát ismét bezárták. A rendtagok szétszóratása következtében az újmiséssel együtt ma mindössze három tagja van a prépostságnak: *Budai Ernő Márton* kormányzó perjel, az 1948 óta Rómában élő *Márton Hugó*, aki egy nemzetközi karitatív szervezet vezető munkatársaként rengeteget segített az erdélyi katolikusoknak az elmúlt évtizedekben, és Anzelm atya, aki szentelése után két évig még Rómában marad, hogy magasabb teológiai tanulmányokat folytasson. A rend a kommunizmus bukása után visszakapta nagyváradi templomát, ahol intenzív lelkipásztori munka folyik. Így remélhetőleg újabb premontrei hivatások is születnek, s néhány év múlva folytatható lesz a premontrei szerzetesi közösség nagy hagyományú tevékenysége Váradon.

A szentelésen a többi magyar perjelségek képviseletében jelen volt *Bartal Károly Tamás* jászói apát, valamint a gödöllői alperjel, *Ullmann Péter Ágoston*, a római magyar szerzetesek képviseletében *Somorjai Ádám* bencés és Benkő Antal jezsuita.

sz.g.

Húsvéti ünnepek Görögországban

Éppen a húsvéti ünnepekre hirdetett görögországi kirándulást egy bukaresti utazási iroda. Görögországnak különös varázsa van, s hívő embernek külön élmény azon a földön kóborolni, ahol valaha Szent Pál is megfordult, és az első keresztény közösségek megalakultak.

A régi görögök utódai, akikhez az apostol leveleit küldötte, úgy tűnik, hogy a második évezred végén is hívő emberek. Legnagyobb ünnepnek számít a Húsvét, mondotta idegenvezetőnk, s ezt szeretik családi körben, több napon át megülni.

Nagypénteken egész napos hajókirándulásunk során először Rodosz szigetét látogattuk meg. Mielőtt a szárazföldre léptünk volna, már liturgia hangjait hozta a szél. A piciny településen a hangerősítők jóvoltából könnyen megtaláltam a templomot, ahol éppen a délelőtti szertartás folyt nagyszámú hívő jelenlétében. Következő állomásunk a festői Hüdra. A kikötő mellett hatalmas kolostor és templom áll a part közelében. A szentsír már feldíszítve, középen egy régi ikon, fehér lepellel leborítva, a keresztfán virágfüzérek. A hófehérre meszelt templom, akár a körülötte lévő [illegible] virányszobrokkal, sír[illegible] kívül a zöld [illegible] észre. Mivel idő ezúttal [illegible] után a kikö-

rancsvirágból font fűzérekkel díszített, a fehér lepelre rózsaszirmokat szórtak. A templom közepén áll a töviskoszorús kereszt, alatta rózsacsokor. A városban kóborolva a domboldalra kapaszkodó utcákon mindenfelé frissen meszelt házak, a piciny kertekben füge, citrom — és narancsfák, virágzó kála és muskátli. Az időnként konduló harangok után indulva kéttornyú kupolás templomot találok, csodás mozaikképekkel. Itt még pompásabb szentsír fogad. A rohanó és filmező turistákon kívül trécselő asszonyok csoportja virágokkal díszíti a templomot, míg a rohangáló gyerekek a tágas udvarban remekül szórakoznak.

Késő estére érünk Athénba. Útközben, Pireuszból jövet, elhaladunk néhány kivilágított templom előtt. Ki tudna pihenésre térni ilyen neves napon? Így néhányan elindulunk a legközelebbi templomba, ahol a kórus csodás éneke mellett a keleti liturgia pompája is elvarázsol.

Másnap délután ismét hajóra szállunk Pireuszban, mivel az ünnepeket egy kicsiny szigeten, Agisztrin töltjük. Míg az indulásra várakozunk, kiderül, hogy a piacon kívül minden zárva, még az újságosbódék is. Görög idegenvezetőnk megjegyzi, így volt ez már tegnap is, csak éppen a nagy rohanásban [illegible]k észre. Mivel idő ezúttal [illegible]

kezünk az utcán, akár a helybeliek. Közben sürgölődnek a konyhán, terítik az asztalokat is. Közlik, hogy a sziget három falujában lévő három templomban egyetlen lelkész szolgál. Így a feltámadási szertartásra jó másfél óra jut mindegyik településen. A tengerparton, éppen szállodánkkal szemben áll a hófehér és kék színekben pompázó kupolás istenháza, melyet reflektorokkal világítanak meg. Lassan gyülekezik a helység apraja-nagyja ünneplőbe öltözve, akárcsak turista csoportunk. Miközben próbálgatják a petárdákat a templomudvaron, görög vendéglátónk pirosra festett jókora gyertyát ad mindnyájunknak. Kék selyemszalag kicsiny virágcsokrot és pici játékcsirkét rögzit a gyertya derekára. Három harangszó jelzi az istentisztelet kezdetét. A zsúfolásig telt templom belül is fehérre meszelt, díszítése a szépen faragott bútorzat, a csillárok és az ikonok. A pap bevonulásáig nagy a zsivaj, a hangos beszélgetés és a sétálás. A gyerekek büszkén feszítenek az új ruhában és a cipőben, nekik a gyertya mellett játékok — baba vagy állatfigurák — vannak rögzítve. A liturgia csúcspontja, amikor a fények eloltása után a szentélyből előhozott gyertyáról láncszerűen mindenki meggyújtja a saját[illegible]. „Hrisztosz aniszti" mondással köszöntik egymást a hívek, megcsókolva a

HÍREK

Az RMDSZ elnöke a pápánál

Markó Bélát, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnökét, feleségével együtt, általános kihallgatáson fogadta a Szentatya, április 24-én. Az erdélyi író és közéleti személyiség megköszönte, hogy a pápa foglalkozik a kisebbségek ügyével és megkérte, hogy továbbra is kísérje figyelemmel az erdélyi magyarság, köztük az egymillió katolikus helyzetét. Markó Béla a La Sapienza egyetem meghívására érkezett Rómába, hogy előadást tartson az erdélyi magyar irodalomról. Hivatalos látogatást tett magas rangú vatikáni tisztségviselőknél is. A Vatikáni Rádiónak adott interjújában elmondta: rendkívül fontos, hogy az erdélyi magyarság helyzetéről tájékoztatást kapjanak az európai és nemzetközi intézmények. Az etnikai, nemzeti kérdés megoldása része kell legyen egy általános nemzetközi megoldásnak. A kultúra és az anyanyelv vonatkozásában elmondta, hogy a tavaly elfogadott oktatási törvény bizonyos területeken tiltja az anyanyelvi oktatást. Ezért is lenne nagy szükség egyházi iskolákra. A legutóbbi parlamenti választásokon 8 százalékos eredményt elért RMDSZ képviseli a több mint kétmilliós, Erdélyben őshonos magyarságot. A szervezet célja az erdélyi magyarság kollektív jogainak védelme, az anyanyelvi, kulturális, regionális autonómia biztosításának megvalósítása. MK

Szégyenletes vétó

Az Egyesült Államok kongresszusa jóváhagyott egy törvényt, amely tiltja az előrehaladt terhesség megszakítását. Clinton elnök azonban vétót emelt az életbe lépése ellen és ezzel lehetővé tette az 5 hónapos terhesség megszakítását, a „részleges születésnek" nevezett abortusz legalizálását. Az ellenzők szerint az effajta terhesség-megszakítás a gyermekgyilkossággal határos. Clinton kijelentette: azért akadályozza meg a törvény életbe lépését, mert amikor az előrehaladott terhesség megszakítására sor kerül, az anyák életét mentik meg. Az amerikai katolikus püspöki kar kérte az elnököt, ne vétózza meg a törvényt és imavirrasztást hirdetett meg Washingtonban. Az Egyesült

Nádasdi Éva:
A mese végén

A családnak

Egy kisgyerekkel bíbelődöm
a mikrokozmosz tejeslábasai
és pelenkái között.

A konyhában szívom el a cigarettákat,
és megiszom egy kávét.

Csak átmeneti állapotokat ismerek,
pedig tudhatnám,
ez az egyedüllét
a végső kezdete:
azokkal, akik rámbízattak,
és ezekkel a fehér lapokkal.

Igazságot oszt a világ,
mint minden mese végén.

Nem a feltámadás a csoda,
hanem a jelenlét.

Baán Tibor:
Sóhaj

elmosogattam magamat
Uram

tiszta vagyok
egyszerű
mint öreganyám hite

várom tehát
a bebocsáttatást
vasárnapodba Uram

szeretnék aranyos
képeket nézegetni
szent falaid között

elüldögélnék
a legutolsó padban

Hajdú Csaba:
Tempus

most tisztán látom
amint a hajlott hátú fráter
meggyújtja lassan az oltáron a
gyertyát
évtizedek óta
ugyanazzal a mozdulattal

ahogy a borvíz is csak bugyog
akár céltalannak vélnéd
nappal és éjszaka

a többit mi is tudjuk
emberek

Corpusok és Pieták a Bencés Apátsági Múzeumban

Somogyi József (1916—1993) szobrai

Kegyelmes Isten!
Kinek kezében
Életemet adtam:
Viseld gondomot,
Vezéreld utamot,
Mert csak rád maradtam.
(Balassi Bálint: Istenes éneki, 14)

A művész szóban is megfogalmazott óhaja megvalósult: a gondolatban állandóan érlelődő, de csak élete utolsó esztendeiben elkészült művei — a Corpusok és Pieták — első együttes bemutatásának színhelye a Tihanyi Apátság több évszázados épületegyüttese lett. Amikor Nagyszombat kora délelőttjén a Bencés Apátsági Múzeum Kőtárában elhelyezett, elgondolkoztató és megdöbbentő megformálású művek között egyedül jártam, egy-egy mű előtt néhány percre megálltam. A néma csendben szinte láttam is a személyesen jól ismert mestert, amint rendíthetetlen hitével, erővel és alázattal formálja biblikus alakjait. Akkor jutottak eszembe Balassi Bálint fent idézett sorai, mert *Somogyi József* Corpusai és Pietái mélységes hitből formálódtak, szinte válaszoltak a XVI. századi költő istenes sorainak (imájának) szavaira, a művésszel, a művészben éltek.

„...Ezek a *korpuszok* bizonyítják, hogy Somogyi József nem csupán századunk nagy szobrászművésze volt, hanem hívő ember. Hívő ember, aki a szükséges alázattal közeledett ehhez a korpuszhoz, hogy azt a maga kiérlelt módján, összetéveszthetetlen szobrászi formaalkotó világában gyúrja az agyagba, faragja a kőbe... Mi teszi ezeket a *Somogyi Pietákat* annyira szívbemarkolóvá? Az talán, hogy az Anya, Mária, mindig méltósággal viseli a gyászát? Hova mered rezzenéstelen arca? Vagy talán az, hogy annyira örök emberi sors, hogy az anyáknak temetniök kell fiúkat? Igen, ezek a mozzanatok is. De sokkal inkább az, hogy minden szobornál látjuk és tapintjuk, hogy ez a két test, ez a két kővé merevedett élet nem véletlenül, de nem is a kompozíció szabályainak megfelelően került egymás mellé, hanem összekapcsolja őket mindörökre a szeretet, az élet szeretete, az anya és fia szeretete, az Isten és az ember szeretete..." — mondotta a kiállítást megnyitó beszédében *Bánhegyi Miksa OSB*, a Pannonhalmi Bencés Főkönyvtár igazgatója.

A kiállításra érkező hazai és külföldi vendégeket *Korzenszky Richárd*, az apátság vezetője köszöntötte. Az *1996 szeptember 30-ig* látogatható kiállítást a Tihanyi Bencés Apátság, a Bencés Apátsági Múzeum és a Mestermű Galéria (Veszprém) rendezte, méltón a művekhez.

Ez alkalommal mutatta be az emeleti folyosó vitrinjeiben elhelyezett, a XVIII. századból származó *apáti liturgikus öltözeteket Uzsoki András* múzeumigazgató. I. András király 1055-ben kiadott Alapítólevelének a hátlapjára egy emberöltővel később írták fel a Tihanyi Apátság liturgikus könyveinek, edényeinek és a szent cselekményekben használt öltözeteinek a leltárát. A történelem viharai nagy pusztítást végeztek az ősi monostorban. A XVIII. századi barokk újjáépítéskor már csak a királyi kripta maradt épségben. E fölé építették a barokk pompával berendezett apátsági templomot. A II. József császár feloszlatta bencés rend élete 1802. után indulhatott meg a tihanyi monostorban. Az akkor felvett leltári adatok s a XVIII. században készített miseruhák azonosítása még jelenleg is folyamatban van, ezért csak néhány látható.

Schelken Pálma

KRITIKA

Kempis imádságai

Amikor Pázmány Péter lefordította Kempis Tamás azóta is meghatározó munkáját a spiritualitásban, a *Krisztus követését* (Imitatio Christi), azt gondolta, ő az első a fordítók sorában, holott két évvel korábban, 1622-ben jezsuita rendtársa: Vásárhelyi Gergely ebben megelőzte. Pázmány fordítása nyelvében, stílusában zseniális, maga írja: arra törekedett, „ne láttatnék deákból csigázott homályossággal repedezettnek, hanem oly kedvesen folynék a szó, mintha először magyar embertől magyarul írattatott volna." Fordítása jól követi a benső lelkiéletet elemző részeket.

Most a Szent Gellért Egyházi Kiadó jóvoltából a Kempis-imádságokat vehetjük kézbe — naponta. Teljes „sikerrel", hiszen a mai ember imádság-szegénységét enyhíti még mindig — ez a [illegible] hászkodás [illegible] dolkodni és imádkozni! — mondaná Kempis, amikor a cselekvés tisztaságáról elmélkedik. Jelenits István 52 imádság-fordítása a Krisztus követéséből segít ebben a „munkában."

(tóth)

Papp Tibor: Vendégszövegek 4

A párizsi Magyar Műhelynek, illetve szerkesztőinek, köztük Papp Tibornak, úgy véljük, elévülhetetlen érdemei vannak a fiatal magyar írók, valamint az avantgárd irodalom támogatása, közlése és széles körben való terjesztése terén. Papp Tibor természetesen nemcsak szerkesztőként, hanem költőként, alkotóként is régóta elkötelezett művelője az avantgárd irodalomnak.

Az utóbbi időkben elsősorban mint a számítógépes [illegible] lelkes és ha[illegible]

Somogyi József

madik út lehetőségei

gati kezekbe került számos fontos iparágunk, újabban már szokatlan módon az energiaiparunk is, megérkeztek a nyugati iruk, bevásárlóközpontok és üzletláncok, sorra sorvasztjuk el a korábban még működőképes igazatokat (például az élelmiszer- és a ruházati ipart), leépítjük a vasutat, a tömegközlekedést. A pénzhatalom honi képiselői azzal érveltek, hogy tőkeszegények vagyunk, miközben alig történt valami annak érdekében, hogy a magyar lakosság megtakarításait valahogy a működőtőke felé tereljük, s a jó kapcsolatokkal rendelkező korábbi vezetők sajátították el leggyorsabban a kapitalista gazdálkodást. Ugyanakkor nem védték törvényes eszközök a kistulajdont a csalókkal és ügyeskedő szélhámosokkal szemben.

Tanácsadóink szerint fejlődnünk kell. De valóban fejletlenek vagyunk-e? Lehet, hogy a bűvös nemzeti össztermék értéke alacsonyabb, mint Nyugaton, de abba sok fölöslegeset is beleszámolnak, és az nem foglalja magába a közösségi-baráti segítést, a kiskertben végzett munkát, az önzetlenséget, a család együvé tartozását, az alternatív vallásos vagy nem vallásos közösségek munkáját. Magyarország nem fejletlen, ha a kultúráját, zenéjét, költészetét, építészetét vizsgáljuk. Lehet, hogy szegényebb, mert a birodalmak kizsákmányolják, de nem fejletlen. *Éliás Ádám* írja: „A magyar társadalomnak nem szabad felvállalnia a periferikus selejtnemzet szerepét, és szánalmas bukdácsolással ‚felzárkózásra' törekednie egy avult és romlott nemzetközi rendszerhez."

A birodalmak összeomlását a történelem folyamán általában csak a kis helyi, falusi közösségek tudták, ha nehezen is, túlélni. Számos elemzés szerint a jelenlegi pénzbirodalom is szükségszerűen össze fog omlani, s fölmerül a kérdés, hogy fennmaradhatunk-e és hogyan, az összeomlás, a fölbomlás és a már most jelen lévő ökológiai katasztrófa kiteljesedésének idején, az új városállamok és helyi közösségek korszakában?

A jövőnk érdekében ki kell jelölnünk saját utunkat. Ehhez törekednünk kell a falusi közösségek, kis tájegységek önálló termelésére, a helyi mezőgazdaság, ipar, kereskedelem feilesztésére. *Schumacher*: A kicsi szép című munkájára.)

Érdekesen vázolja korunk tendőit Wendell Berry, egy amerikai filozófus (egyben gazdálkodó, költő és regényíró). Arról ír, hogy ma a világ lényegében kétpárti rendszer. Az egyik párt a globális gazdaságot képviseli, a másik a helyi közösségeket. Fájlalja, hogy az Egyesült Államokban már csak a lakosság 2 százaléka él parasztgazdaságokban, nincsenek többé parasztok, a mezőgazdaságnak nincs szavazata, már nem számítanak, nem is számolnak velük. A kis helyi bankokat bekebelezik a nagyok, amelyek nem támogatják a mezőgazdaságot, a kisvállalkozásokat.

Berry fájlalja, hogy szétrombolják a falusi közösségeket, korunk nagy, központosított gazdasága nem teremt munkaalkalmat falun, a nemzetek feletti vállalatok, az őket szolgáló kormányzati és oktatási intézmények olyan világot hoznak létre, amelyik lehetetlenné teszi a természetet megőrző kultúrák fennmaradását és a falusi életet. Ez, mint írja, mezőgazdaság nélküli, s egyben demokrácia nélküli, vallás nélküli, természet nélküli, s emberiesség nélküli világ lesz.

Wendell Berry szerint a korábbi pártok céljai értelmüket vesztették. Ellentétes pártok újfajta mintázata van kialakulóban. A világgazdaság pártja nem tartja fontosnak a közösségeket – a másik párt a helyi, falusi közösségekben gyökerezik. A közösségi párt csak most kezd öntudatra ébredni, ma még szétszórt, sokféle, kicsi, de erősödőben van.

A helyi közösségek meg akarják őrizni a természet és az emberi kultúra értékes kincseit, és azokat tovább akarják adni a gyermekeiknek. Azt akarják, hogy a mezők és az erdők termékenyek maradjanak, és nem akarják azokat az egyre növekvő termelés érdekében elpusztítani. Tudják, hogy nem lehetünk sem liberálisok, sem konzervatívok, ha ugyanakkor a nemzetek feletti vállalatok pártján állunk, és hogy kapzsiság alapján nem működhet egy közösség. Tudják, hogy a paraszti gazdaság szoros kapcsolatban áll a természettel, s meg akarják azt őrizni. Tudják, hogy az egészséges helyi közösség nem helyettesíthető a piaccal, a szórakoztatóiparral vagy egy nagy információs

– Csak a helyi szükségletek kielégítése után jusson a közösség termékeiből másoknak, elsősorban a közeli városnak.

– A magántulajdont fenntartva ki kell alakítani a kisméretű üzleti és ipari tevékenységet a helyi gazdálkodás támogatására.

– Minél inkább helyi energiaforrásokat kell használni.

– Apénznek a lehető legtovább a közösségen belül kell körbeforogni.

– Öreg és fiatal viselje egymás gondját. A fiatal tanuljon az öregtől, nem feltétlenül az iskolában. Nem szabad intézményessé tenni a „gyerekgondozást" és az „idősek otthonát".

– A közösség a lehetőség szerint használjon helyi pénzt, legyenek helyi kölcsönök és cserekereskedelem.

– A gazdaság inkább együttműködő és kevésbé vetélkedő legyen.

– Élelmiszert főleg helyi termelőktől vásároljunk, s a termelők, amit csak lehet, a helyi piacon adjanak el. (Olcsóbb lesz minden raktározási, hűtési, szállítási, hirdetési költségek nélkül, a mezőgazdaságban használt szabadalmaztatott új termékek nélkül. Jobb lesz a termékek minősége.)

– Ha a közösségek fenn akarnak maradni, akkor meg kell hogy védjék magukat a globális gazdasággal szemben.

Ezek Wendell Berry tanításai.

❄

Ahogyan erősödik gyarmati helyzetünk, úgy válnak számunkra egyre fontosabbakká a régi gyarmatok tanulságai. A harmadik világ tönkretételében nagy szerepe volt annak, hogy a táj és éghajlat jellegének megfelelő ősi termelési eljárásokat idegen nyomásra monokultúrákkal cserélték fel, s a biológiai-kulturális sokféleségük elveszítése a fő oka volt elszegényedésüknek, eladósodásuknak, éhezésüknek. Tanulságunk, hogy helyünket a világban saját magunknak kell biztosítanunk, és azt nem másoknak kell kijelölni. Minél inkább elfogadjuk a ránk erőltetett, tőlünk idegen gazdasági, termelési szokásokat, módokat, célokat, annál kiszolgáltatottabbak leszünk, annál inkább elfogadjuk gyarmati helyzetünket.

Egy közösség csak úgy élheti

Muzsika a fürdőudvaron

Újabb kulturális színhellyel bővül Szeged: a városi gyógyfürdő udvarán július 20-a és augusztus 24-e között hat komoly zenei koncertet rendeznek, jórészt a Szegedi Nemzeti Színház művészeinek közreműködésével.

A Szegedi Fürdőigazgatóság tavaly, a fürdő elkészültének századik évfordulóján felújíttatta az udvart. A munkálatok során derült ki, hogy a belső udvar akusztikája igen jó, s ezután határozták el, hogy a gyógyfürdőt is bekapcsolják a város kulturális életébe. A színház művészei örömmel fogadták a kezdeményezést.

A Nyári muzsika a fürdőudvaron elnevezésű koncertsorozat első napján, vasárnap, a Liszt-díjas *Misura Zsuzsa*, valamint *Oberfrank Péter* ária- és zongoraestjére várják az érdeklődőket. Augusztus 4-én fiatal zenészekkel – *Somogyvári Tímea Zita, Pál Anikó, Kőrösi Györgyi, Csepregi Hajnal, Palerdi András* – ismerkedhet a közönség, augusztus 13-án pedig *Onczay Csaba* Kossuth-díjas gordonkaművész estjét rendezik meg. Augusztus 15-én és 23-án *Vámossy Éva, Andrejcsik István* operaénekesek *Rácz Tibor* színművésszel közösen lépnek közönség elé. Végül augusztus 24-én áriákat, duetteket és tercetteket ad elő *Gregor József* Liszt-díjas és kiváló művész, valamint *Vámossy Éva* és *Erdélyi Erzsébet*. Zongorán közreműködik *Pál Tamás*.

FOTÓ: RUSZINA LÁSZLÓ

Somogyi József emlékére rendeznek kiállítást Mester és tanítványa címmel a Hadtörténeti Múzeumban (I. ker., Várnegyed, Tóth Árpád sétány 40.). A tárlatot – melyen a mester és 23 egykori tanítványa szobrai várják az érdeklődőket augusztus végéig – Aba-Novák Judit művészettörténész nyitja meg holnap délután 3 órakor. Képünkön a az egyetlen kiállított Somogyi-portré, R. Törley Mária alkotása

A Mandarin angyallá változott

Fülöp Viktor balett-táncos halálhírére

Július tizennegyedike, Frankhonban ünnepelnek. Itthon meg? Szokatlanul korai időben csörren a telefon. Akik sejtik, mire számíthatnak, összerándulnak, mint az áramütöttek. – Itt *Dóra* beszél. Nem szeretném, ha a rádióból vagy máshonnan tudnák meg, a Viktor, tegnap este, fél tizenegy után nyolc perccel fölment a Jóistenhez... – felesége mondja, sírja.

Vasárnap megpihent. Ahogy az Isten a teremtés után. A hetedik napon. Pár napja arca mint a szenvedő Krisztusé. Most föntt a kereszten, a szentek szelíd seregében. Angyallá változott a *Mandarin*. A földi maradványok? A római arcél az emlékezetben. Meg a filmkockákon. Minden idők legnagyobb magyar balettáncosa. Az Operaház örökös tagja. Rémület.

Miért e katlanmély szenvedés? A végeláthatatlan küzdelem? A meghurcoltatások tonnányi tűszúrása? Nem volt elég? Miért kellett még ez is? Ez a hatalmas, lebírhatatlan betegség? Ami még őt is legyőzi? Ezt a *Spartacust*? Örökös Mandarint? Akivel nem bírtak? Miért? Ez az alattomos, sötét kór inkább vele ment a halálba. De nem hagyta. Hogy éljen még. Hogy tanítson bennünket, süvölvényeket. Etikára. Szépségre. Művészetre. Hogy fölmutathassa, ha kell, naponta – az *oltáriszentséget*. Mert tudta: a művészet „csak" annyi, mint amit Krisztus mondott. Amikor kenyérként letette testét. Egy esztendeje, hogy Budán, egy arborétum-szépségű kertben ezt mondta: – Tudod, egy vágyam volt csak. Egy kert. – És körülnézett, arcát a szitáló fénybe mártva. Hol a kertje?

Tavasz óta „a remény – mint szalma közt kidöntött pléhedény". És akkor találkozott a *Szűzanyával*. Medjugorjéban. Zarándoklat. A bizonyosság: *Fülöp Viktor* meghalt. 68 évet élt, remélt és szenvedett. Most egy ideig nem láthatjuk. Egy másik színpadra lépett. Újra táncol. A Mennyben. Gigászi, *örökös* koreográfiát, a föltámadásra...

Koppány Zsolt

Somogyi József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 ÁPR 18.

MAGYAR NEMZET

Jugoszláv grafikai kiállítás nyílt meg szombat délben az Ernst Múzeumban, a jugoszláv és a magyar kulturális kapcsolatok intézete, valamint a két ország képzőművészeti szövetsége rendezésében. A tárlat anyagát Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének alelnöke méltatta, majd Bosko Karanovics, a Jugoszláv Képzőművészek Szövetségének főtitkára mondott megnyitó beszédet. A budapesti tárlat viszonzásaként április 25-én Belgrádban nyílik meg magyar grafikai bemutató.

annak a bitangnak. Az egész
re! Ez csak a negyede. Meg
ihatjátok — mondta leeresz
kedőn.

Az öreg öntött. A vendé
a kelő csillagokat leste, mint
ha egyedül lenne. Az özveg
ott állt még darabig, köhen-
tett, mint akiben kíváncsisá
fészkelődik, de miután senki

A PHARMAFONTANA Gyógyszerészeti Részvénytársaság Igazgatósága rendkívüli KÖZGYŰLÉST hív össze.

A közgyűlés időpontja: 1997. december hó 15. (hétfő), délelőtt 10 óra
A közgyűlés helye: 1051 Budapest, Zrínyi u. 3. V. emelet 505. terem

A közgyűlés napirendje:

1. Apportálás és üzletrészértékesítés
2. Az Igazgatóság megválasztása és díjazásának megállapítása
3. A Felügyelő Bizottság tagjainak megválasztása és díjazásának megállapítása
4. Könyvvizsgáló megválasztása és díjazásának megállapítása
5. Az Alapító Okirat módosítása
6. A dolgozók által választott felügyelő bizottsági tagok választási szabályzata módosításának jóváhagyása

A névre szóló részvények tulajdonosai közül a Közgyűlésen szavazati jogával az a részvényes élhet, aki a Közgyűlés napját legalább 3 munkanappal megelőzően a hivatalos munkaidő végéig tulajdonosként a részvénykönyvbe bevezetésre kerül.

A részvényes szavazati jogát személyesen, vagy közokiratba illetve teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező képviselője útján gyakorolhatja.

A részvények, illetve a letéti igazolások letétbe helyezése és a szavazójegyek átvétele a Közgyűlés kezdő időpontját megelőzően délelőtt 9 órától az 504. teremben, az Igazgatóság elnökénél történik.

Az Igazgatóság a névre szóló részvények tulajdonosait külön meghívóval is értesíti.

PHARMAFONTANA
Gyógyszerészeti Részvénytársaság
Igazgatósága

PÁLYÁZAT VENDÉGLÁTÓ-IPARI EGYSÉGEK ÜZEMELTETÉSÉRE: FERIHEGYI REPÜLŐTÉR, BUDAPEST

Vendéglátó-ipari egységek kizárólagos üzemeltetése a Ferihegyi Repülőtér 2A és 2B utasterminálokon 1998. szeptember havi kezdéssel 12 éves időtartamra.

Várjuk minősített cégek pályázatát.

További részletes információ:
Ferihegy Airterminal Development Co. Ltd.,
Odor Tamás. Tel.: 156-3538; fax: 175-6538.
Pályázati határidő: 1998. január 9.

EXCLUSIVE FOOD & BEVERAGE CONCESSION FERIHEGY AIRPORT, BUDAPEST

Exclusive Food & Beverage Concession at Ferihegy Airport, passenger terminals 2A and 2B, commencing September 1998 for a term of 12 years.

Qualified operators are now being invited to submit proposals.

An information package may be obtained from
Ferihegy Airterminal Development Co. Ltd. c/o Mr.
Tamas Odor. Tel.: 156-3538; fax: 175-6538.
Deadline for proposals – January 9, 1998

85007 KJ

A Rendőrségnél 1998. január 1-jétől az állomány személyi juttatása lakossági folyószámlán keresztül kerül kifizetésre.

Annak érdekében, hogy a dolgozók teljes körű tájékoztatást kapjanak, könnyebben dönthessenek

1997. november 24-27. között

meghívunk minden pénzügyi intézményt az 1139 Budapest, Teve u. 4-6. szám alatti Igazgatási Központba

tájékoztató előadás és azonnali folyószámla kötés céljából.

A jelentkezéseket **1997. november 19-ig** az alábbi címre kérjük eljuttatni:
BRFK Gazdasági Igazgatóság,
1139 Budapest, Teve u. 4-6.
Tel./fax: 443-5366.
A jelentkezésnél kérjük szerepeltetni az előadást tartók személyi adatait.
Az előadás idejére elkülönített helyet, napi étkezést - térítés ellenében – biztosítunk.

Budapesti Rendőr-főkapitányság

VERNE-RAJONGÓK, FIGYELEM

MEGJELENT!

UNIKORNIS KÖNYVKIADÓ

JULES VERNE
összes művei

75 KÖTETES ÉLETMŰSOROZAT
3. KÖTETE
AZ EREDETI FRANCIA KIADÁS ÚJ MAGYAR NYELVŰ FORDÍTÁSA

1997. NOVEMBER
3. A SZAHARA TENGERE

EDDIG MEGJELENT!
1997. SZEPTEMBER
1. A DUNAI HAJÓS
1997. OKTÓBER
2. A KÜLÖNÖS VÉGRENDELET

A sorozat kedvezménnyel előfizethető a Kiadóban:
1055 Budapest, Stollár Béla u. 22.
Postafiók: Bp., 1399, Pf. 667.
Kérésére részletes tájékoztatót küldünk:

Név: _____

_____

Cím: _____

_____

_____

KÖZGYŰLÉSI HIRDETMÉNY §

MEGHÍVÓ

A Glória–Swiss Life Svájci–Magyar Biztosító Rt.
(1088 Bp., Szentkirályi u. 18.)
igazgatósága
értesíti tisztelt részvényeseit, hogy ***a társaság rendkívüli közgyűlését 1997. december 16-án, 14 órára*** *hívja össze.*

A közgyűlés helye: 1088 Budapest, Szentkirályi u. 18.

A közgyűlés napirendje:

1. A társaság alaptőkéjének zártkörű felemelése új részvények jegyzésével oly módon, hogy a részvények lejegyzése a részvényesek által történik, a közgyűlés által meghatározott arányban.
2. Az alapszabály módosítása az alaptőke felemelésével összefüggésben.
3. Egyebek.

Kérjük tisztelt részvényeseinket, hogy a szavazati jog gyakorlására adott meghatalmazásokat a közgyűlés kezdete előtt egy órával a közgyűlés helyén letétbe helyezni szíveskedjenek.

A Glória–Swiss Life Svájci-Magyar Biztosító Rt. igazgatósága

85056 AT

Ajtó-, ablak-előrendelési akció!

BÉÁSZ

Mi partnere leszünk Önnek!

A legkorszerűbb technológiával készülő műanyag ablakok, esztétikus kültéri és beltéri faajtók.

Belsőíves hőszigetelt faablakokkal várjuk Önt.

Ha ez évben megrendeli, **a jövő évben a jelenlegi áron veheti át** az építkezéséhez szükséges nyílászáróit.

Információ: BÉÁSZ Kft.
4220 Hajdúböszörmény, Külső-Hadházi út 14.
Tel.: (52) 371-039, (52) 371-588, tel./fax: (52) 371-762.

84496 JP

MIT KÍNÁL ÖNNEK A LÁNG-TÉKA, AZ IGAZI KÖNYVESBOLT?

a legfrissebb könyvújdonságokat,

•

videófilmeket széles választékban kölcsönzésre,

•

totó, lottó, kenó fogadási lehetőséget gépi szelvénnyel,

•

és végül, de nem utolsósorban egy

rendkívüli nyitvatartást minden nap 10-től 10 óráig

Láng-Téka

1137 Budapest
Pozsonyi út 5.
Telefon: 112-3617

Berlitz ®

A BERLITZNÉL NINCS KARÁCSONYI SZÜNET!

Nyelvtanfolyamainkat folyamatosan indítjuk:
– kis csoportokban
– anyanyelvi tanárokkal
– a BERLITZ-módszer szerint

MOST JELENTKEZZEN!

84041 KA

1052 Bp., Semmelweis u. 2. (Astoria)	Tel.: 266-8655
1066 Bp., Teréz krt. 4. (Oktogon)	Tel.: 342-9534
1052 Bp., Váci utca 11/B (Belváros)	Tel.: 266-3344

NÉPSZABADSÁG

Telefonos hirdetésfelvétel: 2-69-71-00

hétfőtől péntekig 8–20 óráig, szombat–vasárnap 9–17 óráig, utána üzenetrögzítő.

Ha apróhirdetését hétköznap 17 óráig telefonon feladja, lapunkban másnap megjelenik.

71785

A Budapest Bank Rt.
felvételre keres

HÁLÓZATFEJLESZTÉSI ÉS FIÓKMODERNIZÁCIÓS PROJEKT-MUNKATÁRSAKAT

A feladat
- A fiókhálózat bővítésével, fejlesztésével kapcsolatos tervező, elemző és koordináló feladatok ellátása, többek között:
  – jelenlegi fiókok gazdaságosságának vizsgálata
  – a fiókok funkcionális kialakításának fejlesztése
  – megcélzott fióktelepítési területek elemzése, helykiválasztás, döntés-előkészítés
  – fióknyitás, -alakítás – esetleg – -zárás koordinálás
- A fiókfolyamatok fejlesztése és racionalizálása (reengineering projektek).

Az ideális jelölt
- felsőfokú végzettségű
- projektmenedzsmentben jártas
- kreatív, fogékony az újdonságokra
- rugalmas, csapatjátékos
- jó elemzőkészségű, önálló munkavégzésre képes
- alapvető számítástechnikai ismeretekkel rendelkezik
- előny: a bankfiókok munkafolyamatainak ismerete
  angolnyelv-ismeret
  folyamatábrázolási technikák ismerete.

Amit ajánlunk
- felelősségteljes, kihívásokkal teli, változatos munkakör
- ötleteire nyitott környezet
- átlagon felüli kompenzáció.

Magyar és angol nyelvű önéletrajzát az alábbi címre küldje:
Mátraházi Zsuzsa, Budapest Bank Rt., Emberi Erőforrás Igazgatóság
1054 Budapest, Alkotmány u. 5.
A borítékra kérjük, írja rá: „Projekt munkatárs".

BUDAPEST BANK RT.

84974 LJ

Hogyan nyerhet 100 000 forintot a véleményével ?

Bizonyára Önnek is van véleménye a reklámokról, vannak, amelyek tetszenek, és vannak, amelyek kevésbé tetszenek. A Népszabadság márciustól meghirdeti az **Olvasók Díját**. Az adott hónapban a Népszabadság és mellékletei hasábjain megjelent valamennyi reklám közül szavazhatnak olvasóink a nekik legjobban tetszőre.

Ha beküldi szavazatát, nyerhet!

Szavazatot beküldő olvasóink között – függetlenül attól, hogy melyik hirdetésre adta le a voksát – **havonta egy százezer forintos takarékbetétkönyvet sorsolunk ki**. Ezenkívül a legszellemesebb indoklást író olvasóinkat **különdíjakkal** jutalmazzuk.

Hogyan kell szavazni?

Egyszerűen vágja ki az újságból azt a hirdetést, amelyre szavazni kíván, és az alábbi szavazólappal küldje be címünkre a következő hónap 5-ig.

Várjuk szavazatát!

Az olvasók legkedveltebb hirdetése

A kedvenc hirdetésemet az alábbi Népszabadságban találtam:

.....hónap .....nap .....oldal

Miért tetszik: .....

.....

.....

A beküldő neve: .....életkora: .....

címe: .....

A kivágott kupont a kedvenc hirdetésével együtt, kérjük, küldje be az alábbi címre:
Népszabadság Rt. „Hirdetésszavazás" 1960 Budapest
A beküldők között, függetlenül attól, hogy melyik hirdetésre szavaztak, egy százezer forintos takarékbetétkönyvet sorsolunk ki minden hónap 10-én.

82577

Soproni mecénások szobrai

Ha meghalok, nekem nem kell kórus. Kezdjék az emberek a Himnusszal a temetést, és zárja le a Szózat a gyászszertartást – rendelkezik csak úgy önmagának a nyolcvannyolc éves Káspár Terézia.

Egy Zürichben élő evangélikus lelkész lakásában ülünk a soproni Deák téren. A Káspár testvérpár adta el – halálukig bennlakással – ezt a 168 négyzetméteres ingatlant a soproni származású tisztelendőnek.

A bennlakó hölgyek – Káspár Terézia és Káspár Hermina – nem olyan indokokkal értékesítették a lakásukat, mint az egyedül maradt kisnyugdíjasok úgy általában Magyarországon. Nem tüzelőre, gyógyszerre, vízdíjra vagy kenyérre kellett a pénz.

Hanem szoborra.

Szó szerint a lábtörésig házaltak, „koldultak", és igen sokat szántak a magukéból arra, hogy a magyarság koszorús költőinek Sopronban szobruk legyen. Ezért adták el a saját lakásukat, amely biedermeier szekretereivel, az antik bútorok polcain sorakozó porcelánjaival, óráival, festményeivel élő múzeumra emlékeztet. Úgy is ülök a nappali szoba foteljében, mint a múzeum megfáradt teremőre, aki titokban pihen meg kicsit a műtárgyakon, és sűrűn pislog az ajtó felé, nem látja-e meg valaki idegen gyerekes csínytevését.

Káspár Terézia – ez a dús hajú, élénk hölgy, szolidan divatos kiskosztümben, elegáns színharmóniában – úgy tekint rám, mintha sorsa tanulságának kéregetője lennék.

– Bennünket úgy neveltek, hogy bárki kér, senkit sem szabad üres kézzel az útjára bocsátani – indokolja, miért nem zárkózik el attól, hogy életének a század természetét sűrítő pillanataiba belenézzek, s megértsem: milyen úton jutott el odáig, hogy Vörösmarty, Kölcsey, Arany, Tompa, s Gyóni Géza szobraira adjon megbízást, ezért talpaljon, szervezzen, értékesítse a lakást, a herendi étkészletet, a hímzett és horgolt terítőket.

– Himnusza minden nemzetnek van, de Szózatunk csak nekünk. Ezért kapott először Vörösmarty szobrot tőlünk – magyarázza az értéksorrendet Káspár Terézia. – A Szózat sorai az én egész életemet meghatározták. Ez a vers tartott itthon negyvenötben, ez marasztalt ötvenhatban.

– Honnan hozta a magyarságát? A családjából?

– Színtiszta német asszony volt az anyám. Nyolcvannyolc éves korában hagyott itt bennünket, haláláig nem tanult meg tökéletesen magyarul, noha tündérien és folyékonyan beszélte a nyelvet. Ötvenhatban – amikor házunk ablakfüggönye mögül nézte a városba betóduló oroszokat és egy törülközőt sírt tele bánatában, félelmében – magyarul imádkozott a hazáért. – A bátyám akkor disszidált a családjával. Őt ötvenkettőben elítélték, mert fát vágott a soproni erdőben, amikor egy házaspár szólította meg. Azt kérdezték, merre van a határ.

– Arra! – mutatott a bátyám szükszavúan Nyugatra.

A határőrök elfogták a két embert, akik azt vallották, hogy a bátyám segítette őket a határ közelébe. Kilenc évre ítélték a testvéremet, idegileg teljesen kiborult, s ötvenhatban a kislányával meg a feleségével együtt elhagyta az országot. Mi a templomban voltunk, amikor ötvenhatban bejöttek az oroszok. Apánk üzent értünk. A szomszédaink már ott toporogtak nálunk:

– Gyere ,Teréz, megyünk Nyugatra! – mondták.

– Hová megyünk?! – kérdeztem haragosan. – Aki olvasta Vörösmartyt, az nem hagyhatja el ezt a földet.

Így maradtunk itthon – a bátyámék kivételével – a szomszédainkkal együtt.

– Soha sem bánta meg?

– Soha. Mi lettem volna Nyugaton? Lenézett idegen vagy koldus.

– Itt mi lett magából?

– Ha az ember tudja, hogy „itt élned, s halnod kell", akkor másképp tölti el az életét, mint az, akinek csupán egy állomás ez a föld, csak ország, és nem haza. Én minden idegszálammal ide kötődtem, rendületlenül.

Káspár Terézia az evangélikus elemi után az orsolyitákhoz került, noha ott evangélikus gyerekeknek kétszer, az izrealitáknak háromszor annyi tandíjat kellett fizetniük, mint a katolikusoknak. Ezt a választást a társadalomban kijelölt hely is motiválta, hiszen az orsolyitákhoz jártak a soproni középosztálynak a gyerekei, ahová Káspárék is tartoztak.

– Ott tanultam meg a tízparancsolat erkölcsét, amely számomra soha nem szűkítő korlátokat, hanem inkább kiteljesedést jelentett. Nem lemondást, ellenkezőleg: önmegvalósítást – határozza meg saját életének morális mezsgyéjét.

A polgári után három évet járt felsőipari iskolába Terézia. Gerincbetegsége miatt azonban nem alapozhatta kivételes kézügyességére a jövőjét, noha remekül varrt, horgolt, hímzett. Ehelyett tíz éven át házitanítóskodott, németül oktatta a polgári családok csemetéit.

– Pozsonyi unokanővéremnél jöttem rá, hogy szívesen és hatékonyan tudok foglalkozni a gyerekekkel. A tanítványaim soha nem tudhatták, hogy magyarul is beszélek – idézi pedagógiai módszereit. – Az igazság az, hogy a nevelésben sok örömet találtam, de más nyelv terjesztése, közvetítése közel sem járt akkora élménnyel számomra, mint a magyar költészet olvasása. Sokat jártam az időben Pozsonyba, ám a szlovákot nem tudtam megtanulni, s nem szerettem meg a németet sem, pedig a szó szoros értelmében az az anyanyelvem. A magyar szó, a mondat ábrázolni képes a magyar lélek rezdüléseit, és ez fordítva is igaz: a magyar szó képes fölrázni a magyar embert. Mégpedig nem erőszakosan, hanem szinte dalolva. Brüsszelben letelepedő bátyám környezete mindig azt hitte odakinn, hogy énekelünk, amikor felfűtött érzelmekkel érdeklődtünk egymás sorsa iránt.

Káspár Terézia gyerekkorában is csak magyar költőket olvasott. Elsősorban Vörösmartyt és mindenekelőtt a Szózatot. Egészen kislány korában említette meg édesanyjának:

– Mama, ha én gazdag volnék, szobrot csináltatnék ennek a költőnek.

A szobor most ott áll, a Kossuth-díjas Somogyi József utolsó alkotásaként, Sopron szoborparkjában.

– Honnan ez a sok antik darab, örökségből? – nézek körbe a lakásban, s azt puhatolom, miként teremtődtek meg a gyerekkori óhaj anyagi feltételei.

– Apám a GYSEV főmozdonyvezetőjeként ment nyugdíjba. Tisztességes járadékot kapott, de még nagyobb volt az a becsület, ami idősebb éveit övezte. Amikor meghalt, Rábatamásiból rendeltünk neki tölgyfa koporsót. Vonattal hoztuk el Sopronba, pillanatok alatt híre ment, hogy „meghalt Káspár, a vezér". A hajdani munkatársak meg a fiatal vasutasok – akik már nem is ismerték személyesen – ott gyászolták meg, ahol az életét leélte: a síneken.

Káspár Terézia

Szóval, apám nyugdíjából megéltünk, de nem lettünk gazdagok. Ami pénzt összegyűjtöttünk, az a mi kezünk munkájából származik. Én gyönyörűen horgolok, díjat nyertem a brüsszeli csipkekiállításon is. A munkáim kikerültek Amerikába is, de jó pénzért megvették az osztrákok és a németek egyaránt. Volt aztán egy látszatiparom a háború után, de arról majd később, haladjunk csak időrendben, nem akarom átugratni azt a döntési helyzetet, amikor ismét Vörösmarty tartott itthon Magyarországon.

– Mikor?

– A családi némettanítás után elvégeztem a házi ápolói tanfolyamot, s rövidesen a soproni hadapródiskolába kerültem a belgyógyász orvos munkáját segítő nővérként. A parancsnok olyan nőt kért, aki érti a szakmáját, fiatal és nem fut a férfiak után. Így esett rám a választás. Polgári alkalmazottként dolgoztam ott akkor is, amikor német tábornokok vetettek szemet az apródiskolára és negyvennyolc órán belül kitelepítették Németországba. Aki nem volt polgári alkalmazott, azt parancsszóra vitték. Nekem választási lehetőséget adtak. Nem gondolkodtam sokat, mert felcsendült bennem a Szózat. Akkor tudtam már, itt maradok mindhalálig.

A rendszerváltozás idején végiggondoltam az életemet. Rájöttem, sokkal tartozom a városnak, a hazának, de leginkább Vörösmartynak, aki szinte meghatározta az életemet. Bementem a bankba és a megtakarított pénzemből kivettem százezer forintot.

A Káspár testvérpár 1989-ben alapítványt tett egy Vörösmarty-szobor megalkotása és soproni felállítása érdekében.

– Furcsa évek voltak – emlékszik vissza Terézia megbocsátó, derűs mosollyal arra az időre, amikor mindenki az új értékekhez akart igazodni, félénken, bizonytalanul, ügyeskedve, beletörődően vagy lelkesen. – Életem előző nyocvan esztendejében nem ismertem meg annyira az ember természetét, mint a rendszerváltást követő időben. Mentem „koldulni" a szoborra, jártam vállalatról vállalatra. Mindenütt az első szóra kinyílt az igazgató ajtaja. A titkárnők mosolyogtak. Általában nem nekem szólt ez a készséges fogadtatás, hanem az embernek, aki vállal egy ügyet. Vajon ki ez az ember? Kit szolgál? Kinek az érdekében, kinek a megbízásából jár el? Tud-e, akar-e nekünk ártani? Múlik-e rajta valami? Ilyen kérdéseket olvastam le az arcokról. Szinte valamennyi vállalat támogatta az első szobor ügyét. Aztán néhány évvel később ugyanezek az emberek – akkor már megerősödve, legitimizálva pozíciójukban – már nemigen fogadtak engem. Akkor a Kölcsey-szoborra gyűjtöttem pénzt, de nehezebben nyíltak meg előttem az ajtók, a titkárnők letagadták a főnöküket, akik közül jó néhány még a levelemre sem válaszolt.

Terézia összegyűjtötte a szobrokkal kapcsolatos levelezéseit. Rendezgeti őket, a levéltárnak szánja. Van köztük írás Vörösmarty-leszármazottakról is, akik – amikor hírül vették Káspár Terézia szoborszándékát – írásban jelentkeztek a támogatással. A borítékot úgy címezték meg: Szoboralapítók, Sopron. Így is eljutott a Deák térre.

De hogyan jutott el a gyerekkori ígéret soproni megvalósítója a művészekig? Erről faggatom Teréziát.

– Az egyik támogatónk, Vránich István, a Lövér Szálló igazgatója kérdezte tőlem:

– Ki csinálja majd a szobrot?

Mondtam neki:

– Most tartunk 150 ezer forintnál, korai még beszélni bármelyik művésszel.

De Vránich nem hagyta annyiban.

– Én ismerek egy olyan művészt, akivel akkor is tárgyalni lehet, ha egyelőre csak ennyi pénz van a zsebünkben.

Felhívta Somogyi Józsefet, aki eljött hozzám, beszélgetett velem Vörösmartyról, kifaggatott, milyennek látom én őt a versei nyomán, mi ragadott meg belőle. Aztán közösen megtaláltuk a szobor helyét. Somogyi előleget sem fogadott el, sőt a lelkemre kötötte:

– Soha ne kezdjen olyan művésszel – akárhány díja van is –, aki előleget kér.

– A szobor elkészült, és a város befogadta – zárja le a történet első részét a „szoboralapító".

Aki a hűség városát csak egy kicsit is ismeri, tudja: Káspár Terézia igen pontosan fogalmazott. Sopronivá válni ugyanis hihetetlenül nehéz próbatétel. Nem elég odaszületni, pláne nem beköltözni oda. Embernek és szobornak valamivel ki kell érdemelnie a befogadást.

Somogyi Vörösmartyja méltónak találtatott és otthonra lelt.

A Szózat költőjére összegyűlt pénzből félmilliónál is több maradt. A Káspár testvérek eladtak egy herendi étkészletet hetvenezerért, s a két összegből átkeresztelték a Vörösmarty-alapítványt Kölcseyre.

Ekkor már feléledt rendszerváltó gyengélkedéséből a magyar bürokrácia, biztosak lettek az igazgatói székek, féltettebb a magánvagyon a közösséginél, nehezebb volt gyűjteni, mint a rendszerváltás időszakában. A képzőművészek is keményebben küzdöttek a megbízatásokért, újraklikkesedett az ország, s úgy tűnt, lejárt a lelkes magánzók értékteremtő korszaka.

Megerősödött viszont az önkormányzat, amely már meghatározó támogatója lett az alapítványnak: 550 ezer forinttal járult hozzá Törley Mária Kölcsey-szobrához. Az alkotást 1995-ben avatták fel Sopronban, a Deák tér végén.

Józserivel látszik Káspárék ablakából.

Az „ülő Kölcsey" kicsinyített mása pedig az egyik szoba sarkából figyeli, ki nyitja rá Káspárékra az ajtót.

A testvérpár rájött, hogy ha példaképeikkel, az életüket meghatározó költők szobraival akarják benépesíteni az önkormányzat által időközben kétmillió 300 ezerből kialakított szoborparkot, akkor nem csupán kezdeményezőknek, gyűjtőknek kell lenniük, hanem meghatározó mecénásnak. Ezért tették pénzzé lakásukat, s ráköltötték azok emlékére, akik számukra megrendítő erővel ábrázoltak valami fontosat a magyarság lényegéből.

Sopronnak ma már Arany Jánosa, Tompa Mihálya és Gyóni Gézája is van a szoborkertben.

A lakás árának kamataiból pedig Káspárék támogatták az egyházat és több más alapítványt is.

Munkájukat Pro Urbe kitüntetéssel ismerte el a város. A kultúráért felelős alpolgármester, dr. Fülöp József azt mondta a testvérpárról:

– Káspárék azt folytatták, amit többek között a Storno család alapozott meg Sopronban. Nemcsak tárgyi értékeket hagynak ránk, hanem annak a példáját, hogy más nemzetek kultúrájának tagadása nélkül is lehet – sőt úgy lehet igazán – valaki szívvel-lélekkel magyar.

E gondolatok megidézése után meg nem állom, hogy ne kérdezzek valamit Teréziától. Valamit, amit – megismerve őt, személyisége színeit, humorát és közvetlenségét – nem értek igazán:

– Terézia, miért nem ment férjhez?

– Lehet, hogy sok örömtől estem el, ám valószínű sok szerencsétlenségtől is. Nagy családból származom, heten voltunk testvérek, ismerem a családi gondokat, szenvedéseket. Talán éppen az egyedüllét tartott meg egészségben ilyen sokáig. Vallásos ember lévén hiszem, hogy van értelme a túlvilág előtti életünknek is. Nekem talán az a feladat jutott, hogy a halhatatlanokat szobraikban megidézzem.

Hajba Ferenc

Gyóni Géza szobra

BÁNHALMI JÁNOS FELVÉTELEI

Helyreigazítás

Az 1997. május 10-i számunk Hétvége mellékletének utolsó oldalán megjelent Vacsora egymillióért című írásunkban a valóságnak nem felelt meg, hogy a Fogyasztóvédelmi Felügyelőség tapasztalatai szerint a szakma erkölcsei ellen súlyosan vétőnek minősül a Labirintus étterem.

A MESTERMŰ GALÉRIA
KIÁLLÍTÁSAI

1992

Az ALAPÍTÓK bemutatója
A sepsiszentgyörgyi ETNA CSOPORT kiállítása
DURAY TIBOR festőművész (1912–1988)
kamaratárlata

1993

„Arckép és kézírás"
LÁSZLÓ GYULA kamarakiállítása és könyvbemutatója
ARANY JÁNOS balladái – UDVARDI ERZSÉBET képei
Külvárosi éj – kiállítás és bemutató
Mesterek és Margaríták – KÉRI IMRE kiállítása
Szabadkától Veszprémig – SZAJKÓ ISTVÁN kiállítása
Krúdy szerelmei – DECSI ILONA kiállítása
KARÁCSONYI IRÉN festőművész (1908–1992)
emlékkiállítása

1994

Képek Ady-versekre
Ifj. HEGYESHALMI LÁSZLÓ kiállítása
Corpusok és Pieták – SOMOGYI JÓZSEF szobrai
a veszprémi Bazilika altemplomában
BOJTOR KÁROLY festőművész kiállítása
PENOVÁC ENDRE vajdasági festőművész kiállítása
RAFFAY BÉLA szobrászművész kiállítása

1995

Töredék – Ifj. HEGYESHALMI LÁSZLÓ kiállítása
SOMOGYI GYŐZŐ festőművész kiállítása
SZAJKÓ ISTVÁN festőművész kiállítása
HORVÁTH MÁRTON és SMETANA ÁGNES
üvegművészek kiállítása
MARTON LÁSZLÓ szobrászművész kiállítása

1996

Földből lettél – SOMOGYI JÓZSEF szobrai
a tihanyi Bencés Apátság múzeumában
UDVARDI ERZSÉBET festőművész kiállítása
Hazám – SZELÉNYI KÁROLY fotográfus kiállítása
SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész (1916–1993)
emlékkiállítása
25 kortárs magyar művész „AZ ALAPÍTÓK" kiállítása

SOMOGYI JÓZSEF

H–8200 VESZPRÉM, KOSSUTH U. 17.
TELEFON: (88)406-318

Öt évvel ezelőtt,
1992. április 11-én,
a Költészet Napján
nyílt meg Veszprémben a

MESTERMŰ GALÉRIA

Megmaradásunk évfordulóján

köszönetet mondunk

az alapító művészeknek, az alkotóknak,
támogatóinknak és pártfogóinknak,
a műgyűjtőknek és a látogatóknak,
a velünk együttműködő intézményeknek,
a hírünket a városba, a világba elvivőknek,
a Galéria barátainak.

❊

„Az értékek és igazságok elhagyatottsága miatt kétségbeesnem oktalanság volna: azok, akár akarjuk, akár nem, önmaguktól is rengő virágzásba pattannak... az igazság fölismeréséhez idő és elmélyedés kell, és ma az emberélet kevés a napi gondok elsorolására is; az élet tartamát meghosszabbítani nem áll módunkban, tehát a napi gondok sokaságát kell megritkítani, hogy a művészetnek s az igazság megismerésének örömét mindenki szívéig szíhassa, mint a levegőt!"

(József Attila)

Legéndy Péter

Totális posztmodern

Mondják, hogy az "értékkövető művészettel" szemben a modern nem egyenlő az értéktagadással, nincs benne non-komformista jelleg, csupán "szituációváltás" történt, az új művésznemzedék egyszerűen csak elkezdett valami "mást" csinálni. A korábbi, sokszor morális indítékú kategorizálás (hogy mi jó, mi rossz) helyett most pluralista szemlélet uralkodik, melynek legfőbb jelszava: tolerancia. Ha efogadjuk mindezt és abból indulunk ki, amit ezek a modern teoretikusok állítanak, akkor nem jutunk messzebb, mint pl. a II. Vatikáni Zsinatnak az új művészeti irányzatokra vonatkozó állásfoglalása: "Az egyháznak el kell ismernie az új művészeti irányzatokat is, amelyeket az egyes nemzetek és vidékek sajátosságának megfelelően tolmácsolják kortársaink ízlését." Ez pedig a keresztény szellemiségből ősidők óta következik: nyitottság az értékek iránt – "vizsgáljatok felül mindent, a jót tartsátok meg" (1Tesz 5,21), de hagyománytisztelő, értékkövető szellemi alapállásból.

Vannak persze másféle, ún. posztmodern teoretikusok is, akik éppen az ellenkezőjét állítják: kimondottan értéktagadásról beszélnek, hagyományellenességről és non-konformizmusról, ezek persze már nem koordinálhatók az előbbi paraméterekkel, ezek az emberek totális művészetellenességet hirdetnek, totális értéktagadást. A modernen belül így kétféle tendenciát különböztethetünk meg: az újat kereső, de a hagyományt is elfogadó törekvéseket, illetve a hagyományt következetesen megtagadó törekvéseket – ahol nagyobb a jelentősége az értéktagadásnak és hagyományrombolásnak, mint a valóban "új" létrehozásának.

A fenti leírás nem nyelvjáték, hanem egy bonyolult helyzetnek adekvát és tárgyilagos megfogalmazása. Nem posztmodern, (habár megkísértett a vágy, hogy az "Így írtok ti" mintájára legalább helyenként a stílusparódia határáig elmenjek!), de talán fontos és korszerű ez a szöveg, legalábbis abban az értelemben, hogy segít az eszmék útvesztőjében eligazodni, és hagyományosan tartalma van – ami közérthető. Ellenben a posztmodern szövegek értelmének kihámozása sokkal hatalmasabb munka, jelentős szellemi apparátust igényel és ráadásul igen sovány eredménnyel jár. Ha megértjük egy-egy öncélúan virtuóz gondolat- vagy szószövedék lényegét, ha kihámozzuk a sok idegen szakkifejezés, interpretáció és logikai csűrcsavar közül és mögül az üzenetet – rendszerint valamilyen primitív közhelyre, esetleg gyermeteg "bölcsességre" bukkanunk. Az ilyen nyelvjáték ugyanis csupán a "mennyiségre" megy, nincsenek benne tartalmi, minőségi követelmények. Aki megérti, az nagyon okos anélkül is, hogy valami tényleg okos dolgot kellett volna megértsen. Így tehát pusztán formális kérdés, hogy mit üzen a posztmodern szöveg.

Lássunk egy példát. Lyotard írja A posztmodern állapot c. tanulmányában: "Vegyünk egy tudományos kijelentést; ez annak a szabálynak van alárendelve, hogy egy kijelentésnek prezentálnia kell a feltételek olyan összességét, amely alapján tudományos kijelentésként elfogadják." Nem-posztmodernül ez azt jelenti, hogy valamely kijelentésünk akkor tudományos, ha nem bízzuk rá a másik emberre, hogy elfogadja-e olyannak, hanem maga a kijelentés tartalmazza azokat a feltételeket, amelyek alapján mindenkinek el kell fogadni azt (tudományosnak). Eszerint persze Lyotard kijelentése nem tudományos, hiszen nem tartalmazza (tudományos kijelentésként való) elfogadásának feltételeit: a szöveget csupán megértenünk szükséges, és egy bizonyos tárgyban vagy témában máris (a szubkultúrán) belülre kerültünk. A megértéstől leszünk hozzáértők, nem annak tartalmától, amit megértettünk. Mindez a posztmodern nyelvjátékban nem iskolázott embernek balgaság, sőt agytörő mutatvány. De mondhatjuk úgyis: a hagyományos keretek között gondolkodó ember sajátos tehetetlenségét (hogy mindenben annak értelmét keresi) használják ki vagy fel a posztmodernek.

Mikor a posztmodernek az új művészetekről, vagy a kultúra fejlődéséről, progresszióról beszélnek, úgy gondolkodnak, mintha a művészetek vagy technikák fejlődése, megújulása hatna az emberre és intézményeire. Pedig ez fordítva van. A lelki megújulás az, ami folyamatosan reformálja az ember életét és kultúráját. A reformálás, vagyis az "eredeti ártatlanság" visszaállításának szándéka vezet el az élet más területein (és az intézményrendszerek esetében is) ahhoz, amit hétköznapi nyelven fejlődésnek, átalakulásnak, megújulásnak nevezünk.

Az "új"-at el kell szakítani metafizikai gyökerétől ahhoz, hogy az értéktagadó és hagyományromboló törekvések legitimitására felhasználható legyen. A totalitárius eszme megszállottja, midőn széttépi ezeket a kötelékeket, arra hivatkozik, hogy ő és csakis ő szolgálja a fejlődést, az "új"-at emancipálja, kiszabadítja börtönéből. De az "új" is csak addig fontos számára, amíg átlendíti őt azon a korláton, melyet a pusztítással és következetes ellentmondásával saját magának állít. Ha azután mindent elpusztított és már nem marad semmi más megtagadni valója, akkor az előbb még "új"-ra kerül a sor, azt tagadja meg, azt pusztítja el, de akkor már nem sajnálja, akkor már nincs is rá szüksége, sőt kifejezetten állítja, hogy az "új" káros és kóros, az igazi fejlődést gátló "fenomén", tulajdonképpen a "régit" valamilyen tüneményes ravaszsággal visszacsempésző "szabotázs". Ez az igazi dialektika! Pusztítsunk el mindent az új nevében, majd pusztítsuk el az újat is, mivel az maga a régi! És így eljuthatunk a ma legdivatosabb ideológiák egyikéhez, a "multi-kultúra" lényegének felismeréséhez.

Bizonyos fokú önáltatás vagy félreértés lenne, ha azt hinnénk, hogy csupán a "többszörözés", a különböző földrészeken található kultúrák összeillesztése, szintézise, egységesítése a "multikulturális" cél. A szinkretista konglomerátum csupán eszköz, szerepe szerint feloldja és szétmossa a nemzeti vagy egyéb sajátosságokat (és ezáltal megsemmisíti a hagyományos kultúrákat), hogy a kialakuló "új" eltakarhassa az igazi célt, magát a totalitárius törekvést. Ha egy gondolatkísérlet erejéig belemegyünk és végig gondoljuk: mi lenne ha megvalósulna az egész világra kiterjedő szinkrtista multikultúra, akkor arra a belátásra kellene jutnunk, hogy hasonló lenne a sorsa, mint a nemzeti kultúráknak: előbbutóbb azt is megsemmisítené a transzposzt-multikulturális (vagy hasonló) modernista gyakorlat. A totalitárius eszme megszállottja ugyanis nem tűrhet meg semmiféle mást, csupán magát a "totalitárius"-ságot. És ennek oltárán nem csak a kultúrákat, hanem még önmagát (az embert) is képest föláldozni – ha már odáig jut. A "jobb nekem a párttal együtt tévedni, minthogy a párt ellenében legyen igazam" személyiség- és igazságellenes meggyőződés az ördögi megszállottság cáfolhatatlan bizonyítéka. Végülis a fanatizmus a totalitáriusság egyik megnyilvánulási formája.

A posztmodern nyelvjátékban nem tartalmakról, hanem adatsorokról van szó, nem a tények rendezéséről, nem az összefüggések megértéséről, hanem arról, hogy ki tudja gyorsabban és újfajta elrendezésben összekapcsolni mindazt, ami korábban nem volt összekapcsolva. Egyszerűen egy montázstechnikáról van szó, amelyet bátran és gyorsan kell elvégezni – hiszen minél bátrabb és gyorsabb a művelet: annál hatékonyabb. Régebben ezt úgy mondták, hogy extrém vagy őrült, aki ilyesmit csinál. A hagyományosan különböző, egymástól idegen "adatsorok" összekapcsolt megjelenítése valamikor a szürrealizmus meghökkentésre törekvő technikáját jelentette, jóllehet már a dadaizmusban fölülmúlhatatlanul kiteljesedett – de még haszontalannak bizonyult (ez a technika). Csak most, a legutóbbi évtizedekben derült ki stratégiai jelentősége. A posztmodern ezért sokak szemében elmebetegek játékának tűnhet – de vigyázzunk, a mi tudatlanságunk jelentheti az ő hatalmukat.

Szilágyi Ákos írja a Politika mediatizációja című, megfontolásra méltó tanulmányában: "A techno-telemédiumok korából nézve úgy látszik, hogy nem csak 'étatprélogique' létezett, hanem kialakulóban van egyfajta 'état postlogique', amely nem mágikusan, hanem esztétikailag, nem a kollektív hit, hanem az esztétikailag szervezett forma által 'győzi le' a véletlent és létesít kapcsolatot racionális szempontból – logikailag – össze nem függő dolgok között." A nyelvnek (nyelveknek) ilyen "esztétizálása" útján valósítják meg pl. a média szakemberei egész közösségének szellemi kiüresítését. A lelki sivárságba és gazdaságilag rabszolgasorba taszított néprétegek pedig hasonlatosak egy csatát vesztett légióhoz. Rezignáltan mondogatják: legalább élünk.

Ebből kiindulva (internaívitás nélkül!) állíthatjuk, hogy a posztmodern a világuralomra törekvő antiszociális és gátlástalanul nyerészkedő elit egyetemes (pardon: multikulturális!) fegyvere, amellyel ütközetet-ütközetre nyer, de ami talán mégsem lesz elegendő a végső győzelemhez

1996

Feledy Balázs

"In memoriam Somogyi József"

Huszonöt szobrász a Hadtörténeti Múzeumban

"Mester és tanítványai" címet kapott a kiállítás, melynek szervezésekor a bőség zavarával küzdöttek a szervezők, (elsősorban a művész művészettörténész lánya, Somogyi Borbála), hiszen a múzeum által nagylelkűen rendelkezésre bocsátott három teremben nem lehetett minden jelentős Somogyi-növendéket bemutatni. Ezért is kapta a kiállítás az "I." számot, melynek – reméljük – lesz még folytatása. Ugyanis a most – a mesterrel együtt – közönség előtt bemutatkozó huszonöt művész kollekciója azt mutatja, hogy mennyire a szellemi, a művészi, a személyiségbeli hatás volt a fontos, no meg a szakmai, s mennyire nem a formai. Somogyi figurát kedvelő, expresszív mintázást megvalósító, mindig szuggesztív emberi katarzisról tanúskodó szobrászatát ugyanis egyik tanítványa sem próbálta formai karakterében követni, ám mégis az egész kiállítást átlengi egy Somogyi-szellemiség, melyben a gondolat és gondolkozás fontossága, a szakma iránti alázat összeköti mindegyik kiállítót. Pedig van itt "bő-hatvanas" kiállító és – szerencsére – több huszonéves. Ők már alig találkozhattak Somogyival, de a halála után osztályát továbbvívő Bencsik István és Karmó Zoltán éltette és élteti a művész szellemiségét.

Somogyi József szobrászatát a kiállításon jellemzően kisplasztikái, érméi képviselik, de szerencsére látható egy-két nagyobb munkája is. Ma is megrázó és felrázó mű a Kiscelli Múzeum gyűjteményéből kölcsönzött Corpusa (ez bronzból), de a terrakották között bemutatott corpusai is eleven és élő hatást gyakorolnak a nézőre. A corpusokon keresztül Somogyi az emberi szenvedés totalitását volt képes visszaadni, melyekben a nagyon erős empátiakészség kivételesen bravúros mintázással találkozik. Somogyi a terrakottát igazi szobrászi anyaggá tette, drámai témái ebben a föld-anyagban robosztusak, elevenek. Ám szerette a bronzot alkalmazni kisplasztikánál, éremnél, s ezekből is – mondhatjuk immár klasszikus munkáiból – látható egy igen hitelesen őt jellemző keresztmetszet. A táncoló lány dinamizmusa, sajátos erotikája, a fáradt bohóc megtörtsége, ám jelképesen maga fölé emelkedő hite mind-mind egy emberi értékekben kivételesen gazdag hívő emberről, művészről tanúskodnak, akinek a szobrászat volt a lételeme.

Aba Novák Judit művészettörténész a kiállítás nyitásakor és katalógus-előszavában is jogosan hangsúlyozza: Somogyinak az alkotással egyenrangú tevékenysége volt a tanárság, melyet élete 77 évéből 48 éven át művelt. E munkásság eredményei tapinthatók ki a most kiállító 24 művész munkásságában, élükön Bencsik Istvánnal, akinek még a negyvenes évek végén volt mestere Somogyi, de életre szóló példát, szakmai eszköztárat kapott tőle. Most bemutatott munkái azt az érzéki, emocionális szobrászatot hangsúlyozzák, mely erőteljes, hangsúlyos formákkal viszi tovább egy humánumhoz mindig közel álló szobrász-tanár szellemiségét. Somogyi figurához közel álló felfogását alakítja tovább egy igen erős csapat, akiket itt a kiállításon legerőteljesebben Csikszentmihályi Róbert, Kő Pál, a közelmúltban tragikus hirtelenséggel elhunyt Borbás Tibor, Csikai Márta, Tóth Béla, Törley Mária képvisel.

Jó egyre többet újralátni a Veszprémben élő Raffay Béla munkáit. Különös és elgondolkoztató, hogy a fiatalabbaknál is mennyire él az emberi példa, ám úgy, hogy az egyéni hang már nagyon is jelen van (Aszalós László, Bábel Anita, Veres Enéh, Horváth István, Nagy Attila, Szmrecsányi Boldizsár, Gálhidy Péter). Más úton jár mostanában Rácz Edit, aki a bronz és az üveg egybeépítésével, organikus formák gazdagságával keresi az ősi érzések mai megjelenítésének lehetőségeit. Lugossy Mária bravúros – szintén üveg- és bronzmunkái egy kihülő világban találják meg az emberi érzések oly gazdag skáláját, felmutatva a női létezés katarzisát is. Kissé másfelé halad Bakos Ildikó és Balás Eszter, vagy Taubert László szobrászata, akik filozofikus, meditatív alapállásból közelítenek érzékeny mintázású plasztikákkal a világ problémáihoz. S hogy a Somogyitól kapott útravaló milyen sokfelé vezethet, arra példa Péter Ágnes objektkészítő művészete, aki az anyagok gazdagságával egy tisztán plasztikai gondolkozás egzakt, ám ugyanakkor erősen elvont megfogalmazója lett, vagy Karmó Zoltán munkássága, (aki egyébként jelenleg Somogyi egyik utóda a Képzőművészeti Főiskolán), akinek néha kissé ironikus, képzeletgazdag szobrászata más plasztikai utat talált, mint amilyen mesteréé volt.

A kiállítás igen értékes műtárgyanyagát Fehér Ágnes és Kratochwill Mimi művészettörténész rendkívüli hozzáértésről tanúskodó, nagy empátiakészségű rendezésében tárja látogatói elé, melyhez az F. Szelényi Ház egy jól tájékoztató, igényes nyomdai kivitelű katalógust adott ki, (tervező: Lengyel János, fotók: Szelényi Károly, Kispál Attila és archívumi anyag).

"A MÚLT KÚTJA – mélysége végtelen, titkai sejtelmesek, csábítóak, vonzóak, félelmetesek. Senki nem tud a mélyre jutni" – írja ihletett bevezetőjében Somogyi Borbála. S ha ez igaz is, ez a kiállítás nagyon mélyre engedi jutni a nézőit, hála Somogyi Józsefnek és tanítványainak. A kiállítás a fővárosi nyár egyik fontos művészeti eseménye és augusztus 31-ig tekinthették meg.

Bakos Ildikó: Szarvas I., 1995. (bronz, 48x97x12 cm)

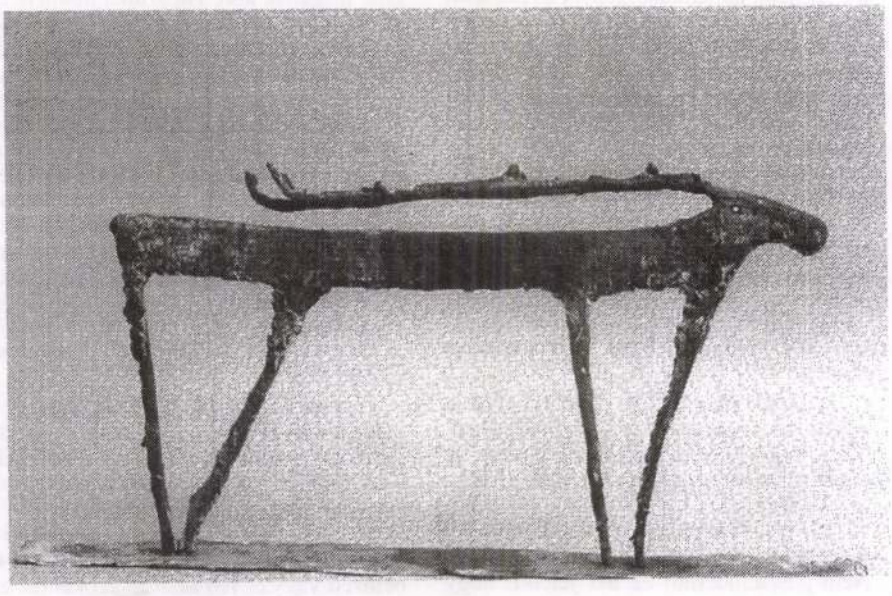

Szobor-gyalázás

Rövid és tárgyszerű néhány sornyi hír közli, hogy Hódmezővásárhelyen ledöntötték az országszerte becsült tudós irodalomtörténész, professzor, lapszerkesztő és *Németh László*-kutató, *Grezsa Ferenc* szobrát. Állt két napig, hisz csütörtökön avatták fel a városka Tudós Sétányán és szombatra virradó éjszaka már porba hullt.

Puszta véletlen, hogy előbb egyetemi diákja, majd – a Kincskereső szerkesztőségében – kollégája lehettem Grezsa Ferencnek, a halkszavú, pontos filosznak, akitől mi sem állt távolabb, mint a mások feletti harsány ítélkezés, a maga véleményének egyedüli érvényességébe vetett hiedelem.

Nevelő volt, irodalmi művek értő olvasója és propagálója. Elképzelni sem tudom, miféle meggondolás húzódik a vandál rombolók tette mögött, akik a szobrot porba döntötték és összetörték. Csak sejtem, hogy semmiféle „személyes" indulat nem vezérelhette őket. Ahogy a rombolók cselekedetei mögött sosincs emberi szándék, csak a céltalan pusztítás hagymázos dühe.

Felrémlik előttem Grezsa tanár úr szemüveges, szelíd alakja, ahogy utolsó esztendeiben egyre szikárabbra pusztítja a rákbetegség, és elnézést kérek tőle az egyelőre ismeretlen garázdák nevében is.

Sz. A. Z.

Befejeződött a nyíregyházi zsinagóga felújítása. Az imaházat vasárnap Zoltay Gusztáv, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége ügyvezető igazgatója avatta fel. A mintegy 4 millió forint építési költséghez a helyi hitközség tagjai mellett hozzájárultak a hazai és a külföldi hittestvérek is. A vasárnapi zsinagógaavatás résztvevői megemlékeztek a holocaust 50. évfordulójáról is. A megyének mintegy 25 ezer zsidó áldozata van.

Magyarok Nagyasszonya ünnepe

Imádkozzunk a családokért!

A Magyarok Nagyasszonya ünnepén, szombaton Paskai László bíboros érsek, Bíró László kalocsa-kecskeméti segédpüspök, a magyar püspöki kar családfelelőse, valamint 15 magyar pap koncelebrált szentmisét mutatott be a vatikáni Szent Péter-bazilika magyar kápolnájában.

A Magyarok Nagyasszonyának ünnepe idejére esett *II. János Pál* pápa és a családok vatikáni világtalálkozója, így a múlt héten a szokásosnál jóval nagyobb számban érkeztek magyar zarándokok Rómába.

II. János Pál szokásos szerdai kihallgatásán – amikor a világ minden részéből érkezett hívőknek módjuk van találkozni a katolikus egyház vezetőjével – *a pápa magyar nyelven köszöntötte Dankó László* kalocsa-kecskeméti érseket, a magyar lelkipásztorokat, a Páneurópai Unió Magyar Egyesülete csoportját, az Országos Lelkipásztori Intézet tagjait, a budapesti, csopaki, érsekvadkerti és miskolci zarándokokat.

„A Magyarok Nagyasszonya közbenjárására kísérje az Úr mindnyájatokat és az otthoni testvéreket a hit és a remény útján" szavakkal adta apostoli áldását a magyar zarándokokra a pápa.

Szombaton a Szent Péter-bazilika zsúfolásig megtelt kápolnájában Paskai László bíboros érsek – aki a Püspöki Szinódus közgyűlésének munkájában vesz részt a Vatikánban – három kérést intézett az összegyűltekhez: *imádkozzanak a családokért,* Szent István példájára *tiszteljék a Szűzanyát,* és a Szent Péter sírjánál tett látogatásokból (az egyházalapító a róla elnevezett bazilikában van eltemetve) *merítsenek erőt* az egyházhoz való hűséghez.

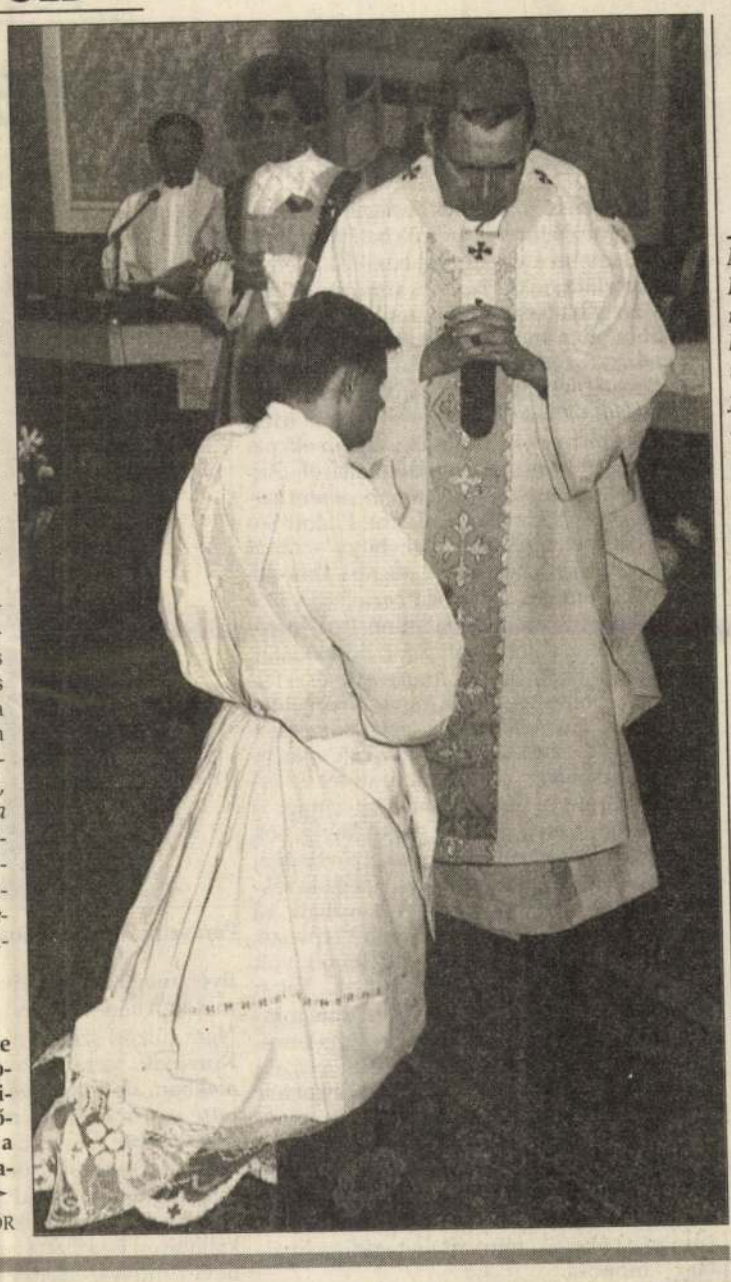

Seregély István egri érsek, a Magyar Püspöki Kar elnöke szentelte újra vasárnap a Heves megyei Nagytálya római katolikus templomát. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Sajópetri új római katolikus templomát ugyancsak ő avatta fel szintén tegnap. Ezt megelőzően az érsek Gyöngyösön a Magyarok Nagyasszonya ünnepén a Szent Bertalan-templomban (képünkön) pappá szentelte a mátrakeresztesi születésű Kontra Gábort ➢

FOTÓ: MTI – H. SZABÓ SÁNDOR

MH: „Kézrekerítés"

Metélik a Hírlapot

Ma a napilapok közül a Magyar Hírlap viszi el az első helyet – méretben. Mindenki tudja, hogy ha valaki MH-t akar olvasni, tág térre van szüksége, hogy ne zavarjon mást. Mától azonban karcsúsítanak a Magyar Hírlapnál, kereken két centiméterrel.

– Mi indokolta ezt a lépésüket? – kérdeztük *Kocsi Ilonát*, a lap főszerkesztő-helyettesét.

– Régóta a terveink között szerepelt a lap méreteinek megváltoztatása. A közvélemény-kutatásokból is tudtuk jól, hogy az olvasók körében *nem túl népszerű a lap terjedelmes mérete.*

– Minek a rovására történik a változtatás?

– Semmi nem fog elveszni. A két centimétert úgy tudjuk megtakarítani, hogy más lesz a lap tördelése. A betűtípus is olvashatóbb lesz, s szeretnénk *nagyobb képeket* közölni. Ezentúl egyes rovatok állandó helyet, a főcímek azonos betűtípust kapnak. A kollégáknak pedig ezentúl *egy kicsit tömörebben* kell majd fogalmazniuk.

– Túl a gazdaságin, volt valami más oka is a változtatásnak?

– Nem, semmi más oka nem volt.

– Vince Mátyással új főszerkesztője van a lapnak...

– A döntés *független az új főszerkesztő személyétől.* A terv régóta élt, s kizárólag *a kezelhetőség* szempontjából történik a változás. A nyomda is most tudott átállni más méretre, más papírra.

(bartal)

A postautalványok egyszerűsítése

Enyhülőben a bürokrácia

Ki hitt volna ennyi rugalmasságot?

A Postai Világnap kapcsán értesülhettünk a Magyar Posta által bevezetendő egyszerűsített utalványrendszerről. E szerint a jövő év február 1-jétől a tervek szerint megszűnik a jelenlegi 12 féle bizonylatrendszer. Három alaptípus (utalványrendszerű, a be- és a kifizetés bizonylata) lesz használatos, és ezen belül a kitöltés módját, a szolgáltatás tartalmát illetően összesen 6 féle változat kínálkozik.

Egy alaptípus a mai rózsaszín bizonylat helyébe lépő, de gépi feldolgozásra alkalmas *belföldi* postautalvány. A lakossági befizetéseket érintő, leggyakrabban használt mindenféle átutalási utalványok helyébe *a készpénz-átutalási megbízás* nyomtatványa lép. Ezeket a bizonylatokat a cégek bankjuktól – vagy rajta keresztül – rendelhetik meg és a kész nyomtatványokat adhatják a befizetőknek. Az új bizonylatok előállítási felelőssége a postáé lesz.

A bankszámia-tulajdonosok *lakossági kifizetéseihez* kialakított harmadik bizonylattípus alapján lesznek kifizetve azok az összegek, amelyeket a számlatulajdonosok készpénzben akarnak ügyfeleiknek kifizettetni. Ezeket a nyomtatványokat a továbbiakban a posta állítja elő, és zömében számítógépes kapcsolat alakul ki a Magyar Posta Rt. és az igénybevevők között.

A bizonylatok kialakításánál *két szempont* vezérelte a postát: a nyomtatványok feleljenek meg *a legkényesebb gépi feldolgozás* követelményeinek, ugyanakkor *maradjanak a kitöltő számára egyszerűek* és áttekinthetőek.

G. R.

Emléktábla

Emléktáblát avatott szombaton Balatonfüreden a Szórakész, a Szovjetunióban Volt Magyar Politikai Rabok és Kényszermunkások Szövetsége. A márványba vésett szavak arra emlékeztetnek, hogy 1945–48. között ezen a helyen, a mai zeneiskolában a szovjet állambiztonság börtöne volt, ahol mintegy 3 ezer embert őriztek, vallattak és ítéltek el törvénytelen körülmények között, mielőtt szovjet koncentrációs táborokba hurcolták. A hírhedt füredi börtön egyik kényszerű lakója, *Menczel Gusztáv*, a Szórakész elnöke volt, aki elmondta, hogy ezt megelőzően *Sopronkőhidán* állítottak emléktáblát, de még *további tíz volt szovjet börtön épületén helyeznek el* hasonlót.

Tűnődés

Tanítani Chicagóban

Terjedelmes interjú olvasható a Mozgó Világ 9. számában Haraszti Miklóssal, aki, mint ismeretes, már nincs ott az SZDSZ élcsapatában. Nem képviselő, nem is indult a választásokon, nincs aktív politikai funkciója, azon kívül, hogy tagja az országos tanácsnak. Tanulságos beszélgetés, amit a (most már csak volt) szadeszes médiaszakértő folytat Rádai Eszterrel, érdemes figyelmesen olvasni, mert sok mindent megtudhatunk az elmúlt négy évben folytatott ellenzéki politika rejtettebb összefüggéseiről, a média-ügy taktikai lépéseiről, a „lassításokról", a liberális értelmiség jelenlegi tudatállapotáról, s arról is, mi várható a mostani koalíciótól, miért jó ez, és kinek, s hogy ez az egész mennyire, vagy mennyire nem (és ha igen, s ha nem, akkor is miért) érdekli a közvéleményt.

Mindezeken hosszasan el lehet tűnődni, mint ahogy azon is, amit mindjárt az interjú elején állít Haraszti, hogy t.i. az 1968-as párizsi diákmegmozdulások hatására „valamiféle demokratikus robbanás"-t szerveztek volna 1969-ben a közgázon és a bölcsészkaron, majd ennek rendőri leállítása után, 1970 tavaszán erre hivatkozva vitték volna el, s tiltották volna ki az ország összes egyeteméről. Memóriánk szelektív. Bizonyára a Harasztié is. Így nem érthetetlen, ha más, szintúgy szelektív memóriákban meg úgy áll a dolog, hogy Haraszti „balról volt sok", és az a demokratikusabb robbanás piros Mao-könyvecskékkel a kézben történt. Ám a memóriák szelektívek...

Tűnődésre még méltóbb azonban az, hogy tulajdonképpen miért is „a politikában most éppen pályaelhagyó" (az ő szavai szerint) Haraszti. Egy évre tanítani megy Chicagóba, a Northwestern Universityre. No mit? „Közép-Európáról fogok tanítani, az átmenetről... na most mindezt elmesélni, megmagyarázni, megdícsérni és megkérdőjelezni – gondolom, ebből áll ez a tudományág, és ezt fogom tanítani" – mondja.

Ismerve, mennyit és mit tud egy átlagos amerikai diák Európáról, s ott Közép-Európáról, attól kell tartani: amit Haraszti Miklóstól hallani fognak, azt tekintik majd szentírásnak. A szadesz-ideológia hídfőállást épít ki Chicagóban is. Ügyes.

(t.i.)

Amikor a „civil" közbeszól...

A központi akarat trónfosztása

Civil fórumot rendeztek a hétvégén Kaposvárott, több mint egy tucat szervezet részvételével. Az érdeklődő polgárok előtt az Egészségügyi Főiskolán bemutatkozott városszépítő egyesület, irodalmi és művészeti társaság, repülőklub, tánccsoport és sok más civil szerveződés.

Az egyesületek nem csupán szóban, hanem kiállítások, bemutatók, színpadi föllépések során ismertették tevékenységüket. Itt lépett először a nagyközönség színe elé a nemrég megalakult *Somogyért Egyesület*, amely – többek között – feladatának tekinti a megyében működő minden civil szervezet munkájának összehangolását, segítését.

Szükség van erre a támogatásra, hiszen Magyarországon *a legtöbb* társadalmi egyesület – több mint ezerötszáz – Somogy megyében működik. A szombati fórum szervezője, a *Társadalmi Egyesületek Szövetsége* azért rendezte meg a találkozót, hogy a polgároknak megmutassa: *nem kell ráhagyatkozni semmiféle központi akaratra, utasításra, hanem a helyi erőket összefogva* is kezelhető egy sor társadalmi probléma.

A színes szórakoztató fórum sokakat érdekelt a megyeszékhely lakói közül, s nem kevesen azzal távoztak: jó lenne még több egyesület munkáját megismerni, hiszen sok száz kínál módot rá, hogy tagjai a társadalom hasznára tevékenykedhessenek.

(luthár)

Magyar–holland gazdasági kapcsolatok

Tulipánról kevés szó esett...

J. P. van Ierselnek, a holland küldöttség vezetőjének zárszavával fejeződött be a hétvégén Budapesten az a konferencia, amelyet az Európa Mozgalom Magyar Tanácsa, és a Holland Európa Mozgalom szervezett, cseh, lengyel, szlovák és szlovén küldöttek bevonásával.

A konferencia után *Dr. H. H. M. Sondaal* úrhoz, a budapesti holland nagykövethez fordultunk, aki elmondta, hogy *örvendetesen fejlődnek* országa és hazánk kereskedelmi kapcsolatai. A tulipánok országába irányuló szállításaink növelésére – a holland gyakorlatnak megfelelően – *nem hozhatnak központi intézkedést, de szorgalmazzák a cégek közötti együttműködést. Annál is inkább, mivel a gazdaság szereplőinek önálló kezdeményezései* mindig jobb eredményt ígérnek. Hagyományosan jó a két ország mezőgazdasági együttműködése, ezen belül kiemelkedik a szarvasmarhatenyésztés. A kertészeti, gyümölcstermesztési projekt, valamint a farmgazdasági segélyprogram eredményeivel – tapasztalata szerint – ugyancsak elégedettek a hollandok.

A konferencia eredményét értékelő küldöttek úgy látták, hogy e tanácskozással mindenképpen *hiánypótló szerepet betöltő szerveződés indult* útjára. Az elképzelések szerint létrehozható egy *Holland-Magyar Fórum*, és egy már szóban megkötött *távadatszolgáltatási* együttműködés.

(O. Cs. S)

TŰHEGYEN

Üdvtan

Minden tételes vallás lényegében véve üdvtanra alapozódik, amely üdvtan eligazítást ad a jámbor halandónak, hogy itt a földön, s majdan egy léten túli létezésben milyen törvények szabályozzák cselekedeteiben. Mivel metafizikai értelmezésű törvényekről van szó, s nem egzakt érvrendszerről, ezen tanításokkal hit nélkül nem lehet azonosulni. A hit nélkülözhetetlen. Némi analógiával rokoníthatók a pártprogramok is ezzel a jelenséggel a boldogító célzatot és a hitet illetően.

Az MSZP 4. kongresszusán beszédét Horn Gyula figyelmet érdemlő gondolatokkal fejezte be: „Az MSZP nélkül nincs remény Magyarországon szabadságra, igazságosságra és szolidaritásra, sem pedig arra, hogy a következő évtizedben megteremthető legyen a jóléti társadalom". Kétségtelen, hogy egy új üdvtan körvonalazódik itt, amely kizárólagosságában határozottan vallásos színezetű. Az előzmények ismeretében azonban úgy véljük, a hit önmagában nem lesz elegendő az üdvösséghez.

Z. I

Budapesten az I. kerület, Széna tér 7-es számú ház padlásterében vasárnap a tetőfelújítás során a fagerendában egy II. világháborús aknavető gránát részére találtak – tájékoztatta tegnap az MTI-t a BRFK ügyeletese. A házat kiürítették és a Magyar Honvédség tűzszerész ügyeletét hívták a helyszínre. Ilyés Imre törzsőrmester elmondta: a gerendában az aknavető gránát stabilizátor részét találták, amelyben sem csappantyú, sem lőpor nem volt. A stabilizátort a kijelölt helyre szállították.

Somogyi József

Függönyrojt

Nemzeti vagyon

Az *Állami Operaház*, művészeivel együtt, a nemzeti vagyon része. Így nyilatkozott a művelődési miniszter pár nappal ezelőtt, az Operaház igazgatójával folytatott tárgyalás után. Ez így nagyon szépen és nemesen hangzik, mélységesen igaz is. A rózsaszín megállapítást csak az felhősíti el egy csöppet, hogy *Ütő Endre* arról folytatott megbeszélést *Fodor Gáborral*, miképp lehetne biztosítani az Operaház működését az év hátralévő hónapjaiban, miután az intézmény jelenleg ott tart, hogy nemcsak az idei premierekről kell lemondaniuk, hanem már a túlóra- és az ebédpénz-kifizetésre sincs fedezet.

Arról épeszű ember nem vitatkozik, hogy a művészeti és a kulturális intézmények, létesítmények – az Operától az általános iskolákig, a színházaktól a könyvtárakig – a nemzeti vagyon nem is akármilyen részét képezik. Nem a tárgyiasítható értelemben – épületek, felszerelés, berendezések, jelmeztár, könyvállomány stb. –, bár persze abban is. Soha senki ki nem számolta még, mennyi a pénzben kifejezhető értéke egy olyan épületnek, mint az Operaház. Mit ér a *Széchényi Könyvtár* vagy a *Nemzeti Galéria anyaga*, mit az iskolák szertárai, a közkönyvtárak, a művelődési házak? És az sem biztos, hogy az, amit évszázadok során így felhalmoztunk, megalkottunk, egyáltalán meghatározható értékű, bármely konkrét pénznemben. A leltárba foglalható számoknál ugyanis igen sok esetben jóval magasabb az úgynevezett eszmei érték; magasabb, s fontosabb is.

Ám ez csak az egyik oldal. A másik, és nem kevésbé jelentős, az *emberi érték*, amely ezekben az intézményekben koncentrálódik. A színész, az énekes, a rendező, a karmester, de a díszletmunkás tudása is hatalmas érték, mint ahogyan óriási érték a könyvtáros, a muzeológus, a pedagógus tudása, tapasztalata, az esetleg nemzedékeken át öröklődött, senki más által össze nem gyűjthető ismeretei. Bármily furcsán hangzik is, nemzeti vagyon, ha egy társulat tud többtucatnyi remekművet, legyenek azok operák vagy drámák. Nemzeti érték, ha egy szimfonikus zenekar tagjai tudnak több száz zeneművet, vagy ha egy karmester fejből képes vezényelni Bachot és Bartókot. Nemzeti vagyon a színész mesterségbeli tudása, s az is, ha tud nagy klasszikus szerepeket és tud több száz verset a magyar és a világirodalomból. Röviden: *nemzeti vagyon mindaz, ami a nemzet művészeinek, tudósainak, de tulajdonképpen a nemzet valamennyi tagjának a szürkeállományában felhalmozódott.*

Ez a nemzeti vagyon, természeténél fogva nem mindig mutatkozik meg látványosan. Közvetlen, fináncagyak által is felfogható haszna sem feltétlenül észlelhető. De azt még a legbegyöpösödöttebb adó-végrehajtói fejek is fel tudhatnák fogni valamely (ritka) világos pillanatukban, hogy ha a nemzeti vagyonnak ezt a jelenidőben is, de legfőképpen a jövő szempontjából életbevágóan fontos részét másodlagosnak tekintik, hagyják elsorvadni, elvonásokkal, érzéketlen és szemellenzős szigorításokkal a csőd szélére sodorják, *pótolhatatlan veszteségeket okoznak*. Valamennyire is normális kormányzat a világ minden országában be tudja látni: a kultúrára, a művelődésre, az oktatásra fordított összegeken nem lehet, nem szabad takarékoskodni. Lehet, hogy az ide juttatott pénzek majd csak a jövőben, tíz vagy húsz év múlva fognak kamatozni. De ha ezek az összegek most nem jutnak el oda, ahová el kellene jutniuk, nem biztos, hogy tíz vagy húsz év múlva lesz még szürkeállomány része a nemzeti vagyonnak.

(takács)

Megtöretett testünk

Somogyi József corpusai és pietái a veszprémi bazilika altemplomában

Rendhagyó élet adatott *Somogyi Józsefnek*, tudtuk ezt életében, tudjuk halála után is. Ezúttal éppen a veszprémi bazilika altemplomában látható *Corpusok és pietàk* című kiállítás szolgáltat argumentumot.

Nincs talán még egy olyan szobrászunk, akinek a köztéri szobrai körül annyi indulat, értetlenség, ellenérzés támadt volna, mint az ő *Szántó-Kovácsa, Zrínyije* esetében. Mert micsoda pimaszság az emlékezetben élő parasztvezért letaszítani piedesztáljáról, Zrínyit pedig nem paripára, hanem valami sárkányféle képződményre ültetni! Holott Somogyi József éppen azáltal, hogy szobrát emberközelbe, az utca forgatagába álmodta – hősét felemelte. Zrínyi emberfeletti vállalását sárkányszerű lovával minősíti. Alkotói módszerében a gondolatiságot, hősei kiállását tartotta elsődlegesen fontos művészi feladatnak. Somogyi József úgyszólván mindent elért, amit pályatársai egyáltalán elérhettek, a Kossuth-díjtól a brüsszeli világkiállítás nagydíjáig, a Munkácsy-díjtól az érdemes, majd a kiváló művész címig, a SZOT-díjig, s még tucatnyi más babérig. Sok éven át mint a Képzőművészek Szövetségének elnöke, a Képzőművészeti Főiskola rektora fontos közéleti szerepet is vállalt. Ki gondolta volna, legfeljebb a bennfentesek gyaníthatták, hogy Somogyi Józsefnek volt egy másik arca is. No nem Janus-arc. Talán egy rejtettebb arc. Bárha nem is rejtette mindig véka alá nyugtalanságát, elégedetlenségét. Sokat vajúdó, tépelődő alkotó volt, aki ha be is fejezte egy-egy munkáját, eleget tett megrendelőinek, azért soha nem zárta le magában a témát. Epreskerti műtermében tett egyik látogatásom alkalmával épp egy parasztlány figuráján dolgozott. – Ez már a negyedik változata ennek a figurának. Valami mást akarok, mint amiket eddig csináltam – mondta.

Nehezen adott ki bármit is a kezéből. Talán az sem véletlen, hogy (legjobb tudomásom szerint) mindmáig nincs egy Somogyi-monográfiánk, életét, munkásságát átfogóan bemutató könyv. Nem a kiadók, művészettörténészek mulasztása, figyelmetlensége. Ismereteim szerint többen is kaptak ilyen megbízatást, felkérést. Somogyi József mindig kitért az ilyen kezdeményezések elől. Nem túlzott szemérmességből zárkózott el. Korainak tartotta a munkásságát könyv alakban, albumban bemutatni. Egyre késlelette egy róla szóló monográfia megírását. Még többre készült, még többet szeretett volna megmutatni önmagából, belső énjéből, mígnem kiszaladt alóla az élet.

Parasztmadonna ölében Krisztus

Paraszt Pietáját, Krisztus-corpusát több kiállításon is láthatta a nagyközönség. Egyik neves művészettörténészünk szerint ő készítette a magyar művészettörténet legszebb, modern Krisztus-szobrát.

Ám hogy milyen stációkon át jutott el a művész e legszebb Krisztus-szoborig, a Pieta és a corpus hányféle variánsát készítette el, arra igazán a veszprémi Szent Mihály-bazilika altemplomában kiállított, mintegy három tucatnyi szoborból álló kollekciója ad meggyőző választ. Önmagában már az is sajátságos, hogy a protestáns művész – aki magas tisztséget is betöltött a dunántúli református egyházkerületben – corpusait és pietáit éppen a katolikusok ősi fellegvárában állították ki. Miként *dr. Szendi József* érsek köszöntőjében kifejezte, szívesen vállalták Somogyi József corpusainak és pietáinak bemutatását, melyek a halál és a megváltás misztériumának jelképei, kimagasló művészi teljesítmények.

A kiállítás katalógusának előszavában *Aba-Novák Judit* így minősítette Somogyi József corpusait és pietáit: „...e sorozat egy hatalmas megrendülés, egy hegyszakadás és új folyók megindulásának szoborrá lett tanúi..."

A Veszprémi Érsekség, a Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, a Gizella királyné Múzeum, a Veszprém Városi Művelődési Központ, az F. Szelényi Ház, valamint a Veszprémi Nyomda Rt. együttműködésével és támogatásával létrejött kiállítás dicséretes vállalkozás. *Ifj. Hegyeshalmi László* méltóbb, szebb helyet nem is választhatott volna Somogyi József sorozatának bemutatására, mint az intim hangulatú altemplomot. A jobbára pirogránitba örökített sorozat egy érett mester megkapó vallomása örök emberi értékekről, anya és fia elszakíthatatlan kapcsolatáról, megtartó erejéről. A művész végigvezet a fájdalom jelképes stációin, különböző helyzetekben állítja elénk Krisztus megtöretett testét, Mária szomorúságát, olthatatlan fájdalmát. Somogyi József nem az anyai oltalomban ellazult testet, a fájó belenyugvást mintázta meg, hanem a kíntől görcsbe ránduló, elzuhanó, dacos isteni-emberi tartást. A művész éppen azáltal képes fokozni a drámai hatást, hogy a gyötrelemtől megtöretett testrészeket derékszögbe állítja, a megnyújtott karokat, a törzset kimerevíti, a bordákat szinte kipreparálja. Somogyi József birtokában volt mindannak a mesterségbeli tudásnak, gazdag invencióknak, hogy a lehető legkevesebb eszközzel a legtöbbet mondja el. A Pieta 1. a megfutott földi pálya végső summázata is lehetne.

Hamar Imre

Hangszerműhelyek Magyarországon

A hangszerek már megszólalásuk előtt is rendelkeznek a műalkotások minden szükséges kritériumával, s egy mű megszólalásakor együtt vizsgázik a komponista, az előadó és a hangszerész – írja a Hangszerműhelyek Magyarországon című kiadvány előszavában *Semmelweis Tibor*, a Magyar Hangszerész Szövetség elnöke.

A napokban megjelenő kötet most első ízben szakmai csoportosításban mutatja be az országszerte hivatalosan működő műhelyek jelentős részét. A szaknévsor ötlete Semmelweis Tibortól származik, aki szintén hegedűkészítő mester. A kiadvány létrejöttét a Hangszerész Szövetség támogatta, szerkesztője *Tóth Anna*. A fényképekkel illusztrált füzetben orgona, zongora, cimbalom, vonós, pengetős és fúvós hangszereket készítő, régi hagyományokkal rendelkező, illetve újonnan alakult cégekkel ismerkedhetünk meg, összesen ötvennéggyel. Minden mesterről, szövetkezetről az általuk lényegesnek tartott adatokat olvashatjuk vagy a velük dolgozó művészek mutatják be eddigi munkásságukat. Megtudhatjuk, hogyan kezdték pályájukat a hangszerészek, melyek eddigi munkáik, mi a cégük profilja, milyen céljaik, terveik vannak és milyen hangszerjavítások rendelhetőek meg üzletükben. Az ismertetőkben arról is olvashatunk, hol érdemes a kezdő muzsikusok hangszereit javíttatni, hová forduljanak az egyedi konstrukciókat keresők és a hangszergyűjtők, s melyik üzletben találhatnak munkát a hangszerésztanulók. A kiadványból a műhelyeken kívül a zenekarok és a zeneiskolák is kapnak ingyenes példányokat, az érdeklődők pedig a Hangszerész Szövetség székházában, a Wesselényi utca 73-ban vásárolhatják meg.

R. Zs.

Független Magyar Szalon

A művészi megnyilatkozás mindenfajta kirekesztés nélkül mutakozhasson be az alkotások egyetlen és legfontosabb kritikusának, a közönségnek – ezt tűzte ki célul a Független Magyar Szalon Képzőművészeti Egyesület, amely a nagy hírű Párizsi Szalon mintájára jött létre két évvel ezelőtt. A képzőművész-társadalom összefogását – határainkon belül és kívül – jelző művészkör második országos és nemzetközi tárlata a Pataky Művelődési Központban nyílt meg. Másfélszáz alkotó szerepel egy-egy művével. A magyarországi alkotók munkáin kívül érkeztek művek Kolozsvárról, Nagyváradról, Temesvárról, Losoncról, Rozsnyóról, Szentpétervárról, Münchenből is. A festmények tematikája változatos: tájképek, csendéletek, aktok, figuratív és nonfiguratív művek, olajfestmények és akvarellek. Helyet kaptak grafikák, szén- és tusrajzok, fotók, fotográfikák, bőrplasztikák, kollázsok, illetőleg plakettek. A függetlenek tárlata október 16-áig tekinthető meg a Szent László téri művelődési intézményben.

Alapkőszentelés

Új katolikus templom épül Budapesten, a zuglói Zoborhegy téren. A Regnum Marianum templom alapkövét szombaton szentelte fel *Ladocsi Gáspár* tábori püspök a Zoborhegy Téri Napokhoz kapcsolódó templombúcsú alkalmából. Az új templom egy közösségi házzal és színházteremmel egybeépített épület része lesz. A közösségi ház már áll, a templomot a tervek szerint 1996. október 8-án szentelik fel. A tervezésre *Illés Kraizer Attila* építész kapott megbízást, aki modern stílusú templomot tervezett a sűrűn beépített zuglói környezetbe. A templom hagyományos tájolású lesz, a főhajót szentély és éjjelnappal nyitva tartó engesztelőkápolna egészíti ki. A liturgikus berendezéseket a Hummel-Mészáros Műhely készíti. A Regnum Marianum templom a hívek adományaiból épül.

Az antikváriusi mesterség

Régi könyvek, sárgult fóliánsok

Mint annyi más gyalázatos és beláthatatlan következményű cselekedet, az antikváriumok, az antikváriusi mesterség szétzúzása is a negyvenes évek végére esett. Van némi halvány emlékem ezekről az esztendőkről, a korabeli baljóslatú eseményekről, így azt is fel tudom idézni, a hajdan patinás antikváriumok s idős, mesterségükhöz ragaszkodó, az értelmiség köreiben nagy tekintélyű tulajdonosaik – s gazdag gyűjteményeik – hogyan szórattak szét. Bagatell, mondhatná bárki, hisz történtek ennél jóval súlyosabb gyalázatok is akkoriban. Igaz. Ám mint annyi apróság, egy-egy patinás antikvárium is része egy magára valamicskét is adó nagyvárosnak. Színfolt, ami nélkül élni lehet ugyan, de – ahogy mondani szokás – nem érdemes.

Ami ezekből a tudást, a kutatás lelkes hangulatát idéző hajdani üzletekből lett, ismeretes. Könyveket forgalmazó megannyi lélektelen nagyüzem. Egy-egy idősödő, a szakmáját szerető antikvárius igyekezett őrizni a szakma becsületét, ám kevés sikerrel. Új „könyvesgeneráció" nem nőtt, nemigen nőhetett fel. Senki sem választotta hivatásául a régi könyvekkel, megsárgult fóliánsokkal, becses kéziratokkal, különlenyomatokkal és metszetekkel való – nem mindig dúsan jövedelmező – bíbelődést. Aki fiatal bekerült egy-egy üzletbe, kényszerűségből tette, s az első adandó alkalommal odébb is állt.

Mindez annak kapcsán jut eszembe, hogy megkaptam a nevezetes – a Madách téren működő – Borda-antikvárium legújabb, immár 18. katalógusát. Könyvet szerető, becses régiségeket és ritkaságokat szívesen lapozgató embernek szívet-lelket melengető olvasmány. Találhatóak a gazdag kínálatban a könyvritkaságok mellett királyi adománylevelek (II. Ulászló bárói címet adományoz Drágffy Györgynek és Jánosnak), Jókai, Jászai Mari, Munkácsy Mihály, Madách Imre, Izsó Miklós, Bartók Béla, Egry József képeslapjai-levelei. Kéziratok többek között Weöres Sándortól, Pilinszky Jánostól. Sok-sok céhlevél és becses „Vándorló-könyv", melyet a városról városra barangoló mesterlegények használtak valaha, amikor a kézműves mesterségeknek még hitele és becsülete volt. Ám a könyvek választéka is gazdag: található a XV. és XVI. századi nyomtatványok mellett sok-sok Biblia, tudós értekezés Otrokocsi Fóris Ferenctől, Pázmány Pétertől és Telegdi Miklóstól. Verses munka – Magyar Márs – a jó képességű, de orgyilkossá züllött Listius (Liszti) Lászlótól. S megannyi egyéb, ritka kiadvány a közelebbi évtizedekből.

„Ami szakmánk újjáéledését illeti, úgy tűnik, hogy még várni kell egy keveset. Vagy többet. Az antikváriumok magánkézbe kerülése talán csak annyi változást hozott, hogy minden jóval drágább lett... Nincs antikvárszövetség, nincs megfelelő utánpótlás sem. A boltok többsége használtkönyv-üzlet, némelyik ószeres, de antikvárium az bizony nincs sok..." – áll a katalógus előszavában. Még szerencse, tesszük hozzá, hogy vannak e mesterségnek megszállottjai, akik – miként Bordáék – pontosan látják a helyzetet, és őrzik, jobb napokra várva, a könyves mesterség becsületét.

Kákonyi Péter

Újraírt történelem

Amióta nincsenek a történelemkönyvek megalkotásához egyértelmű elvi *iránymutatások*, azóta nem kis teher és felelősség egy-egy ilyen munka megírása. Noha a történelmi tankönyvek időnként manapság is átpolitizálódnak, azért a vita mégiscsak a történészek között folyik. Egy ilyen parázs szópárbajnak lehettünk tanúi a napokban a Kossuth Klubban, ahol a *Budapesti Történelemtanárok Klubja* rendezésében az idén szeptemberben, a Nemzeti Tankönyvkiadó gondozásában megjelent középiskolai, *Történelem IV.* című tankönyv és a még 1990-ben megírt, azóta több változatban kiadott, azonos című munka szerzői és az ezekből oktató tanárok között. Az idén napvilágot látott, *Salamon Konrád* által írt kötet megjelenésében a borúlátóbbak nem bíztak, tekintettel a politikai hatalom régi kezekbe kerülésére, ám tiltás nem következett be. A szerző szerint csupán terjesztési hiányosságok miatt nem kapható a kötet. A másik könyv, melyet a diákok már jól ismernek, egy szerkesztői munkaközösség produktuma, melyet a vitán *Székely Gábor* képviselt.

A két tankönyv eltérő szemléletből született, bár közös vonásuk, hogy mindkettő politikatörténeti mű. Salamon Konrád könyve ismertetésében elmondta, szerkesztési elve volt, hogy leckékre bontsa az anyagot a jobb oktathatóság és számonkérhetőség érdekében. Célul tűzte, hogy az 1914–1990-ig terjedő időszak tárgyalását a szerinte megfelelő arány jellemezze, vagyis az eddigi gyakorlattól eltérően az 1945 előtti és utáni történelem terjedelemben felefele arányt képviseljenek. Így a hatvan leckéből mindössze kettőt szentel az első-, és négyet a második világháború tárgyalásának. A könyv szerkezetét, arculatát tekintve a rendszerváltás előtti, már klasszikussá vált típushoz tér vissza. Mint a szerző elmondta, nem tartózkodott a kommentároktól sem, s a könyv előszavában állást is foglal bizonyos szellemiség, erkölcsiség mellett.

A Székely Gábor képviselte fekete-narancssárga könyv ellen felhozható komoly kifogás, hogy nehezen tanítható. Ennek oka az a szándék volt, hogy valódi könyvet szerkesszenek, ugyanis látták, hogy a diák a középiskola negyedikes osztályáig csak képeskönyveket ismer, melyek szájbarágva adják át az ismereteket. Ez a tartalmas, olvasmányos kötet Székely szerint nem foglal állást, tényeket közöl, történelmi szemléletet ad, párhuzamosan tárgyalja a magyar és nemzetközi eseményeket. A tankönyvnek nem feladata, hogy minősítsen demokráciát és diktatúrát, s nem kell eszméket sugallnia. A diáknak kell elgondolkodnia, s a tényekből leszűrnie saját következtetéseit. Ez a könyv tudatosan apolitikus, és plurális szemléletű, mint amilyennek magának az iskolának is lennie kellene.

A minisztérium mindkét művet ajánlja az iskoláknak, több más hasonló történelemkönyvvel egyetemben. A legérdekesebb kérdés mégis az, miként lehet a diákságnak oktatni olyan eseményeket, melyek tényszerű feltárása máig hiányos. Felmerült például, hogy a vasfüggöny lebontásának dicsőségéért is jelenleg minimum három történelmi nagyság verseng, s az ötvenhatos forradalom minden vonatkozása sem tisztázott még. Elég a sortüzek ma is folyó kivizsgálására gondolni, mely ugyancsak tartogathat még meglepetéseket. Mindezen bizonytalanságok mellett azért a vitázók megegyeztek abban, hogy 1990-ig okvetlenül el kell jutni: ez az esztendő mégiscsak egy korszak vége, s egy új korszak nyitánya.

B. L. A.

Egy tanár följegyzései

A *Táncsics-sorozat* készülő új kötete a huszadik századba kirándul a megszokott tizenkilencedik századi elfeledett klasszikusok helyett. Másodszor jelentetünk meg e századi szerzőt sorozatunkban. Az első *Szabó Endre* volt, *Anekdoták és villámlások* címmel adtuk ki verseit és anekdotáit. Az utóbbiak közül idézem fel a *Mikszáthról* szólókat, hiszen az író születésének 150. éve az idei esztendő, ami külön érdekességet ad Szabó Endre feljegyzéseinek.

Szabó Endre nevét irodalomtörténet-írásunk a klasszikus orosz irodalom egyik első, kiváló fordítójaként őrzi, aki regény- és novellafordításaival jelentős hatást gyakorolt az új, realista prózairodalom kialakulására. Valószínűleg ő hívta fel Mikszáth figyelmét *Tolsztoj* remekművére, miután azt lefordította és 1893-ban *Iljics Iván halála* címmel meg is jelentette.

Anekdotája így villantja fel a remekművet felfedező Mikszáth alakját:

„A Mikszáth bájos stílusát én annak tulajdonítom, amit már említettem is, hogy idegen nyelven nemigen tudott olvasni, sőt idegen írókat fordításban is keveset olvasott. Ez az ő *körtölése (kertelés, kerítés mögé való behúzódás)* mentette meg őt az idegen befolyástól, azért maradt ő annyira a miénk.

Hanem egyszer mégis rádiktáltam Tolsztojt, ennek az „Iljics Iván halála" című hosszabb elbeszélését.

Kedves járatlansággal beszélte el aztán, hogy miután egy éjjel végére jutott az olvasásnak, s már a gyertyát is elfújta, annyira érdeklődött a mű iránt, hogy újra gyertyát gyújtott, megnézni, ki is írta azt? Hát, hogy Tolsztoj.

– Volna egy neked való témám; én rest is vagyok megírni, meg nem is tudnám úgy megcselekedni, mint te.

És elmondtam neki a Dosztojevszkij „Krokodilus" című szatirikus elbeszélésének a tartalmát. Mikszáth már a következő héten elkezdte közölni azt a „Pesti Hírlap"-ban. Tartott vagy négy-öt számon át. Akkor én szó nélkül lefordítottam Dosztojevszkij elbeszélését, és ugyancsak több számon át leközöltem az „Üstökös"-ben.

Találkozom aztán Mikszáthtal. Látom, nem valami jókedvvel közeledik felém.

– Kutya vagy – mondja –, becsaptál.

– Egyikünk kutya, másikunk eb – válaszoltam én.

– Hogy-hogy?

– Hát a tinnyei jegyző! Vagy úgy – nevetett már Mikszáth is – igazad van, a tromf jól sikerült."

Mondani sem kell, hogy az anekdokta elolvasása után a Széchényi Könyvtárba siettem. A Pesti Hírlap 1888. november 9-i számában meg is találtam Mikszáth írását, *Hivatalos észjárás* címmel, névaláírás nélkül, mint a Pesti Hírlap eredeti tárcáját. A Mikszáth összesben ez az írás nem szerepelt, és amíg egy hatvanas évekbeli Mikszáth-kiadásban rá nem találtam, abban a tudatban éltem, hogy ismeretlen Mikszáth írásra bukkantunk Szabó Endre jóvoltából. Nem így történt, ám az anekdota önmagában is tanulságos. Mikszáth írása közvetlenül is utal Szabó Endrére: „Egy jó barátom, aki nemrég Oroszországban utazott, egy jóízű szatirát mondott el nekem, mely az orosz hivatalnokok ellen van komponálva, de mely a magyarokra is ráille-

Szmrecsányi Boldizsár műve
Lechner Ödön emléktábla

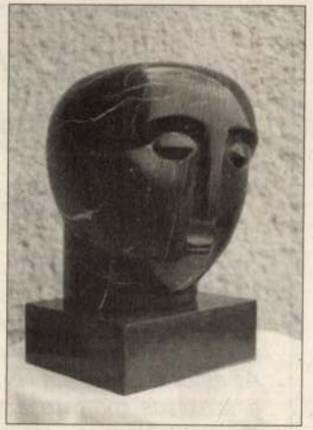

Pihenő nő

Női fej

Kerületünk ifjú szobrászművésze a kiállítók között

Somogyi Józsefre emlékeztek tanítványai

Negyvennyolc esztendeig tanított, három generációt vezetett be a művészet sok örömet adó, de sok küzdelemmel járó világába. Négy esztendővel ezelőtt még valóság volt „a mester és körötte tanítványai". Most már csak az utódok, a hűséges tanítványok művei veszik körül alkotásait a Hadtörténeti Múzeum kiállító termeiben, *Bencsik Árpádtól*, a Magyar Művészeti Akadémia Kossuth díjas tagjától a legfiatalabbakig, a huszonéves szobrászművészekig. Közöttük fedeztem fel fiatal, kerületi szomszédunk, *Szmrecsányi Boldizsár* kiegyensúlyozott, szép munkáit is: a kubai mészkőből készült női fejet és a nagyon ötletes megoldású pihenő női alakot. Játékos, kedves figura. Úgy látszik, a fiatal művész komoly gondolatébresztő művek mellett a mindennapi élet apró mozzanatait is szívesen örökíti meg.

Budapesten született 1970-ben. A II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban 1989-ben tett érettségi után még abban az évben felvételt nyert a bécsi Akademie der Bildenden Künste szobrász szakára, ahol *Johannes Avramides* volt a tanára. A Magyar Képzőművészeti Főiskolára 1990-ben vették fel. *Somogyi József* és *Bencsik István* volt a tanára. 1995-ben diplomázott és azóta a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Képzőművészeti Mesteriskolájának a tagja. Jelenleg a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Képzőművészeti Mesteriskolájának villányi művésztelepén folytatja tanulmányait. Több kiállításon vett részt, így a Pécsi Galéria mesteriskolás kiállításán is. 1996-ban Hódmezővásárhelyen a Vásárhelyi Őszi Tárlaton a város különdíjában részesült. Néhány műve látható Baden Württemberg, Lahr városában rendezett szoborkiállításon. A város szeptember 15-ig látogatható művészeti tárlatán a pécsi egyetem mesteriskolájának professzorai és ifjú művésznövendékei a német professzorokkal és művésznövendékeikkel együttesen vesznek részt. Plasztikái közül kiemelkedően finom munkája a dédapja, *Lechner Ödön* építőművész emlékét őrző bronz emléktábla.

Szépen emlékeztek a tanítványok mesterükre, Somogyi Józsefre. Hogy mennyire figyeltek tanításra, arról vallanak a bronzból, fából, mészkőből, vasból, gipszből, kerámia samottból, márványból formált műveik, amelyek a magyar szobrászművészet utolsó félévszázadának sajátos keresztmetszetét adják. *Aba-Novák Judit* művészettörténész tartalmas megnyitóbeszéde után *Somogyi Borbála*, a művész leánya mondott köszönetet a kiállító tanítványok műveinek szép összeállításáért. A kiállításon *Asztalos László, Bakos Ildikó, Balázs Eszter, Bábel Anita, Bencsik István, Borbás Tibor, Csikai Márta, Csíkszentmihályi Róbert, Horváth István, Karcag Éva, Karmó Zoltán, Kő Pál, Lugossy Mária, Nagy Attila, Péter Ágnes, Raffay Béla, Rácz Edit, Szmrecsányi Boldizsár, Tauber László, Tóth Béla, Tóth Dávid, R. Törley Mária, Veres Enéh Erzsébet* műveit láthattuk. Édesapjára utalva róluk mondta megnyitójában Somogyi Borbála: „...teljes az odaadás, önzetlenség, a meg- és visszaemlékezés szépsége. Az Ő mentalitása bennük is él. Ettől MŰHELY ez a közösség és hiszem, hogy a továbbiakban is az marad."

Schelken Pálma

A Budai Rajziskola rajzpályázatára beérkezett művekből nyílik kiállítás a XII. kerületi Önkormányzatban 1997. október 3-án, pénteken 17 órától. A kiállítást egy hónapig láthatják az érdeklődők.

•

Az Art's Harmony Műhely (1029 Budapest, Csongor u. 39.) foglalkozásaira folyamatosan lehet jelentkezni.

Somogyi József

Egy kitüntetés kapcsán

Dicsőné Helmly Mária, a XII. kerületi Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke a „Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkereszt" kitüntetésben részesült. Az elnökasszony azt kérte tőlünk, hogy a szokásos méltató szavak helyett, a Kerületi Német Kisebbségi Önkormányzat otthonának építkezéséről számoljunk be.

Egy címeres téglával az építkezésen

A német kisebbség kerületi képviselő-testülete a nyár folyamán több alkalommal önkéntes munkát szervezett a Költő utca 1/A számú villaépület helyreállításának elősegítésére. A tereprendező munkálatokban a német nemzetiségi osztályba járó gyerekek szülei, illetve a német kisebbséghez és nem a kisebbséghez tartozó kerületi polgárok mellett képviseltette magát a Polgármesteri Hivatal (Ládonyi János aljegyzővel az élen), és a többségi képviselőtestület, valamint a Hegyvidék szerkesztősége is. Dicsőné Helmly Mária – a Műemlékvédelmi Hivatallal együttműködve – mindent megtett, hogy a műemlék jellegű házat korhűen állítsák helyre. (Például: nem engedte betömedékelni a ház alatt lévő boltíves pincét, amelyet romantikus vendéglátóhelynek lehet felhasználni.) A ház melletti kútból előkerült, jókora sípra emlékeztető vízemelő fatörzset megőrizte és tartósíttatta, s néhány emblémás téglát is félrerakott a sittből. (Szó van róla, hogy a villa kertjében kap helyet *Noéh Ferenc*nek, a Kis-Svábhegyi Egyesület elnökének a téglagyűjteménye is.)

Téglahordás csatárláncban ***(fotók: Kérész)***

„Kérem, hogy mindazok, akik valamilyen tárgyi emléket őriznek a svábhegyi német kisebbségre vonatkozólag, s szeretnék, ha a Költő utcai ház emlékszobájában nyerne elhelyezést, keressenek meg!" – mondta az elnökasszony.

A német állam illetékesei felajánlották, hogy megvásárolják az épületet a kerületi német kisebbség részére, a többségi Önkormányzat azonban – az elnökasszonnyal egyetértésben – csupán a munkálatok befejezéséhez és a ház fenntartásához szeretne anyagi támogatást kapni. A német kisebbség használati jogát a

A Városmajori Gimnázium tanfolyamai – Kosárlabda tanfolyam 1997. szeptember 29-től, 5–6. és 7–8. osztályos fiúk részére, heti 2-2 alkalommal. (A kisebbekhez esetleg lányok is jelentkezhetnek.) Testvéreknek kedvezményt biztosítunk. – Női kondicionáló torna és ezzel egyidőben – Óvodás torna szeptember 30-tól, szintén heti 2 alkalommal

Gyermekvasutasok avatása és ballagása

A Budapesti Gyermekvasút minden évben ünnepélyes keretek között búcsúztatja a 4-5 éves szolgálatukat befejező gyerekeket és az egy évtizedig is szolgáló ifivezetőket. Idén ezen a napon avatták fel az első ízben szervezett nyári tanfolyamon végzett új gyermekvasutasokat is. A ballagás alkalmával *Nagy Lajos* üzemvezetővel beszélgettünk.

– Volt vagy öt úttörővasút az országban, de ma már csak a fővárosi üzemel, s ezzel kapcsolatban is felröppentek olyan hírek, hogy a MÁV új üzemeltetőt keres...

– A MÁV vállalta, hogy biztosítja 21 regionális kisvasút üzemeltetését, köztük a Gyermekvasútét is, mely a többihez hasonlóan nem rentábilis – mondja Nagy Lajos. – Önállóan gazdálkodunk, így amennyire csak lehet, igyekszünk csökkenteni a MÁV terheit. Az utasszállítás mellett különleges szolgáltatásokat nyújtunk. Tárgyalásokhoz, ünnepségekhez kibérelhető a régi királyi szalonkocsi; iskolai vagy kiránduló csoportok bérbe vehetik a „lila" nosztalgiavonatot, mely valaha Lillafüreden üzemelt, de ha kell, hagyományos különvonatot is indítunk; biológia-, földrajz- és egyéb órákhoz laborkocsit is tudunk adni. Kínálunk turistaszállást, tárgyalóhelyiséget, fedett tornacsarnokot, szabadtéri sportpályát és még folytathatnám a sort. Mindezek ellenére továbbra is szükségesnek látszik egy közhasznú társaság létrehozása.

– Ma már nem csak ez a leghosszabb gyermekek által üzemeltetett vasút Európában, de talán az egyetlen, amely fennmaradt. Érződik ez valamiben?

lunk műsort. Az utasforgalom is növekvő tendenciát mutat. Tavaly 232 ezer utast szállítottunk, idén 20%-kal többre számíthatunk. Persze ez is messze van még az egymillió utastól, mely a 60-as, 70-es éveket jellemezte.

– Miután Gyermekvasút lett az Úttörővasútból, mennyiben változtak a nevelési elvek?

– Az ideológia kivonult. Ami megmaradt az „úttörő"-ből: a „pajtás"-elnevezés, mert kedves; a kék nyakkendő, mert ez a vasút színe is és néhány katonás formaság, melyek a vasúti fegyelemmel függnek össze: tisztelgés, menetelés, zászlófelvonás

nedik évfordulóját. Hogyan és mire készülnek?

– Terveink között szerepel egy nemzetközi járműparádé, keskeny nyomtávú járművekkel. Szó van arról is, hogy kapunk egy keskenyebb nyomtávú bányavasutat, melyet a Hűvösvölgyben lehetne járatni felszedhető ún. repülőpályán. Szeretnénk beszerezni egy gőzmozdonyt és egy sínautót is. Elkezdtük a létesítmények és a járműpark felújítását. A téli személykocsik felújítása már megtörtént, a nyáriak jövőre kerülnek sorra. Megtisztítottuk az útpályát a belógó fáktól, két állomást átállítunk gázfűtésre, riasztóberendezést szereltettünk fel. A Gyermekvasút a MÁV ékszere, vigyáznunk kell rá.

Az egyik ifivezetőt, *Deák Anikót* munkájukról és az ellátásról kérdeztük. Egyebek között elmondta, hogy a Gyermekvasút tanfolyamaira csak megfelelő tanulmányi átlaggal lehet jelentkezni, s ha valamelyik gyereknek romlik az iskolai eredménye, akkor felmentik a szolgálat alól. Bár az is előfordul, hogy segítik a ta-

Írótoll

Történelmi bestseller

Bestsellernek mondjuk a „kapós, divatos könyvújdonságot", bestseller-írónak pedig azt az alkotót, aki ráérez arra, mire fogékony az adott olvasó az adott korban. Azt hiszem, senki nem vonja kétségbe Magyarországon sem, hogy a sikeresség és a valódi értékteremtés egymásnak nem föltétlenül ekvivalensei. Sajnos, az egykori szocialista országokban most még inkább az ellenkező szélsőséges leegyszerűsítés-típust kell cáfolnunk. Nevezetesen, hogy az olvasmányosság, az írói népszerűség kizárja azt, hogy az adott mű maradandó művészi teremtmény legyen. E tévhit úgyannyira elburjánzott, hogy ha olykor megszületett hazánkban egy-egy, a szó nemes értelmében vett bestseller, már-már védelmezni kezdtük furfangos mosollyal: ez biz nem az. A látszat csal. (Valami kérem bűzlik Dániában.)

Ken Follett Egy férfi Szentpétervárról című 1985-ös regénye nem az a bestseller-típus, amely kivételes stílusromantikájával és létfilozófiai kisugárzásával teremt oly szuggesztív légkört, amely alól az átlagolvasó sem tudja kivonni magát. Nem posztmodern történelmi látomásregény, mint Tolkien remek Niebelung-parafrázisa, a Gyűrűk ura. Nem is mesébe burkolt keresztény szeretetfilozófiai példázat, mint Michael Ende két kitűnő sikerkönyve, a Végtelen történet és a Momo. Follett vérbeli, par excellence történelmi kalandregényt teremtett, tipikus bestsellert, s a mesterségbeli tudás oly magas fokáról tanúskodik, amelytől az adott mű átcsap egyfajta magas minőségbe is. Kiválóan ismeri a siker receptjét. Megajándékozza olvasóját a beavatottság élményével. Szereplői között olyan századeleji történelmi személyiségek bukkannak föl, mint Winston Churchill vagy György angol király. Olyan történelmi eseményekre utal, mint az első világégést kirobbantó szarajevói merénylet. Azt a módszert alkalmazza, ami Walter Scott történelmi műveit tette hallatlanul népszerűvé. A háttérben mozgó valódi történelmi figurák, a mellékmotívumokba plántált megtörtént események előtt mozgat fiktív főalakokat, vezérmotívummá emelt, ám soha meg nem történt akciókban. Teremt egy anarchistát, aki nem riad vissza rendőrgyilkosságtól, merényletektől, a lehető legreménytelenebb helyzetekben sem. Megszökik Szibériából, eljut Angliába, szinte minden segítség nélkül. Ott dúl, tombol, majd tovatűnik a semmibe. A való és a valótlan boszorkányosan ügyes keveréke megteszi a hatását. Egyszerre hisszük magunkat a történelem bizalmasának és a művészi hazugság egyetemes igazsága követőjének. Tudjuk, hogy valaki rabul akar ejteni bennünket, de szívesen alávetjük magunkat akaratának. S elhisszük, hogy ami megtörténhetett volna, az valahol valóban meg is történt. S ennél komolyabb győzelmet bestseller-író nem arathat.

Pósa Zoltán

Forrás-est a Zeneakadémián

A kamaramuzsika gyönyörűsége

Az újévet örömhírrel kezdeni minden álmoskönyv szerint jót jelent, márpedig a Forrás Kamarazenei Műhely megalakulása szívet melegítő eseménye a magyar zeneéletnek. Hát hogyne, hiszen nem minden nap történik meg, hogy kilenc ifjú és nagyon tehetséges hangszeres művész, akiket Kurtág György és Rados Ferenc avatott be a kamaramuzsikálás gyönyörűségeibe, mestereik szellemiségét közösségbe tömörülve őrizzék-terjesszék! Mégpedig minél szélesebb körben: kortársaik bevonásával és a pályán már tekintélyt szerzett kollégák megnyerésével, gondolatébresztő műsorokat és különleges koncerteket kínálva, a zeneirodalom minden korszakát felölelő programmal. A Forrás-alapító „kilencek" – véleményem szerint – azt a vonulatot folytatják, amit az egykori Weiner-növendékek képviselnek szerte a világon; ők olyan útravalót kaptak a zseniális pedagógustól, hogy kamarazenélés közben egy vonásnemről, egy akcentus kivitelezéséről felismerik egymásban (ha korábban személyesen nem találkoztak is) a Weiner-tanítványt...

A Kurtág- és Rados-órák hallgatóit hasonló ambíció fűti, s joggal. Képzésüknél és tehetségüknél fogva valamennyien karrierképesek. Diplomájukon szinte még meg sem száradt a tinta, de versenydíjak, turnék, lemezek, koncertek, stipendiumok és kurzusok tucatjai minősítik máris ígéretes pályakezdésüket. Hamarjában hadd hivatkozzam mondjuk *Várjon Dénes* győzelmére a zürichi Anda Géza zongoraversenyen, *Varga Tamás* (gordonka) Martinu-különdíjára, *Soltész Ágnes* (hegedű) olasz, spanyol, görög, angol koncerttermekben aratott sikereire, *Ádám Erzsébet* (brácsa) bloomingtoni ösztöndíjára, *Vigh Andrea* (hárfa) lemezfelvételeire a Capriccio-cég gondozásában – s persze rangos adatok sorakoznak *Jakobi László* (gordonka), *Horgas Eszter* (fuvola), *Simon Béla* (zongora) és *Rozmán Lajos* (klarinét) szakmai életrajzában is. Nem csoda, hogy a vasárnapi (január 10., Zeneakadémia, este 1/2 8) bemutatkozó Forráskoncert Schubert-, Mozart-, Brahms-, Debussy- és Ravel-opuszainak előadásához szívesen társultak a „kilencekkel" olyan sztárvendégek, mint *Kincses Veronika, Konrád György, Balogh József, Nagy Gabriella.* Jómagam ezt a felállást hallatlanul izgalmasnak és vonzónak találom, a műsort nem kevésbé. De hát engem, mi tagadás, az egész Forrás-akció, úgy ahogy van, már csírájában elbűvölt, meghódított. Amíg ebben a széteső, önmagából kifordult világban mesterek és tanítványok szellemi műhelyt nyitnak, s művészi célok elérésére szövetkeznek, addig a kultúrának, bármennyire szorongatott helyzetben legyen is, van esélye. Még '93-ban is.

(kerényi)

A Forrás-műhely egyik alapító tagja: Várjon Dénes zongoraművész

Felvégi Andrea felvétele

Néhány mondat Somogyi József után

Ilyenkor mindig el szoktuk mondani, ismét szegényebbek lettünk. Minősíthetjük ezt a fordulatot az eseményhez illő közhelynek, az igazság azonban az, valóban szegényebbek lettünk. Szegényebbek egy művésszel, szegényebbek egy remek pedagógussal és szegényebbek – ez sem akármilyen fájdalom – egy emberrel. Egy olyan emberrel, aki nemcsak megértette, de tudatosan vállalta is, hogy alkotói tehetségének kibontakozását egy közösségnek köszönheti szűkebb és tágabb értelemben is; ezt a közösséget haláláig magáénak tudta, ez a közösség halála után is vállalni fogja őt. Alkatában, szobrászatában – leírták mások – gazdagon jelentkeztek romantikus vonások, magyarságtudatában, nemzeti kötődését azonban nem lehet ilyen egyszerűen elintézni. Sokan fölvetették, fölvethetik most is, vajon miért vállalt olyan szerepeket, amelyek nem kapcsolhatók közvetlenül a művészethez, miért volt az Elnöki Tanács tagja a letűnt rezsimben, miért vállalta tisztségét a református egyházban stb. Nos, a kérdéseket viszonylag könnyű megválaszolni, mivel Somogyi József nem volt rejtőzködő alkat. Mindezt – és mit még? – hivatástudatból vállalta, elhivatottságot érzett magában az ország vagy a szűkebb közösség sorsának alakítására. Jellemző azonban, hogy amikor megértette formális szerepét az Elnöki Tanácsban, nyomban visszavonult; szabályosan irtózott a kegyelmi kérvények elbírálásától. Nem a nyughatatlan természet sodorta a népművelés közelébe sem, hanem az átfogó koncepció keresése, amelynek segítségével közelíteni lehet és szükséges a művészetet egy tágabb érdeklődő közönséghez.

Mindezt pedig – nem árt minduntalan hangsúlyoznunk – egy vérbeli művész tette, akinek ekkorra már kiforrott alkotói egyénisége, meggyőző életműve volt. Hasonlíthatatlan, összetéveszthetetlen Somogyi József-életmű. Anélkül, hogy rangsorolni kívánnék életművében, anélkül, hogy igazán a mélységébe hatolnék, mintegy jelzésképpen utalnék híres Szántó Kovács portréjára. A szobrot 1965-ben állították föl Hódmezővásárhelyen. Előzőleg a Műcsarnok tárlatán mutatták be a nagyközönségnek. Érdemes volna visszalapozni az akkori magyar sajtót, emlékezetem szerint azonban egyöntetű véleménye volt a legkülönbözőbb beállítottságú szakíróknak, kritikusoknak, de az egyszerű érdeklődőknek is, hogy jelentős mű született, az újkori magyar plasztika nagyszerű eseményének vagyunk tanúi. Holott ez a mű éppenhogy kikezdte a nagy dogmát, a szocialista realizmust; úgy tudott hétköznapiságot idealizálni, ahogyan valaha csak a klasszikus romantika lehetett képes. Az akkor ötvenedik életéve felé tartó szobrász egyszeriben és megföllebbezhetetlenül a legnagyobb mesterek közé emelkedett.

Aki érti a Szántó Kovács-emlékmű lényegét, annak értenie kell Somogyi József közéleti igényességét, fáradhatatlan pedagógusi szorgalmát. Talán úgy lehetne röviden megfogalmazni: az erkölcsi kényszert, hogy visszaadjuk a közösségnek, amivel tartozunk neki. Most, hogy lelkét is visszaadta Teremtőjének, testét pedig rövidesen annak a földnek, amelyik megteremte, valóban szegényebbnek érezzük magunkat, kicsit árvábbaknak is. Nekünk pedig, csillaghegyieknek, még inkább hiányzik majd horgas alakja az itteni utcákról.

fábián

Prizma

Figyeljünk Szentkuthyra!

Bulvárlapok özönében szerényen húzódnak meg az értékteremtő folyóiratok. (Holmi, Kortárs, 2000, Tiszatáj, Jelenkor stb.) Sztárfotóktól hemzsegő, glancos társaikhoz képest köntösük is szolid. Csak az teszi rájuk a kezét, aki tudja, hogy mit keres benne. A Kortárs szürke borítóján pusztán a szövegidézet ékeskedik. Arra meg föl kell figyelni. Ezúttal Szentkuthyra.

A néhány éve elhunyt író izgalmas olvasónaplóját teszi közzé a folyóirat legfrissebb, év végi száma. Gyönyörűség tapasztalni, milyen gondolatokat ébreszt egy ilyen fényes elmében Szent Ágoston bölcseletének olvasása. Mert nemcsak latolgatja az ágostoni gondolatokat, hanem tovább is gondolja. Ha kell, elismeréssel adózik neki, ha kell, perlekedik vele. Kommentálja és cáfolja. Különös szenvedéllyel vall Ágoston boldogságtéziséről, mely szerinte beleütközik az antik végzet, a *Fátum* gondolatába. „Az egész lét – ugyanis – ellenszegül a lét egyetlen forrásának, a boldogságvágynak." És Szentkuthy mély elemzésének eredményeképpen ott áll a végzetes következtetés: a csoda az, hogy nem őrülünk bele a föloldhatatlan ellentmondásba. „Hogy az egész lét lényegesen mást akar, mint mi, és egyáltalában a halálig sejtelmünk se lehet, hogy mit akar. Kielégítetlen vágykazlak és az élet teljes nonszenszjellege: e kettő életünk minden mást kizáró tartalma – és közben mégsem bolondulunk meg. Ez az egyetlen csoda." Szentkuthy Ágoston olvasása közben a Nagy Lényeget keresi, próbálja megragadni. Mármint a Végsőt. Írja „a reális halál reális árnyékában".

A Kortárs kritikai rovata ezúttal kiemelkedik a teljes lapszámból. Mohai B. Lajos rendhagyó gondolatmenettel, de alapos elemzéssel járja körül Kolozsvári Papp László sorozatban közölt, majd könyvvé szerkesztett esszéláncolatát. A *Szakolczayval az aluljáróban* a történelem zajlását érzékelteti, a közép-európai világrengető átalakulások jegyében. Miközben a szerző hétköznapi elmélkedését sorozatban közli a Kortárs, közelebbről, szerkesztője, Szakolczay. Mégsem a rendszerváltoztatás korszakának regénye került ki a keze alól, hanem „egy sorsforduló életrajzi kommentárja", tehát ebbeli minőségében „invenciózus mű, remek olvasmány".

A leginkább akkor van elemében az író, amikor hajdani honfitársairól, a ma is kisebbségi sorsban vergődő erdélyiekről szól, nem kevésbé az „anyaországi magyarság reagálásáról nyilvánít véleményt".

Bárdos László tollából méltatás olvasható Konrád György regényének (1977) immár cenzúrázatlan második kiadásáról, *A városalapítóról.* Az egyszereplős regény városalapító fölépítése térrendszerének teljhatalmú ki- és átalakítója, „a közép-európai történelem egy önkényesen kijelölt metszéspontjának a gazdája". Az egykor tudatregényfolyamnak minősített „A városalapító" mélyén a nevezetes Konrád–Szelényi- könyv alaptétele munkál, csakhogy ezúttal „egyéni lelkiismereti vallomásban, önmeghatározó és önnön szerepét kíméletlenül firtató számvetésben". Az első kiadástól eltelt időszak új értelmezést kínál az író regényének.

Ottlik-regényrészlet *(Buda)* emeli a folyóirat prózai anyagának választékát. Tolnai Ottó bizarr novellája, *A vég tónusa* ad hírt a délszláv atmoszféra irodalmi becsapódásáról, az erdélyi költő testvérpár, Lászlóffy Aladár és Lászlóffy Csaba egy-egy költeménye tágítja a magyar költészet térbeli határait. Aminthogy Zalán Tibor, Bertók László, Gergely Ágnes, Fodor András és Kis Benedek versei, Vathy Zsuzsa, Rott József novellája rajzolja ki a lap gerincét.

A legizgalmasabb azonban a Petrányi Ilona gondozásában közreadott Füst Milán- levelezés. A hatalmas anyag közzétett töredéke a maga ellentmondásosságában, szélsőségességében és túlérzékenységében ad meglepően sokoldalú képet e máig rejtelmekkel terhelt nagyszerű életműről.

(M. K.)

Március 12–28.:

Budapesti Tavaszi Fesztivál

A magyar főváros kulturális rendezvénysorozata is igazodik ebben az évben több nagy európai fesztivál módszeréhez, és programjai java részét egy téma köré szervezi. 1991 őszén Torontóban *Hungary Reborn* címmel szervezték az új Magyarországot bemutató nagyszabású fesztivált. A március 12-től 28-ig megrendezésre kerülő Budapesti Tavaszi Fesztivál most ezt viszonozza *Welcome Canada Bienvenue* címmel. Ezúttal Kanada művészeti értékeit mutatják be számos zeneművész, képzőművész közreműködésével, és kanadai filmhetet is tartanak a budapesti Szindbád moziban. A fesztivál ideje alatt rendezik a kanadai magyar írótalálkozót, valamint a két ország jobb kapcsolatait elősegíteni hivatott kereskedelmi konferenciát.

A fesztivál számos úgynevezett mellék- vagy minifesztiválból áll össze. Ezek sorába tartozik az Interfolktánc fesztivál, a Musica Sacra egyházzenei sorozat, a Fortissimo ütőhangszerfesztivál, valamint a Crescendo hangversenysorozat. Kapcsolatba léptek a cseh főváros Prágai Tavasz fesztiváljával is; annak a programjából is átvesznek több eseményt. Megrendezik Art Expo címmel a kortárs képzőművészeti kiállítást és vásárt, fesztiválbált tartanak Liszt Ferencre emlékezve a pesti Vigadóban, és, miként a korábbi években is, számos fesztiváleseményt rendeznek Debrecenben, Gödöllőn, Kaposvárott, Kecskeméten, Sopronban, Szentendrén és Szombathelyen is.

t. i.

Nyugati építészet Budapesten

Budapest a kommunista időkben, jórészt a hatóságok hanyagsága folytán, megőrizte építészeti örökségét, de most jönnek a nyugati beruházók és fejlesztők, akik mindentől elrugaszkodott ötleteik kísérleti terepének tekintik a magyar fővárost – írta szerdán a The Independent című brit lapban *Adam Lebor* tudósító.

A budapesti tervezési osztály vezetőjének helyettese, *Arató György* azt mondta a brit lapnak, hogy a kerületeknek és a fejlesztőknek törekedniük kell a történelmileg kialakult jelleg megőrzésére, ám ezt a külföldiek nehezen értik meg. Nemrég egy francia tervező 140 méter magas tornyot akart építeni a Népstadion mellé, és ezt el kellett utasítani – mondta. *Finta József*, a Lakóterv építésze azzal kommendálja az általa tervezett posztmodern Kempinski szállodát, hogy az valójában modern magyar szecessziós stílusú, és föllelhető benne a hagyományos budapesti építészeti stílus, de a The Independent tudósítója szerint sokan ezt nem így látják.

Nagyon tetszetősnek találta a Nyugati pályaudvar rehabilitációját, együtt az ott berendezett McDonald's-szel, amelyet a világ egyetlen „art nouveau" hamburgervendéglőjének tartott, de hozzátette, hogy a nyugatiasodás igencsak nem tetszik például *Makovecz Imrének*, a szerinte leghíresebb magyar építésznek. – A posztmodern építészet, amelynek semmi köze Budapesthez és polgáraihoz, tönkreteszi a város kultúráját – mondta Makovecz a The Independentnek. A tudósító megírta, hogy Károly herceg, a brit trónörökös csodálja Makovecz organikus stílusát, az építész maga pedig a magyar kultúrpolitika nacionalista szárnyának befolyásos figurája, ám tehetségét nem használják a kommunizmus utáni korszakban.

A középbal-liberális városi vezetéssel szembehelyezkedő Makovecz szerint az elszegényedett budapesti építészetet gyarmatosítják, a tervezőket pedig bérrabszolgákká alacsonyítják a gyors haszonra utazó nyugati beruházók, és ez rossz példa egész Kelet-Európának – írta a The Independent szerdán. (MTI)

Geometria Bohemia

A cseh geometrikus művészetet bemutató reprezentatív kiállítást rendeznek a budapesti Palme Házban (XIV., Olof Palme sétány 1., Műcsarnok). A január 8-án, 18 órakor nyíló kiállításon Biszterszky Elemér, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium közigazgatási államtitkára mond megnyitót. Az eseményen jelen lesz Michal Prokop, a Cseh Köztársaság kulturális miniszterhelyettese is, aki a kiállítás alkalmából hivatalosan tartózkodik hazánkban, és megbeszélést folytat magyar kollégáival.

Shakespeare, Petőfi, Csehov

A hét végén három vidéki színházunk is jelentős bemutatót tart. Szolnokon Shakespeare játéka, a *IV. Henrik* kerül színre, Csiszár Imre rendezésében. Sir John Falstaffot vendégként a budapesti Katona József Színház művésze, Újlaki Dénes játssza. Veszprémben Petőfi Sándor vadromantikus – ironikus tragédiája, a *Tigris és hiéna* lesz a bemutató. A színház névadójának drámáját az irodalomtörténészként ismert Szigethy Gábor rendezi. Debrecenben Csehov drámáját, a *Sirályt* viszik színre. A korábbi években New Yorkban dolgozó Bálint István rendezi. Nyina szerepét vendégként Kerekes Éva, a budapesti Radnóti Színház művésze alakítja.

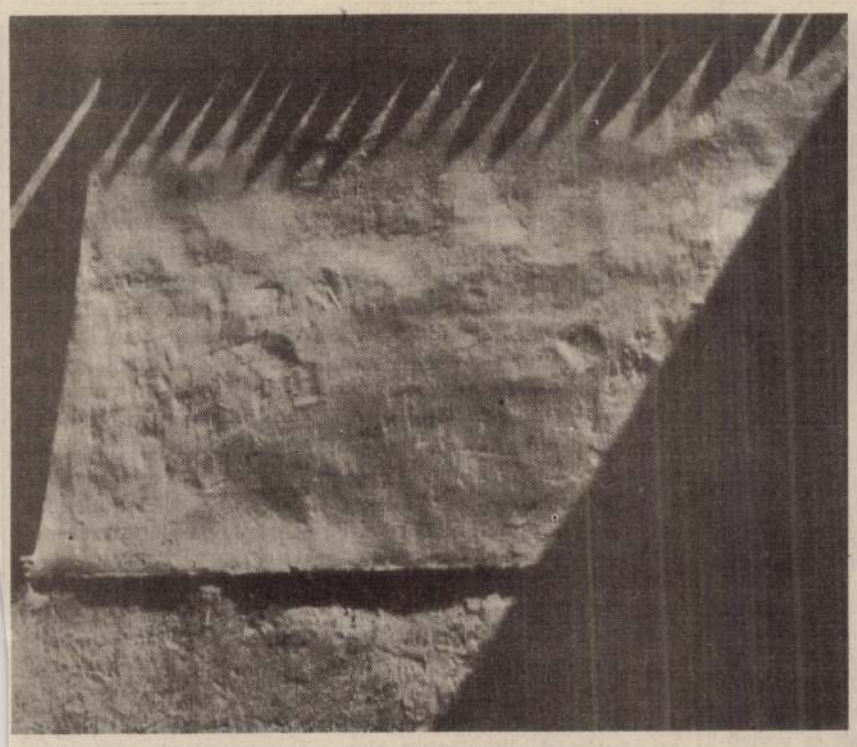

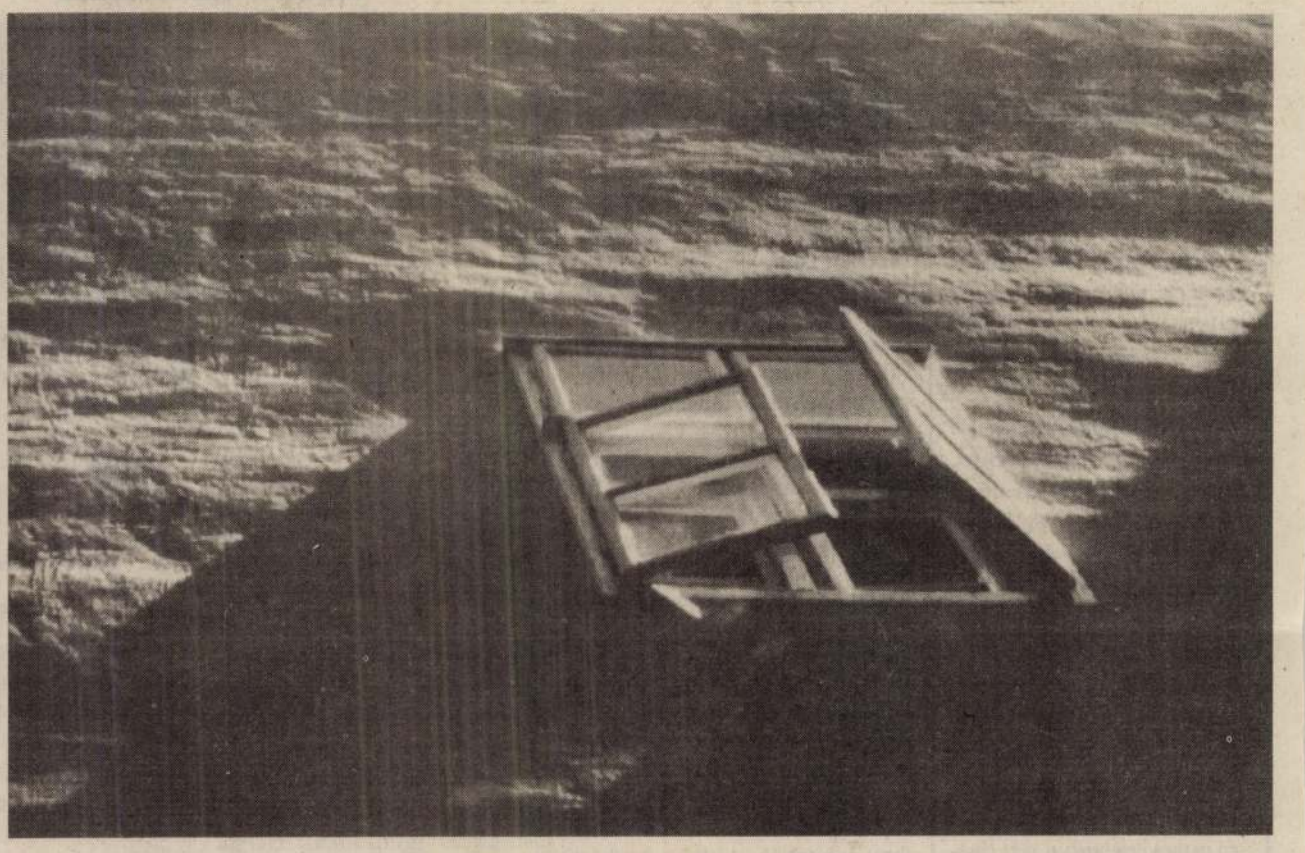

A fény és az árnyék dicsérete

Cser István felvételeihez

Hóra hull árnyék – mintha rajz lenne, szövevényes vonalháló a téli csipkebokor ágaiból megformált árnyékvilág. Távolabb, a tavon vastag jégtakaró, rajta korcsolyázók, s ahogyan az alacsonyan járó téli nap alatt újabb és újabb köröket írnak le, árnyékukkal mindig újraalakuló rajzolat részleteit mintázzák. Előrenézünk, lefelé, könnyű észrevenni, hogyan születik meg, a semmiből, a szép.

Hogyan születik, s hogyan tűnik el egy pillanat alatt, ha megszűnik életre hívója, a fény – ez az örökkön-új csoda talán akkor ejti rabul igazán az embert, ha fölemeli a fejét, ha a környezet ritkán figyelt, ritkán észrevett részleteit keresi a magasban. Házfalak, amelyek legfeljebb elmosódó szürke foltoknak tűnnek a borongós őszi napokon, ereszek és ereszcsatornák, amelyek józan iparos fővel gondolva át a dolgokat, legfeljebb műszaki szempontból nélkülözhetetlen elemeknek számítanak... Azután hirtelen kisüt a nap és mindennek jelentése lesz. Újrafogalmazza önmagát a sötét, alakot nyer a világos és az ellentétekből a mérnöki pontosságot megszégyenítően tökéletes alakzatok születnek. Tömegekké és tapinthatóvá felületekké alakul át az addig kétdimenziós világ, mozgó, lélegző struktúrákká az addig holt anyag.

A fényt vagy az árnyékot dicsérjük? A magasból a mélybe hulló sugarat vagy az alant várakozó, átformálásra, életre gyúrásra váró anyagokat? De lehet-e különbséget tenni, elválasztani a napot az éjszakától, a fehéret örök ellentétpárjától, a feketétől? Lehet-e? Érdemes-e? Hiszen mindegyikben ugyanaz a szépség munkál, a szép, amely úgy vonzza magához a szemet, ahogyan a fényhez tapad a sötét, a tengerhez a szárazföld, a földhöz az ég. Határvonal húzódik közöttük, igaz. De éppen ezen a vonalon állunk mi magunk, hogy szembesüljünk mindazzal, ami körülvesz bennünket.

P. Szabó Ernő

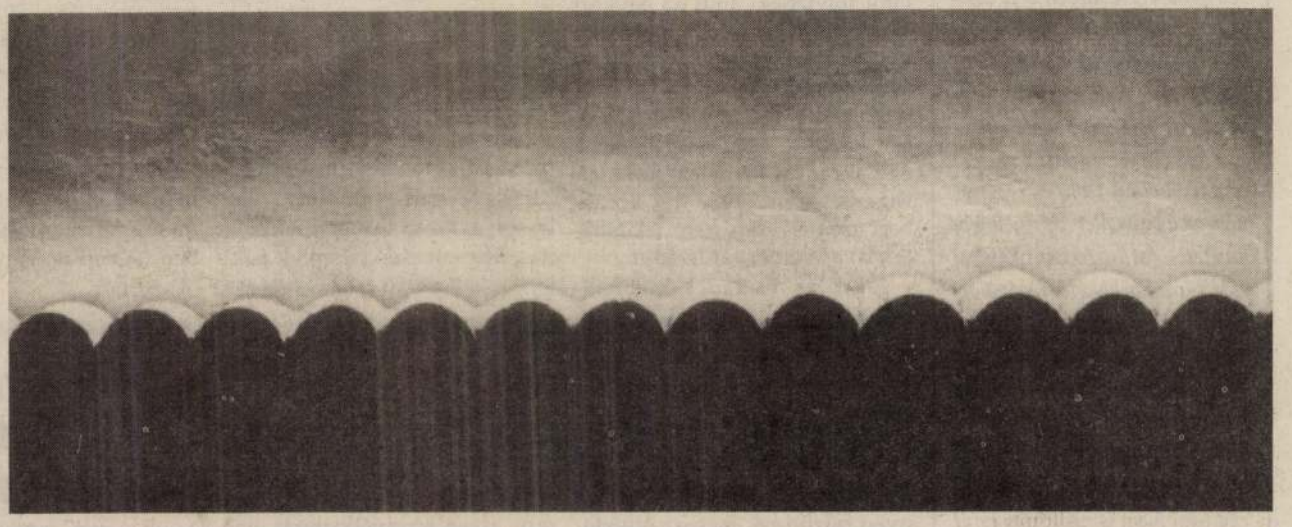

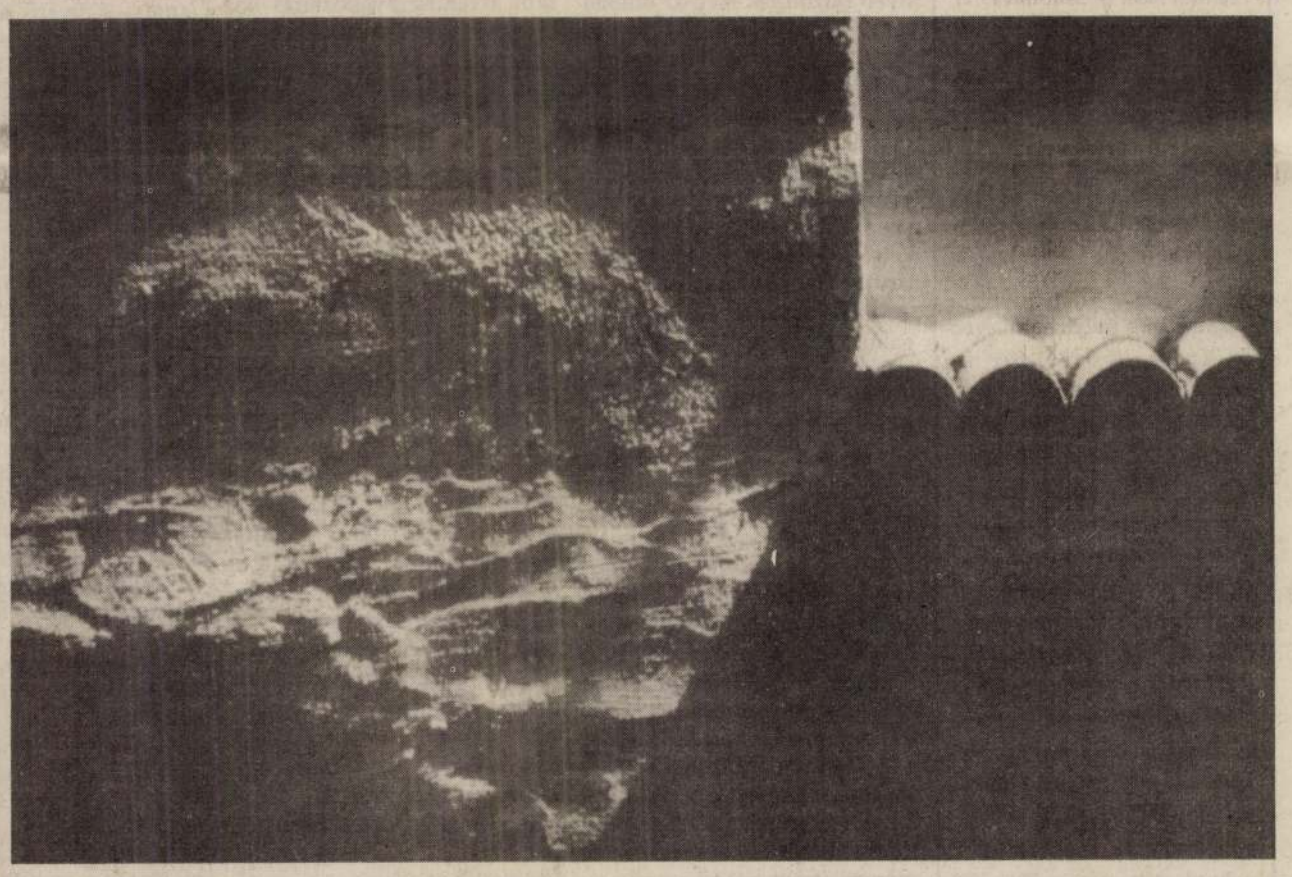

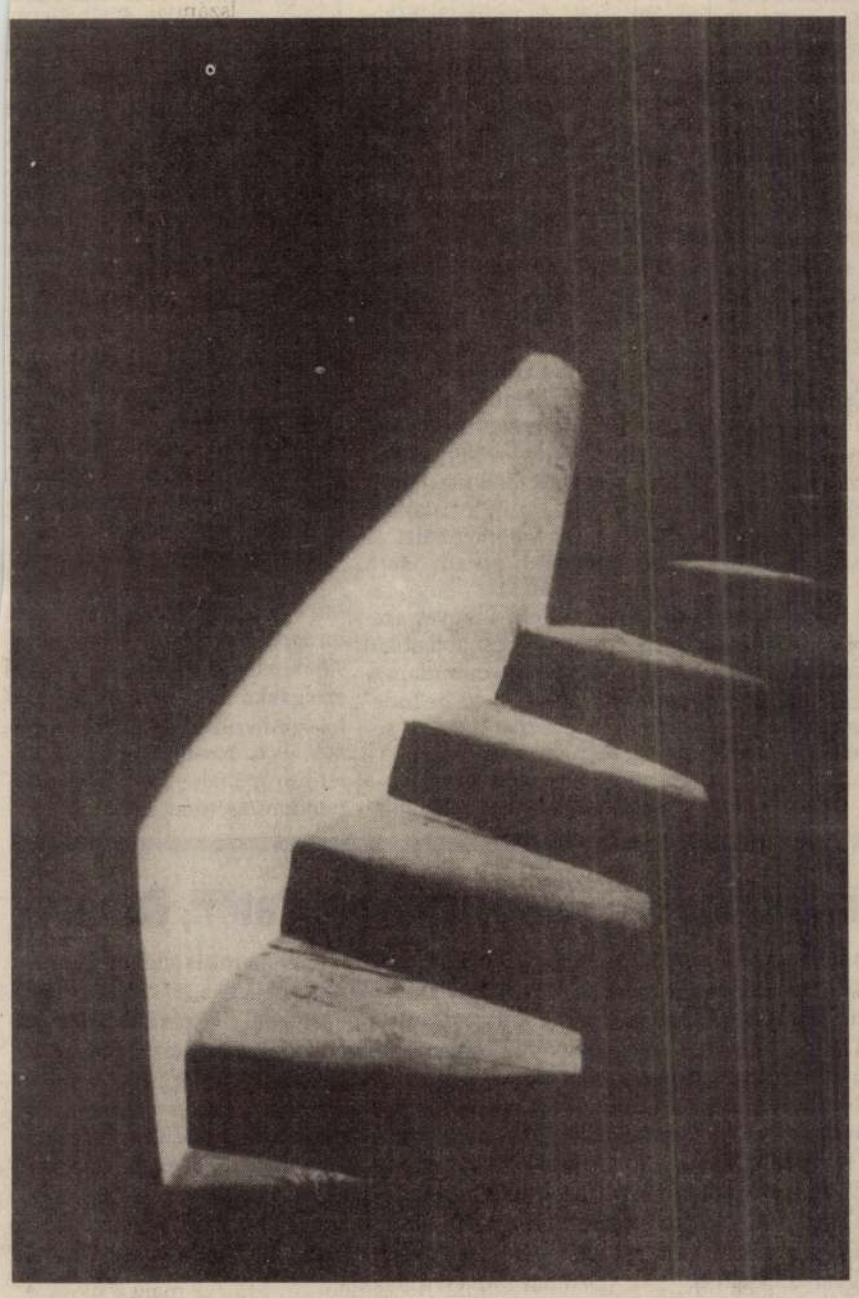

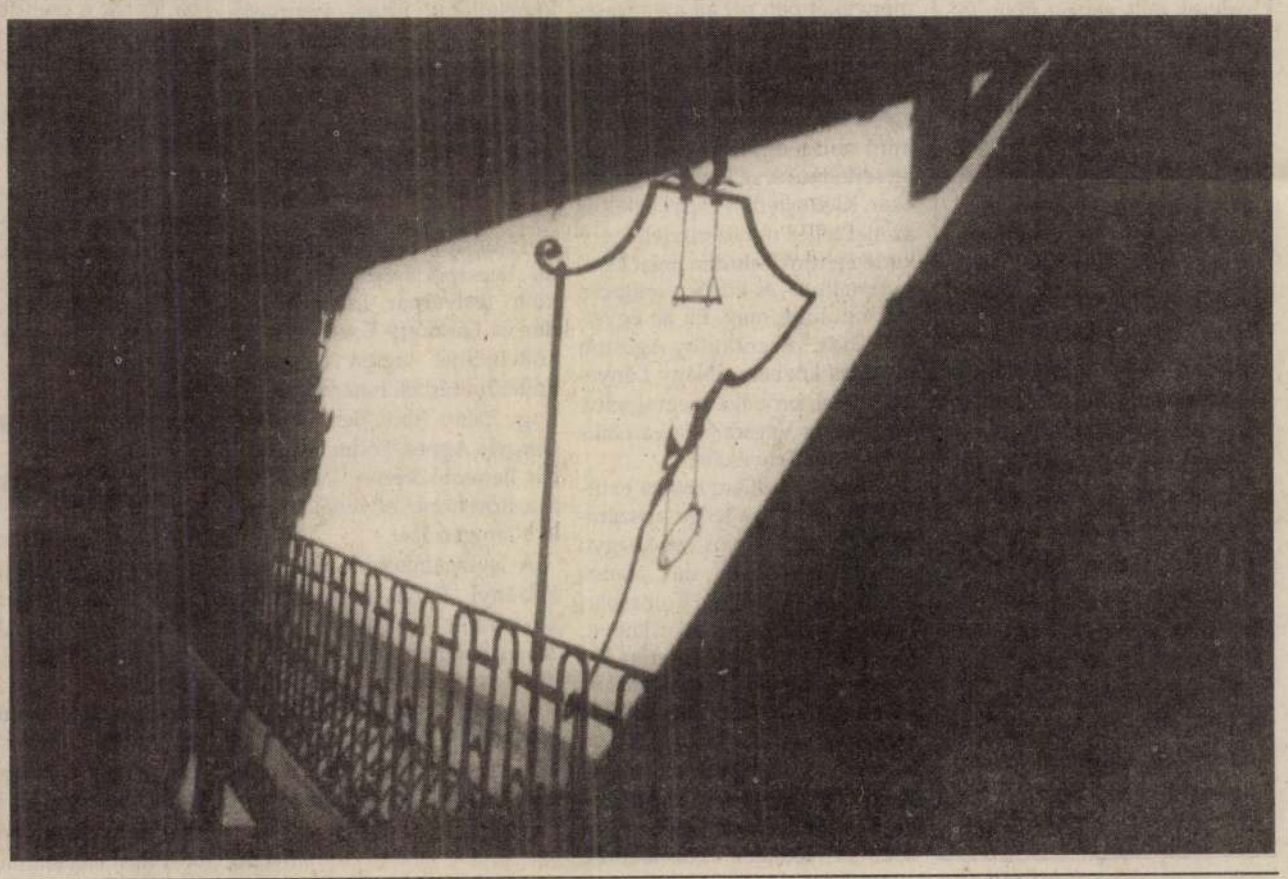

E avagy egy politikai gyilkosság anatómiája

Bársony Éva NÉPSZAVA

A jól ismert televíziós riporter, *Szegvári Katalin* ezúttal nem tévékamerával, hanem tollal írta meg, amit fontosnak tart a nyilvánosság előtt elmondani. A Pesti Szalonnál megjelent kötetének címe: E avagy egy politikai gyilkosság anatómiája, melyben is az E betű az Egyenleg hírműsor nevét takarja. (A gyorsabb kapcsolás végett: volt egyszer egy kitűnő film, nagyhatású politikai leleplező mű, *Costa Gavras* rendezte, Z avagy egy politikai gyilkosság anatómiája címmel.)

A könyvről Szegvári Katalin mondja:

– Nem csak az Egyenlegről szól, a kötetben ott van a televízió négy éve. Nagyon örülök, hogy a nagy földrengés után, amely a házat érte, még mindig létezik egy csapat, olyan emberek, akik nemcsak köszönő-, hanem beszélő viszonyban vannak egymással. Ennek köszönhető, hogy tizenegy kollégám írt a kötetbe, anélkül, hogy bármelyikük olvasta volna, amit én írtam. Az előszót *Vitray Tamás* adta, a többiek: *Benda László, Endrei Judit, Érdi Sándor, Kepes András, Lukin Sándor operatőr, Fodor János, Born Ádám, Horvát János, Horváth Ádám* és *Sárközy Erika*. Élmény számomra, hogy a kötet velük jelenhetett meg. És ezekről a szerzőkről érdemes tudni, hogy nem gyártanak semmiféle listákat! Semmi más vágyuk nincs, mint hogy dolgozhassanak, hiszen közülük néhányan eltűntek a képernyőről. Úgy hiszem, nem csak ők szeretnének dolgozni, a nézők is visszavárják őket a képernyőre.

Szegvári Katalin kötetének ma, csütörtökön, délután 2 órakor kezdődő könyvbemutatójára minden érdeklődőt szívesen lát a MÚOSZ székházában (Andrássy út 101), ahol jelen lesznek az Egyenleg munkatársai, és többen a szerző-kollégák közül.

A HÉT FILMJEI

Szökésben

Szabó Z. Levente
NÉPSZAVA

Ágyjelenetek, autós üldözés, lövöldözés, verekedés és vér kipipálva. Röviden így is összefoglalható *Roger Donaldson* rendező Szökésben című filmje. *Kim Basinger* és *Alec Baldwin* egy bankrablás és egy maffia-leszámolás között időnként ágyba döntik egymást, majd rendületlenül menekülnek a más élet reményében Mexikó felé. Feledhető tucatfilm lenne ez is, de egy apróság különösen bosszant. Régebben még Hollywood sem engedte meg magának, hogy a törvényt áthágó hősök, legyenek bármilyen szimpatikusak különben, boldogan élhessenek, mint a mesékben.

A filmbéli – és valóságos – házaspár azonban még nem is különösebben férkőzik szívünkbe. Gátlástalanul ölnek, ha céljaik úgy kívánják, soha nem haboznak egy-egy törvénytelen cselekedetüket elkövetni. Egyszer fordul elő, hogy Alec Baldwin nem lövi nyílt színen öt centiről fejbe harcképtelen ellenfelét. De ennek is csak annyi a dramaturgiai haszna, hogy később még véresebben számolhat le vele, egy újabb verekedéssel és további öt perccel elodázva a végkifejletet.

Megjegyzem, ezek az antihősök a határ túloldalán sem lesznek az erkölcs bajnokai. Viszont nem zárható ki, hogy történetük még folytatódik.

Emma és Böbe a színpadon

Bársony Éva NÉPSZAVA

Szabó István és filmjének stuttgarti életrekeltői a Merlinben. Balról: Böbe (Christina Dom), Emma (Hannelore Bähr) és a rendezőnő (Edith Koerber) A szerző felvétele

Először a stuttgartiak sétáltattak meg minket, aztán mi ugráltattuk meg a stuttgartiakat. A Theater Tri-Bühne vendégjátéka közben, ha látni akartuk a *Zsámbéki Gábor* rendezte Brecht-darab, A szecsuáni jólélek egy-egy „rejtett" jelenetét a Merlinben, át kellett csoportosulnunk, odahagyva felettébb kényelmetlen padsorainkat, mögéjük leselkedve. Cserébe a szűnni nem akaró tetszésnyilvánítás vagy tízszer ugráltatta elő a szereplőket pódiumokról, lépcsőkről az előadás végén.

A Tri-Bühne hét éve hívta meg először Zsámbékit, majd beszervezték *Székely Gábort* is, most *Ascher Tamástól* kaptak ígéretet, hogy ő is rendez majd Stuttgartban. Amikor arról kérdezem A szecsuáni főszereplőjét, *Edith Koerbert*, a színház mindenesét (tulajdonos, rendező, színésznő), ma hogy fogadják Brechtet Németországban, azt mondja:

– Amióta Zsámbéki ezt a darabot megrendezte nálunk, Brecht nagyon tetszik a közönségnek. A kritikusok és a nézők egyöntetű véleménye, hogy ez az előadás Brecht újrafelfedezése.

A Tri-Bühne egy másik nagysikerű előadása viszont egy magyar film újrafelfedezése. *Szabó István* Édes Emma, drága Böbéjét Edith Koerber kiszemelte, átdolgozta, és megrendezte stuttgarti színházának. Miért akadt meg rajta a szeme?

– Sok párhuzamot fedeztem fel az újraegyesítés utáni német valóság és a filmbéli valóság között. Nagyon tetszett, hogy a politikai aktualitás úgy jelenik meg a történetben, hogy a szereplők nem politizálnak, nem is értenek hozzá. Élik az életüket egy szerelmi történetben, viaskodnak személyes gondjaikkal, de az életüket és a gondjaikat a politika irányítja. A feszes szerkezet, a szereplők árnyalt egyénisége ragadott meg mindenek előtt.

– A színpad szóigényesebb a filmnél, nem?

– A német közönségnek elengedhetetlen információk beépítésére, a magyar környezet érzékeltetésére beiktattam a rádiót, amelyből ömlik a hír és a sok rémséges reklám. Az eredeti forgatókönyvet használtam fel *Máté Péter* fordításában, így olyan részletekre is rábukkantam, amelyeket Pista megírt, de végül kivágott a filmjéből. Ezek közül is felhasználtam, például a húsboltban párizsit csenő nyugdíjas asszony sztoriját. Volt viszont olyan jelenet, amit én „vágtam ki", bár a filmben szerepel, sőt, Pista későbbi jóváhagyásával magam is hozzáírtam imitt-amott.

– A film gyors vágásokkal dolgozik. Hogy birkózott meg rendezőként ezzel a szerkezettel?

– Rengeteg fejtörés árán. Mindenféle trükköket kellett kitalálnunk a színpadon arra, ami a filmben könnyedén megy. A mi színházunk is olyan kicsi, mint a Merlin, az Emma és Böbe is több pódiumon játszódik, akárcsak az itt bemutatott Szecsuáni. A gyors, rövid jelenetek mindegyike Emmával indul, és vele is fejeződik be, ki kellett trükköznünk, hogyan jut át öt másodperc alatt a kosztümszoknyás belvárosi jelenetből a távolabbi pódiumon játszódó, farmernadrágos parkbélibe. Remélem, meggyőző megoldásokat találtunk, mert február óta nagy siker az előadás Stuttgartban.

– Kár, hogy nem hozták el ezt az előadást is.

– Rajtunk nem múlik, csak a pénzen... Ha lenne, aki finanszírozza, semmi akadálya. Ha meghívnak minket, kész örömmel jövünk.

Mozi, másképpen

NÉPSZAVA-információ

Az ország első kisebbségi mozija nyitja meg kapuit csütörtökön az egykori Egocentrum helyén (Lőrinc pap tér 3.). A Másképp Alapítvány szervezésében, más alapítványok támogatásával és fiatal értelmiségiek elképzelései alapján a másság elismertetésének szellemében rendeznek majd itt fesztiválokat, kiállításokat, koncerteket, kerekasztal-beszélgetéseket. A programok a legtágabb értelemben vett kisebbségek elfogadtatását szolgálják, a másággal szemben munkáló társadalmi előítéletek eloszlatásáért emelnek szót a legkülönbözőbb műfajokban.

A kisebbségi mozit a helyet biztosító Narancs Alapítvány elnöke, *Deutsch Tamás* nyitja meg május 19-én este 7 órakor, majd kerekasztal-beszélgetés lesz a kisebbségekről. Az első film vetítése este 9-kor kezdődik, *Alekszandr Aszkoldov* orosz rendező A komisszár című, évtizedekig dobozba zárt híres filmjét láthatja a közönség.

Miss Saigon Szegeden

Új fejezet kezdődik az ország legnagyobb csillagtetős színházában, a szegedi Dóm téren. A közönség július 15-én már új nézőtérről figyelheti Erkel Bánk Bánjának ünnepi előadását. A Szegedi Szabadtéri Játékok programja is elkészült. Neves hazai és külföldi művészek közreműködésével szólal meg Verdi Otellója. Nagy attrakciónak ígérkezik augusztus 12-től az Operettszínház és a Rock Színház közös Miss Saigon című előadása.

Kék madár fesztivál

NÉPSZAVA információ

A Kék madár ezúttal nem elsősorban a boldogságot, hanem az életet jelentheti sok kisgyereknek. *Lakatos György* fagottművész szervezte meg az alapítványt és a Kék madár művészeti fesztivált, melynek célja a beteg gyerekek segítése, a kalocsai kórház gyerekosztályának támogatása.

Mivel Lakatos György Kalocsán született, ebben a városban rendezik június 10-12 között immár másodízben a találkozót. A hívásnak örömmel tett eleget az Operaház balettegyüttese, *Vukán György* és együttese, *Eszenyi Enikő* és a Liszt Ferenc Kamarazenekar. De a Nagytemplom előtti téren utolsó este még Verdi Requiemje is felcsendül olasz karmester és olasz énekesnők tolmácsolásában, magyar részről *Kováts Kolos* és *Kelen Péter*, valamint az Operaház zenekarának közreműködésével.

Szokatlan Somogyi-szobrok

Illés Jenő írása
a NÉPSZAVÁNAK

Mintha ismeretlen művészt fedeznénk fel, úgy hatott ránk Somogyi József kiállítása a veszprémi bazilika altemplomában.

Corpusok és Pieták; Jézus szenvedéstörténete mindig is vonzotta a művészeket. *Somogyi József* élete végső harmadában, talán a személyes szenvedések által meggyötörten, megrendülten fordult e témakör felé. Tette mindezt a tőle megszokott rusztikus stílusban és lírai bensőséggel.

Régebben is vonzotta a Krisztus-dráma megjelenítése. El is készített – felkérésre, az egyik mátraalji kis falu számára – egy csodálatos Corpust. Nem tudni, miért, de a mű végül is visszakerült Somogyi műtermébe. Talán a hívők s a templom pásztora is megijedt a mű szokatlanságától, drámai feszültséget sugalló erejétől.

„Somogyi szobraira kezdettől fogva jellemző a heves, minden mozdulatában indulatos mintázás... de maga a szobor egésze szigorúan megszerkesztett, feszült egyensúlyú, zárt forma, a konstrukció és a felület ellentéte egymásnak feszülése a Somogyi-szobrok erejének titka"– írja *Aba Novák Judit*.

Valóban, ez a kettőség jelen van megrázó erejű, személyes sorsdrámát is sugárzó utolsó szobraiban, a képünkön látható magyar paraszti Pietában is.

Újságok bizományosi árusítására budapesti üzlethelyiséggel rendelkező vállalkozókat keresünk.

-BIZTOS JÖVEDELEM KOCKÁZAT NÉLKÜL!
-MAGAS JUTALÉK!
-EGÉSZÍTSE KI VÁLASZTÉKÁT!
-KERESSEN MÉG TÖBB PÉNZT!
-MI BIZTOS PARTNEREI LESZÜNK!

Üzletkötőink készséggel állnak rendelkezésére, telefonhívását követően három napon belül felkeresik Önt.

Tel.: 134-1328

MÁJUSBAN
a 18-21. játékhetekre
KÉT PÁLYÁZAT EGY IDŐBEN!
Küldje be június 7-ig

1000 Ft értékű nyeretlen heti hagyományos vagy gépi ötöslottó szelvényeit a LUTRI 1373 Bp.Pf.496 címre

4000 Ft értékű nyeretlen gépi ötheles vagy hagyományos előfizetéses ötöslottó szelvényeit a SZERENCSE 1830 Bp.címre

június 9-én kisorsolunk

10 db TOYOTA sz.gépkocsit
40 db 200.000 Ft,
50 db 100.000 Ft és
60 db 50.000 Ft
értékű betétjegyet

15 db TOYOTA sz.gépkocsit
10 db 1.000.000 Ft,
30 db 500.000 Ft,
50 db 200.000 Ft és
55 db 100.000 Ft
értékű betétjegyet

A pályázatokat zárt borítékban, értékűknek megfelelő címre kérjük küldeni.

SZERENCSEJÁTÉK Rt.

Somogyi Jónek

KÖNNYŰ VÉTEL

SOKSZÍNŰ KEDVEZMÉNYEK

TS 6357
- képcső:28" (71 cm) FST
- programhely: 49
- frekvenciaszintézeres hangolás
- mikroprocesszoros vezérlés
- memóriás teletext dekóder
- OSD kivitel
- kép a képben rendszer
- STEREO hangú adások vétele
- PAL és SECAM rendszer
- EURO-AV csatlakozó
- fejhallgató csatlakozó
- méretek: 640/579/486 mm

MINDEN TV-VEL NYER!

A Videoton televíziók most sokszínű kedvezménnyel várják Önt. A 63 és 71 centiméteres képátlójú típusok kedvező ára már eleve nyereség Önnek, de ha májusban vagy júniusban vásárol a fenti típusokból és visszaküldi címünkre a Videoton klubkártyáról letéphető lapot, tagja lesz egy másik exkluzív társaságnak is: A Városvédő Vállalkozók Klubjának névreszóló kártyájával az ország 18.000 üzletében és szolgáltatójánál átlagosan **10% árengedményt** kap. A Videotonnál így nemcsak a televízió **könnyű vétel**. További információkat a kártyához mellékelt katalógusban talál, és a Városvédő Vállalkozók Klubjának tagjaitól kérhet. Ha más típusú Videoton TV-t választ, Ön akkor is nyerhet: májusban és júniusban 2 alkalommal 2 db tömött pénztárcát sorsolunk ki a vásárlók között. Mindegyikben egyenként **100.000 Ft készpénzt** találnak a szerencsés nyertesek. Nézze a labdarúgó világbajnokságot a sokszínű kedvezményeket nyújtó Videoton televíziókon!

VIDEOTON
ÖSSZEÁLL A KÉP

D. M. ELIOT

"FÉSZKET A FÉSZEKBŐL"
ÉPÍTKEZŐK HETE
1994. máj.26. - jún. 4.
BP.- I TÜZÉP RT.
FÉSZEK ÁRUHÁZA
BP. X.CEGLÉDI ÚT 1-3.
T.:1270 - 089 ; 1274 - 217
BUDAPESTI TÜZÉP

SZEZONBAN, SZEZONÁR ALATTI EXTRA ÁRENGEDMÉNYEINK ! / amíg a készlet tart ! /

TESKÁNDI válaszfal téglák	— 7-9 %
LINDAB tetőfedő rendszer	— 10 %
ETERNIT sík - és hullámpala	— 10 %
TERRANOVA alap - és nemesvakolatok	— 10 %
BAUMIT P-2 perlit	— 15 %
MUREXIN falfesték,kis kiszerelésű cement,vegyiáru	— 10 %
THERWOOLIN hőszigetelő üveggyapot termékek	— 10 %
KEMIKÁL burkoló ragasztók, BR 94.	— 10 %
KEMIKÁL diszlazur,szileton B	— 5 %
VELUX tetőablak	— 8 %
SOFA nyílászárók	— 10 %
SZÁLKA farostlemez belső ajtók	— 10 %
PROTOFIL natur fenyő belső ajtók	— 10 %
SZEKERES nyílászárók	— 10 %
MÁTRA Parkettagyár tölgy parketta	— 10 %
KECSKEMÉTI Parkettagyár szalagparketta	— 10 %
FALCO V 100 faforgácslap	— 5 %
FALCO 28-38 mm faforgácslap	— 15 %
BLONDEL zsalugáter	— 10 %
FERROGLOBUS vastermékek	— 9 %
BLACK and DECKER elektromos kisgépek	— 10 %
ROBERT-BOSCH elektromos kisgépek	— 20 %
MOFÉM csaptelepek	— 10 %
STELLA Kerámia csempevágók	— 10 %
BERNER csavaráruk	— 10 %
FERROBETON "E" gerendák és áthidalók	— 10 %
GERECSE oltott mész	— 10 %
ZALAKERÁMIA egyes csempék	— 25 %
RIGIPS gipszkarton lapok	— 20 %
KISKUNHÁLASI FAIPARI RT. nyílászárók	— 10 %
BP kanadai tetőzsindely	— 10 — 20 %

LEGYEN SZERENCSÉJE !

MINDEN 10.000 Ft. FELETTI ÉRTÉKBEN TÖRTÉNŐ VÁSÁRLÁS UTÁN NYEREMÉNYSZELVÉNYT ADUNK, MELYNEK FŐDÍJA EGY
RENAULT TWINGO
SZEMÉLYGÉPKOCSI,MELYET 1994.JÚNIUS 6-ÁN 14 ÓRAKOR A HELYSZÍNEN SORSOLUNK KI.

HELIUM KFT.

ÉLŐ PARTY TELEFON
EGYSZERRE 14 MÁSIK TELEFONÁLÓVAL CSEVEGHETSZ

TÁRCSÁZZ MOST!
00-1809-537-0694
Csak 75 Ft 1/2 perc

Szuper kedvezményes
nyári üdülés
Nagyatádon a háromcsillagos Beta Hotel Solarban!

Elhelyezés kétágyas fürdőszobás, rádióval, színes televízióval, telefonnal felszerelt szobákban.

Program tartalma:
6 éjszakás félpanziós ellátás, napi fürdő, fitnessterem- és teniszpálya-használat.

Ár: 6600 Ft személyenként
Egyágyas felár: 2000 Ft.
Gyermekeknek 3 éves korig a program ingyenes, 3-tól 12 éves korig pedig 20% kedvezményt biztosítunk az árból.
Turnusaink 1994. június 13-tól, hétfői nappal kezdődnek.
A kedvezményes akcióban részt vevő vendégek részére a MÁV 50%-os menetjegyet biztosít.

Érdeklődni: Hotel Solar Nagyatád, Széchenyi tér 28.
Tel.: 82/352-056, 351-056, 352-011. Fax: 82/352-056.

ÁLLAMI VAGYONÜGYNÖKSÉG

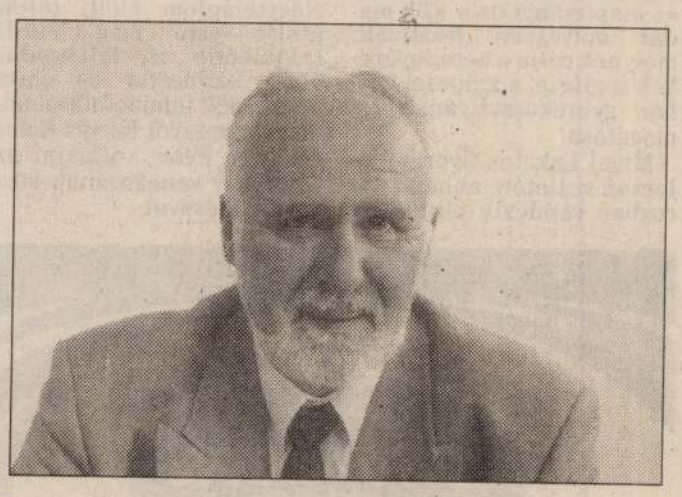

Az ÁVÜ válaszol

Fölszámolási ingatlan-kínálat az ÁVÜ Marketing Adatbázisában

– A bőséges privatizációs kínálat, a résztvevők számára nyújtott különféle kedvezmények (Egzisztencia-hitel, kárpótlási jegy), valamint a viszonylag szűk fizetőképes kereslet miatt a csődbement, felszámolás alatt álló vállalatok vagyonát sokáig nehéz volt értékesíteni. Ma már létezik e vagyontárgyak megvásárlásához nyújtható kedvezményes hitelkonstrukció. Az Állami Vagyonügynökség (ÁVÜ) úgy döntött, hogy saját privatizációs kínálatával együtt mutatja be az érdeklődőknek a felszámolás keretében értékesítendő vagyont is. Az ÁVÜ Marketing Adatbázisában napokon belül megjelenik ilyen ingatlankínálat.

Az első: a Budapest Holding Rt.

Az egyik legnagyobb, felszámolással is foglalkozó pénzügyi, befektetési tanácsadó cég – a Budapest Holding Rt. – az első, amellyel az ÁVÜ szerződést kötött. Ennek értelmében kezdetben eladandó épületeket, később részvénycsomagokat is bemutathat az ÁVÜ számítógépes hálózatán keresztül. Dr. Sütheő Sándor vezérigazgató elmondta, hogy az éppen ötödik születésnapját ünneplő társaság 1990 nyarától végez felszámolásokat. Jelenleg 140 kisebb-nagyobb állami vállalat, szövetkezet, társaság vagyontárgyait próbálják meg eladni, s a hitelezők igényeit teljesíteni.

Kedvezményesen

Eddig nehezítette a felszámolást, hogy csak készpénzzel lehetett kifizetni épületek és berendezések árát egyaránt. A felszámolási biztosnak nem egyszer okozott fejtörést, hogy eladhatják-e mélyen értékük alatt a vagyontárgyakat, a vevő ugyanis a privatizációs ajánlatból jóval kedvezőbb fizetési feltételekkel választhatott. (Az E-hitel, a kamattal növelt címletértékű kárpótlási jegy mellett ma már lízingelni is lehet vagyontárgyakat, s esetenként az ÁVÜ részletfizetést is engedélyez.)

Dr. Sütheő Sándor abban bízik, hogy a befektetni szándékozók ezentúl könnyebben szerezhetnek friss információkat az értékesítésre szánt vagyontárgyakról, és időben beadhatják hiteligényüket a bankokhoz. Huszonhárom bank vállalkozott a felszámolási eljárás alá vont vállalatok vagyontárgyainak értékesítéséhez nyújtandó kedvezményes hitel folyósítására, közülük 9 máris befogad hiteligényléseket. A vezérigazgató szerint ezzel megszűnt a felszámolandó vagyonnal szembeni diszkrimináció, ugyanis – legalábbis az első három évben – a kapható kamattámogatás mértéke megközelíti az E-hitel által élvezhető kedvezményt. A Budapest Holding Rt. felszámolói tevékenysége során 140 vállalat, társaság, illetve szövetkezet együttesen több mint 15 milliárd forint értékű vagyonát felügyeli, kezeli.

Privatizációs kínálat, felszámolási kínálat

Pogáts Tibor, az ÁVÜ főtanácsosa, a Marketing Adatbázis vezetője arról tájékoztatott, hogy valamennyi jelentősebb, azaz több nagyvállalat felszámolásával foglalkozó pénzügyi tanácsadó céggel tárgyalásokat kezd a vagyonügynökség. A velük való megállapodás után az érdeklődőknek bővül a választási lehetőségük, nem kizárt tehát, hogy a kiszemelt, privatizálandó szerelőcsarnok helyett sok szempontból megfelelőbbet találnak a felszámolási kínálatában. A megvásárolható ingatlanok listája megtekinthető az Állami Vagyonügynökség ügyfélszolgálati irodáiban, a lekérdezési rendszerhez kapcsolódó számítógépekre telefonon is kérhetők adatok, és információ szerezhető az ÁVÜ-vel szerződésben álló tanácsadó cégeknél, valamint érdekképviseleti szerveknél. Az értékesítésre ajánlott épületek fontosabb jellemzőin kívül – alapterület, irányár – a számítógép monitorján megjelenő fényképen is megszemlélhetők az ingatlanok, üzemcsarnokok, irodaházak, raktárak, garázsok. az érdeklődők a kínálatból választhatnak, de a vásárlással meg kell várniuk a nyilvános pályázati kiírást, ugyanis sok esetben a vételár licitálás során alakul ki.

(X)

KOTYOGÓ

Hatások

A szigorítások ellenére is elég gyakran derül ki, hogy egyes sportolók doppingszer hatása alatt érték el eredményüket. Miközben a fejemet csóválom, azért az is eszembe jut, hogy nagyon sok teljesítményünknek eredménye az, hogy valaminek a hatása alatt vagyunk.

Ne mondjak mást: minap késő este vetítettek a tévében egy meglehetősen hátborzongató filmet, és ennek a hatása alatt aludtam. Mit mondjak, szörnyű álmaim voltak. Egy pókfejű tigris kergetett, aztán egy revolveres bandita kergetett, aztán egy adóhivatali tisztviselő kergetett, és amikor utolért, kérte, hogy adjak számlát a humoreszkemért, amit írtam és eladtam.

Bizony, ilyen hatások érik az embert egy rossz film, vagy egy szigorú rendelet folytán. Új felfedezések hatását várjuk a tudomány legfrissebb eredményeitől, ehelyett nem az új felfedezések hatnak a tudományra, hanem a szalmonellának becézett rút kórokozó. Erről már annyi kiderült, hogy a tyúktojás okozza, s az abból készült majonéz. Ebből mi a következtetés? Az, hogy a tyúktojás hatására tudományos tanácskozások mennek fuccsba.

Félelmetes, hogy egy csomó minden másképpen hat mint ahogyan azt az ember elvárná. Kiderült, hogy a volt Jugoszlávia elleni embargónak egyetlen hatása az, hogy Magyarhont, Romániát és Bulgáriát tetemes károk érik. Pedig az embargótól békét reméltek a nyugati politikusok. Rájuk viszont semmiféle hatással nincsenek a történelmi tapasztalatok. De hát ebben ők nem hibásak, mert ugyanaz a dolog nem mindenkire hat egyformán. Régi megfigyelésem, hogy ha megjelenik egy újságcikk a Bűzforgalmazó Vállalat visszaéléseiről, akkor annak frenetikus sikere van az olvasók körében, különösen azokében, akik bűzt szereztek be az utóbbi időkben. De a Bűzforgalmazónál olyan felháborodást kelt, hogy legszívesebben sóval hintenék be az újság helyét.

Bizony a hatások nem egyformák! Az író-politikus, exügynök bejelentése arról, hogy '57-ben elkötelezte magát a háromperhármasnak, hívei körében csak növelte a sikerét. Azt mondták: – Ez ám az ember a talpán! Ez kell nekünk! Ilyen a becsületes magyar férfi, aki majd megmutatja nekünk a Magyar Utat! Másokból a bejelentés kéjes örömöt váltott ki. Mi tagadás: elsősorban írókollégák köréhez tartoznak ők, főleg olyanok, akiknek nem sok színdarabját mutatták be az elmúlt évtizedekben. Ők úgy fölháborodtak, hogy szavakat sem találtak rá, csak sárt, meg köveket, meg bizonyos váladékokat. Közülük még azok is fölháborodtak, akik szintén aláírták azon kötelezvényt, csak gondosan elmulasztják nyilvánosságra hozni.

Egy biztos: bármi bármiként is hat reánk, egy pillanatra sem tudjuk kivonni magunkat a legkülönbözőbb hatások alól. Gondoljunk csak a reklámok hatására. A hízelgő, a hangos, a fenyegetőző reklámokéra, melyek életünk minden pillanatát áthatják. Jómagam sem tudom kivonni magamat alóluk. Mindig gondosan elkerülöm, sohasem vásárolom azt, amit reklámoznak. És megvan az eredménye: még sohasem csaptak be.

Kvári Sinkó Zoltán

meglévő kialakított megállóhelyeken történhet (...)" A Közúti Igazgatóság július 16-án kelt levele az előbbi kis akadályt is elhárította: „A *Megállni tilos* táblát saját hatáskörömben le fogom cseréltetni *Várakozni tilos* táblára." *Danyi József* osztályvezető.

A tisztán(?)látás érdekében idéznem kell a cikkben többször is említett önkormányzati levélből: „Érdemben tárgyalni csak akkor tudunk, ha a számításba vett közlekedési utak és azon üzemeltetni kívánt jármű műszaki paraméterei rendelkezésünkre állnak, továbbá a forgalommal összefüggő feltételek biztosítottak. Ha a fentiek rendelkezésre is állnának, kedvező döntés akkor sem hozható, különös tekintettel a már beindult szezonra. Elsősorban a város érdekeit szem előtt tartva nem hozható olyan határozat, mely az idő rövidségére való tekintettel *döntési kényszert* von maga után. A bizottság figyelembe vette a helyi Volán véleményét is (...). Tekintettel a városnéző kisvonat attraktív jellegére, nem zárkózik el az önkormányzat annak üzemeltetésétől. Az engedélyezés azonban jól előkészített terv benyújtásával indulhat el, kellő időt hagyva a város érdekeit, a zavartalan közlekedés feltételeit biztosító tényezők szem előtt tartásának. A fentiekre való tekintettel 1994-re kellő időben benyújtott koncepcióval tudunk csak foglalkozni (Szabóék 7 hónapja is rövid idő?)

A válaszok

Sütő József rendőrkapitány: – Ha a vonatra működési engedély, rendszám van, mehet. A hivatalnak kompetenciája van, mi csak a felügyeleti szervhez élhetünk szignalizációval. Idáig forgalomzavaró tevékenységükről (ti. a vonatokéról) jelzést nem kaptunk.

A mentők ügyeletese: „Az eltelt három hét alatt járműveinket a vonatok nem akadályozták."

Simon Károly polgármester: – Négy igény van kisvonat üzemeltetésére hivatalunkban. Ezek közül az elsőt Szabó és Hofer urak adták be. Amikor megtudták, hogy mások is üzemeltetni akarnak ilyen járművet, újra felkeresték a hivatalt. Az engedélyezéshez tudni kell, hogy nekünk több aspektusból is vizsgálni kell egy ilyen jármű üzemeltetésének engedélyét. Az ügyet egyébként a településfejlesztési bizottság elé vittük, az eredmény pedig ismert.

– *Hinger úr fölajánlotta, hogy a város (a Probión keresztül) legyen résztulajdonos.*

–Írásban nem jelezték.

(Eszerint a HPH Kft. július 3-i és július 16-i levele –melyben a fölajánlást jelezték – elkallódott volna?)

– *Mi a magyarázata, hogy több, mint hét hónapon át Szabó úrék nem kaptak választ?*

– Szóban közölték velük a nemet.

–*Mennyiben kompetens a bizottság eldönteni, hogy a járművek és az utak műszaki paraméterei megfelelnek-e Füredne*k?

Hiszen minden engedélyt szakhatóságok komoly gyakorlattal bíró szakemberei állítottak ki!

– A bizottságban szakemberek ülnek. Vezetőjük helyett én nem nyilatkozhatok. Ők így döndöttek.

Zatkalik András

Nyári hangulatban

Kortárs művészek Füreden

Augusztus 20-ig a Balaton-parti tárlatok talán legszínvonalasabbika látható a Hotel Füredben. A szálloda vezetőinek kezdeményezésére *Hegyeshalmi László* nyugalmazott színházigazgató, a veszprémi Mestermű Galéria tulajdonosa gyűjteményének legjavát állította ki a volt szakszervezeti intézmény megszűnt könyvtárában.

A helyiség ideális, a nyugati városrészre néző hatalmas üvegfalon keresztül természetes fény árasztja el a bemutatott képzőművészeti alkotásokat.

A válogatásban nem a stílus, hanem sokkal inkább a nyári, oldott hangulathoz párosítható minőség dominál. A festmények, grafikák, kisplasztikák és kerámiák egyedi művek, és nagyszerűen reprezentálják alkotóik felfogását, stílusát. A kiállítás Fürednek és vendégeinek készült, és a látvány pillanatnyi befogadásán túl kisebbfajta művészettörténeti időszakot is átölel. A látogató nagy nevekkel találkozhat, művészeti életünk elhunyt, vagy még élő klasszikusainak alkotásai fogva tartják a szemlélőt, aki –ha kedvet kap, és pénze is van –bármelyik művet megvásárolhatja.

Az év elején meghalt *Somogyi József* szobrászművész krétarajzairól az általa kedvelt vastag combú női aktok tekintenek ránk, és ősi szeretet, önzetlen erotika nyilvánul meg rajtuk. *Udvardi Erzsébet* akvarellje mellett A Teremtés könyvéből láthatunk részleteket, melyek a művész utánozhatatlan technikájáról tanúskodnak. Arany János balladáihoz készült albuma is forgatgatható és megvehető. Hamarosan a balladák szövege is megjelenik és tartozéka lesz az albumnak, melyhez *Keresztury Dezső* költő írt bevezetőt.

A tulajdonos művész fia, *Hegyeshalmi László* kellemes színű akvarelljei szomszédságában *Szajkó István* ködös, sejtelmes világot ábrázoló munkái kaptak helyet. A *Duray Tibor*-hagyaték bemutatott darabjai a művész 1946–47-es francia ösztöndíja alatt készültek. De kuriózumként egy füredi panorámát is kiállítottak tőle.

Hegyeshalmi László az üvegművészeti alkotásoknál magasra állította a mércét. A kerámiák, a porcelán-és üvegtárgyak nemzetközi színvonalat képviselnek. A megyénkben született *Horváth Márton* üvegművész, főiskolai tanár és két tanítványa, *Smetana Ágnes* és *Horányi Ágnes* üvegtárgyai ellenállhatatlanul vonzzák a szemet. Ők hárman a veszprémi Petőfi Színház újjáépítésénél is közreműködtek. De a herendi porcelántervezők színes és fehér alkotásai sem maradnak el mögöttük. A Füreden élő *Vásárhelyi Emese* és *Szekeres Károly* művész házaspár műhelyéből kikerült kerámiák magas igényű, invenciózus alkotói folyamatokról vallanak. *Decsi Ilona* és *Kéri Imre* munkái szintén gondos kidolgozást, komponáltságot tükröznek. *Somogyi Győző* 1848/49-es lovas huszárjai pedig a szó szoros értelmében színesítik a palettát.

Az idősebb mesterek közül *Mikus Gyulát* és *Ciráki Lajost* találjuk a kiállítók sorában. Festményeik harmóniája pihentető, feledteti a nyári forgatagot, a rohanást. A bemutatott szobrok ugyancsak a kiállítás minőségét jelzik. A Salföldön faragó *Raffay Béla* faszobrai simogatásra ingerlik a kezet, míg *Marton László* alakjai zárkózottak és kitárulkozók. Művészetében a róla készült és kapható monográfia segíti az eligazodást. A kiállítóteremben megtaláljuk a messze földön híres fotóművész, *Szelényi Károly* Magyarországról, Balatonról, Bakonyról és Herendről szóló színes albumait.

(A tárlat, melyről három nyelvű –magyar, német és angol –ismertető jelent meg, vasárnap kivételével naponta délután öttől este fél kilencig tart nyitva.)

– kgy –

(Folytatjuk)

Nem vállalkozik, de lobbyzik

Szabó Tamás, a Balaton-parti képviselő

Szabó Tamás országgyűlési képviselő, privatizációért felelős miniszter összeszámolta: valamennyi településen járt már legalább két alkalommal, ahol annak idején megválasztották. Arról nem szól a statisztikája, hogy hol kapott több kritikát, vagy elismerést, panasz viszont volt bőven erre is, arra is.

– Miniszter úr, milyen Balatonnal, milyen tóparti gondokkal szembesül ön a fogadóóráin és a különböző fórumokon? Más ez a Balaton, mint amit gyerekkorában megismert?

– Gyerekkoromban tágasabb volt minden, nagyobb a part, több a nád és jobban látszódott a csillagos ég, hiszen kevesebb volt az épület és a villanyfény. A mai Balaton-part?! A múltkor horgászversenyen voltam Almádiban, kérdeztem is a polgármestert, hogy miért pont itt rendezik meg. Kiderült, hogy azért, mert csak itt van akkora beépítetlen partszakasz, ahol hely jut ennyi versenyzőnek. Nagy a zsúfoltság az utakon is. Úgy augusztus után már jól elférünk itt, de addig! Egymást érik az autók mindenütt... Ezt tartom ma itt az egyik legnagyobb kihívásnak. Persze ha öt évvel ezelőtt kérdez, egészen mást mondtam volna. Akkor ugyanis még nagy gond volt az alapellátás az élelmiszertől a vízig. Ma már ez nem probléma. Nagyot léptünk előre, van víz, gáz, sok új üzlet, vendéglő, panzió. Az utak viszont nem bírnak el ennyi embert. A megoldáshoz, valószínű, hosszú távú stratégiára van szükség. Nem tudom elképzelni másként, mint hogy az a forgalom, amely nem közvetlenül az adott településre irányul, kerüljön távolabb a Balatontól. A közlekedésünkbe sem ártana új szokásokat bevezetni. Nem kellene kocsiba ülni, ha valaki például Almádiból Csopakra akar menni. Lehet kerékpárral is. Csakhogy ehhez út is kell. A Balaton-part polgármesterei össze is fogtak az építésre, hiszen ha már a parlament megszavazta ennek a támogatását, minél hamarabb meg is kellene csinálni. Szerintem már a világkiállításra el kellene készülni, később folytatódhatna például Zirc felé, így összekötné a két turistaközpontot, a Balatont és a Bakonyt, új lehetőségként a turizmusban.

– Gondolom, nem az út az egyetlen gond, amit felvetnek. A privatizációval kapcsolatos aggályokról is a helyszínen, első kézből kaphat információt. Milyen tanulságokat von le ezekből a felvetésekből, jelzésekből?

– Nagyon sokan panaszkodnak, hogy drága a vízszolgáltatás a Balaton-parton. Meggyőződésem: a magas árakban benne van az is, hogy a Dunántúli Regionális Vízmű mint szervezet már nem felel meg a követelményeknek. Hogy mit kellene csinálni, nem tudom, sokféle javaslat elhangzott már, de igazán jó megoldás nem született. Ha már a víznél tartunk, hadd mondjam el, hogy a Balaton vízvédelméről a Limnológiai Kutató Intézetben kaptam „kiképzést". Meggyőződésem ezek után, hogy a megoldás csak a partvidék teljes csatornázása lehet, oly módon, hogy a szennyvizet minél távolabb kell vinni a Balatontól. Ezt az álláspontot képviselem is minden fórumon. Természetesen rám zúdították a privatizációval kapcsolatos minden észrevételeiket is, akik megválasztottak. Lassan halad – mondták – és tarthatatlan, hogy felveri a gaz a balatonfüredi Brázay-villát, vagy kihasználatlan a volt szovjet üdülő, vagy miért zárt terület az aligai volt pártüdülő. Igazuk van, valóban tarthatatlan, nem jött vevő, most új megoldásokat keresünk. Már az is felvetődött, hogy például a villát átadjuk az önkormányzatnak, hasznosításra mondjuk kilenc esztendőre, azzal a kikötéssel, hogy gondoskodjon az épület felújításáról is.

– A korábbi rendszer zárt üdülői különösen irritálják a helyi lakosokat. Szeretnének részt kapni abból, ami évtizedekig tiltott volt számukra. Indulatok is keverednek a megoldást sürgetők elképzeléseibe. Ön hogy tud egyensúlyozni az érzelmek és a gazdasági érdekek között?

- Konkrét példának vegyük Balatonaligát, ahol megítélésem szerint az emberek türelmetlensége teljesen jogos volt. Elsődleges szempont, hogy a kínált megoldás feleljen meg a Balaton érdekeinek, összhangban legyen a környezettel, de ezen belül a tó értékeit élvezhessék a helyiek is, ne csak a gazdasági szempont legyen a meghatározó. Ez esetben én az érzelmi politizálás híve vagyok. Ha egy közösségben érzelmi alapon közelítenek, akkor annak mélyebb oka van. Össze kell egyeztetni a gazdasági érdekekkel, ez vonatkozik a Zánkai Gyermeküdülő Centrumra éppen úgy, mint a Brázay-villára.

– A nagyobb településeken külön is találkozott a vállalkozókkal. Ők mire panaszkodnak?

– A legtöbb panasz a hitelrendszerre vonatkozóan hangzik el. Szerintem is ez ma a magyar gazdaság működésének egyik legnagyobb gátja. Természetesen a privatizációval kapcsolatos panaszokat hallom tőlük is. Nagyjából azt, amit én is mondtam, amikor átvettem a területet: kínálatszegény, kereslethiányos, bennfentes és zártkörű a privatizáció. De azt is elmondom, hogy igyekszünk egyre nyitotabbá tenni, az Iposz és a Kisosz már beletekinthet az információs rendszerünkbe. Így rajtuk keresztül a Balaton-parti kisiparosok és kiskereskedők is megtudhatják, hogy hol, mire vállalkozhatnak ily formában.

– Érdemes ma vállalkozni a Balaton-parton? Ha mint közgazdász tevékenykedett volna tovább, ma mire vállalkozna?

– Nézze, ha vállalkozó volnék, én is azt mondanám, hogy nem érdemes, mert megnyúznak, nem jutok hitelhez, és a társadalombiztosítási járulék megöl engem. Tényleg sok teher van ma a vállalkozókon, de azért az elmúlt három évben 150 ezer új vállalkozás indult el. A Balaton-parton is csak szét kell nézni, mennyi új vendéglő, panzió nyílt, és azok nyitották, akiket egyébként ténylegesen túlságosan megterhel a társadalombiztosítás, az adó és a hitelek. Ha itt maradtam volna, biztosan már sok vállalkozásban benne lennék, és sokkal gazdagabb is lennék, mint most. A szolgáltatásban, ezen belül a kereskedelemben volna is sok ötletem.

–Ha már a kereskedelem szóba került, Kupa Mihály *önre utalva úgy nyilatkozott, hogy ő nem szatócsboltban tanulta a közgazdaságtant. Szabó Tamás erre nem is reagált, nem sértette a megjegyzés?*

– Valóban nem reagáltam, de abban sem találok semmi szégyellnivalót, hogy egy dunántúli kereskedelmi vállalatnál szereztem tapasztalatokat. Szerénytelenség nélkül elmondhatom, részem volt abban, hogy a Komfort, amely a hetvenes években még csak poros vidéki vállalat volt, a nyolcvanas években már az ország egyik legeredményesebb kereskedelmi cégje lett. Olyan vállalatot alakítottunk ki, nagykereskedelemmel, amely kiszolgálta a vállalkozásokat, részükre kínáltunk alapanyagot, gépet. Megszerveztük hiánycikkek gyártását is, például a pápai Elekthermax–szal közösen. Mi kezdtük meg az országban elsőként a bérleti rendszert, vállalkozásba adtuk ki az üzleteket a Balaton-parton is. A vállalkozó csemeték százait neveltük ily módon, és lehet, hogy ez ma belemagyarázásnak tűnik, de nagyon tudatosan tettük. Meggyőződésem, hogy itt csak a magánvállalkozások tudnak lendíteni valamit a gazdaságon. Én nemcsak vállalom a kereskedelmi múltamat, hanem nagyon hasznosnak is tartom.

– Akik önt ismerik, nehezen hiszik el, hogy most, amikor már bátran alakíthatna magánvállalkozásokat is, mindebből kimarad. A szóbeszéd szerint benne van itt a Balaton-parton több üzletben is. Árulja el, milyen vállalkozásba kezdett, amióta képviselő, illetve miniszter?

– Egyetlenegybe, a lányom kutyájának új házat építek, mert kölykei lesznek. Komolyra fordítva, valóban hallottam én is ezt is, azt is, de egyik sem igaz. Úgy gondolom egyébként, hogy ennek még a látszatát is el kell kerülnie annak, aki a normális, kiegyensúlyozott politizálás híve. Tehát nem vásároltam, nem vállalkoztam és már a mendemondák sem lepnek meg. A nagyanyám arra tanított, hogy fiam, először magaddal légy tisztában. Nos, én ehhez tartom magam, és nem foglalkozom a rágalmakkal sem.

– Ön, úgy látszik, jól bírja a gyűrődést, pedig bírálatban, támadásban igencsak volt része az elmúlt hónapokban. Mit csinál, ha éppen nem privatizál és nem a településeket járja, vagy nem az MDF alelnökeként tevékenykedik?

– Kezdjük az elején. Szerintem nem az a legény, aki adja, hanem aki állja. Valóban, az utóbbi időben célpont lettem, ennek ellenére ez az életem egyik legkiegyensúlyozottabb periódusa. Úgy érzem, van – elég kemény – feladatom, amelyet a legjobban szeretnék ellátni. Lehet, hogy közben sok hibát is elkövet az ember, de meggyőződésem, hogy amit csinálok, az egy idő után hasznos lesz. Ha van egy kis szabadidőm, nekigyürkőzöm, és fúrok-faragok. Nagyon szeretem a fát.

–Egyre szalonképesebb fogalommá, olykor gyakorlattá válik a lobbyzás. Szabó Tamás lobbyzik-e a Balatonért?

– Természetesen lobbyzom a Balatonért. A hatásköröket, jogköröket nem lehet túllépni, de azt sem lehet megkövetelni a balatoni képviselőtől, hogy ne kövessen el mindent a Balatonért, amit csak lehet. Mit jelent ez a gyakorlatban? Például ha mi felismertük azt, hogy a Balaton érdeke a hosszú távú befektetés, és ehhez sajátos döntéshozó testületet kell létrehozni, akkor leültünk a polgármesterekkel és együtt igyekeztünk végiggondolni, majd kezdeményezni. Mindez már meg is történt, létrejött a Balatoni Regionális Tanács. Fontosnak tartjuk, hogy legyen Balatoni Fejlesztési Társaság, állami és önkormányzati vagyonnal, ennek a szervezése is jól halad. Továbbra is lobbyzom a víz minőségének védelméért, a kerékpárútért, a környezetvédelmi hitelekért.

Barta Éva

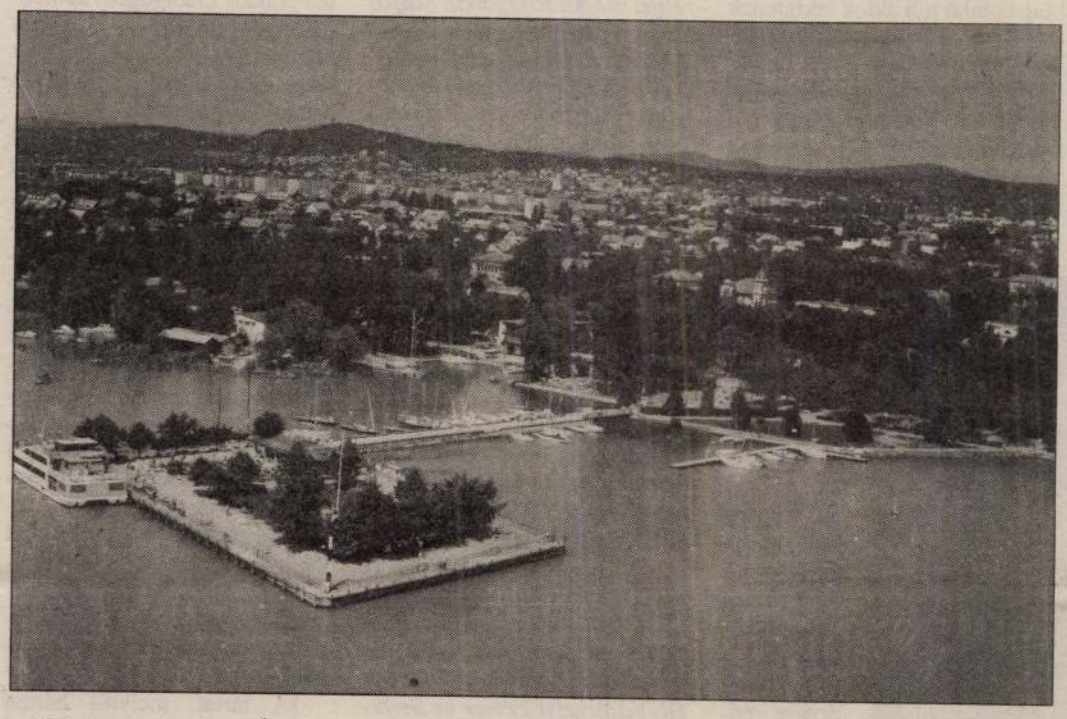

Kérdezzük meg a turistákat is!

Meg kell kérdezni a vendégtől is, hogy mit vár tőlünk – hallom mostanában egy-egy idegenforgalmi szakembertől. Az elmúlt években, amikor néhány táborbeli orgásznak még mi voltunk az egyes számú úti cél, nem volt ilyen gond, annak örültek, hogy itt lehetnek, ahol bőségesebb volt az áruválaszték, és ahol létrejöhetett a Kelet–Nyugat találkozó is. Ma más a helyzet, megnyíltak a határok, a volt szocialista országokból a szélrózsa minden irányába utazhatnak, a nyugati turistát sem mozgatja már a kíváncsiság. Piacgazdaság van itt is, ott is. Mivel lehet idecsalogatni a külföldit Keletről és Nyugatról? A szakértők szerint éppen erről kellene megkérdezni őket.

Korfun, a csodálatos görög szigeten a válaszon is meditáltam, amikor egymás után köszöntek ki üzleteikből a hamburgerárusok. Invitáltak a sajtos és baromfihúsos, a paradicsomos és a csoda tudja még milyen változatokra. Ezek mellett azonban éppenúgy elsétált a turisták többsége, mint a Barbi babahalmok meg a műanyag puskák mellett. Ha viszont megcsapott a girosz ínycsiklandozó illata, vagy valahonnan görög zene hallatszott, vagy az árus korsókat és csodaszép szőtteseket kínált, lelassultak a léptek, és kinyíltak a pénztárcák. Nekem ott ez kellett, nem az egyenétel, a vásári kommersz, valamit tőlük, szokásaikból, hagyományaikból akartam. Ott úzót vagy korfui vörösbort szürcsölt a vendég, még akkor is, ha itthon nem arra volna gusztusa. Messze elkerültük a jól kiépített, bárhol fellelhető strandokat, de elnyúltunk a kis öblök kavicsán, ahol az árusok gusztusos kis tálcákon hozták a görög édességeket. Bekukucskáltunk a tengerparttól távol eső falvak régi házainak ablakán, és leültünk a kiskocsmák gyalult padjaira, ahol az egész család körülöttünk serénykedett. A gyerekek terítettek, friss ágakat nyestek a leánderbokrokról, s azt tették elénk, behívtak a konyhába, hogy válasszunk halat magunknak. Az apa, vagyis a tulajdonos saját borát kínálta, miközben az asszony forgatta a serpenyőben a hajnalban fogott friss halat. A legszebb esténk az a falusi ünnep volt, amelyen a helybéliek táncoltak a főtéren és kendőikkel csalogatták maguk közé az idegent. Ide visszajövünk, jegyezték meg útitársaink, akkor is, ha a tenger másutt is van ilyen szép és a nap másutt is ugyanígy süt.

Mindezt elmondtam volna, ha megkérdeznek a görögök, de vajon mit mondanának a mi vendégeink? Nem hiszem, hogy őket megállásra késztetik a giccsárusok, vagy visszavágynak a Balaton-parti hot dogra, és a toplista élmezőnyéhez tartozó slágerek is csak a diszkók ifjú vendégeit csalogatják egy-egy estére. Miért lenne más a német, cseh, dán vagy osztrák átlagturista, mint én, a magyar átlag? Miért igényelné ő kevésbé a sajátos hangulatot, az ország dalait, táncait, népművészetét és ételeit, italait, a vendéglátók mosolyát, vagyis azt, amit csak itt kaphat meg. Ne becsüljük le a pusztaromantikát, a csárdák mulatságait, a gulyást, a halászlét, a népművészeti vásárokat, a helyi rendezvényeket. Ezektől akkor is jókedvre derülhet a vendég, ha éppen hideg szél fúj a Balaton-parton, és a nyaraló libabőrös lenne a strandokon.

A hétvégén kezdődnek Szentbékkállán a Káli vigasságok. Lesz ott minden, ami a hazai turistát szórakoztatja, és a külföldiben felébreszti a visszatérés vágyát. Kóstolhat a bográcsból, kortyolhat a helyi termelők borából, miközben a dalkör énekét hallgatja, majd képző- és népi iparművészek kiállításait is megtekintheti. A Kőfejtő színpadon pedig megnézheti a Kőműves Kelement a Nemzeti Színház előadásában. Az a külföldi vendégnek legalább akkora élményt adhat, mint nekem Epidaurosban a Görög Nemzeti Színház előadásában az Iphigénia. Nekünk Kőmíves Kelemenünk van, nekik Iphigéniájuk – s ott az, itt pedig ez az igazi, eredeti élmény.

(Barta)

Balatoni Don Juan

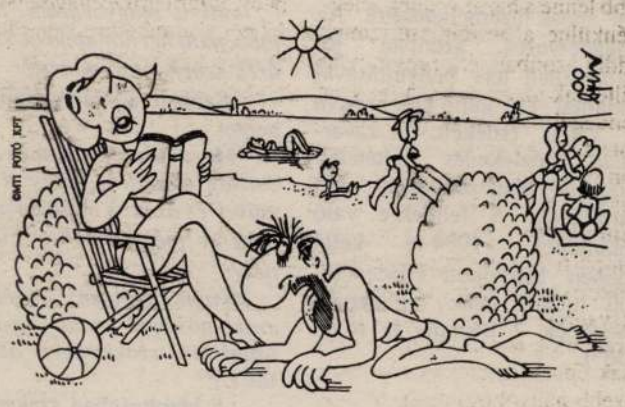

– Na, sikerült felfúni az összes csinos nő gumimatracát a parton?

SOMOGYI József

GONDOLTA VOLNA?

MÁR **25 MILLIÓ m²** tetőt fed

BRAMAC-cserép

MAGYARORSZÁGON!

BRAMAC-AKCIÓ!

Az ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI TÜZÉP telepein.

Szeptember 25-ig

minden 1/1-es alpesi betoncserép raklapban **25 db-ot ajándékba** kapnak vásárlóink!

Ez cca 10 % engedmény Önnek és továbbra is:

* MINŐSÉG,
* ESZTÉTIKUM,
* 30 ÉV GARANCIA

25 millió m²-en már bevált!

BRAMAC

„Ott ahol a fecske száll – ránk talál"

ÉSZAK-MAGYARORSZÁGI TÜZÉP

33815/1H

RENDKÍVÜLI ÁRENGEDMÉNYES VÁSÁR

A MÁLYI AGROKERNÉL!!

20 - 70 %-os áron ajánlunk különböző:

- hidraulikus tömítésgarnitúrákat,
- teflon tömítőanyagokat,
- különféle karbantartó anyagokat,
- Lada gépkocsi alkatrészeket,
- személygépkocsi tömítésgarnitúrákat és fékcsöveket.

A termékek készpénz fizetés ellenében megvásárolhatók, amíg a készlet tart.

Sikeres vásárlást kíván az AGROKER RT.

Mályi alkatrész osztály

33607/1H

TISZTELT OLVASÓINK, LEENDŐ PARTNEREINK!

Ismerőseiknek, szeretteiknek, barátaiknak úgy is kedveskedhetnek, hogy az ő fényképüket maximum 25 szavas köszöntővel együtt elküldik szerkesztőségünknek, s a beérkezés utáni héten, a kedden megjelenő *ITT-HON* hasábjain a fényképes gratulációt már olvashatja is a címzett. (Ne feledje el megjelölni, hol él a címzett, hogy a gratulációt az ott megjelenő mellékletben közölhessük!) E köszöntési forma, ami lehet, hogy több örömet okoz, mint egy ajándék, önnek 200 forintjába kerül. Az összeget rózsaszín postai utalványon juttathatja el címünkre.

Az igazolószelvényt csatolja a feladott fénykép és szöveg mellé, mert csak így tudjuk közölni jókívánságát.

Címünk: ***ITT-HON***

(Észak-Magyarország szerkesztősége)

3501 Miskolc, Postafiók 178.

27678/6H

HIRDESSEN AZ ÉSZAK-MAGYARORSZÁG MISKOLCI REGIONÁLIS MELLÉKLETÉBEN.

MISKOLC, BAJCSY ZS. 15. PF. 178.
Tel.: 46/341-611. Telefax: 341-817.

REGIONÁLIS MELLÉKLET HIRDETÉSI ÁRAI:

2/1 oldal	72.000.-Ft + ÁFA
2/2 oldal	36.000.-Ft + ÁFA
1/1 oldal	35.500.-Ft + ÁFA
1/2 oldal	17.750.-Ft + ÁFA
1/4 oldal	9.000.-Ft + ÁFA
1/8 oldal	4.500.-Ft + ÁFA

Ingyenesen közöljük a névadók, ill. keresztelők híreit, a tördelési sémában megadott méretben.

Várjuk Tisztelt Ügyfeleinket!

28176/1H

Hősök tere, hősök nélkül

IGLÓI GYULA

Miskolc „főtere", a Hősök tere, számos parádé színhelye, alig fél évszázados múltra tekinthet vissza. Még a húszas évek vége felé sem térnek, hanem Szent Ferenc utcának hívták a mai tér északi oldalán lévő útvonalat. Persze a Déryné utca neve akkor még Deák Ferenc utca volt, s a tér déli végén a nyílt árokban csörgedező Pece ezt és a Kazinczy utcát keresztezte. Az utcák és a Pece által határolt terület sűrűn beépített volt. A tér még jócskán lakóépületekkel volt tele, amikor 1945 tavaszán az itt állomásozó szovjet katonaság szovjet katonai emlékművek építését kezdte meg a városban két helyen. Az egyik a postapalotával szemben, a másik a Luther téren létesült. Az előbbi emlékműtől délre volt beépítést fokozatosan bontották le, míg 1976. július 22-én a szovjet obeliszkre is sor került. Szétbontották, s elemeit a tetemvári Hősök temetőjének főhelyén állították fel, amfiteátrum mértékű tereprendezéssel.

A tér új szobra

A Hősök terén, csaknem húsz éve nincs katonai emlékmű, noha egy időben oda tervezték felállítani az I. világháborús miskolci emlékművet. Az évekig tartó huzavona, majd a II. világháború következtében, tervpályázatok ellenére, Miskolc világháborús emlékmű nélkül maradt. Pedig az 1917. évi VIII. törvénycikk előírta, hogy „minden község, város, anyagi erejének megfelelő emléken" örökítse meg mindazok nevét, akik lakói közül a most dúló háborúban a hazáért életüket áldozták. Harminc évvel a II. világháború után napirendre került a Hősök tere rendezése. Hogy kiknek jutott eszébe, ma sem tudjuk, majd kiderítik talán a történészek, de tény, hogy a szakszervezeti székház előtti „Felszabadulási emlékmű" kevésnek bizonyult Miskolc akkori vezetőinek. Makrisz Agamemnon alkotását rövidesen elnevezték: „20 éve"-szobornak! Így már jöhetett Somogyi József új szobra a Hősök terére: a „Felszabadulási emlékmű"!

A közvélemény véleménye

A helyi sajtóban 1975 tavaszán fényképes tudósítás jelent meg a Kossuth-díjas szobrász emlékmű-tervezetének agyagmintázatáról. A szobor felállítási

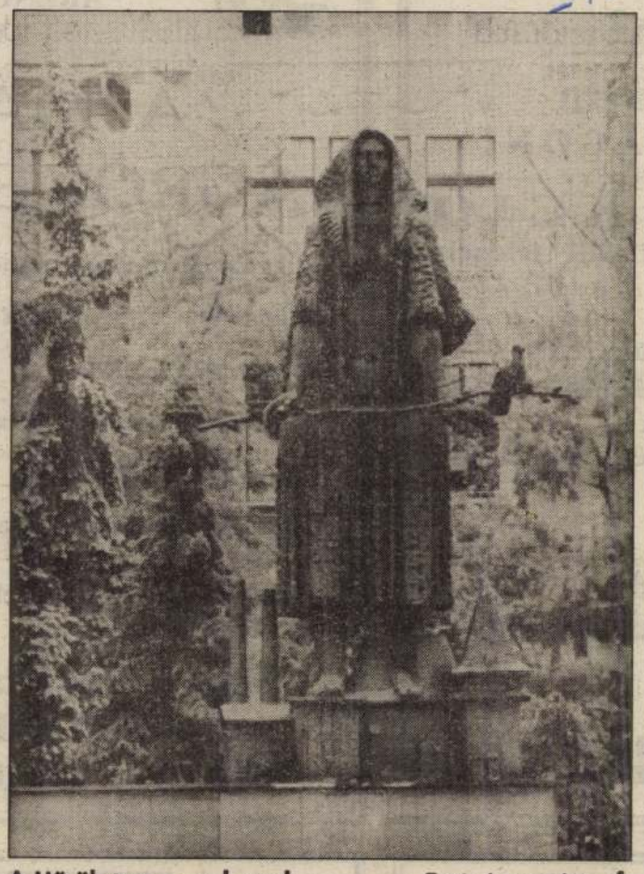

A Hősök tere a szoborral — Fotó: Laczó József

helyére javaslatot kért a „város politikai és állami vezetése". Némi rosszmájúsággal ezt a felhívást analógnak tekinthetjük azzal, amit 1989-ben a Széchenyi szobor helyválasztásra hirdettek meg. A város polgárai komolyan vették a felkérést, akárcsak 1989-ben. Fél tucatnyi javaslatra adott hivatali válasz meglepő volt. „Döntött a végrehajtó bizottság, az emlékművet a Hősök terén állítják fel". Oda ugyanis egyetlen lakossági javaslat sem történt. A Városház téri helyszín sem szerepel az 1989-es négy terület között, ahová akkor a miskolciak a Széchenyi szobrot elképzelték. Még szerencse, hogy a város 1991-es rendelete szerint a „művészeti alkotás közterületen történő elhelyezéséről a közgyűlés dönt... A lakosság javaslatait a döntés meghozatala során a lehetőséghez képest figyelembe kell venni."

„Asszony az Avason!"

Somogyi József alkotása valójában nem kelti a „felszabadulás" képzetét a szemlélőben. Már a felavatása utáni hónapokban állandó kritika tárgya volt a város lakosainak körében. A tér funkcióját is zavarja a márványborítású emlékfal és a térszintből kiemelkedő „térkép" és feliratmaradvány. A Somogyi kompozíció talán jobban illene egy kisebb „térre", modernebb építészeti környezetbe. Ilyen hely lehetne a volt Tanácsköztársaság, a jelenlegi Vörösmarty tér, ha az ottani, a Kommunisták Magyarországi Pártjára emlékeztető kompozíció sorsáról a közgyűlés határozatot hoz.

A Somogyi-szobor a mester kevésbé sikerült alkotásai közé tartozik. A domináns női alak paraszti ábrázolása Miskolc ipari, kereskedelmi múltjától idegen. A szoknya aljáig felérő avasi jelképek szinte sugallják a kompozíció új nevét: „Asszony az Avason"! Ha áthelyeznék a Hősök teréről, akkor végre megnyílna a lehetőség egy magyar hősi emlékmű odahelyezésére. Azok számára, akik december 3-át koszorúzással szokták megünnepelni, némi történelmi vargabetű után, megmarad e lehetőség a Mindszenti téri alkotásnál. A Somogyi-szoborról az új helyen és környezetben talán lehámlana a ráerőltetett „mozgalmi név" is, melyet kifejezni még a Hősök terén sem tudott.

Tanácsházból Városház lett

Miskolc (ÉM) – Több olvasónk kérésének teszünk eleget, amikor megkezdjük a miskolci önkormányzat által az utóbbi években megváltoztatott nevű utcák listájának közlését. Sokan vannak ugyanis, akik még mindig nehezen igazodnak el a megyeszékhelyen, a közgyűlés döntéseinek következtében. Mint ismeretes, a szenátorok több alkalommal foglalkoztak az utcanevekkel. Először 1991 szeptemberében. Ekkor a következő változásokról döntöttek (a vastagabb betűkkel szedett nevek az újak):

Tanácsház tér – **Városház tér;**
Szamuely T. utca – **Csengey Gusztáv utca;**
MSZB tér – **Mindszent tér;**
Felszabadítók útja a Mindszenti templomtól a Túri boltig – **Görgey Artúr utca;**
Kun Béla utca – **Soltész Nagy Kálmán utca;**
Dimitrov tér – **Szent Imre tér;**
Marx tér – **Újgyőri főtér;**
Lenin tér – **Ógyár tér;**
Engels utca – **Szentgyörgy út;**
Úttörő utca – **Olvasztár utca;**
Élmunkás utca – **Többs utca;**
Vöröskatona utca – **Erkel Ferenc utca;**
Vöröshadsereg utca – **Egyetem út;**
November 7. tér – **Templom tér;**
Tanácsköztársaság v. rész – **Vörösmarty v. rész;**
Beloiannisz utca – **Szentpáli utca;**
Szamuely T. utca Uitz és Rudas L. között – **Csizmadia köz;**
Marx K. utca a Lorántffy Zs. és Borsod ABC között – **Andrássy utca;**
Korvin O. utca – **Corvin utca;**
Rudas L. utca Szemere és Uitz között – **Kandia utca;**
Rudas L. utca Papszer és Uitz között – **Kálvin János utca;**
Szabó L. utca – **Kis-Hunyad utca;**
Hoffmann Ottó utca – **Szent István utca;**
Szabadság tér – **Erzsébet tér;**
Kommün utca – **Tizeshonvéd köz;**
Zója tér – **Kandó Kálmán tér;**
Dallos Ida utca – **Bacsinszky András utca;**
Prieszol József utca – **Fábián kapu;**
Oprendek Sándor utca – **Andor utca;**
Clara Zetkin utca – **Virág utca;**
László Jenő utca – **Szent László utca**

(folytatjuk)

Zsolcai körök

Felsőzsolca (ÉM) – Fafaragó szakkört, balett- és citera tanfolyamot indít szeptemberben a felsőzsolcai művelődési ház. Az érdeklődők a Kassai út 9-ben lévő intézményben jelentkezhetnek a kurzusokra.

A szereplők lázadása

Művem az olvasás.
Benne állok a történetben,
Tell Vilmos nyila átszalad
rajtam. A párbajozók lövedéke
fütyül el egymás mellett
a fejemben, de senkit se
talál el. Oblomov hozzám
beszél. Ez biztonságosabb.
Leülök az ágya mellé.
Egy darabka sajtot veszek
elő, őt is megkínálom.
Zahar vodkát tölt.
Hallom a fejünk fölött
zirrenni a lapokat,
összecsapódni a könyvet.
A sötétbe méltatlankodó
nevetés vegyül. — Már megint! —
Egy gyufa ugrik
a petróleumlámpa kanócához.

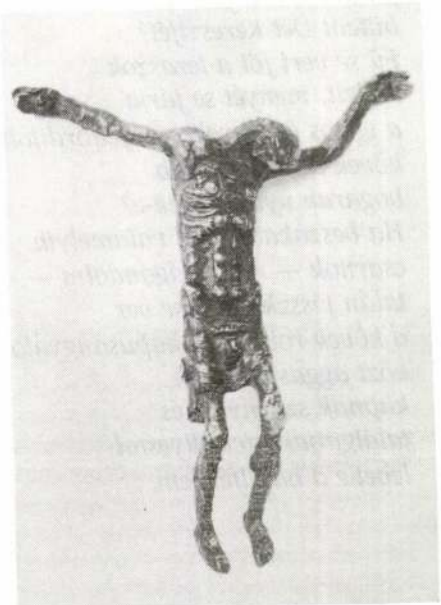

A purgatórium bezárása

Ez a sok épület
mind üresen marad
az Utolsó Ítélet után?
Vagy legalább egy találkozóhelyet
berendeznek az ördög
és az angyalnép számára, ahol
a jóért még mindig lehet
rosszal fizetni?
Ki fog akkor ezen a hegyen
barangolni, a tágas
oszlopcsarnokokban
a lépéseit számlálni, és ki
nézi majd éjszaka, ami innen
jól látható, a féloldalra
billent Dél Keresztjét?
Fű se veri föl a teraszok
széleit, menyét se járja
a gazos ösvényeket. A felfordított
kövek alatt legalább
bogarak nyüzsögnek-e?
Ha beszakad majd valamelyik
csarnok — rossz rágondolni —,
talán visszhangot se ver
a kövek robaja. A kapusangyalok
közt aggasztó hírek
kapnak szárnyra, és
találgatják, nem ilyesmi
lehet-e a halálfélelem.

rajz helyett inkább csak munkarajza van, nem képes másként létezni, csak ha enged szakadatlan íráskényszerének, neurotikus önelemzésvágyának s az életét egyedül igazoló naplórealizmusának, mert az írás — számára is — létforma és raison d'être. S hogy ez az eldöntendő kérdés nem pusztán Szentkuthy magánügye, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Gyergyai Albert is felvetette Sainte-Beuve kapcsán: „Kinek higgyünk?... Valéry megjegyzésének, hogy nem az író személye alkotja meg a művet, hanem a mű alkotja véglegessé az írót... Vagy Gottfried Kellernek, aki szerint nem az író élete fontos, hanem amit művei hirdetnek?"

Az egyáltalán nem biztos, hogy a *Breviárium* az a mű, amely megváltja a regényirodalmat válságából, de az vitathatatlan, hogy senki oly sokoldalúan, minden egyes lehetséges életformájában a végsőkig elemezve nem ábrázolta írói énjét, mint „gigantikusan részletes naplójában" Szentkuthy a sajátját. S ha ez így van, tehetünk-e mást e szövevényesen szőtt és erotikusan buja szövegtelevényben feloldott énábrázolás láttán, mint hogy igyekszünk elfogadni Szentkuthy védőbeszédét a *Breviárium*ot támadókkal szemben? „De azt is megtanultam... hogy ne szégyelljek semmit, ne kössön semmi, ne tántorítson el tévedés vagy bukás, úgy beszéljek, ahogy jólesik, oly mindegy, kötött vagy bomlott-e a mű, vagy hogy mű-e egyáltalában vagy nem mű — ha mű, annál jobb, ha nem, documentum humanum." Hiszen Szentkuthy az efféle, a maga mentségére elmondott vallomásaival, perbeszédeivel mindig arra törekszik, hogy miként Gide, pörét legalább másodfokon, vagyis az *újra*olvasás során megnyerje bíráival szemben.

ciának szólni belőle, amely úgyis csak az értelem számára létezik." Szentkuthy *Breviáriumá*ban nem a regénybe „nem illő" elemeket nehéz fellelni, épp fordítva, a „regényes" elemeket kell árgus szemmel keresni. Bár a tárgyilagosság kedvéért muszáj megemlíteni azt is, hogy a *Breviárium* lenyűgöző nyitottsággal és zavarba ejtő nagyvonalúsággal fogadja magába mindazokat az elemeket, melyeket egy-két évszázaddal korábban még nagyon is „regénybe illőnek" tartottak: a naplótól a levélig, a leírástól az esszébetétig, a kalandos történettől a vallomásig. Ezek túlburjánzása miatt a *Breviárium*ban valóban nehéz lenne bármiféle középpontot találni, s mint ahogy Goethe mondja: „meg nem is jó keresni". Ám ha mindenáron a *Breviárium* középpontját keressük, azt, akárcsak a gyűrűalakzatba tekeredett kígyó esetében, rajta kívül találjuk meg; célravezetőbb, ha azt *az egyetlen témát* nevezzük meg, ami formátlanul lávázik végig az opuszon: s ez maga *az élet*. A Szentkuthy-féle *életábrázolás* formátlanságával és búvópatakszerű tűnékenységével, tájakban és miniatúrákban való megjelenítettségével, kommentárokban és kommentárokat értelmező önreflexiókban való visszatükröződésével nyeri el breviáriumszerű formáját, melynek teljes, gazdag, változatos képét a milljó énváltozat epizódjátékából és eltérő hangnemű önvallomásából egybeszőtt realitásigény igazolja. Egyébként Szentkuthy breviáriumszerű formateremtésről vallott nézetei feltűnő rokonságot mutatnak Gide írói törekvésével, melynek célja, hogy egy senki máséhoz nem hasonlítható mű jöjjön létre, legalábbis ezt erősíti meg bennünk az *Európa-minor* egy passzusa. „Ha eldöntöttem, hogy csak aforizma-atomok és naplórealizmus fejezik ki a valóságot, a rációt leginkább kielégítő módon... akkor szakítanom kell alakkal, szonátával és szonettel, drámával és regénnyel, teológiai summákkal és freskókkal, nem támaszkodhatom semmiféle »műfaj« megnyugtató karfájára, nem hasonlíthatom magam semmihez."

Élet és mű sokoldalú, többszörösen összetett, kisebb vagy nagyobb távolságot sejtető s nem kevés türelemmel felfejthető viszonyán töprengve a kérdésnek még egy vetületénél időzik el hosszasan Szentkuthy, s arról faggatja mindegyre magát: „az irodalom tette-e életté, vagy az élet kényszerítette irodalommá Casanovát?" Abban az „elszólásban", hogy Szentkuthy Casanovát mond és nem *én*-t, ugyanazt a tudatos távolságteremtő, életet kívülről szemlélő és rekonstruáló szándékot kell látnunk a sok-sok hiteles kordokumentum megrostálásával s összeillesztésével ábrázolt *Casanova* és a Casanova álarca mögé rejtezett *én* között, ami Flaubert-től Yourcenarig a regényírók egyik legfőbb törekvése. Bár a híressé vált flaubert-i mondás: „Bovaryné én vagyok" — pontosan utal az író és az általa teremtett hős megváltozott viszonyára — amiről Sarraute a regényhős szerepét vizsgálva azt írja, hogy „ha a regényíró oly módon igyekszik leírni őket, hogy saját jelenlétét nem tárja fel, szinte hallja, amint megszólal az olvasó... »És ki mondja ezt?«" —, s utal persze arra is, hogy a hitelesség kedvéért az írónak személyisége és tudása teljes fedezetével kell hőse mögött állnia; a flaubert-i tétel egy ponton mégis kiegészítésre szorul. Ugyanis nemcsak a hősnek van szüksége az írói én fedezetére, de az írónak is egyre égetőbb szüksége van arra, hogy — a mind gyakrabban az *én* szemszögéből beszélő — hősön keresztül kívülről, kellő távolságból szemlélje önmagát, mint ahogy ezt a *Hadrianus emlékezései*hez fűzött *Függelék*ben Yourcenar írja: „Ha tulajdon életemet kellene megírnom, kénytelen volnék kívülről rekonstruálni, éppoly gyötrelmesen, mint egy másik ember életét; levelekhez kellene folyamodnom, mások emlékezetéhez, hogy ily módon rögzítsem elködlő emlékeimet."

A Szentkuthy által felvetett, s Casanova sorsát érintő kérdés ürügyén — amelyre az *is-is* válasz a legkínálkozóbb — joggal merül fel bennünk a kétely: vajon nem azért használja-e Szentkuthy az én-formula helyett Casanova alakját, mert az álarc mögé bújással azt akarja megsejtetni velünk, hogy semmivel sem ismeri jobban saját életét, mint a Casanováét? S vajon abból a kérdésből, hogy: az írás formál-e engem életté, vagy pedig a formátlansággal formába áradó életem válik-e írásművé? — fakadhat-e másféle válasz, mint amit Szentkuthy számunkra elfogadásra kínál: „*életben mű riogat, s műben lét a sorsom*"? Szentkuthy ugyanis, akinek élet-

mével írhatta), ahogy napról napra lankad már erőnk — hajdani sudárságunk rég oda! —, gyengülő tekintetünkkel azokat az elveszett, elhagyott régi útjainkat keressük föl újra, melyektől oly hamar, észrevétlenül és könnyedén távol kerültünk. Távol kerültünk, hogy végre kialakítsuk saját környezetünket valahol, valahol másutt. És milyen sokáig hisszük, hogy az a miénk lesz. Kábulat ez? Félelmetes játék velünk? De hiszen »ott« még semmit sem sejtünk, a kezünk által teremtett otthonokban — semmit. Hogy nem, ez nem a mi otthonunk lesz, ez csakis a gyerekeinké lehet — nem sejtjük... Aztán, már fáradt fővel, csalódottan vagy csak hiányérzettel a szívünkben, útra kelünk. Útra kel a lelkünk, mint a lazacok, fel a folyón, oda vágyunk, ahonnan érkeztünk. S ez lesz majd fiainkkal. Azzal a különbséggel, hogy ők meg az általunk — apáik, anyáik által — teremtett otthonokba vágynak majd. No és ha lesz elég időnk hozzá, bizonyára vissza is találunk a régi kertbe, szobába, ágyba, vissza apánkhoz, anyánkhoz. Sőt, a legeslegelső lázhoz. A lázas látomáshoz. Mindenünk megvan, megmaradt — zárta sorait a vak —, az utolsó pillanatban: mindenünk..."

meg a víz, odamegyek a partjukra, beléjük lépek, áztatom agyagos cipőm szélét. Megyek tovább. A távoli, túlsó parton, már a fűben egy család strandol, gyerekekkel. Ahá, gondolom, ezek nyilván helybeliek, akik ismerik ezt a gyönyörű, titokzatos-nyílt folyómedret. Megyek visszafelé: egyre több az ér, a patak, egy nagy kő valahogy úgy fordult, hogy alóla sugárban szökik ki a víz, nagy félkörívet írva a levegőbe, tiszta szivárványív a napsütésben. Süt a nap, édes meleg van, méla felhők futnak át az égen, fehér gomolyfelhők vagy akár sötétek, de mintha csak azért futnának, hogy alóluk, mögülük még szebben süssön a nap, Istenem, milyen jó volna fürdeni; már nincs is rajtam a ruha, csak fürdőruha, a harisnyától, agyagos-nehéz cipőmtől kicsit lassabban szabadulok meg, de már könnyű saru van a lábamon, szaladok, beállok a vízszivárvány alá, permetez, zuhanyoz a szivárvány, elkezdek hangosan nevetni. Istenem, milyen régen strandoltam. Aztán ugrálok, szaladgálok értől érig, beugrom a kis, kristálytiszta medrű erekbe. Így jutok visszafelé, az innenső parthoz közel. Ott van egy másik fürdőző csoport, egypár ember. Ejnye, gondolom, sűrűsödnek az emberek, meg kell keresnem a ruhámat, de főleg a táskámat. Hol is hagytam? Hja, ott, a meder szélén, hátul, ott van összehatjva a kabátom, talán a ruhám, de mindenesetre a táskám. És ez már nagyon racionális, ébredés előtti gondolat. Valóban a táskámat látom, a fekete, piros mintás indiai bőrszatyrot, amivel gyakran járok. Megfogom a kabátot, a táskát, és ekkor fölébredek. — Sajnos, már nem tudtam visszamenni a nagy, tágas, napsütötte — víz szántotta mederbe.

Szerintem ez megfiatalodási álom. Csakugyan nem strandolok már hosszú évek óta, különféle nyavalyák miatt, és most álomomban ilyen gyönyörűt strandoltam. Ugráltam, vízben pancsoltam, napsütésben-szivárványban szaladgáltam. És milyen szép volt az a furcsa, nagy, óriás folyómeder, amelyben egyre-másra felfakadtak a vízerek, a források.

KASZÁS MÁTÉ

Brevi manu

HELGA ASSZONY FÖLJEGYZÉSEIBŐL

Odaálltál elé, és mondtad, amit elébb — amikor még szemben ültél vele — elhallgattál. Igen, csak miután már átböngészte az irataidat — „ó, mennyi-mennyi lelet!" —, ültél át oda, ahová kérte. S akkor megnézte a torkodat. Nem, előbb az orrodat nézte meg, olyan szétfeszítővel (orrlyukfeszítővel?), s ami akkor igazán megmaradt benned: a *hideg*. Annak a szerszámnak a fémhidege. És emlékeztél (egy pillanat alatt, naná!), hogy ilyet már éreztél, pont ilyet, enyhe feszítő fájdalom kíséretében, négy vagy öt napja, meg talán régebben is.

Azután jött a torok.

Már szépen, egyenes derékkal ültél, ahogy kérte, térded az ő térde között, s vajon *beugrott*-e (igen, *beugrott*, jól tudod), hogy: férfi, hogy hiszen ez itt egy férfi, ha doktor is? És a doktor miatt-e vagy a férfi mivolta miatt-e — röstellted már a térdeddel az ő térdét, vagyis hát egyszer-másszor a combját érinteni.

Csak neked juthat ilyen eszedbe, gondoltad. Már a nyelvedet nyomta le a kanállal, í-t mondjon, mondta, és bár te nem bírtál *íí-zni*: megdicsért. Vagy olyasfélének hatott. Azután jött a gézzel kihúzott nyelv. Meg a csöppnyi tükör.

„Mennyit szív?"

Csak délután, felelted, négyet-ötöt.

„El kellene hagynia teljesen."

Igen, tudom.

No és ő ekkor ült vissza az asztalához, és hosszan körmölt egy papírra, végül újra megkérdezte:

„És akkor mit tetszik dolgozni?"

Hirtelen, lelked teljes riadalmával szántad el magad, hogy bevalljad: semmit.

Még aznap este levelet küldtél a vaknak, a szolgálója kezébe adtad. Barátom — írtad —, ma hat éve halott a Fiú, és mind a mai napig fölfoghatatlan számomra, hogy *volt*. Elérzékenyülhetek, de ennek semmi köze hozzá. Sorsunk fájna csak benne? Róla szólni, csak róla — de hogyan? Nem vagyok alkalmas egy ilyen feladatra. A tisztasághoz eljutni csak úgy lehetne itt, ha önmagamtól megszabadíthatnám a gondolatot. Hogy ne legyek. Vasalók, csövek, és a rettenet. Szavakba nem foglalható magány. A nem-élet és a majdnem-élet pusztasága, sikátora. Isten elfordított arca. Vasalók, csövek, rettenet. Vagy még rettenet sem! Még pokol sem! Ahogy egy szíj feszül szakadásig. Egy szíj, amelynek nincs külső viszonyíthatósága, önnön feszülése, feszítése — semmi több. *Még* nem halál, *már* nem élet. Kristály — fény — összeomlás. Miért tart-

ORBÁN OTTÓ

Ballada a nagy modernekről

Hol van Baudelaire, a lélek utazása?
És hol Rimbaud? Hol a részeg hajó?
Hol a múlt század vak várakozása? —
hisz' rossz korban is készülhet a jó...
Hol van Wagner, a tűzoltóparancsnok,
s a lángnyelv, mely a Walhallába kap?
S Gauguin — nők, fényköd, tenger és narancsok...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

S hol Alma Mahler, a nagy-ágyú nőstény,
ki ölébe vont össze tűzerőt?
S a faun Debussy, Sztravinszkij, az őslény,
s a vakító kubista háztetők?
Hol Apollinaire? És hol az avant garde?
Hol a ricsaj, az elv, a vaskalap?
S az irányzat, a lángoló aranykard?
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

Hol a nagyhangú világmagyarázat?
Hol a megégett hullából a hit?
Mit hagyott ránk e gyalázatos század,
a tömeggyilkos, mocskos huszadik?
Legyünk modernek? Legyünk posztmodernek?
Legyen a vers pöröly, mely odacsap?
Szellemünk pára, s jeges űrbe dermed...
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

AJÁNLÁS
Herceg, világod puszta semmit őröl.
Időd, mint nyitva hagyott kerti csap.
Jobb lenne mindent kezdened elölről!
De kelhet-e ma a tegnapi nap?

Somogyi József

Kortárs 1993/9.

tőlünk tanultakhoz... hozzáadják a maguk sajátos magyar bolsevik művészetét!" Az elszomorító képen nem sokat változtatott, hogy az 1953 júniusával lezáruló időszakban azért született néhány szép közönségsikert magáénak mondható film is, elsősorban a „humor és ideológia" kényszerházasságából (*Állami Áruház, Civil a pályán*).

Szilágyi Gábor kötetének lényegbevágó, tényeken alapuló elemzései a magyar filmtörténet területén először tárják fel igazi valóságában azt a brutális politikai szisztémát, mely behatolt az egyes ember magánéletébe, befolyásolta mindennapjait, erkölcsét, világnézetét. A *Tűzkeresztség* kitűnően megírt és szerkesztett (pontos és bőséges jegyzetapparátussal és mutatóval ellátott) filmtörténet, melyet a szakember és az érdeklődő egyaránt haszonnal forgathat. *(Magyar Filmintézet, 1992)*

területet, csak tőlük függetlenedett, rájuk kényszerített elvek szellemében és érvényesítése érdekében cselekedtek, míg az irányítottak — szakmai tapasztalataik birtokában — világosan látták ezen elvek irreális voltát, alkalmatlanságát arra, hogy a szavakban meghirdetett igényes, magas művészi színvonalat biztosítsák".

Hangsúlyos szerepe lett a korszak filmkészítésében a forgatókönyvírásnak. Elkeseredett, kemény harcok során próbálta a hatalom az írókat a filmgyártás új rendjébe kényszeríteni. Révai különféle, ez irányú kijelentései („Világosan meg kell mondani az írónak, mit akarunk. Ez a téma, és ennek terve a tématerv." Vagy: „Az az író, aki nem tud jó regényt írni, filmet sem tud írni".) az ekkor létrehozott filmes Lektorátus és Dramaturgia egyre növekvő szerepével egyetemben (mely az eszmei szűréstől az ellenőrzésen keresztül a gazdaságosság szavatolásáig terjedt) lehetetlenné tette az igazi alkotói munkát. Nem javult a helyzet az írók és a film viszonyát taglaló, csaknem fél éven át zajló nyílt vita során sem, melyet Háy Gyulának az Írószövetség kongresszusi vitasorozatában elhangzott előadása indított el. A Szilágyi kutatásai során feltárt adatok mindezt ékesen bizonyítják: 1948. február és 1950. július vége között a Dramaturgia által megrendelt 181 novellából 20 forgatókönyvvázlat, 34 forgatókönyv — s ezekből összesen 15 játékfilm készült. 1951—52-ben 75 filmnovella született, ezekből 50 volt a „selejt". Ma már szinte hihetetlen az a bürokratikus tortúra, ami akkortájt a forgatókönyvek elfogadásával járt. A Dramaturgiáról indulva a Dramaturgiai Tanács, a Művészeti Tanács, a filmgyár vezetősége, a Filmfőosztály, a Kollégiumi Bizottság, a Népművelési Minisztérium Kollégiuma s még bizonyos külső szervek, például az ÁVH szakvéleményét is be kellett szerezni.

A szocialista filmszervezet „csapdáit" Szilágyi Gábor a következőkben látja: a Magyar Filmgyártó Nemzeti Vállalat monopolhelyzete (melynek decentralizálása 1950 októberétől 53 júniusáig lényegében nem hozott eredményt), a filmrendezők őrlődése az elvek és a gyakorlat ellentmondásai között (amit a kiemelt kevesek: 1950-ben Bán Frigyes, Gertler Viktor, Kalmár László, Szőts István, Keleti Márton, majd 51-ben Jenei Imre, Máriássy Félix, Ranódy László státusba vétele egyáltalán nem oldott meg), a filmek gyártási költségeinek folyamatos növekedése (ezt adminisztratív eszközökkel, például a külső felvételek számának csökkentésével, a filmhosszak maximálásával próbálták csökkenteni) és végül az 1950-től „tervszerűen" meghatározott és működő filmgyártási gyakorlat (mely teljesen szemben állt a szakmai igényekkel s tapasztalatokkal). Az ideológiai terhekhez, a szervezeti rendellenességekhez „csatlakozó" korszerűtlen műszaki és technikai feltételek pedig már szinte elviselhetetlenné tették a filmkészítők mindennapjait.

Az államosított magyar filmgyártás nem is igen hozott létre remekműveket. Egyik első s talán egyetlen, nemzetközi sikereket elérő alkotása a Szabó Pál *Lakodalom, keresztelő, bölcső* című regényéből készített *Talpalatnyi föld* (Bán Frigyes) volt. Az „új történelmi szemlélet" alapján készült filmek sorában a *Forró mezők*, a *Díszmagyar*, a *Mágnás Miska*, az *Úri muri* követte. Az első markáns „pozitív hős" a *Lúdas Matyi* filmváltozatában jelent meg, és a párt irányította filmművészet további, elsősorban nevelő célzatú filmek gyártását vette tervbe. A főhősöket ekkor még általában a múltból választották ki, így került filmvászonra *Déryné, Semmelweis* és *Erkel*, s a filmeknek ezt a vonulatát *A hazaszeretet iskolája* zárta.

Mindezek még valamennyire nézhető alkotások voltak. Az igazi sematikus filmek áradata — melyek a jelen és jövő valóságát és problémáját voltak hivatottak ábrázolni, és a „Harc az új életért, új erkölcsökért" lenini jelszó jegyében készültek — többnyire kihullottak az idő rostáján. Ki emlékszik ma már az *Egy asszony elindul*, a *Kis Katalin házasága*, a *Gyarmat a föld alatt*, a *Becsület és dicsőség* vagy a Szilágyi-kötet címét adó *Tűzkeresztség* című filmre?

Az „államosítás kohójában edzett új magyar filmművészet" produktumai a szovjet filmügyi miniszterasszony, Scserbina 1949-ben kinyilatkoztatott szavainak szellemében születtek: „A legelső, amit a magyar film művészeinek tanácsolhatok, hogy tanulmányozzák behatóan a szovjet filmművészetet. De mindjárt hozzáteszem, nagy művészet csak úgy születik, ha a

GRÓH GÁSPÁR

Váltás vagy változás

„DE NEM FELELNEK, ÚGY FELELNEK" — A MAGYAR LÍRA A HÚSZAS-HARMINCAS ÉVEK FORDULÓJÁN

Aligha számít újdonságnak, hogy a tudománynak is megvan a maga lírája. Mégis, nemegyszer meg kell lepődnünk azon, hogy a kutatók lelke mennyire együtt mozdul a korral, mennyire érzékenyen reagál a változó kihívásokra — néha talán túlságosan is. Mert azt gondolnánk: a tudomány a maga absztrakcióival, rendkeresésével kevésbé változékony, vagy legalábbis idegenebb számára a divatoknak való behódolás. Látnunk kell azonban, hogy művelői éppoly tépelődő, a változásokat nem pusztán követni akaró, hanem azokból a maguk számára is részt kérő emberek, mint a művészek. (Vagy a politikusok.) Különösen érvényes ez az irodalom kutatóira, akik az elmúlt évtizedekben alighanem nagyobb és főként más szerepet töltöttek be a szellemi élet formálásában, mint ahogyan ez a tudomány szigorúan értelmezett feladatköréből következhetett volna. Közhely, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy a magyar társadalom életében az irodalom szerepe jóval nagyobb volt annál, mint ezt általánosan a jelentősége indokolná. Most a reményeink szerint a korábbiaknál tartósabbnak ígérkező demokrácia a közélet kérdéseit végre saját szférájukba utalja, s e helyzet meglehetősen képlékeny viszonyokat alakított ki az irodalomtudományban is. Ez mutatkozott meg az 1991 tavaszán *Paradigmaváltás (?) az 1920/30-as évek lírájában* címmel a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen megtartott konferencián is, aminek anyagából Kabdebó Lóránt és Kulcsár Szabó Ernő szerkesztett kötetet.

Az ülésszak résztvevői arról tanácskoztak, hogy az adott időszak magyar költészetében a már klasszicizálódott és letisztult modernség nem a konzervatív ízlésvilággal, hanem az avantgárddal kerülvén oppozícióba, s annak eredményeit részben fölhasználva, keményebbé, fogalmibbá válván valóban új szakaszt jelent-e, vagy — és úgy tűnt, ennek a nézetnek képviselői voltak a tanácskozáson kisebbségben — mindez nem lépi túl a költészet szüntelen belső mozgásának, hullámzásának határait. Nagyon leegyszerűsítve: az új korszak kezdete a „paradigmaváltás", amibe beletartozik az „egész"-ről vallott elképzelések átalakulása, a személyiség szerepének visszaszorulása, a korábbi esztétizmus elutasítása, s tudomásulvétele annak, hogy — mint Kulcsár Szabó Ernő mondta — „a műalkotás olyan alaki világ, amelynek az alanya maga is konstituálódik". A bevezetőt tartó Tamás Attila azonban nem teoretikus megfontolások, hanem az irodalmi folyamat egészének figyelembevételével fogalmazott, s ennek megfelelően túllépvén egy elvont s az elmélet igazolása érdekében szűkített anyagon, finoman elutasította a paradigmaváltás tételét. Megítélése szerint a húszas évek költészetét a több irányban folyó útkeresés jellemzi, s ebben az avantgárd elutasítása is benne van. Vagyis az adott időszakban nincs olyan főirány, amihez képest a harmincas években az átformálódás bekövetkezne. Ezzel összefüggésben a húszas évek költészetéből hiányoznak az igazi csúcsteljesítmények, amelyek viszont a következő évtizedben megjelennek, s ezeknek „legtöbbjében fölismerhető azért valamilyen szintetizálásnak a mozzanata". A vita résztvevőinek az elképzelései lényegében e két megállapítás körül csoportosulnak; s ez jelzi azt is, hogy szemléletükben markáns különbség van: az elmélet és a történeti alapozottságú közelítésben az irodalomnak is más-más arca rajzolódik ki.

LUKÁCSY SÁNDOR

Kuruc pap?

ISMERETLEN MAGYAR ÍRÓK: CSÚZY ZSIGMOND

Csúzy Zsigmondnak, a kiváló pálos hitszónoknak életéről sokáig vajmi keveset lehetett tudni. Jóformán csak annyit, amennyit Sörös Pongrác kis cikkei (az Egyetemes Philologiai Közlöny 1911. és 1917. évfolyamában) feltártak. Mint a legtöbb szerzetest, ide-oda helyezgették; erdélyi missió után Sátoraljaújhely, Sajólád, Pápa, Pest, Pécs, a felvidéki Elefánt, a Pozsony melletti kis zarándokhely, Máriavölgy voltak állomásai. Egy ideig szépen emelkedett az egyházi ranglétrán: kolostori jószágkormányzó, viceprefektus, rendtartományi titkár, visitator, definitor, végül Pápán perjel lett. Ebben a funkciójában bírálatok érték, rossz gazdálkodásal vádolták, s nem választották meg újra. Élete vége felé prédikációi sajtó alá rendezésével foglalkozott.[1] 1729. július 2-án halt meg a sajóládi kolostorban.

Sörös Pongrác adatsorában van egy hézag 1702 és 1711 között. Ezt Esze Tamás fölfedezése[2] töltötte ki: Csúzy Zsigmond a kuruc seregben volt tábori lelkész. Az egykori iratokból nem derül kik, mikortól, mennyi időt, meddig töltött e szolgálatban, csak annyi bizonyos, hogy 1706-ban Ordódy György lovas testőrezredében káplánkodott.

A fejedelem fontosnak tartotta katonái lelki gondozását. Ez kényes kérdés volt, mert a felkelők túlnyomó többsége protestáns, a főtisztek nagy része katolikus hitet vallott. Rákóczi, amennyire lehetett, a szabad vallásgyakorlás elvét próbálta érvényesíteni. 1705 decemberében elrendelte, hogy minden ezrednek legyen fizetett papja, a többség kívánsága szerint protestáns vagy katolikus.

A kuruc sereg lelkészeinek nem volt könnyű dolguk. Fegyveres szolgálatra nem kötelezték őket (bár akadt néhány, aki csatában esett el), gondjuk enélkül is éppen elég: a késedelmes fizetés, az elrongyolódott öltözet, a katonák rakoncátlansága. Mennyi káromkodást kellett hallaniuk! „Ha a káromkodókat mind megköveznék, amint Isten parancsolja, a kőfalaknak úgy mind el kellene rontatniok" — írta egy református prédikátor még békeidőben, a hadak idején pedig a fejedelem külön pátensban tiltotta „a sok Isten boszantó, botránkoztató és még a levegőeget is pestis módjára megfertőztető káromkodást" — nem sok eredménnyel.

Hogyan élt a kuruc táborban Csúzy Zsigmond páter? A források erről hallgatnak, prédikációi sem sokat árulnak el. Az egyházi beszéd kizárta a személyes elemeket, ezekről szólni legföljebb az előszavakban volt illendő. Ámde Csúzy könyvei a felkelés bukása után jelentek meg, nem várható el, hogy a szerző vallomásokat tegyen bennük élete kuruc korszakáról. Ha mégis, az mindössze ennyi: „Nehéz a katonakenyér, amint szoktuk mondani, s magam is ízleltem..." (*Sípszó*, 18—19.)

Egy-egy emlék mintha mégis beszivárgott volna prédikációiba. Feltűnik például, hogy gyakran használt katonai szavakat: *profont, profont-ház, kvártélymester, muskatéros*, de ezek sem kizárólagos saját szavai, a *profont-ház* például Pázmánynál is megvan, Csúzy legföljebb gyakrabban vette tollára őket. De az mégiscsak jellemző a volt hadipapra, hogy amikor Plutarkhoszból Nagy Sándor szavait fordítja: „*Ad arma! miles ad arma!* Fegyverre! katona fegyverre!" — megtoldja egy kiáltással, melyet a táborban hallhatott: „lóra katona, kapura hajdu!"

CORPUSOK ÉS PIETÁK

Somogyi József szobrai

Köszönöm, hogy a Gizella-napok e jeles eseményén, Somogyi József szobrászművész kiállításának megnyitásán részt vehetek. Somogyi József egyik mesterének édesapámat vallotta, édesapám háborútépte iratos hagyatékában található néhány olyan főiskolai tanári értekezleti jegyzőkönyvtöredék, ahol Somogyi József neve mellett felkiáltójelek, margójegyzetek mutatják, hogy erre a növendékére erősen figyelt, segíteni és vigyázni kívánta a jövőjét, mert nagy ígéretként tartotta számon. Én egy évtizedig munkatársa lehettem — ez sorsom egyik nagy adománya volt.

Hivatásom és tisztem szerint művészettörténeti irányba illenék gondolataikat terelnem, viszonyításokat, összefüggéseket, eltéréseket, hatásokat kellene emlegetnem — de ezt szeretném elkerülni. Bocsássa meg nekem szép szakmám valamennyi tudósa és tekintélye, de a képek, szobrok, rajzok közvetlen közelében én mindég arroganciának, sőt, tolakodásnak érzek minden efféle megnyilvánulást. A kiállítás lényege éppen az, hogy „kiáll" az a mű, és hatni kíván, szótlan párbeszédbe akar kezdeni az őt szemlélő, előtte álló emberrel. Mert nincsen, nem létezik olyan hiteles művész, aki ne ezt akarná elérni — hangoztassanak bármit is a századunkban bőven termett manifesztumok, igaz és téves eszmék, amelyek közül jónéhány végül is ugyanezt akarja elérni, csak másként, szokatlan, olykor provokatív módon.

Somogyi József corpusai és pietái előtt semmi mást nem kell tennünk, mint csendben megállni előttük és várni azt az első rezdülést, ami a párbedszéd kezdetének pillanata. A magát közvetítőnek vélő harmadiknak itt nincs helye. Utána, ha már felfogtuk a szobrot, ha megéreztük mibelétét, akkor már lehet szerepe a szakmai adalékoknak, sőt, helyénvaló, ha kimüveljük és csiszoljuk ismereteinket. De a művészet adta személyes élménytől soha ne engedjük magunkat megfosztani!

Az nagyon jó, ha tudjuk, hogy a corpus a megfeszített Krisztus képe, a legegyetemesebb szimbóluma a megváltás gyötrelmes áldozatának, hogy a pietá a gyász és siratás, a földöntúli szeretet jelképe; ha tudjuk, hogy a művészet legcsodálatosabb remekművei születtek meg e szimbólumok jegyében, és hogy mely korszak mit és miként érzett a legfontosabbnak e jelképekben — de az igazi mégis az, ha képesek vagyunk megrendülni és átélni e szimbólumok legbelsőbb lényegét.

Ez csak akkor lehetséges, ha hiteles művel találkozunk. Ha a művész maga nem tudott megrendülni, s csak felhasznált egy közismert ábrázolást, bízva a szokott forma erejében, akkor ilyesmi nem történik. Akkor emlékeztetni vagy utalni tud — a maga helyén ez is kell —, de megragadni nem fog. Ha azonban egy Somogyi József formátumú művész, pályafutása utolsó harmadában, egyre sűrűsödően ehhez a két nagy jelképhez folyamodik, és bennük megtalálja mindazt, amire szüksége volt a saját végső és legfontosabb dolgai kimondásához — akkor megtörténik a csoda. A corpus Krisztusa kínszenvedésében, a halál félelmében és a megváltás feloldozásában felismerhetjük Somogyi József küzdelmét a saját sorsa elfogadásáért, és e megismerés feltárja bennünk, hogy a mi sorsunk semmiben nem különbözik az övétől — csak mi nem tudunk szobrot csinálni. Kimondani és elénekelni sem tudjuk, de megérezni, megérteni és vállalni a sajátunkat — igen.

A corpus *egy* emberi test és a kereszt együttese, a pietá *két* emberi alaké — ennyi áll a művész rendelkezésére ahhoz, hogy az emberi lét legsúlyosabb kérdését és legmélyebb fájdalmát megjelenítse. Semmi feleslegeset, semmi üreset, tetszetőset, frázist nem engedhet meg magának, ha a saját végső igazságait akarja hitelesen megformálni. Somogyi József szobraira kezdettől fogva jellemző a heves, minden mozdulatában indulatos mintázás, elsimítás, szépítés nélkül mindig ott maradt a felületen a keze nyoma, de maga a szobor egésze szigorúan megszerkesztett, feszült egyensúlyú zárt forma — minden a szerkezet törvényein belül történik. A konstrukció és a felület ellentéte, egymásnak feszülése a Somogyi-szobrok erejének titka. Az indulatból annyi fér el a szoborban, amennyit a szerkezet megenged, a törvényt nem mállaszthatja szét semmi. A művész meghatározó, veleszületett adottsága és a választott corpus és pietáforma posztulátumai összetalálkoztak. A művész maga vállalta a sok évszázados hagyományban kialakult kötöttségeket azért, hogy a végső, legfontosabb személyes számadását elvégezhesse.

Aba-Novák Judit

Elhangzott a Mestermű Galéria rendezte kiállítás megnyitójaként a veszprémi Szent Mihály-bazilika altemplomában. Somogyi József szobrai október 30-ig láthatók itt.

— a házak megmentéséhez értő műszakiakat és építőket, akik garantálják, hogy tíz év elteltével nem kell újból szégyenkeznünk.

A szakértelem és összefogás együttesen nyújt biztosítékot a Nagy László-emlékház fennmaradásához.

Összefogás és szakértelem emelhet ki bennünket jelenlegi elmocsarasodott állapotunkból. Nagy Lászlóval szólva — vele együtt gondolkodva — kezünket ökölbe szorítva, könyökünket oldalunkhoz nyomva, egymás vállához feszülve emelkedhetünk ki múltunkból, szárnyalhatunk a Pannon tájon, egymást elfogadva, egymásban bízva építhetjük magunknak a közös jövőt.

Ez a ház és a kert így válhat mindannyiunk közös *táborhely*évé, ahonnan szerte áramolva a világban mégis együtt vagyunk itthon, ahova vissza-visszatérve a nagy közös tábortűz mellett megmelegedhetünk és új erőt meríthetünk.

Ez a ház és a kert akkor lesz azonban igazi nagybetűs HELY, ha az iszkázi polgárok birtokba veszik, élő térré változtatják, ahol a gyerekek megtanulnak játszani és játszva élni, ahol a kultúra mezsgyéjén mindig történik valami, valami fontos, akár az egyes ember, akár a sokaság számára. Váljék ez a ház és a kert a faluközösség közösségi helyévé, a Nagy László-i emlékek továbbéltetőjévé.

Kérem, szeressék és vegyék birtokba!

Zongor Gábor

ÖSSZETARTÓ ERŐVEL

Nagy László emlékháza Iszkázon

Tisztelt jelenlévők, iszkázi polgárok, a család tagjai, barátok, Nagy Lászlót ismerők, értők és szeretők, értékmentők, valamint építők!

A politikai rendszerváltás éveit élő Magyarország rövid eltelt időszaka a történelmi újraértékelések és az újrateremtések története. A tíz esztendővel ezelőtt felújított és a nagyközönség számára látogathatóvá tett Nagy László-emlékház ismételt felújítása is elkerülhetetlenné vált. Az akkori dicséretes szándék, mely társult egyfajta jóindulatú politikai támogatással, nem társult a „felújítók" szakmai megalapozottságával (ennek következtében elmaradt a ház megalapozása), és így az időközben a községi önkormányzat tulajdonává vált épület falai évről évre egyre jobban szétnyíltak és a romlás lassacskán az összeomlás veszélyével fenyegetett. A ház sorsa akár jelképesnek is tekinthető, hiszen stabil (gazdasági) alapok és összetartó (szakmai) erő nélküli épületet — csakúgy, mint az ország társadalmát — még a legnagyobbak szelleme sem képes összetartani.

A Ság és a Somló ölelte Pannon tájban szerényen meghúzódó falu szélén immáron ismét áll a felújított, aláalapozott, megerősített Nagy László-ház.

Ez a ház és a kert évtizedeken át a Nagy László-i szellemmel megérintettek kedves, féltett, de büszke *zarándokhelye* volt. Zarándokhely, ahol a falak között és kint az elvadult kertben, a fák árnya alatt, az illatos fűben Nagy László szerelmesei magukba szívhatták a táj és az ember kiolthatatlan és megfejthetetlen kapcsolatát, elmerenghettek a jelen valóság kisszerűségén és a botozó mulandóság nagyszerűségén.

Ez a ház és a kert az iszkázi falu szélén, az örök északi széllel dacolva *őrhely*ként áll. Elkülönülve az egymáshoz boruló házsoroktól, távol a konduló harangú templomtól, de mégis vigyázva a község közösségét. Mint ahogy Nagy László is benne élt szülőfalujában, a Somló környéki tájban, a házában, és vigyázta a magyarság értékeit, miközben látta és láttatta Európát, megismerhetővé tette a bolgár kultúrát.

Ez a ház és a kert már eddig is létezett, mint rejtőzködő *műhely*, amikor itt élt és dolgozott az író—műfordító, aki akkor még nem volt köztársasági elnök. Reményeim szerint az immáron újból összeforrt, bezárult falak, az irodalom, a költészet és kultúra alkotó műhelyévé válhatnak, teret és helyet adva a jelen alkotóinak.

Ez a ház és a kert tíz éve már hivatalosan is *emlékhely*. Hála azonban az összefogásnak és a szakértelemnek, a most újból felavatott épület valódi emlékhellyé válhat. Köszönet illeti mindazokat, akik e ház megmentéséért bármit is tettek, így:

— a nem felejtő barátokat és művészeket;

— a kellően nyitott (és anyagilag és megnyíló) alapítványokat;

— az irodalomtörténészeket (a Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársait) és külön kimeleve Ács Annát, a Veszprém Megyei Múzeum lelkiismeretes, halk szavú munkatársát;

Takáts Gyula

A nagy szikla alatt

Rossz lámpa mellett dolgozik Csu Fu
és egyre jobban egyedül...
Még jó, hogy könyvei közé szökött
s az esti-bogár hegedül.

— S az ő szavánál több e a világ? —
Kérdezgetik a nádasok,
a kék bazalt-lapokkal a betűk
s fölöttük földünk társa is a hold.

Közöttük Csu... Vállán a szikla...
S tollát bár alig súrolja a fény,
szavak testét rajzolva mondja
egy-egy remetehangú költemény

onnan ide, ahol ez nem divat,
és felhőik széthajtva a szavak,
kisüt itt is a nagy szikla alatt
Csu lapjai fölött a nap...

Szótár se kell

Rónay György emlékére

Meghaltak rég mesterei...
És lassan tanítványai...
Kertje előtt, ha jönnek,
néha szólítja valaki.

És aki, — annak nyelvén
kevesen értenek —....
És amiről, — még annyi se,
a mondatok bár fénylenek...

De dróton, tüskén túl és innen
szótár se kell és Csu jól érti.
A kerítés két oldalán
a rendet mindig renddel méri

és a gazból fölnéz oda,
ahol porló meteorok
ködéből néhány csillag
a kertjére ragyog...

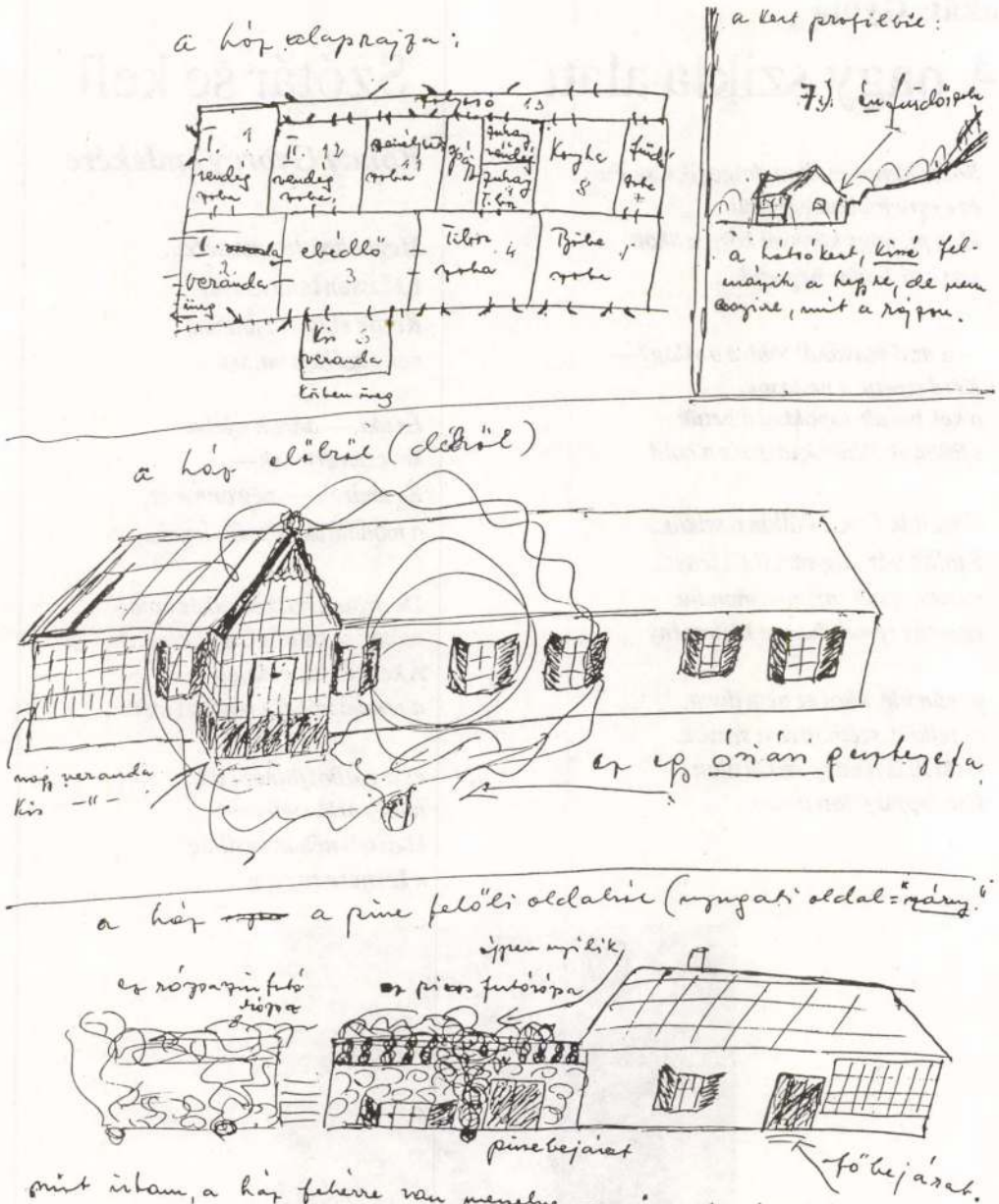

Részlet Déry Tiborné Háy Gyuláéknak írt leveléből (1966. június 29.)

HÁZUNK TÁJA

Lőrincze Lajos nevét vette fel Hegyeshalom Rákóczi úti általános iskolája a tanév végén.

Az ünnepi könyvhét balatonfüredi vendége volt *Tornai József*, az Írószövetség elnöke. A költő, író, műfordító A menekülő ember című regényét (Széphalom Könyvműhely) és Pünkösdi lobbanás (Püski) című verseskötetét dedikálta.

Gyurkovics mint olyan címmel (Gondolat) jelent meg a könyvhétre *D. Nagy Imre* — Ajkán dolgozó orvos, író — monográfiája. Keszthelyi és balatonfüredi bemutatóját élénk érdeklődés kísérte.

Írországban élő szerzőnk, *Kabdebó Tamás* háromkötetes folyamregényének első könyve, az Árapály a nyár elején látott napvilágot (Stádium).

Nagy László felújított szülőházát Iszkázon június 18-án *Zongor Gábor*, a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke avatta föl; lapunknak megírt beszédét e számunkban közöljük. A költő Krónika-töredék címmel kiadott naplójához (Helikon) az eseményen jutott hozzá tisztelőinek sokasága.

Veszprém és Lecce megyei kortárs költőnk kétnyelvű elegáns antológiája: A csárda és a szél *Giuseppe Conte* gondozásában Salentinóban készült. Veszprémi bemutatóján, június derekán részt vettek az olasz szerzők is.

Tüskés Tibor jelenkori emlékeinek gyűjteménye Időrosta címmel a Pannónia Könyvek sorozat (Baranya Megyei Könyvtár) újdonsága. Történeteket és dokumentumokat közöl olyan alkotókról, mint Borsos Miklós, Illyés Gyula, Kodolányi János, Lengyel József, Németh László, Takáts Gyula, Tamási Áron, Weöres Sándor.

Vathy Zsuzsa új kötete, íróvá válásának krónikája a Beszélő kert (Pesti Szalon) pápai és veszprémi élményeit is megjeleníti.

A vörösberényi Balaton Akadémia öt könyvet adott ki a közelmúltban. Szíjártó István: Sis Honestus!, Joós Ernő: Bevezető a filozófiába, Tőkés László: Egy kifejezés és ami mögötte van, Hajdu-Moharos József: Románia földrajzi beosztása és ... a természet örömkönnye — versek, szépírások, tanulmányok a Balatonról, amelynek szerkesztője Németh István Péter. A kötetek a kiadó intézményben vásárolhatók meg.

Lengyel Márton turizmusfejlesztési tanulmánya alapján beszélgetést szervezett a Balaton Alapítvány Szántódpusztán a tó sorsáért aggódó írók és művészek egy csoportjának. A fórumot, amelyen jónéhány szerzőnk is részt vett, ősszel tágabb körben folytatják.

lok hozzád, és ajtód elé
teszem minden hurcolt és rég megunt terhemet.

S nem hagy nyugodni az sem, vajon hol vársz engem?
Milyen a dolgozószobád? Faltól falig szőnyeg?
Egy kedves bárpult? Felhőszín tapéta?
Szeráfi zenéd sztereóban zeng ben-
ne? Az irgalom fényével ég a
lámpa kettőnknek?

Elgondolom, ahogyan ülsz.
A térdeden pihen
roppant kezed, mi jóságos.
Vagy hatalmas árnnyal fölemelked

nek látnálak, hogy forduljak

Németh István Péter fordításai

Jean Cocteau

NEM VAGYOK NAGY UTAZÓ...

Nem vagyok nagy utazó. Láttam Londont, Velencét,
Brüsszelt, Rómát és Algirt.
Mégis úgy vitt szerencsém
tárlattól templomig, hogy lábam már alig bírt.

...ái rőtek, szívére korompor fú,

46

ÚJ HORIZONT

1994. július–augusztus–szeptember, XXII. évfolyam, 4–5. szám

SZERZŐINK

ABA-NOVÁK JUDIT művészettörténész Budapesten; BARANYI FERENC vidékünkön otthonos költő, műfordító, a fővárosban lakik; BARTHA GYÖRGY vajdasági költő, nemrég Veszprémben telepedett le; BÍRÓ ZOLTÁN irodalomtörténész, politikus, főiskolai tanár Szegeden; BOTKA FERENC irodalomtörténész; DUKAI ISTVÁN költő, Iszkázon tanít; FEKETE J. JÓZSEF irodalomtörténész Újvidéken, jelen kritikáját a Magyar Szó közölte; GRÉTSY LÁSZLÓ nyelvész, főiskolai tanár Budapesten; GYÖRGYEY KLÁRA író, műfordító, kritikus, a Yale Egyetem tanára; HERCEG FERENC vajdasági író, jegyzetét a Híd című folyóiratból vettük át; IRCSIK (KLEIN) VILMOS író, műfordító, tanár Veszprémben; JÁNOSI ZOLTÁN irodalomtörténész, főiskolai tanár Nyíregyházán; KERESZTURY DEZSŐ a magyar szellemi élet doyenje; KŐ PÁL Balatonkeneséhez kötődő szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektorhelyettese; KUTASI KOVÁCS LAJOS Veszprémből elszármazott író, Londonban él; MÁDL ANTAL az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora, a Veszprémi Egyetem német tanszékének megbízott vezetője; MÁTYÁS ISTVÁN Berhidáról elszármazott hírlapíró, kritikus; NÉMETH ISTVÁN PÉTER költő, műfordító, Tapolcán él; PETHŐ LÁSZLÓ költő , újságíró Veszprémben; SARUSI MIHÁLY író, Békéscsabán dolgozik, meghatározó éveket töltött Veszprémben; SIKLÓS OLGA színháztörténész, dramaturg, a Veszprémi Petőfi Színház vezető munkatársa volt; SIMÓ MÁRTON irodalmár, Szegeden dolgozik és tanul; SYLVESTER LAJOS hírlapíró, szerkesztő, kulturális menedzser Sepsiszentgyörgyön; SZELÉNYI KÁROLY fotóművész, Veszprémben lakik; TAKÁTS GYULA költészetünk somogyi mestere; TAMÁS ISTVÁN író, lapunk társszerkesztője, Badacsonytomajban él; ZONGOR GÁBOR jogász, a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke.

Lapunk fenntartó alapítványához

az előző szám szerzői közül Baranyi Ferenc, Beke György, Bisztray Ádám, Czine Mihály, Horváth István, Hudi József, Kabdebó Tamás, Kálnay Adél, Korzenszky Richárd, Kóta Dénes, Lukács László, Matyikó Sebestyén József, D. Nagy Imre, P. Miklós Tamás, Salamon Nándor, Szakonyi Károly, Szauer Ágoston, Takáts Gyula, Tamás István, Zombor Béla járult hozzá egész honoráriumával vagy egy részével. Köszönjük Ablonczy László (Budapest), dr. Balogh Zoltán (Szigetszentmiklós), dr. Duray Aladár (Budapest), Ferenczy Sándor (Franciaország), dr. Gáncs Lajos (Veszprém), dr. Hanzséros Ferenc (Budapest), Németh Magda (Budapest), Szekeres Károly (Balatonfüred), Szalóky Károly (Egeralja) és a REIDER OPTIKA Kft. (Veszprém) adományát is.

Az Új Horizont fenntartó alapítványa nyitott és közérdekű. Támogatói juttatásukat levonhatják adóalapjukból.

SOMOGYI József

A szerzetes: jel a társadalomban

Barna csuhában a hatos villamoson

A budai ferencesek temploma mellett nyíló nehéz kapun lépek be, s a portásfülke szokatlanul kicsi ablakán bekukkantva *„Kolos atya"* (P. *Hegedűs* Kolos O.M.C., tartományfőnök) után érdeklődöm a bent ülő barátságos öreg szerzetestől. Erről a kapuról kellene tulajdonképpen írnom – tűnődöm el aztán, miközben a kolostor kissé homályos folyosóján várakozom –, erről a bolthajtásos, simára koptatott kőpadlójú *kapuátjáróról*, ami összeköti (és el is választja persze) a kormos-büdös Mártírok útját a rendház szinte vidékies nyugalmától. Nem valami lusta vidékiesség ez (előbb fiatalok kisebb csoportja érkezett, sietős hévvel, otthonosan fordultak be, s nyomták le az egyik ajtó kilincsét, majd egy középkorú hölgy iratokkal, az udvarról pedig kalapálás, munkazaj hallatszik); akár folytatása is lehetne mindez a „külső" világnak, semmivel sem furcsább, sőt: valamiképpen *igazibb*...

A „barátok" apostolkodása

A belső udvaron át is vágunk később – Kolos atya előttem halad, hosszú lépteit alig birom követni –: egy ősziesen szép, gondozott kert és egy építkezési terület furcsa keveréke az egyemeletes épületekkel közrefogott négyszög. Néhány lépcsőn át egy jellegtelenségig egyszerű és ragyogóan tiszta vendégszobába érkezünk. A tartományfőnök majd' két méter magas, egyenes tartású, szemüveges férfi, negyvenes évei végén járhat. Arckifejezése nem „papos", nem is „főnökös", inkább nyílt, de mégis tekintélyt – ha nem is parancsoló, de – elváró.

– A rendünk Assisi Szent Ferenctől hagyományozott küldetése az *apostolkodás*. Ezen belül nincs lekötve ilyen vagy olyan konkrét munkaterület, amit a ferences szerzeteseknek végezniük kell – magyarázza, miután elhelyezkedünk a dohányzóasztal mellett, s néhány mondat erejéig a hangsúlyokból rájövök: tanítványa lehettem volna. – Az apostolkodás – folytatja a gondolatsort – a szolgálat számos formájában aktualizálható, attól függően, hogy egy adott korban mi felel meg leginkább a szükségleteknek. Városlakó rend vagyunk, ami azt jelenti, hogy nem vonulunk ki a társadalomból, hanem elvegyülünk az emberek között, és így próbáljuk a „szemük elé élni" azt az életeszményt, ami szerintünk minden ember javára szolgálhat. Azért is hívták „barátnak" a ferenceseket, mert mindig is a nép körében, a néppel összeforrva éltek.

A kerek kis előadás után derűsen, érdeklődve néz rám a szemüvege mögül, amolyan „bökje ki, fiam, mi nyomja a lelkét" tekintettel. Én pedig a *kapura* gondolok, és a lármás Mártírok útjára, ahol mostanában kell „elvegyülniük" a ferenceseknek.

– Ma az emberek többsége valószínűleg nem annyira „barátokat", inkább afféle csodabogarakat lát a szerzetesekben, ha barna csuhájukban fölszállnak a hatos villamosra...

– Érthető, hogy sok ember ma kissé idegenkedve fogadja a megjelenésünket – válaszolja. – Hiszen 1950 után tilos volt öltözékünket nyilvánosan viselnünk, tevékenységi körünket a két gimnázium (a szentendrei és az esztergomi) működtetésére korlátozták, és létszámunk is jelentősen csökkent. Most valószínűleg – ha nem is máról holnapra – újból ismertté válhatunk a társadalom szélesebb rétege előtt. A megjelenésünk talán azért is idegenszerű, mert az az életeszmény is ismeretlen, amit képviselünk. Ha az emberek ráébrednek arra, hogy ezek az értékek a társadalmi lét alapvető értékei, a külsőségeket is természetesnek fogadják majd el. És – emeli fel kezét, mint a tanár, aki egy felfedezett szép

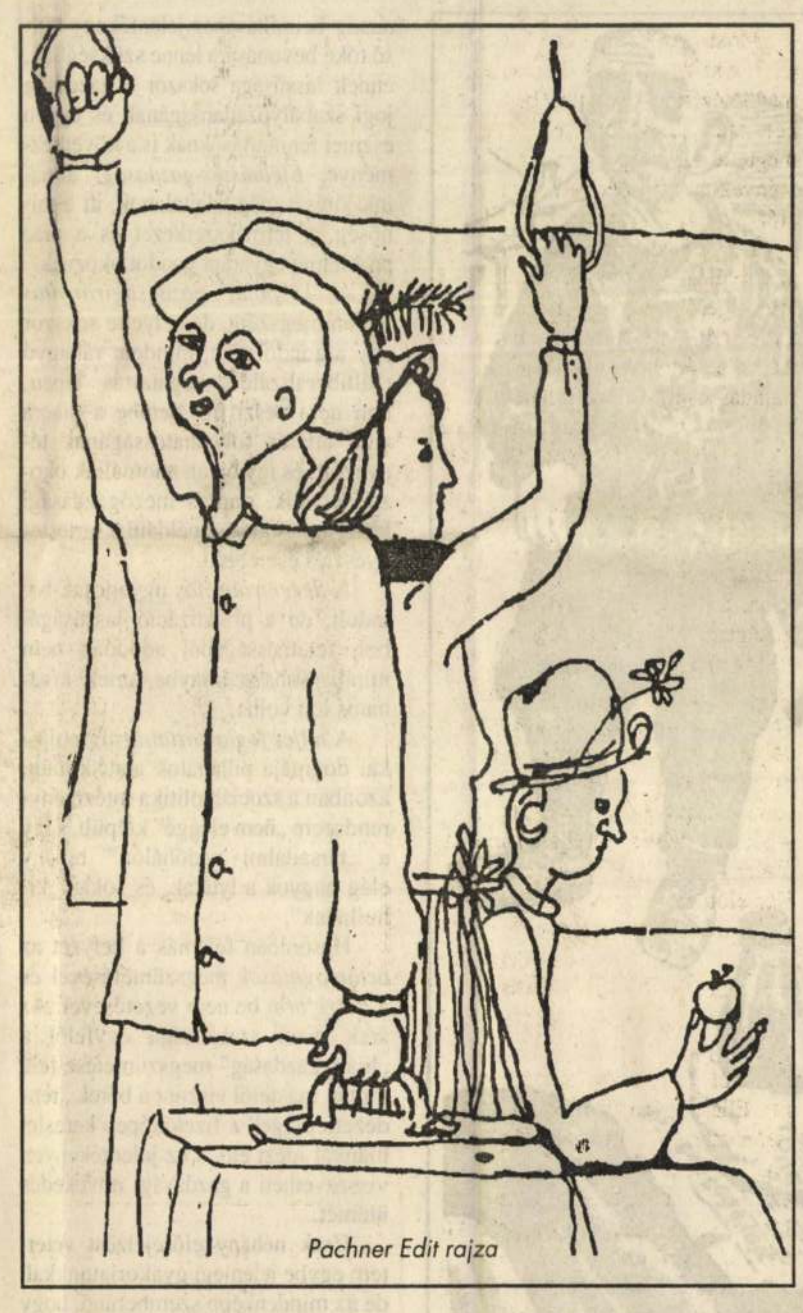

Pachner Edit rajza

általunk felkínált keresztény világszemlélettől sem idegenkednek majd.

Belső szabadság születik

– Az a modell, amely szerint a „senyképes" lehet a ferences életeszmény az agresszíven reklámozott fogyasztói szemlélettel szemben?

– Először is hadd tisztázzak valamit: nem kívánunk „modell" lenni a társadalom számára olyan értelemben, hogy kizárólag a mi szerzetesi életformánk lenne az egyetlen üdvözítő út. Ez nem is lehetséges, hiszen a szerzetesség is sokféle formában létezik. Mi a ferences szerzetesség egyik ágát képviseljük, de vannak más szerzetesrendek is, amelyek más-más módon élik meg a szerzetesi hivatást. Ami a fogyasztói szemléletet illeti, az valóban nem vonzó számunkra, mert az ember belső szabadságát korlátozza. Ez a szemlélet ugyanis azt sugallja, hogy az ember boldogsága attól függ, hogy mennyi mindent tud megvásárolni. Ez a szemlélet azt is sugallja, hogy az ember értéke attól függ, hogy mennyi mindene van

Jövőkutatás és gazdaság

Az előrejelzéseket komolyan kell vennünk

Mivel számolhattunk a nyolcvanas évek elején? A sokáig majdnem megdönthetetlennek hitt *ideológiai tabukkal*. Amelyeknek egyik legelső tézise a *tulajdonviszonyok* milyenségét rögzítette. Kimondta, melyik mennyire alapja a gazdaság működésének. Tegyük hozzá, hogy a már akkorra jócskán elterjedt „második gazdaságot", a magánvállalkozásokat, ha nem tekintette egyenrangú tulajdonformáknak az államihoz vagy a szövetkezetihez képest, de számolnia már mindenképpen kellett velük. Persze a széles körű reprivatizáció/privatizáció esélye még fel sem merült.

Még *1987-ben* a „Fordulat és reform" alternatív gazdasági programja is egy „megreformált" politikai rendszer keretein belül képzelte el az „átfogó, radikális, demokratizáló, decentralizáló és dereguláló piaci reformot".

Mindezeket figyelembe véve két dolgot fontos megjegyezni. Egyszer azt, hogy az akkori *politikai mechanizmus* lehetetlenné tette a gazdaság átalakítását. A demokratikus intézményrendszerek hiánya, a nyilvánosság elégtelensége, a parlament mint érdekegyeztetési mechanizmus· működőképtelensége – patthelyzetben tartotta a gazdaságot.

Az ideológiai-politikai akarat *redisztribúciós mechanizmusa* „jól" működtette a nagyrészt még állami tulajdonban lévő nagyvállalatokat. A „második gazdaság", a vállakozói réteg jelenléte *példaadó* volt, de az ország össztermelésének csak csekély hányadát adta. Így a jelentékeny gazdasági átalakulásnak nem is lehetett közvetlen befolyásolója.

Másodszor – s ez következik nagyrészt az előzőekből is – *a felemás közgazdasági értékrendszer*, ill. ezen értékek érvényesülése is megpecsételte a radikális reform esélyeit. A *népgazdasági ágak preferáltsága* a gyakorlatban változatlan maradt (lásd a nehézipar, mezőgazdaság, infrastruktúra támogatottságát). Tűnetértékű volt a *piac ba-*

Somogyi Győző rajza

gvenességről alkotott dogmák, ame- 1990 márciusával de az „örökség"

daság beindításához jelentékeny külső tőke bevonására lenne szükségünk, ennek lassúsága sokszor a gazdaság jogi szabályozatlanságának és egyéb eszmei fenntartásoknak is a következménye. *Élelmiszer-gazdasági* álmaink jórészt még talajtalanok, itt a minőség, a termékszerkezet és a piac problémái egyaránt gondot okoznak.

A *központi gazdaságirányítás* ugyan megszűnt, de helyette sokszor egy átgondolatlan, mindent ráhagyó „túlliberalizáló" magatartás lépett, ami nem veszi figyelembe a piacra való áttérés folyamatosságának tényezőit, és így olyan anomáliák okozóivá válik, mint a mezőgazdasági kistermelés krízise például a sertéstenyésztés esetében.

A *decentralizálás* ugyancsak beindult, de a privatizáció lassúságából, felemásságából adódóan nem mindig abba az irányba, amely kívánatos lett volna.

A *teljes foglalkoztatottság* politikai dogmája pillanatok alatt kimúlt, azonban a szociálpolitika intézményrendszere „nem eléggé" kiépült, s így a „társadalmi védőhálón" bizony elég nagyok a lyukak, és sokan „kihullanak".

Hasonlóan felemás a helyzet az *ártámogatások* megszüntetésével és a *bérreform* be nem vezetésével. Az árak piaci szabadsága egyfelől a „hiánygazdaság" megszüntetése felé mutat, másfelől viszont a bérek „rendezetlensége" a fizetőképes kereslet hiányát idézi elő, s ez jelentékenyen visszavetheti a gazdasági növekedés ütemét.

Csak néhány előrejelzést vetettem egybe jelenlegi gyakorlatunkkal, de az mindenképp szembetűnő, hogy a valószínűsített folyamatok jó része – leszámítva a rendszerváltást – *beigazolódott*. Hogy nem úgy történt minden, ahogyan az optimálisan elvárható lett volna, ahogy azt az előrejelzések mutatták, az már rajtunk „is" múlott/múlik.

Mit tudtunk a nyolcvanas években a kilencvenes évekről?

Gidai Erzsébet és kutatócsoportja által a '80-as évek közepén készített „Jövőalternatívák" néhány igen fontos előrejelzéssel szolgáltak a 90-es évek közgazdasági értékeire és a *gazdaságirányítás rendszerére* vonatkozóan.

1. *Közgazdasági értékek alakulása*

A *népgazdaság egyes területeinek* megítélése, az irányok valószínűsége a következőképpen festett:

– feldolgozóipari orientáció	9 %
– nehézipari orientáció	12 %
– infrastruktúra-orientáció	30 %
– élelmiszergazdasági orientáció	49 %

Az *irányítási rendszerek* várható alakulása:

– a központi irányítás lehetősége teljesen visszaszorult	
– a gazdaságirányítás folyamatosan kis lépésekkel fejleszthető	77 %

A *piac* és a *központi irányítás* esélyei:

– a piac megteremtése	5 %
– központi irányítás visszaállítása	5 %

A *decentralizáció* valószínűségei:

– a kisvállalati szférákra koncentrálva	29 %
– a jelenlegi szervezeti keretekre építve	24 %
– a nagyüzemek szerepének erősítésével egy időben kell a decentralizálást véghezvinni	57 %

A *munkanélküliség* alakulás:

– lényeges fokú munkanélküliség	6 %
– teljes foglalkoztatottság	87 %

Az *árstabilitásról* alkotott felfogás:

– az árszínvonal növekedését politikailag korlátozni kell	69 %
– az infláció nem elsődleges politikai tényező, de a kiegyenlítő mechanizmusokat biztosítani kell	31 %

Az *ingyenesség* problémája:

– néhány kivételtől eltekintve, nincs szükség	69 %
– a szociális vívmányokból nem szabad engedni	31 %

2. *A gazdaságirányítási rendszer mutatói a következők voltak:*

– decentralizálásra szükség van	82 %
– nem szükséges decentralizálni	18 %
– export- és importjog megadása	35 %
– külkereskedelmi jog lassú kiterjesztése	65 %
– ár- és bérreform végrehajtása	72 %
– az árrendszer továbbfejlesztése	38 %
– szövetkezeti forma erősítése	4 %
– jelenlegi vállalatirányítás fenntartása	20 %
– széles körű banki típusú vállalatfelügyelet	33 %
– önigazgató típusú megoldások	33 %
– a tőke allokációban az állam játsza a meghatározó szerepet	70 %
– bankhálózaton keresztüli tőkeátcsoportosítás	30 %
– jelenlegi adórendszer fönnmaradása	5 %
– hozzáadott értékadórendszer bevezetése, a személyi jövedelem adó változatlan	29 %

hogy a nagy köztéri alkotásokra kiírt pályázatok anyagát a zsűri döntése előtt bemutatták a nagyközönségnek. Ezzel lehetőséget teremtettek a vélemények nemegyszer szélsőséges ütköztetésére, ami sokszor a pályázat eredményétől függetlenül is sok szellemi értéket hozott felszínre. Később erre mind ritkábban került sor, s lassan a bíráló bizottság is arc nélküli, az ismeretlenség misztikus homályába rejtezett, megfellebbezhetetlen hatalmassággá vált. A közvélemény és a sajtó jó esetben a döntés után mondhatott véleményt, máskor pedig csak a már megszületett alkotásnak örülhetett, vagy éppen bosszankodhatott rajta. Holott az emlékmű régen is, ma is nemcsak „emlék" – egy személy, egy esemény, egy történeti pillanat mementója – hanem „névjegy" is: a mecénás, a megbízó társadalom önportréja. Az emlékmű programja, tartalmi meghatározása, stílusa, s még a művész személyének kiválasztása is jellemző – nem most és nem mi találtuk ezt ki – a megrendelőre, a korra, a társadalom mindenkori politikai, gazdasági, szellemi állapotára, berendezkedésére. Ezért is jó, ezért is természetes a Fővárosi Tanács gesztusa, hogy már a döntés előtt nyilvánossá tette a pályázatot, bemutatva a programot, a művészek terveit és a zsűri névsorát is, amely majd döntést hoz arról, hogy a kiállított munkák közül melyik fejezi ki a leghívebben a mindnyájunk által magasztosnak érzett tartalmat, s melyik lehet igazán „névjegy"-ünk is: az a mű, amely századokig beszédes emléke lesz és lehet majd korunknak, társadalmunknak?

Mire ez az írás megjelenik, a döntés már megszületett. A kiállítást járva azonban még csak találgathatta a néző, kire, melyik tervre fog szavazni a zsűri, és miért? Bizony, nem irigylem azokat, akiknek dönteniök kell. Újra és újra végigsétálva a termen, nemcsak azzal a mellbevágó remekművel nem találkoztunk, amelyik egyértelművé tehetné az ítéletet, de nem láttuk a műveknek azt a csoportját sem, amelyben föllelhetnénk legalább a megoldás egy-egy, a téma igényéhez igazán méltó elemét.

Pedig a választék bőséges. Nem számoltam meg a nagy termet sűrűn betöltő pályaterveket, de az egyetlen felületes pillantással is fölmérhető, hogy a „kínálat" szinte minden igényt kielégít: bonyolult szimbólumoktól a nyers realitásig, a halál, a testi szenvedés drámai megjelenítéséig, a kiszámított dramatikájú *land art*-megoldásoktól az egyszerű, szinte csak architekturális jelképekig minden fölvonult és jelen volt ezen a kiállításon. És mégis hiába; a néző leverten jött ki az ajtón. A feladat nagysága, úgy látszik, bénítólag hatott a művészekre. (Sokakra szó szerint, hisz mi mással lenne magyarázható, hogy nemcsak tehetséges fiatalok, hanem jobbára az érett szobrásznemzedék is távol maradtak a kiállítástól.) Nem az a baj, hogy lényegében mindenki „közhelyeket" fogalmazott újra, hanem sokkal inkább az, hogy senki sem tudta e közhelyeket olyan kontextusba helyezni, amelyben azok új életre kelve hatnának és sugároznának. Így a rácstörő munkás, a féllábú katona, a halomra gyilkolt áldozatok képe, a töviskoszorú, a tört oszlopok, a földre roskadó falak, s más „mély értelmű" jelképek mögött hiába feltételezzük a tiszta szándékot. A pályázaton részt vevőkből mintha éppen a művészet erejébe vetett hit hiányozna. Megelégszenek a mesterség ismert eszközeivel, a tematika kínálta rekvizitumokkal, az ezekben megbúvó automatizmusra bízva a kifejezés intenzitását, a művészi erő megjelenését.

Mit kellett volna tenniök? Nem tudom. Azt azonban tudom, hogy a vállalkozás mégsem lehetetlen. Számos nagyszerű példát ismerünk. Ilyen az amerikai Edward Kienholznak a kölni Wallraff-Richards Múzeumban őrzött *Hordozható háborús emlékmű*-ve, mely oly megrendültséggel idéz hiábavaló áldozatot, szomorú kárhozatot, mint régi nagy korok remekei. S ilyen lehetett volna Schaár Erzsébet *Utcá*-ja, ha megvalósul. A kiszolgáltatottak szorongatottsága, a kitaszítottak és az ártatlanul elítéltek végtelen magánya s megható tisztasága sem előtte, sem utána nem szólalt meg a szobrászatban ekkora átéléssel és elhitető erővel. A Szabadsajtó úti teremben ehelyett most meg kellett elégednünk *Bors István* Hieronymus Boschra felejtkező, kiszámított szürrealizmusával, *Szoboszlay István* sejtelmes land art-kompozíciójával (amelynek a magyarázó szövege többet mondott, mint amennyit a kísérő rajzok és a modell ígértek) és *Berczeller Rezső* riasztó tömeg-akasztófájával. Kompozíciója – a földön heverő csontvázakkal, fölöttük akasztófák szorító rácsszerkezetével, melyből egy felszabadult madonna-figura emelkedik ki, karján a gyermekkel – szinte szájbarágósan konkrét, és emelkedetten szimbolikus egyszerre.

Milyen lesz hát az emlékmű? A pályázat és a kiállítás – úgy gondoljuk –, egyelőre csak a felelősség nagyságára hívta fel a figyelmet. Kár lenne a döntést elsietni, érdemes lenne egy újabb fordulót kiírni, s rábírni a most bármilyen okból távolmaradtak legjobbjait is a részvételre. Ez az emlékmű mindenki számára igazi feladat: a megbízóknak, a bírálóknak és a művészeknek egyaránt.

KOVÁCS PÉTER

Hanglemez

HÄNDEL: 12 CONCERTO GROSSO OP. 6. *Liszt Ferenc Kamarazenekar; hangversenymester: Rolla János. (Hungaroton, SLPX 12015–17.)*

Vajon csak a véletlen számlájára írhatjuk-e, hogy Händel, Corellihez hasonlóan, az Op. 6. szám alatt foglalta össze tizenkét nagyszabású zenekari concertóját? Vagy olyan erőpróbát kell-e sejtenünk vállalkozása mögött, mint amilyen például Vivaldié, aki egyik sorozata fölé aligha minden szándék nélkül írta „A harmóniai találékonyság próbája" címet? E kérdésekre teljesen egyértelmű választ ad e tizenkét mű, mely nemcsak a concertótípus nagyszerű megvalósítása, hanem új irányokba tágításának kísérlete is. Händel a zene minden területén egyike volt a legnagyobb, örökké nyugtalan kísérletezőknek, miért éppen e sorozatában tagadta volna meg alaptermészetét? Minden bizonnyal Corellire gondolva, előtte tisztelegve komponálta a sorozat egyes darabjait, de ezekben már legsajátabb eszközeit is próbálgatta, kivált azokban a tételtípusokban, amelyekben oratóriumainak hatalmas himnuszait érlelte. A sorozat 1740-ben jelent meg nyomtatásban, mint e hajdan oly népszerű műfaj búcsúja; Händel lezárta saját fejlődésének is egy fontos időszakát, s talán épp a concertók jelentették számára az átvezető utat a sikertelen utolsó operáktól az oratóriumokig.

Nyilván a véletlennek is szerepe van abban, hogy a barokk kor mesterművei közül melyik marad meg koncertdarabnak, s melyiket kell fáradságos munkával feltámasztania az utókornak. Händel concerto grossóit Angliában rendszeresen előadták, s valahányszor egy-egy angol karmester megjelent Közép-Európában, magától értetődő természetességgel tűzte őket műsorára mint a tradíció legértékesebb bizonyságait. Az Op. 6. sorozat egyes darabjainak ideális tolmácsolását mégis inkább a német karmesternemzedék legjobbjainak köszönhetjük, s ma is, midőn egyre divatosabb a „korhű" előadás, szívesebben emlékezünk az ő erőteljes felfogásukra, mint arra a nosztalgiától sem mentes előadási módra, melyben az egyes szólamok rendkívül plasztikusan jutnak ugyan érvényre, a mű egésze mégis sokat veszít monumentalitásából és lendületéből. Nem hallgathatjuk el, hogy a barokk művek interpretálásában az utóbbi években olyan zűrzavar támadt, s az ízlések olyan változatosságot mutatnak, hogy valószínűleg hosszú időnek kell eltelnie a kiegyenlítődésig. A Liszt Ferenc Kamarazenekar, melyet a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat méltán tüntet ki bizalmával, ennek a remélt kiegyenlítődésnek egyik záloga. Játékukból hiányzik a korhűségre való törekvés, viszont érezhetően jelen van az a dinamizmus, amely nélkül a régi korok zenéje aligha keltene visszhangot a mai hallgatóban. A tizenkét concertónak nem mindegyikét szólaltatja meg az együttes azonos hőfokon, ez azonban természetes, hiszen a sorozatnak sem mindegyik darabja remekmű, Romain Rolland is különbséget tett közöttük Händelről szóló könyvében. Magával ragadó a 4. a-moll concerto grosso, különösen a fúga megszólaltatása. A sorozat legkiemelkedőbb alkotása, a 6. g-moll concerto grosso ugyancsak szívárványos szépséggel hangzik fel, emlékezetes a 8. c-moll concerto előadása is, melyben az együttes példamutatóan egyensúlyoz az egyes tételek drámai karaktere és a mű egészének idillikus hangvétele között. Nem véletlen, hogy a Magyar Kamarazenekart Európa legkiválóbb együttesei között emlegetik. Az Op. 6. sorozat hazánkban eddig ismert felvételei közül az övék a legszebb és legautentikusabb Händel-tolmácsolás.

Az előadást méltó technikai kivitelezésben örökítette meg a Hanglemezgyártó, ízléses és a mű hangulatához illő a lemezalbum képzőművészeti megoldása is, s kitűnő a kísérő szöveg – Malina János írása –, mely az esszé értékmérőivel ad képet a műről, a műfajról és a zeneköltő életében, művészetében betöltött szerepéről, jelentőségéről.

R. L.

SZÁMUNK ÍRÓI

BACSÓ BÉLA esztéta. Tanulmányai főként a Filozófiai Szemle, a Literatúra és a Valóság folyóiratokban jelentek meg.

ERDÉLYI K. MIHÁLY irodalomtörténész, az MTA Irodalomtudományi Intézetének ösztöndíjasa. Horváth Jánosról szóló esszéje a Literatúrában jelent meg 1980-ban. Itt közölt Pilinszky-tanulmánya az 1978. évi országos egyetemi diákköri pályázaton első díjat nyert.

FALUDY GYÖRGY költő, jelenleg Torontóban él. Összegyűjtött verseinek kötete 1980-ban a Püski-Corvin kiadásában (New York) jelent meg.

MIKLÓSI LÁSZLÓ ny. jogász, a két világháború között a KALOT központi titkára, régóta foglalkozik a világiak egyházi részvételének kérdéseivel. Ma is tevékeny tagja az egyik budapesti egyházközség képviselőtestületének.

Itt hívjuk fel olvasóink és az érdeklődők figyelmét arra, hogy lapunk régebbi számai a Vigilia Kiadóhivatalában megvásárolhatók.

SOMOGYI József

Vigília 1982/7.

és hogyan kell korszerűen, a mi körülményeink között megszentelnünk. „Az öröm és az aktív pihenés napjára" gyakorlati tanácsokat ad, még a közös, ünnepi étkezés jelentőségét is megemlíti. „Legalább vasárnapon legyen együtt a család" – javasolja. De legyen időnk vallási intelligenciánk fejlesztésére is. Ekkor van igazán helye és ideje a rövid elmélkedésnek is, amelyhez a könyv kalauzul szolgál. „Vasárnap nélkül nem tudjuk megvalósítani a liturgikus keresztény spiritualitás egyik lényeges követelményét: az idő megszentelését."

Ijjas József kalocsai érsek előszavával őszintén egyetérthet, aki olvassa és hasznosítja Csanád Béla kötetét: „...a budapesti Hittudományi Akadémia professzora gazdag tartalmú könyvvel ajándékozta meg magyar vallásos irodalmunkat". (Ecclesia, 1981)

ROSDY PÁL

SZÍNHÁZ

Halleluja
Kornis Mihály drámája

Az első kötetével jelentkező író méltán érdemel megkülönböztetett figyelmet. Az olvasó a jövő ígéretét keresi ezekben a néha csak félig megírt kötetekben. Kornis Mihály Végre élsz *című novellás gyűjteménye kivétel ez alól. Az érdeklődés az ő esetében sem kisebb, de a figyelem ezúttal nem az ismeretlen pályakezdőnek szól. A szerző néhány írása már megjelent folyóiratokban, antológiákban, így tisztában lehetünk vele, hogy kötete egy kialakult, kész világképpel rendelkező író jelentkezése. Teljes vértezetben, kimunkált, érett stílussal lép az olvasó elé. Nagy erénye, hogy nem akar tudálékosnak látszani, nem keres olyan élettereket, ahol járatlan; nem esik az elsőkötetesek gyakori hibájába, akik könyvükben, talán a ritka megjelenéstől való félelmükben, mindent össze akarnak zsúfolni. Kornis novelláit olvasva nem zavaró, hogy gyakori a történet vagy a mondandó összecsengése, egymásba kapaszkodnak a novellák szálai, mintha valami laza szerkezetű regényt olvasnánk. Az író helyenként kamaszos őszinteséggel, nem kevés gúnnyal és öngúnnyal mutatja be azt a környezetet, ahonnan indult s ami máig is meghatározza életét.*

A kötet legszebb novellája, az Apa győz *olyan ötletből indul ki, amely kivételes írói talentumra vall. Érdekessége, hogyan szabadítja meg a halál misztériumát minden félelemtől, feketeleples borongástól. Ez a profanizált halál oly közel kerül hozzánk, hogy szinte kedvünk volna néhány percre kipróbálni. Nem véletlen, hogy a szerző a közelmúltban napvilágot látott* Isten tenyerén élünk *című antológiában is ezzel az írásával szerepelt. Nem járunk messze az igazságtól, ha kijelentjük: Kornis prózaírói stílusa, könnyedsége, a matériával való elegáns, már-már hanyag bánásmódja sok jó novellát sejtet a jövőre nézve is.*

Egészen más a helyzet a kötet felét elfoglaló Halleluja *című drámával. Már az is különös, hogy első kötetben drámát, szokásainkhoz képest nagyon nagy terjedelmű drámát jelentessen meg az író. A* Halleluja *valójában kronológiai folytatása, sőt szintézise a novelláknak. Az elbeszélések némelyik helyzete, néha szövege is visszaköszön a drámából. A kívülállónak úgy tűnik, mintha a szerző novelláit előtanulmánynak szánta volna a színdarabhoz. A köteten belül mégsem jelent színvonalnövekedést Kornis drámája, mert az író, aki színpadi rendező is, tehát tanulta és ismeri a színpadi játék törvényeit, lazán bánik a drámai anyaggal. Láttam már rendezését, s mivel személyében jó víziókat teremtő színházi embert ismerhettem meg, különösen meglepő, hogy művében drámaszerkesztésnek nyoma sincs.*

Az abszurd komédiákat futószalagon gyártó színházi életünkben felütötte fejét egy olyan felfogás, mely szerint egy dráma attól modern, minél inkább felrúgja a hagyományos dramaturgia szabályait. A Halleluja *is feltehetőleg ilyen indítékkal fogant. Kétségtelenül elég széles palettán lehet drámát írni. Németh László történelmi drámái és – mondjuk – Jean Genêt abszurdjai között ég és föld a különbség. De mégis Woolfnak kell igazat adnunk abban, hogy bármennyire különbözik is egymástól egy afrikai bennszülött kalyibája és egy európai főnemes kastélya, mindegyiken van ajtó és tető. Dramaturgiailag ez annyit jelent, hogy bármennyire laza szövedékű legyen egy színdarab, nem léphet túl azon a határon, amit az emberi cselekvés létre tud hozni, illetve érzékelésünk fel tud fogni. A dráma írott szövegében vannak olyan meghökkentő megoldások, melyeket a szerző a szövegbeli instrukcióval helyre tud tenni, de ugyanez a fordulat színpadon érthetetlen. A* Halleluja *megkísérel téren és időn kívül mutatkozni, egymásba mosódó síkokban létezni, de ez színpadon megoldhatatlan. Formailag tehát Kornis drámája kívül van azon a körön, amin belül a drámát drámának szoktuk nevezni. Ha pedig valaki azt hinné, hogy ezzel a megdöbbentő formával a szerző megdöbbentő tartalmat kíván közölni, téved. A téma a harmincas éveit taposó magyar értelmiség önkeresése, illetve önvesztése. Kornis ötlete – miszerint a főhős elemeire hullott világot lát maga körül, amit nem lehet másképp ábrázolni, mint elemeire hullott cselekményben – önmagában megállna, de a közön-*

ség teljesen hasonló világlátását igényelné. A dráma ugyanis semmit nem mond el e világvesztés okairól, így nem ad lehetőséget a nézőnek, hogy azt érzelmileg vagy értelmileg megközelítse. A probléma nem az, hogy nincs cselekmény, hiszen Beckett vagy Ionesco műveiben sincs, de náluk egy, a környezetükben létező életérzés nyer valamilyen formát.

Ha ez az életérzés valóban jellemző lenne a magyar értelmiség zömére, szomorú lenne a helyzet. Kornis abban téved, amiben például Beréményi Géza is tévedett a Halmi megírásakor: a nyolcvanas évek fordulójának fiatal magyar értelmisége éppolyan önkereső, szomorkodó, tékozló fiú, mint a hatvanas-hetvenes évek fordulóján volt. Külön tanulmányt érdemelne, hogy az azóta bekövetkezett változás pozitív-e. De hogy megtörtént, s ennek következtében Kornis hőse idejétmúlt figura, aligha vitatható. Pedig tud ő jól megjeleníthető, mély jellemeket is teremteni; ilyen az időtlenség fekhelyén nyüglődő nagyapa figurája. Nem véletlen, hogy a mű színpadi előadásában ez a szerep a leghálásabb, s nyújtott alakítójának emlékezetes sikert. Talán éppen azért, mert az időtlen játékban az egyetlen erőltetettségtől mentes, igazi abszurdokba illő figura. Ha köréje csoportosította volna hőseit a szerző, tán kevésbé látványos a vállalkozása, de bizonyára jobban sikerül. Így viszont egy szétesett, drámának aligha nevezhető közmondás, népi bölcselet- és szleng-gyűjtemény az egész.

Nem kis vállalkozásba fogott Zsámbéki Gábor a mű színpadra vitelével a Nemzeti Színház társulatával a Játékszínben. Hosszú munkájának annyi eredménye lett, hogy az átdolgozás végterméke előadhatóvá vált. Zsámbéki munkája elmélyült, nagy tudású, érett rendezőre vall, de ugyanennyi energiával egy színpadképesebb művet nagy sikerre vihetett volna. Jelen esetben a fogadtatás megoszlott. A közönség csak ott értett meg valamit a játékból, ahol a kusza drámai szöveg alól előtűntek a rendező erőfeszítései.

A szereplők közül kiemelkedik Agárdi Gábor játéka. Ismételten bizonyította, kár volt belegyömöszölni a viccelődő ember skatulyájába. Remek színészi alakítást nyújt a hatalmasan kibélelt ágy párnái közt. Egy-egy mondatával maga az időtlen öregség, a foghíjasan vicsorgó huszadik század. Néha unokáját, néha múltját keresi, azután visszasüpped egy régen eltűnt világba. Egyszerre visszataszító és erőtlen.

Márton Andrásra nem kisebb feladat hárult, mint hogy az író képzelt önmagát varázsolja a színpadra. Márton megpróbál mindent. Önfeledten játszik csecsemőt, kisgyereket, felnőttet, illetve látszatra felnőtt, örök gyereket. A játszadozásból mégsem kerekedik ki eleven figura, csak valami szerencsétlen, sírásra görbedt szájú kisgyerek, aki már semmit sem hisz és mindentől fél.

A két fiatal és egy középkorú nőt megszemélyesítő Bodnár Erika és a többszörösen jól fésült Sinkó László nem tudott megbirkózni a feladattal. Bodnár még megpróbálta „groteszkre venni" szerepeit, de tehetsége itt csak néhány jó pillanathoz volt elég. Sinkó erőlködés helyett játékának megszokott maszkjai mögé bújt, s onnan nézte végig az előadást. Többre ezúttal nem volt szüksége.

A többi szereplő közül Horkai János lakóbizottsági elnöke említésre méltó, de Raksányi Gellért, Tarsoly Elemér, továbbá a még főiskolás Ardeleán László és Bognár Mónika is megtette a tőle telhetőt.

A néző a színházban szórakozni, ugyanakkor tanulni is szeretne. Nem fél a szimbólumoktól, feltéve, ha mindenki által érthető víziók fejeznek ki fontos tartalmakat. Egy olyan országban, ahol a haladás mindig központi kérdés volt, eleve megkérdőjelezendő minden olyan írói vállalkozás, amely az ürességről szól. Az üresség és a hiány nem ugyanaz. A hiányt be kell tölteni cselekvéssel, olyan cselekvéssel, amelyhez irányt mutathat a színház. S a színházat drámaírók írják – a hiány betöltése a legkevesebb, amit várni lehet tőlük. Különösen azoktól, akiknek tehetségéhez nem fér kétség. Ahogy Kornis Mihályéhoz sem.

ERDŐS PÉTER

KÉPZŐMŰVÉSZET

A fasizmus áldozatainak emlékműve

Új kiállító helyiség nyílt januárban a budapesti belváros szívében, a Váci utca és a Szabadsajtó utca sarkán. A Vigadó Galéria után ez már a második rangosnak igérkező kiállítóhely, amely az utóbbi időben a város központjában megszületett, s e tény már önmagában is örvendetes. Gazdája, a Fővárosi Tanács ebben a teremben elsősorban a városfejlesztési terveknek, elképzeléseknek kíván nyilvánosságot biztosítani, lehetőséget teremtve a közvélemény demokratikus tájékoztatására, s egyben meghallgatására is.

Az első tárlat annak a pályázatnak az anyagát mutatja be, amelyet a Főváros Tanácsa a fasizmus áldozatainak emlékére írt ki. A bejáratnál a falon olvasható a pályázat szövege és a kijelölt bíráló bizottság névsora is.

A századforduló táján még természetes volt,

Akkor ez most elfekvő vagy aranytartalék?

Időhúzó praktikákkal a túlélésért

Nem tudni, kik jártak elöl a névadásban, az érintettek vagy a szerencsés többiek, mindenesetre a televízió átszervezése során kialakult központi állománynak nyomban féltucat nevet adtak. Gyűjtő, gettó, siralomház, elfekvő — csakhogy a legkeserűbbeket soroljam. A furcsa elnevezésekhez egy helyiség is járul, az MTV székházának egykori vetítőterme, amelyet most íróasztalokkal rendeztek be. Elméletileg ez lenne a munkahelye annak a négyszázvalahány embernek, akik „nem kellettek" sem az intendatúrának, sem a produceri irodák állományába. Közéjük tartozik Halák László szerkesztő, hajdani renitens párttitkár, aki jogi végzettsége és igazságkereső természete révén egy-kettőre a „száműzöttek" önkéntes szószólójává, majd kijelölt, legvégül megválasztott vezetőjévé lett.

Hadd pontosítsam, a központi állományból kialakult egyik alkotói iroda vezetője vagyok, ahová a szerkesztők, riporterek, műsorvezetők, bemondók és dramaturgok tartoznak. Összesen százharmincöten vagyunk. A miénken kívül önálló alkotói irodája van a rendezőknek, a gyártásvezetőknek és adminisztrátoroknak. Igazából pedig egy öt tagú képviselőtestület dönt a közös dolgainkban.

— Az, *hogy ilyen jól megszervezték önmagukat, hozzájárul ahhoz, hogy nagyobb legyen a harci kedvük?*

— Azt inkább az érte el, hogy az eltelt rövid idő alatt is bebizonyosodott, hogy az alkotói irodákban nem munkátlan emberek gyötrődnek, sőt, hogy nélkülünk a televízió nem tudna meglenni! Az Elnökünk, Hankiss Elemér, úgy aposztrofált bennünket, hogy „aranytartalék", helyzetünket pedig „parkolópályaként" emlegette. Lehet, hogy igazából meglepődött, amikor kiderült, hogy az idesodródott munkatársak többsége tényleg nem egyszerűen belső munkaerőfölösleg. Olyan szakemberek, akik nélkülözhetetlen televíziós ismeretekkel rendelkeznek, és akiket nem lehet egyik napról a másikra kicserélni, mert ma is ők készítik a műsorok döntő többségét.

— *Tudomásom szerint nemcsak a gyengébb képességűek tehetségesebbre cseréléséről van szó, hanem a hatalmasra duzzadt létszám ésszerűsítéséről is.*

— Az elképzelésekkel semmi baj. A gondok máshol is a végrehajtással szoktak kezdődni... Ez a televízió korábban is működött, igaz, nem volt elég hatékony. Mozgékonyabb műsorkészítő szervezetet igényelt. Az eredeti elképzelések szerint az intendatúrák irányították volna ezt a mozgékony, rugalmas gépezetet. Hat-hét fővel működve, a műsortervet készítve. Ezt a műsortervet szolgálták volna — az alkotói irodákra támaszkodva — a produceri irodák. No de az intendatúrák már régen nem néhány fős „irányítótornyok", hanem kétszáz fős szervezetek, amelyek maguk is műsorgyártásra rendezkedtek be. A produceri irodák felálltak ugyan, van belőlük 45, viszont nincs pénzük, amiből gazdálkodhatnának. Ezenkívül jogaik sincsenek. Olyan forgatókönyveket is csak az intendatúra szentesíthet, amiket mégcsak nem is ismer...

— *A nagyközönséget az izgatja leginkább, hogy mi lesz az intendatúrák által parkolópályára küldött — hogy finomak legyünk — bemondókkal?*

— A bemondók közül azok, akikkel az intendatúrák nem kötöttek szerződést, közöttünk vannak. Takács Mariról, Tamási Eszterről, Bay Éváról, Baleczky Annamáriáról és Kovács P. Józsefről van szó. Az ő munkakörük megszűnik — vagy már meg is szűnt — és azt ajánlották nekik, hogy próbálkozzanak valami mással. Azon kollegák esetében, akik a Magyar Televízió alapítói, akik évtizedekig egyet jelentettek a képernyővel, ez az ajánlat groteszk. Nem is lehet komolyan venni. De ha nem gondolták komolyan, akkor mélységesen erkölcstelen: ezek az emberek tisztességgel dolgoztak, megérdemelhetnék, hogy szépen búcsúzzanak el tőlük.

— *Én azt is elfogadhatatlannak tartom, hogy valakit azért selejtezzenek le, mert már nem fiatal. Az életkor önmagában semmit sem jelent.*

— Ha a korfa csorbát szenved, annak előbb-utóbb mindenhol kárát látják. Az életben megvan a

Stark R. László

Az andalító horror

Mindannyiunkat titkos vágyak gyötörnek, amelyekről soha nem beszélünk. Néha fölriadunk egy különös álomból, ami éppannyira kápráztató, mint amilyen nyomasztó, és az ébredés pillanatában rögtön szertefoszlik. Mégis úgy érezzük, az előbb „otthon" jártunk, az emlékezésen túli világban, ahol a múlt és a jövő, a születés és a halál kontúrjai összemosódnak. Ezt a gyakran felszínre törő „honvágyat", ami az időtlenség (vagy pontosabban az öröklét) univerzuma fel hajt bennünket, mindig lefékezik és elfedik a hétköznapok kiábrándítóan józan realitásai.

Az, hogy naponta csodálatos kalandok reményében ki akarunk törni saját jelentéktelenségünk polgári ketrecéből, ugyanakkor rettegünk attól, hogy nem tudunk oda visszatérni, hogy az atavisztikus sóvárgás és szorongás egyidejűleg van jelen, szinte korlátlan piacot biztosít a horrorfilmek és a rémregények áradatának. Ebben a mindent meseszerűen — a Jó és a Rossz harcára — leegyszerűsítő műfajban Clive Barker könyve, a World Fantasy-díjjal kitüntetett Korbács, az igényesen megformált, tisztességesebb művek közé tartozik. Ugyanazt fogalmazza meg, mint a modern tömegkultúra többi mítoszai: félelmünket a racionalitástól, a materiális gondolkodástól, amellyel egyre kevésbé győzhetők le a morálisan fölbomlott világ repedéseiből előmászó szörnyek. S a „rémüldözés" objektumaival — képzeletünk szégyellt és alantas termékeivel — kénytelenek vagyunk szembenézni.

Az ember túl sokat akar. Természetfölötti képességekre, Frankenstein és Drakula babérjaira pályázik, s eközben olyan ellenőrizhetetlen folyamatot indít meg, amely előbb-utóbb fölemészti és elpusztítja azt az erkölcsi értékrendet, ami megmenthetné a „lakható világot". Többnyire erről szól, a „szelíd", klasszikus horror (s a Korbács is), ellentétben a legújabb — tanulság nélküli — rémtörténetekkel, amelyek már csak a véresen tomboló apokalipszisben önfeledten elmerülve mérgeznek.

Sosem lehet tudni, mikor lépjük át a valószínűtlenségbe vezető „hetedik szoba" küszöbét. A regény főhőse Cal Mooney örökre eltűnt volna a liverpooli kishivatalnokok szürke tömegében, ha egy napon nem indult volna szökött postagalambjának üldözésére. Ha a balsorsot hordozó szárnyas nem landol a rejtélyes külvárosi ház ablakpárkányán, ahol fél évszázadon át bezárkózva élt a mogorva öreg Mimi, (aki történetünk idején a kórházban haldoklik). A végrehajtók épp most vitetik el a rozzant bútorokat. Calnek majdnem sikerül elkapnia a galambot, mikor megpillant egy csodálatos szőnyeget. A mintázatból hirtelen csillogó tavak és folyók, üde ligetek, különös városok tűnnek elő. A fiú azt hiszi, csak érzéki csalódás volt az egész. Nem is sejti, segélykiáltás volt ez a feltárulkozás. Így üzentek a transzcendens képességekkel fölruházott látólények, akiknek évezredes civilizációja és „édenkertje" a szőnyegbe volt beleszőve. A végpusztulás veszélye fenyegeti a tökéletes harmónia polgárait, mert őrzőjük, Mimi hamarosan távozik a közönséges földi halandók, az emberlények (más szóval a kakukkok) gonosz birodalmából.

Már gyülekeznek a városban az ellenséges kísértetek. Immacolata (a „szeplőtelen", aki nem más, mint egy tabu könnyed megsértésével boszorkánnyá változtatott Szűz Mária) a látólények országából (lásd: Mennyország) egykor kitaszított szép varázslónő és vérszomjas nővérei (bűnbánó Magdolna vásott, kegyeletsértő szellemképei), Schadwell telhetetlen kereskedő társaságában érkeznek meg, aki féktelen hatalomvágytól űzve nemcsak asszonyt, hanem annak varázserejét is szeretné birtokolni. Most azonban mindketten ugyanarra vágynak: meg akarják kaparintani a szőnyeget, ami egy ószeres raktárában hever.

Közben megérkezik a kórházba Suzanne — Mimi unokája —, de nagyanyjának már csak annyi ideje van, hogy átadja legendás varázserejét, mert a kórterembe váratlanul beröpül Immacolata, és nagy szakértelemmel darabokra szaggatja a haldoklót. De ez mind semmi ahhoz a kísértet-folklórhoz képest, amivel a hívatlan szellemek megzavarják Cal esküvőjét, aki lelkesedés nélkül üldögél menyasszonya oldalán. Végül is gábából csak a kéjsóvár szellemvény, Magdalena rázza fel legnagyobb meglovagolja a rémült vőlegényt. (Mivel Freud óta a túlvilági örömlányok is tudják, hogy a szexualitás és a halálfélelem érzése egymáshoz közelebb áll, mint gondolnánk.) A furcsa frigyből azonnal megszületik a kis szörnyeteg, aki „kísértetiesen" hasonlít Calre. A barátságos, nyálkás plazmatömeg rögtön ráugrik apjára, hogy kitapossa belőle a titkot: hol őrzik a szőnyeget.

Végül egyszerre találnak rá a mágikus szőttesre Immacolata, Cal, Suzanna és a világ minden részéről összesereglett kereskedők. Az alkudozás veszekedéssé, majd dulakodássá fajul. De Suzanne visszaveri a támadást, mert nem hétköznapi emberlény immár, hanem teste „egyetlen dübörgő erő zuhatag".

levegyen a lábamról! Megtalálta a megoldást! Így már valóban jelent valamit — hétköznapon is — a liberalizmus divatcímkéje! Kedves Tanárnő, fel a fejjel, találmányát közreadom (bár azt hiszem, egyszer már kölcsönvettem...)

De volna még valami az idézett részben, mégpedig az író válaszában, ami idekívánkozik. Nem bízik a tehetségében, mondja, mert ez olyan képesség, amit mindennap újra be kell bizonyítani. Nincsen szó arról, hogy bárki emberfia besorolhatná magát — üdvös biztonsággal — a tehetségesek, másokat meg a tehetségtelenek mindig-lyukas skatulyájába. Nem. Márai története csupán és egyszerűen azokról szól (örök-azokról...), akik a megméretésre, az alkalmasság egész fölös nyűgére nagy ívben köpnek... Itt az idő: az ő idejük. (Már megint?)

Felhívott a múltkoriban egy kedves olvasó és reklamált: miért nem volt legutóbb „haszid"? Jogos. Legyen hát valami ideillő. Ezúttal Buber kedvencétől, Rabbi Raffaeltől.

Meg nem mondom (kifutok a három flekkből...), mire föl (le?) jutott a Mester eszébe, miért dünnyögte és döngicsélte, feddőleg vagy magát magyarázva, korrigálva— mindegy— a tanítványok fülébe, olyan játékos ártatlansággal, amiből is rögtön kitűnt, hogy valóban komolyan veszi a dolgot... Mert ha nem úgy volna, miért kellene játékokkal könnyíteni rajta? — „A gőgös ember azt mondja magában: író vagyok, tudós vagyok, politikus vagyok. Az ilyen ember nem talál utat Istenhez, nem fordul felé, még a Pokol tornácáról sem. A gőgös emberek állítólag méhekként születnek újjá, és folyton azt zümmögik: én, én, én".

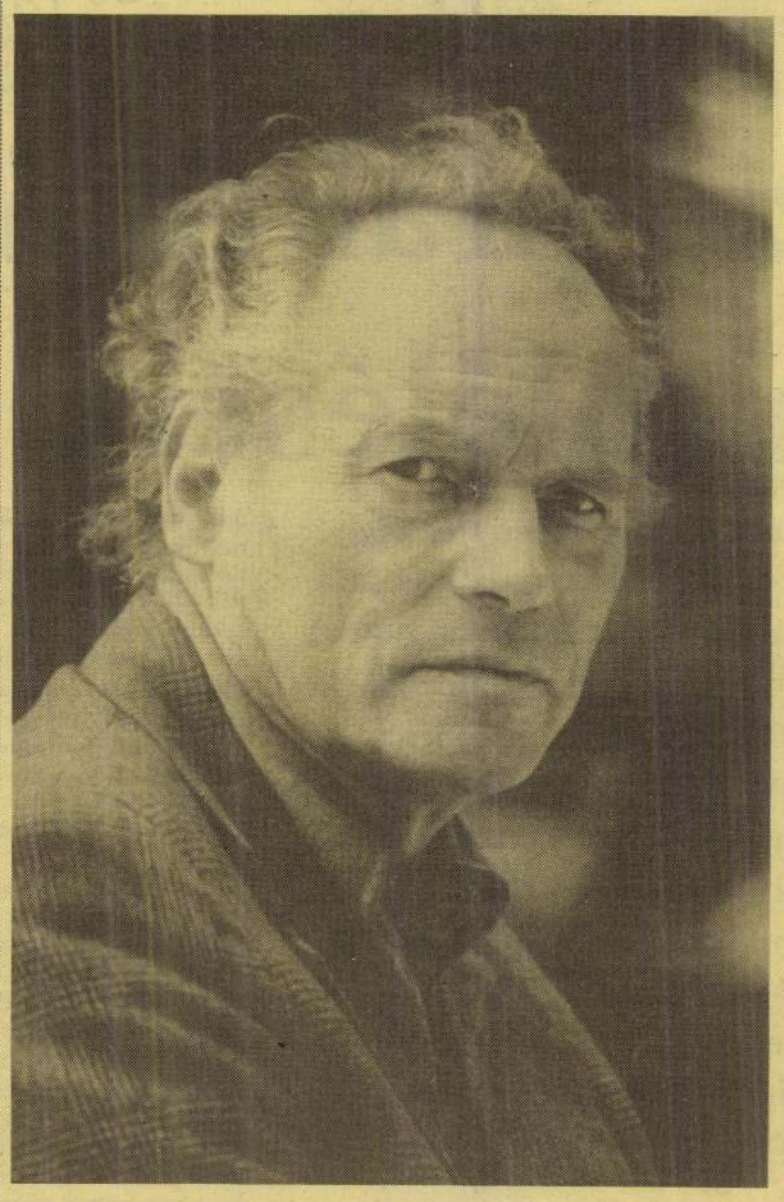

Somogyi József köszöntése

Bizonyára szerepe van a társadalmi rendszerváltásnak abban, hogy Somogyi József szobrászművész 75. születésnapját sem ünnepi retrospektív tárlat, sem hivatalos állami elismerés nem jelezte. Nem csak mai és régebbi tanítványainak magánügye azonban, hogy a mestert köszöntsék. Ha a mindig új értéket keresők nem az ő tevékenységére tekintenek ma elsősorban, ez természetes. De a Somogyi-művek által hordozott értékek fel nem ismerése a szellemi sokféleséggel szembeni tolerancia hiányáról uralkodna. Ezzel a jelenséggel, az intoleranciával, persze a társadalmi élet elég sok területén találkozhatunk manapság, s nem mentes ettől a művészeti élet sem.

Somogyi József eddigi életművének gazdagsága lehetetlenné teszi itt annak ismertetését, kritikája pedig nem egy ünnepi köszöntő feladata. Interjút szerettem volna kérni tőle, de ezt kedvesen elhárította — korábban sem volt könnyen nyilatkozó. (valóban: nincs vele interjú Frank János, Nádor Tamás, Rozgonyi Iván művészbeszélgetéseket közreadó köteteiben sem). Somogyi nyilván érzi: most, amikor az avantgard zászlóbontása végre megtörtént, nem ő „az év embere". Hisz' soha nem volt benne avantgard lendület — ez tény. Ennek egyik oka nyilvánvalóan abban keresendő, hogy az avantgard művész mindig kizárólagosságot hirdet; rombol, hogy építhessen; míg Somogyi a múlt kikristályosodott értékeire támaszkodik, az elődöket szellemileg nem legyőzni, túlhaladni, hanem megérteni és megőrizni igyekezett. A szuszéktól a korsóig, a fatányértól a fakanálig gyűjtött, mert szeretett mindent, amin látható, tapintható nyomot hagyott a hétköznapi falusi lét.

Maga is úgy mintázta szobrait, hogy azokon az agyagot gyúró kéz vagy a gipszet simító ujjak érzékisége látható maradjon. Nem titkolt semmit, amit tudott, átadta — generációkon keresztül — növendékeinek, s amit érzett, arról szobrot, plakettet, rajzot készített. A felületi jegyek látványa expresszívvé, a megnyilatkozó érzelmek romantikussá teszik alkotásait.

A művész dolgozik ma is. Kerámiák, rajzok kerülnek ki műtermében a keze alól, s kerülnek be majdan a magyar művészet alkotásait számontartó — képzeletbeli vagy valódi — múzeumainkba.

CHIKÁN BÁLINT

Amiről beszélnek

„Uraim, le a kalapokkal!"

Határ Győző: Heliáne

Mindig gyanakszom, ha kritikus csak patetikus hangnemben üdvö- valamely új alkotást. Várjuk ki ét — dörmögöm magamban. vagy igazolja vagy nem az tt hangú üdvözlést. A na- tán az írószövetségben nagyobb ünnepnek mben mutathattam önyvet, és most is csak agh Gusztáv neves elődöm- k a „Figyelmező" lapjain leírt felkiáltását ismételhetem: „Uraim, le a kalapokkal!" Akkor az első korszerű magyar regényt üdvözölte, én ma Határ Győző Heliáne című regényét köszöntöm.

Köszöntöm a Magvető Könyvkiadó jóvoltából tetszhalálából feltámadott klasszikus alkotást, amelyet 1948-ban, megjelenése pillanatában búvópatak-életre kényszerített a Csillag folyóirat fulmináns glosszája. Legfeljebb barátok őriztek egy-egy példányt, magam is eddig csak a Petőfi Irodalmi Múzeum könyvét használhattam, amelyet 1948. II. 22-én Heltai Jenőnek, „Mindnyájunk Atyjának a magyar irodalomban" dedikált a szerző. Jelzem ezt a filológiai adatot, mivel szerintem olyan műalkotásról van szó, amelynek minden egyes példányát, dedikációját érdemes az utókornak számon tartania.

Ha kevesek kezében is, de létezett a könyv. Hadd idézzem most már teljes terjedelmében Weöres Sándor egy 1956-os levelét, amelyben nemcsak a maga, de környezete véleményét is jelzi, leírva egy különös „népszavazás" történetét.

„Kedves Győző,

köszönöm leveledet, tanácsaidat. Szükséges és igen hasznos dolgokra figyelmeztetsz a tervezett folyóirattal kapcsolatban; leveledet gondosan elteszem, és alkalomadtán a szerkesztőtársaknak megmutatom, ha a folyóirattervből tényleg lesz naposcsibe.

És ha valóban nem csak terv marad: remélem, hogy írásaidra és közreműködésedre számíthatunk.

Ezelőtt pár héttel Balatonfüreden író-társaságban beszélgettünk arról: van-e olyan magyar regény, mely világsikert arathatna; mely francia, angol vagy német fordításban nem sikkadna középszerűvé, hanem pótolhatatlan értékként ragyogna? Sorra vettük a múlt és jelen kb. félszáz íróját. Egy részüknél (pl. Kemény Zsigmond, Krúdy) az látszott valószínűnek, hogy világhírű klasszikusok árnyékába kerülnének, másodlagosaknak látszanának, nagyrészt önhibájukon kívül. Más részük, pl. Jókai, a nemesebbfajta fél-ponyvához hasonlít fordításban. Legtöbbjük pedig olyan volna, mintha az ember belép Paks vagy Balmazújváros múzeumába, ahol a legesleghitelesebb helybeli varsát, kapufélfát, pruszlikot, sámedlit, dudabőrt, rokkát stb-t látna százszámra; nagyon igaz, csak éppen nem érdekes, hogy ott éppolyan a varsa, kapufélfa, stb. Végül is, mindnyájunk nagy meglepődésére, a Te „Heliáne" regényednél kötöttünk ki: ez a regény európai, anélkül, hogy úgy volna európai, mint a nyugatiak; érdekes; dunavidéki, de nem mucsai; ha lefordítanák nyugati nyelvre, nem zökkenne valamely nagy elől hatáskörébe.

Jó visegrádi üdülést és munkát kíván, ölel

1956. okt. 17.

Weöres Sanyi"

Mindehhez harmincöt év múltán csak annyit tehetek hozzá: ha van a mai nagyszerű magyar prózának hazai elődje, akkor két klasszikus regényt említenék: Szentkuthy Praejét és Határ Heliáneját. Mi is végül a Heliáne? De ugyanígy kérdezhetem: mi is a Candide? Mert valahogy egy fán termett a kettő. Ha valaki ironikus kalandregényt, sok mozzanatában mára már „múlttá igazolódott" utópiát (mai szóval: sci-fit) akar olvasni, vegye kézbe.

Ha valaki meg akarja ismerni a huszadik századi embertömegek irányíthatóságát, manipulálhatóságát, a katasztrófavárás idején kialakított tömeghisztériákat a maguk ok-okozati összefüggésében megérteni akarja, olvassa ezt a könyvet.

Ha mindazt, amit akár mi, magyarok e században átéltünk, modellszerűen, ironikusan bemutatva követni akarja, kezdje el olvasni ezt a könyvet. Ha valaki könnyesbús szenvedélyes szerelmet akar átélni, vagy hősi magaelszánást értékelni, kövesse egynémely szereplő történetét. Ha valakinek elege van a művészetteoretikusok bölcs nagyotmondásából, a mélységet mutatni akaró közhelyeiből, megtalálja a „guruk" paródiáját a könyvben. De ha épp ellenkezőleg, kíváncsi az elitszerepet vállaló művészi szekták életmódjának kulisszatitkaira, az is nyugodtan kezébe veheti e könyvet.

Miért szeretem én most ezt a könyvet? Mert otthon érzem benne magamat: kis- és nagyvilágunk majd' minden helyzetét megtalálom benne, amivel életem során akár én is találkozhattam. Közben rájövök, hogy nincs külön, csak magyar Glóbus: ami sajátosan hazai történet, az elképzelhető, lejátszható a világ bármely részletében.

Határ Győző zsenialitása jellegzetesen itteni, ám azt érvényesen be lehet helyettesíteni más környezet történeteibe is. Az én történetem az ő regényében általános emberi szinten köszön vissza.

És még valami: a könyv derűs olvasmány. Filozófia, társadalomtudomány, szellemi szabadságharc — mégis kellemes szöveg. Ha olvasom, rossz történeteimmel szembesülök. Mi mindent kell kibírnia az embernek, ezt mutatják a kalandok; mi mindent kibír szelleme, de fizikuma is — súgja a regény. Kétségbe ejt, hogy segítsen legyőzni a kétségbeesésemet.

KABDEBÓ LÓRÁNT

NÉPSZABADSÁG 1991 június 4. 23. p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendezőszerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

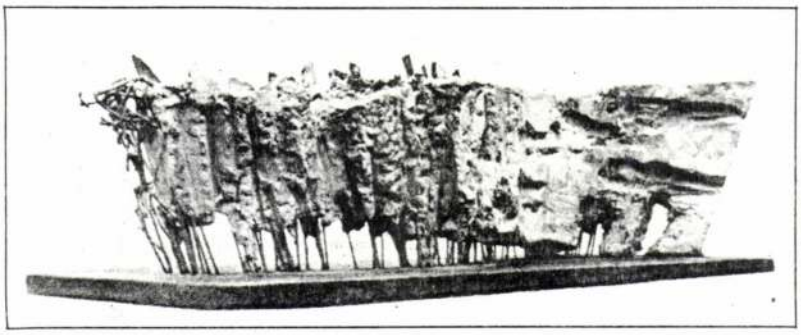

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján ieír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálkép nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalógusból ketten is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek credója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen meggyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betölthetni azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus foltfestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a folthoz is eljutott, zsengéje éppen beleillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre* és *Illés Árpád*, *Türk Péter* és *Gedő Ilka*, *Tót Endre* és *Kovács Albert*, *Molnár Sándor* és *Vajda Júlia*. (És fenntartom: *Lossonczy Tamás.*)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes piebejus-baloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket.

Frank János csak fősamesz lehetett a biennálék magyar pavilonjának rendezésénél, és egyszer sem küldték ki Velencébe. *Anna Margit* vastag tomuszt szeretett volna kiadatni a Corvinával, de a szerkesztő ezt a kívánságát nem tudta teljesíteni. *Lakner László* szatirikus festményét, a *Hitler beszél*t, a főzsűrior *Ridovics László* — félve a „fasiszta nép" dehonesztáló minősítésétől — leakasztotta a stúdiókiállításról. *Keserű Ilona* római tartózkodása során lakhatott ugyan a Magyar Akadémián, de ezért jelentős összeget kellett fizetnie. *Schrammel Imre* kerámiareliefjét, mint „pesszimista munkát", jogtalanul eltávolították a Budapesti Történeti Múzeumból, és a harmadik részlettel mind a mai napig adósak. *Deim Pál* egy illegálisnak tartott kiállításon való részvétele miatt sokáig nem szerepelhetett, és nem kapott Derkovits-ösztöndíjat sem. *Fajó János* valósággal beleroppant, amikor leváltották a stúdió progresszív vezetőségét. Bak Imre sosem fogja megbocsátani *D. Fehér Zsuzsának* és *Ormos Tibornak*, hogy művészetpolitikai okokra hivatkozva bezárták a Ferihegyi repülőtéren rendezett kollektív kiállítást. És *Vigh Tamás* sem fogja elfelejteni *Czifka Péternek*, hogy megalázta saját műtermében, meg *Varga Imrének*, hogy nem állt ki bátran terve mellett. Súlyos sérelmek ezek. Empátiahiányokról, hatalmi túlkapásokról, alkalmi gonoszságokról szólnak. És nem von le súlyosságukból semmit, hogy ha a ma induló művészgeneráció elé fogják odatartani a mikrofont, az minden bizonnyal nyafogásnak tartaná mindezt, mert ő még „apuka" igazságtalanságára sem hivatkozhat. Egyszerűen néma csöndben veszi tudomásul, hogy a piac vastörvényei szerint kell lavírozni — az egzisztenciális megsemmisülés, a külföldre tántorgás és a begiccselés Bermuda-háromszögét elkerülendő.

Azért van katarzis, van vádirat is, de nem pontosan ott, ahol a teleles panaszok találhatók. *Kokas Ignác* — a kötet legjobb interjúja! — szerette „azt a rendszert". Az övé volt, népi kollégista volt, és sose lett volna festőművész, ha egy politikai kampány, egy demagógiával megszórt tehetségkutatási láz nem „emeli ki". Kapott a hatvanas évek elején egy hatalmas sgraffittómegbízást Oroszlányban. Ha megcsinálja, horribilis összeg ütötte volna markát, a mellékdíjakról nem is beszélve. De nem csinálta meg. Nem ideológiai okokból, és nem a progresszív művészéletforma csábítása miatt. Nem ellenállásból és nem sértődésből. Egyszerűen az ízlése miatt. Az a válságélmény ugyanis, ami egy esztétikailag elfogadhatatlan — bár keggyel osztott — megbízás teljesítésének vágya és végső visszautasítása között feszül, mélyebbről és beljebbről jön, mint amit a külső hatalom valaha is elérhet a leakasztgatott képekkel és a betiltogatott kiállításokkal. Az efféle nevesíthetetlen sérelmek összegyűjtésével, a belső meghasonlások listájával, a Kokas-típusú művészeknél az ideiglenes munkaképtelenség okainak feltárásával, másoknál viszont a művészi elvacakulás rajzával ez a tárlat is, ez a katalógus is adós maradt. Úgy látszik, könnyebb hétszer elsorolni az Aczél elvtárs vagy Aradi Nóra konkrét beavatkozásaiból származó vélt és valódi károkat, mint egyszer szembenézni a lényeggel: egy fejlődésképtelen hatalmi konstrukció kiürült reprezentációs igényével és a „negyven év"-nél lényegesen messzebbre nyúló magyar konzervatív művészetszemlélet, a rendi, a tekintélyelvű, az antidemokratikus hagyományok nem feltétlenül rendszerspecifikus mindent meghatározó jelenlétével.

A megszűnt NDK egyik legelbájolóbb ideológiai mutatványa volt a sok évszázados német történelem és kultúra utólagos beosztása a jalta egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión puickassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovácsot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Fóth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyilvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremműfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért híven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendezhetnek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserű Ilona monumentális forróságát, *Hencze Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen ezért kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kap. hazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

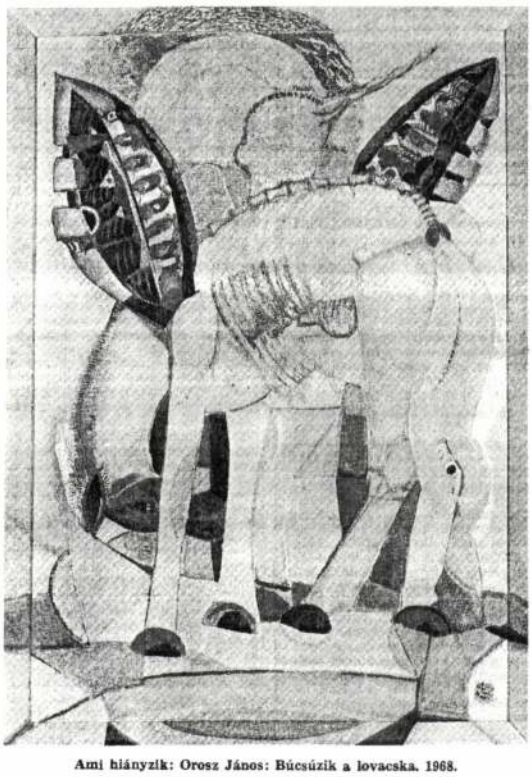

Ami hiányzik: Orosz János: Búcsúzik a lovacska. 1968.

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,
mint cellában az elítélt,
míg éppen ötvenhatodik
esztendőm rozsdás láncait
halálraszántan csörgetem.

Jézus mellett

Kereszten függök Jézus mellett,
bűnös lator, de a szelíd,
s megtérek egykor-álmaimhoz,
ha az időmből még telik.
Mikor „Feltámadott a tenger"...

Talán nekem is engedik!

Jaj

Nem mennydörög, villám se vagdal,
fényes az ég, körös-körül,
jaj, mégis eldőlnek a nagy fák,
jaj, mégis borzongatsz, Uram!

Tudjuk, majd ránk is sor kerül.

Tor

A gazdáé a teljes disznó,
a gyerekéé a maiac farka.
Add Uram, add, jó Istenem,
legyek még picikét gyerek!
Nem érdekel a zsíros disznó,
ha farkincáját engeded!

SOMOGYI József

SOMOGYI József

Somogyi József közel egy évtizeddel fiatalabb Kerényinél. Pályakezdése az ötvenes évekre esett, és ez a lehető legrosszabb volt. Ő maga már anekdotázva beszél ezekről az évekről[16], de a hamisságnak és a félelemnek ezt a légkörét mindenki megsínyli. Főműve az 1965-ben Hódmezővásárherlyen felállított *Szántó Kovács emlékmű* talán a legnagyobb vihart kavarta a magyar szobrászatban, de botrányt váltott ki sok más munkája is. A támadások és kivédésük mindig elfedték azt, hogy maga a mű milyen, ezért tényleges művészi megítélésükre nem kerülhetett sor.

A második világháborút követő évtized szobrászatában egy olyan új expresszionizmus bontakozik ki, amelynek mind figuratív, mind absztrakt iránya a kor egyik legerősebb tendenciájává növi ki magát. Richier, Roszak, Seitz, Wotruba illetve Karl Hartung, Kemény Zoltán, Mascherini, Stanzani – hogy csak Kerényi korosztályából válogassunk. Jelentős képviselői vannak azonban a fiatalabbak között is: Armitage, Butler, Chadwick, Fabbri, Milani, Salimbeni, Serrano – akik nagyjából Somogyival egyidősek. Ennek az epxresszionizmusnak az érzelmi alapja a háborút megelőző majd követő kétségbeesés és kiábrándulás, amely ugyanazzal a tragikus tépettséggel kiáltja a világba az emberi szenvedést és magányosságot, mint egykor a 10-es években. Ez az epxresszivitás mind a tömegelosztásban, mind a felületkezelésben megnyilvánul és a figuratív műveken gyakran szürreális asszociációkkal – ember-állat metamorfózis – társul (Richier, Brignoni). Mindenképpen lemond tehát arról, hogy szépséget és harmóniát hazudjon, hogy bármilyen eszményeket is adjon abban a világban, amelyben ezeket nem tudja fellelni. Kerényi és Somogyi itt tévedt le korosztálya legjobbjainak útjáról. Az 50-es években rájuk kényszerített eszményítő emberképet a hatvanas években is fenntartották. Ez az eszményítés azonban banális és nem valóságos. Hiába a feszes kompozíció és a szinte drasztikus anyagkezelés, ha az azt mozgató indulat csak felületi marad.

A keresők

A magyar szobrászatnak nem volt számottevő avantgarde hagyománya annak ellenére, hogy a modern szobrászat több jelentős képviselője is Magyarországról vándorolt ki (Csáky, Beöthy, Péri, Moholy-Nagy stb.). Egy-egy szórványos bemutatkozástól eltekintve műveik nem voltak jelen a hazai művészeti életben. A Kassák vezette avantgarde mozgalomhoz annak kezdeti, expresszionista szakaszában tartoztak ugyan szobrászok (Gergely, Spangher, Pátzay), a későbbiekben azonban nem. Kassák saját kísérletei egyrészt csak tervek maradtak, másrészt hatástalanok voltak, vagyis a magyar avantgarde-nak nem volt szüksége a szobrászatra. Ennek okát a *térszemléletében* kell látnunk, amit viszont a világképe határozott meg.[17]

A 20-as, 30-as években pályára lépő szobrászgeneráció Nyugateurópában az avantgarde második hullámaként az absztrakció folytatója és kiteljesítője lesz, de főleg a második világháború után. A két háború közti korszakot inkább a kiábrándulás és a felerősödő neokonzervativizmus jellemzi, amelyben a múltra orientált irányok törtek előre. Ezt igazolta magának az avantgarde-nak az átmeneti felhígulása is. Az a magyar szobrászgeneráció, amelyik a 20-as évek közepén kezdte pályáját (Vilt, Schaár, Mészáros, Litmann, Goldman), nem az avantgarde törekvések utórezgéseihez kapcsolódott tehát, hanem a korszakban kibontakozó nagy archaizálási hullámhoz, amelyben szilárd értékeket és az eszméket adó figuratív művészet megújulását vélte megtalálni. Ezt segítette elő a spengleri filozófia hatása is, és a pályakezdő szobrászok ekkor erősen egyiptizáló műveket készítenek. (Marini ugyanakkor az etruszk, Moore a mexikói szobrászatot tartja példaképének.) A generáció nagy kiábrándulása és a művészet fordulata majd a harmincas évek második felében és a

körből nem mertek, később pedig nem is tudtak kilépni. A szobrászat a szem és a kéz művészete maradt, melyben az agy csak a sablonok adaptálását segíti. Köztudott volt, hogy Pátzay fiatal korában csinált néhány expresszionista szobrot, ezt – hasonlóan sok más kortársához – megtagadta. Az ún. „izmusok"-at dühödten támadta,[14] és növendékeit óva intette tőlük. A szobrászat Maillolnál végetér. Ki merte volna ezt kétségbe vonni? És főleg milyen alapon? Mindenki köztéri szobrot akart csinálni, és az egész országot ilyen szobrok árasztották el. A hatvanas évek művészetpolitikája számára kézenfekvő volt, hogy Pátzayra kell támaszkodnia.

Megtört lendület

1958-ban a brüsszeli világkiállításon nagydíjat nyert Kerényi Jenő és Somogyi József *Táncolók* című közös kompozíciója. (Ez részben az építész Szabó Istvánnak volt köszönhető, aki lendületes, nagyvonalú térformán helyezte el, szinte lebegtette a négy méter magas, patinázott alumínium szobrokat.) Nevük ezzel a köztudatban egymás mellé került, mint a magyar szobrászat két reprezentánsáé. Köztéri szobrokat csináltak, és bár legtöbb munkájuk botránytkavart, ők az évtized legsikeresebb szobrászai. Mi a siker ára?

Kerényi Jenő a harmincas évek végén kezdte pályáját. Korai művei az olasz szobrászat kortárs mestereihez, és általuk a figurativitás egy sajátos, dinamikus, de erősen archaizáló ágához kötődtek. Rabinovszky Márius szavaival: „lomha és nemes ormótlanság" egyesült a „törékeny, fiatal nőiességgel"[15] ezeken a korai szobrokon, melyek az elementáris létezés örömérőlszóltak. Kerényi műve a magyar emlékműszobrászat talán legszebb, mindenesetre leghitelesebb alkotása, a sátoraljaújhelyi *Partizánemlékmű* (1946–48). Az ötvenes években ugyanolyan banális szobrokat mintázott a közterekre, mint bárki más, majd megváltoztak a figurái. Dinamikus tömeghangsúlyokat kaptak, mélyen árkolt, rusztikus felületük erős fény-árnyék játékkal az expresszionizmushoz közelítette őket (*Keresztelő Szent János,* 1957). Ezt az indulati elemet azonban nem mélyítette el. A könnyebb utat választotta, és megmaradva a felületi dinamikánál szobrai manírossá váltak. Nagysikerű tihanyi *Legendájában* kialakította (1962) azt a sajátos ember-állat-faun figurát, melyet aztán egy- vagy többalakos formában másfél évtizeden át variált. Álló, ülő, heverő, furulyázó vagy gyereket tartó alakjai éppenúgy egy sémára készültek, mint a személyekhez kötött emlékek (*Csontváry*, 1964–65; *Shakespeare,* 1966; *Táncsics,* 1967). Hogy a túl sok megbízás állította-e meg ezt a szobrászpályát, vagy eleve nem futotta többre az erejéből, ez ma már (vagy ma még) kideríthetetlen. Tény, hogy Kerényinek voltak – bár szerény – kísérletei más irányba is. A figuráról természetesen nem tudott lemondani, mert számára a szobor fogalma az emberalakkal volt azonos. De az a tény, hogy állandóan szabad térre, épületek által meghatározott környezetbe kellett szobrokat terveznie, mégiscsak rákényszerítette arra, hogy bizonyos dolgokat végiggondoljon: így pl. az épület és a szobor arányát, a szabadon álló figura térbeli helyzetét. 1968-ban a balatonalmádi Auróra szálló elé tervezett egy kompozíciót. A figura, amely mi más is lehetne mint egy furulyázó faun – szinte elvész egy lendületes, nagy térforma öblében. Ez az áttört téri alakzat önmagában (már amennyire az egyetlen fotóról megítélhető) valódi térplasztika, körbe kell járni, jó nézetei vannak, talán még föntről a szálló ablakából nézve is értelmes forma lett volna. Nem kizárólagos lelemény, a világ minden táján van ilyen – de nálunk nem volt. A terv nem valósulhatott meg, az öt évvel későbbi módosított változat már statikus és egynézetű, magányosan ülő faunocskával és oldalt valami fura alakzattal. A továbbiakban lemondott a hasonló kísérletekről, és a szabadon álló figura bizonytalan téri helyzetét úgy akarta megoldani, hogy a faunocskákat megsokszorozta.

SOMOGYI Józef rotrán

ügyanabban a magasságban indult. Hogy mi lett az életmű végeredménye, nagyjából azt is tudjuk. A vállalom. Megkínáltak mindenféle ranggal, politikusi címmel, s én mindegyiket visszautasítottam, igazságot nem lehet igazából megfogalmazni. Mert az igazság kimondásához nem csak bátorság kell. In-

Megalakult a Magyar Művészeti Akadémia

Elnök Makovecz Imre

Mint arról lapunkban hírt adtunk, 1991. december 2-án *Kosáry* Domokos, a *Magyar Tudományos Akadémia* elnöke indítványozta, alakuljon *Művészeti Akadémia* Magyarországon is, amely nem az *Akadémia* része, de szoros kapcsolatot tart fenn az MTA-val. A rendkívüli közgyűlésen, ahol ez az indítvány elhangzott, a kezdeményezésben részt vett írókból szervezőbizottság alakult, amelynek az volt a feladata, hogy a *Művészeti Akadémia* létrejöttét és annak a Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolatát elősegítse.

Tegnap a *Balassa* Sándor zeneszerző, *Makovecz* Imre építész és *Somogyi* József szobrász nevével jegyzett előkészítő bizottság baráti beszélgetésre hívta meg a magyar művészeti élet számos jeles személyiségét, hogy beszélgessenek a Művészeti Akadémia sorsáról.

Mivel az elmúlt negyvenöt év „művelődéspolitikája" nem csupán egyes művészek rangjának meghatározásába szólt bele, illetve döntött mellőzésekről, hanem igyekezett a különböző művészeti ágakat is (előnyökkel, hátrányokkal) egymás ellen kijátszani – s ezzel a magyar szellemi élet összhangját veszélyeztető megosztottságot idézett elő –, a magyar szellemi és művészi élet számos képviselője úgy látja, létre kell hozni a Magyar Művészeti Akadémiát. Az egybegyűltek megtárgyalták a társadalmi szervezetként működő Magyar Művészeti Akadémia célját és feladatait.

A *Magyar Művészeti Akadémia* fórumot biztosít a legkiválóbb magyar alkotóművészeknek – íróknak, zeneszerzőknek, képző- és iparművészeknek, építészeknek, valamint más művészeti ágaknak is –, *függetlenül attól, hogy mely országban élnek*. Fórumot az eszmék, gondolatok, vélemények, gondok megvitatására. Fórumot a magyar szellemi élet legjelentősebb értékeinek védelmére, értékrendjének helyreállítására, társadalmi és nemzetközi tekintélyének emelésére. Fórumot, amelynek erkölcsi súlya hozzájárulhat ahhoz a szerephez, amit a művészeteknek a nemzeti tudat formálásában be kell tölteniük.

Különösen fontosnak tartják ezt a demokratikus átalakulás időszakában, amikor a politikai és jogi lehetőségek szélesre tárták az önmegvalósítás lehetőségeit, a közvéleményre azonban elsősorban a tömegtájékoztatás gyakorol befolyást. Az alkotó szellem képviselője kíván lenni – függetlenül irányzatoktól, politikai nézetektől, egyéni vagy csoportos törekvésektől – a magyarság és emberi egyetemesség eszemi hagyományának megfelelően.

..Azokat fogadja tagjai közé, akik a maguk irodalmi vagy művészi életművében általánosan elismert értékeket hoztak létre. Az alakulás évében kívánja meghatározni azokat az alapelveket, szervezeti kereteket, amelyek eredményes működését biztosíthatják. Alapítói döntenek tagjaik számáról, és céljuknak tekintik, hogy később a magyar szellemi élet további kiemelkedő személyiségeit is meghívják maguk közé.

Ezután az egybegyűltek a továbblépés mikéntjét tanácskozták meg. Elnöknek egybehangzóan *Makovecz* Imrét választották meg. Az elnökség tagjai: *Gyurkovics* Tibor, *Páskándi* Géza, *Somogyi* József, *Schrammer* Imre, *Bak* Imre, *Balassa* Sándor, *Soproni* József és *Godonyi* Csaba. A *Magyar Művészeti Akadémia* felügyelő bizottsága: *Gerzson* Pál, *Petrovits* Emil és *Berta* Bulcsu. A társadalmi szervezetet február 3-án, hétfőn bírósági bejegyzéssel teszik hivatalossá.

A Magyar Művészeti Akadémia megalakulásának alkalmából a következő művészek kérték belépésüket e társadalmi szervezetbe:

Bak Imre, *Balassa* Sándor, *Bartha* László, *Bencsik* István, *Berta* Bulcsu, *Bodonyi* Csaba, *Bozay* Attila, *Csaba* László, *Deim* Pál, *Eigel* István, *Finta* József, *Gerzson* Pál, *Görgey* Gábor, *Gyarmathy* Tiharmér, *Gyurkovics* Tibor, *Hernádi* Gyula, *Kerényi* József, *Keserű* Ilona, *Kokas* Ignác, *Makovecz* Imre, *Melocco* Miklós, *Páskándi* Géza, *Petrovics* Emil, *Somogyi* József, *Soproni* József, *Schéner* Mihály, *Schrammel* Imre, *Sváby* Lajos, *Szalay* Lajos, *Szakonyi* Károly, *Szokolay* Sándor, *Szőllősy* András, *Tornai* József, *Vigh* Tamás.

(l. g.)

Akadémia kontra Művészeti Akadémia

Nyilatkozik a sajtótitkár

Lapunk szombati számában hírt adtunk a *Magyar Művészeti Akadémia* megalakulásáról. A *Magyar Tudományos Akadémia* sajtótitkára, *Odze* György a következő nyilatkozat közzétételét kérte e tudósítással kapcsolatban:

„Mint emlékezetes, a *Magyar Tudományos Akadémia* decemberi közgyűlésén határozott egy *Művészeti Akadémia* létrehozásáról, aminek kinyilvánított célja – alapítója, Széchenyi István szellemében – a magyar tudományos és művészeti élet összefogása volt. Éppen ezért meglepetéssel értesültünk arról, hogy 1992. január 31-én megalakult egy másik szervezet, a *Magyar Művészeti Akadémia* is, amely *Makovecz* Imrét választotta elnökül: Ez a művészeti társulás semmiféle kapcsolatban nincs a *Magyar Tudományos Akadémiával*, ezért hangsúlyozni szeretnénk, hogy a *Magyar Nemzet* szombati számában mindenféle erre utaló megjegyzés valótlan."

*

Az Akadémia sajtótitkárának nyilatkozatához a tudósító csupán annyit kíván hozzáfűzni, hogy a dokumentumok szerint az elmúlt év decemberében akadémiai közgyűlésen kinyilvánított szándék, a Művészeti Akadémia megalapítása nem a magyar tudományos és művészet összefogását célozta. A újonnan megalakult *Magyar Művészeti Akadémia* és a *Magyar Tudományos Akadémia* lehetséges kapcsolatainak ismeretésére a tudósítás nem vállalkozott, tehát valótlant sem állíthatott.

(l. g.

NAPLÓ

FODOR ANDRÁS verses-zenés beszélgetését rendezik meg november 19-én, kedden este 8 órai kezdettel az Angelika sarokasztalnál. A költővel Horváth László klarinétművész beszélget. Közreműködik: Papp János színművész. A sorozatot Szentpál Mónika szerkeszti.

A GÖDÖLLŐI REMSEY JENŐ MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY FELHÍVÁSA. Gödöllő a század első felében európai színvonalú képzőművészeti irányzatnak volt a szülőhelye. Innen sugároztak ki a Körösfői-Kriesch Aladár, Nagy Sándor, Thoroczkai-Wigand Ede, Remsey Jenő és mások által képviselt, az európaival lépést tartó művészeti törekvések. Az elmúlt diktatúra évtizedei ennek még az emlékét is megsemmisítették a köztudatban. Létezik azonban egy mag, melyből a régi hagyományok korszerű változatai kicsírázhatnak. Ennek elősegítésére létesült a Gödöllői Remsey Jenő Művészeti Alapítvány a Városi Önkormányzat támogatásával.
Az Alapítvány kuratóriuma: Habsburg Ottó, az Európa Parlament képviselője, (tiszteletbeli elnök), Roszik Gábor országgyűlési képviselő (elnök), dr. Gémesi György polgármester, Remsey Gábor grafikusművész, Nagy Tamás plébános, kapucinus rendházfőnök és Katona Szabó István író (ügyvezető alelnök). Az adományokat a Postabank Rt. Budapest 219–98636/021–12080 számla javára kérik.

A PÉNTEKEN LISZTNÉL című sorozatban november 22-én, pénteken délután fél 6 órakor a régi Zeneakadémia kamaratermében dr. Medvigy Miklós egyháztörténész tart előadást Szent Cecíliáról. Közreműködik a dr. Bucsi László vezette Liszt-vegyeskar, amely a témához kapcsolódó Liszt- és Bárdos-műveket ad elő.

Holt költők társaságában

Maszkok

Őszidőben mindenki többet foglalkozik az elmúlás gondolatával, mint más évszakokban. Tanúsítja ezt a közhelyet a világirodalom számos műve, személyes élményeimben pedig (az irodalommal, a világirodalommal is rokonságot tartó) különös kép és különös érzés, amely kizárólag novemberben bukkan föl a maga borzongató-vonzó kettősségével. Máskor sohasem. Megyek a budapesti *Petőfi Irodalmi Múzeum* folyosóján, a kiállítótermeken túl, az irodák felé, s az egyik üveges szekrény megálljt parancsol. Halotti maszkok vannak benne. *Babits* és *Ady*, *Móricz* és *Kassák* arcmása, a haláluk utáni, meggyötört és fenséges nyugalom jegyeivel. Félek is tőlük, kíváncsi is vagyok rájuk. Jelenvalónak érzem őket (Babits maszkjában szempillaszálak élnek tovább gipszöntvényen és halálon, Móriczéban bajuszmaradványok) és idegennek. Jelenvalóságuk kétségeket kelt bennem: hogy merészelek én, senki kis halandó a halhatatlanokhoz ily' bizalmas közelségbe kerülni? Idegenségük viszont arra sarkall, ismerkedjek velük, ha már életművükkel ismeretséget kötöttem egyszer.

Kiállítás

A halotti maszk mint múzeumi tárgy, mint kiállítási darab nem csak az én ambivalens érdeklődésemet kelti föl, teremőrök és muzeológusok mondják, a maszkok mellett, ha közszemlére teszik őket, mindig tovább időznek a látogatók, gyermekek és felnőttek, fiatalok és öregek, mint egyebütt. Mint például a „közönséges" szobrok előtt. Éppen ezért azt tervezik a *Petőfi Irodalmi Múzeum*ban, hogy '92–93-ban tárlaton mutatják be a nagyközönségnek a nagyjainkról készült maszkokat. Nem csak az írókét, a költőkét, a más múzeumokban föllelhető többi maszkot is. Művészekét, tudósokét, közéleti személyiségekét.

Kovács Ida muzeológus, a *Petőfi Irodalmi Múzeum* művészeti tárának megbízott vezetője kalauzol a holt költők társaságában.

– A XVIII. század végén, a XIX. század elején jött divatba a maszk-készítés – mondja. – Az ifjú *Goethé*ről készült maszkot még ma is sokszorosítják és árulják – múzeumunk tulajdonában is van egy példány –, szép tárgynak, esztétikus lakásdísznek tekintették egykor. Érdekes, hogy Goethéről idős korában is készült maszk. 1807-ben egy bizonyos *Weber* nevű szobrász vett gipszmintát Goethéről, ezt is őrzi múzeumunk. Ám arról, hogy halálakor készült volna róla maszk, nincs tudomásunk. A XIX. század elejéről való *Kazinczy* Ferenc maszkja, nem tudjuk eldönteni, vajon az élő Kazinczyt örökíti-e meg, vagy a holtat.

– *Soha nem hallottam emlegetni ezt a Kazinczy-relikviát!*

– Nem emlegetik, mert nem túl ismert, és nem is olyan megrendítően szép, mint Ady Endre maszkja. A Kazinczy-maszkot patinázták, azaz bronzszínűre festették, így került hozzánk. Magyarországon az első közismert halotti maszk Adyé, melyet *Vedres* Márk készített a költőről. Az összes „nyugatosnak" volt a lakásán Ady-maszk. Föltehetőleg szakrális, kegyeleti jelentősége volt, de esztétikai értéke miatt is őrizhették.

Szobrász vagy mester?

– *A nagy költőről a nagy szobrász készít maszkot általában, vagy megtehetik ezt a kegyeleti gesztust a mesteremberek is?*

– Ez is, az is előfordul. *Jókai* Mórról *Róna* József készített maszkot, miután fölravatalozták. Móricz Zsigmondról *Medgyessy*, Babits Mihályról – és Kodályról is – *Pátzay* Pál, *Kassák* Lajosról *Vilt* Tibor. Különösen szép öntvény ez, az író özvegyének az ajándéka. *Heltai* Jenőnek a halálon túl is derűs vonásait *Somogyi* József örökítette meg. *Németh* László halotti maszkjáról ellenben csak azt tudjuk, hogy az öntést *Borsos* Miklós irányította. Az író Judit nevű lánya adta oda a múzeumnak.

– *Nem emlékeztet Németh Lászlónak fényképekről, grafikákról ismert vonásaira. Szabad-e, kell-e őriznie a múzeumnak a közismert képtől drámaian eltérő arcmásokat? Egyáltalán: az irodalmi múzeum feladata az írói maszkok gyűjtése, gondozása és őrzése?*

– Az a feladatunk, hogy az írói relikviákat gyűjtsük. A maszk klasszikus gyűjtési darab, ugyanis egyszerre relikvia, szobor és kultikus tárgy. Itt kell megjegyeznem, előfordult, hogy a maszk alapján formáztak egyik-másik írónkról, költőnkről szobrot. *Ferenczy* Béni például 1919-ben Ady halotti maszkja alapján készítette el Ady-szobrát. (Ez is a múzeum tulajdonában van.) *Bokros Birman* Dezső 1924-ben ugyanezt cselekedte. De *Melocco* Miklós, ki az Ady-maszkot rendbe hozta – ezenközben kiderítette, hogy a tulajdonunkban levő maszk a legértékesebb, azaz a legelső öntvény – *Ifjú szívekben élek* című kompozíciójánál használta fel azt.

– *A szép és ifjú Goethét örökifjú halhatatlannak örökítette meg valaki. A mi költőinket, íróinkat, jeles művészeinket vajon miért nem öntötték-öntik gipszbe, míg fiatalok?*

– Vannak fiatalkori, úgynevezett élő maszkjaink is. *Vas* Istvánt 1949-ben mintázta meg a felesége, *Szántó* Piroska. *Weöres* Sándorról 1932-ben vagy 33-ban készített maszkot *Buza* Barna. Szokás volt régebben az is, hogy az írók, költők *kezéről* vettek gipszmintát, és ezeknek a másolatai terjedtek el a tisztelők között.

Klasszicista divat

– *Mi bizonyosat tud ma a művészettörténet és általában a tudomány a maszk-készítésről?*

– Nem sokat. Föltehető, hogy kultikus jelentősége is van a maszkkészítésnek, föltehető, hogy a klasszicizmus hozta „divatba", az antik szobrokat kívánták velük visszaidézni. Ha 1992-ben vagy 93-ban csakugyan sikerül megvalósítani a maszk-kiállítási tervünket, az előkészületek során bizonyára sokkal többet tudunk majd meg a maszkokról. Holtakéról, élőkéről egyaránt.

Lőcsei Gabriella

A RÁDIÓ MELLETT

Sötétben álálhodóh

A Nagyvilág Új-Európa száma

Ma temetik Makai Pétert

Az Operaház igazgatósága tu-

ménynek aligha tulajdoníthatunk a

SOMOGYI József

1021

1984. IV. 25. 20.00. TV.2.műsor. SJné.

Tudósklub

- Jó estét kívánok ! Köszöntöm kedves nézőinket. ! Ismét jelentkezik a Tudósklub. Témánk, Művészet és valóság az 50-es években. Most szeretném bemutatni kedves vendégeinket a mai beszélgetés résztvevőit. Nemes Nagy Ágnes, költő, tanulmányíró. Berend T. Iván gazdaságtörténész. Király István irodalomtörténész. Nemeskürthy István filmtörténész. És Gedeon Péter közgazdász a segítőtársunk a mai alkalommal is, hogy megkapjuk az Önök kérdéseit. Hívhatók vagyunk két telefonszámon. Ezek 126-657 és 126-658. Kérjük keressenek meg kérdéseikkel, észrevételeikkel, véleményükkel. Kedves nézőink a Tudósklub decemberi adása már foglalkozott az 50-es évek időszakával, pontosabban az 1948 és 53 közötti időszakkal. Az akkori beszélgetés főképpen történész és történettudományi gazdaságtörténeti szociológiai szempontból próbálta a szemére venni ezt az időszakot, ahogy nevezni szoktuk a személyi kultusz éveit. Adóssak maradtunk akkor egy megközelítéssel. Ennek a korszaknak, ennek az időszaknak egy nagyonlényeges és izgalmas területével a művészet világáról lesz szó a mai alkalommal, közelebbről egy kicsit korlátozva a témát, az irodalomról és a filmről fogunk beszélgetni ebben az említett időszakban.

1984. IV. 25. TV 2. műsor 20.00 [S.J.né].
Tudásklub.

látják az adott időszak, tehát a 48 és 53 közötti vagy 50 és 53 közötti pár évről van szó ugyc ami elég meghökkentő módon már-már időszakká vagy korszakká emelődik vagy nől. Igy fogalmazódik meg gondolkodásunkban, hogyan viszonyult ez az időszak egy a korábbi hazai történeti de inkább nem a történetét nézzük most a kulturális hagyományokra megmondom mire gondolok. Olvasmányélményeim szerint a ../belekö-högnek/... párt a felszabadulást követően egy olyan kulturtörténeti, történeti kulturális hogy mondjam zászlóbontást produkált, amelyben ilyen nevek voltak, mint József Attila, mint Ady Endre, mint Bartók, mint Dési Huber. Eltelik pár év, 50-53 között, olvasmályélményeim szerint Petőfi, Erkel és Munkácsy lesz a dinamikus példakép és védeni kell a magyar kultura történetének nem kevés nagy személyiségét, írókra gondolok elsősorban vissza a múlt századbaés a korábbi időszakban is, ez az elmozdulás hogy történt ?

- Szabad,

- Igen.

- Én nem annyira az elmozdulásról akarok beszélni, hanem ennek a dolognak az akkor megmutatkozó milyenségéről még akkor is amikor nem azok a bizonyos maga által említett nevek voltak jelen, amelyek között voltak jók is például természetesen a Petőfié, hanem amikor ezt a három nagyszerü nevet hallgattuk,hallhattuk egybefonva, hogy Petőfi, Ady, József Attila akkor is jelen volt az a momentum, amit már kezdettől fogva említettem a fedőszöveg jelessége. Hogy is volt az lehetséges, hogy eme három kiváló ember nevét együtt hallottuk, akkor az embernek remegni kezdett a feje a rémülettől, de ez természetesen nem azt jelentette, hogy róluk van szó, pusztán csak annyit jelentett, hogy szigorodik a vonal és beszedik rajtunk vagy beszedik azokon akik óhajtják a beszedendőket, azokat a bizonyos követelményeket. Tehát fedőszöveggé vált valami egész másnak a jelzőjévé vagy megmutatójává az ő hármójuknak a kiválóságnknak is a neve. Ugyanezzé vált másoknak a neve is, mennyire örültünk neki amikor például már Bartókot be lehetett emelni a kulturába, amikor már Bartók is példaképpé vált, mennyire örültünk neki amikor már a magyar impresszionista festészet is az impresszionista, nem az avantgarde, az impresszionista festészet is már már jelen lehetett, szóval ezek lassu folyamatok voltak. Egyébként megjegyzem, hogy mi ott lent hát azt az 53-as cezúrát, hát nem éreztük annyira. Mert lentről ez nem nagyon látszott, az a mi sorsunkon nem sokat változtatott. Egyébként oda még szeretném megjegyezni az etikus problémához azt az egyet, ami itt félbemaradt. Ez nem az amiről most, most én nem hiszem, hogy a közéleti etikának és a magánéleti etikának össze szabad ütköznie mert akkor ha összeütközik akkor nagy baj van a közéleti etiká-

val, vagy a magánéleti etikával. Szóval pusztán csak ezt akartam még mondani. Na most volt az irodalmi hagyományban egy rész, amit tökéletesen elhanyagoltak, hát ilyenekre emlékszem vissza mint Madách, Arany, Babits neve,

- Hát Madáchot nem csak elhanyagolták,

- Nem lehetett játszani.

- Hát el lett ítélve.

- Nem lehetett a Magyar Nemzeti Színházban Madáchot játszani.

- Hát persze.

- Arany Őszikéjéről elhangzott az a vélemény, hogy egy magánember privatizáló lírája. És Babits a legújabb időkig rendkívüli mértékben tudjuk háttérbe volt szorítva. Na már most nem hiszem, hogy jót teszünk, akármilyen nagy íróknak azoknak sem, akik példaképeink voltak és maradnak, hogyha körülöttük kiírtjuk az irodalmi terepet és egyszál magukban maradnak mint a réten a makkfa, és körülöttük már csak olyan bokrosok vannak. Ezzel nem növeljük a nagyságukat,hanem kisebbítjük őket. Mindent amit összefüggésekből kiszakítjuk, meghamaisitjuk.

- Parancsoljon.

- Egyetlen egy mondat az etikához. Nekem az egyik legnagyobb olvasmányélményem volt Kominak a bukása /?/, amelyik azt a problémát vetette,

- Camué ?

- Camué, bukása. Lehet-e élni és tisztának maradni. Ez azt hiszem ezt minden, itt nincs vitánk Nemes Nagy Ágnessel, itt ez minden etikus életben ez a probléma jelen van, tehát az etika az konfliktusokat is hordoz magában mindig és az ember a kisebb és nagyobb etikai konfliktusok állandó kivívásában él, legalábbis a magam részéről így érzem. A másik a hagyományban teljesen egyetértek. A hagyomány hangsúlyai is váltak a leszűkítés eszközévé. Lukácsnál aki az Ady- József Attila vonalat hozta, nem az volt, hanem egy társadalom központu és személyiség központu irodalomnak a történelemben évszázad óta folyó vitájának a továbbvitele, de ez a vita mint minden vita egyben a leszűkítéssé vált, természetesen , hogy itt is a kornak az a paradox kettőssége, amiről Nemeskürthy beszélt adva volt, mert ugyanakkor a klasszikusok sosem jutottak meg még ennyire a tömegbe, sosem váltak ennyire élővé például az akkor szerkesztett

magyar klasszikus sorozathoz hasonló mélységben még a magyar multat sose tárták föl a magyar múlt ..-it, tehát itt is a leszűkítés és ugyanakkor a másik oldalon a bizonyos a szocializmussal együttjáró jó vonások ugyanugy ...

- Még azt fűzném az elhangzottakhoz egyetértve ezekkel, hogy itt is valamiféle historizálás jelentkezett, mint a történet szemléletben, tehát hogy a történelmi folyamatok összetettsége helyett az ugynevezett halxdó hagyományok láncára fűzték a történelmet, tehát a magyar történelem az Dózsa, Rákóczi, 48, 19, lánca, ami közte volt ebből a szempontból van ami ellentétes volt ebből az kimaradt, most így épültek ezek a művészeti hagyományok is, egy sajátos koncepcióra fűzve fel a magyar kultúra múltját, és kirekesztve belőle néha teljesen érthetetlen módon persze mondjuk Bartók-re-parancsolása az Opera szinpadáról vagy a koncertpódiumokról és sok más egyéb hasonló még ebből a szempontból is nehezwn érthető, de ez a kirekesztés valóban egyfajta múltépítés, történelemformálás visszafelé.

- Azt szeretném ehhez fűzni, hogyha itt már ennyire belemegyünk azt ne felejtsük el, irodalomtörténeti összefüggésekre gondolva,hogy nagyon nagy károkat okozott a múlt századi magyar prlgári progresszió kifelejtése vagy kirekesztése az irodalmi köztudatból a tanításból is, mert akkor aztán utána persze, hogy mondhatjuk,hogy nálunk soha se volt demokrácia, tanulnunk kell meg ez meg az, kifelejtődött, mert a polgári progresszió nem azért mert progresszió volt, hanem, mert polgári volt,

- Azért felejtődött ki ?

- Azért felejtődött ki és ez egy nagyon fontos mozz, láncszem, szóval nemis tudom kik, szóval valahol ottan a múlt század végén, talán Mikszáth volt az egyetlen, bár ő se polgári volt, bár progresszív akit éppen,

- az avantgarde../többen egyszerre beszélnek/

- megismerhettünk, de én ki merem azt a nevet is mondani, hogy Molnár Ferenc is eltűnt. Hát

- Szabad ehhez valamit ?

- Nem azért, mert egy rossz író, én például nagyra becsülöm.

- Nem Molnár Ferenc egészéhez,

- Tudom,

- Emlékezzünk vissza az index jegyzékekre, több index volt, ugye a zuzdába küldtek egy csomó könyvet. Birtokomban van az ifjusági könyvek selejtjegyzéke. Ebből kimarad Móricz Zsigmond Légy jó mindhalálig, Molnár Ferenc A Pál utcai fiúk, kimarad kérnémszépen Robinson Swift, kimarad Andersen, Grimm ésaz Ezeregyéjszaka meséi és az összes Verne. Az ember ha nem látná nem hinné. Jókai és Mikszáth viszont áttevődik az ifjusági könyvtárakból a felnőttek könyvtárába, hogy hadd tudják a mai fiatalok akiknek térdenállva könyörgünk, hogy olvassanak egy csepp Mikszáthot, Jókait, hogy ezek a könyvek valamikor tilosak voltak nekik.

- Nem akarom bezárni, befejezni ezt a beszélgetést, se ezt a hiba vagy bűnlajstromot se, mégis beszélgetésünk végére érkezve, időnkkel is, egy-két perc múlva lejár, legyen szabad felidéznem Király István tanulmányából egy gondolatot, így fogalmaz ez az 1974-es Hazafiság és forradalmiság című kötet, a személyi kultusz egyik legnagyobb hibája, a Lenini örökség tofább nem vitele, és sajátos terminológiájában. Igy fogalmaz a következő szempontból. A közelre nézés és a távolra nézés kettősségében az adott időszakban az utóbbira a távolra nézésre esett a nagyobb nyomaték. Ebből támadt az aszkézis, ebből a dogmatikus egyoldaluság, és ehhez társult egy olyan bürokratizmus, amely, most hadd emeljem ki ezt a gondolatot is, nem volt képes is-isekben, hanem csak vagy-vagyokban gondolkodni. A távolra nézés bürokratái. Ők velük kellett szembenézni és ezt az időszakot kellett megváltoztatni amit 1957 utáni konszolidációs éveiben történik. Kedves nézőink a mai adás végére értünk. A Tudósklub következő adása Májusban jelentkezik. A következő beszélgetés témája hazánk népesedési problémái. Köszönöm és kérjük további figyelmüket. Jó estét kívánok és viszont látásra.

-.-.-.-.-

Somogyi József szobra

1988. november 2., szerda

Népnaplódó

A művészet temploma

A Temp-rom-tér Kiállítóhelyiség Kiscellben

Nem a romtemplom rehabilitálásáért indított akció, még csak nem is a modern magyar művészet színe-javának látványa a rendkívüli a kiscelli vállalkozásban, hanem az akció *stílusa* és a kiállítás *magatartása* igazán lenyűgöző.

Örülni és kalapot emelni, persze, az első kettő előtt kell. Mára már közhírré vált a verbuváló szándék, hogy a kiscelli „kastélykolostor" munkatársai és a gazda intézmény, a Budapesti Történeti Múzeum vezetői megelégelték az éppen kétszáz éve bizonytalan sorsú trinitárius templom kerülgetését, méltatlan szolgálatteljesítését és kényszerű elpazarlását, és elhatározták, hogy társat, tőkét, támogatót keresve megpróbálnak olyan feladatot adni a két rögtönző magyar évszázad és egy világháború sújtotta épületnek, amely méltóságban is, hasznosságban is illőbb hozzá. Jelen magyar gazdasági éghajlat alatt nem csekély az elhatározás. A jelen magyar pragmatizmus ismeretében pedig — amelynek szekularizáló igyekezetéhez képest a boldogult II. József császárt kegyes hagyománytisztelőnek látjuk olykor — éppen kihívásnak is minősül. Igaz, ezt a kihívást a borongó pragmatizmus idején elképesztőnek tetsző érvekre, remekművek erejére alapozzák.

Hogy a *Kiscelli Múzeumnak*, a főváros képzőművészeti gyűjteményének *van tőkéje*, az művész-műbarát-művészettörténész körökben évtizedek óta köztudomású. Egy, a hatvanas években *Bertalan Vilmos* elkezdte felhalmozás, amely a munkatársai és azok munkatársai által Bertalan nyugalomba vonulása és halála után is folyamatos, ennek a képtárnak a tőkeerejét is, a szolidan biztos szellemi üzletmenetét is, a semmiféle ügyletnél nem lényegtelen *goodwilljét* is megerősítette. A múzeum belső, „szabályos" termeiben és szobáiban most is látható az a kezdetekre emlékeztető Vilt- és Kondor-kiállítás, amelyet „in memoriam B. V." ajánlottak a mai rendezők —, de különösebb offerálás nélkül is a művészettörténész emlékét tiszteli *Varga Imre Madáchától Csernus Tibor Nádasáig* és *Kokas* korai főművéig, *A Nap fiáig* válogatott kulcsművek sora a templomromban.

A magyar hatvanas és részben hetvenes évek nagy teljesítményei láthatók a *Temp-rom-tér Kiállítóhelyiség* alkalmi kollekciójában — elégedjék meg ennyi summázattal e beszámoló írója és olvasója. Ez annyit jelent önmagában is, hogy a magyar piktúra és szobrászat nagy korszaka van jelen, a felhalmozott szakértelem, múzeumi erkölcs és felelősség osztaléka van jelen — ideje e jelenlét miként jét méltatni. *Somogyi József* fenségesen gyötört, keresztfa nélküli bronz *Korpusza* úgy van felfeszítve egy vakolat nélküli mellékfalra, mintha oda készült volna — még a felrögzítés módja, eszköze sem látszik. *Deim Pál* fájdalmasan precíz nagy tablójának címe — csakúgy, mint valamennyi műé — a sárgára mázolt kőre van felpingálva: *Ház és ember. Kiss Nagy András* és *Vigh Tamás* kisplasztikáit csak azért nem falja fel a négyemeletnyi légtér, mert az olyan elképesztően hatalmas, a pőre cseréphéjazatig emelkedve olyan irracionálisan messzi, mintha nem is volna. S minthogy a befalazott ajtajú-ablakú templomtérben még az októberi verőfény pillanataiban is sötét van, a reflektorok erős és arányos, intim fénytereket hasítanak ki az intim műfajok számára.

Romból, sötétségből és fényből építették ennek a kiállításnak az installációját, de még csak nem is ez a rendkívüli benne. Volt már hasonló a világban, volt Magyarországon is, volt templomrom is. Ám az a hangulat, az a tartás és az az ízlés, amely itt egybekomponál beszakadt födémeket, csonkolt hevederekat, vakká kifalazott ablakokat ragyogó színű *Keserü Ilona*-képpel, uralkodói *Barcsay*-kompozícióval, elvéreztetett *Melocco*-emlékműtervvel — ilyen még nem volt. A szegény ember nem tud öltözködni. Nemcsak akkor nem tud, amikor a hétköznaplója szegényes, a szegény embernek általában az ünneplője is groteszk: szűk, fél tenyérrel rövidebb a kelleténél, egy árnyalattal rikítóbb, vagy ellenkezőleg: a szükségesnél nehézkesebben sötét. Valami mindig kilátszik, vagy komikusan körülményes: hol a felirat modoros a művek alatt, hol a villanyhuzal lóg be a művek közé, hol a helyiség ablaka mázolatlan, esetleg tisztítatlan, ahol a tárlatot rendezik. Ilyenek a mi ünnepélyes, elegánsnak tudott kiállításaink. A többség. Ám hiába nézünk meg modern, sőt mondén kiállításokat nálunk jóval méltányosabb költségvetésű országok hajógyáraiban, sócsarnokaiban, kötélüzemeiben és raktárházaiban is: a szegény embernek a könnyedsége is slamposságá válik, a nagyvonalúsága heveny észetté szomorodik, s az őszintesége putriszagúvá lesz. Eddig még nem sikerült a gazdag országok kihívóan elegáns szegénységét sem utánoznunk.

A *Temp-rom-térben* most sikerült szegénység és művészet arányát erkölcsi és szépérzéket kielégítő módon megtalálni. Rekvizitumnak láthatóan elég volt néhány jó és jól elhelyezett lámpa. A szegénység adott volt, csak vállalni kellett: nincs nyomorúságosabb egy célját évszázadok óta nem lelő, szétostromlott templomnál. A művészet is adott volt, erről már szóltam: nem mindenféle művészetet lehet elhelyezni templomromban. A nem tisztes, de igenis *kihívóan öntudatos*, gyönyörű szegénységhez ezek után nem is kellett más, mint hihetetlen magabiztosság, szakmai tartás és erkölcsi vállalás. Ízlést, arányérzéket, szaktudást és professzionizmust is írhatnék, de ezek az erények az előbbiekben benne foglaltatnak. A toronytalan kiscelli templom így lett a hideg beálltáig tartó egy hónapra a magyar művészet hamis próféciáktól mentes, reális, igaz templomává — végezhetném mélabús poézissel.

De nincsen jogalap a mélabúra: ez a templom, ha jól értesültünk, üzleti ajánlat. S az ajánlattevők szellemi, erkölcsi és materiális tőkéje egyaránt erős, mobilizálható és előnyös árfolyam-emelkedésekkel kecsegtet.

R. Gy.

A TITOK NYITJA A RADIÁTOR

Akiknek meleg vízre is telik

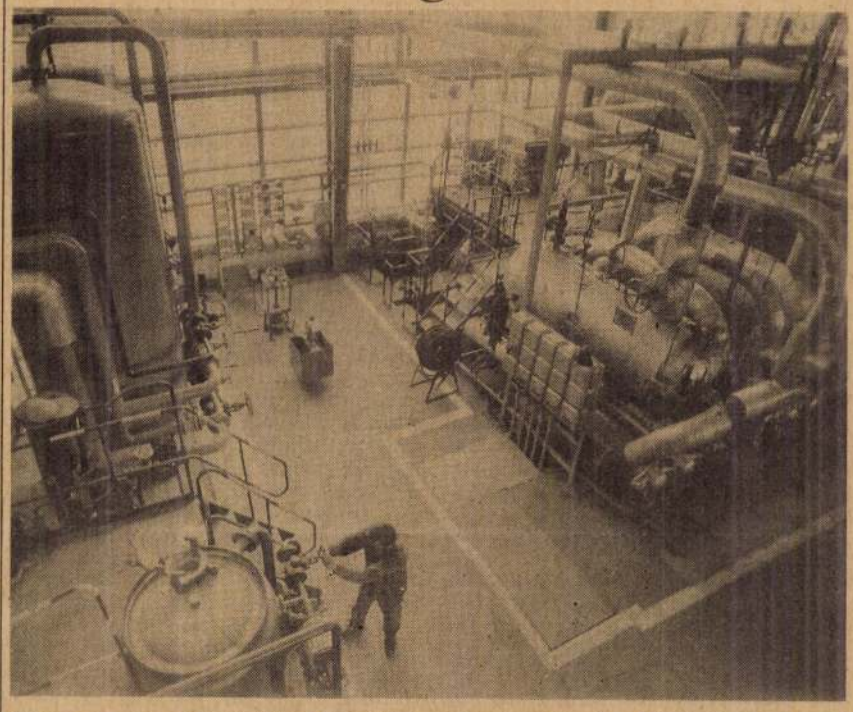

Ezekben a berendezésekben lágyítják a vizet, mielőtt a fűtőtestekbe kerül. BOROS JENŐ FELVÉTELE

Az ötlet tulajdonképpen pofonegyszerű. Végy egy távfűtéses házat, ahol természetesen csak télen kell fűteni. Ám az úgynevezett használati meleg vizet, amire a fürdőszobában és a konyhában télen-nyáron egyaránt szükség van, minden évszakban szolgáltatni kell. Ezt a vizet elektromos energiával melegítik fel 40 Celsius-fokra, hogy a fürdéshez, a mosogatáshoz egyaránt megfeleljen. Az áram viszont pénzbe kerül, s nem is kevésbe. Ha tehát csak néhány fokkal magasabb hőmérsékletű a víz, amit aztán 40 fokosra kell felmelegíteni, már kevesebb elektromos energia fogy, azaz a művelet kevesebbe is kerül.

Hűt és fűt is

A Fővárosi Távfűtő Műveknél *dr. Lipták András* műszaki igazgatóhelyettes szakértői véleményeket tesz elém. Az idén tavasztól őszig a különböző típusú épületekben 2200 lakásban végeztek kísérleteket. Nem csináltak mást, mint a panelházak nyári melegét kihasználva, a használati meleg vizet először a radiátorokban keringtették. Eközben a víz néhány fokkal csökkentette a helyiségek hőmérsékletét, miközben önmaga ugyanilyen mértékben felmelegedett. Ezután pedig már kevesebb elektromos energia kellett, hogy a vízhő valóban elérje az előírt 40 fokot.

— A Budapesti Műszaki Egyetem két tanszékét kérték fel, hogy mondjon véleményt kísérleteinkről — teszi hozzá az igazgatóhelyettes. — És az eredmények minket is megleptek.

Az I. számú épületgépészeti tanszék válasza az volt, hogy az így elérhető energiamegtakarítás jelentős, a csak kisebb átalakításokat igénylő munkák költsége egy-két év alatt megtérül. A kémiai-technológiai tanszék pedig azt állapította meg, hogy a használati meleg víz keringtetésével nemhogy csökken, hanem éppen ellenkezőleg, nő a csövek és a radiátorok élettartama. A magyarázat: nyáron, amikor nem cirkulál a víz a szerelvényekben, a vízben oldott le- [illegible] a radiátorok felső

zák ezt a módszert, akkor évente 4500 tonna olajat takaríthat meg a vállalat. Ez pedig 4500 lakás egyévi fűtésének a szükséglete. Másként fogalmazva: 4500 lakás ezután „ingyen" fűthető.

Ha országosan elterjed a módszer, akkor csak a távfűtéses épületeknél évi 12 ezer tonna olaj spórolható meg. De ezt a lehetőséget mindenhol ki lehet használni, ahol egy épületen belül központi fűtés és melegvíz-szolgáltatás is van.

Hetvenezer lakás

Érthető, ha ennek tudatában a Főtáv már munkához is kezdett. Ma úgy gondolják, hogy jövő tavasztól 70 ezer lakásban, három év múlva pedig valamennyi budapesti távfűtéses otthonban cirkuláltatják nyáron a használati meleg vizet.

Jankovics Lászlótól, a Főtáv budai üzemigazgatóságának helyettes vezetőjétől a III. kerületi Zápor utcai főtőműben az után érdeklődtünk: mit szólnak mindehhez a lakók.

— Azt a kisebb átalakítást, ami lehetővé teszi a módszer alkalmazását, a hőközpontokban végezzük el — mondja. — Mégpedig úgy, hogy közben a szolgáltatás folyamatos, a lakóknak semmi hátrányuk nem származik a munkából, sőt meg sem érzik azt.

Téli tüzelő

A tél beköszönte előtt azonban más a feladat a Távfűtő Műveknél. Az idén október 5-én melegedtek fel először a lakásokban a radiátorok, majd öt nap után, mivel a külső hőmérséklet ismét magasabb lett, leálltak. Október 17-e óta viszont újból folyamatos a fűtés.

A nyári karbantartást, a felújítást, az úgynevezett szinttartó beruházásokat már elvégezték a szakemberek. Megvan a téli fűtéshez szükséges olaj és gáz is, s ebben a szezonban már ezer hőközpont képes hangfrekvenciás körvezérléssel egyszerre ki-, illetbe bekapcsolni a fűtést.

A napokban a lakossággal közvetlen kapcsolatban álló ügyelet- [illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 380-774

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: A MEGFÁRADT EMBER (RÉSZLET)

zobrot, mely a város
nkra emlékeztetve a p

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 139-066, 337-748, 340-776

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ

Szeged

1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: A MEGFÁRADT EMBER (RÉSZLET)

z őskeresztényi, ősko
rész 32. verséből ere
magáénak, hanem mi
rásból merített ideoló
liek. A fejlett lelkület
ek, a szenvedélyeknel
járatlan emberek a pu
lyeket csak a magukk
esíteni. Négy-öt hold
a követelményeknek,
b évszázados földéhségtől gyötört paraszt pedig köztudottan úgy véd
án is, mint méh a mézét.
gatta az évszázados nyomorban élő parasztokat ebben az önmegtagad
ennyi idő után kielemezni. Vakbuzgóság, a jó cselekedet gyakorlásána
a, az esetleges későbbi kártalanítás ígérete? Annyi bizonyos, hogy n
agyonukról, de abba is örömest beleegyeztek, hogy valamennyi földe
nozottból, s az eladósodottak bolti hiteleit, a házakra fölvett banki k
lőle. S ezzel még csak a tisztaságig jutottak. Ez még nem betevő falat.
ntum. Hogy élhessenek rajta, 1930 nyarán elszegődtek az egyik csépl
búzát kerestek. Mindjárt szét is osztották evőszáj és szegénységi fokoz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Somogyi József, Kossuth díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: A MEGFÁRADT EMBER (MAKÓ)

nem anya is: hasába
meg-megremegnek.
, mily remélkedő ör
ikó van benne. Teny
c: erre a lóra nem s
felé közeledni, ez a l
a lónak több esze va
ót akar elleni, folyta
ii? — kérdi a tehetetlen cimbora.
oda más katonák is, lónézőbe, leginkább lószerető parasztok. Meglátsz
is ilyenkor: melyik volt paraszt otthon. Megvitattuk a kanca sorsát: e
a jászolba széna, alája alomnak szalma, hogy a kiscsikó puha, tiszta h
ni szállásunk, házunk egykori gazdája csakugyan szegény ember lehete
nem volt istálló, elvezettük hát a kancát a harmadik házhoz, bekötöttü
adt aki vállalta: ő majd gondját viseli. Nem sok nap múlt el, jön az ü
kiscsikó. Kint van az udvaron. Ki kellett hozni, mert annyi katona sz
ézni, csodát látni — ebbe a halálszagú világba új életecske pottyant bele
sem fértünk volna. Mind nevetve, örvendezve jött, ám a kiskicsót meg
. Nem tud lábra állni. Mind a négy lába béna, apró kis patácskái erőtl
ide-oda bicsaklanak, úristen, ki látott már bénalábú kiscsikót? Persze,
letett, az anyja, míg méhében hordta, állandó rettegésben élt — ágyúd
, katyusavijjogás — rémülete átszivárgott a kiscsikóba, s én, tel

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József Kossuth-

1973 SEP 17 díjas szob-

Magyar Hírlap

SOMOGYI JÓZSEF Kossuth-díjas szobrászművész tárlata nyílt meg vasárnap a tokaji művelődési házban. A kiállítások Heguí Imre országgyűlési képviselő, a Hazafias Népfront Borsod megyei titkára mondott bevezetőt.

1021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Somogyi József, Kossuth díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: SZÁNTÓ KOVÁCS JÁNOS (HÓDMEZŐVÁSÁRHELY)

pedig félte
egy nap al
— s azt m
Azt mondt

Fák hamucsontváza himbálózik a szélben.
Koponya a rönk a tűz láng-keze közt —
pernyepillájú szemekben nézi magát az alkony,
s aranyfüst csorog
a néma tájra.

Égrevert felkiáltójelek hamuja szitál.
Gyertyát gyújtanak önmagukért a nyárfák —
parázson izzik, táncol a kín,
s földrehanyatlik
vakon a szemhatár.

Fák hamucsontváza himbálózik a szélben.
Égrevert felkiáltójelek hamuja szitál —
s míg távolodva,
akár a nyár,
vörös csóvát lobbant a fájdalom:

a korom poklos, fekete csordái
kifehérülnek a hó leple alatt.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMONDÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Somogyi József Kossuth-díjat kapott szobrászművésznek

TISZATÁJ

Szeged

1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: A MEGFÁRADT EMBER (RÉSZLET)

első darabjai
lítja. Majd a
ja. Nemcsak
misíti meg. A
létezésének e
eleganciával
séhez erő, lel
zer. Személye
Amint hogy

ernünk talán mégsem fölösleges.

ABLONCZ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: SZÁNTÓ KOVÁCS JÁNOS (RÉSZLET)

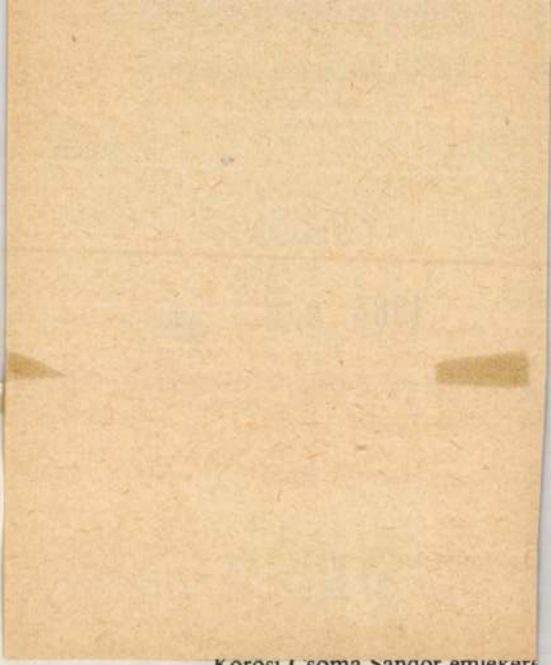

LA

Kőrösi Csoma Sándor emlékére

a kemény cellában miféle öröm? Miféle
égülés? Miféle részegség? Miféle nők? Miféle
kotikumok? Megfagy a száj. Megfagy az ágyék.
ágy csak úgy szivárog, mint szem sarkából a

ny. Mennyi megszállott, mennyi rögeszmés, mennyi te
pasz deszkán fetrengők, csupasz deszkával ölelkezők.
ik a lélek, sűrűn falatozik, kívánatos betűkkel
ikik. Hallgat a test, alázatos, szívós, fegyelmezett.

kellett nektek? Hős, ugye? Hát itt a hős! Az
nyargató. A céltudatos. A konok. A szerény.
zemellenzős. A makacs. A kiállhatatlan. Nem lehet
jókat inni. Nem lehet jókat... Hej,

nyi mindent nem lehet! Szürke kőkamrává
ozik már a bőr, a hús, a csont is, ráomlik
zer a gyötrő gondolatokra. De mire való
dez? Egy szótárra való. Lapjai közé beköltözik,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 188-068, 337-748, 340-776

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: SZÁNTÓ KOVÁCS JÁNOS (RÉSZLET)

teljesíti is

közepébe
asót, tegye
és körülmé

yen a közt
lt a városb
között, m
áros közpo
leven legyen. Kallós Ede Kossuth Lajost ábrázoló szobra 1903
za Merkúrja három évvel később került a pénzintézet épületére. I
or János Vízmerítőjét, melyet 1950-ben — a tér közlekedésén
hátrább helyeztek és — előnyére — új talapzatra állítottak. 193
l ágaskodó lován az a bronz huszáralak, melyet az I. világhábo
tázott Pásztor János, s mely magas talapzaton látható a város
a szoborállítás körüli vitát ne gondoljuk kizárólagosan mai je
tor szelíd, bájos, a szemnek és a szívnek egyaránt kedves Vízmer
jtóvitát keltett elhelyezése idején, hogy Rudnay Gyulának kellet

y, Kallós, Pásztor — személyükben is ismertek voltak a „para
negítélésénél is kedvezően esett a latba.
József minden tekintetben idegen volt, tisztában is lehetett enn
n bizonnyal azzal is, hogy bármit teremt, művének meg kell k
orművekkel, azaz az általuk kialakított helyi ízléssel, értékrendd
kus vagy életképi szoborfogalmazásán, a részletező és anyagutá
elyi szobormegítélést és Somogyi Józsefnek a hatvanas évekre
súbbá alakuló szoborfogalmazását ismerve nem volt nehéz meg
és a mű találkozására ígérkezett — és bekövetkezett.
te a helyet is, ahová a szobrot szánták. A Kossuth tér szobor sz
vobb jóindulattal sem mondható, szétfolyó ligetes térség, nincs
egyértelmű karaktert kapna. A tér harmonikus építészeti ele
határolt terület. A térség szétfolyóbb, átláthatatlanabb; Hódm

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KFT.
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-848, 337-748, 340-776

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

SOMOGYI JÓZSEF: SZÁNTÓ KOVÁCS JÁNOS (RÉSZLET)

lményei van
gényesebb r
evesen okta
említett „eg
nán nemzet
meret minős
án életben t
entebb váz
lv oktatásá
i sorvadás, az asszimiláció
képes az irodalmi nyelv a román tájnyelvű közösségekben lega
s eszközzé válni? A szövevényes ok-okozati összefüggésből itt
ára van mód:
elv és az irodalmi nyelv közötti különbségek olyan mérvűek, h
nyelvének" például a méhkeréki román;
lmi nyelv elsajátítása hosszas nyelvtanulási erőfeszítések árán
kum, ritka kivételektől eltekintve, nem motiválja sem elsajátít
a hazai románok nyelvszociológiai hagyományai szerint „illet
yelvi elemek alkalmazása is a mindennapi beszédben; ezért a
ismeretek mindig kívül maradnak a méhkerékiek egymás kö
passzív ismeretek lesznek belőlük;
tiségi oktatás a román nyelvi képzést kezdettől fogva klasszikus
rvezte, és ennek megfelelően több ismeretet nyújt a nyelvről mi
etlegesen juthatnak a gyakorlati szókincs birtokába, és semmi
en ahhoz, hogy folyamatosan beszélni tudjanak a művelt társ
irodalmi nyelven segíthessenek magukon ott, ahol a tájnyelv a
nul;
őfeszítéseket követel az egyéntől, az irodalmi nyelv teljesebb e
magas fokú nemzetiségi tudatot is feltételez; a valóban nemz
ban azonban talán még az alapfogalmak tisztázásáig sem jut
i élet...
es, hogy egy nemzetiség végleges megmaradását — különöse
n — csak valamiféle lombikhelyzet kialakításával garantál

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Szmrecsányi József Kossuth-díjas szobrászművész

TISZATÁJ
Szeged
1984 NOV

1021

Somogyi József: Szántó Kovács János-emlékmű
(Hódmezővásárhely, Kossuth tér)

Tisztelt Szerkesztőség!

„TÖRTÉNELMI JELENLÉT" — 1944

(1979, 51., 1980. 4. és 8. szám)

... Az elmúlt napokban fél füllel hallottam, hogy az Új Tükör című lap 1979. decemberi számában megjelentek Benjámin László főszerkesztő visszaemlékezései. A későbbiekben a folytatás, amelyekben Pusztakeresztúr, Kisgéres, Nagygéres községek nevét és a Czigányi tanyát is említi, amelyen az urammal együtt dolgoztunk, ő volt a tanya gazdája, úgy mondták azt akkor. Kis- és Nagygéres lakóit most izgalomban tartják a „Bujdosók" című visszaemlékezések. Szeretnénk elolvasni, de nem tudjuk az Új Tükröt beszerezni. Az az érzésem támadt, hogy megkeresem a forrást, megtudtam, hogy Benjámin László költő, az Új Tükör főszerkesztője.

Bátorságot veszek és megkérem Benjámin Lászlót, községünk bujdosóját, ha csak egy mód van rá, legyen olyan kedves, szíves, küldje el nekem az Új Tükör ezen számait. Úgy érzem, hálásabb olvasót nem találna az Új Tükör, mert nemcsak Benjámin László költő és katona bújdosó társai lelkében fakadnak fel szomorú emlékek, hanem az én lelkemből is. Hívom, jöjjön el, járja be újra boldogan Pusztakeresztúrt, Kis- és Nagygéres tájait, kóstolja meg a kisgéresi pincék zamatos borait, hallgassa a római kori pincéket körülvevő akácok susogását. A bujdosók legyőzték a halált.

özv. Tarr Bertalanné
Vel'ký Horeš
Okres: Trebišov

Most, amikor a dokumentum-sorozatok iránt egyre nagyobb az érdeklődés, ne találjuk hosszúnak a közelmúltban lezajlott történelem egy részét sem. A sorozat különben csak hetenként egyszer látható, tehát van ideje mindenkinek egyik hétről a másikra, hogy teherbírását felújítsa, hogy ezt a „történelmi emlékeztetőt" rövidítés nélkül végignézhesse.

Cs. Michnay Erzsébet
Budapest

TISZAHÁTI TEMPLOMOK

(1980. 11. szám)

Székely András írása és Kékesdy Károly felvételei varázslatos világot tárnak elénk, melyhez hasonlóért a szépet, a múltat szerető turista elvándorol a világ, de legalábbis Európa végére is, s nem sejti, mennyi gyönyörűséget rejtenek Magyarország kevésbé ismert, eldugottabb területei.

A beregi Tiszahát Nyíregyházától 50 km-re, ÉK-i irányban, Vásárosnamény mellett, a Tisza és az országhatár által körülzárt területen fekszik. Vasúton és gépjárművön is jól megközelíthető hazánk e népi műemlékekben egyik leggazdagabb területe.

A cikkben említett csarodai templomot az Országos Műemléki Felügyelőség pár éve újította fel. Csodás népi freskói ragyogó színekben pompáznak. A fakazettás mennyezetű kis tákosi templomot a népi hagyomány szerint malomkőre alapozták, s erre húzták fel az úgynevezett paticsfalat.

tétlenül meg kell nézni a XVIII. századi Lónyai kúriát is.

A fárasztó túra után nyáron kellemes pihenést nyújt Vásárosnamény, Tivadar, vagy Tiszaszalka strandja, ahol a szemcsés tiszaföveny és a gyönyörű táj e terület másik nagy kincse.

Petrovits László
okl. mérnök
2600 Vác, Ősz u. 3.

BAJNAK, KÁRNAK NINCS GAZDÁJA!

(1980. 10. szám)

Sombor Judit cikke bevezetőjében leírja, hogy Füzérkomlós és a kenézlői Tisza-part közt közlekedő kisvonat megszüntetését tervezik. „Az eredetileg 72 kilométeres vasútvonal másik ága, a Sárospatakot Zemplénagárddal összekötő bodrogközi kisvasút, két éve jutott hasonló sorsra." Ha eredetileg 72 kilométer volt a vasútvonal teljes hossza, aminek egy jelentős részét már megszüntették, miért számol a későbbiekben a cikk szerzője 70 kilométer távolsággal? Sárospatak Zemplénagárdtól csak 2 kilométer távolságra lenne?

A hegyközi kisvonat teljes hossza, Sárospatak átrakóig, 37 kilométer...

Továbbá: ha a cikkben közölt árumennyiséget a hónap 30 napjával elosztom, akkor egy napi szállításra 293 tonna áru jut, nem pedig 500-550 tonna. Ebben az esetben vagy a vonatok közlekednek állandó részterheléssel, vagy a riport adatai pontatlanok. Mivel a szállítási távolság

E héten válaszol:

Sombor Judit

Második hete egyre jönnek a levelek hozzánk a megszüntetendő „hegyközi kisvasút" ügyében. A 10. számban megjelent BAJNAK, KÁRNAK NINCS GAZDÁJA! című riportra az érintettek és kívülállók egyaránt szenvedélyesen reagáltak. A hegyköziek elsősorban köszönetüket tolmácsolták. Korai még a hála, hiszen — egyelőre — semmi nem változott.

Elsőként az egyetlen, ellenérveket sorakoztató levélre válaszolok. Egyik riportalanyom, Eckert Lajos levele e rovatban olvasható. Válaszom pedig a következő: 70 kilométeres úttal azért számol a cikk, mert a teherautóknak valahogy fel is kell jutniuk Újhelyről Pálházára, hogy ott megrakodjanak. A napi szállítással kapcsolatban: ha már számolunk, ne 30 nappal, hiszen a havi szállítást éves viszonylatban mérik, így kiesnek a vasár- és ünnepnapok. De ettől eltekintve is, én a cikkben csak a legjellemzőbb termékeket soroltam fel, szó sem esett a lakossági fuvarokról, az építőanyagról, a fűrészáruról, a fűrészporról, a helyi tsz-ek terményeiről stb. Az Ön által tévesnek ítélt adat a MÁV hivatalos nyilvántartásából származik.

Ezúton köszönjük a telefonon érkezett helyesbítést is: a cikk csattanójában említett soproni kisvonat nem újonnan épül majd, hanem a jelenleg is üzemelő „múzeumvasút" körjárattá történő kiegészítése lesz.

A helyeslő, támogató és okosan továbbgondoló levélírók némelyike újabb érveket sorolt erősítésül:

„Bosszantó az a nemtörődömség, ami idegenforgalmi-turisztikai propagandánkat jellemzi, éppen a Zemplént illetően. Pedig ez a vidék és éppen a Hegyköz felől elérhető magasabb része a hazánkban egyedülálló kárpáti flórát és faunát őrzi, szinte érintetlen szépségben. Úgy látszik, az illetékesek erről vajmi keveset tudnak..." (dr. Kiss Sándor, Bpest.)

A Vasút című folyóirat márciusi száma ezt írja: „Az NDK vasútja ma is számos keskeny nyomközű vasútvonalat tart üzemben. Teszik ezt részben közlekedéspolitikai és energetikai meggondolásból, részben a helyi lakosság igényei mellett, a turisztika és idegenforgalom számára. A kormány úgy döntött, hogy ezeket a vasutakat a jövőben is üzemeltetni kell!" — idézi Dósa Endre, Kunszentmártonból.

Örömünkre szolgált, hogy sokan a cikk konkrét mondandóján túli, mélyebb tartalmakra is felfigyeltek:

HÉTFŐN HÉTKOR

TALÁLKOZÁS SOMOGYI JÓZSEFFEL

Somogyi Józseftől szinte nem lehet kérdezni. Nem azért, mert nem volna mit, és nem azért, mert a Kossuth-díjas szobrász tekintélye közönségfagyasztó zordságot kölcsönözne neki. Épp ellenkezőleg — Sipos Tamásnak csupán meg kell indítania a hétfő esti programot a se nem túl zsúfolt, se nem túl üres, épp kellemesen telített terem előtt, és Somogyiból máris fakad a szó, a természetes, keresetlen beszéd; ha volnának még amolyan múlt századi szalonok, Somogyit bizonyára „nagyszerű csevegő"-ként is számon tartanák bennük. Sipos Tamás mégis kénytelen egy kellemetlen célzással kezdeni, a szobrász és a közönség nem mindig felhőtlen kapcsolatát emlegetve — magyarán szólva, a hódmezővásárhelyi Szántó Kovács János-szobor esetét.

— Hát igen, a városban sokaknak nem tetszett a szobor. De valójában nem a szobor ellen volt kifogásuk, vagyis a kifogás nem „plasztikai természetű" volt, hanem az ellen hogy Szántó Kovács mezítláb áll ott, olyan, mint bármelyik kubikos. Az ember hajlamos arra, hogy visszapillantva szégyellje a szegénységet: Váci Mihály apjáról hallottam, hogy amikor a költő kitüntetésének alkalmából gratuláltak neki fiához, így szólt: „Csak az a baj a gyerekkel, hogy olyan hazudós!" „Hazudós?" „Hát abban, amit a mi régi szegénységünkről összeír! Nem voltam én olyan rongy ember, hogy ne lett volna meg a családnak mindene, ami kell..." Arra nem emlékezett, hogy két gyerek járt egy pár csizmában, felváltva. De még a saját szüleimnél is tapasztaltam, hogy magukban akaratlanul is megszépítik a múltat. Hódmezővásárhelyen sem lett volna senkinek kifogása egy csizmás, ünneplős, kikent-kifent Szántó Kovács János ellen. De hát ilyen lett, az emberek mégszokták, talán meg is szerették. Ha valamit mindennap látunk, az hallatlanul befolyásolja a szemünket, gondolkodásunkat. Egy rossz szobor rongálja az ízlést, a jó viszont javítja. Úgy mondhatnánk, a jó mellett nem lehet büntetlenül elmenni.

— Egy kicsit talán túl sokszor hangzott el az a mondás, hogy „a művészet mindenkié". Mintha mindenki csak egy könyvet olvasna életében, vagy egyetlen képet nézne meg. Kár azt erőltetni, hogy valami mindenkinek egyaránt tetsszen. Legyen sokféle művészet, és legyen módja mindenkinek válogatni. Jó évtizede egy kiállításon egy magas rangú funkcionáriust vezettem végig. Megállt egy kép előtt, és alaposan összeszidta — komor, érthetetlen stb. A kép mellett volt egy derűs balatoni táj, virágokkal, vitorlásokkal. Nem volt az sem rossz festmény, csak éppen más felfogású. Nomármost, nyeltem egy nagyot, és elkezdtem mondani, miért tartom én jónak a megkritizált munkát. Az elvtárs, aki a mozgalom régi harcosa volt — már nem él —, hallgatta, hallgatta, talán még igazat is adott nekem, aztán azt mondta: Rendben van, elfogadom a magyarázatát. De, ha bejön az a csepeli munkásgyerek, neki sem fog tetszeni, maga pedig nem állhat mindig a festmény mellett, hogy mindenkinek elmagyarázza! Ez a balatoni táj tetszeni fog neki? — kérdeztem. Ez biztosan! Akkor semmi baj, mert ha egy kép emlékét elviszi magával az ember egy kiállításról, akkor a tárlat már nem volt céltalan.

Ami meg az érthetetlenséget illeti, az nagyon gyakran csak szokatlanság. A megszokásban meg a divat segít, mert ennek az annyit szidott divatnak van egy pozitív oldala, megismerteti az embert az újjal, hozzászoktatja.

A közönség soraiban volt sok idősebb műbarát, sőt, művész is — kérdéseik a modern művészettel való kapcsolatot feszegették, a mobil szobrok, az absztrakció értelmét; sőt, kiderült, hogy az 1978-as Stúdió-kiállítás *Világkörüli utazás* című munkájának használt vonaljegykupacát a néphit szerint 20 000 forintért vette meg az állam (amiből egy szó sem igaz, másrészt viszont a jegyhalmaz csak *egyik részlete* volt a képmagnóval kombinált, kisebb szoba falát betöltő kompozíciónak...).

— Sajnos, nem láttam ezt a kiállítást, így nem tudok róla mit mondani. Elvben egy csomó használt villamosjegynek is lehet művészi funkciója, ha ott és akkor éppen az ilyen sokkhatásra van szükség. Az absztrakt művészet századunk egyik hallatlanul jelentős mozgalma, és én például boldog vagyok, hogy alkalmam volt Henry Moore műtermében járni. Tanulságos látogatás volt ez, nemcsak a szobrok meg Moore kedves egyénisége miatt, hanem mert épp akkor kapott egy levelet Picassótól, aki felkérte, hogy rendezze meg plasztikáinak kiállítását. Igaz örömmel vállalta, pedig Picasso mégiscsak elsősorban festő volt, másrészt pedig teljesen más szemléletű, mint ő. De Moore-ban volt annyi kollegialitás és nyitottság, hogy örüljön ennek a feladatnak. A mobil szobrokat meg a magam részéről éppenséggel szeretem. Hogy mégsem csinálok se absztrakt, se mobil szobrot? Ha akarnék, akkor sem sikerülne. Más az egyéniségem.

A nagyszerű csevegő

FELVÉGI ANDREA FELVÉTELE

Milyen ez az egyéniség — ma? Elsősorban: derűs. A szerencsések kézzelfogható ismeretségbe kerülhettek vele. Az est utolsó száma két Somogyi-rajz és egy tábla csokoládé kisorsolása volt. A csokoládé lesz a főnyeremény — morogta az újságíró pimaszul a mellette ülő karikaturista fülébe, és történetesen igaza lett, mert a csokoládé papírjában tenyérnyi kisbronz, zöldre patinázódott dombormű lappangott. A rajzokhoz hasonlóan lendületes, vérbő női akt.

— Amolyan magamfajta öregúrhoz illő munkák ezek...

Az „öregúr" nemrég, ahogy maga mondja, új életet kezdett. Most már csupán a Képzőművészeti Főiskola rektori és a Dunántúli Református Egyházkerület presbiteri feladatait vállalja, a szobrászéin kívül. De tíz éven át a képzőművészek szövetségének vezetője volt, ami nem éppen pihentető tevékenység. Nem csupán arról van szó, hogy az átlagosnál érzékenyebb emberek közösségét kell itt annyira-amennyire irányítani, hanem ellent kell állni a „diktatúra" csábításának. Hogy mit ért Somogyi József diktatúrán? Íróasztal mellőli diktálást, az egyéni ízlés rákényszerítését más alkotókra.

— Nem tudom megítélni azt a munkát, amit a Szövetségben végeztem. De úgy gondolom, ezalatt csináltam vagy száz kis érmet. És ha ebből öt akad, ami jó, maradandó, akkor ez az öt érmecske fontosabb tízévnyi szövetségi titkárságnál...

Az újságíró nem szállt vitába Somogyival. Már csak azért sem, mert a replika csak később, utólag jutott eszébe. De végül is az ilyen hétfői találkozásoknak az a lényegük, hogy *utána* okosabb lesz a látogató.

SZÉKELY ANDRÁS

Somogyi Győző
Grafikai műhely

MH SAJTÓFIGYELŐ
MANIA
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)

1982 OKT 2

1021

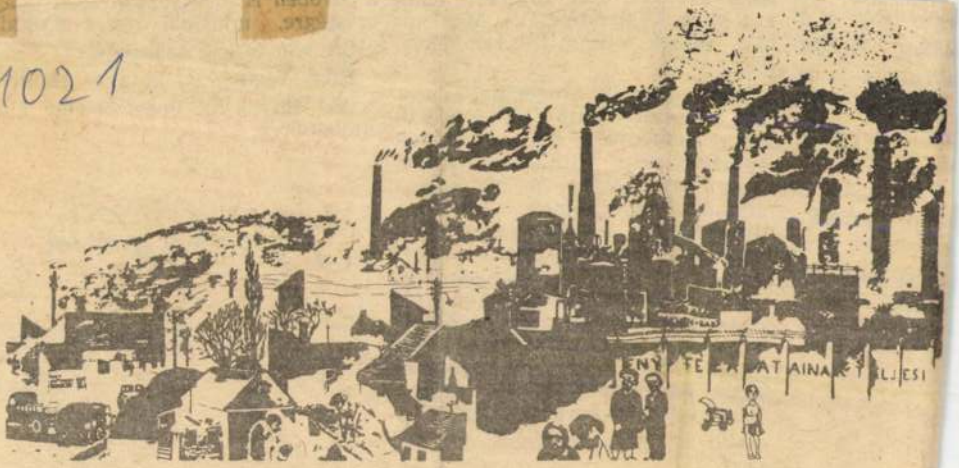

Somogyi Győző szitanyomata

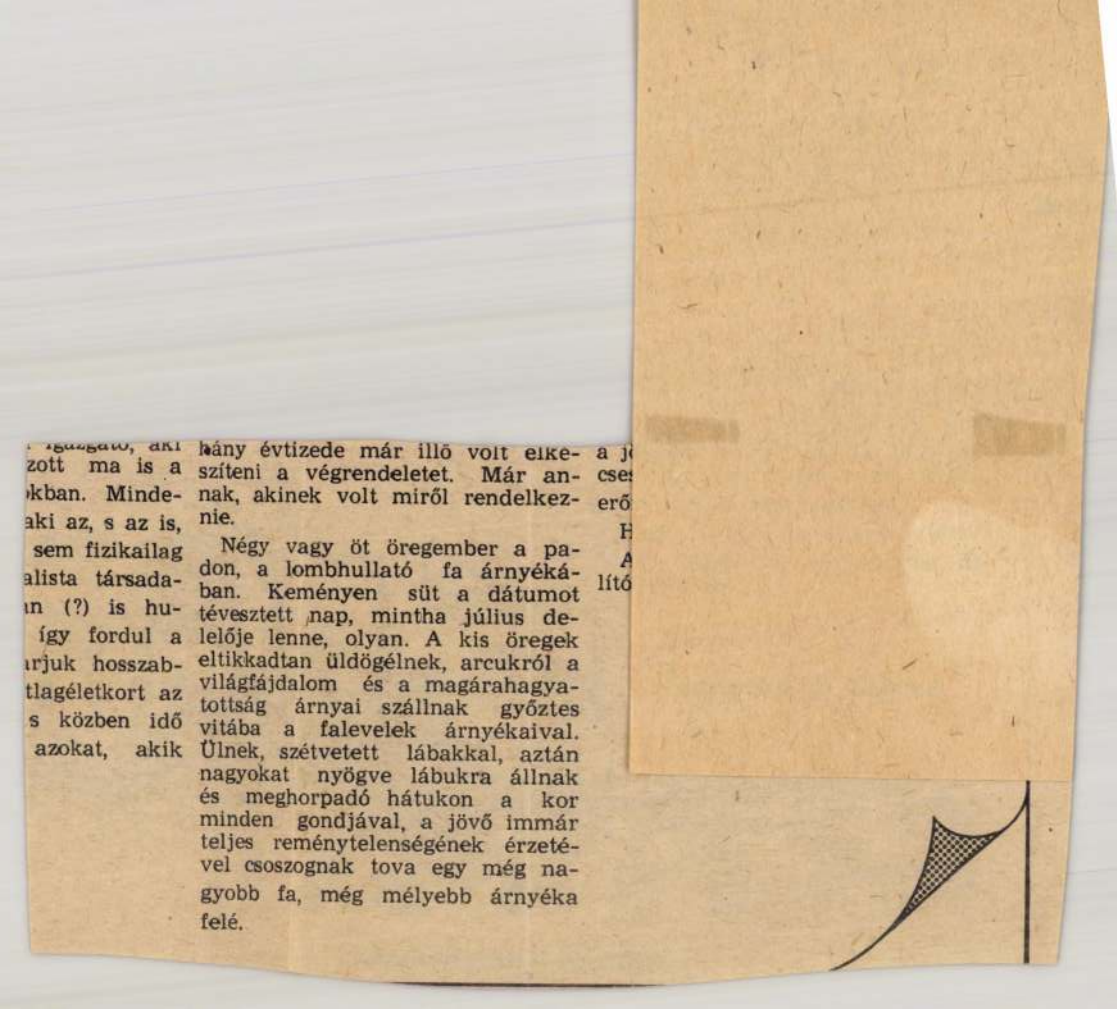

igazgató, aki
zott ma is a
kban. Minde-
aki az, s az is,
sem fizikailag
alista társada-
n (?) is hu-
így fordul a
rjuk hosszab-
tlagéletkort az
s közben idő
azokat, akik

bány évtizede már illő volt elkészíteni a végrendeletet. Már annak, akinek volt miről rendelkeznie.

Négy vagy öt öregember a padon, a lombhullató fa árnyékában. Keményen süt a dátumot tévesztett nap, mintha július delelője lenne, olyan. A kis öregek eltikkadtan üldögélnek, arcukról a világfájdalom és a magárahagyatottság árnyai szállnak győztes vitába a falevelek árnyékaival. Ülnek, szétvetett lábakkal, aztán nagyokat nyögve lábukra állnak és meghorpadó hátukon a kor minden gondjával, a jövő immár teljes reménytelenségének érzetével csoszognak tova egy még nagyobb fa, még mélyebb árnyéka felé.

a j
cse
erő
H
A
lító

SOMOGYI JÓZSEF

MŰVÉSZBARÁTSÁG

A Szovjet Kultúra és Tudomány Házában Művészbarátság címmel képzőművészeti kiállítás nyílt szovjet és magyar művészek alkotásaiból. A tárlatot Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész nyitotta meg.

SOMOGYI

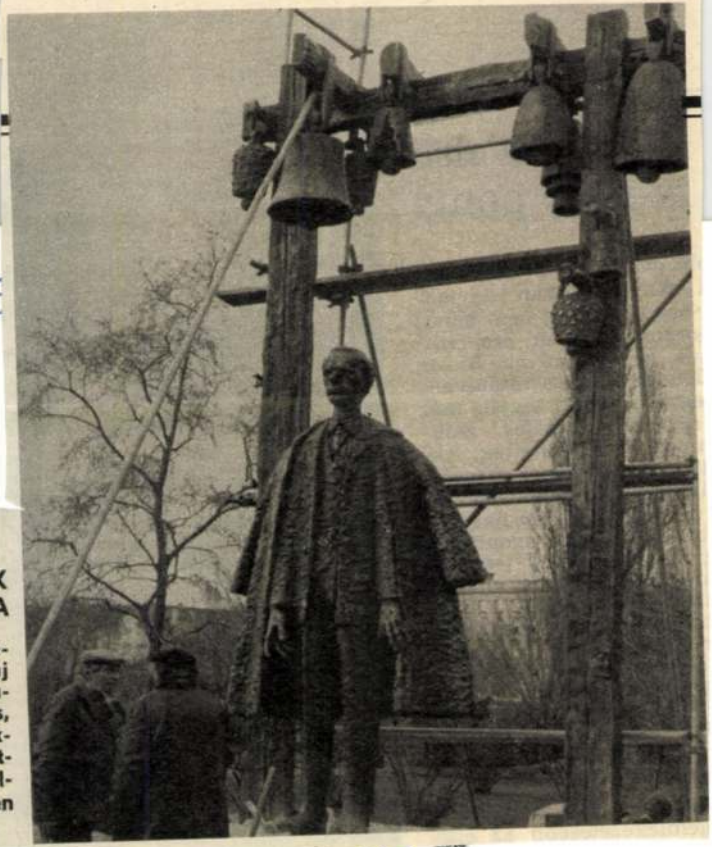

BARTÓK ÚJ SZOBRA

Budapesten a Kosztolányi téren helyezték el Bartók Béla új szobrát, Somogyi József alkotását. A három méter magas, egész alakos szobrot a Bartók-centenárium alkalmával avatják föl. Képünk a szobor föláll ításának munkálatai közben készült.

ahmen verbleibt.

Soweit wir wissen, gehören die Bauernaufstandsbilder des Belgiers Constantin eunier aus den 1850–1870er Jahren zu den frühesten Beispielen, auf dem einen oder deren erscheinen bereits demonstrierende Gruppen mit der roten Fahne. Dabei spielt rmutlich über das älteste Auftreten der roten Fahne in den Bauernbewegungen des .–17. Jahrhunderts hinaus die neue Auslegung des Motivs von 1848 und ihre erwendung in der Arbeiterbewegung eine Rolle und wenn auch nur indirekt, so läßt h doch der Einfluß der erstarkenden belgischen Sozialdemokratie und der zeitgenös-chen Bergarbeiterstreiks auf die Themenwahl verfolgen.

Im Gegensatz zu den nicht an konkrete Ereignisse gebundenen Bauernauf-ndsbilder des belgischen Bildhauers und Malers ist das Erscheinen des Themas in ngarn unmittelbar mit 1514 verbunden. Viktor Madarász hat 1867 sein Idealporträt n György Dózsa gemalt (ein zeitgenössisches Dózsa-Porträt gibt es übrigens nicht) d ein Jahr später schuf er die von mehreren Gesichtspunkten her beachtenswerte mposition „Dózsas Volk". Beide Werke zeigen – sowohl aufgrund historischer wie hetischer Analyse – daß Madarász' Dózsa-Komposition in den Ereignissen von 1848 rzelt. Der Adlige der Reformzeit, der Adlige, der sich den Freiheitsbewegungen schloß, ist das Modell des Porträts, Dózsas Volk setzt den namenlosen Helden ein

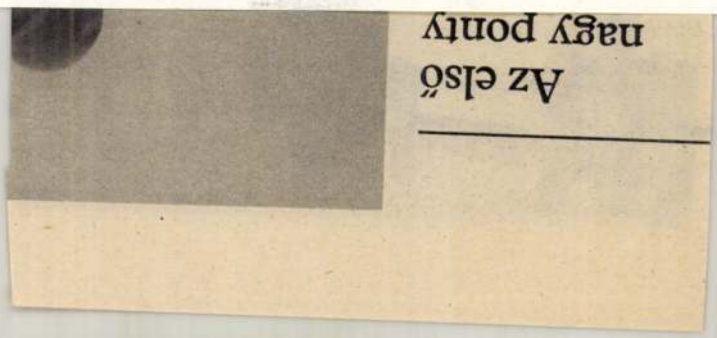

Somogyi János Munkácsy-díjas festőművész
János Sándor: Tájképek. Somogyi János és Szurcsik János tárlata.
Chernál Szálló, 1986. nov.–1987. január.

Művészet, 1987. május, 62-old.

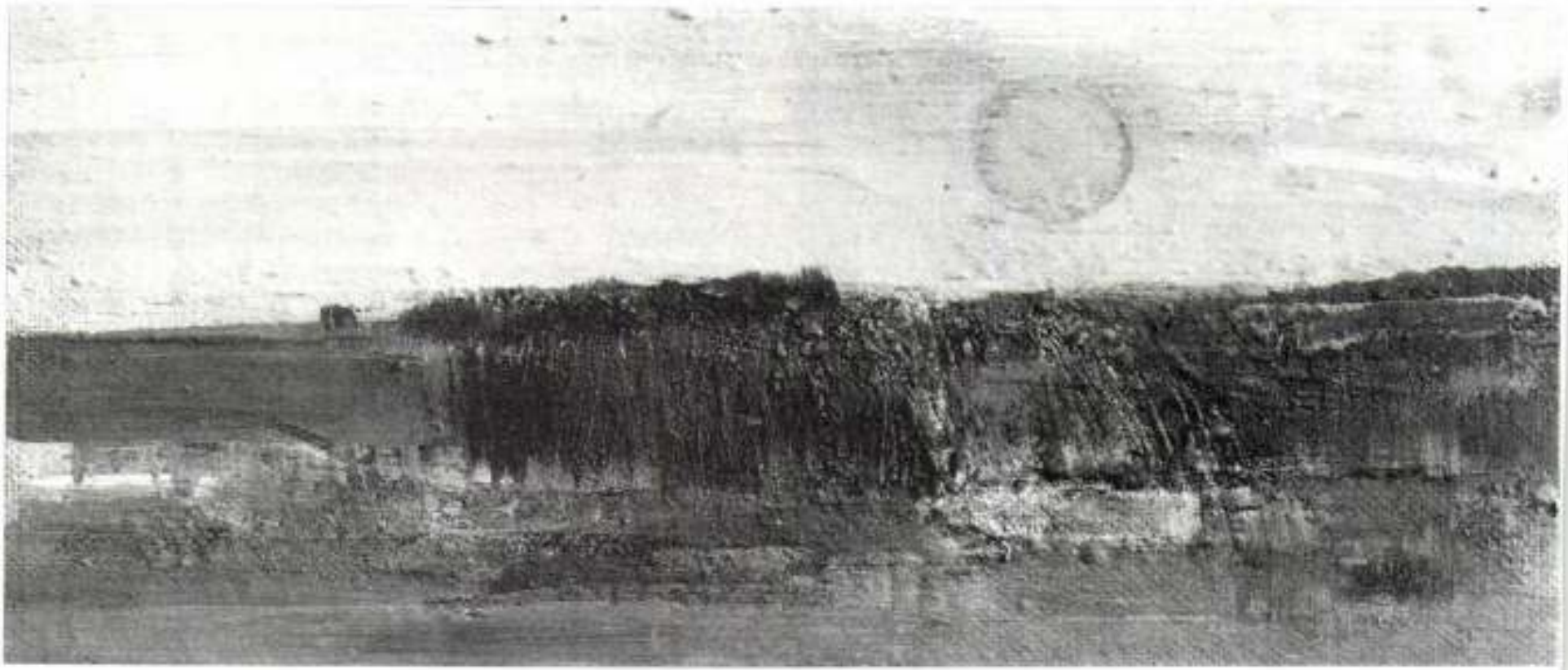

Somogyi János: Nyári est, olajtempera, farost, 20 × 42 cm, 1974 (fotó Mester Tibor)

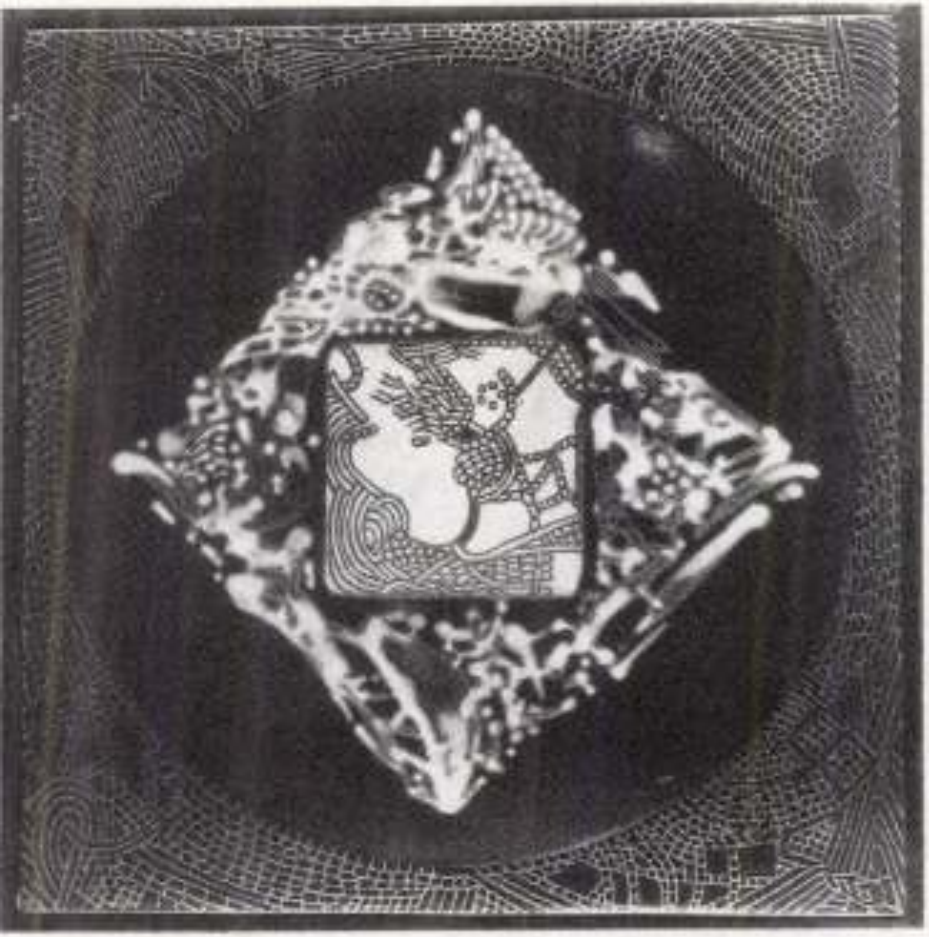

Grafikusból festő

Koppány Attila tárlata
Győr, Városi Könyvtár Galériája, 1986. XI. 4–22.

Néhány esztendő új munkáiból válogatott a kiállításra *Koppány Attila,* aki azok közé tartozik, akik egy meghatározott program szerint, következetesen járják a maguk útját. A megértéshez, a mai művek mérlegeléséhez szükséges néhány alapvető tényt rögzítenünk. Magával hozott ábrázolókészségét a konstruktivizmus hatása alatt, szabadiskolákban, *Áron Nagy Lajos*nál Székesfehérvárott fejlesztette. Hosszú ideig a grafika eszközeit találta alkalmasnak az önkifejezésre.

SOMOGYI-SOMA LÁSZLÓ KÉPEI

Veszprém, Dési Huber Terem

Somogyi-Soma László budapesti műtermében tucatnál több régi óra ketyeg. Némelyik elegáns óra, némelyik csak csupasz szerkezet. Nem annyira esztétikumuk vagy

89. sz. 3.

gyűjtőértékük miatt sorakoznak egymás mellett ezek az órák. Inkább olyasféle szimbólumok, mint a zsebóra Mikszáth regényében, *A Noszty fiú esetében* — orvosgazdája halála után is végzi egy ideig a maga megszokott, a szó szoros értelmében egyhangú tevékenységét. Persze, ez lényegében hobbi, pihenés — Somogyi-Soma órajavítgatás, igazgatás közben töpreng kompozícióin. De mégis több a múló idő chagalli, dalíi jelképével való foglalkozás hétköznapi szórakozásnál: az ember lététől függetlenül, közönyösen múló idő a maga hideg kegyetlenségével éppúgy jellemző Somogyi-Soma világképére, mint az, hogy virágcsendéletein nincs friss virág, hogy tájai végtelen, kihalt puszták, s hogy önarcképe — nem nehéz észrevenni — elnyűvődő, régi halotti maszk. Színeikben kellemesek, derűsek ezek a festmények. Jóleső, harmonikus kiegészítői a manapság divatos barnás és sárgás árnyalatú puha ülőbútoroknak — mégis, ha jól odafigyelünk rájuk, a megszokott, mondhatni, a fal kellemes dekorációjának szánt témákban tájakban, csendéletekben is érződik valami elvont fenyegetettség, ridegség. S a meleg színekben, a népművészet harmóniáját idéző csipkedíszű, ikonszerű kompozíciókban a fenyegetettség elől való menekülés lehetősége is felcsillan: a múltból a jövőbe menthető, tiszta világ álma. *(Képünkön A Nap és a Hold leánykérőben című festmény)*

Pellionisz Valéria

gyakran láthatók. Évek óta rendszeresen szerepel a stúdiókiállításokon, a szentendrei éves kollektív tárlatokon, a Szentendrei Grafikai Műhely hazai és külföldi bemutatkozásain, s két-három évenként önálló kiállításon is bemutatkozik.

Munkássága egyértelműen a Szentendrén máig élénken ható konstruktív hagyományhoz kapcsolható, melyet elsősorban Barcsay, Deim Pál, Balogh László neve minősít. Kiállítása főképp azért érdekes, mert végérvényessé tette szándékait. A választott és vállalt mes-

terekhez kötődő megjelenítésmód átlépett abba a tartományba, amit önálló világnak szokás nevezni. A kiállított képek között akad ugyan utalás Barcsay klasszikus periódu-

SZERZ

munkavégzésre irányuló eg

mely létrejött egyrészről a MTA Művés
u. 62.), másrészről

név:

főállású munkahelye:

állandó lakcíme:

szem. ig. száma:

megbízott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A díjazás összege: Ft.
A díjazásnál alapulvett munkaköri be

SOMOGYI JÓZSEF TÁRLATA
Győr, Műcsarnok

Talán a szenvedélytől fűtött közéletiség okozza, hogy Somogyi József ritkán vállalkozik önálló tárlat rendezésére. Vitákat kavaró köztéri alkotásait az egész ország ismeri. Kisebb munkáival — érmek, kisplasztikák — még csak találkozhatunk a biennálékon. Ám rajzait inkább tanítványai s néhány beavatott láthatta ilyen gazdagságban.

Kivétel nélkül emberi figurákat, élet- és testhelyzeteket rögzítő lapjai nem tanulmányok a szó valódi értelmében. Nem tekinthetők teljes értékű, önálló grafikáknak sem. Alkotójuk szerényen „firkáknak" minősítette a mindennapi műhelymunka e nélkülözhetetlen kísérőit.

Nevezzük inkább ujjgyakorlatoknak, a zenéből vett szóval bagatelleknek a magabiztos, lendületes vázlatokat, készültek légyen krétával, ceruzával vagy éppen porcelán lapra, filctollal. Egy csoportjuk kifejezetten szobrászrajz. Pózt, tömegeket, egyensúlyi lehetőségeket keres általuk a szobrászi elme. Vörös krétával felrakott másik sorozata a nőiesség szép vonásait kutatja, s a vonalrajzot dús tónusokkal gazdagítva állítja elénk az „eredményt".

Az igazi „kísérlet" izgalmával mostanában Hollóháza ajándékozta meg a művészt. A hófehér porcelán lap szinte elbűvölte, s szokatlan cselekedetre késztette. Buja csípőjű, pannon mitológiától ihletett nőalakjait „áttelepítette" az új rajzolóalapra. A máz és égetés nyomán újszerű műfaj megteremtéséhez jutott közel. Míg vázlatai egyszerűen a rajzos vonal, a kecses forma, a kimért arányok sajátos rendjével hatnak, e táblák középpontjába a szerelem, a férfi és nő együttlétének harmóniája kerül. A próbálkozás biztató, de az anyag egyelőre, úgy tűnik, ellenáll.

A tárlat szerves egység. A hatásos rajzok modelljei más szituációban tűnnek fel újra az érmeken, plaketteken. Némelyik nimfával a kisplasztika méretű kompozíciókon találkozunk. A játékosság, könnyedség ellenpontjaként a megrendítő élménnyel Somogyi „ikonos" kis szobrai ajándékoznak meg. Ezeket mostanáig csak Velence közönsége láthatta. *(Képünkön a Virágnéző című rajz.)*

Salamon Nándor

nem kerül szóba, csak azért van, mert már-már az is megszokott,

hogy a hivatalosan meg nem szűnt együttes tagjai időről időre jelentkeznek önálló lemezzel, melyen az egész zenekar együtt muzsikál. Ezúttal sincs másként — szerencsére. Az említettek mellett a zenei rendező Szörényi Szabolcs, a szerkesztő pedig Levente. Talán az előadó egyéniségéből adódóan is a lírai számok vannak többségben az LP-n. S amikor a hallgatónak kezd egyre nagyobb „lelke lenni", a szellemes szöveg, a lüktető ritmus hatására — Macsó-dal — egy pillanat alatt felébrednek" azok is, akik már "

Akkoriban még igazi telek köszöntöttek a Balaton-parti falvakra karácsony idején. A behavazott tájak mesebeli, festett képeslapokra hasonlítottak. Az a tél, az a karácsony ilyennek maradt meg Gábor emlékezetében. Az általános iskolai téli szünidőt az ötvenes évek végén a nagyszüleinél, falun töltötte. A tágas völgyben fekvő település ezernyi élménnyel ajándékozta meg gyerekkorában, később, amikor felnőttként vissza-visszatért a faluba, mindig ezeket kereste emlékeiben, bejárta az egykori helyszíneket, amelyek az idők során szinte felismerhetetlenül megváltoztak. Azok az emberek sem élnek már, akikhez romantikus kapcsolat fűzte hajdanán, akik a kalandot, a rejtelmességet teremtették meg gyermeki képzeletében.

Azon a télen már december elején leesett a hó, kemény, hosszan tartó fagy következett. Napközben, a dermesztő hidegben olykor azért kisütött a nap. Gábor a társaival órákon át szánkázott a kert végében emelkedő domboldalon, szürkületkor a nagyanyja ment ki érte, hogy jöjjön már haza. Esténként fáradtan került ágyba, és másnap késő reggelig mélyen aludt.

December 24-én is sokáig ágyban maradt. A nagyszülei hajnalban keltek, megetették, megitatták az állatokat, aztán eltűntek a műhelyben. Amikor a fiú felébredt, üresen találta a konyhát, a két öreg nem ült ott az asztalnál. Felöltözött és kiment az udvarra. Nagyanyja előjött az istálló melletti műhelyből, reggelit adott neki, majd ismét visszament. Gábor unalmában a kalendáriumot lapozgatta a konyhában. Nagyanyja időnként megjelent a házban, valamit kivitt a folyosóról nyíló kamrából, és sokáig nem bukkant fel a veranda lépcsőjén.

Délelőtt tíz órakor bejött és nekilátott ebédet főzni. Tésztát dagasztott, tálba tette és letakarta ruhával. – Legalább másfél órát kelni hagyom – mondta a nagyanyja. Tejfölös krumplilevest és mákos kiflit készített ebédre. Gábor vállalta, hogy ledarálja a mákot. Egy idő múlva a nagyapja is bejött, a tűzhely platnija fölött melengette a kezét.

– Rövidesen indulnom kell – mondta a feleségének.

– A leves mindjárt kész, de a kiflit most töltöm és hajtogatom. Várd meg, míg kisül.

– Nincs időm. Mielőtt a nép elindul az éjféli misére, haza akarok érni.

Titkolt fuvar, mák

Gábor nem sokat értett a beszélgetésből, nem tudta, hogy hova megy olyan sietősen a nagyapja. De arra kérte, hogy őt is vigye magával.

– Még csak az kéne, hogy megfázz! – fakadt ki a nagyanyja. – Nem akarom, hogy beteg légy az ünnepekben.

A nagyapa unokájára kacsintott, és Gábor érezte, ha még egy kicsit könyörög, nagyanyja sem tiltakozik az utazás ellen. Gyorsan megették a krumplilevest, aztán a fiú vastagon felöltözött, az asszony jégeralsót, két melegítőnadrágot és házi kötésű pulóvereket adott rá a kabát alá. Közben a nagyapja a lovas szán elé fogta Játékot, a nyolcéves kancát. A szánon hatalmas, nyitott tetejű hordó állt. Elhelyezkedtek a bakon, pokrócokat terítettek a lábukra, és kihajtottak a szélesre tárt kapun.

A főútról balra, egy enyhén lejtős utcába fordultak be. Körülbelül kétszáz méterre, a falu alsó utcájának határában, a gémeskút mellett megálltak. A kút, a szomszédos pálinkafőzde és a rozoga kovácsműhely afféle csomópontnak számított a faluban. A megye belsejébe, a mezőkön és erdőkön át erre vezetett a dűlőút. Míg a nagyapa telemerte a hordót, a kovács ellenőrizte a ló patkóit. Gábor csend-

negyei régösének
z elkövetkezendő
olgáiként termé-
ló éneket adnak

sem cifra nyoszolyája,
csak széna,
lágy párna,
barmok szája
melengető kályhája."

Azért nagy ...
egy kis málét ad...
én ennél egyebet
magamnak se kapok."

Márkus Zoh...

Somogyi József

Napló 96. 12. 24
Veszprém megyei

Anyaság

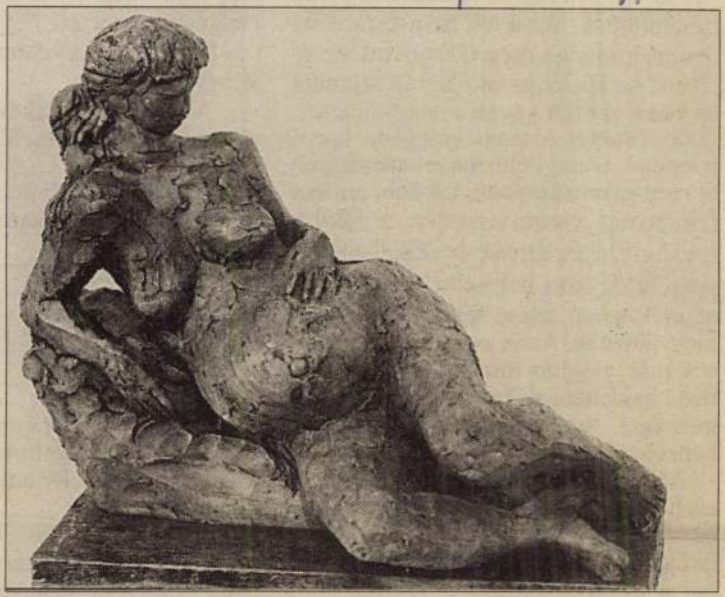

Somogyi József munkája

Szauer Ágoston

Misztérium

Mint egy csengő – hangok lépnek:
üti az óra.
Minden zugban tárgyak térnek
nyugovóra.

Nézünk lángba, és csak várunk
hunyorítva,
bólintó fény, folyton árnyunk
igazítja.

Nem láthattuk, angyal jött be
a szobába,
nincs egy perce, most néz körbe:
teapára.

ét, Bozsokfalván,
e a Balla is meg-

t.
rókai Pali tényleg
an szerezte az ér-
nyugati cég sze-
alál ura megint.
esz fel, akit akar.
al, majd szívélyes
hoz:
e, szervusz, Pali-
'
atával – a főbejá-
alatt – miután le-
hótól megtisztítsa
illt eléje.
mondta hivatalos
Rendezőség szó

ette körül, és lát-
, nedves bajusza,

s ember szemébe

? – kérdezte nyu-
z, nem színház...
elelte a karszala-
g lehetett belépőt

homlokán, majd
ot tett a kezével.
n bogarat (vagy
el magától.
őnk, jóember –
l, és hátat fordí-
Menjünk, baráta-
nát, és kilépett az

ilt a vihar. Szelíd
sony.

SOMOGYI József

Csonka Nimród

Győr belvárosában, egyik legszebb terén áll Somogyi József Nimród-szobra. Ma már némileg csonkán. A Bécsi kapu térről a Püspökvár felé haladva találja a turista, a város polgára a kezében őzt tartó vadász szobrát. Felvételünk akár képrejtvény is lehetne, ezzel az aláírással: megtalálja-e az olvasó, mi a hiba a képen? Nos, a fotó hibátlan, de ha a korábban készült felvétellel összevetnénk, feltűnne, hogy a vadász íjának egyik része a mostani képről hiányzik. Valaki, valakik otromba módon lefűrészelték. Így ezután a csonka Nimród nevet viselheti a művész alkotása.

Fotó: SZÜK

Egykori iskolám

1995. szeptember 19., kedd

A Nap kél: 6 óra 26 perckor, nyugszik: 18 óra 49 perckor.
A Hold kél: 0 óra 53 perckor, nyugszik: 15 óra 51 perckor.

Névnapok:

Alfréd, Emília, Januáriusz, Jónás, Mária, Palóma, Sebő, Szabolcs, Szilárda, Tivadar, Tódor, VILHELMINA, Vilma.

ORVOSI ÜGYELET

GYŐRÖTT: 16 órától reggel 7-ig a Tihanyi Árpád út 51. sz. alatti körzeti orvosi rendelőben. Telefon: 412-244.

Gyermekorvosi ügyelet ugyanott 17 órától másnap reggel 7-ig.

Fogorvosi sürgősségi ügyelet is ugyanott 19–24 óráig.

SOPRONBAN: 17 órától reggel 7-ig a Lenkey u. 5. sz. alatti központi ügyeleti rendelőben. Telefon: 312-011.

MOSONMAGYARÓVÁRON: 17 órától reggel 8-ig a rendelőintézetben, a Régi vámház tér 2. szám alatt. Telefon: 215-013.

CSORNÁN: 18 órától reggel 8-ig a körzeti rendelőben, a Soproni út 62. szám alatt. Telefon: 261-222. Az ügyelet ellátja Csorna, Farád, Rábatamási lakosait.

KAPUVÁRON: 14.30 órától másnap reggel 7.30 óráig a Dr. Lumniczer S. u. 10. sz. alatti rendelőintézetben. Az ügyelet ellátja Kapuvár város (Öntés kivételével), Vitnyéd és Csermajor lakosait. Telefon: 241-222. A gyermekháziorvosok saját körzetükben készenléti szolgálatot tartanak, mely Kapuvár városon kívül kiterjed Babót, Osli, Öntés, Szárföld, Veszkény és Vitnyéd településekre.

KÖTELEZŐ TÜDŐSZŰRÉS

GYŐRÖTT: az Amadé L. u. 1. sz. alatt hétfőtől péntekig 8–17.30 óráig.

SOPRONBAN: a Kiss J. u. 4. sz. alatt hétfő, szerda 13–18, kedd, csütörtök, péntek 7–12 óráig.

KAPUVÁRON: a Kossuth L. u. 8. sz. alatt hétfőtől péntekig 12–17 óráig.

VIDÉKEN: Tőzeggyármajor, Tét, Beled.

SOS TELEFONOS LELKISEGÉLY-SZOLGÁLAT

Mindennap este 7 órától reggel 7 óráig a győri 426-222-es, a soproni 322-000-ás és a mosonmagyaróvári 213-111-es telefonszámon. A Matáv Rt. támogatásával ingyenesen hívhatók.

A „CSALÁDÉRT" TELEFONOS SZOLGÁLAT HÍVHATÓ

Hétfőn, szerdán, csütörtökön, pénteken: 14–15 óráig, a 421-400-as győri telefonszámon.

Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

Czapáry András (balra) cége szolgáltatásairól tájékoztatja a spanyol főherceget és kíséretét.

Kongresszus a biztonságról

Az International Bodyguard Security Service Association nemrég Budapesten rendezte kongresszusát. A nemzetközi találkozón az őrző-védő cégek mellett helyet kaptak a biztonságtechnikai termékeket, berendezéseket kiállító cégek is.

Megyénk őrző-védő szolgálatai közül a Testőr Kft., valamint az Őrmester Kft. képviseltethette magát a kongresszuson, kiállítóként pedig a győri Microraab Rt. vett részt.

– Bár rövid múltú még a rendezvényt szervező testőrszövetség, mégis bizalommal voltunk a kongresszus iránt – mondja a Microraab Rt. ügyvezető igazgatója, *Czapáry András*. – Klasszikus marketingcéllal vettünk részt, s kísérletnek tekintettük e bemutatkozási lehetőséget. Az általunk forgalmazott, őrzés-védelemmel szorosan kapcsolatban álló szolgáltatásokkal vettünk részt a kiállításon.

Bankbiztonsági oktató videocsomagot mutattunk be, amely a magyar bankok közt 2 éve sikeresen alkalmazott oktatóanyag. Ezt egy évvel ezelőtt a rendőrségnek alapítványi támogatásként adtuk át, azóta oktatásukba szervesen beépült. Bár a kongresszus nem volt nyilvános, mégis alkalmat adott tapasztalatcserére, újabb kapcsolatok kiépítésére. Nagy érdeklődés kísérte őrjárat-ellenőrző rendszerünket, amely elektronikusan érzékeli az őrjárat elvégzését, ily módon megnyugtató az őrzést igénybe vevőnek, s igazolás az őrzés teljesítőjének részéről.

H. E.

Nyitott nyugdíjpénz

Civileke

Épphogy csak hírt adtunk az előző kormány privatizációs miniszterének, *Szabó Tamásnak* nevével fémjelzett Borostyán Nyugdíjpénztárról, máris egy újabb, a győri Liszt Ferenc utca 21.-ben működő kezdeményezésről kaptunk értesítést.

Dr. Surányi Jenő, az ITAG-Ökolex Gazdasági Tanácsadó és Könyvvizsgáló Részvénytársaság vezető tanácsadója és *Váczi József* tanácsadó a cégüknél május 26-án alakult Civil Nyugdíjpénztárra hívta fel a figyelmet.

– Nyugaton és általában a fejlett piacgazdaságokban a nyugdíjrendszer három lábon áll – mondja dr. Surányi Jenő. – Az egyik láb az állami nyugdíj, a

Ha „h

KÖLTSÉG:

4 935 F

TB + MA

A nyugdíjpén
mintha ezt a

másik a mu
tópénztár, a h
öngondoskod
éven belül n
rendszer alal
– Sok nyu
kult már az o
gük azonban
tók által létr
Váczi József
gyénkben ilye
ul a Grabopl
az OTP-nél,
tak, tehát cs
zottak élvezh
tosítás előny
Az ITAG-
nyílt nyugdí
tott: így lehe
lépésre a kö
dolgozóinak
szám miatt a
tár működtet
gos. Termész

Az ÁB-Aegon új főnöke

Varga Ernő fiókigazgató

Talán az ország legfiatalabb fi-

gyalogolt 3500 kilométert a „pénz őrülete ellen", Uppsalából Rómába. Magyarországon augusztus 19 és szeptember 4-e között halad át, gyalog. Útja során, amely *Takács Nándor* székesfehérvári megyéspüspök erkölcsi, és a Bocs Alapítvány gyakorlati támogatását bírja, Budapesten találkozik *Hegedűs Lóránt* református püspökkel.

Egyház és kommunikáció

A Soli Deo Gloria balatonszárszói telepén háromnapos református értelmiségi konferenciát rendeztek az elmúlt hét végén," Egyház, társadalom és kommunikáció" címmel. A napjainkban időszerű témában *Andorka Rudolf*, a Közgazdaságtudományi Egyetem rektora, *Boross Géza* teológiai professzor, *Takaró Mihály* tanár, iskolaügyi főtanácsos és *Alexa Károly* az MTI vezérigazgatója tartott előadást. Felszólalt *Csiszér Ferenc* a MTV Vallási Műsorok stúdióvezetője, *Lengyel Anna* a Magyar Rádió szerkesztője és *Tőkéczky László* egyetemi tanár. A tanácskozás *Hegedűs Lóránt* püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke szavaival zárult.

Új Szent István szobor

Hevesen, a polgármesteri hivatal aulájában augusztus 20. tiszteletére ünnepélyes keretek között avatták fel a nemrég elhunyt szobrászművész, *Somogyi József* életnagyságú Szent István szobrát. **Fotó: Szabó Sándor**

kért, az osztályfőnökökért, az óraadó tanárokért és a hitoktatókért, a kollégiumi nevelőkért és az iskolásokat szállító buszvezetőkért, a szakácsokért és a konyhai dolgozókért, az önkormányzatok oktatásért felelőseiért, a kultúra és a nevelés szakembereiért, a vonatkozó jogszabályok megalkotóiért, a banki számlák átutalóiért — és persze a szülőkért!

Örömhír

Példabeszéd a főhelyekről

A meghívottaknak pedig példabeszédet mondott, mert észrevette, hogyan válogatják a főhelyeket. „Mikor lakodalomba hívnak, mondta, ne ülj az első helyre, mert akadhat a meghívottak közt nálad előkelőbb ember is. Aztán odajön az, aki meghívott titeket és fölszólít: Adj helyet ennek. Akkor szégyenszemre az utolsó helyet kellene elfoglalnod. Ha meghívnak, menj inkább, telepedjél le az utolsó helyre. Akkor odajön majd, aki téged meghívott és azt mondja: Barátom, jöjj följebb! Így becsületed lesz az egész asztaltársaság előtt. Mindazt ugyanis, aki fölmagasztalja magát, megalázzák; aki pedig megalázza magát, azt fölmagasztalják."

Az igazi vendégbarátság. Akkor a házigazdához fordult: „Mikor ebédet vagy vacsorát adsz, mondta, ne hívd meg barátaidat és testvéreidet, se rokonaidat és gazdag szomszédaidat. Különben ők is meghívnak és visszaadják neked. Amikor lakomát adsz, hívd meg inkább a koldusokat, bénákat, sántákat és vakokat. Boldog leszel, mert nem tudják viszonozni neked! De majd visszafizetik az igazak föltámadásakor." (Lk 14,7-14)

összekapcsolja őket mindörökre a szeretet, az élet szeretete, az anya és a fia szeretete, az Isten és az ember szeretete.

Somogyi József művészetét méltatni nem lehet most az én feladatom. Azt tudom műveiből, nyilatkozataiból, személyes találkozásunkból, hogy mint elhivatott szobrász szerette az emberi testet, s ezzel a szeretettel formázta, gyúrta, faragta őket. S most, ennek a kiállításnak a láttán azt is tudom, s biztosan mindannyian tudjuk, hogy szerette a legszentebb testet, a Korpuszt, és szerette azt az anyát, aki ott állt a kereszt alatt, majd ölébe fogadta méhe holt magzatát.

*

Ezekkel a gondolatokkal nyitom meg a kiállítást és kérem vendégeinket, álljanak meg az egyes művek előtt és gondolkodjanak el a testről, az életről és a halálról, gondolkodjanak el a szeretetről.

Tihany, 1996. április 6.

Bánhegyi Miksa

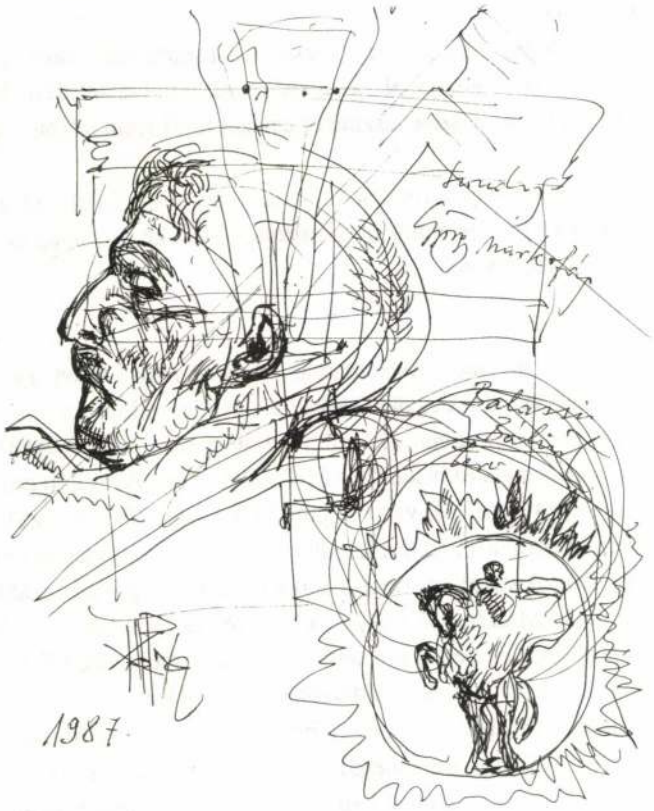

Szondi-emlékműterv

Somogyi József

Kővé merevedett élet

Somogyi József kiállítása Tihanyban

Nagyszombat délelőttjén jöttünk össze, hogy a Tihanyi Apátsági Múzeum kőtárában megnyissuk Somogyi József *korpuszainak és pietáinak* kiállítását.

A keresztény világ tegnap ünnepelte azt a hívő ember számára mérhetetlen irgalommal teljes szent misztériumot, hogy Krisztusnak, az emberi testet öltött Isten fiának testét, korpuszát keresztre szegezték, s ez az emberi test többórás haláltusa után kiszenvedett, egy „Consummatum est!", Beteljesedett! hörgő kiáltással rálépett az emberi élet végső útjára, meghalt.

A kereszten függő, utolsót lélegző Krisztus-test az egyetemes művészet Biblia-ihlette alkotásai között kiemelkedő helyet foglal el. Hiszen a merev gerendákra függesztett, teljes súlyával a két kezén csüngő ruhátlan férfitest önmagában is kihívás minden művész számára, de a kihíváson túl feladat lesz a hívő alkotó számára.

Ezek a korpuszok bizonyítják, hogy Somogyi József nem csupán századunk nagy szobrászművésze volt, hanem hívő ember. Hívő ember, aki a szükséges alázattal közeledett ehhez a korpuszhoz, hogy azt a maga kiérlelt módján, összetéveszthetetlen szobrászi formaalkotó világában gyúrja az agyagba, faragja a kőbe.

Kőkemény testek ezek, kőkemény Krisztusok. Útszéli keresztek áhítatát idézve, vagy a hagyománytól eltérően lepelbe burkoltan jelennek meg, anatómiájuk a kő, az anyag anatómiája, mintha a természet erői vésték volna őket ilyenre.

*

Csak a szent hagyomány őrizte meg a hívő tudatban, hogy a meghalt testet, a korpuszt, amikor levették a keresztről, anyjának, Máriának az ölébe fektették. Mária siralma, gyásza, fájdalma, de az áldozat elfogadásának nyugalma adja együtt a képzőművészetekben pietának nevezett csoportot.

Ez is kihívás minden művésznek, ez is feladat a hívő művésznek. A függőleges és vízszintes, Somogyinál sokszor a függőleges és az átlós vagy megtört vonal; a férfi és a nő, az anya és gyermeke, a felöltözött és a mezítelen, az élő és a halott test feszültsége teszi megfejthetetlen rejtéllyé, ki nem elemezhető misztériummá ezeknek a szoborcsoportoknak a leglelkét, vagy talán szakszerűbben szólva: kompozícióját. Van, amikor párhuzamokba simul össze a két test, van, amikor a függőleges és vízszintes feszültsége szinte elviselhetetlen, s van, amikor a halálba merevedett Krisztus-test őrzi a keresztrefeszített karjainak már örökre keresztalakba rögzült kitárulását.

Mi teszi ezeket a Somogyi-pietákat ennyire szívbemarkolóvá? Az talán, hogy az anya, Mária, mindig méltósággal viseli a gyászát? Hova mered rezzenéstelen arca? Vagy talán az, hogy annyira örök emberi sors, hogy az anyáknak temetniök kell fiukat? Igen, ezek a mozzanatok is. De sokkal inkább az, hogy minden szobornál látjuk és tapintjuk, hogy ez a két test, ez a két kővé merevedett élet nem véletlenül, de nem is a kompozíció szabályainak megfelelően került egymás mellé, hanem

ПРЕДИСЛОВИЕ

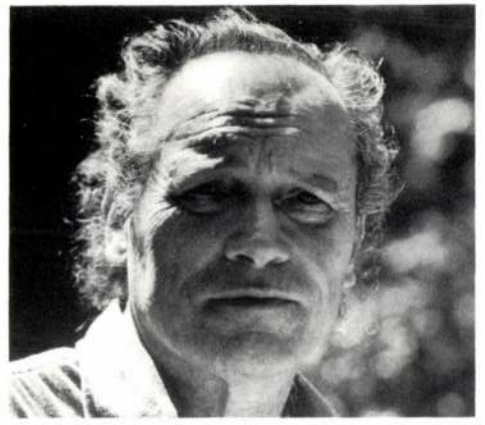

Йожеф Шомоди

Можно ли более подходящим образом отметить художественной выставкой 40-летие освобождения Венгрии от фашизма в рамках Дней венгерской культуры в Москве, чем выставкой именно Йожефа Шомоди? Мы уверены, что нет. В венгерском изобразительном искусстве в период, последовавший за освобождением страны имя Шомоди означает верное социализму, лишённое схематизма искусство. Прежде всего это относится к монументальной скульптуре — жанру, наиболее активно вступающему в диалог с публикой, даже — если хотите — сталкивающемуся с ним.

Мы, в то же время, беремся за нелёгкое дело, стараясь достоверно представить многообразное творчество Шомоди, так как произведения именно монументального жанра отсутствуют на выставке. Но Шомоди, к счастью, работая над решением крупных произведений изготовляет целый ряд эскизов и вариантов, которые — мы уверены — своим внутренним напряжением способны передать монументальность крупной пластики.

Наша цель — это представить советской публике Йожефа Шомоди как общественного деятеля, гуманистического скульптора, игривого художника, виртуозного рисовальщика, как передающего жизненноважные конфликты и проблемы, человеческую радость и горе в своей малой пластике и медалях чувствительного человека, более того, человека-романтика. Мы стараемся передать тот внутренний динамизм, который возникает между драматической насыщенность, чувствительной лепкой и до предела дисциплинированной композицией.

Смелость мыслей и пластических форм, при помощи которых Шомоди изображал исторических личностей Венгрии, лишив их вычурности, отбросив общепринятые традиционные представления, в первый момент всегда вызывали конфликт между произведением и его воспринимающей публикой. Но не требовалось много времени и эта же публика уже понимала стремления художника, более того, с гордостью считала его символом города. Для художника не существует большего удовлетворения. Мы откровенно надеемся, что советская публик, и до сих пор благожелательно относившаяся к достижениям венгерской свульптуры, будет обрадована этой интенсивной встрече с Йожефом Шомоди.

Каталин Нераи

← Дьёрдь Дожа.

БИОГРАФИЯ

1916 Родился в селе Фелсерфалва (выне земля Бургенланд) 9-го июня.
1936—42 Учёба в Высшей школе изобразительных искусств в Будапеште. (Его учителя: Иштван Рети, Вильмош Аба-Новак, Бела Контули, Жигмонд Кишфалуди Штробл.)
1945—63 Преподаёт в будапештской средней школе изобразительных искусств.
С 1948-го года преподаёт скульптуру в Высшей школе прикладного искусства в Будапеште.
1952—55 Секретарь Союза венгерских художников.
1963 Заместитель председателя Союза венгерских художников.
1964 Назначают на должность преподавателя в Будапештской Высшей школе изобразительных искусств.
1966—75 Председатель Союза венгерских художников.
1971 Депутат районного совета VI-го района.
С 1974-го года ректор Будапештской Высшей школы изобразительных искусств.
1975 Избирают членом Верховного Совета.
1976 Становится членом Всевенгерского Савета Народного фронта.

НАГРАДЫ И ПРЕМИИ

1940 Знак отличия общества им. Синеи.
1951 III премия конкурса на памятник Яношу Хуняди.
1952 III Премия на художественном конкурсу Венгерско-советского общества.
1955 Премия им. Кошута.
1955 Орден „За социалистический труд".
1956 Премия 1-ой степени им. Мункачи.
1958 GRAN PRIX на Всемирной выставке в Брюсселе (совместно с Йенё Керени).
1968 Медаль им. Торняи на II Осеннем Вернисаже в гор. Ходмезёвашархей.
1967 Удостаивается звания заслуженного деятеля искусства ВНР.
1969 Государственная премия за высокий уровень произведения (за мемориал в гор. Шалготарьян).
1970 Получает звание нородного деятеля искусства ВНР.
1971 Премия на Первой Будапештской выставке малой пластики.
1976 Орден труда высшей степени.

ПЕРСОНАЛЬНЫЕ ВЫСТАВКИ

1946 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1947 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1970 XXXV Биеннале в Венеции (венгерский павильон), совместно с художником Хинц Дьюлой.
1971 Исторический музей Будапешта („Венгри на XXXV Биеннале в Венеции").
1972 Рисунки, галерея Хеликон, Будапешт.
1973 Рисунки, Выставочный зал им. Медеши, Ходмезёвашархей.
1974 Рисунки, галерея Кишдуна, Шорокшар. Рисунки, Балашадярмат.
1978 Центральный Выставочный зал, Будапешт (совместно с графиком Кароем Рейх).
Синяя и Красная Капелла, Балатонбоглар (совместнос Кароем Рейх).
1979 Выставочный зал им. Белы Уитц, Дунауйварош (совместно с Кароем Рейх).
1981 Галерея клуба завода „Тунгсрам".
1976 Подвальная галерея в Обуде, Будапешт.
1977 Хатван, городская галерея.

ГРУППОВЫЕ ВЫСТАВКИ (ИЗБРАННОЕ)

1949 На путу к общественному искусству. Музей им. Эриста, Будапешт.
1960 Первая Венгерская художественная выставка. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1961 Вторая Международная выставка современной скульптуры. Музей им. Родена, Париж.
1962 XXXI Биеннале в Венеции (венгерский павильон).
1966 Лица и судьбы. Хатван, городская галерея.
1967 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Дворец культуры и науки, Варшава.
Венгерское искусство XX-го века.
1968 Современная венгерская графика и малая пластика. Ратуша Шарлоттенбурга, Западный Берлин.
1971 Новые произведения. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
Первая Международная выставка малой пластики в Будапеште. Центральний Выставочный зал.
1972 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Коппенгаген.
1973 Венгерская скульптура сегодня. Музей им. Пушкина, Москва.
1974 Современное изобразительное искусство Венгрии. Вена.
1978 Выставка венгерской скульптуры. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1975 Тридцать победных лет. Совместая художественная выставка социалистических стран (передвижная выставка).

ПУБЛИЧНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ, СОДЕРЖАЩИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЙОЖЕФА ШОМОДИ

Венгерская Национальная галерея, Будапешт.
Музей им. Януса Паннонуса, Печ.
Музей им. короля Иштвана, Секешвехервар.
Картинная галерея города Сомбатхей.
Музей Кишцелли, Будапешт.
Эрмитаж, Ленинград

МЕМОРИАЛЫ И ПАМЯТНИКИ

1948 Лев. (Будапешт, здание Парламента)
1950 Самодовольный. (Дунауйварош, детский сад)
1950 Мартинас. (Дунауйварош, металлургический комбинат)
1956 Мир. (Казинцбарцика)
Землекоп. (Будапешт, район, ул. Байза)
1958 Танцующий. (Всемирная выставка в Брюсселе, венгерсиц павильон)
Дожа. (первоначально в гор. Цеглед, ныне в гор. Кишкунфельхаза)
1961 Музы. (Будапешт, VI район, фасад театра им. Мадача)
1963 Памятник мученикам. (Освенцим)
1964 Бойцы. (Будапешт, Политехнический институт)
Семья. (Будапешт, III район, экспериментальный микрорайон в Обуде)
1965 Мать с младенцем. (Будапешт, II район, угол ул. им. Лео Франкеля и ул. Тёрёк)
Янош Санто Ковач. (Ходмезёвашархей)
Девушка в жеребёнком. (Юбилейный парк на горе Геллерт)
1967 Памятник Освобождению от фашизма (Шалготарьян, Центральная площадь)
1968 Памятник Миклошу Зрини. (Сигетвар)
1969 Символ Мира. (Будапешт, пл. им. Михая Поллак, Фасад Венгерского Дома радио)
Надгробный памятник Медньянски. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1971 Лежащая фигура. (Байа, районная больница)
Девушка с виолончелью. (Вацратот, Ботанический сад)
1972 Дожа. (Цеглед, проспект Вёрёшхадшерег)
Девушка с арфой. (Будапешт, III район, во дворе замка Зичи)
Мать с младенцем. (Будапешт, V район, станция метро „пл. им. Кошута")
1973 Шандор Петефи, папский студент. (Папа)
1974 Надгробный памятник Эрнё Михайфи. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1975 Памятник Освобождению от фашизма. (Вац, пл. Свободы)
1976 Крест. (Холлохаза, реформатская приходская церковь)
Памятник Освобождению от фашизма. (Мишкольц, пл. Хёшек)
1971 Бела Барток. (Будапешт, XI район, угол ул. им. Фадриуса и ул. им. Белы Бартока)
Портрет Бартока. (Москва, Консерватория им. Чайковского)
1985 Жертвам фашизма. (Будапешт, XI район, Дворец съездов)

1514 (из цикла „Дожа").

Диана.

Ты оценен.

Оставшееся от пресса (деталь).

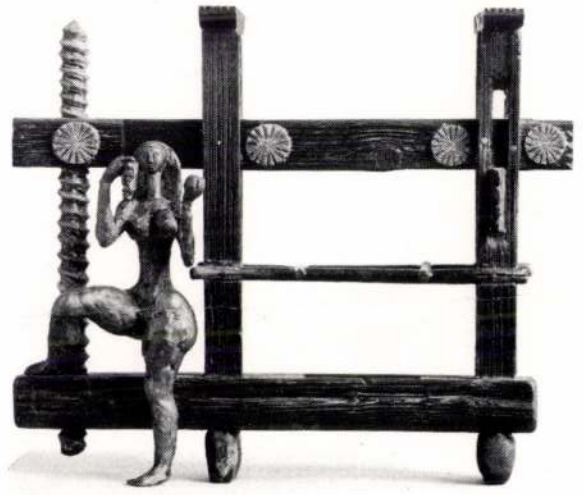

Оставшееся от пресса.

Интерьер с иконой.

Интерьер с иконой (деталь).

Выставку устраивает Будапештский Центральный Выставочный Зал „Мючарнок" в рамках сотрудничества Министерства Культуры СССР и Министерства Культуры и Просвещения ВНР по случаю Дней венгерской культуры в Москве.

Организатор выставки: Каталин Нераи
Составитель каталога: Имре Богар
Перевод: Марина Шафит
Фотографии: Жужа Г. Фабри (портрет), Ханула Э. и ВТА
Ответственный издатель: Каталин Нераи, директор Центрального Выставочного Зала в Будапеште

50193 — Progresprint — F. v.: Magyar István

Выставка
ЙОЖЕФ ШОМОДИ
скульптура, рисунок, медаль

Москва, 3 апреля - 4 мая 1985 г.
Государственная Картинная Галерея
Москва, Кримский Вал 10.

ПРЕДИСЛОВИЕ

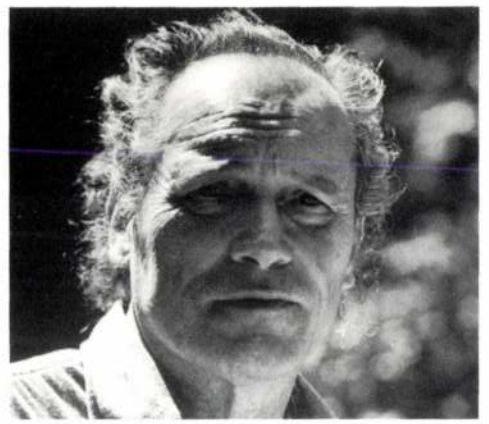

Йожеф Шомоди

Можно ли более подходящим образом отметить художественной выставкой 40-летие освобождения Венгрии от фашизма в рамках Дней венгерской культуры в Москве, чем выставкой именно Йожефа Шомоди? Мы уверены, что нет. В венгерском изобразительном искусстве в период, последовавший за освобождением страны имя Шомоди означает верное социализму, лишённое схематизма искусство. Прежде всего это относится к монументальной скульптуре — жанру, наиболее активно вступающему в диалог с публикой, даже — если хотите — сталкивающемуся с ним.

Мы, в то же время, беремся за нелёгкое дело, стараясь достоверно представить многообразное творчество Шомоди, так как произведения именно монументального жанра отсутствуют на выставке. Но Шомоди, к счастью, работая над решением крупных произведений изготовляет целый ряд эскизов и вариантов, которые — мы уверены — своим внутренним напряжением способны передать монументальность крупной пластики.

Наша цель — это представить советской публике Йожефа Шомоди как общественного деятеля, гуманистического скульптора, игривого художника, виртуозного рисовальщика, как передающего жизненноважные конфликты и проблемы, человеческую радость и горе в своей малой пластике и медалях чувствительного человека, более того, человека-романтика. Мы стараемся передать тот внутренний динамизм, который возникает между драматической насыщенность, чувствительной лепкой и до предела дисциплинированной композицией.

Смелость мыслей и пластических форм, при помощи которых Шомоди изображал исторических личностей Венгрии, лишив их вычурности, отбросив общепринятые традиционные представления, в первый момент всегда вызывали конфликт между произведением и его воспринимающей публикой. Но не требовалось много времени и эта же публика уже понимала стремления художника, более того, с гордостью считала его символом города. Для художника не существует большего удовлетворения. Мы откровенно надеемся, что советская публик, и до сих пор благожелательно относившаяся к достижениям венгерской свульптуры, будет обрадована этой интенсивной встрече с Йожефом Шомоди.

Каталин Нераи

← Дьёрдь Дожа.

БИОГРАФИЯ

1916 Родился в селе Фелсерфалва (выне земля Бургенланд) 9-го июня.
1936—42 Учёба в Высшей школе изобразительных искусств в Будапеште. (Его учителя: Иштван Рети, Вильмош Аба-Новак, Бела Контули, Жигмонд Кишфалуди Штробл.)
1945—63 Преподаёт в будапештской средней школе изобразительных искусств.
С 1948-го года преподаёт скульптуру в Высшей школе прикладного искусства в Будапеште.
1952—55 Секретарь Союза венгерских художников.
1963 Заместитель председателя Союза венгерских художников.
1964 Назначают на должность преподавателя в Будапештской Высшей школе изобразительных искусств.
1966—75 Председатель Союза венгерских художников.
1971 Депутат районного совета VI-го района.
С 1974-го года ректор Будапештской Высшей школы изобразительных искусств.
1975 Избирают членом Верховного Совета.
1976 Становится членом Всевенгерского Савета Народного фронта.

НАГРАДЫ И ПРЕМИИ

1940 Знак отличия общества им. Синеи.
1951 III премия конкурса на памятник Яношу Хуняди.
1952 III Премия на художественном конкурсу Венгерско-советского общества.
1955 Премия им. Кошута.
1955 Орден „За социалистический труд".
1956 Премия 1-ой степени им. Мункачи.
1958 GRAN PRIX на Всемирной выставке в Брюсселе (совместно с Йенё Керени).
1968 Медаль им. Торняи на II Осеннем Вернисаже в гор. Ходмезёвашархей.
1967 Удостаивается звания заслуженного деятеля искусства ВНР.
1969 Государственная премия за высокий уровень произведения (за мемориал в гор. Шалготарьян).
1970 Получает звание нородного деятеля искусства ВНР.
1971 Премия на Первой Будапештской выставке малой пластики.
1976 Орден труда высшей степени.

ПЕРСОНАЛЬНЫЕ ВЫСТАВКИ

1946 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1947 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1970 XXXV Биеннале в Венеции (венгерский павильон), совместно с художником Хинц Дьюлой.
1971 Исторический музей Будапешта („Венгри на XXXV Биеннале в Венеции").
1972 Рисунки, галерея Хеликон, Будапешт.
1973 Рисунки, Выставочный зал им. Медеши, Ходмезёвашархей.
1974 Рисунки, галерея Кишдуна, Шорокшар. Рисунки, Балашадярмат.
1978 Центральный Выставочный зал, Будапешт (совместно с графиком Кароем Рейх).
Синяя и Красная Капелла, Балатонбоглар (совместнос Кароем Рейх).
1979 Выставочный зал им. Белы Уитц, Дунауйварош (совместно с Кароем Рейх).
1981 Галерея клуба завода „Тунгсрам".
1976 Подвальная галерея в Обуде, Будапешт.
1977 Хатван, городская галерея.

ГРУППОВЫЕ ВЫСТАВКИ (ИЗБРАННОЕ)

1949 На путу к общественному искусству. Музей им. Эриста, Будапешт.
1960 Первая Венгерская художественная выставка. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1961 Вторая Международная выставка современной скульптуры. Музей им. Родена, Париж.
1962 XXXI Биеннале в Венеции (венгерский павильон).
1966 Лица и судьбы. Хатван, городская галерея.
1967 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Дворец культуры и науки, Варшава.
Венгерское искусство XX-го века.
1968 Современная венгерская графика и малая пластика. Ратуша Шарлоттенбурга, Западный Берлин.
1971 Новые произведения. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
Первая Международная выставка малой пластики в Будапеште. Центральний Выставочный зал.
1972 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Коппенгаген.
1973 Венгерская скульптура сегодня. Музей им. Пушкина, Москва.
1974 Современное изобразительное искусство Венгрии. Вена.
1978 Выставка венгерской скульптуры. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1975 Тридцать победных лет. Совместная художественная выставка социалистических стран (передвижная выставка).

ПУБЛИЧНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ, СОДЕРЖАЩИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЙОЖЕФА ШОМОДИ

Венгерская Национальная галерея, Будапешт.
Музей им. Януса Паннонуса, Печ.
Музей им. короля Иштвана, Секешвехервар.
Картинная галерея города Сомбатхей.
Музей Кишцелли, Будапешт.
Эрмитаж, Ленинград

МЕМОРИАЛЫ И ПАМЯТНИКИ

1948 Лев. (Будапешт, здание Парламента)
1950 Самодовольный. (Дунауйварош, детский сад)
1950 Мартинас. (Дунауйварош, металлургический комбинат)
1956 Мир. (Казинцбарцика)
Землекоп. (Будапешт, район, ул. Байза)
1958 Танцующий. (Всемирная выставка в Брюсселе, венгерскиц павильон)
Дожа. (первоначально в гор. Цеглед, ныне в гор. Кишкунфельхаза)
1961 Музы. (Будапешт, VI район, фасад театра им. Мадача)
1963 Памятник мученикам. (Освенцим)
1964 Бойцы. (Будапешт, Политехнический институт)
Семья. (Будапешт, III район, экспериментальный микрорайон в Обуде)
1965 Мать с младенцем. (Будапешт, II район, угол ул. им. Лео Франкеля и ул. Тёрёк)
Яношу Санто Ковач. (Ходмезёвашархей)
Девушка в жеребёнком. (Юбилейный парк на горе Геллерт)
1967 Памятник Освобождению от фашизма (Шалготарьян, Центральная площадь)
1968 Памятник Миклошу Зрини. (Сигетвар)
1969 Символ Мира. (Будапешт, пл. им. Михая Поллак, Фасад Венгерского Дома радио)
Надгробный памятник Медньянски. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1971 Лежащая фигура. (Байа, районная больница)
Девушка с виолончелью. (Вацратот, Ботанический сад)
1972 Дожа. (Цеглед, проспект Вёрёшхадшерег)
Девушка с арфой. (Будапешт, III район, во дворе замка Зичи)
Мать с младенцем. (Будапешт, V район, станция метро „пл. им. Кошута")
1973 Шандор Петефи, папский студент. (Папа)
1974 Надгробный памятник Эрнё Михайфи. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1975 Памятник Освобождению от фашизма. (Вац, пл. Свободы)
1976 Крест. (Холлохаза, реформатская приходская церковь)
Памятник Освобождению от фашизма. (Мишкольц, пл. Хёшек)
1971 Бела Барток. (Будапешт, XI район, угол ул. им. Фадриуса и ул. им. Белы Бартока)
Портрет Бартока. (Москва, Консерватория им. Чайковского)
1985 Жертвам фашизма. (Будапешт, XI район, Дворец съездов)

1514 (из цикла „Дожа").

Диана.

Ты оценен.

Оставшееся от пресса (деталь).

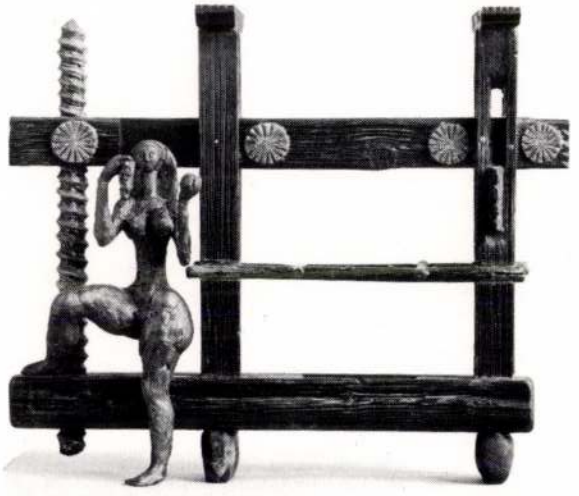

Оставшееся от пресса.

Интерьер с иконой.

Интерьер с иконой (деталь).

Выставку устраивает Будапештский Центральный Выставочный Зал „Мючарнок" в рамках сотрудничества Министерства Культуры СССР и Министерства Культуры и Просвещения ВНР по случаю Дней венгерской культуры в Москве.

Организатор выставки: Каталин Нераи
Составитель каталога: Имре Богар
Перевод: Марина Шафит
Фотографии: Жужа Г. Фабри (портрет), Ханула Э. и ВТА
Ответственный издатель: Каталин Нераи, директор Центрального Выставочного Зала в Будапеште

50193 — Progresprint — F. v.: Magyar István

Выставка
ЙОЖЕФ ШОМОДИ
скульптура, рисунок, медаль

Москва, 3 апреля - 4 мая 1985 г.
Государственная Картинная Галерея
Москва, Кримский Вал 10.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1975 JUN 15

Somogyi József
1021

Somogyi József szobrai

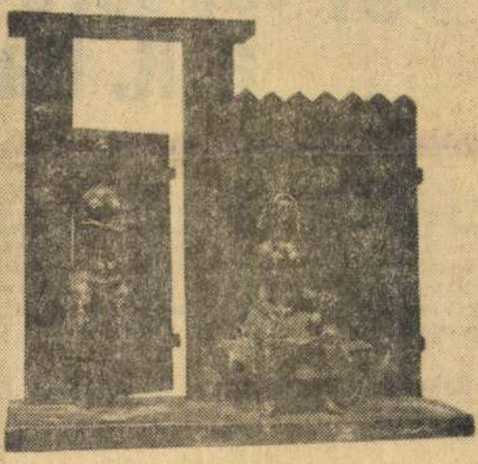

Falusi emlék.

Dózsa.

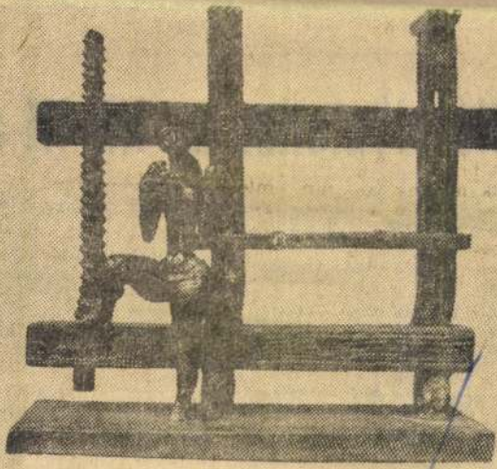

Pannon álom.

GYŐZELEM

Egy lépésre az N
a K. Rákócz

Kikapott a Volán — Pontot vesztett

Ez a forduló sem maradt mentes a meglepetésektől. Számunkra azonban valamennyi kellemes. A Rákóczi bravúros győzelmének ötezer somogyi tapsolhatott. A Volán biztos 4:1 arányú veresége Debrecenben szintén »jól jött«. A Komló sem bírt a Budafokkal, s ez valószínű azt is jelenti, hogy a Bányász együttes kiesett a feljutásért versengők közül. A SZEOL is csak keservesen nyert hazai környezetben a feljavult Kossuth KFSE ellen.

Rákóczi—Nagykanizsai Olajbányász 1:0 (0:0)

Nagykanizsa, 12 000 néző. .: Halász (Grubics, Egerári).

Rákóczi: Hegedűs — Németh, gfalvi, Márton, Hoffmann—Nagy, onrád, Burcsa — Turai, Kovats, ischák. Edző: Mathesz Imre.

Olajbányász: Vlaszák — Kovácsgyi, Doszpod, Simon, Müller — ngai, Söjtör, Bogáti — Pávlicz ulyok I. a 36. percben), Bruder, ller. Edző: Harcz János.

Kaposvári támadásokkal indult a nagy érdeklődéssel kiért mérkőzés. Először Burca célozta meg Vlaszák kapuját, aztán Kováts gyenge vését hárította a kanizsai apus. A 8. percben Hangai rt előre, de Hegedűs a helén volt. A 12. percben forás Márton—Kováts—Burca támadás gördült, az utóbb lövése alig zúgott el a léc ellett. Állandóan a Rákóczi hamozott. A 20. percben agy keresztbeívelt labdáját urai fejelte alig mellé. A ásik oldalon Bogáti 25 méres szabadrúgása akadt el sorfalban, Ágfalvin. A 37. rcben Turai—Nagy volt a bda útja, Nagy bombáját laszák bravúrral hárította. z utolsó 5 percben a kanizaiak próbálkoztak, különöbb siker nélkül.

Szünet után ha lehet, a Rákóczi még fokozta a tempót. Előbb Turai, aztán Hoffmann adott gondot Vlaszáknak. A másik oldalon Bruder kísérletezett, eredménytelenül. Ezt követően Bogáti az oldalhálót találta el. Aztán Konrád labdáját Vlaszák ismét bravúr árán védte. A 68. percben Kováts bombalövése a kapufáról vágódott le az alapvonalon túlra. Beszorult a kanizsai csapat, s a 78. percben góllá érett a Rákóczi nyomasztó fölénye. *Szögletet rúgtak jobb oldalról a kaposváriak, Konrád Turai elé pörgette a labdát, a csatár a 16-os oldalvonalánál, az öt és felessel egy magasságban egy cselt csinált, beadás helyett lövésre szánta magát, s a bomba erejű labdát Vlaszák a léc alól csak beljebb tudta segíteni. 1:0.* A hátralevő időben is a Rákóczi támadott. Igaz, hogy a 85. percben Sulyok előtt megnyílt az egyenlítési alkalom, a csatár azonban éles szögből csúnyán fölé lőtt. Az utolsó percekben a Rákóczi már csak a labdát tartotta.

Két döntetlen az NB III-as c

Táncsics SE— EDOSZ Erdért 3:3 (3:1)

Kaposvár, 100 néző. Vezet: Szőke.

Táncsics: Kiss (Kasza) — Garaczi, Kanyar, Geiger, Németh, vanyó, Veszelka, Szabó, Hadzólosz, Pintér (Kapcsos), Varga. ző: Váradi Lajos.

M. ERDÉRT: Serdült — Salcza, mler, Varga (Baltai), Boruzs, vári (Ladányi), Pál, Halápi, Jab, Marosi, Melichaler. Edző: Bagh Sándor.

16. perc: Németh labdáját arga Veszelka elé fejelte, ki futtából az ellenkező sakba lőtt. 1:0.

2. perc: Bakó jó indításával Bihari elfutott, lágyan a kapu elé emelt, és Bakó 8 méterről a hálóba lőtt. 1:0.

12. perc: A siófoki védők röviden . szabadítottak fel. Amíg egymásra vártak, Szilágyi 18 méterről a lábak között lőtt a jobb alsó sarokba. 1:1.

40. perc: Horváth J. szögletét Pintér előrevetődve fejelte a hálóba. 2:1.

53. perc: Letenyei szögletrúgását Katona az elmélázó hazai védők között felugorva fejjel továbbította a léc alá. 2:2

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 APR 30

Magyar Nemzet

Somogyi József szobrával

emzetköziség nagy ünnepe!

1021

Nagyatád nagy ünnepe

Ilku Pál avatta fel a város új művelődési központját

Új művelődési központot avattak vasárnap Nagyatádon. Az ünnepségen megjelent és beszédet mondott *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, *Garamvölgyi János* miniszterhelyettes és *Bőhm József*, a Somogy megyei tanács elnöke.

Nagy ünnepe volt ez a nap Nagyatádnak, a lakosság régi vágya vált valóra. Két évvel ezelőtt, amikor a városi rangot megkapták, *Hamvas János*, a városi tanács elnöke így nyilatkozott: *„Nagyon sok még a tennivaló. Nagyatádot ma építik és ma bontják is. Ami épül, az mind a jövőt mutatja, a jövőt szolgálja."*

A város kultúrháza évekig szükségépületben működött. Zsúfoltság és kényszermegoldások jellemezték a népművelési munkát. Pedig a dokumentumok bizonyítják, hogy a város lakóiban mindig nagy volt az igény arra, hogy társas életet éljenek és gyarapítsák műveltségüket. A hajdani zsinór- és paszománygyár jóvoltából alakult ki a község munkásrétege, amely már a századfordulón közadakozásból létrehozta a nagyatádi munkásotthont. Több egylet is működött abban az időben, a Gazdakör például még lapot is adott ki.

Ahogy a város fejlődött, úgy erősödött az igény a lakosságban a jobb művelődési lehetőségek iránt. A fejlődés pedig itt mérföldes léptekkel halad: *új lakótelepek* épültek. Babócsáról átvezették a földgázt, bővítették a vízhálózatot, szálloda létesült, új üzletek sora nyílt.

Az iparosodás is gyors ütemű. A régi gyárak mellett — alig egy emberöltővel ezelőtt alapították őket — új üzemek, intézmények alakultak, köztük a Danuvia 4. számú gyára. A cérnagyár, a konzervgyár és a Komfort Ipari Szövetkezet munkáját fémjelzi, hogy éppen ezekben a napokban ünnepelték a Kiváló Vállalat cím elnyerését, ami azt jelenti, a *város hatezer munkásából* háromezer kiváló címmel frissen kitüntetett vállalatnál dolgozik.

Sok pótolni, fejleszteni való van a város egészségügyének. A kórház építését például már 1857-ben elhatározták, majd 1895-ben ismét napirendre került, már jelentős pénz is összegyűlt, mégsem lett belőle semmi. *Az új, korszerű, ötszáz ágyas kórház* falai már állnak.

Mint minden dinamikusan fejlődő helységnek, Nagyatádnak is sok utcája fel van túrva. Az öreg házak és szanálásra váró utcarészek között azonban már *kialakult a város új arca.*

— Ez itt például egy *iskolanegyed.* Itt van az általános iskola, a szakmunkásképző, a gimnázium. A városban a kaposvári zeneiskolának egy kihelyezett fiókiskolája is működik, ahol százhúszan tanulnak a zongora-, a hegedűtanszakon és az előképző tanfolyamon — mondja *Kocsis László* megyei tanácselnök-helyettes.

Az egyik, 1970. évi megyei kiadványban az olvasható: a negyedik ötéves tervben felépül a nagyatádi művelődési központ. *Az építési ütem az átlagosnál gyorsabb volt,* a segítség hatékony, a megye a 18 millió forintos beruházásból 90 százalékot vállalt. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik az a tény is, hogy a mostoha körülmények ellenére pezsgő kultúrélet jellemezte a várost. Klubjainak, öntevékeny együtteseinek a megyén kívül is híre van. A népfrontbizottság ösztönzésére *fellendült a honismereti gyűjtőmunka.*

Az átadási ünnepségen Ilku Pál átnyújtotta a város vezetőinek a Művelődésügyi Minisztérium ajándékát — *Somogyi József szobrát* —, majd az ünnepség után a nagyatádiak birtokukba vették a művelődési házat, amelynek *színházterme 425 férőhelyes.* Úgy tervezik, hogy havonta öt-hat nagyobb rendezvényre — színházra, koncertre — veszik igénybe, a többi napokon pedig moziként üzemel. Megfelelő elhelyezést kaptak a klubok, a szakkörök, a különböző együttesek is.

Az avatáson szó esett arról is, hogy a környék falvaiból *1500 ember jár be* Atádra dolgozni, de a város művelődési *kisugárzása sok-sok ezer emberre, 30—40 kilométeres körzetre is kiterjed,* vagyis az új művelődési központ a környező falvak kulturális igényének a kielégítését is megfelelően szolgálhatja.

Ezért mondta joggal és a patrióta büszkeségével Bőhm József megyei tanácselnök, a város képviselője:

— *A művelődési központ felavatása nemcsak a városnak, hanem az egész járásnak is ünnepe.*

K. E.

NAPI KRÓNI

— A MAGYAR NEMZET legközelebbi száma május 3-án, csütörtökön reggel jelenik meg.

— II. Margit dán királynő táviratban köszönte meg Losonczi Pálnak, az Elnöki Tanács elnökének a dán nemzeti ünnep alkalmából küldött jókívánságokat.

— Abdeljelil Mehiri, a Tunéziai Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete elutazott Budapestről.

— Több százan gyültek össze vasárnap az egykori dachaui náci koncentrációs táborban, hogy leróják kegyletüket a láger több mint 33 ezer áldozatának emléke előtt. A tömegben jelen voltak sokan a koncentrációs tábor volt foglyai közül, és megjelent a gyűlésen Hans-Jochen Vogel nyugatnémet építésügyi, városépítés- és területrendezés-ügyi miniszter is. Nürnbergben ugyancsak vasárnap nyílt meg az „Antifasiszta ellenállás 1933—1945 között" című kiállítás.

— Az európai szocialista országok bélyeggyűjtő szövetségeinek képviselői szombaton és vasárnap Prágában tartották nyolcadik ülésüket. A tanácskozáson bejelentették, rövidesen megjelenik az első olyan bélyeg, amelyet Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, hazánk, az NDK, Románia és a Szovjetunió egyidejűleg és azonos motívummal ad ki a „Béke és Szocializmus" című nemzetközi folyóirat alapításának 15. évfordulója alkalmából.

— Az Országos Meteorológiai Intézet balatoni viharjelző szolgálata május 1-én nulla órakor megkezdi idei viharjelző szolgálatát.

— Alpári-emléktúra: az NDK-ban dolgozó és tanuló magyar fiatalok KISZ-bizottsága a saschsenhauseni náci koncentrációs tábor felszabadításának évfordulóján vasárnap emléktúrát rendezett Alpári Gyulának, a nemzetközi kommunista mozgalom kiemelkedő magyar harcosának tiszteletére.

— Új parkkal gazdagodott Zugló. Az Újvidék téren 12 ezer négyzetméternyi alapterületű pihenőhelyet adtak át. A főváros legkorszerűbben felszerelt parkja — amely a centenárium jegyében készült — a XIV. kerület testvérmegyéjének, Szolnoknak az ajándéka.

— A DIVSZ budapesti székházában vasárnap befejezte háromnapos tanácskozását az a nemzetközi szeminárium, amely — a KISZ KB rendezésében — megvitatta az ifjúsági szervezetek feladatait a diákfiatalok közösségi, közéleti nevelésében. A hat szocialista ország testvérszervezeteinek részvételével megtartott konferencián dr. Gombár József, a KISZ KB titkára mondott zárszót.

— A Vígszínház Varsányi Irén és Hegedűs Gyula emlékgyűrűjével tüntették ki a társulat tagjainak titkos szavazata alapján Béres Ilonát és Torday Gézát. Az emlékgyűrűket Várkonyi Zoltán igazgató-főrendező adta át.

— Petőfi Sándor szobrát, Kovács Ferenc Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását, vasárnap Petőfi-emléknapon avatták fel a kiskunsági Petőfiszálláson.

KI KORÁN KEL...

— Nyolcmillió hektáros terület került víz alá az USA középnyugati és déli vidékein a Mississippi és Missouri több hete tartó áradása nyomán. A halálos áldozatok száma 10, s 25 ezer ember hajléktalanná vált.

— TOLATÁS KÖZBEN MEGCSÚSZOTT a szenet szállító kocsi Dudka Béláné 42 éves gyöngyösi lakos udvarán, s a szerencsétlen asszonyt az épület falához nyomta. Dudkáné a helyszínen meghalt. A gépkocsivezető ellen eljárás indult.

— Hatvanhat belföldi és külföldi lap árusítását, megjelenését betiltotta a brazil kormány. A lapok között szerepel a nyugatnémet Stern, a Spiegel és az amerikai Playboy. Indoklás: a lapok tartalma erkölcstelen.

— A televízió műsora hétfőn: 8.35: Iskolatévé. Felsőfokú matematika. 9.10: Sprechen Sie Deutsch? Német nyelvtanfolyam. 9.35: Francia nyelvtanfolyam haladóknak. 10.00: Tévé-ovi. Iskola-előkészítő tanfolyam. 10.20: Csak gyerekeknek! Kisfilmek. 14.30: Pe-

Somogyi József

A Magyar Nemzeti Galériában ~~rendezett~~ Dózsa születésének 500 évfordulója alkalmából rendezett kiállításon alkotásai szerepelnek.

Láttuk, hallottuk.

1972. aug. 25. Kossuth 20.40/11/KGy.né

could see everything he was describing. As he was listening, Dzsudi too could smell the river, the Volga, as it rolled along, he could hear the noise of the watermill on the bank, the soft splashing of the wheels against the waves—this was the mill where the captain worked. It was here he had learned how to shoot because there were millions of wild ducks in the neighbouring reeds and all one had to do was go and sit by the river in the evening and blast away into the air. And now, all this—the river, the mill, the reeds and the overabundance of waterfowl—was far away, perhaps never to be seen again...

While Dzsudi was lost in his thoughts, Maxim and Mother were talking quietly. Their permanent topic of conversation—probably because they never understood one another—was Dad's brother who was captured by the Russians during the First World War, got married out there, had a son, then died in the civil war as a member of the Red Army. The letter, which Mother had been carefully preserving for the last ten years, and which they never could properly read, was from his widow.

"B-o-r-i-s," the corporal spelled out.

"That's their boy's name," explained Mother.

"Ah, *kaptén, kaptén,*" said Maxim laughingly; seems like the captain is also called Boris.

Dzsudi watched them sleepily.

"Orjol," said the soldier, trying very hard.

Orjol was the district where the widow lived. She was a miller's servant and that was where she had met the Hungarian POW.

Maxim was nodding.

"Orjol, Orjol... *Kaptén*" he said, pointing that that was where the captain was from too.

"Su-va-rov," said he, deciphering another word. He scratched his head, pursed his lips, and looked very thoughtful.

"*Kaptén,*" he said by way of an explanation, and pointed towards the room. Mother shook her head that she didn't understand. "Ca-det," said the corporal, beaming and miming young men without moustaches studying in uniform at the officers' school.

"*Kaptén,*" he repeated for emphasis to indicate that the captain was a *suvarovist* just like little Boris.

"*Kaptén?*"

Suddenly, Dzsudi sat up in the basket and looked around in amazement.

Yellow light was pouring in through the glass of the door, Maxim sat in a dim corner of the kitchen, holding the letter and Mother was standing in front of him with a sort of sceptical-curious smile.

Oh God, they still haven't found out the secret! They haven't realized...

So sharply and so suddenly did the idea strike him that he felt as if he was becoming filled with light, as if lamps had been turned on inside his head.

"*Kaptén.*" The word just rolled around inside his head. The captain, to whom Maxim kept likening that other unknown officer was not someone else, but one and the same as that other fellow...

But so far he was the only one to realize this. He would have liked to jump and shout!

"Dzsudi, stop making that basket creak so much! Can't you see we're talking?" said Mother.

He didn't understand what they were saying. He stared at them uncomprehendingly and could not even speak because he couldn't find the words in his excitement, and he was so tense inside that it was almost unbearable, but still it was a good feeling and everything, just everything was really wonderful...

He felt as if he was once again by the captain's table, discreetly, quietly, but with an inner excitement, looking at him as he poured over his maps, his straight hair falling over his forehead and the lamplight penetrating right to his scalp, and now Dzsudi could even see beyond the skull into his brain, into his memories and, yes, there beside the Volga, the reeds, the mill and the wild ducks was Dzsudi himself! Their hands reached out to each other, but not to shake hands because he was still just a kid, but as a father would reach his hand out to his son. "Come on, Dzsudi." "Do you know my name?" "Of course." "Where are we going?" "Home, to my place." "Why?" "I'll be your daddy." "Are we taking Mother too?" "Sure we're taking her. She can't remain here all lonesome..."

There was the sound of horses outside. The captain's riding horse had arrived. They'd be going to the front.

Dzsudi jumped out of the basket and started to run up and down. What should he do?

"What's got into you?" asked Mother, looking at her son's bright eyes and burning cheeks.

Maxim got up and groaned. He shook the knapsack on his back which was filled with all kinds of things judging by the clatter.

The captain came out of his room wearing an astrakhan coat, and the corporal opened the door for him.

Dzsudi ran after them out into the yard.

The sudden light was like a slap in the face. It was almost painfully blinding outside, as if the dwarf boxwood bushes were made of silver and as if the icicles were glass. The sky was a clear blue and the snow scrunched with every step.

Mother was watching the soldiers from the kitchen. She pressed her forehead to the glass as she gazed out.

The mechanics stood up from around the broken down car which had sunk into the snow. They looked at their commander and forgot about the cold; the ice-cold tools were stuck to their naked hands, but they just stood motionless.

The captain looked so handsome on the black, prancing horse that Dzsudi just couldn't restrain himself, he ran over and looked up at him with unmasked admiration. The captain smiled. Not a word was exchanged between them. It wasn't necessary. Dzsudi knew the secret and he thought that the captain did too...

All afternoon, right up to dusk, he huddled in the twilight by the stove, hunches chasing one another through his brain, swirling like wisps of fog on an opalescent evening, and the excitement caused by the sheer weight of the secret prevented him from being able to think them over, let alone tell others about them. His fantasy was running wild, magically sweeping him along and his child-soul, which still had a feel for things impossible to express only to feel, whispered to him: yes, he's the one!

The Frech girl stole over to him in the evening and in a sort of whimpering whisper said:

"Come on, let's play."

"No."

"Ah, come on!"

"No!"

"Meany!"

"Leave me alone!"

"Come on... will ya... I'll show ya my thigh..."

At this stage, he jumped up, started to yell, and gave the little girl a slap on the face.

"What on earth is the matter with you?" asked Mother, sternly this time.

III.

He'd already been to sleep and was crawling out of bed, draping Mother's shawl about him, when he heard noises from the kitchen late at night, and muffled, tense conversation.

Mother was all pale, standing by the cupboard.

Mr. Frech was feeling his nose and sniffing. He tried to look pained.

"Well, well, well, that's a soldier's life for you," he mumbled. Then, just to himself:

"That's one less."

Maxim was sitting on a chair, all set to go: cape, knapsack, pistol, canteen, a strange looking leather case and other useless looking objects dangling from his belt. His helmet was teetering on the floor, where he had just tossed it. He himself was whining quietly and with a rather elaborate, theatrical gesture dug his fingers into his curly hair. He puffed his cheeks sulkily: his face was as red as boiled beets — under different circumstances one would have had to smile. But tears were streaming down his face, real tears, from his chin into his lap, falling on his rough military coat.

In front of his feet, an astrakhan coat was on the floor, frozen black blood on the lining.

Dzsudi just stared and stared, then he left the room. No one even noticed.

Dressed only in his shirt and with bare legs he paced the yard, back and forth.

The cold was biting. The stars shone brightly.

The car, which the mechanics had been trying to get fixed all day, lay there in the dark like some huge watch-dog. Touching the icy metal was almost like getting burnt.

The secret's no more, he thought, there's nothing any more...

And he began to cry.

Later Mother ran out and carried the dazed child back into the warmth.

Translated by Alex Bandy

1021 József Somogyi

Hungarian Review, Budapest, 1994. 4.

A critic's *private* exhibition

József Somogyi:
János Szántó Kovács

● Critics are never satisfied with exhibitions. They have not been satisfied with one representative and comprehensive collection so far. Some find the selection too restricted, while others note an overdose of liberalism on the part of the organizer and of course both camps have reams of proof to back their cases. Getting something both good and objective together is pretty well impossible. The exhibition we shall be discussing is definitely biased and subjective: it's one critic's arrangement within the very limited space of a monthly of his favourite Hungarian works over the past fifteen years or so.

Place of honour has been given to the statues in public parks and squares. Not only because they cannot be removed from the squares, cemeteries and partisan camps in the woods to real exhibitions, and not only because this public art is the most conspicuous, since it is looked at even by those who don't want to look at it. The reason why I am starting my own exhibition with open-air statues is because it is perhaps this art form more than any other which, after the greatest number of detours, has taken the greatest strides forward during the last decade. More good sculptures have been created during the last ten to fifteen years than during the preceding hundred years.

This is proved by the memorial to Szántó Kovács in Hódmezővásárhely, József Somogyi's monumental statue, which was quite controversial when first unveiled. At first glance there is nothing out of the usual about it: a bronze figure several times larger than life on a flat stone pedestal, a worthy memorial to the Hungarian agrarian socialist movement at the turn of the century and to the peasant leader of that movement. The fact that this muscular bronze figure in torn clothes met with derision in 1965 in Szántó Kovács's hometown is not the lack of public taste; the poor public park statuary of Hungary, which has been molding people's attitudes for the past century, is to blame. And it is to the credit of a low-key but effective educational programme that today, ten years later, the people of Kovács's hometown are proud of the statue. They are aware that the fragile looking grotesque leg, the muscular chest, the awkwardness of the hand and the fist—this solid combination of expressive outpouring, of constructive discipline and of irony—all serve to convey the tense message of the International's "we are nought, we shall be all."

The plastic art of Somogyi, now over fifty, becomes great art through constructive discipline, expressive emotion and tragic irony, and similar factors turn into virtues of a different sort in the case of Jenő Kerényi's bronze figures. Kerényi and Somogyi are rightly considered to be the masters of the reborn, modern memorial sculpture in Hungary. Somogyi has contributed such outstanding works to this much deprecated art form as the gravestone for Tivadar Kosztka Csontváry, the great recluse artist, the expressive genius whose work preceded the expressionists. And it is quite evident that public square sculpture has not been exhausted by any means, and we can look forward to new experiments in form, bold and captivating artistic works.

Tibor Vilt searches for solutions, ranging from late expressionism to the iron constructions of minimal art and glass space. Erzsébet Schaár has found her intentions best expressed through a combination of pop art, environment and neo-constructivism. Of course these are just words and it would be more precise to say "socialist pop-art" or "the Schaár environment". For only a superficial viewer will discover an affinity with Marisol or with Western European sculpture which constructs environments for its own sake in Schaár's concentration camp memorials, her

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JUN 14

Esti Hirlap

Somogyi József,
Kossuth-díjas szobrászművész

A „LILA ISKOLÁBAN":

FIATAL KÉPZŐM
1021 TÁRLAT

Érdekes, már a kezdeményezés miatt is figyelmet érdemlő kiállítást nyitott meg tegnap este a XV. kerületi Lila iskolában *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, Újpalota országgyűlési képviselőjelöltje. A *Műcsarnok*, a *Fiatal Képzőművészek Stúdiója* és a *XV. kerületi Tanács* közös összefogásával rendezett tárlaton *a fiatal képzőművészek utóbbi években készült munkáiból látható tizenkét festmény, hét grafika és hat szobor.* A kiállító művészek: *Gyurcsek Ferenc, Mihály Gábor, Nagy Sándor Zoltán, Szemethy Imre, Szentgyörgyi József, Kéri Imre, Csavlek András, Szabados Árpád és Kő Pál.* A bemutatónak külön aktualitást ad, hogy holnap itt, a Lila iskolában lesz a szavazás, s így akar-

va-aka
merke
alkotó
val, s
ra is
érdekl
egyébl
rozat
võben
egyéni
kozik
dikó,
dosó
nos, *S*
Sándo
kácsy

ŰVÉSZEK

atlanul *ezrek is-*
hetnek meg a fiatal
ígéretes munkái-
alán hosszabb táv-
agukkal vihetik az
dést. A tárlat
ent egy kiállításso-
yitánya. A közeljö-
nyáron és ősszel
kiállításon mutat-
najd be *Várnagy Il-*
lihály Gábor és *Buj-*
rnő, Duschanek Já-
abó Gábor, Leitner
Szeift Béla és *Bi-*
Daniella.

nyol
nzék

lenzéki spa-
megállapodást
hogy *„a kon-*
formja" elne-
zövetséget hoz
kai hatalom

ПРЕДИСЛОВИЕ

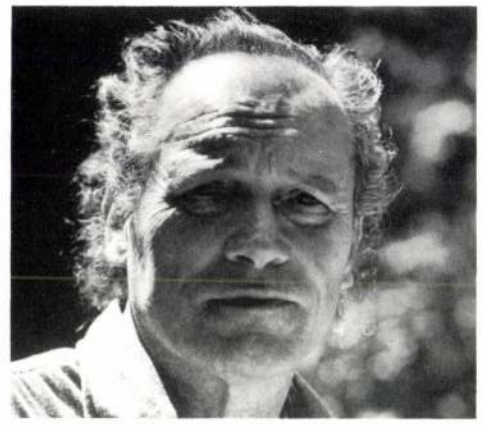

Йожеф Шомоди

Можно ли более подходящим образом отметить художественной выставкой 40-летие освобождения Венгрии от фашизма в рамках Дней венгерской культуры в Москве, чем выставкой именно Йожефа Шомоди? Мы уверены, что нет. В венгерском изобразительном искусстве в период, последовавший за освобождением страны имя Шомоди означает верное социализму, лишённое схематизма искусство. Прежде всего это относится к монументальной скульптуре — жанру, наиболее активно вступающему в диалог с публикой, даже — если хотите — сталкивающемуся с ним.

Мы, в то же время, беремся за нелёгкое дело, стараясь достоверно представить многообразное творчество Шомоди, так как произведения именно монументального жанра отсутствуют на выставке. Но Шомоди, к счастью, работая над решением крупных произведений изготовляет целый ряд эскизов и вариантов, которые — мы уверены — своим внутренним напряжением способны передать монументальность крупной пластики.

Наша цель — это представить советской публике Йожефа Шомоди как общественного деятеля, гуманистического скульптора, игривого художника, виртуозного рисовальщика, как передающего жизненноважные конфликты и проблемы, человеческую радость и горе в своей малой пластике и медалях чувствительного человека, более того, человека-романтика. Мы стараемся передать тот внутренний динамизм, который возникает между драматической насыщенность, чувствительной лепкой и до предела дисциплинированной композицией.

Смелость мыслей и пластических форм, при помощи которых Шомоди изображал исторических личностей Венгрии, лишив их вычурности, отбросив общепринятые традиционные представления, в первый момент всегда вызывали конфликт между произведением и его воспринимающей публикой. Но не требовалось много времени и эта же публика уже понимала стремления художника, более того, с гордостью считала его символом города. Для художника не существует большего удовлетворения. Мы откровенно надеемся, что советская публик, и до сих пор благожелательно относившаяся к достижениям венгерской свульптуры, будет обрадована этой интенсивной встрече с Йожефом Шомоди.

Каталин Нераи

← Дьёрдь Дожа.

БИОГРАФИЯ

1916 Родился в селе Фелсерфалва (выне земля Бургенланд) 9-го июня.
1936–42 Учёба в Высшей школе изобразительных искусств в Будапеште. (Его учителя: Иштван Рети, Вильмош Аба-Новак, Бела Контули, Жигмонд Кишфалуди Штробл.)
1945–63 Преподаёт в будапештской средней школе изобразительных искусств.
С 1948-го года преподаёт скульптуру в Высшей школе прикладного искусства в Будапеште.
1952–55 Секретарь Союза венгерских художников.
1963 Заместитель председателя Союза венгерских художников.
1964 Назначают на должность преподавателя в Будапештской Высшей школе изобразительных искусств.
1966–75 Председатель Союза венгерских художников.
1971 Депутат районного совета VI-го района.
С 1974-го года ректор Будапештской Высшей школы изобразительных искусств.
1975 Избирают членом Верховного Совета.
1976 Становится членом Всевенгерского Савета Народного фронта.

НАГРАДЫ И ПРЕМИИ

1940 Знак отличия общества им. Синеи.
1951 III премия конкурса на памятник Яношу Хуняди.
1952 III Премия на художественном конкурсу Венгерско-советского общества.
1955 Премия им. Кошута.
1955 Орден „За социалистический труд".
1956 Премия 1-ой степени им. Мункачи.
1958 GRAN PRIX на Всемирной выставке в Брюсселе (совместно с Йенё Керени).
1968 Медаль им. Торняи на II Осеннем Вернисаже в гор. Ходмезёвашархей.
1967 Удостаивается звания заслуженного деятеля искусства ВНР.
1969 Государственная премия за высокий уровень произведения (за мемориал в гор. Шалготарьян).
1970 Получает звание нородного деятеля искусства ВНР.
1971 Премия на Первой Будапештской выставке малой пластики.
1976 Орден труда высшей степени.

ПЕРСОНАЛЬНЫЕ ВЫСТАВКИ

1946 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1947 Выставочный зал им. Адольфа Фенеша, Будапешт.
1970 XXXV Биеннале в Венеции (венгерский павильон), совместно с художником Хинц Дьюлой.
1971 Исторический музей Будапешта („Венгри на XXXV Биеннале в Венеции").
1972 Рисунки, галерея Хеликон, Будапешт.
1973 Рисунки, Выставочный зал им. Меддеши, Ходмезёвашархей.
1974 Рисунки, галерея Кишдуна, Шорокшар. Рисунки, Балашадярмат.
1978 Центральный Выставочный зал, Будапешт (совместно с графиком Кароем Рейх).
Синяя и Красная Капелла, Балатонбоглар (совместнос Кароем Рейх).
1979 Выставочный зал им. Белы Уитц, Дунауйварош (совместно с Кароем Рейх).
1981 Галерея клуба завода „Тунгсрам".
1976 Подвальная галерея в Обуде, Будапешт.
1977 Хатван, городская галерея.

ГРУППОВЫЕ ВЫСТАВКИ (ИЗБРАННОЕ)

1949 На путу к общественному искусству. Музей им. Эриста, Будапешт.
1960 Первая Венгерская художественная выставка. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1961 Вторая Международная выставка современной скульптуры. Музей им. Родена, Париж.
1962 XXXI Биеннале в Венеции (венгерский павильон).
1966 Лица и судьбы. Хатван, городская галерея.
1967 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Дворец культуры и науки, Варшава.
Венгерское искусство XX-го века. Современная венгерская графика и малая пластика. Ратуша Шарлоттенбурга, Западный Берлин.
1971 Новые произведения. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
Первая Международная выставка малой пластики в Будапеште. Центральний Выставочный зал.
1972 Венгерское изобразительное искусство сегодня. Коппенгаген.
1973 Венгерская скульптура сегодня. Музей им. Пушкина, Москва.
1974 Современное изобразительное искусство Венгрии. Вена.
1978 Выставка венгерской скульптуры. Центральный Выставочный зал, Будапешт.
1975 Тридцать победных лет. Совместая художественная выставка социалистических стран (передвижная выставка).

ПУБЛИЧНЫЕ КОЛЛЕКЦИИ, СОДЕРЖАЩИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЙОЖЕФА ШОМОДИ

Венгерская Национальная галерея, Будапешт.
Музей им. Януса Паннонуса, Печ.
Музей им. короля Иштвана, Секешвехервар.
Картинная галерея города Сомбатхей.
Музей Кишцелли, Будапешт.
Эрмитаж, Ленинград

МЕМОРИАЛЫ И ПАМЯТНИКИ

1948 Лев. (Будапешт, здание Парламента)
1950 Самодовольный. (Дунауйварош, детский сад)
1950 Мартинас. (Дунауйварош, металлургический комбинат)
1956 Мир. (Казинцбарцика)
Землекоп. (Будапешт, район, ул. Байза)
1958 Танцующий. (Всемирная выставка в Брюсселе, венгерскиц павильон)
Дожа. (первоначально в гор. Цеглед, ныне в гор. Кишкунфелъхаза)
1961 Музы. (Будапешт, VI район, фасад театра им. Мадача)
1963 Памятник мученикам. (Освенцим)
1964 Бойцы. (Будапешт, Политехнический институт)
Семья. (Будапешт, III район, экспериментальный микрорайон в Обуде)
1965 Мать с младенцем. (Будапешт, II район, угол ул. им. Лео Франкеля и ул. Тёрёк)
Янош Санто Ковач. (Ходмезёвашархей)
Девушка в жеребёнком. (Юбилейный парк на горе Геллерт)
1967 Памятник Освобождению от фашизма (Шалготарьян, Центральная площадь)
1968 Памятник Миклошу Зрини. (Сигетвар)
1969 Символ Мира. (Будапешт, пл. им. Михая Поллак, Фасад Венгерского Дома радио)
Надгробный памятник Медньянски. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1971 Лежащая фигура. (Байа, районная больница)
Девушка с виолончелью. (Вацратот, Ботанический сад)
1972 Дожа. (Цеглед, проспект Вёрёшхадшерег)
Девушка с арфой. (Будапешт, III район, во дворе замка Зичи)
Мать с младенцием. (Будапешт, V район, станция метро „пл. им. Кошута")
1973 Шандор Петефи, папский студент. (Папа)
1974 Надгробный памятник Эрнё Михайфи. (Будапешт, кладбище на ул. Керепеши)
1975 Памятник Освобождению от фашизма. (Вац, пл. Свободы)
1976 Крест. (Холлохаза, реформатская приходская церковь)
Памятник Освобождению от фашизма. (Мишкольц, пл. Хёшек)
1971 Бела Барток. (Будапешт, XI район, угол ул. им. Фадриуса и ул. им. Белы Бартока)
Портрет Бартока. (Москва, Консерватория им. Чайковского)
1985 Жертвам фашизма. (Будапешт, XI район, Дворец съездов)

1514 (из цикла „Дожа").

Диана.

Somogyi 787597

Ты оценен.

Оставшееся от пресса (деталь).

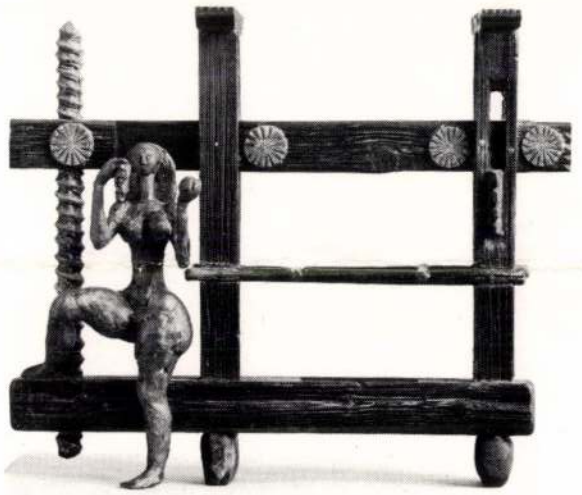

Оставшееся от пресса.

Интерьер с иконой.

Интерьер с иконой (деталь).

Выставку устраивает Будапештский Центральный Выставочный Зал „Мючарнок" в рамках сотрудничества Министерства Культуры СССР и Министерства Культуры и Просвещения ВНР по случаю Дней венгерской культуры в Москве.

Организатор выставки: Каталин Нераи
Составитель каталога: Имре Богар
Перевод: Марина Шафит
Фотографии: Жужа Г. Фабри (портрет), Ханула Э. и ВТА
Ответственный издатель: Каталин Нераи, директор Центрального Выставочного Зала в Будапеште

50193 — Progresprint — F. v.: Magyar István

Выставка

ЙОЖЕФ ШОМОДИ

скульптура, рисунок, медаль

Москва, 3 апреля - 4 мая 1985 г.
Государственная Картинная Галерея
Москва, Кримский Вал 10.

Ki hogy védi a Hátországot

– avagy kell-e vitatkozni Csurka Istvánnal?

A Magyar Fórum december 24-i és 31-i számában két részben megjelent Keserű Hátország című tanulmánya alapján feltételezhető: Csurka István is tudatosította a maga számára azt a jelentős rétegekre jellemző társadalmi élményt, melyet korábban közvélemény-kutatások is jeleztek már. Eszerint a magyar társadalom széles rétegei egyfelől megértették, hogy az államszocializmus kísérlete megbukott, másfelől azonban úgy látják: a helyébe lépő tőkés viszonyok nem tudják megoldani a társadalom túlnyomó többségének életszínvonal- és egyéb problémáit, sőt, a teljes elszegényedést eredményezhetik számukra. „A magyar társadalom jelentős része sem kapitalizmust, sem szocializmust nem akar, hanem egy olyan berendezkedést igényel, amelyben »meg tud élni«." Ennek megfelelően – s nyilván az MDF vezető politikusai által egyéb vonatkozásokban kifejtett bírálatok hatására is – korábbi tanulmányaihoz és cikkeihez képest *jelentős változás figyelhető meg Csurka István érvelésében*. Most nem szerepel a zsidókérdés; most nem a szovjet rendszer, a kommunisták a bírálat célpontjai, hanem az egységes világrendszer ipari társadalma, a világot kormányzó bankrendszer s azt biztosító hadiipar, továbbá a fogyasztói társadalom középszerűsítő kultúrája, itthon pedig a szovjet rendszer összeomlása előtt is és után is a szállárcsinálók, az idegen érdekek kiszolgálói. A szállárcsinálók kategóriájába beletartozik előbb a régi pártnómenklatúra, majd a gazdasági elit, mely már a rendszerváltozás kezdete előtt a Nyugat fogyasztói kapitalizmusának szállárcsinálójává vált, de szállárcsináló rendszerváltást hajt végre Csurka megfogalmazásában a kormány és az Országgyűlés koalíciós többsége is.

A Keserű Hátországban Csurka István a „népi közvélemény"-re hivatkozva fogalmazza meg bíráló tételét: elmaradt a rendszerváltás. „A vidék-Magyarország, az alkalmazottak, a munkások, a vállalkozni kívánók – de folyton akadályba ütközők –, a múlt rendszer áldozatai, a meghurcoltak és kárpótlásukat intézők, azzal bajlódók, a hívők és megélhetési gondokkal küzdő csapattisztek s különösen a szakképzettség nélküli, munkaélményét összegzi. Létbizonytalanságukat, gazdasági kiszolgáltatottságukat; hogy felemelkedésüket nem segíti semmi; hogy fejük felett történik a politika, ki vannak rekesztve a tulajdonoscserékből; hogy a tulajdon és az újraelosztás most is az elit kezében van. Igen, Csurka István – Csurka István is – a Keserű Hátországot kívánja mozgósítani. Szóhasználata természetesen most is egyéni: „napos oldal hátországa", „keserű oldal hátországa", „rendcsináló demokrácia", „szállárcsináló rendszerváltás", „rendcsináló rendszerváltás", „fennmaradás", „rendet csinálni magunknak és a magyar jövőnek", „idegenül gondolkodó és cselekvő magyarok".

Ha azonban eltekintek a szóhasználattól, társadalombírálatának fő tételei mintha összhangban lennének nem egy kapitalizmusbírálattal s a hazai helyzetre vonatkozó nem egy baloldali elemzéssel, magyar és külföldi szerzőktől egyaránt. A társadalom kettészakadtsága uralkodó elitre és kiszolgáltatottakra; a hátország leszakadása, leszakadtsága, akár mint társadalmi robbanást előidézni képes veszély, akár mint a polgárosodás akadálya; hogy nem ment végbe rendszerváltás, csak részleges elitcsere; hogy az emberek, hiába alakult ki a többpártrendszer, nem érzik, hogy ez már demokrácia lenne – hogy csak egy forrást jelezzek, más alapról, de vissza-visszatérő tételei az Eszmélet című baloldali elméleti-politikai folyóiratban megjelenő tanulmányoknak. Ahogy Csurka István a privatizáció gyakorlatát bírálja – a volt állami vagyon elprédálását, volt vezetőik javára történő átjátszását –, mintha ugycsak az Eszmélet rendszerváltás előtti, '90 januárjában megjelent tanulmányát olvasnám, a Hogyan lopjunk gyárat című elemzést. Az „idegenül gondolkodó és cselekvő magyarok", a „szállárcsinálók" csurkai kifejezése az Eszmélet című folyóirat szerzőinél „az európéer-liberális uralmi elit", a „külföldi tőke formában szerepel. Persze, „ha ketten mondják ugyanazt, az nem ugyanaz", de a nottinghami egyetem szociológiai tanszékének professzora, Bill *Lomax* kétségkívül ugyanarról beszél *Szelényi* Iványra hivatkozva a Társadalmi Szemlében, mint Csurka István: „az igazi hatalom rövidesen a »nemzetközi tőke« és képviselőinek kezébe került, sokan közülük az előző rendszer uralkodó rétegéből származnak". A nyugat-európai modell követésének bírálata többek között a Baloldali Alternatíva Egyesüléshez tartozó szerzőknél ugyanolyan éles, mint Csurkánál. A nemzetközi bankvilágnak való kiszolgáltatottság, az új imperializmusnak a hadigazdaságtól való függése, melyek Csurka Keserű Hátország című tanulmányának – de korábbi írásainak is – fontos tételei, ugyancsak részletes kifejtésben olvashatók az Eszméletben. Annak a tételnek a forrását pedig, mely köré most Csurka István mondanivalóját rendezte, miszerint a szovjet rendszer valójában sosem volt rendszer, és ma éppúgy, mint tegnap, csak egyetlen világrendszer van, Immanuel *Wallerstein* elméletében vélem felfedezni, akire *Hankiss* Elemér is hivatkozik Kelet-európai alternatívák című könyvében, s akinek nézetei az Eszmélet, a Mozgó Világból és a Társadalmi Szemléből is ismerhetők. A párhuzamosságok, a részleges vagy felületi egyezések nem intézhetők el azzal: lám, a jobboldal és a baloldal (esetleg: a szélsőségek) ismét összetalálkoztak.

Számomra a fenti párhuzamosságok, illetve összecsengések azt sugallják: *elsődlegesen nem Csurka Istvánnal kell vitatkozni, hanem azokat a hazai társadalmi jelenségeket és nemzetközi gazdasági összefüggéseket kell alaposabban elemezni*, amelyekre Csurka István is – és más, az övétől egyebek közt a tulajdonviszonyok tekintetében is eltérő eszményekben gondolkodó szerzők szintén – hangsúlyosan hivatkoznak.

Ezen a ponton kezdődik sajátosan jellegzetes Csurka-írás. A magyar Hátország nyomasztó helyzetét ugyan nemzetközi összefüggésekből vezeti le, ám hirtelen logikai ugrással, beszűkítve, „magyar sorstehernek" nevezi azt, s a lakosság szociális és társadalmi gondokkal küszködő többségét „magyarságukban sértett emberek gyülekezete" megfogalmazással jelöli. Ezzel *ideologikusan átszínezi, meghamisítja saját politikatörténeti, gazdasági és szociális elemzését.*

Látni kell azonban azt is, hogy ez a nemzeti mitizálásba csúszó társadalmiélmény-feldolgozás, világtörténelem-magyarázat nemes eszmények hangoztatásával párosul: más kultúra kell a mindent elborító nagy hazugság, a fogyasztói társadalom kommerciálódó reklámkultúrája helyett; a fausti összefoglalás igényét kell visszahozni a világba, megérteni, felfogni és birtokolni az egészet; kiművelt emberfőkre van szükség; ne legyenek másodrendű állampolgárok; ne maradjon ki senki a lényeges ügyek intézéséből; a társadalom ne szakadjon szét vékony, pazarló életvitelű politikacsináló rétegre és létbizonytalanságra ítélt, kiszolgáltatott tömegekre; szűnjön meg a pazarlás. Mindezek vonzó eszmények. A Keserű Hátország programja a védelem szükségességét hangoztatja: az ország védelmét attól, hogy az idegen tőke maga alá gyűrje; a kisemberek, alkalmazottak, kistulajdonosok védelmét a kiszolgáltatottságtól, a létbizonytalanságtól; rendet és demokráciát követel. S valóban, az emberek félnek a létbizonytalanságtól, rendre, demokráciára vágynak, s a multinacionális tőkés társaságok jelentette veszélyre is figyelmeztetnek más oldalról is. Ha a korábbi írások félreérthető és félre sem érthető megfogalmazásait elfeledjük, s eltekintünk a jelzett, magyarságmitizálást visszacsempésző logikai ugrástól, *szalonképes, radikális* amilyennek maga Csurka nevezi, méghozzá olyan, mely a baloldallal sokban egyező módon sorakoztat fel hazai történelmi és társadalomlélektani élményeket, s mely a nemzetközi szociológiai-politológiai szakirodalom több tételével is egyezni látszik.

Mi akkor itt a baj? Nem csak az ösztönünk berzenkedik: árulkodik a gondolatmenet néhány sajátossága. Csurka István most azt mondja: a fogyasztói társadalomtól eltérő gazdasági szerkezet kialakítására, más kultúra megteremtésére van szükség. S noha többször is azt írja: *amíg a világban nincs rendszerváltás, nálunk sem lehetséges*, esszéje egésze mégis azt követeli: szállárcsináló rendszerváltás helyett rendcsináló rendszerváltást kell végrehajtani. Ha nem lehetséges, hogyan lehetséges mégis? *Az egységes világrendszeren belül egy fejletlenebb ország egy történelmi periódus kihagyásával eljuthatna oda, ahova majd a Nyugatnak is el kell jutnia, átlépve a maga fogyasztói árnyékát?* A leggyengébb láncszem? Ezt a történelmi csodát volna hivatott végrehajtani a magyarul gondolkodó és cselekvő magyarok *történelmi jogon alapuló vezető szerepe, hivatása?* (Ez utóbbi kifejezések az *Elek* Istvánnak '91 márciusában írott válaszcikkből valók.) Árulkodó az is, hogy a rendcsináló demokrácia programjában *Csurka szavatolja, hogy a Hátország megszűnik*. Hihetünk még a tökéletes egyenlőség társadalmában? És nem tudom csak képletesen érteni azt, hogy „ne a közgazdászok tervezzék meg az alapot", félő: a szakszerűséget teljesen az ideológiai követelményeknek rendeli alá, ahogy *Furmann* Imre is érti a népi-nemzeti csoporthoz tartozók törekvését (Új Magyarország, dec. 31.).

A '94-es választások kimenetele attól függ: ki tudja meghódítani a rendszerváltásban csalódottakat. Csurka nem titkolja: mozgalmának a döntő

élőknek. Hogy aztán ez a rendcsináló demokrácia az-e, amire az országnak, a Hátországnak szüksége volna, az elvontságnak ezen a szintjén, csak ez írás alapján, a politikai gyakorlattól függetlenül nehezen dönthető el. A szalonképes tételeket és szép erkölcsi eszményeket összefűző gondolatmenet jelzett sajátosságai alapján azonban, úgy vélem, eldönthető mégis.

A felelősségtudatot alapvetően fontosnak tartom. A történelmi jogban, az osztályok vezető szerepében azonban nem hiszek. A történelmi elhivatottságok – az „osztálytudatok" – pedig veszélyesek.

A választók aszerint ítélnek majd, kinek a programjában és tetteiben ismernek jobban a maguk történelem- és társadalomélményeire és gondjaira, törekvéseire. Torgyán kilépett a koalícióból. Csurka – még az MDF-en belül – lényegében ugyanezt az utat választotta: a népi közvéleményre hivatkozva teljes határozottsággal bírálja a gazdasági elitet, a koalíciót és a kormányt. A magyarság felelősségtudatára hivatkozva a népi indulatnak az MDF militáns szárnyánál (többségénél?) szélesebb körét kívánja maga köré gyűjteni. És ettől kezdve hajszálon múlik az ország sorsa, ha csak attól függ majd, ki beszél szebben, ki vívja a szócsatákat ügyesebben. Megoldást az hozhat, ha lesznek, akik a nemzetközi meghatározottságok közt kínálkozó valóságos alternatívákról *nem szebbet, hanem konkrétabbat tudnak mondani, s még időben, érzékelhetően tenni is tudnak* a gazdasági kibontakozásért. A nem csak formális és nem csak hangoztatott demokráciáért. (Ezért az országért, ha nem emlegetik is állandóan magukról, hogy magyarok. Mert nem a szavakon múlik.) Sajnos, múlhat a szavakon, ki nyeri meg a Hátországot. De hogy ki menti meg, az csak tettek sokaságán

SOMOGYI József

NEMESKÜRTY ISTVÁN A magyar testőrség kulturális jelentősége Mária Terézia idején címmel tart előadást január 11-én, este hat órakor az Osztrák Kulturális Intézetben (Bpest VI., Benczúr u. 16.)

AZ IMÁDSÁGBAN REJLŐ HAJTŐERŐ címmel Schöpf Carmen Lucia (Bécs) tart előadást január 14-én, este hat órától a Nyíregyházi Művelődési Központban (Szabadság tér 9.)

ANYAGI GONDOK MIATT nyolcvan Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei mozi szüneteltetni működését. Az önkormányzati tulajdonba került filmszínházak kétharmada zárt be, mert a helyi polgármesteri hivatalok nem tudták vállalni a költségek fizetését. Nem csak a kis nyírségi falvak maradtak így mozi nélkül, hanem a régió nagyobb települései közé tartozó Mátészalka és Nyírbátor is.

A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ tizenegy énekes szólistája lép fel január 19-én a Kölni Operaházban, a Szép hangok ünnepe című gálaesten. A műsorban közreműködő kölni Gürzenich-Orchestert Nagy Ferenc, az Operaház karmestere vezényli.

TÖRTÉNETI JÁTSZÓHÁZ módszertani tanfolyamot hirdet a Magyar Nemzeti Múzeum és a Fővárosi Pedagógiai Intézet történelemtanároknak, napközis nevelőknek, közművelődési munkatársaknak, iskolai könyvtárosoknak és mindazoknak, akik szeretnék megtanulni és munkájuk során felhasználni e módszer teljes eszköztárát. A tizenhét alkalomból álló tanfolyamot kéthetente csütörtökön, illetve egy-egy vasárnap tartják. A résztvevők a tanfolyam elvégzését igazoló oklevelet kapnak, amelyet a Nemzeti Múzeum és a Fővárosi Pedagógiai Intézet ad ki. A nyolcezer forintos részvételi díjat a munkaadó vagy a jelentkező egyaránt fizetheti. Jelentkezni január 30-ig lehet a Nemzeti Múzeum közművelődési osztályán – 1088 Bp., Múzeum krt. 14–16., ill. 1370. Bp., Pf. 374. T.: 138-21-21/68. A történeti játszóház tanfolyam programja – febr. 18.: A tör-

Egy cserép ciklámen

Színképek Somogyi Józsefről

Műterem-beszélgetés az *Epreskert*ben, a *Képzőművészeti Főiskolán*, a szobrásznövendékek csalitos-bozótos-bokros birodalmában, közel a Városligethez. A szobrász-tanár felenged, saját képzeletét megsarkantyúzza: mi lett volna, ha nem marad meg *hűséges* realistának?

– Nem tehetek róla, figurális szobrász vagyok… – szögezi le, miközben a XX. század legnagyobbjait, az akkor még köztünk élő *Picasso*, Henry *Moore*, *Chagall*, *Kokoschka* és a már halott Mario *Marini* nevét említi, akik meghatározó személyiségei voltak (és maradtak) – akár tetszett a korabeli magyar kultúrpolitikának, akár nem – az akkor még kettéválasztott világnak. (A beszélgetés időpontja távolinak tűnik már, 1976 tavaszáról datálódik.)

– *Mi a modern tehát?* – kérdezem.

Tétova mozdulatokat tesz a kezével, mintha most is formálna valamit a fantáziája.

– Nem tudok jobbat, mint amit, úgy emlékszem, *Kosztolányi* mondott valamikor a harmincas években, amidőn egy körkérdéssorozatban őt is „bekerítették" a riporterek. Mi a modern? Azt mondotta: az összes nagy korok eddigi eredménye és még egy pici…

Fűszál nő...

– Mit kezdtem tanulni?… Festészetet *Réti* Istvánnál, *Aba Novák* Vilmosnál, szobrászatot *Pátzay* Pálnál, *Kisfaludi Stróbl* Zsigmondnál. Még egy félévet voltam joghallgató is. Persze inkább családi görcsből. Abban az időben komoly előítélet volt a művészi pályák iránt. Az én familiám végig kistisztviselő népségből állt, így érthető, hogy mikor a főiskolára kerültem, anyám ragaszkodott ahhoz, hogy legalább a tanári diplomát szerezzem meg. Tulajdonképpen szobrász akartam lenni mindig…

– *Mi volt az indítás?*

– Az én „művészi" pályám a leggyönyörűségesebben kezdődött… Játékból csináltam magamnak a szobrokat. Mindig vágyódtam egy nagy állatkert után. Szüleimet akkor utasították ki Félszerfalváról, ez Ausztriához tartozik, és így a Jézuska soha nem jött meg az állatkerttel… Ekkor elkezdtem mintázni, magam, egy nagy állatkertet viaszból, prémből, fából, összevissza. Játékból, *boldogságkeresésből* csináltam magamnak a szobrokat. Később, tizennégy–tizenötéves koromban újrakezdődött minden.

– *Hol volt mindez?*

– Klastrompusztán, a Pilis lábánál, a nagyapámnál. Ami most túristaház Klastrompusztán, abban laktunk. Elvarázsolt, tüneményes világ. Természetközelben, közel az állatokhoz és a fákhoz. Ha az *őselem* fogalmat kitágítom, akkor mindez együtt volt a levegővel, az éggel és a vízzel. Úgy érzem, hogy az ember kialakulásához ezek az elemek is kellenek. A mai gyere-

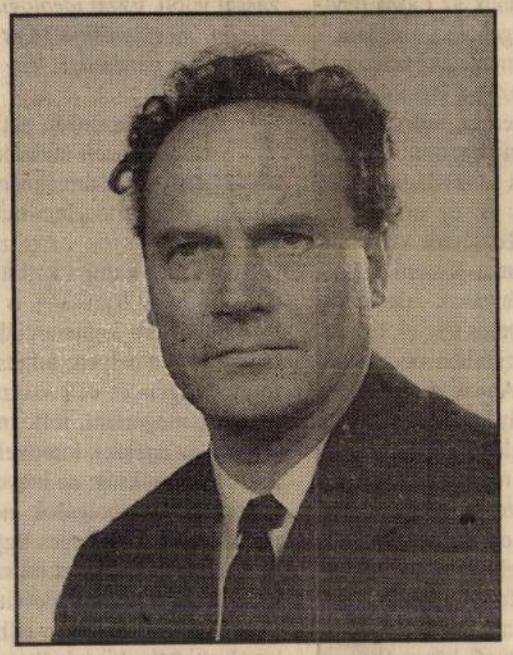

keket kicsit sajnálom, hogy kimaradnak a természettel való igazi kontaktusból, különösen a nagyvárosban felnövő nemzedékek.

A beszélgetés következő fél órájából kiderült: Klastrompuszta után elkerült a Szigetközbe, Ásványráróra. A majdnem erre a vidékre való (Mosonszentmiklóson született, a Duna „túlsó" partján) *Kormos* István költő ezt írja erről a tájról: „Nemük és koruk van a folyóknak, gondoltam nyolcévesen, térdig állva a Duna zöld kiöntésében: mögöttem Ráró és Ásvány távoli fehér falaival, feketén néző padlásablakaival, mennybeszúró jegenyéivel…"

– Nagyon szerencsés voltam – meditált a szobrász –, mert a hegyek varázslata után, Pilis és Klastrompuszta, a Szigetköznek ez a furcsa álomvilága fogadott, ahol a Duna millió kis apró szigetre szakadozik. A minden évben megismétlődő többszöri hullámok a szigeteket mindig elöntötték. Buja vegetáció vette körös-körül az embert. Én még óriási kárókatona-, kormoránttelepeket láttam. Vadkacsák felhősítették az eget. Ilyen élményeim naponta voltak. Láttam eltűnni szigeteket, és láttam születni szigeteket. Egy-egy nagy árhullám, árvíz elvitt egy szigetet. Azután máshol kezdte a fövenyt lerakni. Egyszer csak valami vibrált a víz közepén. Azt hitte a laikus néző, hogy egy fűszál nő… Ördögöt! Egy fűzfának a kezdő kis hajtása volt, és hihetetlen, de így igaz: néha hat-, hét év múlva ezen a fűzfán a halászok hálója száradt. Mivel ott már újra egy nem is csupán tenyérnyi új szigetecske keletkezett. Való igaz, hogy van is bennem valami furcsa nosztalgia a Szigetköz iránt még mindig. Utána, főiskolásként ide, az *Epreskertbe* kerültem, ami akkor buján szabadabbra volt engedve. Okosan és ügyesen csinálták, hogy itt, ebben a nagy kőrengetegben legyen egy sziget is. A szónak a természeti, de emberi értelmében is sziget volt az én ifjúságom *Epreskertje*, a sudár növésű fiúk és lányok, az én korosztályom művésznövendékei számára.

Párizstól Vásárhelyig

Kortárs festők *leltára* következik.

– Nézd, énhozzám nagyon sokan állnak közel… Közel áll hozzám *Barcsay* Jenő, akit az egyik legérdekesebb és legnagyobb festőnek tartok, ha az öregeknél kezdem. Az a humánus szerkezeti rend, ami képeiből árad, nemcsak lefegyverez, hanem beavat a természeti világ titkaiba. Azután *Czóbel* Béla, akit nemrégiben veszítettünk el. Egy nagy kortárs festővel éltünk itt egy időben, aki utolsó műveiben nemcsak summázta mindazt, amit létrehozott, hanem újat is tudott adni. Kiszínesedett, kivirult, talán még indulatosabb és sodróbb lett. De hogy azért szobrászról is szóljak, a már nem közöttünk élő *Medgyessy* Feri bácsit tartom akkorának, mint Maillolt. Csak a magyar szobrászt nem ismeri a világ.

– *És a közelmúlt emlékei?*

– Nagy festői élményem volt *Miháltz* Pál kiállítása. Ő is a soha nem nyugvó, nagy festők sorába tartozik. Azután jól éreztem magam *Ilosvai Varga* István kiállításán… Ő a szentendrei festőiskola egyik vonulata, míg a másik, a *Vajda* Lajos–*Bálint* Endre-irányzat ugyanúgy fontos számomra. Ők a XX. századi modern magyar festészet egyik legizgalmasabb ágát jelenítik meg. A fiatalok közül *Kokas* Ignác áll közel hozzám, aki *Bernáth* Aurél növendéke volt, és mégis olyan szárnyalóan tudott elszakadni mesterétől. Szeretem a még fiatalabb *Sváby* Lajost, akit ide is hoztunk a *Képzőművészeti Főiskolára* tanársegédnek. Nagyon jól tanít…

Nevek sorakoznak, emlékek az utóbbi évek, évtizedek kiállításaiból. Felvillanyozódik, amikor az alföldi, a vásárhelyi festészet kerül szóba, amelynek *Tornyai*, *Koszta*, *Radnay* voltak az alapítói. *Németh* József nevét említi: színvilágában, gondolati asszociációiban nemes folytatót lát benne.

Csé

Lassan ránk esteledett, s íme, képzeletbeli körkép vetítődött elénk Czóbel Párizsban készített, Szajna-parti „légies" képeitől a hódmezővásárhelyi puszta „zsíros" valóságának piktúrájáig.

Még egy „maszek" hangfelvétel. Ugyanitt készült, a *Képzőművészeti Főiskolán*, csak nem az *Epreskertben*, hanem az Andrássy úti (akkor még Népköztársaság úti) főépületben. Somogyi József rektor köszönti a több mint három évtized után a hazájába először visszatérő Cs. Szabó Lászlót, a főiskola egykori művészettörténet-professzorát:

– Azt hiszem, érzed a hangomból, hogy nagyon megilletődötten üdvözöllek, és boldog vagyok, hogy itt vagy… Hoztam neked Füredről egy kis cserép vadciklámen. Ezt még árulják, de nem a sorompónál, mint a te idődben, hanem a cukrászdánál… A visszatérés pillanata tehát megtörtént. Itt vagyunk, és azt hiszem, mindnyájan nagyon meleg, féltő szeretettel fogjuk őrizni ezt a találkozást. Érezd magad itthon, és *folytasd* az abbahagyott órát…

A hang elúszik most már a végtelenbe. Az emlékkép rögzítődött viszont a szem recehártyáján: egy boldog ember, a szobrász mosolyog a közelmúlt művelődéstörténetének egy történelmi pillanatában. Ha van túlvilág: az idehaza élt S. J. és az emigrációba kényszerült Csé – ahogyan barátai hívták – bizonyos, hogy meghatottan idézi vissza ezt az 1980 őszén Budapesten lezajlott, szívszorítóan emlékezetes találkozást.

Tóbiás Áron

Ha leszáll az est
és a város ünneplőbe öltözik...
...mi ott vagyunk.

MVM Magyar Villamos Művek Rt.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Somogyi József
szobrászművész

1972 JUN 22

Látogatóban

A Dózsa-szobor alkotójánál

Végre elkészült a nagy mű. Néhány nap múlva útrakel Ceglédre, ahol június 25-én, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

— Tudomásom szerint ez lesz a második Dózsa-szobra.

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— És felállítása óta sok vihart kavart...

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottság árnyéka is hiányzik. — Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek ez a régebbi alkotás.

— Nem okozott belső konfliktust az, hogy a felállítandó új szoborral önmaga mond ítéletet a régi felett?

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom.

— Mi a különbség a régi és az új szobor között?

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura volt, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy parasztfigurából áll. A figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas lesz a tardosi vörösmárványból készült talapzat is.

— A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori kereszteshadak, illetve parasztitömegek fővezérének alakja él, hanem egy kicsit a parasztkirály is. Megégetésének koronája fenséges szimbólummá változott bennem. Úgy érzem, ez a jel — az elhivatottak jele —, ott volt már rajta Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér. Ugyanakkor figurája, mint minden nagy tett, minden nagy gondolat, korának aktualitásán túl időtlen is, mert ezzel az erővel képes csak megújítani későbbi korok társadalmát és kultúráját. Vallom, hogy Dózsa a magyar történelemnek ilyen alakja volt. Benne megújul a vállalás, a küldetés ereje, és olyan nemzeti hagyománnyá válik, amely a későbbi korok emberének is élni segít.

Felvétel Somogyi József új Dózsa-szobráról

— És a szobor parasgurája?

— Azt a tömeget szinlizálja, amellyel és amel Dózsa megvívta harcát.

— Ezek szerint mind számára közérthető kon zíció?

— Én ezt egy kicsit ként fogalmaznám. A s rászatnak, mint mi művészeti ágnak, saj nyelve van. A szobor ny a bennem felhalmozó gondolatoknak olyan töm tett, plasztikai képlete, a alkalmas arra, hogy a sz lélő számára azokat gondolatokat, amelyek nem Dózsával kapcs tosak. Aki eddig csak nyit tudott Dózsáról, felkelt parasztok vezére azok ennyit értenek m meg a szoborból. Akik a ban többet tudnak a ko a parasztfelkelés gondol ról, azok számára a sz is többet mond. Úgy vé a modern szobrászat e alapvető szándéka, hogy nek a többszólamúságnak intellektuális határait ki jesse és az eddiginél nyegesen több szólamon jon szólni az emberekhez

— Nincs szándéka Dózsa-szobrot készíteni?

— Az ősszel, amikor kértek, öt Dózsa-sz kompozíció tervét készítet el. A lektorátus ebből né elfogadott. Akkor még volt, hogy a lovas Dó készítem el Ceglédnek. ben változott a terv, de a szándékom megmar *hogy a négy kivitelezhető* képzelésből legalább hár valóra váltok. A lovas zsát talán csak kicsiben, a megkínzott Dózsát két fél méteresre tervezem. zom benne, hogy nem szándék marad.

PRUKNER PÁ

...ára = HÓDGÉP

...azdaságban használt pótkocsikból 5 ez
...ek ebben az évben a hódmezővásárhel
...lépgyártó és Szolgáltató Vállalat szerel
szalagon jelenleg a legismertebb 5-fé
pus sorozatgyártása folyik

...tó üzem feladata az alkatrészek készítése
...ítményű Karussel-gépeken a pótkocsik
...mányberendezéseit munkálják

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Somogyi József
1972 JUN 22
102 szobrászművész

Látogatóban

A Dózsa-szobor alkotójánál

Végre elkészült a nagy mű. Néhány nap múlva útrakel Ceglédre, ahol június 25-én, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

— *Tudomásom szerint ez lesz a második Dózsa-szobra.*

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— *És felállítása óta sok vihart kavart...*

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottság árnyéka is hiányzik. — Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek ez a régebbi alkotás.

— *Nem okozott belső konfliktust az, hogy a felállítandó új szoborral önmaga mond ítéletet a régi felett?*

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom.

— *Mi a különbség a régi és az új szobor között?*

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura volt, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy parasztfigurából áll. A figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas lesz a tardosi vörösmárványból készült talapzat is.

— *A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?*

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori kereszteshadak, illetve parasztfőmegek fővezérének alakja él, hanem egy kicsit a parasztkirály is. Megégetésének koronája fenséges szimbólummá változott bennem. Úgy érzem, ez a jel — az elhivatottak jele —, ott volt már rajta Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér. Ugyanakkor figurája, mint minden nagy tett, minden nagy gondolat, korának aktualitásán túl időtlen is, mert ezzel az erővel képes csak megújítani későbbi korok társadalmát és kultúráját. Vallom, hogy Dózsa a magyar történelemnek ilyen alakja volt. Benne megújul a vállalás, a küldetés ereje, és olyan nemzeti hagyománnyá válik, amely a későbbi korok emberének is élni segít.

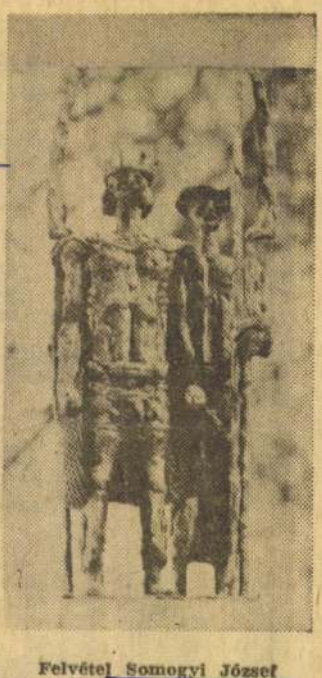

Felvétel Somogyi József új Dózsa-szobráról

— *És a szobor parasztfigurája?*

— Azt a tömeget szimbolizálja, amellyel és amelyért Dózsa megvívta harcát.

— *Ezek szerint mindenki számára közérthető kompozíció?*

— Én ezt egy kicsit másként fogalmaznám. A szobrászatnak, mint minden művészeti ágnak, sajátos nyelve van. A szobor nyelve a bennem felhalmozódott gondolatoknak olyan tömörített, plasztikai képlete, amely alkalmas arra, hogy a szemlélő számára azokat a gondolatokat, amelyek bennem Dózsával kapcsolatosak. Aki eddig csak annyit tudott Dózsáról, hogy felkelt parasztok vezére volt, azok ennyit értenek majd meg a szoborból. Akik azonban többet tudnak a korról, a parasztfelkelés gondolatáról, azok számára a szobor is többet mond. Úgy vélem, a modern szobrászat egyik alapvető szándéka, hogy ennek a többszólamúságnak az intellektuális határait kiterjessze és az eddiginél lényegesen több szólamon tudjon szólni az emberekhez.

— *Nincs szándéka több Dózsa-szobrot készíteni?*

— Az ősszel, amikor felkértek, öt Dózsa-szobor kompozíció tervét készítettem el. A lektorátus ebből négyet elfogadott. Akkor még úgy volt, hogy a lovas Dózsát készítem el Ceglédnek. Közben változott a terv, de az a szándékom megmaradt, hogy a négy kivitelezhető elképzelésből legalább hármat valóra váltok. A lovas Dózsát talán csak kicsiben, de a megkínzott Dózsát két és fél méteresre tervezem. Bízom benne, hogy nemcsak szándék marad.

PRUKNER PÁL

Bemutat

A pótkocsigyártás fellegvára = HÓDGÉP

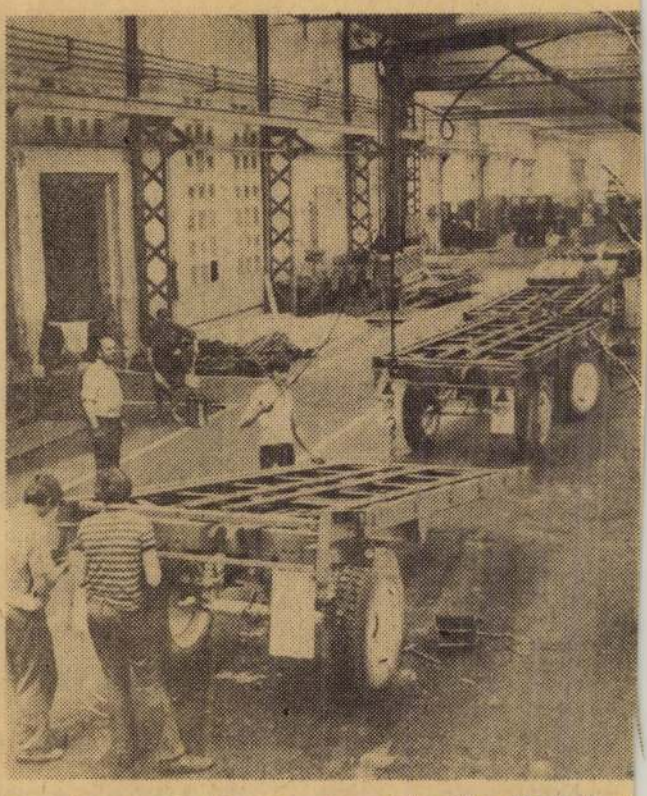

Főként a mezőgazdaságban használt pótkocsikból 5 ez darabot készítenek ebben az évben a hódmezővásárhel Mezőgazdasági Gépgyártó és Szolgáltató Vállalat szerel csarnokaiban. A szalagon jelenleg a legismertebb 5-fé típus sorozatgyártása folyik

A II. számú gyártó üzem feladata az alkatrészek készítése A nagy teljesítményű Karussel-gépeken a pótkocsik kormányberendezéseit munkálják

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 NOV 11

HÉTFŐI HÍREK

Somogyi József
102

Zrínyi Miklós? Don Quijote?

Vihar egy szobor körül

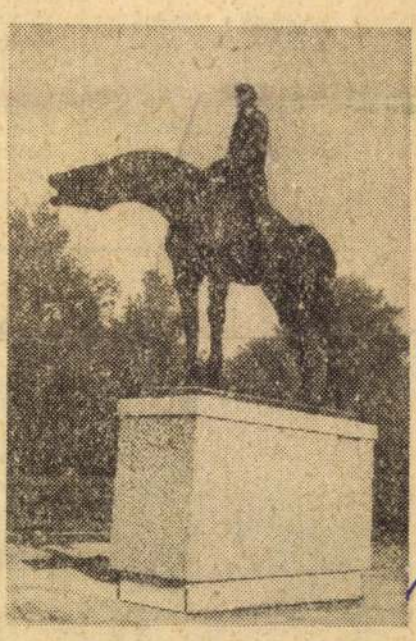

Képzőművészeti alkotás ritkán támaszt olyan szenvedélyes vitákat, mint *Somogyi József* szobrászművésznek Zrínyi Miklóst, a hadvezért ábrázoló műve, melyet az idei Zrínyi-ünnepség keretében lepleztek le Szigetvárott.

A szobrot még 1966 októberében kellett volna felavatni. A modellt azonban a zsüri nem találta megfelelőnek, azzal az indoklással, hogy az emberek képzeletében — *a történelmi adatok, a krónikák és nem utolsósorban a korabeli ábrázolások, leírások alapján egészen más kép él a híres-neves várkapitányról, a törökverő hősről.*

A művész — a zsüri bírálatainak figyelembevételével — elkészítette az újabb modellt. Ezt már *elfogadták*, s a terméskő-alapzaton álló, az életnagyságúnál valamivel kisebb méretű bronzszobrot a szigetvári belső várkertben felállították.

„... TÁVOLÍTSÁK EL."

„A legnagyobb csodálkozással láttam a rosszul sikerült Zrínyi-lovasszobrot. Nagyon kérem, minél előbb távolítsák el." "A ló — hosszú lábakra állított krokodilusra emlékeztet. Ha Zrínyi Miklós így nézett volna ki, aligha került volna mélyen bevésve történelmünk lapjaira." — Ilyen és hasonló feljegyzések olvashatók a szigetvári Zrínyi-múzeum látogatókönyvében. És épp oly kritikusan, mérgesen, sértődötten beszélnek is Szigetvárott az új szoborról. Ahol csak szóbahozzuk a témát — nyomban parázs vita alakul ki.

Kétségtelen: a lovasszobor — legalábbis első látásra — *szokatlanul* hat: a ló törzse és nyaka aránytalan, Zrínyi pedig szikár, keskeny vállú, nem hadvezérre, hanem Don Quijotéra emlékeztet... A talapzaton pedig ez az idézet olvasható: (Zrínyi Miklós, a költő sorai) *„Mint Hektor Trójának, úgy én Szigetvárnak erős őrzője voltam".* A szobor és az idézet azonban — úgy láttuk — ellentmond egymásnak.

VÁROS ÉS MEGYE

S mit mondanak a város és a megye képviselői?

Balogh János, a szigetvári tanács vb-titkára nem tagadja: első látásra furcsa a mű. *„Somogyi nyilván emberközelbe akarta hozni a hőst* — vélekedik — *ezért alkotta ilyenre.* Bízunk benne, hogy a közönség *megbarátkozik majd a szoborral."*

Takács Gyula, a Baranya megyei Tanács vb-elnökhelyettese: „Rövid volt az idő és így nem tudtunk pályázatot hirdetni. De ismertük Somogyi József Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész kiváló alkotásait, s ezért bíztuk meg őt a feladattal. *Ha ő ilyennek látja Zrínyit, s vállalta a szobrot, nem vitatkozhatunk vele."*

A műbírálók, esztéták ez ideig még *nem nyilvánították véleményt* a szoborról.

MÉG EGY SZOBOR

Egy másik Szigetvárra tervezett szobor felállításának sorsa is szokatlanul alakult. *Istvánffy Miklós*, Szigetvár krónikásának mellszobráról van szó, melyet a Zrínyi-szoborral egy napon kellett volna leleplezni, de az ünnepélyes aktus — elmaradt. Az ok: a város és a megye illetékesei *szinte az utolsó pillanatban* kérdezték meg a Tudományos Akadémia Történelemtudományi Intézetét — egyetért-e a szobor felállításával. A válasz: Istvánffy nemcsak krónikás, hanem *alnádor és politikus* is volt, s mint ilyen — az *elnyomók szolgálatában* állott. A válasz nyomán most arról folyik a vita, hogy felállítsák-e a szobrot, *Kárpáti Anna* alkotását, amely jelenleg egy raktárban várja további sorsát...

Garai Tamás

zasság

RŐL NÉGYSZEMKÖZT

A SZARVASI JÁRÁSBAN

tések azonban nemenként különválasztva történnek.

Tekintettel az előforduló *kényes* kérdésekre, létrehoznak egy *tanácsadó szolgálatot* is, ahol *négyszemközt* is beszélgethetnek majd a „hallgatók" egy-egy problémáról. **Lukács Angéla**

Kilenc Ady — utcában

A Fővárosi Tanácsnál összegezték *a budapesti utcanevek* átkeresztelésének eddigi eredményét. Kiderült: *hét év alatt* 230 utcanevet nyilvánítottak *védetté* és 245 olyan utcanevet *változtattak meg*, amelyből egy-egy kerületben, és 336 olyat, amelyből a főváros területén *kettő, illetve több volt.* Ennek ellenére jelenleg is *1916 egyszer vagy többször* ismétlődő utcanév van Budapesten. Például most is *kilenc Ady Endre utca* található a fővárosban.

– 28 fok a hűtőkocsiban

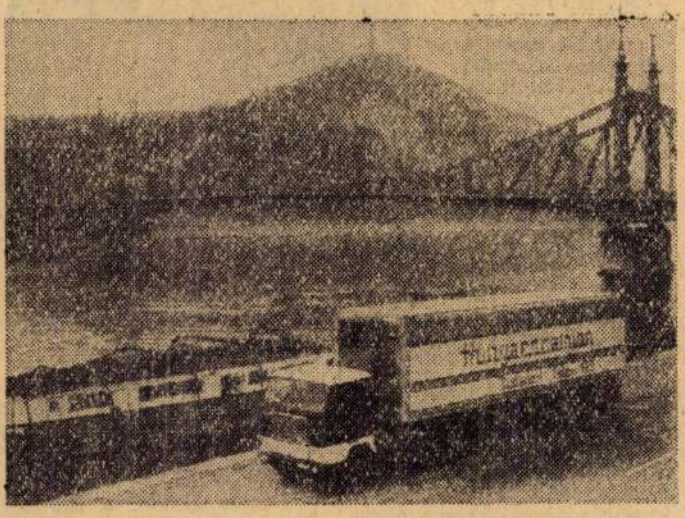

40 hűtőkocsit vásárolt a Hungarocamion Vállalat angol és svéd cégektől. Az új hűtőkocsik belső hasznos tere hét köbméterrel nagyobb, mint a régieké, hőmérséklete pedig mínusz 28—25 fok között stabilizálható.

(MTI-Foto — Gere felv.)

FELADÓ:

A legilletékesebb

TÁRGY:

Hol a tea, komámasszony?

„Hol a tea, komámasszony?" címmel múlt heti számunkban riportot közöltünk az eszpresszók, büfék vasárnapi *reggelizési lehetőségéről*, arról, hogy betartják-e a belkereskedelmi miniszter kötelező reggeliszolgáltatásról kiadott *rendeletét*? Tapasztalataink a legtöbb helyen *kedvezőtlenek voltak.* Cikkünkre a legilletékesebb: *Sivó Tibor*, a Belkereskedelmi Minisztérium vendéglátó- és idegenforgalmi főosztályának vezetője válaszolt.

A főosztályvezető kiemeli levelében: *írásunkat hasznosnak, fontosnak tartja és*

Új fények a Lánchídnak

A közönséget is megkérdezik

A Lánchíd díszkivilágítása nem tökéletes. A főváros egyik legszebb műemlékén ugyanis *csak a két pillér felső részét* világítják meg a reflektorok és a szakemberek véleménye szerint a jelenlegi megoldás *nem emeli ki a híd legszebb vonalát.* Ezért a *Fővárosi Tanács* korszerűsített világítási effektusokkal kíván a kivilágításon javítani.

A két tervezet *egyike* szerint a pilléreket a víztükörtől teljes magasságban világítják meg és a láncszerkezetet úgynevezett *szórt fénybe* öltöztetik. A *másik* változat alapján a pillérek kivilágítása nem változna alapvetően, de a láncszerkezeteken *sűrű fényfüzért* helyeznének el. A szükséges berendezések felszerelését *már megkezdték.* Kipróbálásuk után — a közönség véleményének meghallgatásával — döntik el, *milyen legyen a*

Telefon: 188-206 188-307

1021

Somogyi József -

Még egyszer Zrínyi...

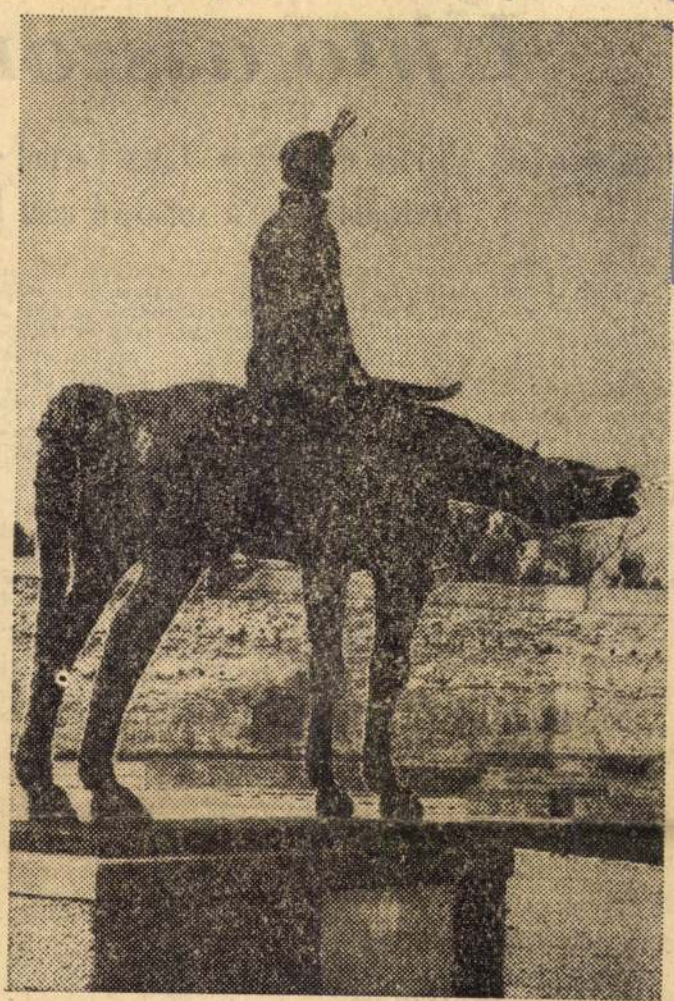

Íme, Zrínyi — azon a bizonyos lovon...
(Fotó: Pálffy Cézár.)

Két esemény foglalkoztatja mostanában, már hetek óta a szigetváriakat, — s valahogy egyik fölött sem tudnak napirendre térni... Az egyik téma a nemrég átadott, de használhatatlan, alig-alig működő két új paradicsomvonal. (A gyáriakra, konzervesekre gondolunk itt elsősorban, — az ő szemükkel nézve érthető, hogy ezt tartják fontosabbnak, úgyszólván: életbevágó kérdésnek.)

★

A másik, talán még szélesebb „népszerűségnek" örvendő téma a szeptember 7-én, a várvédő Zrínyi Miklós négyszáz év előtti kirohanása évfordulójának napján leleplezett, nevezetes szoboralkotás.

Somogyi József Kossuth- és Munkácsy-díjas művész talán nem is sejti, mennyire felkavarta a kedélyeket meglepően modern felfogásban kivitelezett „mementó-figurájával" Szigetvárott... Háborogtak már a ló miatt is, mert inkább emlékeztetett — valami egészen másra, mint harci paripára; s bántotta az emberek hős-tiszteletét a végvári vitéz ilyetén, elég nyápicnak sikerült megformálása; vézna, jelentéktelen alakja, süvegétől megfosztott feje, — s leginkább az a három szál drót, mely meglehetősen érthetetlen módon „nőtt ki" Zrínyi fejéből!

★

Természetesen, a művésznek joga van a valóságot úgy ábrázolnia, ahogyan látja, amint az benne él. O, — így látja...

Beszámoltunk a leleplezésről annakidején, mikor dicsőséges városuk díszéül megkapták eme bronzból mintázott szobor motívumot. (Mely nemcsak feltűnően „vékony dongájával", de igen kis méreteivel is messze kiri a monumentális vár környezetéből!) Most, — olvasóink kíváncsiságának engedve, — bemutatjuk a vitatott műalkotást.

— fehér —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.

Nagyatádi Kor

Újító asszon

Gombapörkölt 25 ezer üvegben ✦ Natur karfiol – Krumplinyomót a szomszéd néni k

A Nagyatádi Konzervgyár idén már felnőtt tagja lett a magyar konzervipar nagy családjának. S ez nemcsak a rekonstrukció révén felhasznált millióknak tudható be.

Nem vitás, modern iparra jellemző körülmények között, sok új, nagy teljesítményű berendezés segítségével dolgoznak. S még be sem fejeződött a gyár korszerűsítése! De a felnőtté váláshoz mindez nem volna elegendő. Az ott dolgozók, különösen a szakemberek megnőtt munkakedve, szakmai igénye és többre, jobbra törekvése az igazi, a „perdöntő" bizonyíték.

Két fiatal szakemberrel beszélgettünk. Németh Nándorné, a technológiai csoport vezetője. Bodnár Imréné beosztott technológus. Égnek a vágytól, hogy újat, jobbat csináljanak. Már túl vannak az első családásokon, de lobogásuk alig hagyott alább. Ezt nem is igyekeznek leplezni.

Németh Nándorné:

— *Sokféle új termékkel szeretnénk felhívni a figyelmet a nagyatádi gyárra. Ne gondolja, hogy hazárdírozunk, csupa jó terméket szeretnénk letenni az asztalra. Itt van a gombapaprikás! Pálos Tibornak, a KPKI munkatársának a terméke. Nagyon jó ötlet, hiszen alapanyaga, a laskagomba éppen ilyenkor, ősszel nő. Vagyis akkor, amikor a nyári, „zöld" szezonnak már vége és jut idő, hely, ember és gép, hogy feldolgozhassuk.*

— Hol terem a laskagomba?

— *Fán, farönkön. Jól bírja a hideget. Egyelőre még csak a Zalalövői Állami Gazdaságtól sikerült vásárolni. Három-négy vagonra való gombára kaptunk ígéretet.*

— Addig is, amíg megkóstolhatjuk, hallhatnánk valamit a gombapaprikásról?

— *Összetétele titok. Annyit azért elmondhatok, hogy magyaros ízesítésű készétel. Csak fel kell melegíteni, nyomban tálalható.*

— Gyártása egyszerű?

— *Minden egyszerű, csak jól kell csinálni. Az eredeti technológiát hozzáigazítottuk a nagyüzemi gyártás feltételeihez. Más dolog fazékban, mint gőzös üstökben, duplikátorokban „megfőzni" valamit. Ez természetes. Csökkentettük a gyon sok. Az említett állami gazdaság csak tizenöt forintot kér. Bár szállíthatna többet. A gombapaprikás még külföldön is elkelne, a Szovjetunióra gondolok. Nem is szólva egyéb gombakészítményekről. Gombasaláta, gombaketchup, és marinált gomba konzerválását jövőre tervezzük.*

Bodnár Imréné közbeszól:

— *Látom, Éva mindenről beszél, csak a vadasmártásról nem. Az ő újítása. Még május elején benyújtotta elbírálásra, de választ azóta sem kapott. Nem vették el, de el sem fogadták. A vadasmártás előállítása nagyon gazdaságosnak ígérkezik. A zakuszka gyártása után maradt törmeléket, a sárgarépa, petrezselyem, zeller stb., fölösleges, visszamaradt darabkáit is fel lehetne használni hozzá. Éva ki is számította, hogy a zakuszkához felhasznált gyökérféleségek 17 százaléka hulladékként megmarad. De május óta semmi hír...*

Némethné visszaveszi a szót:

— *A technológiai csoport, a napi munkán felül többféle új cikket kísérletezett ki. Itt van például a kapormártás koncentrátuma. Csak fel kell hígítani főtt hús, csont levével. Aztán be kell habarni tejföllel és kész a kapormártás. Már augusztusban bemutattuk, izlett mindenkinek. Legalábbis a szemünkbe azt mondták. Tovább nem is jutottunk. Vagy megemlíthetem a rizibizit. Közkedvelt köret. Készételként megcsináltuk, a kóstolón nagy sikert aratott.*

— Mintha elvágták volna...?

— *Igen.*

— Mindez nem szegte kedvüket?

— *Bántott bennünket, nagyon bántott, de nem törtünk meg. Újabbakkal próbálkozunk. Máris megtaláltuk a natur karfiol eddiginél jobb, steril tartósításának módját. A karfiol tartósítását állandóan fenyegette a puhulás, a szétfőlés veszélye. Kombinatív módszert dolgoztunk ki. A vegyszeres kezelést és a hőkezelést kombináltuk. Eddig már két vagon 5/1-es üvegekbe töltött karfiol igazolja eljárásunkat.*

Bodnárné:

— *A borosbefőttről, a gesz-*

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, [illegible]
Telefon: 138-068. 337-748. 340-720

PÉSI MH

Somogyi József, Kossuth-
díjas szobrászművész

1974 ÁPR 19

102

Új külsővel

Kikövezik a díszteret

Vácott a jelenlegi Elhurcoltak tere új külsőt kap. Mint ismeretes, az lesz a város díszterre, a felvonulások, koszorúzási ünnepségek színhelye már az őszi hónapoktól kezdődően.

A munka jó ütemben halad. Elkészült a talapzat, amelyre ráállítják majd Somogyi József Kossuth-díjas művész felszabadulási emlékművét.

Április közepén elkezdték a tér kikövezését, így a közeljövőben már végleges képet kap a város modern háztömbök által határolt, felújított tere.

DETÉSEK

villamossági
ek Gyára
Balzac u
lvételre ke-
ott férfi es
ózókat két
anyagmoz-
munkásokat.
ölcsöde ta-
Jelentkezés:
osztályon.

t mielőbbi
felveszünk
i úti mun-
Jelentkezés:
gyei MEK
i vezetőnél
Bajcsy-Zs.

Nagyvállalat keres számítógépparkjába gépkezelőket (operátorokat). valamint lyukkártya-lyukasztókat és ellenőrzőlyukasztókat. Kezdők részére kiképzést biztosítunk. Életrajzos jelentkezéseket „IV. ker. 3902" jeligére az újpesti hirdetőbe kérjük.

Épületasztalost felvesz ek. Háló Sándor, Szentendre, Málna utca 3. (Pismány).

Somogyi József Kossuth- és Munkácsy-díjas festő- szobrászművész
1021

Somogyi József: Petőfi (részlet)

Somogyi József műtermében

A riport egy tavaszi napon készült, Somogyi József csillaghegyi műtermében. A beszélgetés nem indult nehezen: a művész hozzászokott a közéleti szerepléshez, nyilatkozatokhoz.

— Talán kicsit túl sok időmet vesz is el — mondja a Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke. — Sokszor száraz le amiatt egy szobor vagy marad felvillanó ötlet egy plasztikai gondolat, mert a kötelesség más felé szólít.

— A napokban olvashattuk az újságok hasábjain, hogy az Elnöki Tanács tagjává választották. Így most már nemcsak, mint országgyűlési képviselő, de mint e tanács tagja is foglalkozhat, és kell hogy foglalkozzon közügyekkel.

Lehet, hogy ennek a sokoldalú tevékenységnek az eredménye, de szerintem valószínűbb, hogy a sok köztéren felállított szobra miatt van, hogy a mai magyar művészet képviselői közül talán az Ön neve a legismertebb.

— Nem vagyok biztos abban, hogy igaza van, hogy az én nevem a legismertebb. Sok neves művész dolgozik ma Magyarországon. Az tény, hogy több köztéri szobrom felállításakor nagy vita tette ismertté a nevemet a helyi lakosság körében.

— Sőt, néha az egész országot megmozgatta a vita. Példa erre a Szántó Kovács-szobor.

— A Szántó Kovács János szobra körül kialakult vita egy nagyon sajátságos helyzetből adódott. A hódmezővásárhelyi közönség ugyanis éppen lakóhelyük mozgalmas, jelentős képzőművészeti élete miatt, fogékony a modern művészetre. A problémát ott az jelentette, hogy Szántó Kovács közeli rokonsága, akik még őriznek is egy-két fényképet róla, azt a realizmust kérték számon, amelyet sokszor nem lehet megtartani, ha az ember plasztikai igazságot akar.

— Vitrayval folytatott tévés Ötszemközt beszélgetésben egyszer már kifejtette ezt a kérdést. Most mégis megkérném, röviden vázolja az olvasóknak is, hogy mit ért ezen pontosan?

— Egy köztéri, monumentális szobor megalkotásakor elsősorban nem az illető fizikai, testi, hanem szellemi, etikai személyiségét kell megmintáznunk. Hiszen azért lesz valakiből szobor, mert nagyot alkotott, s nem testi adottságai miatt. Azzal, hogy Szántó Kovács nem ünnepi öltözetében jelenik meg a vásárhelyiek előtt, lehet, hogy sokak szemében veszt egyéni igazából, de csak így válhat osztályának hitelesebb szimbólumává. Mert annak, hogy valaki egy talapzatra felállva olyan monumentális atmoszférát sugározzon, mint amit a köréje gyűlt gondolat jelent, annak plasztikai ára van.

Egy pillanatra megszakad a beszélgetés, széttekintünk a műteremben. A polcokon köztéren felállított szobrainak vázlatai, tervei kicsinyített másai; köztük a ceglédi Dózsa nem is egy változatban látható.

— Dózsa életműve, tragédiája már régóta foglalkoztatott — kezdi ismét a beszélgetést a művész. — Ezért mikor szobrát terveztem, igazán a magam kedvére dolgoztam, és szabadjára engedtem fantáziámat. Így készült ez a sok különböző variáció. Van közöttük egy, ami még most is közel áll hozzám, s a magam örömére meg is csinálom.

Az egyik asztalkáról egy összekötözött, megkínzott, koronás óriás szobrat vette fel. Ez a minden idealizálástól mentes alak, amely kis mérete ellenére is monumentális hatással bír, valóban egymagában képes kifejezni azt a sorstragédiát, amely tulajdonképpen egy egész nemzet tragédiájának szimbóluma.

— Ezután a tavalyi év végén Pápán fe'állított Petőfi-szobráról kérdeztem még röviden.

— Mivel én is pápai diák voltam — emlékezett a művész —, már a diákévekben közeli kapcsolatba kerültem Petőfi emlékével, mivel a pápaiak nagy szeretettel és büszkeséggel vallják magukénak a diák Petőfit. Én ezt a „pápai Petőfit" akartam megmintázni, úgy, ahogyan emléke az ottaniakban él. És az ő alakjának a megmintázásával is, miként szobraimmal általában, a haladásnak elkötelezett, azért küzdő, nagy emberi tetteket végrehajtó magyaroknak szerettem volna és szeretnék emléket állítani.

Chikán Bálint

KÖZGAZDÁSZ

1974 JUN 6

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., DÉLI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Rajtunk múlik

Amikor az „utolsó szó jogán" szólalhatok meg, nehéz a választás. Olyan sok mindenről lehetne írni: összefoglalni, elemezni, értékelni, szidni és dicsérni. A „zárszámadás" felelősségteljes feladata helyett kiválasztottam inkább egy területet, *amiről szeretnék még egyszer megemlékezni. A Marxista Diákakadémiáról van szó.* Ez az a fórum, amely *néhányunk számára az egyetemi évek során az önkifejezés nagyszerű lehetőségét, értelmes és hasznos elfoglaltságot jelentett.* S ugyancsak *ez az a fórum, amely messze nem áll az érdeklődés középpontjában,* nagyon ritkán lehet hallani róla. Pedig *októbertől áprilisvégéig, minden szerdán több száz középiskolás foglal helyet az egyetemi padsorokban.* Annak, hogy mi vonzza őket ide, számtalan motivációja van, de hogy mi tartja őket itt, az többé-kevésbé egyetlen okra vezethető vissza. Akkor maradnak itt, ha valóban érdekes, aktuális kérdésekről esik szó, ha úgy érzik, hogy ezeknek a kérdéseknek a letisztulásához itt segítséget kapnak. És ez az, ami elsősorban rajtunk múlik, azon, hogy milyen szemináriumokat vezetünk nekik.

Ősszel egy borús hangú cikkben panaszkodtam a szemináriumvezetők toborzásának gyötrelmeiről. Sokan úgy tartják, hogy a Marxista Diákakadémia a tanárszakosok fóruma, hiszen ők azok, akik eleve a középiskolások tanítására készülnek. Több éves tapasztalat alapján merem állítani, hogy *épp ez a szemlélet árt legtöbbet a diákakadémián folyó munkának.*

Szükség van a munkánkra. Hogy ez mennyire igaz, bizonyítja az a *telefonbeszélgetés is, amit a napokban folytattam az ÉGSZI* (Építésgazdasági és Szervezési Intézet) *egyik vezető munkatársával.* Azzal a kéréssel keresett meg, hogy *szervezzünk tanfolyamot középiskolát végzett dolgozóik számára.* Közismert tény, hogy korunkban egyre inkább szükségessé válik, mégis társadalmi méretekben teljesen megoldatlan a továbbképzés kérdése. Az ÉGSZI munkatársa épp arra kért, hogy *legyünk segítségükre a megszerzett ismeretek felszínen tartásában, bővítésében.* A középiskolásokkal való foglalkozáshoz hasonló, *óriási lehetőséget látok ebben az ötletben is, amit a gyakorlati igény vetett a felszínre. Most már rajtatok múlik, hogy megvalósul-e.*

Amikor búcsúzom az egyetemtől, tudom: a diákakadémiának fontos része van abban, hogy ezzel az érzéssel megyek el: *„jó volt ide tartozni".*

Béki Gabriella

A bír

Az utolsó szó jogán talá természetes,. ha a BÍ RÁLATRÓL ÉS A KR TIKÁRÓL fogok beszél már csak azért is, mert ism rőseim nagy része már úgy megingathatatlanul hisz abba hogy én olyanfajta fickó v gyok, akibe az ellentmond ördöge éppúgy befészkelte m gát, mint Ionesco híres óráj ba, mely még véletlenül se mutatott pontos időt, és tet mindezt merő ellenkezésb Lehet, hogy túl sok olyan ci ket írtam az elmúlt pár alatt, melyekben inkább arr volt szó, mi a baj, és nem a ról, mi a jó, inkább olyan do gokról beszéltem, amik ne tetszettek, semmint olyan es ményekről adtam volna hír melyek lelkesedéssel töltik az embert. De ez a szemlél csak részben magyarázhat az ellentmondás ördögéne mesterkedéseivel.

Talán világosabb lesz, mir is gondolok, ha elmondom

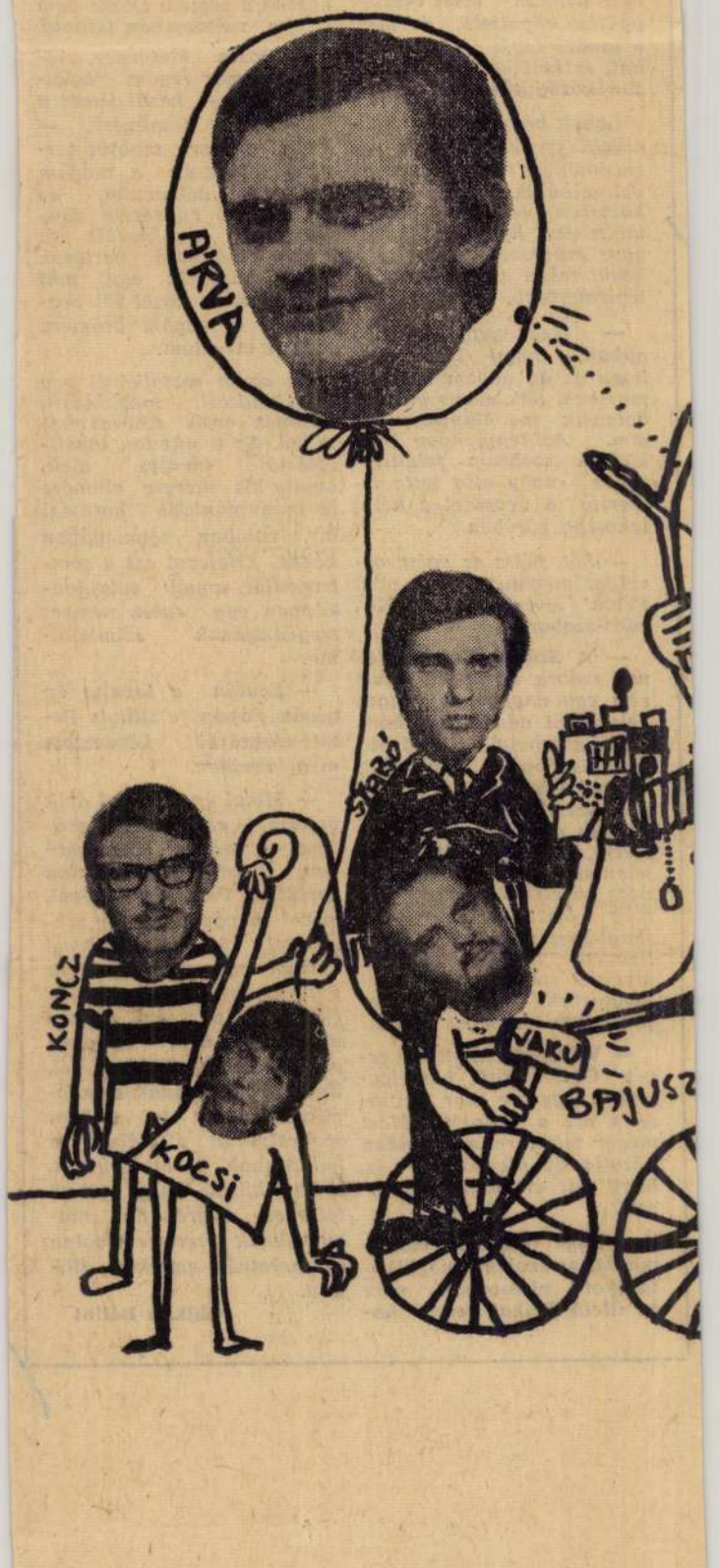

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1970 NOV 3
MAGYAR NEMZET

Somogyi József
szobrászművész

1021

3

November 7-e megünneplésére készül az ország

Országszerte megkezdődtek az előkészületek a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 59. évfordulójának megünneplésére. *Miskolcon* felavatják az új felszabadulási emlékművet, *Somogyi József* szobrászművész alkotását. Az évfordulón adják át rendeltetésének a város új, 400 ágyas gyermekegészségügyi központját.

Szegeden november 5-én jubileumi ünnepség lesz a Szegedi Nemzeti Színházban, de megemlékeznek november 7-ről Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Makón és Csongrádban is.

November 5-én nyitják meg *Székesfehérvárott a Vorosilovgrád megye* című kiállítást.

A győri Kisfaludy Színházban lesz Győr-Sopron megye központi ünnepsége november 5-én, ahol bemutatkozik a közelmúltban alakult városi munkásőr énekkar is.

Hajdú-Biharban több új létesítményt avatnak az ünnep tiszteletére. Hajdúszoboszlón november 6-án fejeződik be a város fennállásának 900. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségsorozat. Ugyanezen a napon Hajdúböszörményben Lenin-szobrot lepleznek le.

A Bács-Kiskun megyei ünnepségek középpontjában a november 5-i bajai nagygyűlés áll. Kecskeméten felavatják a Szék- és Kárpitosipari Vállalat új üzemcsarnokát, Kiskunfélegyházán pedig diákotthont és tanműhelyt adnak át rendeltetésének. November 7-e tiszteletére Békéscsabán szolgáltató kombinátot avatnak, a Jókai Színház pedig Zsuhovickij Próbatétel című színművét mutatja be ünnepi előadáson.

Magyar—szovjet barátsági napokat rendeznek Heves megyében. Egerben és másutt kiállításokon mutatják be a Szovjetunió népeinek életét-munkáját és sor kerül a szovjet filmek megyei fesztiváljára is.

Komárom megyében, Dorogon ünnepélyesen avatják majd föl a mintegy százmillió forintos költséggel épített hanglemezgyárat. A megye településein a fiatalok megkoszorúzzák a szovjet katonák sírját, az MSZBT tagcsoportok pedig kiállítást rendeznek a Szovjetunióról.

A Szovjetunió kozmikus kutatásairól rendeznek bemutatót a Nógrád megyei Salgótarjánban. November 7-e előestéjén helyezik üzembe a maconkai víztárolót.

A Somogy megyei Nagyatádon szombaton adják át rendeltetésének az új, 600 ágyas kórházat és rendelőintézetet.

Szolnok megyében, Tiszafüreden tejüzemet, Tiszaderzsen pedig új vízművet avatnak november 7-e tiszteletére.

Tolna megye testvérmegyéjéből, Tambovból küldöttség érkezik az ünnepségekre.

Zala megyében az ünnep tiszteletére átadják a forgalomnak a 76-os számú főközlekedési út hatsávos zalaegerszegi átvezető szakaszát. Nagykanizsa művelődési központtal gazdagodik.

A veszprémi Bakony Múzeumban november 5-én nyitják meg Veszprém megye képzőművészeinek hagyományos őszi tárlatát. Nemesgulácsiban 75 személyes óvodát avatnak november 7-e tiszteletére.

4

A Televízió műsoráról

Tudatom, jól vagyok

A címbeli örvendetes kijelentés *Szakonyi* Károlytól származik. Elbeszéléseit adta ezzel a híradással közzé, minden ellenkező értelmű híresztelést megcáfolva vele. De bizonyára nem véletlen, hogy ezzel a címmel jelentkezett a televízió irodalompártoló műsora, a *Nyitott könyv* is. Nemcsak az írónak, de az író munkáit tévéjelenetekké átdolgozó televízió-műfajnak a közérzetéről is vallott ez a magabiztos cím. A *Nyitott könyv* is „jól van", s ez bizony nem kis eredmény, hiszen évek óta betegeskedésének, már-már a végelgyengülés látszatát keltő erőtlenségének tanúi lehettek a nézők. Míg a nagybetegekkel általában részvétteli kímélettel szokott bánni nemcsak a közvetlen környezet, de a közérdeklődés is, a *Nyitott könyv* hosszas halódásának inkább bírálói akadtak — e sorok írója is közöttük volt —, bírálói, s nem megszánói, tán ezért is kapott erőre ismét, csakazértis, „pukkasztásul". A kritikus azonban nem pukkad, hanem örvend a váratlan felgyógyulásnak, hiszen végre nem unatkozott a *Nyitott könyv* adása idején, s ha megrázó művészi élményei most sem támadtak a két elbeszélés megfilmesített változata láttán, annyit mégis elért a műsor, hogy felkeltette az érdeklődést Szakonyi Károly kötete iránt. Akik még nem ismernék a szerzőt, más művek felé is elindulnak talán e *Nyitott könyv* hatására.

Málnay Levente, aki már készített tévéjátékot Szakonyi Károly írásából — az *Apróhirdetés* című félsikerű munkát például —, jól érezte, hogy a képernyő is, az ő saját renirodalomkritikus pontosságával, körültekintő tárgyismeretével kérdezett és értékelt, s e kérdezés módjának megfelelően hangzottak el a válaszok is. Kérdés azonban, hogy a tévénézők közül kinek marad elég türelme és kedve, hogy végignézze ezt a minta-*Nyitott könyvet* a fővárosról hallott *Fórum* után?

Röviden

Megszoktuk már, hogy a tévé minden egyes kívánság műsora és valamennyi szi veszteri adása juttat egy ke veset — egyre kevesebbet — *Hofi* Géza humorából a nézők nek. Most azonban kívánság lista és szilveszteri jótékony kodás nélkül is majd eg egész órás Hofi-műsorral ör vendeztette meg a televízi műsorszerkesztése a közönsé get. Hofi Géza Mikroszko színpadi műsorának felvétele tűzte műsorára a televízió eg hétköznapi esten, a *TV-Hirad* és a hirtelenjében kegyvesz tett lett *Delta* közé beszorítva Miközben a „politizáló Hofi fonák igazságain, ostobaságok ba csomagolt vidám bölcsel kedésein nevethetett az em ber, szinte el is felejtett töp rengeni azon, vajon mive érdemelte ki ezt a rendkívül műsorkedvezményt: az elmúl hétvége filmkacatjainak béké elfogadásával, vagy a *Tojas patkoló* című népművészet vetélkedővel, netán az ősz hónapok eseménytelenségénel elviselésével? Hofi Géza bizo nyára erre a kérdésre is talál na feleletet, csatornaépítés közben . . .

A közvéleményt hetek óta foglalkoztató tévhitekre, riadalmakra kereste *A hét* egyik riportja a megnyugtató vá

1976. okt. 28. Televizió 19,30 / /KGyné

TV-hiradó

- Az utóbbi hónapokban sokat beszéltünk Vácról. A Dunakanyar ódon városa különösen a 900. születésnapra sok mindennel gazdagodott. Az egyik legszebb ajándék ez az impozáns épület volt, amelynek avatásán ezév tavaszán mi is ott voltunk. A Madách Imre Munkás és Ifjusági Müvelődési Központban ma ujabb ünnepség volt. A látnivalókat amugy is gazdagon kiegészitő Vác ujabb értékkel gazdagodott. Somogyi József szobrász müvész avatta fel a müvelődési ház előcsarnokát diszitő 5 fészből állló fali-kerámiát. Alkotója, Kovács Margit szintén eljött a ma délutáni ünnepségre.

Somogyi József szobrász-
1021 művész

Tudósok, művészek a jelöltlistán

Dr. Ortutay Gyula akadémikust, néprajztudóst, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat elnökét a Bács megyei 14. számú választókerülethez tartozó tíz község, közöttük Bácsalmás lakói jelölték ismét parlamenti képviselőnek

Avar István, Kossuth-díjas színművész jelölőgyülésére második otthonában, a Nemzeti Színházban került sor. Választói — akiknek bizalmából két éven át már tagja volt az Országháznak — egyhangúan jelölték a következő ötéves ciklusra

Országszerte lezajlottak az országgyűlési képviselőválasztást előkészítő jelölőgyűlések. A városok és falvak lakossága összesen 352 választókerületben találkozott azokkal a közéleti személyiségekkel, akik öt éven át ügyük képviselői lesznek a Parlamentben.

Végbement tehát egyfajta személyválogatás. Elintézhetnénk annyival — ami a gyűlésekről szóló közleményekben nap mint nap olvasható volt —, hogy az esetek túlnyomó többségében a lakóhelyi patrióták elfogadták a Hazafias Népfront által javasolt személyt. A sokat emlegetett egyhangúság azonban ezúttal mást jelentett, mint akár csak négy esztendeje. A jelölőgyűlések időtartamában ez a változás nem fejezhető ki. Tartalmukban, hőfokukban annál inkább. Tévedés lenne arra gondolni, hogy valamiféle lejárt lelkendezés, mesterkélt udvariaskodás uralta volna az összejöveteleket. A másik véglet, a kifogyhatatlan panaszáradat is inkább a múlté. Mindezek helyett a vezetők higgadt számvetése, az eredmények és a gondok tárgyilagos mérlegelése, a továbbvezető út felelősségteljes együttes keresése lett „divattá".

A jelöltek sorában ott találjuk társadalmunk minden rétegének képviselőit. Sok helyen ugyanazt a munkásembert, tsz-dolgozót, műszakit és értelmiségit választották jelöltnek, aki már egy vagy több ciklus alatt bebizonyította rátermettségét, kiérdemelte az előlegezett bizalmat.

A leendő képviselők sorában ott találjuk a tudományos élet és a művészvilág kiválóságait is. Nem titok, még ma is vannak, akik kételkednek abban, hogy egy elvont tudományokkal foglalkozó tudós, vagy a maga külön világában élő művész eleget tud-e tenni egy másfajta hivatásnak, a képviselőségnek is. A választ megadhatnánk azzal, hogy nem egy tudós és művész — éppenúgy mint a munkás vagy tsz-dolgozó — immár másodszorra, sőt, sokadszorra kapott bizalmat választóitól. Az igazi, hiteles választ azonban azok a jelölőgyűlések adták meg, ahol egy-egy tudós vagy művész beszámolt mindarról, ami az ő személyes részvételével és közreműködésével végbement az országban.

Szabó Kálmán közgazdász professzor arról, hogy hány parlamenti téma elméleti előkészítésében, sőt előterjesztésében vett részt. Arról, hogy mit tett a jövő tudósnemzedékének, a holnap professzorainak, közgazdászainak neveléséért. Ortutay Gyula néprajztudós professzor, egyben a hazai tudományos ismeretterjesztés legfőbb irányítója is elmondhatta, milyen szerepe volt a tudomány térhódításának életünk minden területén, és hol tartunk ma tömeges birtokbavételében.

Avar István, színművész sem csupán a színházi sikereknek köszönhette jelöltségét. A színpadi szerepátélés képessége a közéletben is megnyilvánult. Átlagon felülit tudott nyújtani akkor is, amikor hétköznapi gondokkal küszködő, segítségre szoruló fiatalok és öregek fordultak hozzá bizalommal.

Somogyi József szobrászművész a nyers és néma anyagot formázta a mai ember érzés- és gondolatvilágát kifejező alkotássá. Az számára sem lehet idegen, ami a szomszédban, a kerületben, a városban és az országban zajlik. Nem lehet közömbös, hogy elfogadják, befogadják-e, ami gyötrelmes

Dr. Szabó Kálmán, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora Budapest XII. kerület képviselőjeként 1970 óta tevékenykedik a parlamentben. A szerteágazó tudományos és oktató munkája mellett sokat tett szűkebb pátriája fejlődéséért is. Választói egyhangú bizalmát élvezi továbbra is

tusakodások után keze és vésője alól kikerült. A néptől eddig kapott elismerések, kitüntetések sajátos igazoló vagy inkább ajánló levelek a művész számára.

„Elfogadásra javaslom . . ." hangzott fel a jelölőgyűléseken a felhívás, 352 alkalommal. A nevek között ismert és méltán népszerű tudósok és művészek neve is olvasható. Annak bizonyságaként, hogy helytálltak és a jövőben is készek helytállni, alkotni a közélet színpadán.

Kulin Imre

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora. Művészi munkája mellett sok időt és energiát áldoz a közéleti tevékenységre, tagja a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának. Őt jelölték képviselőnek Budapesten a XV. kerületi választókerület lakói

(Fotó: MTI)

Egyik-másik helyen már daru emelgeti a több tonnás betonaljakat, ahol nincs, ott hat ember képes megmozdítani egyet-egyet
(Fotó: Dolezsál László)

Az egyik legnehezebb művelet, az „aláverés". Az a lényege, hogy egy ritmusban dolgozzon négy ember, de külön-külön, négy szólamban „beszéljenek" a csákányok. Úgy, ahogy a lovak patái csattognak a kövezeten, vagy ahogy az óra tik-takkol, járás közben

- Minthogy, énnekem az a legszebb. Tudod van benne valami olyan zamat, valami népies zamat a mosolyában, és roppant egyszerüen van az egész megcsinálva.

- Nagyon szeretem, mert egy öntörvényü világnak, egy öntörvényü világnak érzem, és mindenféleképpen egy nagy kortársnak, egy élő nagy kortársnak, ugyhogy én örülök ennek a kiállitásnak.

/ zene. /

1974. XII. 21. 16.30. / / Televizió/ V.

Képes Krónika

- Giacomo Manzú olasz szobrászmüvész kiállitását a Mücsarnokban több tizezren tekintették már meg, és december 28.-ig ameddig a kiállitás még nyitva áll, bizonyára, még több ezer ember látogatja majd. Az érdeklődést nem méltatom, hiszen az olasz szobrászmüvész legjelentősebb alkotójáról van szó. Annak a csoportnak a tagja, amelyik a XX. század müvészetét igyekezett visszakapcsolni a történelmi fejlődés áramába, és kiindulási pontjául, azt a régi olasz müvészetet választotta, amely a reneszánszban olyannyira jelentős volt. A közösségi szellem, a szolgálatnak a szelleme az, ami Manzut az egész világon, a megbecsülés középpontjába állitja. Ne szaporitsuk azonban a szót, hanem adjuk át a terepet két kiváló szobrászmüvészünknek, Somogyi Józsefnek, és Vilt Tibornak, akik szakmai, szobrászi szempontból nézik, és egyuttal kommantálják is Giacomo Manzú müveit.

- Nekem, nekem tetszik, én Manzut egy nagyon sajátos, és nagy, nagy öntörvényü müvésznek tartom, annak ellenére, sőt talán éppen azért, mert gyökerezik sok mindenben, ami mondjuk az egyetemes müvészetnek, és a megujult XX. századi müvészetnek is nagy hagyománya.

- Neke máris a számba adták ,,,

- Na .

- Te azt mondod, hogy nagyon sok mindennek a hordozója, ami a korszerü gondolatot olvasztja magába, ugye Manzú. Érdekes, hogy Manzu Bergamóban született.

- Igen.

- És számomram, hát ezek teljesen szubjektiv dolgok,

- szubjektiv dolog,

- számomra ő tipikusan római szobrász. Ő nem a tavakhoz tartozik, és nem tartozik ő, nem lombardiai, de nemis firenzei, annak a szigorával, a különös, kicsit keménységével, de Róma alatt sem. Római.

- Én hozzám itt a kiállitáson a kisebb müvek közelebb kerültek mint a nagyobb müvek. Közelebb kerültek a bronzok mint a kövek. A nagy köveket csodálom, és a k ő gyönyörüsége,

kétségkivül kijön, de alatta marad nekem a plasztikai öröm, talán azt tudom mondani, hogy hiányzik nekem, egy kicsit a varázslat azokból a nagy kövekből, talán pontosan a hallatlan nagy dinamizmusa mellett, az életöröme mellett, ami ami ezekben a szobrokban jelen van, az az kihül. Az előbb azt mondtad, hogy neked a nagy is nagyon tetszik, nekem is tetszik, csak ez talán közelebb áll hozzám, akkor menjünk át, és nézzük meg.

- Az, hogy itt a nagyban, a nagy méretben jobban el van mondva, végig van mondva, az összes részleteiben, és főképpen azért szeretem, mert elemi módon plasztikának érzem ezt a kompoziciót. Ebből a nagy masszából, ahogy kilövellnek ezek a tabok ugye a térnek a mindig más irányába, ezek a diagonázisok, amelyek müködnek, és mindebből lépnek ki, azonkivül gyönyörüen van megmintázva.

- Nekem a kicsi valahol többet mond, megmondom miért. Pontosan a téma, és az egész plasztikai térbeágazódás, ott el van mondva. És tulajdonképpen egy csomó dolognál nem igénylem a részletet.

- Érzésem szerint ez az a vancui vallomás. Mert ahogy nézem ezt a gyümölcsöket, salátákat, mit tudom én, itt mellette, isszák a vörösbort a Piazzán, és eszik a pastra sutát. Ez az amire én utaltam. Manzunak a remek érzékletessége, az egész, egész szemléletében.

- Itt nagyon nagyon szépnek találom ezt a fejet, plasztikailag is nagyon szépen van megcsinálva, és rengeteg minden rezdül ebben a szájban, amiről, amiről, szóval az előbb beszéltünk talán a szék ürügyén, és most ugy érzem, hogy egy hallatlan túlfütött, nagyon magas hőfokra fütött érzelmi dolog, plasztikailag tér vissza.

- Negativa behorpasztja itt az egészet,

- igen, igen,

- ... felel rá.

- Igen.

- Énnekem nagyon tetszik a Pápa portré.

- Igen. Igen.

- Nagyon tetszik.

- Igen.

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 JUN 15
MAGYAR NEMZET

Somogyi József

— A Klampauer testvérek ott se voltak.
— Hát hol voltak?

gad terjesztette hallból az ingyen ebédekért.
— A Zsiga nem kapott nálatok ingyen ebédet. A Zsiga na-

1021

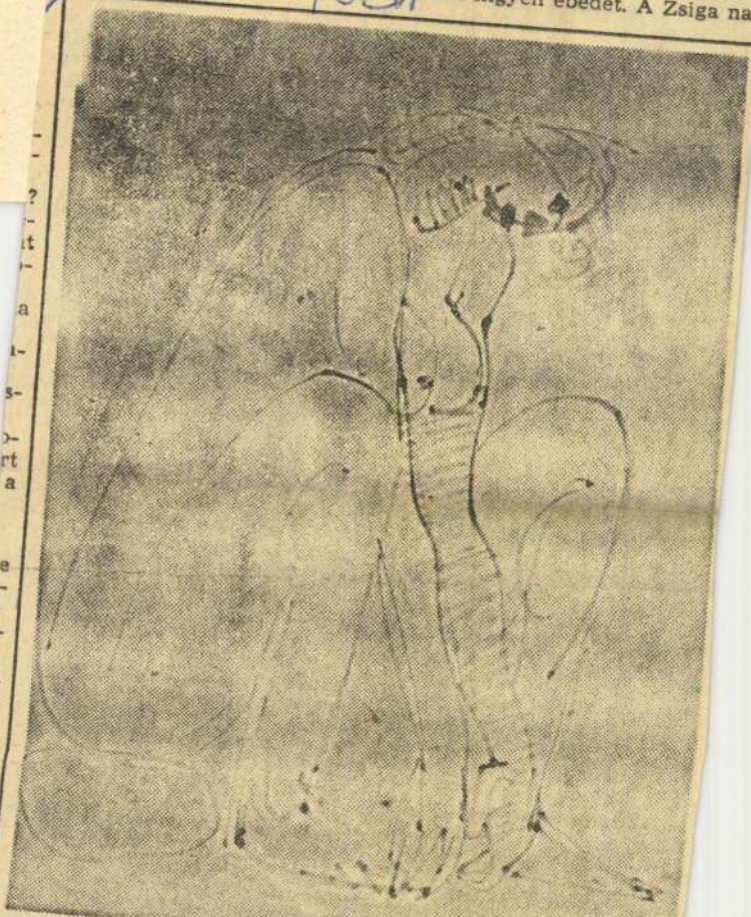

Somogyi József rajza

kintete a gyenge
tétben szívósság
dott, arcából mi
csi, érdeklődő és
csillogott elő. T
Sebestyén szíves
dég volt Egerbe
korra már nen
két hosszú versb
viadaljáról való
tóriának summá
mas egri várostr
hadnagy, Gergi
Gáspár és a többi nós histó
ját, hanem ki is nyomtatta a
*Cronica*ban. Hoffgreff György
kolozsvári nyomdájában. Biz-
tosan vitt magával belőle az
egri várba is, ahol a kapitány
— egykorú feljegyzés szerint
— szíves barátsággal fogadta,
terített asztallal várta tüzes
egri borral traktálta, lovát ab-
rakkal látta el: ő tehát kipi-
hente az addigi út fáradalmait
és erőt gyűjtött a továbbihoz.

lált is vállaló bátorságáról,
hogy versei más várak katonáit is harcra buzdították. Ez volt valójában a célja, amint a *Cronica* beköszöntőjének első mondatában írta: *„Ez jelönvaló könyvecskét szörzeni nem egyébért gondolám, hanem hogy az hadakozó bajvívó, várak-, városok-rontó és várba szorult vitézöknek lenne tanúság."*

Ebbeli szándékának csak úgy tehetett eleget, ha hitelesen írt, amire ugyancsak törekedett: ma is példamutató, hogyan fordult *„minden rendbéli"* olvasójához, öntudatosan jelentve ki: *„sem adományért, sem barátságért, sem félelemért hamisat be nem írtam, — az mi keveset írtam, igazat írtam"*. Nemcsak riporter volt, hanem publicista is: magyarázta, értelmezte az eseményeket, levonta a tanulságokat: a *Szegedi veszedelem*ben megrótta az oktalan vakmerőséget, ami súlyos kudarcot szült; *Az Vég Temesvárban Losonczi Istvánnak haláláról* című éneke azzal a tanulsággal szolgál, hogy nem bízhatunk a török szavában, lám a várat feladókat ígéretük ellenére felkoncolták.

Híradó körúton

Hosszú és gyötrelmes út állt még előtte. Kassáról indult és az ország túlsó felébe, Sárvárra igyekezett a pártfogó Nádasdy Tamás nádorhoz, akit már korábban ismert, talán 1544-ben találkoztak először Nagyszombatban. Hosszú volt az út, de hozzáedződött ő ehhez, bekalandozta már az ország végvárait; az előző évben, 1554-ben, hogy verseit kinyomtathassa, egyik fia társaságában Erdélyben járt; akkor is kassai otthonából indult. Debrecennek vette az útját, átvágyott Biharon és Békésen, Arad érintésével jutott Bonyhára, pihent egy kicsit Küküllőben, onnan érkezett Kolozsvárra.

A sámári

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LUDAS MATYI
Somogyi József
1976 SEP 23

1021

ÖN SZERINT MIT MOND A SZOBOR?

Szerkesztőségünk ezen a héten az alábbi pályázatokat jutalmazza:

BERNINI:

„BEATA LUDOVICA ALBERTONI" — Kellett nekem őszibarackra tejet innom?!

(Beküldte: ifj. Bodó János, Debrecen, Mikszáth K. u. 11.)

„HALDOKLÓ GALLUS":

— Pedig a feleségem figyelmeztetett, hogy vasárnap ne dolgozzam agyon magam a telkemen . . .

(Beküldte: Sulc Barnabás, Ózd, Lehel vezér út 4.)

SOMOGYI JÓZSEF:

**„MEDNYÁNSZKY-EMLÉKMŰ" — A fiam azt

érdezősköd-

Somogyi József, Szolnok
részt vett az ülésen

A Balaton-vidék kulturális ellátottságáról tanácskozott az országgyűlés kulturális bizottsága

Népszabadság, Bp. 1977 ápr. 16.

5.

Somogyi József, szobrász

A prágai magyar nagykövetség fogadása a kulturális napok alkalmából

A magyar kultúra csehszlovákiai napjainak rendezvénysorozata keretében szerda délelőtt a prágai Valdstejn-palotában megnyílt *a magyar iparművészet reprezentatív kiállítása.* A megnyitón *dr. Josef Svágera*, a cseh kormány kulturális miniszterének helyettese, valamint *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora mondott beszédet.

—: A prágai magyar nagykövetség ... :— 5-5-

Népszabadság, 1977. márc. 3.

Somogyi József, szobrász

Délután a magyar delegációt fogadta *dr. Matej Lucan* szövetségi miniszterelnök-helyettes. Utána a küldöttség megtekintette a prágai várban a cseh nemzeti galériát. A látogatás során Pozsgay Imre átnyújtotta az intézmény vezetőinek a Kulturális Minisztérium ajándékát, *Somogyi József* szobrászművész alkotását.

-: Folytatódnak a magyar kultúra napjai ---- 7.o.
Népszabadság, 1977. máj. 2.

1972 OKT 22

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Népszabadság

Somogyi József szobra

HÉTFŐTŐL:

TERÉZVÁROSI NAPOK

(Tudósítónktól.)

Nyolc rendezvény szerepel a hétfőn kezdődő *terézvárosi napok* programjában.

Terézváros a zene tükrében a címe a Postás Művelődési Központban sorra kerülő hangversenynek. Három nap múlva ugyanitt *irodalmi estet* rendeznek. A műsorban a Terézváros életét megörökítő alkotásokat szólaltat meg a többi között *Békés Rita, Bánffy György* és *Schubert Éva.*

A kerület képzőművészeinek csoportos kiállítását kedden nyitja meg *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész a Fáklya Művelődési Központban. Másnap az Eötvös utcai KPVDSZ művelődési házban *képzőművészkörök tárlata*, a kerületi népfront helyiségében *Békében épülő, szépülő szép hazánk* címmel fotókiállítás nyílik. Az utolsó napon a Liszt Ferenc téri Ady-szobornál térzenét ad a Vám- és Pénzügyőrség Központi Zenekara, este pedig a Zeneakadémia nagytermében sorra kerülő *terézvárosi dalostalálkozóval* ér véget az egyhetes rendezvénysorozat.

Értesítjük ked
hogy a

erre

BUDAPEST

alatti telepén

OKTÓBER 23-TÓL 31-IG LELTÁROZUNK

A leltározás idején
az árukiadás szünetel.

rű,

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1972 SZEP 26.

Északmagyarország

Somogyi József szobrászművész

1972

TV-JEGYZET

Heti mozaik

SZOBORVITA. Cegléden felállították *Somogyi József* szobrászművész második Dózsa-szobrát, illetve a Cegléden *második* olyan Dózsa-szobrot, amit Somogyi alkotott. A korábbi és az új szobor között *lényeges felfogásbeli és ábrázolásbeli különbség* adódott. A szombati riportfilmben a művész nagyon szimpatikusan vallott önmagáról, a Dózsa-képről benne végbement változásokról, önmaga vívódásáról. És hallottuk a város lakóinak véleményét a műről, a szobrok cseréjéről, az új alkotás és a tér kapcsolatáról. *Egészséges volt ez a véleménycsere.* Jó lenne más köztéri alkotások esetében is. Esetleg még azok *felállítása előtt.*

*

ZSELIC. A zselici rengetegbe invitált és kalauzolt *Major Sándor* szerkesztő és *Oláh Gábor* rendező, *Németh Ferencnek*, a Somogy megyei Pártbizottság első titkárának műsorvezető-riporteri közreműködésével. A megejtően szép dunántúli vidék életének érzékeltetésére tizennégy helyszínt kerestek fel, tizennégy riportból állt össze film. *Kicsit többől, mint szükséges volt.* Néhány kitűnően sikerült, elsősorban azok, amelyek Németh Ferenc közéleti munkájával leginkább kapcsolatosak, amelyekben igen jól tájékozott, amelyekben nagyon otthonos, és *nem pusztán kérdező.* Egészében jó összképet kaptunk a Zselicségről.

*

TV-LOTTÓ. Az idén másodszor megrendezett tv-lottó műsoros húzása *szétesős* volt. Bár a sors úgy hozta, hogy az öt kihúzott számmal jelzett műsorszámok *műfajilag jól szóródtak* és közöttük olyan értékes is akadt, mint Sarkadi Imre *Farkaskalandja* Latinovits Zoltán tolmácsolásában, amit nem lehet elégszer hallani, az öt műsorszámért *több erőltetett riportot is* meg kellett hallgatni, túl nagy volt a körítés. Az akadékoskodó, s látszólag *csak mindenáron képernyőre kerülni akaró* pesti néző szerepeltetése pedig végleg felesleges volt.

*

FILMEK. Háromrészes szovjet filmet láttunk, *Minden ötödik* címmel. Úgy indult, hogy a már jól ismert háborús partizántörténetek, kalandos filmek egyik újabb darabjának vélhettük, de hamarosan kitűnt, hogy másfajta mű pereg előttünk: olyan *dráma, amely emberi jellemeket mutat meg*, embereket egy nagyon-nagyon kritikus időszakban, egy roppant nehéz feladat teljesítése közben. Kár, hogy a cselekmény sodra nem ritkán fárasztóan lassú volt. — *A rézkancsó* című amerikai film meglehetősen kevés művészi értékű emléket hagyott, de amíg néztük az amerikai környezetbe átültetett, mesemotívumra, mint humorforrásra épülő játékot, tagadhatatlanul *nagyokat derültünk.* Lehet, hogy sokan azóta már el is felejtették. Nem baj. — Befejeződött a *Világjárók* tizenkét részes sorozata. Az apró, változó színvonalú, különösebb értékekkel nem jeleskedő részecskéknél a legnagyobb érdeklődést minden héten az keltette, *vajon szombaton, vagy vasárnap találjuk-e* a műsorban, s vajon mikor?

*

SZÍNHÁZ. A békéscsabai Jókai Színház előadásában láttuk Shakespeare *II. Richárd* című tragédiáját. A nehézveretű dráma előadása *nem tudta figyelmünket folyamatosan fogva tartani.* A játék ereje meg-megbicsaklott, egyenetlen volt. *A kosztümök modernségét nem értettük.*

*

TV-JÁTÉK. A saját készítésű tv-játék és tv-film *még mindig hiánycikk* a képernyőn. E héten a *Súgó kellene* című, *Papp Károly* novellájából készült tv-filmet *ismétlésben* láttuk. Új magyar tv-játékok, tv-filmek, hol vagytok?

(bm)

...a a borsodi határban

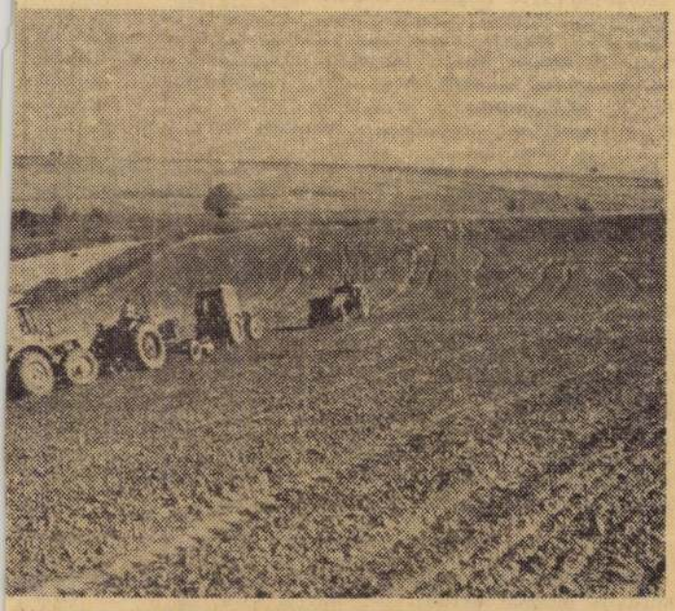

...égünk a zaj

letekből kiderült, hogy mindössze tíz percig tartó, fájdalmat okozó hangot még 36 órán át „hallották" a kísérleti személyek, továbbá, hogy az egyperces zajhatás négyperces időtartamra megváltoztathatja a pulzust és a vérkeringést.

Nemcsak nagyothallás

Mindezek ismeretében egyáltalán nem meglepő, hogy a 90 fonnál erősebb, állandó zajban dolgozó munkások 60 százaléka vérkeringési, 35 százaléka pedig szívműködési zavarokban szenved, s hosszabb idő után valamennyien súlyosan nagyothallóvá válnak.

Zajkutatásról tulajdonképpen csak 1930 óta beszélhetünk, a zaj elleni védekezés pedig még fiatalabb „fegyvernem", mégis sok lehetőséget kínál már ma is. A legkézenfekvőbb törekvés kompresszorokon hangszigetelt sátrat alkalmaznak.

A védekezés lehetőségei

Egyre gyakoribb megoldás, hogy hangszigetelő réteggel vonják be a zajforrást. A vékony falvastagságú lemezek szigetelésére évek óta kitűnő szigetelő anyagok állnak rendelkezésre. A Tiszai Vegyikombinátnak most sikerült megoldania — a Teroson nevű műanyaggal — a vastag falú gépalkatrészek szigetelését, egyebek között egy merőben újszerű, 1 centiméter vastagságban is felhordható „zajgátló pasztával". A megoldás széles körben alkalmazható, a gépkocsiktól a kompresszorokon át az építőipari gépekig. Ez utóbbiak egyébként a közterületi zaj fenegyerekeinek számítanak, megfékezésük így elsőrendű szempont.

Tíz-tizenöt éve világszerte rendeletekkel és törvények-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 SEP 16

NAPLÓ
Veszprém

Somogyi József szobrászművész

Megyénk gazdag programmal adózik Petőfi Sándor emlékének

1021

Ülést tartott a megyei emlékbizottság

Petőfi születésének közelgő 150. évfordulója tiszteletére, mint hírt adtunk róla, megyénkben is emlékbizottság alakult *dr. Radnóti István* megyei tanácselnök, a megyei párt-vb tagja és *Nagy Gyevi Béla*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára vezetésével. Az emlékbizottság *dr. Ditrói József* megyei tanácselnök-helyettes elnökletével csütörtökön délután Veszprémben ülést tartott; megvitatta és elfogadta a jubileumra összeállított tervezetet.

Megyénk az idén ősztől tavaszig gazdag programmal adózik Petőfi Sándor emlékének. A Forradalmi ifjúsági napok keretében körzeti, majd megyei *szavalóversenyt* rendeznek az üzemek, tszek, iskolák fiataljai részére. Irodalmi színpadaink és színjátszó csoportjaink résztvesznek a *„szóljatok szép szavak — Petőfiről"* elnevezésű országos pályázaton. Ajka város *helytörténeti vetélkedőre* hívta ki a megyénkbeli Petőfi emlékhelyek középiskolásait. Az országosan meghirdetett tanulmányi versenyekbe, gyűjtő- és pedagógiai pályázatokba is bekapcsolódnak megyénk diákjai, illetve pedagógusai is.

A TIT az általános *ismeretterjesztő* tevékenység keretében, azon túl az irodalmi szekció ankétjain, a szabadegyetemek emlékestjein foglalkozik Petőfi életművével, az *Irodalmi Színpad* pedig emlékműsorral készül az évfordulóra.

A Petőfi Színház az Országos Filharmónia rendezésében ugyancsak szervez tizenöt alkalommal *emlékműsort;* színművészeink októbertől a kisebb falvakban, intézményekben önálló esteket is adnak. Felújítják a múlt évben már bemutatott, *A helység kalapácsa* című zenés komédiát, és január 19-én mutatják be *Illyés Gyula* Petőfiről szóló, készülő új drámáját. Veszprém város ugyancsak a színház, valamint a felnőtt kórusok közreműködésével rendez emlékműsort.

Három kiemelkedő, ünnepélyjellegű mozzanata lesz a megyei programnak, a színhelye mindháromnak *Pápa.* Január első napjaiban — Petőfi születése 150. évfordulóját követő napokban — *a megyei Petőfi Emlékbizottság emlékülést* tart a pártszékházban. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc kezdete 125. évfordulóján, *március 15-én ifjúsági nagygyűlés* lesz. A pákozdi győzelem 125. évfordulójára, a Fegyveres erők napjára, 1973 szeptember 29-ére pedig *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész életnagyságú Petőfi-szobrának avatását tervezik.

Több *kiállítást* is láthatunk majd a jubileum alkalmából, s az említetteken kívül még számos ünnepély, koszorúzás lesz.

A programban legeredményesebben közreműködő egyének számára díszkiadású Petőfi-kötetet, kollektívák, intézmények részére pedig (az ülésen hosszas vita után elfogadott) *herendi plakettet* adományoznak majd. Az emlékbizottság *felhívással* fordul megyénk lakosságához, amelyet az alábbiakban közlünk:

FELHÍVÁS

Másfél évszázada, 1823 január 1-én született a magyar- és a világirodalom egyik legnagyobb költőegyénisége, történelmünk egyik leglángolóbb forradalmár egyénisége: *Petőfi Sándor.* A közelgő évforduló alkalmából a *Veszprém megyei Petőfi Emlékbizottság* felhívással fordul megyénk egész lakosságához, elsősorban a dolgozó és tanuló ifjúságához: *ünnepeljük Petőfi szellemének hű és méltó* módon a jubileumot. Megemlékezésünk ne szorítkozzék nehány ünnepélyes aktusra; tekintsünk nemzeti és forradalmi múltunk Petőfi nevével fémjelzett ragyogó lapjaira vissza úgy, hogy *abból a jelen történelmi feladatainak tudjunk még jobban megfelelni.*

Petőfi Sándor életútja és életműve, emberi, költői, politikai arculata — kimeríthetetlen forrása azoknak az eszméknek és tetteknek, azoknak a tanításoknak és tanulságoknak, amelyeknek érvényét és fényét még nem csökkentette az idő; sőt, amelyek másfél évszázad után *épp a mi korunkban válhattak és válhatnak igazi társadalomformáló erővé.* Merítsünk ebből a forrásból!

„A néppel tűzön—vízen át" — ez volt jelszava, programja. A népből jött, a nép fia volt; tollal, karddal és a közélet porondján egyaránt azért küzdött, hogy a nép váljék uralkodóvá a költészetben és a politikában. Mi, kései utódok, ma *elsősorban a megvalósult néphatalomhoz való töretlen hűséggel lehetünk méltó örökösei* küzdelmének.

Forrón szerette hazáját. Verseiben oly élményszerűen ábrázolta szülőföldjét, s az ehhez fűződő, mély, emberi kapcsolata volt az alapja *hazaszeretetének,* amely szervesen ötvöződött *más népek megbecsülésével;* a *magyar szabadság* gondolata nála elválaszthatatlan a *világszabadság* gondolatától. *Internacionalizmussal párosult szocialista hazaszeretetre forró hazafiságra sarkall* ma bennünket minden sora. Hazaszeretetre — és szűkebb hazánk, szülőföldünk, lakóhelyünk, *megyénk szeretetére, az érte való munkálkodásra,* egyre szebbé és gazdagabbá tételére, hiszen az igazi hazaszeretetig csakis innen és ezen keresztül vezet az út; ez is az ő tanítása.

Petőfi ezer szállal gyökerezett a tizenkilencedik század első felének magyar reformmozgalmába abból kiindulva érett, nőtt tüzes harcos, *forradalmárrá,* nemcsak a magyar, hanem az 1848-as európai forradalmi mozgalmak radikális-plebejus szárnyának kimagasló alakjává. Töretlen *forradalmisága — eleven példa a mi számunkra is.* Igaz, a tudomány és a történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy századunkban, a szocialista forradalmak korszakában, fordított a sorrend forradalom és reform között; nekünk a szocialista forradalom győzelme után kell — hosszútávú, nem könnyű építő munkával — megvalósítanunk a forradalom célját: a szocialista társadalmi rendet. *A Petőfiével rokon, törhetetlen tüzes forradalmiság azonban ebben a hosszútávú építőmunkában is, a mi „reformnemzedékünk" számára is nélkülözhetetlen. Petőfi példája segítsen tudatos forradalmárrá válni, s a hétköznapi aprómunka közepette is forradalmárnak megmaradni* bennünket.

Sokszor és sokan visszaéltek nevével. A nép egyszerű tiszta hangján szólalt meg, de valódi népi hangvételét utánozni megpróbálták nepleskedő divatra silányítani. Eredeti újító volt, hadat üzent kora konzervatív ízlésének; később mégis a megkövesült irodalmi konzervativizmus nem egyszer az ő nevében — az ő nevével visszaélve — lépett fel a huszadik század új, forradalmi irodalmi áramlataival szemben. Hazafi volt: de a nacionalizmus megpróbálta kollaszelét a soviniszta nevelés szolgálatába állítani. Forradalmár volt: nevét mégis zászlajára írta a történelem kerekét megállítani vagy visszaforgatni akaró ellenforradalom is. Ma, születése után százötven évvel itt az ideje, hogy Petőfi alakja *tisztán, minden hamisítástól mentesen* álljon előttünk, s eleven erővel hasson a mi világunkra.

A volt cselédlány és a falusi kocsmáros fia, mindvégig következetesen hű maradva osztályához, korának egyik legműveltebb értelmiségijévé küzdötte fel magát, hogy eredményesen szolgálhassa azokat, akik közül jött. *Tanuljon tőle tanulni az ifjúságunk; tanuljon tőle szorgalmat, feltörekvést, és mindenekelőtte: a néphez való hűséget, a nép szolgálatát.* Korán ragadta el a halál; hatalmas gazdagságú életművét, remekművek sorozatát megalkotni néhány rövid esztendő állt rendelkezésére. Tanuljon tőle ifjúságunk *alkotókedvet, apadhatatlan munkaszeretetet,* igen: *tanuljunk dolgozni is Petőfitől!* Szigorú erkölcsű embernek nevezte magát, valóban az is volt. Tanuljon tőle ifjúságunk *meg nem alkuvó, szilárd jellemet, tiszta, nyílt erkölcsi magatartást.*

Az alföld szülöttje és szerelmese nem volt idegen a mi megyénkben sem. A korábban s mostanában feltárt emlékek és dokumentumok bizonyítják, hogy járt Veszprémben, Várpalotán, Ajkán Balatonfüreden, s másutt: Keszthelyhez felesége, Szendrey Júlia révén kötődik. S mindenekelőtt a legszorosabb kapcsolatok fűzték megyénk ősi diákvárosához, a „Dunántúl Athénjéhez": Pápához. Itt, a híres kollégium falai között szívta magába serdülőkorában, talán legfogékonyabban, világra táruló időszakában az itt honos szabad, felvilágosult szellemet, itt írta első, nyomtatásban megjelent versét is. Mindez kötelez bennünket, Veszprém megyeieket. Kötelez arra, hogy még rejtett *emlékeit felkutassuk, az ismerteket ápoljuk, megőrizzük, közismertté tegyük* még szélesebb körben. Kötelez arra, hogy abban a gazdag programban, amelyet az évforduló alkalmából az idén ősztől jövő tavaszig megyeszerte igen változatos formában rendeznek, *minél nagyobb számban és cselekvően közreműködjünk.* Mindenekelőtt pedig arra kötelez, hogy Petőfi életének és költészetének tanulságait mélyen megértsük, alkotó módon alkalmazni tudjuk saját viszonyainkra, saját korunkra.

Erre hívjuk fel megyénk egész lakosságát, az üzemek, gazdaságok, intézmények minden fizikai és szellemi dolgozóját, és elsősorban: minden fiatalt!

Veszprém megyei Petőfi Emlékbizottság

„Álltam ab

120 éve halt meg Bozzai Pál

Százhúsz éve halt meg megyénk szülötte, a negyvennyolcas szabadságharc sok-sok dicsőségét lelkesen megéneklő, és az elbukás sok-sok gyötrelmét megtörten átszenvedő poéta, *Bozzai Pál. Kővágóörsön* született *1829-ben*, és *Zánkán* temették el *1852-ben*. E huszonhárom esztendőben zsúfolódott össze tanulás és alkotás, reménykedés és lemondás, odaadó küzdelem a honvédő hadseregben és gyűlölt katonáskodás az ellenséges táborban, a szabadság eszméit hirdető bölcselkedő elmefuttatások a népközösség javáért, és az országokon keresztül vánszorgás a börtönnel egyenértékű várcella magányosságáig, s végül a kései szabadulás, amikor már a „sorvadás" hamarosan végzett vele.

Világrajöttét édesanyja a halálával fizette meg, s az érzékeny lelkű ifjúnak születése e komor árnyával kellett megküzdenie, mint a reakció későbbi nagy költő áldozatának, Radnótinak is. Az anyai szeretet hiányát — amelyet a szigorú apa nem tudott enyhíteni — szenvedélyes olvasással igyekezett pótolni. A késmárki főiskolán ismerkedett meg a jogtudománnyal, és az első emberrel, akitől szeretetet és megbecsülést kapott, *Hunfalvy Pállal*. Jogi tanulmányainak befejezése után *Gulácson* patvaristáskodott, ott írta a Dunántúlon széltében-hosszában énekelt dalt:

„Álltam ablakod alatt
Holdvilágos éjjel,
Lanyha szellő suttogott
A fák levelével.
És a csend lőn végtelen,
Senki sincsen ébren,
Földön csak a szerelem,
És a Hold az égen."

A Jókai szerkesztésében virágzó *„Életképek"* közölte a *„Kelet könyvei"* című hosszabb elmélkedését, s ugyane folyóiratban jelentek meg versei, *Petőfi* és *Arany* buzdító érdeklődése mellett. Mindaddig, míg a honszeretet és honvédelem érdekében az írott szót katona fegyvere váltotta föl.

A szabadságharc elbukása után büntetésként besorozták az osztrák hadseregbe, és a csehországi kaszárnyákból csak 1852-ben bocsátották szabadon, mint gyógyíthatatlan beteget. *Lévay József* költő megdöbbenve látta viszont Pesten ifjúkori barátját: „Halvány, szenvedő arcán a szabadulás és viszontlátás öröme derengett, szemeiből pedig egyre omlott a könnye, úgy, hogy szóhoz jutni sem bírt egyhamar. Nem egy huszonhárom éves ifjút, de egy összetört aggot öleltem keblemre, akinek nem régen szép barna haja most már csaknem egészen hófehérre változott." Pihenni, gyógyulni testvérbátyámhoz utazott Zánkára Bozzai, de már sem a szépséges balatoni táj, sem a kertben pepecselés, sem a gondtalan, nyugodt élet nem segített rajta.

Serdülő ifjú volt még, amikor verseit írta, és csak természetes, hogy Petőfi költészetének messzevilágító sugárzása az ő versein is fényjeleket hagyott. De ha tehetségének teljes kibontakozását a sors megtagadta is tőle, már ezek az ifjúkori írások is kellően igazolják, hogy a jelentékeny költő minden adottsága megvolt benne. Írói érzékenysége, a nyugati kultura és a francia forradalmi eszmék átélése, s a született e lelkéből lelkedzett népies hangzengése surlódás nélkül, teljes együtthangzással szólaltak meg műveiben.

1923 júliusában a *szentantalfai* evangélikus lelkész kérésemre válaszként idézi a halotti anyakönyv Bozzaira vonatkozó bejegyzését, amelynek nyomán kerestem és találtam meg a zánkai temetőben Bozzai Pál sírkeresztjét. Sírhantja fölött morzsolgattam egyik költeménye részletét:

Rom a dicsőség. Építsd föl hazám,
Bús romjait e fényes ravatalnak,
Későbbi gyermekid között talán
Lesznek, kik benne élnek és meghalnak,
Kik mondják majd:
küzdöttem s nem hiába,
Mert hosszú éj után feltűnt a nap,
Beárnyékolni jöjj, borostyán ága!
A nap sugára ellen siromat.

A kővágóörsi ház, amelyben Bozzai — *Lakatos Vince dr.* a keszthelyi premontrei gimnázium tudós tanárának hitelesítő adatai szerint — született, az egész vidéket birtokló Eszterházy grófok tiszttartójának, Bozzai Pál atyjának lakóháza volt. Boldogtalan sorsú költő: álltam ablakod alatt. Mert e házban született e megemlékezés írója is.

Szalai Imre

BOÓR ANDRÁS:

Éjszaka

Hurokba szorult az éjszaka
Nekifeszült a holdnak

Teknő-ölében villámgolyón
Sörényes lovak doboltak

A szél a völgyön átzihált
Feketén forrt a láva

Eső korom és harag hullt
A teremtő világra

Kósa Csaba:

MENETREND

Azt hiszem, senkit sem érdekelt ez a fura alak. A déli előtti vonatok ontották a pestieket; az egymás hátát érő szerelvényekből, mint valami feneketlen zsákból, ömlött a tömeg. E hadsereget nem afféle leruccanó, kalandot hajkurászó, éretlen fickók és nőcskék alkották — mint a balatonit —, általában szép, kerek családok látogattak a tóhoz. Az arcokon nyoma sem látszott a rögtön haccacárét keresők mindenre elszánt vigyorának: az utasok kis táskákkal, könnyed, öntudatos léptekkel, magabiztos mozdulatokkal indultak a buszmegállóhoz. A farmra, a birtokra tartottak, s ez pontosan meghatározta viselkedésüket.

Ha valaki szemmel kísérte az állomás életét, úgy vélhette: minden vasárnap egyforma, ugyanazok a vonatok fékeznek, ugyanazokkal az emberekkel, akik szinte szóról szóra ugyanarról beszélnek, mint előző héten. Ugyanazzal a közönnyel haladtak el a fura alak mellett is, mint bármikor, máskor. Dehát mi feltűnő lehet az állomás egyik szürke tartozékán, aki a hétvégeken ott téblából a sorompó mögötti, padokkal hintett pihenőhelyen, s békésen szemlélgeti a tavat, meg a frissen érkező utasokat? Nyilván arra sem figyelnek fel, ha kalapja mellől eltűnik a vadkacsatoll — többek között ezért akasztották rá a fura jelzőt —, vagy ha válláról hiányzik a fényessé sötétedett bőrtarisznya, amelynek aztán végképp nem volt semmiféle víkendező ésszel felfogható rendeltetése. Kezdetben találhatták furának, mostanra jelentéktelenné változtatta a megszokás.

Bár a menetrendszerűen aláhömpölygő tömeg tudomást sem vett személyéről, a fura alak, aki álló délelőttöket eltöltött a semmivel sem magyarázható ácsorgással, derűsen és szeretettel figyelte elégedettségüket, megfontoltságukat, s egyáltalán nem döbbentette meg izgágaságuk s a busztülkölés okozta hirtelen támadt pánikhangulat. Hiszen ez is minden hét végén, minden szerelvénynél megismétlődött.

Általában a déli személyig maradt. Amikor ez is rendben kihúzott, s az utasok felszálltak a félig már üdülőhellyé nőtt település északi részébe tartó autóbuszra, elindult a tó kanyarulatát követő parti sétányon. Ha a stégekhez kötött ladikok környékén nem látott mozgást, beült egy-egy csónakba, felnyitotta bőrtáskáját, s harapott néhányat újságpapírba csomagolt tízóraijából.

A délutánt a kocsmában töltötte; nem ült le, a pultot támasztotta. Két korsó sörrel estig kibírta. Megviselt, mégis rendben tartott ruhájában afféle kidőlt hajósembernek is tűnhetett volna, ám bizonyos kellékek hiánya tökéletesen kizárta a megvénült matróz lehetőségét, hisz' köztudomású — minden tóparti vagy folyómenti településen ott iszogatnak a kiszuperált, öreg hajósok —, az ilyenek makacsul ragaszkodnak a karjukon vagy gallérjukon viselt fehér csíkokhoz, s a világ semmi kincséért meg nem válnának horpadt tányérsapkájuktól. Távol tartotta magát az összetűzésektől, nem énekelt, nem vitatkozott, elálldogált a maga helyén, s ha végzett a korsókkal, szelíd bólintással elköszönt, anélkül, hogy bárkinek is feltűnt volna távozása.

Egy júliusi reggel, amikor friss kifliért mentem a pékhez, ráismertem. A kádakból kidagadó, barnásfehér massza körül tevékenykedett, csak villanásnyi időre tűnt fel, meztelen, lisztt szakajtóval igy hez.

A pékre n egyedül dolgozi — A kisegít rósságot lehelő, — Tudja, nem különféle alako kétszer-háromsz sorra elmaradta rai kelést. Ó m sett. Itt van p akár fúj, befűt per, mindennel

A pék beszé belelendült, sza tőle. Megtudtam özvegyember, h a feleségét. Gy ben, távolban meg nem kezd, szívesen gondjá megváltozott, ne. A tóra sem halászember m díjat, de ki hag zet?

Miért állt unja m a kedve dik már a hó nem bánt senkit

Ünnepnap a hajnalban kel, Először a szőlőh fel, onnan sétál horgászokat, al hogy a hajnali lakat, aztán eli az első reggeli reti ezeket a va gan szemléli a h áradást, amely maival szinte különféle vonat gel még itt zaka az ország túlsó hűségesen vissza natoknak is, min a világon, megva tetése.

A falubeliek nyödtek, később

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged

1979 JUN 25

Somogyi József

1021

Dózsa alakja a képzőművészetben

Hiteles Dózsa-portrét nem hagyott ránk a történelem és a művészettörténet, mégis minden Dózsa-ábrázolásnak históriai és műtörténeti hitele van: hitelesen vall a korszakról, amelyben készült, hűségesen ábrázolja, nem a székely nemes arcvonásait, hanem — a századot, amely a székely nemest ábrázolta.

Talán a legkorábbi kompozíció a legőszintébb. Nem biztos, hogy a keresztes parasztok vezére épp olyan busa bajúszt viselt és épp olyan vastag ajkak fölött, ahogyan ezt Taurinus István könyvének címlapján látjuk, de biztos, hogy épp olyan kínok kínjával pusztult el, amint ezt az 1519-es fametszet mutatja. A fametszet már a reneszánsz jegyeit viseli, a szerző, akinek könyvét díszíti, maga is neves humanista, gyulafehérvári kanonok. Mégis, a leveretés után öt esztendővel Bécsben kinyomtatott könyvborítón a középkor szelleme üt meg. Hiszen a reneszánszosan szimmetrikus kompozíció középtengelyében a fogát vicsorító, tüzes koronától füstölgőfejű Dózsa ül, a szép, szabályos szimmetriát jobbról a vezére húsába harapó parasztkatona, balról a síppal-dobbal gúnyolódó udvari zenész szolgáltatja, a mesteri perspektívát a háttérben karóba húzott emberek, s a legszabályosabb reneszánsz rövidülés azon a kivégzetten tanulmányozható, akit Dózsa lába elé rakott a fametsző — s alighanem Werbőczy pribékje is.

Az ábrázolást minden kezdetlegessége ellenére modernnek érezzük: éppen négy évszázadot kellett várnunk a Taurinus-krónika után, míg újra ilyen leplezetlen, elfogulatlan Dózsa-ábrázolásra találtunk.

Az ottomán birodalomhoz való tartozás közrejátszhatott abban, hogy évszázadokig nem találni számottevő magyar műalkotást Dózsáról. Az újabb jelentős kompozícióra, most már egy mesterműre, megint kétszáz esztendőt kellett várni. A szabadságharc után a nemzeti romantika mesterei a nemzet lelkiismeretének ébrentartását vállalják — sokszor az irodalom mellett. Így válnak aktuális, lázító szimbólummá Hunyadi László, Zrínyi és Frangepán mellett Dózsa parasztjai — és így válnak a rongyos paraszt-katonái kacagányos, sisakos vitézekké. Madarász Viktor festménye, a Dózsa népe, egy évvel a kiegyezés után, 1868-ban készült, de közvetlen folytatása az elnyomatás esztendeiben készült Hunyadi-képnek, Zrínyi-kompozíciónak, közvetlen folytatása a komor, baljós nemzeti romantikának. Dózsa népe hideglelős, holdvilágtalan éjszakában lopakodik, figyel, temet és menekül: a páncélos, puskás, csapzott hajú vitézek egy kivégzett — társukat? vezérüket? — vágják le a gyalázat akasztófájáról, hogy méltóképpen eltemethessék. Ezek a vitézek inkább nemesek, mint jobbágyok, és inkább pusztulásra ítélt földönfutók, mint lázadók. Sorsuk láthatóan az lesz, mint elődjeiké, a kiterített Hunyadi Lászlóé és a siralomházban ülő Zrínyi Péteré. Mégis rendkívüli tett Madarász képe.

A képzőművészet újabb remeke megint bukott forradalom után, az előzőnél is keményebb elnyomás esztendejében, s megint alig leplezett forradalmi célzattal jelenik meg.

Természetesen Derkovits Gyula 1514 című fametszetsorozatáról van szó. Századunk emberének, ha Dózsára és a képzőművészetre együtt gondol, elsősorban ezek az iszonyú erejű, feszülő alkotások jutnak eszébe. Derkovits műve hitelesebb, mint Madarászé, s nemcsak azért, mert fametszetei közelebb állnak a parasztháború korának fametszeteihez, hanem azért is, mert utalása hiteles: osztályharccal osztályharcot, lázadással forradalmat ábrázol.

A grafikus, aki Derkovits után méltó kézzel nyúlt a témához, s aki valóban derkovitsi sorozatot alkotott később, huszonöt éves volt éppen. Kondor Béla, a mai magyar művészet kiemelkedő mestere főiskolai diplomamunkaként, s ugyancsak középkori és korareneszánsz mesterek példájára, de modern válságok és győzelmek érzésével alkotta meg rézkarcsorozatát. Amely természetesen nem középkori (miként Derkovitsé sem volt az), s amely egy forradalommal és vajúdással teli társadalom, e társadalom felelősségteljes művészetének kifejezése lett. Ennek kifejezője más-más formában, más-más anyagban az a szobrász, aki a legtöbb és legkitűnőbb Dózsa-szobrokat alkotta a magyar művészet történetében: Somogyi József.

Somogyi 1953-ban állította ki első Dózsa-fejét, első egészalakos kompozícióját 1955-ben mintázta, 1958-ban állította fel Cegléden, s már ezek távol álltak a szokott, ünnepélyesen semmitmondó szoborideáltól, már ezek meghatározták modern, kemény Dózsa-elképzelésünket. Méginkább Somogyi 1965-ben és 1971-ben mintázott alakjai. Az előbbi — kicsi, törékeny anyagból készült samottfigura — ugyanazt a végtelen középkori elszántságot, s ugyanazt a végtelen középkori kegyetlenséget fogta formába, amit a Taurinus-féle fametszeten megismertünk, s ami valójában jellemezte a tűzzel-vassal középkori osztályharcot vívó, végül tűz és vas által elpusztított forradalmárt. Az újabb, hatalmas méretű bronzszobor a korábbi ceglédi emlékmű helyére készül, s kettős figurájával, fenyegető kaszáival és nyers formatöréseivel monumentálissá fokozza ugyanezt az összetett gondolatot.

RÉVÉSZ GYÖRGY

munkahelyen és elérte a nyugdíjkorhatárt. Egyes vállalatok, tanácsok, termelőszövetkezetek napközi otthont, közös étkezdét, társalgót létesítettek az öregek számára, járulékot vagy segélyt adnak a nagyon rászorulóknak.

Mindez tényszerűen tükrözi a társadalmi gondoskodást. Mégis, ha a fenti példákhoz hasonló eseteket tapasztal az ember, az az érzése: *nincs minden teljesen rendben az öregekről való gondoskodás körül.*

Még ma is gyakran hangzik el az előrehaladott korú emberek szájából a fiataloknak címzett figyelmeztetés: „Várjatok csak, egyszer majd ti is lesztek öregek!" Valóban, amíg az ember fiatal, ritkán gondol az öregségre. Vagy ha gondol is rá, fiatalon nehéz megérteni, mennyi gonddal, bajjal jár: betegség, tehetetlenség, mellőzés stb. A nyugdíjas évek nehéz napjainak elviselésére nem elég az életfeltételek megteremtése, a szükséges anyagi eszközök biztosítása. Sokszor egy-egy jó szó, egy megértő pillantás, a panaszok meghallgatása, az aprócseprő ügyek, emberi problémák megoldása és egy cseppnyi kedvesség többet ér, mint száz forint segély.

Persze, *a pénz sem mellékes, és kár volna tagadni vagy elhallgatni, hogy egyes esetekben kevés.* Sajnos a párt és a kormány csak az ország anyagi eszközeihez mérten tudja ellátni a nyugdíjasokat. Azzal, hogy vállaltuk minden dolgozó ember nyugdíjellátását, azt is vállalnunk kellett, hogy az e célra fordítandó pénzt sokfelé osztjuk és nem mindenkinek jut belőle elegendő. Különösen azok az idősebb emberek érzik ezt, akik életük nagy részében egyéni parasztok, kisiparosok vagy alkalmi munkások voltak, és ma nyugdíj helyett öregségi járulékot kapnak. *Nehéz helyzetükön jelenleg csak a társadalmi összefogás segíthet.* Egyes vállalatok, termelőszövetkezetek — nyugdíjkiegészítés címén — különböző juttatásokkal eddig is segítették a rászorulókat. A kormány legutóbbi intézkedései pedig lehetővé teszik, hogy a munkaképes emberek tovább dolgozhassanak és keresetükkel kiegészítsék nyugdíjukat.

Kár, hogy a segítő szándék még nem mindenütt nyilvánul meg tettekben. Pedig valójában olyan kicsi azoknak a teljesen magukra maradt öregeknek a száma, akik valamilyen oknál fogva a tsz, az üzem vagy más helyi közösség támogatására szorulnak, hogy minden különösebb erőfeszítés nélkül is tudnánk rajtuk segíteni. *Rendszerint nem is a pénz hiányzik a segítséghez, hanem a szív.* Ha akad valaki, aki megérti ezeknek a nehéz körülmények között élő öregeknek a helyzetét és tesz is valamit az érdekükben, akkor nagyon hamar enyhíteni lehet a gondokon.

A kérdés csupán az: *ki legyen a gazdája az öregek ügyének, ki vállalja a velük való törődést?* Vállalhatja ezt a feladatot az üzem vagy a tsz vezetése, a tanács, a szakszervezet vagy a KISZ, de a legmegértőbbnek ebben a tekintetben is a pártnak kell lennie. Nem véletlen, hogy az öregek is — ugyanúgy, mint mindenki — ha másutt nem találnak megértésre, nem kapnak segítséget, akkor a párthoz fordulnak.

Lehetne vitatkozni azon, hogy a sok feladat mellett magukra vállalhatják-e a pártszervezetek még ezt is? *Ebben a pillanatban azonban az öregek ügye nem megvitatásra váró elvi kérdés, hanem nagyon is gyakorlati.* Annyi mindent vállaltak már a kommunisták ebben az országban, éppen ezt ne vállalhatnák? Éppen az egyik legszebb, legnemesebb emberi kötelességünkről kellene lemondanunk? Lehet fontosabb feladata a mi pártszervezeteinknek, mint az öregekkel való törődés, de humánusabb aligha! Ezek az emberek egy élet munkáját, verejtékét áldozták azért, hogy a mi sorgessük őket ügyes-bajos dolgaikkal egyik asztaltól a másikhoz, hiszen ők már fáradtak, nehezen járnak; intézzük el ügyeiket gyorsan és emberségesen. Ne sajnáljuk tőlük a szép szót, a kedvességet, a szeretetet. Olyan sok éven át vártak a szocializmusra, sokan közülük áldozatot hoztak, harcoltak érte; hadd legyen benne egy kis örömük!

Ne csak ünnep legyen az öregek köszöntése, a hétköznapjaikat változtassuk békés, nyugodt pihenőnapokká.

Akadnak pártszervezetek, amelyek már eddig is sokat tettek az öregekért. Legyen a cselekedetük jó példa mások számára is! Ha kell, a kommunisták mozgósítsák a munkahelyi, falusi, lakókörzeti kollektívákat az öregek anyagi, erkölcsi segítése érdekében. Keltsék fel a fiatalabb nemzedékben a legjobb érzéseket, a tiszteletet, a megbecsülést, a segítő gondoskodást a magatehetetlen öregek iránt.

Hazánk nem tartozik a leggazdagabb országok közé. Egyelőre nem rendelkezünk az anyagi javak korlátlan bőségével, de azért emberi humánumban, szeretetben, a sok munkában, gondban megöregedett apáink és anyáink megbecsülésében lehetünk mindenkinél gazdagabbak, bőkezűbbek.

A jó szándék ott szunyad minden emberi szívben, csak fel kell ébreszteni, tettekre kell változtatni az érzelmeket. Most is — mint mindig — a kommunistákra vár a példamutatás. *Valakinek szervezni, kezdeményezni kell. Ha a pártszervezetek megmozdulnak, velük mozdul az egész ország és az eddiginél szebb, melegebb őszi napok ragyogják majd be az idősek életét.*

SZABÓ SÁNDOR

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5
Telefon: 138-062, 337-748, 340-726
Somogyi József
KORTÁRS
1972 SEP

1021

Szerkesztőségi hírek

Janus Pannonius-pályázatunk visszhangjából: a kolozsvári *Korunk* 1972. 6. számában Rohonyi Zoltán részletesen ismerteti a búcsúvers új fordításaiból készült összeállítást (3. sz.), valamint Szimon Markis és Komlovszki Tibor tanulmányát (4. sz.).

*

A *Háború és béke*-ankét anyaga (1972. 6. sz.) oroszul a Novij Mir 1972. 6. számának Publicisztika rovatában olvasható, a 165—184. lapokon. Ismertetései: Társadalmi Szemle, 1972. 7—8. sz., Tizenegy magyar és szovjet író vallomása. Csongrád megyei Hírlap, 1972. jún. 13., H. É.: Békés megyei Népújság, 1972. jún. 16.

*

A Budapester Rundschau 1972. júl. 3. számának folyóiratszemléje Vadas József *Somogyi József* Dózsa-szobráról írt elemzését ismerteti, a Békés megyei Népújság júl. 15. száma pedig júliusi számunkban tallózik.

*

Kulin Ferenc 6. számunkban megjelent Petőfi és Dózsa című tanulmányát újra közölte a pozsonyi Új Szó 1972. júl. 30-i száma.

*

Petőfi-számunk cseh és szlovák anyagának ügyében a Kortárs küldöttsége július végén Csehszlovákiába látogatott.

*

Kérjük a Kortárs *Petőfi*-számának külföldi szerzőit, hogy kéziratait határidőre juttassák el szerkesztőségünknek.

Idegenként Amerikában. Szín
Rendezte: Giuliano Montado.
Főszereplők: Gian Maria Volo
Bemutató: szeptember 21.

Somogyi József szobrászművész

1021

1970. XI. 14. Petőfi 20. 52 /6/ Ár

Jubileumi kiállitás

Ambrás Tibor riportja.

- Kreken három hét múlva, december 5-én nyilik meg a Műcsarnok összes termeiben, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége rendezésében, a magyar képzőművészek jubileumi kiállitása.

A falaek mentén letámasztva a termek közepén sorbarakva, már itt várakoznak a festmények és szobrok, hogy a rendezőbizottság elképzelése szerint, gondos mérlegelés után, véglegses helyükre kerüljenek.

A rendezés munkájának szünetében, beszélgetésre kértük a rendezőbizottság három tagját.

Somogyi József szobrászművészt a Képzőművész szövetség elnökét, Kiss István szobrászművészt és Mikó Sándor belsőépitészt, a szövetség főtitkárát.

Mindenek előtt azt kérdezem meg Somogyi Józseftől, hogy mi adja a kiállitás jubileumi jellegét ?

- Felszabadulásunknak 25 éves évfordulója, és mint ahogyan az ország legkülönfélébb fórumain tisztelgett az évforduló előtt, igy az magyar képzőművészek társadalma ugy gondolta alkalmas ez az időpont hogy egy negyedszázad törekvéseire, eredményeire visszatekintve megmutassa a legujabb állapotát a magyar képzőművészetnek, és ha egy ilyen évfordulónak az dátuma nem is mindig vág össze, egy periódus záródásának az időszakával, de talán alkalmas arra, hogy egy csomó kérdésről elbeszélgessünk, illetve egy csomó kérdésben a nagy nyilvánosságot is bekapcsoljuk, és meg is kell mutatnunk, egyszer, a magyar müvészeknek teljesebb állapotát, sok mitoszt és hamis glóriát, nem is eltüntetve, de reális helyére téve, összes

jelentős törekvéseivel, eredményeeivel, szándékaival, együtt, amelyekről, aszakma, tehát a Képzőművészek Szövetsége, igenis tudja hogy élő és ható erő, tehát nem volna helyes, hogy ezek nagy nyilvánosság elől, elzárva, - hanem a többi törekvéssel és eddigi eredményeinkkel, együtt jelenjenek meg.

- Az eddigi nemzeti kiállitások rendezési körülményeitől eltérően, az eddigieket ugyanis állami bizottság rendezte, ezt a kiállitást, társadalmi,bizottság rendezi. Milyen jelentősége van ennek a ténynek?

- Valóban arról van szó, hogy az elmúlt közgyülésen fölvetődött az az igény, hogy legyen egy olyen lehetőség hogy a társadalmi szervezet tehát a Szövetség rendezésében jöjjenek létre kiállitások. Éppen abból a meggondolásból, amit az előbb az elnök említett meg, hogy kötetlenebbül, tehát szélesebb skálámmutathassuk meg minden olyan törekvést ami vitatható, vagy probelmatikus törekvés is, a kiállitáson, amira tehát egy más körülmények között létrejött ki kiállitáson nem adód lehetőséget.

Ebből adódik természetesen az az állapotm hogy ez a kiállitás, feltétlenül felveti aképzőművészetben jelentkező különböző problémákat, de a szemléletek teljes mértékig megjelennek.

Ez azért feltétlenül helyes, mert ilyan módon lehet teljes egészében a közönség elé tárni mindazt ami létezik, mozog, alakul a magyar müvészetben, hogy a közönség maga is reagálni tudjon,rá, vitatni tudja mértékeket tudjon kialakitani, a mai állapotról, amihez fel kan hozzá kell tennem, hogy tényleg úgy van, hogy ez egy folyamat. Nem kell úgy tekinteni, hogy ez egy állapottá a magyar müvészet ami feltétlenül kötelezettség, mozgásban levődolog a művészet, pont ugyanaúgy mint minden területe az emberi életnek, folyamat.

Ez a megmutatkozás itt, részben olyan módon jöttk létre hogy mindenki a legőszintébb megnyilatkozásából mutassa meg azt, hogy hogy érzékeli, a világunkat, hogyan reagál...

- Még talán annyit, mondhatnék, hogy nagyon egészségesnek tartom ebben a kiállitásban azt, hogy minden megmutatkozik, mert itten sokkal nyilvánvalóbbá válik, xxxxxx a helyzet, és az ebből adódó problémák is.

Ilyen módon, lehet véleményem szerint egy világos és őszinte tehát vitát teremteni, a mi feltétélenül egyes alkotól számára is rendkivül ápkat fog jelenteni, s a müvészet továbbfehlődése szempontjából is.

Kiss István szobrászmüvész után, Mikó Sándor belsőépitész a Szövetség főtitikára beszélt.

- Ilyen elgondolások mellt, fordultunk a a müvész társadalomhoz, egy felhivással, és úgy érezzük, hogy ez megmozgatta az egész müvésztársadalamat, qmint itt látható.

Az itt láthtó müvek sokrétüségéből és sokaságából is.

Szeretnénk most egy olyan korszerü kiállitást rendezni, ami a közönséget közelebb hozza ezekhez a müvekhez, és megértést talál.

- Mit szól most Mikus Sándor, hogy nekiszegezem most a kérdést, hát talán legelfogultabb nézője a kiállitásnak, hogyan bélekedik a kiállitás egészéről ?

- Kollegáim is emlitették, hogy nagyon sokrétü, szines, a jelenleg életünket tükrözi, és valamennyi müvészeti ág, azon belül a különböző törekvések, nem egy lezárt, befejezett formában, s nagyon egészséges kisérlet-mü, teszi , mondjuk, elevenné, frissé, maivá ezt a kiállitást.

Ezt szeretnénk még a rendezéssel is plasztikusabbá tenni,

és olyan korszerü, installációval kibóviteni, ami, mondjuk közérthetőbbé is teszi ezeket.

Az eddig elmondottakból valahogy úgy veszem ki, hogy lényegében tehát vitainditónak szánták ezt a kiállitást, a Képzőművész Szövetség tagjai, és vezetősége, milyen vitára számitanak ?

- Talán úgy folytathatnám, vagy helyesbithetném a kérdést, hogy milyen eredményt várnak majd a vitától ?

- Talán, mielőtt erre a kérdésre válaszolnék, hadd összegezzem én, hogy a magyar képzőművészethek, megvannak azok a hagyományai, és azok a törekvései, amelyek, valamiféle módon, talán egy ilyen divatos szóval, úgy fejezhetném ki, hogy elkötelezett szándékuak. Tehát, mindig gondolatisággal, telitettek.

De ugyanakkor, amikor, szerte a világ sokkal, bonyolultabb, sokkal összetettebb, mint volt akárcsak nem egy negyedszázaddal, akárcsak 10 évvel ezelőtt is, természetes, hogy ennek a szellemi összetettségenk, ennek a gondolati áttettségnek, a képi és a plasztikai vetületei is, magukon viselnek, egy furcsán, megváltozott, képi és plasztikai világot.

Azt hiszem, a modern művészetre jellemző, hogy intellekzuális határai messsze, ki vannak terjesztve.

Tehátu képi, illetve, plasztikai nyelven, próbál és tud közölni ma már olyan gondolatot is, amelynek még talán csak irodalommal, volt lehetséges.

Most, a társadalom, nagyon sokszor idegenül áll, sokszor, jelképi, sokszor, igenis áttételes, képi világ előtt, és még azt is talán hadd tegyem hozzá, minden bántó él nélkül, hogy a széles közönség, az széles társadalom, sokszor szellemileg egy kicsikét,

rest. Ha keményebb akarnék lenái, talán azt is mondhatnám, szellemileg sokfelé kicsit tunya, és hajlamos arra, hogy csak a megszokottat, csak az általa már, ismertett, akrja élvezni, vagy akarja szeretni, a modern müvészet pedig, igenis igényli, a szellemi bekapcsolódást, igényli a gondolatnak valamiféle átvételét, az alapgondolatnak valami átvételét, de apellál, a személyi, személyiség a néző belső intellektusára is, belső asszociációs világára, belső gondolati, rendszerére, és tulajdonképpen, ezekben megindit valamiféle, továbbélését a képnek és a münek, és igenis, a nézővel együtt kívánja a képet befejezni a nézővel együtt kivánja a gondolatát kiteljesiteni, és úgy hiszem a viták e körül a kérdés körül fognak jelentkezni, bár robbanásszerű vitákra nem számitok.

De kétségkivül, lesz egy csomó olyan mü, amelyik azért elgándolkoztat de akarjkk is, hogy algondolkoztató legyen, mert még mindig úgy érzem hogy nagyon osk félreértés van, egyszerüen, a terminológiák, értelmezése körül.

A lgeygakoribb talán az, hogy a tartalmat és a témát, összekeverik az emberek, A téma az lehet egy pillanatnyi valami is, a tartalom a gondolatnak összetettebb rendsztr mutató é s sokszor időtlenebb jelenlétét is.

Az a fajta tematikus festészet, amit ez alatt a kifejez.s alatt értettünk, mintha idegenebb lenne látszólag, a magyar müvészek számára, pedig, úgy érzem, hogy tartalmilag, gazdagabb lett a magyar müvészet, sokkal több mindenről szól, jelkép akar lenni, és ezáltal, valahol időtlenebb is akar lenni, sokszor elmándott már, ezt a gondolatot, hogy válahol olyanfajta müvészetet keres,

amely a napi gondolatot, magában hordozza, képes azért majdan megujulni, és tulajdonképpena napi gondolatot, a napi elkötelezettséget, az egyetemes, jazság, tükrében az egyetemes igazsá perdöntő igazában időtlenné s kivánja tenni.
Persze, társadalmi elkötelezettségünknek, állami tervünknek, elsőleges feltétele, és kére, hogy ezek a müvek, valóba a humánum jegyében fofantassak, ezek a müvek, valahol az emberi egyetemes, igaza mellett tenek hitet, úgy érzem ennek a kiáll megfelel.

Ambrus Tibor ripportját hallták.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-728

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1984 JAN. 3

1021

Megfáradt ember

A makói József Attila Múzeum előtt a múlt év végén avatták föl Somogyi József szobrászművész alkotását. József Attila Megfáradt ember című versének témájára komponált figurája a munkában eltörődött szegények megpróbáltatásait fejezi ki. (Fotó: Lázár Mihály)

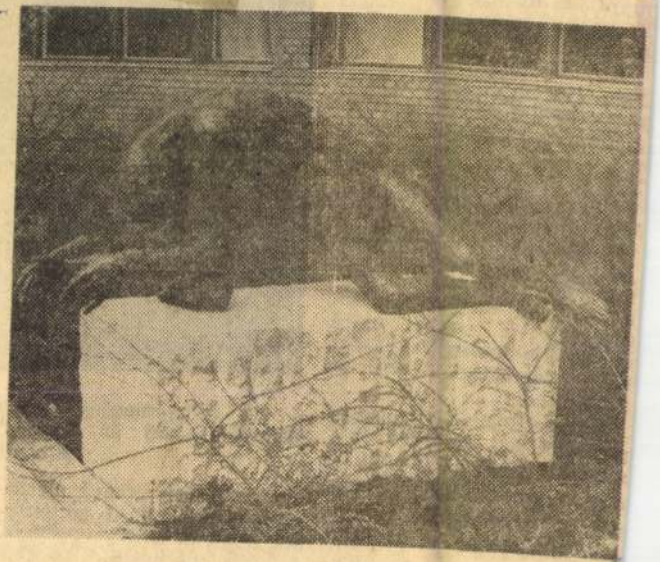

majd két év múlva a makói kórházban szociális gondozónő lett.

A munkásmozgalomban 1930 óta vesz részt, a pártnak 1931-től tagja. Az illegalitás évei alatt röplapokat terjesztett, aktív részt vállalt a nőmozgalomban. Az 1930-as évek második felében bekapcsolódott az SZDP választási agitációs munkájába. Az MKP-nap 1945. január 12-én lett tagja. A makói VII. körzeti pártalapszervezetben megalakulása óta — kisebb megszakításokkal — vezetőségi tagként tevékenykedett.

Szilágyi Borbálát a megyei pártbizottság nevében köszöntötte *Gyárfás Mihály*, a megyei pártbizottság titkára, aki tolmácsolta *dr. Komócsin Mihály*nak, az MSZMP KB tagjának, a megyei pártbizottság első titkárának jókívánságait, majd emléklapot adott át az ünnepeltnek. A városi párttestület megbízásából *Lantos István*, a városi pártbizottság titkára nyújtott át virágcsokrot és ajándékot.

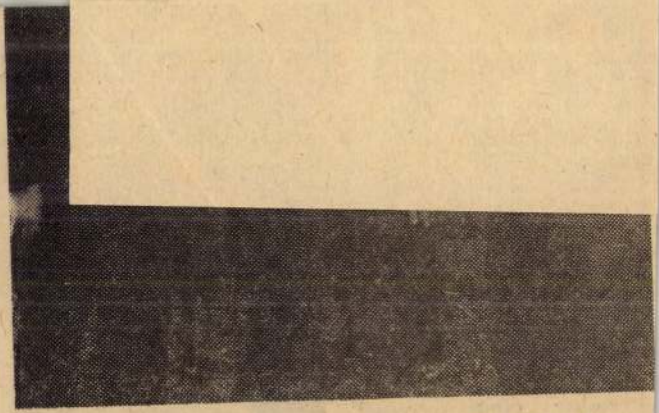

A 80. születésnapját ünneplő Szilágyi Borbála Gyárfás Mihály (balról) és Lantos István társaságában. (Fotó: Enyedi Zoltán)

Somogyi József: Vujicsics Tihamér emlékére, bronz, 48 cm (fotók Z. Szabó L.)

Somogyi József: Vujicsics Tihamér emlékműve

Művészet, 1984. márc. 64-old.

переломными. Анализируя эпохальные произведения таких художников как Майоль, Деспио, Ренуар, Пикассо, Кирхнер, Бранкуси, Мур и некоторых венгерских художников (Бени Ференци, Меддеши, Мохой-Надь, Шёффер) он приходит к выводу, что в современной скульптуре возникновение новых способов выражения — наряду с повышением эффективности коммуникации и увеличением числа каналов передачи — тесно связано со своеобразными внутренними проблемами этого вида искусства.

Петер Ковач: Попытки обновления языка современной скульптуры *4*

ВЕНГЕРСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ ГАЛЕРЕЯ

В декабре 1983 г. в Венгерской Национальной галерее в Будапеште открыли новую постоянную выставку, показывающую публике наиболее характерные направления венгерского изобразительного искусства XX столетия с последнего десятилетия прошлого века до конца 1960-х гг. Поскольку в столице нет музея современного венгерского искусства, создание подобной выставки, дающей обзор искусства недавнего прошлого, было настоятельным требованием как специалистов, так и публики. Настоящий номер журнала публикует три статьи, посвященных данной выставке, которая, не в последнюю очередь из-за связанных с ней больших ожиданий, вызвала некоторое разочарование. Авторы статей критикуют некоторые принципы построения выставки,

него сильнее действовали местные традиции. Мальчик, родившийся в семье типографов и рано проявивший умение рисовать, сначала желал поступить в казавшуюся для него более практичной Высшую Школу прикладного искусства, однако на основе его работ ему порекомендовали поступить в Высшую Художественную школу. Ее он кончил в 1941 г., а с 1949 г. уже стал ее преподавателем. Он принимал участие в разработке реформы политики преподавания высшей школы, организовал кафедру монументальной живописи и в 1951 г. стал одним из основателей Союза Венгерских Художников. Его творчество покоится на традициях реализма, на его картинах часто появляются образ труженика земли, а также характерные пейзажи Венгерской низменности и небольшие хутора.

Пал Гержон — по собственному признанию — также обрел свой «художественный родной язык» в колонии художников в г. Ходмезёвашархей, однако, впоследствии он отошел от объективного реализма. На выставке группы художников, состоявшейся в 1963 г., отвлеченные произведения Гержона обратили на себя всеобщее внимание; это было первой выставкой его работ. В 1964 г. он стал председателем Мастерской Молодых Художников, представлявшей и авангардные стремления. В эти же годы он стал преподавателем высшей художественной школы и успешным художником. Однако с середины 1970-х гг. все более настойчиво критикуются геометрически построенные произведения художника. Художником, не изменившем направления своего творчества, это объясняется тем, что на изменения, происходящие в процессе развития, отечественная критика реаги-

Somogyi József: Léda, vörös kréta, akvarell, 42x61 cm

Művészet, 1984. márc. 61.-old.

ney artists' settlement, but later on he turned away from objective realism. His abstract works caused great sensation at a collective show in 1963—the very first time he introduced his art to the public. One year later Gerzson is already the president of the Studio of Young Artists that represents also avantgarde attitudes. In the meantime he became teacher of the Academy of Fine Arts and a succesful painter. But from the middle of the seventies art criticism mentions his geometrically constructed works with reserves. This change is explained by the master working with undiminished energy by the fact that Hungarian art criticism often reacts with the total elimination of all antecendents when facing new tendencies. Partly for the above reason and partly because of the spread of cynicism and indifference he considers the present and future situation of his students unbalanced.

Lajos Lóska: "I Always Wanted To Paint A Frescoe..." (An interview with István D. Kurucz) *18*
László Menyhárt: An Interview With Pál Gerzson *24*

ENVIRONMENT SHAPING

In our series of articles now the interesting study of a Soviet author is published. He deducts the correlation between folk-arts and modern urbanism from the essence of the both categories.

S. B. Bazazjants: Folk-Art Culture And Modern Urbanism *46*

FROM PERIODICALS ABROAD *50*

CHRONICLE *55*

On the cover József Koszta: The Three Magi, oil on canvas, 121×125,5 cm, 1906—1907 (photo by Somfai)

Somogyi József szobrászművész

1021

1972. V. 7. Petőfi 2o,51 /6/ RJ

Uj szobor a téren

Rózsa Gyula jegyzete.

Olvasom a heti Magyarországban, hogy szobrot állit Cegléd, Dózsa György születésének 5oo-ik évfordulójára, s hogy, ezt irja az ujság:- tövbb változat tervét készitette el Somogyi József szobrászmüvész, s ezek közül választanak majd. Nem olvasom viszont, mi lesz a régi ceglédi Dózsa szoborral. Mert volt eddig is emlékmüve a parasztháboru vezérének a parasztvárosban. Éppen 14 éve állitották a Piac tér mellé, történetesen azt is Somogyi József mintázta. Én sem berzenkedve, sem nosztalgiával olvasom a szoborujitás hirét, hanem megelégedéssel, ha ugy tetszik, elégtétellel is. Mert igaz, hogy a korábbi Dózsa szobor jó szobor, aminthogy igaz az is, hogy a hangulatos Kossuth tér szép tér Cegléden. Hanem a Dózsa szobor meg a Kossuth tér együtt mégsem szép, mert tulságosan kicsi szobrot állitottak 14 évvel ezelőtt a térre.Azaz, ezt olvasom ki a Magyarország cikkéből, 15 év alatt nemcsak Somogyi Dózsáról alkotott ~~emlékezése~~elképzelése változott, hanem Ceglédé is. Hogy Somogyié változott, azt kiállitások sora bizonyitotta, a müvész immár 2o éve mintáz ujabb és ujabb figurát ebben a témakörben. 65-ben a vásárhelyi őszi tárlaton például azonos dühü, de nyersebb stilusu, élesebb és elkeseredettebb Dózsát állitott ki a ceglédinél. Éppen abban az esztendőben, amikor hires-nevezetes Szántó- Kovács emlékmüvét felavatták Vásárhelyen és éppen olyasféle volt ez a terakottából égetett Dózsa is, mint a másik parasztvezér, a másik alföldi városban. Nem

1972. V. 7. Petőfi 20,51 /6/ RJ

Uj szobor a téren

Rózsa Gyula jegyzete.

Olvasom a heti Magyarországban, hogy szobrot állit Cegléd, Dózsa György születésének 500-ik évfordulójára, s hogy, ezt irja az ujság:- tövüb változat tervét készitette el Somogyi József szobrászmüvész, s ezek közül választanak majd. Nem olvasom viszont, mi lesz a régi cegléd Dózsa szoborral. Mert volt eddig is emlékmüve a parasztháboru vezérének a parasztvárosban. Éppen 14 éve állitották a Piac tér mellé, történetesen azt is Somogyi József mintázta. Én sem berzenkedve, sem nosztalgiával olvasom a szoborujitás hirét, hanem megelégedéssel, ha ugy tetszik, elégtétellel is. Mert igaz, hogy a korábbi Dózsa szobor jó szobor, aminthogy igaz az is, hogy a hangulatos Kossuth tér szép tér Cegléden. Hanem a Dózsa szobor meg a Kossuth tér együtt mégsem szép, mert tulságosan kicsi szobrot állitottak 14 évvel ezelőtt a térre.Azaz, ezt olvasom ki a Magyarország cikkéből, 15 év alatt nemcsak Somogyi Dózsáról alkotott ~~xxxxxxxxxx~~ elképzelése változott, hanem Cegléde is. Hogy Somogyié változott, azt kiállitások sora bizonyitotta, a müvész immár 20 éve mintáz ujabb és ujabb figurát ebben a témakörben. 65-ben a vásárhelyi őszi tárlaton például azonos dühü, de nyersebb stilusu, élesebb és elkeseredettebb Dózsát állitott ki a ceglédinél. Éppen abban az esztendőben, amikor hires-nevezetes Szántó- Kovács emlékmüvét felavatták Vásárhelyen és éppen olyasféle volt ez a terakottából égetett Dózsa is, mint a másik parasztvezér, a másik alföldi városban. Nem

tudom lesz-e összecsapás, országra szóló vita SOmogyi uj ceglédi Dózsája körül. A Magyarország cikkirója szerint, több terv közül választották ki a felállitásra legalkalmasabbat a város képviselői, meg a zsüri szakemberei.De ha feltéelezzük is, hogy a legalkalmasabbat választották ki közösen, akkor se bizom benne, hogy minden ceglédinek, minden Cegléden megforduló járókelőnek egyformán tetszeni fog. Talán országra szóló vita nem lesz, de eddig még majdnem minden SOmogyi mü leleplezését, ha nem is vita, de némi elégedetlenség kisérte. A vásárhelyi SZántó-Kovács esete közismert. Előtte 3 évvel, az óbudai kisérleti lakótelep közönsége tiltakozott Somogyi Család cimü szobrának felállitása miatt, a Szántó-Kovács avatásának esztendejében, 1965-ben, hasonló barátságtalansággal fogadta a budai lakosság egyrésze az Anya gyermekével SOmogyi kompoziciót. 3 évvel később SZigetvári Zrinyi emlékmüvét még meg is rongálták, sajátosan kritizáló mübarátok..Egyszóval, a SOmogyi szobrok avatása ritkán megy végbe teljes közmegelégedés közepette. Ezzel szemben, a tihart kavaró SZántó-Kovács-ot müvészettörténeti munkák és müvészetelődéstörténeti dokumentumok állapitották meg, hogy a felszabadult magyar plasztika egyik remekmüve. Somogyi József Kossuth-dijas szobrászt pedig a jelen szocialista müvészet kiemelkedő mestereként becsülik itthon és külföldön is, egyebek közt az óbudai Család és a szigetvári Zrinyi alapján. Ha mindehhez hozzászámitjuk, hogy az akkor 7 éve felháborodott vásárhelyiek mára nemcsak megszokták, hanem büszkék is hires Szántó-Kovács emlékmüvükre, meg azt, hogy tudtommal egyetlen ceglédi sem tüntetett akkor, amikor az elsőt, most a ceglédiek szerint is kicserlésére megérett Dózsát felállitották, éppen elegendő érvet huztam elő ahhoz, hogy nem könnyü uj szobrot állitani a térre.

tudom lesz-e összecsapás, országra szóló vita SOmogyi uj cegléd Dózsája körül. A Magyarország cikkirója szerint, több terv közül választották ki a felállitásra legalkalmasabbat a város képviselői, meg a zsüri szakemberei. De ha feltéelezzük is, hogy a legalkalmasabbat választották ki közösen, akkor se bizom benne, hogy minden ceglédinek, minden Cegléden megforduló járókelőnek egyformán tetszeni fog. Talán országra szóló vita nem lesz, de eddig még majdnem minden SOmogyi mü leleplezését, ha nem is vita, de némi elégedetlenség kisérte. A vásárhelyi SZántó-Kovács esete közismert. Előtte 3 évvel, az óbudai kisérleti lakótelep közönsége tiltakozott Somogyi Család cimü szobrának felállitása miatt, a Szántó-Kovács avatásának esztendejében, 1965-ben, hasonló barátságtalansággal fogadta a budai lakosság egyrésze az Anya gyermekével SOmogyi kompoziciót. 3 évvel később SZigetvári Zrinyi emlékmüvét még meg is rongálták, sajátosan kritizáló mübarátok. Egyszóval, a SOmogyi szobrok avatása ritkán megy végbe teljes közmegelégedés közepette. Ezzel szemben, a vihart kavaró SZántó-Kovács-ot müvészettörténeti munkák és müvészettörténeti dokumentumok állapitották meg, hogy a felszabadult magyar plasztika egyik remekmüve. Somogyi József Kossuth-dijas szobrászt pedig a jelen szocialista müvészet kiemelkedő mestereként becsülik itthon és külföldön is, egyebek közt az óbudai Család és a szigetvári Zrinyi alapján. Ha mindehhez hozzászámitjuk, hogy az akkor 7 éve felhábordott vásárhelyiek mára nemcsak megszokták, kanem büszkék is hires Szántó-Kovács emlékmüvükre, meg azt, hogy tudtommal egyetlen cegléd sem tüntetett akkor, amikor az elsőt, most a ceglédiek szerint is kicserlésére megérett Dózsát felállitották, éppen elegendő érvet huztam elő ahhoz, hogy nem könnyü uj szobrot állitani a térre.

Most már csak az a kérdés, hogy nem könnyü egy szerre eleget tenni mindenkinek, müvésznek, müvészettörténetnek, müvelődéspolitikának és közönségnek, akkor milyen is legyen az az uj szobor? Némelyek szerint a válasz kézenfekvő.Ha a terek közönsége értetlenül néz egy szoborra és idegenkedik tőle, végezze jól müvész, zsüri és megrendelő a dolgát, ne törődjék a nagyközönséggel.Szerintük, a vásárhelyi példa is azt bizonyitja, hogyha a közönség kezdetben értetlen,később majd ugyis megszokja, megszereti a szobrot és ha nem, mindegy. A szobor már áll.Példásan kényelmes gondolkodás ez.Csupán egyetlen apróságot hagy figyelmen kivül azt, hogy közösségi társadalomban élünk, s igy mindennek, a szobornak is a közösséget kellene szolgálnia, azt a közösséget, ami egyébként a szobor árát is megtermelte.Azt a közösséget, amely ráadásul napjával találkozik az általa vásárolt müvel és ha ütközik az izlése, napjában ütközik vele.Ez is felelősséget ró a köztéri szobrok sáfáraira. Kiállitási mütárgyat csak az lát, aki elszánja erre magát és belép a kiállitóterembe. A köztéri szobrot azonban mindenkinek látnia kell, aki átmegy a téren, akár akarja, akár nem. Éppen ezért mondják a másik véglet képviselői, köztük szobrászok, kritikusok és zsüritagok is, éppen ezért tessék olyan szobrokat csinálni a közösségnek, a közösség pénzén, ami tetszik, ami feltétel nélkül népszerü. Nem kevésbbé kényelmes álláspont ez is.Ha demokratikusnak is mutatkozik. De nem az. Mert közönség vagyok én is, akinek kezdettől tetszett az óbudai Somogyi szobor, meg közönség az is, akinek akkor vagy később nem tetszett.

Most már csak az a kérdés, hogy nem könnyü egy szerre eleget tenni mindenkinek, müvésznek, müvészettörténetnek, müvelődés-politikának és közönségnek, akkor milyen is legyen az az uj szobor? Némelyek szerint a válasz kézenfekvő.Ha a terek közönsége értetlenül néz egy szoborra és idegenkedik tőle, végezze jól müvész, zsüri és megrendelő a dolgát, ne törődjék a nagy-közönséggel.Szerintük, a vásárhelyi példa is azt bizonyitja, hogyha a közönség kezdetben értetlen,később majd ugyis megszokja, megszereti a szobrot és ha nem, mindegy. A szobor már áll.Példásan kényelmes gondolkodás ez.Csupán egyetlen apróságet hagy figyelmen kivül azt, hogy közösségi társadalomban élünk, s igy mindennek, a szobornak is a közösséget kellene szolgálnia, azt a közösséget, ami egyébként a szobor árát is megtermelte.Azt a közösséget, amely ráadásul napjával találkozik az általa vásárolt müvel és ha ütközik az izlése, napjában ütközik vele.Ez is felelősséget ró a köztéri szobrok sáfáraira. Kiállitási mütárgyat csak az lát, aki elszánja erre magát és belép a kiállitóterembe. A köztéri szobrot azonban mindenkinek látnia kell, aki átmegy a téren, akár akarja, akár nem. Éppen ezért mondják a másik véglet képviselői, köztük szobrászok, kritikusok és zsüritagok is, éppen ezért tessék olyan szobrokat csinálni a közösségnek, a közösség pénzén, ami tetszik, ami feltétel nélkül népszerü. Nem kevésbbé kényelmes állaspont ez is.Ha demokratikusnak is mutatkozik. De nem az. Mert közönség vagyok én is, akinek kezdettől tetszett az óbudai $S_o$mogyi szobor, meg közönség az is, akinek akkor vagy később nem tetszett.

Melyik közönség véleményére hallgasson tehát a szobrász, a zsüri és a közületi megrendelő? Nagyon egyszerü. A többség véleményére.- mondják erre néhányan és egy dunántuli városban meg is rendezték erről a népszavazást. Győzött a demokratizmus? Kétséges. Mert ha meggondolom, hogy 1936-ban az értők, a kritikusok között is éppen ketten voltak, név szerint Bálint György és Dési Huber István, akik értettékés hirdették, hogy Derkovits Gyula, a század nagymestere, ha meggon dolom, hogy egy esetleges 1936-os szavazásban éppen két helyes szavazat állt volna szemben elsöprően több helytelen itélettől, már nem lehetek biztos a szavazásos módszer helyességében. Mert a kisebbség ellenére, annak a kettőnek, Bálintnak és Dési Hubernek volt igaza. És, másik példát emlitek, ha 1965-ben szavazhatnak a SZántó-Kovács emlékmüvükre ma büszke vásárhelyiek, nyilván szótöbbséggel az emlékmü ellen, azaz mai 7 évvel későbbi önmaguk ellen szavaztak volna.Egyszóval a többség dönt-módszere ett épp olyan áldemokratikus, hogy ne mondjam demagóg, mint bármely más, szakértelmet is kivánó kérdésben. Az volna akkor is, ha iskolai képzőmüvészeti nevelésünk nem volna siralmasan megoldatlan, ha képzőmüvészeti kulturánk nem volna elmaradott a többi müvészettől. Marad tehát a kibékités? Kicsit enged a szobrászat, kicsit enged a közönség, aztán a jóindulatból majdcsak kikerekedik valami? EZt az elvet, ha jól megnézzük, elég sok müvész vallja is, gyakorolja is. Még több zsüritag, szaktekintély hive az összebékitésnek.Ez is nyugalmas álláspont és ez sem veszélytelenebb az elöbbieknél. Mert, először is alkudozó kompromissz umból jó és őszinte müalkotás nem születhet.

Melyik közönség véleményére hallgasson tehát a szobrász, a zsüri és a közületi megrendelő? Nagyon egyszerű. A többség véleményére.- mondják erre néhányan és egy dunántuli városban meg is rendezték erről a népszavazást. Győzött a demokratizmus? Kétséges. Mert ha meggondolom, hogy 1936-ban az értők, a kritikusok között is éppen ketten voltak, név szerint Bálint György és Dési Huber István, akik értettékés hirdették, hogy Derkovits Gyula, a század nagymestere, ha meggon dolom, hogy egy es/elleges 1936-os szavazásban éppen két helyes szavazat állt volna szemben elsöprően több helytelen itélettől, már nem lehetek biztos a szavazásos módszer helyességében. Mert a kisebbség ellenére, annak a kettőnek, Bálintnak és Dési Hubernek volt igaza. És, másik példát emlitek, ha 1965-ben szavazhatnak a Szántó-Kovács emlékmüvekre ma büszke vásárhelyiek, nyilván szótöbbséggel az emlékmü ellen, azaz mai 7 évvel későbbi önmaguk ellen szavaztak volna.Egyszóval a többség dönt-módszere itt épp olyan áldemokratikus, hogy ne mondjam demagóg, mint bármely más, szakértelmet is kivánó kérdésben. Az volna akkor is, ha iskolai képzőmüvészeti nevelésünk nem volna tiralmasan megoldatlan, ha képzőmüvészeti kulturánk nem volna elmaradott a többi müvészettől. Marad tehát a kibékités? Kicsit enged a szobrászat, kicsit enged a közönség, aztán a jóindulatból majdcsak kikerekedik valami? EZt az elvet, ha jól megnézzük, elég sok müvész vallja is, gyakorolja is. Még több zsüritag, szaktekintély hive az összebékitésnek.Ez is nyugalmas álláspont és ez sem veszélytelenebb az előbbieknél. Mert, először is alkudozó kompromissz umból jó és őszinte müalkotás nem születhet.

Az másodszor nemcsak a müvész és a müvészet, hanem a közönség is rosszul jár igy, ugyanazért a pénzért, ugyanazért az áldozatért, amelyért őszinte müvet is kaphatna, álmüvészetet raknak elé. Nem beszélve arról, hogy az álmüvészet, a megalkuvásokból összeállitott mü csak torzitja a közönség izlését. Mert azt sem szabad elfelejteni, a köztéri szobornak egyebek közt feladata, hogy terjessze, csiszolja az általános müvészeti kulturát. Mert amennyire igaz, hogy az emberek a köztéri szoborral találkoznak, ha akarnak, hanem, annyira igaz az is, hogy épp a köztéri szobornak kell a legjobb nevelőnek lenni. A harmadik tévut után sem azt akarom mondani, hogy nincs megoldás, hogy legjobb ha nem állitanak semmiféle uj Dózsa emlékmüvet Cegléden. Megoldás van és a megoldás a közönségnek, szobrásznak, zsürinek megrendelőnek együtt kell megtalálnia. A felelősség elsősorban a müvészé, a zsürié és a megrendelőé. Tudnia kell, hogy hová milyen szobrot állitson, hogy a szobor micsoda környező térhez ne legyen alkalmatlan, mint a régi ceglédi Dózsa, hanem a környező szellemi térben is helyén legyen, mint - remélem- az uj ceglédi Dózsa lesz. Aztán, ha ez az oldal biztos az elhatározásában, tartson ki mellette. Esetleg, a közvélemény első nemtetszése ellenére is. Ehhez azonban objektiv elhatározáson kivül, objektiv érvek is kellenek. Magyarázat, segitség, mint Vásárhelyen. Legendaként mesélik, hogy az elégedetlenség napjaiban, Somogyi József kiállt a szobor elé és válaszolt a kérdezőknek. S nem legenda, hogy vásárhelyi szobor igazát akkor a helyi sajtó, az országos sajtó, a TV együtt bizonyitotta. Válaszolt, mert a vásárhelyiek az első felháborodás után, kérdeztek.Ez pedig a közönség felelősségére figyelmeztet. Mert a másik táborban

A az másodszor nemcsak a művész és a művészet, hanem a közönség is rosszul jár így, ugyanazért a pénzért, ugyanazért az áldozatért, amelyért őszinte művet is kaphatna, álmüvészetet raknak elé. Nem beszélve arról, hogy az álmüvészet, a megalkuvásokból összeállitott mü csak torzitja a közönség izlését. Mert azt sem szabad elfelejteni, a köztéri szobornak egyebek közt feladata, hogy terjessze, csiszolja az általános művészeti kulturát. Mert amennyire igaz, hogy az emberek a köztéri szoborral találkoznak, ha akarnak, hanem, annyira igaz az is, hogy épp a köztéri szobornak kell a legjobb nevelőnek lenni. A harmadik tévut után sem azt akarom mondani, hogy nincs megoldás, hogy legjobb ha nem állitanak semmiféle uj Dózsa emlékmüvet Cegléden. Megoldás van és a megoldás a közönségnek, szobrásznak, zsürinek megrendelőnek együtt kell megtalálnia. A felelősség elsősorban a művészé, a zsürié és a megrendelőé. Tudnia kell, hogy hová milyen szobrot állitson, hogy a szobor micsoda környező térhez ne legyen alkalmatlan, mint a régi cegléd Dózsa, hanem a környező szellemi térben is helyén legyen, mint - remélem- az uj cegléd Dózsa lesz. Aztán, ha ez az oldal biztos az elhatározásában, tartson ki mellette. Esetleg, a közvélemény első nemtetszése ellenére is. Ehhez azonban objektiv elhatározáson kivül, objektiv érvek is kellenek. Magyarázat, segitség, mint vásárhelyen. Legendaként mesélik, hogy az elégedetlenség napjaiban, Somogyi József kiállt a szobor elé és válaszolt a kérdezőknek. S nem legenda, hogy vásárhelyi szobor igazát akkor a helyi sajtó, az országos sajtó, a TV együtt bizonyitotta. Válaszolt, mert a vásárhelyiek az első felháborodás után, kérdeztek. Ez pedig a közönség felelősségére figyelmeztet. Mert a másik táborban

sem elég felháborodni és vészharango konditani, szükséges az a lelkiállapot, amely ha kezdetben nem is fogadja el, legalább meghallgatja a válaszokat. Magyarán, szükséges a kérdezés a közönség oldaláról és a válasz a szakma részéről. Szükséges a türelem, országosan is, hosszutávon is. Mert az ellentmondás gyengül ugyan, de tartok tőle, hogy eltartva még egy ideig, talán 1600-ik Dózsa évfordulóig is, mig erről nem kell rádió jegyzetet irni.

Rózsa Gyula jegyzetét olvassuk fel.

sem elég felháborodni és vészharangot konditani, szükséges az a lelkiállapot, amely ha kezdetben nem is fogadja el, legalább meghallgatja a válaszokat Magyarán, szükséges a kérdezés a közönség oldaláról és a válasz a szakma részéről. Szükséges a türelem, orszagosan is, hosszutávon is. Mert az ellentmondás gyengül ugyan, de tartok tőle, hogy eltartja még egy ideig, talán a 600-ik Dózsa évfordulóig is, mig erről nem kell rádió jegyzetet irni.

Rózsa Gyula jegyzetét olvasuk fel.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Népszava
1972 JUN 27

Somogyi József

NÉPSZAVA

1021

A televízió előtt

Már a hétfői rendkívüli adásnap jelezte: a hét televízióműsorában méltó helyet kap a Dózsa-évforduló.

DÓZSA-MŰSOROK

A „nyitány" *Illyés Gyula Dózsa György* című kétrészes drámájának közvetítése volt a Szegedi Szabadtéri Színpadról, felvételről. Hogy hosszú ideig élmény marad, abban a dráma nagyszerűségén, s a kiváló színészi játékon túl a televíziós közvetítésnek is szerepe van: kifogástalan minőségű volt a kép és a hang.

Hasonlóan sikerült a vasárnapi „finálé" is. Délelőtt Ceglédről kaptunk helyszíni közvetítést, a piactéri ünnepi nagygyűlésről, amelynek egyik legszebb pillanata *Somogyi József* Dózsa-szobrának leleplezése volt. A tévériporterek ezután a mai Cegléd emberének arcképét rajzolták meg, színes, hangulatos riportokban. A kamerák a piactér ünneplő tömegéből távoli kis utcákba is eljuttottak, vallomásokból, egyszerű beszélgetésekből, néha csak egy közel hozott arc felvillantásából valóságos körképet kaptunk Cegléd életéről. Délután *„Hódolat Dózsa Györgynek"* címmel egy mindössze húszperces, de igen tartalmas műsor költők és képzőművészek ihletett alkotásainak tükrében, kitűnő színészek közreműködésével különböző korok Dózsa-portréját vázolta fel.

Jól illeszkedett a hétfői és vasárnapi Dózsa-műsorok közé az *Alattvalók és királyok* sorozat első két darabja. A kisfilmek elsősorban érzelmünkre hatva, a kor hangulatát idézve (örömmel hallottuk *Sebő Ferenc* hangját, s a régi népi hangszereket). *Grünwalsky Ferenc* operatőr elsőrangú munkáját dicsérő, lírai szépségű felvételeivel — friss kutatási eredményekről tájékoztattak színesen, érdekesen. Valahogy így, ilyen eszközökkel kellene történelmet tanítani.

KARINTHY FRIGYES

Meglepetés volt *Illés Endre* műsora *Karinthy Frigyesről*. A páratlanul sokoldalú, a magyar irodalomban egyedülálló egyéniségű íróról készült krétarajzai, a kiválasztott Karinthy-művekből, részletekből készült jelenetek: a különös-szimbolikus Lepketánc, a tömény iróniájú Bűvös szék, a kacagtató Galsworthy-paródia (A menekülő józan ész), a döbbenetes Üzenet a palackból és a tragikus hangvételű Kacsapecsenye — mind-mind olyan színt villantott fel, amelyről általában keveset tudtunk. A rendező *Lengyel György* kitűnően „építkezett", logikailag és érzelmileg egységes, jól komponált műsort láttunk.

KI MIT TUD?

A Ki mit tud második középdöntője örömöt is szerzett, bosszúságot is okozott.

Örültünk, hogy újra találkoztunk a csángó dalokat most is tisztán, szépen éneklő *Lehr Edittel*, a versmondó *Kis Katalinnal*, *Fülöp Tiborral*, az elegáns-játékos bűvésszel, a hegedűvirtuóz *Berki Bélával*, a jódlizó *Forgács Gáborral*, a Vasas és a Baranya néptáncegyüttessel.

Bosszankodtunk azon, hogy *Megyeri Károly* — akin az utóbbi adások során mintha bizonyos fáradtság és fásultság is erződne — kissé elvesztette mértéktartását. Riportjai olykor-olykor már bizalmaskodók, tréfálkozásai kínos helyzeteket teremtenek, nemcsak a riportalany, de a zsüri számára is. Kétségkívül nehéz dolog adások során át újnak, frissnek, kiegyensúlyozottnak lenni, s ezért talán jó volna (egy következő Ki mi tud-nál) egy-egy adásba bevonni más riportereket is. Esetleg a tavalyi Riporter keresetik győztesei közül.

Volt ennek a műsornak egy igen kellemetlen — nyugodtan mondhatom, felháborító — részlete is. Daróczi Ágnest, akit az elődöntőn tehetsége, a cigányság sorsát, ügyét szívügyének valló szenvedélyessége miatt annyira megszerettünk, most Bari Károly verset mondott. Versmondása ez alkalommal kevésbé volt jó. A zsüri azonban — jogos tekintettel a produkció magas színvonalára — továbbjuttatta. Ez rendben van. Ha Daróczi Ágnest azzal ültetik a bejutottak közé, hogy ez is egy eset, amikor mindkét versenyző megérdemli a továbbjutást — a közönség ezzel nyilván egyetért. De nem ez történt. Kínos és megalázó magyarázkodást hallottunk arról, hogy tulajdonképpen kellene egy külön „próféta-kategória" (célzás Daróczi Ágnes tiszta lelkesedésére, lázas tenni akarására), egy „próféta-szék"..., de ha nincs, üsse kő, foglalja el a rendes széket, Kis Katalin mellett.

Megalázó az effajta szellemeskedés.

Biró Teréz

ZAVA

EZETEK KÖZPONTI LAPJA

FILLÉR

1972. JÚNIUS 27, KEDD

Hangverseny

Költözik a Jó

Helyes elhat

Mit mond a p

Dózsa György véglegesen elfoglalta helyét történelmünk nagy személyiségei között

Kállai Gyula beszédével avatták fel a nagy parasztvezér ceglédi szobrát

Vasárnap *Cegléden* rendezték a Dózsa György születésének 500. évfordulóján országszerte szervezett ünnepségsorozat központi eseményét. Az egykori piactéren, azon a helyen, ahonnan 1514 májusában Dózsa harcba hívta seregét — s ahol több mint 300 évvel később Kossuth Lajos tartott toborzóbeszédet —, nagygyűlést tartottak.

Megjelent *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke, *Fehér Lajos*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Népfront Országos Tanácsának elnöke, az Országos Dózsa Emlékbizottság elnöke,

Az ünnepség résztvevőit *dr. Mondok Pál*, a Pest megyei tanács elnöke köszöntötte, majd *Kürti András*, a ceglédi városi tanács elnöke átvette a város lakossága nevében *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását, a Dózsa György emlékművet.

Az ünnepség szónoka Kállai Gyula volt. sorsú alakja méltóbb helyre aligha kerülhetett volna ennél a főtérnél, ahol lángoló szavakkal meghirdette merész programját. Dózsa György *a középkori Magyarország legnagyobb méretű forradalmi megmozdulásának vezéregyénisége volt*, születésének fél évezredes évfordulóját ünnepelve *a vele együtt küzdő és szenvedő néptömegek forradalmi harcai, jövőt építő áldozatai előtt hajtjuk meg a tisztelet-adás zászlaját.*

Ezután arról szólt Kállai Gyula, hogy Dózsa emlékét *sem bemocskolni, sem elfeledtetni nem lehetett*, végig a középkoron, majd a feudalizmus túlhaladottá válásának korában, a reformkor, majd a munkásosztály osztállyá szerveződésének és önmagára eszmélésének idején példakép és eszmény maradt, *szerepe volt az elnyomott nép öntudatra ébredésében*. Jellemző, hogy a századfordulón hangzott el az igény: *Marxszal együtt Dózsa Györgynek is állítsanak szobrot. Áchim András* parasztpártjának alakuló ülésén Dózsa mellküzdelmek kiemelkedő harcosát ünnepelték, és később a második világháború elleni küzdelem, a népi összefogás egyik jelképévé vált. Dózsa György és 1514 utóélete nem fejeződött be a felszabadulással sem; *a szocialista Magyarországon Dózsa György már nemcsak a nép emlékezetében, a nagy alkotók műveiben hanem az államhatalom hivatalos értékelésében is megkapta az őt megillető méltó helyet.* A nagy parasztvezér véglegesen és vitathatatlanul elfoglalta helyét történelmünk nagy személyiségeinek sorában.

Befejezésül hangoztatta Kállai Gyula: haladó hagyományaink, nagy elődeink példája mindenek előtt arra kötelez, hogy *megértsük és kielégítsük a kor igényeit, biztosítsuk hazánkban a leghaladóbb társadalom felépítését*, amelyben minden dolgozó osztály és réteg megtalálja a maga helyét és szerepét, együttesen munkálkodik a közös nemzeti célok érdekében.

Az ünnepi beszéd után elhelyezték az emlékmű talapzatán az Elnöki Ta-

Somogyi József szobrászművész

1021

1972.VI.26. 6,00 N. /6/

Reggeli krónika II.

- Hétfő van, a mikrofonnál Mester Ákos. Jó reggelt kívánok kedves hallgatóink!

- Időjárásjelentés!

- Hazai jelentéeinket a vasárnap legfontosabb eseményével kezdem. Dózsa György születésének 500. évfordulóján nagygyülést tartottak Cegléden a város egykori Piac-terén. Az ünnepi évforduló alkalmából felavatták Dózsa György emlékművét Somogyi József Kossuth-dijas szobrászmüvész alkotását. Majd Kállai Gyula a párt Politikai Bizottságának tagja a Népfront Országos Tanácsának elnöke mondott ünnepi beszédet.

1921

1972.VI.26. 6.00 N. /6/

Reggeli krónika II.

- Hétfő van, a mikrofonnál Kenter Ákos. Jó reggelt kívánok kedves hallgatóink!

- Időjárásjelentés!

- Hazai jelentéeinket a vasárnap legfontosabb eseményével kezdem. Dózsa György születésének 500. évfordulóján nagygyűlést tartottak Gegléden a város egykori Piac-terén. Az ünnepi évfordulóalkalmából felavatták Dózsa György emlékművét Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. Majd Kállai Gyula a párt Politikai Bizottságának tagja a Népfront Országos Tanácsának elnöke mondott ünnepi beszédet.

1021

KONSZTANTYIN SZIMONOV
Egy fiatalember feljegyzései

LEONYID V. SZOLOVJOV
A MÜEZZIN FIA

L. Pantyelejev
Utak hazafelé

KOZMOSZ FANTASZTIKUS KÖNYVEK
ITALO CALVINO
KOZMIKOMÉDIA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MAR 16

PAJTÁS

Somogyi József szobrászművész

FELADAT BÚJIK A SOROKBAN

Két kiállítást is megnéztünk egy héten. Somogyi zsef szobrászunk munkáiból az Anya gyermekével Békét Vietnamnak kompozíciókat fotóztuk le. Egy k álljatok meg a továbblapozásban — gondolkodjatok művész mondanivalóján. És egyáltalán, mit mon nektek, mit értettetek belőle?

A másik két fotót Reich Károly grafikusművészünk állításán a meseillusztráció sorozatból készítettük. N ahogy minden művész, Reich Károly is érzéseket retne kelteni bennük, bennetek. Sikerült? Írjatok r kis mesét a két képhez. „A mi fórumunk" rovatban zöljük a legjobbakat.

Jó-
és a
icsit
el a
dott

ki-
Mint
sze-
vid
kö-

Éppen a kastély kapujában dolgozott, amikor megmozdult Szőr Ricsőr. Elmosolyodott, és azt mondta: haudujudu, Entoni? — Tessék? — Haudujudu, Szőr Ricsőr vagyok, de hiszen ismersz, nem? — és egyet lépett előre. S akkor már élt az ég is, mocorogtak rajta a felhők, mintha kis szél hajtaná őket. — Tudtam, hogy eljössz hozzánk —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 OKT 5
RTV ÚJSÁG

Somogyi József szobra

1021

Felszabadult művészet

A Televízió most induló öt-részes műsora a közösség művészetét, *harminc esztendő monumentális szobrait és faliképeit* mutatja be. 1949-ben egy emlékezetes kiállítás foglalta össze a romjaiból éledő ország művészeinek vágyait, erről a mindenkihez szóló, ízlést formáló, eszmét hordozó művészetről. Azóta páratlan méretekben bontakozott ki, köztereink, új épületeink elmaradhatatlan kísérője lett. Új technikák is utat törtek, s ami a legfontosabb, a társadalom és a művészet változásának jellegzetes vonásait a köztéri alkotások tükrözték a legjobban. A szoboravatás megszokott eseménnyé vált, s a belső tereket díszítő nagyméretű dekoratív képeket is különösebb ceremónia nélkül vette birtokba az, akinek készült: vagyis a *közösség*.

Nem minden alkotás sűríti korát olyan művészi fokon, olyan meggyőzően, ahogyan ezt rendeltetése megkövetelné; születésébe sokféle feltétel, körülmény szól bele. Értékelésükhöz a kortárs is csak óvatosan nyúlhat, hiszen ezek a művek egy-egy lakótelep arculatának, egy-egy város főterének szerves hozzátartozói, nélkülük az épületek idegennek hatnának. Válogatni, biztos kézzel kiemelni közülük a szellemében és művészi megfogalmazásában is maradandót — nagyon nehéz. Az összefoglaló bemutatás többirányú megközelítésre, egyes művek elemző képi bemutatására, értékeinek nyilvánvalóvá tételére vállalkozott, hogy a *megszokott*, vagy a közönség által éppen *vitatott* műveket közelebb hozza, hogy a társadalom saját erejéből létrejött országos méretű *„állandó kiállítást"* értelmezze.

A sorozat szerkezete, a művek feldolgozásának módja — egyes típusok kiemelésével, a témák, a technika és a kifejezésmód rokonsága alapján, vallomások, riportok és egykorú híradófelvételek segítségével — inkább *a fejlődés ívét* igyekszik felvázolni. Nem vállalkozott a művészek, a szobrot állító városok, a művek sokféle funkciójának átfogó bemutatására. Főként azt kívánja érzékeltetni, hogy e korunkat legjobban reprezentáló műfaj menynyire társa életünknek és milyen nagy szerepe van a környezet esztétikájában.

Somogyi József: Salgótarjáni felszabadulási emlékmű

Az első rész az időszak első feléből válogatott műveket mutatja be, a második a művészek alkotó szándékát kutatja, a harmadik a technikákkal, a negyedik a társadalmi fogadtatással ismertet meg, s végül az ötödik a jelentős alkotásokról ad rövid összefoglalást. A sorozat (fokozatosan csökkentve a szöveg segítségét) *a művek bizonyító erejével* igyekszik a nézők véleményét formálni.

D. Fehér Zsuzsa

Szombat tv1, 18.45

Kilátó

... *Weimarban* a K
német irodalom eml
címet viselő múzeum
gatójától, dr. Walte
egyetemi tanártól megkérdeztem, hogy milyen aktuális irodalomtörténeti kérdésekkel foglalkoznak? *Mindenekelőtt* — mondta mosolyogva — *Petőfi Sándor weimari szobrának keresünk helyet.* Azután beszélt munkájukról és arról, hogy milyen jó a kapcsolatuk a Magyar Tudományos Akadémiával. Hangsúlyozta, hogy sokat tanulnak a magyar kutatók munkájából, főleg ami a reneszánszkutatás területét illeti.

Tbilisziben Grigol Abasidzének, a Grúz Írószövetség titkárának falán Petőfi és Ady képe mellett Zichy Mihály kis portréja függ. Kérdésemre elmondta, hogy Moszkvában vette egy antikváriumban, és nagyon örül, mert a Grúziában oly népszerű magyar festőnek eredeti alkotását őrizheti. Hosszasan beszélgettünk az európai irodalmakról, de mindig vissza-visszatértünk Petőfi, Ady és József Attila nevéhez. Abasidze még Budapesten megajándékozott egy grúz nyelvű Petőfi-kötettel, amit ő készített nyersfordítások alapján. Kitűnően beszél jónéhány nyelven, megtanulna magyarul is, de kissé már idősnek érzi magát a nehéz vállalkozásra ...

Kicsi a világ, gondoltam, amikor *Párizsban* Gérarde Mourgue, a francia rádiók irodalmi adásainak főszerkesztője a rádiójátékok bemutatásával kapcsolatban elmondta (az augusztusi *Kilátó*ban ez el is hangzott): véget vetnek annak a gyakorlatnak, hogy minden előzetes magyarázat nélkül bemutatják ismeretlen szerzők rádiójátékait. Először is más műsoridőkben fel kell hívni a rádióváltozata ui. október 9-én este hangzik majd el.)

Műsorunknak már szinte törzsvendége a torinói egyetem professzora, *Paolo Santarcangeli*, aki a modern olasz irodalmat ismerteti szemléletes előadásaiban és interjúiban. S amit hallgatóink már tudnak: *ékes magyarsággal.* Adásainkban mi igyekszünk megszólaltatni mind a külföldi, mind a hazai legjobb műfordítókat. Szinte egyedülálló az a frisseség és tájékozottság, amellyel a műsor állandó munkatársa, *Képes Géza* hónapról hónapra bemutatja a modern világirodalom legjobb költőit s folytatja *a fiatal magyar műfordítók portréját* megrajzoló előadásait.

Terveink között szerepel a már említett *grúziai* műsor, amely októberben hangzik el, előkészítettük a Kilátó *osztrák* számát, jövőre *jugoszláv, kubai, szovjet-ukrán, indiai* és *arab* különszámunk lesz, ez utóbbi *Germanus Gyula* összeállításában.

Követjük tehát a már hagyománynyá vált módszert: egy-egy ország irodalmát legjobb ismerői segítségével próbáljuk mai állapotában megismerni. Erre felhasználjuk a *Kilátó* teljes műsoridejét. Az adás 56 perce persze nem túl sok, de a megformálás közben szerzett ismeretek és anyagok gazdagíthatják egyéb műsorainkat is. Azt szeretnénk azonban, ha a *Kilátó* elsősorban a hallgatónak jelentene szellemi nyereséget!

Furkó Zoltán

Kedd, Kossuth 21.03

Rinorter kerestetik!

jutáshoz? — ez volt a fő kérdés. A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Somogyi József, szobrászművész

E T 1021

1976. MÁJUS 9, VASÁRNAP 9

Szobrászatunk naptára

Alkotások köztulajdonban — állami támogatással

Színek és formák vesznek körül bennünket, és gyakran akaratunktól függetlenül is hatnak ránk. Akkor is, amikor a közterekben szobrokat pillantunk meg és szeretjük, vagy nem szeretjük őket, vagy éppen közömbösen haladunk el mellettük. Ugyanez érvényes a lakótelepek, városrészek épületein elhelyezett festészeti alkotásokra, plasztikákra is.

A köztéri kincsek így épülnek életünkbe. A szocialista állam esztendőről esztendőre sokat áldoz gazdagításukra. Az állami zsürizés, támogatás és megbízatások rendszere maradéktalanul érvényesül, sőt újabban jelentős társadalmi összefogással párosul. Hogy a közkincs menyire közkincs, s hogyan lett az, s ebben az értelemben mik a perspektívák — erről beszélgettünk *Ormos Tiborral*, a Képző- és Iparművészeti Lektorátus vezetőjével.

— *Bevezetőben idézzünk egy-két adatot: olyanokat, amelyekben kifejeződik az állam mecénás szerepe.*

— Évről évre 120—150 különböző plasztikai alkotást helyeznek el a közterekben: ez a gyakorlat azt jelenti — hangsúlyozta Ormos Tibor —, hogy majdnem valamennyi városban, nagyközségben avattak szobrot az elmúlt három évtized folyamán.

— *A felszabadulás óta eltelt immár harmincegy esztendő óhatatlanul számvetésre, összegezésre késztet. Bennünket is, a képzőművészet alkotóit is. Hiszen az eredmény nem mindennapos.*

— Valóban. Falképek, kerámiák, dekoratív jellegű faplasztikák és faintarziák, mozaikok, gobelinek serege vesz körül bennünket középületeinkben és közéleteinkben, kórházainkban, minisztériumokban és általában a munkahelyen. De tegyük hozzá, hogy a harmincegy esztendő szobrászművészeti kalendáriuma — a köztéri-közösségi alkotóművészet értelmében is — egyaránt jelez örömöket és gondokat is. Ez természetes. Az újjáépítés és -szerveződés éveiben a különböző művészeti törekvések egymás közötti harcában születtek az első köztéri-közösségi alkotások is, noha ezek száma meglehetősen csekély volt. Az ötvenes évek a képzőművészet egyik legellentmondásosabb korszakát jelentették: a közösségi művészet jövője szempontjából olyan illúziókat ideztek fel, amelyeknek a képzőművészetben Magyarországon nem léteztek sem szubjektív, sem objektív alapjai. A művészettel foglalkozók mégis joggal tarthatják úgy számon ezt az időszakot, hogy minden dogmatizmus, szűken értelmezett művészetpolitika ellenére megteremtődtek nálunk ebben az időben a közösségi művészet alapjai, alkotási és ideológiai értelemben egyaránt. Kiemelkedően tehetséges művészek még ebben az ellentmondásos időszakban is korszakos jelentőségű alkotásokat hoztak létre. Ekkor született *Somogyi József* Martinászа, *Domanovszky Endre* dunaújvárosi freskója, *Fónyi Géza* több mozaikja, *Kerényi Jenő* népstadionbeli kompozíciója, a Felvonulók, *Bernáth Aurél* munkásmozgalmi pannói. Ennek a korszaknak a második felében indult az a folyamat, amely előfutárja lehetett a következő „szobrászkorszaknak".

— *Tehát 1957 után, a konszolidáció éveiben a képzőművészet társadalmi szerepének teljesebb értelmezése jóvoltából világosabban fogalmazódott meg a kérdés: hogyan, milyen úton fejlődjék tovább a közösségi monumentális képzőművészet?*

— Pontosan erről beszélek. És az is megfogalmazódott: miként kell értelmezni a stílusokat, az irányzatokat. Milyen legyen az akkor már dinamikusan fejlődő beruházási politika nyomán kibontakozó építőművészet és „ikertestvére", a képző- és iparművészet kapcsolata? A különböző irányzatok és felfogások harca során — amely a szocialista művészet értelmezéséért folyt — jelentős művek jöttek létre: közöttük *Kerényi* Tihanyi legendája, *Domanovszky* miskolci gobelinje, *Varga* Balatoni napozója, *Somogyi* Családja és Szántó-Kovács-emlékműve, *Kiss István* 1919-es emlékművei Debrecenben és Budapesten, *Marton László* mezőtúri Dózsa-szobra, valamint a siklósi parasztfelkelésre utaló alkotása. *Makrisz Agamemnon* szobrászművész és *Jánossy György* építőművész együttes munkája: a pécsi felszabadulási emlékmű, *Vígh Tamásnak* a debreceni egyetemen elhelyezett Magvetője s nemrég felavatott tatabányai Lenin-szobra, valamint a sokat emlegetett brüsszeli világkiállítás magyar alkotásai — egyaránt ide sorolhatók, s ezzel a „lista" még korántsem teljes.

— *A közösségi művészet — ha jól ítélem meg — természetesen közösségi vitában formálódik...*

— Vitákban, melyekre nagyon is szükség van. A véleménycsaták persze nem csupán egy-egy mű körül bontakoztak és bontakoznak ki, hanem legtöbbször a megoldásra váró feladatokról, az elkövetkező időszak tennivalóiról is. Elkötelezett művészek és a művészettel foglalkozó szakemberek egyaránt vallják: határozottan fel kell lépni a szubjektív indulatok, az elkötelezettség torz és szűk értelmezése ellen. Nem vitás, hogy a környezet — különösképpen az új városokban, városrészekben, lakótelepeken — egyúttal magatartás-formáló is. Éppen ezért a képzőművészetnek, az érintett területeknek nagyobb figyelmet kellene az új környezet művészi alkotásaira fordítaniuk az elkövetkezendő években. Az építészet, a szobrászat, a festészet és a grafika teljesebb összhangjára, az együttes alkotó munkára kell törekedniük a ma még jórészt elszigetelt művészeti ágaknak.

— *A válogatás, a művek közül történő választás megszervezése, a társadalom révén biztosított anyagi eszközök legcélszerűbb felhasználása a különböző intézmények, testületek feladata. Ebben az értelemben mit jeleznek a tapasztalatok?*

— A közösségi művészet — vallják a legprogresszívebb nézetek képviselői — csakis a szocialista társadalom együttes anyagi, erkölcsi, ideológiai támogatásával képes megfelelően fejlődni. Ebben az értelemben az állami szervek felelőssége manapság sokkal jelentősebb, mint esetleg a legharmonikusabbnak tetsző, kiemelkedő jelentőségű művészeti korszakokban. Felelősségük éppen ezért e rendszer demokratizmusából fakad, és a közművelődés igényének helyes, korszerű, színvonalas kielégítésében rejlik.

— *Végeredményben miként összegezhetnénk a következő időszak feladatait?*

— Az állami támogatás eddigi — döntően a központi elöirányzat igénybevételét célzó — rendszerét fokozatosan ki kell szélesíteni. Olyan értelemben, hogy a különböző területi, közigazgatási szervek, tanácsok szélesebb alapokra helyezzék a társadalmi mecénatúrát: mégpedig saját elhatározásaikkal és anyagi támogatással egyaránt. Mindezt, az erre való áttérést az ötödik ötéves tervben részben a Kulturális Minisztérium által megemelt központi támogatás összegével, másrészt a helyi erőforrások igénybevételével kívánjuk biztosítani. Ez a „kettős anyagi forrás" — amellett, hogy kiszélesíti a művészet támogatásának társadalmi bázisát — elősegíti az alkotók kiegyensúlyozottabb foglalkoztatását is, mert lehetőséget teremt a képességeiknek megfelelő munkához. Bár a költség a művészetben nem elsődlegesen meghatározó: technikai értelemben mégsem elhanyagolható momentum. Ezért nemcsak a központi anyagi eszközök szintjének fenntartása és fejlesztése fontos, hanem a gazdasági fejlődés lehetőségeivel lépést tartó, arányos, széles körű társadalmi méretű művészetpártolás is.

Szőke Sándor

Szép versek 19

Nyolcvanhárom költő kettőszázharminchárom verse: egy mondatban ennyi a népszerű antológiasorozat idei kötetének mérlege. A hivatalba lépő új szerkesztő: *Bata Imre*, nagyobb szigorral, megfontoltabban válogatott, mint elődei. Szigora mindenképpen a vállalkozás előnyére vált: a kötet karcsúbb lett, egyszersmind egységesebb, valóban antológia. Hiszen a sorozat eddigi kötetei már-már az éves leltár benyomását tették, mintha a véletlen és az alkalom is szerkesztő elvként működött volna, nemcsak az éves verstermés szigorú rostája és számbavétele. Az új kötet egységesebb lett, és ezáltal hitelesebben mutatja a magyar líra mai helyzetét, törekvéseit, 1975-ös állapotát.

E helyzetnek nyomban szembeszökő tanulsága az, hogy a mai magyar verset mennyire nem a hagyományos „szépség" igénye élteti. Éppen a legjellegzetesebb és legjelentősebb költemények, *Illyés Gyula, Vas István, Zelk Zoltán, Juhász Ferenc, Nagy László* vagy *Csoóri Sándor* versei tanúsítják, hogy korunk magyar versének nem a „szépség", inkább az „igazság", a gondolati erő, a belső küzdelem a vezérlő elve. És az erő vagy a küzdelem kifejezése gyakran mond le a harmóniáról, a látványos képekről, a forma és a fogalmazás szép arányairól. Illetve a „szép vers" csak abban az értelemben lesz érvényes fogalom, amilyen értelmet *József Attila* adott a „szépnek", a „szép szónak", kimondatlanul a „szép versnek" is. „*»Szép szó«* — hangoztatta József Attila — *magyarul nem fölcicomázott kifejezést, hanem testet öltött érvet jelent.*" Ezt a „szépséget" célozza meg, szolgálja és fejezi ki napjaink magyar költészete is.

Az antológia verseit is az igazság kimondása fűti, az érvelés indulata hatja át. A költői személyiség fenntartás nélkül tárulkozik ki előttünk, s a vers a tudat mélyébe hatol. Kendőzetlenül tárja fel, akár tépi fel a lélek és a test sebeit. Az új magyar líra gyakran végzi el azt a fájdalmas szertartást, amelyet Illyés Gyula egykor *Szabó Lőrinc* költészetében fedezett fel, midőn a lélek „viviszekciójáról" beszélt. Az önvizsgálat, az önelemzés, a költői *én-nel* történő számvetés van jelen például *Agh István, Bella István, Csorba Győző, Fodor András, Garai Gábor, Hajnal Anna, Kálnoky László, Kormos István, Orbán Ottó, Parancs János, Pilinszky János, Somlyó György* vagy *Zelk Zoltán* verseiben.

Máskor a közösségi múltat, a nemzeti történelmet célozza meg ez az őszinte, számvető igény. A magyar történelem kudarcai és megtorpanásai éppúgy számvetésre hívják költőinket, mint a kisnépek sorsa, a nemzetiségi létben élő közösségek, nemcsak magyarok, hanem akár baszkok helyzete. Ez az érdeklődés, amely különben a magyar költészet évszázados elkötelezettségéből és hagyományaiból következik, ölt új alakot *Bisztray Ádám, Csanádi Imre, Illyés Gyula, Jékely Zoltán, Ratkó József, Simon István* és *Utassy József* verseiben. A nemzeti-népi közösségnek elkötelezett költészet nemcsak kollektív számvetést jelent, hanem készenlétet és vállalkozó szellemet is. E vállalkozó szellem: közösségi felelősségtudat Juhász Ferenc Illyés Gyulához írt versét szőtte át.

A felelősségtudat ott zeng a versekben, a magyar költészet mégsem komor. József Attila ars poeticájának mély emberségre valló programját: a „játszani is engedd" igazságát is követi. Friss hang, sziporkázó tréfa, nyelvi és költői humor van jelen az antológia verseiben. A szerkesztő jó érzékkel választotta ki a játékosabb, ironikusabb, akár derűsen erotikus verseket, talán a mélyebben zengő, sorskereső és sorsvállaló költemények zenei „ellenpontja" gyanánt. *Károlyi Amy, Kiss Anna, Kormos István, Marsall László, Nagy László, Pákolitz István, Szécsi Margit, Tamkó Sirató Károly* és *Weöres Sándor*

Szamárháton

Vihar Béla új verseskötete, a *Szamárháton*, mintha perbe szállna a költő korábbi könyveivel. A súlyos szavak, a biblikus nyelvi formák, a sötét színekben tündöklő látomások után szivárványos derű csillog az új verseken. Tréfás nyelvi ötletek szikráznak, könnyedség lengi be a tágas költői láthatárt. A felidézett vagy megteremtett világ színes és változatos; a görbe tükörben, amit a költő tart önmagának és környezetének, groteszk formák és vonalak jelennek meg. Eleven irónia és eredeti nyelvi humor színezi a verseket. A szivárványos derű azonban rögtön gyanút is ébreszt: vajon nem csupán a borongóbb kedély alkalmi álruhája-e.

Valóban, a tarka ötletek, az élénk színekben pompázó nyelvi fantázia hátterében gondok és szorongások árnyékolta lélek áll. Lélek, amely sötétebb fájdalmakkal és sejtelmekkel küzd, és előlük menekülve kényszeríti magára a mosolyt. A derű mégsem idegen, mégsem mesterkélt: Vihar Béla bizonyára szívesen játszana, boldogan lenne az élet derűsebb pillanatainak énekese. Verses játéka: *A Kék Tündér hídja* is arról tanúskodik, hogy mennyire önfeledten és milyen őszinte örömmel képes játszani, tud mesevilágot építeni. Mégis: inkább *vágyik* erre a derűs mosolyra, mintsem *birtokolja*. A tréfás és humoros költemények játékos kedvét mindegyre árnyékba borítják azok a kihívó gondolatok, melyekkel küzdeni kényszerül.

Először is a maga személyes gondjai. Az infarktus és a történelem fegyvereitől sebzett szív hegei, amelyek immár állandóan figyelmeztetők. Azután az emberiség gondjai, amelyek nem eresztik el, nem hagynak nyugalmat, sőt, örök készenlétet és számvetést sürgetnek.

Ám éppen a küzdelem, az elviselt vereségek edzették meg. Átaluk jutott igazi magaslatra, ahonnan tágas világot láthatott. Távoli horizontokat és sötéten gyűlő fellegeket. Verseinek, nem tudok jobb szót erre, *tágas ege van*, amely alá sok minden belefér. Az egyéni élet, a nemzeti sors, az emberiség, akár az emberi létezés, amelynek valóságos természetét csak tágas ég alatt szemlélheti vagy kutathatja az értelem. Létezés és emberi sors, emberiség és történelem, magyarság és európaiság: ezek lettek Vihar Béla költői világának viszonyítási pontjai.

A tágas ég, a messzire pillantó tekintet egyszersmind nagy felelősséget kíván. Abban a térben, amelyet Vihar Béla költői világának viszonyítási pontjai határoznak meg, könnyű eltévedni, akár nagyot mondani. Szerencsére a Szamárháton költője mértékkel él, s ez megőrzi attól, hogy fellengzős, nagyot mondó legyen. Mértéke az *irónia*, amely józanságával mindig célba juttatja szándékait, és nem engedi, hogy eltévedjen abban a tágas, levegős világban, amely költészetének szabad ege alatt született. „... vállamon a történelmi tapasztalások duzzadt tarisznyájával, / s így ügetek, kocogok, az irónia makacs szamarán" — mondja maga a költő is a Szamárháton soraival. Az irónia valóban makacs dolog: nem tűri a fedezetlen kijelentéseket, a tartalom nélküli szavakat, az üres képeket. A távlatos gondolkodás, a messzire néző képzelet, a költői pátosz és a fegyelmező irónia együttesen alakítja ki Vihar Béla mai költészetét. *(Szépirodalmi)*

P. B.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Somogyi József szobrászművész

A tanácsok a művelődésért

1021

Táncház és vízimalom

Kerek hatvanezerrel gyarapodott fél évtized alatt Zugló lakosainak száma, a legutóbbi öt éves tervben megvalósított nagyszabású lakásépítési program eredményeként. Mintegy 190 ezer lakosával ma már Budapest egyik legnépesebb kerülete. S az új beköltözésekkel megnőtt a munkások, valamint a fiatalok aránya.

— Korszerűbb lakások, korszerűbb életmód: mindez *korszerűbb kulturális igényeket* is ébreszt — mondja *Ungvári József*, a XIV. kerületi Tanács művelődési osztályának vezetője. — Ugy látjuk, lejárt a „nagyrendezvények" ideje, a közművelődés új formáit kell meghonosítani.

— *Milyen új formákra gondolnak?*

— Olyanokra, amelyek *vonzóbbak, s ezért hasznosabbak is* a hagyományosoknál. Megpróbálom érzékeltetni, mit értek ezen. Az ismeretterjesztés például továbbra is nélkülözhetetlen az iskolán kívüli nevelésben. De, ha egy előadást, mondjuk, ötvenen-százan meghallgatnak, s ha utólag öt-hat ember részvételével színvonalas vita alakul is ki, még mindig bizonytalan a hatásfok: kit, mennyire kötött le a téma, mennyivel gazdagodott azáltal, hogy eljött. Egyre fontosabb tehát, hogy a régebbi, a többségtől végső soron csak passzív részvételt követelő formák mellett olyan foglalkozásokat is nyújtsunk, amelyek *az egyéni érdeklődésen alapulva, lehetővé teszik a cselekvő művelődést*, a személyi képességek kibontakoztatását — s ezáltal bizonyos *sikerélményt* is nyújtanak.

A vázolt elképzelést szinte „sugallták" az objektív körülmények, amint az a végrehajtó bizottság által nemrégen megvitatott és jóváhagyott, „a tanács irodalmi és művészeti klubjának tevékenységéről" szóló jelentésből kiderül. E szerint a tanács intézménye „telephely nélküli művelődési ház", ha csak a nyolc éve létesült, azóta is hármas „társbérletben" működő Kassák Lajos Klubkönyvtárat nem számítjuk telephelynek.

Ám a korszerű közművelődés *nem feltétlenül egy intézmény épületének méretein, helyiségeinek számán múlik*. További beszélgetésünk során *Héra Istvánné*, népművelési csoportvezető olyan kezdeményezésről számol be, amely ugyan a Kassák Klub égisze alatt jött létre, de már jóval túlnőtt annak falain.

— Azzal kezdődött, hogy az Uzsoki utcai intézményünkben 1970-ben az Országos Pedagógiai Intézet és a Népművelési Intézet irányításával megalakítottuk a zuglói diákklubot; elsőrendű feladata a kerület klubvezető gárdájának képzése volt, s programja is az oda járó diákok érdeklődésének megfelelően alakult. E munka azonban nem vált folyamatossá, s főként nem nyújtott alkalmat a rendezvényeit látogató, egyre gyarapodó számú lakótelepi fiataloknak *aktivitásuk* kifejtésére. Olyan foglalkozási formát kellett keresnünk, amely a különböző műveltségi szintű fiatalok nevelését, igényes szórakozását lehetővé teszi —, s hozzá olyan módszereket találnunk, hogy mindannyian a program tevékeny, alkotó részvevőivé váljanak. Így jött létre a *Sebő-együttes klubja* — a fiatalok spontán érdeklődése alapján.

— *Az elnevezés is sejteti a klub jellegét, hiszen az idén SZOT-díjjal kitüntetett Sebő—Halmos duó évek óta valóságos missziót végez a fiatalok zenei, irodalmi nevelésében. Hallhatnánk mégis bővebbet e klub céljairól, munkájáról?*

— A Sebő-együttes klubja lényegében *táncház*, de célja a *népművészet hagyományainak ápolása* annak minden ágában. A tánc aktivizáló, közösségformáló ereje, a népdalok, az énekelt versek s minden, amit Sebőék sokrétű programja nyújt, kiválóan alkalmas nevelési feladataink megvalósítására, mert szinte mágnesként vonzza a fiatalokat. Jelenleg a klubnak már 231 igazolt tagja van; soraikban segédmunkástól egyetemistán át a magasan kvalifikált értelmiségig a 17—36 év közötti lakosság minden rétege megtalálható.

— *A zene és a tánc vonzóereje nyilván megfelelő alap ahhoz, hogy a klubban másfajta tevékenység is kialakuljon ...*

— Ez már meg is történt; bizonyításul csak néhány nevet említek, ki mindenkivel találkozhatták fiataljaink a tavalyi klubnapokon: *Kassák Lajosné*, továbbá *Csóri Sándor*, *Gyurkó László*, *Kiss Anna*, *Lázár Ervin*, *Nagy László*, *Szécsi Margit* költő, illetve író, *Somogyi József* szobrászművész, *Ancsel Éva* filozófus, *Vitányi Iván*, a Népművelési Intézet igazgatója és még számos művész, népművész, közéleti személyiség. Külön jól esett, hogy meglátogatta klubunkat *Aczél György*, a kormány elnökhelyettese, valamint *dr. Orbán László* kulturális miniszter — és elismeréssel nyilatkozott a látottakról. Közös klubnapokat rendezünk a Várna utcai nagy munkásszálláson az ottani ifjúmunkásklubbal, természetesen Sebőék közreműködésével. Évente kéthetes *nyári tábort* szervezünk 60—60 klubtagnak; eddig Tokajban és Zircen volt, az idén Abaújszántón lesz. Minderre módot nyújt az állami támogatáson kívül a Népművelési Intézet és a fővárosi tanács céltámogatása. E táborozások konkrét programja a szokott tánctanításon túl *a környék népi építészeti emlékeinek*, a már-már kallódó régi munkaeszközöknek, berendezési tárgyaknak, *az egykori népélet rekvizitumainak feltárása*, vagyis a hagyomány- és leletmentés. A Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum szerződésben bízta meg a klubot *hat bakonyi vízimalom felmérésével*, amelyek majd a skanzenbe kerülnek. A tavalyi zirci táborozás alkalmából végzett felmérés anyaga — tanulmányok, riportok, fotókkal és műszaki rajzokkal bőven illusztrálva — éppen a napokban jelent meg a Népművelési Intézet kiadásában.

*

Mint a tanács végrehajtó bizottsága megállapította: „... *a Kassák Klub jelenlegi munkájában közművelődésünk egyik követendő modellje valósul meg, az ebben rejlő lehetőségek felhasználását tartjuk az elkövetkezendő időszak legfontosabb feladatának.*"

G. Szabó László

UM

TEVÉKENYEN

Mások ezek a küldöttértekezletek, véleményükben határozottabbak, feladatmeghatározásaikban pontosabbak, mint amilyenekre a Hazafias Népfront legutóbbi kongresszusa előtt sor került. A beszámolók gyakran szinte száraz tényszerűsége korszakot érzékeltet. Társadalmi törekvéseink támogatójának szerepét túllépve, ma már még többre vállalkozhat a megerősödött mozgalom: céljaink és feladataink meghatározásában, végrehajtásában való tevékeny közreműködésre.

A napokban a főváros számos kerületében, több vidéki városunk küldöttértekezletén hangzott el: az elmúlt időszakban fórumává, s összegezőjévé vált a népfront a társadalom minden rétege erőfeszítéseinek; életünk színterét szebbíteni, *életmódunkat* gazdagítani szinte lehetetlen a szocialista demokrácia e fontos intézménye nélkül.

„A szocialista demokrácia a népi államhatalom lényege. A Hazafias Népfront fontos kötelezettsége, hogy elsősorban működésének alapvető színterén: a *lakóhelyen* növelje hozzájárulását a szocialista demokrácia erősítéséhez..." — állapítja meg a Népfront VI. kongresszusának áprilisban közrebocsátott állásfoglalás-tervezete. S hogy nemcsak teoretikus a megfogalmazás — bizonyítja a módszer, az, hogy a társadalom minden rétege, a Népfront minden aktivistája elé vitára bocsátotta a fontos okmányt. Akárcsak a közéleti munkájában, a mozgalom feladatainak meghatározásában, kidolgozásában is a legszélesebb demokratizmusra törekszik tehát.

A mostani küldöttértekezletek hangulata igazolja a kezdeményezés helyességét. *A szocialista demokrácia valóban egyik legfontosabb fórumává vált a népfrontmozgalom;* egybeötvözi — alkalmanként ütközteti is — kollektívák, csoportok, társadalmi rétegek érdekeit. S nem fél néha-néha „a szembesítéstől" sem. Már csak azért sem, mert a tennivalók meghatározása, s a végrehajtás ellenőrzése társadalmunk minden tagjának feladata, amelyet lakóhelyi közösségekre, üzemi kollektívákra bontva mindenkinek fontos pontosan ismernie.

Ha csak egyet ragadunk ki a népfrontmozgalom legutóbbi időszakának eredményeiből, az is jól igazolja e „társadalmi megbeszélés" fontosságát. Tavaly például elérte a 2 milliárd 200 millió forintot az országban a *társadalmi munka* értéke. Húsz esztendeje alig haladta meg a 40 milliót. Egyetlen esztendő alatt, az 1974. évihez képest, 500 millióval nőtt az összeg. És éppen az elmúlt egy-két esztendő során vált gyakorivá, hogy felhasználva a Népfront adta fórumot, a szervezési lehetőségeket is, a falvakban, városokban, kerületekben jó előre ismertetett és megbeszélt munkákra vették igénybe a lakosság szabad idejét, építőkedvét.

A dokumentum hangsúlyozza: „el kell érni, hogy az állampolgárok minden fontos kérdésben kapjanak tájékoztatást, hogy ennek alapján javaslataikkal segítsék a *helyi politika* és a *területfejlesztési tervek* kidolgozását és megvalósítását". Cél ez, de módszer is, hiszen a mozgalom mindezt elsősorban az *emberi szemlélet formálásával* kívánja elérni, annak tudatosításával, hogy hazánk építésének jelenlegi szakasza milyen követelményeket állít mindnyájunk elé. A demokratizmus így nem pusztán jog, vagy forma, hanem *tevékenységre ösztönző,* s azt kibontakoztató *erő.* Gyakorlásának ugyanis az alkotómunka az előfeltétele. Ezt a szemléletet erősíti, és kívánja a jövőben még inkább meggyökereztetni a népfrontmozgalom is.

„A szövetségi politika a szocializmus építésének teljes történelmi szakaszában meghatározó szerepet játszik, mint felemelkedésünk egyik alapvető feltétele. A mi feladatunk, hogy e politika jegyében szorgalmazzuk a mozgalom keretei között a nemzet *alkotóerőinek,* a párttagok és pártonkívüliek, materialisták és hívők részvételét a politika alakításában és megvalósításában", írja egy más helyen a dokumentum. A megvalósításhoz pedig fontosnak tartja, hogy a választott testületekbe minél több munkás kerüljön; teremtsék meg részükre a közéletben és a munkahelyen a lehetőséget a tervek kidolgozásában, végrehajtásában és a végrehajtás ellenőrzésében való részvételre. Vagyis: *a felügyeletet saját tevékenységük* felett. *És a felelősséget is* ezért a tevékenységért.

Mindez a *szocialista életmódot* kialakító hatóerő. Érv abban a vitában, amely az eléggé elterjedt, szimplifikáló életmódfelfogás felett zajlik; amely szinte teljes egészében a *munkán kívüli* tevékenységet, így a szabad idő eltöltésének körülményeit, minőségét sorolja az életmódot meghatározó tényezők közé. A marxizmus—leninizmus álláspontja szerint az elsődleges meghatározója azonban életmódunknak a munka; a munkavégzés minősége. Természetes tehát, hogy a szocialista demokrácia alapvetően *a termelő ember* demokráciája, amely első sorban a munkája feletti ellenőrzésre, irányításra vonatkozik. Nem üres keret — *kitöltője a tevékenység.* Ehhez hasznos segítség a népfrontmozgalom, amely elveiben *egyre következetesebben épít a tevékeny emberre,* s egyre hatékonyabban ösztönöz mind szélesebb síkon a kezdeményezések, a tenni akarás kibontakoztatására.

VINCZE PÉTER

Budapesten a Jak—40-es

A Szovjetunió repülőgépipari minisztériuma, az Aviaexport szovjet és a Nikex magyar külkereskedelmi vállalat közös rendezésében bemutatkozott Ferihegyen a Jak—40 típusú szovjet gyártmányú repülőgép *utasszállító változata. A gép a világ repülőgépgyártásában a ranglista első soraiban szerepel.*

Rövid és középtávú (1800 kilo-

13 700—16 000 kilogramm között van, attól függően, hogy milyen változatról van szó. A személyszállító változat 11, 16, 20, 27, 32 személyes utaskabinnal készül. *A gép bármilyen sík terepen képes le- és felszállni, tehát füves, vagy sivatagi területen is.* Felszállásnál maximum 700 méter, leszállásnál 360 méter hosszú pálya elégséges. A gép három Al-

Somogyi József, szobrász

Somogyi József kitüntetése

Az Elnöki Tanács *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének művészi munkássága és közéleti tevékenysége elismeréséül, 60. születésnapja alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozatát* adományozta.

A kitüntetést *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke adta át; jelen volt *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára és *dr. Orbán László* kulturális miniszter.

8.

— : Somogyi József kitüntetése

Népszabadság Bp. 1976. jún. 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 NOV 24.

MAGYAR NEMZET

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

A volt Zichy-kastélyban épült Óbudai Klubházat november 26-án, pénteken 3 órakor adják át ünnepélyesen Farkasinszky Lajos, a Fővárosi Tanács elnökhelyettese. Ugyancsak itt és ekkor nyílik meg az Óbudai Pincegaléria Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész kiállításával. Megnyitót mond Aba-Novák Judit művészettörténész. A Zichy-kastélyban elhelyezett Kassák Emlékmúzeum és Archívum állandó kiállítását dr. Csaplár Ferenc múzeumvezető mutatja be.

TELEFON: 180—3

DANUVIA

KÖZPONTI SZEI
KERESKEDELMI

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

Somogyi József szobrászművész

1972 MAR 25

1021

Országos plakátkiállítás a Műcsarnokban

Plakátok, lemezborítók, naptárak és reklámkiadványok képviselik a magyar alkalmazott grafikát a *Műcsarnokban*, a *VI. országos plakátkiállításon*, amelyet pénteken *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke nyitott meg.

A tárlaton száztizennégy grafikus mintegy 170 plakátja és 280 kisgrafikája számol be a művészeti ág öt évének eredményeiről.

Kiosztották a munkavédelmi és egészségügyi filmek díjait

A SZOT munkavédelmi osztá- | ségügyiben pedig kilenc filmalko-

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1976 NOV 14.

Somogyi József
szobrászművész

1021

Csendes beszélgetés a szoborról

— Sokszor beszélgettünk már erről-arról, ami éppen az embereket foglalkoztatja. Emlékszik? Egyszer már a köztéri szobrokról, plasztikákról és egyéb térdíszítő elemekről is gondolatot cseréltünk. Nem gondolja, hogy megérne néhány percet most Miskolc új szobra is?

— Őszintén szólva, már vártam ezt a beszélgetést, illetve kérdést. Nem most, amikor a szobor már ott áll a téren, hanem amikor még a szobrot nem is ismertem. Részben azért éreztem feltétlenül bekövetkezőnek ezt a diskurzust, mert minden új köztéri létesítmény, legyen az egy új tér kiképzése, egy szökőkút, egy gyermekjátszótér, vagy éppen egy szobor, sokakban idegenkedést vált ki, s nehezen barátkoznak meg vele, másrészt meg ismerem Somogyi József munkáit, szobrainak jellemzőit, s azt is, milyen vitákat váltott ki már nem egy köztéri szobra. Nos, mi a gond ezzel az új miskolci szoborral?

— Gond, nem gond, ez a szobor már ott áll a téren. A hosszú ideig elkerített tér természetszerűen izgatta az emberek képzeletét, vajon mi lesz ott. Korábban az újságban is szó volt a tervezett felszabadulási emlékműről, sőt még a közönséget is javaslattételre serkentették egyidőben. Persze, sokan gondoltak valami monumentális emlékműre, mint a fővárosi szobor a Gellérthegy tetején. Nem lett volna baj, ha a nagyközönség nem él ilyen tévhitben.

— Úgy emlékszem, hogy az az újság, amelyik ezzel foglalkozott, közölte is, hová kerül majd az emlékmű. Más kérdés, hogy a köztudatban a felszabadulási emlékmű fogalma a gellérthegyi monumentális alkotással asszociálódik. Ezt a nem egészen helytálló összevetést, illetve tudatot le kell küzdeni. De beszéljünk a miskolci új emlékműről.

— Jó, beszéljünk. Amikor eltűnt a tér mellől a kerítés, és lassan kibontakozott a térség új arculata, megint sokan csodálkozva néztek körül. Nem az öregekre gondolok, akik emlékeztek még a kis házacskákkal teli térségre, hanem a fiatalabbakra, akik már ezt a nagy, szabad térséget ismerték és szokták meg, déli szegélyén a patakkal, meg a jegenyesorral, nagyjából centrális elrendezettségével. Most meg újra elcsodálkoztak az emberek, hiszen úgy bomlott ki a tér és környezete, ahogyan még senki sem látta, szélesebb lett a rálátás az Avasra, az ottani jellegzetességekre. Szóval, a tér szép lett.

— Még mindig nem jutottunk el Somogyi József szobráig, pedig gondolom, erről akart velem beszélgetni. Mit kifogásolnak rajta az emberek, vagy mi tetszik rajta? Erről kellene szót váltanunk. Nagyon jól tudom, hányfelé beszélnek most róla. Magam is elmentem a csendes délutáni órákban megnézni. Több tucat ember járt a környékén, nézték a teret, a szobrot. S én meg voltam és vagyok győződve, sokuk véleménye megváltozott egy

ilyen csendes szemlélődés után. Mert, azt hiszem, nem csalódom, ha megkockáztatom: többen formálnak róla véleményt hallomás, vagy felületes szemlélődés alapján, mint alaposan megismerve, és érteni, megszeretni akarva.

— Hát vágjunk bele! Ilyen gondolatokkal és kételyekkel lehet találkozni: mit ábrázol ez a szobor? Miért van mezítláb? Miért áll feltárt keblekkel ez a nőalak? Fején kendő, vállán hárászkendő, egész öltözete jellegzetesen paraszti, miért jelképezi ez az elsősorban munkásváros felszabadulását? Miért áll az épületek felett? Aránytalan a hatalmas test, felfelé elerőtlenedik, miért. Miért áll a tér sarkában? Soroljam még? Akad még sokféle észrevétel, amiket itt-ott hall az ember.

— Felesleges tovább sorolni, hiszen kötekedő, akadékoskodó hangok is vegyülnek a jószándékú nemértésbe. De lehetne az elfogadás, sőt elragadtatott fogadtatás megnyilatkozásait is sorolni, illetve ezzel a sorral szembeállítani. Maradjunk azonban a tényeknél, a szemmel látható dolgoknál. Somogyi szobráról szólva azért nem célszerűtlen Miskolc néhány más köztéri szobrára is utalnunk.

— Tudtam, hogy ezt nem fogja kihagyni. Azt fogja most mondani, hogy napjainkban már korszerűtlen az olyanfajta köztéri szobrászat, mint Róna Kossuth-szobra, meg a Szemere-szobor, a Lévay-szobor, a Deák Ferenc-szobor, aztán majd elmarasztalja azokat, akik a hősi emlékmű-szobrokat, illetve azok stílusát kedvelik.

— Téved. Én most csak arra akartam utalni, hogy milyen idegenkedés fogadta csaknem valamennyi új szobrot és emlékművet Miskolcon. Emlékezzenek csak a szakszervezeti székház mellett álló, kétfigurás, díszkút körüli csatarászásokra. Mert azon két fiúgyerek ruha nélkül van. Nem talált egyértelmű fogadtatásra a Népkert elején álló munkásmozgalmi emlékmű sem, Makrisz Agamemnon hármas szoborcsoportjáról — szintén a szakszervezeti székház előtt — már nem is szólva. És sokan talán ma is megkérdőjelezik a Kilián-déli térplasztikáit és más hasonló létesítményeket. De maradjunk csak a Felszabadítók útja szobrainál. Mennyire megszoktuk, mennyire a környezethez tartozik a magasba nyúló pilon és előtte a szobor! Vagy a három zászlóvivő a Zöldfa utca sarkán. Ha ezeket most valaki el akarná vitetni, bizonyára azok is háborognának, aki a szobrok felállításakor az élháborgók között voltak.

— Térjen már az új szoborra!

— Már ott is vagyok. Somogyi József ugyan nem szólt arra, hogy alkotását én magyarázzam, de kérdéseire válasz jár. Természetesen, csak az egyéni véleményemet mondhatom el. Nekem a szobor és elhelyezése nagyon tetszik. Monumentálisnak is érzem, mert nincs szándékomban összevetni Kisfaludy-Stróbl Zsigmond munkájával a Gellérthegyen. Én érzem benne a felszabadulás mozzanatát. Az asszonyalak, mezítláb, vagy nem mezítláb, hárászkendőben, vagy nem, a mindenkori anyát, a minden létezés forrását jelenti. Ez a hatalmas asszonyalak a maga magabiztos erősségével, feltárt keblével ezt a továbbéltető ősforrást szimbolizálja, a termékenységet, az újjászületést, illetve annak lehetőségét, s szerintem nem szűkíthető le parasztasszony figurájára. Ez asszony, anya, a munkás és a paraszt anyja egyaránt. Sőt anyja, éltetője más, kisebb társadalmi rétegeknek is. A felszabaduláskor Miskolc munkásarculata még nem volt olyannyira határozott és döntően jellemző, mint a későbbi években, a felszabadulás más társadalmi rétegeknek sorsfordulós ünnepe is volt, s így emlékszik rá az is, aki nem munkás. A mezítlábasságot megkérdőjelezik? Ha csizmában lenne, mások azt kérdőjeleznék meg. A test aránytalanságai olyan esztétikai kérdéseket vetnek fel, amelyek meghaladják e beszélgetés lehetőségeit. S miért áll a tér sarkában? Csak nézze meg az új teret, a szoborhoz kiképzett posztamenset, amely a város néhány jellegzetes létesítményét szimbolizálja; úgy tűnik, a régi város fölé érkezett el az asszony alakjában a szabadság, s ott van még előtte a tér továbbhaladásra, fejlődésre. Meg egyébként is, ezzel az excentrikus elhelyezéssel a tér nagyobb, szebb lett. Én így látom, s így érzem a felszabadulást jelképező alkotásnak a szobrot, hozzászámítva mindig az előteret a város márványból rakott térképével.

— Tulajdonképpen mindent elmondott, azt hiszem.

— Még valamit szeretnék hozzátenni: örülnék, ha mind többen, több szeretettel, érteni akarással szemlélnék ezt az új emlékművet, s ne csak egyszerűen megszoknák jelenlétét. Ne közönyösen fogadott, megszokott létesítmény legyen a későbbiekben, hanem minden miskolci szeretett és becsült szobra, miskolci életünk kedvelt tartozéka.

Benedek Miklós

ESZAK-MAGYARO

A brigádok nevében...

— Ilyen üzemekről álmodtunk a rekonstrukció előtt, s most, íme az álmok megvalósultak. Ideális munkakörülmények, korszerű berendezések, modern gépek szolgálják az arra nagyon is érdemes munkáskezeket — mondta *Restás Aladár*, a Szerencsi Csokoládégyár igazgatója, amint megálltunk az új üzemrész szemet gyönyörködtető nagy csarnokában.

A hangulat, ennek a szó igaz értelmében mai édesipari üzemrésznek a miliője, úgy tűnik, magával ragadta a kedves vendégeket. *Benke Valériát*, a párt Politikai Bizottságának tagját és *dr. Bodnár Ferencet*, a Központi Bizottság tagját, a megyei pártbizottság első titkárát.

De öröm és őszinte megelégedettség tükröződött az automatákat vigyázó fehérköpenyes — mert ez a viselet itt a csokoládégyárban kötelező egyenruha — asszonyok tekintetéből. Erről szóltak félmondatokban — miközben pillanatra sem vették le szemüket a fürge szalagokról —, amint egy-egy munkahelyen elidőztek a vendégek. Erről és azokról a törekvésekről, amelyek immár velejárói az új gépek és berendezések szabta igényeknek.

Nem sokkal később a sajátos üzemi zajt valamennyire megszűrő, kicsiny tanácskozó teremben, már a szocialista brigádvezetők fogadták a Politikai Bizottság tagját és a megyei pártbizottság első titkárát.

Magkapó volt az a mindenfajta formaságot nélkülöző, *tudatosan a témára irányuló és irányító* eszmecsere, amely ezt a megbeszélést jellemezte. Nagy szavak és pátosz nélkül esett szó hétköznapok példás cselekedeteiről, nagyszerű tetteiről, a tegnap, már-már néha gyötrő gondjairól, a megoldást sürgető, jól értelmezett nyugtalanságáról, a férfiakkal egyenértékű munkát ellátó *és egyforma bért is kapó* ügyeskezű asszonyokról.

— Százhuszonkét szocialista brigádban, 1200-an dolgozunk, többségünkben nők. Elnyertük a kongresszusi oklevelet, igaz, ezt a *férfi brigád* érdemelte ki, de van *két* szakma és *három* vállalat kiváló brigádunk. S csaknem *50 többszörösen kitüntetett* kollektíva dolgozik az üzemben. Öröm ez nekünk, még is a legbüszkébbek arra vagyunk: hogy a *Szerencsi Csokoládégyárban szombat éjszaka nem dolgoznak nők* — mondja *Kovács Miklósné*, a gyári versenyszervező. De rögtön közbevág a Béke brigád vezetője, *Meszlényi Istvánné:*

— És az új óvoda, meg a bölcsőde, olyan szép, hogy bármelyik nagyvárosban megírigyelnék.

— S van egy új büfé is, ahol mindent megvásárolhatunk — teszi hozzá mosolyogva az Osztyapenkó brigád vezetője.

— Csak alkoholt és csokoládét nem árusítanak — egészíti ki *Mika Imre*, az üzemi pártbizottság titkára.

— A munka, a jó munka, az nálunk természetes — szólal meg a brigádvezetői kar egyetlen férfi részvevője *Jávorkai László*. Meg az emberi kapcsolatok ápolása is... Mi egy úttörőcsapatot patronálunk. Készítünk nekik iskolai felszerelésket is. De a legjobban arra ügyelünk, hogy *baratságunk maradandó élményekkel járjon.* Mert szép dolog egy fizikai kísérlethez új berendezést adni a gyerekeknek, de azt hamar el lehet felejteni. Viszont *az emberi kapcsolat az megmarad.*

Az asszonyok, mintha csak érezték volna az idő szorítását, egymástól elkapva a gondolatokat, szinte csak tömondatokban szóltak arról, ami akár önálló témát is megérdemelt volna. Hallhattunk itt a termelésről, a tanulásról, a három műszakról, a kismama üzem létesítésének szükségességéről, a gazdagodó, tartalmasabbá váló hétköznapokról és a kulturálódási igényekről egyaránt.

— Érdeklődéssel hallgattam mindazt, ami Önöket foglalkoztatja itt a gyárban és a kapun kívül — vette át a szót Benke Valéria. — Úgy érzem, megtanultuk valamennyien azt, hogy *minden eredménynek és minden hibának minden összetevőjét meg kell vizsgálnunk*, előrehaladásunk, anyagi és szellemi gyarapodásunk érdekében. Ezzel egymásnak, s önmagunknak is tartozunk. Jó dolog, hogy itt a gyárban már van kényelmes helyiség, ahol lehet tanulni, politizálni, *de még jobb, hogy a szerencsi asszonyoknak van idejük és kedvük is hozzá.*

S miközben beszélt, szinte észrevétlenül összegyűjtötte maga előtt a brigádnaplókat, melyek ezen a novemberi délutánon újabb bejegyzésekkel gazdagodtak. *„Nagy elismeréssel köszöntöm a Béke szocialista brigád minden tagját. Keressék tovább — közben építsék mások számára is — az utat a jó szocialista kollektíva egyéni életet is gazdagító fejlődéséhez* — olvasom az egyikben. A következőben ez áll: *„További sikeres munkát, mindenkit gazdagító közösségi és egyéni fejlődést kívánok az Osztyapenkó szocialista brigádnak."*

Közvetlen, kedves szavak. Őrzik ennek a délutánnak az atmoszféráját.

A tanácskozás zárszó nélkül ért véget...

Paulovits Ágoston

az igazgatói tanácsban

tottak ki a gyáregységek vezetői, hogy a sokéves tapasztalat, az emberek ismerete jobban visszatükröződjék. Csakhogy az idősebb szakmunkások nehezen szólaltak meg. Nem voltak hozzászokva a beszédhez. Később, másokat, fiatalokat is meghívtak a tanácsba, s egyre dina-

de azóta sincsenek beépítve. Szinte hajszálvékony drótok darabolására alkalmasak, ezért acélhajgépek. Azon a tanácsülésen a műszaki igazgató azt válaszolta, hogy egy budapesti betonipari vállalattal — nem tudom pontosan a nevét — állunk kapcsolatban, s azért van szükség a

A gyáron belül több fórum van, ahol a munkások a problémáikat felvethetik. Az embereket többnyire érdekli, hogy milyen körülmények között és mennyiért dolgoznak. De az utóbbi években egyre többen érdeklődnek az általános kérdések iránt. Milyen fejlesztések várhatóak

SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 NOV 4

DÉLI HÍRLAP

Somogyi József
Kossuth-díjas szobrászművész.

1021

* November 7-ére, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulójára ünnepélyes keretek között átadják az újjászületett Hősök terét. Ugyanakkor felavatják Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását is, mely felszabadulásunkat jelképezi. A Hősök terén levő szovjet hősi emlékművet már korábban elszállították és felállították a Hősök temetőjében.

a BVK-ban

jár, hogy a termelési érték eléri a 10 milliárd forintot. Ennek a vegyipari kombinát „óriásnak" az irányítása, a tervek kidolgozása, a naprakész adatszolgáltatás megkívánta az R—20-as számítóközpont kialakítását. A munkálatok 1976 januárjában kezdődtek, s ezekben a napokban fejeződtek be. A korszerű, minden igényt kielégítő, 65 millió forintot érő számítóközpontot ma délelőtt adta át rendeltetésének Körtvélyes István, a kombinát igazgatója.

* Izgalmas koncertnek voltak szem- és fültanúi azok, akik megtöltötték a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár előadóterme délutáni próbán készültek — a miskolci új zenei műhely e vevője: Mikó Ilona, a Liszt Ferenc Zeneakadémia művész Máté zeneszerző-előadóművész.

Lázár György

1021

Photo: István Petrás

József Somogyi: Martin furnace operator
(Dunaújváros, bronze) 1953

In the Museum of Fine Arts, Budapest

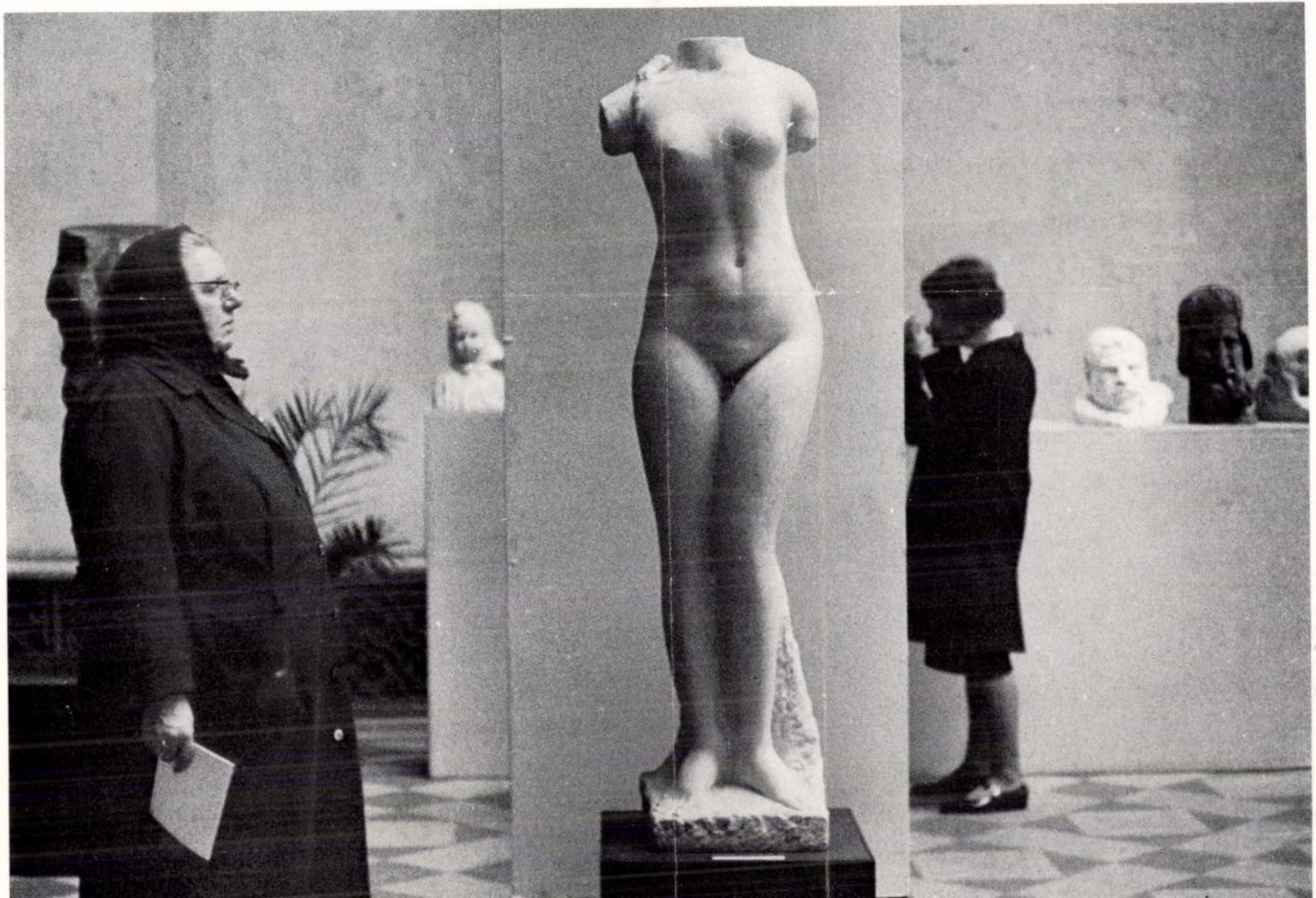

Photo: MTI, Géza Szelelődy

◀ József Somogyi: Navvy
(preliminary study for the Szántó-Kovács memorial, bronze), 1963

▼ József Somogyi: The Szántó-Kovács memorial
(Hódmezővásárhely, bronze, 1965)

Photo: MTI, Béla Tóth

1074 56

József Somogyi: Petőfi (Pápa, bronze) 1973

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 390-720

Szomogyi József

Népszava

Szobor a régi piacon

1021 Cegléd ünnepre készül

A Kossuth téren szürke, öreg templom áll. Ez is öreg templom, de ha az elődje állhatna — csakhogy ritka az olyan alföldi magyar város, amelynek kétszáz évesnél régebbi épülete egyáltalán akad —, arra azt mondhatná az utókor: *„Ez volt a Lőrinc pap temploma."*

Fején a vaskorona

Hogy a Dózsa György főideológusának, tudós alvezérének tekintett Mészáros Lőrinc pap azonos-e azzal a ceglédi plébánossal, aki 1507-ben került a piactér közepén álló templom élére, azon még bizonyára hosszú és értékelő történészviták folynak majd, mint ahogy az 500 évvel korábbi események részletei egészükben is kötetnyi problémát vetnek még föl. De *Lőrinc pap* — tisztázatlan történeti részletekkel együtt — *hagyomány Cegléden*, akárcsak Dózsa beszéde a piacon, azon a piacon, ahol később *Kossuth* is beszélt, és még később *Táncsics Mihály* árulta röpiratait.

A szürke templom háta mögött szoboralap simul a betonba, néhány nap, és idekerül *Somogyi József* új Dózsa-szobra. Mert áll már ezen a téren egy Dózsa-szobor, ugyancsak a művész alkotása, de elköltözik. Ez a most látható Dózsa szép és erős férfialak, de bárki lehetne a kor végvári vitézei közül, Dobótól Zrínyiig és Kinizsi Páltól Dózsáig. Az új szobor — így mondja minden ceglédi, aki már látta, és az a két ceglédi is, aki a zsűrizésben részt vett, *dr. Lakatos József* tanácstitkár és *Gyarmati Teréz* népművelési előadó — nemcsak egy férfialak, de maga a győzelmes, a kiáltványt kibocsátó, a paraszti tömegeket egybehívó, a hadvezér Dózsa, háta mögött kiegyenesített kaszák merednek az égboltra, és fején — a jövőt sejtetve — *már ott a vaskorona.*

Történelmi totó

Ez a szoboralak valóban az a férfi lesz, aki az Illyés-vers tanúsága szerint *„homlokán a harag rőt koszorújával, szinte tántorogva nehéz igazával — indul Temesvárra süllyedni jeltelen — szörnyű mocsaradba, magyar történelem"*. És a szobor mögött felmeredő kaszák a vers folytatását is idézik: *„S mint egy barát írja, harcairól szólván: nyomában ott tolong százhúszezer sátán."*

Cegléd nagyon készül az ünnepre. Talán azért is, mert nemcsak a beszéd korát vallja magáénak, de egy korábbi lázongás keserű és mégis nagyon jellemző emlékét is. *Szilágyi Miklós*, a Kossuth Múzeum igazgatója mutatja meg a régi feljegyzéseket, amelyek szerint a ceglédiek már Mátyás király halála után megtagadták a jobbágyi kötelezettségek teljesítését, és az óbudai klarisszaapácák tiszttartóját, bizonyos *Sebestyén deákot* nyílt utcán meglincselték. *Százhetvenegynyolcvanegy* jobbágy ellen bocsátottak ki vádlevelet, megvan a névsoruk is, merő véletlenségből olyan nevekkel, mint *Szabó Pál* és *Veres Péter*. Ami szinte meghökkentő a kor viszonyait felületesen ismerő számára, *a jobbágyokat nem marasztalták el*, sőt a klarisszaapácák maguk a lázadó jobbágyok védelmére keltek — *a tiszttartó embertelen módszerei miatt.*

A történelem divat lett Cegléden. Remélem, nem múló divat. Tavasszal a diákok megszállták a múzeumot és a régi feljegyzések között gyűjtötték anyagukat a történelmi vetélkedőre, amelynek totószelvényén például ilyen kérdések szerepeltek: „Melyik szerzetesrend birtoka volt Cegléd 1500 táján? *A ferenceseké (1), a bencéseké (2), a budai klarisszaapácáké (x)?"* A kérdéseket a fiatal múzeumigazgató és még fiatalabb felesége állították össze.

Nyereg kerestetik

A gyerekek, a fiatalság egyébként is igen nagy részt vállal az évforduló előkészítéséből. A városban két úttörő honvédelmi zászlóalj van, *Asztalos János* és *Mező Imre* nevét viselik, és a honvédséggel együtt nagyon színvonalas emlékműsort állítottak össze — annyira sikerült, hogy „tájoltak" is vele, *Egert, Debrecent jártak*. Most majd az országos ünnepség előestéjén, június 24-én emlékgyakorlatot rendeznek Dózsa György tiszteletére, a befejezés pedig *tábortűz* lesz a még leleplezetlen szobor előtt, *Lőrinc pap temploma háta mögött*. Ezen a tábortűzön *parasztszekérvár veszi körül majd a teret, lovasok vonulnak fel.* Hadd áruljuk el a kulisszatitkot: véres verejtékkel a fél országot futkosták be *lőcsös kocsiért*, mert már alig van, és a szükséges 135 *nyereg* is csodaképpen került elő.

Maga a tér is megszépül: a Kertészeti Egyetem parképítő tanszéke, részben társadalmi munkával, tervezte, és mindaz a szépítés, ami a téren és a városban (a tanácsházát is most renoválják) folyik, valamilyen módon összefügg az országos Dózsa-ünnepség előkészítésével. Még olyan gondjaik is vannak, hogy nem tudják, még mit nevezzenek el Dózsáról, egy és más viseli a nevét, de — *valami még szebbet* szeretnének neki adni, *Székely Dózsa Györgynek*, akiről most, öt évszázad után, hadjáratának tulajdonképpeni befejezői emlékeznek.

A város a szobor körül

Mert egyetlen szobrot sem lehet elvonatkoztatni a *környezetétől*. A vörös márvány talapzattól a bronz kaszacsúcsokig hétméteres szobor olyan városban áll, ahol — bár a mezőgazdaság termelése már csak 15 százaléka a városba telepedett iparénak — több mint *negyedmilliárdot* termelnek gabonából, szőlőből, sertéshúsból. A tanácsiak mondanak egy rettentően hivatali ízű mondatot, de ennek a mondatnak azért sertéspörkölt íze is van: évente *30 ezer járlatlevelet* bocsátanak ki. Ez bizony konyhai szám, szatyorszám, talán sablon. De hiszen nem is száz évvel ezelőtt, ezen a földön még voltak *éhező parasztcsaládok.*

Nem közömbös, milyen egy szobor környezete.

Baktai Ferenc

— **Petőfi-kórusok** címmel jelentet meg kiadványt a Zeneműkiadó a közeljövőben. Ezzel felkészülési lehetőséget kíván biztosítani az iskolai és az amatőr kórusoknak a Petőfi-évforduló ünnepségeire.

Emberrablás Szicíliában

Négy álarcos bandita esütörtökön elrabolta Aldo Palumbo szicíliai földbirtokost. Váltságdíj-követelésről még nem érkezett jelentés, a rendőrség azonban vizsgálatot indított, és széles körű razziákat kezdett a környéken.

ÉVFORDULÓK

FRIVALDSZKY JÁNOS

zoológus, akadémikus, tőle származik a hazai madárvilág első összefoglalója s ő volt a magyarországi barlangok első kutatója, 150 esztendeje született.

WILLIAM CROOKES

Nobel-díjas angol fizikus és kémikus, a tallium felfedezője, a radiometer megszerkesztője 140 esztendeje született.

M. L. FIBIGER

dán író, a női egyenjogúsítás előharcosa halálának 100. évfordulója.

— **A pápai ünnepi hetek** keretében pénteken felavatták a város egykori diákja, Orlai Petrich Soma festőművész emléktábláját. A festőművész, aki 150 évvel ezelőtt született, baráti kapcsolatban volt Petőfivel és egyike volt azoknak a szellemi kiválóságoknak, akik a pápai öreg kollégiumban nevelkedtek.

A TÁBORÉLET EGÉSZSÉGÜGYI SZABÁLYAI

Ezekben a napokban sorra benépesülnek a napközis és egyéb ifjúsági táborok. Elsődleges rendeltetésük, hogy biztosítsák a tanulók pihenését, üdülését, rendszeres testedzését megfelelő higiéniai körülmények között. Az egészségügyi szakemberek véleménye szerint a szappannal való sűrű kézmosás múlhatatlanul szükséges. A tisztálkodás során este meleg vizet, reggel viszont frissítő hideg vizet használjanak. A ruhák megválasztása mindenkor az időjáráshoz igazodjék. Sok sérülés előzhető meg, ha a táborban a gyerekek nem járnak mezítláb. A kijelölt tárolóba dobott hulladékot, szemetet minden alkalommal le kell fedni. Nagyon fontos, hogy a gyerekek csak fokozatosan éljenek a napfürdő lehetőségével.

Tigrisfoltos orchidea

A Szegedi József Attila Tudományegyetem botanikus kertjében nyílik a tigrisfoltos orchidea, a legillatosabb egzotikus növény.

— **A BKV** a strandolási idényre június 18-tól csak munkaszüneti napokon S jelzéssel autóbuszjáratot indít Csepel Tanácsház tér és a csepeli kajaktelep között, reggel 6 órától 20 óráig.

Két és fél méteres óriás kígyó rémítgette csütörtökön a rómaiakat a város és a csúcsforgalom kellős közepén. Az egyik szemtanú szerint egy gépkocsi nyitott ablakán mászott ki a hüllő. A rendőrség nagy apparátussal vonult ki a helyszínre, és „megfékezte" a veszedelmes állatot.

— **Szentendrén** befejeződött a Ferenczy Károly Múzeum felújítása. Az építők újjávarázsolták az épületet és a szomszédságában álló, múzeumhoz csatolt házat.

Tovább jár a Libegő

A János-hegyi drótkötélpálya, a Libegő forgalma hétről hétre nagyobb. Ezért további intézkedésig minden szombaton és vasárnap az eddigi este 6 órás üzemzárás helyett este 8 óráig közlekedik.

ÚJBÓL MEGNYÍLIK

az

alkotmány
ÁRUK HÁZA VÁLLALAT

MÉTERÁRUBOLTJA

VIII., József körút 19. sz. alatt

Méteráru, lakástextil,

paplan, szőnyeg,

takaró, ágynemű

nagy választékban kapható

gyeljenek,
— Fővárosi
a Ligetben!
Bp. Kisstad
zenekar, né
5 órakor).

Az Ország
ismételten
kedves közö
ponti jegyi
pénztára a V
szám alatt működik. Telefon: 329—580/533-as mellék. Jegyvásárlásnál műsortájékoztatással készséggel állunk rendelkezésére.

KOSSUTH RÁDIÓ

8.18: Lányok, asszonyok. 8.40: Nóták. 9.10: Párosával... 11.15: André Chénier. Részl. 12: Déli krónika. 12.20: Zenei anyanyelvünk. Ism. 12.30: Magyarán szólva... 12.45: Melódiakoktél. 13.53: Tábori posta. 14.03: Kóruspódium. 14.15: A világosság nemzedéke. 14.25: Új zenei újság. 15: H. 15.05: Kis magyar néprajz. 15.10: Csak fiataloknak! 16: 168 óra. 17.30: Emlékek útján... (Zene, kabaré, riport — 4×90 percben.) I. 19: Esti krónika. 19.25: Párizsi zeneparádé. 19.55: Közvetítés a Magyarország—Belgium EB labdarúgó-mérkőzésről. 21.45: Könnyűzene. 22: H. Időj. 22.15: Sporthírek. 22.20: A beat kedvelőinek. Ism. 23.05: Janácek operáiból. 24: H. Időj. 0.10: Melódiakoktél

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Barokk muzsika. 8.45: Válaszolunk hallgatóinknak. 9: H. 9.03: Vladimir Horowitz zongorázik. 9.50: „Jelképek erdején át..." 10: H. Időj. 10.05: Zenés műsor üdülőknek. 12: H. 12.03: Az MRT szimf. zenekarának felvéte-

[illegible]: 19.05: Vivaldi: 12 hegedűverseny. I. 17.13: Ötórai tea. 18: H. Időj. 18.10: Sztravinszkij-művek. 19.42: A dzsessz kedvelőinek. 20.02: Csajkovszkij: A pikk dáma. Háromfelv. opera. 23: H. Időj.

TELEVÍZIÓ

9.30: Radar. Ism. 10: A szuget foglyai. Ism. 15.28: Parittyás Thierry. 11. A kémek. 15.55: Reklámműsor. 16.05: Az ajtó. Ism. 17: Hírek. 17.05: Hazai tájakon. Bevezetőt mond: dr. Keresztury Dezső. Ha majd a bőség kosarából... 17.40: Delta. Tudományos híradó. 18.10: A 8035-ös számú rab. A lipcsei per dokumentumai. Bolgár film. 18.40: Halhatatlanul... Bolgár költészet... 19.10: Cicavízió. 19.30: Tv-híradó. 19.55: Belgium—Magyarország EB labdarúgó-mérkőzés a 3. helyért. Közvetítés Liège-ből. 21.45: Tv-híradó 2. 21.55: Nyári bolondságok. Olasz film. 16 éven felülieknek.

POZSONYI TV

8.30: Irányító. Katonák műsora. 15: Országos úszóbajnokság. 16.25: Inter Bratislava—TJ Gottwaldov női kézilabda-mérkőzés. 18: Lányok, fiúk magazinja. 19: Tv-híradó melléklettel. 19.45: Élet a természetben. 20.10: Dietl, a díszpécser és a trombita. 21.45: Tv-híradó. 21.55: **Kecsketej. Régi szlovák filmvígjáték.**

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉL MAGYARORSZÁG

1972 MAR 25

Somogyi József szobrászmű-
vész

Plakátkiállítás

1024

Teljes keresztmetszettel jelentkezik a hazai plakátművészet Budapesten, a Műcsarnokban a VI. országos kiállításon, amelyet pénteken, tegnap Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke nyitott meg.

A tárlaton 114 alkotó mintegy 170 plakátja és 280 kisgrafikája szerepel, mutatva az utóbbi öt év eredményeit, e „harsány" művészeti ág fejlődését. Számtalan ötlet, elképzelés, terv, kísérlet jellemzi a VI. országos plakátkiállítást, amely — mint emblémája is érzékelteti — aktuális, mai problémákról szól. (MTI)

fürdő volt
dolták, hogy
A Giuliano-
annak látszó
Sőt, aki a
annak úgy
ket, mint eg
petárdát. Pis
kormányhivat
s pecsétekkel
loktól kapott f
az időszakról,
g-szerte érvé
llene folyamat

er, Scelba köszö- Don Calò Villalbaban bosszúsan értes

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrászművész

DÉLI HÍRLAP

1972 MÁR 27

DÓZSA-SZOBOR. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész új, több alakos Dózsa-szobrot készít Cegléd számára. A parasztvezér régi ceglédi szobrát — ugyancsak a művész alkotását — Kiskunfélegyházán állítják fel.

1021

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 SEP 28

Somogyi József

Zalai Hirlap

szobrászművész

Megnyílt az V. pécsi kisplasztikai biennálé

A képzőművészeti világhét kiemelkedő hazai eseményére került sor vasárnap Pécsett: megnyílt az V. országos kisplasztikai biennálé. A Színház téri kiállítóteremben Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész méltatta az esemény jelentőségét. Kiemelte: a bemutatott alkotások nagy száma, magas színvonala is jelzi, hogy növekszik a pécsi biennálék rangja, vonzereje. Ezt mutatja, hogy kétszer annyi művész jelentkezett a kiállításra, és háromszorta több alkotását nyújtotta be a zsürinek, mint 1974-ben.

1021

A tárlaton 87 képzőművész mintegy 250 — fémből, kőből, fából, üvegből készült — alkotása látható: szobrok, kisplasztikák, plakettek és domborművek. A biennálé első díját Asszonyi Tamás, második díját Paizs László, harmadik díját Kő Pál kapta. A biennálé november 15-ig látogatható.

SZOVET

FELV

éjjeli
raktá
segéd
takar
kőmű
segédmunkásokat,
továbbá
hivatalsegédet.

Jelentkezni lehet személyesen a szövetkezet

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1972 AUG 21

Somogyi József

Magyar Hírlap

1021

Emlékezés Dózsa Györgyre

A Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei bizottsága Biharnagybajomban a helyi Dózsa Termelőszövetkezettel közösen rendezett alkotmánynapi nagygyűlést, amelynek részvevői a Dózsa-évfordulóról is megemlékeztek. Az ünnepségen *Bencsik István*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára mondott beszédet.

Kiskunfélegyházán az alkotmánynapi ünnepséget összekötötték a Dózsa György születésének 500. évfordulójára való megemlékezéssel, s felavatták azt a Dózsa-szobrot — *Somogyi József* Kossuth-díjas művész alkotását —, amelyet Cegléd adományozott a városnak. Bácsalmáson megyei szövetkezeti napot tartottak, Kiskunhalason 12 tantermes új általános iskolát avattak, Hajóson üzembe állították az új vízművet, Bátyán megnyitották az öregek napközi otthonát.

Vízi és lé

Borús, esős időjárás fogadta a vízi és légi parádéra összesereglett nézőket a Duna két partján. A zászlók heves lobogása jelezte: igen csak fúj a szél. Hol itt, hol ott nyíltak ki a színes esernyők a tömeg-

ai nehézfegyvert
'hieu rendszere

tolta tutajokon látványos *előképek* következtek, amelyek hazánk alkotmányát, az 5 éves terv megvalósítását, az ifjúság életét, az MHSZ munkáját és a Varsói Szerződés tagállamainak fegyverbarátságát jellemezték. Az égen megjelent az *első*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

Somogyi József szobrászművész

1972 JUL 14

1029

Alkotmányunk ünnepére készülünk

A Hazafias Népfront és a városi tanács egész napos ünnepi programot szervez az alkotmány 23. és Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából. Ebben az évben országszerte ünnepségek voltak és lesznek, melyeken Dózsa Györgyre emlékezik az ország.

Ez alkalommal kerül sor Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotásának, a Cegléd várostól kapott Dózsa-szobornak az átadására. Kiskunfélegyháza város hagyományai között is jelentősek a haladást képviselő és szolgáló földmunkás- és paraszti mozgalmi tendenciák és megmozdulások. Ezért is határoztuk el, hogy a Dózsa-évforduló alkalmából városunkban is megemlékezünk augusztus 20-án a fontos történelmi eseményről, ápolva ezzel a helyi haladó hagyományokat. E program keretében emlékezünk meg a 23 éves alkotmányunkról, melyet az országgyűlés 1972. április 19-én módosított a fejlődés eredményeit és igényeit követve.

E kiemelkedő ünnepségsorozat szervezésére július 7-én külön bizottság alakult. A bizottságban helyet kapott a Hazafias Népfront, a városi tanács, az MSZMP és a művelődési központ képviselője. A bizottság kidolgozza majd az ünnepség részletes programját, amelyet a Félegyházi Közlönyben részletesen ismertetünk.

A szervező bizottság kéri a lakosságot, kísérjék figyelemmel az ünnepség előkészületeit és vegyenek részt minél többen a különböző rendezvényeken.

Szécsényi István

vezeté
vietna
rende

i e

pa bé

ságra hozták az északeurópai országok parlamenti képviselői rostocki tanácskozásán elfogadott két okmány szövegét. „Az európai államok parlamentjeihez és kormányaihoz a békéről, biztonságról és együttműködésről intézett felhívás" hangsúlyozza, hogy társadalmi rendszerre való tekintet nélkül valamennyi európai állam és annak kormánya felelős földrészünk biztonságáért. A másik dokumentum, amely „a keleti-tengeri államok kormányaihoz és parlamentjeihez a Keleti-tenger védelméről szóló felhívás" címet viseli, hangsúlyozza, hogy erősen növekszik a Keleti-tenger szennyeződése, ezen csak valamennyi Keleti-tengermenti állam együttesen segíthet, ami megköveteli az államok teljes jogú együttműködését.

lei helyzetkép

agrárkérdést — a jobboldal merénylete

plénumát, amelyen az agrárkérdést vizsgálják meg.

Corvalan kijelentette: tejes mértékben bízik abban, hogy az alkotmánybíróság a kormány számára kedvező döntést hoz az általa

tüzet nyitott José Cadematori kommunista képviselő gépkocsijára. A képviselő és útitársai sértetlenek maradtak. Az ellenforradalmár terroristák kedden hajnalban munkába igyek-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrászművész

1972 JUN 27

Népszava

Dózsa György véglegesen elfoglalta helyét történelmünk nagy személyiségei között

1021

Kállai Gyula beszédével avatták fel a nagy parasztvezér ceglédi szobrát

Vasárnap *Cegléden* rendezték a Dózsa György születésének 500. évfordulóján országszerte szervezett ünnepségsorozat központi eseményét. Az egykori piactéren, azon a helyen, ahonnan 1514 májusában Dózsa harcba hívta seregét — s ahol több mint 300 évvel később Kossuth Lajos tartott toborzóbeszédet —, nagygyűlést tartottak.

Megjelent *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke, *Fehér Lajos*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese, *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Népfront Országos Tanácsának elnöke, az Országos Dózsa Emlékbizottság elnöke.

Az ünnepség résztvevőit *dr. Mondok Pál*, a Pest megyei tanács elnöke köszöntötte, majd *Kürti András*, a ceglédi városi tanács elnöke átvette a város lakossága nevében *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását, a Dózsa György emlékművet.

Az ünnepség szónoka Kállai Gyula volt.

— *Cegléd piacán szólni nagy tisztesség. Cegléd piacán szólni nagy felelősség.* E város főtere a magyar történelem legfontosabb emlékhelyeinek egyike — kezdte emlékbeszédét Kállai Gyula, s hangsúlyozta: nemzeti múltunk nagy és tragikus sorsú alakja méltóbb helyre aligha kerülhetett volna ennél a főtérnél, ahol lángoló szavakkal meghirdette merész programját. Dózsa György *a középkori Magyarország legnagyobb méretű forradalmi megmozdulásának vezéregyénisége volt*, születésének fél évezredes évfordulóját ünnepelve *a vele együtt küzdő és szenvedő néptömegek forradalmi harcai, jövőt építő áldozatai előtt hajtjuk meg a tiszteletadás zászlaját.*

Ezután arról szólt Kállai Gyula, hogy Dózsa emlékét *sem bemocskolni, sem elfeledtetni nem lehetett*, végig a középkoron, majd a feudalizmus túlhaladottá válásának korában, a reformkor, majd a munkásosztály osztállyá szerveződésének és önmagára eszmélésének idején példakép és eszmény maradt, *szerepe volt az elnyomott nép öntudatra ébredésében.* Jellemző, hogy a századfordulón hangzott el az igény: *Marxszal együtt Dózsa Györgynek is állítsanak szobrot. Áchim András* parasztpártjának alakuló ülésén Dózsa mellszobra alatt hirdette meg nagybirtokellenes programját. *Ady Endre* Dózsa unokájának vallotta magát, s azt a forradalmat várta, amely a Csák Máték földjén a magyar proletárok kezébe adja a hatalmat. 1919 hős tavaszán *Dózsát mint az osztályküzdelmek kiemelkedő harcosát ünnepelték*, és később a második világháború elleni küzdelem, a népi összefogás egyik jelképevé vált. Dózsa György és 1514 utóélete nem fejeződött be a felszabadulással sem; *a szocialista Magyarországon Dózsa György már nemcsak a nép emlékezetében, a nagy alkotók műveiben, hanem az államhatalom hivatalos értékelésében is megkapta az őt megillető, méltó helyet.* A nagy parasztvezér véglegesen és vitathatatlanul elfoglalta helyét történelmünk nagy személyiségeinek sorában.

Befejezésül hangoztatta Kállai Gyula: haladó hagyományaink, nagy elődeink példája mindenekelőtt arra kötelez, hogy *megértsük és kielégítsük a kor igényeit, biztosítsuk hazánkban a leghaladóbb társadalom felépítését*, amelyben minden dolgozó osztály és réteg megtalálja a maga helyét és szerepét, együttesen munkálkodik a közös nemzeti célok érdekében.

Az ünnepi beszéd után elhelyezték az emlékmű talapzatán az Elnöki Tanács, az MSZMP Központi Bizottsága, a Minisztertanács, a Hazafias Népfront, a KISZ, az Országos Dózsa Emlékbizottság, a fegyveres erők, a Magyarországi Románok Demokratikus Szövetsége és a helyi szervek koszorúit.

(MTI)

la Dozsa György című kétrészes drámájának közvetítése volt a Szegedi Szabadtéri Színpadról, felvételről. Hogy hosszú ideig élmény marad, abban a dráma nagyszerűségén, s a kiváló színészi játékon túl a televíziós közvetítésnek is szerepe van: kifogástalan minőségű volt a kép és a hang.

Hasonlóan sikerült a vasárnapi „finálé" is. Délelőtt Ceglédről kaptunk helyszini közvetítést, a piactéri ünnepi nagygyűlésről, amelynek egyik legszebb pillanata *Somogyi József* Dózsa-szobrának leleplezése volt. A tévériporterek ezután a mai Cegléd emberének arcképét rajzolták meg, színes, hangulatos riportokban. A kamerák a piactér ünneplő tömegéből távoli kis utcákba is eljuttatták, vallomásokból, egyszerű beszélgetésekből, néha csak egy közel hozott arc felvillantásából valóságos körképet kaptunk Cegléd életéről. Délután *„Hódolat Dózsa Györgynek"* címmel egy mindössze húszperces, de igen tartalmas műsor költők és képzőművészek ihletett alkotásainak tükrében, kitűnő színészek közreműködésével különböző korok Dózsa-portréját vázolta fel.

Jól illeszkedett a hétfői és vasárnapi Dózsa-műsorok közé az *Alattvalók és királyok* sorozat első két darabja. A kisfilmek elsősorban érzelmünkre hatva, a kor hangulatát idéz-

Frigyesről. A páratlanul sokoldalú, a magyar irodalomban egyedülálló egyéniségű íróról készült krétarajzai, a kiválasztott Karinthy-művekből, részletekből készült jelenetek: a különös-szimbolikus Lepketánc, a tömény iróniájú Bűvös szék, a kacagtató Galsworthy-paródia (A menekülő józan ész), a döbbenetes Üzenet a palackból és a tragikus hangvételű Kacsapecsenye — mind-mind olyan színt villantott fel, amelyről általában keveset tudtunk. A rendező *Lengyel György* kitűnően „építkezett", logikailag és érzelmileg egységes, jól komponált műsort láttunk.

KI MIT TUD?

A Ki mit tud második középdöntője örömöt is szerzett, bosszúságot is okozott.

Örültünk, hogy újra találkoztunk a csángó dalokat most is tisztán, szépen éneklő *Lehr Edittel*, a versmondó *Kis Katalinnal*, *Fülöp Tiborral*, az elegáns-játékos bűvésszel, a hegedűvirtuóz *Berki Bélával*, a jódlizó *Forgács Gáborral*, a Vasas és a Baranya néptáncegyüttessel.

Bosszankodtunk azon,

adásba bevonni más riportereket is. Esetleg tavalyi Riporter keresztik győztesei közül.

Volt ennek a műsornak egy igen kellemetlen — nyugodtan mondhatom felháborító — részlete is. Daróczi Ágnest, akit a elődöntőn tehetsége, a cigányság sorsát, ügyét szívügyének valló szenvedélyessége miatt annyira megszerettünk, most Bar Károly verset mondott. Versmondása ez alkalommal kevésbé volt jó. A zsüri azonban — jogos tekintettel a produkció magas színvonalára — továbbjuttatta. Ez rendben van. Ha Daróczi Ágnest azzal ültetik a bejutottak közé, hogy ez is egy eset, amikor mindkét versenyző megérdemli a továbbjutást — a közönség ezzel nyilván egyetért. De nem ez történt. Kínos és megalázó magyarázkodást hallottunk arról, hogy tulajdonképpen kellene egy külön „próféta-kategória" (célzás Daróczi Ágnes tiszta lelkesedésére. lázas tenni akarására), egy „próféta-szék"... de ha nincs, üsse kő, foglalja el a rendes széket, Kis Katalin mellett.

Megalázó az effajta szellemeskedés.

Biró Teréz

Nyári színpadok, pódiumok

Hangversenyek a Balaton környékén

A nyár a zenei produkcióknak felel meg leginkább. Hangversenyekre, szóló- és kamaraestekre, zenei napokra és hetek

— június 23-a és augusztus 25-e között — tíz alkalommal csendül majd fel a zene Köröshegy gó-

István lép fel Tihanyban. Rajtuk kívül hallhatják az érdeklődők a szovjet *Oleg Jancsenko*, a len-

Somogyi József, szobrász

MAI SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

Bauhaus-tárlat, Barcsay-múzeum

Idei múzeumi, kiállítási tervek

Ma délelőtt *Gönyei Antal*, a Kulturális Minisztérium néhány hete átszervezett képzőművészeti és közgyűjteményi főosztályának vezetője a Fészek Művész Klubban sajtótájékoztatón ismertette *a múzeumok múlt évi tudományos és közművelődési munkájának eredményét és idei terveit.*

Stagnálás

1976-ban az ország 413 múzeumának 537 állandó és 1261 időszaki kiállítását 13 millió 447 ezer látogató tekintette meg. Ebből majdnem 10 millióan a vidéki múzeumokat keresték fel: itt az 1975-ös adatokhoz képest 1,7 millióval nőtt a látogatottság. A budapesti múzeumbarátok számának — 3 millió 450 ezer — stagnálása valószínűleg annak tudható be, hogy a fővárosi múzeumok egy része a múlt esztendei múzeumi hónapra nem készített elő olyan programokat, amelyeket a közönség esztendők óta megszokott és joggal elvár. Ezt a mulasztást azonban ellensúlyozták a *Műcsarnok* és a kiállítási intézmények érdekes bemutatói.

A legtöbben, 650 ezren, a *Magyar Nemzeti Galéria* kiállításait látogatták, de igen sok érdeklődőt vonzott a *Budapesti Történeti Múzeum*, a *Munkásmozgalmi Múzeum* és a *Szépművészeti Múzeum*. A vidéki múzeumok közül a legtöbben — 250 ezren — a *tihanyi* múzeumban fordultak meg, a *szentendrei Kovács Margit-gyűjteményt* és a *szegedi Móra Ferenc Múzeumot* egyaránt 240—240 ezren keresték fel. A legújabb adatok szerint az ország múzeumai mintegy 6,7 millió egyedi tárgyat, s körülbelül 20 millió egyéb módon nyilvántartott emléket őriznek. E hatalmas anyagot 712 kutató-múzeológus gondozza. 1976-ban 350 ezer tárggyal gyarapodott a múzeumok állománya, jelentősebben bővültek a természettudományi, a képzőművészeti, a műszaki és az ipartörténeti gyűjtemények.

A múlt évben a kulturális miniszter szabályozta a múzeumok nyitvatartási rendjét. Ezek után jelentősen csökkent a minisztériumhoz érkező panaszok száma, ám — jegyezte meg az előadó — a nyitvatartással kapcsolatban még mindig nem tájékoztatják kellőképpen a múzeumok a közönséget.

Új szobrok

1976-ban néhány kiemelkedő köztéri alkotás is elkészült. *Somogyi József* Felszabadulási emlékművét Miskolcon, *Vilt Tibor* Leninjét Hajdúböszörményben, *Varga Imre* munkásfiguráját Százhalombattán állították fel. Az idei kiállítási program változatosabbnak ígérkezik, mint a múlt esztendei, s remélhető: a kiállítási intézmények tovább gazdagítják azt a népművelési szervező munkát, amelyet az iskolákban kezdtek el, s munkáskörnyezetben kívánnak folytatni.

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* hatvanadik évfordulóját több kiállítás köszönti majd. Az *Ady-év* alkalmából a *Petőfi Irodalmi Múzeum* a többi között megrendezi *A magyar képzőművészek és Ady Endre* című tárlatot. Reprezentatív kiállítás nyílik *175 éves a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár* címmel.

Az idén több új állandó kiállítás nyílik. A *Nemzeti Múzeumban* márciustól látogatható *A magyar föld népeinek története az őskortól a honfoglalásig* című tárlat. A költészet napján nyitják meg a Városmajor utcában a *Nyugat emlékkiállítást*. Az év második felében avatják fel Tatán az *Antik Másolati Múzeumot, a Barcsay-gyűjteménynek* Szentendre ad otthont, s Pécsett megnyílik az *Uitz Béla Emlékmúzeum*. A Szépművészeti Múzeum a többi között a *Róma, az örök város* című kiállításra készül. A néhány hete elhunyt *Bortnyik Sándor* munkásságával gyűjteményes tárlaton ismerkedhetünk meg a *Magyar Nemzeti Galériában*, s ugyanitt rendezik meg *Makrisz Agamemnon* kiállítását, s a negyedik negyedévben a *Schaár Erzsébet* emlékkiállítást.

A szobrászszakosztály, majd az év második felében a festőszakosztály rendez önálló kiállítást a Műcsarnokban. Az *Iparművészeti Múzeum* folytatja *Téralkotás, tárgyformálás* című sorozatát. *Siklóson* májusban nyílik a *modernkerámia-bemutató*, *Szentendre Amos Imre-emlékkiállítást* nyit októberben. A nemzetközi kiállítások közül kiemelkedik a Műcsarnokban rendezendő *Bauhaus-tárlat*, a *Nemzeti Múzeum XVI.—XX. századi orosz iparművészeti kiállítása* és a *krakkói grafikai biennálé* anyagát felsorakoztató kiállítás a Műcsarnokban. Az év végén *Tájak, korok, múzeumok* címmel közművelődési akció indul az Idegenforgalmi Tanács, a Természetvédelmi Hivatal, az Országos Műemléki Felügyelőség és a Kulturális Minisztérium együttműködésében. Az akció célja, hogy a lakosság minél szélesebb rétegei, s kiváltképp a fiatalok, megismerkedhessenek az ország legszebb, legnevezetesebb műemléki helyeivel. Az akció az idei múzeumi hónapban indul.

Téralkotás, tárgyformálás

A Magyar Képzőművészek Szövetsége kiállítássorozatot indít, elsőként a

koszorúzás

A szovjet hadsereg és haditengerészeti flotta napja alkalmából ma délelőtt a Gellért-hegyi Szabadság-szobornál ünnepélyes külsőségek között, katonai tiszteletadással felvonták a magyar nemzeti lobogót, és a munkásmozgalom vörös zászlaját. Ugyancsak délelőtt a Szabadság-szobornál koszorúzási ünnepséget rendeztek.

Palesztin—jordán eszmecsere

Amman, február 23.

Háromórás eszmecserét tartott tegnap este Ammanban a PFSZ és Jordánia delegációja, élén *Khaled El-Fahummal*, a Palesztinai Nemzeti Tanács elnökével, illetve *Mudar Badrán* jordániai kormányfővel.

1970 óta ez volt a két fél első hivatalos kapcsolatfelvétele.

El-Fahum a megbeszélés után a jordániai hírügynökségnek kijelentette, *az arab szolidaritás elengedhetetlen az arab célkitűzések megvalósításához.* E célokat abban jelölte meg, hogy Izraelnek ki kell vonulnia az összes megszállt arab területről, és biztosítani kell a palesztin nép nemzeti jogait.

„Minden arab síkraszáll az igazságosságon alapuló békéért — hangoztatta. — Ám az izraeli ellenség változatlanul igyekszik megvetni a lábát a megszállt arab területeken, nem békére törekszik, hanem megpróbálja térdre kényszeríteni az arabokat. A négy arab frontország kötelessége, hogy az egész arab nemzet támogatásával szembeszálljon az izraeli ellenséggel."

Az öttagú PFSZ-küldöttség vezetője közölte, hogy ma újból találkozik Mudar Badrán jordániai miniszterelnökkel.

A tegnapi tárgyalások légkörét „jónak" minősítette.

A két fél tegnapi találkozójáról kiadott közös

LÍTÁS

öt éves kőolajvezeték

működés keretében eljutnak más szocialista országokba is, ilymódon megvalósítva a szocialista integráció célkitűzéseit.

A 7000 kilométer hosszú olajvezeték napjainkban újabb ágakkal bővül.

Példaként említhető a *Leninváros* és az ukrajnai *Kalus* között üzembe helyezett termékvezeték, amely az együttműködés minőségileg új szakaszát jelenti.

MÉG EBBEN A HÓNA

Nimeri—Szá csúcsta

Khartúm, február 23.

Gaafar Nimeri szudáni államfő tegnap, a külföldön akkreditált szudáni nagykövetek *Khartúmban* tartott értekezletén méltatta az *Egyesült Államok* és *Szudán* kapcsolatait, amelyek — állítása szerint — „az egyenjogúságon és a kölcsönös érdekeken alapulnak". Rámutatott, hogy

a washingtoni kormány kész fegyvereladási szerződéseket kötni Szudánnal és az USA-ban kiképzésben részesíteni szudáni katonákat.

Kifejtette, hogy országa kölcsönös tiszteleten és

Somogyi József, szobrász

Megkezdődött a Magyar Képzőművészek Szövetsége X. közgyűlése

Kedden a MOM Szakasits Árpád Művelődési Ház nagytermében megkezdődött a Magyar Képzőművészek Szövetsége X. közgyűlése. A hazai képző- és iparművészet jelenét felmérő és jövő útját meghatározó kétnapos tanácskozáson képző- és iparművészetünk valamennyi szakágazatának képviselői — több mint 700 festő, szobrász, grafikus, iparművész és képzőművészeti író — vitatják meg a csaknem ezer tagot számláló szövetség utóbbi négy évben végzett munkájának tapasztalatait, eredményeit, gondjait és feladatait.

A közgyűlést, amelyen a többi között megjelent *Pozsgay Imre* kulturális miniszter, és ott voltak kulturális intézményeink — a Művészeti Dolgozók Szakszervezete, a Művészeti Alap, a kiállítási intézmények és a művészeti szövetségek — vezető képviselői is, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrász, kiváló művész, a Képzőművészeti Főiskola rektora, a tanácskozás soros elnöke nyitotta meg. Üdvözölte a közgyűlés részvevőit, a meghívott párt-, állami és szakszervezeti vezetőket, és megemlékezett a szövetségnek a legutóbbi közgyűlés óta elhunyt tagjairól.

Ezután *Kiss István* Kossuth-díjas szobrászművész, a szövetség elnöke emelkedett szólásra.

Kiss István beszéde

Kiss István bevezetőben szólt arról az eredményes alkotó munkáról, amely az utóbbi négy esztendőben jellemezte művészeti életünket.

— Vannak távlataink, és alkotó munkánk feltételei is jók — hangsúlyozta. — Közéletünkben még sem beszélhetünk egyértelműen jó közérzetről, s ezen a tanácskozáson is nyíltan kell vizsgálni azokat az okokat, amelyek nem segítik, hanem zavarják az alkotói munkát.

Hangsúlyozta, hogy az alkotás, a művészeti tevékenység és a társadalmi igények megfogalmazása, megoldása végett létrehozott intézményhálózatnak, valamint a mellette működő művészeti tanácsadó testületeknek feladatuk magaslatán állva kell segíteniük a szakmai esztétikai tevékenységet. Mindeddig nem sikerült ugyanis helyes értékrendet kialakítaniuk. Ebben része van a kritikának és a megfelelő tájékoztatás hiányának is. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy nem kritika- és kritikusellenességről van szó, hanem a szocialista értékek helyes megfogalmazásáról. Ennek nemcsak a művészek gondolkodását, a művek, alkotások létrejöttét kell szolgálnia; kiemelkedően fontos a szerepe a társadalom és a különböző területeken dolgozó, kulturális életünkért felelős vezetők orientálásában, eligazításában, segítésében is. A különböző intézmények, közöttük a Kulturális Minisztérium és a Képzőművészeti Lektorátus segítsége is inkább csak a napi gyakorlatban nyilvánul meg, és sokkal kevésbé az elsődleges fontosságú elvi irányításban.

— Olyan átfogó kiállításpolitikai rendszer szükséges — mondotta Kiss István —, amelyben a szövetség — mint szakmai testület — kellő szerepet tölt be. Az évente megrendezésre kerülő több száz hazai és külföldi kiállítás megszervezése és lebonyolítása ugyanis megköveteli, hogy a rendezők ismerjék a rendelkezésre álló alkotásokat, és józanul tudjanak gazdálkodni velük.

Az elnökség beszámolóját *Mikó Sándor* főtitkár terjesztette elő.

A főtitkári beszámoló

A főtitkár részletesen szólt a vezetőségnek a legutóbbi közgyűlés óta végzett munkájáról. Rámutatott, hogy az utóbbi időben jelentősen fokozódott a művészeteknek a társadalom iránti felelőssége, ami növelte a szövetség művészeti-esztétikai feladatait is. Ezek megoldásához fontos elvi és ideológiai segítséget nyújtott az MSZMP XI. kongresszusának határozata. A szövetség ennek szellemében vett részt egyebek között a közművelődési törvény előkészítésében, amely a korábbiaknál tágabb lehetőségeket és feltételeket teremt a közművelődési feladatok megoldásához. Ennek egyik legfontosabb területe a vizuális esztétikai nevelés, az ezzel összefüggő tennivalók tisztázására és kutatások megszervezésére különbizottságot hoztak létre.

A vizuális esztétikai nevelés terén jelentős esemény volt az 1975-ben és a tavaly megszervezett képzőművészeti világhét. (Ezek témája a művész és a közönség, illetve az ember és művészeti környezetének viszonya volt.)

A referátum hangsúlyozta a szövetség területi szervezetei munkájának jelentőségét, és rámutatott: e szervezetek különösen a helyi tanácsokkal való együttműködés kialakításában, a kultúrpolitikai feladatok széles körének eredményesebb megoldásában értek el eredményeket. Egyebek között ennek köszönhető, hogy mind több fiatal képző- és iparművész talál otthonra a vidéki városokban. A biztató eredmények arra ösztönzik a szövetséget, hogy a jövőben még nagyobb hatáskört és szervezettebb támogatást nyújtson területi bizottságainak.

Ezt követően *Blaski János* és *Németh Aladár*, a szövetség képzőművész-, illetve iparművésztitkára adott számot e két művészeti szakterület eredményeiről, hiányosságairól, majd megkezdődött az elnöki, a főtitkári és szakbizottsági beszámolók, valamint a közgyűlés elé terjesztett írásos jelentés fölötti vita.

Pozsgay Imre felszólalása

A vitában felszólalt *Pozsgay Imre* kulturális miniszter. Hangsúlyozta: jogos igény, hogy mielőbb világos és követhető értékrend alakuljon ki, megfogalmazódjanak a művészetek — köztük a képzőművészet különböző ágai — iránti követelmények. Olyan értékrendre van szükség, amely az esztétikai értékeken túl egyértelmű politikai értékeket is tartalmaz. Hiba lenne, ha a politika elvesztené azt a képességét, hogy beleszóljon a dolgok alakulásába, és nem vállalna részt a művészeti élet, a művészeti közélet irányításában, alakításában. Nem kisebb hiba azonban, ha a politika ott szól bele az esztétikai feltételek, stílusok, a közönség és az alkotók érdekein túlmutató viszonyok alakításába, ahol az már nem feladata. Ezért fontos, hogy kulturális életünk irányítói megtalálják a helyes utat, és társként, mintegy beszélgetőpartnerként segítsék a művészeket.

A képző- és iparművészet állami intézményeiről szólva utalt rá Pozsgay Imre, hogy a közgyűlésen ezek munkájával kapcsolatban sok kritikai észrevétel, bírálat hangzott el. Jóllehet konkrét javaslatok, alternatívák nem fogalmazódtak meg, a kritikus megjegyzésekből is bizalom csendül ki. Bizalom, hogy a korábbinál jobban működő intézmények a jövőben még jobban segítik a képző- és iparművészek alkotó-munkáját, és közvetítő szerepüket is eredményesebben töltik be.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy bár a szocializmusban a művészet nem áru, a művészeti alkotás azonban, amely ugyanabban a társadalomban szület, önmagát egyelőre csak az áru-pénzviszonyok között tudja megszervezni „újratermelni", ezért elsősorban azt kell vizsgálni, hogy ezek a viszonyok valódi értékeket szolgálnak-e.

Rámutatott a miniszter: arra kell törekedni, hogy erősödjék a képző- és iparművészet állami intézményei iránti bizalom. Nem lehet lemondani a művészet értékeinek tudatosan irányított közvetítéséről. E feladat igényes megoldásához az szükséges, hogy a szövetség és tagjai a közös gondok megoldásában is nyílt, felelős partnerei legyenek a kulturális kormányzatnak, amely segítő szándékkal kíséri figyelemmel a képzőművészeti és iparművészeti élet fórumait, tiszteletben tartja az alkotói szabadságot, és számít e fórumok támogatására — mondta.

A Magyar Képzőművészek Szövetségének X. közgyűlése szerdán a beszámolók fölötti vitával folytatja munkáját. (MTI)

Mi

„Fia
hétköz
vasárn
kerti
lépcső
matika
gyerm
másol
gokat
Rózsad
ra rag

Lám il
nak. A n
detés útj
nem tart
közé. Ug
kertet ás
— tűnődt
ra azok,
van a pé
nem röste

Az eg

Felhívt
lölt telefonszámot, s kértem a kellemes hangú, udvarias fiatalembert, hogy jöjjön el hozzám baráti beszélgetésre. Előbb szabadkozott, hogy nem olyan nagy eset az, ha valaki dolgozni akar, meg különben sincs szüksége propagandára. Nem is áll szándékomban reklámot csinálni nekik, ajánlólevelük a jól elvégzett munka legyen. Inkább arra lennék kíváncsi, miért vállalnak ilyen munkákat, mire gyűjtik a pénzt.

Ketten jöttek el erre a beszélgetésre, *Alföldi István* és öccse, *Béla*. István hóna alatt egy doszszié, benne levelek, azokban különböző munkák megrendelése. Amíg leül, az órájára néz. — *Sietnünk kell, nem szeretek késni* — mondja határozottan.

— Hová mennek innen?

— Rákospalotára. Egy idős néni kért meg bennünket, hogy ássuk fel a kertjét.

— Mennyit kérnek érte?

— Az attól függ, mennyit kell dolgozni. Meg attól, milyen körülmények között él a néni.

— Nincsenek egységáraik?

— A mi egységáraink a megrendelőktől függnek. Látom, nem érti. Hadd mondjak egy példát: ha egy ilyen idős néni azért hív bennünket, mert nincs senkije, ő maga pedig már nem tud ásni, és látszik, hogy nem él valami fényesen, akkor csak annyit kérünk tőle, amennyit feltétlenül szükséges ahhoz, hogy ne higyje, ingyen hetősen kicsi volt, pedig mezőgazdasági szakközépiskolát végeztünk.

— Hol sikerült elhelyezkedniük?

— Nem volt könnyű megfelelő munkát találni. A lényeg az, hogy most már megállapodtunk. Én egy újpesti vállalat munkaügyi osztályán vagyok előadó, az öcsém pedig virágkertész az IKV-nál.

— És mennyi a fizetésük?

— Az öcsém 2470 forintot kap, nekem pedig 2650 forint a bérem. Családos vagyok. Feleségem gyermekgondozási segélyen van az öthónapos kislányunkkal. Együtt lakunk a feleségem szüleivel és a hat testvérével egy kétszobás lakásban. Azért vállalunk plusz-munkát, hogy házat építhessünk magunknak.

— Mennyi jött már össze?

— A telket már megvettük Gödöllőn. Negyvenötezer forintba került.

Az energia megoszlik

— Csak ketten járnak maszekolni?

— Nem. Öten-hatan megyünk el egy nagyobb munkára. Az egész család.

— Kik a megrendelőik?

— Mint már említettem, idős, beteg emberek és nagypénzűek egyaránt. De a hirdetéseinkre jelentkeznek vállalatok is, önáluk alkalmi munkát lehet végezni. Rendszeresen járunk így a Lottó Igazgatóságra vasárnaponként, totóértékelők vagyunk. Részt veszünk a hólapátolásban is. Vasúti rendszeres munka után kell adót fizetni. A miénk pedig alkalmi és rendszertelen.

Felhívtam Alföldi István főnökét, és megkérdeztem tőle, tudja-e, hogy beosztottja munkaidő után mivel foglalkozik, és hogy meg van-e elégedve napi munkájával.

— Pistát igen tehetségesnek tartom. Kiváló matematikai képességei vannak, és nagyon szorgalmas. Elégedett vagyok a munkájával. Szakmai továbbképző tanfolyamra iskoláztuk be. De legyünk őszinték: hiába dolgozik jól, a mi lehetőségeink is korlátozottak. Annyi pénzt, amennyit így mellékesen keres, mi nem tudunk neki fizetni. Minden megszerzett forintja mögött tényleges munka áll. És nem is akármilyen. Így akarja megkeresni a házára valót. És ez — lássuk be — tiszteletre méltó.

Alföldi István önálló életre, önálló otthonra vágyik. És kihasználja a rendelkezésére álló lehetőségeket; a munkaerő- és segédmunkaerő-hiányt *és a maga energiáját*. Hogy meddig bírja, ki tudja. A főnöke félti, a családja aggódik érte.

— De aki *várat* akar építeni, annak dolgoznia kell. És aki majd irigyli tőlem ezt a várat, *az csinálja utánam* — köszön el tőlem.

Mérő Miklós

A budapesti színházak mai műsora

Operaház: Mózes (Székely Mihály-bérlet, 6. ea., 7). **Erkel Színház:** Hunyadi László (Ifjúsági bérlet, VII. sorozat, 5. ea., 6). **Zeneakadémia:** Az ÁHZ hangversenye (Tavaszi bérlet D/7., fél 8) **Nemzeti Színház:** VII. Gergely (a kecskeméti Katona József Színház vendégjátéka, 7). **Madách Színház:** Abelard és Heloise (7). **Madách Kamaraszínház:** Vassza Zseleznova (C/1. bérlet, 7). **Vígszínház:** Kakukkfészek (C. bérlet, 4. ea., 7). **Pesti Színház:** Lotte (7). **Fővárosi Operettszínház:** Az ellopott futár (M. bérlet, 4. ea., 7). **József Attila Színház:** Villon és a többiek (7). **Thália Színház:** A Prométheusz rejtély (7). **Vidám Színpad:** Észnél legyünk (fél 8). **Korona Pódium:** Etűdök (7). **Déryné Színház:** Akik élni akarnak (du. 3). **Egyetemi Színpad:** Jean Vigo Filmklub II/11. (fél 6 és fél 8). **Budapesti Gyermekszínház:** Tizenöt éves kapitány (du. 3). **Állami Bábszínház:** A csodálatos kalucsni (Jókai tér 10., de. 10); Kököjszi és Bobojsza (Népköztársaság útja 69., du. 3). **Fővárosi Nagycirkusz:** Moszkva csillagai (fél 8).

KÖZLEM

KEMPINGCIKK-KIÁLLÍTÁS ÉS VÁSÁR. Kéthetes, árusítással egybekötött kempingcikk-kiállítást nyitott meg kedden a Triál Tanács körúti mintatermében a Fővárosi Bútor-, Hangszer-, Sportszer Kiskereskedelmi Vállalat. A május 28-ig nyitva tartó kiállításon néhány cikket (köztük háti- és oldalzsákokat, turistabotot, expandert, görkorcsolyát) 30—70 százalékos kedvezménnyel árusítanak.

KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS IRODALMI PÁLYÁZAT. A Hazafias Népfront budapesti bizottsága nyolc más társadalmi szervezettel, illetve intézménnyel

BIURO WYCINKÓW PRASOWYCH GLOB

Prasowe Wydawnictwo Dokumentacyjne RSW „P-K-R"

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

TRYBUNA LUDU
AA
Warszawa, Pl. Starynkiewicza 7

1021 József Somogyi

wydanie .....

186 5-08-1976

Nr ..... z dn. .....

189

Dar węgierskich rzeźbiarzy dla muzeum we Fromborku

Przebywający w Polsce z okazji wizyty w naszym kraju Przewodniczącego Rady Ministrów Węgierskiej Republiki Ludowej **Gyoergy Lazara**, sekretarz stanu węgierskiego Ministerstwa Kultury **Ferenc Molnar** przekazał Ministerstwu Kultury i Sztuki PRL 4 prace węgierskich artystów rzeźbiarzy wykonane w darze dla uczczenia 500-letniej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika.

Autorami prac są: **Imre Varga, Jozsef Somogyi, Pal Patzay, Imre Kerenyi.**

Miejscem ekspozycji rzeźb będzie muzeum we Fromborku.

(PAP)

sał niezależnie od pogody.

Pod jednym dachem

Inwestycja przyniesie również wymierne korzyści ekonomiczne. — W nowym zakładzie zatrudnienie ma wzrosnąć docelowo o jedną czwartą — mówi z-ca dyr. d.s. ekonomicznych mgr **Stanisław Polak**, — zaś roczna produkcja z 291 tysięcy do 460 tysięcy sztuk płaszczy i innych okryć.

Przeprowadzka „wielkiego krawca" odbije się korzystnie na funkcjonowaniu całego przedsiębiorstwa, które skupia obecnie kilka oddziałów: dwa w Łodzi oraz po jednym w Poddębicach i Uniejowie. M...

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Heves megyei Népújság

Somogyi József
szobrászművész

1969 FEB 15

TV előzetes

A SVÉD TELEVÍZIÓ ESTJE

(Kedden, 18,05-től.)

Kedden este a svéd tv-sek produkciójából láthatunk válogatást, amiben tv-játék, zenés film és több kisfilm kapott helyet. Kiemelnénk az Alf Sjöberg és Vilhelm Moberg által írt A bíró című filmet, amit Alf Sjöberg rendezett, s a két főszereplő: Ingrid Thulin (őt az Ingmar Borgmann filmekből ismerhetjük) és Per Myrberg. A film 20.20-kor kerül adásra. A film drámai fordulatokban bővelkedik, néhol krimiszerűen izgalmas.

HA MÁR NEM VOLNÁL AZ ENYÉM

(Szerda, 20.20.)

Zenés olasz film. Nemrégiben mutatta be a televízió — szép sikerrel — a „Térdenállva megyek hozzád" című zenés Gianni Morandi filmet. Ez a film annak folytatása, a cselekménye is ott kezdődik, ahol az előző abbamaradt, a fiatalok egymáséi lesznek, ám Morandinak ezt titkolnia kell, hiszen ha kitudódna a házasság, elveszítené nagyszámú női hódolóját. Ez sok bonyodalmat okoz és ismét több alkalmat biztosít arra, hogy Morandi énekeljen.

KOMPOZÍCIÓ 69'

(Szombat, 18.20.)

Ezzel a címmel alakul újjá a Képről képre című képzőművészeti magazin. Természetesen nemcsak címváltozásról van szó. Az eddigi célok — a friss, képzőművészeti témába vágó információk, illusztrált tájékoztatók — mellett, az új forma tartalmaz értékelő kommentárokat, vitákat, kritikákat, interjúkat, egyszóval kiterjeszti „működési területét". Állandó műsorvezetője Bereczki Lóránd, a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa lesz. A havonta jelentkező műsor első számában — ezúttal a Beköszöntő után, amely az új jelleg ismertetését és a változtatás indoklását is nyújtja, a Képzőművészek Szövetségének tisztújításával foglalkozik, a Somogyi József szobrászművész elnökkel és Mikó Sándor belsőépítész főtitkárral készített interjú keretében. Ezenkívül: Budapest térképén mutatja be a főváros kiállítóhelyeit, és azt, hogy hol mi tekinthe-

★

Tóth Imre, a Dimit
tagja.

— Én azt mondom,
dést megállítani nen
De így mondja ezt r
ki. Az egyesülés elk
tetlen. No, ember és
között van különbség,
hogy van. Most is akad
aki azt mondja, nem. De ez
a kevesebb. Tudja miért hú-
zódik tőle némelyik? Mert
mi szépen telepítettünk sző-
lőt, és az most kezdene már
hasznot hozni. Mi dolgoztuk
meg, mi kínlódtunk vele, és
amikor már fizetne, annak is
legyen belőle haszna, aki
semmit sem tett érte? Érti,
ugye? A nyáron is mi volt?
Azt gondoltuk, rosszabb lesz
az esztendő, mint az előző.
És mi lett? Négy forinttal
többet ért a munkaegység,
mint 67-ben. Hát ez az! Fi-
zetne már a szőlőnk... Az-
tán ott vannak azok, akik idá-
ig a nagyobb értéket kapták,
hetven forintot egy munka-
egységre. Lesz nekik annyi
ezentúl? Mert gondolkodik az
ember, eszébe jut ez is, amaz
is. Nem kell nekem monda-
ni, tudom én, hogy ezentúl
még többet lehet majd fej-
lődni, ha együtt leszünk.

★

Hárman voltak együtt a Hazafias Népfront Tsz-ben: *Balogh János*, *Kozmári László* és *Rejlik János*. Az első a raktáros, a másik kettő brigádvezető.

— Az emberek kilencven százaléka úgy gondolja, hogy egyesülni kell. Már így, ahogy vagyunk, nem tudunk fejlődni.

— No, jókat kérdez, ha

be menően érvelni. A kérdés lényegét azonban látják. Meg is fogalmazták. Saját sorsuk mellett mindanyájuk közös sorsa is érdekli őket. Mert felelősséget éreznek a közösért is.

Gondolkodnak, számítgatnak, vitatkoznak, és a végén csak arra megállapításra jutnak el, hogy az egyesülés az egyetlen és jó megoldás. Még akkor is, ha részletkérdésekben, mint amilyen a háztáji, a tartalék, az új telepítésű szőlő, egy kicsit aggodalmaskodók is.

De a lényegben mind megegyeznek: egyesülni kell.

G. Molnár Ferenc

Postánkból:

Szocialista
Farsangi s
Összefogás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KELET MAGYARORSZÁG

1969 FEB 15

Somogyi József szobrászművész

1021

1969. február 15.

Tévé előzetes

A SVÉD TELEVÍZIÓ ESTJE
(Kedd 18,05-től)

Kedden este a svéd tévések produkcióiból láthatunk válogatást, amiben tévéjáték, zenés film és több kisfilm kapott helyet. Kiemelnénk az Alf Sjöberg és Vilhelm Moberg által írt A bíró című filmet, amit Alf Sjöberg rendezett, s a két főszereplő: Ingrid Thulin (őt az Ingmar Bergmann filmekből ismerhetjük) és Per Myrberg. A film 20,20-kor kerül adásra. A film drámai fordulatokban bővelkedik, néhol krimiszerűen izgalmas.

HA MÁR NEM VOLNÁL AZ ENYÉM
(Szerda, 20,20)

Zenés olasz film. Nemrégiben mutatta be a televízió — szép sikerrel — a „Térdenállva megyek hozzád" című zenés Gianni Morandi filmet. Ez a film annak folytatása, a cselekménye is ott kezdődik, ahol az előző abbamaradt, a fiatalok egymásé lesznek, ám Morandinak ezt titkolnia kell, hiszen ha kitudódna a házasság, elveszítené nagyszámú női hódolóját. Ez sok bonyodalmat okoz és ismét több alkalmat biztosít arra, hogy Morandi énekeljen..

KOMPOZICIÓ '69
(Szombat, 18,20)

Ezzel a címmel alakul újjá a Képről képre című képzőművészeti magazin. Természetesen nemcsak címváltozásról van szó. Az eddigi célok — a friss, képzőművészeti témába vágó információk, illusztrált tájékoztatók — mellett, az új forma tartalmaz értékelő kommentárokat, vitákat, kritikákat, interjúkat, egyszóval kiterjeszti „működési területét". Állandó műsorvezetője Bereczky Lóránd, a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa lesz. A havonta jelentkező műsor első számában — ezúttal a Beköszöntő után, amely az új jelleg ismertetését és a változtatás indoklását is nyújtja, a Képzőművészek Szövetségének tisztújításával foglalkozik, Somogyi József szobrászművész elnökkel és Mikó Sándor belsőépítész főtitkárral készített interjú keretében. Ezenkívül: Budapest térképén mutatja be a főváros kiállító helyeit, és azt, hogy hol mi tekinthető meg. Friss vidéki filmtudósításokkal és külföldi hírekkel, majd végezetül Barassai: Beszélgetések Picassóval című könyvének ismertetésével zárul az adás.

A. Gy.

1969. febru

Fő figyelmet a gyengébb tsz-ekre!

Különösen kijár a tisztelet azoknak a termelőszövetkezeteknek, amelyek hosszú idő óta jól dolgoznak. Elsősorban ezeket látogatják az illetékesek, gratulálnak a sikerekhez, s együtt örülnek az emberekkel az eredményeknek.

Ez azonban nem jelentheti azt, hogy megfeledkezzünk a közepesen, vagy gyengén gazdálkodókról. Sőt! A kollektivizmus elve, a kommunista humanizmus éppen azt követeli, hogy ezek nagyobb segítséget kapjanak. Különösen azok a közösségek, amelyek mostoha természeti viszonyaik miatt voltak a kullogók, elmaradók között, s végre most jól zártak.

Igaz, az új irányítási rendszer növelte a tsz-ek önállóságát is. Ez nem jelentheti azt, hogy lemondjunk a gyengébbek segítéséről, magukra hagyjuk azokat a tsz-eket, amelyek még hosszú ideig igénylik azt. Társadalmi érdekünk a szocialista termelési viszonyok erősítése falun. Ennek segítése párt, tanácsi szerveinknek, s a tsz-szövetségeknek elsőrendű politikai kötelességük. A verseny éleződik a közös gazdaságok között. Ebben nem egy szintről indultak. Egyiknek kimagaslóan jó a személyi feltétele, gazdasági [illegible] vették" kezüket a tsz-ekről, mondván: nem akarunk beavatkozni ügyeikbe, önállóak lettek.

Az eddigiektől sokkal nagyobb gondot és figyelmet kell szentelni a tsz-ekben kialakítandó melléküzemágak létesítésére. Ebben Szabolcs-Szatmár országosan el van maradva. Míg más megyékben a tsz-ek 60 százalékában már alakítottak melléküzemágakat, nálunk a tsz-ek nek csak 25 százaléka végez ilyen tevékenységet. Van bizonyos közömbösség, kényelmesség, bátortalanság. Ezt ma így fogalmazzuk: félelem a kockázatvállalástól. Pedig a versenyt a szabolcsi tsz-ek sem kerülhetik ki. Ha ezt teszik, elmaradnak, s gondjaink növekednek. Ebben vár több támogatást a tsz-szövetségektől, a tanácsoktól a párt. Egyik legfontosabb elemző munka most e tekintetben az erők, a lehetőségek koordinálása. Ki végezze ezt? Minden olyan szerv, amely kapcsolatban áll a tsz-ekkel, de elsősorban a párt és tanácsi szerveink, a tsz-szövetségek. Leginkább ők tudják, melyik [illegible]

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Somogyi József szobrászművész

NAPLÓ
(VESZPRÉM)

1969 FEB 13

[illegible] (ism.)
15,08: Húsz év legjobb 12 magyar játékfilmje: A tizedes meg a többiek
16,55: Reklámműsor
17,00: Kukkantó
17,45: Reklámműsor
17,55: Hírek
18,00: A Nílustól az Eufrátesig. 6. Víz, víz, víz...
18,20: Kompozíció 69.

1021

Ezzel a címmel alakul újjá a Képről képre című képzőművészeti magazin. Természetesen nemcsak a címváltozásról van szó. Az eddigi célok — a friss, képzőművészeti témába vágó információk, illusztrált tájékoztatók — mellett, az új forma tartalmaz értékelő kommentárokat, vitákat, kritikákat, interjúkat, egyszóval kiterjeszti „működési területét". Állandó műsorvezető Bereczky Lóránd, a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa lesz. A havonta jelentkező műsor első számában — ezúttal a Beköszöntő után, amely az új jelleg ismertetését és a változtatás indoklását is nyújtja, a Képzőművészek Szövetségének tisztújításával foglalkozik, Somogyi József szobrászművész elnökkel és Mikó Sándor belsőépítész főtitkárral készített interjú keretében. Ezenkívül: Budapest térképén mutatja be a főváros kiállító helyeit, és azt, hogy hol mi tekinthető meg. Friss vidéki filmtudósításokkal és külföldi hírekkel, majd végezetül Brassai: Beszélgetések Picassoval című könyvének ismertetésével zárul az adás.

18,40: A tv jelenti...
19,25: Cicavízió
19,35: Hangverseny a stúdióban
20,00: Tv-híradó
20,20: Reggelire két férfi. Tv-játék
(14 éven felülieknek!)

ÁLLAMI
GAZDASÁGOK
VÁLLALATOK
RÉSZÉRE
KÍVÁNSÁG
SZERINTI
MÉRETEKBEN

szállítunk

BÚTORV

A zirci

Bútorb

FEBRUA

ANYA
Megr
IETII
OMP
VEG
Bud
on: 1

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-725

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1973 OKT 4

Kisalföld

Szomszédság 1021

Petőfi-ünnepségek Pápán

Petőfi Sándor születése 150. évfordulójának országos megünneplésében méltón vesz részt Pápa városa is szombati rendezvényeivel.

Egykori nagy diákjának a Várkastély előtti téren felállított szobrát — *Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását* — október 6-án délelőtt 10 órakor avatják a Veszprém megyei és Pápa városi Petőfi Emlékbizottság. Az ünnepségen köszöntőt mond *dr. Radnóti István* megyei tanácselnök, a megyei Emlékbizottság elnöke. Az ünnepi beszédet *Vass Henrik*, az MSZMP Pártörténeti Intézet igazgatója mondja.

A szoboravató ünnepség után *„Én is költő leszek"* címmel Petőfi-emlékkiállítás nyílik a pápai Petőfi Gimnáziumban a volt Főiskolai Könyvtár tudományos gyűjteményeinek Petőfi-anyagából. *Gyenese László* tanácselnök, a Pápa városi Emlékbizottság elnökének köszöntő szavai után a kiállítást *dr. Kiss József*, a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa nyitja meg. Irodalmi pályadíjakat adnak át ez alkalommal, majd a kiállítás anyagát bemutatja *Miklós Dezső* gyűjteményi igazgató.

Testvérvárosunkban ezen az ünnepi napon volt pápaiak és a pápai Öreg Kollégium egykori diákjai közül is sokan látogatnak haza Győrből és a Kisalföld más helyeiről, hogy tisztelettel adózzanak a legnagyobb pápai diák emlékének. Vigyék magukkal az egész Kisalföld meleg együttérzését!

ma. Hegedus,
tét ismerjük.
versenyez. Sz
bírálni a ma
de az a vél
kendözzük a
get. Csak a
fel. A vezeté
Aztán megtor
helyben topo

Johnytól"

ségű, nyugodt ember, aki mindenről saját véleménnyel rendelkezett, de ő volt az is, aki megválogatta, hogy kivel osztja meg gondjait, és szerette a saját problémáit maga megoldani.

Most kedves ETO-szurkolók átadom Önöknek Kiss Zoltán üdvözletét.

— Minden sporttársat szeretettel és tisztelettel köszöntök Győrött, sportpályafutásom legszebb emlékeinek színhelyén.

És egy kicsit lehajtotta a fejét. Gondolatban végigsimította az ETO-pálya gyepszőnyegét, az öltözőt, azt a padot, ahol ült.

— Hogy megy a sora?

— Köszönöm. A FŐSPED Szállítóknál játszom, megbecsülnek, tehertaxival dolgozom, jól keresek, rövidesen megoldódik a lakásproblémám, és akkor úgy érzem, révbe jutottam.

— Tudom, hogy tartozom ma-

Modellezés

Nemzetközi

Botond Gábor alezredesnek, az MHSZ Győr-Sopron megyei vezetősége titkárának megnyitó szavai után szombaton, a fegyveres erők napján a péri repülőtéren megkezdődött a nyolcadik **„Rába-kupa" nemzetközi repülőmodellező verseny.**

Hat ország 50 versenyzője küzdött az értékes trófeáért. Az időjárás kedvező volt, s nagy eredmények elérésére volt kilátás.

A verseny első számú esélyesei az NDK-i és osztrák versenyzők voltak, akik hírnevükhöz méltóan szerepeltek.

A kupát **dr. Albrecht Osatz** (NDK), az 1969. évi világbajnok nyerte Fritz Gaensli nyolcszoros svájci bajnok előtt. Harmadik Alfred Haagen, Ausztria.

A verseny az utolsó, a hetedik startig teljesen nyílt volt. Az első tíz helyezett bármelyike győzhetett volna, de végül a rutin és a pillanatnyi „versenyláz" eldöntötte a sorrendet.

A mezőny erős volt, bizonyítja az, hogy az 1971. évi Béke

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 137-748, 340-725
1973 OKT 19

Tükör

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

1021

A PÁPAI DIÁK. Leleplezték Pápán Somogyi József Kos uth-díjas szobrászművész Petőfi szobrát. Az avató ünnepségen dr. Radnóti István a Veszprém megyei Tanács elnöke és dr. Vass Henrik, az MSZMP Párttörténeti Intézetének igazgatója mondott beszédet. /Fotó: Szebellédy/

énetek, találkozások

VELŐSZÜLŐK

n össze a napokban. Negyedszázada ismerem Bélát, a házassági elvette Juliskát és közvetítettem akkor is, amikor örökbe fogadtak val ugyanis közölte az orvos, hogy le kell mondania a szülésről. álasztották ki ezt a pufókarcú, szőke, kék szeműt. Az anyjára nem m, ne is mondjanak nekik róla semmit. A papírokat elintézték, os csöppséget, és kész.

az egyik budapesti nagy gyárban dolgozott és a munkaversenyben marosan rendes lakáshoz is jutott. Az új házban már az égvilágon gy nem Juliska szülte a gyereket. Az az igazság, hogy még hason-

általánosba járt, amikor jelentkezett az anyja. Valahogyan kinyoánya. Börtönből küldte a levelet. Pénzt és csomagot kért, „ha nem m magam a gyerek előtt". A gyámhatóság és a rendőrség sem anácsolni. Béla és Juliska elment a börtönbe, látogatóba. Az anya ett, a szeme és a haja tisztára olyan, mint a lányáé. Megpróbálták a tulajdon gyermekének árt a zsarolással, örüljön inkább, hogy A nő megígérte, hogy soha többé nem jelentkezik, ha most ezt meg ítik. De újabb és újabb levelek érkeztek, újabb és újabb követe- esztendő múlva került szabadlábra. Egyik este felüzent a lakádrásznál várja Juliskát. Aztán a búra alól közölte, hogy pénzre a volna szüksége. De ez most már igazán az utolsó eset, mondta. azonban rendre ismétlődtek. Néha börtönből érkeztek a levelek, ny felől nem is érdeklődött a nő, egyszerűen csak pénzt követelt. pésre szánták el magukat. Felmondták az állásukat, elcserélték a mindent egy teherautóra és leköltöztek az ország távoli végébe. őn át bizakodtak, hogy sikerült elmenekülniük a veszedelem elől. ert kézírást olvashatták meginr egy borítékon. Még egyszer megst, még egyszer változtattak várost, munkát, lakást, és persze tatott iskolát. Ennek ellenére is elég jól tanult. Amikor elvégezte umba akarták íratni. Mivel a nő úgyis mindenütt utólérte őket, Beletörődtek a megváltoztathatlanba, fizetik a vámot az anyá-Terka szeme elé.

és a ballagás ideje. Ekkor szokatlan kívánsággal állt elő a nő: szoknyában, fehér blúzban, virágcsokorral a kezében látni. Az ün-

1973 OKT 9

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

DAILY NEWS

József Somogyi

1021

FOTO MTI — G. SZEBELLÉDY

Ein neues Denkmal des größten ungarischen Lyrikers Sándor Petőfi wurde am Wochenende in der westungarischen Stadt Pápa enthüllt. Petőfi besuchte 1841 als 18jähriger ein Jahr lang das Gymnasium in Pápa. Das Denkmal ist ein Werk des Kossuth-Preisträgers József Somogyi.

ERFEST BEENDET

Somogyi József
Kossuth-díjas szobrászművész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR 18

NÉPSZABADSÁG

1021

interjú Somogyi Józseffel

Kossuth-díjas szobrászművész, főiskolai tanár, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke. Épp ezért, ha nyilatkozik (gyakran kell nyilatkoznia), csak közügyekről, szövetségi közgondokról, vizuális közlésről, esztétikai közgondolkodásról beszél. Sőt ha szobrairól nyilatkozik, akkor is: köztérre állított alkotásai a viták sűrűjében azonnal közüggyé válnak. Most tehát teljesen magánjellegű művészinterjút, szabályos műterem-nyilatkozatot kérek.

— Tehát az érdekli, min dolgozom most? Ezen a Csellós lányon, aztán ezen a Solymászlányon meg ezen az Emberpáron, ezen a lovasfigurán, heverő nőn, kettős nőalakon, amely utóbbi valamiképp az élet szimbóluma lehetne — rengeteg dolog foglalkoztat most, milliófélét szeretnék csinálni. Az az igazság, hogy az egyik téma szüli a másikat, az egyik plasztikai gondolat ürügyén következik a másik. Egy pozitív forma és egy negatív ellentéte, egy nagy plasztikai tömeg és egy nagy plasztikai űr összetartozása, függőleges és vízszintes építmények rendszere, mozgása, ritmusa újabb és újabb megoldásokra sarkall.

— *Bocsásson meg, az olvasók alighanem mást várnak. Ezek a vörös plasztelinből mintázott kis vázlatok, s a szobrászi formákról mondottak összeillenek. De hogyan lesz ezekből — vízszintesekből és tömegekből, ritmusokból és negatívokból — Dózsa, Szántó-Kovács, Zrínyi és Lenin?*

— Így. A tematikus szobor sem csupán történetből, témából születik, elsősorban ezekből a plasztikai élményekből, szobrászi gondolatokból. Az ember léptennyomon élményeket kap, megszületnek az említett formaemlékek. Elraktározódnak, aztán valamilyen gondolatra, újabb élményre életre kelnek. Lehet, hogy spontán hatásra, lehet, hogy megbízásra. De csak, ha megvan bennem a témához illő formai gondolat, ha van plasztikai feszültség, akkor lesz — tehát nem egyszerű elhatározásra — szobrászat belőle. Zrínyi, Dózsa vagy más.

— *Nevezetesen?*

— A Kerepesi temetőbe szánt Mednyánszky-emlékművem bronzöntőre vár; most viszik végső helyére, a rádiószékház új épületébe négyméteres szimbolikus figurámat; ez a két görög harcos ugyancsak a végső stádiumban van, a Műegyetem elé kerül. S amin valóban most dolgozom: ennek a háromfigurás küttervnek egyik változatát küldtem be meghívásos pályázatra; a nyertes művet a Március 15. térre, az Erzsébet-híd mellé állítják majd fel.

R. Gy.

(Tudósítónktól.)

Celldömölk nemcsak já... székhely, hanem vasúti csom... pont és Kemenesalja ipari központja is. Az itt dolgozó vasutasok munkája hat megyére terjed ki. Ez az alig több, mint tízezer lakosú község az utóbbi években gyorsan iparosodott, ma már 4000 munkás dolgozik itt, közülük majdnem ezerötszázan a környező falvakból járnak ide.

A gyorsan fejlődő község történetének emlékezetes állomása lesz 1970. november 7-e, amikor a tervek szerint átadják az újjáépült faluközpontot. Ennek kiemelkedő épülete lesz a kilencemeletes, 45 lakásos lakóház és az új járási művelődési ház, amelyben a korszerű igényeknek megfelelően a színházterem mellett 15 kisebb-nagyobb, klubfog-

Erre az időpontra a faluközpontban felépül egy állami lakóház és egy ifjúsági társasház is, összesen 72 lakással. A teret körülölelő árkádok alatt korszerű, új üzletek nyílnak. Eszpresszó, fedett piac, parkírozóhely, szobor, szökőkút is épül. A kilencemeletes lakóház kazánjai fogják fűteni a környező középületeket is. A teret az idei jubileum tiszteletére Tanácsköztársaság térnek nevezik el.

Tervpályázat alapján a Vas megyei Tervező Vállalat készítette az új faluközpont terveit. A költségek — a most folyó csatornázással, közművesítéssel együtt — meghaladják a 90 millió forintot.

A Képzőművészeti Alap ünnepi kiadványai

A tanácsköztársasági évforduló alkalmából a Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata az 1919. évi Magyar Tanácsköztársaság plakátjáról készült reprodukciós képes levelezőlapokat jelentetett meg. Témájuk alkalmazkodik a Magyar Posta március 21-én megjelenő emlékbélyeg-sorozatához, s így nem csupán üdvözlőlapként, hanem carte maximum céljaira is felhasználhatók.

Ugyancsak a tanácsköztársasági évforduló alkalmából jelentette meg a kiadó Csáky Maronyák József festőművész Marx, Engels és Lenin portréjának nagyméretű, színes reprodukcióit, amelyek — mint a Nemzeti Galériában őrzött eredeti művek hű másolatai — az ünnepi dekorációkhoz is felhasználhatók.

1973 OKT 14

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Szabad Föld

Szamossy József Kossuth-
díjas szobrászművész
1021

Október 6-án leplezték le Pápán
omogyi József Kossuth-díjas szobrászművész
Petőfi-szobrát

Falusi is

Aki ült a falusi iskolák hosszú, barna padjaiban, ahová hathét gyereket is bezsúfoltak, hogy takarékoskodjanak a tudásosztó hellyel, s érezte az olajos dobogók semmi máshoz nem hasonlító illatát — az tudja, hogy kisdiák ennél szebb élmennyel nem indulhat az életútnak. De ugyanakkor azt is, hogy nehezebb visszahúzó súllyal sem. Aki petróleum- vagy harisnyás gázlámpák világánál ismerkedett meg az abc-vel az sohasem feledi el, milyen öröm volt szabályosan megrajzolni az „s" betű szárát — de arra sem hivatkozhat sehol, hogy: kérem, mi sokan jutottunk az egyszeregyre... Az Általános Iskolai Főosztályra tartva, mint egykori Vas megyei kisdiák, efféle gondolatokkal róttam a Művelődésügyi Minisztérium körkörös folyosóit, hogy a mai falusi iskolák helyzetéről érdeklődjem, s arról kérdezzek: igaz-e még a szép hátrány elmélete, vagy ha nem, hát milyen úton tűnik el gondjaink lajstromából.

Földgömb vagy vetítő

Szabó László, a főosztály helyettes vezetője, hallván e szót, hogy falusi iskola, már a telefonban is rosszaló csenddel válaszolt. Most személyesen is kifejti fenntartásait.

— Csínján kell bánnunk a fogalommal — mondja —, mert a lebecsülő mellékzönge még nem tűnt el teljesen. Hiszen annyi minden belefér e fogalomba: a félévszázados örökségtől, a technikai robbanás korának színvonaláig! Az öreg, roggyant, vertagyagfalú iskola éppúgy falusi iskolának számít, mint a modernvonalú, betonvázas, csupaüveg. De vehetjük a nevelő munkaerők közötti színvonalkülönbséget is — ezek viszont egyáltalában nincsenek összefüggésben az iskolák külső megjelenési formájával. E kettő egymástól tökéletesen elkülönül. Ami alatt az értendő, hogy egy megrokkant iskola öreg mestere kiválóbb nevelő, pedagógus lehet a legjobb feltételekkel rendelkező tanerőnél is — vagyis a különbségtevés itt nem az életkor szerint alakul.

a mércét nem szükségszerűen a jobb körülmények között érik el. Nem igaz az, hogy felfelé csak a városi iskolából nyílik meg az út, s az sem, hogy minden falusi gyerek eleve hátránnyal indul. A kiegyenlítődéstől, persze, még messze vagyunk...

— Azt hiszem, elég csak a felszereltségbeli különbségekre hivatkozni...

— Valóban, függetlenül a nevelőtől, nem mindegy, hogy a gyerek iskolai könyvtárba járhat, biológiai-kémiai szertárban kísérletezhet, szakkörökben vehet részt vagy sem. Saját erejéből egyetlen iskola sem szerelheti fel magát. Ezért jött jókor a közoktatásügyi párthatározat amely szerint a legfontosabb tennivalónk most a szintkiegyenlítés. E határozat szellemében szavazott meg idén 12 és fél millió forintot a megyéknek az országgyűlés. Szerencsédolog, hogy ezt az összeget nem kell tanácsokra lebontva szétosztani: így aztán vannak iskolák amelyek semmit nem kapnak a pénzből, megint másoknak pedjelentős összeget juttathatun. Hiszen előbbrevaló annak az iskolának az igénye, amelyik földgömböt akar vásárolni, mint a filmvetítő igénylőé. Az iskolák maguk dönthetik el, hogy mi kívánják fordítani a pénzükre de bizonyos segítségre — úgondoljuk — feltétlenül szükségük van. A minisztérium összállította s kiadott egy alapfelszerelési jegyzéket; 113 taneszköjelöltünk meg benne. A szaigazgatási szerveket arra kötleztük, hogy erre a jegyzék koncentráljanak.

Tornaterem helyett

— A hiányzó segédeszközöl pótolni lehet hát. De a nagyo igények miként elégíthetők l Nemrég döntés született p dául, miszerint felemelik a h testnevelési órák számát. Va mód, akár a távolabbi jövőbe arra, hogy egy falusi iskola t nateremhez jusson?

— Magyarország általános koláinak kétharmada nem r delkezik tornateremmel. G

Somogyi József, kossuth-díjas szobrászművész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MÁRC 0

NÉPSZABADSÁG

1021

Európai szocialista országok képzőművészeinek első konferenciája

Első alkalommal ült össze több európai szocialista ország képzőművészeti szövetségeinek nemzetközi konferenciája: kétnapos programmal szerdán kezdődött meg a tanácskozás Budapesten, a Fészek Művész Klubban. Az eseményen bolgár, lengyel, magyar, NDK-beli, román és szovjet delegáció vesz részt, s ott vannak az érdekelt országok budapesti diplomáciai képviseleteinek kulturális attaséi is. A konferencia megnyitásán megjelent *Molnár János* művelődésügyi miniszterhelyettes is. A házigazdák nevében a magyar delegáció vezetője, *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke köszöntötte a vendégeket, s mondott bevezetőt.

A munkaértekezlet napirendjén két téma szerepel: a baráti országok képzőművészeti szövetségeinek együttműködése és a közös részvétel a képzőművészek nemzetközi szervezeteiben.

— Szövetségeink — mondotta Somogyi József — hivatalos formában is régóta tartják a két- és többoldalú kapcsolatokat, az együttműködés azonban nem volt minden vonatkozásban mentes a formaságoktól. A küldöttségek cseréjének például az egyéni tapasztalatszerzésen túl az is a célja, hogy minél szélesebb ismereteink legyenek a testvérországokbeli kortárs művészek törekvéseiről, eredményeiről, s ebből ki-ki odahaza inspiratív erőt is meríthessen saját alkotómunkájához. Másik módja a kölcsönös megismerésnek a nemzeti kiállítások cseréje. Ezeknek a tárlatoknak nemcsak a ma művészetét kell reprezentálniuk, hanem szolgálniuk kell a nemzeti hagyományok minél teljesebb bemutatását is.

Az első napi véleménycserében a külföldi vendégek közül felszólalt *Decsko Uzonov*, a Bolgár Képzőművész Szövetség elnöke, *Alexandre Obretenov*, a *Revue Iszkusztvo* című bolgár lap főszerkesztője, *Wlodimierz Buczek*, a Lengyel Képzőművészek Szövetségének elnöke, *Bohdan Urbanowicz*, a Képzőművészek Nemzetközi Szervezetének lengyel képviselője, *Horsth Weiss*, az NDK Képzőművészeti Szövetségének első titkára, *Frunzetti*, a Román Képzőművész Szövetség alelnöke, *Nyikolaj Ponomarjov*, a Szovjet Képzőművészek Szövetségének ügyvezető titkára és *Cigal* szovjet szobrászművész.

A tanácskozás ma délelőtt folytatódik. (MTI)

Ma
Ma
Nő
Or
Rác
Sza
Szo
Tar
Tük

...tatták az újságíróknak ... népszerű ismeretterjes... ügyi filmeket és filmpl...

— **Most jelent meg:** ... ván: Hajdúság. — ... Tutajjal a Csendes ... Kontiki expedíció (C... Burán—Szilvássy: A... tóknak tudni kell (Tancsics). — L. Hervé: Építészet és fénykép (Akadémiai). — Manga János: Magyar népdalok, népi hangszerek (Corvina). — Szemlér Ferenc: Változott egekben (Európa). — Manitou ajándéka. Indián mesék (Kultúra).

KÖZLEMÉNYEK

A BUDAPESTI KÖZLEKEDÉSI VÁLLALAT értesíti az utazóközönséget, hogy március 21-én, 9.30 órától 12.30 óráig, a Tanácsköztársasági Emlékmű avatási ünnepsége miatt, a Dózsa György úton forgalmi korlátozások lesznek. A 20-as, a 20/A-s és 30-as jelzésű autóbuszok a Keleti pályaudvar és Hősök tere között — mindkét irányban — elterelve, a Dózsa György út—Ajtósi Dürer sor—Hungária körút—Kacsóh Pongrác út—Hősök tere útvonalon közlekednek. A Keleti pályaudvar felé haladó elterelt autóbuszok a Landler Jenő utca és Dózsa György út keresztezése után a 79-es trolibusz megállójában megállnak. Az 5-ös jelzésű autóbuszok Dembinszky utcai végállomását a Murányi utcába, a Murányi utca és Dembinszky utca kereszteződéséhez helyezik át. A 70-es, a 72-es, a 75-ös és a 79-es trolibuszok a jelzett időben nem közlekednek. A Kossuth Lajos tér és Murányi utca között 70/A, a Thököly út és Népliget között 75/A jelzésű trolibuszok látják el a forgalmat.

...ka ...él. ...lia- ...be- ...ön- ...llió ...ek- ...pes ...mű- vészek felvételeken...

MÉM-utasítás az újításokról

A mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter utasítást adott ki az újításokról szóló korábbi kormányrendelet végrehajtásáról a minisztérium irányítása alá tartozó állami költségvetésből gazdálkodó szerveknél. Az utasítás figyelembe veszi a mezőgazdasági jellegből adódó sajátosságokat és az intézmények rendeltetésének eltérő voltát.

Az utasítás szerint az újítás fogalma szempontjából a javaslat akkor is műszakinak tekinthető, ha új agro-, zootechnikai eljárásra, új növényvédelmi eljárásra és technológiára vagy új termeléstechnológiai megoldásra irányul. Ugyanakkor a megoldás üzemszervezési jellegű akkor is, ha az a földügyi igazgatás üzemi feladatainak új megoldására vonatkozik. Azonban a felsorolt tevékenységeknek is tartalmazniuk kell a kormányrendeletben megkívánt viszonylagos újdonságot. Az utasítás kimondja azt is: az intézmény feladat- és tevékenységi körébe tartozó javaslata csak akkor ismerhető el újításnak, ha az jelentős alkotói teljesítménynek minősül és hasznosítása révén az intézmény jelentős előnyökhöz jut. Az olyan hasznosított újításról, amelynek szerzője a felügyeletet gyakorló szerv által kinevezett dolgozó, az anyagi elismerés módja és mértéke felől a felügyeletet gyakorló szerv vezetője dönt.

Somogyi József

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Kossuth-díjas szobrász, művész.

NÉPSZAVA
1969 MÁR 20

1021

Megkezdődött Budapesten a szocialista országok képzőművészeti szövetségeinek konferenciája

Első alkalommal ült össze az európai szocialista országok képzőművészeti szövetségeinek nemzetközi konferenciája; kétnapos programmal szerdán kezdődött meg a tanácskozás Budapesten, a Fészek Művész Klubban. Az eseményen bolgár, lengyel, magyar, NDK-beli, román és szovjet delegáció vesz részt. A konferencia megnyitásán megjelent *Molnár János* művelődésügyi miniszterhelyettes is. *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke köszöntötte a vendégeket, s mondott bevezetőt.

A munkaértekezlet napirendjén két téma szerepel: a baráti országok képzőművészeti szövetségeinek együttműködése és a közös részvétel a képzőművészek nemzetközi szervezeteiben. Somogyi József ismertette a magyar szövetség javaslatait a testvérszövetségekkel való együttműködés konkrét teendőire. Bejelentette, hogy 1970-ben Budapesten nemzetközi kisplasztikai kiállítás lesz.

A tanácskozás csütörtök délelőtt folytatódik.

évfordulój
március 2
délután a
ti Kossuth
ünnepélyes
zött, katona

jet vet
gatása

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁD MEGYEI
HÍRLAP

1969 FEB 27

Somogyi József
1021

Fock Jenő a Fészek Klubban

Fock Jenő, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a kormány elnöke szerdán délután a Fészek Klubba látogatott, ahol találkozott a művészeti szövetségek vezetőivel és művészeti életünk számos kiváló képviselőjével. Társaságában volt *Ilku* Pál, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, művelődésügyi miniszter, *Orbán* László, a művelődésügyi miniszter első helyettese és *Óvári* Miklós, a KB osztályvezetője.

A művészeti szövetségek nevében *Darvas* József, a Magyar Írók Szövetségének elnöke üdvözölte a vendégeket, majd Fock Jenő tájékoztatta a megjelenteket az időszerű bel- és külpolitikai kérdésekről. A találkozó végén *Somogyi* József, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke köszönte meg a látogatást. (MTI)

Úton

Az elmúlt években olyan elektronikus automata berendezéseket konstruáltak, amelyek a legmostohább körülmények között, teljesen magukra hagyatva, esetleg több éven át is megbízhatóan működnek. Egy földi hasonlatból megérthetjük, mit jelent az űrautomaták megbízhatósága.

Képzeljünk el egy gépkocsit, amit január elsején megindítanak, s ezután óránként 50 kilométeres sebességgel 365 napig haladna. Egy esztendő alatt, megállás nélkül csaknem tizenegyszer kerülné meg az egyenlítőt. Ám az autóipari szakemberek szerint ilyen „abszolút" üzembiztos gépkocsi nem létezik, a világ autóipara a tökéletességnek erre a fokára még nem jutott el.

A speciális mesterséges holdak, vagy bolygók, bár nagyságrendekkel bonyolultabbak, mint a gépkocsik — néha több, mint egymillió alkatrészből állnak — mégis több évig funkcionálnak Föld- vagy Nap-körüli pályán.

Ezeknek az űrautomatáknak egyik legbonyolultabb

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRLAP
Somogyi József
1969 FEB 27

1021

Fock Jenő találkozott művészeti életünk vezetőivel

Fock Jenő, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a kormány elnöke szerdán délután a Fészek Klubba látogatott, ahol találkozott a művészeti szövetségek vezetőivel és művészeti életünk számos kiváló képviselőjével. Társaságában volt *Ilku Pál*, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, művelődésügyi miniszter, *Orbán László*, a művelődésügyi miniszter első helyettese és *Óvári Miklós*, a KB osztályvezetője.

A művészeti szövetségek nevében *Darvas József*, a Magyar Írók Szövetségének elnöke üdvözölte a vendégeket.

Fock Jenő tájékoztatta a megjelenteket az időszerű bel- és külpolitikai kérdésekről. A találkozó végén *Somogyi József*, a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke köszönte meg a látogatást.

a termelés szervezettel...
költség csökkentésével, termékeink
nőségének javításával, azzal, hogy
ban azt termeljünk, amit a hazai é
külföldi piacokon keresnek, s *gyár*
nyaink — a minőség és az előállítás
ségei szempontjai egyaránt — vers
képesek legyenek.

Kitért felszólalásában Kádár Ján
megye és a város fejlődésére, s eli
réssel beszélt a vagongyár munkásg
jának nagyszerű eredményeiről is. I
azokat a számokat, adatokat, amelye
núsítják, hogy Győr-Sopron megyében is
lemérhető a dolgozó emberek életkörül-

példáit.

Elítéljük az NSZK provokációs tervét

Magyar képzőművészek sikere a

610

A brüsszeli v
zsürije a magyar pavilonban ki
díjazásánál egy-egy nagydíjat
Kossuth-díjas szobrászművészek
Második nemzetközi díjnak megf
novszky Endre és Kádár György
kért. Aranyérmet kapott Pernát
ményéért, Ferenczy Béni Kossut
Ezüstéremmel jutalmazták Kass
mel Tar Istvánt kiállított ker
Budapesti Szépművészeti Muzeum
mertetéséért, illetve bemutaté

Az összes kic
de egy biztos, hogy a magyar p
előkelő helyet foglal el össze
Kis számu képzőművészeti alkot

kha:ymét./TTI/

i megtakaritás Dorogon

1958. julius 7.

nyászati Trószt brikettgyárában
st dolgozott ki a brikett gazda-
pakurát kevernek és 180 fokra
al. A többszörösen ellenőrzött
tőanyagot kell felhasználni,
t takarithatnak meg.
s 16-os budapesti telepei megvizs-
brikettet és irásban igazolták

1958. julius 7.

endelt korlátozások a Budapest-

Somogyi
József

orüsszeli világkiállitáson

1958. julius 7.

ilágkiállitás nemzetközi művészeti
állitott képzőművészeti alkotások
itélt Somogyi József és Aerényi Jenő
nek két női szoborkompozicióért.
elelő díszoklevelet kapott Domar
Kossuth-dijasok aluminiumfestményei-
h Aurél Kossuth-dijas aluminiumfest-
h-dijas pedig kiplasztikájáért.
Jánost grafikai munkájáért, bronzérem-
ámia kakasáért. Aranyérmet kapott a
Csontváry Tivadar müveinek is-
sáért.
osztásra kerülő dijak nem ismeretesek,
avilonban kiállitott müvek helyezése
hasonlitva a többi kiállitókkal.
sásaink m dhelyezést értek el. /MTI/

vényt, úgyhogy az egri
szerzik be az egész évre valo fo

Ujitással egymillió forint érték

A Dorogi Szénb
Gyovai András főmérnök uj eljár
ságos gyártására. A kötőanyaghoz
felmelegitve vegyitik a szénpor
kisérlet szerint igy kevesebb k
s ezzel évente egymillió forint
A TÜKER 12-es
gálták az uj módszerrel készült
kifogástalan minőségét. /MTI/

A MAHART közli

hogy a magas vizállás miatt elr

József Somogyi

1021

Wo Künstler das Wort haben

Gegenseitiges Vertrauen

Gespräch mit Dr. István Gajdócsi, Vorsitzender des Komitatsrates Bács-Kiskun

Redakteur Gábor Rideg von der Zeitschrift MŰVÉSZET, führte mit Dr. István Gajdócsi, dem Vorsitzenden des Komitatsrates Bács-Kiskun, ein Gespräch, dessen Wortlaut wir nachstehend in gekürzter Fassung bringen.

Es wird Ihnen nachgesagt, daß Sie sich weit über Ihre Amtspflichten hinaus für das künstlerische und kulturelle Leben Ihres Komitats einsetzen. Sind Ihres Erachtens die Voraussetzungen der ungestörten schöpferischen Arbeit für die bildenden Künstler im Komitat gesichert? Hat die Kunst hier eine gesellschaftliche Auswirkung?

Wollte ich mich in absoluten Kategorien ausdrücken, so müßte ich die Frage, ob die Voraussetzungen der ungestörten schöpferischen Arbeit gesichert sind, eindeutig verneinen. Doch wie jeder andere in diesem Lande, befinden auch wir uns auf dem Weg der Entwicklung. Wir wollen davon ausgehen, daß unsere Politik und unser öffentliches Leben gleichermaßen das Ziel verfolgen, das Leben der Menschen schöner und besser zu machen. Dies ist aber ohne Kunst undenkbar, deshalb bemühen wir uns, in diesem Komitat berufene, engagierte, gute Künstler zu haben, und ihnen zu ihrer Arbeit möglichst gute Bedingungen zu sichern. Doch müssen wir, ganz bewußt, kleine Schritte machen, denn wir befinden uns in einer höchst schwierigen Lage: vor 20 Jahren hatte diese Stadt rund 40 000 Einwohner, heute fast 90 000. Die Bewohner der Einzelgehöfte sind allmählich ihrer überalteten Lebensform überdrüssig geworden und zogen in die Stadt. Die meisten brachten ihre Anschauungsweise mit sich, ihre Ansprüche, kurzum die Meinung der Weilerbewohner über die Kultur. Erst nach sehr langer Zeit, vielfach nur in der kommenden Generation, werden sie in dem Sinn Stadtbewohner, daß sie auch in der Stadt leben können, von den kulturellen Möglichkeiten Gebrauch machen und mit der Kunst in Verbindung treten.

Aber die aus den Einzelgehöften Einwandernden bringen doch auch die traditionelle Anschauung und Wertordnung mit sich in die Stadt . . .

Zweifellos ist es ein Riesenvorteil für die Kunst, daß diese Menschen die vom Kitsch noch unberührte, reine Volkskunst mit sich brachten. Es wird noch lange Zeit unsere Aufgabe sein, diesen guten Geschmack zu pflegen und bewußter zu gestalten. Darin steht gerade diesem Komitat und dieser Stadt eine überaus wichtige Rolle zu. Ich denke hier z.B. an das Folklorefestival der Donauanrainer, mit über 5000 Teilnehmern die größte derartige Veranstaltung des Landes. Hier beschäftigen wir uns vom Volkstanz über das Volkslied und die dekorative Volkskunst bis zu wissenschaftlichen Fragen mit allem auf vielfältige Art, mit Anspruch auf Wissenschaftlichkeit. Ich möchte noch erwähnen, daß in der Bezirksstadt Kecskemét die Kinder, die ja eigentlich aus den entlegendsten Gehöften direkt in eine Großstadt kamen, heute eine Schwimmhalle haben, und ein musikalisches Fachgymmnasium, wo sie ganz vorzüglichen Musikunterricht genießen und die Noten so fließend lesen wie andere die Bücher, und so wunderschön singen, daß man nur staunen kann.

Vermag die bildende Kunst damit Schritt zu halten?

Hätten Sie nach dem Theater gefragt, so könnte ich leichter antworten. Vor 5—6 Jahren saßen bei einem Konzert oder einer Premiere allenfalls in den ersten drei Reihen Zuschauer; heute werden *Troilus und Cressida*, *Don Carlos* oder der *Apfelschimmel* von Sarolta Raffai wochenlang vor ausverkauften Haus gespielt. Auch könnte ich annähernd genau die Auflagehöhe unserer soziographischen und literarischen Zeitschrift *FORRÁS* sowie ihre Leserzahl angeben. Die Wirkung der bildenden Künste ist aber schwerer zu erfassen. Wir wissen, daß es bei uns viele Ausstellungen gibt und diese von vielen aufgesucht werden; auch in der Ausgestaltung des Stadtbildes wollen wir die Kunst durchaus bewußt mitspielen lassen. All dies hat im Stadtrat einen gutgeölten Mechanismus. Wir haben einen eigenen Ausschuß für Stadtverschönerung, der uns bei unseren Bauvorhaben mit Rat und Tat beisteht, denn wir wissen gar wohl, daß eine Siedlung nicht nur deshalb eine Stadt ist, weil dort viele Menschen wohnen und weil es dort viele Industriebetriebe und Hochhäuser gibt, sondern auch weil sie eine Vergangenheit und eine eigene Atmosphäre hat, in der sich die Menschen wohl fühlen.

Auch muß das Stadtbild schön sein, und von den Menschen geachtet. Bei der Errichtung eines Stadtzentrums genügt nicht der Politiker oder der technische Fachman, da ist auch die inspirierte Sicht des Künstlers nötig. Wird sind jedenfalls schon so weit gekommen, daß wir vor jedem Vorhaben auch die Künstler befragen, gleichwohl ob wir ein baufälliges Haus abreißen, oder einen Neubau errichten wollen.

Es ist die Pflicht der leitenden Stellen, möglichst viele Menschen nach ihrer Meinung zu befragen, bevor sie Entscheidungen treffen, die Menschen berühren. Gerade hier spielen die Künstler eine hochbedeutende Rolle, denn sie haben Kenntnisse über Dinge, die einem Politiker gegebenenfalls fremd sind. Andererseits dürfen die Künstler nicht in ihrer Werkstätte von der Welt isoliert bleiben, zumal ein echter Künstler uns schließlich die Essenz dessen zurückgibt, was im Leben geschieht; diese Künstler also sollten in Kategorien wie Stadt und Stadtbild denken und sehen können und uns bei unseren diesbezüglichen Bemühungen beistehen.

Sie sprachen vom Ausschuß für Stadtverschönerung; welche andere Foren gibt es wo die Künstler ihre Aufbauarbeit wahrnehmen können?

Eines dieser Foren setzt sich aus unseren Kulturheimen und Museen zusammen. Dann ist vor kurzem das *Collegium Artium* entstanden, wo über aktuelle Fragen diskutiert wird. Zur Debatte stehen die Auffassung über die Kunst, die funktionelle Eingliederung der Kunst in das Leben einer Stadt oder eines Komitats oder die Möglichkeiten, die den Künstlern zum Helfen offen stehen. Da gibt es beispielsweise die umfangreichen Wohnsiedlungen, die aus vorgefertigten Bauelementen errichtet werden. Es stellt sich nun die Frage, wie die Entfremdung der Bewohner vermieden werden könnte und was man tun sollte, damit keine öden Wohnsilos entstehen.

Neben der geistigen Inspiration sind aber doch auch die materiellen und technischen Bedingungen von Belang . . .

Wir haben gewisse haushaltsbedingte Möglichkeiten, die wir durch verschiedene Organisationen jedes Jahr für Ankäufe nutzen. Außerdem ist der Komitatsrat daran interessiert, die hier entstandenen Kunstwerke zu behalten oder zurückzubringen. In keinem Plan stand z. B. die Erwerbung der Bilder von Menyhért Tóth. Dennoch beschlossen wir, die Arbeiten des Malers, der einen erheblichen Teil seines Lebens in Miske als Bauer verbacht hatte, und überdies ein großartiger Künstler ist, in das Komitat zurückzubringen.

Dieses Mäzenentum hat sich bei den sozialistischen Großbetrieben und den landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften noch nicht überall durchgesetzt. Immerhin könnte ich Ihnen eine LPG nennen die sich große Verdienste um eine bewußte Kunstförderung erworben hat, aber auch einen industriellen Großbetrieb, wo dies noch lange nicht der Fall ist.

Freilich besteht die Kunstförderung nicht einfach in der käuflichen Erwerbung der Kunstwerke, sondern sie hat noch zahlreiche andere Formen. Beispielsweise das Stipendiensystem. Unser Exekutivausschuß gewährt zahlreichen jungen Künstlern und Geistesschaffenden Stipendien in der Höhe von 3000 Forint im Monat; daran können vom Soziographen über den Dichter bis zum bildenden Künstler alle teilhaben. Ich möchte hier nur den Keramiker János Probsztner oder den Dichter Ferenc Buda nennen, oder auch den Soziographen Däniel Hatvani, den wir beauftragt haben eine Meinungsforschung unter der Bevölkerung der Großgemeinden durchzuführen. Seine Informationen haben sich als überaus nützlich erwiesen. Das Keramikerstudio, das Sommerlager für Feueremailkünstler und noch vieles mehr ist aus solchen künstlerischen Kontakten, manchmal mit Hilfe von Stipendiaten entstanden.

1945, nach dem Krieg, hatten wir im Komitat 60 000 Analphabeten, allein hier in Kecskemét 14 000. 20—25 Jahre hindurch bestand unsere Hauptaufgabe darin, den Analphabetismus abzuschaffen und dann das Niveau der Allgemeinbildung zu heben. Die wissenschaftlich-technische Revolution zwang uns, das vorhandene Bildungsgut zu modernisieren. Heute können wir schon die Perspektivpläne der allgemeinen Volksbildung bis 1990 ins Auge fassen. Wir meinen, daß wir im Interesse der gesellschaftlichen Weiterentwicklung sehr schnelle und sehr große Schritte machen müssen.

DR. ISTVÁN GAJDOCSI, 51, Ratsvorsitzender des Komitats Bács-Kiskun, entstammt einer Arbeiterfamilie. 1942 bis 1947 Studium an der juristischen Fakultät der Budapester Universität. Von 1947—60 als Bauer auf 4,5 Hektar tätig. Ab 1960 Genossenschaftsvorsitzender der Lenin-LPG in Baja, seit 1963 Mitglied des Komitatsrates. 1964 Vorsitzender des Exekutivkomitees des Kreisrates Baja, seit 1971 des Stadtrates von Baja. 1972 zum Vorsitzenden des Komitatsrates gewählt. Gegenwärtig Parlamentsabgeordneter der Stadt Baja. Seit 1971 Mitglied des Parteikomitees des Komitates.

József Somogyi: Der Stürzende, kreide, 1974

Hiroshima und Nagasaki

NICHT VERGESSEN

Das Echo von zwei Bombenexplosionen vor dreißig Jahren klingt bis heute nicht ab: die Weltpresse ist mit Erinnerungen und Kommentaren angefüllt, die sich mit den ersten, auf Hiroshima und Nagasaki abgeworfenen Bomben USA-Erzeugnisses befassen. Ist das — schon mit Rücksicht auf die zeitliche Fast-Koinzidenz mit der Unterzeichnung der Helsinki-Dokumente — ein Zufall, oder gar nicht ganz begründet und inaktuell? Nun, ich glaube, Hiroshima und Nagasaki kommen auch heuer nicht zufällig auf die Seiten der Weltpresse jeglicher Richtung: die Völker, nicht nur das japanische Volk, sondern die ganze Menschheit kann diese zwei Bomben besonderer Art nie mehr vergessen und hat sie auch nicht vergessen. Und was im Bewußtsein der Menschen auch heute lebendig ist und wirkt, kann ausgerechnet von der Presse nicht totgeschwiegen werden. Zugegeben, es gibt Presseorgane, deren Hiroshima-Artikel vielmehr zum Vergessen als zur Erinnerung veranlassen möchten. Die Bombe sei heute schon eine „vergessene Bombe", schreibt ein westdeutscher Kollege im Stern-Magazin und versucht seine Leser davon zu überzeugen, daß die Menschen in der Stadt Hiroshima „nicht dauernd an den schlimmen Morgen vor 30 Jahren erinnert werden wollen". Ob jener Morgen vor 30 Jahren bescheiden nur schlimm genannt wird und nicht grausam, oder noch grausamer, oder der grausamste, ist freilich nicht nur eine Geschmackssache oder eine Frage der persönlichen Ausdrucksweise. Aber es steht fest, daß der zitierte Satz eher einen Wunsch, als die tatsächliche Situation zum Ausdruck bringt. Nicht einmal in Hiroshima stimmt es, daß die Menschen sich nicht erinnern und nicht erinnert werden wollen. Das Gegenteil ist für die ganze Welt, die ganze Menschheit bezeichnend.

Multiplikatoren

An den Explosionen über Hiroshima und Nagasaki können nämlich auch die einfachsten Leute bis heute am konkretesten ermessen, wie ein nuklearer Krieg aussehen würde. Glücklicherweise nur an diesen beiden, weil seitdem keine Kernbombe abgeworfen wurde. Aber die Daten dieses dreißigjährigen Beispieles muß man heute infolge des Wettrüstens bedauerlicherweise mit den entsprechenden Multiplikatoren bezüglich der Vernichtungskraft der Bomben (Hunderte von Megatonnen anstatt -zig Kilotonnen), der Größe der von Verwüstung bedrohten Gebiete (praktisch die ganze Erde) und der Anzahl der potentiellen Menschenopfer (praktisch die ganze Menschheit) versehen, um sich das Bild eines nuklearen Weltkrieges vorzustellen. Und wenn man die Berechnungen durchführt, kann sich ein jeder davon überzeugen, daß es keinen Menschen gibt, der die minimale Chance hat zu überleben. Um die größtmöglichste Wirkung zu erreichen, müßten die zukünftigen Bombenwerfer nicht einmal das Entwarnungssignal abwarten, wie es in Hiroshima der Fall war.

Anläßlich des 30. Jahrestages des Atombombenabwurfes auf Hiroshima und Nagasaki fand in Tokio die 17. Antinukleare Weltkonferenz statt. Unser Bild zeigt ein Konferenzplakat

Universelle Erfahrungen

Wären es also wirklich, „nur mehr ein paar Sektierer, die noch immer *Nie wieder* rufen", wie Stern es behauptet? Vor 40 000 Demonstranten hat vor kurzem selbst der Bürgermeister in Hiroshima *Nie wieder* gerufen und wenn es nicht genügt, dürfen wir an die Weltfriedensbewegung erinnern, deren Mitglieder und Anhänger doch keine Sekte darstellen. Die Losung „Nie wieder!" vereinigt hunderte Millionen von Menschen, die den einfachen Schluß aus den zwei Kernbomben rechtzeitig und richtig gezogen haben. Die wurden seinerzeit nicht ausgelöst, um nur das lokale Ziel, die Niederschlagung der faschistischen Achsenmacht Japan zu erreichen. Daher wurden auch die Erfahrungen und Schlußfolgerungen universal und haben sich auf die ganze Welt erstreckt. Die Menschen haben die größte Lebensgefahr, die sie jemals bedroht hat, sofort erkannt und dementsprechend reagiert. Aus dieser Erkenntnis wuchs die Weltfriedensbewegung heraus und die um ihr Leben bangende Menschheit kann sich heute schon auf Kräfte stützen, die fähig sind, den Wurf weiterer Atombomben zu verhindern. Denn es können heute auch gar keine Sekten genannt werden, die ihre Zukunft, ihre Positionen durch einen thermonuklearen Krieg gesichert sehen könnten. Wenn sich die Menschen an Hiroshima und Nagasaki erinnern, erinnern sich auch diese Kreise, die die ersten — und hoffentlich die letzten — abgeworfenen Kernbomben genauso nicht vergessen haben, wie die Völker, nur sie erinnern sich anders und an etwas anderes.

Bewusst und unbewusst

Es wurden vor 30 Jahren nicht nur bisher unvorstellbare Vernichtungskräfte ausgelöst, sondern es haben sich gleichzeitig Kräfte aktivisiert, die sich gegen alle Massenvernichtungswaffen und Kriege einsetzen. Die Menschen haben wohl verstanden, daß diesmal letzten Endes nicht nur Waffen gegen Waffen gestellt werden müssen, sondern vielmehr die Möglichkeit aus der Welt geschaffen werden muß, daß mit diesen Waffen Kriege heraufbeschwört werden können. Anfangs ging es nicht anders, als die Kriegshetzer mit Waffen in Schach zu halten. Das sich entfaltende Wettrüsten — die Besitzer der Hiroshima-Bomben haben das angebahnt — hat auch die Ausnutzung dieser Möglichkeit notwendig gemacht. In der erfreulichen Tatsache, daß bis heute keine Atombombe abgeworfen wurde, spielen die veränderten Kräfteverhältnisse eine ebenso wichtige Rolle, wie die Auswirkung des anschaulichen Unterrichtes auf die Menschen, die die Lektion gut gelernt haben.

Hiroshima und Helsinki

Heute ist die Hoffnung und die Möglichkeit, die Losung „Nie wieder!" endgültig zu verwirklichen, größer und günstiger als je zuvor. Die gar nicht vergessenen Bomben wirken bei der Unterstützung der Volksmassen mit, die sie dem Entspannungsprozeß und der Idee der friedlichen Zusammenarbeit der Staaten gewähren.

Europa, das weit von Hiroshima und Nagasaki entfernt liegt, ist auf diesem Wege am weitesten gekommen. 33 europäische Staaten, gemeinsam mit den USA und Kanada, haben vor kurzem nach langanhaltenden Verhandlungen ein Dokument unterzeichnet, das gerade die Möglichkeit zu verhindern berufen ist, daß internationale Streitfragen mit Waffengewalt gelöst werden. Anstatt Kriege müssen friedliche Koexistenz und fruchtbringende Zusammenarbeit die internationale Atmosphäre und die zwischenstaatlichen Beziehungen beherrschen. Wird dieser Prozeß unumkehrbar gemacht, gewinnt die Losung „Nie wieder!" — die nicht nur in Hiroshima, sondern in der ganzen Welt gerufen wird — eine neue Kraft, restlos verwirklicht zu werden.

Lajos Kiss

UVR—SU

Freundschaftsfestival

Die Delegierten des I. Ungarisch—Sowjetischen Freundschaftsfestivals der Jugend legten am Samstag am Freiheitsdenkmal auf dem Gellértberg sowie am Denkmal der sowjetischen Helden auf dem Budapester Szabadság tér Kränze nieder.

In den Vormittagsstunden hatten die sowjetischen Delegierten des Festivals sich mit der Entwicklung der gesellschaftlichen Verhältnisse und des Lebens in den drei Jahrzehnten seit der Befreiung Ungarns bekanntgemacht und gesellschaftlichen sowie Massenorganisationen, Gewerkschaftszentralen und Ministerien in kleineren Gruppen Besuche abgestattet.

Die ungarischen und sowjetischen Delegierten des Festivals zogen am Abend gemeinsam mit Tausenden Budapester Jugendlichen und Studenten durch die Straßen von Budapest zum Felvonulási tér auf der Dózsa György út. Der Vorsitzende des Ungarischen Kommunistischen Jugendverbandes KISZ, Dr. László Maróthy, hielt eine Ansprache an die Festivalteilnehmer und verlas einen Brief des 1. Sekretärs des ZK der USAP, János Kádár, in dem dieser den Teilnehmern wünscht, daß sich ihre schönsten Hoffnungen in der Zukunft erfüllen mögen.

Dr. Maróthy erklärte das Festival für eröffnet, je ein Mitglied der beiden Delegationen entzündete feierlich die Festivalflamme.

Somogyi József, szobrász

MAI SAJTÓTÁJÉKOZTATÓ

Bauhaus-tárlat, Barcsay-múzeum

Idei múzeumi, kiállítási tervek

Ma délelőtt *Gönyei Antal*, a Kulturális Minisztérium néhány hete átszervezett képzőművészeti és közgyűjteményi főosztályának vezetője a Fészek Művész Klubban sajtótájékoztatón ismertette *a múzeumok múlt évi tudományos és közművelődési munkájának eredményét és idei terveit.*

Stagnálás

1976-ban az ország 413 múzeumának 537 állandó és 1261 időszaki kiállítását 13 millió 447 ezer látogató tekintette meg. Ebből majdnem 10 millióan a vidéki múzeumokat keresték fel: itt az 1975-ös adatokhoz képest 1,7 millióval nőtt a látogatottság. A budapesti múzeumbarátok számának — 3 millió 450 ezer — stagnálása valószínűleg annak tudható be, hogy a fővárosi múzeumok egy része a múlt esztendei múzeumi hónapra nem készített elő olyan programokat, amelyeket a közönség esztendők óta megszokott és joggal elvár. Ezt a mulasztást azonban ellensúlyozták a *Műcsarnok* és a kiállítási intézmények érdekes bemutatói.

A legtöbben, 650 ezren, a *Magyar Nemzeti Galéria* kiállításait látogatták, de igen sok érdeklődőt vonzott a *Budapesti Történeti Múzeum*, a *Munkásmozgalmi Múzeum* és a *Szépművészeti Múzeum*. A vidéki múzeumok közül a legtöbben — 250 ezren — a *tihanyi* múzeumban fordultak meg, a *szentendrei Kovács Margit-gyűjteményt* és a *szegedi Móra Ferenc Múzeumot* egyaránt 240—240 ezren keresték fel. A legújabb adatok szerint az ország múzeumai mintegy 6,7 millió egyedi tárgyat, s körülbelül 20 millió egyéb módon nyilvántartott emléket őriznek. E hatalmas anyagot 712 kutató-muzeológus gondozza. 1976-ban 350 ezer tárggyal gyarapodott a múzeumok állománya, jelentősebben bővültek a természettudományi, a képzőművészeti, a műszaki és az ipartörténeti gyűjtemények.

A múlt évben a kulturális miniszter szabályozta a múzeumok nyitvatartási rendjét. Ezek után jelentősen csökkent a minisztériumhoz érkező panaszok száma, ám — jegyezte meg az előadó — a nyitvatartással kapcsolatban még mindig nem tájékoztatják kellőképpen a múzeumok a közönséget.

Új szobrok

1976-ban néhány kiemelkedő köztéri alkotás is elkészült. *Somogyi József* Felszabadulási emlékművét Miskolcon, *Vilt Tibor* Leninjét Hajdúböszörményben, *Varga Imre* munkásfiguráját Százhalombattán állították fel. Az idei kiállítási program változatosabbnak ígérkezik, mint a múlt esztendei, s remélhető: a kiállítási intézmények tovább gazdagítják azt a népművelési szervező munkát, amelyet az iskolákban kezdtek el, s munkáskörnyezetben kívánnak folytatni.

A *Nagy Októberi Szocialista Forradalom* hatvanadik évfordulóját több kiállítás köszönti majd. Az *Ady-év* alkalmából a *Petőfi Irodalmi Múzeum* a többi között megrendezi *A magyar képzőművészek és Ady Endre* című tárlatot. Reprezentatív kiállítás nyílik *175 éves a Magyar Nemzeti Múzeum és az Országos Széchényi Könyvtár* címmel.

Az idén több új állandó kiállítás nyílik. A *Nemzeti Múzeumban* márciustól látogatható *A magyar föld népeinek története az őskortól a honfoglalásig* című tárlat. A költészet napján nyitják meg a Városmajor utcában a *Nyugat emlékkiállítást*. Az év második felében avatják fel Tatán az *Antik Másolati Múzeumot, a Barcsay-gyűjteménynek* Szentendre ad otthont, s Pécsett megnyílik az *Uitz Béla Emlékmúzeum*. A Szépművészeti Múzeum a többi között a *Róma, az örök város* című kiállításra készül. A néhány hete elhunyt *Bortnyik Sándor* munkásságával gyűjteményes tárlaton ismerkedhetünk meg a *Magyar Nemzeti Galériában*, s ugyanitt rendezik meg *Makrisz Agamemnon* kiállítását, s a negyedik negyedévben a *Schaár Erzsébet* emlékkiállítást.

Téralkotás, tárgyformálás

A Magyar Képzőművészek Szövetsége kiállítássorozatot indít, elsőként a szobrászszakosztály, majd az év második felében a festőszakosztály rendez önálló kiállítást a Műcsarnokban. Az *Iparművészeti Múzeum* folytatja *Téralkotás, tárgyformálás című* sorozatát. *Siklóson* májusban nyílik a *modernkerámia-bemutató*. *Szentendre Amos Imre-emlékkiállítást* nyit októberben. A nemzetközi kiállítások közül kiemelkedik a Műcsarnokban rendezendő *Bauhaus-tárlat*, a *Nemzeti Múzeum XVI.—XX. századi orosz iparművészeti kiállítása* és a *krakkói grafikai biennálé* anyagát felsorakoztató kiállítás a Műcsarnokban. Az év végén *Tájak, korok, múzeumok* címmel közművelődési akció indul az Idegenforgalmi Tanács, a Természetvédelmi Hivatal, az Országos Műemléki Felügyelőség és a Kulturális Minisztérium együttműködésében. Az akció célja, hogy a lakosság minél szélesebb rétegei, s kiváltképp a fiatalok, megismerkedhessenek az ország legszebb, legnevezetesebb műemléki helyeivel. Az akció az idei múzeumi hónapban indul.

2

koszorúzás

A szovjet hadsereg és haditengerészeti flotta napja alkalmából ma délelőtt a Gellért-hegyi Szabadság-szobornál ünnepélyes külsőségek között, katonai tiszteletadással felvonták a magyar nemzeti lobogót, és a munkásmozgalom vörös zászlaját. Ugyancsak délelőtt a Szabadság-szobornál koszorúzási ünnepséget rendeztek.

Palesztin—jordán eszmecsere

Amman, február 23.

Háromórás eszmecserét tartott tegnap este Ammanban a PFSZ és Jordánia delegációja, élén *Khaled El-Fahummal*, a Palesztinai Nemzeti Tanács elnökével, illetve *Mudar Badrán* jordániai kormányfővel.

1970 óta ez volt a két fél első hivatalos kapcsolatfelvétele.

El-Fahum a megbeszélés után a jordániai hírügynökségnek kijelentette, *az arab szolidaritás elengedhetetlen az arab célkitűzések megvalósításához.* E célokat abban jelölte meg, hogy Izraelnek ki kell vonulnia az összes megszállt arab területről, és biztosítani kell a palesztin nép nemzeti jogait.

„Minden arab síkraszáll az igazságosságon alapuló békéért — hangoztatta. — Ám az izraeli ellenség változatlanul igyekszik megvetni a lábát a megszállt arab területeken, nem békére törekszik, hanem megpróbálja térdre kényszeríteni az arabokat. A négy arab frontország kötelessége, hogy az egész arab nemzet támogatásával szembeszálljon az izraeli ellenséggel."

Az öttagú PFSZ-küldöttség vezetője közölte, hogy ma újból találkozik Mudar Badrán jordániai miniszterelnökkel.

A tegnapi tárgyalások légkörét „jónak" minősítette.

A két fél tegnapi találkozójáról kiadott közös

ÍTÁS

öt éves kőolajvezeték

működés keretében eljutnak más szocialista országokba is, ilymódon megvalósítva a szocialista integráció célkitűzéseit.

A 7000 kilométer hosszú olajvezeték napjainkban újabb ágakkal bővül.

Példaként említhető a *Leninváros* és az ukrajnai *Kalus* között üzembe helyezett termékvezeték, amely az együttműködés minőségileg új szakaszát jelenti.

MÉG EBBEN A HÓNA

Nimeri—Szá csúcsta

Khartúm, február 23.

Gaafar Nimeri szudáni államfő tegnap, a külföldön akkreditált szudáni nagykövetek *Khartúmban* tartott értekezletén méltatta az *Egyesült Államok* és *Szudán* kapcsolatait, amelyek — állítása szerint — „az egyenjogúságon és a kölcsönös érdekeken alapulnak". Rámutatott, hogy

a washingtoni kormány kész fegyvereladási szerződéseket kötni Szudánnal és az USA-ban kiképzésben részesíteni szudáni katonákat.

Kifejtette, hogy országa kölcsönös tiszteleten és

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Somogyi József
szobrász
Somogyi Néplap
1976 JUL 11

1021

Életre keltett klisék

A Művészet folyóirat kiállítása Siófokon

Jelzőket keresek annak a kiállításnak a bemutatásához, mely a Balaton-part kiemelkedő eseményének számít tegnaptól augusztus elejéig. Magyarázatra szorul a siófoki művelődési központban rendezett kiállítás címe is — Művészet a Művészetben. A képzőművészeti orgánum egy évfolyamában megjelent klisék elevenednek meg ezen a rendhagyó tárlaton, melyre éppúgy illik a formabontó jelző, mint az előbbi. Szokatlan, hogy egy folyóirat, mely hónapról hónapra nyomon, követi — határainkon túlra is pillantva — a mai magyar művészeti életet, múzeum nélküli múzeummá alakuljon át arra az időre, míg számba veszi évfolyamának termését. De a múzeumi kiállításokon is újít, formabontását máris követendőnek tartjuk. Nem egyszerűen a látványért van ez a kiállítás. Formabontása nem abban nyilvánul meg, hogy a látványt külsődlegesen hangsúlyozza, hanem az alkotások, *a képek, szobrok értelmezésében nyújt újat.* Éppen ezért a Művészet a Művészetben című kiállítás *hatása elsősorban a vizuális nevelésen keresztül jut érvényre.* A didaktikusan felépített, megszerkesztett kiállítást *Rideg Gábor*, a Művészet főszerkesztője rendezte. Ennyit magáról a kezdeményezésről, melynek folytatása lesz az évenkénti Művészet a Művészetben című kiállítás.

Közelítsük meg még alaposabb figyelemmel a kiállítást. Ezt úgy tehetjük, hogy számba vesszük, mintegy leltár szerint, pontosabban a Művészet 1975. évi összesített tartalomjegyzéke nyomán a folyóiratban tavaly bemutatott alkotásokat, életműveket ismertető írásokat, melyek a mai magyar képzőművészet keresztmetszetének kiemelkedő pontjai. A Művészet 1975-ben részletesen elemezte *Gábor István* kerámiaművészetét, *Kiss István, Kiss Nagy András, Somogyi József* szobrászok munkásságát, *Vigh Tamás, Deim Pál, Gecser Luiza, Karátson Gábor, Samu Géza, Szalay Ferenc, Németh József* és *Makrisz Agamemnon* egy-egy alkotását; s a kortársművészet bemutatása során helyet kapott a *somogyi képzőművészet* is.

Csak a felsoroltakat figyelembe véve, törekedhetett-e a kiállításrendező valamiféle egységre? Nem. Helyette felismerte az egyetlen lehetséges utat: *a sokféleség sokoldalú*, a már említett módon történő megközelítését.

A néző aligha veszi zokon Makrisz Agamemnon nagyszerű pécsi felszabadulási emlékműve műhelytanulmányának a szerepeltetését, mely látványban alig mond valamit, mert mögötte hatalmas méretű fotó mutatja a megvalósult alkotást. Ez a módszer arra is ösztönöz, hogy élni kell majd azzal a lehetőséggel, amikor a kivitelezett alkotással szembenézhetünk.

A kiállítás ilyen példái mellett mégis a fő figyelem a kamarateremben bemutatott anyagra irányul. *Somogyi József* drámai erejű *Dózsa-sorozatának* keletkezését követhetjük nyomon, illetve dokumentum segítségével — s ezzel a lehetőséggel is jól élt a rendező —. Somogyi József egy másik kisplasztika-sorozatának műhelytitkaiba is bepillanthatunk. Mindezeket összehasonlíthatjuk a *Mednyánszky-siremlék* vázlatával, a *Fáradt bohóccal*, a *Diannával.*

S ad még egy lehetőséget a nézőnek a kiállításrendező, hogy az élményt maradandóbbá tegye. A művekről megjelent kritikák részleteivel vetheti össze ki-ki a maga véleményét. Ez esetben bízunk abban, hogy az áttételen keresztül a művek alaposabb megértése lesz az eredmény.

A Művészet tavalyi somogyi számából a kiemelkedőbb képzőművészek kaptak helyet a siófoki tárlaton. *Bors István, Csiszár Elek, Honty Márta, Leitner Sándor, Szabados János, Szekeres Emil* és *Weeber Klára.* Közülük is Bors István *Pieta*, illetve *Bálvány-sorozata* esett a hangsúly, értő tanulmány részleteinek a kíséretében.

Jó ez a kiállítás azért is, mert a Művészet somogyi számának az apropójából összevetésre, országos kitekintésre, másoknak somogyi betekintésre ad módot. Egyfajta képpen summázhatjuk véleményünket: a ki- és betekintés azonos mérce esetében azonos, vagyis egymáshoz közel álló pályasikerekről beszél.

Horányi Barna

Somogyi József Dózsa című szoborterve.

szakvezetői, akik induláskor csupán azt hangoztatták, hogy »megpróbálunk lépést tartani a listavezetővel, s aztán majd meglátjuk — joggal elégedettek. Nem sok csapat akadt volna még a mezőnyben, amelyik öt pont hátránnyal is azt hangoztatja, hogy még semmi sincs veszve. Természetesen volt miből táplálkoznia ennek az optimizmusnak. Kapolyon olyan együttes »jött össze«, mely a jelenleginél nagyobb feladatok megoldására is alkalmas lehet. Az idény közben hozzájuk került tíz labdarúgó az ősszel még csak egyéni képességeit csillogtatta, tavaszra viszont már egy ütőképes csapat tagja lett. Tehát volt alapja annak a tervnek, hogy tavasszal huszonöt pontot szerezzenek. Az »új gépezetet« csak ketten tudták egy-egy rövid időre megállítani. A Latinca és a Balatonlelle dicsekedhet ezzel. Tizenháromszor viszont győztesen vonultak le a pályáról.

A Kiss J. SE-nél tanultak a múlt hibáiból, azaz rájöttek, hogy nem elég csupán jó labdarúgókat igazolni, azoknak kellő felkészítést is kell adni. Növelték a heti edzésszámot, ami nemcsak az erőnlétet, hanem a magabiztosságot is fokozta. Boross, Küher meg a többiek megyei mércével mérve nemcsak kész labdarúgók, hanem olyanok, akik »osztályukat« is kinőtték már. Bizonyára otthonosan fognak mozogni az NB III-ban is.

Kétszeri Ferenc edzőnek egyik legfontosabb feladata hogy nincsen könnyű mérkőzés. Kapolyon néha »előre ittak a medve bőrére«, hisz mi mással magyarázható, hogy a két »legrázósabb« hazai találkozójuk a kiesett K. Gazdász és az éppen csak megmenekült K. H. Vasutas elleni volt. A vasutasokat az utolsó percekben lőtt góllal tudták csak két vállra fektetni, s a főiskolások ellen is nehéz perceket éltek át a második félidőben. Az ellenfeleknek ez a »szelektálása« eredményezte, hogy a legjobb játékot viszont éppen az élboly csapatai ellen nyújtották. Ma is szívesen emlékeznek a Marcali SE otthoni, a Nagyatád és a Csurgó idegenbeli legyőzésére. Ezekre a mérkőzésekre kettőzött gonddal készültek.

Kálmán Ferenc sportköri elnök hangsúlyozta, hogy a Tanács Kupa nagy segítséget jelentett ehhez a fél idényhez. A felkészülésnek ez a fokmérője véleményük szerint kiállta a próbát. Már a kupamérkőzéseken megmutatkoztak a csapatnak azok az erényei, melyek a későbbi sikerek zálogai lettek.

— A játékosokban partnerekre leltünk, akik az első perctől már úgy készültek és játszottak, mintha hosszú évek kötnék őket sportkörünkhöz — mondta az edző, aki jegyzetfüzetét lapozva bi-

A lista élére vánkozik, aki a középpályás szer szonkét góllal sikerből. Az ug erős Boross és Küher is végig jól játszott. C kevesebbszer zörgette meg a hálót, de a gólokat mindig »jókor« rúgta. A kapuvédő Rácz és a beállós Tilinger játéka is biztató a jövőre nézve. Szabó és Rékási teljesítményében jó és rossz periódusok váltakoztak.

Néhányan várakozáson alul szerepeltek. Landek, Lakos, Gergelics, G. Kiss képességei alapján többre lenne képes.

A vezetőség reálisan értékelte a bajnoki évet. Tisztában vannak azzal, hogy a sportkör életében talán a legnehezebb esztendő következik. Többen távoztak, néhány új szerzeménnyel viszont erősödtek.

KAPOLYON most ismét egy új csapat kialakításán kell fáradozni. Szívesen vállalják ezt a feladatukat. Tudják, hogy az az út, amelyen évek óta járnak, helyes irányba vezet. Megtisztelteté számukra, hogy mostantól nemcsak egykori neveltjeikkel, hanem az ő csapatuk nevével is NB-s osztályban találkozhatnak a sportág hívei.

Jutasi Róbert

Szép győzelem Siófokon

Siófokon szombaton megkezdődött a női teniszezők Soisbault Kupa versenysorozata, amelyen a 21 éven aluli játékosok vesznek részt.

Eredmények:
Magyarország—Új-Zéland 3:0
Svédország—Belgium 2:1
Vasárnap a magyar—svéd mérkőzés lesz az első helyért.

gonyát öt, szóját egy gazdaság termel rendszerben.

— **Folyamatosan szállítják a műtrágyát.** A harmadik ne gyedévre megrendelt műtrá gyaféleségekből már a ter melőszövetkezetekben van nitrogén fele, a foszfor 40, káli 20 és a kombinált mű trágya 30 százaléka.

Balaton

A Balatonnál megkezd part több mint 30 filmszín éjszakai vetítésekkel igyek nek szórakozást kínálni. A előzve mútatják be a Balat Mr. Majestyk című amerik indul útjára a gyönyör cím először a Balaton partján fojtsuk vízbe...? A ha románc című csehszlovák f programjának befejezések fokon megrendezik a bala

Balatoni m

MAI:

Siófok (teremmozi): de. 10 ó kor: GYÖNGYVIRÁGTÓL LOM HULLÁSIG, du. fél 6 órakor: KÖLYÖK — SEMMITTEVŐK, te fél 8 órakor: VIDAM GAZF KOK. **Siófok** (kertmozi): este órakor: A KENGURU (14). **Ba tonboglár:** du. fél 6 és esté órakor: VIGYÁZAT VADNY GAT! **Balatonföldvár** (kertmoz este 8 órakor: ÉN ÉS A TABO NOK. **Balatonlelle** (fedett kertm zi): este 8 és 10 órakor: A ST DION ÖRÜLTJEI. **Balatonfeny** (fedett kertmozi): este 8 órak FEHÉR FARKASOK, este 10 ó kor: A KÉK KATONA (18). **B latonszárszó:** du. fél 6 és esté órakor: A FEKETE FARKAS ÜVÖLTÉSE (14). **Balatonszen** (fedett kertmozi): este 8 órak JOACHIM DOBD A GÉPBE!, te 10 órakor: FOLYTASSA CO BOY! **Fonyód** (fedett kertmoz este 8 órakor: PIEDONE A ZS RU. **Zamárdi** (fedett kertmoz este 8 órakor: TAVASZ V ÖRMESTER ÚR! Este 10 órak A RIVÁLIS (14).

SOMOGYI JÓZSEF szobrász, Kossuth- és Munkácsy-díjas, kiváló művész
Félszerfalva, 1916

Művészeti tanulmányait 1936-41 között a Képzőművészeti Főiskolán végezte, ahol Réti István, Aba Novák Vilmos, Kontuly Béla és Kisfaludi Stróbl Zsigmond növendéke volt. 1940 óta szerepel a hazai és külföldi rendezvényeken; egyéni kiállítása 1946-ban, 1947-ben és 1948-ban a Fővárosi Népművelési Központban, 1971-ben a Budavári Palotában, 1972-ben a Helikon Galériában volt. Nagyobb anyaggal szerepelt az 1970-es Velencei Biennálén. 1963 óta főiskolai tanár, 1974-től a főiskola rektora. 1955-1966-ban a Magyar Képzőművészek Szövetségének főtitkára, 1966-tól elnöke. 1954-ben Kossuth-díjat, 1956-ban Munkácsy-díjat kapott; 1966-ban érdemes, 1970-ben kiváló művész lett. A Tornyai-plakett (1965) tulajdonosa, az 1958-as brüsszeli világkiállítás nagydíjának, és az 1971-es budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé díjának nyertese. - A szobrászat minden műfajában otthonos, sokoldalu és témagazdag alkotó, aki valamennyi feladatát fölényes formabiztonsággal oldja meg. Szobrászi stilusa a figurális szemléletü, expressziv realizmushoz kötődik, ennek a kompozició mozgalmasságában és a felületmegmunkálás frissességében megnyilatkozó, dinamikus vállfaját müveli. Munkái mélyen átélt, s igy vivódásoktól sem mentes gondolati tartalmat, társadalmi mondanivalót közvetitenek. Közösségi etikája elsősorban a köztéri szobrászatban találta meg igazi területét (Martinász, Szántó Kovács-emlékmü, Dózsa-emlékmü stb.), de jelentős szükebb környezetéből és emlékanyagából merítő kisplasztikai munkálkodása is.

Müvés életrajzok 1975

Somogyi József, szobrász

A mai nap eseményei közé tartozik, hogy délelőtt magyar iparművészeti kiállítás nyílik a prágai Waldstein-palotában — ezt *Somogyi József* nyitja meg

Potoczky Júlia. Prágában megkezdődtek a magyar kultúra napjai
Esti Hírlap 1977. márc. 1
2.

Somogyi József
szobrászművész
1021

1972. VI. 16. Kossuth 21,06 /11/ RJ

Láttuk, hallottuk

Somogyi József szobrászművész rajzaiból a budapesti Helikon Galériában rendeztek kiállitást.

Bajkai É[V]a jegyzetét hallják a kiállitásról.

Szmodics Józsefné

1071

19/2. VI. 16. Kossuth 21.06 /11/ RJ

Láttuk, hallottuk

Somogyi József szobrászmüvész rajzaiból a budapesti

Helikon Galériában rendentek kiállitást.

Rajzai S'a jegyzetét hallják a kiállitásról.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1976 MAR 15

Budapester Rundschau

József Somogyi
1021

Vor einer begeisterten Menschenmenge deklamierte der Dichter Petőfi sein „Nationallied" am 15. März 1848. Auch heute gilt der Jahrestag dieses Auftakts des revolutionären Freiheitskampfes 1848/49 als Nationalfeiertag. Unser Bild: Petőfi-Denkmal des Kossuthpreisträgers József Somogyi in Pápa, Westungarn (1973)

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Chefredakteur:
JÁNOS NEMES

Stellvertreter:
LAJOS KISS

Verlagsort: Budapest
Anschrift der Redaktion:
1096 Budapest
Sobieski J. u. 28

Telefon:
13-92-52 14-06-52
Drahtanschrift:
BUDAPESTER RUNDSCHAU

Redaktionsschluß:
9. März 1976

Verlag:
Lapkiadó Vállalat
1389 Budapest
Lenin körút 9—11.

Anschrift:
1906 Budapest, Pf. 223
Telefon:
22-12-85 22-12-93

Verantwortlich für den Verlag:
NORBERT SIKLÓSI

Druckerei:
Szikra Lapnyomda, Budapest
Vertrieb: Magyar Posta

Bestellungen:
Postämter, Postzusteller, Zeitungsgeschäfte und Posta Központi Hírlap Iroda Budapest V., József Nádor tér 1
Anschrift: 1900 Budapest

Postscheckkonto und Anweisung auf Nr. (KH) 215-96-162

Jahresabonnement in Ungarn: Ft 144.—
Einzelpreis: Ft 3.—

Jahresabonnement im Ausland:
US-Dollar: 9.—
DDR: 20,80 M
BRD: 26.— DM
ÖSch: 170,—
Dkr: 56.—
Sfr: 25,—
Skr: 41,—
INDEXNR: 25 153

BESTELLUNGEN IM AUSLAND:

Direktbestellungen über **KULTURA** Ungarisches Außenhandelsunternehmen für Bücher

Kommentar zum

(Fortsetzung von S. 1)

von den Realitäten der Wel getrennt werden, wo mai ausländische Staatsmänne mit der Versicherung verblüfft, der Krieg sei unvermeidlich und dies laute denn je betont, hinzufügend, dies sei ja „gar nich so schlecht". (Peking ist die Hauptstadt, wo das Leitprinzip die Irrationalität ist, notierte ein Journalist, der der gewesenen US-Präsidenter Nixon unlängst dorthin begleitete.)

IM MOSKAUER KONGRESSPALAST lautete aber das Leitprinzip: Rationalität die wahrheitsgetreue Ana-

István János Nagy: Grenzstei (Kalkstein von Süttő) Grenzstation Sopron, 1975

Junge Ungarn i

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 III

ÉLET ÉS IRODALOM

5

Somogyi József szobrász művész

1021

HARMINC GYŐZELMES ÉV

Moszkvában, a Központi Kiállítási Teremben — az úgynevezett *Manyezsban* — június 27-én megnyílt *tíz szocialista ország nemzetközi tárlata*. Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia, a Szovjetunió és a Vietnami Demokratikus Köztársaság 800 művészének 1400 művét vonultatta föl a hatalmas kiállítás.

Magyarország részlegében dominál a monumentális szobrászat, többek között *Somogyi József* Martinásza és Kubikusa, és *Segesdi György* Marx—Engels-kompozíciója — ez utóbbi műveket nemrég itthon is láthattuk, a Műcsarnokban —, látható továbbá *Ferenczy Béni* Petőfije, melyet a Petőfi Irodalmi Múzeum adott kölcsön erre az alkalomra. Az elhunyt festőművészek alkotásai közül szerepelnek *Ék Sándor*, *Berény Róbert*, *Domanovszky Endre*, *Szentiványi Lajos* és *Szőnyi István* képei, mellettük *Ferenczy Noémi* Munkások című nagyméretű gobelinje. A magyar kiállítást plakátsorozat egészíti ki, itt különös hangsúlyt kaptak *Konecsni György* régi és újabb tervei.

Közös teremben állította ki a rendezőség a tíz nemzet harmincévesnél régebbi, antifasiszta irányzatú retrospektív gyűjteményét. Hazánk *Derkovits*, *Dési Huber*, *Háy Károly László* festményeit, *Goldman György* és *Mészáros László* szobrait, valamint *Ámos Imre*, *Berda Ernő* és *Martyn Ferenc* grafikáit küldte erre a külön bemutatóra.

Hogy ez így történt, abban bizonyos szerepet játszott a liberálisok Thomas Mann-interpretációja is.

●

A mélyebb világnézeti-szemléleti háttér részletesebb megvilágítására e cikk keretében természetesen nincs lehetőség. Csak jelezhetjük: amikor a szétesettség után, a magyar szellemi élet progresszív kiutat kereső fiatal nemzedéke a 20-as évek közepétől új tájékozódásra indult, ezt a tájékozódást nemcsak az ellenforradalom torzító nyomása alatt, hanem ismét *ütemvesztetten* kellett megkezdenie, akkor kellett, megkésve, befogadnia a 20. század első évtizedeinek új szellemi-tudományos eredményeit. Thomas Mann fő gondja már régen a bomlasztó irracionalitással szembeni szellemi ellensúlyok és ellenerők keresése, amikor Németh László a „törzsfők" Magyarországa és a dogmatikus baloldal ellen indít rohamot, a szellem új tavaszát köszöntve a 30-as években. „A boldogtalan Szellem, amely apollóni farkasságát és hattyúságát kámzsa alá dugta — Szellem-e még?" — kérdi Kerényi Károly Németh Lászlóhoz írt levelében, dicsérve Némethet, mert leszámol a „törzsfők Magyarországával". A magyar intellektuális élet megkésve ocsúdott fel a forradalmak utáni aléltság, a szellemi folytonosság hiányának az állapotából. Akkor indított szabadságharcot az ellenforradalmi konzervativizmus nyomása ellen, s akkor távolodott el a dogmatizmustól, illetve egy elavult liberalizmus vonzáskörétől, amikor már új szellemi-politikai veszélyek fenyegettek.

Az itt jelzett sajátos félreértést Kerényi Károly esetében maga Thomas Mann is érezte. Egyik, a 30-as évek közepén írt válaszleve-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 SEP 28

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Somogyi József szobrászművész

1021

A pácini galéria

A képzőművészeti világhét hazai rendezvénysorozatában országos érdeklődést kiváltó esemény színhelye volt tegnap, szeptember 27-én délután a bodrogközi Pácin község. Ennek a kis településnek a műemlék kastélyában nyílt meg *Czinke Ferenc*, Munkácsy-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság érdemes művésze adományából a közművelődési galéria. Az avatóünnepségen részt vett *Somogyi József*, szobrászművész, az Elnöki Tanács tagja, a Képzőművészeti Szövetség elnöke, a Képzőművészeti Főiskola rektora, *Bereczki Lóránd*, művészettörténész, az MSZMP KB kulturális és tudományos osztályának munkatársa, *Csorba Géza*, a Kulturális Minisztérium főosztályvezetője, *Jarda Kubička*, a Csehszlovák Képzőművészeti Szövetség képviselője, valamint a sátoraljaújhelyi járás és Sárospatak városok párt- és tanácsi vezetői, a megye közéletének számos jeles képviselője, az Észak-magyarországi Képzőművészeti Csoport több tagja.

A vendégeket *Varga Ferenc*, a községi pártbizottság titkára köszöntötte a község vezető testületei nevében. Ezután *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászművész avatta fel a galériát, ünnepi beszédében méltatta az adományozó *Czinke Ferenc* nemes gesztusának példamutató erejét.

A galériát *Czinke Ferenc* művész adta át a községnek, közvetlen hangú visszaemlékezés kíséretében. Az adományozó művész családja pácini születésű, s maga Czinke Ferenc is ebben a községben töltötte gyermekkorát.

A galériát *Szabó Imre*, a községi tanács elnöke vette át. Hangoztatva, hogy ezt a közművelődési kisgalériát Pácin nemcsak a magáénak tekinti, hanem annak kapuit az egész Bodrogköz népe és a távolabbi vidékekről érkező látogatók előtt is szélesre tárja.

Az avatóünnepség műsorában közreműködött *Zoltán Sára*, a Miskolci Nemzeti Színház művésze és *Röczei Ferenc* zongoraművész.

Zavargások Beirúthan

szocialista társadalom iránt hűséges és áld kész állampolgárokká janak.

A haza védelme irán lelősségérzetet és elszá

lok tízezrei évről évre vekvő igyekezettel és

Gomes elnök Varsóba és Moszkvába látogat

Costa Gomes tábornok, a Portugál Köztársaság elnöke szombaton délelőtt hivatalos látogatásra Lengyelországba érkezett. Az elnököt Edward Gierek, a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára hívta meg a lengyel Államtanács, a kormány és a szejm nevében.

Gomes négy napot tölt Lengyelországban, szerdán a Szovjetunióba várják hivatalos látogatásra.

A portugál kormány pénteki ülésén elhatározta, hogy „együttműködési minisztériumot" hoz létre, és vezetésével Vitor Crespo őrnagyot bízza meg. Az új miniszter a kabinet huszonhárom államtitkárával (miniszterhelyettesével) letette a hi-

keretében tett intézkedésről a kabinet üléséről szombaton kiadott közlemény tájékoztatott.

Tízezres tömeg előtt mondott beszédet pénteken este az észak-portugáliai Porto városában tartott nagygyűlésen Alvaro Cunhal, a Portugál Kommunista Párt főtitkára.

Jelezte, pártja mindent el fog követni annak érdekében, hogy az Azevedo-kormányból eltávolítsák a jobboldali Demokratikus Néppárt (PPD) képviselőit.

„Hogyan is javasolhatja a PPD a kormányban, hogy harcoljanak a reakció ellen, amikor ő maga is reakciós? — tette fel a kérdést Cunhal. — Hogyan is vehet

Csáki-Maronyák József

Lírikus művész, aki nem értelmi megfontolások alapján fest, hanem érzései ragadják alkotásra. A táj és az ember viszonya érdekli: a csillogó Balaton hangulatos színpompája, a vidéki kertek és udvarok jó nyugalma és a reggelek pezsdítő, derűs fényözönében ragyogó csendéletek. Emberre vonatkoztatott festészet ez, felüdülés a megnyugtató vidéki hangulatokban. Újabb képei fiatalkori műveinek munkaábrázolásai után kissé passzívok, bár töretlen életereje és optimizmusa ezeken is megnyilvánul.

Elsősorban színproblémákkal foglalkozik, anélkül azonban, hogy az öncélú festészet fínom, de szükségtelen útvesztőibe tévedt volna. Képein a színek elsődlegessége nem impresszionizmus, nem felületi látás, vagy a festői szétbontás, hanem a jellemzés és a kifejezés legfontosabb eszköze. Látszólagos könnyedségük ellenére művei lassú és töprengő munka eredményei: a könnyedséget a színek világos, derűs árnyalatainak megbízható kezelése okozza.

Néhány tájképén újra alakot szerepeltet. Bár az alakok a természeti hangulatkép egészének csak járulékos részei, mégis érezni, hogy új feladatokat tűzött maga elé Csáki-Maronyák József, az ember és a táj együttes ábrázolását. A Szaktanács kiállításán való közreműködése alkalmával neki is meg kellett birkózni a szocialista művészet legszebb feladatával, a nagyméretű csoportképpel. Ennek a kísérletnek világossá kell tennie minden mai festőművész számára, hogy a tájképfestő új felfogással közeledhetik napjainkban a természethez. Nemcsak hangulatokat adhat vissza, hanem ábrázolnia kell az ember munkájának a nyomát is a természetben. Korunk művészete nem csupán a jelen számára készül, hanem dokumentumnak a jövő előtt, építőmunkánk lendületéről és bizakodó hangulatunkról.

Csáki-Maronyák Orosházán született 1910-ben. 1928-tól 1934-ig a Képzőművészeti Főiskolán tanult. Párisban, Olaszországban jár tanulmányúton. Tanulmányai befejeztével 1938-ig vidéken festett. Jelenleg a Szépműves Líceum tanára. Első kiállítását 1942-ben rendezte.

Somogyi József

A legfiatalabb szobrászgeneráció élén halad. Művei világosan bizonyítják azt a nagyszerű szobrászati kultúrát, amely az újabb magyar képzőművészet nagyszerű eredménye. Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp és Medgyessy Ferenc reális és anyagszerű művészete a fiatalok számára a technikai módozatoknak, a kifejező eszközöknek egy olyan nagyszerű kincsét hagyományozta, hogy a mai szobrászoknak gazdag lehetőségeik vannak a sokszerű ábrázolásra, nem szükséges újabb és újabb kísérleteket folytatniok.

Somogyi József okosan gazdálkodik a ráhagyományozott formakinccsel és figyelemreméltó alkotásokat hozott létre a valóság ábrázolása terén. Alakjai súlyosak, tömörek, anélkül, hogy a torzító formalizmus hibájába esnék. Nagy tömegeket szerepeltet abból az okból, hogy alakjaiból, segítségükkel, távoltartson minden kísértő eszmeiséget, amely a háború alatt újra felbukkant szobrászatunkban. A lomha tömegeket fínom vonalvezetéssel, a formák szerves összekötésével szigorú, erőteljes szerkezetté építi. A szerkezet kihangsúlyozása azonban nem teszi egyoldalúvá, alakjai felületének megmintázásában gyakran puha, érzékletes hatásokat ér el, melyek a formák rendszerét lágy hullámzásban oldják fel.

Képességeit és sokoldalúságát kiállított szobrai bizonyítják legjobban. Nem szép modelleket, szobrászati tanulmányokat mintáz, hanem munkásokat, bányászokat, parasztokat. Az emberi érzelmeket sem szorítja vissza, meghitt bensőség árad szobraiból, vagy szelíd humor, vagy lelkesült nekifeszülés. Állatszobrai kifejező erőben igen gazdagok, amely gazdaságot nem a fejre összpontosított mintázással éri el, hanem a sajátságoknak a formák elhelyezésében történő kiemelésével. Szabadságharcos szobrai és emlékműterve lendületükkel és világos előadásukkal tűnnek ki. Az elpusztult parlamenti oroszlán pótlására kiírt pályázatot ő nyerte meg. Remélhető, hogy ebben a monumentális feladatban is megállja a helyét.

1917-ben született. A Képzőművészeti Főiskolán tanult. Első kollektív kiállítása 1947-ben volt a Művész Galériában. Jelenleg az Iparművészeti Főiskola tanára.

Végvári Lajos

CSÁKI-MARONYÁK JÓZSEF KÉPEI

1.	Könyvek — virágok (olajfestmény)	.....	1.000 Ft
2.	Csendélet befőttel	«	800 «
3.	Alvó nő	«	1.600 «
4.	Mosó asszony	«	3.000 «
5.	Nyári ablak	«	3.000 «
6.	Balatonpart	«	3.000 «
7.	Uzsonnázók	«	1.000 «
8.	Várakozó öregasszony	«	3.000 «
9.	Nyár	«	3.000 «
10.	Csendélet sütőtökkel II	«	3.000 «
11.	Nyári napsütés	«	3.000 «
12.	Balatoni hajnal	«	4.000 «
13.	Cserepes virágok	«	1.000 «
14.	Nyári vendéglő III	«	3.000 «

SOMOGYI JÓZSEF SZOBRAI

1.	Bányász I., gipsz	9.	Őrvösmedve, terrakotta
2.	Bányász II., gipsz	10.	Fázó asszony, «
3.	Bányász III., gipsz	11.	Szoptató, «
4.	Partizán I., terrakotta	12.	Készülődés, «
5.	Partizán II., «	13.	Fekvő asszony, «
6.	Partizán III., «	14.	Anya I., «
7.	Emlékműterv, gipsz	15.	Anya II., «
8.	Lóvezető, «		

TÁRLATVEZETÉSEK

a kiállításon

December 5-én, vasárnap délelőtt 11 órakor:
Végvári Lajos

December 12-én, vasárnap délelőtt 11 órakor:
dr Rabinovszky Máriusz

December 19-én, vasárnap délelőtt 11 órakor:
dr Fehér Zsuzsa

★

KÉPZŐMŰVÉSZETI ELŐADÁSOK

a kiállítóhelyiségben vetített képekkel

December 8-án, szerdán délután 6 órakor:
FESTŐI KOMPOZÍCIÓK
Előadó: **Szegi Pál**

December 15-én, szerdán délután 6 órakor:
MŰVÉSZET ÉS IPAR
Előadó: **Schubert Ernő**

Belépés díjtalan

★

KÖVETKEZŐ KIÁLLÍTÁS

BENCZE LÁSZLÓ

festőművész
műveinek kiállítása

1948 december 23-tól 1949 január 5-ig

A Fővárosi Népművelési Központ képzőművészeti vonatkozású tanulmányi kirándulásai, tárlatvezetései

December 5., vasárnap

Középkori és reneszánsz-kori szoboremlékek gipszmásolatai a Szépművészeti Múzeumban. Gyülekezés délelőtt 9 óráig a múzeum Hősök-terén levő főbejáratánál. Részvételi díj kedvezményesen 1 forint.
Előadó: *dr Kampis Antal* egyet. m.-tanár.

»Közösségi művészet felé.« 14 festő és szobrász freskó- és emlékműterv-kiállítása a Képzőművészek Szabad Szervezetének kiállítóhelyiségében. Gyülekezés délelőtt 11 óráig a VI., Andrássy-út 69. sz. előtt. Részvételi díj kedvezményesen 1 forint.
Előadó: *dr Rabinovszky Máriusz* főiskolai tanár.

December 17., péntek

Szilágyi Sándor magánképgyüjtemény-kiállítása. Gyülekezés délután 5 óráig a Damjanich-utca 49. sz. előtt. Ezen a kiránduláson csak 30 személy vehet részt, ezért előzetes jelentkezés december 16-ig a Központban kötelező. Részvételi díj kedvezményesen 1 forint.
Előadó: *Végvári Lajos.*

December 19., vasárnap

»Különlegességek a régi Képtárból.« Kiállítás a Szépművészeti Múzeumban. Gyülekezés reggel 9 óráig a múzeum Hősök-terén levő főbejáratánál. Részvételi díj kedvezményesen 1 forint.
Előadó: *dr Soltészné dr Szilárd Kató.*

Minden pénteken délután 6 órakor

IRODALMI DÉLUTÁNOK

a kiállítóhelyiségben.

Belépés díjtalan

Felelős kiadó: dr Faludi János
Székesfővárosi házinyomda Budapest, IV., Közp. városháza — 116123
Felelős vezető: dr Mihalik Gusztáv

Somogyi József

A FŐVÁROSI NÉPMŰVELÉSI KÖZPONT KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSAI

VII., Rákóczi-út 30., félemelet

nem tovább

XXII.

CSÁKI-MARONYÁK JÓZSEF

festőművész és

SOMOGYI JÓZSEF

szobrászművész
műveinek kiállítása

1948 december 4-től december 19-ig

✦

A katalógus díjtalan

MK SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Somogyi József, fafaragó

NAPLÓ (VESZPRÉM)
1983 AUG 13

1021

Favágók (részlet)

Arató család (részlet)

Vallomások egy életmódról

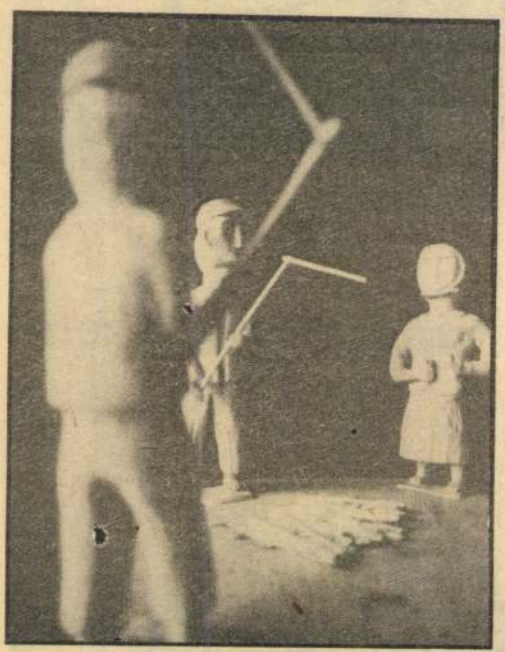

Arató család (részlet)

A hűvös szél, meg a gyakorta eleredő eső az utóbbi hetekben többször beverte a külföldi turistákat Tapolcára, a Balatonról. A tavasbarlanggal szemközti Bauxit Munkásművelődési és Továbbképző Központ kiállítására sokan bekukkantottak közülük. **Somogyi József** fafaragó alkotásaival találja magát szembe a látogató az intézmény előcsarnokában. A nézelődő németek romantikáról beszélnek, a vendégkönyv bejegyzései nemes egyszerűséget, bájos népiséget emlegetnek. A szobrászatban jártasabb magyarok arról diskurálnak, hogy művészet ez, naiv művészet, vagy csak egy jó szemű és ügyes kezű ember tárgyjátéka. Én azt gondolom: egy életmód részesének fában megfogalmazott vallomása, irigylésre méltó emberi tisztasággal.

H. F.

Fotó: A. H. P.

la nem szól

anyám
zemek

os lepedő –
egen

d

em szól
sen

űvészeti
donságai

ta magával. Expresszív formavilága és a leegyszerűsített, szinte kubisztikus megfogalmazási mód sikert hozott számára. Általában magáévá tette a huszadik század második felének kísérletező művészeti tendenciáit. A hatások nála termékeny talajra találtak; olyan játékos forma- és fényhatásokban gazdag díszítést próbál létrehozni, amely az épületek belső és külső kialakításánál hasznos és díszítő kiegészítő elem lehet.

Szendi Sándor művészetébe

Anyaság

Mikus Sándor emlékezete

SAJTÓFIGYELŐ
091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1983 NOV 25

1021

MŰHELYFORGÁCSOK

Somogyi József kiállítása Győrben

Sajátos belső kényszernek engednek a művészek, amikor – érezve az idő múlását –, mind sűrűbben térnek vissza testi és szellemi szülőföldjükre. Műveiket, „természüket" hozzák poggyászukban vagy egyszerűen a gyermekkor levegőjéből szeretnének újra szippantani. *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászunk két „hátországot" is magáénak érez. A szülőföld, a gyermekkor, egy iskolás esztendő a Szigetközhöz, Győrhöz köti. Eszmélkedésében meg a pápai ősi kollégiumnak jutott döntő szerep. Hűsége ma is töretlen. Vissza-visszajár ide is, oda is. Nyaranta pedig növendékeit Tihany különös atmoszférájától övezve avatja be a műhelymunka örömeibe.

Győrött a közelmúltban új köztéri szobrát avatták. Most pedig egyéni kiállításainak egyikét nyitotta meg a helyi műcsarnokban. Maga válogatta, rendezte az anyagot, és keresetlen szavakkal maga ajánlotta a közönség figyelmébe. Szokatlan döntését a benne mostanában munkáló bizonytalanságérzettel, a művész és közönség, művész és kritika eltávolodásával magyarázta.

Kiállítása több okból rendkívüli eseménynek számít. Sokirányú elfoglaltsága, közéletisége miatt ritkán vállalkozik önálló bemutatkozásra. Hírét leginkább köztéri szobrai alapozták meg. Kisebb munkáival országos szemléken találkozhattunk. Az alkotómunka rejtelmeibe kalauzoló rajzainak ilyen gazdagságával azonban most szembesülhetünk igazán. Kitárulkozást sugalló munkáit joggal minősítette műhelyforgácsoknak, porcelánrajzait pedig okkal utalta a műfaji bizonytalanságok szférájába.

A tárlat alaptónusát határozott arcélű rajzai szabják meg. Valamennyi emberi figurákat – főként női aktokat –, élet- és testhelyzeteket ábrázol. Nem akadémikus tanulmányok, de nem tekinthetők szuverén grafikának sem. Mesterünk túlzott szerénységgel „firkáknak" nevezi naponta kötelező penzumként készült nagyméretű lapjait. Talán az „ujjgyakorlatok" fogalom fedi leginkább tartalmukat. Lendületes, folthatást kereső ceruzavázlatok, vörös krétával felhordott, különböző pózban megfigyelt, Árkádia árnyas ligeteiből „származó", heverésző, nyújtózkodó, térdelő szép nők sorakoznak a falakon. Néhány határozott körvonalú, plasztikáját dús tónusokkal jelző szobrászrajza külön is figyelmet érdemel.

Két falat töltenek meg a legújabb „kaland" gyümölcsei. A kísérleteknek Hollóháza adott otthont, amely Szász Endre sajátos műhelyévé alakult az utóbbi években. Somogyit a fehér porcelánlap, a síkábrázolás új lehetősége ragadta meg. A pannon szellemből, örökségből fakadó, mitológiai szépségű, tartású, dús formájú nimfái jelentek meg a mázzal, égetéssel időtlenné varázsolt fénylő, de törékeny finomságú lapokon. Míg látszólag „téma nélküli", erőteljes rajzai pusztán a vonal lendületét, a forma határozottságát, a gondosan mérlegelt arányok tükrözését vállalják tartalomként, a porcelántáblák a szerelem, a nemek harmóniájának, egymásrautaltságának valóságát állítják középpontba. Kísérletről van szó, a pillanatnyi eredmények magukon viselik a keresés esetlegességét. A keményen ellenszegülő anyag kizárja a javítás, a korrigálás lehetőségét.

A „szobrász" Somogyit ezúttal még az érmek, plakettek és néhány kisplasztika képviseli. Szenvedélyes mintázás, egyéni szerkesztés jellemzi ezeket. Kapcsolatuk világosan érzékelhető a rajzokkal. Többön felismerhetők a figura továbbfejlesztésének jelei. Az „isteni nővel" a kis szobrokon is találkozunk, de nem őket látjuk a tragikus felfogású, ikonos kompozíciókon. Ezekből valamilyen ősi fájdalom tör a felszínre, mintegy ellenpontot alkotva a könnyed, játékos szellemű rajzokkal. Az „új arcot" mégis az utóbbiak villantják fel.

Salamon Nándor

élben

rtos családi gekkel, ga- erttel, Bala- eladó. Litér, árton.

en 3 szobás eladó. „Ár- jeligére a . Veszprém,

n zártkert- ölő pincével : Szombat, apokon 17 un B. u. 12.

másfélszobás, fűtéses szö- + OTP, el- i: Molnár Imre u. 9.

fürdőszobás, esek Veszp- „Sürgős 412" rém megyei hoz Veszp- ér 15.

másféléves ési könnyítés- OTP lakás OTP átválla- Haszkovó u.

ben 3,5 szo- + OTP át- al beköltöz- út 20/B. III.

zoba-konyhás, srész kiadó. erőgép el- sef A. u. 31.

központifűté- a, külön für- , Veszprém, 2. ajtó.

központifűté- ás négylaká- eladó. Ér- nétvégén, Ta- u. 13. alatt -593.

özponfifűtéses eladó. Ér- m, Halle u. Edit, szom- ész nap.

ában lévő tszoba-hallos ívő ajkai ta- veszprémire n megoldás : „Sürgős eszprém me- Vállalathoz, ság tér 15.

oyó úton 2 egy év OTP átvál- evelet: „Ha- jeligére a Lapkiadó ém, Szabad-

an szoba- nak vagy kiadó. Ér- Veszprém, ámon.

téses örök- ném alsó- mádi család- megoldás i: hétfőtől ig a zirci nban.

összkom- yes tanácsi balatonfü- . Minden 1984–85 évi Válaszokat jeligére a Lapkiadó ém, Szabad-

bérletet ke- gyermekkel, oba, kony- bútorozottat. zható 470" rém megyei z, Veszp- r 15.

Fiatal házaspár részére szoba kiadó, gyermek nem akadály. Érdeklődni egész nap. Cím: Veszprém, Haszkovó u. 19/A. 4. em. 13.

200 000 kp-val + OTP, garzonlakást keresek Veszprémben. Cím: Kalauz, Veszprém, Killián u. 12.

Fiatal dolgozó lány albérletet keres Ajkán vagy Bakonygyepesen. Leveleket: „Novemberi albérlet" jeligére Fotószalon hirdetésfelvételhez, Ajka, Szabadság tér 7.

Eladnám Ajka, Béke u. 11. III. emeleti 2 szobás szövetkezeti lakásomat 380 000 Ft kp + OTP átvállalással. Leveleket: „Tavaszi költözés" jeligére Fotószalon hirdetésfelvételéhez Ajka, Szabadság tér 7.

AUTO–MOTOR

Eladó UAZ 469 bejáratás alatt álló személygépkocsi vonóhoroggal. 1984. áprilisig vizsgáztatva, valamint 1 db elektromos olajradiátor. Megtekinthető: Veszprém, Almádi u. 43. Pászti.

Eladó 1600-as Lada motor, üzemképes, nem karambolos. Érdeklődni: 80/46-556-os telefonon, 10–15 óráig. Tóth.

Renault 4-es eladó. Peremartongyártelep 90/4. Szabados.

Skodások figyelem! Autósboltomat áthelyeztem Veszprém, Budapest u. 58. sz. alá. AFIT szerviztől 200 m. Kozák Csaba járműalkatrész kereskedő.

Sürgősen eladó Aro 320 D platós, 2 éves teherautó. Érdeklődni: Balatonalmádi, Vécsey u. 1. Kőfalvi István autószerelő.

1200-as ZG forgalmi rendszámú Lada eladó. Adorjánháza, Fő u. 110. sz.

ZJ-s fehér Trabant 1986-ig műszakizott, eladó. Érdeklődni: 16 órától, Ajka, Tanácsköztársaság út 17. I. em. 2.

IT 1200 Zsiguli eladó. Veszprém, Kádár u. 7.

ZR-es 1300-as Lada eladó. Veszprém, Slavonits János u. 17.

Billenős IFA gépkocsi érvényes műszakival eladó. Szentgál, Ady E. u. 26.

S 100-as Skoda eladó. Öskü, Iskola u. 10.

Nagykerekű Wartburg egyben, alkatrészként is eladó. Odor, Balatonalmádi, Martinovics u. 9.

A Balatonfüredi Elektron Autórádió Szerviz értesíti tisztelt ügyfeleit, hogy Pinner típusú japán autó-rádiómagnó és gépkocsi riasztó érkezett. Kérjük ügyfeleinket, hogy beszerelési igényüket előzetesen kisvállalatunkkal egyeztetni szíveskedjenek a 40-333-as telefonszámon, vagy személyesen Balatonfüred, Jókai u. 15. szám alatt.

UV-s rendszámú Zaporozsec jó állapotban, reális áron eladó. Érdeklődni: Nagyvázsony, Kinizsi út 36.

IO-s S–100-as Skoda eladó. Érdeklődni: 16 óra után, Kiss, Papkeszi, Hársfa u. 34.

ZC-s Trabant Combi eladó. Ajka, Árpád u. 18.

Jótállásos Simson motor eladó. Érdeklődni este 18 óra után. Nemesvámos, Dózsa Gy. u. 39. sz.

CZ-s Ford Escort, friss műszakival, új gumikkal építkezés miatt eladó. Irányár: 35 ezer forint. Érdeklődni: Veszprém, Ifjúkommunista u. 3. Józsa.

Eladó jó karban lévő Zaporozsec 1984. júliusig érvényes műszakival. Irányár: 12 000 Ft. Leveleket: „Biztonságos" jeligére az ajkai fotószalon hirdetésfelvételéhez, Ajka, Szabadság tér 7.

Eladó 3 éves 1203-as mikrobusz, 1986-ig műszakizva. Irányár: 130 000 Ft. Ajka II., Hámán K. u. 25.

VEGYES

Variálható gyermekkocsi olcsón eladó. Veszprém, Árpád utca 4.

CSALÁDI TÉLA LATI Szerezzen mekeinek otthon házhoz megyünk. ható, rutinos Gerse János, Veszprém, Schönherz u. 12. Kollégium. Tel.: 12-625.

MENYASSZONYI RUHAKÖLCSÖNZÉS! Gyönyörű külföldi modellek nagy választékban. Szombaton nyitva 13 óráig. Siófok, Mártírok u. 5. Kertmozi mellett. Telefon: 10-037.

FŰRÉSZELT FA és **SZÉN** házhoz szállítása megrendelhető. Farkas Mátyás, Balatonfüred, Horváth Ádám u. 84.

2 db 10 hónapos magyartarka üszőborjú, 1 db 3 éves herélt ló eladó. Szentkirályszabadja, Kossuth u. 13.

FIGYELEM! Építőanyagtelepemen kapható B–30-as, kisméretű tégla, oltottmész, 6-os, 10-es válaszfallap, házhozszállítva. Solti építőanyagkereskedő, Balatonakarattya, 71-es úton, a Honvéd üdülő lejáratával szemben.

Üzembe helyezett személygépkocsi akkumulátorok kaphatók garanciával. Töltés-ellenőrzés, beállítás. Veszprém, Táncsics u. 27.

Kitűnő szülőktől származó 12 hetes német juhász szuka kölyök (kettő) eladó. Érdeklődni: hétköznap 17 óra után, vasárnap délután. Szabó László, Pápa, Téglagyári u. 3.

Sinclair ZX 81 16 K Ram vámkezelt komputer eladó. Torma, Balatonfüred, Arad utca 20. Telefon napközben: 40-821.

Új 54-es női panofix bunda olcsón eladó. Veszprém, Haszkovó u. 16/F. III. e. 8.

Fehér faragott kő eladó. Papkeszi, József A. u. 7.

Megbízható nő bármilyen házimunkát vállal heti 2 alkalommal. Választ: „Szorgalmas 481" jeligére kérem a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Lángos-, fánksütő pavilon a Balaton északi partján eladó. Levelet: „Kemping" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Panorámás mélykocsi eladó. Veszprém, Kertalja út 12. sz. Érdeklődni: hétvégén.

Vámkezelt japán Sony távirányítós Pál-Secam-NTSC-ben működő képmagnó igényesnek eladó. Érdeklődni: este 5 után. Schillinger József Várpalota 8100, Csokonai u. 11.

12/120-as Diamant special 2 színváltós, automata tűágyváltós, motoros kötőgép eladó. Sok pótalkatrész és tű van. Passapra csere is érdekel. Herend, Rákóczi u. 32.

Özvegyasszony, férje lakatosműhelyét felszereléssel együtt bérbeadná józanéletű, komoly férfinak. Levelet: „Szakmaszerető" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz, Veszprém, Szabadság tér 15.

Yamaha dobgépes orgona, teljesen új, eladó. Berhida, Kossuth u. 46. Telefon: 33-147.

Kettő darab 3 kW-os hőtárolós kályha, keveset használt, eladó. Berhida, Táncsics u. 43. Telefon: 33-136.

Bécsi rövid zongora eladó. Megtekinthető: szombat, vasárnap Balatonfüred, Illés J. u. 2/C. I. em. 24.

Üres szoba, műhelynek is kiadó. Kovács Istvánné, Veszprém, Harkály u. 1. (Dózsaváros).

Fürge, ügyeskezű dolgozót vennék fel epedarugó-készítői munkakörbe. Jelentkezés: Soshalmi Vilmos géplakatos, Berhida, Kossuth u. 46. Telefon: 33-147.

Porcelánfejű babát magas áron veszek, külön fejet is, régi réztárgyakat, múlt századi csiszolt poharakat. Varga Endréné, Zirc, Ady E. u. 4. 8420.

Diamant 12/120-as kétszínváltós villany és Simac 4000-es kötőgépek haláleset miatt eladók. Érdeklődni: munkanapokon 17 órától. Persicsné, Ajka, Kossuth u. 17. IV/16.

A Bauxitbányász Horgász Egyesület a kezelésében lévő Kornyi-tavon termő, mintegy 3–4 hektár területű nád termését hasznosítani kívánja. A tó Kővágóörs és Köveskál községeket összekötő közút mellett fekszik. Ajánlatokat levélben kérjük az érdeklődőktől. Cím: 8301 Tapolca, Pf. 2.

Zircieki figyelem!

Fájdalommentes füllyukasztás aranyozott fülbevalókkal Zircen, a Művelődési Központban november 26-án, szombaton 9-től 16 óráig

Eladó 1 db 4 éves vemhes ló, szerszámmal és spediterkocsival együtt. Cím: Balatonfőkajár, Petőfi u. 28/A.

„Ocskay korcsolyaszerviz" a péti műjégpályán! Mindenféle korcsolya köszörülése, szerelése és javítása garanciával. Nyitva: péntek 15–19, szombat: 9–19, vasárnap: 9–19.

Pannóniából készült kistraktor utánfutóval és 5 éves frissfejős tehén eladó. Ugod, Vasút u. 36.

Jó állapotban lévő szobabútorok és 2 db 2 m-es elárusítópult eladó. Érdeklődni: a délelőtti órákban Tihany, Kis-Kopaszhegy 6.

Használt bútor és lakásfelszerelés biztos értékesítése, adása, vétele. Várpalota, Ságvári E. u. 9.

50 q sárgarépagyökér eladó. Zergi Lászlóné Sümeg. Telefon: 214.

Anyakoca, 9 db 4 hetes malacokkal együtt sürgősen eladó. Noszlop, Szabadság u. 96.

Antik ebédlőbútor, 10 db-os, ugyanott olajtartály, 30 hl-es, új, eladó. Töreky Istvánné, Balatonederics, Kossuth u. 26.

Eladó 2 db 180–160 kg-os hízósertés. Zirc, Kossuth u. 23.

Farmerbolt Keszthelyen, Fürst S. u. 2 szőlőoltványokat, gyümölcsfa csemetéket a fagy beálltáig szombat és vasárnap is 7–12 óráig árusítja.

Virágpor 130,– Ft/kg, tájékoztatóval, utánvéttel kapható minden mennyiségben. Lendvay méhész 9633 Simaság.

Jól jövedelmező magánkereskedői üzletemhez tőkés társat keresek. „Egymásban megbízunk" jeligére a Magyar Hirdetőbe Veszprém, Kossuth u. 6. sz.

Keltetőgépet vennék sürgősen 5 és 10 000-est. Keszthely, Csokonai u. 15. Horváth. Telefon: 12-841.

Vendéglátósok figyelem! Új rexasztal és elektromos szamovár eladó. Érdeklődni: este 18 óra után. Nemesvámos, Dózsa György u. 39. sz.

Grundig rádiósmagnó, régi hálószoba bútor, konyhaszekrény, mosógép, festmény műgyűjtőnek és egyéb ingóságok, bundák eladók. Érdeklődni: este 18 óra után Nemesvámos, Dózsa Gy. u. 39.

Fantázia esküvői fejdíszek, fátylak, kesztyűk, csokornyakkendők, művirágok. Nagy Bélánné kellékkészítő, Ajka, Kohász u. 9. Telefon: 12-062. Nyitva: hétköznap: 16–19, szombat: 9–12 óráig.

Szövőszék, lábpedálos, álló kivitelben, fémből készült, megrendelhető a készítőnél. Biztonságos és könnyű szövés. Széplábi Mátyás lakatos-esztergályos mester 8446 Kislőd, Arany J. u. 28.

Esküvői ruhakülönlegességek kölcsönzése Délinél. Szombati nyitvatartással. Budapest XII., Greguss u. 6.

ll televíziók műsora

umának főfelügyelőnőjével 15.40: I. Sevcsenko, az OSZSZK kiváló művésze énekel 16.00: ajzfilm 16.15: Együttműködés 16.45: Ma a vi- 17.00: Mit tud a kollektíva? 17.40: Sok NDK tévéfilmsorozat. 1. rész 19.10: A rendőrség közbelép. Riportműsor 19.30: Beszélgetés szamovár mellett Havasi ink (ism.) 20.00: Hopp, a majom. Cseh filmvígjáték (ism.) 21.30:

Somogyi József

A Budapesti Tavaszi Fesztivál kiállításai

(MTI) A Budapesti Tavaszi Fesztivál idején több mint félszáz kiállítással és bemutatóval várják látogatóikat a múzeumok és kiállítási intézmények.

A képzőművészeti program mintegy fele a fesztivál kezdeményezésére és jelentős anyagi támogatásával jön létre, mondták el hétfőn a MUOSZ-székházban tartott tájékoztatón a rendezők. Ilyen lesz például a Vigadó Galériában Oskar Kokoschka műveinek Élmények az életben című bemutatója, amely a Salzburgi Ünnepi Játékok vendégkiállítása, valamint az I. kerületi Dísz tér 9. számú ház Galériájában *Somogyi* József szobrászművész tárlata, amely a művész terrakotta-kollekcióját mutatja be. Az eddigieknél több lesz a csoportos kiállítás: március 20. és 29. között a Műcsarnokban kortárs magyar képzőművészeti válogatást, a Lajos utcai kiállítóházban Fotografizmus címmel mai művészeti összeállítást, a Duna Galériában fiatal iparművészek ékszerbemutatóját, a Mezőgazdasági Múzeumban kollektív fotókiállítást tartanak.

Magyar Nemzet 1987. II. 3.

Somogyi József szobán

zödő cserszömörcék j
korábbi évtizedekben
kopárfásítást. De a
pusztafüves lejtők vad
őriznek.
A fennsík e darabjár
törvényesen védett kö
ják. Valamivel több v
kolva nyíló feketéllő k
a leánykökörcsin e h
szorulóban van. A fér
mas virágú tavaszi h
egyenesen lenyűgöző.
amikor az időjárás jó
le egy időben mintáz
dalakat a kunkorgó
sziklagyep sárga és l

ahol
bük-
bko-
ötét-
kedé-
meg-
me-
resz-
Kop-
tá-

-: Hazai Tükör

43

Új Tükör ep. 1986. jún 29.

XXIII/26

Somogyi József, szobrász

SOMOGYI JÓZSEF HETVEN ÉVES

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektorának, kiváló művésznek 70. születésnapja alkalmából a Magyar Népköztársaság Zászlórendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke adta át. Jelen volt Köpeczi Béla művelődési miniszter és Knopp András, az MSZMP Központi Bizottsága osztályvezető-helyettese.

– Hazai Tükör

Új Tükör

43

XXIII/24

Somogyi József

Rákóczi-szobor Rodostóban

Rodostóban felavatták II. Rákóczi Ferenc fejedelem mellszobrát, Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. Az ünnepségen a török kulturális és idegenforgalmi minisztérium meghívására *Rátkai Ferenc* művelődési miniszterhelyettes vezetésével küldöttség vett részt. A delegáció, amelyet fogadott *Mesut Yilmaz* kulturális és idegenforgalmi miniszter is, Ankarában tárgyalásokat folytatott a magyar—török kulturális kapcsolatokról meghívójával, *Olus Arik* kulturális és idegenforgalmi minisztériumi államtitkárral.

Népszava
1986. XI. 17.

SOMOGYI JÓZSEF

SZOBORAVATÁS GYŐRÖTT

Az 1954-es ásványrárói vadmentés emlékére készítette Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Vadmentés című alkotását. A szobrot Győrött a Kálvária-domb aljában helyezték el és avatták föl.

27. ss. 4
43. o.

Somogyi János: „Vasvilág", olaj, tempera, farostlemez, 102x122 cm: Művészet, 1974. 4. 12. old.-on.

Somogyi János: Vasvilág,
olaj, tempera, farostlemez, 102x122 cm
az MNG tulajdona

Művészet, 1974. 4. 12. old.-on.

amely e darabosan formált, groteszk, bumfordi figurák tartásában és mozdulataiban tetten érhető.

Veress Pál eredendő művészi szándéka azonban nem merül ki abban, hogy vizuális örömünkre maga teremtette groteszk „bálványokat", mitologikus lényeget sorakoztat fel. Akinek feltűnt a *Démon* vizuális többértelműsége (madár, fakéreg, emberi arc), talán azt is észreveszi, hogy e munkákban a negatív tér milyen fontos szerepet játszik. Így elsősorban a *Kasszandra,* a *Duó* s a *Mitológia* közvetít többrétű jelentést, s e többrétű jelentés lépcsőzetes megközelítéséhez az elnevezés vagy a figurák reliefszerű domborulatai csak részben nyújtanak fogódzókat. A *Kasszandra* egynek látszó, valójában kettős alakja, a *Duó* párosa a közrefogott negatív térben további alakot ölel magába, „aki" kitárt karral fordul felénk, a *Mitológia* hármasának szárnyas főalakja pedig nemcsak könnyed mozdulatú figurát zár magába (akárcsak a szélső kettő), hanem az alsó részen, a „belső forma" kiegészítéseként, még további kettőt. E különleges, egymást kiegészítő kapcsolódások végső fokon ismét azt sugallják, hogy e groteszk, iróniá-

csupán a szemne
feszültséget aligha
e kettő, a „durva"
eszmeiségű üzene
az utóbbi, a mű „
telennek tűnő „ne

A „negatív tér"
egyenértékű, amir
keletű. A jelenség
nál megfigyelhető
amely nem ismer
festészetben sem.
közül utalhatunk
a táncoló női figur
ra" vagy Nemes L
amely hídként és
egyaránt értelmez

Veress Pál: Barkácsol
frottázs, tempera, pap
(fotók Kékesdy)

SOMOGYI JÓZSEF - szobrász

Ily Pest Megyei Hírlap

In memoriam Somogyi József

Mester és tanítványai

A Hadtörténeti Múzeumban nemrég nyílt meg az a kiállítás, mely Somogyi József szobrászművésznek állít emléket, mégpedig a legemberibb módon: volt tanítványai társkiállítóként tisztelegnek a mester, az ember, a szobrász, a pedagógus emlékének.

A közelmúlt magyar művészetének meghatározó egyénisége négy és fél éve nincs közöttünk. Haláláig alkotott, tanított. Utolsó útjára – jelképértékű gesztusként – az Epreskertből kísérték tanítványai. Pályája, élete ide kötötte. Harminc évet tanított a Képzőművészeti Főiskolán, volt a Főiskola rektora, a szobrász tanszék vezetője.

Aba-Novák Vilmos Szabadiskolájában, majd húszévesen a Képzőművészeti Főiskolán *Réti István, Kontuly Béla* és *Kisfaludy Strobl Zsigmond* növendékeként sajátította el mindazt a mesterségbeli tudást, ami által a veleszületett tehetség őrlángja fellobbanhatott. A negyvenes évektől már kiállító művész. „Már a kezdet kezdetén hazai viszonyainkra gyakran jellemző lendülettel törő késedelem nélkül tudott feltűnni figuráinak élő, erőteljesen összefogott, expresszív formáival, a sűrítés, a szerkezet és a kifejezés biztos egyensúlyával, sőt az akkori magyar szobrászatban ritkán mutatkozó humorával.

Somogyi József: Fáradt bohóc (bronz)

aki a mostani tárlat megnyitására is vállalkozott. Korszakot jelentő emlékműveit jól ismerjük: a hódmezővásárhelyi Szántó-Kovács, a budapesti Anyaság és Család, a Mednyánszky-síremlék, a szigetvári Zrínyi, a ceglédi Dózsa György, a budapesti Bartók Béla, a Széchenyi, a Fasizmus lágháború áldozatainak emlékműve. Teljes életműve igen gazdag, kisméretű bronzok, terrakották, plakettek, érmek. Somogyi József 76 évet élt.

– Ide, a Hadtörténeti Múzeumba most én válogattam a szobrokat, azzal az elképzeléssel, hogy a teljes pályakép bemutatódjék – mondja *Sok*ként a fiatal tehetségek oktatója a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában.

– *Hány tanítványa volt édesapjának?*

– Biztos, hogy kétezret meghaladó a szám. Az ötlet ezért is született, hogy a régi tanítványok köréből rendezzünk kiállítást. A sorozatnak ez az első része és még két alkalmat tervezünk. Februárban hívtak meg minket kiállítónak a Hadtörténeti Múzeumba. Megtetszett a tér, mely kifejezetten plasztikai kiállításra született.

– *Milyen ember volt Somogyi József?*

– Rendkívül közvetlen, nyílt, messzemenőkig őszinte. Én azt tanultam tőle, hogy az ember legyen egyenes, nyitott és ami legalább ennyire fontos, etikus.

– *Tanítványai mennyiben maradtak meg az ő felfogásánál, stílusánál?*

– A kiállítás igazolhatja: őt, mint pedagógust az dicséri leginkább, hogy mennyire nyíltan vállalta növendékeit, hogy azok ennyi irányba tudtak továbblépni, arról a pontról, amelyről ő elengedte a kezüket. Tehát, nem kis Somogyik ezrei kerültek ki sem a Török Pál utcából, sem az Epreskertből, hanem szuverén egyéniségek.

Az augusztus 31-ig nyitva tartó kiállítást *Kratochwill Mimi* rendezte. Ezúttal a mester huszonnégy tanítványa

Ötvenmilliárdos mezőgazdasági támogatás

Szeptember 1-jétől kistermelőknek is

Az elkövetkező napokban, hetekben a magyar agráriumot minden bizonnyal leginkább foglalkoztató kérdés lesz – lehet –, hogy miként lehet hozzájutni ahhoz a hitelhez, amelyet a kormány idén május 24-én hozott FM-rendeletében szabályozott.

Mint ismeretes, egy ötvenmilliárd forintos forgóeszköz-tőkepótló hitelkonstrukcióról van szó, amelyet az érintettek 1996-os árbevételük 25 százalékát meg nem haladó mértékben, illetve legfeljebb ötvenmillió forintos nagyságrendig vehetnek igénybe. A pályázati kérelmek benyújtási határideje szeptember 1-je, lapunk igyekszik segítséget nyújtani e források megszerzésének gyakorlatában.

A kormány ezt a középlejáratú (4-6 éves) forgóeszköz hitelkonstrukciót a Nemzeti Agrárprogramban (NAP) rögzített megállapodásnak megfelelően hirdette meg a közelmúltban.

A termelők e konstrukcióban felvehető hiteleket vállalkozásuk forgóeszköz-szükségletének fedezetére használják azzal a megszorítással, hogy a finanszírozott tevékenységnek mezőgazdasági tevékenységnek kell lennie (beleértve a saját termelésű termékek elsődleges feldolgozását is). Hitelfeltelgarancia Alapítvány és a Hitelgarancia Rt. állami viszontgarantálás mellett maximum 80 százalékig terjedően kezességet vállal, illetve az állami költségvetés kamattámogatást és kezességvállalási díjtámogatást biztosít.

A betéti társaságok által felvett hitelekhez kapcsolódó beváltások összege a négyszeresére emelkedett

A kamattámogatásra – amelynek alapja a jegybanki alapkamat és mértéke 50 százalék – a termelő a hitelszerződés (illetve a kezességvállalási szerződés) megkötésével automatikusan jogosulttá válik, elnyerésére tehát külön feltételrendszert nem határoztak meg. Ugyanez az elv vonatkozik a kezes-

hető kedvezményezett hitel felső határa limitált, az nem haladhatja meg a vállalkozás előző évi dokumentált árbevételének 25 százalékát, legfeljebb azonban az ötvenmillió forintot. Ez alól kivétel a kistermelői integráció keretében felvett hitel, amely esetben ezt a követelményt nem kell érvényesíteni. Kezdő vállalkozások esetében a felvehető hitel maximumának meghatározásához az üzleti tervben elfogadott árbevételt kell irányadónak tekinteni.

A hitelkérelmeket a hitelintézethez történő benyújtás előtt a megyei

A hitelgaranciák számának megoszlása a tevékenység helye szerint

Megye	Garanciák száma *(db)*	Garantált hitelösszeg *(ezer forint)*
Budapest	1	52 800
Baranya	23	221 009
Somogy	17	232 449
Tolna	26	380 642
Zala	37	352 368
Hajdú-Bihar	17	327 075
Szabolcs-Szatmár-Bereg	16	135 422
Jász-Nagykun-Szolnok	6	62 757
Borsod-Abaúj-Zemplén	4	41 057

Somogyi József [illegible]

SOMOGYI JÓZSEF szobrászművész emlékkiállítása a hét végén nyílt meg a Pápai Református Kollégium galériájában, ugyanitt leplezték le a művész bronzportréját, Gömbös László alkotását.

M. N. - 1998. - 11. 02.

Egyelőre főproblémám: Róma.
a lakásviszonyok sulyosak, pedig
hogy olyan helyhez jussak, ahol k
lizálásához kérem Méltóságod
nekem, ha egy évre ingyen lakást
villában. Igaz, hogy az eredetil
szánva, de én azt hiszem, hogy m
munkálkodom, nem lennék benne eg
hiszem, nem mesterségekről van s

Kérem Méltóságodat, amennyi
eszközölhetné, legyen támogatáso
szeretném, ha januárban mehetné

Somogyi József szobrai

Somogyi József emlékezete

Emlékkiállítás nyílt *Somogyi József* (1916–1993) Kossuth-díjas szobrászművész tiszteletére szombaton a Pápai Református Kollégiumban. A tárlat alkalmából egyúttal leleplezték a mester bronzból készült portréját, amelyet *Gömbös László* szobrászművész, *Somogyi József* tanítványa készített. Avatóbeszédet mondott *Kálmán Attila* egyházkerületi főgondnok, a Pápai Református Kollégium Gimnáziumának igazgatója.

Somogyi József 1931–35 között tanult a pápai iskolában. 1974-től a Képzőművészeti Főiskola rektora volt, 1968–72 között a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke, ezzel párhuzamosan pedig a Magyarországi Református Egyház világi elnöke.

A kiállítás, amelyen a művész 14 bronzszobra, 10 terrakottaalkotása, valamint 23 bronzplakettje tekinthető meg, november 30-ig tart nyitva.

SEP

Napi Hat. 1998. 12. 02.

odit, Spellot, Spoletot, Gubbiot,
Bibbienát, La Vernát, s a Magello
stb., részben olyan helyeket is,
hol teljesen ismeretlen dolgokra is
i föl nem dolgozott. Firenzén
venna, Perugia és Assisi volt, s
ekitettem studiumaimat, melyekre
ikségem volt.[2] Azt hiszem, a Cimabue
hoz néhány uj szemponttal fogok
gyáltalán, hogy az assisi két S.
egy pár homályos és kétes dolgot

en azonban akkor óhajtok beszámolni,
semet megszerkesztem mindarról,
ekedtem.

SOMOGYI JÓZSEF – szobrász

Eredeti pieták, korpuszok

Somogyi József szobrászművész veszprémi és tihanyi kiállítása

A nagy művészet maradandósága gyakran érvényteleníti előítéletté hízott véleményünket. *Somogyi József* azok közé a művészek közé tartozott, akik a szakma, a felsőbbség és a tanítványok osztatlan elismerését élvezték. Nemcsak azért, mert a szobrászat, afféle „nehéz műfajként", eleve nem élhet háttér nélkül.

1. A veszprémi és a tihanyi emlékkiállítás, születésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából, elsősorban önértékével kell hogy elismerést arasson. Tehát nem a megnyitókra felsorakozottak létszámával, a cikkek és megemlékezések özönével, hanem a szobrok, plakettek és rajzok valóságosan megtapasztalható minőségével.

A két kiállítás anyagában a mondandók egyéni jelentésrendje tűnik fel legelőbb, amely sajátos témacsoportosulásban ölt testet. A veszprémi színhelyen mintegy pályamagyarázó szándékkal felsorakoztatott műfaji darabjaitól eltekintve, a két kiállítási egység valójában Somogyi alkotótevékenysége két utolsó évtizedének terméke.

A veszprémi színhelyen, a Mestermű Galériában (július 5-ig látogatható) kiállításvezetői utasítással jelennek meg azok az alaptémák, amelyek előbb-később a nagyplasztikában is foglalkoztatják a művészt. Előbb, ha a mű eleve kisplasztikában fogant, s később, ha a rajz előtanulmány vagy terv a műhöz. Mint például a vitrinbe helyezett 13 plakett esetében.

De mik is ezek a témák? Az adományozók és a rendező jóvoltából a művész két színhelyű jubileumi kiállítása felsorolja ezeket. A Dózsákat, a fáradt bohócot, az anya és gyermeke, valamint a szerelem pár alakos „változatait", és a sokféle megoldásba „rejtett" egyalakos nőt. Szándékosan nem nőket mondok, hiszen az ismétlés különösen a szoborműben inkább sokszorozást, többszörözést jelent.

A parttalan sokféleség azonban a művészetben éppúgy a gyengeség jele, mint a fölös bonyolultság. Egyedül az alkotás

Somogyi József: Keresztút

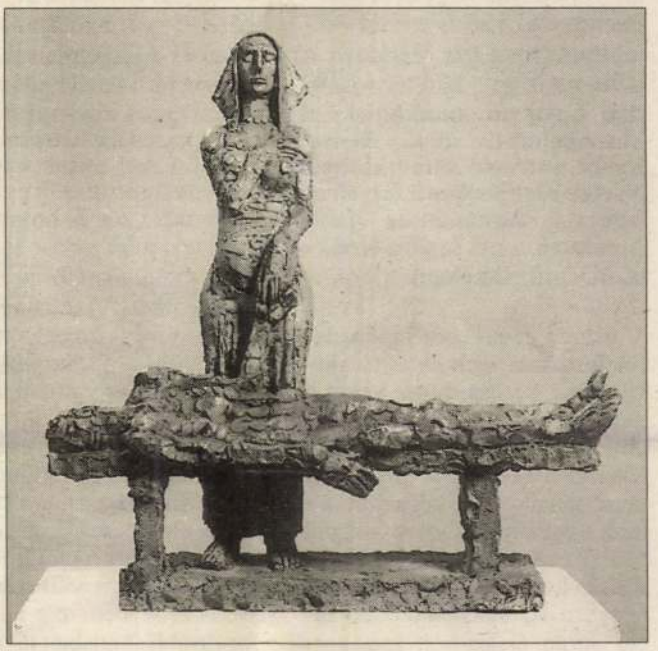

Somogyi József: Pieta

„halmazállapota" objektív, különösen a szobrászatban, melyben az egész erejét a részek összefonódása adja.

2. Ebben az értelemben majdnem minden nagy képzőművész és zenész egysíkú, már ami a stílussá érlelhető fogalmazásmódot illeti. Ahogy egy ismeretlen Van Gogh- vagy Cézanne-festményt azonnal megismerünk, Somogyinál is érzéki elevenséggel, sok művében pedig személyazonosító bizonyossággal ismerjük fel és éljük meg a művészettörténetből valahogy ismerős, de ugyanígy soha nem jelentkező formálásmódot. Arra a szinte névjegyszerű textúrára gondolok, amely valójában a szoboranyag felrakásának mozdulataiból, mint univerzális felület áll elő. Az inspiráció hevületének pillanatáról, amikor a félkész gondolat kezd anyagba kényszerülni. A rögtönzésnek ez a fajtája a múlt század végén és a századfordulón tulajdonképpen a festészetből származott át a nagyobb állandóságot igénylő plasztikába. S a műág ezzel lépett a közvetlenebb mozgásérzékeltetés irányába. De ami Rodinnél és kortársainál többé-kevésbé kulturális inspiráció, másoknál, így Somogyinál nem csupán stíluseszköz, hanem nyelv szerepű automatizmus.

Talán a legszebb példája ennek a Tihanyi Bencés Apátsági Múzeum lapidáriumában megrendezett, nyár végéig nyitva tartó kiállítás különös színű pirogránit Pietája. S nemcsak a sokértelmű jelképesség, hanem a ritmikussá érlelt felületformálás folytán is. Annak a technikának a jelentőségéről van szó, amelynek a mű elindításában való szerepéről, a beszáradásra kényszerült szobrok kapcsán oly keserűen nyilatkozott a művész egyik számomra igen emlékezetes rádióriportjában.

A szobrászati maradandóságra választott témák jelentésének taglalása helyett vessünk pillantást a legjellegzetesebbekre, közöttük elsőként a krisztusi szenvedéstörténet kulturális tartalmon jóval messzebb mutató megjelenítésére. Nagy szerencsénkre a témát exponáló tizenegynéhány szobor az esztétikum nyelvet meghaladó érvényével, a jelentés-szövevényéből egyértelműen kibontott vilgmegváltói paradoxon.

Somogyi művészetének ereje képes megbirkózni Michelangelo és az alig kisebb „többiek" nyomasztó örökségével, s nem a témaválasztás képzettársító kényelmével, hanem a roppant súlyú szimbólum eredeti nyelven való újrafogalmazásával. Pietái nem vulgarizálnak és profanizálnak, de nem is édeskés utánérzések, hanem a „téma" mindenki által átélhető és érvényesnek ítélt újragondolása és újraszenvedése.

3. Hiszen csak szubjektív élményből születhettek a pieták istenfiainak csodálatos alakváltozatai, az örök női-anyai ölben ülő, fekvő, a megtörtséget a naturális összecsuklástól az elhelyezés geometriai fokozatain át az absztrakció szférikus ragyogásáig.

Vagy a Tihanyi Bencés Apátsági Templom és Múzeum négyszögű nyersfa paravánjára kifeszített Krisztus-testek drámai, ám sohasem kegyeletsértő és témaidegen parafrázisai.

Hogy pályakép is a kiállítás, azt az első nagy sikerű művek, a Martinász és a Szántó Kovács János plasztikai időtlensége éppúgy bizonyítja, mint az igen gazdag, megyei vonatkozásaiban is jelentős köztéri alkotásaihoz kapcsolódó kisplasztikák, az életrajzi konkrétságú plakettek és a legáltalánosabb gondolatokat irodalmi utalásokkal magyarázott és a verbális támasztékot nélkülöző művek egyaránt.

Szelényi Pál

Az örök téma: a nő és a férfi

A női logika fogalma mindig akkor kerül elő, ha a férfiak nem tudják vagy nem akarják követni a nő érvelését – állapította meg *Iris Meissner*, a németországi Koblenz-Landau Egyetem munkatársa a Mannheimben lévő Német Nyelv Intézete által kiadott Nyelvi jelentés című folyóirat legújabb számában az Újabb ismeretek a női logika területéről című cikkében.

Mint a fentiekből már kiderül, tudományos kutatás tárgyává vált a kérdés, hogy vajon a gondolkodás és a kommunikáció független-e a nemektől. Meissner asszony a „nyelv és nem" témakörben végzett kutatásai nyomán arra jutott, hogy a férfiak és a nők nem a gondolkodásuk eltérő volta miatt értik félre egymást, hanem a szocializáció során elsajátított magatartásformák és a nyelvi érintkezés eltérő stílusa miatt.

A kutatónő cikkében a következő tételeket állította fel: a nők több érzelmet engednek meg beszélgetéseikben, mint a férfiak; előnyben részesítik a magánéletük köréből vett témákat; nyitottabbak a beszélgetőpartner témáival és álláspontjaival szemben; és a férfiaknál hajlamosabbak az egyes kijelentéseket az emberi kapcsolat szintjén interpretálni. Ezzel szemben a férfiak a nyilvánosság előtt gyakrabban kérnek szót és hosszabban beszélnek, mint a nők; és gyakrabban szakítják félbe beszélgetőpartnerüket. A kutatónő ebből arra az átfogó következtetésre jutott, hogy a női kommunikációs stílus együttműködőbb, míg a férfiak stílusa kihívóbb.

Ingrid Samel Bevezetés a feminista nyelvtudományba címmel írt könyvet, s a beszélgetések elemzése alapján állítja: a nők az indirekt, együttműködő és személyre orientált stílust részesítik előnyben, míg a férfiak a magasabb státusban lévők vetélkedő, magára összpontosító stílusára hajlanak.

Daniel N. Maltz és *Ruth A. Borker* azt vizsgálta, hogyan tanulják meg a tizenéves gyerekek fiú-, illetve lánycsoportokban a másik nemtől elhatárolni magukat magatartásukkal. Ezen belül a nyelvi magatartási formákról kiderült: a lányok úgy bírálnak, hogy ne tűnjenek agresszívnak vagy dominánsnak: elleplezik a bírálat forrását, vagy közvetve, harmadik személy által nyilvánítanak véleményt. A fiúk viszont álláspontra, illetve ellenálláspontra helyezkednek, beszédük főleg arra irányul, hogy saját pozíciójukat védjék, közönséget szerezzenek, és hallassák szavukat akkor is, amikor mások jutnak szóhoz.

Hasonló irányba indult el az amerikai *Devorah Tannen* „Egyszerűen nem vagy képes megérteni – Miért beszélnek el egymás mellett a férfiak és a nők?" című könyvében, amely már 1991-ben megjelent németül is. Tannen leírja, hogy a fiúk világában a státusért harcolnak, státust szereznek, státust őriznek, parancsokat osztogatnak és rábírják a többieket, hogy kövessék e parancsokat. A lányok közösségében viszont Tannen kutatásai szerint az intimitás a legfőbb érték. A népszerűség itt is a státus egyik lehetséges formája, de elsősorban érzelmi kötődésen alapul.

Karsta Frank nyelvésznő „Nyelvi erőszak. A nemek hierarchiájának nyelvi leképezése" című, 1992-ben megjelent könyvében azt írta, hogy a nők a férfiakkal folytatott beszélgetéseikben szinte kiúttalan helyzetbe kerülnek, mégpedig szexista értékítéletek alapján: ha domináns magatartást mutatnak, mint ezt olyan gyakran teszik a férfiak – azaz például félbeszakítják partnerüket, vagy a témák ellenőrzésével magukhoz ragadják a beszélgetés irányítását –, akkor sem hozzáértőnek és sikeresnek tekintik őket, hanem agresszívnak. Teljesen mindegy, hogyan viselkednek valójában a nők és a férfiak, s hogy mennyire igazodnak a nők a férfiak sztereotípiáihoz: a magatartásukat úgy érzékelik és értelmezik, hogy az a nők alárendelt és a férfiak fölérendelt státusát erősíti meg – írta Karsta Frank.

Kukkantó-sarok

Kedves Gyerekek! Múlt heti rejtvényünkre a helyes válasz a szív volt. Szerencsés nyerteseink ezen a héten: *Bánó Brigitta*, Zirc; *Szalai Veronika*, Szentgál; *Molnár Juli, Gergácz Barbara, Szabó Anna* Veszprém.

Az új rejtvény így szól: Rajzoljátok le azt a „fegyvert", amivel Vitéz László megvédte a királylány gyémánt nyakékét. Megfejtéseiteket a Kukkantó címére (8200 Veszprém, Kossuth u. 6.) küldjétek.

Kabóciádé

Július 4–7-ig a 3. nemzetközi gyermekfesztivál lesz Veszprémben. A program fővédnöke: *Kemény Henrik* bábművész lesz. Az első nap jobbára a felnőttek programja, ahol bábos pedagógusok és szülők vehetnek részt szakmai foglalkozásokon, bemutatókon. Ezen a napon lesz a megyei amatőr bábcsoportok találkozója is.

Fesztiválnyitány július 5-én pénteken a Megyeház téren! Július 6-án bemutatkoznak a Finnországból, Romániából, Ausztriából és Szabadkáról érkező bábcsoportok is. Július 7-én báb- és játékvásárral, valamint a Minden egér szereti a sajtot című bábelőadással zárul majd a fesztivál. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Hangulatos a gyertyafény

Ínyenc étlap Kolumbiában

Rossz hír az ínyenceknek: Kolumbiában az utóbbi hónapokban nagyon megcsappant a kínálat „nagyfenekű" hangyákból. Ezt a rovarfajt a helyi lakosság előszeretettel fogyasztja desszertként, sokan pedig afrodiziákumnak, azaz a szerelmi képességet fokozó csemegének tartják.

A hiányt az okozza, hogy egyre kevesebben hajlandók vadászni az apró rovarokra.

– Régebben egész családok portyáztak az erdőkben, hogy begyűjtsék a hangyákat – meséli *Norberto Novoa*, egy kis kolumbiai település lakosa. – Valami azonban megváltozott, s az utóbbi időben nagyon kevesen foglalkoznak hangyavadászattal. Igaz, ez a tevékenység sem jár kevesebb kockázattal, mint ha valaki fegyveres banditákba botlik az őserdőben.

A bevált módszer értelmében a hangyavadásznak előbb türelmesen meg kell várnia a boly közelében, amíg a faj hím egyedei előbújnak, s meggyőződnek arról, hogy „tiszta a levegő", vagyis a nőstények is előjöhetnek. Ha óvatlan, a vadász, kiteszi magát a becézett hímek kíméletlen támadásának, amelyek borotvaéles rágóikat hihetetlen erővel vágják bele áldozatuk bőrébe. – Mindenbe bele tudnak harapni. Ha valaki nem vigyáz, fölmásznak a lábán és elkapják a heréjét. Képzelheti, micsoda fájdalommal jár ez – meséli szörnyülködve Novoa.

Ha a vadász kellően ügyes, és sikerül kijátszania a hímek éberségét, akkor nejlonzsákba gyűjtheti a napvilágra kimerészkedő „culona", azaz „nagyfenekű" becenevű nőstényeket. A rovarok a zsákban megfulladnak, ezután szárnyaikat és lábaikat kitépik, majd agyagedénybe rakva, lassú tűzön megpirítják őket.

Kolumbia ínyencei nemcsak rovarokat fogyasztanak: kedvelik az iguánatojást, a füstölt óriáskígyót, a fagyasztott tehéntőgyöt, a főtt bika- és kecskevért, valamint egy chiguiro nevű helyi rágcsálót, amely sertés nagyságúra nő a vadonban.

Somogyi József, nobrán

Somogyi József: Járadt bohóc

Mm: 5.

Kő Pál: Nagy kék madár

Mm.: 6.

Somogyi József, szobrász

Csak a derű óráit számolom

Szokatlan időpontban, új sorozattal jelentkezik holnap, vasárnap ebéd előtt a televízió. Címét, mottóját és alkalmasint a hangulatát Szabó Lőrinctől kölcsönözték: *„Csak a derű óráit számolom"*.

A kamera ezúttal a Várba, pontosabban a régi Vármúzeumba visz el bennünket, ahol most *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrásszal találkozik és beszélget *Czigány György*. Az eddigi, kissé hasonló műsoroktól eltérően, ebben a sorozatban élő, egyenes adást láthatunk, annak frisseségével, közvetlenségével. *A Halászbástyára néző, ódon szobában* a beszélgetést hárfazenével, csángó balladákkal, Bach-muzsikával, verssel tarkítják. Ez utóbbit *Sinkovits Imre* mondja el, és halljuk — a többi között — *Maros Évát, Faragó Laurát, Szenthelyi Miklóst, a Sebő-együttest.*

Benczédi Ágnes, a szerkesztő, a csöndes, derűs örömnek ezekkel a perceivel akarja megajándékozni ezentúl minden negyedik vasárnap délben az ebédhez készülő családokat.

(firon)

(firon) : 4

2.

Esti

Somogyi József, szobrász

● ZENÉS HÉTVÉGE. A Pest megyei Idegenforgalmi Hivatal zenés hétvégét szervez a zebegényi Szönyi István Múzeumban. A kétnapos programban Szentpál Mónika előadóművésznővel, Mándy Iván íróval, Somogyi József szobrászművésszel és Mező László gordonkaművésszel találkozhat a közönség.

– Zenés hétvége

12

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jún. 19.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 34
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
NŐK LAPJA
Somogyi József kossuth-díjas szobrászművész
1021

SZILÁGYI KONTRA VITRAY

A rádióban és a televízióban, Szilágyi János és Vitray Tamás között, egy több milliós zsüri előtt játszódó, eleve eldöntetlen szakmai vetélkedő folyik.

A *Kettesben*, illetve az *Ötszemközt* című műsorokra gondolok. Ahol is a kitűnő riporterek, egy kurta vagy nagyon is hosszúnak tetsző óra tartamára szembesítenek önmagukkal egy-egy neves személyt.

Szilágyi nemrég Horváth Ede gyárigazgatóval, Vitray pedig Hofi Gézával beszélgetett.

A tömegméretű indiszkréció, a váratlan rákérdezések, a kigombolt ingnyakak műfaja ez.

Rádiós barátomtól hallottam, hogy a műfaj „föltalálója" így nyitotta meg a „partit" a BBC-ben, az egyik kormánytaggal: „Igaz, hogy önnek beteges hajlamai vannak?" A miniszter úgy felelt, akár a mézbe mártott borotvapenge: „Kérem, én háromgyermekes családapa vagyok..." Mire a riporter, még frivolabban: „Az nem jelent semmit!"

Nálunk ilyesmit nem kérdeznek. Szilágyit és Vitrayt egy-egy személyiség természete érdekli. S az intimitásokból csak annyi, amennyi e természet közéleti munkájában is szerepet játszhat. A mi riportereink nem dobnak könnyfakasztó bombát az interjúalany magánéletébe. Illő kopogtatás után lépnek be oda, s az előszobában lábat törölnek. Ugyanakkor készek arra, hogy a feladatukat jó értelemben megnehezítsék. Szilágyi az izgalmas hírű gyárigazgató portréját is „élőben" adta, Vitray pedig a népszerű parodista műsorában letiltotta a „poéneket".

Mi az oka, hogy Horváth Ede hatvan perce ezúttal jobban sikerült, mint Hofi Gézáé?

Ebben a műsorban — szembe babám, bele a képébe, kard ki kard! — *egyéniségek* ülnek egymással szemben. Nemcsak a kérdező a felelővel. S két hasonló fajta magatartás, beállítottság vagy közeledési módszer csökkenti a párbeszédek feszültségét. Exhibicionista lehetőleg ne érintkezzék önmutogatóval, távolságtartó fölényessel, bőbeszédű stílromantikussal.

Szilágyi János, a „kíváncsi bennfentes" riportertípusa. Ő vizsgázni is tudna partnereiből, „készült belőlük", komoly nyersanyagot szedett össze még a részletekből is: s ez ad kivételes biztonságot neki. Szilágyi „perfekt" a témában. Öt órát is „kirázna a mikrofonból" a rendelkezésére álló hatvan perc helyett. Így beszélgetés közben az is a szövegben lappang, amit az illendőség kedvéért, vagy a műsoridő szűke miatt elhallgat. Ezért tudta olyan izgalmasan fölkavarni egy — vele ellentétben — megnyilatkozásra nemigen kész gyárigazgató szenvedélyeit.

Míg Vitray Tamás, a „tájékozatlan" riporter. Mindent tud (vagy majdnem mindent), de úgy kérdez, mintha a helyszínen, a közönséggel együtt kívánna fontos értesüléseket szerezni. E megjátszott tájékozatlanságnak ellentmondó, rokonszenves fölényével — nemegyszer iróniájával — éri el megérdemelt sikerét. A nézőnek nem kell szégyenkeznie hézagos ismeretei miatt, hiszen lám, a kiváló riporter sincs „beavatva" semmibe, s mégis milyen nyugodt. De Hofi Géza esetében mintha egy művészileg képzetlen gépésztechnikussal ült volna szembe. Vagyis a saját tévés attitűdjének hasonmásával. Aki ugyancsak amiatt népszerű, mert mímeli a tájékozatlant. Hofi is megjátssza, mintha nem lennének a közönségesnél különb ismeretei, információi, előítéletei; ő is egy képzeletbeli nullpontról indul: csak néz, jár-kél, szemlélődik, élményeket gyűjt, közlekedik — s e spontán tapasztalatszerzés közben mondja el rögtönzött megjegyzéseit. Csakhogy a két „tájékozatlanság" hosszabb távon közömbösíti egymást.

Ezért volt Horváth Ede hatvan perce izgalmasabb, mint Hofi Gézáé.

Persze, Szilágyi János is szerezhet még az egyéniségének kevésbé megfelelő partnert.

S akkor átmenetileg ő marad alul ebben az eleve eldöntetlen szakmai vetélkedőben.

KÖZBEÉKELÉS, A NYOMDAI LEVONATON

A múlt héten az *Ötszemközt* legújabb műsorát láttam: Vitray intim párjelenetét Somogyi József, Kossuth-díjas szobrásszal.

Ez az óra részben kiegészítette, részben igazolta a véleményemet.

A „csöndes", „tájékozatlan", „műkedvelő" Vitray itt egy nagy élettapasztalattal, szakmai múlttal, esztétikai arzenállal rendelkező beszélgetőtárssal ült szemben. Olyan művésszel, aki — szótlan hivatásának szinte ellentmondóan — készséggel megnyílt előttünk. S élénk csevegőként, könnyedén vette az egyórás „szövegtávot". Vitraynak csak meg kellett érintenie a kérdéseket, Somogyiból máris áradt az okos, élvezetes, olykor ravasz önvallomás.

A műsor — éppen a jó partnerválasztás miatt — kitűnően sikerült. Bár több meglepő „keresztvágás" nem ártott volna.

A TEHETSÉG HELYE

Életem sorsdöntő óráira — amikor megkértem a feleségem kezét, vagy egy SS-járőr agyon akart lőni, vagy elhasaltam a nyelvészeti alapvizsgán, vagy első könyvem szűzpéldányát kicsempésztem a nyomdából — csak homályosan emlékszem. Viszont élénk s maradandó képem van arról, hogy nagyon-nagyon rég, a pécsi sétatéren ültem, a kioszkkal szemben, délután hat óra tájt. Pedig akkor „nem történt semmi".

Így vagyunk a televíziós emlékekkel is. Eget-földet rázó világesemények, teljes erőbedobással készült monstre-műsorok, egész estét betöltő zenés kavalkádok, hónapokig folyó játékfilm-sorozatok emlékkockái kiperegnek a tudatunkból. Míg egy-egy „jelentéktelen" pillanat élménye évekig megtapad.

Ezeket a „nagy semmiségeket" nem lehet előre kiszámítani.

Netán a televíziónak is van lelke?

Mindannyian emlékezhetünk például, hogy Major Tamás egyszer sírva fakadt. A tavalyi *Ki mit tud*?-on történt. Egy fekete szemű kislány versmondása közben. Ez a könnyezés nem szerepelt a „forgatókönyvben". S Major, a zsürielnök is küzdött ellene.

Talán emiatt is emlékezünk rá oly leküzdhetetlenül?

A televízió *Ma még csak jövevény* című riportműsora most visszapergette a régmúlt pillanatot. Eszünkbe idézve a kislány nevét is: Szabó Olgának hívták. És a megindító szavalatát is, persze. A riportból kiderült, hogy Szabó Olga jelenleg a versegi általános iskolában tanít, egy tizenhatos létszámú osztályban. Annak a tizenhat főnyi, növendék közönségnek él, „alakít" és „játszik". Magánidejében pedig órarendet készít, paprikás krumplit főz, kertet gyomlál, elakadt szekeret húz ki a sárból. Major Tamás az emlékezetes vetélkedőn megjegyezte: örvend, hogy Szabó Olga tanítónőnek készül. Legalább *élő kenyeret* ad majd a szóra éhes ifjúságnak.

Szép volt a műsor, és elkedvetlenítő. Szép, mert a kivételes tehetségű Szabó Olga szavalatai tették színessé. És elkedvetlenítő, mivel e „produkciók" egy szűk osztályteremben zajlottak le. A kocsmaajtónak dülleszkedő, pipafüstbodorító, kapálásból hazatérő, úton-útfélen elkapott versegiek nem is igen tudták: ki tanít a falujukban? Valami Pintérné? Vagy Szabó? Vagy Pintér Olga? Vagy valaki a „Ki mit tud?"-ból.

Önjelölt primadonnák járnak kibe a Színművészeti Főiskola kapuján, beszédhibás féltehetségek küszködnek az ország színpadain, hervatag bájú „előadóművésznők" komisszióznak egy-egy önálló estért.

Lehet, hogy Szabó Olga még sincs a helyén?

Galsai Pongrác

a NŐK LAPJA postája

ARANYKOSZORÚ

B. Lajosné 1958 óta dolgozik a Közért Vállalatnál. 1966 óta kétműszakos bolt vezető helyettese. Jó kollektívában dolgozott: hat év alatt négyszer nyerték el a szocialista brigád címet.

Az elmúlt évben szintén beneveztek és a verseny most már az *aranykoszorús szocialista brigád* címéért folyt. A brigádnaplót minden évben, 1972-ben is ő vezette. Minaddig, amíg június végén, *veszélyeztetett terhességgel* betegállományba nem került. Vezetőhelyettesi beosztásából 1972 októberében, a leltárnál mentették fel, mivel a szülési szabadság után gyermekgondozási segélyre tartott igényt. A brigádversenyben azonban részt vett mindaddig, amíg *saját hibáján kívül* betegállományba nem került, így nem ok nélkül érte a meglepetés, amikor a dicsőségből kifelejtették. Ez év májusában ugyanis tudomására jutott, hogy kollektívájuk 1972-ben elnyerte az aranykoszorús szocialista brigád címet. Érdeklődésére, hogy miért nincs neve a büszke cím tulajdonosai között, a szakszervezeti titkár azt válaszolta: a tárgyévben tízhónapos munkaviszony kell ahhoz, hogy ilyen jutalomban részesülhessen. „Jogos-e szocialista társadalomban az ilyen döntés?" Kérdezte B. Lajosné, szerkesztőségünkhöz írt levelében.

Nem, mi sem tartottuk igazságosnak, sem méltányosnak, hogy ilyen esetben betű szerint ragaszkodjék bárki is az előírásokhoz, anélkül, hogy figyelembe vennék: a *veszélyeztetett terhesség* miatt kizárni a brigádtagot a verseny eredményéből nem méltó a szocialista brigád szellemében.

Örömmel fogadtuk tehát a SZOT Nőbizottság elnökének értesítését, amely szerint a vállalat közgazdasági bizottsága felülvizsgálta B. L.-né panaszát, s utólag gondoskodnak az arany brigádérem és a vele járó jutalom átadásáról. *„Az értékelő bizottságnak nem volt tudomása arról, hogy a dolgozó betegállománya veszélyeztetett terhesség miatt állt fenn* — így maradt ki, sajnálatos módon, az egyéni értékelések elbírálásánál..."

Valóban sajnálatos eset. Még ha utólag korrigálták is. Mert az Aranykoszorús Brigádérem mögött akkor lett volna valódi aranyfedezet a győztes brigád magatartásában, ha a gyermeket váró brigádtagot időnként felkeresik, tudomást szereznek problémáiról és tájékoztatják munkahelye életéről. Akár versenyen kívül is.

(rácz)

ÜGYEK-BAJOK

„A 79-ES TROLIBUSSZAL utaztam augusztus 24-én a Garay utcától a Váci útig. Vezetője nemcsak, hogy minden megálló előtt pontosan, érthetően közölte az utcák nevét, de a végállomáson sorra-rendre felsorolta azokat a villamos- és buszjáratokat, amelyekkel tovább lehet utazni, majd hozzátette: „Köszönöm szíves türelmüket, és további jó utazást kívánok". Tudom, ez lenne a természetes, de az általános gyakorlat mégsem ilyen szép. Ám lássuk be: nehéz a munkájuk, s ne csak szidjuk őket, a jót is vegyük észre." — Dobrocsi Jánosné, 1076 Budapest, Garay tér 15.

„A MOSONMAGYARÓVÁRI KÖTÖTTÁRU GYÁRTÓL azt kértem szerkesztőségük révén tavaly nyáron, hogy a leányka tornadresszeket vállon gombolhatóan készítsék, mert egyébként nehéz a kislányoknak magukra húzniok. Most ezúton szeretném megköszönni a gyárnak, hogy javaslatomra jól reagált. Legalábbis ez tűnik ki abból, hogy az idei szállítmányban már csak gombolható fazonban érkeztek a tornaruhák.

Ismét sok szülő kívánságát továbbítom, amikor azt kérem, hogy a méretek számát is bővítsék. Az óvodai torna bevezetésével — ami már nem új dolog — szükség lenne az 1-es méretnél kisebb tornaruhákra is, mert a jelenlegi 1-es a 3—5 éves kislányoknak nagy. S ha már a javaslatoknál tartok: szükség lenne bakfismméretű tornadresszekre is. A jelenlegi 6-os méretű legfeljebb 12 éves korig elég a kislányoknak. A nagyobbak számára a női méret, szabásánál fogva, széles és bő, s az ára sem közömbös. Mert míg a legnagyobb lánykaméretű 50,50 forint, addig a legkisebb női méretű 145 forintba kerül..." — írja Zeleszkó Jánosné, Dunaújváros, Nowa-Huta tér 4.

„AZ ELASZTIKUS GYÓGYHÁRISNYÁKAT régóta reklámozzák. Mi, fájóslábúak nagyon örültünk e hasznos terméknek, hiszen kezdetben olyan tetszetős és tartós volt, hogy még a színházba is el tudtunk menni benne. Az utóbbi időben azonban gyengébb a minőségük, és esztétikailag sem felelnek meg a vásárlók igényeinek. Az ára pedig elég borsos: 139 forint!" — panaszolja Jávorffy Sándorné, 2484 Agárd, Ősz u. 30.

VÁLASZOLTAK

A *„gyermekputtony"* gyártására vonatkozó javaslatát tolmácsoltuk Kára Imréné dévaványai olvasónak augusztus 18-i számunkban. Ennek nyomán — egy színes vászonból készült, tetszetős puttonyka kíséretében — levél érkezett a Rákospalotai Bőr- és Műanyagfeldolgozó Vállalattól. A következőket írják: „Vállalatunk gyárt gyermekhordozó széket, melyet kézben, háton, vagy mellen lehet elhelyezni. A széket 1973. *IV. negyedévétől a Divatáru Nagykereskedelmi V.* (Bp., V., Alpári Gy. u. 8) hozza forgalomba. Irányára: 120—130 forint". (Reméljük, hogy a vidéki kereskedelmi szervek is rendelnek a célszerű kis hordozó-székből. A szerk.)

Ugyancsak egyik augusztusi számunkban jelent meg *Makos Lőrinc, esztergomi olvasónk* levele: rokkant kocsijának motorizálásához kért segítséget. A Komárom megyei Kályhacsempe és Építő V. szerelő szolgáltató üzemének szocialista címért küzdő „Ezeréves Esztergom" brigádja vállalta a szerelési munka elvégzését, a szükséges motor beszerzését pedig a vállalat saját költségéből fedezi. Makos Lőrinc meghatottan mond köszönetet a gyors és számára sokat jelentő segítségért.

Koczka Vendelné boconádi lakos propán-butángáz tűzhelyéhez hosszú ideig eredménytelenül keresett alkatrészeket, a tönkrement helyett. Panaszának megjelenését követően példás gyorsasággal jelentkezett az *ÉGÁZ szombathelyi gyáregységének „Fürst Sán-*

igére:

„Fél éve ismerek egy jóképű srácot. Állami gazdaságban sofőr, és sokszor van dolga a városban. Jó fej, s maga meséli, mennyit szórakozik, milyen sikerei vannak. El is hiszem, amilyen nagy dumás. Néha azt mondja: nagyon jó vagy nálam — meg azt is: szeretlek. Biztos másnak is udvarol. Eddig jó haverok voltunk, de mostanában azt mondja, őt csak úgy tarthatom meg... Ehhez azonban én még fiatalnak érzem magam, és nem is tudom, mit válaszoljak neki. Szerinte elmaradott falusi libuska vagyok. (Őszintén szólva, egy osztálytársnőm is ezzel gúnyol.) Kérem írják meg, mit tegyek, az ilyesmire előbb-utóbb úgyis rákerül a sor. De bízhatom-e benne, hogy aztán velem marad?"

Sajnálom a serdülőket, akiknél néha túl korán jelentkeznek a felnőtt érzések, még mielőtt a kellő érettség, felelősségérzet, felkészültség, anyagi függetlenség a felnőtt életmódra alkalmassá tenné őket. Ha hozzám fordulnak, megpróbálom a lebeszélést. Nem mindig sikerül, és előfordul, hogy serdülő kislányt nem lehet megóvni sokszor tragikus tévedésétől.

De mit szóljak akkor, amikor tizenöt-tizenhat éves lányok, mint te is, *különösebb érzés, szenvedély nélkül* vetnék magukat egy bizonytalan kalandba, csak mert egy „jó-fej" azt állítja, hogy ő csak „úgy" tartható meg. „Megtartani" — de minek? Tucatjával szaladgálnak az ilyen „jó fejek", s a te haverodat még az sem különbözteti meg a többitől, hogy szerelmes lennél bele. Elég józanul írsz róla, magad sem hiszel neki, egy szóval sem említed, hogy nagyon szereted. Miért félsz tehát, hogy elmarad tőled?

Szerintem akkor lennél „elmaradott libuska", ha besétálnál a „nagydumás" álmodern szövegek kelepcéjébe, és érzés, belső igény nélkül kiszolgáltatnád magad.

Előbb-utóbb „rákerül a

Somogyi József, kohrán

Maróthy László a VI. kerületben

~~csolatos feladatokat, a be-~~
~~számolt a fiatalok helyzetéről.~~
Maróthy László ezután a kerület-
ben levő Képzőművészeti Főisko-
la vendége volt. Itt *Somogyi Jó-*
zsef rektor és az intézményi szer-
vezetek vezetői fogadták, eszme-
cserét folytattak vendégükkel a
főiskola helyzetéről, a fiatalok
művészeti, politikai tevékenysé-
géről, hangulatáról.

3.

— Maróthy — — — —

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 31.

Somogyi József, restaurátor

□ MEGMENTETT MUKINCSEK címmel restaurátorok munkáit vonultatja fel az Iparművészeti Múzeum május 29-én, szombaton délelőtt 11-kor nyíló tárlata. Megnyitja: Somogyi József, a Képzőművészeti Főiskola rektora.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. máj. 26.

Tomogyi József, szobrász

Tam

NÉP

A MODELL

Pontosan tudom, hogy *Pozsonyi Sándorral* 1976. január 2-án találkoztam először. Aznap rövid tudósítást készítettem a csepeli Martinban az év első munkanapjáról. A kohászok körülvettek, mondták a tonnákat, az adagokat, s aztán egyszerre mindenki elhallgatott, amikor a magas, barázdált arcú férfi megállt mellettünk.

— Róla mintázták a dunaújvárosi Martinász szobrot — mondta *Rosenberger László* párttitkár S amikor a férfi odébb lépett valaki halkan hozzátette: — Később súlyos baleset érte, a sírból jött vissza.

A magas férfi mindebből egy szót hallott meg.

— A szobor? — kérdezte és közelebb lépett. Óvatosan kigombolta munkaruhájának felső zsebét, és egy összehajtogatott újságlapot vett elő.

— Ez az! — mondta. — Látja, így áll, így tartja a kezét, mert így tükrözi igazán a martinász képét. Először a sóroksári vasöntöde előtt akarták felállítani, de az igazgatónak nem tetszett, mert rongyos az inge. Most mondja meg, milyen legyen az inge? Nézzen meg minket, hogy vagyunk öltözve? Rongyos!?. — s itt káromkodott —, mert nem értenek hozzá. A végén Dunaújváros megvásárolta, s még a város címerébe is belevették. Mondják is a barátaim, hogy a turisták állandóan fényképezik. Hasonlít rám felépítés szempontjából, még az arca is olyan, mint az enyém.

*

Annak már huszonkét éve, hogy Pozsonyi Sándor modellt állt, s az eltelt évek rajta hagytak egy-egy ráncot a homlokán, a szeme alatt, a szája körül.

Harminc éve dolgozik Csepelen. 1945. április 4-én még Ausztriában, az Alpok lábánál. Malinovszkij marsall hadseregcsoportjában hidat épített. Csak 1946-ban tért haza és szerelt le.

— Az ország ki volt égve, kellett az acél, s én a Csepeli Vasművet választottam munkahelyül, attól vártam a sorsom jobbra fordulását. Dühöngött az infláció. A gyár edényeket, ekéket gyártott, azt elvitték vidékre csereberélni, ezekért kaptunk babot, krumplit, melaszt. A dolgozóknak bablevest, krumplilevest adtak a műhelyekben, amikor az élet kezdett erősödni, a krumpli mellé szalonna is jutott. Akkoriban nem nyolc órát dolgoztunk, hanem tizenkétóráztunk. S amikor az új forintunk megérkezett, nagy volt az öröm... Kezdett rendes kerékvágásba rázódni az életünk.

— Kezdetben vasadagolóként dolgoztam kint a placcon, a szabad ég alatt. Az volt a szokás, hogy a kályhákhoz innen vitték be a legerősebb embereket. Én hamarosan kitűntem a munkában, s mondták is a mesterek: derék legény lesz belőled! Gyere, Sanyi! Jó leszel te gödrösnek. Így lettem kohász.

*

Ettől kezdve 15 éven át a kemencék mögötti mélyebb, gödörnek nevezett részben dolgozott Pozsonyi Sándor. A kokillaöntést ő irányította. S ez volt az ő tudománya, amiben nem akadt párja. Amikor 1954—55-ben öntőversenyt rendeztek Csepelen, első lett. 1955—56-ban az országos öntőversenyt is megnyerte. Kilenc hónapig selejt nélkül öntött. Minderről megvan a papírja, a kissé megsárgult okmányokon *Csergő János* kohó- és gépipari miniszter igazolja kézjegyével, hogy mindez így történt.

— Egymás után kaptam a sztahanovista oklevelet, van nekem kiváló kohász, miniszteri kitüntetésem, SZOT-kitüntetés, aranyplakett, nyolc-tíz kiváló dolgozó... Van mindenféle papírom. Ezeket nyilván nem azért adták, mert rosszul dolgoztam, igaz? Nem is tudom, kitől tanultam meg önteni. Sok dologra magam jöttem rá. Azt már a munkatempó megmutatja, hogy miként kell jól, okosan csinálni. Az ember beleéli magát, érzi, ahogy folyik a fém... mikor kell lassítani az öntést, hogy levegősebb legyen, mikor gyorsítani, hogy tömörebbé váljék. Nálam ebben nem volt semmi differencia.

— Így éltem én itt. Szerettem Csepelen dolgozni. Munka után eljártam a haverokkal szórakozni. Ha hárman beültünk a vendéglőbe, egy láda sör biztosan elfogyott. Amikor megszólalt a zene, már bizsergett a lábam, indultam táncolni. Aztán 1954-ben egy reggel bejött ide a Martinba egy nagy hajú ember. Ott állt, ahol maga most, én meg itt voltam éppen, s megyek rá a tűzre, bekapcsoltam a daruhorgokat,

lehúzattam a kokillát. Az az ember meg csak figyelt engem, s amikor befejeztem a munkát, odajött. Azt mondja, ő *Somogyi József* szobrászművész. Bemutatkozott. Azt kérdezte, hajlandó lennék-e neki a főiskolán modellt állni? Megegyeztünk a fizetségben: fél liter bor, harminc-negyven deka szalámi naponta, és 20 forint órabér.

*

— Így ment az életem a maga medrében, szépen alakult a helyzetem, minden jó volt, nem volt semmi differencia. Aztán 1958 november 11-én reggel 9 óra 10 perckor olyan súlyos baleset ért engem, hogy azt mondtam: meg kell döglenem, meghalok. Daruval egy keresztgerendát emeltünk, amikor egy csődarab kipattant, és felrepült a magasba. Nem néztem utána, észre sem vettem.

Munkaruhája zsebéből kihúz egy piros ceruzát, és rajzolni kezd.

— Itt volt két ember a pódiumon, itt akasztották be a darukorgokat, én itt álltam. Egy pattanás, oldalt egy csődarab kirepült, s egy ember ott feküdt. Azt mondták, az az ember nem él.

— Az maga volt.

— Én.

Nyomtatott betűkkel ráírja az ábrára: NEM ÉL. Az emlékezéstől arca elvörösödik, szája felett izzadságcsepp fénylik. A nyolckilós vas a bal halántékán gyerektenyérnyi részen szétroncsolta a koponyát. Azonnal kórházba vitték, ahol megoperálták. Utána egy évig pihentették, és csontátültetéssel befedték a nyitott részt. Reggel kezdődött a műtét, és délután ért véget.

Vasszervezetének és a Honvéd Kórház kitűnő sebészeinek hála, csodával határos módon felépült. Nehezen tért vissza az életbe. A baj ritkán jár egyedül. Leszázalékolták. Idegösszeomlást kapott. Feleségétől elvált.

— Kezdetben a magányt kerestem, pihenni akartam — mondja. — Később, amikor átvedlettem, mint a kígyó, belegondoltam az életembe: ennek mennie kell, Sándor, nem szabad elszakadni a külvilágtól. Az ember ne hagyja el magát! A főorvos is azt tanácsolta, hogy ne gondoljak a balesetre. Én aztán jártam a várost, buszoztam fel-alá, kirándultam a hegyekbe, az emberek közé. A munkatársaim a bajban is gondoltak rám. Meglátogattak. Ezt a lapot is ők küldték.

A színes, rossz nyomású levelezőlapon ott áll a Martinász, kezét a kapcsolóvasra támasztja. A lap másik oldalán: A Martinász-szobor modelljének jó egészséget kívánunk szeretettel — és egy sor aláírás.

— És a főnökség is — folytatja — Le a kalappal előttük, támogatnak. Nem hagytak el. Tudja, milyen szép szó ez ma?

*

A kemencék előtt vezet utunk, az ajtó körül láncsóvák csapkodnak. Pozsgai Sándor időnként hátraszól, hogy merre lépjek. Ő megy elöl, ismeri a járást. Itt töltötte az életét.

— Még két és fél évem van a nyugdíjig — mondja. — Tizennyolc gyereket neveltem a Martin számára, mind megállja a helyét. Itt vannak fent, a kályháknál, az is, aki idekö-szönt, a saját nevelésem. Már csapoló.

Az étkezőhelyiségben, az asztalfiókból, a Zója aranykoszorús szocialista brigád naplója alól — a brigádnak egyébként ő a vezetője — kiemel néhány fényképet, újságcikket.

— Itt tartom a dokumentumokat. Otthon is van két szobrom, azokat a művésztől kaptam ajándékba. Csak azt nem tudom elgondolni, hogy az avatásra miért nem hívott meg. Ülök a moziban, s egyszer csak hallom: Martinász-szobor avatása Dunaújvárosban. Hirtelen megdermedtem, ez az én szobrom lesz. És úgy is volt.

Forgatja a fényképeket.

— Magának tetszik? Mert nem mindenki érti ám meg a felépítés szempontjából. Azt hiszik, elég lemásolni, ami a valóságban van. A múlt nyáron a lányomat is elvittem Dunaújvárosba, kíváncsi voltam, mit szól hozzá.

Hosszan és szeretettel beszél a lányáról.

— Szakközépiskolába adtam a kisasszonyt, angol tagozatra. Nincs vele semmi baj, jól tanul. Az a célom, hogy mire én elmegyek nyugdíjba, őt el tudjam indítani az útjára. Vizsgázzon le, legyen jó szakmája, boldog élete.

— Magának az volt?

— Nézze, ha nincs egy cél az ember életében, ... sem ér az egész. Nekem az egyik célom a lányom boldogsága, a másik, hogy menjen a munka. A Martin látja el acéllal az egész gyárat. Felajánlottuk, hogy év végéig ötezer tonnával többet csapolunk, s mostanáig több mint 1500 tonnát teljesítettünk. Csoportvezetőként azon vagyok, hogy ne legyen fennakadás. Ha valahol mégis baj van, beállok a többiek közé segíteni. Nincs köztünk különbség: kohász — kohász. Olyan ember vagyok, hogy félmunkát nem végzek, inkább belepusztulok, de jól csinálom. Különben mi értelme? Igaz? Maga például szintén nem hagyhatja félbe, amit írt. Be kell fejezni, rendesen meg kell csinálni. Így van? Na, látja!

Tamás Mihály

ség

sta szolidaritásn
edmények m
em nélkülözhetj
sszefogást.

A sorok szoros
zükségességét m
i hatályon kívü
rszágokban pus
alú gazdasági p
ni válság bonta
úlyosbodó és
mely csupán a
válságához hasol
apitalizmus szok
usa, hanem ann
ökés rendszer ké
ódni, ha az egy
ét-három másik
yébe. Mindennek
ósoljuk a kapita
ikus csődjét, nen
unkat olyan illúziókban, hogy a
mperializmus elgyöngült, osztály-
ermészete megváltozott volna. A
ökés rendnek még igen számot-
evőek a gazdasági és katonai
artalékai, s — mint azt a közel-
eleti példa mutatja — képes bi-
onyos politikai manőverezésre is.

Megnövekedett felelősség

A mérleg végül is azt mutatja
kapitalizmusnak nincs jövője.
z a társadalom nem tarthat
gényt a civilizáció mozgatóerejé-
nek szerepére. *A kommunista és*
forradalmi mozgalmak ellenben
— a helyenként elszenvedett ku-
darc ellenére is — *fellendülőben*
vannak, vonzerejük, befolyásuk
gyors ütemben növekszik.

Ebből a helyzetből indult ki
Kádár János, amikor az SZKP
XXV. kongresszusán elmondott
elszólalásában megállapította:
„*Most, amikor az emberiség nagy*
orskérdései dőlnek el, amikor a
haladás erői előretörnek, amikor
a nemzetközi kommunista mozga-
lom felfelé ível, amikor a kom-
munista pártok önállóan dolgoz-
zák ki politikájukat, taktikájukat
és stratégiájukat, megnövekedett
minden egyes párt felelőssége.
Pártunknak meggyőződése, hogy
sorunkban növekszik a proletár
internacionalizmus jelentősége.
ezért fontos a kommunista és

Amíg beszélgettünk, belépett az
rodába *Réthy László* teljesítmény-
elelős, Vaszilij Tyimofejevics ré-
i, jó ismerőse. Akaratlanul is
roszul kívánt jó reggelt Réthy,
Kozlov pedig ugyanabban a pil-
anatban magyarul. Azután mind-
etten elnevették magukat. Gya-
kori ez mostanában, hiszen a kö-
ös munka folyamatában a leg-
öbb szovjet szakember sokat
megtanul a magyar nyelvből is, s
smereteiket nem udvariaskodás-
ként, inkább szinte természetes
módon, használják is.

Réthy László mondotta a szov-
jet szakértőről: *nagyon türelmes,*
de igen határozott, s a munkában
szigorú ember. Hiva minden ér-
telmes vitának, mert — mint
mondani szokta — az ismereteket
erjeszt, ám a technológiai elő-
rások betartásában nem lehet he-
ye vitának.

Mielőtt elbúcsúznánk Vaszilij
Tyimofejevicstől, megkérdezem: s
hogy tetszik a mi országunk, mi-
vel ismerkedett már meg? Kide-
rül, hogy mégsem csak az olajfi-
nomító a „kertje". Dicséri a Ba-
aton szépségét, a magyar műem-
lékvédelmet, Budapestet, a Du-
na-kanyart. S az embereket, aki-
et most már ért, közeli, jó ba-
átként ismer és becsül. Feleségé-
el él Százhalombattán, magyar
örnyezetben, személyes ismerő-
ei sokan vannak. Kisgyermekek
s élnek a házban, s amikor ez
z őszülő hajú, szikár ember, aki
rosz akcentussal köszön jó reg-
elt a gyermeküket levegőztető
ismamáknak, s hosszan elnézi a
söppségeket, talán senki sem
udja, hogy közben gondolatai
nessze kalandoznak: tízhónapos
nokájára gondol, akit még nem
áthatott. Majd a nyáron — ta-
án. Most pedig együtt ünnepli
magyar barátaival közös ünne-
ünket: felszabadulásunk évfor-
ulóját.

Tóth Pál

va, hogy nem tartják tiszteletben az ő autonómiájukat, nemzeti sajátosságaikat.

Csakhogy a kommunista mozgalomban *senki sem mond ellent a pártok egyenjogúsága elvének, senki sem veszélyezteti a testvérpártok önállóságát*, mozgalmunk elfogadott és tiszteletben tartott normáját. Senki sem vonja kétségbe, hogy az egyes kommunista pártok kötelessége mérlegelni hazájuk konkrét feltételeit, nemzeti sajátosságait, megszabni a tennivalók sorát és a harc módszereit. *Az önállóság, a sajátosságok figyelembevétele azonban nem szolgálhat alapul az internacionalizmus, a szolidaritás semmibevételére a forradalom fejlődése, a szocializmus és a kommunizmus építése közös törvényszerűségeinek figyelmen kívül hagyására.*

Az általános törvényszerűségek, vagy a nemzeti sajátosság rovására tett engedmények — ha adhatnak is ideiglenes előnyöket — egyaránt a pártra, a forradalom ügyére ütnek vissza. Ezek elvi kérdések, nem lehet tehát szó a jobboldali vagy „baloldali" opportunizmusnak tett engedményekről, a kommunista ideológiának ellentmondó nézetekkel és cselekedetekkel való megbékülésről. *A kommunista mozgalom marxista—leninista alapelveinek védelme, ezen elvek elferdítése vagy aláásása elleni harc valamennyi testvérpárt közös feladata.*

Az SZKP szerepe

Ebből indulnak ki a kommunista pártok akkor is, amikor politikájukat nem a konjunkturális elképzelésekhez igazítják, hanem szilárd elvhűséget tanúsítva, határozottan visszautasítják a szovjetellenes rágalmakat és nyíltan kiállnak az igazság mellett: az SZKP tette és teszi a legtöbbet a testvérpártok egyenjogúságának, függetlenségének tiszteletben tartásáért, mint ahogy elsősorban ennek a pártnak az érdeme az is — s ezt minden részvevő egybehangzóan elismeri —, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom két- és sokoldalú érintkezésein a legdemokratikusabb tárgyalási forma vált uralkodóvá.

Valahányszor az osztályellenség kísérletet tesz arra, hogy megbontsa a nemzetközi kommunista mozgalom, a forradalmi erők sorait, az SZKP és az összefogás politikáját követő többi testvérpárt — ellentétben az ellenség nyomása és rágalmai elől meghátráló opportunistákkal — még magasabbra emeli az egység, a proletár internacionalizmus zászlaját. Ezt tette az SZKP XXV. kongresszusa is, amikor külön nyilatkozatban fejezte ki szolidaritását a kommunistákkal, az imperializmus és a reakció ellen folytatott küzdelem harcosaival, az ellenség brutális megtorlásainak áldozataival.

Az SZKP önzetlen segítőkészségét éppen azok a pártok érzik a legjobban, amelyek az osztályharc első vonalaiban küzdenek. A legilletékesebbek, Vietnam, Kuba, Angola, Chile és a palesztin nép küldöttei, az SZKP XXV. kongresszusán egyaránt igazolták: *forradalmi küzdelmükben az egybehangolt külpolitikát folytató szocialista országok kö-*

ségi küzdelmek élvonalában álló pártok azt is jól tudják: a Szovjetunió és a vele szorosan együttműködő többi szocialista ország, miközben harcba szálltak az enyhülésért, sehol — sem Helsinkiben, sem másutt — soha nem vállaltak olyan kötelezettséget, hogy a békéért cserébe lebeszélik a kizsákmányolás és a nemzeti elnyomás alól szabadulni akarókat az osztályharcról, a függetlenségi küzdelemről. Ez elveikkel is ellenkezne, és meg sem tehetnék, hiszen mindezek tőlük független, objektív folyamatok. Ahol ugyanis kizsákmányolás folyik, ott a kizsákmányoltak harcolnak és harcolni fognak a kizsákmányolás felszámolásáért; ahol gyarmati, nemzeti elnyomás érvényesül, ott a népek minden erejüket latba vetik a nemzeti függetlenség kivívásáért: ahol agressziót követnek el, ott kibontakozik az ellenállás.

Az emberiség sorsa szempontjából persze létfontosságú, hogy ez a küzdelem a világégést elkerülve, minél kedvezőbb körülmények között, minél kisebb áldozat árán menjen végbe. De *bármenynyire örvendünk is a béke megszilárdulásának, ameddig tesz kizsákmányolás, imperializmus, népelnyomás, addig nemzeti és nemzetközi méretben folytatódik az osztályharc*, s addig a kommunisták, a forradalmárok nem lehetnek a „társadalmi status quo" elismerése mellett.

Nincs tehát semmi ellentmondás abban, ha a békés egymás mellett élést magáévá tevő tőkés körök realista magatartásának méltánylása mellett, nyíltan hangot adunk szolidaritásunknak a forradalmi erőkkel és eszerint cselekszünk. Sohasem titkoltuk: a szocialista országok — az enyhülés áraként — nem mondanak le szolidaritási politikájukról. Tévednek tehát a tőkésországok azon vezetői, akik azt gondolják, hogy az energiaválságból, az inflációból a növekvő munkanélküliségből fakadó ellentéteiket, hatalmi vetélkedéseiket, választási csatározásaikat a békés egymás mellett élés „játékszabályai" felrúgása útján a szocialista országokkal kötött megállapodásaik rovására vezethetik le. Ezek az országok és *kommunista pártjaik, miközben aktív harcot vívnak a békéért, továbbra is támogatni fogják osztálytestvéreik küzdelmét, a nemzeti függetlenség híveinek harcát* és minden ellenséges, agresszív akcióra megfelelő lépésekkel válaszolnak.

Egy tőről fakadó politika

Az egybehangolt politikát folytató szocialista országok és vezető pártjaik elkötelezettsége a békés egymás mellett élés politikája iránt és antiimperialista szolidaritása, a nemzetközi enyhülés védelme és a kizsákmányoltak osztályküzdelmének támogatása, a béke megőrzése és a szocialista végcél — *egy tőről fakadó, egymást szervesen kiegészítő politika.* Az osztályharcnak ez az egységes szemlélete vezetett el az eddigi sikerekhez. *Ezt a politikát követjük ezután is.*

Várnai Ferenc

Somogyi József, szobrász

Az országgyűlés kulturális bizottságának ülése

Az országgyűlés *kulturális bizottsága* csütörtökön *dr. Ortutay Gyula* elnökletével ülést tartott, amelyen két készülő jogszabálynak, *a közművelődésről szóló törvénynek* és *a könyvtárakkal foglalkozó törvényerejű rendeletnek* a tervezetét vitatta meg.

Mindkét napirendi témának *Garamvölgyi József* kulturális miniszterhelyettes volt az előadója. A tanácskozáson részt vett és felszólalt *dr. Orbán László* kulturális miniszter és *dr. Korom Mihály* igazságügyminiszter is. A jogszabálytervezetek elemzése során a vitában felszólalt *Salamon Hugóné, Horváth Miklós, Spisák András, Mándics Mihály, dr. Guba Sándor, Géczi János, Petrovics Emil, Somogyi József, Benjámin László, Bánáti Gézáné* képviselő, valamint *dr. Vályi Gábor*, az országgyűlési könyvtár igazgatója.

— : Az országgyűlés . . . .

3.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 20

Somogyi József, szobrász

— MEGMENTETT MŰKINCSEK címmel érdekes kiállítást nyitott meg szombaton az Iparművészeti Múzeumban Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora; restaurált műalkotások — több száz éves bútordarabok, szobrok, kerámiák, textíliák, ékszerek — sorakoznak a már első nap sok látogatót vonzó tárlaton.

— : Hír

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 30.

Somogyi József, szobrász

— A PÉCSI ZSOLNAY PORCELÁNGYÁR történeti kiállítását a Finomkerámiaipari Művek Stúdiójában pénteken nyitotta meg Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész. 350 termék — közöttük 50 múzeumi tárgy — nyújt áttekintést a több mint 100 éves üzem munkájáról.

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1970. május 22

AZ ÖTÖDIK

Tv-találkozó Veszprémben

Ma délelőtt a televízióban *Szinetár Miklós* főrendező, a veszprémi tévétalálkozó vezetője sajtótájékoztatót tartott.

A tévétalálkozó — amelyet június 23—28. között rendeznek — műsorfüzetében ezt írta Szinetár Miklós: „Túl vagyunk már az első évek tapogatózásain, a televízió művészi műsorainak júniusi seregszemléje éli a maga kialakult életét. Évről évre növekszik az érdeklődés, és ez a nevezések szaporodásában is mutatkozott. Ezért az idén a rendelkezésre álló keretek szükségessé tették az előzetes válogatást. Így lehet, hogy jeles művek is hiányoznak majd az idei »Veszprémi Antológiából«, mégis a végleges összeállítás, amely a néző elé tárul, reális képet fog nyújtani a tavalyi év drámai és zenés-drámai termésről.

Azt reméljük, hogy az idén talán megvonhatjuk a találkozó ötéves történetének mérlegét is. Hogyan tovább? Így kell-e folytatni, vagy más formában? És mint a korábbi években, az idén is kapunk véleményeket, hogy hol tart a tv művészi munkája, mik az eredményeink, és mik a fogyatékosságaink . . ."

Az előzetes válogatás után húsz tévéjátékot mutatnak be Veszprémben, a művelődési házban. Hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és pénteken, mindig délután 4 órakor kezdődnek a vetítések a színházteremben elhelyezett színes monitorokon.

Az idén a zsüri elnöke *Boldizsár Iván* állami díjas író. A zsüri tagjai: *Bajczy Gyula*, a veszprémi Városi Tanács elnökhelyettese, *Csaba Imre*, a Veszprémi Napló főszerkesztője, *Huszár Tibor* kandidátus, egyetemi tanár, *Illés György* Kossuth-díjas filmoperatőr, *Kapor Károly*, a Veszprém megyei Tanács művelődési osztályának vezetője, *Kovács András* Kossuth-díjas filmrendező, *Petrovics Emil* Kossuth-díjas zeneszerző, *Polgár Dénes*, a Magyar Televízió Rózsa Ferenc díjas főszerkesztője, *Pozsgay Imre*, a Társadalmi Szemle helyettes főszerkesztője, *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászművész.

A zsüri három fődíjat ítél oda, s idén először Veszprém város Tanácsa is díjat ad egy magyar író művének. A díjkiosztást a Magyar Televízió 28-án este élő adásban közvetíti, s még aznap későn este bemutatásra kerül az egyik díjazott mű.

A tévétalálkozóval egyidőben különböző veszprémi üzemekben, illetve az egyetemen új tévéfilmek vitáit rendezik, június 27-én pedig rendezők, dramaturgok részére kollokviumot tartanak, amelynek vitavezetője *Huszár Tibor* kandidátus, egyetemi tanár.

Most is, mint a korábbi években, a találkozóval egyidőben, úgynevezett telemeetinget tartanak, azaz kereskedelmi vetítéseket rendeznek külföldi vendégek részére. Tizenhat, korábban is részt vevő ország mellett idén Görögországból és Portugáliából is várnak vendégeket.

SAJTÓFIGYELŐ
HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148,340-726

Esti Hírlap

19/5 JUN 13

...rint a következő hetekben ... Bakos Pál az MTI tudó- ...
Olaszországban
a közszolgáltatá
áremelkedéseke
15-i regionális
után hozzák nyi
Az 50 százalé
áremelkedések
mos áramra, a
lításra, a fűtőg
tópálya-illetéke
autóbusz-közlek
natkoznak majd

CIPRUS ÜGY

A BIZTONSÁGI TANÁCS

New York, június 13.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa ma este, közép-európai idő szerint 22.00 órakor ül össze a ciprusi kérdés megvitatására. A BT foglalkozik a szigetországban levő 3548 főnyi ENSZ-haderő megbízatásának újabb fél évvel való meghosszabbításával, valamint *Kurt Waldheim* ENSZ-főtitkár jelentésével a két ciprusi közösség vezetőinek bécsi tárgyalásairól.

Mint ismeretes, *Klerides*z*nek*, a ciprusi görög és *Denktasnak*, a ciprusi török közösség vezetőjének bécsi tárgyalásain Waldheim elnökölt.

A főtitkár jelentése borúlátó, mivel a bécsi tárgyalásokon eddig kevés előrehaladás történt.

Ihsan Sabri Caglayangil török külügyminiszter csütörtökön külpolitikai beszámolót tartott a török parlamentben. Mint mondotta, a Ciprussal és az égei-tengeri szigetekkel kapcsolatos görög-török nézeteltérések olyan kiéleződéssel fenyegetnek, „ahonnan már nincs visszaút", azonban a két ország külügyminiszterei römai megbeszélései fontos párbeszéd megindulásához vezettek.

Megfigyelők **Caglayangil beszédét mérsékelt hangvételűnek minősítették.**

Ez azt jelentheti, hogy Ankara tárgyalásos rendezésre törekszik. A miniszter ugyanakkor hangsúlyozta, hogy Törökország „nem fog egyoldalú engedményeket tenni".

Az Egyesült Államok és Törökország viszonyával kapcsolatban a török külügyminiszter kijelentette, hogy *országa nem fog engedni az amerikai nyomásnak*, és ha a ciprusi törökök invázió után életbe léptetett amerikai fegyverszállítási embargó továbbra is érvényben marad, akkor Törökország „megteszi a szükséges intézkedéseket".

ANGLIA:

Infl

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-066, 387-748, 340-726

1975 OKT 1

MAGYAR NEMZET

Somogyi József szobrászművész

1021 Tanévnyitó a Képzőművészeti Főiskolán

A százegyedik tanévet nyitották meg a Képzőművészeti Főiskolán kedden rendezett ünnepségen. Az oktatókat, s a százhetven főnyi hallgatóságot — köztük a harminc elsőévest — *Cifka* Péter, a főiskola főtitkára köszöntötte; majd *Somogyi* József szobrászművész, rektor mondott beszédet. Az elmúlt tanévet értékelő, s az új feladatairá emlékeztető beszéd után az elsőévesek eskütétele, majd a diplomák kiosztása következett. Az arany-, illetve gyémántdiplomát hat művésznek nyújtották át. A Kondor Béla-díjat *Almási* Aladár grafikushallgató kapta meg.

nács elnöke és felesége, *Lázar* György, a Minisztertanács elnöke, dr. *Trautmann* Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke, *Nemeslaki* Tivadar kohó- és gépipari, dr. *Rományi* Pál mezőgazdasági és élelmezésügyi, *Rödönyi* Károly közlekedés- és postaügyi miniszter, *Szépvölgyi* Zoltán, a fővárosi tanács elnöke, *Marjai* József külügyi államtitkár, dr. *Turi* Ferenc, a Magyar Népköztár-

102

1977. május 24. Kossuth 12,00 Áné

Déli Krónia

- Az irók és müvészek szentendrei konferenciáján ezuttal arról volt szó, mit tehetnek Helsinki szellemének valóra váltásáért. Gellért Kiss Gábor jelenti.

- Megfogalmazni, vagy talán ujra fogalmazni mit tehet a müvész honfitársaikért, ezen keresztül a határokon tul élőkért. Mit tehetnek a müvészek Helsinki szelleméért bármely müfajban dolgozzanak is. Ez a célja annak az eszmecserének, amely délelőtt kezdődött Szentendrén a megyei Müvelődési központban. Kétszáz iró, szinész, filmes, zenész, képző- és iparmüvész, épitész és fotós részvételével. Az Országos Béketanács által szervezett találkozó elnökségében irők, és politikusok foglalnak helyet. Igy Illyés Gyula, Dobozi Imre, Sebestyén Nándorné és aki a vitainditót tartotta Pozsgai Imre kulturális miniszter. A Helsinkiben megfogalmazott és 35 ország képviselője által aláirt okmányok több pontban is foglalkoznak a müvészekkel és az alkotások cseréjével, sorsával. A különféle szellemiségü alkotók müvészi megnyilvánulásainak szabad egymásra hatása azonban nem valósul meg egyenesvonaluan, és az akadályok első sorban nem tőlünk a szocialista Magyarországról erednek.

Pozsgai Imre erről is beszélt kötetlenül megfogalmazott vitakezdő előadásában.

- A próbatétel nem tul egyszerü. Lassan már egy éve próbálgatnak bennünket, és kikezdenek bennünket, hogy helyt tudunk-e állni. A Helsinki dokumentumok, okmányok szellemében azok kezdik ki sorainkat és azok próbálnak belekötni rendszerünkbe, politikai viszonyainkba, akik igazából Helsinki lényegét, és tartalmát soha nem értették meg. Különösen nem érthetik azt, hogy a világnak ezen a részén mit akarunk és hogyan élünk. Nekünk jelentős szerepünk van a világban. Ezt a szerepet nem magunknak osztottuk, osztotta ránk a világ és ezt a szerepet vállalnunk kell. Egy helyzetből következett, éppen abból az előbb már jelzett bonyolult világból, hogy a világ sora ma már nem csupán a nagyhatalmak egyezkedésének tárgya, hanem minden népnek szava és szerepe van egy kitágult, és nyilttá vált világban a kis népek szerepe és felelőssége megnőtt. Mi nem zsarolásra, hanem a világ jóindulatu befolyásolására akarjuk helyzetünket, szerepünket felhasználni, mert sérülékeny a világ, nekünk pozitiv szerepünk van, ezt a szerepet vállalhatjuk büszkén, nemzeti öntudattal, hazafias érzéssel.

- A kulturális miniszter vitainditóját követően - adásunkkal egyidőben - kezdődtek a felszólalások. A hozzászólásra jelentkezők között van Kodály Zoltánné, Ronyecz Mária, Szokolay Sándor, Somogyi József, Kósa Ferenc és még sokan mások. Mondandójuk összefoglalását, az iró- müvész találkozó egész napi eseménysorát az Esti Magazinban adjuk közre.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 AUG 18
Budapester Rundschau

József Somogyi

1021

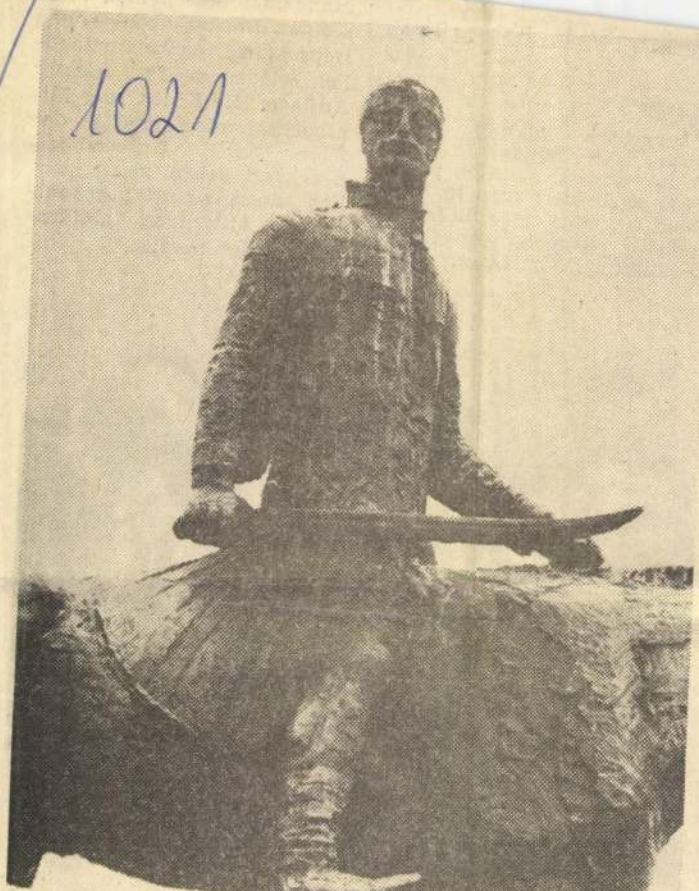

József Somogyi: Miklós Zrinyi

rischen Stadt Nyiregyháza

überprüfen täglich Qualität und Quantität des Trinkwassers. Jährlich zweimal organisiert man in Verbindung mit einer Entrümpelung eine großangelegte Säuberung. Wichtiger Teil

Klub der
druckerei geben vierteljährlich die sehr gut typographisierte Mitteilung „Mikrobibliophile" heraus.

der **Studentinnen bei der Pfirsichernte im Staatsgut von Balatonboglár**

1021

Somogyi József Kossuth-díjas képzőművészeti főiskolai rektor

1977. márc. 2. Kossuth 12.00 M.

Déli krónika.

- Csehszlovák tudósitónk Dénes Mária a csehszlovák fővárosban megnyilt magyar iparmüvészeti kiállitásról számol be.

- A magyar kultúra napjainak kereteében nem sokkal a Déli krónika kezdete előtt nyilt meg a prágai Valdstein palotában a magyar iparmüvészeti kiállitás. 63 müvésznek az utóbbi 10 évben készült 172 alkotását mutatják be itt a prágai közönségnek. A kiállitást Somogyi József Kossuth-dijas, a Képzőművészeti Főiskola rektora és Josef Svadera a cseh kultúrális miniszter-helyettes nyitotta meg. A vendégek nagy tetszéssel fogadták a bemutatott kerámiákat és ékszereket porcelán és ötvösmunkákat, üvegtárgyakat, textiliákat, tér- és fali-plasztikákat. Reggel Pozsgai Imre kultúrális miniszter, a magyar kultúrális küldöttség tagjai felkeresték a több mint 800 éves strachovi kolostort. Itt rendezték be Csehszlovákia irodalmi emlékmúzeumát. A cseh Irószövetség, amely most tartja II. Kongresszusát holnap irodalmi délutánt rendez itt, amelyen a legjobb előadómüvészek szólaltatják meg cseh nyelven magyar irók és költők alkotásait.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 AUG 18

Budapester Rundschau

József Somogyi

1021

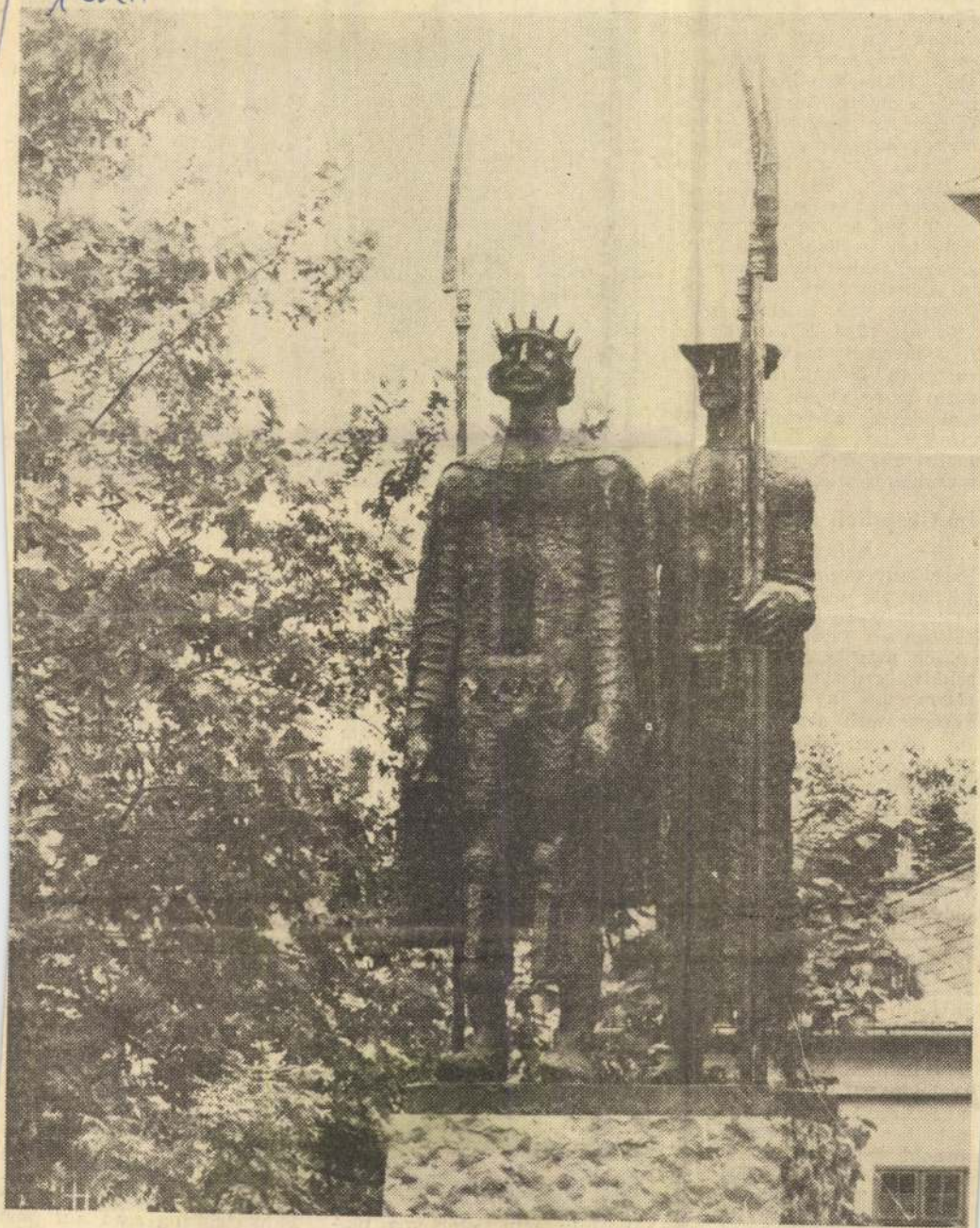

In dieser Nummer stellen wir den Bildhauer József Somogyi vor. Hier sein Dózsa-Denkmal in der mittelungarischen Stadt Cegléd. (Auf den Seiten 2, 4, 6 und 11 bringen wir Reproduktionen von weiteren Werken des Künstlers.)

schaftsbewegung.

„Im Laufe der Agitationsarbeit sammelte ich persönliche Eindrücke, die bis zum Ende meines Lebens in mir wach bleiben werden. Als Pfarrer konnte ich die Familien im Dorf besuchen, ohne Aufsehen zu erregen. Mit Hilfe von Aufklärung und leichtem Zureden versuchte ich jene, die noch immer am Althergebrachten hafteten, vom Neuen zu überzeugen. Das war eine äußerst schwere Aufgabe. Manchmal schien es mir, als rede ich in den Wind. Nur zögernd traten die Menschen in die Genossenschaft ein, äußerten sich jedoch nach vier bis fünf Jahren schon folgendermaßen: Wir haben es nicht bereut. Ende der 60er Jahre waren sie sogar fest davon überzeugt, daß sie ihr jetziges Leben nicht mehr mit dem alten vertauschen wollen."

Im Gespräch mit Gästen

Der Aufschwung des Fremdenverkehrs verhalf der Budapester Pädagogin und Malerin Frau J. Vörös zu bleibenden Erlebnissen.

„Ich machte die Bekanntschaft westdeutscher Touristen, die in unser Land kamen, weil sie das Leben in einem sozialistischen Staat interessierte. Von Ungarn hatten sie nur Klischee-Vorstellungen: Gulasch, Paprika, Pußta. Wir freundeten uns schnell an, ich berichtete ihnen vieles über unser verändertes Leben. An einem Nachmittag lud ich sie zum Kaffee in meine Wohnung ein. Während wir unseren Mokka tranken, zeigte einer meiner Gäste auf das Gemälde, das noch vor der Befreiung in der Mária-Valéria-Siedlung entstanden war. Ich erklärte ihm, was das Bild darstellt, sah ihm jedoch seine Zweifel an. Er hielt die vor langem gemalte Vergangenheit noch heute für gegenwärtig. So invitierte ich die Kaffeerunde zu einer Stadtbesichtigung. Am Ende der Üllői út führte ich meine Gäste durch das Attila-József-Wohnviertel und zeigte ihnen, wo jene Baracken gestanden haben, die auf meinem Bild zu sehen sind. Erstaunt betrachteten sie den modernen Stadtteil.

Ich hingegen war stolz darauf, Ungar zu sein, stolz auf die Tatsache, daß ein kleines Volk mit festem Willen aus dunkler Vergangenheit diese helle Zukunft aufbauen konnte."

P. M.

Neues Brot für den Tag der Verfassung

rückzuverlangen. Auf dem Platz vor dem Rathaus, dem sogenannten Menschenmarkt, standen mehrere hundert auf Arbeit wartende Landarbeiter herum, die aufgebracht den Vorfall im Verband diskutierten. Da sie befürchteten, daß die Polizei ihren Vorsitzenden festnehmen wird, folgten sie ihm und drängten sich nach ihm ins Rathaus.

Und wirklich: Szántó Kovács konnte seine berechtig-

Fallweise Tempolimit

Achtung Autofahrer!

Achtung Autofahrer!

Die zuständigen Organe des Ministeriums für Post- und Verkehrswesen sowie des Innenministeriums planen für die Wochenenden nach dem 10. August sowie an arbeitsfreien Tagen auf der Autobahn M—7 in Richtung Budapest im Interesse Martonvásár eine Geschwindigkeitsbegrenzung von 100 bzw. 80 km pro Stunde eingeführt. In entgegengesetzter Fahrtrichtung sind auf dem Randstreifen motorisierte Polizisten im Dienst. Die Autofahrer werden darauf hingewiesen, auf den einzelnen Spuren der Autobahn nicht stehenzubleiben, um dadurch Unfälle zu vermei-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

Somogyi József
1976 — 3 .

1021

Somogyi József: Szántó-Kovács János (Hódmezővásárhely)

z oka?
ltság, z
gtöbb
két hi

er lelk
nyű napja volt. Csak hetvenen jöttek el a
nber, közelebb lehet az ötvenhez, mint a negyvenhez.
n 20 éve dolgozik a faluban. „Amikor idejött, csak
na pedig két autója van, új háza, nyaralója" — mo
még somolyogva hozzáteszik: „Igaz, kerül neki,
a az ötven—száz forintját."
melletti lakásban kávéval kínál bennünket a háziass
m.
szeretett volna városba kerülni?
lusi vagyok, láttam az elmaradottságot. Ezért, amik
elhatároztam, csak vidékre megyek ... Hát, itt vag

lehet lemérni a falu fejlődését?
évek óta nem fordult elő TBC-s megbetegedés, hol
g volt. Húsz évvel ezelőtt 57 év volt az átlagéletkor
és egyre több épül. Tetűirtót sem kerestek már évek
betegség?
kérdés a válasz.
maga is csak negyedórája ül itt, de már háromszor
án, mert siet, vagy ideges. Hát, valahogy így vannak
árja őket a háztáji a szarvasmarhákkal, a sertésekkel
indennel, ami pénzt hoz, vagy hozhat a házhoz. Lesz
álna, ad-e a tsz takarmányt, átveszik-e a bikákat? Sz
gesség. Jelenleg a falusi ember ugyanúgy kávéval ébr
osi.
elokban ülünk. A falakon festmények, a képgyűj
y tűnik, minden kényelmet megtalál itt, mégis a távo
kozik.
a falusi körzeti orvos csak akkor kelt feltűnést, ha ros
kutya sem néz feléje. Húsz év alatt a járási főorvos tal
ám. Naponta 100—120 beteget kell ellátnom a rendelő
beteghez hívnak. Amikor végzek, akkor sem mehet
kor kereshetnek. Aztán havonta egyszer a szomszéd f

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

Somogyi József

1976 — 3.

1021

Somogyi József: Dózsa (Kiskunfélegyháza)

kul

ati
ny
úsá
10

kosok gyerekeinek középiskolai arány
múlta népességbeli arányukat. A felsőmezőg
agráregyetemek elődje, csak minden 80 792
vanakkor a nagy és középbirtokos rétegből mi
zes magyar főiskolára 256 szegény parasztgye
sfél százaléka. Még rosszabb a lányok helyze
tanult főiskolán. Ez persze nemcsak kulturáli
gi. 1938-ban egy-egy főiskola tandíja félévenk
nakkor egy jól fizetett ipari munkás évi átl
nnyű utána számolni, hogy milyen anyagi te
aníttató munkás, vagy szegényparaszt.
tott el falura. 1934-ben szegényparasztság —
tette ki — 1,4 százaléka rendelkezett rádióv
e 2500—3000 példányban jelentek meg, a
A falunak maradtak a ponyvák és a filléres fü
pár évtizedet. 1973-ban (Köpeczi Béla: A m
araszt háztartásra 108 rádió, 66 televízió, 75
krény és 5 autó jutott. Az egy főre jutó net
rtásokban ugyanebben az évben 664 forintot
ta két év eltelt, s az adatok bizonyára nö

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLETÜNK

Somogyi József

1021

1976 — 3

Somogyi József: Martinász (Dunaújváros)

ilyeneket csinál, hogy úgy tegyen,

kell rúgatni a kertészlakásból! — m
zik, megkérdem a központban, miért
ni.
obiek figyelme lassan másfelé fordul
odajött megkésve, de új blúzban, m
ént visszajöttek megmutatni.
knak eközben az egyik szakállas magyarázott.
oszd be: ott áll a Kugli hülyére bepiálva a folyosón, érted?
meg szólítja be az embereket a szobába. Csoszd be, mondom a Kugli-
abent én szövegelek, érted?
oszd be, mert te színjózan voltál? — szólt közbe Csaba.
tek.
t mondja bent a csávó: tessék helyet foglalni. Csoszd be. erre a Kugli
, mint egy zsák, rákönyököl az íróasztalára és bá — érted — így —
képébe. Hát felkérem a leendő motoros urakat, mondja a csávó, hogy
djenek pótlólag becsatolni egy igazolást a szüleik havi keresetéről és
kor majd felmutatni az esetleges évi befizetésekről a bizonylatokat.
– csoszd be, a Kugli képe ilyen hülye vigyorba torzult — így — csoszd
meredt a csávóra! Semmit se fizettünk be ebben az évben, egy fillért se!
zetesen, mondom az előadó csávónak — mielőtt Kugli valamit süketelt
– természetesen be fogjuk mutatni... —
om magukat! — kiáltottam közbe.
lmutatni az esetleges évi befizetésekről a bizonylatokat — nevetett a
s — csoszd be, hiszen... —
om magukat — ordítottam — ez az örökös csoszd be... —
enjen kolostorba, Véntaknyos — förmedt rám Csaba. — Az évi befize-
a bizonylatokat — mondta a szakállas — semmit se fizettünk be!
agyamat tépik ki — üvöltöttem — megfulladok a maguk társasá-
... Szertartásosak!...
, elég! — szólt a szemüveges. — Elég képtelenséget hantált már össze!
landó szertartás az, amiben élnek — ordítottam el-elfúló hangon.
ősi szertartásokon áldozatot mutattak be... Maguknak is kell mindig
... Áldozat: aki a maguk viselkedésén megbotránkozik... Maguk lesnek
atnak ide-oda, míg fel nem fedezik az áldozatot... Mondjuk, egy tiszt-
aki szól magukhoz két szót — hahhahá, hogy megbotránkozott volna
öbbet tud magukról, hahhahá, ha tudja, hogy ittak, hogy nem fizettek,
á — dühösen felhajítottam a kalapomat a levegőbe — ezeken a kiagyalt
ránkozókon, az áldozatokon való röhögés a maguk állandó szertartása...
vagyok vele!... Itt hagyom magukat, kötetlenül akarok élni!... Nem

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 AUG 18

Budapester Rundschau

József Somogyi

1021

Die den Baum setzten...

Düster, verbittert und schweigsam versammeln sich die Brotlosen zum „Menschenmarkt"... Jene, die im Schweiße ihres Angesichts den Acker gepflügt, das Korn gesät und geerntet haben, daß weißes Mehl, flaumenweiches Brot daraus werde. Brot, von dem sie nie genug haben, um satt zu werden...

Die arme Bauernschaft der großen Ungarischen Tiefebene, des „Kanaan, in dem Milch und Honig fließen", lernte um die Jahrhundertwende, daß Hungern keine Grenzen hat.

★

Im Festsaal des Rathauses von Hódmezővásárhely hielt 1895 das Tribunal eine Sitzung ab. Einer damaligen Aufzeichnung entnehmen wir, daß das Rathaus eher den Eindruck einer Kaserne erweckte: an jedem Eingang, jedem Treppenaufgang standen Gendarmen und Soldaten zuhauf. Im überfüllten Saal wurden 70 arme Bauern aus Vásárhely vor Gericht gestellt. Den Hauptangeklagten, *János Szántó Kovács* (1852—1908) führten zwei Soldaten mit Bajonettgewehr, zwei Gendarmen und zwei Gefängnisaufseher vor den Richterstuhl.

★

János Szántó Kovács und seine Gefährten waren damals schon fast ein Jahr lang in Untersuchungshaft. Im April des vorangegangenen Jahres geschah es, daß der Polizeihauptmann von Vásárhely die unter sozialistischer Anführung stehende Bewegung des armen Volkes brechen wollte. Er hielt eine Hausdurchsuchung in ihrem Verband und beschlagnahmte Schriften und Bücher. Der Vorsitzende des Verbandes, der Landarbeiter János Szántó Kovács, erhielt eine Vorladung ins Rathaus.

Szántó Kovács machte sich am nächsten Morgen auch auf den Weg, um die unrechtmäßig beschlagnahmten Bücher und Schriften zurückzuverlangen. Auf dem Platz vor dem Rathaus, dem sogenannten Menschenmarkt, standen mehrere hundert auf Arbeit wartende Landarbeiter herum, die aufgebracht den Vorfall im Verband diskutierten. Da sie befürchteten, daß die Polizei ihren Vorsitzenden festnehmen wird, folgten sie ihm und drängten sich nach ihm ins Rathaus.

Denkmal des Bauernführers János Szántó-Kovács von József Somogyi im südungarischen Hódmezővásárhely

Und wirklich: Szántó Kovács konnte seine berechtigte Forderung kaum vortragen, da wurde er schon von Gendarmen festgenommen, die ihn ins Gefängnis schleppten. Das Volk trieben sie zurück auf die Straße.

Es begann eine Schießerei, wütende und schmerzerfüllte Schreie zerissen die Luft, unter den Verletzten lag ein junger Landarbeiter im Sterben. Dieser Zusammenprall sollte dazu dienen, Szántó Kovács zum Schweigen zu bringen.

Als man ihn vor Gericht fragte, was ihn ansporne, was die Hoffnung seines Lebens sei, antwortete er mit folgenden Worten:

„Ein alter Mensch findet auf seinem Weg in den Weinberg eine Nuß. Er hebt sie auf und pflanzt sie an einer geeigneten Stelle ein. Er weiß sehr gut, daß nicht er, sondern erst die kommende Generation die Früchte des Baumes ernten wird. Genau so geht es mir. Ich weiß, daß ich nicht erreichen werde, worum ich kämpfe, aber ich will einen Baum setzen, der in der Zukunft Früchte trägt."

Die Saat konnte sprießen, der Stamm des Baumes stark und breit werden. In Hódmezővásárhely, auf dem Platz vor dem Rathaus, erhebt sich die Statue zum Gedenken János Szántó Kovács'.

(tóth)

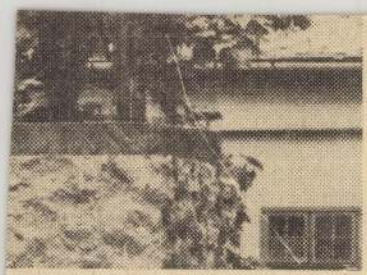

yi vor. Hier sein Dózsa-Denkmal 4, 6 und 11 bringen wir Repro-

ahrzehnte

ktur tung

werbstätigen aus. Laut der Erhebung von 1973 beträgt diese Zahl gegenwärtig 58%, das sind insgesamt 2 950 000 Arbeiter. Infolge der dynamischen Entwicklung der anschließenden Jahre nahm die Zahl der physischen Arbeiter in der Landwirtschaft allmählich ab, nicht zuletzt wegen der umfassenden Industrialisierung der Landwirtschaft. 1973 machten sie nur noch 5% der aktiven Verdiener aus.

In engem Zusammenhang mit der Entwicklung der Bevölkerung und der wissenschaftlich-technischen Revolution steht die Veränderung des Anteils der Intelligenzler an der Gesamtbevölkerung. Zwischen 1949 und 1960 stieg ihre Zahl auf mehr als das Doppelte an, in den letzten Jahren erhöhte sich besonders die Zahl der angestellten Fachleute. 1973 betrug der Anteil der Intelligenzler 24%. Parallel dazu wurde die Rolle der Kleinproduzenten geringfügiger, sie machen nur 3% der aktiven Verdiener aus.

kam zu Ohren, daß auch Frauen die Traktoristenschule besuchen können. Ich beschloß, es zu versuchen.

Und mich erfüllte ein glücklicher Stolz, als ich zum erstenmal in meinem Heimatdorf den Boden umpflügte. Die Menschen kamen und baten mich, doch auch auf ihren Feldern zu arbeiten ...

Als ich bewies, daß man auch bei den schwersten Arbeiten auf die Frauen zählen kann, war ich zum zweitenmal stolz ...

Das drittemal spürte ich dieses erhebende Gefühl, als ich mit meinem Traktor an der Spitze einer Maidemonstration fuhr ...

Zum viertenmal, als ich das Abitur ablegte ...

Als ich im Vorjahr nach zwanzigjähriger Parteimitgliedschaft Delegierte der Komitats- und Stadtparteikonferenz war, fühlte ich zum fünftenmal, daß ich stolz bin auf meine Heimat ..."

S hüler auf den Dämmen

Monika Berecz ist 17 Jahre alt.

„Zur Zeit der Über-

ist,"

Die erse Intellektuelle

„In Budajenő hatte ich auf dem Gymnasium einen Klassenkameraden. Wir schmiedeten gemeinsam Pläne, um „die Welt zu verändern". Seine Mutter, Direktorin einer Grundschule, behandelte uns wie Erwachsene. Sie tat unsere Träume, die mir heute selbst naiv vorkommen, nicht mit einer abfälligen Handbewegung ab, sondern half uns beim Einfügen in die Welt der Erwachsenen. Für mich verkörpert Frau T. Szilágyi das Bild eines „wahren Pädagogen". Voll freudiger Überraschung entdeckte ich ihren Namen unter den Teilnehmern des Preisausschreibens.

„Ich erinnere mich genau, daß ich sehr gern zur Schu-

(Fortsetzung S. 2.)

4.

Kodály-Seminar in Kecskemét

Bei dem III. Kodály-Seminar in Kecskemét — eine Veranstaltungsreihe von zwei Wochen — beschäftigten sich Fachleute des In- und Auslandes mit der Aneignung und Anwendung der musikpädagogischen Lehren Kodálys.

Zu dem diesjährigen Seminar wurden insgesamt 100 ungarische und norwegische Musikpädagogen geladen, die täglich an methodologischen Vorträgen, Gesangsstunden, Notenübungen und Chorleiterproben teilnahmen.

Gleichzeitig mit dem Seminarium hielt man in der Zeit vom 5. bis 12. August das Internationale Kodály-Symposion ab. Auf den Beratungen faßte man die bisherigen Ergebnisse zusammen, die in den verschiedensten Ländern bezüglich der Anwendung der Kodály-Methode erzielt wurden.

Während der zwei Wochen veranstaltete man in Kecskemét mehrere Konzerte, des weiteren wurde eine Kodály-Ausstellung eröffnet.

1976 JUN 12
NAPLÓ (VESZPRÉM)
Sarnagi József
szobrászművész
1021

Parasztasszony (1938)

Tanulmányfej (1938)

SOMOGYI JÓZSEF 60 ÉVES

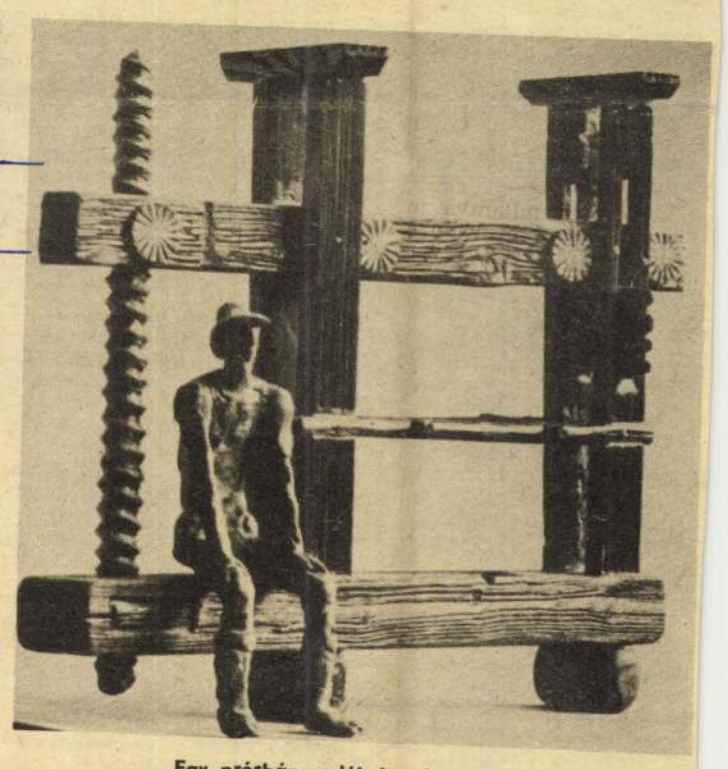

Egy présház emlékei – I. (1974)

A legismertebb mai magyar szobrászok egyike *Somogyi József*, hatvan esztendős. Művei között vannak közismert és közkedvelt alkotások, mint például a Dunaújvárosban álló (s a város címerében is szereplő) Martinász (1953), mely a szocialista szellemű szobrászatunk egyik kiemelkedő eredménye. Hódmezővásárhelyi nagy szobrára, a Szántó Kovács János-emlékére fölállítása idején (1965-ben) az ellenzők és védők heves vitája hívta föl a figyelmet országszerte. Ugyancsak országos érdeklődés középpontjában volt 1972-ben a második — a kétalakos — ceglédi Dózsa-emlékmű.

Nem kísérte vita a szigetvári Zrínyi-emlékmű fölállítását 1968-ban, a lovasszobra azonban méltán sorakozik Somogyi József említett remekei közé. A sorban ott találjuk még az 1956-ban mintázott Kubikosát, Mártir-emlékművét (1963), Család (1963) című háromalakos kompozícióját, Mednyánszky-síremlékét (1965) és számos más művét. Mindegyik eredeti látásmódú és formálású szobrászatról tanúskodik, az újra, a korszerűre való törekvés ötvöződik bennük a múlt értékeinek megbecsülésével, gazdag egyéni gondolat a közösség eszméinek kifejezésével. A díjak, kitüntetések legfeljebb csak jelzik ennek az életteli szobrászatnak az értékét — a címek rangját éppen a Somogyiéhoz hasonló életművek adják meg.

1916. június 9-én született a ma Burgenlandhoz tartozó Félszerfalván. Fiatalon megyénkhez, Pápához kötődött: az ősi kollégiumban volt középiskolás nagydiák. Itt ismerkedett meg a művészet alapjaival, de többet is kapott ennél az öreg városban. Az útravalóról így emlékezett meg a Művészet című folyóirat 1975. áprilisi számában a gyűjteményében lévő két pápai céhkorsóról írva: *„Kollégiumi éveimről már sokszor vallottam, odaköt ifjúságom sok-sok szállal, ott igazodtam el az emberség dolgaiban, az ott hallott szavak olyannyira igazak voltak, hogy ma is építhetek rájuk."* Somogyi pápai diákkorára vonatkozóan egykori tanára, A. Tóth Sándor ezt mondja: *„Volt néhány tehetséges tanítványom a harmincas évek elején, így Iscsesehov András, Szeifert János, Móritz Sándor — ők festők lettek. A közéjük tartozó Somogyi József kezdettől szobrászattal foglalkozott, abból is az állatfigurák mintázása érdekelte különösképpen. A festészetből pedig a plakáttal foglalkozott szívesen — az 1937-es székesfehérvári tanügyi kiállításon is sikerrel szerepelt velük."*

Már főiskolás volt a Somogyi-Szeifert-Iscsesekov hármas, amikor 1938-ban elhozták munkáikat Pápára, és kiállításon mutatták be. Somogyi József akkori szobrai közül négy ma is Pápán, a képzőművészeti szakkör tulajdonában van: három életnagyságú fejtanulmány és egy — ülő parasztasszonyt ábrázoló — kis terakotta szobor.

Kapcsolata Pápával később sem szakadt meg. Ő alkotta az 1973-ban felavatott új Petőfi-szobrot, és Somogyi tervezte a város Pro Urbe-kitüntetésének érmét.

Veszprém megye más részeivel is összefonódott munkája. Tihanyban, ahol nyári otthona van, szobrászműhelyt szervezett a Képzőművészeti Főiskola növendékei számára. Veszprémhez adóssága — egy díszkút terve — köti. Végezetül ne feledkezzünk meg arról a Tótvázsonyból való öreg szőlőprésről sem, amelyik Somogyi egyik szoborsorozatának volt ihletője.

Hatvanadik születésnapján Veszprém megyei tisztelőinek és barátainak népes tábora megbecsüléssel köszönti a Munkácsy- és Kossuth-díjas szobrászt, a Magyar Népköztársaság kiváló művészét, a Képzőművészeti Főiskola rektorát, az Elnöki Tanács tagját — Somogyi Józsefet.

Heitler László

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 387-148, 340-726

szabad

A NAPLÓ hétvégi melléklete

FESZTIVÁLKÖSZÖNTŐ

Jó volna tudni, hogy vajon a veszprémi zenei élet vezetői 1965-ben tudatában voltak-e annak, hogy milyen nagyszerű hagyomány elindítói lesznek, amikor hozzáfogtak *az első országos kamarazenekari fesztivál* megszervezéséhez? Annyi bizonyos, hogy az idők szavát megértették: a túlságosan is a dalosmozgalom irányába tolódott magyar zenei élet hangszeres szárnyán próbáltak egyet lendíteni. Rájöttek, hogy az ötvenes évek végén megszervezett ifjúsági kamarazene-mozgalomnak folytatást kell biztosítani! Hogy az időközben felnőtt kamaramuzsikusok tudása, ambíciója, művészi érzékenysége megfelelő fórum nélkül megkopik, semmibe vész! Ezt a fórumot sikerült megyeszékhelyünkön megteremteni, s ha ugyanilyen gondossággal felmérték volna az akkor illetékesek a hangszeres zenei mozgalom minden igényét, akkor ma aligha lenne szükség arra, hogy legrangosabb zenei folyóiratunk hasábjain hónapokon keresztül folyjon a párbeszéd a zenekari utánpótlás ijesztő hiányosságairól.

Igen valószínű, hogy a veszprémi kamarazenekari fesztivál azért válhatott országos jelentőségű rendezvénnyé, mert *komoly űrt töltött ki*. A fejlődés töretlen ívét nyomon lehet követni 1965-től napjainkig. *Szimfonikus zenekarunk jó házigazdának bizonyult*, hiszen lényegében maga is kamaraegyüttes. Az átgondolt szakmai irányítás révén egyre határozottabb profilt kaptak a fesztiválhangversenyek, s *a ma kezdődő VI. Országos Kamarazenekari Fesztivál már teljes egészében a modern hazai muzsika otthona lett*. Ez nem jelenti a régebbi mesterek hiányát, hiszen a kamaramuzsikálás csúcsait a barokk szerzők járták be először, s nélkülük nem volna teljes egy ilyen találkozó. De Bach, Vivaldi, Telemann és a többiek művei éppen ahhoz segítették hozzá a közreműködőket, hogy eljussanak a kortárs szerzőkhöz.

Néhány éve még csak közvetett irányítással igyekeztek elérni a rendezők, hogy modern művek kerüljenek műsorra. Tavaly és idén azonban — a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja Zeneművész Szakosztályának segítségével — sikerült felkérni szerzőket arra, hogy a szereplő zenekarok számára egy-egy művet komponáljanak, *s ez tavaly is, most is nyolc ősbemutatót jelent*.

Ki tudná felmérni, hogy ennek mekkora jelentősége van a magyar zenei életben? Hogy a szerző számára nem teszi-e pezsgőbbé az alkotómunkát az azonnali, biztos bemutatás tudata? Hogy komponisták és zenekarok egymásra találása nem jelent-e új, megtermékenyítő kapcsolatot? S végül, hogy az amatőr muzsikusok számára milyen fejlődést hoz a kényszer: mindenáron meg kell birkózniuk egy modern mű nehézségeivel! Ez különösen a kamarazenekari műfajban izgalmas, ahol nincs lehetőség bombasztikus hatásokra, ahol csak a zene teremtő ereje győzheti le muzsikus és hallgató gyakran meglevő közegellenállását.

Figyelemre méltó a zsüri tavalyi megállapítása: *a legmagasabb színvonalon éppen a modern, a legnehezebb művek szólaltak meg minden együttesnél*. A magyarázat éppen az elmondottakban rejlik. A nagy feladat az energiák koncentrálására késztet, s egy-egy ilyen feladat megoldása mérföldkő lehet a résztvevők fejlődésében. *Így segíti a veszprémi rendezvény az alkotó- és előadóművészetet egyaránt.*

S hogy mit ad nekünk, hallgatóknak? A ma délután kezdődő első koncertig csak annyit mondhatunk: a jó muzsika ígéretét. *Soproni József, Sugár Rezső, Láng István, Bozay Attila, Vántus István, Kocsár Miklós, Bogár István, Sáry László* — ők nyolcan a felkért zeneszerzők — neve vonzóerőt jelent minden igényes zenehallgató számára. Ki tagadná, hogy ennyi modern muzsikát egyszerre — két nap három koncertjén — nem lesz könnyű befogadni. Igaz, a rádió hangszalagra rögzíti az elhangzottakat, s mód lesz az egyszeri élmények újbóli átélésére. A vasárnapi gálaesten nemcsak egy, már hagyományossá vált oratóriumi bemutatót hallhatunk — ezúttal Pl. E. Bach Magnificat-ját —, hanem a legjobb produkciók is újra közönség elé kerülnek. S modern zenék feszültségét minden zenekarnál oldják a műsorra tűzött klasszikus művek.

A fesztivál első akkordjai ma délután *Zámbó István* pálcájának intésére szólalnak meg a veszprémi együttes hangszerein, s ugyancsak Zámbó dirigálásával, a városi ének- és zenekar hangjaival fejeződik be vasárnap este a találkozó. Talán kicsit jelképe ez annak a jónak, ami Veszprémben született, de nemcsak az itteniekért.

Czingráber János

A kenesei fúvószenekar úttörői Csillebércen

(Tudósítónktól)

Három éve alakult a balatonkenesei Egyetértés termelőszövetkezet támogatásával a helyi úttörő fúvószenekar. A közös gazdaság több mint 300 ezer forintért vásárolt hangszereket és ezzel megteremtette az alapját a zenekarnak. *Szuromi Miklós* karvezető lelkes gárdát toborzott és *Farkas Antal* írt indulót a jubileumi találkozóra a zenekar számára.

A balatonkenesei fúvószenekar úttörői a csillebérci Partizán altáborban töltötték nagyon kellemes napokat. Megismerkedtek más úttörőzenekarok pajtásaival, megállapodtak abban, h

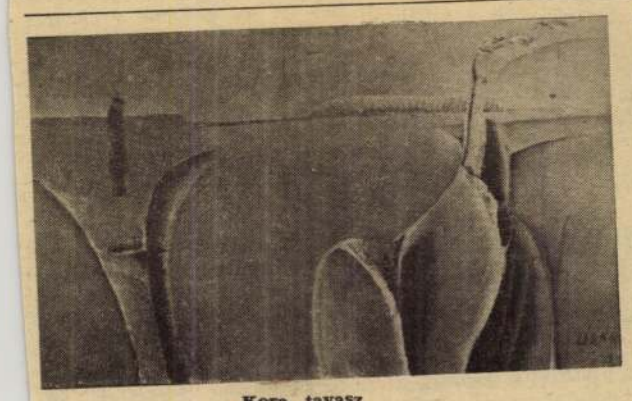

Kora tavasz

Hálás írói feladat *Lóránt János* festőművésznek a veszprémi Dimitrov művelődési központban megrendezett kiállítását méltatni. Új szépségeket feltáró, töretlenül felfelé ívelő munkásságával együttzengő dicséret feltétlenül megilleti eddigi rangos eredményeit. A minőséget meghatározó, stílusban rögzíthető egyéni karakterjegyeit azonban hosszas elemzéssel lehetne csak szavakba foglalni.

Tekintsük el most az analizálástól, s rögzítsük figyelmünket művészetének két alapvető sajátosságára:

Ez a festői világkép mindannyiunkhoz tud szólni esztétikai engedmények nélkül, s teljes elfogadásra találhat; ugyanakkor magától értetődöttsége ellenére rejtélyes marad, vagyis szavakkal alig kifejezhető mesterfogásokkal emel bennünket a művészi élmény magasterémtette, egynemű minőségének színvonalára.

Ritka alkotói képesség, ha valaki a hatás előre tervezett célja nélkül hatóerővel rendelkezik, ha egyszerűségével bonyolult természeti-emberi összefüggéseket tesz világossá és magától értetődővé a számunkra, ha rábeszélés és kényszerítés nélkül fejt ki szuggesztivitást művein keresztül.

Lóránt János ezeknek az erényeknek birtokában van. Rátalál ösztönösen a valóság lényegi jegyeire anélkül, hogy kompozíciós, vagy formai sémákban gondolkodna. Nagyvonalúan alakítja képi élményeit anélkül, hogy a rejtett festői szépségeket, a részletek finom moduláciőit figyelmen kívül hagyná. Tömondatos egyszerűségű a beszéde,

Samogyi József. 3

Ezekhez az érzékenyen vibráló, idegesen mintázott felületekhez, amelyek egyaránt hordozzák a művész alkatának lengomatát és életérzését, jocskán hozzáad az ellenőrző tudat, amely az izgatott részleteket, habár feszült, de mégis kiegyensúlyozott, negatív és pozitív formák architektonikus egységére ötvözi össze. Így Samogyi szobrászi mondanivalója, vallomása az öt csaknem kizárólag érdeklő emberi világról egyértelmű és világos.

Bojár Iván: Kiállításról - kiállításra.

Magyar Hírlap 1971/33 6 old.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József

MAGYAR HÍRLAP

1977 NOV. 11

Új képzőművészeti alkotások a főváros közterein

Újabb képzőművészeti alkotásokat helyeznek el Budapest közterein a jövő esztendőben. Kiváló mesterek művei kerülnek például a Fogarasi úti lakótelep parkjában, a kbegő két végállomásához, a Mechwart térre. A Vérmezőn felállítják a Herman Ottó emlékkutat, Óbuda egyik kis térségét *Somogyi József* Hárfás lány című szobra díszíti majd. Az újpesti „városkapunál" felállítandó díszkút figurái a valaha Újpesten divó régi mesterségeket jelenítik meg.

Újabb szobrok, márványtáblák örökítik majd meg, a város különböző pontjain, elhunyt neves íróink, művészeink, zeneszerzőink emlékét.

Pest-Buda egyesítésének közelgő centenáriuma alkalmából készül el a centenáris emlékmű, *Kiss István* szobrászművész alkotása, melyet a Margitsziget nagy szökőkútja előtt állítanak fel.

Határozatot hozott a fővárosi tanács végrehajtó bizottsága új utcaelnevezésekről is. Így például utcát kap *Berda József* költő, *Vándor Sándor*, a forradalmi munkásénekkarok egykori fejlesztője, *Vikár Béla*, a Kalevala fordítója, *Riesz Frigyes*, a kiváló matematikus és mások.

zonnal szállít,

sek előjegyzését megkezdte

SZAKSZERŰSÉG! GARANCIA

Modern lakás — korszerű felvonó

mernököket. Érdeklődni lehet: 337-146 telefonszámon 8—12 óra között. Kohászati Gyáripító Vállalat Fővállalkozási Főmérnökség, Bp. IX., Zsil u. 1.

FIGYELEM!

gáz-, közp. fűtés és vízszerelőket,

fafari technikusokat,

gyors- gépírónőket,

kőművest, lakatost.

munkára az
lépésre felv
Jelentkezés:
Ruházati
bantartó, V
kovszkij út
fon: 223-82

Labor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 349-726
1977 MÁR 7

BUDAPESTER RUNDSCHAU

József Somogyi
1921

Aufgrund einer neuen Corvina-Ausgabe (s. S. 15) vermitteln wir unseren Lesern einen Überblick über die bildende Kunst Ungarns in den drei Jahrzehnten seit der Befreiung. Siehe Abbildungen S. 2, 3, 4. 5, 9, 11, 13 und 15. Bild oben: József Somogyi (1916), Stahlgießer (1955, Bronze, vor den Stahlwerken in Dunaújváros)

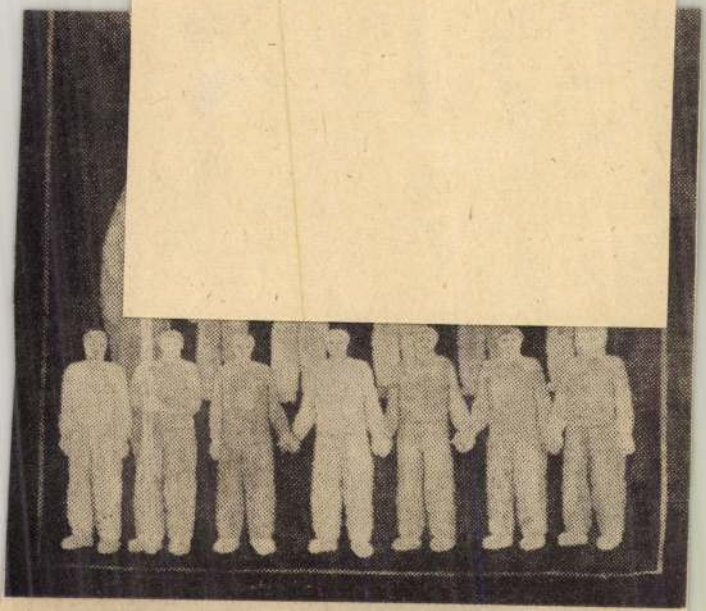

Noémi Ferenczy (1890—1957), international anerkannte Vertreterin der modernen Gobelin-Kunst: Demonstration (1949/50)

KÖLN – WIEN – GENF

In Köln wurden die Ungarischen Tage des Kaufhausnetzes Hertie eröffnet. Bei der Eröffnungsfeier hielt *Hans-Jürgen Wischnewski*, Staatssekretär im Bundeskanzleramt, eine Rede, in der er auf die positive Entwicklung der ungarischen—westdeutschen Wirtschaftsbeziehungen hinwies. Die BRD zeigt sich interessiert an der Entwicklung ausgeglichener Wirtschaftsbeziehungen.

★

Zwei erfolgreiche Vorträge wurden unlängst in der österreichischen Hauptstad gehalten. Im Wiener Palais Pálffy sprach *Dr. Zsuzsa Széll*, Adjunkt an der Philosopischen Fakultät der Universität Budapest, von der Eigenarten des österareichischen Romans, während im Collegium Hungaricum *Dr László Cseh-Szombathy* vom Soziologischen Institut der Ungarischen Akademie der Wissenschaften von „Lebensart- und Freizeitforschung in Ungarn" vorlas.

Im CH sollen übrigens bis Ende Mai 10 ungarische Spielfilme vorgeführt wer

1021

1976.XI.6. 12,00 N.

Tv-híradó

- Ugyancsak adásunkkal egyidőben a miskolci Hősök terén nagygyülés kezdődött. Ezen a város ötezer dolgozója vesz részt.

- A nagygyülés után kerül sor Somogyi József Kossuth-dijas szobrász müvész monumentális felszabadulási emlékművének leleplezésére. Az emlékmü talapzatán az őskohó, a diósgyőri vár és a város más nevezetességei kicsinyitett mása fölé emelkedik a közel négy méter magas bronzból megmintázott női alak kezében a tavaszt jelképező barka ággal, rajta galambbal. Délután három órakor folytatódik az ünnepség-sorozat, amikoris a Honvéd utcánál épülő uj városrész névadó ünnepségét tartják. Miskolc testvérvárosának Vologdának nevét fogja viselni az uj lakótelep. Este hét órakor pedig diszelőadás lesz a Miskolci Nemzeti Szinházban. Osztrovszkij Zivatar cimü drámáját mutatják be.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

DUNAÚJVÁROSI HÍRLAP
1976 NOV 16

Somogyi József Munkácsy- és Kossuth-díjas szobrászművész

1021

A város szobrai

MARTINÁSZ

Somogyi József Munkácsy- és Kossuth-díjas kiváló művész alkotása a Vasmű út és az Építők útja elágazásánál felállított Martinász-szobor. Somogyi József festőnek indult, majd Kisfaludi-Stróbl tanítványaként kisplasztikával, s expresszív töltésű emlékmű-kompozíciókkal kezdte szobrászművészi pályafutását; az 1958-as brüsszeli világkiállításon Grand Prix-t kapott, s nagy anyaggal szerepelt az 1970-es velencei biennálén. Martinász című szobrát — amely, mint a nehéz fizikai alkotómunka szimbóluma, Dunaújváros címerében is helyet kapott — elkészülte után a megrendelő visszautasította. Nem fogadta el ezt a fajta munkásábrázolást. Kézenfekvő volt, hogy olyan dinamikus közösségbe leljen végül is otthonra, mint amilyen az ország első szocialista városa, Dunaújváros

(Rozsnyai Zoltán felvétele)

oldal

abdarúgás:

Hetven percig bírta o

D. Kohász — SZEOL 3:0 (

Dunaújváros, négyezer né-
Vezette: Bana.
Dunaújváros: *Majzlinger, Formaggini, Judik, Tóth, ller, — Bódi, Mártha, jkusz, — Szűcs, Szepessy, gelbrecht.*
SZEOL: *Nagy, — Kádár, ervári, Forgács, V. Tóth, jszák, Birinyi, Zámbori, Kozma II., Kőműves, Jer-*

gyakran az összjátékba is pontatlanság csúszott.

A szegedi kezdeményezések azonban csak a 71. percig tartottak. *Bartók ívelt az alapvonal közeléből a kapu elé, s a fellopakodó Staller fordulásból óriási lövéssel a bal felső sarokba talált. 1:0.*

A gól idegnyugtatóként hatott. Hiába cserélt *Himmer* edző egymásután két-

Első hazai mérkőzésén Bóditól több veszélyes lövést is látha szegedi kapus nem is tudott kivédeni. Képünkön k

A Dunai Vasműben a múlt
ten nem lévén szabad
ombat, s ráadásul az idő-
rás is alaposan elromlott

szer is. A két új játékos, *Szalai* és *Hágelmann* sem segíthetett.

A 76. percben a sok ered-

[Somogyi József], szobrán
[Név nélkül

– : (– Brán

Tiszaláj

Műmellék let: 1

XXXI/4.

1021

1976. XI. 30. 21.35 D. Tv.

Müvészeti Magazin.

- Jóestét kivánok. Köszöntöm kedves nézőinket, az óbudai Fő térről. De hogyha a régi irásos emlékekre hallgatnék, akkor nyugodtan mondhatnám azt is, hogy az ország természetes központjából. Ha pedig a históriából héhány nevet mondok, Sicambria, Attila városa Etzelburg, a Buda Bléda névváltozata, Althofen, vagy Óbuda, mennyi és mennyi történelmi emlék villanna már fel. Mi tagadás kedves nézőink, az utóbbi esztendőkben, sok heves vita csapott össze Óguda felett. A mult féltő szeretete, a régi emlékek iránti aggodalom, olykor a kivitelezési tervek összehangolatlansága, sok irodalmi nosztalgia, és sok valódi ok, amelyet négyszem között hirlapban, rádióban, és televizióban sokszor elmondtunk. Az, hogy a mai mósorunkban erről nem akarunk beszélni, az nem azt jelenti, hogy kikerüljük ezt a témát, csupán szeretnék fejlődésében, és történetében bemutatni önöknek, ezt a szép és érdekes történelmi városrészt, ahol a régi időknek annyi história eseménye gyült össze a föld felszinén, és most a föld alatt is. Egyet azonban érdemes már az elején azt hiszem átgondolnunk, mégpedig azt, hogy a mai Óbuda, ahol mintegy 125 ezren laknak, a főváros egik kerülete, ily módon, tehát tulajdonképpen bent áll a sorban, harmadikként a kerületek között, a városépitési tervei multjának megőrzése, egyáltalán mit őrzunk meg a multból, olyan témák, amelyek nem kezelhetők külön, a főváros fejlesztési, és müemlék megőrzési gondjától. Enynyi már elegendő ahhoz, hogy megirigyeljük Kurila József elvtársat mai kedves vendégünket, akit jóformán 20 esztendő köt ide Óbudához, volt itt iskola igazgató, müvelődési osztályvezető, és jó ideje a III. kerületi Tanács elnökhelyettese. Kedves Kurila elvtárs, itt vagyunk a Fő téren, itt szembe velünk az ön munkahelye a III. kerületi Tanács. Mi volt ez régen.
- Hát 1906-ban épült, azóta mint Városháza, illetve Tanács épületként müködik, a Tanács dolgozik benne.
- Igen.
- Előtte szintén tanács épület, illetve városháza állt a helyén, egy egyemeletes épület, 1834-ben épült. Ez a Fő tér Óbuda központja volt évszázadok óta, központja ma is,
- Piactér is volt, nem?
- Közigazgatási, és gazdasági központja is volt, piactér is, mert persze e körül vita támadt korábban, mert korábban a zsinagóga és a Lajos utca 158-at, az ugynevezett serfőző ház, vagy kereskedők háza közötti területen volt a piac,
- Igen.

- De utána ide áthelyezték, illetve kompromisszum lett a vége a vitának, mert a zöldségpiac az ott maradt.
- És ez az épület itt tőlünk.
- Az a Fő tér 4, egy nagyon kedves copf stilusu épület, az hát korábban a Zichyek idejében a jószágigazgatónak, a prefektusnak volt a lakása.
- Igen.
- Először egy földszintes jobbágy épület volt, majd utána később huztak rá egy emeletet. Na hadd mondjam meg, egy nagyon szép néprajzi gyüjtemény Kun Zsigmond gyüjteményét őrizzük ott, és mutatjuk be, ugy, hogy nagyon sok szép látnivalót kinál.
- Igen. Azért néztem ide az imént, mert ez a kis épület, nyilván, hogy nézőink közül sokak számára ismerős, ha más félbe nem, hát a Bakaruhában cimü filmbe biztos látták, egyébként is sokat filmeznek itt, mi ez?
- Igen. Ez egy gázfogadó állomás, nem a mult században épült, /egyszerre beszélnek/ igen, nagyon kedves épület.
- Az egész teret azt hi szem viszont meghatá rozza a velünk szemben lévő épület.
- Igen. Az a Fő tér 1. tulajdonképpen a grófságnak az épülete, bent a kastély épülete áll egy nagyon szép barok kastély.
- Mikor épült.
- Az 1740-es években, 44-45-ben, fejezték
- Ez a Zichy kastély,
- Zichy kastály, kár hogy eltakarja ez a külső jellegtelen épület.
- Na most ugye Kurin elvtárs, lényegében a Zichy féle épitkezés, és az, hogy ez Zichy uradalom volt, meg is határozta egy kicsit Óbuda sorsát.
- Hogyne. Itt alakult ki a kastély mellett a Fő tér, Óbuda központja, de a Zichyek nagyon sokat tettek Óbudáért, amellett, hogy uraldalmuk volt, a föld az övék volt, a jobbágyok nekik dolgoztak, amellett nagyon sokat épitettek is. Mint például az óbudai széplibániai templom elődjét is, illetve a templomot ők épitették, illetve a Schmidt park mellett,
- Igen.
- Található volt zrinyitárius kolostort is ők épitették.
- Annyit válogatnék Óbuda történetéből, tudom azt, hogy itt valamikor lóvasut is ment, ugye?
- Hogyne, itt volt a végállomása ugy, hogy innen haladt tovább, de hadd mondjam el, hogy ahol állunk itt a tér alatt,
- A tér alatt.
- A tér alatt, talán a Tanács épület alatt található az ugynevezett első óbudai prépostsági templom romja, illetve rom-

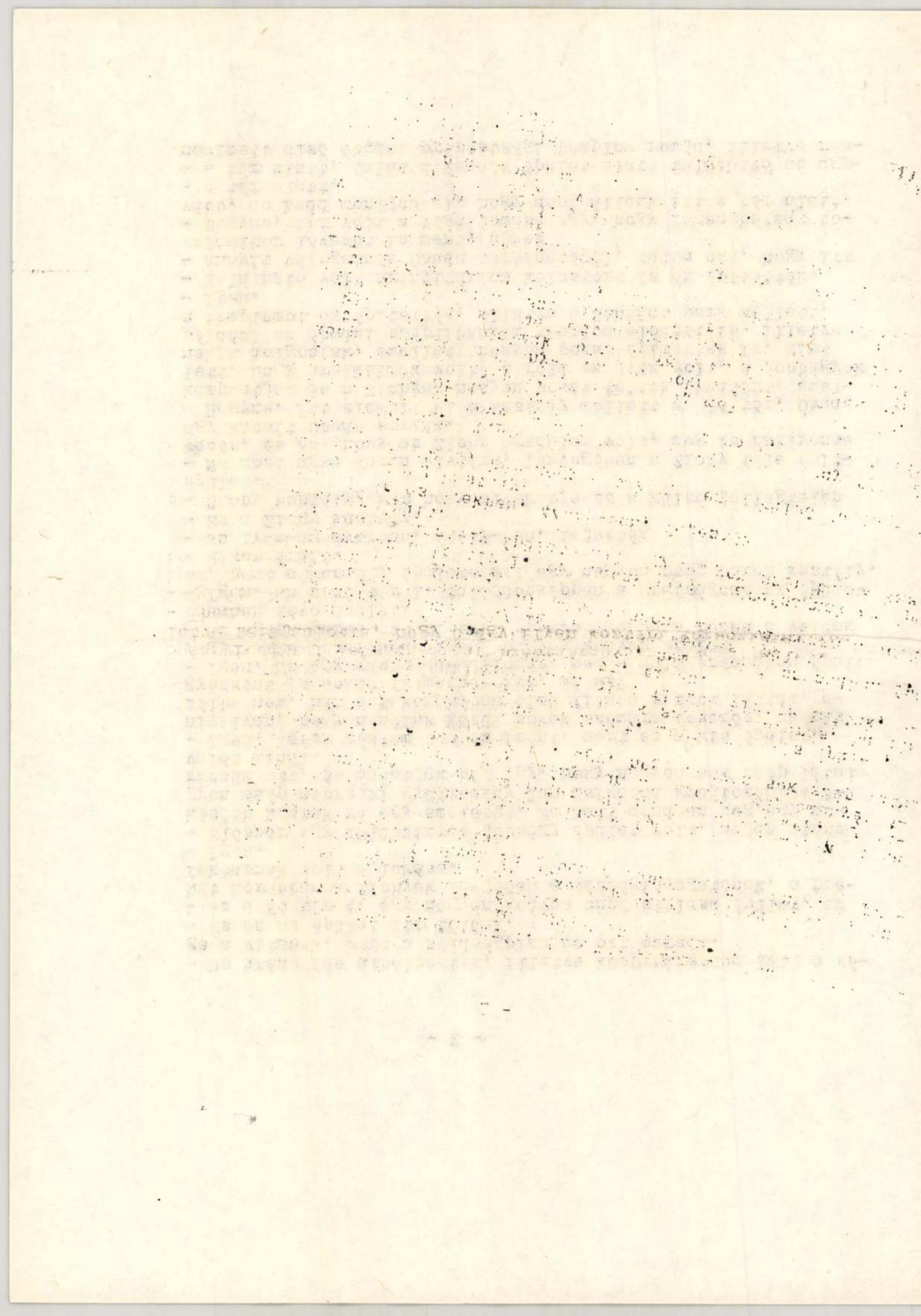

jai, a XI., XII. században épület ez a templom.
- Elnézem önt, mert tudom, hogy személy szerint ugyanolyan irodalmi emlékkel, mint mások is, vonzódik a régi Óbuda hangulatához, egy picit sokször önben ótköztek is a viták. Próbált itt sok mindent megmenteni. Avasson be bennünket legalább egy villanásra, saját gondjaiba.
- Hát szólok az óbudai kosárives kapukról. Amikor megkezdték a bontást, munkatársaimmal együtt kimentünk, és már korábban ismertük, és terveztük, hogy ezeket a nagyon kedves kis kapukat megmentjük, és valahol köztéren, vagy benn a kastély udvarán
- Milyen szép lenne.
- Velállitjuk, lefényképeztük, valamennyiről fotó készült, és azt tervezzük, hogy mondom valahol helyet kap vagy köztéren, vagy bent egy zárt területen. 8-at sikerült megmentenünk, kapustól, most kinn vannak a Fodros utcai iskola udvarán, várják valahol felállitásukat. Terveztük azt is, és Somogyi József Kosszth-dijas szobrászművész javasolta, illetve felajánlotta, hogy ő egy ilyen köztéri kompoziciót fog
- Igen.
- Belőle készitení, de van olyan elképzelés is, hogy ide a kastély udvarába itt a fal mentén felállitjuk, és talán ebben a müemlék környezetben másképp hatna. Mindig keressük a jobb megoldásokat, és lehet holnap a mainál sokkal jobb megoldás lát napvilágot. Szóval ugy éreztem, és érezzük valamennyien, hogy mindenki azt szeretné, hogy az élet itt Óbudán fővárosunkban is jobb legyen, és tényleg a lakósság érdekeit szolgálja.
- Igen, és Óbuda azért az egész országé.
- Hát Óbuda az egész országé, mindenki figyel, s mi azért ugy érezzük, hogy felelősske vagyunk azért, hogy ami itt történik, ez azért az ország közvéleményének megfelelően, a közakaratnak megfelelően történjék.
- Köszönöm szépen. Kedves nézőink, induljunk el kicsit, mai müsorunkba el sétálni, először a régi annyi kedves emléket sejtő Óbudán.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LUDAS MATYI

1976 JUN 17

Somogyi József

1021

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

ÖN SZERINT MIT MOND A SZOBOR?

Szerkesztőségünk — az eddigi pályázatok sikere alapján — úgy véli, hogy olvasóink igen leleményesek a képzőművészeti kérdésekben, szívesen hozzászólnak a vitákhoz és a véleményüket is el merik mondani. Ezért úgy határoztunk, hogy új pályázatot hirdetünk.

Sok a vita manapság a szobrokról, különösen a nagyvárosok közterén felállított szobrokról. Minden szobor, mint minden műalkotás, az alkotó mondanivalóját, közlési szándékát hirdeti. Ám a műértők, s a szobrokkal mindennap találkozó nézők — gyermekek, háziasszonyok, férfiak vagy a tereken üldögélő nyugdíjasok — nemcsak a szobrász gondolatát fedezik fel az előttük álló szoborban. Vagy nem egészen azt. Esetleg egészen mást mond számukra a szobor.

Egy bizonyos: mindenkinek mond valamit egy szobor!

De kinek, mit mond???

Ez a kérdés pályázatunk új témája!

Példaként bemutatjuk elképzelésünket néhány szoborról, s arról, hogy szerintünk mit mondanak:

SOMOGYI JÓZSEF:

MARTINASZ

„Meddig kell várnom még a nyersanyagra?"

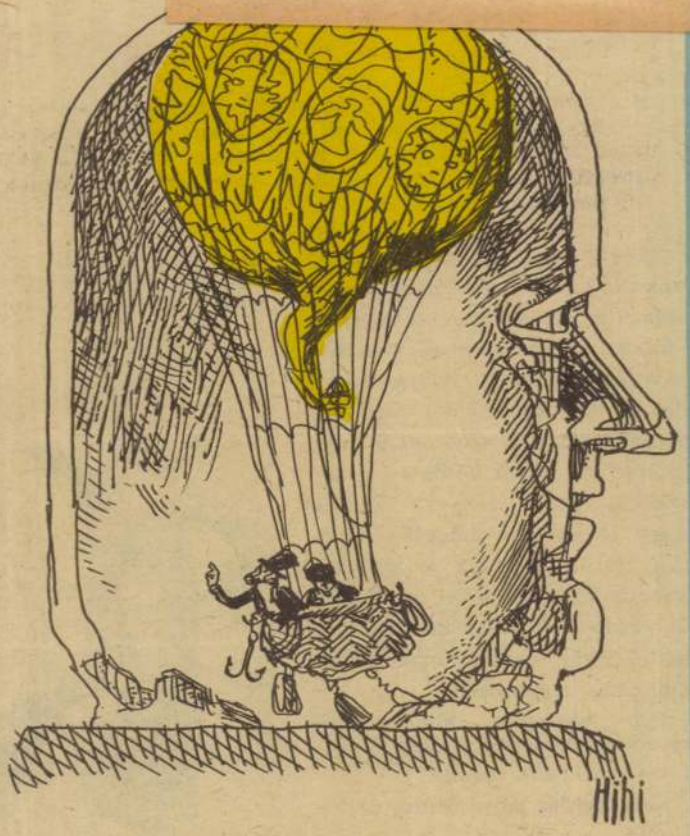
Hihi

Somogyi József

szerepelt a XXXVII. Velencei Biennalén.

...mogyi József felszabadulási emlékműve, példázva, hogy a mai panelkörnvezet, a modern betonváros „hidegsége" mennyire otthonossá oldható, ha már a tervezés természetes alkotóelemként számol a művészettel.

Magyar Hirlap 1976-181-8
Mészáros T:Művészet és környezet

Somogyi József, szobrász

AKADÉMIKUS NATURALIZMUS: a természet utánzására törekvő művészeti irányzatnak az a fajtája, amely a klasszikus festészet, szobrászat, rajzművészet formajegyeit külsőségesen, mereven próbálja alkalmazni. (Somogyi József)

–: Kislexikon 1104.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. jún. 4. XXXI/23.

Somogyi József, szobrász 1-2

SOMOGYI JÓZSEF KÖZTÉRI SZOBRAI

Az első sikeres állatszobrok egyike a Parlament előtt álló Oroszlán (1948)

Bár egyéni kiállítása az elmúlt húsz évben csak kettő volt, *Somogyi József* neve mégis *széles körben* ismert. A közéletben jelentős tisztségeket betöltő művésznek (*országgyűlési képviselő*, az *Elnöki Tanács* tagja, a *Képzőművészeti Főiskola* rektora) ugyanis több mint *húsz* olyan jelentős köztéri szobra, épületdísze áll szerte az országban, amelyek avatásuk idején mind nagy visszhangot keltettek.

Somogyi József most *hatvan* éve, 1916. június 9-én született a ma *Burgenlandhoz* tartozó *Félszerfalván*.

Alkotói pályája elején szinte kizárólag *állatszobrokat* mintázott; kora gyermekkorától kedvelte a ház körül élő vagy az erdőben lakó állatokat, s a könyvekből szívesen tanulmányozta az egzotikus, sohasem látott vadak testének felépítését, jellegzetes mozdulatait. Még főiskolás korában (1939-ben) készítette az *Örvösmedve* című munkáját, s ez egy év múlva nagy *elismerést* hozott számára.

A negyvenes évek végén két újabb nagy sikerű köztéri plasztikája született: az *Oroszlán* (1948) és *Az öntelt* (1948). Mindkét szobor formálása hasonló az Örvösmedvéhez: *tömbszerűek*; akár egy-egy *henger*, úgy emelkednek a magasba. A jellegzetességet, a kedves bájt az apró *felületi mintázás* adta meg e munkáknak.

A következő évben az Oroszlánt a *Parlament* kapujában állították fel. A öntelt pedig 1950-ben került végleges helyére, *Dunaújvárosba*.

A martinász

Somogyi műtermében ekkoriban már emberalakok — a *Bányász*, a *Nő ásóval*, a *Petőfi*, a *Szoptató anya* — is sorakoztak, s az 1946-ban és 1947-ben rendezett kiállításain, meg az ötvenes évek elejének kollektív tárlatain be is mutatta őket, ám ezek művészi értéke nem közelítette meg az állatszobrokét. Somogyi azonban a *társadalmi kérdések* iránt érdeklődő, *elkötelezett* művész volt már akkor is, s így nem sokáig szorulhattak nála a háttérbe az imént felsorolt témák.

1950-ben — igaz, még mindig nem az állatszobrok mesteri fokán — megmintázott egy *Martinmunkás* című kisplasztikát, s ez az első és leghíresebb társadalmi mondanivalójú művének, az 1953-

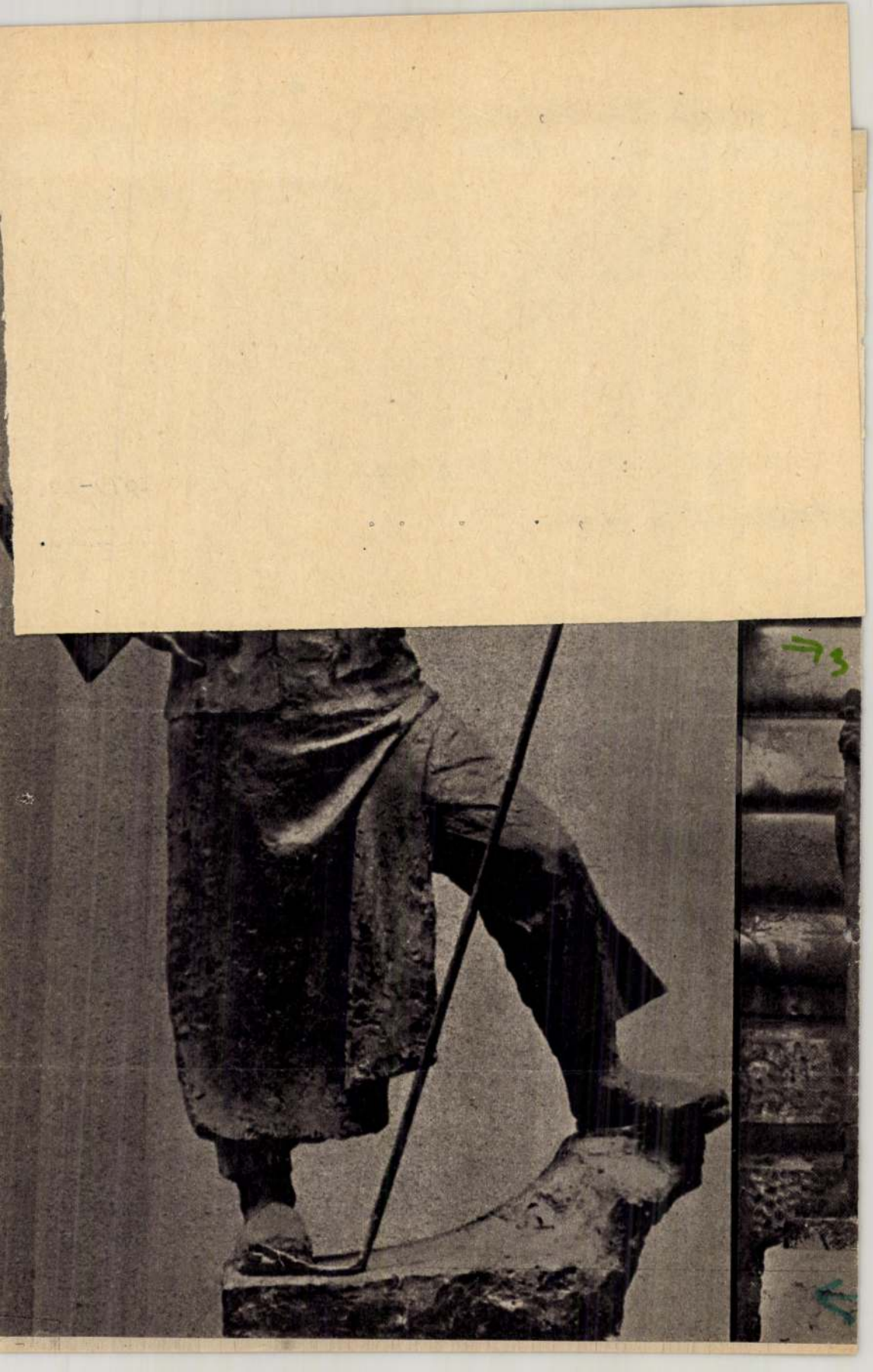

3-4

Somogyi József, szobrász

ban készített *Martinásznak* az elődje lett.

1954-ben *Kossuth-díjat* kapott, s ugyanebben az évben a már említett Martinászra az egész ország felfigyelt!

E művét azóta sokan és alaposan elemezték (többek között *Artner Tivadar* lapunk 1964. jan. 3-i számában – *a szerk.*). A Martinászban Somogyi Józsefnek először sikerült példamutatóan megteremtenie a *tartalom és a forma összhangját.* E művében — mint Artner Tivadar írta — „sem az igazság hitele, sem a mondanivaló gazdagsága nem szenved csorbát". Ezúttal „*szerkezetének*" megkomponálására hívjuk fel a figyelmet. Akár a sisaktól, akár a bal lábfejtől kiindulva nézzük, tekintetünk úgy siklik végig a szobron, hogy egyszer sem kell tétovázni: *merre* tovább. A kezek, a lábak meg a vasrúd a szobor erővonalaiként (fő irányaiként) vezetik a tekintetet. A konstrukció, a szerkezet *tisztasága* az egyik fő oka e szobor nagyszerűségének!

Somogyi abban az időben tanult a főiskolán, amikor a hivatalosan is támogatott művészeti irányzat az *akadémikus naturalizmus** volt, s akkor fejlődött érett szobrásszá, amikor egy helytelenül értelmezett — a valóságot *szolgaian*

A kubikos-téma első változata (1956)

A brüsszeli világkiállításon nagydíjjal jutalmazott Táncolók egyik leányalakja (1958)

A Mednyánszky-emlékmű egyik vázlata: a magányos művészsors jelképe (1965)

Egy jellegzetes asszonyalak, az 1963-ban készült Diana. Erőteljes csípői, telt ágyéka, nagy mellei az asszonyiságot hangsúlyozzák

Chikán Bálint:Somogyi józsef köztéri szobrai 1079-1085.
Élet és Tudomány,Bp.1976.jun.4.
XXXI/23.

később Kiskunfélegyházára átszállított *Dózsa*-szobrot e Kubikossal rokon vonások jellemzik: ugyancsak színpadias — túlságosan hatásos — mozdulatával a szobor inkább egy *romantikus* nemzeti pátoszú hagyomány őrzőjeként mutatja készítőjét. A *konstruktív* (építkező jellegű) és az *expresszív* (erőteljes hatásra törekvő) vonások közül ez utóbbiak uralkodtak el, amit főképp látványos, *felületi* jegyek mutathak.

A Táncolók

Ekkoriban kezdett *asszonyfigurákat* is mintázni. Ezeknek egyik korai, igen jellegzetes darabja az 1958. évi *brüsszeli világkiállítás* magyar pavilonjára készített *Táncoló lány*. A művész e munkájában szinte a lehetetlenre vállalkozott: a mozgás, a lendület lényegét kellett megragadnia egy szigorúan komponált, vízszintes és függőleges irányokra alapozott figurával. A függőlegest egy kissé megdöntve, de egyébként a szerkezetet a legszigorúbb rendben tartva sikerült megvalósítania elgondolását. (A *Kerényi Jenő* figurájával együtt *Táncolók* címmel bemutatott műért a kiállítás *nagydíjával* tüntették ki.) A szerkezet feszességét a felület mozgalmas, játékos megmintázása és a test megszokott arányainak módosításai oldják fel.

A Táncoló lányon kivált a *haj* fonatának *ívére* kell felhívnunk a figyelmet! A szigorú függőleges-vízszintes rendegy pillanatra megteremtődő, de tüstént meg is szűnő *egyensúlyt* fejezi ki.

Medgyessy Ferenc (1881—1958), akit akkoriban, az ötvenes évek végén művészetünk nagy öregjeként tartottak számon, ugyancsak sok remek asszonyfigurát mintázott. Ő a föld termékeny istennőinek képét formázta meg: asszonyai telt idomaikkal — mondhatni — *parasztistennők* voltak. Somogyi e törekvésnek annyiban rokona, hogy ő is a nők termékenységét kívánta hangsúlyozni. Nála azonban nem az egész figura telt, hanem pusztán a termékenységre utaló s már az ősi művészetben is az asszonyok fő jellemzőiként hangsúlyozott testrészek — a *csípő*, az *ágyék*, a *mellek* — lettek feltűnően nagy tömegűek.

S amint vastagodtak, súlyosbodtak a testrészek, úgy lettek még izgatottabbak, még mozgalmasabbak szobrainak felületei...

Az 1963-ban elkészülő *Mártir-emlékmű* nőalakja maga a *szenvedés*, a *kétségbeesés:* az asszonyiságot jellemző csípők és mellek ezen *szikkadtak*, *szögletesek*. (A szobor jelenleg *Auschwitzban* áll.)

Igen fontos darabja életművének az akkoriban készült *Mednyánszky*-emlékmű* is.

A szigetvári Zrínyi azért váltott ki bírálatot, mert a ló hatalmas figurája mellett szinte eltörpül a hős alakja (1968)

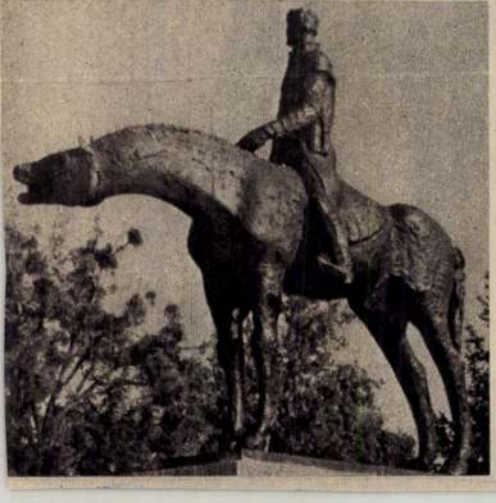

A Szántó Kovács-szobor

Rendre visszatért kedves témáihoz! A kubikos figuráját dolgozta fel az országos vitát kavart — 1965-ben felavatott — hódmezővásárhelyi *Szántó Kovács János*-emlékműben. Ez szerkezetének *egyszerűségével* éri el az emlékműhöz méltó monumentális hatást: a lábak a kezekkel párhuzamosan *függőlegesek*, a váll vonala *vízszintes;* ezt még inkább hangsúlyossá teszi a mellek vonala, a felgyűrt ingujjak vízszintese. Az 1956-ban készült kubikos hatásos mozdulatát ezen már nem látjuk, csakígy az ásót sem. *Egyszerűbbé* vált az alak, mégis jóval többet sikerül így Somogyinak el-

Somogyi József, szobrász

mondani. *Miért?* Amennyire leegyszerűsítette a szerkezetet, annyira gazdagította a *kifejező eszközök* tárházát! Szántó Kovács figuráját *megnyújtotta*, s bár az alak ingben áll előttünk, jobban látjuk, érezzük a testet, mint az előképen. E testben is azt hangsúlyozta, ami a szobor plasztikai erejét fokozza: a *nyakat*, a *mellet*, a *has* vonulatát. Az *öklök* szintén hangsúlyosak, hiszen a mondanivaló szempontjából az egyik legfontosabb szerepet töltik be: az *erőt*, az *elszántságot*, a *keménységet* egyaránt kifejezik. S míg a korábbi Kubikoson a bronz felületi játéka nem mindenütt érvényesül, ez a *csiszolatlanság* az egész Szántó Kovács-szobrot jellemzi. Szinte *vibrál* ez a szobor a bronz felületének egyenetlenségétől...

Másik híres történelmi kompozíciója az 1968-ban készített és *Szigetváron* felállított *Zrínyi*. (Ennek is van témabeli előzménye: egy 1952-es *gipsz* lovas figura.) Ez a szobor már csak azért is nagy figyelmet érdemel, mert a kezdeti állatszobroktól látszólag oly távol került Somogyi itt végre ismét *lovat* mintázhatott. Mintha a nagy alkalom el is ragadta volna: a ló hatalmas figurája mellett szinte *eltörpül* a rajta ülő Zrínyi. A kompozíció hangsúlya ilyenformán mindenképp az *állaton* van! S mivel a ló vízszintes testének erőteljes tömbje, torzan, görcsösen nyíló szája a kelleténél jobban leköti a néző figyelmét, Zrínyi alakja *kevésbé* hangsúlyos: nem érezteti eléggé a szigetvári hőst.

A Fáradt bohóc fájdalmas hangulatú kisplasztikája (1972)

A Fáradt bohóc

1972-ben állították fel kétalakos Dózsa-szobrát Cegléden. Ez a mű is magán viseli Somogyi mind formázó, mind szerkesztő erényeinek nyomát, amelyeket a Szántó Kovács-emlékművel kapcsolatban már említettünk. A szerkezet révén a figurákat ebben is olyan kemény, fegyelmezett *függőlegesek* határozzák meg, amelyeket *vízszintesek* metszenek darabokká, s fognak egyúttal egységbe. Ám az expresszivitás e műben olyannyira *fölerősödött*, hogy olykor szinte már *groteszk* hatást kelt (például Dózsa szemein).

Később ismét visszatért a női figurákhoz: *Lány csellóval*, *Hárfás lány*, *Kapu*, *Diana*, *Egy szőlőprés emlékei*. Ezek rendre keskeny derekúak, széles csípőjűek, mellük is túlhangsúlyozott. Olyan asszonyokat mintáznak — talán túlságosan is egy modorban — akik szeretnek *élni*, szeretik a *munkát*, a *földet* és a *gyerekeket*. Élni akarnak — és életet adni!

1972-ben készült el *Fáradt bohóc* című kisplasztikája. Annyi együttérzés, olyan fájdalmas *lelki kiszolgáltatottság* tárul itt a szemünk elé, amelyet egy-egy bohóctéma kapcsán felidézni csak a legnagyobb XX. századi alkotók voltak képesek. A hátgerincnek a nyakcsigolyákon folytatódó és a sapka bojtján végpontjához jutó íve végtelen *fáradtságot* mutat. Ez az ív olyan feszes, hogy szinte közelebb van a megpattanáshoz, mint ahhoz, hogy kiegyenesedjen. Az álarc tragikomikus vigyora csak mélyíti e szűkszavú tragédiát. A Fáradt bohóc az egyik legemberibb és sokak számára a legkedvesebb Somogyi-szobor.

Chikán Bálint

szár (uralkodott: 161—180) diadalíve maradt fenn, ellenben a másik két város legalább romjaiban maga is megmaradt. Tripoliban a római épületeknek valószínűleg a teljes kőanyagát felhasználták az újabb kori építkezésekhez. Leptis Magna és Sabrata azért maradhatott meg szinte épen, mert a közelben levő kisebb települések csak néhány évtizede indultak fejlődésnek. Ekkorra pedig az olaszok már megkezdték a romok feltárását, s nem engedték meg a kőanyag elhordását.

A két régi város közül Leptis Magna a nagyobb. Sokáig *Africa Nova* tartomány fővárosa volt, csak *Diocletianus* császár (284—305) tette át a székhelyét Oeába. A romok híven tükrözik a város egykori nagyságát és fényűző szépségét. Még Olaszországban sem maradt fenn római város ilyen viszonylagos épségben!

A Leptis Magnában született római császárra, *Lucius Septimius Severusra* (193—211) hatalmas *diadalív* emlékeztet. Mögötte jól látható az egykori *stadion*. Mellette állnak a *közfürdők* romjai: hideg, langyos és meleg fürdőik és gőzfürdőik voltak. A fürdő bejáratától jobbra és balra két nyilvános *illemhely:* egy a férfiaknak, egy a nőknek. Nagyon higiénikusak: ülőpadkáik márványból készültek, s alattuk másfél méter mélységben folyóvízzel telt csatorna húzódik.

A fürdők és a kikötők között van a régi és az új *fórum*, az új mellett a romjaiban is lenyűgöző háromhajós ba-

talmas, négyszögletes kőlapokból készítették, s nagy területet fedtek a hosszú, téglalap alakú raktárházak. A kikötőt széles, nehéz kőlapokkal erősített sziklanyelv védte a téli viharok vad hullámaitól. A sziklafalak végén állt a kezdetleges *világítótorony*.

A város szűk utcái — külön-külön utcáik voltak a kézművességeknek és árufajtáknak — sakktáblaszerűen keresztezik egymást. A *nyugati* városrészben láthatjuk a *halpiacot*. Az asztalok márványlapját ízlésesen vésett halakkal díszített márványtalpak tartották.

Lenyűgözően hatalmas a több ezer nézőt befogadó *színház* (amphiteatrum). A színpad mögötti emeletes épület tetőzetét mészkőből faragott korinthoszi oszlopok tartották. A mögötte emelt tágas csarnok oszlopainak gránit anyagát szintén Asszuánból hozták.

A város vízellátása végett *duzzasztógátat* építettek a közeli *Kaam* csermely elzárására. A mesterséges tóból vezeték szállította a vizet a városba. A szennyvizet pedig *fedett csatornák* gyűjtötték össze, és szállították a tengerbe.

A mai Homsz gyorsan fejlődő kisváros. Régi katonai barakkokból átalakított kórházában néhány magyar orvos is dolgozott. Az új, korszerű kórházat bolgárok építik, s az egészségügyi személyzet egy részét is ők adják.

Sabrata szintén római kori város, mint Leptis Magna, csak sokkal kisebb.

József Somogyi
1021

BR stellt vor

Bildhauer József Somogyi

Als Vorbild würde ich zunächst Ossip Zadkines Mahnmal für das zerstörte Rotterdam nennen, auch den berühmten Amsterdamer Dokker und das meerumspülte Partisanendenkmal Venedigs. Nicht stilistische, sondern ethische Vorbilder sind sie: Europas moderne Kunst erlebte kurz nach dem Krieg einen großartigen Aufschwung, als die Avantgarde des Jahrhunderts erneut unter die Massen, auf die öffentlichen Plätze trat und in den ersten freien Augenblicken laut die Stimme erhob über Trauer und Kampf, Freiheit und Martyrium. Sie konnte es umso natürlicher tun, als Europas moderne Kunst einst mit dem Bewußtsein der Gesellschaftserlösung ihre auch kunsterlösende Arbeit begann; wiewohl in späteren Zeiten diese politische Mission zum stilistischen Experiment in Studios gezähmt wurde, konnte der große Weltbrand das Jugendfeuer der Bewegungen leicht entfachen.

Bei uns wird diese — später anscheinend nachlassende — Tendenz in Evidenz gehalten und auch fortgesetzt. Allerdings wurde in Ungarn gerade damals, Ende der 40er und Anfang der 50er Jahre, das gesellschaftliche Bewußtsein der Berufung mit einem Geschmacksystem aus dem vergangenen Jahrhundert durch die damalige, beschränkte und verständnislose Kulturpolitik gewaltsam vereint. Die besten Künstler blieben aber unbeirrt: sie fühlten, daß die leidenschaftlich gemeinschaftsengagierte Kunst mit dem damals dogmatisierten Geschmackskonservativismus nicht gleichzusetzen ist.

Ein repräsentatives Beispiel hierfür ist das Lebenswerk von József Somogyi. Seine Tätigkeit entfaltete sich nach 1945, fast all seine Werke sind für öffentliche Plätze bestimmt (und werden auch dort aufgestellt). Sie sind von der Gemeinschaftsidee geprägt, und in seiner Plastik verwendet er mit weiser Inspiration das Beste aus dem Erbe der letzten 70 Jahre. Ebenso wie die erste und zweite Generation der Avantgarde an jenem aufdämmernden Nachkriegsmorgen.

In Ungarn hörte das geschichtliche, das direkt gesellschaftliche Interesse auch nach Kriegsende nicht auf — weder des Bildhauers, noch seines Publikums. Im Allgemeindenken der Gesellschaft werden geschichtliche Typen, konkrete Nationalhelden und gesellschaftliche Situationen in eine neue Wertordnung eingestuft, die Diskussionen der Schriftssteller, Historiker, der Künstler erregen das öffentliche Leben und das nationale Selbstverständnis. Deshalb modelliert Somogyi öfters die revolutionäre Figur des ungarischen Erdarbeiters, einer spezifisch ungarischen, halb bäuerlichen und halb proletarischen Gestalt der Jahrhundertwende, deshalb porträtiert er Béla Bártók, der emigrieren mußte, und deshalb erscheint in

seinem Oeuvre seit zwanzig Jahren immer wieder in Graphik, Keramik und Bronzedenkmälern die Gestalt von György Dózsa, dem Thomas Münzer der ungarischen Geschichte.

Ein Jahrzehnt vor dem deutschen Bauernkrieg führte Dózsa einen unbarmherzigen Kampf (als Kreuzzug beginnend und in einer blutig gerächten Bauernrevolte endend) gegen die ungarischen Feudalherren und wurde in grausamer Weise, auf einem glühenden Eisenthron, hingerichtet. Somogyis Dózsa-Statuen schaffen mit ihrer finsteren Leidenschaft, ihrer die Fesseln sprengenden grotesken Expressivität und ihrer konstruktiven Erhabenheit eine optisch und plastische Tragik.

Miklós Zrínyi war ein ungarischer Magnat und Banus von Kroatien, Herr über umfangreiche Ländereien, der im Jahre 1566 300 Mann zum Sturm gegen die übermächtige Armee Solimans des Großen führte. Schon immer ein Symbol des Heldenmuts wurde jetzt Zrínyi unter Somogyis Hand auch ein visuelles Sinnbild: Die groteske Zrínyi-Figur in der Mitte seiner unbedeutenden Festung Szigetvár, wo er zum Angriff gegen die türkische Belagerungsarmee ansetzte.

Baron László Mednyánszky, auch selbst ein ewiger Wanderer, war der Wohltäter der Vagabunden, und nebenbei einer der vorzüglichsten und eigenständigsten Repräsentanten ungarischer Malerei der Jahrhundertwende. Er ruht jetzt im nationalen Pantheon, über ihm das unbarmherzig aufrichtige, tragisch erschütternde Bronzedenkmal Somogyis — die Figur eines Vagabunden und eine monumentale Gestalt zugleich. Die Figur, würde sie aufstehen, überragte die Menschen, sitzt aber müde da auf einer auch statisch höchst unsicheren, seltsamen Kugel.

Vielleicht führen auch die Reproduktionen vor Augen, worauf ich im Zusammenhang mit Somogyi aufmerksam machen möchte. Der Künstler ist kein Illustrator, der gerade in Bronze arbeitet, kein plastischer Synchronübersetzer der Gesellschaftswissenschaft. Selbst wenn sich aus seinen Standbildern das Pantheon der Bauern, der Nationalhelden und der großen Schöpfer zusammenstellt, ist das Ziel und vor allem der Erfolg seiner Tätigkeit mehr als nur die mechanische Formulierung einer neuen Geschichtsbetrachtung: Die Figuren sind straffe, leidenschaftliche und packende Dokumente von Gefühlen, von persönlichen Schmerzen und individuellen Deutungen.

Mitnichten wollen wir in József Somogyi, vielfach preisgekrönt und mit Ehrenämtern überhäuft, irgendeinen führenden Kolumnisten der ungarischen Skulptur vorstellen — man betrachte nur seine Kleinplastiken mit dem sanften Fruchtbarkeitssymbol (einer Weinpresse), die reifen, lebensfrohen Mädchenakte, das sich in Schmerzen windende, konstruktive Corpus, all die sinnlichen beklemmenden und erhabenen lyrischen Kleinbronzen, lauter Voraussetzungen für die Großplastik Somogyis und die Gewähr ihrer unverwüstlichen Lebenskraft.

Gyula Rózsa

Beim Kämmen

Tanzendes Mädchen

Aus der Reihe: Erinnerungen einer Weinpresse

Sendezeiten von Radio Budapest in deutscher Sprache

vom 4. Mai bis 3. September 1975

Beachten Sie bitte unsere längeren Sendenzeiten!

Jeden Abend von 18.30—19.00 MEZ und von 21.30—22.00 MEZ

Auf Kurzwelle	16,9 m	17780 kHz
	19,8 m	15125 kHz
	25,2 m	11910 kHz
	30,5 m	9833 kHz
	31,3 m	9585 kHz
	41,9 m	7150 kHz
	49,1 m	6110 kHz
und auf Mittelwelle	223,8 m	1340 kHz

Die Sendung „Gruß und Kuß" bringen wir Samstag und Sonntag nachmittags und zwar samstags von 14.00—15.00 MEZ und sonntags von 14.30—14.55 MEZ.

Samstag:		
Auf Kurzwelle	16,9 m	17780 kHz
	19,7 m	15160 kHz
	25,2 m	11910 kHz
	31,3 m	9585 kHz
	41,6 m	7220 kHz
	41,8 m	7175 kHz
	49,7 m	6025 kHz
und auf Mittelwelle	223,8 m	1340 kHz

Sonntags: Wellenlängen wie oben, außer 31,3 m 9585 kHz

Sendungen für Radioamateure

Jeden Mittwoch von 16.15—16.27			Jeden Samstag von 15.00—15.12	
Auf Kurzwelle	16,9 m	17780 kHz	16,9 m	17780 kHz
	19,8 m	15125 kHz	19,8 m	15125 kHz
	25,2 m	11910 kHz	25,2 m	11910 kHz
	30,5 m	9833 kHz	31,3 m	9585 kHz
	31,3 m	9585 kHz	41,6 m	7220 kHz
	41,8 m	7175 kHz	41,8 m	7175 kHz
	49,7 m	6025 kHz	49,7 m	6025 kHz
und auf Mittelwelle	223,8 m	1340 kHz	223,8 m	1340 kHz

n Balaton

und Service-Leistungen finden.

Die einfachste Lösung ist die, sich ein Boot auszuleihen. Am beliebstesten ist am Balaton das sogenannte „Piraten"-Segelschiff für zwei Personen; die Ausleihgebühr für einen Tag macht 200, für eine Woche 800 Forint aus. Außerdem gibt es in jedem größeren Badeort eine Ausleihstelle. Es ist empfehlenswert, den Anspruch für größere Boote bereits im Frühjahr anzumelden, denn es besteht eine große Nachfrage. Das ist auch verständlich, denn beispielsweise die „Amphora" mit Kabine für vier Personen kann man für 1500 Forint pro Woche mieten. Für das gleiche Geld finden vier Personen schwerlich eine Unterkunft — mit der „Amphora" ist diese Sorge gelöst und man kann außerdem noch über den Balaton segeln.

Wer aber in Ungarn eine Jolle mit Kabine kauft, muß mit Sorgen und Schwierigkeiten rechnen. Im Winter kann er sie meist nur auf freiem Gelände unterbringen und findet keine Servicestation, die sich mit Privatsegelschiffen befaßt. Es gibt nicht einmal die Möglichkeit, daß der Besitzer nach der „Selbstbedienungsmethode" die notwendigen Maschinen ausleihen könnte.

Da mit Beginn dieses Jahres keine Zulassungen für Motorboote mehr erteilt werden und diese innerhalb von ein paar Jahren vollkommen vom Balaton verbannt werden, spielen die Segelschiffe eine immer größere Rolle. Die Bestrebungen gehen dahin, den See mit ihnen zu bevölkern. Die Werft für Sportboote in Balatonfüred baut für 114 000 Forint (Preis eines Fiat-Kleinwagens) Segeljollen aus Kunstoff und mit Kabine in entsprechenden Mengen, in Kooperation mit der Genossenschaft Sirály in Kenese wird unter der Bezeichnung Optimist ein Boot für Kinder hergestellt, auf dem sich die Schüler die Grundlagen des Segelns aneignen können. (Preis des Optimist: 8000 Forint, ungefähr 400 Dollar.)

Auf dem Velencer See dagegen werden schon Meisterschaften mit den Kinderbooten ausgetragen, und es ist durchaus vorstellbar, daß diese Kinder, die mit 13—14 Jahren regelmäßig an Regatten teilnehmen, einst als Erwachsene für Ungarn sportliche Erfolge erringen. Bis jetzt gelangte nämlich noch nie ein ungarischer Segler bei der Olympiade unter die ersten Sechs, die Erklärung dafür ist den vorangehenden Abschnitten zu entnehmen. Dem hilft auch der Balaton nicht ab, wenn so wenige auf ihm segeln, und deshalb aus einer so kleinen Zahl Wettkämpfer ausgewählt werden müssen. Diesen Zustand möchte man jetzt verändern, das Beispiel des Velencesees soll gute Schule machen und schon hat sich in einigen Orten am Balaton der Segelsport belebt. Die Boote mit den weißen Segeln nehmen also den Platz der Motorschiffe ein, die Luft wird nicht mehr verschmutzt, und sicherlich beklagen wir uns in ein paar Jahren nicht mehr darüber, daß der Balaton zu leer ist.

Róbert Zsolt

striegelter brauner Hengst, aus dem Stall geholt und Géza vorgeführt, einmal im Schritt, einmal im Lauf, wärend Géza und sein Kollege es mit fachmännischen Blicken von rückwärts betrachteten. Der Gaul spitzte die Ohren und schritt und lief so graziös, als wüßte er, um welchen Preis es ging.

„Ich hätte das schöne Pferd sofort gekauft", sagte ich zu Géza auf der Heimfahrt und wollte ihm damit, da er so nachdenklich geworden war, zu einer Antwort ermuntern. „Ja, ich möchte diesen schnellen Nonius (ein Pferd aus selten edlem Stamm) schon kaufen, aber zuerst muß mein Fohlen weg." „Was ist dabei der Sinn der Sache", wollte ich wissen. „Das Geschäft" sagte Géza kurz und ich wußte, daß also sein Fohlen entweder mehr wert ist als dieser edle Nonius, oder aber, daß er vielleicht mit dem alten Pferdebesitzer einen billigeren Preis ausgehandelt hatte. „Und warum will der Alte seinen Nonius verkaufen?" Er ist dazu gezwungen. Er braucht einen langsameren Gaul." „Einen langsameren Gaul, wozu?" „Damit er zu seinem anderen Pferd besser paßt." „Hat denn ein schnelleres Pferd auf seine langsam trabende Gespannhälfte keinen Einfluß?" „Nein, auch umgekehrt nicht", sagte Géza. „Warum inseriert man nicht einfach in der Zeitung: Suche ein langsames Pferd." Wir wissen es auch so, wo wir die passenden Pferde finden", sagte Géza und kein Wort mehr darüber.

Seitdem läßt mich der Gedanke nicht los, daß Géza, a fuvaros, mehr weiß, vielleicht sogar viel mehr als einer, der nur in den Zeitungen liest.

Sigfrid Radnóti

Wahrung des Geheimnisses der schwarzen Keramik

Ausstellung im Folklorezentrum

Interessiert sich der In- oder Ausländer für die lebendige ungarische Folklore, dann braucht er zur Zeit und auch in der nächsten Zukunft nicht das ganze Land zu bewandern, weil er alles an ein und demselben Platz vorfindet: im Budapester Folklorezentrum. Diese Möglichkeit steht nicht nur dem breiten Publikum, sondern auch Folkloristen und Sachverständigen offen.

Im Budapester Folklorezentrum veranschaulicht das repräsentative Material der Ausstellung „30 Jahre Volkskunstgewerbe", wie es den Genossenschaften gelang, die Volkskunst in ihren vier wichtigsten Gattungen — Strickerei, Weberei, Holzschnitzerei, Töpferei — zum Volkskunstgewerbe zu entwickeln. Jedes einzelne Exponat der Ausstellung — die monatelang zu besichtigen ist — zeigt, wie die Kunst der verschiedenen Landstriche in stets höherer technischer Ausführung weiterlebt. Kunstgewerbler der Genossenschaft, die die größten Volkskunstartikel herstellen — unter ihnen ausgezeichnete Meister der Volkskunst — stellen sich hier mit Werken, die das Publikum noch nicht kennt, vor.

Anhand je einer authentisch eingerichteten Werkstatt wird die Arbeitsweise aller Kunstgattungen dargestellt; so können z. B. Webstühle, Schnitzereitische und Töpferscheiben besichtigt werden.

Um die von Institutionen und Organisationen gestifteten Preise bewarben sich vierundzwanzig Künstler, der große Preis des Folklorezentrums wurde der verdienten Volkskünstlerin, Frau Molnár, zugesprochen. Ihre beiden Tischdecken hatte sie mit den farbenprächtigen Motiven aus Kalocsa bestickt. Die Farben der „traurige Kalocsaer" benannten Decke sind gedämpft, ihr Zusammenspiel vermittelt tatsächlich den Eindruck einer gewissen Traurigkeit. Im Schaukasten der Kalocsaer Volkskunst- und Heimindustriegenossenschaft kann auch die eine Kalocsaer Hochzeit darstellende Puppenschau bewundert werden.

Eine besondere Attraktion der Ausstellung sind die geschnitzten „János Vitéz"-Schachfiguren, die die Gestalten der gleichnamigen erzählenden Dichtung Sándor Petőfis, des unsterblichen ungarischen Dichters, darstellen.

Holzfigur

Die Besucher können sich an den verschiedenen Gefäßen, Krügen, Handarbeiten, Holzschnitzereien und einer Vielfalt anderer Kunstwerke ergötzen, eventuell dies oder jenes Muster abzeichnen, über die Herstellung der in einem Schaukasten Ausgestellten schwarzen Keramiken erhalten sie jedoch keine Auskunft. Sie ist das Geheimnis der Töpfermeister aus Nádudvar.

Die zur Pflege der Volkskunst gebildeten Tanzgruppen, Chöre und Orchester treten mit ausgezeichneten Programmen auf. Sie zaubern die Volkskunst der verschiedenen ungarischen Gegenden auf die Bühne. Dem heurigen Tanz der Pferde- und Schafhirten aus der ungarischen Tiefebene folgt ein fröhliches Volksspiel. Neben den choreographisch besonders reichen Volkstänzen erhalten die Zuschauer auch eine Kostprobe ungarischer Volksmusik und Volkslieder.

sj

Briefmarkenecke

Die Ungarische Post gab in Würdigung der dritten Phase der Konferenz für Sicherheit und Zusammenarbeit in Europa einen Briefmarkenblock im Wert von 10 Forint heraus

Somogyi József, szobrász

A Czabán Samu téren du. 3-tól gyermekműsor; fél 5-től a tápiószecsői népi együttes műsora; 6-tól: Az új kenyér ünnepe. Köszöntőt mond Somogyi József országgyűlési képviselő, Kossuth-díjas művész; este 8-tól utcabál.

-: A hétvégi kult. programból

9.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 19.

PLASTYKA

Pokaz sztuki węgierskiej

DUŻA różnorodność tematów, treści i konwencji plastycznych – oto pierwsze wrażenie z wystawy węgierskiej sztuki współczesnej, czynnej w Pałacu Kultury i Nauki (sala im. F. Dzierżyńskiego). **Oglądaliśmy 106 prac malarskich i graficznych oraz 30 rzeźb, powstałych w okresie ostatnich 30 lat.** Ciekawy ten przegląd sztuki Węgier zawdzięczaliśmy **Dniom Budapesztu w Warszawie.** Jej organizatorom chodziło przede wszystkim o zasygnalizowanie ważnych kierunków artystycznych – poszukiwań na przykładzie sprawdzonych już wartości. **Dlatego ekspozycja gromadzi wyłącznie prace przedstawicieli starszego i średniego pokolenia, w sumie – 24 malarzy i grafików oraz 13 rzeźbiarzy.**

Zwiedzając wystawę pamiętać warto, że rozpiętość kierunków i środków formalnych – od pełnego ekspresji realizmu portretów i kompozycji figuralnych takich twórców, jak **József Somogyj, Miklos Borsos** czy **Jenö Kerenyi** po czystą i klarowną abstrakcję geometryczną **Pala Deima** – wywodzi się z autentycznych, rodzimych tradycji sztuki węgierskiej. Przypomina o tym **Lajos Nemeth** we wstępie do katalogu wystawy, że **„wśród twórców i animatorów awangardy międzynarodowej znalazło się wielu artystów pochodzenia węgierskiego" (np. Moholy-Nagy, Beöthy, Vasarely, Hajdu i inni).**

Trudno w krótkim sprawozdaniu omówić należycie wysiłek twórczy blisko 40 artystów, których prace składały się na wystawę. Wymieńmy więc choć kilka obrazów i rzeźb, które szczególnie urzekały zwiedzających. Należały do nich z pewnością liryczne, pełne zadumy portrety, pejzaże i sceny symboliczne **Beli Kondora,** a także obrazy **Menyherta Totha,** malowane gruzełkowatą fakturą w subtelnych, wyrafinowanych wręcz zestawieniach barwnych, co dziwnie kontrastuje z lekko groteskowym ujęciem takich tematów jak np. „Głowa chłopca" lub „Ciocia Csrikowa". Z surrealistycznej poetyki wywodzą się kompozycje **Endre Balinta i Arpada Illesa.** Pięknymi, nasyconymi i świetlistymi kolorami lśni „Czarny krąg kredy" **Lajosa Kassaka. Lili Orszag** tworzy kompozycje znaczące, złożone ze znaków i symboli, nasycone melancholijnym urokiem. Wśród nich zwłaszcza „Wizja" długo pozostaje w pamięci. Zupełnie odrębną pozycję zajmuje twórczość **Margit Anny,** przypominająca ludowe malarstwo na szkle. Obrazy malowane w jasnych, wesołych kolorach w konwencji naiwnej, zawierają jednak bardzo świadomą kpinę obyczajową i duże poczucie humoru.

Bardzo interesujący był także dział rzeźby. **Imre Varga,** którego wystawę indywidualną gościliśmy niegdyś w „Zachęcie", zaznaczył swoją obecność na obecnej ekspozycji projektem pomnika W. I. Lenina oraz kompozycją poświęconą Mihaly Tanesiesowi. Choć nieduża wymiarem, rzeźba „Memento" **Andrasa Kiss Nagy'ego** robi wrażenie monumentalne dzięki surowej prostocie i świetnemu wyważeniu brył i profilów. Bardziej ciekawą propozycją rzeźbiarską jest „Plac wewnętrzny" **Erzsebet Schaar.** Intrygująca w działaniu wizualnym jest kompozycja **Tibora Vilta:** w wnętrzu geometrycznej formy umieszczone są metalowe kulki, które unoszą się pionowo na... cieniutkiej nitce – z pewnością dzięki przyciąganiu niewidocznych magnesów.

WĘDRÓWKA po wystawie nasunęła taką refleksję: jeśli, w intencji organizatorów, była ona pomyślana jako sygnał, znakomicie spełniła swój cel, gdyż **wzbudziła pragnienie szerszego jeszcze i głębszego poznania dokonań współczesnej sztuki węgierskiej.**

EWA GARZTECKA

1021 Józef Somogyi

BIURO WYCINKÓW GLOB PRASOWYCH

Prasowe Wydawnictwo Dokumentacyjne RSW „P-K-R"

Warszawa Pl. Starynkiewicza 7 Tel 28-59-59

TRYBUNA LUDU
AA
Warszawa, Pl. Starynkiewicza 7

wydanie .....
Nr 57 z dn 19-03-1977

Somogyi József, szobrász

KEDVES ÉLET ÉS TUDOMÁNY!

Kedves Élet és Tudomány!
Hunyadi-szobrára
Élet és Tudomány, Bp. 1976. XII. 3.

Lapjuk ez évi 23. számában *Somogyi József* szobrászművész életművéről olvashattunk. E cikk kapcsán fel szeretném hívni a figyelmet a művésznek arra a

HUNYADI-SZOBRÁRA,

amely ma a bulgáriai *Várnában*, a történelemből jól ismert várnai csata színhelyén áll.

A törökök Európából való kiűzésére szövetkezett erők 1444. november 10-én elszenvedett katasztrofális vereségének emlékét 1924-től egy *emlékpark*, 1935-től egy *mauzóleum* őrzi, 1965-ben pedig megnyílt a *múzeum*, amelyben — egyebek között — ott állt Somogyi József Hunyadi Jánost ábrázoló *lovasszobra* is. Ez a mű hasonló a művész *Szigetvárott* álló Hunyadi-szobrához, ám annál kisebb méretű, és a ló nyaka is rövidebb — mindemellett nagyszerűen érezteti, hogy *hadvezérrel* állunk szemben.

Hunyadi Jánosnak, a törökök ellen bátran támadó államférfinak más emlékei is láthatók még a várnai emlékparkban: egy cirillbetűs feliratú *álló szobra* a bejárat közelében, és Hunyadi gyulafehérvári sírkő domborművének *másolata* ugyancsak a múzeumban. Ez utóbbit *Románia* küldte a nemzetközi gyűjtemény számára.

A Várnába látogatók tájékoztatására megemlítem, hogy az emlékhelyet a vasútállomás mellől induló 41-es jelzésű autóbusszal közelíthetjük meg kb. 25—30 perc alatt.

Dr. Nábráczky Béla

1021

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1975.IV.19.19.00/Szmé/

Esti krónika.

-Jubileumi képzőművészeti kiállitás nyilt,ma délben a Mücsarnokban.Egyikeként azoknak az eseményeknek ,amelyek hazánk felszabadulásának 30.évfordulóját köszöntik.A bemutató céljairól tartalmáról nyilatkozott krónikánknak Somogyi József,Kossuth dijas szobrászmüvész, aki megnyitotte a kiállitást.

-Nagyon jó szivvel is jó lelkiismerettel nyitom meg ezt a kiállitást,és ajánlom,társadalmunk figyelmébe,a kiállitás valóban egy számvetés,az utolsó öt év anyagából gyüjtötte össze azokat a müveket,amelyekről ugy érzi,hogy bennük akkumulálódott, sok minden szándékunk,ami a 30 év alatt foglalkoztatott bennünket, a magyar müvészetnek egy olyan állapotát mutatja,amiből meg lehet itélni,ebből az akárhogyan is vesszük,mégis csak részből az egészet,olyan átfogó kiállitás,amelyik a müvészeti életünkben jelenlévő legkülönfélébb stiláris törekvéseket mutatja,azt hiszem,hogy az az anyag,amit most bemutatunk, körülbelül 600 darabra tehető a müvelnek a száma,az igazságot keresik, a humánumot, a tisztaságot,a szépséget,és ezen belül tükrözi azt az elkötelezettséget,amit a szocialista társadalomban való élés,a szocialista társadalomnak a vállalása a jele.

1975.IV.19.13.00/Sanó/

Tati Kyénika.

-Jubileumi képzőművészeti kiállítás nyílt,ma délben a Műcsarnok-ban.Egyikeként azoknak az eseményeknek ,amelyek hamánk felszabadulásának 30.évfordulóját köszöntik.A bemutató céljairól tartalmáról nyilatkozott krónikásunk Somogyi József,Kossuth díjas szobrászművész, aki megnyitotta a kiállítást.

-Nagyon jó szívvel ha jó hálkiismerettel nyitom meg ezt a kiállítást,és ajánlom,társadalmunk figyelmébe,a kiállítás valóban egy számvetés,az tudsó 30 év anyagából gyűjtötte össze azokat a műveket,amelyekről úgy érzi,hogy bennük akkumulálódott, sok mindes azándékunk,ami a 30 év alott foglalkoztatott bennünket, a magyar művészetnek úgy olyan állapotát mutatja,amiből meg lehet ítélni,ebből az akárhogyan is vesszük,mégiscsak rámsból az egészet.Nem átfogó kiállítás,amelyik a művészeti életünkben jelenlévő legkülönfélébb utiláris törekvéseket mutatja,ezt hiszem,hogy az az anyag,amit most bemutatunk, körülbelül 600 darabra tehető a művelnek a száma,az igazságot keresik, a humánumot, a tisztaságot,a szépséget,és ezen belül tükrözi azt az elkötelezettséget,amit a szocialista társadalomban való élés,a szocialista társadalomnak a vállalása a jele.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KÖZGAZDÁSZ
1976 JAN 29

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
1021

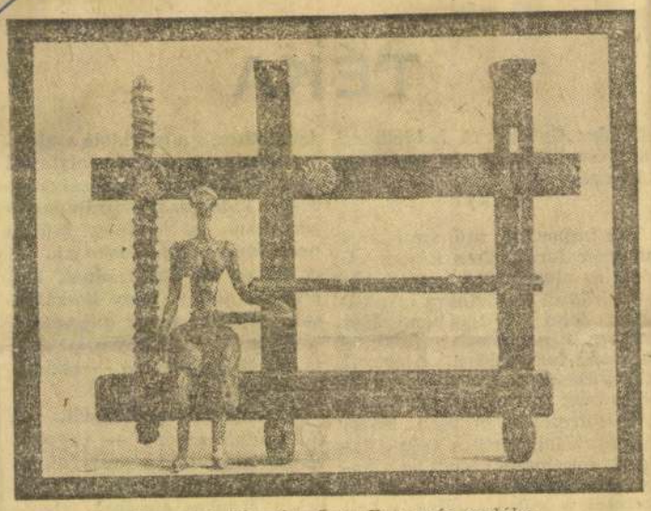

Somogyi József műve: Egy prés emléke

Gondolatok az esztétikai értékről

avagy sokszemközt Somogyi Józseffel

NÉHÁNY NAPPAL ezelőtt abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy nyolc órán keresztül egy személykocsiban utaztam *Somogyi Józseffel*, az Elnöki Tanács tagjával, aki országgyűlési képviselő, a Képzőművészeti Főiskola rektora, és húsz éven keresztül — múlt év végi lemondásáig — a Magyar Képzőművészek Szövetség főtitkára volt. A Kossuth-díjas szobrászművész, az utazó társaság minden tagjának régi, személyes ismerőse volt, s talán ennek köszönhettük, hogy az út során kialakult beszélgetésben nagyon közvetlen hangot használt, s véleményét, gondolatait, tapasztalatait fenntartások nélkül elmondta, tovább adta számunkra. Nekem nagyon élvezetes és hasznos volt ez az utazás, s néhány gondolatot azért kívánok közzétenni, mert úgy érzem, hogy mindannyiunk számára megszívlelendő tartalmat hordoznak.

A beszélgetés kiindulópontja *Somogyi József* gazdag néprajzi gyűjteménye volt. Szőlőpréstől kezdve, komatálakon keresztül szuszékig, sok minden megtalálható műtermében, ami valamikor a vidéki élet jellegzetes és nélkülözhetetlen használati tárgyai között funkcionált. Múlt századi tányérok, korsók árasztanak szavakkal le nem írható hangulatot a művész műhelyében. Sok olyan tárgya van, amely bármelyik múzeumnak díszére válhatna, de a gyűjtemény többsége kevésbé díszes, régiségében és egykorú használatának nyomaival értékké nemesedő darabból áll. Ezzel kapcsolatban mesélte el a mester, hogy gyűjtésének a legkevésbé az a célja, hogy a Néprajzi Múzeumnak „ellenpólusát" fejlessze ki, s még kevésbé az — sőt, az ilyen jellegű tevékenységgel, alapvetően nem is ért egyet —, hogy a Múzeummal „versengve" vásároljon össze népművészeti tárgyakat, s ezzel bármilyen kis mértékben is nehezítse annak munkáját. Tevékenységének egyik célja: az értékmentés. Gyűjtögetése során számtalanszor tapasztalta, hogy régi, ma már ritkaságnak számító tárgyakat úgy használnak gazdáik, hogy egy-két év múltán nincs az a technikai felkészültség, ami az enyészet elől megmenthetné az adott tárgyat a jövő számára. Ezeket kiváltani, ezeket megőrizni: ez a jelentősége, s értelme is gyűjtésének. Ugyanakkor ezek a tárgyak, múltjuk és felfedezésük olyan gazdag élményanyaggal szolgálnak, amely élmény- és érzésgazdagság csak bennük tud megtestesülni. Elmondta, hogy éppen ezért van az, hogy kevésbé szereti gyűjteményének gyarapítását hivatalos, régiségkereskedők útján bonyolítani, sokkal szívesebben megy saját maga be a házakhoz, kotorászni a padlásra, vagy végigkutatni a kamrát. Így ugyanis a talált tárgyba sűrűsödő múlt még tetéződik a megszerzéskor átélt élményekkel, esetlegesen ekkor hallott történetekkel, ekkor megismert szokásokkal. Néprajzi, s a népről meglevő ismeretei így bővülhetnek, túl a tárgyak tanításán, a személyes találkozás révén is. Ugyanakkor — ezt ugyan szó szerint nem fogalmazta így meg, de látens módon benne volt mondtataiban — erkölcstelennek, sőt rombolónak tekinti az álnépies modern kerámiákat, a régit mímelő, funkciótlan díszelgést szolgáló, hajdani használati tárgyak tömegcikk-kereskedését. Hangsúlyozta, s ezt éreznünk, tudnunk kell, hogy az esztétikai érték soha nem anyagiakkal mérhető értékfajta volt, az érték definícióját itt nem lehet közgazdaságilag megfogni. (Hiszen az eddig leírt szövegben is — *Somogyi* gyűjteménye kapcsán — a használati tárgy, nem pedig a műtárgy szó szerepelt leggyakrabban. Az esztétikai érték hordozására nem csak és nem elsősorban a műtárgy képes. Ha így volna, otthonunk, környezetünk esztétikája anyagi lehetőségeink függvénye lenne. Ez pedig korántsincs így: közös utunk egyik lesújtó élménye éppen az volt, hogy tapasztaltuk, milyen rettenetesen ízléstelen környezetben élhet egy orvos, nagy anyagi áldozatok segítségével, egy torz művészeti, esztétikai értékrend következtében.)

Somogyi József érdeklődése a népművészeti tárgyak iránt, egyenes következménye az ország, a nemzet szellemi értékei, szellemi élete iránt érzett mélységes felelősségnek. Erről a felelősségről is szólt útunk közben. Elmondta, hogy nem hisz a skanzenekben. Hozzáfűzte, hogy tudatában van annak, hogy minden országnak kell, hogy legyen állatkertje. Mégis jobban örül azoknak az erőfeszítéseknek, amelyek arra irányulnak, hogy az állatok részére, fenntartva, vagy megteremtve a számukra szükséges feltételeket, természetes környezetben biztosítanak életteret. Hasonlóképpen inkább azt az irányvonalat erősítené a kultúra, a nemzeti értékek megőrzésével kapcsolatban, hogy az adott helyen, eredeti környezetében kell olyan megbecsülést szerezni az emlékeknek, emléktárgyaknak, hogy helyi megóvásuk, megbecsülésük biztosítva legyen. Ezzel kapcsolatban marasztalja el egyik írónkat, aki a rádió egyik adásában Mohács emlékét, jelentőségét vonta kétségbe. Ez ellen tiltakozott *Somogyi* — s én vele értek egyet —, mondván, hogy igenis szüksége van egy népnek arra, hogy legyen települései között olyan, amely a történelem során sajátos rangot, megbecsülést, „értéket" cívott ki magának, mint Mohács, vagy Szigetvár, vagy Eger. És hasonló a helyzet egyes tárgyi emlékekkel is. Nemrégiben egy kis falusi templomot egészben áttelepítettek az egyik most épülő skanzenba, hogy ott őrizzék meg a jelenleg még kitűnő állapotát. Így romboljuk a saját falvaink képét, becületét — summázta véleményét *Somogyi József*. Eredeti helyén kellett volna a figyelmet felhívni rá, s megőrzéséről, megóvásáról gondoskodni.

Mindezekhez annyit szeretnék hozzáfűzni, hogy *Somogyi* korai munkásságától azon dolgozik, hogy minden érték megfelelőképpen és megfelelő helyen kapja meg a neki járó értékelést. Művészi tevékenységében az eddig elmondottakon túl, egy más szintű értékmentést is elvégez: alkotás közben kimondva, vagy kimondatlanul befolyásolják a népi művészet emlékei; viaszt, plasztilint formázó ujjai az anyagalakítás közben is érzik a valamikor tapintott, végigsimított fazekak, kancsók, bútorok formáit, s így új alakban, modern formában megszüntetve — megőrzi a népművészeti emlékeket. Ez ad hitelt szobrainak, s hitet neki, az alkotáshoz.

Chikán Bálint

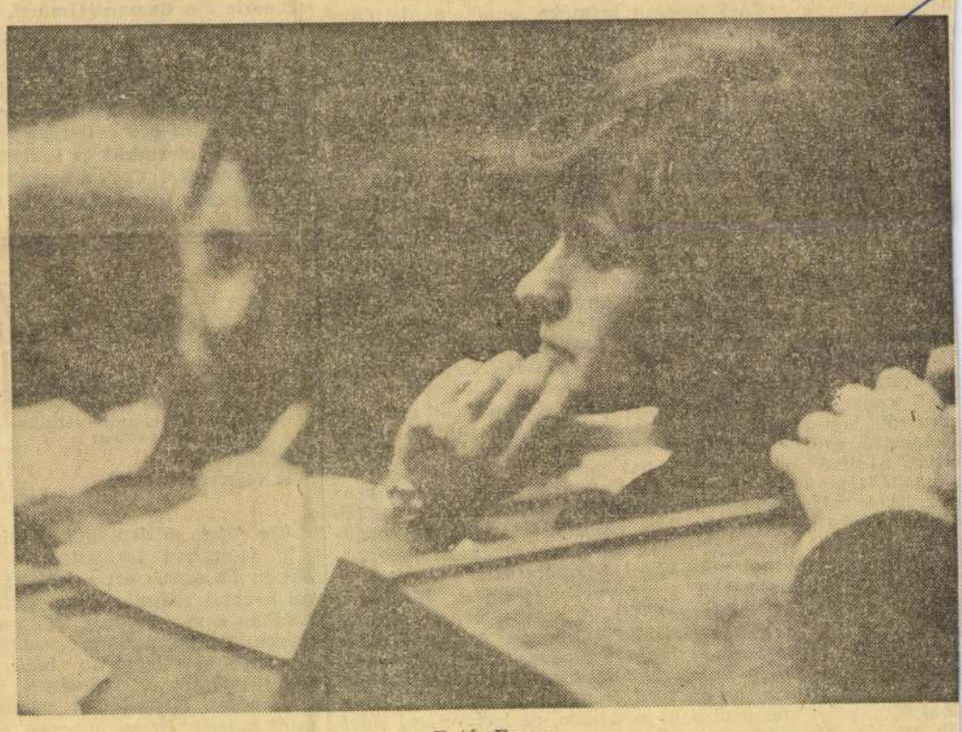

Fotó: Eszes

Tájékozódás

Mostanában a folyóiratok, újságok hasábjain főhelyet foglalnak el *az új ötéves terv kezdetével kapcsolatos feladatok.* De természetesen nem szorulnak háttérbe *az ideológiai, politikai kérdések sem.* E területekről, a célkitűzésekről, módszerekről, sajátosságokról, vitatható felfogásokról ad átfogó képet *Aczél György: SZÁMVETÉS UTÁN, MUNKA KÖZBEN* című írása a *VALÓSÁG* 1976/1. számában. A társadalomtudományokkal kapcsolatos egyik alapelvet így fogalmazta meg: *„A marxizmus—leninizmus a társadalomtudományok számára nem csupán világnézeti kiinduló alap, hanem a valóság megismerésének és megváltoztatásának egyetlen, igazán tudományos módszere is. Annak tisztázása és eldöntése, hogy ki értelmezi helyesen, valóban a marxizmus—leninizmus alapelveinek szellemében a valóságot,* csakis a társadalomtudományok *marxista kutatóinak alkotó vitái segítségével lehetséges. El kell utasítanunk* azt a marxizmustól idegen nézetet, *amely feltételezi, hogy a társadalmi gyakorlatban és a tudományokban felmerülő minden kérdésben voltaképpen már rendelkezünk az örökérvényű válasszal, csak meg kell azt keresnünk a klasszikusok műveiben,* vagy valamelyik dokumentumban. *A marxizmus—leninizmus* egyértelmű érvényesülésének követelménye *nem szentesíti az elméleti és szellemi restséget; éppen ellenkezőleg: erőteljesebb elemző, alkotó munkára hívja fel társadalomkutatóinkat, a tudományos alkotóműhelyeket."*

A közelgő tagkönyvcsere, az azt kísérő beszélgetések a pártépítés fontos mozzanatát jelentik, *s szoros kapcsolatban állnak a párt tömegkapcsolatainak és vezető szerepének alakulásával. LÓKÖS ZOLTÁN ezt az összefüggést elemzi a TÁRSADALMI SZEMLE 1976/1. számában* az összefüggést elemzi a TÁRSADALMI SZEMLE 1976/1. számában megjelent cikkében, melynek címe: *„A PÁRT VEZETŐ SZEREPE ÉS TÖMEGKAPCSOLATAI".*

Fogyasztói árrendszerünk, a fogyasztóiár-eltérések mechanizmusa évek óta a viták — elsősorban természetesen az úgynevezett *árviták — egyik állandó pontja.* Állásfoglalások, érvelések tömege hangzott el és íródott le. A vitához most *LADÁNYI JÁNOS* szólt hozzá a *VALÓSÁG 1975/12.* számában, a *„FOGYASZTÓI ÁRAK ÉS SZOCIÁLPOLITIKA"* című kiváló tanulmányában. A szerző ismerteti *a legjellemzőbb álláspontokat,* érveket, majd *adatokkal elemzi és mutatja be az eltérések eredményeként jelentkező újraelosztást, illetve ennek hatását a különböző társadalmi rétegekre.* A konklúzió a következő: *„a fogyasztóiár-rendszer hibáit ma már csaknem minden e témával foglalkozó szerző világosan látja,* a szerzők *jelentős része azonban* — általában szociálpolitikai indokokra hivatkozva — *az áreltérítések logikájának változatlanul hagyása mellett, lényegében annak »korszerűsítését« követeli. E cikk egyik fő célja az árrendszer szociális funkcióival kapcsolatos illúziók cáfolatán túl éppen az, hogy bebizonyítsa, nem a szisztéma egyes korrigálható elemei, hanem maga a szisztéma vált idejétmúlttá.* A fogyasztóiár-eltérések rendszere az ipar maximális ütemű extenzív fejlesztését elsődleges célnak tekintő időszak terméke, amely napjainkban már nem hozható összhangba gazdasági és társadalmi célkitűzéseinkkel. Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy gyáltalán nincs szükség redisztributív beavatkozásokra *a fogyasztóiár-rendszer területén,* azonban úgy gondoljuk, hogy *beavatkozásoknak csak igen kisszámúaknak és valóságos szociálpolitikai beavatkozásoknak szabad lenni."*

A nyugat-európai baloldali mozgalmak egyik színfoltja a nyugatnémet kormánykoalíció nagyobbik pártjának, az SPD-nek ifjúsági szervezete: a „jusók", az ifjú szocialisták csoportja.

A TÁRSADALMI SZEMLE 1976/1. számában a külföldi sajtóból átvett cikkek között található a nyugatnémet *KONKRET* című lapban megjelent írás: *„EGY JUSÓ TANÁSZTALATAI".* A szerző *egy kiöregedett jusó, JOHANN TRASSER,* aki ifjú-szocialista pályafutására emlékezve a szervezetéről a következőt írta: *„A jusókban különben talán az a legcsodálatosabb, hogy milyen nagymértékben végeztek gyakorlati munkát a pártban és a társadalmi „bázison"...* A jusók pontosították elképzeléseiket *egy demokratikus szocializmusról,* konkretizálták gazdaságpolitikai alternatíváikat és *kidolgozták egy demokratikus szocialista gazdasági rend modelljét,* a struktúrát meghatározó gazdasági területek *társadalmasítása alapján.* A művelődési politikában a jusók az integrált egységes iskola koncepcióját képviselték, *követelték* és *pontosították a demokratikus művelődés tartalmát, továbbá a legutóbbi kongresszusukon részletes elképzelést fogadtak el az egészségügyi politikával kapcsolatban."*

Karácsony előtt került a könyvesboltokba a *HAROLD PINTER drámáit tartalmazó kötet.* A szegről-végről magyar származású író, *„a dühös fiatalok"* (Osborne, Arden, Wesker és a többiek) *mozgalmának tagja* a modern angol drámairodalomnak és a *„világszínháznak" is kiemelkedő képviselője. Műveit* — ha tetszik, az *abszurd irányzat alkotásai közé sorolhatjuk,* hiszen *szereplői* nem misztikus, de *ismeretlen, külső erők játékszerei,* amelyek rendszerint végig ismeretlenek ma-

Lukács György[illegible] művészetfilozófiai [illegible] A regény elmélete. (Magvető, 1975.)

Az impozáns mű, amit most magyar fordításban kézhez kapott az olvasó 1912. és 1918. között íródott Heidelberg inspiráló szellemi közegében, Max Weber, Ernst Bloch tanácsai nyomán formálódva. Alapvető célkitűzése, hogy a művészet létezésére keressen magyarázatot, félretolva minden olyan álmegoldást, mely a szép általános fogalmából vagy az alkotó pszichológiájából akarja levezetni a művet. „Meg kell próbálnunk, hogy úgy pillantsuk meg a művészetet, ahogy magától értetődőnek látszó valószínűtlenségében kiemelkedik közvetlenül a mindennapi élményvalóságból..." — írja Lukács bevezető fejtegetéseiben, s a továbbiakban alkotó, műalkotás, befogadó viszonylatrendszerében elemzi a művészet mibenlétét és egyedülálló funkcióját az emberi világban. Írása választ keres a nagy paradoxonra: miként lehetséges, hogy a műalkotás történeti fogantatású, és mégis időtlen hatása van?

1914-ben Lukács félbehagyva esztétikai művének írását, hozzálátott egy Dosztojevszkijről szóló könyv kidolgozásához, mely — ahogy ezidőtájt egyik levelében írta — „tartalmazni fogja történetfilozófiám és etikám nagyrészét." A tervezett műből csak az első fejezet készült el, mely az eposzt és a regényt, mint a nagy epika két objektivációját elemzi, a formáló elveket történetfilozófiai adottságaiból vezetvén le. A tanulmány egy év múlva folyóiratban, 1920-ban pedig könyv formában is megjelent Die Theorie des Romans címmel.

1919. történelmi eseményei. Lukács életének nagy fordulata a marxista filozófia és vele együtt a gyakorlati politika felé, több mint egy évtizedre levette a napirendről az esztétikai kérdéseket. Csak a harmincas években tér vissza ehhez a [illegible] **folytatott küzdelemben, a realizmus-elmélet kidolgozása során is elsősorban a regény műfaji problémái foglalkoztatják. S csaknem fél évszázadnak kell eltelnie ahhoz, hogy hozzálásson ifjúkori terve megvalósításához, a — most már marxista alapokon nyugvó — esztétika megírásához.**

A realizmus problémái, A történelmi regény — vagy és elsősorban — Az esztétikum sajátossága fényében különlegesen érdekes élményt jelenthet az olvasónak az alapvető különbségek mellett felfedezhető rokon vonások, érintkezések okán is e két nagy jelentőségű mű: a Heidelbergi művészetfilozófia és esztétika, és A regény elmélete.

Kentaur —

(Jegyzet egy r

Hernádi Gyula: Vörös rekviem című regényéről következő bevezetővel írt „kritikát" Faragó Vilmos az ÉS egyik tavalyi számában. „Nem vörös, nem rekviem, nem új és nem regény." A közvélemény természetesen rögtön felzúdult, egyesek azt vetették a szerző szemére, hogy így nem lehet kritikát írni, mások a regényt vették védelmükbe. Csupán azért említem meg ezt előljáróban, mert szeretném elkerülni a fenti vádakat.

Ugyanis nagyon rossz filmet láttam a Bányász moziban. Az új magyar kassza-siker „A kenguru" minden erénye ellenére rossz film. Azok közé a filmek közé tartozik, melyek az ifjúságról akarnak valamit elmondani az ifjúságnak, de csak a „valódit" sikerül megfogalmazni, az „igazat" nem. S ennek oka elsősorban az, hogy a negyven-ötven évesek szemével látják és láttatják ezt a világot, s ez már önmagában is — ismerve a generációk kö-

Se fejet, se derekat

„Az emberiség boldogulásához
bizony, sok hús kell, sok-sok jó kenyér,
de fontosabb, hogy felboruljon
a névmás kártyavára:
először, Ő,
azután Te,
és végesvégül: Én."

(Simon Lajos: De fontosabb)

Se fejet, se derekat". A vizsgaidőszak befejeztével leemeltem a könyvespolcról Simon Lajosnak ezt a kötetét. Simon Lajosról keveset tudunk. Nem tanítják a középiskolában a mai magyar költők között, nem idézgetik úton, útfélen verseit, nem ő kapta a legnagyobb, legszebb babérkoszorút sem. Hogy miért? „...pillanatra sem zárkóztam a művészet elefántcsonttornyába, úgy éltem, mint mások, éltem, ahogyan általában a közösség él, tehát verseim sem szólhatnak más-

jár, Leninnel be[illegible] ják és nem é[illegible] legalább egy megkapta volna kij-hangon).

Fájdalomma[illegible] gyedek l[illegible] szemléletéről (C[illegible] ról a kaméleon „merre dől a fa szóló, szájtépő

De mint ált[illegible] itt is külön gy[illegible] közülük is a l[illegible] egyénisége, tisz[illegible] Megkapó, gyer[illegible] szerűséggel és [illegible] ről (A pásztor[illegible] ságban sem [illegible] gondjai feloldó[illegible] zésben, a kötet[illegible] nek előtérbe.
egy belső, a v[illegible]

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLI H

1975 APR 14

Somogyi József, kossuth-
díjas szobrászművész
1021

(Balla Demeter felvétele)

Kérjük a miskolciak véleményét:

Hol helyezzük el a felszabadulási emlékművet?

Képünkön az olvasó Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművészt és annak az emlékműnek az agyagmintázatát látja, amely majd ötméteres nagyságú bronzszoborként méltó módon emlékeztet városunk nagy történelmi dátumára, 1944. december 3-ra, Miskolc felszabadításának napjára.

A felszabadulási emlékművet még — a 30. évforduló jegyében — ebben az évben szeretnénk elhelyezni. De hol? — ez a kérdés. Sajnos, városunk nem dúskál terekben, parkokban. Jól meg kell hát gondolni, hol találnánk legméltóbb helyet e nemcsak nagyszerű, hanem a hálánkat és örömünket is kifejező alkotásnak?

Miskolc politikai és állami vezetése — azon túl, hogy szakemberek tanácsát kéri — a város lakosságához fordul javaslatokért: hol, Miskolc melyik részén helyezzük el a felszabadulási emlékművet? Olyan helyen, ahol a műhöz méltó a környezet, ahol jól látható, ahol a magasba emelkedvén hirdeti városunk történetének legdicsőbb napját; azt a napot, amely útjára indította elmúlt harminc esztendőnket, egész jövendőnket.

Kérjük a miskolciak minél több javaslatát — levélben, a szerkesztőség címére: Déli Hírlap, 3527 Miskolc, Bajcsy-Zsilinszky út 15.: hol emlékedjék a felszabadulási emlékmű? A javaslatokat azon túl, hogy a város vezetéséhez továbbítjuk, a lap hasábjain a nyilvánosság elé bocsátjuk, hátha újabb és újabb ötleteket adnak, míg végül találkozik a célszerűség és a közóhaj.

Elkerültük a Szembesítést

Nem hagy nyugodni a gondolat, hogy vajon miért nem voltunk kíváncsiak harminc évvel ezelőtti önmagunkra? Ez látszólag ellentmond az emberi természetnek, kíváncsiságnak. Hiszen melyik felnőtt nem szereti nézegetni gyermekkori fényképeit, vagy azokat a filmeket, melyek róla több évvel ezelőtt készültek? A *Szembesítés* című dokumentumfilm rendezője, *Bokor László* tulajdonképpen arra vállalkozott, hogy megmutassa ennek az újjászületett országnak gyermekkorát. Láthattuk nagy családunkat, amint a romok között igyekszik menteni, ami menthető. Láttuk, mikor transzparenssel köszönti a vajas kenyeret (amiről ma már egyáltalán nem mondható el, hogy az étkek netovábbja). Láttunk gyerekeket és fiatalembereket, akik elindultak az új úton, miközben apáik lyukas talpú bakancsban lerobbant mozdonyokat reparáltak, hidakat építettek. Láttunk jól ismert közéleti embereket, írókat és művészeket, akik — mennyivel, de mennyivel fiatalabban — tették, amit kell; beszéltek az újjáépítés fontosságáról, együtt arattak a parasztemberekkel és együtt vonultak fel a munkásokkal, azon a bizonyos május elsején.

De hiszen nem akarom felidézni ennek a nemzeti önéletrajznak minden képsorát. Röviddel ezelőtt ezt megírták laptársaink, hosszan méltatva Bokor László és társai munkáját; a dokumentumfilm erejét, nagyszerűségét.

Tulajdonképpen engem is egy ilyen cikk vitt el a moziba. Előadás előtt — biztos, ami biztos — felhívtam a pénztárt, van-e még hely? A vonal másik végén rezignáltan felelt a pénztárosnő: bőven van... Bevallom, azt hittem — s ezt most sem tartom naivságnak —, hogy százan és százan lesznek kíváncsiak erre a filmre. Sajnos, a nézőtéren csak néhányadmagammal ültem, s mint később — a statisztikákat vizsgálva — kiderült, így volt ez a többi előadáson is.

A filmet délutáni műsorban a Béke mozi vetítette. A 23 előadásnak (ebből kettő ifjúsági) összesen 4652 látogatója volt. Előadásonként tehát alig valamivel több mint kétszázan nézték meg a filmet. Azt is tudnunk kell azonban, hogy — mint az üzemvezető mondta — 3332 nézőt a mozi propagandistái szerveztek. Tehát spontán érdeklődés csak 1320 embert vitt el a moziba. Ami azt jelenti, hogy a felnőttek számára tartott 21 előadáson (vetítésenként) csak hatvanan ültek a nézőtéren. És persze ez is csak átlag. Amikor én néztem a filmet, negyvenen sem voltunk.

És mit mondanak, akik látták a Szembesítést? Egyetlen néző sem akadt, aki megbánta volna, hogy beült a nézőtérre. Így vélekedtek a DIGÉP, a MÁV Járműjavító, a VIMELUX, a BÁÉV dolgozói, és ezt mondták a Zrínyi gimnazisták is.

Kétségtelen, hogy akik nem látták a Szembesítést, szegényebbek azoknál, akik megnézték. De hát ezzel a megállapítással aligha térhetünk napirendre a dolog fölött. Természetesen a forgalmazó vállalatot sem lehet bűnbakként emlegetni. Még akkor sem, ha egy-egy filmnek tényleg nagyobb kampánnyal kell közönséget toborozni. A hiba valahol másutt van. Talán a Szembesítés langyos fogadtatása is arra ösztönöz bennünket, hogy erősítsük kortársaink történelem-szemléletét. Újra és újra magyarázva: nemzeti önismeret nélkül nem tudjuk helyesen megítélni jelenünket és jövőnket.

Gy—

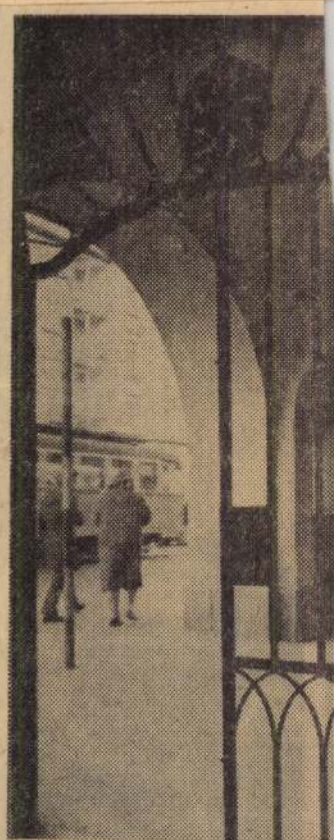

✶ *Sötétkapu*

Opera a színházban

Ma este mutatja be a *Debreceni Csokonai Színház* Delibes *Lakmé* című operáját. A művet a múlt század végén játszották először Budapesten, s azóta meg-megújuló sikerrel kap színpadot dalszínházainkban. Vonzó a Lakmé cselekménye is, mely az angolok által gyarmati állapotba süllyesztett Indiában játszódik. A címszereplő az indus szabadság jelképe, szerelme, Gerald az angol királyi hadsereg szolgálatában áll. A hősöknek választaniuk kell: vagy népüket, múltjukat szolgálják, vagy egymásnak élnek. Az opera — Delibes francia muzsikája — szép feladatokat kínál az énekeseknek. Mint a debreceni bemutató bizonyította, a Csokonai Színház szólistái kitűnően tolmácsolják a művet. A rendező *Horváth Zoltán.*

Afrikában ve az egri Harlek

(Tudósítónktól)

Az egri Harlekin bábegyüttes kedves figuráit, ötletes, színvonalas műsorát jól ismerik a szomszéd megyében, de felfigyeltek sajátos művészetükre a tévénézők milliói is. A tizenegy évvel ezelőtt alakult csoport tavaly nyáron Európa legrangosabb bábfesztiválján, a csehszlovákiai Chrudinban képviselte a magyar amatőr mozgalmat, most pedig a Kultúrkapcsolatok Intézetének kezdeményezésére afrikai turnéra utazott.

Az Algériával, valamint Tunéziával kialakult kulturális kapcsolatok keretében az egri Harlekin — tíz bábos és 150 bábu — egy hónapig képviseli hazánk amatőr bábmozgalmát a két

A közönség díja

Békéscsabán a Kulich Gyula Ifjúsági és Úttörőház nagytermében tegnap ünnepélyesen hirdették ki a háromnapos 22. országos amatőr filmfesztivál eredményét. A 33 vetített film közül a közönség díját, a Békés megyei Moziüzemi Vállalat díját a Tóth Sándor—Magyar Balázs—Kelemen Tamás miskolci hármas kapta „Szobrozzunk haver" című filmjéért.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 MÁR 15

Népszava
Somogyi József

1021

Somogyi József: Martinász

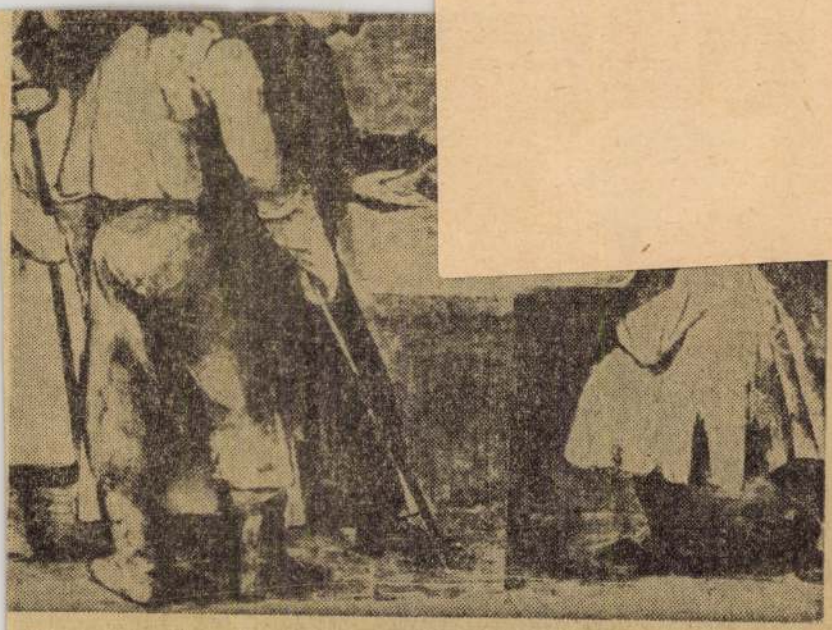

Domanovszky Endre: Munkás-paraszt barátság (freskórészlet)

zeti tagság alakult az elmúlt évtizedek folyamán.

Valamikor a mezőgazdaságból (1941-ben) a lakosság 51 százaléka élt. Ma a mezőgazdaságban a felnőtt lakosság 20 százaléka dolgozik. Az állami gazdaságokban 140 ezer munkás, a termelőszövetkezetekben 600 ezer tag dolgozik. A felszabadult munkaerő a magyar ipar új gyáraiban, üzemeiben helyezkedett el. S a megmaradt 20 százalék jelenleg hatvannégy százalékkal termel többet az 1941. évinél.

Mindez nagyfokú gépesítéssel, a modern technika alkalmazásával lehetséges. (A termelőszövetkezetekben az összlétszám 40 százaléka végzi el a nagyüzemi munka több mint háromnegyedét. Ők a gépekkel dolgozó fiatalabb korosztályhoz tartoznak. A nyugdíjasok száma egyre nő, és a még dolgozó idősebbek már csak a kézi munkában tudnak segíteni.)

A felvázolt kép nem azt akarja bizonyítani, hogy a mezőgazdaságunkban semmi gondunk nincs. Rossz adottságú szövetkezetek vagy hanyag vezetés miatt rossz állapotba került gazdaságok ma is akadnak. Egyes mezőgazdasági cikkek (zöldség, burgonya stb.) időnként megfogyatkoznak a piacon. A lényeg, a tendencia azonban nem ez, hanem az imént elmondottak.

Ahogyan beépül a modern technika a mezőgazdaságba, úgy lesz egyre biztosabb a hazai ellátás, s a növekvő kivitel.

A gép azonban nemcsak az életformát változtatja meg, hanem átalakítja az emberek gondolkodását is. A város és a falu anyagi jólétén túl, másban is közeledik egymáshoz. Életformában és gondolkodásban mindenekelőtt. A jó termelési eredmények, az ország élelemmel való ellátása mellett ez a legnagyobb érdeme a szocialista mezőgazdasági nagyüzemnek. Az első lépés az osztály nélküli társadalom útján.

Ennek alapját a földreform megvalósításakor vetettük meg. Harminc évvel ezelőtt, a magyar forradalom és szabadságharc évfordulóján, 1945. márciusában, sokunk szívében soha nem felejthető napokon.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN 5

Pestmegyei Hirlap

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1021

A felszabadulási emlékmű terve

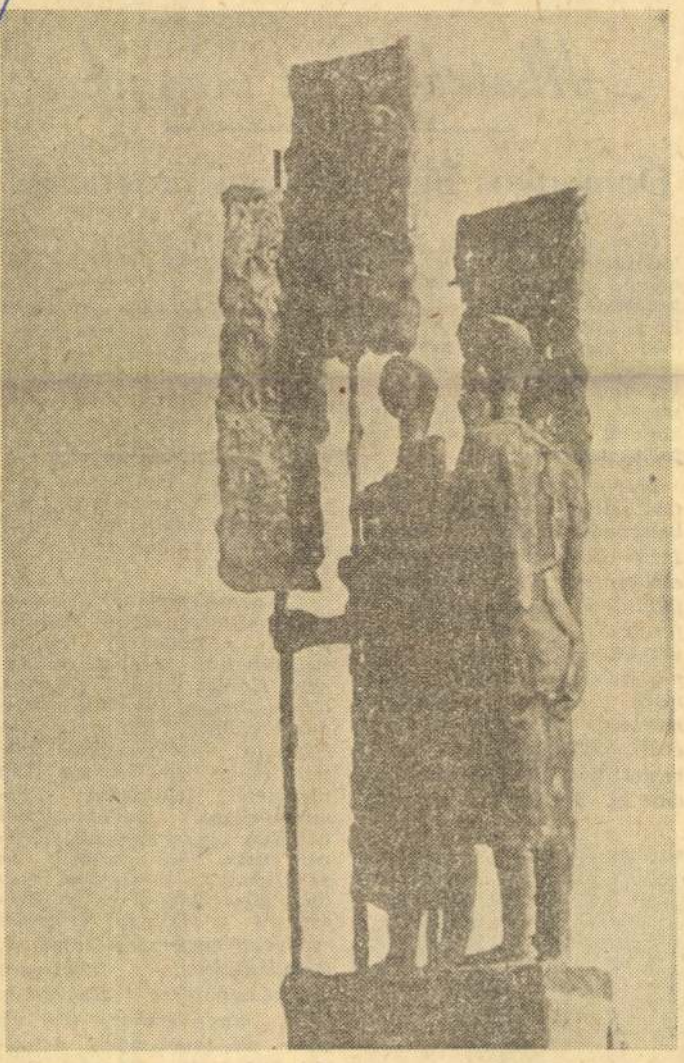

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész készítette azt a szobrot, amelyet Vácott a Szabadság téren állítanak fel. A kétalakos bronzszobor-kompozíció lesz a város felszabadulási emlékműve. Képünkön a szobor, egyelőre még csak viaszból.

Alkotók Pest megyében

Domonkos Béla szobrászi programja

Nem iktathatjuk ki vizsgálódásainkból azt a tényt, hogy a szorgalom és a következetesség a tehetség része. Ez a tényező Domonkos Béla érdi szobrászművészre is érvényes, aki megszállott munkaáhitattal formálja alkotássá elképzeléseit. Nem könnyű életből emelkednek föl a szobrok.

1934-ben született Kispesten, édesapja háborús bombatámadás áldozata lett. Egészen kisfiú volt még akkor, amikor az „Érden mindenütt található mészkőből fejeket" faragott. Közben éhezett és nélkülözött, de mindez csak megerősítette szobrászi hivatását. Lakatos segédlevelet szerzett, dolgozott évekig az érdi kőbányában — de a mintázásról soha nem mondott le. Iskolája a múzeumlátogatás lett, melyhez Pátzay Pál mélyreható tanácsai járultak.

Kiemelkedő nemcsak tudása, szobrászi hivatásérzete, hanem önzetlensége is. Miközben anyagi nehézségekkel küzdött — Perczel Mór, Kazinczy Ferenc, Vörösmarty Mihály, Latinka Sándor portréját adta ajándékba csepeli, érdi intézményeknek. Apostag részére betonból készült Nagy Lajos képmása is társadalmi munka — 1972-ben avatták föl.

Szoborgaléria jának jelentős gyűjteményében találjuk Petőfi Sándorról, Móricz Zsigmondról faragott alkotásait, Kőrösi Csoma Sándor, Csuka Zoltán, Bortnyik Sándor arcképét. Fejlődése folyamatos, ezt igazolja Szapári Péter és Hamza bég történetét feldolgozó rézdomborítása, családtagjairól készített plakettsorozata. Kedvelt témái közé tartozik az állatfigurák mintázása, melyek közül különösen a „Zsiráf" és a „Bölény" erőteljes szobrászi megoldása tűnik ki. Fáradhatatlan, tehetséges munkásszobrász Domonkos Béla, olyan ember, aki ad, ad — aki tevékenyen dolgozik Érd térformálásáért. Ritka hivatásérzet fűti, fejlődése töretlen. Vallomásos erővel írja: „Életemnek a szobrászi munka ad tartalmat, s bár még sokat kell tanul-

1021

Somogyi József
Anderdommüvész

1976. jan. 23. Tv. 21.23 /11/ - Rné

Művészeti Magazin

76/I.

Jó estét kivánok, A Mezőség egyik szögletében huzódik meg egy alig több mint 1000 lakosu kisközség. Szép neve: Válaszut. Ott gyüjtötték ezt a szép magyar népdalt, amelyet az imént Budai Ilona énekelt.

Remélem, hogy szép hangulati bevezetés lesz a mai müsorhoz amely három magyar művész életét, alkotásait, művészi felfogásait tárgyalja:

Pátzai Pál, Borsos Miklós és Somogyi József a szereplői a mai müsornak és ha nem lenne itt mellettem kiirva, hogy 1. studió, a következő pillanatokban azt gondolhatná a kedves néző, hogy valami uj kiállitási terem nyilt.

Tulajdonképpen ez a müsor is egy-egy uj kisérlet arra, hogy maradandó művészi élményt teremtsünk a néző számára.

Magazinhoz illő példát keresve - mondhatják kedves nézőink, nagyon szerencséset találtunk. Vajon mi köti össze a három mestrt?

Évfordulóról van szó: Pátzai Pál 80 éves, Borsos Miklós 70 és Somogyi József már 60 esztendős. Ez a három évszám, azon tul, hogy felfedeztük nem is kellett nagyon sokáig kutatni.

Más, olyan összefüggésekre is rámutatott, aminek nagyon megörültünk. Egyik: mindhárman pedagógusok, kitünőek; mindhárman meghatározóak a magyar szobrászat XX. szánzadi történetében, mindhárman teljesen eltérő egyéniségek a szobrászatban, egyeznek valamiban: imádják a természetet.
Somogyi Csillaghegyen és Tihanyban, Borsos ugyancsak Tihanyban és Pátzai fél életét az epreskerti műteremben töltötte.
Most pedig Pasaréten dolgozik, illetve most éppen beteg. Arra számitottunk, hogy ebben a beszélgetésben, amelyben a legtöbb sulyt a művészetre helyeznénk, a kitünő vitatkozót, Pátzai Pált is itt üdvözölhetjük. Most beteg lévén - innen köszöntjük őt, jobbulást kivánva neki.

Nos még az egyezéseket: mindhárman Győr-Sopron megyéhez kötődnek valamilyen módon, Borsos Miklós ugy, hogy oda települt át Erdélyből, Kapuvárott született Pátzai és Győr megyében ugyancsak Somogyi József
Ezen kivül a köztéri szobrászatban, aztán egészen az éremművészetig a szobrászatnak ugyszolván minden műfajában dolgoztak és dolgoznak és növendékek tucatjai kerültek ki a kezük alól.
Mivel azonban mindent mégsem tudtunk behozni ide a studióba egy pár szobrot behoztunk, be is fogunk mutatni Önöknek különösen olyan érdekes dolgokat, amely egyes kortársaknak

a megmintázása, vagy kőbefaragása, mert hiszen ők kulturában is nagyon sokrétüek, közéleti ~~mink~~ emberek, irók is és nagyon sok barátjuk van szinészek, művészek, irók között; tehát mindazt amit így érint a műsor.
Amit nem tudtunk behozni - az a köztéri művészet, szerte az országban, még csak nyomába se eredhettünk valamennyi~~e~~nek, néhányat felkerestünk a helyszinen, erről filmtudósitásban, egy kis rövid ~~i~~ összefoglalásban számolunk be.

- Itt vagyunk már az első állomásunknál, amely Székesfehérvár 1 korszako~~s~~ forduló a szobrászatban a székesfehérvári Huszár emlékmű - Pátrai Pál munkája.
Erről ő maga is irt, a szobor elhelyezése kapcsán az ~~a~~ üszimetrikusan beállitott szoborral a térbe, és hát maga a mintázási mód, az a rendkivüli erő, nyugalom, amely szokatlan a kornak a szobrászatában, különösen a köztéri, nagyon patetikus, barokk, álbaro~~kk~~ szobor-felfogáshoz viszonyitva.
Nos ez a háboru előtt készült szobor. A háboru után közvetlenül első meglizásként Somogyi Józsefnek is, hogy behoztak ide képben az Országház előtt álló oroszlán. A közelebb eső az, amit ő mintázott, a másik, a régi, ami nem sérült meg. Tehát a Parlamenttől, a bejárattól jobbra levő oroszlán az ő munkája
Jól emlékszem Somogyi Józsefnek egy nagyon nehéz, bonyolult

feladat volt, mert hisszek egy nagyon erőteljes, szorgos szobrásznak alkalmazkodnia kellett egy stilushoz, egy historikus felfogáshoz, bizony az állat-egyéniségek kutatásában akkor egy egész sereg kisplasztikát csinált - más vonetkezésben - és ime, mint maradó köztéri emléke az Országház előtt egy kőrtálló oroszlán

Ez is ritkán jut a nézők eszébe, ez az oroszlán. Igyekeztünk azért hasonló témákat is összevetni

Borsos Miklósnak a Műegyetem előtt álló Gimertartó oroszlánja - nekem legalábbis meglepetés, képen is, valóságban is az ötvösségnek az a szépsége, amit talán csak a középkori szobrászat tudott így összeegyeztetni egy nyugalmas és erőteljes formai megjelenéssel.

Máris Dunaujvárosban vagyunk; azt hiszem, nem is kell ezt külön bemutatnom hires szobor a Martinász szobra, Somogyi Józsefnek.

Sokat irtak róla, sokat beszéltek, 1954-ben ez azt jelentette, hogy a realizmus eszközeivel is lehet heroikusan igazat, őszintét alkotni.

Pátai Pál Lenin szobra a Felvonulási utvonalon Budapesten, amelynél ő maga is többször hangsulyozta, hogy magát az embert közelhozni kivánta és a müve a hatalmas épitménnyel, ezzel a vörösmárvány tömeggel érzékeltetni azt, amit létrehozott Lenin.

Ez már a Gellértőhegy, Lány csikóval.
Egyik ismert alkotása Somogyinak, most ha összevetjük az előbb látott Zrínyi szoborral, hogy mennyi az hur szálhat egy azon művész kezében, ezt kitünően érzékelhető.
Ha már valami zenei hasonlatot mondtam, és közben nem mondtam el, hogy a mesterek közül nagyon sokan zenei vonatkozásban is rendkivül érdekeltődtek, és maguk is zenéznek és zenélésben részt vesznek, mint Borsos Miklós, akinek itt a Balatoni szél c. szobrát látjuk a füredi mólón és az, hogy a költészet, a zene, a zene művelői, költészet mesterei - szük baráti körhöz tartoznak; én azt hiszem, hogy az átlényegitésében, tehát abban a szobrászi világban, aminek mi a végeredményét, a formáit látjuk, az az ujat amit ad, vagy Somogyinak ez a Rádió Székházán levő domborművet, ami kapcsolódik a balatoni lányhoz, mert szimbólus, egy másfajta rendszerben, egy más szobrászi megfogalmazásban - de azzá válik, vagy annak készül.

Derkovicsnak a szobra a Művész sétányon, legalábbis ez az én személyes véleményem Pécsinek a legszebb ilyen jellegü köztérre állitott protrészobra. Derkovicsot annyian megsiratták, de a tragikusát, gondolom, hogy együtt, egy kortársak voltak és kitünően ismerték egymást - ez is beleszól ebbe a mintásába.
Virágh Benedek - Pécsi mester mondta nekem - eredetileg egy

emlékérmet kellett volna elhelyeznie és akkor arra gondolt, hogy kiemeli ezzel a szimbólikus alakkal, és az érmet ő tartja - többet is mondhat el, és igy is történt. A Kriszitánban ezt bárki ellenőrizheti.

Az ő jelképe - mi formailag hozzá csatlakozónak éreztük Borsos Miklósnak az Orvostudományi Muzeum előtt bent a belső kertben álló ~~xxx~~ Anya - gyermek szobát, a Semmelweis emlékének emelt szobrot, amely hát - Anya - gyermek témát kevés szobrász van azt hiszem, aki nem dolgozott fel és Somogyinak az Anya gyermekét ezt a három témát egymás mellé téve talán érzékelő hetik a különbséget.

Ez ugyanaz egy más variációban, ezt pedig nagyon sokanlátják, a földalatti Kossuth téri állomásának csaronákban.

Tehát Somogyi kétszer mitázta meg ezt az anya - gyermek gondolatot.

Milyen izgalmas - azt hiszem, hogy fölösleges is a szó a továbiakban, - mert hiszen a szobrok mutatják, hogy hányféle módon, mindhárman a lirához közelálló memberek milyen sok eszközzel lehet közeledni a dologhoz.

Végül befejezésül ez a kilométerkő amely Borsos Miklós munkája, az utóbbi éveknek talán a legizgalmasabb köztéri szobra, különös szobrászi feladat, különös a megoldás is - valószínüleg a beszélgetés során szóba fog majd kerülni.

Hát én azt hiszem, hogy ami még majd megtudható a három mes-

te~~r~~ről az már meghivott vendégeink információi alapján tör ténik.

- Teljesen igaza van Somogyi Józsefnek, amikor mint említette hogy Fehér Zsuzsa mondja az évfordulókat - hogy hol vannak még ezek?
- Én juniusban születtem
- Akkor leszel 60 éves
- Akkor leszek és azért erre az egy pár hónapra kényes is vagyok
- Borsos Miklós augusztusi és Pácai Pál pedig szeptemberi. Egyébként is csak ürügy ez arra, hogy bemutassuk a magyar szobrászmüvészet három nagy egyéniségét
Néhány szép szobrod van itt. Szaladjunk csak végig a Harcos,
- Igen
- Egy Diana
- Ezt fáradt bohócnak hivom
- és a Dózsa
- Variáció

- Most azt szere~~t~~ném, hogy ha kerevén a stilust; számomra nagyon kedves és nagyon szép szobor a bohóc.
Keressük meg benne Somogyi Miklós stilusát
- Én nem hiszek abban, hogy stilust lehet csinálni. A stilust gondolom soha, egy müvész se csinálja, a stilus x lesz.

Nagyon nehezen körülhatárolhatóan, nagyon nehezen megfogalmazhatóan tudnék róla beszélni; belső erőknek a szoborcsinálás öröme folytán kialakulóban.
Lehet, hogy később az embernek a keze, az indulata jobban rájár erre a dologra, de mindig, amikor az ember stilust akar csinál, abból egy furcsa, talán kihülő, egy manir lesz, tehát egész valami más
Tulajdonképpen ha sarokbaszoritanál, nem tudnám megmondani, hogy a szobraim felülete hogy alakul. Akkor hagyom őket abba, amikor köztem és köztük - tehát ebben a párbeszédben - megszünik a feszültség. És akkor lehet, hogy még szorgalmasabb volnék, talán a felület változna, amit stiláris jegynek neveznek - talán más lenne. De akkor már tulajdonképpen nem érdekel és inkább szivesebben kezdenék ráállni egy más ötletre
Talán ennyit a stilusról.

- Miután a triász legfiatalabb tagja vagy
- Igen
- arra kérlek, hogy maradjunk egymás mellett a müsorban és sokféle módon szeretnénk kibontani alkotásokat, életeket és beszélgetni egy kicsit a magyar szobrászmüvészetnek különböző korszakairól amelyeket ti képviseltek
- Igen
- Viszont minden szobrászhoz - legalábbis mai vendégeinkhez kapcsolódik valami mógyon egy-egy vers.

Nagyon nehezen körülhatárolhatóan, nagyon nehezen megfogalmazhatóan tudnék róla beszélni; belső erőknek a szoborcsinálás öröme folytán kialakulóban.
Lehet, hogy később az embernek a keze, az indulata jobban rájár erre a dologra, de mindig, amikor az ember stilust akar csinál, abból egy furcsa, talán kihülő, egy manir lesz, tehát egész valami más
Tulajdonképpen ha sarokbaszoritanál, nem tudnám megmondani, hogy a szobrain felülete hogy alakul. Akkor hagyom őket abba, amikor köztem és köztük - tehát ebben a párbeszédben - megszünik a feszültség. És akkor lehet, hogy még szorgalmasabb volnék, talán a felület változna, amit stiláris jegynek nevesnek - talán más lenne. De akkor már tulajdonképpen nem érdekel és inkább szivesebben kezdenék ráállni egy más ötletre
Talán ennyit a stilusról.

- Miután a triász legfiatalabb tagja vagy
- Igen
- arra kérlek, hogy maradjunk egymás mellett a műsorban és sokféle módon szeretnénk kibontani alkotásokat, életeket és beszélgetni egy kicsit a magyar szobrászművészetnek különböző korszakairól amelyeket ti képviseltek
- Igen
- Viszont minden szobrászhoz - legalábbis mai vendégeinkhez - kapcsolódik valami mégyon egy-egy vers.

Vácmi Mihály: Vörös márvány előtt című versét Sinkovics Imre
elő

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 MAJ 30

MAGYAR HÍRLAP

Somogyi József, Kossuth-
díjas szobrászművész

A MEGMENTETT MŰKINCSEK című kiállítást Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész tegnap nyitotta meg az Iparművészeti Múzeumban.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JÚL. — 9

Somogyi József,

NÉPSZABADSÁG

Kossuth-díjas szobrászművész

Somogyi József kitüntetése

Az Elnöki Tanács *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének művészi munkássága és közéleti tevékenysége elismeréséül, 60. születésnapja alkalmából a *Munka Érdemrend arany fokozatát* adományozta.

A kitüntetést *Losonczi Pál*, az Elnöki Tanács elnöke adta át; jelen volt *Cseterki Lajos*, az Elnöki Tanács titkára és *dr. Orbán László* kulturális miniszter.

ratura című organumának 190. oldalán erre a következtetésre jusson: „Lukács avantgardképében tehát, ha tiszteljük is az emberiség jövendő sorsáért aggódó mo-

1977. május 7. Televizió 19,3o VGné

TV-Hiradó

- A szentendrei művelődési központban péntek reggel óta szól a zene, nagy a forgalom. Itt tartják a művészeti főiskolák hallgatói három napos országos találkozójukat, amelynek megnyitásán részt vett dr.Maróti László, a KISZ KB első titkára is. A muzsikát a Zeneművészeti Főiskolások szolgáltatják. S miközben a színházteremben egymást váltják a műsorszámok, a klubban a főiskolások egy csoportjával Maróti László beszélget aktuális politikai és művészeti kérdésekről.

A Péter Pál utcai Vajda Studióban fotókiállitás bizonyitja a képzőművészet és a film elválaszthatatlan összetartozását. A Művelődési Ház társalgójában a Képző- és Iparművészeti főiskolások kiállitásán Somogyi József szobrászművész üdvözli a fiatalokat, ahogy Ő mondja, a kortársművészet leendő nagyjait. Nemcsak a festőket, szobrászokat, hiszen az első országos találkozón muzsikus, színész, rendező, táncos-reménységek vannak együtt.
A színházteremben az Állami Daletttintézet népitánc-szakos hallgatóit az Artistaképző Intézet növendékei váltják fel. S a szinpadból egy szempillantás alatt parond lesz.

Délutánonként a szentendrei moziban a Szinművészeti Főiskola harmadéves filmrendezői mutatkoznak be. A lehetőség, az egymás munkájával valóismerkedés, a különböző művészetek most felnövő uj generációinak találkozása mindenkit felvillanyoz. Több száz fiatal énekli együtt az első éves szinésznövendékekkel, Győzni fogunk!
A Művészeti Főiskolások I. Országos Találkozója vasárnap estig tart Szentendrén.

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1914 JUL

Daily News

József Somogyi

1021

FOTO MTI — L. BENKO

In der Ungarischen Nationalgalerie wurde am 11. Juli eine Ausstellung ostungarischer Künstler, die „Galérie von Vásárhely" von Bildhauer József Somogyi eröffnet, U. B. zeigt Somogyis „Mednyánszky Studie." László Mednyánszky (1852—1919) war einer der größten ungarischen Maler seiner Zeit, der sozusagen in ganz Europa ausstellte und viele Jahre seines Lebens in Wien, Paris und München verbrachte.

staatlichen Rechtsvorschriften die zur Grenzabfertigung erforderlichen Voraussetzungen schaffen.

Die Verhandlungsdelegationen wurden auf österreichischer Seite von Gesandten Dr. Franz Pein des Wiener Außenministeriums und auf ungarischer Seite vom Oberbefehlshaber der Zoll- und Finanzwache im Budapester Finanzministerium, Generalmajor Dr. András Terpitkó, geleitet.

4 Häftlinge frei

wurden einer nach dem anderen freigelassen. Nach ihrer Freilassung aus dem Zellenbock wurden die Häftlinge durchsucht und mit Handschellen gefesselt.

Wie es weiter heißt, hätte ein weiblicher Häftling beschlossen, in dem Zellblock bei den beiden Geiselnehmern, Frank Gorham und Otis Wilkerson alias Robert L. Jones, zu bleiben. Die beiden Geiseln befinden sich weiter in der Gewalt der Schwerverbrecher.

Moskau, 13. J

„Ich bin üb
früher oder spä
ten bei der Er
Erschließung d
ihre Anstrengu
gen werden.
Aufgabe für
Menschheit, und der gemeinsame Flug der Raumschiffe ‚Sojus' und ‚Apollo' soll dafür ein gutes Beispiel sein'," erklärte der sowjetische Kosmonaut Alexei Leonow, der zum Kommandanten der ersten „Sojus"-Besatzung bei dem bevorstehenden Experiment ernannt worden ist. Das Experiment ist für Juli kommenden Jahres geplant.

„Mit der zunehmenden Tätigkeit des Menschen im erdnahen kosmischen Raum wird es sich ganz offenkundig wiederholt ergeben, daß wir nicht nur mit amerikanischen Kosmonauten, sondern auch mit Raumschiffbesatzungen anderer Länder zusammenarbeiten. Der bevorstehende Flug wird uns mit Erfahrungen in einer solchen Zusammenarbeit bereichern", meinte Alexei Leonow.

ten. Sie erprobten unter anderem die Handsteuerungssysteme und machten leichte gymnastische Übungen. Das Weltraumunternehmen verlauft weiterhin nach Programm.

Belgische Bauern protestierten

Brüssel, 13. Juli (AFP) — Die belgischen Bauern haben am Freitagabend und Samstagfrüh mit Straßensperren gegen den Preisverfall bei landwirtschaftlichen Produkten, insbesondere Rindfleisch, protestiert. Weitere Traktorendemonstrationen wurden für die kommenden Tage angekündigt. Der belgische Bauernverband kündigte seinerseits am Samstag in einer Erklärung Aktionen zur Bekämpfung des Einkommenrückgangs der Bauern an.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

Somogyi József szobrászművész

1972 JAN 13

1021

A közelmúltban állították fel a bajai Városi Kórház épülettömbje előtt Somogyi József neves szobrászművész új alkotását, a „Pihenő"-t. A modern formatörekvésekről árulkodó mű sok járókelőt megállításra és elgondolkodásra késztet. Ez alól — mint a képen is látható — lapunk jószemű fotoriportere sem kivétel. (Pásztor Z. felv.)

nek, akik felejthetetlen férjem Tolnai Lajos, gyermekotthon igazgató és járási szakfelügyelő temetésén részt vettek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, s részvétükkel enyhíteni igyekeztek nagy fájdalmamat. Gyászoló felesége, Hajós. 78

Köszönetet mondunk mindazon rokonoknak, ismerősöknek, az Igazságügyi Minisztériumnak, a Megyei Bíróság vezetőségének, dolgozóinak, a Közalkalmazottak Szakszervezeti Bizottságának, akik szeretett férjem, édesapánk id. Csedő Zoltán bírósági főelőadó temetésén megjelentek, sírjára koszorút, virágot helyeztek, vagy részvétnyilvánításukkal mélységes fájdalmunkban velünk együttéreztek. Gyászoló család. 251

GYÁSZHÍR

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett férjem, édesapám, fiam, testvérünk és rokonunk

Gyulai György

Kecskemét, Alsószéktó 42. sz. alatti lakos életének 36. évében f. hó 6-án rövid szenvedés után elhunyt. Temetése január 15-én szombaton fél tizenkettő órakor lesz a kecskeméti új köztemetőben.

Gyászoló család. 245

...zönetnyilvánítás

GYORS- ... belépéssel ... Főiskola ... 2. Jelentk... vatalban.

GYAKORL... gyors- és ... azonnali ... megegyezé... lehet Mezőgép Kecskemét, Külsőszegedi út 136. Ár- és kalkulációs osztály. 61

VASBETONSZERELŐT, segítővel, építőipari segédmunkást, kőműves brigádot felveszünk (csak segédmunkással). Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezni lehet Kecskemét, Külsőszegedi út 136. Mezőgép Vállalat. 63

FÉRFI kabinost felvesz a kecskeméti fedett uszoda. Jelentkezés: a fedett uszodában reggel 8-tól 16 óráig. 243

PÁLYAVÁLASZTÓ fiatalok! A Csepeli Papírgyár felvesz 14—16 éves fiatalokat szakmunkástanulónak. Tanulmányi idő 3 év. A félévenként növekvő ösztöndíj mellett a gyár társadalmi ösztöndíjat ad. A szakmunkásbizonyítvány megszerzése után jó kereseti lehetőség, szép munka vár benneteket. Jelentkezni lehet: augusztus 1-ig a következő címen: Csepeli Papírgyár Budapest, XXI., Duna u. 42. Személyzeti osztály. 52

TV-, rádió- és gázszerelőket veszünk fel. Leveleket „Azonnali belépés 386 422" jeligére a Kecskeméti Magyar Hirdetőbe kérek. 225

A KECSKEMÉTI UNIVER Szövetkezet gyorsírásban, jegyzőkönyvvezetésben gyakorlott

PÁLYÁZATI felhívás telepvezetői állás betöltésére. A Csongrád megyei Vegyesipari Vállalat pályázatot hirdet vasipari profillal rendelkező mintegy 200 fős létszámú csongrádi telephelyének telepvezetői munkakörére. Követelmények: gépészmérnöki, vagy gépésztechnikusi, esetleg közgazdasági végzettség. Legalább 5 éves vezetői gyakorlat. Lakást nem biztosítunk. A pályázathoz önéletrajzot is kérünk mellékelni. Cím: Csongrád megyei Tanács Vegyesipari Szolgáltató Vállalata Hódmezővásárhely, Vörös Csillag u. 6. Személyzeti osztály. 59

É...

Be...

Mezőgazdasági ...

Közületek és magánosok ...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 30

Magyar Hirlap

Somogyi József, Kossuth- és Munkácsy-díjas, szobrászművész

1021

6 1974. JÚNIUS 30, VASÁRNAP

A Képzőművészeti Főiskola tanévzáró értekezlete

Somogyi József az új rektor

A Magyar Képzőművészeti Főiskola szombati tanévzáró oktatói értekezletén *dr. Orbán László* kulturális miniszter beiktatta a főiskola új rektorát, *Somogyi József* Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész, egyetemi tanárt. Az oktatói értekezeten búcsúztatták el — közeli nyugállományba vonulásuk alkalmából — a főiskola három kiváló tanárát, *Pátzay Pál* kétszeres Kossuth-díjas szobrászművész, tanszékvezetőt *Barcsay Jenő* Kossuth-díjas kiváló művészt és *Krocsák Emil* tanszékvezetőt, méltatva több évtizedes kimagasló pedagógiai tevékenységüket.

érdései

án

kénél napirendre került. Ám a felmérésbe bevont vállalatok csaknem felénél — főleg a kisebb vállalatoknál — *tapasztalható, hogy a szervezőmunka tényleges feladatai keverednek a napi, az operatív vezetési feladatokkal.*

A korszerű vezetés és szervezés *nem nélkülözheti a megfelelő munkamérési módszereket*, hiszen e tevékenységeket csak időtényezők ismeretében lehet összehangolni, különben nem biztosítható a dolgozók folyamatos ellátása munkával. Jó néhány vállalatnál a munkaszervezési gyakorlat kimerül a munka *mechanikus normázásában*, amikor is a munkamódszerek és a feltételek érdemi kritikája nélkül, és kizárólag teljesítménybérezés

Somogyi József irodalmunkért

1021

Művészet, tudomány, közművelődés

„ALFÖLDI MŰHELY"

A Hirlap kulturális melléklete

Kovács Sándor Iván:

A vitázó vásárhelyi pártfogásra számítunk...

ÉRDEKES LEVÉLVÁLTÁSRÓL adott hírt nemrégiben egyik irodalomtörténeti folyóiratunk. A hódmezővásárhelyi tőlevéltárnok 1923. augusztus 24-én a következőket jelentette a Tekintetes Tanácsnak:

„Móricz Zsigmond író úr a hivatalomban megjelent és azon kérelmét adta elő, hogy szeretné városunk történelmének utóbbi 4 kötetét megszerezni..., mivel a közeljövőben városunkkal foglalkozni akar. Tekintettel Móricz Zsigmond számottevő irodalmi munkásságára, javaslom, hogy az általa kért négy kötet részére díj nélkül kiadassék."

Az értelmes javaslatot mindjárt tett követte, a városi tanács már szeptember elsején értesítette Móriczot:

„Szeremley Samu úrnak Hódmezővásárhely története c. munkája II—V. kötetével Nagyságodat megajándékozzuk..."

Móricz Zsigmond sem késett válaszolni Leányfaluról, s gavalléros gesztussal az egész legendás hun történelmet a vásárhelyi puszta köré kerekítette:

„Egy hét óta a kötetek olvasásába vagyok belemerülve, s az avatott és nagytudású előadás, mely nagytiszteletű Szeremley Sámuel úr el nem évülő dicsősége, — valósággal belevarázsol a nagy város, Attila hajdani székhelyének egész múltjába."

Minden bizonnyal így lehetett! Ha a levelek lelkiismeretes vásárhelyi közreadója egyszer majd belétekint a leányfalui Móricz-villa üveges könyvszekrényeibe is, biztosan reátalál a hódmezővásárhelyi Livius, Szeremley tiszteletes úr köteteinek Móricz Zsigmond által végigjegyzetelt példányaira...

Megtiszteltetés tanúsítanom, hogy irodalom és művészet dolgában Vásárhely mai városatyái félszázad múltán is jó elődeik nyomdokán járnak. Mert hiszen az elmúlt hónapokban legalább háromszor ülhettem körül vélük a Kortárs szerkesztői asztalát e ma esti találkozás ügyében, s Elnökhelyettes-asszonyuk legutóbb ugyanolyan természetes mozdulattal tette elibém Vásárhely mai történetíróinak legfrissebb munkáit, ahogyan egykor Szeremley tiszteletes úr köteteivel Móricz Zsigmondot megajándékozták. Akkori viszonzásul én csak szobám egyetlen díszére, a Bethlen Gábort ábrázoló XVII. századi metszetre mutathattam: íme, ez a jelkép lehet majd a hagyományokat becsülő Kortárs és Vásárhely találkozásának értelmezendő metaforája! A viszonzás folytatásaként hadd mondjam el, hogy a *Dömötör* János, *Kristó Nagy* István és mások írta-szerkesztette három karcsú kiadvány, a *Hódmezővásárhely* című városismertető, a *Vásárhely szobrai* és a *Grezsa* Ferenc által igazgatott 250 éves Bethlen Gábor Gimnáziumban megrendezett nyelvtudományi konferencia anyaga egyaránt az életerős vásárhelyi szellemiség, a lokálpatriotizmus szép üzenete.

Bármily csábító is lenne e hármaskönyv kapcsán elöljáróban kis vásárhelyi művelődéstörténetet rögtönöznöm — hódolni a képzőművészeti városállamnak, a Bethlen gimnázium tündöklő elméjű tanárainak és diákjainak — nem tehetem, mert folyóiratunk bemutatása vár rám. Engedtessék meg mégis, hogy Vásárhely és az irodalom ürügyén megemlítsem legalább; az új bédekker izgalmas történelmi és művelődéstörténeti foglalat Vásárhely magyar századairól: a városa iránt komondor-hűséget mutató jámbor XVIII. századi papköltő *Szőnyi* Benjámintól *József* Attilán át *Németh* Lászlóig. Vásárhely irigyelt nagy regénye, az *Égető Eszter* hősei itt ülnek a publikum soraiban, hogyan is tehetnék hozzá bármit is a Mester és a Város oly jól ismert kapcsolataihoz?! De ha már József Attila vásárhelyi lakozásait említettem, mégis szólanék arról, hogy a közeli Szeged karcsú tornyaival Vásárhelyen a kétszáz éves protestáns ótemplom komor reformátori puritánsága felesel, és hogy az elbocsátóbb nagyvárosias lelkület helyett itt sokkal inkább a történelembe ágyazott megtartó ösztönök eleven működése, a vásárhelyi diaszpóra erősebb számontartása és összetartása jellemző. Az ifjúkori keserű szegedi tapasztalatok után József Attila ebbe a vásárhelyi mélyvilágba merült belé egy-egy itt töltött nyáron, és törvényszerű szinte, hogy Luther híres zsoltárának fordítását és értelmezését is Hódmezővásárhelyen produkálta egy éppen negyven évvel ezelőtti tavaszon, 1934 áprilisában. Amikor József Attila új magyar verssé hangolta át a reformáció harci himnuszát, Vásárhely történelmi protestantizmusa, a Szőnyi Benjáminok és Szeremley Sámuelek nemes prédikátori retorikája is ihlethették, vezérlő dallama pedig az ótemplomi orgonazúgás, a vásárhelyi hívek bízó énekszava lehetett:

Erős vár a mi istenünk,
Kemény vasunk és vértünk.
Ínségben együtt van velünk,
Megvált és harcol értünk.

VÁSÁRHELY HANGJA a mai magyar kultúrából sem hiányzik. Képzőművészet, színház, zene és irodalom felszabadulásunk utáni története egyaránt számontartja innen elszármazott, vagy itt élő művészek alkotó munkásságát. A Kortársnak például nemcsak vásárhelyi illetőségű szerzői vannak — mint a klasszikus rangú Németh Lászlón kívül Kristó Nagy István, Grezsa Ferenc, *Ördög* Szilveszter, vagy a képzőművészek —, de rövid ideig rovatszerkesztője is volt a felejthetetlen emlékű *Osváth* Béla személyében. Rangján becsüljük azt a csendes és termékeny vásárhelyi íróműhelyt is, ami a *Kárász* Józsefé, tudunk egy *Vas* István által elindított fiatal vásárhelyi költő első lépéseiről.

És tudunk a vásárhelyiek hagyományos művészetpártolásáról, a vásárhelyi közönség érdeklődő hozzáértéséről. A város szobrokban elbeszélt két évszázados históriája kísértetiesen azonos kezdő- és végpont közé feszül: a XVIII. század végén az első köztéri emlékmű, Nepomuki Szent János szobra körül dúlt a vihar, 1965-ben a Szántó Kovács-szobor adott alkalmat országos vitára. Vásárhely közönsége és közvéleménye lényegében mindkétszer egyformán válaszolt: azt a fiatal parasztlegényt, aki 1797 novemberében italos állapotban leütötte a vásárhelyi vizek védőszentjének szoborfejét, félévi börtönre és ötven botütésre ítélték; Szántó Kovács szobra körül pedig — mint Dömötör János írja — „bármily heves is volt a vita az elején, a vásárhelyiek mindig műalkotásnak tekintették Somogyi József munkáját, nem csúfították el".

Amikor *Gaál* Gáborral szólva *„érdeket akarunk kelteni Önökben"* a Kortárs iránt, erre az ismert vitázó vásárhelyi pártfogásra és érdeklődésre számítunk.

A KORTÁRS a Magyar Írók Szövetsége havonta immár 17 ezer példányban megjelenő irodalmi és kritikai folyóirata. A lapot tizenhét évvel ezelőtt a Csillag jogutódaként alapította *Darvas* József és *Tolnai* Gábor, majd pedig különösképp *Király* István és *Simon* István munkálták határozottá arculatát. A magunk legfontosabb feladatának az általuk kialakított szerkesztői koncepció továbbépítését tekintettük, mindazonáltal törekedtünk új elképzelések megvalósítására is.

Legtöbbet a nemzeti jelleg és érvényesség megőrzése és gazdagítása terén szerettünk volna cselekedni. E célkitűzés jegyében történelmi esszésorozatot közöltünk Mohács Magyarországáról, helyet adtunk és adunk a hazafiság és internacionalizmus, a nemzeti ideológia kérdéseiről folyó vitának (legutóbb például Király István és *Pach Zsigmond* Pál tanulmányaival körvonalazva egy internacionalista alapozású, tág érvényességű hazafiságkoncepciót), széles körű költői versengés eredményeként életre hívtuk *Janus Pannonius* leghíresebb elégiájának húsz új magyar fordítását, Dózsa György ünnepén többek között *Illyés* Gyula tragédiájával, a *Testvérekkel* tiszteltegtünk, *Negyven prédikátor* címmel XVII. századi témájú történelmi regényt publikáltunk *Moldova* György tollából, *Bornemissza* Péter és *Balassi* Menyhért XVI. századát ébresztettük *Hubay* Miklós *Színház a Cethal hátán* című drámájával, nagyobb összeállítással szólottunk *Csokonai*ról. 1973 januárjában pedig emlékszámot adtunk ki *Petőfi* Sándor születésének 150. évfordulója alkalmából, s majd később is köszöntöttük még *„Az ünnepelt"*-et Illyés Gyula legfrissebb drámájával. A tíznyelvű Petőfi-szám 1971 novemberében indult *Közös dolgaink* című rovatunk koncepcióját teljesítette ki. A Kortárs e fontos rovatában a „nemzeti hagyományok" és jellegzetességek számbavétele az internacionalizmus, a kölcsönösség és egymásra utaltság tágabb összefüggéseinek hangsúlyozásával, a szomszéd népek kultúrájának fokozott megbecsülésével párosul. Úgy foglalkozunk tehát a környező szocialista országok nemzeti és magyar nemzetiségi műveltségével, hogy összekötő szerepüket is kiemeljük. Petőfi ünnepe ürügyén különösen törekedtünk erre, s a *Világszabadság*-gondolatot nemcsak a szerkesztői elöljáró beszéd és az *Egy gondolat bánt engemet...* tíznyelvű közlésével, hanem azzal is demonstráltuk, hogy a közép-európai irodalmak élgárdájának Petőfi előtti hódolatait gazdagon elegyítettük kiváló magyar nemzetiségi írók tisztelgéseivel. „Közös dolgaink" szellemében való cselekedeteink példájaként említhetjük még a Sarlós mozgalommal foglalkozó összeállításunkat, vagy a rovatnak egy-egy román—magyar, jugoszláv—magyar, csehszlovák—magyar, illetve szovjet—magyar nézőpontú jelentkezését, valamint azt a tavaly decemberi összeállítást, amelyben romániai magyar írók vallottak szülőföldjükről. A nemzeti érvényességet pedig úgy értjük, hogy folyóiratunk nemcsak a múlt, de nyilvánvalóan a jelen nagy írói teljesítményeit is tudatosító kritikai figyelemmel kíséri — irányzatokhoz való tartozástól függetlenül. Elég legyen emlékeztetni a Fórum-rovatban sorjázó portré- és riportsorozatra: a Déry Tibor esszéjével megtisztelt Illyés Gyula, továbbá *Illyés* Endre, *Örkény* István, *Vas* István, *Benjámin* László, *Mándy* Iván, *Csanádi* Imre, *Nagy* László, *Juhász* Ferenc, *Kormos* István, *Karinthy* Ferenc és mások munkásságának méltatására, vagy arra az erőfeszítésünkre, hogy e sorozatban helyet kapjanak a szomszédos magyar nemzetiségi irodalmak arra érdemes képviselői is, mint *Sütő* András, *Doba* Gyula, vagy *Fehér* Ferenc. Ide kívánkozik a lap nemzedéki elfogulatlanságának kiemelése, hiszen a felsoroltak mellett olyan kitűnő fiatalabb és még ifjabb írókat is pályaképformáló becsülésben részesítettünk, mint *Bertha* Bulcsú és *Kertész* Ákos, vagy mint *Veress* Miklós, *Császár* István és *Tandori* Dezső. De útnak indító kritikával és jórészt első közléssel bemutattunk igazán fiatal írókat is, akik közül *Baka* István, *Farkasházi* Zoltán, *Sárándi* József vagy *Szöllősi* Zoltán, remélhetőleg nem hullnak ki az idő rostáján.

AZ ÉLŐ MAGYAR IRODALOM alkotó nemzedékeinek egyberagyogására törekedvén esztétikai vezérelvünk a „társadalmias látományú" elkötelezett szocialista irodalom eszménye, az egység, a progresszió szolgálata, a szocialista tartalmú esztétikai értékek minél szélesebb körű számon tartása. Olyan esztétikai, szerkesztési és irodalompolitikai nyitottság, ami természetesen ölelhet egybe különféle stílustörekvésű alkotókat is.

Folyóiratunk munkájáról szólva fontosnak tartjuk jelezni a szerkesztés gyakorlati alapelveit is. Felfogásunk szerint a folyóirat — ahogy magyar elnevezésének tartalmi jelentése híven ki is fejezi — *folyamatos konstrukció*, vagy miként Gaál Gábor definiálta: *műegész*. Nem havi olvasmánygyűjtemény, nem színes szépirodalmi antológia, hanem rendszerésen ismétlődő rovatok (többnyire műfajjelölő címekkel jelzett rovatok) anyagának együttese. Olyan szerves egység, amelyben az írások helyét és sorrendjét is a logikai tömegvonzás törvényei determinálják. Példaként a Petőfi-szám történeti és logikai rendszerű felépítésére utalhatunk.

Természetesen jól látjuk munkánk fogyatkozásait is: a lap az elmúlt két évben kissé nehéz járású, filoszos, irodalomcentrikus volt, még bőkezűbb lehetett volna a befuttatandó fiatal irodalom javára, elevenebbek lehettek volna az olvasóközönséggel való kapcsolatok. Vásárhelyre is hamarabb kellett volna eljönnünk — de talán még most sem késő.

A Kortárs felelős szerkesztőjének fentebbi szavai a Hódmezővásárhelyen 1974. március 4-én megtartott Kortárs-est megnyitójaként hangzottak el.

Szólás-szabadság

Az üzem dolgozóinak már egy jó hete felhívták a figyelmét: itt és ekkor tanácskozás lesz. A faliújságon is ott volt a meghívó:

„Kérjük a dolgozók pontos megjelenését!"

Kiss Ernő, amikor röpke egyórányi késéssel megérkezett lihegve, legott a következő cédulát küldte az elnökségnek:

„Szót kérek. Kiss Ernő".

Természetesen megkapta, s miután helyéről méltóságteljesen felemelkedett, hűséges pillantást vetett az elnökségben ülő új igazgatóra és a tapasztalt hozzászóló gyakorlott hangján belefogott mondandójába:

— Új igazgatónk, Nagy Károly, tartalmas felszólalásában sok helyes gondolat és világos útmutatás volt. Igen, elvtársak, szentigaz, hogy jobban kell dolgoznunk, sokkal jobban kell dolgoznunk elvtársak. És Nagy elvtársnak tökéletesen igaza van, amikor azt mondja, hogy a munkában az erős, öntudatos fegyelemnek a minőség javulásával kell párosulnia.

Kiss Ernő ekkor a gyűlés elnöksége felé fordult, és észrevette, hogy az új igazgató nagy figyelemmel néz rá. Ez megsokszorozta erejét, és ihletetten folytatta:

— Nagyon helyes útmutatással szolgált Nagy igazgatónk azzal kapcsolatban, hogy nálunk nem lehet lemaradás, evégből pedig szükség van arra, elvtársak, hogy az egyes osztályok munkája között szoros, kölcsönös kapcsolat álljon fenn. És megint csak tökéletesen igaza van tisztelt igazgatónknak, amikor azt mondja...

Az elnök ekkor felállt, és kissé zavartan így szólt, nehogy csorba essék a szocialista demokrácia garantálta szólásszabadságon:

— Bocsásson meg Kiss kartárs, hogy félbeszakítom, de a dolog úgy áll, hogy igazgatónk még nem szólalt fel. Tudja, sokáig elidőzött a főigazgatóságon, és azt kérte, hogy felszólalását a gyűlés végére tegyük át. Kérem, folytassa felszólalását...

A. CSIRKORKOV
ötlete alapján

Keveselték a szokottnál. Így van ez minden látogatás előtt. A lepedők gyűrődései kisimulnak, az arcok mosolyra derülnek, a szemekben várakozás ül. A betegek szinte új erőre kapnak. Hevíti őket a találkozás boldog tudata.

A húszágyas kórteremben — az ajtótól a harmadik ágyon — húsz év körüli lány fekszik. Nem hat rá az általános készülődés mámora. Nehézkesen hátrasimítja homlokába bukó zsíros haját. Ez minden.

Lassan alábbhagy a mozgolódás. Lepihennek, hátha jobban telik az idő. Mélázó csönd lopózik a terembe. Már-már alig döcög, majd teljesen elakad a beszélgetés, hogy néhány perc múlva elemi erővel tóduljanak a gondolatok az ajkakra.

— Jaj, drágám, ne felejtsem el átadni Lajosnak Veronka üzenetét! Figyelmeztess, jó?

— Vajon hoznak-e madártejet?

— Kíváncsi vagyok, mit fog szólni Bözsi az új pongyolámhoz?

A lány nagyot sóhajtott.

— Mennyi gondjuk van, szegényeknek! Madártej..., új pongyola..., Veronka üzenete...

— Maga nem vár látogatókat? — szól át a szomszéd ágyról Ilus néni.

*

Lassan azért mégiscsak három óra lett. Zsibongó méhkassá vált a kórterem. Kacagás, sírás, suttogás, jövés-menés, papírzörgés, kanálcsörgés olvadt össze különös harmóniába. Újabb látogatók. A sietősebbek már búcsúznak, de az Éva ágyánál még mindig nem ül senki. Jó ideig minden ajtónyílásra reménykedve pillant fel. Belefáradt.

Tehát senki nem jön. Már négy óra! Elfeledkeztek róla. Igaz is — a brigád nem betegek, bénák gyámolítója. Nem várhatja, hogy állandóan hozzá rohangásszanak. Az emberek szeretik a praktikus dolgokat. Rá már nincs szükségük. Anya kétszáz kilométerre, Géza katona. Hogy jöhetnének minden látogatáskor? De a kollégák...

Megint jött valaki. Visszatartja a lélegzetét, de nem..., a léptek Margitka felé távolodnak.

*

Mit is várhat ő az élettől? Párnája alatt a megírt levél Gézának. Még nem volt ereje elküldeni, pedig meg kell tudnia, hogy.... hogy nyomorék lett. Nyo-mo-rék! — tagolta a szót magában. Most látott először igazán a szó mélyére. Tolókocsis, mankós, vagy jobbik esetben csak sánta. Az emberek majd szánják, vagy kerülik.

— Mit hahotáznak ezek a Margitkáék? Már megint valami vicc?!

Azt tartják az egészségesek, hogy a nyomorékok gonoszak, irigyek. Jaj, hiszen az előbb ő is irigyelte azt a kacagást! Igaz lenne? Nem, ez nem lehet! De minek örüljön! A sok szétfoszlott tervnek? Már a lehetőségei is elvesztek. Ki fogja szeretni, kinek kell a csókja, a szerelme? Ha nem is lesz gonosz, észreveszi-e valaki a torz külső alatt lappangó értékeket? Anya bánata, környezete keserítője. Fényes jövő! Mennyit álmodott szép lakásról, családról! A valóság, egy kis szoba, a sarokban mankó, az ajtó mögött tolókocsi. Hm..., és a gyerekek...? Szőkék, barnák elfutnak majd mellette rácsodálkoznak, vagy nyelvet öltenek. Nem kiálthatja minden szembejövő arcába: emberek, Forgács Pál részegen vezette a Skodáját, és a járdán engem ütött el.

— Köszönjük a látogatást — szól be az ajtón Kati nővér.

Jól sejtette. Senki nem jött. Egy hete senki. Sírni szeretne, zokogni, de nincsen könnye.

*

Ilus néni néhány pillanatra abbahagyja a narancshámozást és teliszájjal lelkendezik.

— Képzelje, Éva, hoztak pürét. Ah, pompás volt! Na, meg ez a vérnarancs! Csak már gyógyulnék meg! Tudja, milyen csapás, ha az ember hatvanhárom évig egészséges, és akkor ez az ideg...! Már a szívem is kezd gyengülni. Jó magának, még fiatal. Én még soha nem voltam kórházban, és most egyszerre ez a vasúgy! És mennyien vagyunk ebben a teremben! Legalább egy kétágyas szobát adtak volna! Úgy el vagyok keseredve, persze, maga sokkal jobb helyzetben van.

— Valóban, a nagy kórterem miatt eszembe se jut búsulni. Sokkal nagyobb bajom van.

— Jó magának, még fiatal — cseng vissza a szó, ami egymagában nagyon keveset ér. Húszévesen ide láncolva az ágyhoz... — De fiatal, szemtelenül fiatal...

— Udvarlója van?

— Lehet, hogy csak volt!

— Hja, amikor még engem is körülrajongtak a gavallérok! Régi szép idők!

— Engem már nem fognak. Nyo-mo-rék vagyok!

— Ejnye, de ingerült! Így nem lehet társalogni.

Összefogta magán kínai pongyoláját, és méltóságteljesen, mártír arccal sétálni kezdett Ilus néni.

Irigylésre méltó sors? Mögötte húsz év, apró emlékekkel, előtte a bizonytalan jövő, most pedig itt fekszik, kínok között, törött gerinccel. És Ilus néni? Ügyeleg unalmában, sajnáltatja magát, másokat szekíroz. Hogy az a...:

*

„A nyomorékok gonoszak" — jaj, már megint! Valamikor milyen erősnek érezte magát. Nem ismert lehetetlent. Ma már *csak* azt ismeri. Gonosz, mert ő is szeretne boldog lenni, élni, terveket kovácsolni, táncolni, szeretni, dolgozni. Mindent, amiért érdemes élni. Ő legyen másokhoz türelmes? Őt ki érti meg? Klári néni könnyezik, ha ránéz, a Doktornő gondterhelt arccal figyeli, Ilus néni sirámokkal tömi a fejét. Géza talán még nem is tudja, mi történt. Anya nagyon messze. És a lányok? Ők már nem jönnek, pedig ők vannak legközelebb.

És ezek a sajnálkozó pillantások! Mit néznek rá? Nem panoptikum, nem ingyencirkusz. Vagy tetszik, hogy ilyen? Gyönyörködjenek saját termetükben. Nem kell a részvét, nem! Kinek a szíve, kinek a tüdeje, neki a gerince. Ilus néni, ne kopogj, ne kopogj azzal a papuccsal, mert...

Fekete Ilona:

Mankó helyett

Hát tud ő v
idézi, hogy
messzire. Ér
gyönyörködni
Néhány őszir
teremből lopó
nyad, senkine
az emberre is
pedig felborít
„Házsártos,
Akkor inkább

Az ajtón ism
— Éva, alszo
van, de nagyon
— Szervusz, É
— Sze-szervus
— Tudod, túlóráztunk, és lekéstük a vonatot. Autóstoppal jöttünk, de eleinte minden kocsi szembe jött. Végre azért itt vagyunk.

— Szóval, mégis eljöttetek?

— Persze. Sokan akartak, de nem mindenki ilyen szerencsés, mint mi. Tessék ez a kis csomag. A lányok küldik. Madárlátta. Jutka, Mari, Márta, Guszti..., szóval, az egész műhely üdvözöl és javulást kíván. Erzsébet néni vasárnap jön.

— Ugyan, Gabi, engedd már Évát is szóhoz jutni!

— Beszéljetek csak, beszéljetek, olyan jó hallgatni. Meséljetek!

— Képzeld, beindult az új szalag. Már a nullszériát is legyártottuk. Ha visszajössz, te leszel a szalag meósa. A Főnök mondta! De előbb meg kell gyógyulnod.

— Pedig én már mindenről lemondtam.

— Te, az örök optimista? Nem ismerek rád! Ne veszítsd el a reményt! Előtted van minden, ami szép.

— Az ám, Kati, még valamit hoztunk. Add csak oda Évának!

— Ne haragudj, de a portán nyomták a kezembe, és egészen kiment a fejemből. Egy levél...

A Géza írása! — villan át Éván a gondolat. — De miért a gyárba írt? Soha nem szokta oda címezni a levelet. Lehet, hogy már tud valamit?

Nézi a lányokat. Mint föld a májusi esőt, úgy szívja magába szavaikat.

...az orvostudomány csodákra képes...

ne hagyd el magad...

nem mankó kell neked, hanem emberi segítség és szeretet.

...támaszkodj ránk, mankó helyett...

...legközelebb Dönci is kijön...

...ő majd megszervezi a dolgokat...

...számíthatsz a brigádra...

*

Míg a szavak kopognak a tudatán, szívét lassan felmelegíti a párnája alá csúsztatott levél. Azon veszi észre magát, hogy alig várja a látogatók távozását. Kicsit szégyelli. Be sem csukódik az ajtó Zsuzsi mögött, máris feltépi a borítékot. Egyetlen pillantással szeretné átfogni az egészet. „Így is szeretlek!" — akad meg a szeme az utolsó szavakon.

— Tehát, már tudja!

Van már türelme végigolvasni a levelet, és valahogy fényesebbnek látja a villanyégőt, szebbnek az őszirózsát a befőttesüvegben. Nem reagál Ilus néni epés megjegyzésére sem, miszerint a fiatalok szeszélyesek, mint az időjárás...

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-128
Csongrád m. Hírlap
1974. MÁR. 2 4.

„Éneklő Ifjúság"

Csongrád megyei és területi döntők: március 30-án, illetve április 2-án

Az elmúlt évekhez hasonlóan ebben az évben is megrendezik a Magyar Rádió „Éneklő Ifjúság" felvételsorozatát az országban. A Csongrád megyei területi döntőre március 30-án délután 3 órakor és április 2-án délután 3 órakor kerül sor. A kórushangverseny színhelye a szegedi Bartók Béla Művelődési Központ nagyterme.

A területi döntőn — amely az országos területi döntők harmadik fordulója — a következő énekkarok vesznek részt: a békéscsabai 2. sz. általános iskola énekkara (vezényel: *Sárhelyi* Jenőné, zongorán kísér: *Szigeti* Margit); a szegedi Zrínyi Ilona általános iskola kórusa (vezényel: *dr. Hofszang* Józsefné, zongorán kísér: *Kemény* Erzsébet); a békéscsabai Rózsa Ferenc Gimnázium és Szakközépiskola Leánykara (vezényel: *Sárhelyi* Jenőné); a szegedi Textilipari Szakközépiskola énekkara (vezényel: *Monoki* Lajos); a szegedi József Attila Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumának vegyeskara (vezényel: *Szécsi* József); a szegedi Tömörkény István Gimnázium és Szakközépiskola kórusa (vezényel: *dr. Mihálka* György).

Az április 2-án megrendezésre kerülő megyei elődöntőn — amely az országos megyei elődöntők második fordulója — a következő énekkarok szerepelnek: a szentesi Deák Ferenc utcai Általános Iskola kórusa (vezényel: *Balázs* András); a makói Bartók Béla Ének-Zenei Általános Iskola kórusa (vezényel: *Csaplár* Angéla); a hódmezővásárhelyi Liszt Ferenc Ének-Zenei Általános Iskola kórusa (vezényel: *Lányi* Lajos); a szentesi Petőfi Sándor Általános Iskola énekzenei tagozatának kórusa (vezényel: *Gulyás* Vilmosné); a szegedi Rókusi Általános Iskola énekzenei tagozatának kórusa (vezényel: *Kalmár* Ferencné).

A műsorról a Magyar Rádió felvételt készít. A műsort — amelyet egy későbbi időpontban sugároznak — *Kispista* Istvánné vezeti.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Somogyi József szobrászművész

1972 JUL 11

1972. július 11.

A Tenkes déli lejtőin

Érdemes lenne rózsát termelni

Különös határvonal választja el Dél-Budapestet a Dunántúltól. Sok utas feláll, amikor a Mecsek-expressz átsiklik ezen. Nem azért, hogy leszálláshoz készülődjék, hiszen. Kelenföld még csaknem félórányira van, hanem a látványért, amely Budatéténynél fogadja az érkezőt. Percekig rózsaliget mellett robog itt a vonat.

A rózsanemesítők szerint ez a virág már akkor kedvelt volt, amikor az emberek még gyűjtögető életmódot folytattak. A gyepű-, vagy csipkerózsából, a parlagi és erdei rózsából számos kerti, termesztett változat származik. A tearózsa például Kelet-Ázsiában ősrégi időkben kinemesített faj. A rózsakertészkedés őshazája az Iráni-felföld. Innen hatolt be Egyiptomba és Kisázsián keresztül Görögországba. Közép-Európában a középkorban terjedt el. Az európai rózsakultúra fejlődésében fontos szerepük volt a törököknek. Magyarországon a századfordulóban Szeged volt a rózsatermesztés központja. A felszabadulást követő visszaesés után ma ismét fejlődik termesztése. S a fejlődésben nem csekély a szerepe a Budatétényben működő Kertészeti Kutató Intézetnek.

A KKI 1950-ben kezdett rózsákkal foglalkozni. Öt év munkájával összegyűjtötték az országban akkor fellelhető összes fajtákat, összesen kétszázhúszat. A rózsák nemesítését 1956-ban kezdték meg. Közben sok fajtát hoztak külföldről. Pillanatnyilag 3200 rózsafajta díszlik a KKI budatétényi telepén, ahol tizenöt holdat foglalnak el a virágok és további hat holdon rózsatöveket állítanak elő. A telep üvegházaiban téli virágoztatásra nevelik a rózsákat. A téli hónapokban nyolcvan—százezer bársonyszirmú, erősszárú, fényeslevelű virággal kerül innen az üzletekbe.

Márk Gergely, a KKI tudományos főmunkatársa 1956 óta negyvenkét új fajtával örvendeztette meg a termesztőket. A Hajnalpír, Sasad, Kodály (mindhárom piros), Budatétény (barackrózsaszín), Tisza (sárgásrózsaszín), Melinda (fehér), Indira (barnás barackrózsaszín, sárga belső szirmokkal), Gandhi (barnás krémszínű) nemesítése mind-mind az ő nevéhez fűződik. Az új fajtákat a fővirágzás idején, rendszerint júniusban mutatják be a közönségnek. Idén rendezték meg a 15. kiállítást. Az elsőt az Operaház fődíszlettervezőjével hozta össze a rózsák nemesítője. Akkor még befőttesüvegekben, gipszvázákban virítottak a közönség számára kiállított virágok. A következő évben már Somogyi József szobrászművész is segített. A klinkervázákat hárman, saját kezűleg gyártották.

Nincsen rózsa tövis nélkül — tartja a közmondás, s ez ma is helytálló. Viszont illat nélkül pompázik a kerti fajtáknak körülbelül 80 százaléka. Bár az illattalan rózsák a legpompásabbak, a kutatás célkitűzése az illatos fajták előállítása. A rózsák nemcsak színben, formában térnek el egymástól, illatuk is nagyon változatos. Nincs két fajta, amelynek azonos illata lenne. Még a csipkerózsa illata sem egyezik a parlagi rózsaéval. A rózsaillat lehet erős, mégis kellemes, lehet bántó, erősen fűszeres, sőt, agresszív. A kutató szerint legkellemesebbek a teára emlékeztető illatok. Az illathoz fűződik például a tearózsa elnevezés. De a tearózsafélékneknek is rengeteg illatváltozata ismert.

Amint fontos cél az illatos fajták nemesítése, színben is vannak elérendő célok. Jelenleg a piros és a rózsaszín divatos. Most kezd keresett lenni a sárga. A fehéret lassan kiszorítja a színes virág. A legdivatosabb pesti menyasszonyok már színpompás rózsacsokorral lépnek az anyakönyvvezető elé.

A rózsa fontos exportcikkünk lehetne. Pillanatnyilag azonban csak rózsatövet exportálunk. Vágott rózsából nem terem elegendő. A KKI főmunkatársa, Márk Gergely szerint a Tenkes déli lejtőin érdemes volna a korai termesztéssel foglalkozni. A vidék klímája, fekvése és kitettsége a cukorborsónál már megmutatta rendkívüli előnyeit. Kézenfekvő, hogy ezeket a másutt sehol meg nem lévő adottságokat szolgálatunkba állítva Gyűd és környéke a magyar rózsatermesztés és rózsaexport bázisa lehetne, ideértve a Szársomlyónak Nagyharsány fölötti, Kopár-dűlőnek nevezett részeit is. Számítások szerint fóliás termesztést és évi kétszeri vágást figyelembe véve az évi bevétel négyzetméterenként elérhetné a 200—300 forintot, hektáronként az 50—70 ezer forintos tiszta jövedelmet.

H. M.

1972. július 11.

Bezárta kapuit a közlekedési kiállítás

Negyvenezren tekintett

A muzeális értékű mozdonyok Péc

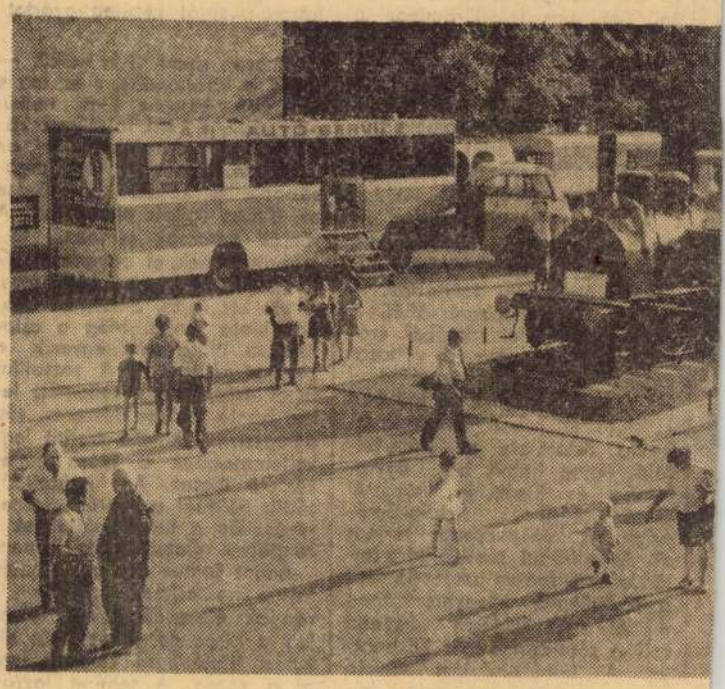

Zárás előtt a kiállításon.

Még emlékszünk a megnyitó előtti előjátékra. Az omnibusz s az emeletesbusz végighajtott a város utcáin, ezzel is felhívva a figyelmet a városunkban megnyíló első országos közlekedési kiállításra. Azóta eltelt tíz nap, s tegnap este hét órakor bezártak a kiállítás kapui. A délutáni órákban egymás után érkeztek a szállító autók, a kiállítótermekben — ha a közönség nem is vett észre ebből semmit — már elkezdődött a zárásra való felkészülés.

Egy kis gyorsmérleg. Hatezeregyszáz négyzetméteres területen állított ki ötvenegy vállalat. A kiállítást negyvenezren tekintették meg. Ez a szám ugyan alacsonyabb mint a szokásos kiállítási látogatók száma, mégis, ha figyelembe vesszük azt, hogy szakosított jellegű volt, már másképpen hat ez a negyvenezres szám. A kiállításra az utolsó napon már kevesebb látogató érkezett, de az utolsó három nap a rendezők szerint

Pécsi János szocialista brigádja az Ércdúsító Üzemből az utolsó nap látogatói közé tartozott. Éppen egy röpke pihenőt tartottak az AFÉSZ kerthelyiségében. *Makk Péter* diszpécser:

— Igen érdekesek voltak a ma már kuriózumnak ható régi berendezések: a szürketaxi, a mozdonyok. Kár, hogy a közlekedés múltjából ilyen keveset mutattak be.

Igen. Kinek az újdonságok, s mai technikát felvonultató berendezések tetszettek, kinek a technika őskorában használatos motorkerékpárok, autók ragadták meg a figyelmét. S ez érthető is.

A kiállítás utolsó hivatalos rendezvényei közé tartozott az a megbeszélés, melyet a rendezőiroda hívott össze. A kiállítók elmondták véleményüket a rendezésről s javaslatokat tettek. Egyben minden résztvevő megegyezett. Jó kezdeményezés volt, s megérdemli a folytatást. Éppen ezért is foglalkozik az Idegenforgalmi Hivatal azzal az elképzeléssel, hogy a jövőben is megrendezik a kiállítást. Három, vagy négyévenként adnának egymásnak randevút a különböző cégek. Elképzelés az is, hogy még jobban szakosítanák, esetleg nemzetközivé is tennék azzal, hogy a KGST országok kiállítói is részt vennének a seregszemlén. A tájékoztatás szerint a Közlekedés és Postaügyi Minisztérium foglalkozik a témával s szimpatizál a javasolt megoldással.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1972 JUN 23

Somogyi József szobrászművész

Szoboravatás lesz 1021

Városunkba került Ceglédről Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa Györgyöt ábrázoló alkotása, melyet a Vörös Hadsereg útja és a Fisch Emil utca kereszteződésénél állítottak fel. Augusztus 20-án politikai nagygyűlésen avatják fel a nagy parasztvezér szobrát. Az ünnepi beszédet dr. Román Pál elvtárs, az MSZMP Bács-Kiskun megyei Bizottságának első titkára mondja.

konjunktúrája, az 1970-es kedvezőtlen mezőgazdasági év miatt elmaradt export. Éreztette hatását a tőkés világ pénzügyi válsága. 1971 utolsó hónapjaiban csökkent a külkereskedelem egyensúlyhiánya, és ez az irányzat 1972-ben is folytatódik. Biztató eredményként értékeljük, hogy az idén öt hónap alatt a behozatal a múlt év azonos időszakához képest csaknem 6 százalékkal csökkent, míg a kivitel 26 százalékkal magasabb.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

1972 JUN 18

Somogyi Józsel
1021 Szobrászművész

Látogatóban

a Dózsa-szobor alkotójánál

Végre elkészült a nagy mű. Néhány nap múlva útra kel Ceglédre, ahol június 25-én, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

— Tudomásom szerint ez lesz a második Dózsa-szobra.

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— És felállítása óta sok vihart kavart...

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottságnak még árnyéka is hiányzik. — Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek az a régebbi alkotás.

— Nem okozott belső konfliktust az, hogy a felállítandó új szoborral önmaga mond ítéletet a régi fölött?

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom.

— Mi a különbség a régi és az új között?

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura volt, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy paraszt figurából áll. figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas lesz a tardosi vörösmárványból készült talapzat is.

— A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet is, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori keresztes hadak, illetve pa-

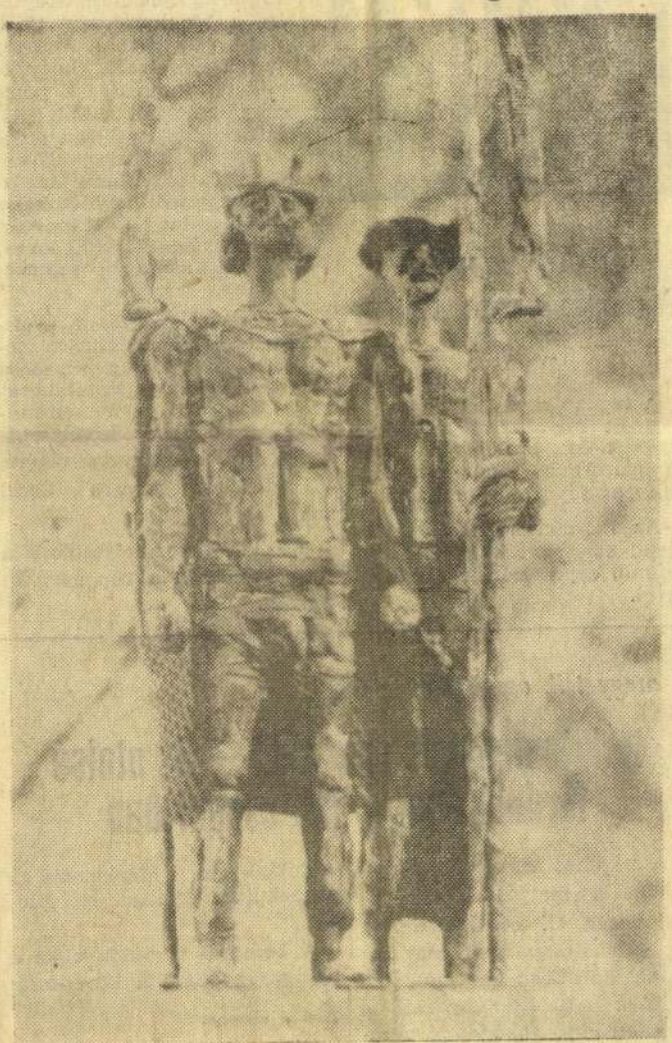

Somogyi József új Dózsa-szobra.

magyar történelemnek ilyen alakja volt. Benne megújul a vállalás, a küldetés ereje, és olyan nemzeti hagyománnyá válik, amely a későbbi korok emberének is élni segít.

— És a szobor paraszt-figurája?

— Azt a tömeget szimbolizálja, amellyel és amelyért Dózsa megvívta harcát.

— Ezek szerint mindenki számára közérthető kompozíció?

borból. Akik azonban többet tudnak a korról, a parasztfelkelés gondolatáról, azok számára a szobor is többet mond. Úgy vélem, a modern szobrászat egyik alapvető szándéka, hogy ennek a többszólamúságnak az intellektuális határait kiterjessze és az eddiginél lényegesen több szólamon tudjon szólni az emberekhez.

— Nincs szándéka több Dózsa-szobrot készíteni?

— Az ősszel, amikor fölkér-

SPORT

Belgium — Magyarország 2 : 1

A tegnap este Liege-ben lejátszott mérkőzésen Belgium győzött és bronzérmes lett. Magyarország csapata negyedikként fejezte be a tornát.

Az EB-döntőre ma délután kerül sor, az NSZK és Szovjetunió együttesének részvételével.

Nyitány a területi lovasb

Tegnap délelőtt a kevésbé látványos díjlovaglással megkezdődött a területi lovasbajnokság első fordulója Kaposváron, a Mezőgazdasági Főiskola lovaspályáján. A verseny rajtja előtt kiderült, hogy öt egyesület vesz részt a pontszerző futamokon. A Bolyi Állami Gazdaság, a siklósi tsz, a Pécsi Dózsa a baranyai színeket, a Kutasi Állami Gazdaság somogysárdi lovasszakosztálya, valamint a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskola lovasiskolája a somogyi színeket képviselte.

A versenyrendezőség — figyelembe véve a közönség igényeit — szombaton műsorba iktatta a tetszetős stafétaugratást. Vasárnap a menetrendszerű számokon kívül egy másik látványos versenyágra, a szimultánugratásra kerül majd sor.

Ma 14 órakor folytatódik a lovasbajnokság a Toponári úti pályán.

Péter Pál, a Kaposvári Mező vasa legutóbb Harkányban, a zést szerzett. A kaposvári via lág Tsz Arisztid nevű lovával pontjainak számát.

A megyei II. osztályból jelentjük

Balatonfenyves már első — Az utolsó forduló dönt a déli csoportban

A végéhez közeledik a küzdelem a megyei labdarúgó-bajnokság II. osztályában is. Az Északi csoportban már hetekkel korábban tisztázódott a kérdés: Balatonfenyvesé a

szulokiak is. Meglepetés a kadarkútiak gyenge szereplése.

A befejező fordulók előtt a bajnokság állása a következő:

Demeter teke-emlé

Nagy küzdelmet és az egyéni versenyeken remek új pályacsúcsot hozott a tekézők 1972. évi Demeter József-emlékversenye. A négyfős csapatok viadalán a K. Volán bizonyult a legjobbnak. A

rasztomegek tovezerenek alakja él, hanem egy kicsit a parasztkiráły is. Megegetésének korona ja fenséges szimbónek valtozott benneni. Úgy lumná érzem, ez a jel — az elhivatottak jele — ott volt rajta már Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér. Ugyanakkor figuraja, mint minden nagy tett, minden nagy gondolat, korának akt ualitasan túl időtlen is, mert ezzel az erővel képes csak megujitani későbbi korok társadalmát és kultúrá-jat. Vallom, hogy Dózsa a

— Én ezt egy kicsit másképpen látom. A szobrászatnak mint minden művészeti ágnak sajátos nyelve van. A szobor nyelve a bejnem telihalmozodott gondolatokat olyan tömörített, kalmas arra, hogy a szemlélő szamara leforditsa azokat a gondolatokat, amelyek benplasztikai képlete, amely alnyit értenek majd meg a szorasztok vezére volt, azok enyPrikkel Pál

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1972 JUN 25
Népújság Heves

Somogyi József szobrászművész.
1021

Vasárnapi magazin

Az új Dózsa-szobor.

Látogatóban A Dózsa szobor alkotójánál

Elkészült a nagy mű. Ma Cegléden, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója *Somogyi József*, Kossuth-díjas szobrászművész.

— Tudomásom szerint ez a második Dózsa-szobra.

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— És felállítása óta sok vihart kavart...

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottság árnyéka is hiányzik. — Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek ez a régebbi alkotás.

— Nem okozott belső konfliktust az, hogy az új szoborral önmaga mond ítéletet a régi felett?

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom.

— Mi a különbség a régi és az új szobor között?

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura volt, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy parasztfigurából áll. A figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas lesz a tardosi vörösmárványból készült talapzat is.

— A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori keresztesek, illetve parasztttömegek fővezérének alakja él, hanem egy kicsit a parasztkirály is. Megégetésének koronája fenséges szimbólummá változott bennem. Úgy érzem, ez a jel — az elhivatottak jele —, ott volt már rajta Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér. Ugyanakkor figurája, mint minden nagy tett, minden nagy gondolat, korának aktualitásán túl időtlen is, mert ezzel az erővel képes csak megújítani későbbi korok társadalmát és kultúráját. Vallom, hogy Dózsa a magyar történelemnek ilyen alakja volt. Benne megújul a vállalás, a küldetés ereje, és olyan nemzeti hagyománnyá válik, amely a későbbi korok emberének is élni segít.

— És a szobor parasztfigurája?

— Azt a tömeget szimbolizálja, amellyel és amelyért Dózsa megvívta harcát.

— Ezek szerint mindenki számára közérthető kompozíció?

— Én ezt egy kicsit másként fogalmaznám. A szobrászatnak, mint minden művészeti ágnak, sajátos nyelve van. A szobor nyelve a bennem felhalmozódott gondolatoknak olyan tömörített, plasztikai képlete, amely alkalmas arra, hogy a szemlélő számára lefordítsa azokat a gondolatokat, amelyek bennem Dózsával kapcsolatosak. Aki eddig csak annyit tudott Dózsáról, hogy felkelt parasztok vezére volt, azok ennyit értenek majd meg a szoborból. Akik azonban többet tudnak a korról, a parasztfelkelés gondolatáról, azok számára a szobor is többet mond. Úgy vélem, a modern szobrászat egyik alapvető szándéka, hogy ennek a többszólamúságnak az intellektuális határait kiterjessze és az eddiginél lényegesen több szólamon tudjon szólni az emberekhez.

— Nincs szándéka több Dózsa-szobrot készíteni?

— Az ősszel, amikor felkértek, öt Dózsa-szobor kompozíció tervét készítettem el. A lektorátus ebből négyet elfogadott. Akkor még úgy volt, hogy a lovas Dózsát készítem el Ceglédnek. Közben változott a terv, de az a szándékom megmaradt, hogy a négy kivitelezhető elképzelésből legalább hármat valóra váltok. A lovas Dózsát talán csak kicsiben, de a megkínzott Dózsát legalább két és fél méteresre tervezem. Bízom benne, hogy nemcsak szándék marad.

(P. P.)

Útra készen a „DAR POMORZA”

Elkészült a lengyel „DAR POMORZA” nevű vitorlás tanhajó, ahol a jövő tengerészei sajátítják el a szép mes-

tervég fortélyait. Ezúttal a hajó hosszú útra indul: Gdyniából a Kanári-szigetek és Panamaribo érintésével a dél-amerikai Holland-Guiana a végcél. Az út — a tervek szerint — oda-vissza három hónapot vesz igénybe. Képünkön a „DAR POMORZA” indulásra készen.

(Foto — CAF—MTI—KS)

A vők napja

A bulgáriai Goljama Seljasznében minden évben megünnepelik az anyósukkal, apósukkal egy házban lakó vők napját; a vidám eseményre sok turista keresi fel a falut. Ezen a napon a vásártéren zenekar játszik, hatalmas üstök alatt tűz lobog, ízletes ételek főnek a forrongó vízben.

A megnyitó ünnepség után megkezdődik a vők menete a falun át. A felvonulás élén vezesbanda halad. A vők seregét vidám jelenetek színesítik: az egyik vő például szamarat vezet, amelyen a felesége ül tiszteletet parancsoló pózban. A másik vő az anyós szigorú és kérlelhetetlen felügyelete alatt kenyeret dagaszt, a harmadik mosógépben ről ruhát mos vagy gyermekkocsit tol, az egyik feleség saját autóját vezeti, míg férje lihegve lohol a kocsi után. Az egész napos ünnepséget késő este jókedvű tánc fejezi be.

Dózsa György

A magyar irodalom az elmúlt évszázadokban mélyen átélte a Dózsa-témát. Művek százai szólnak a parasztháborúról. Ezért az alkotások csekély töredékével sem foglalkozhatunk, s csupán futólag és vázlatosan beszélhetünk azokról is, amelyekhez a legtöbb magyar olvasónak — kortársunknak —, személyes emléke-élménye tapad.

Aligha tévedünk, ha úgy véljük, hogy Dózsa György irodalmi ábrázolására gondolva mindenkinek először Petőfi jut eszébe. A „Még kér a nép”. Dózsa emlékének — a kuruckor óta — ez volt az első nagy erejű, művészi felidézése. A vers a hasonló történelmi helyzettől is kapta a hevét. Petőfi 1847-ben írta, csaknem háromszáznegyven évvel a Dózsa-tragédia után, — a készülő forradalom sűrű levegőjében. A versnek roppant közéleti hatása volt — emlékezzünk: A Bach-korszak cenzori hivatalai az ötvenes években e költemény „minden eszközzel való törlésére és irtására” kapták az első parancsot —; Vahot Imre, aki közölte, megjelenése után hetekig reszketett félelmében, hogy lapját betiltják miatta.

„Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vas trónon őt elégették,
De szellemét a tűz nem égető meg.
Mert az maga tűz;
úgy vigyázzatok:
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

Láng és korbács minden sora; sötét fenyegetés, komor jövendölés. Akik 1847-ben olvasták, s értettek belőle, tudták, hogy Dózsa veszélyes szellemének felidézése Petőfi költészetének sodró erejével milliók erejévé válhat.

A forradalmi ős sorsa élete végéig izgatta Petőfit; prózájában is gyakran említi Dózsa Györgyöt, még útirajzában is keresi nyomait. A fegyvertelen, kaszával, kapával lázadó nép látomása Dózsát idézi emlékezetébe; alakját a legalkalmasabbnak tartja arra, hogy az ellenfelek emlékezetébe idézze. S a forradalmárokéba, „eszmetársakéba” is, lelkesítő példaként.

A következő mű szintén a következő „kapcsolás”. Eötvös József: „Magyarország 1514-ben”. A központ: a szenvedő nép. Eötvös a lázadó magyar paraszt véres tragédiáját, iszonyú sorsát ábrázolta nagy erejű regényében. Az események elbeszélésében aggályosan objektív: regényének nehéz sodrása lassan görgeti előre a történetet. Sokáig nem értették — félreértették —, Eötvös regényét. A történelmi érvek gondos mérlegelése a reakciós irodalomtörténet-írás szemében az látszott bizonyítani, hogy a „Magyarország 1514-ben” tulajdonképpen nem más, mint az uralkodó osztály viselkedésének védelme. Hosszú idő kellett, amíg a közönség és a haladó kritika felismerte Eötvös igazi mondanivalóját. Szerb Antal jegyzi meg a regényről: „Eötvösnél a felkelés csúfos elbukásának ábrázolása azt látszik bizonyítani, hogy Dózsa legyőzőinek volt igazuk. Csak valami közelebbről meg nem határozható belső rezdülés árulja el, hogy — ha átfogó, a dolgok két végét látó intellektusa ingadozik is —, a szíve Dózsa Györggyel szenved az égő trónuson”.

A Dózsa-téma a század első évtizedeiben sem halkult el. Ekkor Ady tollán szólalt meg a legerőteljesebben. (Dózsa György unokája vagyok én — Népért síró bús, bocskoros nemes). Ady izzó úrgyűlöletének ki más lehetett volna élő példája, mint a parasztvezér, aki a „grófi szérű” nyomorult jobbágyainak lázadó seregét vezette az „urak vad hordája” ellen? Adynál tudatos program lett Dózsa György. A „heves nyár” látomása nála a zsellérhad dühödt seregének látomásával párosul: négyszáz esztendővel a parasztháború után, a Dózsa-korabeli úri rendekéhez hasonló vaksággal országvesztő háborúra készülő Tisza-kormány felé röppent a vers fenyegető végsora: „Vigyázzatok... A nyár heves, s a kasza egyenes”.

De sokszor idézték 1919-ben, a Tanácsköztársaság fennállásának három hónapja alatt Ady látnoki sorait? A verset — Lukács György és Lengyel József feljegyzése szerint — 1919. nyári proletárünnepein a Margitszigeten, a Parlament előtt, vidéki városok főterein — legalább százszor szavalták el. Iskolásfiúk, egyetemisták, művészek, írók.

A század húszas és harmincas éveiben, a Horthy-fasizmus kezdeti időszakában nem szívesen hallott a Dózsa-témáról a hivatalos Magyarország. A Hóman Bálint történetértelmezésének szellemében fogant tankönyvek látszólagos objektivitással, kelletlenségüket rosszul palástolva vették tudomásul, hogy a magyar népnek létezett egy Dózsa György nevű hőse; örökségét igyekeztek hazafias szólamokkal elhomályosítani, közömbösíteni —, mintha csak egy magányos

---

FODOR MÁRIA:

PÁRBESZÉD

Mutattam már a névjegyét? Dr. Kőszegvári J. Tamás. Jogász. Látod? Megadta a telefonszámát is. Felhívtam. Az anyja vette fel a telefont. Hetvenöt éves. Agy-érelmeszesedése van. Rendes. A fia is rendes. Feleségül megyek hozzá. Tudod, hogyan ismerkedtünk meg? A harisnyámat igazítottam egy kapu-

Nyelv, nyelvem

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

1972 JUL 11

Somogyi József szobrászművész

Népszava

Magyar képzőművészeti kiállítások szocialista országokban

A Kulturális Kapcsolatok Intézete az év hátralevő részében több képzőművészeti kiállítást rendez több baráti országban. Még a nyáron Moszkvában és a leningrádi Ermitázsban mutatják be a *magyarországi római kori telepek* ásatásainak anyagát. Leningrádban kerül sor *Somogyi József szobrászművész tárlatának* megrendezésére is. Az őszi hónapokban Jerevánban a *hódmezővásárhelyi képzőművészek* mutatkoznak be. *Mai magyar szobrászat* címmel láthatnak kiállítást decemberben a moszkvai Puskin Múzeum látogatói.

Berlin képzőművészet iránt érdeklődő lakói októberben *Ék Sándor* alkotásait; majd *Czeizing Lajos* fotóit láthatják. *A magyar Néprajzi Múzeum amazonasi indiánokról készült anyagát* Lipcsében lehet majd megtekinteni az ősszel.

Lengyelországban szeptemberben mutatják be *a magyar konstruktivista művészek* legjobb alkotásait, és magyar művészek is részt vesznek *a IV. varsói plakátbiennálén.* Bulgáriában ősszel a *Fiatal Művészek Stúdiója* mutatkozik be, Csehszlovákiában *magyar kerámiakiállítást* rendeznek. Észak-Vietnamban *Forradalmi hagyományok a magyar grafikai művészetben* címmel mutatnak be tárlatot a következő hónapokban.

elodje

A V
nj
na
m
sabba
Erre
nalasabban. A kérdező is tudja azonban, hogy *nem néhány profiszintet megközelítő, vagy túlszárnyaló különlegességről beszélek* — akár az egyensúlyozásban, akár az éneklésben, versmondásban, a bábok mozgatásában, néptáncban, kamaramuzsikálásban (amely utóbbiak mégiscsak a túlnyomó többséget tették) —, hanem *a tendenciáról és a jelenségről: ifjúságunk színe-java mélyebb hozzáértéssel, igaz érdeklődéssel fordul a kultúra legkülönfélébb területei felé, benne mindenekelőtt saját népünk kultúrájának gyökérzetét és lombozatát keresve és megtalálva.* Még az érthetően idegen fogantatású (mert más talajon született) mai tánczene ifjú reprezentánsainál is határozottan érezhető az eredeti magyar anyaggal ötvözés üdvös és gyakran sikeres törekvése. Immár léptennyomon találkozunk ilyen kísérletekkel — és éppen a legjobbak, a legtehetségesebbek esetében. (Ez mellesleg természetes, ilyesmivel tehetségtelenül és tudatlanul senki nem is kísérletezhet.)

S — számomra mindig a
dja magában. Ezúttal sem
kényesen mondhatjuk csak
befejeződött. A képernyőn
ivelődési központok, házak
tantermeiben és a családi
seregben, az ifjúsági tábo-
ednek és gyakorolnak már
es és áldozatkész szakirá-
a ma még talán gyerekek,
irodalmunk, népdalaink,
tével és szeretetével; eset-
ta érdekességével (ezúttal
), amelyet én itt most még

m a többi között — egy

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Somogyi József szobrászművész

1972 JUN 8

Népszava

Ünnepségsorozattal emlékezik Dózsa Györgyre az ország

Szoboravatás — Kiállítások

2021

A Hazafias Népfront székházában szerdán sajtótájékoztatón ismertették a Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából rendezendő ünnepségsorozat programját.

*S. Hegedüs László*nak, a népfront titkárának megnyitó szavai után *Kürti András*, Cegléd város tanácsának elnöke és *Szuhai Miklós*, az Országos Dózsa György Emlékbizottság titkárhelyettese tartott tájékoztatót az előkészületekről.

Június 17—25-e között „Dózsa-hetet" tartanak Cegléden. Ennek keretében bélyegkiállítás nyílik a haladó parasztmozgalmakat ábrázoló bélyegekből és Dózsa korát bemutató történelmi kiállítást nyitnak a Kossuth Múzeumban. Ankétot rendeznek az „Ítélet" című Dózsa-filmről az alkotók részvételével. Érdekesnek ígérkezik a Dózsa alakját idéző irodalmi est.

Június 25-én lesz a központi ünnepség a ceglédi piactéren, ahol Dózsa György elmondotta híres beszédét. Itt avatják fel *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész monumentális Dózsa-emlékművét. Ünnepi beszédet mond *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke. Délután légi parádé, sport, harci bemutató és térzene szórakoztatja a részvevőket. Ezen a napon veszi kezdetét az országos ünnepségsorozat.

Szeptember 12—15-e között nemzetközi tudományos ülésszakot rendeznek. Az ülésszak témája: a parasztháborúk Közép- és Kelet-Európában. Negyven külföldi történész jelezte részvételét a tanácskozásra.

Valachi Anna

zat e
jairól.
A tá
ték az
zetét é
tattak
dolgozó
körülm
gő kérdésekről. *Fehér Lajos* elismerően nyilatkozott az élelmezésipari dolgozók múlt évi helytállásáról, a szakszervezet munkájáról. *(MTI)*

...menyesen fejlődő vízgazdálkodási együttműködés további kiszélesítéséről. A megbeszélésen jelen volt *Dégen Imre* államtitkár, az Országos Vízügyi Hivatal elnöke. *(MTI)*

Emlékezés Dimitrovra

A Bolgár Kulturális Központban szerdán emlékünnepséget rendeztek Georgi Dimitrov születésének 90. évfordulója alkalmából. Ez alkalommal fotódokumentum-kiállítás nyílt, amelyen Sztoio Sztanoev, a Bolgár Népköztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete mondott beszédet.

Az emlékesten megjelent *Aczél György*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, *Roska István* külügyminiszter-helyettes és *Darvas József*. (MTI)

Nemzetközi üzemtörténeti tanácskozás

A Magyar Történelmi Társulat, az MSZMP KB Párttörténeti Intézete, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Hazafias Népfront Budapest Főváros Óvár Város Tanácsa rendezésében szerdán *nemzetközi üzemtörténeti konferencia* kezdődött az Akadémia várbeli kong-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP
1972 JUN 7

Somogyi József szobrászművész
1021

Ünnepségek országszerte

Készülődés a Dózsa-évfordulóra

Ma délelőtti tájékoztató az eseménysorozatról

Dózsa György születésének 500. évfordulóját ünnepli az idén az ország.

Az ünnepségek szervezésére országos és ceglédi Dózsa-emlékbizottság alakult.

Ma délelőtt *S. Hegedüs László*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkára nyitotta meg azt a sajtótájékoztatót, amelyen *Kürti András*, a ceglédi városi tanács elnöke ismertette az évfordulóval kapcsolatos nyitó ünnepség programját.

Június 25-én a ceglédi piactéren leleplezik *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa című szoborkompozícióját, majd *Kállai Gyula*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke és az országos Dózsa-emlékbizottság elnöke mond ünnepi beszédet.

Ezután színpompás jelmezes felvonulás lesz, a magyar forradalmi hadseregek emlékét idéző parasztkatonák, kuruc vitézek, 48-as honvédek, 1919-es vöröskatonák, majd a Magyar Néphadsereg alakulatai vonulnak fel. Az ünnepségsorozatot sok kulturális esemény, légiparádé, sport- és harci bemutató teszi színessé.

Budapesten szeptember 12—15. között tudományos ülésszakot tartanak, s a KISZ szervezi a már folyó ifjúsági emléktúrákat, amelyek közül kiemelkedik a június 25.—július 7. között Ceglédről induló és Gyulára befutó, Dózsa útját követő *ifjúsági emléktúra*. Még az idén nagyszabású képzőművészeti kiállításokra is sor kerül.

● A párizsi Olympia nemigen szokott csalódást okozni, porondjáról jeles művészek, zenészek adnak hangversenyt. Szép muzsika, szomorkás, majd vidám spanyol dalok, a cigányok nótái és párizsi sanzonok — egy kellemes hang; Enrico Maciasé: ez volt a tegnap látott program. Valóban szépen zengett a hang, szépen szólt a gitár, jó volt a zenekar, s mindez összeállt pergően, megfelelő ritmussal és humorral.

● *Reprezentatív ünnepség, születésnaphoz illő ajándék Illés Endrének tegnap esti szerzői estje: a Két oroszlán között. Mindenekelőtt említést kívánunk tenni a parádés szereposztásról: kiváló színésztolmácsai akadtak a hetvenéves írónak. A válogatás nem tartalmazhatja a teljes életművet, erre egy másfél órás film aligha vállalkozhat. Bizonyságot adott Illés Endre sokoldalúságáról, pályájának egy-egy értékes pillanatáról. Szép sza-*

Könyv

Beszél

„Égetően aktuális, megrázó hatású dokumentum" — írta *Erdei Ferenc*, a kötet szaklektora. Maga a szerző, *Fekete Gyula* is eddigi legfontosabb könyvének nevezte *Éljünk magunknak?* című munkáját.

— Nem esztétikai, nem szépirodalmi minősítés ez — mondja a szerző —, hanem *társadalompolitikai*, hiszen a magánügyek és a közügyek keresztútja ez a munkám; közvetlen beleszólás, beavatkozás legfontosabb közügyeinkbe, közelebbről a társadalmi folyamatosság szorongató gondjaiba.

Folyamatosság

— Mit ért a társadalmi folyamatosságon?

— Hadd mondjak egy egyszerű példát: ha szívünk rendben működik, észre se vesszük, hogy van. Ha a társadalmi folyamatosság zavartalan, nem érzékeljük, nem okoz közgondot, sőt, természetesnek hat — mert az is —, hogy az ifjabb nemzedék váltja az idősebbet. Ám ha zavar mutatkozik ebben a társadalmi folyamatosságban, ez — miként a rendszertelenül verő szív — minden egyébnél fontosabb, meghatározóbb lesz. Nézzünk néhány adatot. Most kezd munkába állni az úgynevezett demográfiai hullám generációja: harminc-negyven-ötvenezerrel többen lépnek be a termelésbe, mint korábban. Ennek ellénére harminc-negyven szakmában már most égető

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

JUN 24

Somogyi József
1021

A DÓZSA-SZOBOR AVATÁSA ELŐTT

Ama nevezetes piactéren

Három kulacs Ceglédről ✦ Húszezer vendég

A ceglédi vasútállomástól a városba vezető út fölött — egészen a Kossuth térig, ama nevezetes piactérig — hármas zászlókat feszítettek ki: a nemzeti színűt, a pirosat, s mellettük az égkéket, a város lobogóját. Az utak ma is, mint akkor — a budai út, a jászberényi, a szolnoki, a nagykőrösi, a mikebudai — ide, a térre futnak, innét futnak tova. („Leégett, újjáépült a város, de a kivezető utak megmaradtak.")

Kossuth tér most a neve, Kossuth itt mondta 48 szeptember 24-én toborzó beszédét, itt, ahol „Székely György (Dózsa) vitéz katona, a keresztesek áldott hadinépének vezére és főkapitánya" kiáltványát intézte hadrakelt paraszti seregéhez. Piactér: egyik szélén az árusok égkék, narancsszín panelbódéi, s a kirakodóasztalok, bakok fölött a színes műanyag hullámtető, a másik szélén is piac, amolyan mai, modern: áruház, boltok, bisztró, a bisztró nagy üveg ablaksorán végig menetel, kiegyenesített kaszás sereg; fehér temperarajzzal hálózva. A tér közepén durván faragott, vörös mészkőalapzaton *a felavatásra váró kettős szikár szoboralak.* (Az előző kisebb Dózsa-szobor is *Somogyi József* munkája volt, azt most *Kiskunfélegyháza* kapja meg.)

A teret körbeölelő akácok, hársak lombkoronájában hangszórók. *Húszezer vendéget vár Cegléd.*

Megrázóan tanulságos

Dózsa születésének 500. évfordulóját ünnepli az ország. De honnét tudjuk születésének napját, hisz' a krónikákban már egyszerre mint végvári vitéz, Székely György toppan elő, aki lovagi tornán Nándorfehérvárnál megvív egy Ali nevezetű török lovastiszttel?

„Közmegegyezéssel ezt a napot jelölte ki a történetírás." Megkínoztatásának, kivégzésének idején — így szólnak a források — „negyven év körüli férfi volt."

Nem is egy születési adat, az érkezés, a származás a fontos: a tette, a szelleme.

A ceglédi múzeum emlékkiállítása — Dózsa és kora — ezért oly megrázóan tanulságos: a paraszti életet, a tizenhatodik századi alföldi parasztság életkörülményeit mutatja be. *Min akart változtatni Dózsa?*

A kiállítás tárlóiban a tárgyak — „eszközanyagok" — nem mind a XVI. szá-

zi gyűjteményének *100—200 éves darabjai.* A gyakorlatlan szem nem is tud különbséget tenni köztük. A XVI. században még azonos színvonalú a jobbágygazdaság technikája, a XVI. század végéig a gazdálkodás módja elérte a nyugatot. De — így tanultuk: a török uralom a második jobbágyságot hozta létre, — az ország vezető urainak bűnös felelőssége, hogy szipolyozva, csak maga hasznára az országot az elmaradottságot konzerválta, hogy a parasztságot *fejlődni nem engedte, rabszolgasorba kényszerítette.* Ez ellen indult haddal Dózsa. Három középkori kulacs *Szentesről.* Mellette három kulacs *Ceglédről.* A ceglédiek: múlt századból valók. Ki tudná a különbséget megmondani, ki látná e használati tárgyakon a sok száz éves „fejlődést"? Ekevas és csoroszlya a nehéz ekékhez. A XVI. században Nyugat-Európában is ilyennel szántottak. Ezeket a vasakat („52 darab vaseszközt") a ceglédi tvtorony alapozásánál találták. Nagy érték volt, *a menekülő kovács elrejtette,* a szalmaköteget, amibe bugyolálta, azt is megőrizte a föld. S ilyen nehéz ekével szenvedett még a múlt században is a paraszt.

A történelem léptei

A lépések! Dózsa parasztjainak léptei, a török léptei... Egy tárló üvege alatt a megfeketedett lépések: talpak. Bőrtalpak. csizma-, sarutalpak, amelyeket a régi szolnoki vár mellett, a Tisza, a Zagyva medre őrzött, nagy szárazság idején vetett ki. *A történelem léptei.*

Kőbányai György

XVII. évfolyam, 14... szám
1972. június 24., szombat

Hírlap

KAI NAPILAP

holnap

ődött

Tanács

iának

Az IKP kongresszusa

Róma, június 24.

A TASZSZ Rómából keltezett jelentése elmondja, hogy az Izraeli Kommunista Párt Tel Avivban folyó XVII. kongresszusán tegnap folytatódott a vita a Központi Bizottság beszámolójáról.

Concorde

Gyengül a szél

Vasárnapra jo

Elvonulóban a

Hazánk nyugati határát tegnap az óceáni levegőnek előbb egy gyengébb, majd este egy erősebb hulláma érte el. A gyengébb hullám átvonulása még csak szórványos, kisebb esőket okozott, hatása inkább a szél nyugatira fordulásában és megerősödésében, a hőmérséklet néhány fokos csökkenésében nyilvánult meg. A második, az erősebb hullám hatására — ez az éjszaka folyamán árasztotta el hazánkat —, **sokfelé nagyobb eső hullott, a többi közt végre az Alföldön is.**

Az esőt többfelé zivatar kísérte.

Az északnyugatira, északira forduló szél *helyenként viharossá fokozódott.* Ausztria és a Cseh medence területén a hűvös levegő már nyugalomba jutott, csak szórványos, kisebb esőkről kaptunk jelentéseket. A reggeli órákban már nálunk is — a nyugati megyékben — megindult a felhőzet felszakadozása.

Futó esőkre még ma és holnap számítanunk kell, de hosszan tartó, nagy esőket nem várhatunk.

Különösen holnap, amikor már több órás napsütésnek

Indira Gandhi h

európai kö

Delhi, június 24.

Indira Gandhi indiai miszterelnök visszaérkezett

font...

. Nem tudható, vajon is marad, vagy *a partek idővel kihalásszák...*

(sch)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 JUN 21

Pest m. Hírlap

Somogyi József szobrászművész

1021

Megérkezett az új szobor

Hétfőn délután népes nézőközönség fogadta Cegléden, a Kossuth téren, a Képzőművészeti Alap szállítókocsiján érkezett *Dózsa-emlékművet, Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. A kétalakos emlékmű kiemelkedik környezetéből, igen hatásos a forma és az anyag kifejezőkészsége. Egészen sötétedésig, sőt, másnap reggel, a korai órákban is sokan szakítottak időt maguknak arra, hogy az új *„ceglédi Dózsát"* közelebbről megismerjék.

1972. JÚNIUS 21., SZERDA

Labdarúgó NB III

Középcsoport

1.	III. k. TTVE	29	21	5	3	62-23 47
2.	D.-újv. Ép.	29	18	8	3	57-35 44
3.	Jánoshalma	29	11	13	5	40-30 35
4.	MOM	29	13	7	9	51-41 33
5.	Paks	29	13	7	9	53-48 33
6.	G.-Villany	29	12	8	9	46-36 32
7.	Baja	29	10	12	7	27-21 32
8.	Vecsés	29	12	6	11	39-35 30
9.	ÉGSZÖV	29	11	7	11	29-36 29
10.	Ápr. 4. Vasas	29	10	7	12	41-36 27
11.	Kiskőrös	29	9	7	13	44-52 25
12.	Ercsi	29	8	8	13	36-47 24
13.	TFSE	29	9	4	16	41-47 22
14.	MÁVAUT V.	29	4	11	14	25-48 19
15.	Elektromos	29	5	7	17	24-50 17
16.	D.-újv. Papír	29	5	5	19	27-57 15

Északközép csoport

1972 JUN 14
Samoanji Józef
1021
zobrazmiński

ν
ország-világ

XVI. ÉVFOLYAM
1972. JÚNIUS 14.
ÁRA: 3,50 FT
24

ország-világ

az MSZBT hetilapja

Főszerkesztő
HAYNAL KORNÉL

h. főszerkesztő
GÁL ANDRÁS

Szerkesztőség: Budapest VII. Lenin krt. 9—11. Tel.: 221—285*, 223—283. — Felelős kiadó: SALA SÁNDOR, a Lapkiadó Vállalat igazgatója. — Kiadóhivatal: Budapest VII. ker., Lenin körút 9—11. Tel.: 221—285. — Terjeszti a Magyar Posta. — Előfizethető a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítő hivataloknál és kézbesítőknél. Előfizetési díj egy hónapra 14,— forint, negyedévre 42,— forint.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Az „ORSZÁG-VILÁG" a SZOVJETUNIÓBAN, NDK-BAN, CSEHSZLOVÁKIÁBAN, ROMÁNIÁBAN, BULGÁRIÁBAN, LENGYELORSZÁGBAN megrendelhető a helyi postahivataloknál. Más országokban a Kultúra Külkereskedelmi Vállalatnál (Budapest 62, P. O. B. 149) vagy a következő címeken: ANGLIA: The Danubia Book Company 78, Shaftesbury Avenue London Wiv 7 Dg; AUSZTRÁLIA: Read And Co. 694—696 George St. Sydney Nsw 2000; AUSZTRIA: Rudolf Novák GmbH, Köllnerhofgasse 4, A—1011 Wien I.; BELGIUM: „Du Monde Entier" S. A. Rue du Midi 162 B—1000 Bruxelles; BRAZÍLIA: Livraria Bródy Ltda. Caixa Postal 6366 Sao Paulo; CANADA: Délibáb Film And Record Studio 19. Prince Arthur Street West Montreal 130. P. Q; DÁNIA: Hunnia Books and Music, Langemosevej 37. Bagsvaerd; FINNORSZÁG: Akateeminen Kirjakauppa Keskuskatu 2. Sf 00100 Helsinki 10; FRANCIAORSZÁG: Société Balaton 12, Rue de la Grange Bataliere Paris 9; HOLLANDIA: Club Qualiton Prinsenstraat 26. Amsterdam; IZRAEL: Hadash kölcsönkönyvtár, Nesz Ciona u 4. Tel Aviv; JUGOSZLÁVIA: Forum Vojvode Misica broj 1. Novi Sad; NORVÉGIA: A/S Narvesens Litteratur Tjeneste P. O. Box 6140 Etterstad, Oslo; NÉMET SZÖVETSÉGI KÖZTÁRSASÁG: Ujváry—Griff Painbreitenstr. 4/0 8022 Grünwald b München; 1; OLASZORSZÁG: Avv. Andrei Lazar via Monte Delle Gioie, 24 001: Roma; SVÁJC: Metropolitan Verlag Szerday Sándor Teichweg 16 CH—4142 Münchenstein; SVÉDORSZÁG A. B. Nordiska Bokhandeln Drottninggatan 7—9 101 10 Stockholm 1; USA; Hungarian Books And Records 11802 Buckeye Road Cleveland, Ohio 44120; VENEZUELA Luis Tarcsay, Calle Iglesia Ed. Villoria, Apt. 21—105. C. 24. Caracas.

Amennyiben a megrendelés a „KULTÚRA" Külkereskedelmi Vállalatnál (Budapest 62, P. O. B. 149) történik, az előfizetési díj évente (8 dollár vagy az ennek megfelelő összegű más deviza) átutalható a Magyar Nemzeti Bankhoz (Budapest 54), a KULTÚRA 024/7 számú számlájára.

72.0275
Athenaeum Nyomda, Budapest
Rotációs mélynyomás
Felelős vezető:
SOPRONI BÉLA
vezérigazgató

„INDEX" **25.673**

Címoldalunkon:

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa-szobra

REFLEKTORFÉN

MÉG EGY LÉPÉS ELŐRE

Miután 1972. június 3-án a négy nagyhatalom külügyminiszterei az egykori Szövetséges Ellenőrző Tanács épületében aláírták a nyugat-berlini rendezésről szóló egyezményt, a világ közvéleménye nagy megkönnyebbüléssel nyugtázhatta: újabb hatalmas lépést tettünk előre azon az úton, amely az európai biztonság megszilárdítása felé vezet. S hogy a nyugat-berlini kérdés rendezése a nyugat—keleti kapcsolatok normalizálása terén valóban kulcsfontosságú probléma volt, mi sem bizonyítja jobban, mint a közelmúlt nagy fontosságú eseményeinek sorozata. Bár a négyhatalmi szerződést már a múlt év őszén megkötötték, az aláírásra mindaddig nem kerülhetett sor, amíg számos más kérdésben az illetékes országoknak nem sikerült közös nevezőre jutniuk.

A fasizmus által kirobbantott második világháború egyik tragikus következménye, hogy csaknem harminc évvel a vesztes Németország kapitulációja után — békeszerződés hiányában — jogilag még mindig nem ért véget a történelem legnagyobb háborúja. S hogy ez bekövetkezhetett, kizárólag azon múlott, hogy a nyugati hatalmak és mindenekelőtt a Német Szövetségi Köztársaság nem volt hajlandó tudomásul venni a tényeket, elismerni a háború után kialakult új status quót. Ezt az állapotot azonban nem lehetett hosszú ideig fenntartani, állandóan új konfliktusok forrását képezheti. Ezért üdvözölte annak idején a világ közvéleménye a Varsói Szerződés politikai tanácskozó testületének budapesti felhívását, és ez késztette a későbbiek során a nyugati hatalmakat arra, hogy átértékeljék eddigi politikájukat, és megpróbáljanak a realitásokból kiindulni. A megváltozott nyugati politikai irányvonal és a szocialista országok rugalmas külpolitikája végül is meghozta gyümölcsét, megkötötték és ratifikálták a szovjet—nyugatnémet és lengyel—nyugatnémet szerződéseket, majd sor kerülhetett az eddigi legforróbb tűzfészek, Nyugat-Berlin státusának megnyugtató rendezésére, tehát nyitva az út a békeszerződések előtt.

ZÖLD ÚT

A NATO 15 tagállamának miniszteri tanácsa 15 év után Bonnban tartotta szokásos tavaszi ülését. A változás a két ülésszak között oly nagy, hogy párhuzamot vonni igen nehéz. Akkortájt még tartott a hidegháború, az NSZK újonc volt az atlanti közösségben és nyíltan hirdette revansista szándékait. Tizenöt éve még az volt a gyűlés szenzációja, hogy a főtitkár bejelentette: az USA kész taktikai atomfegyvereket szállítani szövetségeseinek. A Bundeswehr közel állt ahhoz, hogy tömegpusztító fegyvereket kap, s félő volt, újra elszabadul a pokol Európában.

A mostani NATO-ülésen Home brit külügyminiszter kijelentette, többé nem lehet vita tárgya az európai biztonsági értekezlet. Most már csak az a fontos, hogy az értekezletet széles napirenddel és jól készítsék elő. Schumann francia külügyminiszter szerint az előkészületeket máris el lehetne kezdeni. Scheel nyugatnémet külügyminiszter hosszasan beszélt a biztonsági értekezlet általa szükségesnek és fontosnak tartott kérdéseiről. Győzött tehát a szocialista országok évek óta folytatott politikája: minél előbb össze kell hívni az európai biztonsági értekezletet. Az igaz, hogy már a NATO-ülés előtt is egyes tagországok pozitívan foglaltak állást a részvételt illetően, de a mostani ülés formálisan is zöld utat nyitott az atlanti országoknak, hogy részt vegyenek az értekezlet sokoldalú előkészítésében. A munka ez év őszén — valószínűleg csak az amerikai választások után — megkezdődik Helsinkiben.

E változások jelentőségét éppoly hiba lenne lebecsülni, mint túlértékelni. Még hosszú és nehéz út vezet a megegyezéshez. A mostani bonni ülésen is jelentkeztek azok az erők, amelyek a hidegháború szellemét idézik. Gondolunk itt az NDK elismerését még mindig halogató felhívásra, vagy a szeptemberre tervezett eddigi legnagyobb szabású kombinált NATO-hadgyakorlatra. Mégis, az a tény, hogy a NATO fennállása óta először foglalt pozitívan állást a szocialista országok egy javaslatáról s nyitott zöld utat a biztonsági értekezlet felé, az enyhülés irányába hat.

OLAJEGYSÉG

Az iraki és a szíriai olajállamosítás a Közel-Kelet belpolitikai életének nagy horderejű külpolitikai hatású eseménye. Az a tény, hogy a két arab köztársaság szembehelyezkedik az amerikai és az angol olajmonopóliumokkal, pontosan jelzi az arab társadalmi erők arányváltozását a haladás javára. Az utóbbi években és hónapokban olykor nyugtalanító hírek érkeztek a Közel-Keletről az arab társadalmi erők megosztottságáról, amely mindannyiszor káros hatással volt az antiimperialista harcra, és az utóbbi időben fékezte az izraeli agresszió felszámolására irányuló törekvéseket. Emlékezzünk csak a líbiai kommunistaellenes hisztériára és más, e megosztottságot tanúsító eseményekre. A történelem kerekét azonban nem lehet visszaforgatni. Az arab társadalmakban fokozatosan erősödnek az egységtörekvések, felismerik, hogy csak a társadalmi haladás útját járva, az antiimperialista platform megszilárdításával őrizhetik meg függetlenségüket, virágoztathatják fel gazdasági életüket. Ezt mutatják most az iraki és a szíriai események. A Za Rubezsom szovjet hetilap a bagdadi sajtót idézve hangsúlyozza, hogy az arab szociális változások elválaszthatatlanok az arab egység ügyétől. Egyiptom támogatásáról biztosította arab testvérállamait, s a Közel-Keleten az úgynevezett olajegység ügyében az agressziót felszámolandó egész arab egység erősödési folyamata tükröződik. A Szovjetunióval kötött egyezmények, a szocialista országok aktív és gyakorlati támogatása, ezzel párhuzamosan az egyre élénkülő arabközi eszmecserék, azt mutatják, hogy a kialakuló olajegység jóval túlmutat a gazdasági, a piackérdéseken. Az iraki és a szíriai államosítások, az e lépésekkel való szolidaritás, súlyos csapás az imperialista erőkre, így közelíti az izraeli agresszió felszámolásának napját is. A polgári sajtó pedig lojalitásra figyelmezteti azokat a tőkés államokat, amelyek érdekeltek a közel-keleti olajkereskedelemben. Ez is az idők szava.

1972 JUL 21

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrászművész

Pest m. Hírlap

Díszpark az Elhurcoltak terén

1021

Az Elhurcoltak terén létesülő díszpark tervei elkészültek, hamarosan hozzákezdenek a kivitelezéséhez. A város fennállásának 900. évfordulójára Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész készít ide egy új felszabadulási emlékművet.

) szavakat mon-
te volna Janit,
nek voltak egy-
dva csomagolt,
galább félóráig
Megvadult vol-
otta a bőrönd

Béla. — Már
vonat! — Cig
tett rágyújtan
Aztán feltű
man megbökt
indulsz! — m
egy kicsit, zú
a tarkóját. A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

Somogyi József szobrászművész

PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1972 JUN 25

1021

A Dózsa-szobor alkotójánál

Végre elkészült a nagy mű. Cegléden, június 25-én, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

— *Tudomásom szerint ez a második Dózsa-szobra.*

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— *És felállítása óta sok vihart kavart...*

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottság árnyéka is hiányzik. — Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek ez a régebbi alkotás.

— *Nem okozott belső konfliktust az, hogy a felállítandó új szoborral önmaga mond ítéletet a régi felett?*

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom, s örülök, hogy Kiskunfélegyházán megfelelő környezetbe kerül.

— *Mi a különbség a régi és az új szobor között?*

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy parasztfigurából áll. A figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas a tardosi vörös márványból készült talapzat is.

— *A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?*

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori kereszteshadak, illetve parasztt ömegek fővezérének alakja él, hanem egy kicsit a paraszt király is. Megégetésének koronája fenséges szimbólummá változott bennem. Úgy érzem, ez a jel — az elhivatottak jele —, ott volt már rajta Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér.

— *És a szobor parasztfigurája?*

— Azt a tömeget szimbolizálja, amellyel és amelyért Dózsa megvívta harcát.

— *Ezek szerint mindenki számára közérthető kompozíció?*

Én ezt egy kicsit másként fogalmaznám. A szobrászatnak, mint minden művészeti ágnak, sajátos nyelve van. A szobor nyelve a bennem felhalmozódott gondolatoknak olyan tömörített, plasztikai képlete, amely alkalmas arra, hogy a szemlélő számára leforditsa azokat a gondolatokat, amelyek bennem Dózsával kapcsolatosak. Aki eddig csak annyit tudott Dózsáról, hogy felkelt parasztok vezére volt, azok ennyit értenek majd meg a szoborból. Akik azonban többet tudnak a korról, a parasztfelkelés gondolatáról, azok számára a szobor is többet mond.

— *Nincs szándéka több Dózsa-szobrot készíteni?*

— Az ősszel, amikor felkértek, öt Dózsa-szobor kompozíció tervét készítettem el. A lektorátus ebből négyet elfogadott. Akkor még úgy volt, hogy a lovas Dózsát készítem el Ceglédnek. Közben változott a terv, de az a szándékom megmaradt, hogy a négy kivitelezhető elképzelésből legalább hármat valóra váltok. A lovas Dózsát talán csak kicsiben, de a megkínzott Dózsát legalább két és fél méteresre tervezem. Bízom benne, hogy nemcsak szándék marad.

P. P.

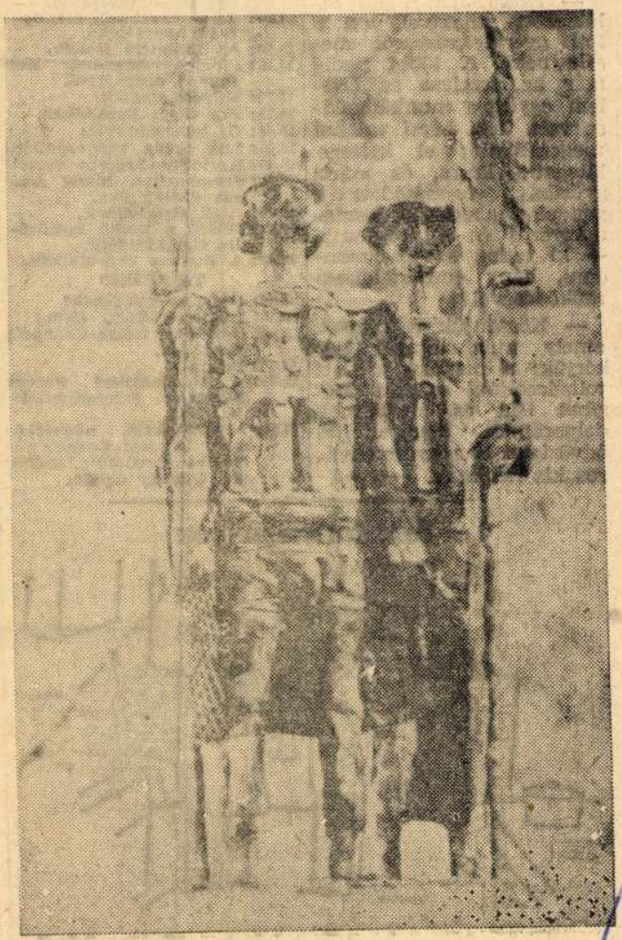

Felvétel Somogyi József új Dózsa-szobráról

ban hozzájárul a vegyszeres védekezés korlátozásához. Korábban meghatározott időnként permeteztek, akár elszaporodtak a kártevők, akár nem. A növényvédelem előrejelzési programja a többéves megfigyelések alapján előre tájékoztat arról, melyik időszakban milyen kártevők tömeges megjelenésére lehet számítani.

A Növényvédelmi Kutató Intézetben most új illatcsapdákkal kísérleteznek. A nőstényrovarok illatával kilométerekről is a csapda felé vonzzák a hímeket. A tervek szerint a fénycsapdahálózattal együtt az új „szexcsapdákat" is országszerte alkalmazzák majd. Az új típusú csapdák segítségével a rovarvilág egyes fajainak vizsgálatára és a korábbinál hatékonyabb, pontosabb prognózisra nyílik lehetőség.

i hírvivők mekvárosban

— Vajon hogyan született meg e látogatás ötlete, Csernák elvtárs?

— Holló Jani bácsi találkozott valakivel, aki a fóti gyermekvárosról mesélt neki. A többi pedig már az érzelem és értelem együttes munkálkodása volt. Jani bácsi valahol megemlítette: el kellene látogatni Fótra, és máris gyűrűzött, formálódott a gondolat, alakult a kezdeményezés és a programja — ki tudná azt megmondani, hány ember közreműködésével?!

— Köszönjük a választ, amely után csupán azt kérjük: a maguké mellett tolmácsolják szerkesztőségünk ifjú és meglettebb dolgozóinak szeretetteljes üdvözletét is a gyermekváros kis lakóinak. —y—n

21.08: Karint
23.49: Kodál
0.10: Vidám

PET

8.00: Miska ja.
8.30: Hétfőtő nés já
10.12: Az MR énekel.
10.28: Színhel
10.48: Vasárn
12.18: Jó ebé
13.00: A bold
14.00: Táskará
15.00: Kik olv
15.30: Mit hall
16.05: Sztravin
17.00: Buday ker. Kl énekel.
17.25: Körkapcsolás bajnoki labdarúgó-mérkőzésekről.
18.20: Pályázatok a Dózsa-évfordulóra.
18.30: Koltay Valéria és Külkey László énekel.
18.48: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
19.15: A dzsessz kedvelőinek.
19.30: A vasárnap sportja.
19.54: Jó, estét, gyerekek!
20.15: Dózsa, Sárközi György történelmi drámájának rádióváltozata.
21.25: Dalida énekel.
21.45: Találja ki hol jártunk?
22.00: Ránki György: 1514 — fantázia zongorára és zenekarra.
22.24: Verbunkosok, népdalok.
23.10: Könnyűzene — innen—onnan.

URH

8.09: Britten: Karacsonyi dalok.
8.31: André Navarra gordonkaestje az 1971. évi Ohridi fesztiválon.
9.50: Suhancok a volánnál.
10.00: Új Zenei Újság.
10.35: A Nemzetközi Rádióegyetem műsorából.
11.05: Vera szerelmei. Mándy Iván hangjátéka.
11.50: Az LDL-trió játszik.
12.10: Fidelió. Részletek Beethoven operájából.
13.10: Művészlemezek.
14.30: Hét város Európában.
15.00: Új lemezeinkből:
18.05: Lux Erika zongoraestje.
18.45: Karinthy Frigyes versei.
19.40: Szembesítés. Mezei András rádiójátéka.
20.22: Csak fiataloknak.
21.52: Kilátó a Rádió kultúrális világhíradója.
22.48: A dzsessz kedvelőinek.

TELEVÍZIÓ

8.58: Csak gyerekeknek!
9.30: Hókusz-pókusz. (Ism.)
10.00: Országos Dózsa-ünnepség Cegléden.
14.48: Prizma.
15.25: A II. Rákóczi Ferenc könyvtár. Közvetítés Miskolcról.
16.10: Népművészet, népszokások. 2. rész: Pásztorművészet. Bevezetőt mond: dr. Ortutay Gyula.
18.00: Sajtókonferencia az Olimpiáról.
19.00: Esti krónika.
19.30: Sporthíradó.
19.40: Dallamok Itáliából.
20.53: Novellafüzér Sinka István műveiből.
21.29: Népi zene.
22.20: Leonard Cohen és Joan Baez énekel.
22.45: Az otthon képe és a világkép.
23.00: Zenekari muzsika.
0.10: Filmzene.

PETŐFI-RÁDIÓ

8.05: A csudálatos Mary. P. L. Travers regénye folytatásokban.
8.28: Verbunkosok, népdalok.
9.03: Ezeregy délelőtt.
10.05: Zenés műsor üdülőknek.
12.03: Daloskedvű Palócföldön.
12.23: Kodály és Weiner műveiből.
13.03: Pedagógiai és közművelődési lapszemle.
13.20: Haydn: D-dúr szimfónia. No. 93.
14.00: Kettőtől — hatig.
18.05: Külpolitikai figyelő.
18.20: A lohinai fű. Mikszáth Kálmán elbeszéléséből írta Turi András.
19.05: Táncdalénekesek ábécében.
19.34: Benedek Marcell: Kívül az időn.
19.54: Jó estét, gyerekek!
20.25: Új könyvek.
20.28: Zenekari muzsika.
21.24: Epizódok Jean Jacques Rousseau „Vallomások" című művéből.
22.30: A hét zeneműve — Bach: Magnificat.
23.15: Népi zene.

A KECSKEMÉTI KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ VENDÉGJÁTÉKA BAJÁN

Június 25, du. fél 4 órakor
LEÁNYVÁSÁR
Bérletszünet
este fél 8 órakor
LEÁNYVÁSÁR
Bérletszünet

MOZIMŰSOR

Június 25:

KECSKEMÉT VÁROSI
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
HYPPOLIT, A LAKÁJ

KECSKEMÉT ÁRPÁD
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
CSODA OLASZ MÓDRA
14 éven aluliaknak nem ajánlott!

Június 26:

KECSKEMÉT VÁROSI
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
HARKÁLY
14 éven aluliaknak nem ajánlott!

KECSKEMÉT ÁRPÁD
fél 4, háromnegyed 6 és 8 órakor
KÖTÉLTÁNC

CSALÁDI VISZONYOK

— Miután látom, hogy ön a ház ura, röviden felszólítom: adja nekem a leánya kezét!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József szobrászművész

ESTI HÍRLAP
1972 JUN 23

CEGLÉDEN:

Országos Dózsa-ünnepség

A Hazafias Népfront Országos Tanácsa, az Országos Dózsa Emlékbizottság és a Pest megyei Tanács *Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából* országos ünnepséget rendez vasárnap Cegléden. A nagygyűlést *dr. Mondok Pál*, a Pest megyei Tanács elnöke nyitja meg, majd leleplezik Dózsa György emlékművét, *Somogyi József* szobrászművész alkotását. Bessenyei Ferenc mondja el *Illyés Gyula:* Dózsa György beszéde a ceglédi piacon című versét, majd *Kállai Gyula, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja*, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, az Országos Dózsa Emlékbizottság elnöke mond ünnepi beszédet.

A Dózsa-emlékmű *megkoszorúzása* után a Magyar Néphadsereg alakulatai és a ceglédi dolgozók — A magyar forradalmi seregek Dózsától napjainkig címmel — korhű jelmezes felvonulást rendeznek. A délutáni program: *sport- és harci bemutatók, légi parádé, történelmi harcijátékok* és haditechnikai bemutató. Délután 6 órakor a honvédség egyesített zenekara ad *térzenét* a Kossuth téren. Este *utcabál* zárja a Dózsa-ünnepség gazdag ceglédi eseménysorozatát.

ép az ülésteremből.

(Bozsán felv.)

Rubóczki Istvánné, Szabolcs-Szatmár megyei képviselő a tanácsi gazdálkodás önállóságának tapasztalatait elemezte felszólalásában. *Cserna Sándor,* Baranya megyei képviselő javasolta, hogy

ken a szobafoglalásokat...

Csak az esernyőgyárosok örvendenek: májusban

MAI TÁJÉKOZTATÓ

A JÖVŐ HÉTEN MEGKEZDIK

KELET MAGYARORSZÁG

Semogyi József

1972 JUN 18

TECHNIKA ● Tudomány ● TECHNIKA ● Tudomány ●

dez, a gép válaszol

leletet ad, megérti a számítógép nyelvét, a lyukszalagra rögzített kódolt szöveget és képes feleletet is adni ezen a nyelven. Hátránya viszont, hogy jóval lassúbb, mint a display: mindössze 200 baud-os, ami főleg abból adódik, hogy az írógépet nem lehet gyorsabban mozgatni, a gép így is gyorsabban ír, mint egy gépírónő.

Mindkét adatvégállomás közvetlenül van összekötve a számítógéppel, ami természetesen nem azt jelenti, hogy a távolság közöttük meghatározott lenne. Ellenkezőleg, ebben rejlik egy nagy gyakorlati haszna a rendszernek: postai távíróvonal felhasználásával megoldható például, hogy a vidéki üzemek, intézmények számítógéppel rendelkezzenek, anélkül, hogy számítógépet vennének.

Az SZKI szakemberei áprilisban a gyakorlatban is kipróbálták a távadatfeldolgozó rendszert: Szeged és Budapest között létesítettek összeköttetést íly módon, s bebizonyosodott, hogy a postai távírórendszer alkalmas ilyen összeköttetés megvalósítására. A 6 órás megfigyelés alatt mindössze egyetlen betűt tévedett csak a távíró-berendezés.

Mérnököknek segít a gép

Újabb lépés a távadat-feldolgozásban: a központi komputer és az adatvégállomások között kisebb teljesítményű komputer is dolgozik. A kis komputerben lényegesen kevesebb program és adat fér el, mint a nagyban, de a hazai vállalatok, intézmények mindennapos feladataihoz elegendő a Videoton gyárban készülő — és anyagilag is elérhető — kis számító-

RÖVID HÍREK

TÚLÉLI-E TOKIÓ A 70-ES ÉVEKET?

„Tokiót otthagyni — de minél előbb" — ez a véleménye a tokiói földrengésjelző szolgálat vezetőjének, aki szerint Tokiót a 70-es években egy hatalmas földrengés fogja sújtani. Évenként 11 millió földlökést jeleznek a készülékek Tokióban, de a tokióiak e lökéseket csak a Richter-skála 1,5—2 fokát meghaladó erősségnél érzékeli. Az 1923. évi földrengés, amely Tokió és Jokahama nagy részét elpusztította és 142 ezer ember halálát okozta, 7,9 erősségű volt. Ma — a lakosság számának növekedése következtében — egy ilyen erősségű földrengés legalább egymillió áldozattal járna.

A szakemberek szerint a védekezésnek csak egyetlen módja van: a legújabban kikísérletezett „földrengésbiztos" építés, amely azonban rendkívül drága. Tokióban és testvérvárosában, Jokohamában ma 17 millió ember él, de a házak nagy része fából van: a földrengést követő tüzek tehát megoldhatatlan problémát okoznának és további áldozatokat szednének. A tragédiát súlyosbítaná a város központja alatti többszintes metró, amely egy nagy erejű földrengéstől beomlana, s a fölötte húzódó útcasorok belezuhannának az aknákba. Nem bírna ki egy nagyobb földrengést — néhány kivételével — Tokió száz hídja sem.

A kormány illetékes szervei evakuációs központot létesítettek Tokióban, s további 20 ilyen központot rendez be, de szakértők véleménye szerint ez nem sokat segít: Tokió lakosságának mentésére egy átfogó, komplex tervre és ennek sűrgős megvalósítására lenne szükség.

„Nem célunk, természetesen, hogy tömeghisztériát váltsunk ki, — mondja a földrengésjelző állomás vezetője, — de előérzetem azt súgja, hogy Japán alatt és a vérében 1,2 ezrelék alkohol lenne. Egy Frankfurt am Maiban végzett kísérletsorozat azt bizonyította, hogy a kábítószer hatása alatt álló személyek lényegesen gyorsabban és veszélyesebben vezetnek, mint amikor nem állnak kábítószer hatása alatt. Az intelligencia-, figyelem- és megterheléstűrés-tesztek erősen csökkent értékeket mutatnak és az értelem irányította helyzetmegítélés is erősen korlátozódik.

ABLAKOK A SARKVIDÉKI ÉPÜLETEKEN

A sarkkör vidékén, ahol — mint mondani szokták — mindössze tizenkét hónapig tart a tél, a többi hónap a nyár, a huzamos ideig tartó fagyok idején az ablakok sok kényelmetlenséget okoznak az ott élőknek. Eljegesednek, ezért nehezen engedik át a fényt, de annál inkább a hideget. Ez volt az oka, hogy a kutatók különleges, a körülményeknek megfelelő ablaktípus kialakításán fáradoznak. Ez a hagyományos dupla üveg helyett, egyetlen keretben három üveget foglal magában és billenő rendszerű. Az üvegeket fagyálló gumiból készült szigetelés fogja körbe és hasonlóképpen illeszkedik a ráma a kerethez. Két szellőztető kisablakkal készül, amelyeket a kinti hőmérsékletnek megfelelően nyitnak ki.

A kísérletek során megállapították, hogy ez a konstrukció lényegesen csökkenti a helyiség hőveszteségét, ami egyharmada a hagyományos ablakokénak. Gyakorlatilag nem áll fenn az eljegesedés veszélye. A billenő konstrukció megkönnyíti a külső felület tisztítását.

A MÉLYHŰTÖTT VITAMIN TARTÓSABB

A mélyhűtött főzelékek vitamintartalma hosszabb ideig marad változatlan, mint a frissen árusított főzelékfélékben. A giesseni egyetem a parajban lévő B—1, B—2 és C-vitaminra vonatkozóan végeztek kísérleteket. Ezek eredményei azt bizonyítják, hogy a mélyhűtött főzelékféle vitamintartalmát lényegesen kevésbé károsítja a szállítás, raktározás, mint a frissen szedett növényekét.

VÉNY

1972. június 18.

1021

Látogatóban

a Dózsa-szobor alkotójánál

Végre elkészült a nagy mű. Néhány nap múlva útra kel Ceglédre, ahol június 25-én, az országos Dózsa-ünnepség keretében kerül sor leleplezésére. Alkotója Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész.

— Tudomásom szerint ez lesz a második Dózsa-szobra.

— Igen. Az első, még 1957-ben, szintén Ceglédre került.

— És felállítása óta sok vihart kavart...

— Tudom — mondja nyílt tekintettel, amelyből a megbántottság árnyéka is hiányzik. Elvész azon a téren, ahová állították. Ez azonban nem az én hibám. Máshová került, mint ahová én szántam. Ezért rémlik kicsinek, a térbe veszőnek ez a régebbi alkotás.

— Nem okozott belső konfliktust az, hogy a felállítandó új szoborral önmaga mond ítéletet a régi felett?

— Nem erről van szó. Ma sem tartom rossznak a másfél évtizede készített Dózsa-szobromat. Ma is a sajátomnak vallom.

— Mi a különbség a régi és az új szobor között?

— Nem csupán a méret, hanem sok más is. A régi egy kicsit romantikusabb figura volt, mint amit most csináltam. Ez a romantika elsősorban életkoromból és akkori művészi szándékaimból fakadt. Most sokkal szigorúbban komponált, kétalakos szobrot készítettem, amely Dózsából meg egy parasztfigurából áll. A figurák magassága három és fél méter. És ugyanilyen magas lesz a tardosi vörösmárványból készült talapzat is.

— A híres ceglédi beszéd Dózsáját formálta meg új szobrában?

— Nem. Mostani Dózsámban ott van az az érzelmi és történelmi többlet, amely mozgalmához és történelmi szerepéhez az elmúlt évszázadok alatt kapcsolódott. Bennem nem csupán az akkori keresztes hadak, illetve parasztmegek fővezérének alakja él, hanem egy kicsit a parasztkirály is. Megégetésének koronája fenséges szimbólummá változott bennem. Ugy érzem, ez a jel — az elhivatottak jele —, ott volt már rajta Cegléden is! Ezért lett az én új ceglédi Dózsám koronás parasztvezér. Ugyanakkor figurája, mint minden nagy tett, minden nagy gondolat, korának aktualitásán túl időtlen is, mert ezzel az erővel képes csak megújítani későbbi korok társadalmát és kultúráját. Vallom, hogy Dózsa a magyar történelemnek ilyen alakja volt. Benne megújul a vállalás, a küldetés ereje, és olyan nemzeti hagyománnyá válik, amely a későbbi korok emberének is élni segít.

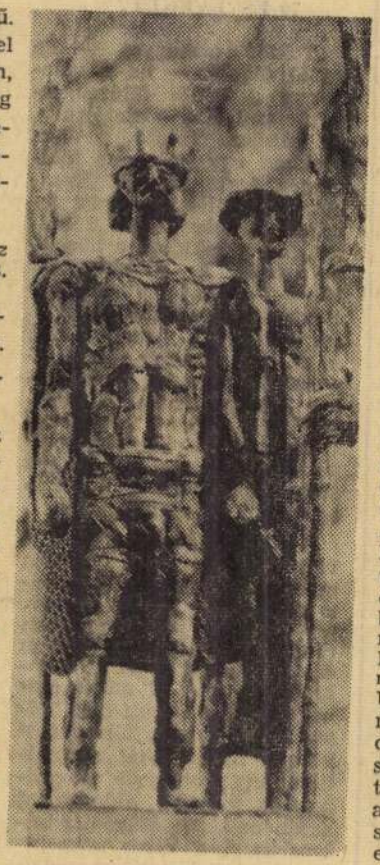

Felvétel Somogyi József új Dózsa-szobráról.

— És a szobor parasztfigurája?

— Azt a tömeget szimbolizálja, amellyel és amelyért Dózsa megvívta harcát.

— Ezek szerint mindenki számára közérthető kompozíció?

— Én ezt egy kicsit másként fogalmaznám. A szobrászatnak, mint minden művészeti ágnak, sajátos nyelve van. A szobor nyelve a bennem felhalmozódott gondolatoknak olyan tömörített, plasztikai képlete, amely alkalmas arra, hogy a szemlélő számára lefordítsa azokat a gondolatokat, amelyek bennem Dózsával kapcsolatosak. Aki eddig csak annyit tudott Dózsáról, hogy felkelt parasztok vezére volt, azok ennyit értenek majd meg a szoborból. Akik azonban többet tudnak a korról, a parasztfelkelés gondolatáról, azok számára a szobor is többet mond. Ugy vélem, a modern szobrászat egyik alapvető szándéka, hogy ennek a többszólamúságnak az intellektuális határait kiterjessze és az eddiginél lényegesen több szólamon tudjon szólni az emberekhez.

— Nincs szándéka több Dózsa-szobrot készíteni?

— Az ősszel, amikor felkértek, öt Dózsa-szobor kompozíciótervét készítettem el. A lektorátus ebből négyet elfogadott. Akkor még úgy volt, hogy a lovas Dózsát készítem el Ceglédnek. Közben változott a terv, de az a szándékom megmaradt, hogy a négy kivitelezhető elképzelésből legalább hármat valóra váltok. A lovas Dózsát talán csak kicsiben, de a megkínzott Dózsát legalább két és fél méteresre tervezem. Bízom benne, hogy nemcsak szándék marad.

Prukner Pál

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-720

DOLGOZÓK LAPJA

1972 JUN 27

Somogyi József szobrászművész

1021

Dózsa-emlékünnepség Cegléden

Dózsa György születésének 500. évfordulója alkalmából vasárnap Dózsa-ünnepséget rendeztek Cegléden. A város főterén ünnepi nagygyűlésen leplezték le Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész Dózsa-emlékművét. A nagygyűlésen Kállai Gyula, az MSZMP PB tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának elnöke, az Országos Dózsa Emlék-bizottság elnöke mondott ünnepi beszédet. Képünkön: Kállai Gyula beszédét mondja.

(MTI foto — Szebellédy felv. — KS)

9. Volán	34	11	11	12	43:54	33
10. Szolnok	34	10	12	12	47:50	32
11. Várpalota	34	10	12	12	35:43	32
12. Dorog	34	9	13	12	34:36	31
13. Pénzügyőr	34	8	14	12	36:46	30
14. Ganz-M.	34	10	9	15	37:41	29
15. Oroszlány	34	9	11	14	50:58	29
16. Pécsi B.	34	8	7	19	40:63	23
17. Ozd	34	8	7	19	31:61	23
18. FOSPED	34	6	7	21	33:62	19

... A 35. percben új... II., késlekedése vetett v... sokat igérő helyzetnek.

A második félidőben s... más hibáiból éltek az e... gesebb játékosok. Ráez... percben két csellel tisz... szotta magát, de lövése ... fölé szállt. Sárfit a 61. ... játékvezető lesről eng... Ezen meglepődött ő ...

Még sok minden lehetséges

Tatabányán a szombati mérkőzés után az ifjú honi szurkolók még órákig járták a város utcáit, a TBSC kék-fehér zászlaját lengetve. Még az Ujpest elleni győzelem után sem volt ilyen nagy az öröm. S ez szólt elsősorban annak a kitűnő labdarúgásnak, mely az NB I-es bányászrangadón a szurkolói szíveket felhevítette. Kifejezte azt is, ilyen futballt várnak a sportág ifjú hívei az élvonalban.

Az első osztály élén egyébként érdekesen alakul a helyzet. Az Ujpest a papírforma szerint már bajnoknak tekinthető, mögötte azonban a helyezésekért éles harc folyik. S ebben alighanem a Tatabányának is lesz egy kis szerepe, hiszen behozta a Ferencvá-

Támad a tatabányai csapat, Kőműves (sötét mezben) elől Magyar kapus és Kmetty közös erővel ment

ros hátrányát, a Honvéd is mindössze egy ponttal vezet előtte, de még a Salgótarján sincs páholyban, ami a vidék legjobbja címért folyó küzdelmet külön kiélezi. Jogos volt hát a nagy öröm a Salgótarján elleni győzelem után — s most, hogy a vasárnapi eredményeket is ismerjük, a remény méginkább igazolódik.

Az NB I többi mérkőzésének eredménye: szombaton: Bp. Honvéd—Pécs 2:0 (0:0). Vasárnap: Videoton—Ferencváros 4:3 (4:1). Ui-

Az NB I állása:

1. Ujpest	27	18	6	3	65:24	42
2. Salgótarján	27	14	9	4	43:25	37
3. Honvéd	27	14	7	6	45:23	35
4. FTC	27	14	6	7	55:29	34
5. Tatabánya	27	12	10	5	42:30	34
6. Csepel	27	11	6	10	32:33	28
7. Vasas	27	10	7	10	42:41	27
8. Videoton	27	11	4	12	36:37	26
9. Komló	27	8	10	9	31:42	26
10. MTK	27	7	8	12	31:34	22
11. Pécs	26	6	10	10	17:22	23
...	27	5	11	11	25:34	21

k Kedves Vásárlóink figyelmét,
latabányai Centrum Áruház
inius 30-án, pénteken és
július 1-én, szombaton

Somogyi József 6

Magyar Hirlap 1976/5o/9

— Említette, hogy lényegesnek tartja a hallgatók kapcsolatát az élő képzőművészettel. Feltehetően nemkülönben az élettel is. Arra gondolok, hogy sikerül-e a főiskolai keretek közül kilépni az ott készült alkotásokkal? Nyílik-e arra lehetőség, hogy a növendékek megismerkedjenek a konkrét megbízások teljesítésének gondjaival, hiszen jól tudjuk, mennyire más jellegűek azok, mint a pusztán „tancélos" feladatokkal kapcsolatos nehézségek.

— Most jókor teszi fel ezt a kérdést. Szerettük volna már régebben elérni, hogy legalább a végzősök ne csak „holdbéli tájakra" tervezzenek, de a megoldást egészen váratlanul Barcs nagyközség tanácsa kínálta fel. Ajánlatuk meglepett és mit tagadjam, fellelkesített. Nem kevesebbről van szó, mint, hogy a barcsiak évente igen jelentős összegért képzőművészeti alkotásokat óhajtanak rendelni növendékeinktől. A község erőteljesen fejlődik, valószínű, hogy a nyolcvanas években várossá lesz. Köztéri plasztikákra, épületdíszítésre, sőt, emlékérmekre és díszoklevelekre tartanak igényt, mert elhatározták, hogy például a pedagógusnap alkalmából ezentúl nem a fantáziátlan szabványokkal ajándékozzák meg az ünnepelteket. Megállapodásunk mindkét fél számára nyilvánvaló előnyöket biztosít; s engem még az a gondolat is jóleső izgalommal tölt el, hogy egyszer majd Barcson együtt lesznek láthatók a hazai képzőművészet jeles mestereinek pályakezdő művei.

— Ne vegye kötözködésnek: a főiskola nem kezdeményez hasonló kapcsolatot?

— Egyelőre a Pécsi Tervezőiroda mérnökeivel keressük a közös területeket. Mozgékony, fiatal gárda dolgozik ott, ők építik többek között a paksi atomerőmű lakóépületeit, reméljük, velük sikerül egyes létesítmények tervezésének már első szakaszától együttműködni. Így hallgatóink hasznossá tehetik magukat az újonnan alakuló emberi környezetek kialakításában.

Mészáros Tamás

ményezéssel lépett fel, hogy megakadályozza egy új világháború kirobbanását. A szerző, jó arányérzékkel, a csaknem 240 oldalas könyv nagy részében az európai biztonsági konferencia egyes szakaszait és a helsinki záródokumentumokat ismerteti.

A helsinki csúcsértekezleten elfogadott záródokumentumok aláírásával a kontinensünk biztonságáért folyó küzdelem új szakasza kezdődött el, amikor érvényre kell juttatni a záródokumentum rendelkezéseit. S a küzdelemnek ebben a szakaszában is hasznos kézikönyvnek ígérkezik Tatár Imre munkája. Közreadása egyben azt is bizonyítja, hogy hazánk — a többi szocialista országhoz hasonlóan — fontosnak tartja az európai biztonsági konferencia eredményeinek mind szélesebb körű megismertetését, hiszen számunkra a helsinki záródokumentum hosszú távú programot jelent. *(Kossuth)*

Bögös László

Somogyi József 5

a feladatunk. Hozzá kell tennem, ezeket az elveket csak a legutóbbi hetekben, hónapokban tettem ki a gyakorlat próbájának, miután levetettem azokat a gátlásokat, amelyeket nagyra becsült elődöm, Domanovszky Endre emléke keltett bennem. Meg kellett értenem, hogy én csak a magam fejével tudok gondolkodni, és döntéseimért magamnak kell jótállnom.

Magyar Hirlap 1976/5o/9

Somogyi József munkája

Széchenyi-szobor avatás

Tegnap *Urbán Lajos* közlekedési miniszter ünnepélyesen felavatta *Széchenyi István* szobrát. *Somogyi József* Kossuth-díjas szobrászművész alkotását Budapesten, a MÁV Tervező Intézet most felújított Duna-parti székházának falán helyezték el. (MTI)

Az új Széchenyi-szobor.
BOROS JENŐ FELVÉTELE

Népszabadság, 1988. júl. 23.

Somogyi József 4

Magyar Hirlap 1976/5o/9

fontosságot tulajdonítunk négy művésztelepünknek — Hódmezővásárhelyen, Zánkán, Makón és Tihanyban —, amelyek megnyitják a főiskola kapuit az ország különböző tájai felé.

— Megítélése szerint milyen a viszonya a növendékekkel és a tanárokkal, művészkollégáival?

— Meggyőződésem, hogy a főiskolán nem újrakezdésre, hanem folytatásra van szükség, abban a korszerű szellemben, amely a tanítómesterek autoritását jelenti, közös elveink szerint. Konkréten: a szakmai tudást olyan magas szinten követeljük meg a növendékektől, hogy a formai törekvések ne kibúvóként szolgáljanak a technikai ismeretek alól, hanem az alkotói szándék biztos kifejezését segítsék. Erre kollégáim *pedagógiai önállósága* a biztosíték, ebben egyetértünk, és ezért a koncepcióért én vállalom a felelősséget. Azt hiszem, kapcsolatunk éppen ezért kölcsönösen felelősségteljes. Ami a növendékeket illeti, úgy látom, érzékelem, hogy jó hangulatban dolgoznak, mert ismerik azt a nézetemet, hogy az igazság akkor is igazság, ha fiatalok mondják ki. A tiltás nem pedagógiai módszer, hiszen egyéni nézőpont és helyzet határozza meg, ezért nem is lehet meggyőző, még kevésbé nevelő hatása. Nekünk nem a terelés, hanem a rávezetés

amelynek összeállításakor az vo
a cél, hogy az olvasni szeret
tájékozódni vágyó fiatalok — el
sősorban a pályakezdő ifjúmun
kások és szakmunkástanulók —
úgynevezett alapművekkel egé
szíthessék ki, vagy éppen ala

Somogyi József 2

— *Főiskolai rektorként valóban sokat vártak öntől a képzőművészeti életben. És nyilván attól függően polarizálódtak ezek az igények, hogy ki milyennek tartotta, illetve szerette volna tudni a főiskolai oktatást...*

— Abban biztos vagyok, hogy egyetlen rektori időszak alatt, vagyis három esztendő folyamán nem oldhatok meg minden problémát — de könnyen elronthatok mindent. A változtatásokat tehát komolyan meg kell fontolnom, és csak egy lehetséges program szerint hajthatom azokat végre. Kiegészítettem a tanári kart; *Gerzson Pál, Vigh Tamás* és *Sváby Lajos* pedagógiai munkája már igen kedvező nyomot hagyott a félévi vizsgaanyagon. A festőhallgatók változatos, több irányt jelző kollekciót mutattak be, megfelelve annak a törekvésemnek, hogy az oktatás erősebb kapcsolatot tartson az élő művészettel, mint a korábbiakban.

Magyar Hirlap 1976/5o/9

Somogyi József 3

— *Mint a művészeti iskolákat általában, a Képzőművészeti Főiskolát is gyakran vádolták akadémizmussal. Mi erről a véleménye?*

— Nem hiszem, hogy a főiskola akadémikus lett volna. Legfeljebb skolasztikus, de hát az feladata is. *A mesterség ismeretét* kell átadnunk a növendékeknek, ez az alapkövetelmény. Kétségtelen azonban, hogy a kötelező tanulmányok mellett *az egyéni szemlélet alakítására* is fokozott figyelmet fordítunk az utóbbi időben, elsősorban a *lehetőségek megteremtésével*. A szobrászoktól megkívánjuk, hogy ne csak agyaggal és gipsszel dolgozzanak, hanem használják a legkülönbözőbb anyagokat, a követ és a fát, a pirográfitot és a lemezt. Működik már saját bronzöntőműhelyünk is, ami kedvez a kisplasztikának. A festőket szeretnénk rászoktatni a mozaik-, a zománc- és a freskótechnikára is. És nagy

Magyar Hirlap 1976/5o/19

Somogyi József

1

— *Ön az elmúlt években szinte valószerűtlenül sokfelé osztotta meg idejét, szellemi és fizikai energiáját. Az utóbbi hónapokban azonban mintha kevesebbet szerepelne a nyilvánosság előtt. Mindenekelőtt lemondott a Képzőművészek Szövetségének elnöki tisztéről, és nem halljuk-olvassuk nyilatkozatait művelődéspolitikai kérdésekről. Valóban „visszavonult" a közélettől?*

— Részben. Ami azt jelenti, hogy valóban kevesebbet szerepelek. De végtére is szobrász vagyok, dolgoznom kell, befejezetlen munkáim várnak átadásra — a veszprémi kút és a miskolci felszabadulási emlékmű —, és a megbízások mellett spontán „feladataim" is vannak, amelyeknek magam vagyok a megrendelője. Mostanában például érmeket készítek, a nagy méretek után izgatnak ennek a kis formának kötött lehetőségei. Kétségtelen, hogy sokkal több időt töltök a műteremben, mint azelőtt, de azt hiszem, ez így természetes. A szövetségben egyébként nem ezért, hanem a Képzőművészeti Főiskola rektori posztjának kedvéért mondtam le. A kettős felelősséget egyszemélyben nem vállalhattam — és gondolja meg, hogy országgyűlési képviselő is vagyok.

Magyar Hirlap 1976/5o/9

Mészáros Tamás: Mesterség

A fal mog

Marco Polo derék velencei kalmár és világutazó óta mindmáig sokan vállalkoztak arra, hogy az európai olvasó számára „felfedezzék" Kínát. A múltban is ne-

Somogyi József: Egy kres elvékei, I. vázlat, 1947-75.

Műrészet, 1947.4. 34. alt.

8

Somogyi József

Magyar Hírek, 1976. ápr. 24.

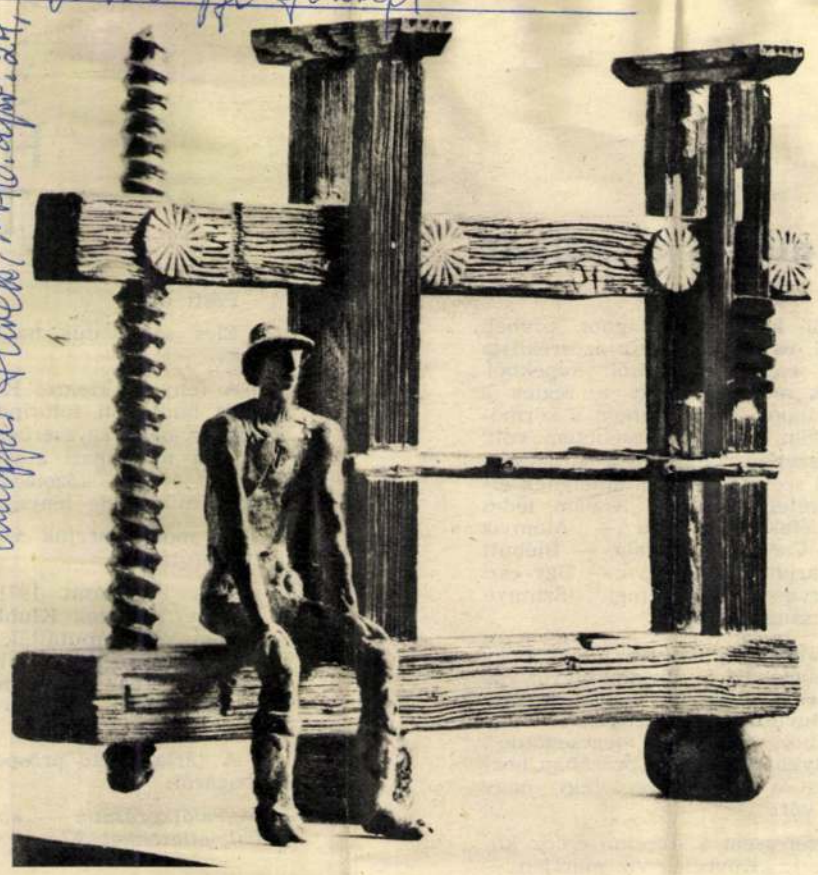

Somogyi József: Egy prés emlékei (kisplasztika)

Somogyi József: Martinász (Magyar Nemzeti Galéria)

A munka és a munkás, képzőművészetünkben

HÉTKÖZNAPI POÉZIS

Évente mintegy 150—200 szobrot állítanak fel hazánkban, parkokban, művelődési házakban, iskolákban, középületekben, kórházakban. Ez mennyiségi mutató csupán. De gondoljuk csak el: tíz év alatt 1500—2000 kisebb-nagyobb méretű új szobor Magyarországon! Ez a lenyűgöző *menynyiség* természetes feszítőerő a *minőség* irányában. Művészi alkotásokról lévén szó, természetesen csak az utóbbit fogadhatjuk el döntő tényezőként.

A vizuális művészetek iránti érdeklődés, kiváltképp az elmúlt tíz esztendőben, megnőtt hazánkban. Ez az érdeklődés természetesen nem korlátozódik csupán Magyarországra, hiszen a magyar képzőművészet szerves része az európai művészetnek, sőt, a napjainkra jellemző információ sebesség révén immár az egyetemes művészetnek, amelyben lassan, nagy erővel hat az ázsiai, afrikai, amerikai népek vizuális kultúrája is. Tehát a magyar képzőművészetről, vagy annak akár csak egy részéről sem lehet önmagában, elkülönítve beszélni. „Művészi autarchia nincs és nem is lesz soha" — írta a 40-es években Dési-Huber István, aki nemcsak a szocialista magyar piktúra és grafika egyik kiemelkedő alakja, hanem művészeti írónak is jelentős. Gondolom, az a megállapítása is érvényes, hogy a művészet, mint az emberi szellem egyik megnyilvánulása, mindig magán hordja korának ismérveit és törekvéseit. Márpedig korunkat nem a dolgok vagy az emberek eszményesítése érdekli, hanem azok megismerése, összefüggéseik megértése, törvényeik megállapítása.

Már a harmincas években, sőt előbb is megfogalmazódott az az igény, hogy művészetünknek modernnek kell lennie. A már idézett Dési-Huberrel szólva „művészetünk gyökereinek az emberi lélek legtávolabbi zugába is el kell érnie, csak így szívhat fel minden életnedvet magába; emellett vissza kell állítanunk a kutatómunka becsületét is. Adatokra van szükségünk, s egy olyan festői módszerre, melyben él a múlt életrevalósága, de magában foglalja az új vívmányokat is, egyszóval *valóban napjaink világszemléletét fejezi ki*. Az ábrázolás nem lehet valaminek puszta lerajzolása vagy lefestése, hanem mindama festői, téri pszichológiai, társadalmi és más adatok összege, mely a megfigyelés, a tanulmányozás, majd az alakítás alatt a festői érzék-tudat, sőt tudat alatti világában képpé alakul. Az új festői szemlélet valahol itt érintkezik az új tudományos világszemlélettel."

A mai magyar képzőművészetben — az 50-es évek gyakorlatától eltérően — nem csupán témában, sőt talán elsősorban nem abban, hanem *kifejezésben, atmoszférában, mondhatni, lelkében fogalmazódik meg a dolgozó ember szemlélete*. Ez többé-kevésbé áthatja még a nonfiguratív műveket, sőt az „absztrakt művészet" körébe tartozó munkákat is.

Az elmondottakból is következik, hogy a magyar képzőművészet, mint az európai képzőművészet általában, meglehetősen vegyes képet mutat. Sokféle törekvés ölelkezik, birkózik, vagy metszi egymást: alig van az egyetemes művészetnek olyan irányzata, amelynek nyomára ne bukkannánk a magyar művészetben. Mindazonáltal van valami sajátos vonás, amely a magyar piktúrát, szobrászatot, sőt fotóművészetet is megkülönbözteti más népekétől, és éppen ezáltal gazdagítja az egyetemes művészetet.

A szobrászattal kezdtem. Hadd folytassam a festészettel, a gobelin-művészettel, a kerámiával, s bár erre vonatkozóan nincsenek statisztikai adataim, szép számmal kerülnek elhelyezésre, felállításra középületekben mozaikok, freskók, textíliákból készült térelválasztók, pannók. Mindez nemcsak arra utal, hogy az állam nagyvonalúan támogatja a képzőművészetet, hanem arra is, hogy az egyes vállalatok, üzemek vezetőségei az érdeklődés és a közszellem serkentésére, mondhatni nyomására mindinkább foglalkoznak a képzőművészeti díszítés lehetőségeivel, sőt igénylik és igénybe is veszik a képzőművészeti alkotásokat.

A magyar társadalmi viszonyok, érthető módon, mindenekelőtt a fotóművészetben tükröződnek, amelynek egyik fontos eleme a *hitelesség*. Nemrégiben sokat vitatkoztak *Féner Tamás* riportfűzérén, amely a magyar fotográfia nagy hagyományát, a szociofotót" óhajtotta megújítani. Féner nem heroizál. Nem táplál mítoszt. Együtt van modelljeivel, és igyekszik a lehető legközelebb kerülni hozzájuk. Az Oravecz István mozdonyvezetőről készített felvétel, ahogy az idős munkás egy pillanatra megáll a mögötte felmagasodó lokomotív előtt, fáradtan, hazafelé mentében, abban annyi meghittség van, annyi hétköznapi poézis, hogy lényeges és bonyolult mondanivalóját közvetlenül érzékeljük.

Az egymást követő fotókiállítások rangját egyébként jelzi az is, hogy a Magyar Nemzeti Galériában, a Műcsarnokban, az Ernst Múzeumban, tehát a legnagyobb, legfontosabb kiállítóhelyiségeinkben rendezik meg.

Az elmúlt néhány esztendő köztéri szobrai körül nagy visszhangot keltett *Somogyi József* Szántó-Kovács János Hódmezővásárhelyen felállított emlékműve. A három méternél nagyobb bronzszobor hallatlan egyszerűen, mondhatni statikus dinamikussággal, tömören fejezi ki a gondolatot, a nyugalmat, az elszántságot, s mindenekelőtt azt a hivalkodástól mentes biztonságot érzékelteti, amely a gondolkozó és közösségért dolgozó ember sajátja. Somogyi Józsefnek a kisplasztikája is jelentős, az Egy prés emlékei című sorozata ősi szerkezeteket és formákat sugall, a meghittség korunkra jellemző érdes sajátosságával. S nem utolsósorban lírával.

A líra kezdettől fogva jellemzője a magyar képzőművészetnek *Barabástól Szinyei-Mersén át, Rippl-Rónaiig, Csontváriig, Szőnyiig*, s hogy nagyot ugorjak: az új magyar művészet, sajnos fiatalon elhunyt, nagy alakjáig, *Kondor Béláig* végigvonul ott bújkál, még az erősen racionális, a konstruktivista alkotásokban is. Igen jelegzetesen nyilvánul meg a mozaik műfajokban és a homlokzati plasztikákban, amelyeket újabban szívesen alkalmaznak modern épületeinkben.

Igen nehéz bárkit is kiemelni a modernek és a legmodernebbek közül. Mégis említsük meg talán *Blaski Jánost*, aki egyaránt ügyel a *közérthetőség és a korszerűség* kettős követelményére. Sokan ezt megalkuvásnak, felemás megoldásnak tartják,de érzésem szerint Blaski igen hatásosan hidalja át azt a távolságot, amely a Budapesten és vidéki városokban látható nonfiguratív térplasztikák és a befogadó, a néző között esetleg fennáll. A Csepel Autógyár kultúrterme számára készült mozaikképe, a salgótarjáni művelődési háznak készített hatalmas méretű mozaikfala és a Honvédelmi Minisztériumban elhelyezett üvegablaka — kiváló művek.

A közterületen felállított szobrok közül *Varga Imre* alkotásai egyaránt tetszenek a közvéleménynek és a szűkebb szakmának, valamint a képzőművészeti kritikusoknak. K. rolyi Mihály budapesti szobra Hatvani professzornak szentelt, pátoszmentes emlékműve a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem parkjában, vagy a salgótarjániak kedvelt Radnóti Miklós emlékműve egyaránt alacsony posztamenseken áll, és egyetlen vizuális-plasztikai gondolatot fejez ki, olyan átfogó igénnyel, hogy ez bravúrosan egybeesik az ábrázolt személy hűséges megjelenítésével.

És szóljunk a legaktuálisabb műfajról, amely nem közvetlenül, hanem szellemében, anyagában és szerkezetében szólaltatja meg társadalmunk korszerű gondolatait, s egyben igényeit is kifejezi. A két neves művésznek, *Vilt Tibor*nak és *Kass János*nak a fiatal, tehetséges szobrásszal, *Gulyás Gyulá*val előre gyártott betonelemekből közösen készített plasztikáit a Beton- és Vasipari Művek támogatásával és hozzájárulásával állították ki. Bemutatójuknak olyan nagy sikere volt, hogy műveik közül jó néhányat nagy méretben állítanak fel az M 7-es autópályán, továbbá a Csepelen épülő új lakótelepen. Különösen nagy jelentősége van ezeknek a „maguktól szép" építőelemekből komponált műveknek a nagy lakótelepeken, ahol a rideg egyhangúságot ellensúlyozzák.

A festészet és különösen a grafika, nem annyira témájában, hanem inkább légkörében, áttételesen fejezi ki a társadalmi realitásokat. A festészet keresi a megoldást a táblakép központúság és a murális feladatok között. Grafikában a sokszorosító grafika hódít teret, a festészetben pedig a nagyméretű kompozíciók és pannók, amelyek egy-egy középület vagy vállalat tanácstermét, színháztermét hivatottak díszíteni. De a táblaképpiktúráról sem mondhat le a magyar képzőművészet, amely a vizuális gondolat kifejtésének kutatásának alapja. Az olyan öreg mesterek mellett, mint *Bernáth Aurél*, aki újabban a szociális körülményeket történelmi távlatban kifejező freskókat alkotott, vagy a 85-ik életévén túl is szüntelen alkotó *Frank Frigyes*, az idős alföldi festő: *Tóth Menyhért, Kurucz D. István, Németh József* és nem utolsósorban *Barcsay Jenő* egyaránt művelik a táblaképfestészetet és a murális műfajokat. Piktúrájukban közvetlenül vagy áttételesen, de erőteljesen jelen van a munka és a munkát végző ember.

A magyar képzőművészet magába szívja mindazokat az irányzatokat és áramlatokat, amelyek a világ minden részéből érik, *ugyanakkor keresi az utat is, az új valóság, a társadalmunkat átható szocialista eszmék kifejezésére.*

Féner Tamás Telep című fotósorozatából

Csapó György

ASÓNAPLÓ

Rózsa néni guzsalya mellett

szegülve, előbb a Kárpátokon túli Romániába, Gusti professzor faluszociológiai módszerét tanulmányozni. Visszafelé jövet Csíkban, Tamási Áron szülőházánál hallottam ezt a dalt, amelyben ez a fota szó először ütötte meg a fülemet. Talán sikerül összeraknom ennek a félig nótának, félig balladának a szövegét, a dallamát se felejtettem el: „Asszonyok, asszonyok — Hogy legyek társatok, — Mivel pókarongyot — Mosni én nem tudok. — Kapom a fotámat, — Megyek a misére, — Beülök a székbe — Ott én magam úgy viselem, — Hogy ne vegyék észre . . ." Ez székelyföldi dal, hiába keresném Kallós Zoltán kötetében Szályka Rózsa csángó énekei között. De találtam helyette sok mást, Kallós Zoltán bevezető pontos statisztikája szerint 26 balladát, 36 keservest és bújdosó éneket, 59 szerelmi dalt, 31 tréfás dalt, 11 párosító dalt, összesen 163 dalt, 3786 versszorral, a magyar nyelv és a dallamvilág mesebeli kincsesházával.

Ez a klézsei öregasszony áténekelte az egész életét. Kallós lejegyezte erről szóló vallomását is: „Sze nem es hallgatok soha . . . Örökké dönnögök valamit. Ha nem tudnék énekelni, nem es tudom mi lenne velem." És mi lett volna velünk, szegényebbek lennénk a sok országban élő magyar nép egy közös gazdagságával.

Kallós Zoltán tizenhét évig, 1955 és 1972 között több úton gyűjtötte a dalokat, egy ideig a közeli moldvai Lészped faluban volt tanító, s akkor gyakran felkereste Rózsa nénit. Ő maga is vallomásszerűen emlékezik meg erről: „Elmondhatom, hogy a vele eltöltött időt életem legszebb napjai közé sorolhatom." Én magam meg azt mondhatom, hogy e könyv forgatása, a versek olvasása, a kötethez mellékelt kis hanglemez meghallgatása, a kották kikopogtatása a zongorán, utóbbi éveim legszebb órái közé tartoznak. Most a bőség zavarával küzdök, hogy ízelítőt adjak ezekből a jó ízekből, a természet fakasztotta hasonlatokból, lelki gazdagságból, szívbéli őszinteségből, és olykor szinte szürrealista magasságba emelkedő költői képekből. Nem tehetek másként, mint a régiek a Bibliával: a lapok közé nyomom a körmömet és felütöm valahol. Szerencsém volt, az egyik legszebbre találtam, a sárga sárkánykígyóról szóló balladára, amelynek alcíme „A szeretet próbája": „Anyám, iédes anyám — Lefeküdtem vala — Álomvíz martjára, — Csengő bokor alá. — Biébútt kebelembe sárig sárkánykígyó — Úgy eszi szívemet, hirvassza szinnyemet." (Szinnye a színe szó csángó alakja.)

A lány azután kéri bátyját, húgát, hogy vegye ki kebeléből a sárkánykígyót, de azok nem merik, míg végül mátkáját kéri, „s ő csak biégyula — s ő kiragadá, — úgy vágá zasztalhoz, — ugyan megcsendüle". E ehhez Szályka Rózsa még prózában hozzáteszi: „mert a sárkánykígyó egy nagy csomó pénz vót . . ."

Melyiket szeressem a szerelmi dalok közül? Talán ezt: „Kövecses víz martján — Felnőtt liljomszál — Nem szereti helyét — Ki akar asszani. — Ki kell onnan venni, — S új helybe kell tenni. — Új helybe, küő kertbe — Szemem eleibe. — Hátha megfoganik, — Nekem szerencsémre. — Nekem szerencsémre — S másnak bosszújára. — De nem az e virág — Ki e kertbe virág, — Hanem az e virág — Ki utcákon sétál, — Pántyikás fejvel jár. — Pántyikás fejvel jár, — Genge gyócsingben jár."

Búcsúzóul még egyet a nótákból: „Szegén Győri bíró — Hol eszik vacsorát? — Külső korcsmába — Süti a szalonnát. — Issza piros borát — Gondolja hazáját — iédes apját és anyját — S ez ő lakta fődjit." Ehhez is hozzátett Rózsa asszony egy bölcs prózai sort magyarázatként: „Egy ullyan hány-vetődött vót, járta a világot . . . ."

ew Budán VII.

n múlik el ajkáról, és élete ér-

Kossuthba vetett reményeiben
negírja neki, hogy esze ágában
ában, noha a kongresszus hatá-
a kiegészítéssel született kiszа-
országból egyenesen Amerikába

is arra késztetik, hogy feladja
és melegebb éghajlat alá költöz-
n a továbbvándorlás gondolatát,
mert leírt és fennmaradt nyo-
két és fél hónappal, december
al keményebb, mint tavaly volt
indulnak gondolataink enyhébb
z, hogy szomorú állapotunk nagy
c — írja Újházi haza, s a követ-
ban már részletesebben is indo-
Két éve immár, hogy Amerikа-
dig a legbizonytalanabb állapot-
földet nem bírván, szegény jö-
mi alapját sem vethetjük meg.
zet sem lehet olyan, minő meg-
ására. A föld adományozás iránt
foglaló squatterek ezentúl nem
potot kell megkezdenünk itt,
Elhatározásunkat e tavaszon túl
ben tehetségünkből kifogynánk
gélhetésünk csak némileg bizto-

ew Budára, hogy Kossuth és kí-
ba érkezik. Hogy várta! S hogy
„Nem megyek közibük, részt
tásukban. Lelkem állapota nem
Máskor, hogy hevült volna vé-
!" Reménye mégsem enyészett
megjelenése kedvező fordulatot
yének!" Február 14-én, miután
uk a télnek keményebb részét,
evés szenvedések közt", végképp
la a főnökünktől engem más lé-
végéig nem kapok, el vagyok
g indulni Arkansasba és Texas-
bb vidékeket megvizsgáljam . . .
utat, mert vaspályán, vagy fo-
mit sem lát az ember a vidék-
vidék kiesmerésére nézve. Ez
nerikaiak nem ismerik az ország-

c és meggyőzőek: minden ígér-
zus változatlanul húzza-halaszt-
t (s nem is adja soha, csak meg-
nytalanra pedig nem lehet gaz-
ruházni. Anélkül viszont a bir-
az élet kényelmetlenségei neheni építési mód teljességgel meg
ordonságának és ha itt kellene
észen más modorbani lakóházat
tél ugyan enyhébb volt, viszont
gy kis híján kimosta őket is, a
lott a hazával szemre oly rokon-
át-medence éghajlata bár válto-
eket mégsem ismeri, amelyekkel
llett megküzdeniük, hogy alkal-
Újházban pedig amúgy is ke-
azkodás képessége, S amikor ar-
suth más vidéken kívánna lete-
é — a baráti hűség mellett aligmény: jó ürügy lenne arra, hogy
Iowát . . .

sen világosította fel a — számá-
gaz, nem utazott elébe, s hozzá,
n kívül alighanem azért is, mert

nem volt elég pénze az útiköltségre. De midőn elhatározta, hogy új birtokot keres délen, útját úgy időzítette, hogy egybe essék Kossuth amerikai körútjával. 1852 márciusának elején indult el Pomutz György társaságában felderítő útjára s március 13-án találkozott Kossuth-tal St. Louisban. Könnyezve borultak egymás keblére, s ugyancsak könnyezve váltak el egy heti együttlét után március 20-án Napoleonnál, hová a Mississippin hajóztak le. De Kossuth egyértelműen kifejtette Újházinak, hogy megítélése szerint Európában a nagyhatalmak versengése nyomán hamarosan kitör a háború, amely alkalom egyben a magyar függetlenségi harc felújításához. Ha azonban akár ő, akár az emigráció derékhada Amerikában várja a pillanat eljövetelét, arról feltétlenül lekésik, hiszen hetekbe telik, amíg egy hír átjut az óceánon, újabb hetekbe, mire elérkezik az őserdő mélyén levő magyar telepre, s azután még hónapokba telhet, amíg az emigránsok hajóra ülhetnek, s Európába érkezhetnek. Nem, nekik a magyar határ közelében, Török-, vagy Olaszországban kell várniuk, s addig is ébrentartani a hazában a felkelés vágyát, szellemét!

Nézetkülönbségük áthidalhatatlan volt, s elváltak egymástól anélkül, hogy megegyeztek volna. Mindegyikük ment a maga útján. Szó szerint is: Kossuth folytatta körutazását, Újházi pedig felderítő útját; — s átvitt értelemben is, amennyiben Kossuth holtáig vívta meddő harcát kívülről a nemzeti függetlenségért, Újházi pedig mind messzebb távolodott a gyakorlati politikától, de holtáig nem kért amnesztiát, s nem tért vissza Magyarországra.

Egyelőre azonban, ötvenhét esztendősen (!), többezer mérföldet lovagol, gyakran a szabadban hál, s amikor megfázik és belázasodik, úgy gyógyítja magát, hogy többször megfürdik egy patak jéghideg vizében! Arkansas nem nyeri meg tetszését, Texas annál inkább.

San Antonióban megismerkedik egy Riotte nevű emberrel, akit megbízott, hogy a város által árverésre bocsátandó földből számára vegyen meg 500 holdat. Mozgósítja minden hazai erőforrását hozzá, s áruba bocsátja New Buda-i birtokát. Fiúgyermekei máris indulnának, lányai azonban nem . . . Mindössze 15 esztendős kamaszlánya ugyanis beleszeret Madarász László fiába, s New Budán kíván maradni. Sokan pártolják a házasságot, de Újházi nem egyezik bele, mert a fiatalokat túlságosan fiatalоknak tartja, s Madarász Vilmost ráadásul állhatatlan, gyenge jellemnek ismeri. S mert a lány megmakacsolja magát, kitagadja, s nélküle vág neki a Texasba vezető hosszú útnak. Az idő később őt igazolja, s megcsalt, megszégyenített lányának végül, esztendők múltán ő ad menedéket, sőt egy kis birtokhoz segíti, ahol felnevelheti fiát.

Klára lánya, aki ekkor már túl van harmincadik esztendején, s vénlánynak számít, szintén párra talál: a német család — amely megveszi Újházi birtokát. —, egyik tagja: Joseph Kellerschon kéri meg kezét, s Újházi tőlük is azt kívánja, hogy tartsanak vele. Erre a férfi nem vállalkozhat, s Klára nélküle követi apját, de levelezésben maradnak, s néhány esztendő múltán Kellerschon a lány után megy Texasba. Házasságuk boldog, de nagy felháborodást kelt az Újházi-családban, mert a férfi parasztszármazású. Csak az öreg Újházi teszi magát túl a meggyökeresedett nemesi előítéleteken, s érti meg leánya választását.

Birtokát eladva, holmiját összecsomagolva és hajóra rakva, Újházi most már másodszor kel útra, hogy gyermekeivel együtt, lovon áthaladjon északról délnek, majdnem az egész Unión. 1853 májusának végén kezdődik vándorlásuk és augusztus végén érnek San Antonióba. Újházi nem akarta felesége sírját magára hagyni közömbös idegenek között az őserdőben, ezért inkább kiásta koporsóját, és magával vitte délre. Birtokának egy kies helyén temette el ismét, remélve, hogy ott örök nyugalomra lel.

(folytatjuk)

Bogáti Péter

HE
„TA

Pesti arc.

Éles szem, dús haj, el
orr.

A fénykép Hemző Káro
éves budapesti fotoriporte
ember nem egyszerűen, s
találja meg igazi arcát. H
nedik évéhez közeledve l
tása, művészete lényegét.

És most kísérjük végig
pályafutását.

Első kiállítását 1971-be
budapesti Fészek Klubban,
három képét mutatták be.
lítása a napokban nyílt m
Műcsarnokban; itt különféle
alapján száztíz fénykép láth
címe: Találkozásaim.

A tárlatvezető prospektus
magáról:

„Találkozásaim — ember
kal, állatokkal. Életemet eg

Fotós

kozásnak köszönhetem, szüleim találkozásának. Születésem pillanatától sokasodnak találkozásaim, és mindegyikkel gazdagabbnak érzem magam.

Legelőbb a Mamával találkoztam, majd a játszótársaimmal, a terstvérhúgommal, az iskolapaddal, az első cigivel, a szülői pofonnal, az első szerelemmel, az ártatlan csavargásokkal és a további pofonokkal, vidám és szomorú élményekkel, a háborúval, a romokkal, a temetetlen hullákkal, azután a béke első napjával, a reménységgel, apám halálával, a felnőttség gondjával.

Tizenöt éves lehettem, amikor az első fotómasinával találkoztam. Kölcsönkaptam egy Kodak Retinát az összes kezelési tanácsokkal. Akkoriban úgy gondoltam, erdész vagy gazdálkodó leszek, mivel igenigen szerettem a föld szagát, s rajongtam az állatokért."

A negyvennyolc éves férfi ezelőtt harminchárom esztendővel találkozott először a „fotómasinával". Azóta mindig találkozóra megy, találkozóról jön. A *találkozás* az életeleme. Nélküle, akár a partra vetett hal, létezni sem lenne képes.

Találkozik a sakkozó öregemberrel, lovakkal, játék géppisztolyt szorongató kisgyermekkel, találkozik az öleléssel, találkozik a vénséggel, az ifjúsággal.

Kutatva keresi a találkozásokat, s amikor rájuk talál, megpróbálja kifejezni.

Az egykori pesti gépkocsivezető fia mindig úton van — valakihez, valamihez. Útközben — mielőtt célját elérte volna — mindig úgy érzi: kaland következik.

— *Nem hasonlíthatom máshoz: csak kalandhoz, randevúhoz.*

Még nem ismertem olyan embert, aki hivatását az első randevú félénkségéhez, szorongásaihoz, feszültségéhez hasonlította volna.

— *Minden témához érzelmileg közelítek. Akár egy nőhöz.*

Először a filmmel szeretett volna találkozni. Nem sikerült. Filmoperatőrnek készült, de nem vették fel a Színművészeti Főiskolára.

A kudarc nem keserítette el. Rájött, hogy nem is a mozgókép érdekli, hanem az álló. Fotóriporter akart lenni egy képesújságnál, de csak retusőrnek vették fel az Athenaeum nyomdában.

Iharos, Kárpáti Rudolf, Puskásék idejében fotóriporter lett a Honvéd Sport Egyesületnél. A Honvédnál négy évig, majd a

volt az igazi arca.

Nem a saját, hanem *mások találkozásait* kezdte keresni.

Párizsban, egy ifjúsági tábor szemétégető gödre előtt észrevett egy sugárzó találkozást: egymással ölelkező lányét és fiúét. Rájött, hogy a mások találkozásai érdekesebbek, mint az övéi.

A bujáki temetőben, egy síron ülő édes kislány — találkozik egy játék géppisztollyal.

Egy játékos ló találkozik egy másikkal; mozdulataik tánckoreográfiát juttatnak az eszembe.

S keresni-kutatni kezdte ezt az érdekes szimbiózist: tárgyak és emberek, ember és ember, nő és férfi, állat és ember, állat és állat találkozását.

A Balaton kellős közepén két halászhajó elhalad egymás mellett, már-már egymást súrolóan találkoznak, s az egyik tatján álló halász kezet fog a másik hajó orrán álló halásszal. Valami bensőséges, szép bajtársiasság árad és sugárzik erről a képről.

Éles szem, dús haj, előreugró hegyes orr. Pesti arc. Hemző negyvennyolc éves korára találta meg valódi arcát.

S az összes — Párizs, Belgium, a Balaton, a Hortobágy — találkozása közt ez a legeredményesebb.

Most ugyanis találkozott — önmagával.

Somogyi József

Magyar Hírlap, 1976. ápr. 24.

Somogyi József: Mednyánszky síremlék

A Bécsi Magyar Kultúr- és Sport Egyesület farsangi bálja: a gyerekcsoport

Az ifjúsági csoport

Boldizsár Iván: OLV

Rózsa nénit tavaly ismertem meg, am
kor már nem élt. Ezenkilencszázhetvenbe
halt meg, 76 éves korában, egy moldv
csángó faluban, Klézsén. Korunk egyi
legkiválóbb ballada- és népdalgyűjtő
Bartók és Kodály méltó örököse, a Kolozs
várott élő Kallós Zoltán mutatta be, ter
mészetesen nemcsak nekem, hanem sok tíz
ezernyi olvasójának a bukaresti Kriterio
könyvkiadónál megjelent „Új guzsalyar
mellett" című kötetben. Alcímében ő mag
is bemutatkozik: „Énekeltem én özvegy
asszony, Miklós Gyurkáné Szályka Rózs
76 éves koromban, Klézsén, Moldvában.
A kötet belső címlapján ott van maga Ró
zsa néni. Magas homlokú, erős orrcsontú
nemes fejtartású asszony, fejétől derekáig
hullik a hófehér fejkendő, a tartós gyá
jele, hiszen amikor a fénykép készült, mé
csak egy éve vesztette el férjét. Hímze
és varrottas fehér háziszőttes, bő derekú
bő ujjú, csuklóban zárt, a nyakánál zsinó
ral összefogott ing van rajta, és az a ki
rültekerős szoknya, amelyet a moldv
csángó magyarok, de sok helyen az erdé
lyiek is fatának, vagy fotának nevezne
a román fota szóból. Kallós Zoltán a köte
végére magyarázó szójegyzeteket is illesz
tett, mert a moldvai csángó nyelvben so
a ma már kihalt, régies, vagy a román ere
detű szó. A fatát így határozza meg: „Tég
lalap alakú, alján körbe futó virágos lil
csíkos, házilag selyemből készült, szoknya
szerűen a test köré tekert női ruhadarab.

A csángó öregasszony képe, jobbjában
guzsallyal, baljában a fonallal, és a régen
hallott erdélyies szó egyszerre visszavisz
négy évtizeddel ezelőtti múltba. Szályk
Rózsa dalainak szövegét olvasom, kottáju
kat szolmizálom, és közben egy nagyo
régi dalt hallok. Ezerkilencszázharminc
négyben hallottam először, a Kárpátok in
nenső oldalán, Csíkban, amikor Németh
Lászlóval, Keresztúry Dezsővel és Szab
Zoltánnal elindultunk Romániába, az ak
kori melldöngető hazafiaskodással szembe

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 AUG 2 9
MAGYAR NEMZET

Somogyi József

7

1021

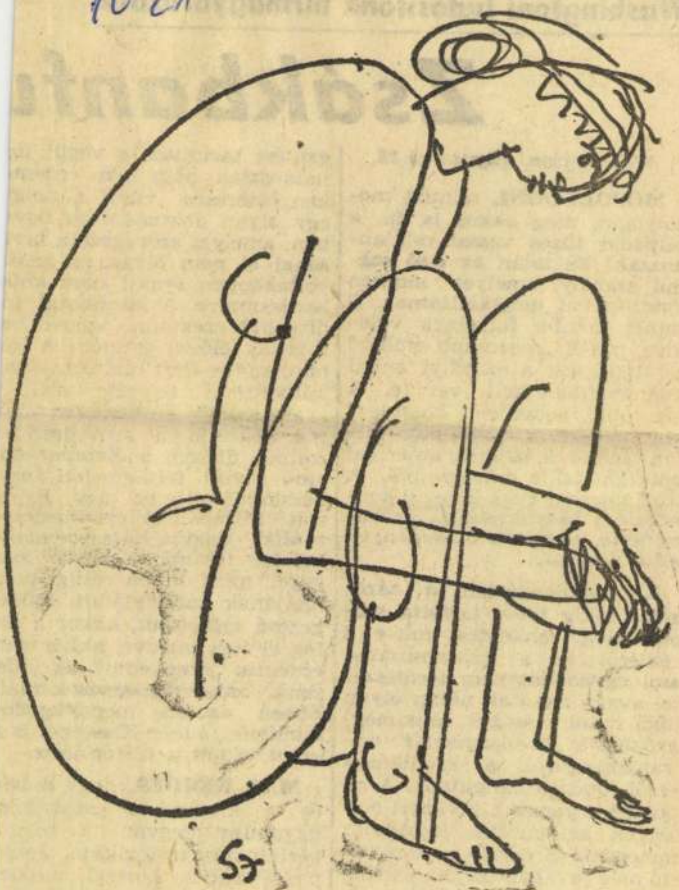

Somogyi József rajza

Washingtoni tudósítónk hírmagyarázata

Zsákbanfu

Washington, augusztus 28.

MOSOLYOGNI, mindig mosolyogni, még akkor is, ha a talpadat tüzes vassal csiklandozzák! Ez talán az első számú szabály, amelyet minden amerikaival megtanítottak. S minél inkább figyelnek valakire, minél „fontosabb ember" az illető, ezt a szabályt annál komolyabban kell vennie. A legutóbbi hetekben *Kissinger* volt kénytelen bemutatót tartani ebből a sajátos amerikai politikai fakir művészetből. A Köztársasági Párt kansasi konvenciója kétszeresen is próbára tette idegeit, s ő keményen állta a sarat.

Kansastól egészen a záróakkordokig *távol tartotta magát.* Hogy önkéntes volt-e a részéről ez a visszahúzódás, ami egyébként nem természete avagy akadtak netán olyan földi hatalmasságok, akik meggyőzték a „távolságtartás" célirányosságáról, a krónikások erről jobbára hallgatnak. A riporterek persze a kíváncsi élőlények kellemetlen fajtájához tartoznak. S midőn a konvenció még javában tartott, és Kissinger kanadai kollégája társaságában kibontakozott a külügyminisztérium nyolcadik gyűlést tartottak, s végül úg határoztak, hogy nem érdem kenyértörésre vinni a dolg egy olyan dokumentum ügy ben, amelyet szövegezőin kív senki el nem olvas, és amel voltaképpen senkit nem köt lez semmire. A kisebbségi ir dítványt ezekután szépen be iktatták előszó gyanánt a Re publikánus Párt platformjána külpolitikai fejezete elé. , varázsszót" *Rockefeller* ale nök bökte ki a szövegező b zottság ülésén, a *Kemper-st ation* egyik felsőemeleti sz bácskájában, s ez úgy han zott: *„Minden az értelmezés múlik."* Vagyis, ha a kormán zat úgy tekinti a „vádak" sz vegét, mint önnön eddigi pol tikájának szabálytalan szöv gezésű *igazolását,* akkor a d log el van intézve, akkor ne érdemes „szenvedni" az „id genül hangzó" passzusok mia Ebben azután megnyugodo mindenki, s még Kissinger is *arcot* vágott a históriához.

MÁS KÉRDÉS, hogy a le és a kimondott szavakn ugyanúgy megvan a mag kérlelhetetlen logikája. Jelk pes értelmet hordoz mind akárcsak egy konvenció szí helyének a megválasztása.

Budapest
Telef
Somogyi József
1965 1
NÉPMŰVELÉS
1021

HÚSZ ÉV A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

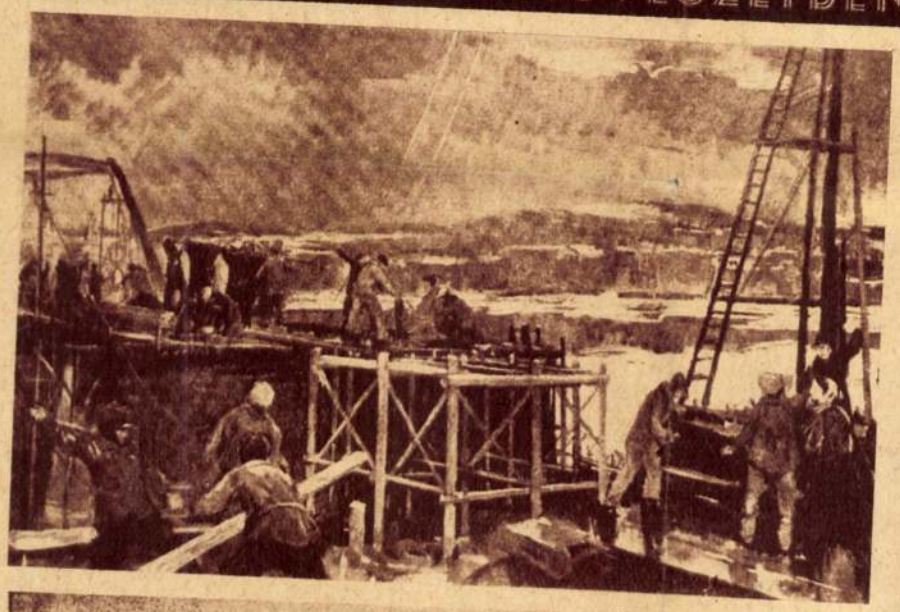

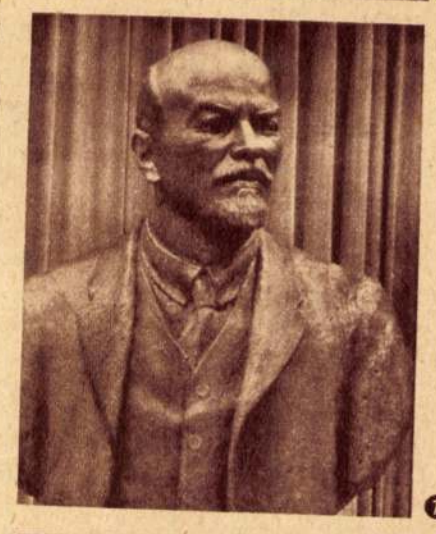

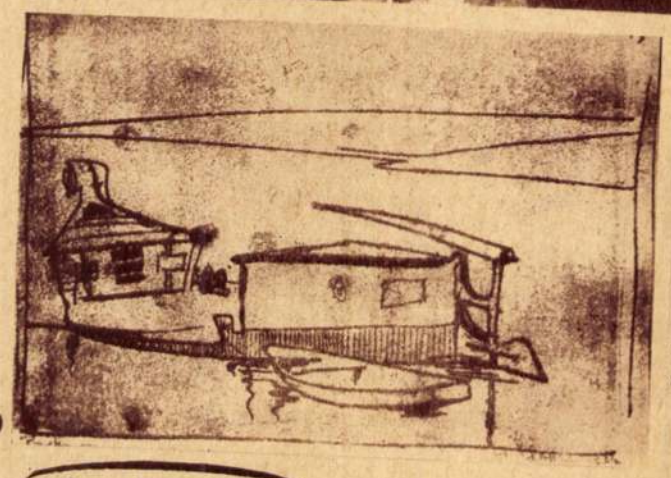

1. Somogyi József: Martinász
2. Kass János: Az Artamonov család (Illusztráció)
3. Feledi Gyula: Vörös matrózok
4. Szentiványi Lajos: A Kossuth-híd építése
5. Stettner Béla: Bárka
6. Iván Szilárd: Szőnyi István
7. Pátzay Pál Lenin
8. Pór Bertalan: Önarckép

(Jánosi reprói)

népművelés XII. ÉVF. 1
ÁRA: 3,50 Ft

Március 23.
20 ÉVE, 1945-BEN SZABADÍTOTTA FEL A SZOVJET HADSEREG VESZPRÉMET ÉS SZÉKESFEHÉRVÁRT

Filmjavaslat:
Alba Regia. Magyar játékfilm széles, normál és keskeny változatban.

Március 25
20 ÉVE SZABADULT FEL ESZTERGOM, TATABÁNYA ÉS BALATONFÜRED

Március 25
20 ÉVE, 1945-BEN JELENT MEG A SZABAD NÉP ELSŐ LEGÁLIS SZÁMA

Filmjavaslat:
Különös ismertetőjel. Magyar film normál és keskeny változatban.

Március 28.
20 ÉVE, 1945-BEN EZEN A NAPON SZABADULT FEL GYŐR ÉS KOMÁROM

Március 29.
20 ÉVE SZABADULT FEL SZOMBATHELY ÉS KŐSZEG

Március 29.
80 ÉVE, 1885-BEN SZÜ
KÖLTŐ

Könyvjavaslatok:
Kosztolányi Dezső
1962. és 1964.
Kosztolányi Dezső: Válogatott novellái. Szépirodalmi Kiadó, 1954.
Kosztolányi Dezső: Válogatott versek. Móra Ferenc Kiadó, 1957.
Kosztolányi Dezső: A szegény kisgyermek panaszai. Magyar Helikon 1964.
Kosztolányi Dezső: Édes Anna. Regény. Szépirodalmi Kiadó, 1963.
Kosztolányi Dezső: Írók, festők, tudósok. Tanulmányok magyar kortársakról. Szépirodalmi Kiadó, 1958.
Kosztolányi Dezső: Néró a véres költő. Regény. Szépirodalmi Kiadó, 1957.
Kosztolányi Dezső: Novellák (három kötet.) Szépirodalmi Kiadó, 1957.
Kosztolányi Dezső: Pacsirta. Aranysárkány. Szépirodalmi Kiadó, 1961.

Filmjavaslatok:
Édes Anna. Magyar játékfilm normál és keskeny változatban.
Pacsirta. Magyar játékfilm.

A tartalomból

ILLYÉS GYULA versei 2
KISS IMRE: A népművelés továbbfejlesztésének néhány vonása és lehetősége 3
KELLNER BÉLA: Hogyan történt? 5
CSOMA GYULA: Új iskola — új formák 8
DR. JIŘI KOTÁSEK: A felnőttoktatás szerkezeti problémáinak vázlata 9
BIRÓ VERA: Elevenebbé válnak a csehszlovák—magyar népművelési kapcsolatok 12
KORMOS SÁNDOR: Korszerű berendezést a művelődési otthonokba! 14
SÁGI PÁL: Mi nem változott Törökszentmiklóson? 15
SZELÉNYI PÁL: A követelményeknek megfelelő új elvek a veszprémi Művelődési Házban 16
KOBOR ISTVÁN: Gondolatok az ismeretterjesztésről 18
-i -f.: A „műkedvelés" védelmében? 19
VÁRALLYAI BÉLA: Az ismeretterjesztés legyen a falu közügye! 20
DR. SZABÓ ERNŐ: Hatezer ember tanyán 21
FÁY JÓZSEF: Elavult forma-e a tsz akadémia? 23
GARAMI LÁSZLÓ: A falusi népművelés néhány kérdéséről (IV.) 24
HORVÁTH MARGIT: A Vas megyei üzemi ismeretterjesztés első konferenciájáról 27
DR. BUGA LÁSZLÓ: Egy szocialista szerződés margójára 28
SZILÁGYI MIKLÓS: Néhány szó a múzeumi népművelésről 28
H. SAS JUDIT: A népművelés szociológiai megalapozottságáról 30
DEVÉNYI ROBERT: Színpadi epika 31
FARAGÓ VILMOS: Cigányok 32
PETUR ISTVÁN: Lyoni diákfesztivál 1964 33
ABODY BÉLA: Jegyzetek egy tapasztalatcseréről 35
BARABÁS TAMÁS: Hellas a Lágymányoson 37
HAULISCH LENKE: Fiatal képzőművészek V. kiállítása 38
NAGY LÁSZLÓ: Litkei József kiállítása 40
CSÉRI—KARCSAI: A VASAS Központi Képzőművész Kör 1964. évi kiállítása 41
Képek a télről 42
BÁNSZKY PÁL: Ifjúsági klub 43
A. B.: Hanglemeztanácsadó 43
GÁLICZKY ÉVA: A Zrínyi Kiadó könyveiről 44
Hírek, Nyelvművelés 45
Eseménynaptár, műsorjavaslatok 46
Munkajogi tanácsadás 47
20 év a képzőművészetben 48

MUNKAJOGI TANÁCSADÁS

MŰVELŐDÉSI OTTHON ÜGYINTÉZŐJÉNEK TÚLÓRADÍJA

Művelődési otthon igazgatója írja: „A művelődési otthon művészeti előadója két hónapon át rendszeresen végzett napi munkaidején kívül túlmunkát. Eredeti megegyezésünk szerint ezeket a túlórákat azonos mértékű szabadidővel egyenlítettük volna ki, ezeket tehát az érdekelt „lecsúsztatta" volna. Erre a megoldásra azonban nem került sor, mert az előadó munkaviszonya megszűnt. A munkaviszony megszűnésekor nevezettnek a ténylegesen ellátott 92 túlórát fizetése alapján kiszámított 1/210 mértékű óradíjjal fizettem ki. Az előadó ezzel nem elégedett meg, követeli, hogy túlórái egy részét százalékosan növelt magasabb összegű óradíjjal folyósítsam. Jogos-e ez a követelése?"

Válasz: A hatályos jogszabályi rendelkezések értelmében ügyintézők részére túlmunkáért sem túlóradíj, sem szabadidő nem adható. Az adott esetben is jogellenesen járt el az igazgató, amikor túlóradíjat fizetett. Szabálytalan lett volna azonban az is, ha az ellátott túlórákért azonos mértékű szabadidőt engedélyezett volna. A jelentős mértékű többletmunka anyagi elismerésére csak jutalom adásával kerülhetett volna sor.

TÁNCOKTATÓK KIKÜLDETÉSI KÖLTSÉGEI

Több helyről ismételten megkérdezték, hogy a munkahelyükön kívül, más községekben tanfolyamokat tartó balett- és társaságitánc-oktatók mely esetekben jogosultak kiküldetési költségeik megtérítésére, és milyen költségeket számolhatnak el (kaphatnak-e élelmezési költséget, szállásköltséget stb.)? További kérdés, hogy ha munkahelyük és lakóhelyük nem azonos helységben van, akkor a kiküldetési költségeket munkahelyüktől vagy lakóhelyüktől számolhatják-e el?

Válasz: A balett- és társaságitánc-tanfolyamok oktatói abban az esetben jogosultak az állandó munkahelyükön kívüleső, más községekben tartott tanfolyamokkal kapcsolatos kiszállások költségeinek megtérítésére, ha munkáltatójuk — a 133/1961. (M. K. 12.) M. M. számú utasítással módosított 105/1961. (M. K. 1.) M. M. számú utasítás 5. számú melléklete II. fejezete EGYÉB BÉRMEGÁLLAPÍTÁSI FELTÉTELEK 2. pontjában foglaltaknak megfelelően — őket a munkaszerződésben, illetőleg a megbízási szerződésben e tanfolyamok megtartására kötelezte. A kiküldetési költségek mértékére és elszámolására vonatkozóan az e tárgyban kiadott rendeletek (a 113/1951. (V. 27.) M. T. számú rendelettel módosított 33/1951. (I. 31.) M. T. számú rendelet és ezeket módosító egyéb rendeletek) rendelkezései az irányadók. A tánctoktatók tehát — az említett rendeletekben foglalt feltételek szerint — nemcsak utazási költség, hanem élelmezési és szállásköltség felszámítására is jogosultak. A kiküldetési költségeket — az általános rendelkezések szerint — minden esetben *a munkahelytől* kell felszámolni, tehát akkor is, ha az érdekelt lakóhelye más helységben van. Az oktató részére a munkáltató — ugyancsak az általános szabálynak megfelelően — minden kiküldetésről kiküldetési rendelvényt köteles kiállítani.

Dr. Ferencz Győző

NÉPMŰVELÉS
Az Országos Népművelési Tanács folyóirata. „INDEX 25.650"
Megjelenik havonta egyszer.
Szerkesztő: Dr. Ibos Ferenc. Szerkesztőbizottság: Demeter Sándor (ONT), Varga Edit (Művelődésügyi Minisztérium), Kádár Ivánné (SZOT), Gál Imre (Borsod megyei SZMT), Szabó János (KISZ), Szalai László (Tanítóképző Akadémia, Szombathely), Kiss Imre, Kamarás Rezső (Népművelési Intézet), Németh József (Zala megyei Tanács VB Műv. O.), Varró József (TIT), Maróti Andor (ELTE). Kiadja a Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: Sala Sándor. Szerkesztőség és Kiadóhivatal: Budapest, VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221—285. Nyomta: Egyetemi Nyomda, Budapest. Terjeszti a Magyar Posta. Egyéni előfizetések beküldhetők a P. K. H. I. 61 238. sz., közületi előfizetések a 51.066. sz. csekkszámlára. Előfizetési díj: ¼ évre 10,50 Ft, ½ évre 21 Ft.

64.6501 Egyetemi Nyomda, Budapest

PIETÀ
I.
pirogránit 75x40x40

Paraszt-Madonna ölében Krisztus

„URAM, IRGALMAZZ!"

CORPUSOK
és
PIETÀK

SOMOGYI JÓZSEF SZOBRAI

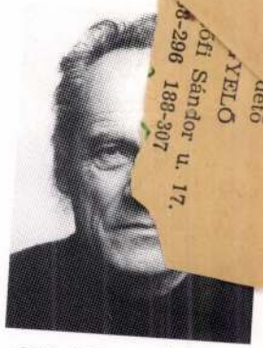

SOMOGYI JÓZSEF
szobrászművész

Félszerfalva 1916. június 9., † 1993. január 2. Budapest

CURRICULUM VITAE

1927-től 1931-ig a Győri Bencés Gimnázium
1931-től 1935-ig a Dunántúli Református Egyházkerület Pápai Főiskolájának tanulója
1935–36-ban Aba-Novák Vilmos Szabadiskolájába jár
1936-tól 1941-ig a Képzőművészeti Főiskola hallgatója
Réti István, Kontuly Béla, Kisfaludy Strobl Zsigmond növendéke
1940-től kiállító művész
1945-től 1963-ig a Képzőművészeti és Iparművészeti Gimnázium tanára
1963-tól 1993-ig a Képzőművészeti Főiskola tanára
1974-től 1987-ig a Képzőművészeti Főiskola rektora
a szobrász tanszék vezetője
1968-tól 1977-ig a Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke
1984-től 1992-ig a Magyarországi Református Egyház világi elnöke
1992-től a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja

Egyéni kiállítások

1946–1947–1948 Budapest, Fővárosi Népművelési Központ
1970 Velencei Biennálé
1971 Budapesti Történeti Múzeum
1972 Budapest, Helikon Galéria
1974 Balassagyarmat
1977 Hatvan
1978 Budapest, Műcsarnok
1979 Újpalota
1986 Sopron
1994 Pápa, „Somogyi József" Galéria
1994 Veszprém, Szent Mihály-bazilika

Díjak, kitüntetések

1954 Kossuth-díj
1956 Munkácsy-díj
1958 A Brüsszeli Világkiállítás Nagydíja
1965 Tornyai-plakett
1966 Érdemes Művész
1970 Kiváló Művész
1971 Budapesti Nemzetközi Kisplasztikai Biennálé díja
1981 SZOT-díj
1982 Budapest Székesfőváros Pro Arte-díja
1991 Magyar Művészetért

CORPUS
V.
pirogránit 74x54x12

„URAM, MÚLJÉK EL TŐLEM E KESERŰ POHÁR"

A KIÁLLÍTÁS

a Veszprémi Érsekség
Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata
a Gizella-királyné Múzeum
a Veszprém Városi Művelődési Központ
az F. Szelényi Ház, Veszprém
és a Veszprémi Nyomda Rt.
együttműködésével és támogatásával jött létre

Fotók:
Szelényi Károly

A kiállítást rendezte és a katalógust tervezte:
ifj. Hegyeshalmi László

Tipográfia:
Szakál Erika

Köszönetet mondunk
SOMOGYI JÓZSEF
családjának
a művek közreadásáért, szeretetteljes segítségükért.

MESTERMŰ GALÉRIA

H–8200 VESZPRÉM, KOSSUTH U. 17.
TELEFON: (88) 406-318

Az első oldalon
CORPUS I.
pirogránit 77x34x16

VESZPRÉMI NYOMDA RT.
Felelős vezető: Fekete István igazgató

CORPUSOK
és
PIETÀK

SOMOGYI JÓZSEF SZOBRAI

Veszprémben, a Várban
a SZENT MIHÁLY-BAZILIKA
ALTEMPLOMÁBAN

1994.
május 6-tól október 30-ig

A MESTERMŰ GALÉRIA KIÁLLÍTÁSA

VERONIKA KENDŐJE

pirogránit 73x34x15

Volék sirolm tudotlon.
Sirolmol sepedik,
Búol oszuk, epedek.

PIETÀ

VIII.

pirogránit 80x75x38

Kegyüggyet ük fiomnok,
Ne légy kegyülm
mogomnok,
Ovogy halál kináal,
Anyát ézes fiáal
Egyembelű üllyétük!

ÓMAGYAR MÁRIA-SIRALOM (1300 körül)

PIETÀ

VII.

pirogránit 75x70x30

Zsidou, mit tész,
Türvéntelen,
Fiom mert hol
Biüntelen.
Fugva, husztuzva,
Üklelve, ketve
Ülüd.

CORPUS

II.

pirogránit 75x38x15

Választ világumtuul –
Zsidou, fiodumtuul,
Ézes ürümemtüül.
Ó én ézes urodum,
Eggyen igy fiodum!

Aba-Novák Judit

SOMOGYI JÓZSEF CORPUSAI ÉS PIETÀI

Azt hihetnénk, hogy egy olyan nagynevű, a szó szoros értelmében közismert, fényben és elismertségben élt művészről, mint amilyen Somogyi József volt a közelmúlt magyar művészetének történetében, csaknem minden fontosat tudunk, pályafutásának eseményeit nyomon követhettük, jól ismert tényeit a művészettörténetnek már nem feltárni, hanem a maga diszciplínái szerint elmélyíteni kell.

Nem így van.

Halála után egy évvel most olyan kiállítást láthatunk műveiből, amely egészében eddig rejtve volt előttünk, a hozzá közelállók közül is csak a legközelebbiek ismerték teljességükben. A corpusok és pieták e sorozata egy hatalmas belső megrendülés, egy hegyszakadás és új folyók megindulásának szoborrá lett tanúi, annak az átélése, amiről így szólt Pál apostol a korinthusbeliekhez írott levelében:

„Mindenkor testünkben hordozzuk az Úr Jézus halálát,
hogy a Jézusnak élete is látható legyen a mi testünkben."

A sorozat létezése az egész, már lezárt életműre, annak kezdeteire is visszasugárzik.

Somogyi József hetvenhat évet élt, hosszú, tehetségben, munkában, sikerekben gazdag sors méretett számára olyan korban, amely kevés esélyt adott a hosszú életre és jó munkára. Tanulmányainak befejezése egybeesett a háború utolsó éveivel, pályaindulása a túlélés és a béke felszabadító boldogságában kezdődött. Már a kezdet kezdetén hazai viszonyainkra gyakran jellemző, lendületet törő késedelem nélkül tudott feltűnni figuráinak élő, erőteljesen összefogott, expresszív formáival, a sűrítés, a szerkezet és a kifejezés biztos egyensúlyával, sőt, az akkori magyar szobrászatban ritkán mutatkozó humorával is.

Érett, magabiztos szobrász, amikor egyre gyorsuló ütemben és mennyiségben megindul a politikai fordulat nyomán a monumentális szobrászati produkció. Az első idekötődő műve a nevezetes Martinász, amely 1953-ban készül el, de 1960-ig várja, hogy a helyére kerüljön.

A híre már ezelőtt szertefutott, várakozóban is hatott. Ettől kezdve valami benne működő, titkos ritmus szerint születnek meg a valóban korszakot jelentő emlékművei: a hódmezővásárhelyi Szántó-Kovács, a budapesti Anyaság és Család, a Mednyánszky-síremlék, a szigetvári Zrínyi, a ceglédi Dózsa György, a budapesti Bartók Béla, a Fasizmus áldozatainak emlékére, a Széchenyi, a soproni Vörösmarty, a szentistvántelepi Szent István, és végül az utolsó, a felnevelő faluba való hazatérés szobra, az ásványrárói II. világháború áldozatainak emlékműve.

Ez a ritmus annyit jelent, hogy abban a korban, amikor általában nem a szobrász választotta a feladatát, hanem a feladatot terhelték a szobrászra – tucatnyi szempont mérlegelése után, melyek skálája a presztízstől az ügyeletes státuson át egészen a feladat és a művész valódi, hiteles összetartozásának megérzéséig terjedhetett –, akkor ő csak azt a szobrot csinálta meg, és csak akkor, amikor az benne megfogant és megérett, amikor az ő normái szerint szoborrá tudott lenni. Ettől hiteles minden egyes emlékműszobra.

PIETÀ

VI.

„Kétségbeesve"
pirogránit 73x77x36

Tüüle válnum,
De nüm valállal,
Hul igy kinzassál,
Fiom, halállal.

PIETÀ

V.

„Élet – Halál"

Ó igoz Simeonnok
Bezzeg szovo ére;
Én érzem ez bútürűt,
Kit níha egíre.

Hitelesek abban is, hogy Somogyi József emlékművei kivétel nélkül a nemzeti köztudat által fenntartás nélkül vállalt eszmények, emberek és események megörökítései – másfelé nem tudott, és nem is akart szobrászfantáziája megindulni. Ami nem jelenti azt, hogy szobrait mindenki azonnal és egyetértően elfogadta. Nem utasították el, nem mentek el mellettük közönyösen, hanem vitába szálltak velük, és e viták során megtörtént az, amit Somogyi József akart: a szorongatott nemzeti köztudat új szövetséget kötött saját hagyományaival és értékeivel.

Teljes életműve mennyiségét tekintve is nagyon gazdag. Kisméretű bronzai, terrakottái és plakettjei, érmei végigkísérik egész életét, egy-egy pályaszakaszának legfontosabb szobrászati problémái bennük formálódnak meg. Nem kiegészítői és melléktermékei az emlékműszobroknak, hanem a dalok és a kamarazene világa a nagyzenekari művek mellett, nemcsak emberi közlendőiket, hanem szobrászati-formálási eredményeiket illetően is. A heves, minden ízében kifejező mintázás a legkorábbi időktől mindvégig egyik legfőbb jegye a Somogyi-szobroknak, a megformálás indulatait majdnem az ujjlenyomatig maradéktalanul megőrzi a felület, ha nem szorítaná a szobrot szigorú szerkezet, szétzilálódna a forma. De szorítja – olykor fel is tárulva a felület alól –, így jön létre az az igen erős, egymásnak feszülő kettős erőtér, amely nélkül nincs jó szobor.

Kisméretű szobrai viszonylag kevéssé ismertek, Somogyi József nem tartozott a sűrűn kiállító művészek sorába. Kötelességszerűen sosem állított ki, csak ha megérezte magában az erős késztetést, éppen úgy, amiként azt az emlékműszobrok esetében is tette. Kis bronz- és terrakottaszobrait legszemélyesebb dolgai megtestesülésének, talán naplójának is tekintette, közzétételükkel szűkmarkúan bánt.

1977-ben túlélte első szívrohamát. Már az ágya szélén mintáz. Tenyérnyi plaketteken jegyzi fel a halál közelségét, a félelmet, kiszolgáltatottságot, majd egyre fokozódó erővel a visszakapott élet örömét, a megtartó szerelmet és családot, a teremtett világ szépségét – élete hátralevő másfél évtizedében ez a dallam uralkodik, ez teljesedik ki a végső számadás concertójává.

A *corpusok és pietàk* a végső dolgok szintézisei. *A corpus*: Krisztus teste a kereszten – az emberi sors vállalásának, a szenvedés, a végső magány, a halál és a megváltás misztériumának kétezer éves jelképe. *A pietà*: a keresztről levett Krisztust ölében tartó, a fiát gyászoló Mária ábrázolása, minden halott siratásának, két ember egymástól való végső elszakadásának, a magára maradt szeretet gyásszá válásának jelképe.

Boldog az a szobrász, aki ebben a két, minden emberit magában foglaló jelképben el tudja mondani a maga legszemélyesebb sorsát, élete legfontosabb dolgait: hitét, hivatását, szerelmét, családját, örömeit, düheit, félelmeit és nehéz gyászát.

Somogyi József számadását Pál apostol igéi szerint elvégezte:

„mert nékünk mindnyájunknak meg kell jelennünk
a Krisztus ítélőszéke előtt,
hogy ki-ki megjutalmaztassék a szerint,
a miket e testben cselekedett, vagy jót, vagy gonoszt."

És a maga küldetése szerint: utolsó nagy szobraival.

PIETÀ

I.

pirogránit 67x40x28

Sirou anyát teküncsed,
Búabeleül kinyuhhad!
Szemem künyüel árad,
Én junhum buol fárad.

PIETÀ

IV.

pirogránit 76x48x37

Végy halál engümet,
Eggyedüm íllyen,
Maraggyun urodum,
Kit világ féllyen!

PIETÀ

III.

pirogránit 68x40x33

Sirolmom, fuhászatum –
Tertetik kiül
Én junhumnok bel bua,
Ki sumha nim hiül.

CORPUS

III.

pirogránit 66x45x21

Te vérüd hullottya
Én junhum olélottya.
Világ világa,
Virágnak virága!

CORPUS

IV.

pirogránit 80x65x22

Világ világa,
Virágnak virága!
Keserüen kinzatul,
Vos szegekkel veretül.

PIETÀ

II.

pirogránit 70x60x35

Uh nekem, én fiom,
Ézes mézüül!
Szegényül (szégyenül?)
szépségüd,
Vírüd hioll vizeül.

Budapest, 1985/11

Somogyi József

Mementó hősökért és áldozatokért

Grandiózus, bazaltkockákból épített háttérfal előtt áll a fiatal nőalak, *Somogyi József* alkotása. Az építménykeret szinte vonzza az embert, hogy a szobor közelébe kerülhessen. Lépcsőrendszer fogja körül, lépcsősoron kell leereszkedni hozzá, hogy a plasztikai kép és a gondolati tartalom harmóniába olvadjon bennünk. Monumentális, nagy szobor, mégsem érezzük, hogy gőgös piedesztálról néz ránk, a szobrászi megjelenítés eleve lélekközelivé, életközelivé teszi az alakot.

Már annak is jelentősége van, hogy a szobrászi eszmét nőalak hordozza. Mindenekelőtt: egy nőalak érzelmi erőtere eleve kifejez valami titokzatos drámai többletet. Gondoljunk csak arra, nem véletlenül lehetne az emberiség történelmét elbeszélni nagy drámai hősnők életének egymás mellé sorjázásával. Antigonétól Ljubov Jarovájáig szinte végtelen hosszan sorolhatnók a nagy női figurákat, előszámlálva a megtámadott gyengédség, a gyengeségből feltörő lelkierő bensőséges, érzelmi látványosságait. Érdemes arra is figyelni, hogy Somogyi József nőalakja a fiatalság, a szépség, a nőiesség és az életerő hordozója. Szinte biológiai-élettani erővel fejezi ki a szépség, a nőiség fenyegetettségét, szenvedését, magányát és jövőt remélő, jövőt ígérő belső energiáit.

Mindezt a látvány sugárzása, a szituációk drámai attraktivitása és a lelki történés szinkronban megjelenő sokszínűsége közvetíti. A sorspillanat összefogottsága nem narratív módon fogalmazódik szoborrá, hanem egy nézetre, egy tartásra van összerakva a különböző fajta cselekvésmozzanatokból az egységes és hangsúlyos drámai megszólalás.

Nem hangos ez a fogalmazásmód, inkább a csendes manifesztáló rítus képzetét kelti. A kezében gyertyát és barkát tartó nőalak megjelenítésében különös szerepe van a némaságnak, a mozdulatlanságnak. Jól tudjuk, a mozdulatlanság akkor érzékelhető, ha megszakítjuk. Somogyi szobra ebből a szempontból is megkapó, mert érzelmi erejét éppen a nyugalom csendje, belső feszültsége adja. Nem nagy gesztusokkal, nem a fájdalom indulatával szólal meg ez a fiatal nőalak, hiszen ha csak a gyász, a megrendültség katartikus erejét közvetítené, akkor nem tudná kifejezni a továbbélés hitét és hívását. Könnyű lenne nem létező alternatívaként elképzelhető hamis változatokkal szembeállítani, de önmagában kell átélnünk a szobrászi mondanivalót. A nőalak kezében fellobogó égő gyertya a gyász jele, az elesetteknek szóló tisztelgés. A láng

Új köztéri szoborral gazdagodott a főváros és az ország. Budán, a Kongresszusi Palota szomszédságában, a Gesztenyéskertben kezdte el a maga életét élni a mű, hogy örökké emlékeztessen a felszabadulás drámai erejű pillanatára, s örök mementóul szolgáljon a fasizmus elleni harc hőseinek és a fasizmus áldozatainak

mint egy darabka élet fellobog, hogy emlékeztessen azokra, akik már nem élnek. A szótlanul hulló könnyek mintegy a fájdalom feltörését, nyilvános megvallását jelentik. Így a mű emlékeztet a középkori Madonna-ábrázolásokra. Ott is mindig nagy érzelmi erőt hordozó feszültséggel jelennek meg a szenvedő anya arcán a könnyek. A gyász, a sírás mozdulatával rokon, ahogy a másik kézben felemelkedik a tavasz első hírnökeként a barkaág, hogy áthangoljon bennünket a megrendülésből a tisztelgésbe, a reménykedésbe, az újrakezdés, a jövőbe való érzelmi kapaszkodás lelkiállapotába.

Így lesz ez a szobor egyetemes érzelmi, történelmi mondanivalók hordozója. Kifejezvén, hogy hősök és áldozatok egyaránt Magyarország veszteségei. Azok is, akiket hősként terített le a halál, akik elszánt lélekkel vállalták a harcot, és azok is, akiket a vak sors kegyetlensége zárt el a jövőtől, akiket a nemtelen vad indulat ölt meg, akik gázkamrákban váltak füstté és hamuvá.

Somogyi szobra azért tud hatásosan, erőteljesen megszólalni, a plasztika nyelvén érzelmi hullámokat elindítani, mert sokféle képzettársítás felszítására képes.

A szobrászművész komponálási, szerkezetépítő koncepcióját elemezve megérthetjük: eleve arra törekedett, hogy a szerkezeti elem legfontosabb részeivel, a tömör függőlegesekkel, a bronz faktúra érdes szépségével, a fényárnyék állandó váltakozásának lehetőségével életessé, érzelmi erőt hordozóvá formálja a művet. Természetes, hogy szüksége volt olyan rekvizitumokra, amelyek gesztus helyett gesztust hordoznak. Ezért oly hangsúlyos a gyertya megformálása és a barka felfutó, transzcendenciát, magasra törést kifejező ága, mert egyszerre tudja megszólaltatni a sorspillanat összetettségét, a megrendülés és a tavaszvárás sugallatait.

Szigorú gondolati rendben komponálta művét ezúttal is Somogyi József, minden esetlegességet száműzve teremti meg a gesztusok ünnepélyességét, fegyelmét, s találja meg a mondanivaló célba juttatását szolgáló, vonzó plasztikai elemeket. Különös jelentősége van annak, hogy a kendő nemcsak keretezi a nőalakot, hanem a bensőségesség, az emberi melegség érzetét is kelti, ugyanakkor mint plasztikai elem vertikálisan összefogja az alak figurális képét.

Némi szorongással hadd írjak le néhány kérdőjelet. Finta József építőművész elképzelése, a védő, keretet adó háttérfal kialakítása vonzó alkotói koncepcióra vall. Talán csak a léptékrendszere vitatható. Aránytalanul nagynak érzem, a háttérívelés megbontását pedig fölöslegesnek, egyáltalán megkockáztatom: sok térelemmel dolgozik, egyszerűbb, kevésbé erőszakos építési mód jobban engedné érvényesülni a szobor bensőséges hangjait. Ugyanakkor el kell ismerni Finta József alkotásának erőteljes artisztikumát, kemény, nemes szépségét.

Végül hadd idézzem Somogyi József nyilatkozatának egy passzusát. Úgy érzem, a művész nemcsak a művel, hanem ezzel a vallomással is megrendítő felismerést tett közkincsünkké: „Szeretném, ha mementóvá válna ez a munkám, szeretném, ha az, aki megáll a szobor előtt, közvetlen vagy távoli elveszített hozzátartozóira emlékezne. A talapzaton nem két napig virágzó koszorúk sokaságát volna jó látni, szívesebben venném, ha mindig égne ott egy-két gyertya, mert az bizonyítaná: az emlékezés nem alkalomhoz kapcsolódik, hanem a lélekhez. Aki emlékezik, az látja a jelent és képes a jövőbe is pillantani. Aki emlékezni tud, az ember, és a jövőben is emberarcú akar maradni."

ILLÉS JENŐ

KILÁTÓ AZ ÖTÖDIK EMELETEN

Kilátó. Ahonnan nemcsak a Dunára és a túloldal dolomitszikláira, a pálmaágat tartó, békét hirdető szoboralakra nyílik pazar kilátás, hanem tágabb értelemben az egész világra, annak működési elveire

A Gellértheggyel szemben, a pesti oldalon, a Belgrád rakparton egy hatemeletes ház magasodik. Kevesen tudják a Duna-parton sétálók, de még talán a bérlők közül is, hogy volt ennek az épületnek egy hírneves lakója, hogy szellemi műhely, a világ változásaira éberen figyelő kilátó működött az V. emelet 5-ös számú lakásában, amíg *Lukács György* élt. 1945-ös hazatérésétől — néhány hónapos, rövid távollétét kivéve — 1971-ben bekövetkezett haláláig itt élt és alkotott a marxista filozófia és esztétika korszakmeghatározó személyisége. Ebben a lakásban születtek az öregkori nagy művek — a szellemi harcokkal, világnézeti fordulatokkal tűzdelt pálya tanulságainak, kutatásainak betetőzése. Zarándokhely is volt ez a száz-egynéhány négyzetméteres otthon: ide jártak a tanítványok, tanácsért, útmutatásért, véleményért, megfordultak nála a magyar és a világsajtó munkatársai, hogy megismerjék nézeteit az aktuális társadalmi és politikai kérdésekről. Leginkább azonban munkahely volt, ahol csendes órákon megszülettek a világot nem pusztán értelmezni, de megváltoztatni is szándékozó gondolatok, hogy szellemi robbanóanyagként hassanak, hogy vitára, közös gondolkodásra késztessenek másokat, hogy a filozófia fejlődésének előrelendítői legyenek.

Ma egy szerény emléktábla hirdeti csupán a ház falán, hogy ki volt a nevezetes lakó. Egy másik felirat pár méterrel arrébb pedig azt közli, hogy az egykori otthon helyén a Lukács-archívum működik. Hogy egész pontosak legyünk: a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai Intézetének tudományos egysége, a Lukács Archívum és Könyvtár.

Ha éppen rossz a lift, és gyalog vágunk neki az öt emeletnek, különös gondolataink támadnak. A körkörösen emelkedő lépcsőház a magamfajta, filozófián iskolázott látogatót Hegelre emlékezteti. Lukács kedvelt filozófusa, nagy szavakkal élve, egyik elődje, képzelte így a valóság fejlődését. A spirális modell mintegy Lukács életének is paradigmája lehetne. Ő járt végig efféle, kitérőkkel tarkított, de mindig egyetlen központ felé vonzódó, egyre emelkedő életutat. Akárhogy is van, az öt emelet megmászásához egészséges szív és tüdő szükséges. Ahogyan Lukács is a történelem veszélyes szakadékai fölött, a tévedésekre és hibákra csábító szirénhangok csapdáit kerülgetve juthatott el az életben elért szellemi magaslatra.

Az archívumba belépve nem gondolnánk arra, hogy egy hajdani magánlakásban vagyunk. Inkább olvasóteremnek vagy szerkesztőségnek vélnénk a helyiségeket. Ahogy azok is, s a maguk sajátos módján megfelelnek a sokféle szerepnek, igénynek. Csak egy heverő, egy vitrin s az elárvult íróasztal emlékeztet arra, hogy másfél évtizeddel ezelőtt még egy fegyelmezett életű öregember élte itt napjait. Egyébként könyvek, kéziratok, kiadványok, dokumentumok töltik meg az összkomfortos lakás minden zugába behatoló polcokat, szekrényeket.

Sziklai Lászlóval, az archívum igazgatójával, Lukács pályafutásának kutatójával beszélgetek az intézmény jelenéről, működéséről, terveiről. Egy évtizeddel ezelőtt, anyagot gyűjtve, disszertációra készülve magam is koptattam itt a székeket. Az archívum akkor élte hőskorát. Ma már nemcsak a megőrzés követelményeinek tudnak megfelelni. Az állomány gyarapításával, nélkülözhetetlen források közreadásával hívják fel magukra a tudományos közfigyelmet.

A polcokon sorakozó kötetek nem pusztán Lukács emlékét őrzik. A bennük található aláhúzások, margóra írt jegyzetek tanúsítják, hogy gazdájuk mit tartott az illető szerző felől. A tomusokból néhanapján ritka kincs, egy-egy kézírásos cédula hullik ki. Az is visszakerül a helyére, hogy némán őrizze tovább az olvasás beszédes dátumát.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD

Somogyi József

1967 OKT 4

1021

GRÁD

1967. október 4., szerda

Október 6:

Nyit a művészklub Salgótarjánban

Október 6-án ismét megnyitja kapuit Salgótarjánban, a Karancs Szálló mozaikteremében a művészklub. Kojnok Nándor klubtitkár az ez évi programról tájékoztat.

— Bevezetőként talán megtudhatnánk néhány dolgot a klub történetéről?

— Fiatal klub vagyunk, 1965-től működünk. A művészklub szervezése azzal a céllal kezdődött, hogy más rétegklubokhoz hasonló (műszaki-, nyugdíjas-, ifjúsági klubok stb.) létesítményt hozzunk létre a bontakozó Salgótarjánban, ahol az alkotók (írók, képzőművészek, újságírók stb.) és a város intenzív szellemi életének kibontakoztatásáért tevékenykedő művészetszeretők rendszeres találkozók és tervezett programok kapcsán tömörülhetnek. A társadalmi kezdeményezésként létrejött klub minden pénteken 18—24 óráig tartott, illetve tart nyitva.

— Rendezvényei?

— Kötött és kötetlen összejöveteleket tartunk. Az elmúlt időszakban rendezvényeink közül szívesen emlékezünk a Napjaink-, illetve az Élet és Irodalom estünkre, s tartalmas vitáinkra. Tóth Dezső például a szocialista realizmusról vezetett vitát, a művészetek társadalmi hivatásáról Aradi Nórával beszélgettünk. Jedlicska Gyula Nógrád megye értelmiségének helyzetéről, szerepéről tájékoztatott. Vonsik Gyula ugyancsak a szellemi élet kérdéseit elemezte klubunkban. Költészetnapi rendezvényünk is volt. Maróti Lajossal találkoztunk. S ellátogatott hozzánk Mocsár Gábor és Papp Lajos. Évről évre kiemelkedő rendezvénye volt a művészklubnak a Madách-évforduló megünneplése, illetve a Nógrád megyei tanács által alapított Madách-plakettek átadása. Ez alkalommal az ünnepélyes aktust érdekes, izgalmas beszélgetések követték, melyek során a kitüntetettek munkásságukról, terveikről tájékoztatták a klub látogatóit.

— Miben látja elsősorban a klub jelentőségét?

— Mindenekelőtt abban, hogy első ilyen kezdeményezés volt a városban. Nélküle talán nem jöhetett volna létre a TIT művészeti fóruma sem, amely tavaly működött, s amely a művészklubbal közösen szervezte rendezvényeit, vitáit. Természetesen, a példán túl az eddigi tartalmi munka eddigi eredményei is figyelemre méltóak.

— Idei tervek?

— Október 6-án rendezzük meg ismét a Madách-plaketteket ünnepélyes átadását, egyúttal ez lesz ez évi első programunk, s a klub megnyitásának napja. Idén négyen kapják meg a kitüntetést. Ezentúl a klub ismét minden pénteken várja a látogatókat. Alföld-est rendezését tervezzük. Érdekes rendezvényünknek ígérkezik továbbá egy görög-est megszervezése. Laluja András szobrászművész diafilm-felvételekkel illusztrálva számol be görögországi útiélményeiről, ezt görög művészeti- és zenei betétek egészítik ki. Az est egyúttal politikai demonstráció is lesz a jelenlegi görög fasiszta rendszerrel szemben. Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművészt is meghívjuk, aki a november 7-én leleplezendő Felszabadulási emlékműről, s művészi terveiről beszél majd. Hidas Antallal ugyancsak találkozhat ez évben a művészklub tagsága. Martinov Madách-fordításának kéziratát hozza magával, s azt a művészklubban adja át ünnepélyesen a Nógrád megyei tanácsnak. Az anyagi feltételek biztosításához egyébként ez évben a városi tanács, a TIT és a megyei könyvtár is hozzájárul, amelyért ezúton is köszönetet mondunk.

(tóth)

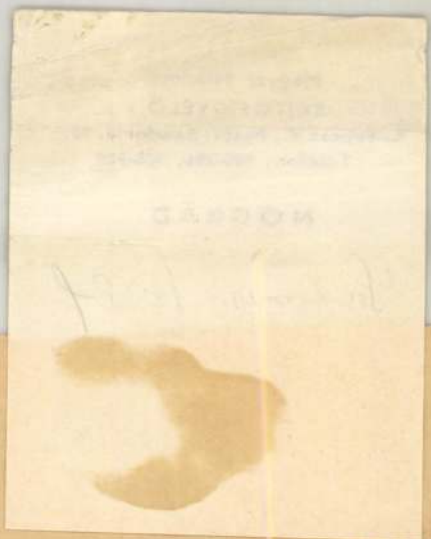

A bányászszakszervezet kongresszusa előtt

Beszélgetés Csincsik Istvánnal, a Nógrádi Szénbányák szb-titkárával

A héten ül össze a bányászszakszervezet kongresszusa, ahol megyénk bányászait húsz küldött képviseli. *Csincsik Istvánt*, a Nógrádi Szénbányák szakszervezeti bizottságának titkárát kérdeztük meg, milyen útravalót kaptak megbízóiktól? Mit várnak a kongresszustól? Milyen kérdésekkel kívánnak foglalkozni felszólalásaikban? A következőket mondotta el:

A nógrádi szénmedence bányászai körében nagy tradíciói vannak a szakszervezeti mozgalomnak. Már az első világháború idején és a Horthy rendszer alatt is erős szervezetek voltak. Ma több mint 14 ezer szakszervezeti tagunk van, közülük kettő és fél ezernél több a nyugdíjas.

A legutóbbi szakszervezeti választások óta több mint kétezer választott tisztségviselő, ezenkívül ezernégyszáz munkavédelmi őr tevékenykedik, zömében társadalmi munkában. Alapszervi titkárainknak is 83 százaléka társadalmi munkás. Mindezt előljáróban azért tartottam szükségesnek elmondani, mert ebből is érezhető: Nógrádban a bányászszakszervezet ma is a legnépesebb.

Amikor a választási taggyűléseink valóra váljanak. Arra ugyanis már készült terv, hogy legkésőbb 1975-re nyereségessé tesszük a nógrádi szénbányászkodást. Kezdeti eredményeink már vannak, de hogy azokat a gazdaságossági feladatokat, amelyet célul tűztünk megvalósítsuk, ahhoz a bizonytalanságot is fel kell számolni.

— A már elmondottakon kívül sajátos szakszervezeti kérdés van amivel foglalkozni kívánnak?

Van több, hiszen hatan a szakszervezeti munka szinte minden területét érinteni akarjuk. Készülünk a gazdasági irányítás új rendszerére. A szakszervezetek szerepe is megnövekszik. Nálunk például hét brigád dolgozik az új kollektív szerződés tervezetén. A nyerstervezet már e hónap közepére elkészül, amit széles körben szeretnénk megvitatni. Az észrevételek, javaslatok alapján december első felében kerül azután sor a megkötésére.

Van aki a társadalombiztosítással, egészségüggyel, orvosi ellátottsággal kíván foglalkozni. Kétségtelen nagyon sokat javult az utóbbi időben. Nagybátonyban például az

bányaüzemeink állapota és tegyük hozzá népessége egész embert kívánna, főfoglalkozású üzemorvosokat.

A másik dolog, ami nagyon sokat foglalkoztat bennünket, hogy területünkön sok az idős dolgozó és a rokkant vájár. Sok esetben lejár az egyéves táppénzes idő és a dolgozó még nem keresőképes, de rokkantsága sem olyan fokú, hogy nyugdíjazni lehessen. Az özvegyi nyugdíjakkal is sok a gondunk. Az özvegy egy évig kapja, de ha nincs még 55 éves, azután nem kaphatja, viszont mi sem tudunk számára munkahelyet biztosítani.

Ezek a problémák rendezésre várnak. Egyébként a lakáselosztásoknál is több jogot szeretnénk kérni a szakszervezet számára, mint amennyit eddig kaptunk. Foglalkozni kívánunk azután olyan kérdésekkel is, mint a művelődésügy és a sport. Anyagi lehetőségeink a jövőben csökkennek, és jelenleg 21 művelődési otthon, még ennél több sportkör tartozik hozzánk, illetve ennyinek biztosítunk anyagi támogatást. Gyakorlatilag ez a kérdés is rendezésre vár annál is inkább, mert

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP
1965 SZEP 22

207 festmény, 288 grafikai alkotás, 99 szobor, 70 érem és 3 üvegmozaik-kompozíció

Megnyílt a X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás

1021

A X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás ünnepélyes megnyitójára a Műcsarnok kupolatermét megtöltötte a közönség. Megjelent az ünnepségen *Szirmai István*, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, *Cseterki Lajos*, a Politikai Bizottság póttagja, *Ilku Pál* művelődésügyi miniszter, valamint politikai, kulturális és társadalmi életünk sok más vezető személyisége.

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Képzőművészek Szövetségének alelnöke nyitotta meg a kiállítást.

Tizenkét helyiségben sorakoztatták fel a tárlat bőséges anyagát. Hetekig tartó értékelés, szortirozás után a zsűri 207 festményt, 288 grafikai alkotást, 99 szobrot, 70 érmet és három üvegmozaik-kompozíciót fogadott el. Számszerint 130 festő-, 89 grafikus- és 122 szobrászművész alkotásai kaptak helyet a tárlaton.

A tárlatot *november 14-ig* tartják nyitva, hétfő kivételével naponta 10-től 19 óráig.

Mindkét félnek előnyös

Az idén 1600, jövőre 2000 hízott sertést ad el az államnak az abonyi Kossuth Termelőszövetkezet. A jövő évi terv teljesítéséhez, gondot jelent, a megfelelő mennyiségű süldő biztosítása. Illetve csak jelentett...

A szövetkezet vezetői élve azzal a lehetőséggel, amelyet egy miniszteri utasítás biztosít, a kocalétszám növelése nélkül „állítanak elő" elegendő hízónak valót. Az egyébként hizlalásra szánt süldők közül százat lefialtatnak, a januári és februári hónapokban. A száz előhasi süldőtől mintegy 800 szaporulatot várnak. A miniszteri utasítás értelmében — amennyiben azok az átvételi súlyt elérik — minden árkülönbözet nélkül átveszik az egyszer ellett sertéseket.

Az abonyi Kossuth Tsz-nek is előnye származik ebből az „üzletből" és az államnak is. Az előbbi teljesíti felemelt hízottsertés-értékesítési tervét, az állam pedig több ser-

rpáros

ízben rendezte meg hagyomá-
küzdelmeit a margitszigeti
t pontversenyt és ezzel a ku-
Képünkön „civilben" a két Pál
—, akik a női párosban elért
á az elsőséghez. Érdekesség,
egy ikertestvérpár is szerepelt,

—reitter —

ÉLIDŐBEN ELDŐLT

Pécsi Bányász—Csömör 19:12 (10:2)

Pécs, 300 néző. V: Schall.

Csömör: Mezőbukta — Seffer, Tamás (1), Bagyánszky I (2), Süle, Bagyánszky II (4)

nokságot is ezen a poszton zárná, s akkor ismét NB II-es csapata volna Ceglédnek.

Az eddigi sikerekben jelentős része van a játékosok lelkesedésének, küzdeniakarásának. Az edzéseket nagyon komolyan veszik, s természetesen ennek eredménye is megmutatkozik. Még három nehéz ellenfél van hátra: *Ercsi*, *Traktorgyár*, valamint *Sárisáp*. A jelenlegi 2. és 3. helyezettet Cegléden fo-

MOZAIK

Megkezdődtek az idén első ízben kiírt jégkorong bajnokcsapatok Európa Kupa küzdelmei. Az első mérkőzéseket az olasz Cortina Rex és a francia Chamonix csapata játszotta. A Cortina Rex bekerült a 2. fordulóba, ahol a következő ellenfele a nyugatnémet bajnok EV Füssen lesz. A magyar színeket képviselő U. Dózsa választ kapott Bulgáriából: a Szófiai Levszki elfogadta a magyar időpontokat. Eszerint az első két mérkőzésre Budapesten október 23-án és 24-én kerül sor, míg a szófiai visszavágókat november 6 és 7-én játsszák le.

Somogyi József

(S)

Hegyi Dezső
1986. VI. 9.

Somogyi József évtizedei

Alighogy elindult, hogy pályájára térjen, én máris a legendájával találkozhattam. A pápai református kollégiumban A. Tóth Sándor festőművész rajztanárunk szentélye, birodalma felé vezető folyosón ott díszelegtek a jeles diákok műalkotásai Köztük is kiemelt, központi helyen *Somogyi József* rajzai, festményei, plasztikai kísérletei.

Szerencsés találkozás volt az övék. Egy fiatalember, aki már gyermekfővel Ásványrárón úgy fedezte fel a természetet, a természetben az állatok világát, hogy egészen fiatalon az állatok szeretete, látványa, a gyermekrajz örömei helyett gyermekszobrok készítésére ösztönözte. A látott dolgokat sohasem lefesteni, mindig újraépíteni akarta. Ez az ösztönös tevékenység kapott aztán határozott terepet, irányítást a pápai Református Kollégiumban, és A. Tóth Sándor vezetése mellett már tudatosan mintázást, elmélyült rajzstúdiumokat végezhetett.

Mester és tanítvány egy életre összekapcsolódott. Érezni lehetett: Tóth Sándor számára is a legnagyobb életajándék volt, hogy Somogyi Józseffel találkozhatott. A tanárt a *tanítvány* minősítette. (Így indíthatott el még annyi sok fiatalembert a képzőművészet felé; köztük is talán a legmeszszebbre jutott Nagy László.)

Somogyi József a legjobbkor találkozhatott Tóth Sándorral, hiszen alkotó tapasztalatokkal, élményekkel, a kor művészetét reprezentáló könyvekkel és plakátokkal akkor érkezett meg Párizsból, amikor Somogyi diákja lehetett. Így egyszerre irányt kaphatott az ösztönös, de elementáris vonzódás, amely a képzőművészet felé vezette őt. A szobrászat felé, még akkor is, ha eleinte Aba Novák Vilmos szabadiskolájában, később pedig Réti mester osztályában a főiskolán a festészettel ismerkedett. S a plasztikai nyelv igénye, tanulmányozásának lehetősége csak később nyílt meg számára Pátzay Pál korrektúráin. Ettől kezdve már tudatos élet- és jellemépítőként figyelhetjük őt, aki mindvégig meg tudta őrizni a legnagyobb megpróbáltatások közepette is az emberség örömét és a belső tartást adó lelki biztonságát.

A sors kegyes volt hozzá, mert sosem kényeztette. De minden pokoljárásából végül is gazdagodva került ki, megpróbáltatásai csak alkalmasabbá tették arra, hogy sorsát, művészi küldetését vállalhassa.

A felszabadulás után kivételes szenvedélyességgel, szinte robbanó erővel tört fel alkotóereje. A személyiség mutatkozott meg minden alkotásban, a személyesség a szerkezetekben, a szenvedélyesség a mondanivalókban. Minden művéből sugárzik a feltárulkozás bensőségessége. szinte gyónásszerű vallomásszerűsége. Jellemző rá a mondanivaló gazdag áradása. a művekben és műfajokban egyszerre számtalan hangszeren játszik, s meleg érzelmi telítettség, szinte a lírai költeményekre emlékeztető belső sokszínűség jellemzi már korai műveit is. Amikor Kossuth-díjjal tüntették ki, akkor éri talán az első meglepetés, mert a korszellem, amely ísteníti a munkást szavakban, amikor igazi erőteljes megjelenítésével találkozik, szinte megrémülve próbálja eltolni magától. A *Martinász* akkor nem kellett az irányításnak, mégis jelképe lett a kornak, címere a városnak, amely várta és önnön képének ismerte el. A Dózsa-téma már akkor és azóta is állandóan foglalkoztatja. Számtalan változatát készítette el, eleinte kissé romantikus fogalmazásban, de ahogy egyre mélyebbre ásva közelített a témához, a feladathoz, mind szűkszavúbb, mind tömörebb, mind plasztikai erőben gazdagabb lettek Dózsa ábrázolásai.

Az évtizedek során aztán sorra megformálta a magyar mitológia nagy alakjait; Zrínyit, Petőfit, Bartók Bélát, Szántó Kovács Jánost, József Attilát, s a mostanság felállítás előtt álló Rákóczit. Mindegyikben érezhettük, hogy kivételes mondanivalókat tudott plasztikai renddé fogalmazni.

Így épült, épül ez az életmű, párhuzamosan a művek életével. Mert ezek a nagy művek ahogy megszülettek, elkezdték élni saját sorsukat. Ment egy Somogyi-szobor életrajza sem fejeződik be azzal, hogy kiöntik. Az ünnepélyes szoborleleplezéssel csak elkezdődik szellemi életük, amely az adott közösség világában találja meg kiteljesedésének lehetőségét. Néha ezek az iszonyú belső erőt hordozó művek. mint például a Szántó Kovács-emlékmű, fantasztikus érzelmi erőket hoztak mozgásba, de például a Petőfi, a titokzatos megérkező, az értékhozó, egyszerre megtalálta a kapcsolatot a város világával.

Hogy milyen alkotó viszonyban van az anyagokkal, arról most legutóbb Sopronban a Káptalan-terembeli kiállításán kaphattunk leckét. Megállásra kényszerítenek az itt látható legújabb művei, siratók, pieták, a magány iszonyú feszültségében égő asszonyok, a szenvedő és a szenvedésben naggyá növekvő lelkek. A terakotta szobrok nyers felületeinek érdessége és érzékenységet hordozó hangulatossága fantasztikus érzelmi erővel tudják hordozni mondanivalóikat.

Ma a gondolatban végigsiklunk kiállításainak, köztereken kiállított műveinek során és arra gondolunk, ezek a sorsvállaló emberek a katarzist bátran megélő lelkek arra figyeltetnek, hogy Somogyinak nemcsak művei, hanem jelleme is ilyen szigorú tudatossággal van jelen életünkben. Az ilyen művésznek valóban hű szövetségese az idő. Őt segíti, őt érleli, őt ajándékozza meg az „emberség gyönyörével". Amikor most, hetvenedik születésnapján köszöntjük őt, ezzel a várakozással nézünk újabb alkotó korszaka felé. Reméljük, hisszük, életművének új fejezeteit formálja az Idő, a megrendülésekkel, felismerésekkel, örömökkel és felfedezésekkel szolgáló Idő. amely az áhított, várt kiteljesedést is elhozza számára. Minket pedig megajándékoz egy küldetéses művész alkotásaival, amelyek korunk hű megtestesítőiként szólalnak meg világunkban és a világban...

Illés Jenő

békeév tiszteletére 1985 nyarán hirdette meg a rajzpályázatot, amelyre 62 országból 7420 gyermek küldte el műveit. A beérkezett 8682 alkotás közül a művészekből, rajzpedagógusokból álló zsűri harminc alkotásnak ítélt oda nagydíjat: *nyári zánkai táborozást.* A legjobbnak tartott rajzokból *vándorkiállítást* rendeznek. A rajzokból albumot állítanak össze, s néhány képeslapokon is kapható lesz.

A mostani bemutatón több mint kétszáz gyermekmunkát — rajzokat, batikokat, tűzzománcot — tekintenek meg július 10-ig a látogatók. A gyermeklátogatók játékos foglalkozásokon is részt vehetnek.

litáció minden területén.

Öt év alatt az egyesületek taglétszáma megkétszereződött, a szervezet behálózza az egész országot, elfogadható kapcsolatai épültek ki a politikai, állami, társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, intézményekkel. A szövetség természetesen valamennyi sorstársuk érdekének a szószólója. Így értelemszerűen az egyesületeken kívüliekre is kiterjed a módosított KRESZ, amely speciális jogokat ad a mozgáskorlátozottaknak. Ugyancsak a szövetség kezdeményezésére rendszeresítették az *ingyenes üzemanyag-utalványokat*, az új Országos Építési Szabályzat pedig kötelezően írja elő: *a középületeket úgy kell kialakítani, hogy súlyos mozgássérültek számára is akadálymentesen megkö-*

tek ügye
rül kiha
talpaló
ják meg új
ni az el-elbő
lelkiismeretet
mat iránya é
szen a kezde
kán azoktól e
lehetne várni.
viszont — íg
„a közös érde
nak részesei
megegyezésne
lom további
gedhetetlen f
szorgalmazzák
országos szö
szervezetként

A küldöttek
lasztották me
kárává.

vösvölgyi Nagyréten, nnepségek

lyek ma is helytállásra, a szakma szeretetére kötelezik.

A Borsod megyei és a miskolci építők több helyen ünnepeltek. A megyei építőipari vállalat dolgozói selyemréti munkásszállójukon találkoztak, és szokásukhoz híven több építőmunkásnak és irányító szakembernek nyújtottak át vállalati kitüntetést és pénzjutalmat az év első felében végzett kiemelkedő munkáért. A Helyőcsabai Cement- és Mészművek munkásai a miskolci Gárdonyi Művelődési Házban és a Szabadidő-parkban jöttek össze, ahol a műsorban fellépett *Béres* Ferenc, *Lipcsei* Edit és *Simonyi* Ferenc népdalénekes, a görömbölyi népdalkör, *Balogh* Gyula és népi zenekara.

Orvosi értekezletek

a magas vérnyomásról, az a meddőségről

Népegészségügyünk, a szív- és érrendszeri betegségek megelőzése és eredményes gyógyítása szempontjából jelentős tudományos ülés színhelye lesz a hét végén, pénteken és szombaton a kékestetői Mátrai Állami Gyógyintézet. Az intézmény tudományos tanácsa a Magyar Rehabilitációs Társaság belgyógyászati szekciójával és a Magyar Kardiológusok Társasága hipertónia munkacsoportjával közösen *a magas vérnyomás témakörében* rendez tudományos eszmecserét.

Minthogy az emberek főként a körzeti orvos munkája alapján ismerik és ítélik meg a magyar egészségügyet, jelentősnek ígérkezik a *III. zsámbéki általános orvosi konferencia* is, amelyet június 14-én tartanak meg. A konferenciát az Országos Körzeti Orvosi Intézet közösen rendezi a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületével és a MOTESZ Társadalomtudományi Társasággal. Témája: az alapellátás szerepe és feladatai az „egészséget mindenkinek 2000-re" program megvalósításában

Ma a 150 évvel ezelőtt született Chyzer Kornél emlékére tartanak ülést az ORFI-ban. Közegészségügyünk e kitűnő személyiségének a magyar fürdő-

sítjük, öljük, gyötörjük: fois
sát, fölgyorsítjuk egymás szí
a torkunk és a szívünk. A s
gyunk alkalmazkodni, mint
mérgezést, hozzászokunk-sük
mást nehezen szokjuk meg,
kodunk.

Az infarktus 1. számú r
Többet árthat nikotinnál és

Be kár: statisztikailag még
áll meg a szíve attól, hogy
tettel rá. Nincs kimutatásunl
tos. lassú gyilkosságainkról.

Az ember fő környezete:
lanék: segítség, védjetek me

1021

Somogyi József, Kossuth- és Munkácsy-díjas szobrászművész

1974.VI.29.Kossuth 19.oo Gné

Esti krónika

Beiktatták a Képzőmüvészeti Főiskolá uj rektorát, Somogyi József Kossuth és Munkácsy-dijas szobrászmüvészt. A korábbi rektor Domanovszki Endre májusban hunyt el. A Képzőmüvészeti Főiskola oktatóinak ma megtartott tanévzáró~~ja~~ értekezletén közeli nyugállománybavonulásuk alkalmából elbucsuztatták Pátzay Pál szobrászmüvész tanszékvezetőt, Barcsai Jenőt és Kroczák Emil tanszékvezetőt.

1021

Somogyi József kossuth és Munkácsy-díjas szobrászművészet

- 6 -

1974.VI.29.Kossuth 19.do Gué

Esti krónika

Beiktatták a Képzőművészeti Főiskolá uj rektorát, Somogyi József Kossuth és Munkácsy-díjas szobrászművészet. A korábbi rektor Domanovszki Endre májusban hunyt el. A Képzőművészeti Főiskola oktatóinak ma megtartott tanévzáró értekezletén közeli nyugállományba vonulásuk alkalmából elbucsuztatták Pásai Pál szobrászművész tanszékvezetőt, Barcsai Jenőt és Krocsák Emil tanszékvezetőt.

1821

1975. szept. 21. Televizió 19.oo /25/ M.

A H É T .

- Most pedig folytassuk müsorunkat egy olyan hazai eseménnyel, amely a nagyvilághoz füződő kapcsolatainkat is erősiti. A Mücsarnokban tegnap a III. Nemzetközi kisplasztikai biennálé megnyitásával kezdődött meg a Képzőművészeti Világhét másfél hetes esemény-sorozata. A Világhét feladata, hogy képzőművészeti, iparmüvészeti tárlatok, előadások, filmek ujonnan kiadott könyvek segitségével olyan átütő mozgalom kibontakozását segitse, amely az egész országot mozgósitja, szilárd apapot teremtve a képzőművészeti ismeretterjesztés és közmüvelődési tevékenységnek. Somogyi József Kossuth-dijas szobrászmüvész stúdiónk mai vendége, nemcsak mint a Magyar Képzőművészeti Szövetség elnöke érdekelt ebben az akcióban, hanem mint alkotómüvész is. Bár én azt hiszem, hogy a müvészek nem nagyon szeretik az ilyen akció-sorozatokat, kampányokat.

- Tulajdonképpen nem is érzem kampánynak, inkább egy gondolatébresztő akciónak mint mondottam. Az UNESCO képzőművész tagozatának a kezdeményezésére indult el ez a gondolat, mert úgy érezzük mi is hogy talán nemcsak idehaza, hanem szerte a világon a kortárs-müvészet és a széles társadalom között az eligazitó okos szó sokmindent megváltoztathat és sokat segithet. Én azt hiszem, hogy mint már az előbb mondottam nem kampányról van szó. Magyarországon a közmüvelődés és a kiállitás-politika olyan bő választékot nyújt egész éven át, hogy inkább ez a hét legyen az eszmélésnek a hete. Egybeesik most a kisplasztikai biennálénak a megnyitásával. Ezen a héten nagyon sok kiállitás nyilik vidéken is, amelyek talán nem is erre a hétre voltak időzitve az évi tervben, de ünnepélyesebbé teszi megnyitásukat az, hogy ennek a gondolatnak a jegyében nyilnak most meg.

- Én úgy gondolom viszont, hogy a látogatók a nézők, a közönség azért szereti az ilyen akciókat, mert nagyon sokféle lehetőségből válogathat. Azt is el kell mondani, hogy pl. ez alatt az egy hét alatt, 9 nap alatt minden kiállitás Magyarországon ingyenes.

- Ez jól hangzik és valóban ingyenes, de azért nem vitatkozásból, nagyon méltányoljuk és örülünk ennek az ingyenes lehetőségnek is, de Magyarországon a kiállitások dijai oly minimális összegbe kerülnek, hogy én azt hiszem nem az ingyenesség fogja a kiállitásokat látogatottabbá tenni, hanem az okos segitő gondolat az értelemben való kopogtatás

és miért kezdeményeztük ezt az akciót? Azért, mert úgy gondoljuk, hogyha a képzőművészet nem is egy ország életének nem tudom milyen centrális kérdése, de kétségkivül az intellektuális résznek, a szellemi létnek, az egyszer és megismételhetetlen életnek olyan gazdagságát és olyan többletét jelentheti, amitől teljesebbé lesz az élet, teljesebb lesz az eszmélés, teljesebb lesz a gondolat és meggyőződésem, hogy aki ezt a nyelvet nem ismeri, az önkifejezésnek ezt a varázslatos valamilyét, az szegényebb lesz.

- Ebből az igen gazdag programból nem mint a Szövetség elnöke, vagy a főiskola tanára, mint magánember, mint művész melyik programot választaná ki. A hivatalos tájékoztató anyaga majdnem 3o oldalas, és ez jelzi, hogy milyen sok kiállitást láthatnak Magyarországon.

- Talán zavarba is jövök erre a kérdésre, mert valóban, ahogy mondja, egy olyan gazdag anyaggal állunk szembe, hogy tényleg csak ötletszerüen, érzelmi erőnek engedve én nagyon sokat várok a még nem megnyilt, de a napokban megnyiló / pécsi kerámiai kiállitásból. Talán azért is említem ezt, mert ennek az egész mozgalomnak a gondolata a kortárs, az új társadalom és az ókor egyidőben a földön élő művészet közötti kapcsolatról szól és én azt hiszem, hogy ez a kerámia biennálé pontosan a mai magyar kerámia jelenlegi törekvéseire vet, vagy világit rá és ad egy érdekes élményt. Aztán aki nem hazai kiállitásokra kiváncsi csak az UNESCO-nak a vándorkiállitására gondolok Óceánia művészetére, ami Kecskeméten nyilik meg, talán igy hevenyészve ezt a kettőt ajánlamán.

- Még egy rövid gondolat: az ismertető anyagokban gyakran szerepel, hogy ennek a világhétnek a célja elsősorban a képzőművészet és a modern társadalom kapcsolatának a megteremtése. Mi lehet az oka annak, hogy ezt a kapcsolatot még meg kell teremteni, tehát hogy nem eléggé szoros, hogy nem eléggé nyilvánvaló?

- Én azt hiszem, hogy talán az alapvető kérdés az,hogy a társadalom széles régtegei még képzőművészeti izlésükben jó ha az impresszionizmusig eljutottak. Tehát mindaz ami azóta történt sokszor idegen a társadalom előtt mintha azt mondhatnók, hogy nem értik azt a jel-rendszert vagy azta a törekvést, ami a ma képzőművészetét jellemzi; akár szinvilágát, akár puritán kifejezését, szándékait, akár képzettársitásokra utaló képjel-rendszerét.

- Nagyon reméljük, hogy ez a Képzőművészeti Világhét mindannyiunknak akik a kiállitásokat látogatják, érdeklődnek a képzőművészet iránt ezt a problémát is segitik megkönnyiteni, megoldani és belemerülni ebben az igen korszerü, modern, izgalmas képzőművészeti világba.

adatra, ki kényszerült később szégyellt ízlés- és stílusmegalkuvásokra a mögöttünk lévő évtizedekben. Esetünkben plebejusélményekkel indult nagyszobrászi pályára egy humanista szellem, aki később, a nagy rossz hírbe keveredések évadján nem hagyta magát kompromittálni. Negyvennyolcban, a *Közösségi művészet felé* önként haladók kiállításán Somogyi még mindig medvebocs-szobrot kínál fel a köztérre, és utána is minden témája és minden gondolata belülről fakad vagy belsővé válik. A Martinász mellőzését vállalja, a Zrínyi-témát két nagykompozícióban oldja meg, a Dózsa-figurái húsz év alatt hatalmas rajz- és szoborciklussá válnak, amelyet a második köztérre állított emlékmű után is folytat: szuverén.

Gyötörten is erős anyákat, súlyos csecsemőket, érzelmileg tagolt családokat állított föl a legújabbkori, bamba világi madonnaszobrászat kellős közepén, súlyos szimbolikus asszonyokat, erős, férfias állatszobrokat, amikor a negédes és a közönséges hulláma a homlokzatokat csapkodta. Nagyot alkotott: először tudta elfogadtatni a *drámaian igazat* a köztéren a magyar plasztika történetében.

Tölgyfa koporsója a fekete mercédeszben, amellyel az Epreskertből a temetőbe vitték, tiszteletet parancsoló volt.

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a MOZGÓ VILÁG c. lapot ..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve: .....

Címe (város, község, kerület): .....

(Utca, tér, ltp.): .....

(Emelet, ajtó): .....

Irányítószám: .....

Előfizetési díj egy évre 684 Ft ❑; fél évre: 342 Ft ❑

Az előfizetési díjat a részemre küldendő átutalási postautalványon egyenlítem ki.

.....
aláírás

A Megrendelőlapot borítékban, *bérmentesítve* az alábbi címre kérjük feladni:
Hírlapelőfizetési Iroda
BUDAPEST 1900

Somogyi József
Magyar Világ
1993/4

Rózsa Gyula

Az eltemetett Somogyiról

Szép temetése volt. Epreskerti műtermének portikuszát feketével borították, az oszlopok törzsét gyászdrapériába vonták, váltásban hat-hat tanítványa állt a katafalknál. Fényképe a Kálvária építményében, előtte virágok, gyertya, oda szállingóztak a csendes búcsút kívánók. Hideg volt, vigasztalón sütött a januári nap, és a mellettem álló szakállas elitértelmiségi azt dörmögte, hogy kezdi nem érteni az elmúlt rendszert.

A szakállas elitértelmiségi sohasem a bolsevik elkötelezettségeiről volt híres; nem értettem, hogy most mit nem ért.

– Hogy miért bírta olyan sokáig. Ha ennyi volt az ellenálló.

Pedig még csak a harmadik gyászbeszédnél tartottunk, s ha jól számoltam, éppen tizenketten beszéltek a Somogyi József ravatalánál. A kisvárosi szónok az ellenállás után említette még, hogy a mester elévülhetetlen érdemeket szerzett a pápai református kollégium státusának visszaállításában, aztán illőn átadta a mikrofont a következőnek. A sorrendre már nem biztosan emlékszem, egy megrendítően komoly egyházi férfi után jött egy építész, fekete körgallérban és fehér selyemsálban, de nem énekelt, hanem szavalt, a saját versbe szedett gyászköltemányét. Aztán jött egy másik építész mikádókabátban, ő nagy, szabódezsős prófétaátkot mondott a világra, ha jól értettem, jobbközépről, s talán őt követte a legidősebb tanítvány, aki úgy belecsuklott a visszaemlékezésbe, hogy valamennyien belecsuklottunk a gyászba.

Sokan voltunk az Epreskert csupasz fái között. Meghallgattuk az államtitkárt, aki két volt pártállami monográfus tanulmányának a rezüméjét mondta fel, majd ellensúlyként vádolta a régi rendszert, kitért arra, hogy a mester elévülhetetlen érdemeket szerzett a pápai református kollégium státusának visszaállításában, aztán azonnal elment. Közben iparművészek, grafikusok és szobrásztanítványok, hatvanasok és kamaszarcúak váltották egymást a Somogyi koporsója mellett, aki negyvennégy évig volt tanár a művészeti középiskolában és az akadémián.

Különös temetés volt. Minden gyászszertartásnak kockázata, hogy összevegyül az orális giccs a valóságos tragédiával, nagy egyéniségek búcsúztatásában további rizikófaktor a már vissza nem utasítható aktualizálás. „Mert megszélesítik az ő homlokszíjjaikat; és megnagyobbítják az ő köntöseik peremét" – írja róluk Máté. Valaki harmadszor vagy negyedszer hangsúlyozta, hogy a mester elévülhetetlen érdemeket szerzett a pápai református kollégium státusának visszaállításában. A nemzetről szólott zengő hangon egy kálvinista prédikátorok stílusát öröklő nem-teológia-professzor, majd szép tisztelettel búcsúzott egy ötödéves szobrászhallgató a legfiatalabb, az utolsó tanítványok nevében.

A főtiszteletű palástban, kezében Bibliával legutolsóként jött, és évszázados, feloldozó református szolgálatba kezdett. Fohászt mondott, felolvasta az evangéliumot, kibontotta nagy ívű prédikációját. Benne Arisztotelészt, Platónt idézett, az esztétikai alapvetésben eljutott Hegelig, igaz, a mimézis-értelmezés nem volt teljesen hibátlan, de az egész prelekciója képzetten emelkedett. És ezután szőtte bele a főtiszteletű a *totális diktatúrát.* Hogy miként jutott idáig, s hogy a Somogyi koporsója fölött mi mondanivalója is volt róla, arra már a szertartás

végén sem emlékeztünk. Az sem lényeges most, amit áldás után megátalkodott ateisták és mélyen hívők kis csoportja egymás szavába vágva mondott egyház és rezsim, főpapság és kurzus viszonyáról. A fontosat azok mondták ki, akik arról beszéltek, amiről a legkevesebb szó esett a szobrász temetésén: a szobrászatról, a Somogyi életművéről.

Mellőzzük hát legalább most a romlandó és mulandó dolgokat, ne feleseljünk vissza a gyászbeszédi hivatkozások színvonalán: szobrászt temettek.

Beszéljünk arról, hogy a huszadik század első két harmadában a magyar művészetet nem rendítették meg alapjaiban a modern mozgalmak, maradandó közvetlen nyomuk alig maradt. Ez a tény nem ok a nemzeti önmarcangolásra, még kevésbé a múlt átstilizálására, és a legkevésbé ok nemzeti büszkeségre. Ez történelmi meghatározottságokból következő faktum, most már múlt, tudomásul veendő. Művészetünk ez időben idehaza – kisebb közjátékokat leszámítva – ábrázoló és figuratív, köztéri plasztikánk különösen az. Somogyi József plasztikai életműve e hazai kritériumok között korszerű, érvényes és kihívóan eredeti. Alighanem ugyanezt a minősítést kaphatná vagy kapja majd az egyetemes e századi művészettörténet hasonló erkölcsi és esztétikai normákat vállaló fejezetében is, de bizonyíthatatlan feltételezésekbe ne bonyolódjunk. A mi képzőművészetünkben – térjünk vissza –, annak legjavában, az izmusok áttételesen, szűrten, a mélyben mutatkoztak meg csaknem hetven évig. Elsősorban a kubista-konstruktivista és az expresszív törekvések. Markáns befolyások, egymást szerencsés arányban tagadva-erősítve különösen alkalmasak a már jelzett hagyományos figurativitás megújítására.

A pályakezdő Somogyi ezt a – több előzmény után mesterfokon a Derkovits piktúrájában tökélyre jutó – szintézist keresi, alighanem ösztönösen, és láthatóan óvatosan. Korai, elsősorban állatokat ábrázoló kisplasztikái mindenesetre líraiak, lágyak a hasonló utat taposó, nem egészen tíz évvel idősebb Szalay Lajos–Koffán Károly-generáció grafikai teljesítményéhez képest. Markánsabb szerkezetességre, a konstruálásra majd a monumentális feladatok késztetik; ennek egyik bizonyítéka sajátos módon az igencsak realistának szánt és annak is mutatkozó híres Martinász. Az 1953-ban elkészült munkásszobron művészettörténeti ismeretterjesztő írások sora szemléltette a térbeli plasztikai szerkezetet, miközben az azonosuló líra és az együttérző groteszk, azaz a látványhűség határai között elférő, óvatos expresszivitás is nyomot hagyott a korszak pozitív jelképévé vált figurán.

A monografikus igényű Somogyi-méltatások nyomon követték az óvatosan erősödő tendenciát az ötvenes évtized közepének-végének kompozícióin a Szántó Kovács-emlékműig és a Mednyánszky-síremlékig; tény, hogy konstruktivitásnak és expresszivitásnak a tökéletes, minden szellemi lényeget meghatározó ellentéte-egysége 1965 e két főművében diadalmaskodik leplezetlenül. Pontosabban: a hódmezővásárhelyi monumentumban diadalmaskodik, a sírszoborban monumentálissá emel esendőséget, védtelen nagyságot és elmúlást. A Szántó Kovács-figura az ősi architektúrák tiszta logikájával építkezik. Láb-oszlopokra alsótest-architrávot, arra felsőtest-felépítményt rak, s végül kalapos-merész fejjel kupoláz; ez a szerkezet akkor is meghatározó, ha tépett, lehasogatott, expresszív felületével a bronz szinte magával ránt. A Mednyánszkyn ugyanezt a szerkezetet mintha összecsukták, háromrétbe hajtották volna: ül, csupa lehúzó függőleges és diagonális, csak a fej emelt, a tekintet messze révedő.

Mindkét mű magán viseli az azonosulás kérlelhetetlen iróniáját. Azt a kegyetlenül hitelesítő groteszket, amelyet a szigetvári Zrínyi-emlékmű hősi lovasa és hőst elsodró apokaliptikus lova szabadít el, majd az irgalmat nem

ismerő Dózsa-kompozíciók, köztük a ceglédi emlékmű sűrít, s nem nagyobb kegyelemmel a monumentális Korpuszok.

Fel kell tűnnie, hogy a Somogyi monumentális plasztikája szinte csupa tragikus és elbukásra ítélt történelmi hősnek ad szellemileg is maradandó formát. Dózsa, Zrínyi, Szántó Kovács, Mednyánszky és Jézus Krisztus – utólag végiggondolva, meglehetősen sajátos panteon egy olyan fél évszázadban, amelynek az elején határozott megrendelői kívánalom volt az optimizmus a köztéri plasztikánál kevésbé kényes műformákban is, és amely félszázadnak a vége is inkább a zavartalan lelkibékét, akár az üres harmóniát kegyelte. Hogy Somogyinak is meg kellett vívnia a harcait és vállalnia kellett a konfliktusait az első nagyplasztikától, a hét évre száműzött Martinásztól, fölemlegetni mind kevésbé lesz érdemes. Az ütközések emlékei lassan elfakulnak, a művek pedig állnak a helyükön.

Mellesleg: mint a szobrászi bátorság és tisztesség emlékművei. Mert a szobrászt a tehetségén kívül valószínűleg e két erénye óvta meg a történelmi és művészettörténeti bukásoktól. Nem igaz az, hogy véletlenen múlott, kit választottak ki később röstellni való fel-

MEGRENDELŐLAP

KÖZTULAJDON

1945-1975

30 ÉV MONUMENTÁLIS KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÁSAI A MŰCSARNOKBAN

SOMOGYI JÓZSEF: MARTINÁSZ DUNAÚJVÁROS

MARTON LÁSZLÓ: PETŐFI SZALKSZENTMÁRTON

A régi korok művészetét ma jórészt a monumentális műveken keresztül ismerjük – az egyiptomi szfinx, gótikus szárnyas oltárok, Michelangelo Dávidja ismertebbek, mint a korabeli intim művészet. Az emberek többsége – a kiállítások törzsközönsége kivételével – korának művészetétől is csak a közterületeken elhelyezett munkákat ismeri. Ezért is jelentős e kiállítás, túlnézve a művészetpolitika szempontjain. A felszabadulás óta a köztereken és közintézményekben elhelyezett művészi alkotásokat láthatják a látogatók, úgyszólván az összeset. E kiállításon jobban megismerhető a felszabadult ország művészetének története, mint akár a múzeumokból, akár az országot járva, mert nincs is más mód mindet megtekinteni.

Természetesen nem az eredeti alkotásokat hozták be a Műcsarnokba a kiállítás rendezői, hanem terveket, kartonokat, fotókat. Ez sajnos csökkenti a megismerés teljességét, hiszen ugyanaz a munka másként hat kicsiben és nagyban, kartonban és anyagban, mondhatni, nem is az a munka. A kiállítás jó érzékkel készített, szakszerű fotói azonban igyekeznek átsegíteni a nézőt ezen a nehézségen.

Hogy a méret- és anyagdifferencia mennyire megváltoztatja egy művészi alkotás jellegét, értékét, azt Varga Imre mohácsi Lenin-szobra két tervének és az eredetinek egybevetése is példázza. A két terv közül a kisebb léptékű a megragadóbb, ez hordozza erőteljesebben a művész kiinduló gondolatát – frissesége szinte szikrázik. Hogy mi ez a kiinduló gondolat? A hamis mítoszok és Lenin forradalmi szerénységének ellentéte; az, hogy ha ő élne, útját állná a valóságos teremtő egyéniségét elfelejtő kultikus bálványimádatnak. Egyértelműen fejezi ki ezt az arcképét hordozó zászlótól elforduló, lépcsőn lefelé, lehajtott fejjel jövő figurája. A nagyobb léptékű terv ezt kevesebb hangsúllyal, spekulatívabban ábrázolja. A végleges alkotás újból erőteljesebb, épp a méret kívánta változtatások miatt. Ugyanez a gondolat az egyik eleme Pátzay Pál Leninjének, természetesen a két alkotó művészi egyénisége különbözőségének megfelelően egész más plasztikai megfogalmazásban.

A méret és lépték szerencsés változását figyelhetjük meg Mikus Sándor Budafokon felállított Számoló kislány szobrán. Az eredeti, meleg érzelmekkel megfogalmazott kisplasztika felnagyítva is megőrizte intimitását.

E kiállítást nézegetve elgondolkozhatunk, melyik lesz a kiállított művek közül az a néhány, amely évszázadok múlva a tankönyvek ábráin reprezentálja a szocializmust építő Magyarország művészetét. Bizonyos, hogy e tankönyvi ábrák jó részén az 1950–60 között készült és ma némelyek előtt rossz csengésű „szocreál" kifejezéssel jellemzett alkotásokat látja majd a tanuló-ifjúság. A Dunai Vasmű kapuját a műemlékvédelem akkor is megőrzi majd, amikor a vasat már egészen másutt, más eljárással fogják előállítani, ha ugyan egyáltalán szükség lesz rá, mert Domanovszky Endre freskója talán a legkitűnőbb művészi kifejezése a kornak, amelyben készült. Somogyi József Martinásza, a Népstadion felvonulási útjának hármas szoborcsoportjai és sok más (köztük egy, amelynek már a talapzata is eltűnt) olyan művészi épséggel (s nem egyöntetűséggel!) idézi fel a kezdeti hősi korszakot, amit a sok kitűnő alkotás ellenére azóta sem sikerült a magyar képzőművészetnek elérnie.

A közelmúlt évek képzőművészete sokrétűbb, sokfélébb. A széles skálán nehéz a színvonaltalan munkák kiszűrése, annak ellenére (vagy talán épp ezért?), hogy a kvalitásos művek száma és aránya is megnőtt. Ebből az időszakból azonban már sokkal nehezebb a néhány jellemző, „művészettörténeti tankönyvbe való" alkotás kiválasztása. Oka persze ennek elsősorban az eltelt idő rövidsége, az, hogy a művészi forrongás zavarosa még nem tisztult le. Néhány új keletű alkotás azonban feltétlenül említést érdemel: Somogyi József szigetvári Zrínyije a lovas szobor antipatetikus megújítása a magyar plasztikában. Bohus Zoltán dombormüve a MÁV Közönségszolgálati Iroda Nagymező utcai portálján műves arányosságával, nemes felületével a fémek művészeti felhasználhatósága sokrétűségének figyelemre méltó példája, akárcsak Váró Márton Hajdúszoboszlón felállításra kerülő munkájának terve.

KISS ISTVÁN: VÖRÖS KATONA BUDAPEST

Folytathatnám a sort, hiszen az utóbbi években számos igen jó mű került kivitelezésre, és ezek közül, a helyhiány miatt nem egy még fotóval sincs képviselve a kiállításon. Ennek ellenére a Köztulajdon 1945–1975 kiállítás áttekinthetően reprezentálja a felszabadulás óta eltelt idő monumentális művészetét. Bemutatása igen szerencsés ötlet volt, a bonyolult esztétikai és metodikai feladatot is a lehetőséghez képest kitűnően oldották meg a rendezők; a látogatók rendszerező erejű művészi élménnyel távozhatnak a Műcsarnokból.

POGÁNY GÁBOR

FOTÓ: CSUZI ZSUZSA

— *Kik voltak azok az írók, akik legnagyobb hatással voltak vagy vannak önre?*

— Sokan hatottak rám. Szinte minden jó irodalom, ami a kezembe került. Talán ezért nem mutatható ki egyetlen hatás sem. Mégis, azt mondhatnám, hogy a magyar epikai hagyományok mellett (Kemény, Móricz, Sarkadi) rám legnagyobb hatással az orosz klasszikus regény, és a modern amerikai próza volt. Pontosabban: tőlük tanultam a legtöbbet.

— *Milyen mértékben azonosítja magát hőseivel?*

— Flaubert egy interjúban, arra a kérdésre, hogy kicsoda Bovaryné, így felelt: „Bovaryné én vagyok". Ez akkor némi meglepetést okozott, számomra azonban az egyetlen lehetséges válasznak tűnik. Minden hősöm magam *is* vagyok, mégha sokféle alakból, élményből, megfigyelésből gyúrtam is őket össze. Mert ahhoz, hogy tudjam, hogy egy bizonyos karakterű ember bizonyos szituációban mit mond és hogyan viselkedik, azonosulnom kell vele. Ahogy a színész éli át és játssza el a figurát. Továbbá csak arról tudok hitelesen írni (sőt, csak az izgat annyira, hogy megírjam), amit valamilyen formában átéltem magam is.

— *Mit tart a legjobban sikerült művének?*

— Sajnos, még mindig a Makrát. Hogy miért sajnos? Mert már négy éve, hogy elkészült.

— *Nem zavaró, hogy mint főállásban levő filmgyári dramaturgnak, önnek az a feladata, hogy saját írói mivoltát háttérbe szorítva, egy másik íróval, s rendezővel működjön együtt?*

— Nem. Filmdramaturgiai munkámban, vagy ha forgatókönyvet készítek, nem író vagyok, hanem filmes. És az más szakma. Ilyenkor egy alkotó kollektíva, a *stáb* egyik tagja vagyok.

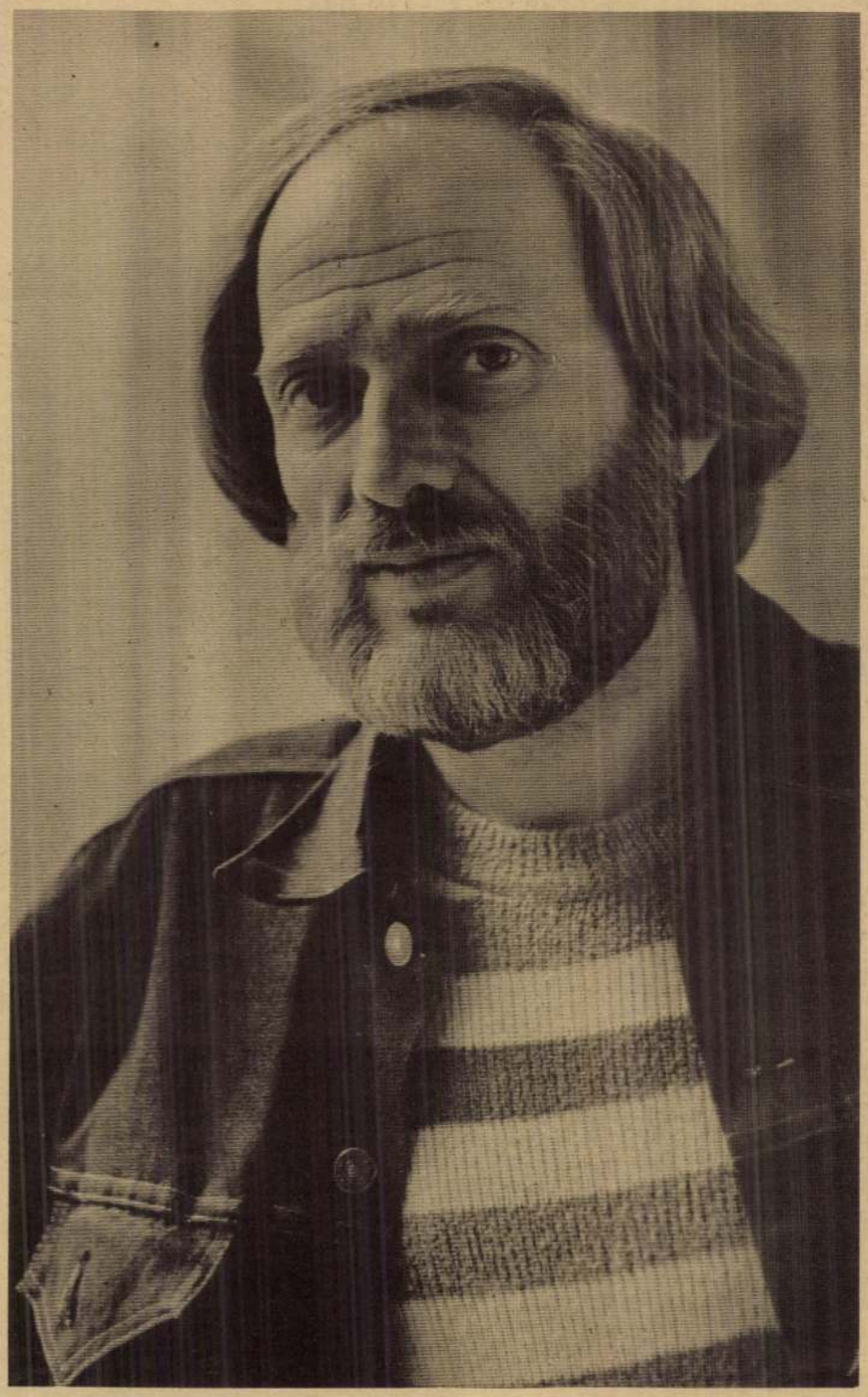

— *Írói munkásságában milyen jelentősége van a gyárakban eltöltött tizenkét év fizikai munkának?*

— Sok mindent láttam, tapasztaltam, éreztem a saját bőrömön, amit a „szabályos" életű értelmiségi nem ismerhet. Ez a lényeg.

— *Önt nemrégiben nagy sikerű drámaíróként is ünnepelték... Könnyebb-e vagy nehezebb a drámai műfaj a regényhez képest?*

— Más. Könnyebb is, nehezebb is.

— *Beszélne erről részletesebben?*

— Nehezebb, mert szigorúbb szerkesztést, szélsőségesebb absztrakciót igényel. A munkatársak segítsége viszont olykor nagy könnyebbséget jelent. Mert a kész műalkotás az előadás maga, nem az írott darab. A műalkotást tehát együtt hozzuk létre a rendezővel, színészekkel, díszlet- és jelmeztervezővel, az egész csapattal. Így a felelősség is megoszlik. A prózánál minden eszköz az én kezemben van, minden rajtam múlik. Viszont a felelősség is egyedül az enyém.

— *Úgy tudom, gyakran jár író-olvasó találkozóra. Vajon nem hamis az a visszhang, amit az olvasók e szűk rétege képvisel?*

— Az író számára a „visszacsatolásnak" szinte egyetlen lehetősége az író-olvasó találkozó. Igaz, *post festam*, azaz nem munka közben, hanem utána, de a további munkához mégis fontos. És az is kétségtelen, hogy ezekre a találkozókra az olvasóknak csak egy bizonyos, eleve érdeklődő rétege jön el. És nem biztos, hogy azok szólalnak meg, akik a legérdekesebbet mondanák. Értelme mégis van. Haszna is.

— *Most min dolgozik?*

— Nem szívesen beszélek róla. Olyan szakma ez a miénk, hogy ami még nincs kész, az nincs is.

Baló Júlia

TV

Teleszubjektív

Látom én azt, hogy a *Teleszubjektív* még mindig keresi egyéni arculatát és helyét a tv-műsorok közt. Éppen ezért kell szóvá tenni, hogy gyakran olyan útra téved, amelyik távolra viszi eredeti céljától és rendeltetésétől.

Éppen elégszer esett szó ezen a helyen is arról, hogy az ifjúsági sorozatműsorok legtöbbje a televíziós műsoridő perifériájára szorul. Így azután egyáltalában nem lehet közömbös, hogy egy kialakulóban levő új ifjúsági sorozatműsor hogyan sáfárkodik a viszonylag kedvező és meglehetősen tágra szabott adásidővel.

Az a törekvés, ami annak idején életre hívta a *Teleszubjektívet* mindenképpen helyén való volt. Évek óta betöltetlen az az űr, ami a hovatovább már nosztalgiát tápláló, hosszú időn át méltán igen sikeres *Halló* csendes kimúlása után keletkezett. Valóban szükség lenne egy érdekes, látványos, széles — ifjúsági és felnőttrétegeknek egyaránt szóló — ifjúsági magazin műsorra. Amolyan képes televíziós ifjúsági folyóiratra, ami időszerű és színes riportokat, interjúkat, montázsokat és egyéb, a televíziós zsurnalisztikában már bevált és többé-kevésbé kikristályosodott műfajú anyagokat tartalmaz. Olyan anyagokat, melyek tartalmuknál és megjelenítésüknél fogva méltán számíthatnának a fiatalok érdeklődésére. Nincs mit szépítenünk, várakozásaink, melyeket csak felfokozott az az ígéret, hogy mindezt egyéni megközelítésben, szubjektív tálalásban kapjuk, eddig kielégítetlenül maradtak.

Őszintén megvallva nem is értem a *Teleszubjektív* alkotóit. Hiszen éppen a Halló halódásának tanulságaiból okulhattak volna. Ők azonban mintha makacsul ragaszkodnának ahhoz, hogy saját kárukon tanulják meg: nem attól lesz magazinná egy televíziós műsor, ha keverednek benne a különböző műfajok, ha magára vállalja más műsorok sikerrel, vagy balsikerrel megoldott feladatát. Azt, hogy milyen felelősséget jelent egy-egy kényes kérdésnek (mint például a fiatalok nemi életének, a szexuális felvilágosítás szükségességének) a televízióban történő megtárgyalása és azt is, hogy ilyenkor milyen különös gonddal kell számításba venni valamennyi lényeges és lényegtelennek tűnő televíziós hatáselemet.

Mindebben igazán okulhattak volna más műsorok kárán is, hiszen még így megmaradt volna az, amit kizárólag a saját bőrükön próbálhattak, illetve próbálhatnak ki. Mert jóllehet tisztában vannak azzal, hogy ennek a műsorfajtának a sikere a műsorvezető egyéniségének, rátermettségének a függvénye, hogy ki a valóban rátermett műsorvezető, az csak az adások során dől el. Ebben a vonatkozásban bizony próbálkozni kell — a jövőben is. Mert, gondolom ők is látják ezt, nem találták még meg Antal Imre utódát, még nincs az ifjúsági műsoroknak Vitrayja. A megfelelő műsorvezető megtalálása annál is sürgetőbb, mert — mint éppen a legutóbbi, a márciusi adás példája bizonyítja — enélkül sikertelenek maradnak az egyébként sikert ígérő tartalmi próbálkozások is. Olyasféle anyagokra lenne ugyanis szükség ebben a műsorban, mint a népi mesemondó és meséinek Tolcsvayék zenéjére való hatásának bemutatása, mint az ifjúsági vetélkedő során lakáshoz jutott miskolci család több év utáni felkeresése, mint az ausztrál kommunista fiatalokkal és a KISZ-vezetővel való színes, plasztikus emberi portrét formáló beszélgetés.

Bersényi Iván

DOMANOVSZKY ENDRE: GOBELIN
MISKOLC

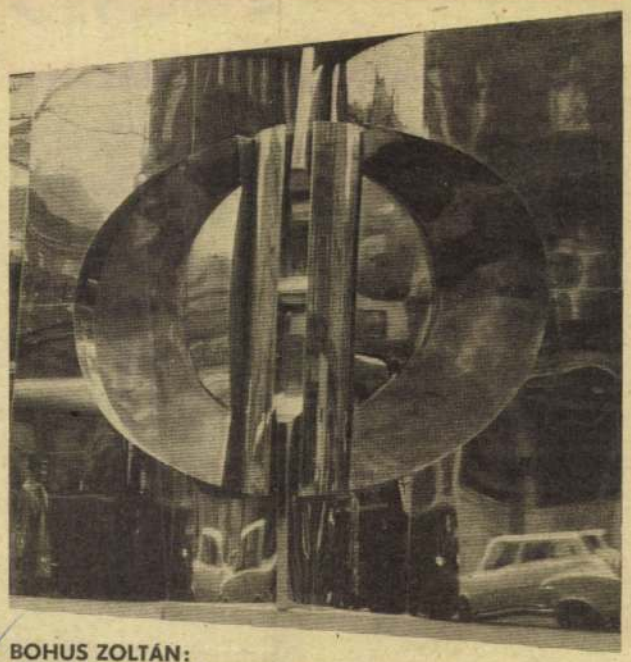

BOHUS ZOLTÁN:
MÁV KÖZÖNSÉGSZOLGÁLAT
BUDAPEST

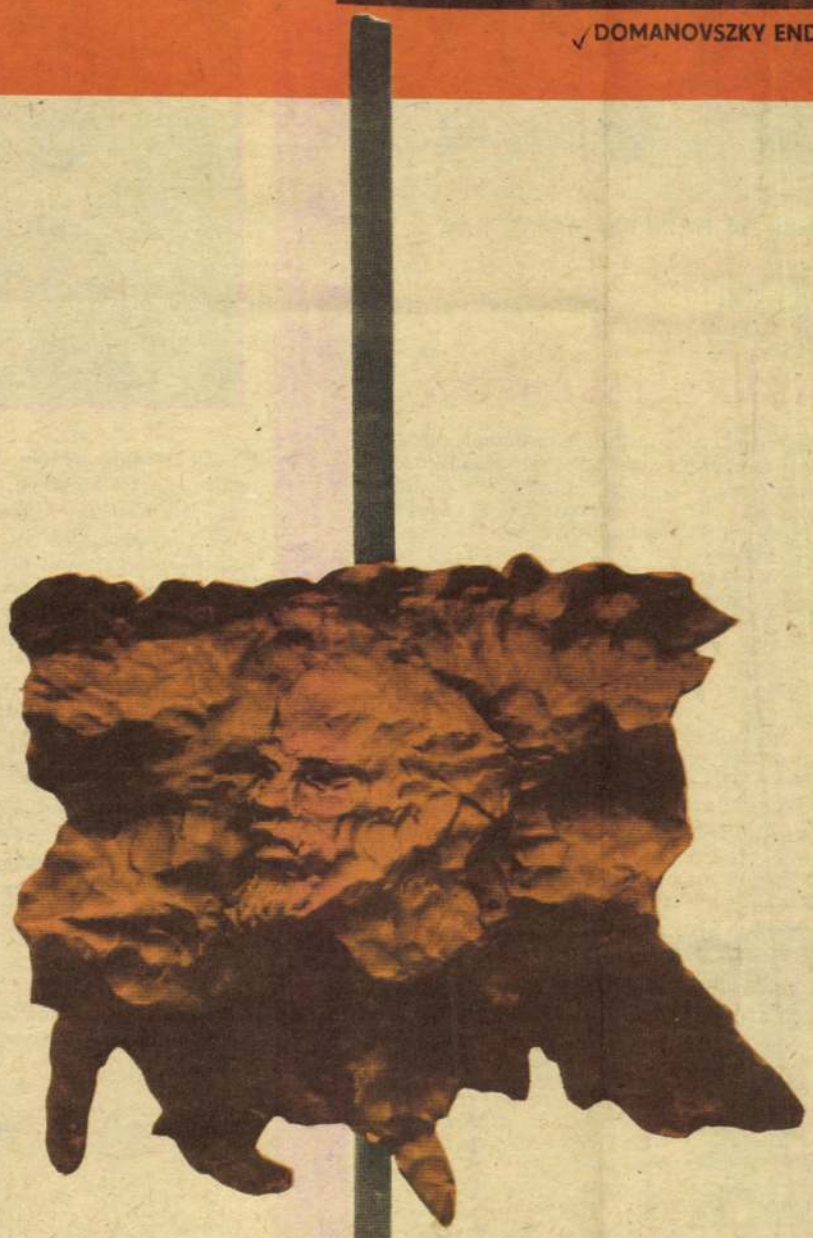

VARGA IMRE:
LENIN
MOHÁCS

CSORBA
GÉZA:
ADY ENDRE
BUDAPEST

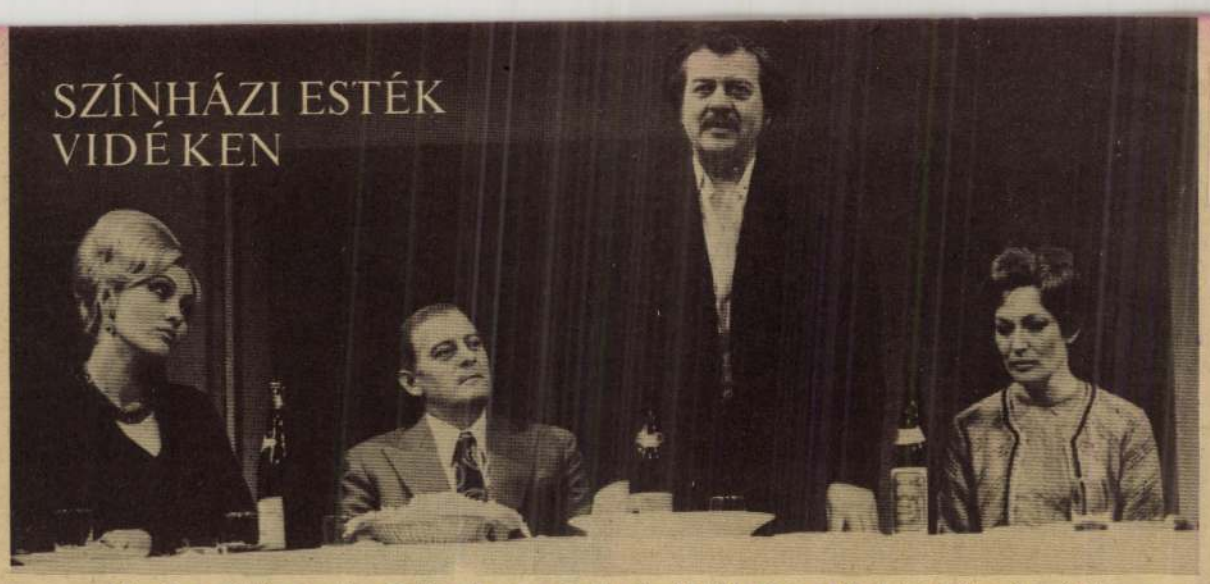

Látszólag békés vendégeskedés Vasdereséknél, Pécsi Ildikó, Major Pál, Fekete Tibor, Gurnik Ilona

VASDERES

RAFFAI SAROLTA DRÁMÁJÁNAK BEMUTATÓJA KECSKEMÉTEN

Egy nemzedék harminc esztendővel ezelőtt vállára vette ennek az országnak a gondjátbaját, s azóta is hordja a terheket. A terheket, amelyek gyakran emberfeletti erőt kívántak, néha a lélek, a jellem erőit tették végső próbára. A terheket, melyeknek emelésével gyarapodott az ország. E nemzedék ritkán kérdezte, hány óra a napi munkaidő, ritkán ért rá magánember lenni, ritkán engedhette el magát, s ritkán jutott ideje a maga egyéni érdekeit, vagy a jólétét megteremtő anyagi előnyeit nézni. E nemzedék mellett gyakran utcahossznyira elhúztak az ügyeskedők, a jól helyezkedők, leköröztek okos és ravasz percemberkék, leírták maguknak kíméletlenül helyet csináló fiatalok, s ejtették a hajdani érdemeket feledő, csekély megértéssel és embernevelő érzékkel megáldott főnökök. Pedig e nemzedék nélkül ma nem tartanánk ott, ahol tartunk.

Raffai Sarolta új színpadi műve, a *Vasderes*, ennek a ma ötven és hatvan közötti nemzedéknek az egyik tagját választja főhőséül. Falusias kisváros kitűnő, milliomos termelőszövetkezetének elnöke a (már-már vezetéknévként használt), többszörös értelmű Vasderes jelzővel emlegetett *András*. Ötvennégy éves. A fia, *Jancsi* húsz, a lánya, *Kati* huszonegynéhány. A helyettese, a tsz agronómusa pedig — *Kelemen*, „a kis Kele" — harmincnyolc. Gyakorlatilag tehát három nemzedék képviselőit látjuk a színpadon. Nagyon különböző életutat bejárt, egymást sok mindenben meg nem értő nemzedékek ezek. De egymás mellett kell élniük, s ebből elkerülhetetlenül adódnak kisebb-nagyobb konfliktusok. Súlyuk nem egyformán nehezedik a nemzedékek képviselőinek vállára. A legnagyobb terhet ismét csak az apák nemzedéke, a Vasderes kénytelen hordozni: a tsz-ek átszervezésekor végül is már nem rá, a huszonöt éven át megállás nélkül húzó, csak a munkának élő, tiszta kezű és tiszta emberségű vezetőre bízzák az öt összevont tsz irányítását, hanem a „kis Kelé"-re, a tanult, képzett és koncepciózus mezőgazdászra, a „közbülső nemzedék" képviselőjére. Nem azért, mintha feledték volna a Vasderes érdemeit. Nem mintha rossz vezető lett volna. Hanem azért, mert képességei már nem elegendőek a megnövekedett, bonyolultabbá vált feladatok ellátásához.

Fekete Tibor, Farády István

Kegyetlen törvény ez, s Raffai Sarolta kitűnően ráérez a törvény embert roppantó súlyára. Korábbi, ugyancsak Kecskeméten bemutatott drámáiból, az *Egyszál magamból* vagy a *Diplomásokból* jól ismert írói erényeit csillogtatja most is: a valós problémák iránti érzékenységét, s a társadalmi konfliktusoknak az egyes emberek életében megjelenő dilemmáit ábrázolni képes drámai erejét. Az eredetileg novellában megírt témából ismét csak az derül ki, amit már régen tudunk Raffai Saroltáról: szenvedélyesen érdekli a mai magyar valóság, s szenvedélyesen munkál benne a jobbító, a kimondással, a feltárással gyógyítani kívánó szándék. Most is világosan tudja, hogy a Vasderesnek és nemzedékének egyéni sorsdrámája egybeesik a társadalmi lépésváltások szükségszerűségével, s tudja azt is, hogy e lépésváltások nem mindig lehetnek tekintettel az egyes emberre. Éppen innen adódik a drámaiságuk. (Hogy a probléma mennyire valós, mennyire élő, arra elég emlékezetünkbe idézni *Bacsó Péter* filmjét, a *Harmadik nekifutást*, amely — ha más megközelítésben is — lényegében hasonló kérdéseket járt körül.)

A kecskeméti színház jó érzékét dicséri, hogy az epikus alapanyagból drámát íratott *Raffai Saroltával*. Annyi érdektelen, periférikus témájú új magyar színpadi mű után ez *a színmű végre tényleges emberi problémákról szól, olyan hősöket állít elénk, akiknek sorsához így vagy úgy közünk van, lehet, s akiknek életútja, s a belőle levonható tanulságok nem közömbösek számunkra.* Nem hibátlan alkotás a *Vasderes*. Dramaturgiája itt-ott döccenősebb. Kimunkáltabb, simább lehetne a drámai nyelv. Lehetne erősíteni, színezni, gazdagítani a főhős, a Vasderes emberi jellemét, konfliktusait is. Nem lenne elképzelhetetlen a befejezés kevésbé síma, kevésbé lekerekített megoldása sem. Ám e fogyatékosságok sem ronthatják le azt, ami *Raffai Sarolta* új színpadi művének legfőbb értéke: a téma megélt, személyes élményekből is táplálkozó, mély ismeretét, s benne a társadalmilag fontos mondanivalót.

Az előadásból kiérződik, milyen gonddal készült a színház erre a bemutatóra. *Miszlay István* rendezése nem a látványosságra törekedett, hanem arra, hogy tisztán és világosan megmutathassa azokat a súlyos problémákat, melyekkel *Raffai* hősei vívódnak. Dicséretes, hogy észrevette és mértéktartóan ki is aknázta azt a meleg humort, sőt, helyenként azt az éles gúnyt is, amely oldja és egyben kiegészíti a dráma egyébként meglehetősen komoran csengő alaphangját.

A színészek közül három nevet kell kiemelni. *Fekete Tibor* mély átéléssel, a figura emberi drámájának hiteles kibontásával eleveníti meg a Vasderest. *Farády István* a *Shakespeare*- és *Schiller*-hősök után egy mai fiatalember, Jancsi alakjában meggyőz a kortárs-hősök ábrázolására is alkalmas, színes tehetségéről. *Pécsi Ildikó* pedig az előadás színészileg legérettebb, legszínesebb alakításával örvendeztet meg egy lényegében mellékfigura, a tanácselnök felesége, „a város első asszonya" megformálásával. Mellettük *Forgács Tibor* (a „kis Kele"), *Gurnik Ilona* (a Vasderes felesége), *Kalmár Zsuzsa* (Kati, a Vasderes lánya), *Major Pál* (Tapasztó, Vasderes hajdani társa, ma minisztériumi felettese), s *Lengyel János* (a tanácselnök) említhetők a fontosabb szerepek alakítói közül. *Poós Éva* jelmezei egyszerűek, jól funkcionálnak, *Csányi Árpád* színpadképe azonban kissé túlkomfortos, a háttérben függő fotommontázsa pedig szükségtelenül magyarázó.

Takács István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPÍRÓK BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
Magyar Ifjúság
1976 MÁR 2 1

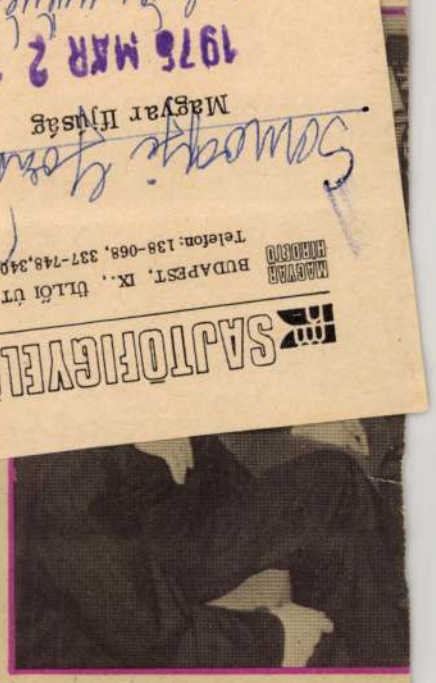

Mini. Még mindig, de már nem annyira. Mindenesetre ajánlatos az érkezőnek belépés előtt fejet hajtania, mielőtt a szemöldökfa (ez alkalomból szigorúan vasbetonból) kékes-sárga, erősen félreérthető nyomot nem varázsol az érkező homlokára. Ez a „fogadjisten", meg az az öt-hat lépcső, amely **a Szolnok városi szövetkezeti bizottság új ifjúsági klubjába** vezet. A bejárattól balra egy sokszirmú papvirág köszönti a betérőt, tetején cirkalmas betűkkel, amelyek szerint a neves vendégnek nemcsak illik, de dukál is odakanyarítania kézjegyét. Lévén éppen megnyitó ünnepség, eleddig csak a „mindig és mindenhová jókor érkező" **Dinnyés József,** a daltulajdonos firkantotta fel nevét örök emlékeztetőül a tagság nagy öröme és ovációja közepette.

A „kisöreg" titulus **Bali Istvánt** tiszteli, aki ugyan valóban nem szálfatermetű, de öregnek mégsem nevezhető. Bizonyára azzal érdemelte ki ezt a megszólítást, hogy – éppen öt esztendeje – huszonötödmagával beköltözött egy alig négyszer öt méteres kis alagsori szobába, és hozzálátott klubéletet élni, illetve éltetni. Igen belejöttek, mert alig egy esztendő múltán már az ország legjobbjai között emlegették a lelkes kis csapatot. A második év végére meg már éppenséggel kinőtték a szükségmegoldás helyiséget, olyannyira, hogy az érmek, plakettek – köztük a kétszer is elnyert „aranykoszorús – kiváló" cím bizonyítékai – sem fértek el a falon. A KISZÖV Szolnok megyei bizottságában bólintottak a kérésre: **„Ám legyen új klubotok, pénzt is adunk, de a helyiséget keressétek meg magatoknak".**

És itt kezdődött az új klub históriája, amely bővelkedett fordulatokban, de amelyre az átadási ünnepség boldogsága a feledés jótékony homályát borítja. 1973-at írtak akkor.

Molnár Éva, aki időközben anyává cseperedett, vitte el az ötletpálmát. Választása a Kos-

■ **142. Somogyi József (sz. 1916): Szántó Kovács János, 1965**
bronz, 210 cm / Kulturális Minisztérium

A Hódmezővásárhelyen felállított, parasztmozgalmakat jelképező emlékmű eredeti terve alapján készült ez a közbülső változat. Aligha lehetne minőségi-milyenségi sorrendet felállítani a két alkotás között. Az alapgondolat azonos: a szorosabban vett portré-igény mellőzése, a viharsarki parasztmozgalomnak nem a vezető képmásával, hanem az annyira jellegzetes agrárproletár típusával való jelképezése. Szikár alak, annyiban több és más, mint Somogyi József korábbi (az ötvenes évek közepén alkotott) *Kubikos*-a, hogy nem egyszerűen a múltnak a maga múltbeli valóságában való felidézése, hanem a mozgalom-jelleg pszichikai oldalát is tartalmazó, a cselekvőkészséget hangsúlyozni tudó fogalmazása. Ezért lehet itt a hagyományos talicska nem egyszerűen szerszám, vagyis éppen használatban levő eszköz, hanem kifejezetten attributum, az adott körülményekre való jelképi utalás, ami a témának ebben a megoldásában a magas szintű általánosítás eszköze, a kompozíció egyik pillére. Mégis indokoltnak látszik a döntés, hogy felállításra a talicska nélküli változat került, ahol a minden attributum nélküli típus sűríti egy társadalmi osztály konkrét történelmi helyzetét. Közismertek a szobor felállítása után évekig gyűrűző viták, amiért a típusalkotás szembekerült a portré-igényű helyi kívánságokkal, de mint minden jelentős alkotás, ez a mű is megteremtette a maga értő közönségét.

Avadi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben
Bp. Kossuth 1976

■ 143. Vigh Tamás (sz. 1926): A Tudomány szimbóluma, 1964
bronz, 47 cm / Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

A szobrász nagyjából egyidejű és stilárisan is egymáshoz kapcsolódó alkotásai: az *Üvegfúvók* és a *Kürtös* – példák arra, hogy mennyire nem választhatók szét külsődleges motívumokkal, formaelemekkel a különböző foglalkozási ágak, és hogyan keresheti a művész a változó ember új tartalmi-formai általánosításának útját. Tömör, zárt, de mintegy líraian ívelő, hullámzó formák, minden mellékes mozzanatot kirekesztő összefoglalás jellemzi Vigh Tamásnak ezt a korszakát. Életünknek ezen a fokán nincs külön munkás-, paraszt- vagy értelmiség-eszmény; a művészi kutató munka éppen arra keres választ, hogyan lehet embereszményt, társadalmi ideált képileg konkretizálni a már jellegtelenné lett vagy esetleg tartalmilag félreérthetővé váló korábbi külső meghatározók, járulékok nélkül. Vigh Tamás mérőónos „tudománya" – mai formarendben – tulajdonképpen azt a jelképalkotási eljárását építi tovább, melynek során – jóval korábban – munkás-attributum lett a kalapács vagy a csákány, paraszti járulék a sarló vagy a kasza, értelmiség-embléma a körző, vonalzó.

Somogyi József
/102/ Kossuth-díjas szobrászművész

Látás és láttatás

RÉSZLETEK A SZOLNOKI KÉPZŐMŰVÉSZETI FILMSZEMLE VITÁJÁBÓL

Hagyomány, hogy háromévenként Szolnokon nyilvános fórumon — szemlén — is találkoznak, bemutatkoznak, egymással versenyre kelve azok a filmek, melyeknek tárgya kifejezetten a képzőművészet, s amelyeknek eltökélt szándékuk: alkotó módon szolgálni a vizuális művészet népszerűsítésének nemes ügyét, az alkotás titkainak feltárásával szűkíteni azt a távolságot, amelyik alkotó és befogadó között sokszor még „több mérföldnyi". Hagyomány az is, hogy a szemle „szünetében" szakemberek — művészek, filmesek, pedagógusok — cserélnek gondolatot a vizuális nevelés egyes kérdéseiről. Az alábbiakban a múlt év novemberében zajlott szemle központi vitájából közlünk részleteket a továbbgondolás célzatával.

Somogyi József *Kossuth-díjas szobrászművész:* A művészet és ebben általánosítanék — minden művészet — keresi a maga műfaji képleteit, amelyekben gondolatait tulajdonképpen egy jelrendszerben — jelen esetben egy film, de kép vagy muzsika jelrendszerében — el tudja mondani. Hiszi, hogy a befogadóban, a nézőben vagy a hallgatóban ezek a jelek visszafordulnak arra az értelmi és gondolati és érzelmi tartalomra, amelyet ezek a képletek magukban hordoznak.

Azért bocsátom ezt előre, mert a mi köreinkben, tehát a szobrászok, festők, a képzőművészek körében eléggé sokszor felvetődik a képzőművészeti filmekkel kapcsolatban, hogy ún. alkotói filmek legyenek-e vagy dokumentumfilmek, esetleg népművelő filmek, a népművelőn azt értem és gondolom, hogy tulajdonképpen segítse megszüntetni azt a törést, ami a széles társadalom és a képzőművészet mai, de talán nem is csak mai, hanem akár a századforduló óta meglévő törekvései között fennáll.

Azt hiszem, mindenfajta kategórizálás tulajdonképpen egy kicsikét veszedelmes. Végtére is a XX. század képzőművészetéről beszélek most talán inkább elsődlegesen, s végül is mit érzek a legnagyobb eredménynek? Talán azt, hogy az érzelmeket és a gondolatokat tulajdonképpen olyan képzőművészeti megnyilvánulásokkal is megpróbálta kifejezni, és ki tudja fejezni, amelyek nagy mértékben apellálnak akár egy asszociációs rendszerre, akár a néző továbbadási igényére, tehát sok minden olyanra, ami a vizuális szemléletben és a vizuális látványon túl nagyon nehezen fejezhető ki, nagyon nehezen megfogalmazható, tehát atmoszférikus erők, érzelmek, érzések és folytathatnók tovább a sort. Ebből nyilvánvalóan egy sereg bonyodalom származik azok számára, akik a látvány egyszerű visszafordítását vagy egyszerű újra megismétlődését kívánják számon kérni a képzőművészettől.

De stiláris dolgokban is fennáll ez a furcsa számonkérés és én azt hiszem, hogy nem hivalkodó vagy nem érthető félre, amikor én itt Szolnok város vezetőinek és mindazoknak, akik ezt az ügyet napirendre tűzték, köszönetet mondok a Képzőművészek Szövetségének és a képzőművészek nevében is, mert úgy érzem, hogy *ez a szemle is, de nemcsak a szemle maga, hanem azok a művek, amelyek a képzőművészettel foglalkoznak, nagymértékben missziót is teljesítenek: segítenek eligazodni a képzőművészet világában. Az érdeklődés homlokterébe állítja ezt a műfajt, ezt a tevékenységet, amelyik nyilvánvalóan, hogy egy országnak nem mindig elsődleges és mindenek fölötti kérdése vagy problémája. De kétségtelen, hogy a szellemi lét, és egy nép, egy nemzet művelődési köre szegényebb lenne nélküle,* nem lenne teljes, és ezt nem szakmai elfogultságból vagy sovinizmusból mondom, hanem valóban úgy érzem: kevesebbel élik le életüket azok, akik a képzőművészetnek, az iparművészetnek, tehát a vizuális művészeteknek az öröméből kimaradnak.

A modern képzőművészet sok mindent próbál olyasmit is megfogalmazni, ami talán a szimpla ábrázolásnak a mértékével mérve nehezen megközelíthető. Tehát apellál olyan belső továbbélésre, apellál arra a furcsa csodára, amit egy kép előtt vagy mű előtt való megállásnak az öröme jelent, amely mindaddig, ameddig valaki nem áll meg előtte, vászon, anyag, kő vagy fém, de attól a mítikus erőtől, hogy megállok előtte, és értelmi kapcsolatom keletkezik vele, ettől válik képpé, ettől válik szoborrá és ettől megy végbe, ezzel teljesedik be az a furcsa varázslat, amit a képnézés, a szobornézés jelenthet.

De ez — úgy gondolom — vonatkozik az összes többi művészetre, vonatkozik a muzsikára, vonatkozik a filmre, vonatkozik az előadó művészetekre is, amelyekkel kapcsolatban én furcsa igézetben vagyok. Vonzódom hozzájuk nagyon, talán egy érzelmi többlettel, azzal a többlettel, hogy tulajdonképpen megvalósulásuk pillanatában, elhangzásuk pillanatában már csak voltak, tehát egy kicsikét már a múltban vannak. A múltban van egy elhangzott koncert, a múltban van egy elhangzott vers, és bizonyos értelemben sokszor egy film maga is, annak ellenére, hogy tárgyi valóságában valahol egy dobozban újra él.

A varázslatos ebben, hogy elhangzásuk után valami furcsa reinkarnációval feltámadnak bennem, és akkor teljesítik küldetésüket, akkor teljesednek be, amikor továbbélve eszmélésemet, vagy eszmélésünket, boldogságunkat vagy másfajta örömünket segítik. Azért kalandozom e vargabetűnél, mert itt térek rá arra, hogy én nagyon-nagyra tartom azokat a filmeket, amelyek úgynevezett alkotói filmek.

Ha az én jelfogó rendszerem, amelyik tulajdonképpen pásztázza folyton a világot, és érzékeny mindazon jelekre, amelyek bennem, a szobrászban plasztikai képletekre válthatnak át, *ugyanúgy nem tudom tagadni a jogát semmi más művészetnek, amelyik a maga jelfogó rendszerével újra csak pásztázza a világot és a belőle kapó impulzusokat, jeleket a maga nyelvére, tehát a film nyelvére átfordítva akarja a továbbélésnek, az újraszületésnek, ennek a furcsa szellemi reinkarnációnak a boldogságát létrehozni a nézőben.*

Tehát én mindig boldogan nézem azokat a képzőművészeti filmeket, amelyekben a rendező a maga sajátos látásával, a maga sajátos, képtől kapott impulzusaival kívánja megmutatni a képet, a képzőművészeti alkotást.

Ez nyilvánvalóan lehet akár filozófiai megközelítése az életműnek, a művésznek, de lehet egyszerű vizuális megközelítése a nézeteknek a megvilágítás furcsa effektusaival, amiben talán egy egész más világ is feltárulhat, akár

szobrászatról, akár képzőművészetről is beszélve; vagy a részleteknek olyanfajta örömét leli meg, amelyet sokszor maga a művész sem ismer fel az első pillanatban. Hadd mondjak el egy személyes kis élményemet. Egy-két alkalommal készítettek rólam riportot vagy kisfilmet, inkább riportokat, és tulajdonképpen sok mindent köszönhetek személy szerint ezeknek a kisfilmeknek. Éppen ezért, amit az előbb említettem: egy-egy részletnek a kiemelésével, egy faktúrának vagy effektusnak a felismerésével, hisz végül is a képzőművészetben nagyon sok minden olyan belső erők hatására jön létre, amelyeket tulajdonképpen nagyon nehezen tudunk megfogalmazni. Nyilvánvalóan van egy eredendő feszítő erő, amelyik az állvány elé vagy a kép elé állítja a művészt, de sok minden utána már másfajta erőből is táplálkozik, és azt mondhatnám, hogy néha ilyen furcsa filozófiai bukfenccel lesz tudatos a felismerés örömével, a véletlenül kijött eredmény észrevevésével, amihez nagyon gyakran akár pszichikai, akár, fizikai, akár értelmi „csillagok együttállásának" a szerencsés volta is szükséges, hogy az ember el ne menjen mellette.

A film képes a művészt ezekre a dolgokra is eszméltetni, képes a véletlennek tűnő dolgok tanúságát tudatosítani, és segít önmagunkat is megismerni, segíthet önmagunkat is felismerni.

Nagyra értékelem azokat a — tulajdonképpen dokumentum jellegű filmeket is, amelyek korunk szellemi létét, szellemi életét rögzítik. Most úgy hiszem, inkább mégis tartozásainkat kellene említenem, mert mégis másként nézne ki akár egy Kondor-, akár egy Vajda-film, vagy folytathatnám a sort hosszan, ha a filmben, amely róluk készült, legalább pár pillanatig még az élő művész jelene is benne tudna lenni. Hogy ennek a jelentősége évek vagy évtizedek múlva mennyire fel nem mérhető, úgy hiszem, az látszik abból a félelmetesen szorongó és lázas keresésből, hogy egy Bartók-hangot vagy egy Kossuth-hangot halljunk, vagy egy, az előre utaló, vagy az élő jelenlétét szuggesztíven megmutató kockára leljünk valamelyik filmarchívumban.

Amikor néhány éve a szellemi decentralizációról volt szó, én azt a folyamatot nagyon-nagyon aggódva néztem. Nagyon féltem, hogy a decentralizáció egy nagyon is háztáji, kicsinyes vicinális vonatra, vicinális vágányra juttathatja a szellemi élet vonalát, egy rossz váltóállítás, és tulajdonképpen már észre sem vesszük, letértünk a gyorsvonati vágányról, Kisbürgözdnek nagyon is bukólikus tájai között döcögünk: sűrűbben kattog a vonat kereke, mert rövidebbek a síntávolságok, és valahol egy kedves, bizonytalan, öntudatos szürkeségbe zakatolunk bele.

Az emberi tartásnak nagy pillére, ha az ember meri beismerni, hogy tévedett, vagy meri előző ítéleteit bizonyos értelemben, vagy akár teljes értelemben módosítani. Azt kell mondanom, nem mint hogyha én ezt a mostanit — ne értsék félre — nagyon is rózsaszínes és tökéletes állapotnak tartanám, boldogan kelletett félelmemben csalódni, mert *azt tapasztalom, hogy a vidéki szellemi gócok bátran, lelkesen tudnak egy igaz ügy mellé állni, a szellemi élet különféle mozgásai mellé, és a maguk belső lehetőségein belül igenis olyan eredményeket hoznak létre, amelyek nem is csak csermelyként, hanem jelentősebb folyóként ömlenek a nagy folyamba, válnak egyetemessé, hogy a nemzet, a nép művelődési ügyét szolgálják.*

Azt a pejoratív jelzőt, hogy vidék, úgy hiszem most már végképp el kell hagynunk, hisz egy 400 km-es átmérőjű, vagy 500 km-es átmérőjű országban, — Kőszegtől Mátészalkáig vagy Nyíregyházáig gondolkozom —, órák alatt

elérhetők vagyunk egymás számára. Tehát én azt hiszem, hogy szellemi életünk olyan mozgást mutat, amihez most kellene tulajdonképpen az okos szó, most kellene bizonyos értelemben a bátorság, most kellene az elhatározásnak a tisztasága, hogy teljes egészében nagyon nemes vonulatot mutasson.

Balogh Jenő *SZOT-díjas festőművész:* Minden olyan kérdésnél, amelyikben a vizualitás fogalma szerepel, olyan táncot kell járnunk, amelyiknél mindig a kályhához kell visszamennünk, és onnan kell elindulnunk, tekintve, hogy nincs olyan vitakérdés jelenleg, amelyik annyira sokrétű és zavaros lenne, mint a vizualitás. Ennek az oka nagyon természetes, ti. minden érzékszervünk fogyatékosságáról van tudomásunk, de a látásunk fogyatékosságairól különös módon nincs.

Ez abból az egyszerű tényből következik, hogy a látásunk annyira közvetlennek tűnik, tehát a látáson keresztül olyan közvetlennek tűnik a kapcsolatunk a valósággal, hogy csupa evidenciának tekintjük ezt a kapcsolatot, és ezek az evidenciák hallatlan módon becsapnak bennünket, mi több, még a szakembereket is becsapják. Én csak jellemzésül azt tudom mondani, hogy jelenleg, amikor némi reményekkel folyik egy pedagógiai reform, legalábbis az új tantervek ezt a célt szolgálnák, ebben a pedagógiai reformban a szakmánk, a közelebbi szakmánk nem tudott egyetérteni a vizualitás alapvető kérdéseiben. Na már most, ha mi azt mondjuk, hogy vizuális kultúra, és mi a feladat abban, hogy a vizuális kultúrát valamiképpen segíteni lehessen, természetes dolog, hogy csak elölről kell ezt az ügyet kezdeni, és mindig újra és újra vissza kell térni oda, hogy megpróbáljuk meghatározni, mit is értünk látáson, hogy meghatározhassuk, mit kell tennünk fejlesztése érdekében.

Elsősorban szeretném ennek ismeretelméleti részét egy kicsit újból előszedni, és „felhánytorgatni" néhány olyan gondot, ami közös gondunk.

Azt ma már a gyakorlatban mindenki tudja, de sem a segédtudományokban, sem a pedagógiában, sem a publicisztikában nincs még a megfelelő helyén, hogy látásunknak van a világ megismerésében egy összegező, rendszerező, divatos szóval szólva, integráló szerepe.

Ha ez így van, márpedig mondom, a gyakorlatban erről már megbizonyosodtunk, akkor megkülönböztetett figyelmet kell fordítanunk a látási folyamatokra, amelyek két ágról fakadnak, és így is vizsgálhatók. Az egyik minden ember személyes vizuális megismerési folyamata, helyesebben minden ember személyes vizuális tapasztalata, amely mindenkinek a saját ellenőrzésével jön létre. Kívülről ebbe beleavatkozni szinte lehetetlen. Minthogy azonban társas lény az ember, gondoskodik arról, hogy ezt a folyamatot, amelyik javarészt spontán, ösztönös, valamiképpen befolyásolja. *A befolyásolás eszköze, egyik legfontosabb eszköze a képzőművészet, mert hiszen ez manifesztálja azokat a közös élményeket, amelyek minden emberben természetszerűleg jelen vannak. Ha most tovább visszük ezt a dolgot, és tekintjük azokat a műfajokat, amelyek vizuálisan fejezik ki magukat, akkor itt többszörös áttételben olyan hatásrendszert kellene biztosítanunk, amely két feltételnek felel meg. Az egyik feltétel, hogy csak mintát mutat és nem erőszakos, vagyis nem doktriner jellegű, a másik, hogy ezt a mintát úgy mutatja, hogy ebben a legjobb, a szakemberek legjobb meggyőződése van jelen.* Ha ezt a feladatot tekintem, máris nagyon nagynak tűnik az a látszólagos másodlagos feladat, hogy minden közvetítési rendszerben érvényesíteni ezt az alapvető feladatot e pillanatban még szinte lehetetlennek látszik.

Balogh Jenő: Nem szabad ringatóznunk abban az ábrándban, hogy az iskolát, még ha rosszul működne is ezen a téren, helyettesíteni tudná bármilyen jól készített tv-műsor, film vagy mozifilm. Ti. egészen pontos adatokkal igazolt helyzet, hogy az iskola nélkül egyszerűen az érdeklődés nem támad fel, tehát nem nyitja ki a tévét és megy el a moziba sem a néző. Mindent el kell követni annak érdekében, hogy ez a terület jól működjék, de soha nem szabad elfelejteni, hogy ha az iskola nem alapozza meg ezt a folyamatot, akkor mi hiába csinálunk remekműveket is. Továbbá küzdenünk kell a kultúrpolitikának olyan jó szándékú ábrándjaival, hogy iskolán kívül ez a dolog megoldható. Ami a filmekben megnyilvánuló fennköltséget illeti, a XIX. században alakult ki ez a régi arsnak az eltorzításával, és ezt hurcoljuk még ma is magunkkal. Példát szeretnék mondani, hogy saját bőrömön én hogyan tapasztaltam ezt a jelenséget. A látás hatalmával (tv-sorozat) ugyan nem képzőművészeti filmet csináltam, de bizonyos alapok ott azért megjelennek, és én ezt megpróbáltam úgy bemutatni, hogy a mennyekből leráncigáltam a földre, a talajra hoztam ezeket az alapkérdéseket. A szakmától kaptam olyan orrot, hogy azzal nyugodtan játszhattam volna Cyranót.

Somogyi József: Egy szó megütötte a fülemet: stratégia. Igen, azt hiszem, nem baj, hogy valamiféle kulturális stratégiát fogalmazunk meg magunk számára, vagy elgondolkodunk azon, hogy mit kell tennünk. Ha nem nagyon lírai , vagy nem túl érzelgős lenne éppenséggel, akkor azt mondhatnám, hogy ezer éve tartozunk ezzel tulajdonképpen azoknak, akik nem tudják még ma sem, hogy mi a kép, mert nekik legjobb esetben még egy rossz kis másolat, vagy akár egy rossz kis szentképnek a kópiája, vagy egy selyemre festett kis nyírfaligetecske jelenti.

Sok kérdésben még nem sokat tettünk. Mondjuk, persze, hogy sok ebben a nehézség, és szerintem mindenki tudja, hogy végeredményben nem kívánhatja el a társadalom sem, utópisztikus volna, hogy most minden otthonban műtárgyak kerüljenek a falakra. Nem erről van szó, a műtárgy, a nagy művek, azért az mégis más valami. De azt hiszem, hogy valami érdeklődést felkelteni, irántuk, valamiféle közvetítő módon, tehát a filmmel, televízióval, a hanggal és egyébbel, igenis feladatunk lehet. Most lehet, hogy nagyon blőd és buta dolgot mondok. Az irodalmi művek televíziós adaptációjára, vagy akár önálló alkotói műként megjelenésükre gondolok. Statisztikákat olvastam, hogy miként „dobták fel" a könyvek vásárlását. Ha egy film, egy televíziós adás el tudja érni, hogy valaki másnap felkel és elmegy a Szépművészeti Múzeumba, vagy megkeresi azt a művészt, vagy akar találkozni az eleven művel, akkor valamit tett ez a műfaj, és ez nem lebecsülendő. Igaz — megvannak a nehézségeink. De ezek az előbbre lépés gondjai. Eszmélésünk pillanatában már teret és mindent az égvilágon látunk, mégis belénk idegződött valami furcsa irodalmiaskodó szemlélet, az embereknek nagyon nagy százaléka még csak nem is tartalmat, témát néz a képben, gondolatot a legritkább esetben. A filmek kísérőszövegei is — amiről szó esett — legtöbbször ott sántítanak, hogy a megfoghatatlant, az elmondhatatlant akarják szavakkal kifejezni. Ha el tudom mondani, hogy a naplemente csodálatos, akkor egy jó történetem van: hogyha egy klassz nőt láttam, de nem tudok belőle szobrot csinálni, akkor elégedjem meg azzal, hogy láttam és hordom valahol az idegsejtjeimben ezt az örömet és boldogságot, és várom azt a találkozást, amikor ez az elraktározott gondolattal és képlettel, két pólus összértékével ki tud majdan teljesedni és szoborrá tud válni, talán más gondolatok, más asszociációk segítségével.

1976 2
KORTÁRS

Többször szóba került a filmalkotásokkal
dése. Úgy érzem, halálosan komoly dologról
zadban — eltekintve a nagy gondolkodóktól
nék az agresszivitás problémájához, mely ne
merülhet fel. Tanítok magam is, és gyakorla
a személyiség megtörése, netán kisajátítása.
körében bizony gyakran megesik, hogy egy hatalember személyiségét megtőrik, aki azután egy életen keresztül hordozza ennek a bűnnek a káros következményeit, ha nem tud belőle kikászálódni, és ha nem hallatlanul erős, szívós, hamar eszmélő személyiség, aki időben fel tudja ismerni saját belső törvényeit, meri vállalni őket, és tud is velük élni. Ezért fontos, hogy kinek-kinek tiszteletben tartassék az alkotói személyisége. Akár filmes, akár képzőművész.

Én azt hiszem, hogy okulhatunk ebből a beszélgetésből, és azt gondolom, nagyon tudatosan tudjuk és nyíltan vállalnunk is kell, hogy adósságunk van e téren és felelősségünk. Ott a felelősségünk és mindenkié, aki 30 éve itt él ebben az országban, a mi periódusunkról beszélünk, a megújult társadalom idejéről beszélek. Felelősségről jelen és múlt dolgai iránt. Látjuk, láttuk, a falu önmaga is hogy pusztítja magát! Dermesztő dolog. A védett présház sarkát például éjjel véletlenül egy traktor elviszi, és elpusztítja. Engedtük, hogy pusztítsa a falu önmagát, engedtük, hogy ami sok minden — nem akarok líraian belebonyolódni —, hogy mi sok minden akkumulálódni tudott a nép környezetében —, mi minden tud abban felgyülni! — eltűnjék, és olyan légkört teremtettünk sokszor, hogy a falu megvetette önmagát, egy kicsikét a múltját is megtagadta, és tulajdonképpen furcsa jellegtelen valamibe bonyolódott, ami majdnem páratlan itt Közép-Európában is, mert akár a jugoszlávokhoz, akár a románokhoz, akár a csehekhez fordulunk, — Ausztriát nem is akarom említeni —, új környezetet az egyszerű parasztházak léptékrendjében, modern kultúrával és higiéniával teremtettek így ütve meg egy XX. századi modern építészeti hangot. Nálunk elvétve is alig akad hasonló. Legjobb esetben kiszakítottunk egy-egy műemléket környezetéből, a nyírbátori kistemplomot például lebontottuk, elvittük Szentendrére, ahol áll most légüres térben, egy leltári számmal. Műtárgy lett, egy múzeumnak a múzeumi leltári száma őrzi, semmiféle közössége senkivel nincs. Nem volna baj, ha Nyírbátorban nem használják, nem baj, ha nem megy bele senki, de ott állna, abban az építészeti atmoszférikus környezetben, amelyikben született. Mindenki tudja, hogy a XX. századnak más a szemlélete, de mégis egy építészeti rend akkumulálódott benne. Úgy hogy azt hiszem, a stratégiához az is hozzátartozik, hogy nagyon érzékenyen vigyázzunk így is értékeinkre. Hogy a televízió mit mond, nemcsak amikor képzőművészeti filmekről van szó, hanem általában, az is nagyon fontos, súlya van a hangjának, milliók ülnek előtte. És akár vicc, akár szombat esti szórakozás címén, nem örülök, ha olyan dolgokhoz nyúl, ami nem odavaló. Láttam például egy adást, amelynek a mohácsi vész volt a témája. A mohácsi vész nem szombat esti vicclap-téma. Hallatlanul nagy dráma volt.

De visszatérek a képzőművészethez. Sok olyan hagyományunk van, amit meg lehetne mutatni. Van olyan lélegzete, olyan törekvése a mai magyar szellemi életnek, a kortárs művészetnek, amiből nem szabad, hogy épp azok maradjanak ki, akiknek és akikért készül.

1021

SOMOGYI JÓZSEF

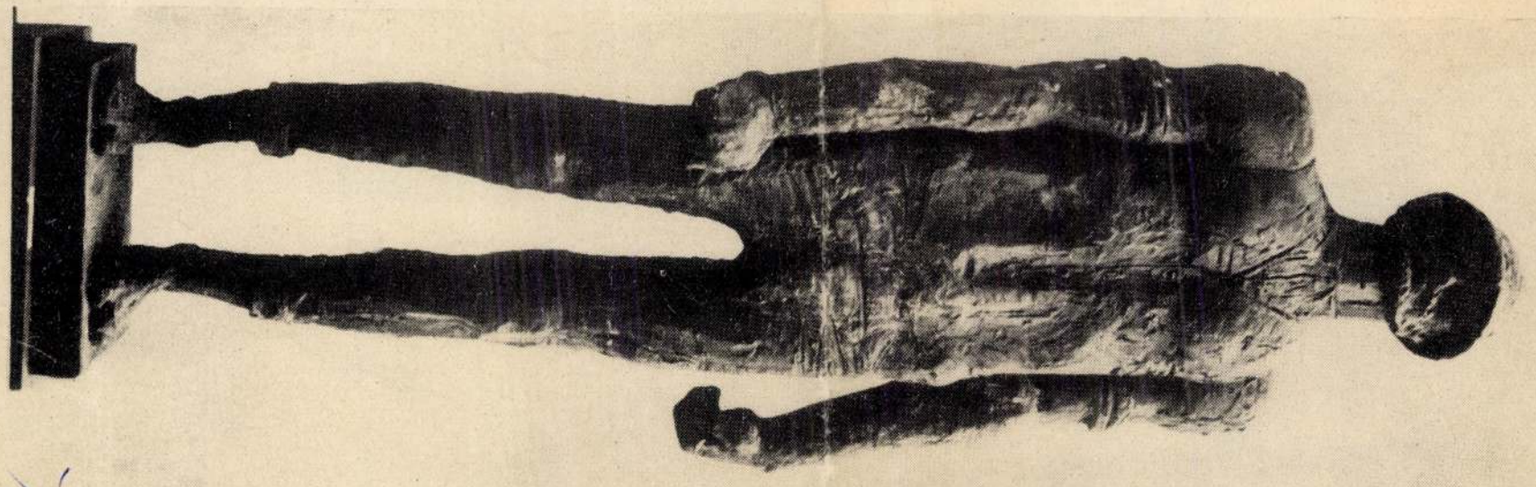

MÁTYÁS FERENC

A hontalan lelkiismeret

(Lukács Lászlóra emlékezvén)

Nem erőszakkal akarom életre kelteni őt, s nem is csupán a barátság kötelez rá, hogy néhány mondatnyi emléksorommal fölidézzem alakját. Versei késztetnek szólásra hatvanadik születésnapján, amelyre távollétében szórványosan gyülekeznek a megmaradt kortársak. A frissen hantolt tegnap mondatja velem az emlékezés görcsös szavait, midőn túl a lexikonok konok márványtábláján verseivel ismét bizonyítja, hogy haladó elme volt, kitisztult, tudatos művész körünkben. Költészetében fölszárnyalt az üldözött eszme, élmény sugallta társadalmi mondanivalóját, mert a gondolkodók józanságával pontosan tudta ő is, hogy a költészet a legtisztább emberi elmélkedés. Fiatal fővel próbálkoztunk törekedni a romolhatatlan szellem felé, örvények, szakadékok szélén állva megkíséreltük a menekülést az emberségbe. Vérünkbe szívott, tudatunkban kialakult szellemi egészségünket akartuk megvédeni a fasizmus pestisétől. Az emberség egyesülését kívántuk támogatni, legalább itt, e csöpp magyar sziget akadályai között, midőn egy szerény versesújság lapjain kinyilatkoztattuk ártatlanul bátor véleményünket a minőség és hitványság látható forradalmáról. Közülünk ő maradt teljesen tiszta és szeplőtelen, s hogy az maradjon, fiatal életével fizetett érte. Kevés és gyámoltalan volt akkor az emberség, s üldözött vadként menekült a bátorság is az egyetlen lehetőséget megragadva, legalább a vershez, hogy a leejtett furulya a földön heverő holttestek mellett is tovább énekeljen. Ellentmondásos korban éltünk a siratóénekekkel kísért nemzeti gyászban, s mi mégis hittünk a költészet igazában. Negyed százada már, hogy próbálkozásunkat véghez vittük, s mégis milyen friss még az emlék, a Vilmos császár úti szoba bútorai között szétszállt szavak melege mennyire itt él testközelünkben. A szörnyek hőkölt arca a járda sűrű erdején mekkora árny még a tátongó űr nyomában, s kiáltásod, mely a jövő szivárványfalát akarta kigyújtani, napjaink remegő csöndjében menynyire visszhangzik még. Neved azért nem szomorú fekete név csak. Felfogja agyam és szívem mozdulatodat, arcod színét, szemed parázsló szikráit, amint vitatkozva magyarázod, hogy az igazság nem színész, s nem csurran mindenkinek belőle, mikor majd kiosztják. Neved mögül aggódó szorongásodat, hullámzó lelkesedésedet hordozó arc bukkan emlékezetembe, olyan ember arca, akinek nemcsak a húsában, tekintetében, de a szavában is gerinc volt. A „Méregkóstolók" és „Pávatollak" költője: Pásztor Béla, s jómagam, hányszor ültünk nálad, s hordtuk a halálra ítélt reményt a „Költészet" tisztán csengő folyóiratához. Szegi Pál, s Kovalovszky segített 1941 karácsonyán, és jel lett, irodalomtörténetnek számít megsárgult könyvünk. Mégis, az arcom elpirul most, hogy téged idézlek, aki már nem élsz közöttünk. Megértem néhány társammal azt, hogy rólad beszéljek, bocsáss meg érte. Mi azt gondoltuk akkor naivan, hogy minden verseskönyv az örökkévalóság meghódítására törekvő ember akaratkísérlete és megvéd a gonoszság ellen. Ámde már látom, hogy minden magányos testvér és rokon halotti emlék. Hát még te, drága barátom, üldözött költő, ki leírt lázongó szavaiddal makacs hitvallás voltál a veszélyek ellen.

Somogyi József.
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307
ÚJ IRÁS
1966 APR

Somogyi József

vállalkozása gyönyörű és megrendítő képzőművészetünk utolsó húsz esztendejében. A világot a két kezével előállító, újraformáló és megtartó embert, forradalmi múltját és megtörtetettségét bukását, lázadását és diadalát formálja épiszi hőssé komor és dacos, rücskös, gyötört és szikár-állhatatos műveiben. Volt már kísérlet erre a művészetek történetében az egyiptomiaknál éppúgy, mint a XX. század indulatos és múltat-szétrobbantó forradalmár tójrengőinél, de nála szebben, valkáni tűzzel átégetettebben, gyötrelmesebben és lázasabban még ezt érzem senki sem tudta megvalósítani önmagunkat, mint éppen ő, a belőlünk-való, a velünk-égő. Voltam műtermében és komoran néztem repedezett agyagfiguráit, a repedéses-nyakú táltoslovat, amely, mint a megégett föld; a lovas drót-ujjait, amelyekről letöredezett az agyag, mint a fáról a kéreg; Dózsa feneregető, üszkös arcát. A teremtés ideje adódjon meg neki, gondoltam eltűnődve, hogy megvalósíthassa mindazt, amire küldetett, hiszen a teremtés idő is, különösen az olyan művésznél, mint Somogyi József, aki csak akkor ragasztja egyik agyag-csipkét a másikra, lázasan és kemény, ha szinte magából tépi ki az agyagot, a teremtés ősi anyagát.

Fülhász Ferenc.

Szmogyi József

Magyar szobrászat 1945 - 1984

Élet és Tudomány 1985. X. 4.

Somogyi József 1 szakán

L: Kós Károly

Rósel Norbert: Ahitet Kós Károly mejtelekül ... 58

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/6

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

a Bpesti Történeti Múzeum kiscelli részlegében új, állandó kiállítás nyílt. E kiállítás jelzi a mai magyar művészet irányait és teljesítményeit. – Külön fejezet foglalkozik Beim Pál-Hencze Tamás művészetével – és ezen összegezés keretében újra láthatjuk Somogyi József Krisztusát és a Martinász kisebb méretű változatát.
[említve].

L. M.: Századunk üzenete.
Kisalföld, 1983. okt. 29. 8. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

A Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli részlegében megnyílt új állandó kiállításon nyomán láthatjuk Somogyi József Krisztusát és a Martinász kisebb méretű változatát. (emlitve).

Losonci Miklós: Képzőművészetünk múltja és jelene a Kiscelli múzeumban.

Népújság (Heves). 1983. okt. 29. 6. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Erdélyi Attila festőművész 1934-ben született Budapesten, 1949-ben a Pesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban a szobrász osztályon folytatta tanulmányait, ahol akkor Somogyi József tanított.

Ungár Tamás: Ha van, bennünk a válasz.
Békés Megyei Népújság, 1984. máj. 9. 6. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Kós Károly szobrát Somogyi József készíti, amelyet Kispesten, az újtelepült Wekerle-telepen állítanak fel, abban a munkáskörnyezetben, amelynek terveit Kós Károly alkotta. – Somogyi József azt a Kós Károlyt mintázza meg, aki nemcsak építész, hanem festő, mintatervező és író is volt.

Esti Hírlap, 1984. jún. 18.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Kisfaludi Strobl Zsigmond száz éve szü-
letett. — Tanári pályáján növendéke volt
Somogyi József és Kiss István is, szobrász-
művészek.

Tóth Sándor: „Művészete örök érvényű".
Kelet-Magyarország, 1984. jún. 30.

Somogyi József

Bocsor István emlékezete
/A pápai református
kollégium/

Mühely 1985/6

Somogyi József

A Gyöngyösi Galéria krónikája

Hevesi Sunle 1985/7

Somogyi József

Beszélgetés Somogyi Józseffel

Miskolc 1985 11

Somogyi József szm

→ Tóth Béla szm

MŰVÉSZET 1985/11,12/

/15,11

Somogyi József

→ Vilt Tibor
MŰVÉSZET 1985/7/13

Somogyi József

nohránműrén

Zöztéri nohrával is gazdagodi? Budapest
1982-ben

Hétfői Hírek.
1981 nov. 30.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

Szvitek Erzsébet: A katarzis mégiscsak megszületett. Zalai művészek a kiállítása a baki Faluházban.

Szabolcs Péter szobrászművész a képzőművészeti gimnáziumban Somogyi József, – a Képzőművészeti Főiskolán Szabó Iván növendéke volt.

Művészet, 1989., 11–12., 100-old.

Somogyi József

nokrányművén

Bartók Béláról zénült nokrát a XI. zer.
Kontobányi Dezső téren állítják fel

(S. E.)

Hétfői Hírek
1980. dec. 15.

Somogyi

Szántó Kovács János szobra Kohán Györgyről készült.

Bodri Ferenc:Kohán György

Látóhatár 1971/7-8 734.old.

M.D.Y.

Somogyi József
szobrász

Műveit az első lesemben
helyezték el.

Miklós Pál: A XI. Magyarkép zőműveszete kiállítás
Élet és Irodalom, 1968. apr. 20-7 lap

SOMOGYI József

1988 MÁV Tervező Iroda homlokzat

PROHÁSZKA László: Széchenyi István ábrázolása a szobrászatban. = Pavilon 7 (1992) 38. és ill.

rckép és a siremlék szobrászat
tások eredményeként.
gyelembe kell vennünk a fa-
kat/ és a stukkatorokat is.
a szobrászat eszközeivel ké-
az izlés aprób módosulásaira
n többféle anyaggal és más-más
itja a pesti szobrászper /1774/,
lható peres iratok sora, amelyek
ég ellen tiltakoznak./ Fontos
lől tekintve - az asztalosok
s, mert sokszor belsőépitészeti
ek alkotói. Ezek a müvek pedig
elfogását. Az is bizonyos,
ek ki az első kerámiaüzemek
vezői /pl. Schwaiger Antal
lasztika müvelői is. Igy tehát
ő.

SOMOGYI József

Dobos Marianne

„Bocsáss meg Uristen ifjúságom-
nak vétkét ..."
Beszélgetés Somogyi Józseffel

Magyar Ifjúság, 1984. dec. 14. XXVIII. évf.
50. a. 26-27. ill

ek

rendezett kiállí-
i művész képvi-
got: *Boros Ist-*
Kopasz Tamás,
ri Gábor. A Fia-
ek Stúdiójának
vezője és rende-
inck műkritikus
áinak megtekin-
ta ki, hogy részt
i rendezvényen.
ok a kortárs ma-
zet legfrissebb
ntálták. S bár
portot, nem egy
k, témaválasztá-
os volt, vala-
ni témát dolgoz-
n motívumait sí-
gymástól élesen
a történelem táv-
lehetőséget azok
szet eszközeivel.
eális víziókat al-

kot, amelyeken csak fehér kontúrként, szinte anyagtalanul jelennek meg a múlt alakjai, tárgyi jelei. Tari Gábor figurái meghatározatlan térben kapcsolódnak egymáshoz, hogy lebegésükkel anyagi és természetfölötti létük összefüggéseit értelmezzék, s a kompozíciót egyensúlyban tartsák. Boros István és Kopasz Tamás művei az absztrakció kétféle lehetőségét, a tárgyi világ elemeinek a képbe történő beépítését szemléltetik.

A budapesti alkotók műveinek értékét növelte, hogy festői megnyilatkozásaikkal egyetemes valóságértelmezési problémákat vetettek fel, szükségszerűen a képzőművészet eszközeivel megfogalmazva és elemezve. És éppen ezt értékelte a zsűri, amikor a három díj egyikét magyar képzőművésznek, Fehér Lászlónak ítélte, annak ellenére, hogy a kiállítás iránti általános érdeklődést erősen áthatották a politikai szempontok, a kelet-európai társadalmi változások nyomainak keresése a bemutatott művekben.

Bakonyvári M. Ágnes

Regős István: Döbling, akril, vászon 200×128 cm

SOMOGYI József

Heitler László: Somogyi József: Szántó Kovács János. = Tiszatáj, XXXVIII. évf. 11. sz. 1984. 108-111. p. ill.

LSŐ FOKON!

felvilágosítást?
A PYROSTOP KFT.-től!
ő szereket?
A PYROSTOP KFT.-től!
gelőző tűzvédelemről tudni kell?
A PYROSTOP KFT.-től kérdezze!
?

2225 Üllő, Pesti u. 198-200. Pf. 14.

Tel.: 186-9950, 186-9761,
Fax.: 186-9761, Telex: 20-2825

forgalmaz a Pyrostop Kft.?
Az alábbiakat:

ransparent (színtelen tűzvédő lakk)
ehér (fehér színű tűzvédő festék)
(kombinált hatású tűzvédő oldat)
ízoldékony tűzvédő sókeverék)
t belső (tűzvédő festék Th=30 perc)
t 300-as belső (" Th=45 perc)
t Eimal Innen (" Th=30 perc)
Beltéri tűzvédelemre használható.
t külső (tűzvédő festék Th=30 perc)
Kültéri tűzvédelemre használható.
néré: **Intumex L**(hőre habosodó lami-
umex MW (tűzgátló tömítőpaszta),
űzgátló szilikon), **Intumex F** (tűz-
lvédelembez), **Intumex SWS** (nem

SOMOGY József

SALAMON Nándor: Müfaji bizonytalanságok... : Somogyi József tárlata, Győr, Műcsarnok, 1983.XI.18.- XII.18. = Művészet, XXV.évf. 3.sz. 1984 61, 64.p. ill.

Győr, Műcsarnok

Somogyi József

Illés Jenő

Somogyi József életrajzi

Magyar Nemzet, 1986. június 9. 4.

tents, corners, nests and shelters.
chitecture and at the same time its
e to look for its spiritual relatives
tory of architecture; I could maybe
ger *Béla Kecskés* who had built
r Gyöngyös from the most variega-
d by the roadside (see the articles
d *György Szemadám* in Művészet
erkiewicz does not try only to

Folytatás a 71. oldalon.

40

SOMOGYI Jósef

Akadémikus művészek

Az egy évvel ezelőtt megalakult *Magyar Művészeti Akadémia* akadémiai tagságot, bizonyító oklevelét szerdán *Attalai* Gábor textiltervező iparművész, *Agh* István költő, *Balassa* Sándor zeneszerző, *Bán* Ferenc építész, *Bencsik* István szobrászművész, *Bertha* Bulcsu író, *Bodonyi* Csaba építész, *Bozay* Attila zeneszerző, *Csaba* László építész, *Csete* György építész, *Csukás* István költő, *Deim* Pál festőművész, *Dobai* Péter író, *Durkó* Zsolt zeneszerző, *Eigel* István festőművész, *Farkas* Ferenc zeneszerző, *Finta* József építész, *Gerzson* Pál festőművész, *Gulyás* Zoltán építész, *Gyarmathy* Tihamér festőművész, *Gyurkovics* Tibor író, *Hernádi* Gyula író, *Jánossy* György építész, *Jurcsik* Károly építész, *Károlyi* Amy költő, *Kerényi* József építész, *Kocsár* Miklós zeneszerző, *Kokas* Ignác festőművész, *Makovecz* Imre építész, *Melocco* Miklós szobrászművész, *Mészöly* Dezső költő, műfordító, *Mezei* Gábor belsőépítész, *Páskándi* Géza író, *Pongrácz* Zoltán zeneszerző, *Sára* Sándor filmrendező, *Schéner* Mihály festőművész, *Schrammel* Imre keramikus iparművész, *Somogyi* József szobrászművész, *Szalay* Lajos grafikusművész, *Szenikirályi* Zoltán építész, *Szokolay* Sándor zeneszerző, *Szőnyi* Erzsébet zeneszerző, *Szőts* István filmrendező, *Tornai* József író, *Török* Ferenc építész, *Vígh* Tamás szobrászművész, valamint néhai *Kolozsvári Grandpierre* Emil író örököse vehette át. A *Kodály* Zoltán születésének százharmincadik évfordulóján megrendezett ünnepélyes közgyűlésen jelen volt *Andrásfalvy* Bertalan művelődési és közoktatási, valamint *Mádl* Ferenc tárca nélküli miniszter is. A *Magyar Művészeti Akadémia* közgyűlésének részt-vevőit táviratban köszöntötte *Göncz* Árpád köztársasági elnök és *Antall* József miniszterelnök.

Gyurkovics Tibor ünnepi beszédében *Illyés* Gyula, *Tamási* Áron és *Márai* Sándor akadémiai tagságára emlékezett, és a *Magyar Művészeti Akadémia* létrejöttét úgy tekintette, mint a magyar művészet visszafoglalt bástyáit, amelyeket a sztálini években veszítettek el. Az akadémiai tagság elsősorban nem rang, nem jog, hanem felelősség a szétzilált erkölcsök helyreállítására – mondotta. Nem közvetlen, politikai vagy tanító hatású művekkel, hanem a független művészet *művészi eszközeivel* kell hatni az etikára.

(L. d.)

M. Nemzet 1992. dec. 18

..... K

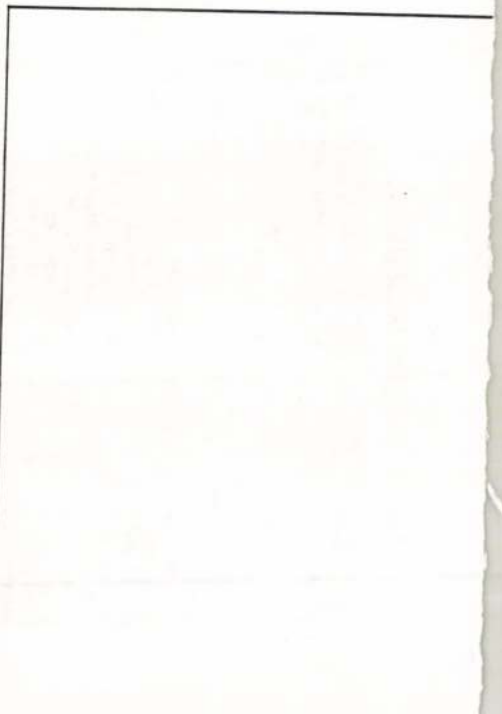

SOMOGYI József

CHIKÁN Bálint: Somogyi József köszöntése. - Magyar Hirlap, 24.évf.157.sz. 1991. julius 6 - melléklet 3.p. ill.

SOMOGYI József

Elhunyt Somogyi József. = Magyar Hirlap, 1993. jan.4. 3. ill.

publik österreich - bundespressedienst

A - 1014 wien ballhausplatz

KUNST IN DER L

Das Ausstellungszentrum Gut
zeigt seit 1992 Querschnitte der

Das umliegende weitläufige Grundst
österreich) mit seinem herrlichen
konfrontiert die Besucher auf ein
reichischen Kunstszene. Hier werd
1992 in der Nähe des Semmeringgeb
skulpturen aus Stahl, Holz und an
in der Landschaft" präsentiert, d
einer Bildungsreise gleich, erleb

SOMOGYI József

Széchenyi-hegy, TV-adó, televíziózást
ábrázoló szabrovácsa, 1958

Postaép 88-89. ill

Somogyi József

Nagyrévre 1997. júl. 17.

SOMOGYI József

MOLNÁR László: A Vörösmarty-szobor leleplezése.
= Soproni Szemle, XLV.évf.1.sz. 1991 76- 84.p. ill.

SOMOGYI Józef

Végvári Lajs: Önarckép tallal.
Bp. 1999. 31.

ban Esztergom körében elterjedt - palmettamotívum egy ívdarabon. Viszonylag egyöntetű, mai ismereteink szerint a székesfehérvári Szűz Mária-prépostság kapuzatának körét alkotó emlékcsoport alakul így ki, amelyhez csak tágabb értelemben sorolhatók ugyanennek a faragástechnikának és díszítésmódnak további emlékei: kockafejezet Dorozsmáról, csoltmonostori, szegedi töredékek. A Jásd, Somogyvár, Bács, Pusztaszer által kijelölt nagy terület akár az e tanulmányok során kutatott történeti földrajzi egység valamely vázlatos művészetföldrajzi körülhatárolására is alkalmasnak tűnik, benne két nagy jelentőségű, művészeti produkcióját tekintve is sokkal árnyaltabb és összetettebb központtal, Székesfehérvárral és Péccsel, s az irányadó dátumot, 1186-ot szolgáltató egyetlen emlékkel, Ercsivel.

A faragványcsoportnak a pilléralapzatban való másodlagos felhasználásán és bizáncinak vélt stílusán alapuló korai datálásával szemben stiláris rokonsága határozottan a 12. század utolsó évtizedeire utal. Igy azokat a dekoratív fülkéket, amelyek valószínűleg a monostortemplomot díszithették, lényegében ugyanabban az építési periódusban helyezhetjük el, amelynek későbbi fázisához a kerengő is tartozhatott. Igy nem a kerengőt és nem is csak a fülketöredékeket egymagukban tekinthetjük jellemzőknek, hanem azt, hogy az általuk képviselt két stílus Szeren is egymáshoz közeli időben, egy generáción belül jelentkezett. Szer monostora így azon magyarországi központok közé sorolható, amelyekben ez a részleteiben kevéssé ismert és

SOMOGYI Pál epiten (+ 1991)

1978, Kemenesszatmártan, Üttörő u. 37.

Kesthelyi S.: Mo. napérái Bp. 1998. 97.

ungsfeld innerer
Bildern Moholy-
dem das Kräfte-
ngslosen räumli-
lreidimensionale
keiner positiven
nt verlangt nach
eit, um seine Er-
auch tatsächlich
Dimension nicht

te und Bilder als
auf den architek-

SOMOGYI József

Steinnek szobor pályáról

PÓTÓ János: Emlékművek, politika, közgondolkodás. Bp. : MTA Törttud.Int., 1990
57-58 p.

SOMOGYI József

MOLNÁR László: A Vörösmarty-szobor leleplezése.
= Soproni Szemle, XLV.évf.1.sz. 1991 76- 84.p. ill.

SOMOGYI József

KESERÜ KATALIN: Képzelt kiállítás az ötvenes évek magyar művészetéről.= Jelenkor, XXXIV.évf. 3.sz. 1991 281-282.p

Bódy

SOMOGYI József

KOVÁCS Péter: Fejezetek a magyar szobrászat közelmultjából. = Életünk, XXVIII. évf. 1990
765, 772, 773, 774, 878, 880, 882, 1005, 1008, 1097, 1098, 1099, 1101-1103

SOMOGYI József

PÓTÓ János: Emlékmű, politika, közgondolkodás. Bp. : MTA Törttud.Int., 1990 71 - 87.p. és ill.

Részvétele a Sztálin szoborpályázaton, s annak részletes - forrásfeltáró - története

A Magyar Művészetért Alapítvány díjai

MTI

A Magyar Művészetért Díj értékét azok a személyiségek és életművek jelentik, akiket és amelyeket az elmúlt években díjaztunk. A

ményi Géza filmrendező, Taub János színházi rendező, Jancsó Adrienne és Illyés Kinga előadóművész, Szántó Tibor és Somogyi József képzőművész, a Té-

Somogyi J.
M.H.

NOKIA
EUROPARTNER

Somogyi József, Szobrán

L: Pátzay Pál

9.

– : Mély részvéttel vettek végső búcsút Pátzay Pálttól

Nincsszabadság. Bp. 1979 szept 27.

özv. SOMOGYI JÓZSEFNÉ, gombkötőmester

1839-ben Stefkovits János gombkötőlegény Győrött a magistratushoz, hogy öt évet inaskodott Nagy Tapolcsánban, három évet vándorolt, most özv. Somogyi Józsefnénál dolgozik, el akarja venni feleségül és a céh nem akarja remeklésre bocsátani. 281. old. 6. jegyz

BALÁZS PÉTER: A Céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr, 1975.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Németh János, Munkácsy-díjas keramikusművész kiállítását tegnap a Városi Képcsarnok és Kiállítóteremben Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész nyitotta meg.

Zalai Hírlap, 1984. dec. 1.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

Pánti Imre festőművész 1975-ben a ráckevei Savoyai kastélyban gyűjteményes kiállítását Somogyi József szobrászművész nyitotta meg.

Losonci Miklós: Harom munkásfestő.
Munka, 1984. 11. 32-old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Immáron, hagyomány, hogy kétévenként képzőművészetünk java terméset láthatjuk, – most a bpesti Műcsarnokban nyílt meg az Országos Képzőművészeti Kiállítás. – Szembetűnő, hogy minden műhely – dolgozzon a fővárosban, vagy vidéken – számos új árnyalat jegyében lép a porondra. – Akadnak hiányok is: Hincz Gyula, Somogyi József alkotásait hiába keressük és szinte érthetetlen a szegedi művészek távolmaradása.

Losonczi Miklós: Országos képzőművészeti kiállítás.

Vas Népe, 1984. ápr. 7.

SOMOGYI JÓZSEF

repr. Aratók
ld.Domanovszky Endre

Erdész László: A városlót jelképei.

UJ TÜKÖR 1981/XVIII/4.sz.12-13.o.

Az MTA Könyvtára Folyóirattárának 19

a .....

a következő tételszámu folyóiratokat k

P.H.

SOMOGYI JÓZSEF szobrász

A József Attila-emlékbizottság tagja

A Bartók Béla-emlékbizottság tagja

UJ TÜKÖR 1980./XVII./4.sz.45.o.

1000-00103741

10-RF 1952 10-

1010-PAINTING-

1020-PART OF A GROUP C

DECOR-REMAINS ON

20-MARY MAGDALEN O

1070-FIGURE (ALLEGORY

1130- -75-PARIS I-PARIS-

1140-THE LOUVRE, GALL

1310-CEZANNE PAUL-

1320-FRANCE (SCHOOL O

1321-IDENTIFICATION BY

1350-RESULTING FROM-

1360- -13- - AIX EN PRO

60-LE JAS DE BOUFFA

PAUL CEZANNE-

1370-END THIRD QUART

1371-ABOUT 1867

SOMOGYI JÓZSEF

említve ld.Bráda Tibor

Losonci Miklós:Díjazott tájak és B.T.képek.Hatvani Galéria
UJ TÜKÖR 1980/XVII/31.sz.4.o.

Somogyi József

nobránművén (Kossuth díjas!)

A Kiscelli Múzeum Kiállításán szerepel a művész Krisztus alkotása és a „Martinász" kisebb méretű változata. (említve)

Népújság (Tolna)

1983. nov. 6.

Somogyi József

Kossuth díjas nobován művéz

„Martinász" c. /emlétve/ az új Fővárosi Képtár premierje.

Népnava

1983 nov 25

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Benczik István szobrászművész Somogyi József segítette a pályára. A főiskolán Mikus Sándor volt a mestere, 1957-ben végezte a Képzőművészeti Főiskolát.

Művészet, 1983. május, 15-16-old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Pálfy Gusztáv szobrászművész Kiskunfélegyházán született, onnan került Bpestre, a művészeti gimnáziumba, Somogyi József mesterhez került, ott tanult két évig. Pálfy Gusztáv egész pályafutását meghatározta az a tény, hogy ilyen szobrászhoz és pedagógushoz került.

Szobrász a „hírös városban".

1984. aug. 20. 3-műsor, 12:41 (L. Iné).

Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész

Kő Pál szobrászművész a Főiskolán Somogyi József szobrászművész növendéke volt.

TV-híradó.

1984. XI. 28. TV-2 műsor, 21.15 (Kovács)

SOMOGYI JÓZSEF

emlitve mint Szabó György mestere

Ancsel Éva: Esendőség és erő. Sz.Gy. szobrairól

UJ TÜKÖR 1980/XVII/50.sz.27.o.

intenderet. Quod considerans Salom
dissipabitur populus.

- Hoc autem rationabiliter ac
rium et quod commune. Secundum pro
autem commune uniuntur. Diversorum
tet igitur, praeter id quod movet
esse aliquid quod movet ad bonum c
in omnibus quae in unum ordinantur
tivum. In universitate enim corpor
caeleste, alia corpora ordine quod
omniaque corpora per creaturam rat
ma regit corpus, atque inter anim

SOMOGYI JÓZSEF

emlitve,mint Lóránt Zsuzsa mestere ld. ott

Székely András:A bukásveszélytől a sikerig
UJ TÜKÖR 1981/XVIII/29.sz.27.o.

költő-próféta, ez a „40 kilós kerub", *előrefogalmazza,* amit i
(láttunk, látunk). A *Jónás* világ-víziója, a *Jónás* katarzisa, a
úgy látszik, századunk folyamatos jelenében helyezkedik el
túl is, a mindig érvényesben.

Magasság-élmény

A magyar századvég, éppen kifogyván legnagyobb költő
kifogyott a valódi költészet igényéből is. Ahogy Babits i
versnek tartottak, az vagy nóta volt, vagy frázis. Ezt kell
megváltania a magyar szimbolizmusnak és meg is változta
gam részéről hozzáfűzném ehhez a körülhatárolt korképi
korszaknak van effajta, aránylag szélesnek nevezhető társa
költészeten nótát vagy frázist ért, más és más fogalmazá
vezércikket, szóval valami „szórakoztatót" és valami „kor
éppen a költészet specifikuma marad ki. Nem is csodálko
kívánhatjuk mindenkitől a versolvasói érzéket, mint a kam
mot sem, arra legfeljebb rákészteti, vezetni, kapatni lehet.
ha a késztetők, a művészet hivatásos közvetítői vesztik el -

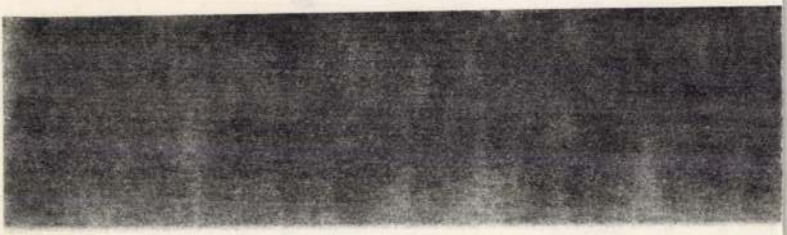

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Egy művészházaspár: Egri Erzsébet festő- és Orr Lajos szobrászművész Veszprémben kaptak műteremlakást. Eddigi életpályájuknak sok közös vonása van. Mindketten dunántúli születésűek, majd a Bpesti Képzőművészeti Gimnáziumba jártak, majd a Képzőművészeti Főiskolán diplomáztak.

Orr Lajos 1977-ben végzett a Főiskolán, Somogyi József növendékeként.

Veszeli Lajos: Műterem a város szívében.
Napló (Veszprém), 1984. nov. 30.

SOMOGYI József

A megnyugvás hite és biztonsága : Müvészek vallomása a karácsonyról. = Uj ~~Müvészet~~ Magyarország, 1992. dec.24. 27.

továbbá kidolgozván egy a klasszikus nem-
k kifejlődését tekintő terjedelmesebb munká-
unkámnak nemzeti nyelvünkön, melyben azt
m a helyet illeti, melyen a szépről szólottam;
ő fejezetbe utasítatni kívánja. Azonban mellőz-
r így, mint azokat magam többhelyütt kimon-
lom vagy inkább csak szó, mivel az érthetlen,
művészetet gyakorlatilag nem segítette elő, el-
közönséget tévutakra vezette". S így a fejezet
gyakorlati. A szép nálam nem egy a teóriával,
ibb, mert ezek a teóriák legnagyobb és fő részét
udnánk mit jelent e szó. E nézeteknek és a szép
kok nemcsak a szépnek értelmezhetlensége, és
nden században és minden nemzetnél változott:
i nemcsak eddig nem sikerült, de lehetetlen is,
miképp a szép fogalma teoretice nem létezett
s fogalmat soha nem alakíthatni. Midőn pedig
s országban különböző gyakorlati nézetök volt
orlatilag sem értették, hanem hogy mit szépnek
zott típus alakokba foglalva vagy a keresztényi
et pedig világosabban, sikeresebben és minden
t és kellett volna megnevezni. Ha a művészet

Somogyi József

Somogyi József (1916-)
Terrakották, bronzok, érmek, rajzok = Terrakotten, Bronzen, Medaillen, Zeichnungen = Terracottas, bronzes, medals, drawings / Somogyi József ; [előszó Keresztury Dezső]. – [Bp.] : IPV, [1986]. – [92] p. : ill., színes ; 9x9 cm

SOMOGYI József

Meghalt Somogyi József. = Magyar Nemzet, 1993. január 4. 16.

Eltemették Somogyi Józsefet. = Uj Magyarország, 1993. január 14. 9. ill.

Ma temetik Somogyi Józsfete. Magyar Müvészeti Akadémia közleménye. = Magyar Nemzet, 1993. január 13. 11.

vagy ha pillangókat tű helyett a pesti álló híd cölöpjeire

10/ Itt Sz. úr az orvost játsza, mert ámbár a bécsi J
kitetszik, hogy nem a Josephinumot, hanem a bolond
tanácsára szállítják. Tehát Sz. úr ezüstmíves létére az
vetkező sorban azok ellen kél ki, kik másnak „kézi vag
emberekről kritikákat írnak.

11/ Tisztelt Sz. uram, azelőtt azt tetszett mondani
lyett, hogy gúnyol, nem kritizálja inkább *Koncomat*? Va

12/ Ezen „csak itt" miatt, mely a bécsi ítélőszékke
ugyan nagy köszönettel tartozik Sz. úrnak.

13/ Én soha, senkit meg nem becstelenítettem kri
is, hogy valakinek munkája semmit sem ér, az is talán c
telenítés: de más úriemberek megbecstelenítésnek csal
jóllehet a szó filológiai erejénél fogva Sz. úr mellett szól.

14/ Én azt mondom, hogy múzeumunkban valódi
dolgot, és ha ilyenek lesznek, aztán lehet fogni meste
is, milyen Libay filigrán mellszobra (ámbár azt még e
csupán valódi műveket akarnánk is gyűjteni, kezeske
oly nagy a széles világon, hogyha múzeumunk százs
kellőleg bele.

15/ E nyilatkozás valamint a következők is, nem eg

SOMOGYI József

P.Sz.J.:SOmogyi József halálára. = Népszabadság, 1993. január 5. 15. ill.

NÁDOR Tamás: Szántó Piroska [interjú]. In: Nádor Tamás: Múzsák és mesterek. Bp. : Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, 1984 291-300., ill.

SÜMEGI György: Egy este Szántó Piroskánál [interjú]. = Forrás, 16, 1984, 5. 91-94.

Szántó Piroska: Bálám szamara. Bp. : Szépirodalmi, 1982 **rec.** BAY Endre = Alföld, 35, 1984, 6. 92-93.; R. TAKÁCS Olga = Hungarológiai Értesítő, 6, 1984, 3-4. 164-165.

2303. **Szántó Tibor**

ACSAY Judit: A korsó nem lehet szebb mint a víz! : Beszélgetés Szántó Tiborral. = Művészet, 25, 1984, 10. 5-9., ill.

2304. **Szász Endre**

M.A.: Szívdobogással méri az időt : Telefonbeszélgetés Szász Endrével. = Népszava, 1984. június 7. 6.

POGÁNY Ö. GÁBOR: Értelmező sorok egy vitatott mesterről. = Népszava, 1984. március 17. 9.

T.I. [TARJÁNYI Ingrid]: Mexikóvárosi tárlat Szász Endre műveiből. = Esti Hírlap, 1984. április 21. 2.

TARJÁNYI Ingrid: Valahová tartozni kell... = Magyar Hírek, 1984. május 26. 7., ill.

TERÉNYI Zoltán: Szász Endre Budapesten. = Somogy, 1984, 1. 97-98.

2305. **Széchy Beáta**

kiáll. Bp., Óbudai Pincegaléria, 1983 **ism.** ANDRÁSI Gábor: Széchy Beáta kiállítása az Óbudai Pincegalériában, 1983. XI. 15. - XII. 11. = Művészet, 25, 1984, 2. 61, 64. ill.

2306. **Szeemann, Harald**

BADURA-TRISKA, Eva: Attraction to the Gesamtkunstwerk. = Interpress Grafik, 1984, 1. 27-29., ill.

2307. **Szegő György**

kiáll. Bp., Bercsényi Kollégium, 1983 **ism.** GERLE János: Szegő György - építészet és lélektan határán. = Magyar Építőművészet, 1984, 1. 56-57., ill. E F G R

2308. Szelf Béla

SOMOGYI József

TÓBIÁS Áron: Egy cserép ciklámen : Szinképek Somogyi Józsefről [interju]. = Magyar Nemzet, 1993. január 9. 10. ill.

Vankóné Dudás Juli 2360
Vanni, Francesco 1098
Várady Róbert 1858
Várady Zoltán 523, 754
Várai Mihály 2359
Váraljai Csocsán Jenő 636
Varasdy Lipót 1150
Varga Győző 2361
Varga Gyula 241, 374
Varga Gyula 2362
Varga Imre 1905, 2363
Varga Imréné 974
Varga József 1910
Varga Judit 2237
Varga Lívia 731, 744
Varga Mátyás 2364
Varga Mihály 1147
Varga Miklós 2170
Varga Vera 1287
Varga Zsolt 288, 1586
Varga Zsuzsa 1221
Vargha Dezső 1207
Vargha János 289
Vargha László 139, 491, 2067
R. Várkonyi Ágnes 975
M. Várhelyi Vanda 1928, 1993
Várkonyi Endre 290
Várkonyi György 1259
Vámai Dániel 1327
Vámai István 321
Váró Márton 2365
Vas István 144
Vasadi Péter 1927, 1946, 2264

SOMOGYI József

RÓZSA Gyula: Az eltemetett Somogyiról. =
Mozgó Világ, 19,1993,4. 125-127.

PROKOPPNÉ Stengl Marianna: Esztergom-Belváros : Müemléki séta. Esztergom : Gran Tours, 1993

SOMOGYI József

fábián [FÁBIÁN László]: Néhány mondat Somogyi József után. = Új Magyarország, 1993. január 7. 9.

ti termékeiket árusító mesterek
felállított sátrakban antikvárius-
sgalériások értékes, színvonalas
gyermekek játékos formában ismer-
textilbábkészítés, az agyagozás

közül első helyen kell kiemelni
melyek kifejezetten a fesztivál
sőként a szeptember 26-án a Zene-
a kerülő VOICES AND INSTRUMENTS
etjük, amelyet Soós András zene-
zenei programjainak szerkesztője
és Jeney Zoltán új művei, Morton
en hozzáférhető, ritkán hallható
klődést fognak kiváltani a zene-

ztésében kerül megrendezésre a
8-29-én a Kortárs Zenei Napok,
, két egymást követő napon, dél-

Somogyi József szobrán

PRGy 59.

SOMOGYI József

Harangozó Márk

Lelekhez kapcsolódik az emlé-
kezés

Új szobszról szól Somogyi József

Esti Szilap, 1985. febr. 13. 2.

[8

Somogyi József

Hermán Tibor: „Embernek embert, önmagunkat adni..."
[S. J. Kubikus, Hódmezővásárhely, Kossuth tér]. = Ref. lapja,
1985. január 27. 5. ill

Megrendelem Gyetvai Péter: A

története három kötetét .....

Somogyi Jozef

Illés Jenő: Memento hősökért és aldozatokért. = Budapest, 23, 1985, 4. 23. ill

Finta Jozef →

NÁM PREŠOVA A OKOLIA

a Slovenská republika rád — plnenie jej revo-ého odkazu má v oblasti dejín SRR celosloven-charakter, a preto sa v zámere výstavy vyčlenil ostatný celok Slovenská republika rád, ktorý ližuje predovšetkým činnosť župného a mest-o direktória v Prešove. Výročia SNP poskytlo nosť predstaviť toto obdobie vo svete tých ar-nych a muzejných materiálov, ktoré sa viažu giónu a nie sú v stálej expozícii Múzea SRR. ky uvedené skutočnosti sa podarilo autorom ť v jednoliaty celok, ktorý približuje najvýz-nejšie aspekty dejín mesta a okolia.
stava sa delí na tieto tematické celky:

ravek a raný stredovek
bdobie feudalizmu (prvá polovica 13. storočia - 1848)
d buržoáznej revolúcie 1848—1849 do vzniku eskoslovenskej republiky
ovenská republika rád

SOMOGYI József

KÁLLAI Gyula: Emlékmü a Gesztenyés-kertben. = Műemlékvédelem, 26, 1985, 4. 26 - 27. , ill.

Finta József

SOMOGYI József

K.E. [~~Kenessei~~ Keserű Ernő]: Az emlékmű. =
M. Nemzet, 1985. febr. 2. 5.

A háború, a fasizmus áldozatainak 1939-1945,
Br. Gesztenyés liget

Somogyi József

Kloss Anda: A bizonyosság keresése:
Beszélgetés Somogyi József szobrászmuvésszel.
= Mühely, 8, 1985, 1. 57–64.

Kovács Béla

MAGYARORSZÁG KÖZÉPKORI PATROCÍNIUMAI

A magyar egyháztörténeti kutatások sokáig elhanyagolt területe volt a templomi védőszenteknek, a patrocíniumoknak vizsgálata.[1] Az elmúlt két évtizedben történtek ugyan kísérletek a kisebb-nagyobb területek védőszentjeinek összegyűjtésére, s néhányan az egyes szentek tiszteletének vallástörténeti, művelődéstörténeti összetevőit is vizsgálat alá vonták, de sem a fellelhető adatok teljes körű összegyűjtésére, sem a belőlük levonható következtetések elemzésére ez ideig senki sem vállalkozott. Ennek oka elsősorban az volt, hogy az adatoknak csak egy része vált ismertté a különféle forráskiadványokból, másik részét csak a kiadatlan oklevelekből lehetett volna összegyűjteni. Ezt a munkát azonban belátható időn belül egyedül senki sem volt képes elvégezni.[2] *Györffy* György nagyszabású vállalkozásának eddig megjelent kötetei és a különböző szerzők munkái lehetőséget adnak arra, hogy ha nem is a teljes anyag ismeretében, de az általam összegyűjtött adatmennyiséget reprezentatív mintának tekintve kíséreljem

SOMOGYI József

SOMOGYI József: Az Isten és a haza szolgálatában : Főgondnoki székfoglaló beszéd. = Confessio, 9, 1985, l. 3 - 6. ill.

éseken. A lübecki casula Jánosa kitűnő állapotban
ire szép lehetett. Meg kell említeni, hogy itt a fülke
b, gazdagabb és vaskosabb. Annyira nem idomul a
befejezetlenül a levegőben lóg, mert különben
latálása Mannowskynál a 14. század eleje, Leonie
en művében 1410. Osztrák vagy cseh származását
eletkezése ugyancsak bizonytalan, annyit azonban
i példánynál a nálunk lévő hímzés kompozíciója
ának alsó képe hiányos. A fülke elemeiből csak két
t Margit szép, fiatal, mártírkoronás alakja tölti ki a
redőket képez, és eltakarja másik kezét, melyen
y ül. A vonalas rajzú függőleges és öblös redőzet a
hímzéstechnikával az alakoknál kimutatja a szövet
sula elejének sávmaradványáról csaknem teljesen
onalapra rajzolt, minden apró részletet feltüntető
tektúra tornyos fedelű, tagolt, keskeny baldachin,
koronás fejű, szomorkás, fiatal arcú Madonna, aki
mekére tekint. A kis Jézus kezében almát tart, testét
rint vele nőtt, s amelyre a katonák sorsot vetettek,
ia másik kezében háromvirágú rózsaszálat tart, ez
ent a talapzatra köpenye olyan redővégződéssel hull
angélistájával és Szent Margitjával egységes stílusú,
ának hímzéstartozéka.

SOMOGYI József

Somogyi József: Sírkőfaló beszél. = Ref. Egyház, 37, 1985, 1. 1-2.

BARTHA Tibor: Somogyi József kéziratai. uo. 2-3.

Somogyi József, Kossuth díjas szobrászművész

Salgótarján városban Somogyi József és Varga Imre műalkotásait láthatók a köztereken.

Sajtókonferencia – Vágrád megjelen.

1977. febr. 14. Kossuth 19.37 V Gné

Somogyi József, szobrász

Júl. 7-én Keszthelyen megnyitja a kiállítást.

↓

– : □ A VII. Balatoni Nyári Tárlat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 6.

Gomogyi József szobrászművész

Március végén zárult a Műcsarnokban a „Köztulajdon a képzőművészetben" c. kiállítás, amely jelképes elszámolás az ország területén lévő alkotásokról. Így a művész „Martinász" c. műve Dunaújvárosban. (említve)

Bartha Éva: Jegyzetek a képzőművészeti köztulajdonról.

Népművelés, 1945. 5. 30. old.

Somogyi József, szobrász

A főiskola új rektora.

—: A képzőművészeti főiskola oktatóinak tanévzáró értekezlete

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 30.

Somogyi József, nobrász

A zsüri tagja.

– : Hétfőn nyílik a IV. veszprémi tévétalálkozó 5.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 23.

Somogyi József, nobrász

Megemlítve.

Székely András: Műcsarnok: R. Füstös Ilona és Rétfalvi Sándor 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 26.

Somogyi József, szobrász

† megnyitóbeszédét mondotta.

– : Megnyitották a XV. negyedik nyári tárlatot 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. július 23.

Somogyi József, szobrász

Megnyitotta a Vasarhelyi Tárlatot.
(Nemzeti Galéria.)

— : Hír

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 12.

Somogyi József, szobrász

Megnyitót mond a Vásárhelyi
tárlat megnyitásán. (júl. 11.)
(Nemzeti Galéria.)

— : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 9.

Somogyi József, szobrász

Júl. 1-én a Gérnek klubban a képző művészek nevében köszöntötte

↙

— : Kisfaludi Strobl Zsigmond köszöntése

9.

NÉPSZABADSÁG, B.n. 1974. júl. 2.

Somogyi József: szobrász

Megnyitó beszédet mondott.
(aug. 9. [illegible]).

– : Román művészeti kiállítások az
Ernst Múzeumban

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 10.

Somogyi József, szobrász

Bronz emlékműve Vácra kerül.

– Új emlékművek, kortárs szobrok készülnek

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 6.

Somogyi József

Szántó Kovács János emlékmüterv,1963
Atalicska egyértelmüen az agrárproletár attribu-
tuma,és az adott tipussal együtt a dorrafalmár
parasztot jelzi.A végleges alkotásról a talicska m
már hiányzik,maga a tipus általánositja a paraszt-
mozgalom tanulságait.

Aradi Nóra:: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina kiadó 1974 128.o.

Somogyi József

Kovács Jánps szobra/1965/ már eltávolodik a hagyományosabb emlékmü-tipustól, s a forradalmi ,tettre kész agrágproletár tipusát teremti meg.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina kiadó 1974 187.o.

Somogyi József

Martináz,1953

bronz,168cm

Budapest,MNG.

Aradi Nóra:A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974265.o.

Somogyi József

Szántó Kovács János emlékmü/részlet/ 1965

bronz

Hódmezővásárhely

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

2
67.o.

Somogyi József

Ha a müvész az eszmét fejezi ki, arra jellemző tipusból indul ki mint pl. Somogyi alkotása a Hódmezővásárhelyi Szán tó Kovács János emlékmüvél.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974 25old.

Somogyi József

A Magyar Nemzeti Galériában nyilt meg a Hódmezővásárhelyi tárlat, ahol résztvett Asszonyi Tamás, Somogyi József, Z. Gács György, Vém Emil.

Magyar Hirlap 1974/19o 8.o.

Somogyi József

Csontos László mesterei voltak Pátzay Pál és Somogyi József.

Magyar JHirlap 1974/167 6.o.

Somogyi József.
Ceglédi szobrának terveivel képviselteti magát. Részt vett a Mai magyar grafika és kisplasztika Dózsa György emlékére kiállításon (Nemzeti Galéria).

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/239 6 old.

Samogyi József. 5

Ezek a láthatóan nem közvetlenül szobortervekel megjelenítő rajzok elenebbek is, szinesebbek is. A figurát rendszerint vastag fekete kontúr fogja körül, amely a hátter egy darabjának is tekinthető, és ezzel a kettős értelmezhetőséggel grafikailag is mozgalmasakká teszi a rajzokat.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra

Magyar Hirlap 1972/171 11 old.

Somogyi József 4.

Magúk a szobrok – Dózsa-változatok, lovas és zenélő alakok – Somogyi ismert figuratípusát ismétlik, és megnyújtott arányaikkal, oszlopszerüségükkel főként irányokat jelölnek a térben. A típus eredetét a korábbi, a valóságélményt még közvetlenebbül visszaadó tanulmányrajzokról lehet leolvasni.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hirlap 1972/171 11old.

Somogyi József 3

A szilüetten belül a mélyülő és a kiemelkedő felületeket elnagyolt, sürüsödő, illetve ritkuló vonalkázás jelzi, ami nem formákat, csupán árnyékokat és fényeket idéz. A tulajdonképpeni plasztikai alakítást majd az anyagat gyúró kéz végzi el.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra

Magyar Hirlap 1972/171 11 ola

Somogyi József szobrászművész

a Műcsarnokban rendezett jubileumi kiállításon szerepelnek alkotásai, kisplasztikái: „Pannon álom" – „Falusi emlék", – drámai erejű Dozsája. (említve)

Harangozó Márta: Jubileumi képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Napló (Veszprém), 1975. máj. 3.

Samogyi József 2

Az apró galériában kiállított rajzai közül csak néhány tartozik ehhez a kategóriához, a többi egy-egy szoborgondolat alakulásáról vall, és a maga nemében nem kevésbé érdekes. Alapjában szilüett rajzok ezek, a leendő plasztika körvonalainak rögzítései.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/171 11 old.

Samogyi József 1.

szobrászművész rajzai a Helikon Kiadó-
vállalat galériájában láthatók. A jeles
elődők és kortársak, Ferenczy Béni, Med-
gyessy Ferenc és Borsos Miklós rá szoktattak
bennünket arra, hogy szobrásznajzokon
ne csupán szorosan vett szoborterveket, ha-
nem önálló érvényű grafikákat is ért-
sünk.

Havas Lujza: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap 1972/171 11old.

Somogyi József
szobrászművész alkotásai a
veglédi Dózsa-szobor.

Magyar Hírlap 1972/175 3 old.

Somogyi József szobrászművész,

a Helikon Galériában, jún. 8.-án rendezik meg rajzainak kiállítását, melyen női aktok, szobortervek és a Dózsa emlékmű vázlatai fognak szerepelni. (emlékre).

Táslatkalauz.

1972. V. 30. 17.44 D. |11|

Somogyi József, szobrász

† megnyitó beszédet mondja. (Júl. 11, Nemzeti Galéria.)

↓

– : Vasárnapi Hírlap 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 10.

Somogyi József

Szegeden, a 13-ik nyári tárlat katalógusának előszavát írta meg, a Képzőművész szövetség elnöke.

Napló (Vezprém) 1942. aug. 9.

Somogyi József szobrászművész

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt tegnap Salgótarjánban, a Tanácsköztársaság téren. Alkotását ideiglenesen állították talapzatra.

Magyar Hírlap, 1972. aug. 13.

Somogyi József zobrázművész

Hódmezővásárhelyen van felállítva Szántó Kovács Jánossól alkotott emlékműve (emlétve)

Kérdés-felelet.

1972. okt. 1. Petőfi 17.05 | 11 | M.

Somogyi József

1953-ban állította ki első Dózsa-fejét, 1955-ben első egész alakos kompozícióját mintázta és 1958-ban állította fel Cegléden. 1965-ben sámottfigurát mintázott, majd 1971-ben a nagy méretű bronzszobor a korábbi ceglédi emlékmű helyére készül. (emlétve)

Dél-Magyarország, 1972. jún. 25.

Somogyi József szobrászművész.

Veszprémben a tévé dramai és szórakoztató osztályának filmjei, melyet tavaly sugárzott a tévé, versényben vesz részt, melynek zsűrijében a művész is dönt.

(bársony): Fesztiválújdonságok.

Esti Hírlap, 1972. jún. 20.

Somogyi József
szobrász

Somogyi József és Kerényi Jenő
„A hit táncoló lány" című műve
a brüsszeli világkiállítás ma-
gyar pavilonjában van elhelyezve.

—: Kerényi Jenő önmagáról.
Művészet, 1974. május - 5 lap.

Somogyi József, szobrász

Zrínyi-szobra megemlékezve.

R. Gy.: A 21. századi ősi tárlat 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 25.

Somogyi József, szobrász

Megnyitotta az emlékkiállítását.

1

—: Domanovszky-emlékkiállítás 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. okt. 19.

Somogyi József, szobrász

Tanára volt Kentiomai Zoltánnak.

P. Szücs Julianna: Vérőmarasztaló 7.

NÉPSZABADSÁG, B. 1974. okt. 2.

Somogyi József, nobrász

felszabadulási emlékművet
kérnek Vác város részére.

—:(— szöveg — fényképp —) 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. aug. 17.

Somogyi József

Neve említve

Arnodi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974. 155 p.

Somogyi József

A hódmezővásárhelyi Szántó Kovács János-
szobra említve.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 417 p.

Somogyi József

Szántó Kovács emlékműve mond a legtöbbet a parasztsorsról, megváltozott életformájáról.

Aradi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom – Bp. 1974. 310 p.

Somogyi József

1953-as Martinász és a 1965-ös Szántó-Kondacs emlékmű c. művei említve.

Aradi Nóra: Képeőművenét és munkásmozgalom - Bp. 1974. 322p.

Somogyi József

Neve említve.

Népszava, 1973. dec. 2. 101. évf. 282 sz. 9 p.

Somogyi József

1973. okt. 6-án Pápán leleplezték a művész Petőfi Sándor szobrát.

Népszava, 1973. okt. 7. 101. évf. 235 sz. 14 p.

Somogyi József szobrászművész

a salgótarjáni szabadtéri szoborkiállításon „Felszabadulási emlékmű" — „Álló nő" — „Békét Vietnámnak" c. alkotásai láthatók. (emlitve)

a brüsszeli világkiállításon 1958-ban Grand Prix-t nyert.

Tóth Elemér: Szabadtéri szoborkiállítás.

Nógrád, 1972. aug. 18.

Somogyi József

Neve említve.

Rózsa Gyula: A margitszigeti Madách szobor

/Vilt Tibor/

Látóhatár 73 juli 127. o.

Somogyi József

Neve említve

Vadas József: Hány szobor van Budapesten?

Látóhatár 73/ szept 195. o.

Somogyi József

„Lány a csikóval" című műve a Jubileumi Parkban van felállítva.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

5081

Somogyi József
szobász

Méltatás

K. Kovalovszky Márta: Expressionismus – forma...
Müvészet, 1974. május — 15 lap.

Somogyi József

(16)!

Tokaj művelődési házban 1973. szept. 18-án kiállítása nyílt.

Népszava, 1973. szept. 18. 101. évf. 218 sz. 5 p.

Somogyi József Hobro.

Anya gyermekivel
(Trankel Leo utca)

Dp. Köv. tört. (Corvina 13) 86.t.

Sanogyi József szobrászművész.

Szept. 28.-án nyitja meg Bakallár József festőművész kiállítását, a XIII. ker. József Attila Műv. Házban.

Magyar Nemzet, 1942. szept. 27.

Somogyi József

Tar Istvánt emlékkiállítását szept. 30.-án nyitja meg a Nemzeti Galériában.

Magyar Nemzet, 1942. szept. 28.

Somogyi József szobrászművész.

Szabadtéri szoborkiállítás nyílt szombaton Salgótarjánban, melyen alkatását ideiglenes talapzatra állították.

Népszabadság, 1972. aug. 13.

Somogyi József szobrászművész

a Jubileumi Képzőművészeti Kiállítás megnyílt a Műcsarnokban, melyen szerepel műve „Falusi jelenet" c. (említve) „Dózsa" c. (említve)

Művészeti Magazin 75/4

1975. ápr. 19. TV: 17.55 K Gyné.

Samogyi József
Kossuth-díjas kiváló művész kiállítása
nyílt meg tegnap Ilódmezővásárhelyen,
a Medgyessy-teremben. A szobrász mű-
vész mintegy félszázvázlatrajzol mutat
be a közönségnek:

Magyar Ifhlap 1973/55 13 old.

Somogyi József

„Lovacskáfók" cimü poborcsoportja a XIV. Népstadionban.

Bezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

8591

Somogyi József szobrászművész

dec. 18.-án nyitja meg Molnár Gabriella grafikusművész kiállítását a Kulturális Kapcsolatok Intézetében.

Esti Hírlap, 1974. dec. 14.

Somogyi József szobrászművész.

Kovács Margit kerámiaművésznő állandó kiállításáról – mely vasárnap nyílt meg – beszéltet mondatt.

Magyar Nemzet, 1943. ápr. 30.

Somogyi József szobrászművész

a Műcsarnokban rendezett Jubileumi Képzőművészeti Kiállításon szerepelő művei: „Pannon álom" – „Falusi emlék" c. bronzplasztikái, drámai erejű „Dózsája". (emlékirat)

H. M.: Jubileumi Képzőművészeti Kiállítás a Műcsarnokban.
Kelet Magyarország, 1945. máj. 11.

Somogyi József szobrászművész

Trényi lovasszobra Szigetváron áll. Taporzékoló, fékeverztett lovat formált a művész, jelezve, hogy a megvadult ló a halálba, a tülevével szembeni megsemmisülésbe virni urát (emlitve)

Sz. Kürti Katalin: Bocskai lovasszobor Hajdúszoboszlón

Hajdú-Bihari Napló, 1977. jún. 18.

Somogyi József szobrászművész

a 30.-ik évfordulón a Műcsarnokban rendezett képzőművészeti kiállításon szerepel műve: „Dózsa" és „Falusi emlék" c. kisplasztikái. (említve).

„Dózsa" (repr.)

Brestyánszky Ilona: Körkép.

Nők Lapja, Budapest, 1975. máj. 17.

Somogyi József szobrászművész
a Műcsarnokban megnyílt „Jubileumi képzőművészeti kiállítás"-on szerepel a művész alkotása.

Sándor Sándor: A jubileumi kiállítás tükrében
Magyar Hírlap, 1945. máj. 4.

Somogyi József, szobrászművész

Még az idén felállítják a Városliget-ben a művész bronzból készült alkotását, a „Hárfás lány"-t. (említve és repr.)

Csapó György: Új szobrok, emlékművek a fővárosban.
Budapest, 1946. szept.

SOMOGYI József, szobrász

Somogyi József: "Tamási Áron portréja", című alkotása/1966/. Fekete repr.

Illyés Gyula Tamási Áronról 18.old

Muzeák, Múzeumi Magazin, 1970. 3.sz. Bp.

Somogyi József

legyjabb művét Vázott állítják fel 1975 ápr. 4-ig.

(N. N.): Neue Denkmäler und Statuen in Ungarn. Neueste Nachrichten, Budapest 1974. aug. 7.

21

Somogyi József, ndrán

L: Borsos Miklós

8.5

-: Hír

Népszabadság, Bp. 1977 marc. 23.

Somogyi József

A XIII. Szegedi Nyári Tárlat katalógusának bevezetőjét írta.

Ács Y.: A XIII. Szegedi Nyári Tárlat.
Magyar Szó, 1972. aug. 20.

Somogyi József, szobrász

— SOMOGYI JÓZSEF kiállítását nyitották meg a hatvani galériában. A Kossuth-díjas, kiváló művész tárlatán több mint 70 szobrát, érmét, plakettjét és rajzát láthatják az érdeklődők.

80

– : Hír

Népszabadság, Bp. 1977. márc. 29.

~~Nirszabadság, Nirszabadság,~~

Somogyi József szobrászművész a Jubileumi Képzőművészeti kiállításon szerepelnek művei: „Dózsa" – „Falusi emlék" és „Pannon álom" c. kisplasztikái (említve)

Horváth György: Jubileumi Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.
Magyar Nemzet, 1945. ápr. 27.

Somogyi József

A Helikon Galéria ez év nyarán Somogyi József kisplasztikáihoz és szobraihoz készült grafikáit, előtesveit fogja bemutatni.

Tárlatról tárlatra.

1972. V. 17. Tv. 17.45 Ka.

Somogyi József szobrászművész

bsd → Kerényi Jenő szm
MŰVÉSZET 1985. júl. 17, 18.
"Budapesti szobortelt"

1) "Anyaság" c. szobor
Bp. Török utca

2) "Anyaszeretettel"
Bp. V. Kossuth téri
METRO megálló

3) "Kubikos" Bp. Bajza utca (kiányzik a
katalógusból)
(kiállítások

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

1973-ban, a 90. éves Kós Károlynál volt látogatóban Somogyi József, amikor beszélgetés közben sikerült megmintáznia. Bár a mű nincs befejezve, még így befejezetlenül is jó volna valamelyik Kós tervezte épület falán bronzban viszontlátni.

Somogyi József Kós Károly portréja (plasztilin, 1973) (repr.)

Röser Norbert: Akiket Kós Károly megihletett...
Magyar Építőművészet, Budapest, 1983. jún. 58. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Cziráki Lajos tárlatát a Csók István Galériában rendezték meg, melyet Somogyi József szobrászművész nyitott meg. – Megnyitójának rövidített szövegét közli a Kisalföld III. 17.-i száma,

Kisalföld, 1984. márc. 17. 5.-old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
„Szobrász és modelljei" címmel Kisfaludi Strobl
Zsigmond centenáriumára kiállítást rendeznek
a Nemzeti Galériában. A tárlatot júl. 3.-án
Somogyi József szobrászművész nyitja meg.

Wehrner Tibor: Száz éve született Kisfaludi Strobl Zsigmond.
Esti Hírlap, 1984. jún. 30.

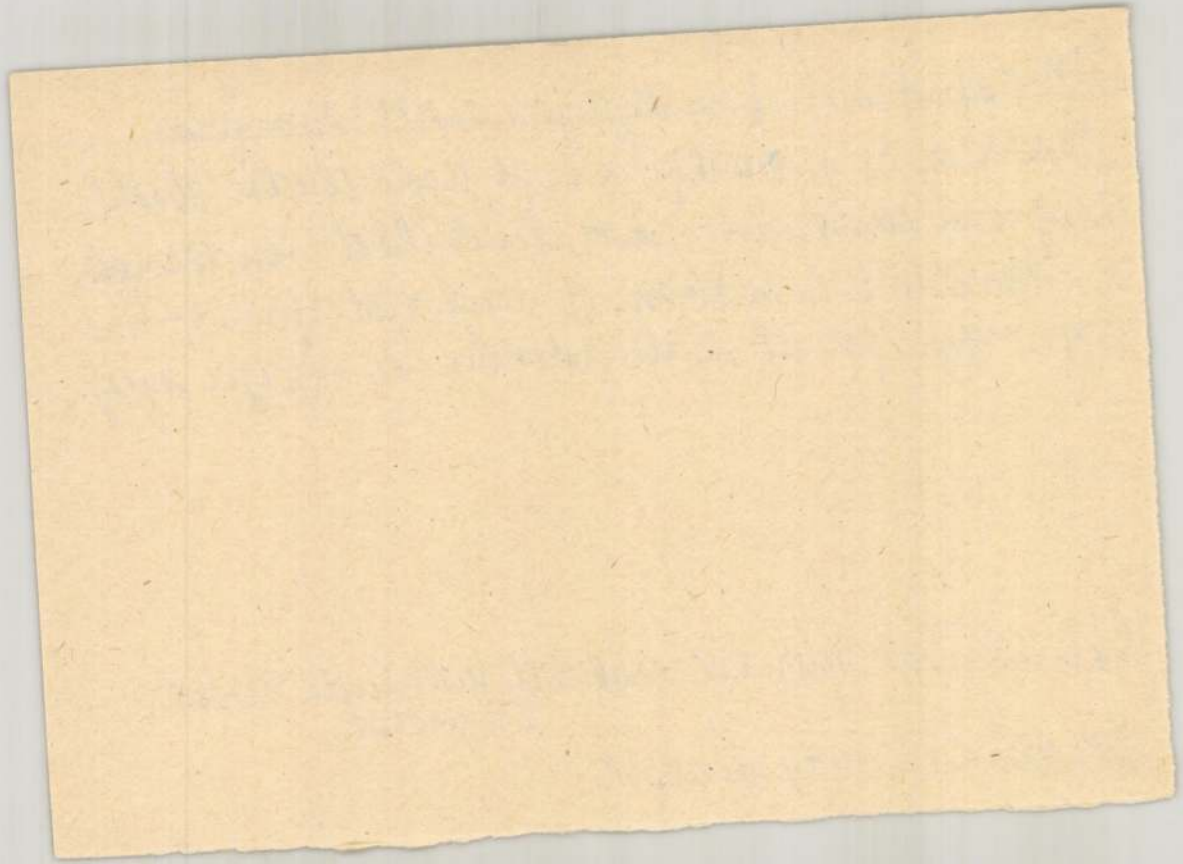

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Kisfaludi Ströbl Zsigmond születésének 100. évfordulója alkalmából megjelent tisztelgett a művész emléke előtt. Somogyi József a tanítványi pályatárs mondott beszédet, majd elhelyezte J. V. Vuchetics szobrát szobrászművész Kisfaludi Ströbbel készült portréjából.

Tóth Márta: Tisztelgés Kisfaludi Ströbl Zsigmond emléke előtt.
Szalai Hírlap, 1984. jún. 30.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
szobrai és modelljei ámmal Kisfaludi-Stróbl Zsigmond alkotásaiból nyílt kiállítás a Nemzeti Galériában. A tárlatot Somogyi József nyitotta meg.

Tükör, Budapest, 1984. júl. 15.

Somogyi József

1967. Felszabadulási E.m.
Salgótarján

→ Sugár Andor
MŰVÉSZET 1985/7/5

Somogyi József

kapta a Művészeti Alap 1985
évi nagydíját

Népszabadság, 1985. XII. 9.

Somogyi József

kiállítása Torontóban

Népszabadság, 1986. VII. 30

SOMOGYI József (szobrász)

"Az, ami Ferenczy Béni vagy Medgyessy számára a megvalósitott szobrászi gondolat volt, Somogyi József vagy Kerényi Jenő esetében (hogy a fiatalokról ne is szóljunk)ennek csak a fölvetését,a jelzését jelentette.A szobrok nőni kezdtek. A művészek számára mind fontosabbá vált,hogy az elképzelt témát azonnal a formához, a szobrászi gondolat sulyához legmegfelelőbb méretben adják elő."

KOVÁCS Péter: Mulandó anyagok. = Életünk, 1985.10.sz. 922.p.

Somogyi József sm

főiskolai tanósa

↓

→ Szőrfi Sándornak

MŰVÉSZET 1985/8/10

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Nemrégiben avatta fel Somogyi József a Keszkenőti Galériát, mely a város nevezetes, Márkus Géza tervezte, szecessziós épületében kapott helyet. Rendkívül gazdag anyagot láthatunk, hibátlan renderezésben.

Losonczi Miklós: Országos intézmény vidéken.
Dunántúli Napló, 1984. jan. 4.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrász művész

„Térdelő", kréta, akvarell, 59x41 cm. (repr.)

Művészet, 1984. már.

Somogyi József, szobrászművész a Műcsarnokban Tóth Menyhért festőművész gyűjteményes kiállítását nyitja meg nov. 6.-án.

Magyar Nemzet, 1946. nov. 4.

Somogyi József
szobrai

Somogyi József Szailtó Kovács
Hódmezővásárhelyi szobra
körül sok vita volt.

Ambrus Tibor: A látványról szólva.
Művészet, 1975. április – 6 oldal.

Somogyi József
szobász

Somogyi „Szántó Kovács János"
alakján átsüt a művész alkotói szenvedélye, társadalmi hevülete, a mű időtálló kvalitása.

Bánszki Pál: Somogyi József két szobra.
Müvészet, 1975. április - 6. oldal

Somogyi József

Mednyánszky László síremléke (Terrakotta) Magyar Nemzeti Galéria

Rajztanulás 1971/5

Boríték 2

SOMOGYI JÓZSEF, szobrasz

A II.Kisalföldi Tarlat soproni megnyitasakor,1973 októ berében Somogyi József Kossuth-dijas szobraszművész,a Képzőművészeti Szövetség elnöke megnyitó beszédében ar ra is utalt,hogy a tarlat mind az alkotók felkészültsé ge,mond a rendezés tekintetében bármely fővárosi kialli tassal összehasonlitható.-371.old

GÁSPÁRDY SÁNDOR: A soproni képzőművészeti élet esemé- nyei 1972-ben és 1973-ban. 370.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974
Sopron, 1974

Samogyi József.

Leány csikóval c. szobrának.

Ország Világ 1965/41 16 old.

Somogyi József:

Anya gyermekével (nobor)

Rajztanítás 1971/4

Borító 4.

Samogyi József 1

Martinászáról egyontetű a vélemény, hogy remek alkotás. A jó művek átütő erővel és tisztán zúgározzák felénk mondanivalójukat. Samogyi Martinásza ilyen. Az első pillantásra érezzük erejét, magabiztosságát és világosan érezzük azt is, hogy a mai idők ipari munkásságának egyik alakja, típusa áll előttünk az ipari munka új hőse.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 19 old.

Somogyi József 2

Magabiztos tartása az első pillantásra megragad bennünket. Mindezek következményeként, sajátos öntudat kifejezőjévé válik e szobor, az ipari munka új típusú hősének öntudata szól hozzánk belőle. S ez már belső tartalom. E szellemi tartalmat természetesen a külső testi formák közvetítik számunkra, de ezek a formák nem egyszerű, naturális formák.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 19 old.

Somogyi József 3

Éppen azért tudnak szellemi tartalmat kifejezni, mert sajátos „szoborrendbe vannak komponálva". S tudjuk ez nem azonos az egyszerű természeti valósággal. Ha Somogyi úgy mintázta volna meg martinászát, ahogy éppen előtte vélet lenszerűen megállt, aligha lett volna ilyen kifejező erejű. Mivé főértéke éppen az, hogy olyan „szorrendbe" tudta állítani, átkomponálni a formákat, hogy azok vizuálisan zugaszszák a belső feszültséget.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 19-20 old.

Somogyi József 4

A belsőt külső, vizuális feszültségekkel tudta kifejezésre juttatni. Gondoljunk a törzs tömbjének függőleges merevségére, e tömb zártságát lefelé a bőrkötény is fokozza, illetve annak jobb oldali ránca és a megnyújtott nyak szintén. Ezt a függőleges fővonalat a karok és a láb átlós vonalai szelik át. Minden ilyen átvágás vizuális feszültséget okoz. Ezt még fokozza a kaparóvas hosszú rúdja, mely átvágja a lábat.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 2 old.

Somogyi József 7

a martinász erejét nem duzzadó izmokkal, hanem feszültséget zúgalló vizuális elemekkel kívánta megmutatni. 1953-ban azonban ezt még nem mindenki értette meg, a szobrot nem vették át, mert alakját túl soványnak találták. Csak 1960-ban vallotta magaénak egy másik város.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 20old.

Somogyi József 5

Ha a szemünk végig fut a karokon, onnan átúgrik a kitámasztott lábba, az ív a másik lábhoz vezeti a szemünket, majd onnan újra felfelé az alakon stb. Egyszóval a művész kompozíciós felépítés révén vezeti a figyelmünket. Érdemes megfigyelni azt is, hogy milyen mesteri kontrasztokkal, ellen-beállításokkal is fokozta a feszültséget, a feltartott kar és kitámasztott láb ellentétes irányu, a rúd és lábszintén.

Dr. Maksay László: Miert szép

Raptanitás 1972/5 20old.

Somogyi József 6

Az ügynevezett negatív formákra is
fel kell figyelnünk: kisebb-nagyobb há-
romszögek ismétlődnek, s ezek egy fajta
sajátos vizuális ritmust alkotnak, s hoz-
zájárulnak az egész kompozíció vizuális
rendjének, egyensúlyának a kialakítása-
hoz. Ez a kompozíciós egyensúly az, amely
végső soron a martinász magabízlossá-
ganak érzetét sugallja. Mivel az említett
átvágások csak előtről érvényesülnek, vi-
lágos, hogy az egész szobrot egy fönézetre
kellett megkoponálni.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 20old

Samogyi József. 8

„Ugy erezzük – irta a dunaujvárosi Vas-
mu párttitkára – a szobor méltó kife-
jezője a mi nemes mesterségünknek, an-
nak az ősi harcnak, amelyet az ember a
fémek előállításáért az elemi erőkkel szem-
ben kifejt. Örömmel tekintünk az Ön
alkotására, és büszkék vagyunk rá" Érde-
mes idézni a művész válaszából is né-
hány sort:

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 20 old.

Somogyi József. 9

„Miért sovány? Miért néz komoran? ... Mi hidjük, önök csinálják, én meg láttam, hogy nem olyan tessék-lássék harc ez, horgas mak bújak csak, a dagadt izmokat elolvasztja a forróság. A szinte fenséges küzdelmet nem tükrözi bájolgó figura, de nem is kell, hogy így tükrözze, mert egyrészt nem igaz, másrészt nem szégyen, hogy ilyen". Ma már kétségtelen, hogy Somogyi Martinásza a szocialista realista művészet egyik kimagasló alkotása.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanilás 1972/5 20 old.

Somogyi József 10 ~~9~~

1965-ben Hódmezővásárhelyen felállított Szántó Kovács János szobra is kezdetben sok vitát váltott ki. Voltak, akik értetlenül álltak előtte, különösnek találták a formanyelvét. Pedig szép ez a szobor a maga módján. Az azonban kétségtelen, hogy nem a szokványos szobrok közül való. Az első pillantásra az a benyomásunk róla, hogy mind kiállításban, mind megmintázásmódjában szokatlan, sőt szinte megdöbbentő hatású.

Dr. Maksay László: Miért szép

Raptanítás 1972/5 20 old.

Somogyi József szobrászművész 1)

az T. kisplasztikai bienválén (1971) 22 ország 105 művésze, a másodikon (1973) 35 ország 135 művésze vett részt. A magyar díjazottak között találjuk Kiss Nagy András, Somogyi József és Vilt Tibort.

Menyhárt László: Képzőművészeti világlét.

Magyarország, 1975. aug. 24.

Somogyi József szobrászművész 2.) Folytatás

A „képzőművészeti világhét" megnyitásakor Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművész szól a televíziós intervíziós adásában a képzőművészekhez és a képzőművészet iránt érdeklődő közönséghez.

Menyhárt László: Képzőművészeti világhét.

Magyarország, 1975. aug. 24.

Somogyi József 13

Akadtak azonban, akik nem értették meg rögtön a szobor szokatlan kifejezésmódját. Különösen azt kifogásolták, hogy a művész Szántó Kovács alakját mezitláb és testhez tapadó, szegényes gúnyában ábrázolta, pedig akik személyesen ismerték, tudták róla, hogy mindig csizmában és rendes ruhában járt.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 20 old.

Somogyi József. 11

Köztudott dolog, hogy e szobor annak a Szántó Kovács Jánosnak állít emléket, aki a múlt század végi parasztmozgalmak egyik vezető alakja volt. A hódmezővásárhelyi földmunkások 1894-ben tüntettek a munkanélküliség és a kizsákmányolás ellen; erre a kormány feloszlatta a Munkás Egyletet és elnökét Szántó Kovács Jánost bebörtönözte.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Raptanitás 1972/5 20old.

Samogyi József 12

szobra az ő történelmi alakját örökítette meg számunkra. De nem fotószerű pontossággal. Egy jó szobrász ugyanis nem elégedhet meg azzal, hogy alakjának külső formáit pontosan visszaadja, belső szellemi lényét is kifejezésre kell juttatnia. Ugy kell tehát a testi formákat átalakítania, hogy azok höse lelkiségéről is valljanak. Ennek érdekében tert el a fotoszerű formáktól.

Dr. Maksay László: Miért szép

Raptanitás 1972/5 20 old.

Somogyi József ~~szobrászművész~~
Vlasfalvi József szobrászművész
kiállítását Somogyi József nyit-
ja meg márc. 26.-án, a Fényes Adolf
Teremben.

Napló
1976. márc. 20.

SOMOGYI JÓZSEF, szobrasz

Somogyi József: "Martinász", cimü szobra Dunaujvárosban.-Fekete repr. 15.old

Molnár Aurél, Székely András, Tóbiás Áron: a Duna századai 3.old

Müvészek, Müzeumi Magazin, 1971. 2.sz. Bp.

SOMOGYI JÓZSEF, szobrász

Kerényi, Somogyi, Borsos életműve telitődni és megállni látszott, Vilt és Schaár viszont robbanásszerü hirtelenséggel törtek ki más területek felé, különböző irányokba s különböző inditékokból is természetesen. Már sokáig egymás mellett és egyenrangúan léteztek. 301.old

K. KOVALOVSZKY MARTA: A magyar szobrászat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

SOMOGYI JÓZSEF, szobrasz

Kerényi és Somogyi művészete, az expressziv alakitásban rejlő gyökereik, párhuzamos fejlődésük, szobrászatunkban betöltött szerepük miatt csaknem iker-életműnek látszik azonban plasztikájuk meglévő különbségei sem hanyagolha tók el. 301.old

K.KOVALOVSZKY MÁRTA: A magyar szobraszat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

SOMOGYI JÓZSEF, szobrász

Somogyi
~~Kerényi~~ szikárabb, ösztövérebb alakjai, kiszamitottabb kompoziciós szerkesztésmódja, töprengőbb szobrászi volága szeliden ellensúlyozza, ellempontozza Kerényi robbanékony plasztikáját, az elemi lét állapotaira utaló alakjaitösztönös és elemi erejü formarendjét. 301.old

K.KOVALOVSZKY MARTA: A magyar szobraszat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz, Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

SOMOGYI JÓZSEF, szobrász

Kerényi és Somogyi, amikor a pillanat már nem az övék volt, kikerültek az idő sodrából, nem tudtak megszabadulni egy csomó terheléstől, és nem tudtak kilépni nagyon is kialakult stílusukból egy fegyelmezettebb, mélyebb erők által mozgatott plasztika felé, éppen expresszivitásukból következően. 301.old

K. KOVALOVSZKY MÁRTA: A magyar szobrászat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

SOMOGYI JÓZSEF, szobrász

Kerényi elemibb és Somogyi fanyarabb expresszív lobogás legjobb alkotásaikban egyéni kvalitásaik, a történeti körülmények és az általuk betöltött funkció nagyon adekvát módon csengtek össze. Kis idő múltán, amikor az idő már nem az övék volt, kikerültek az idő sodrából, nem tudtak megszabadulni egy csomó terheléstől. 301.old

K. KOVALOVSZKY MÁRIA: A magyar szobrászat új útjai
301.old

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975

Somogyi József, robrán

L:Kmetty János

Képek, szobrok a 30 év magyar képzőművészetéből 7.

Népszabadság Bp. 1977 máj. 26.

Somogyi József szobrász

készült

Irók, művészek béketanácskozása Szentendrén 7.

Szabadság, Bp. 1977. máj. 25.

Somogyi József, szobrász

L:Barcsay Jenő

Ú: Budapesti napok Varsóban 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 febr. 14.

Somogyi József szobrász

megemlítve.

Artner Tivadar: Amunta a művészetben 21.

Népszabadság, Bp. 1977, máj. 1.

Somogyi József szobrászművésznek,
a Kossuth-díjas művésznek Dózsa-emlékművét
jún. 25.-én ünnepi megnyílás keretében lep-
lezik le, Cegléden. (emlékbe)

Nagyrád, 1972. jún. 9.

Somogyi József rajzai

A legtöbb Dózsa-rajzokat alkotta a magyar művészet történetében. 1953-ban állította ki az első Dózsa-fejet, első egész alakos kompozícióját 1955-ben mintázta, 1958-ban állította fel Cegléden. 1965-ben 1971-ben mintázta Dózsa alakjait. Az újabb [redacted] bronzszobor hatalmas méretű, a korábbi ceglédi emlékmű helyére készül. (emlékezve).

R. Gy.: Dózsa alakja a képzőművészetben. Dalgozók Lapja, 1972. június 11.

SOMOGYI JÓZSEF, szobrász

Somogyi József: tanulmányrajza a Dózsa szobrához.
Fényképe repr, 6.old

CSOÓRI SÁNDOR: Dózsa 3.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1972. 2.sz. Bp.

Somogyi József

„Felszabadulás" c. szobra Salgótarjánban, a Pécskő Áruház előtti téren található (fotó)

Pogány Frigyes: Salgótarján új városközpontja – Bp. 1973. 34 p.

Somogyi József szobrászművész

Az idény kezdetén átadott új siófoki Műv. Központ és Könyvtár, valamint a Magyar Képzőművésznek Szövets.-nek folyóirata újszerű országos szeregszemlét szervezett a nyári idényre. — A művészről szerkesztett tavalyi lapszám nyomán kialakított kamaterateremben üregvitrinbe zárt eredeti műtárgy – jelen esetben a „Diána" (említve) valamint ugyanarról különböző nézetben felvett fallfotók összjátékát valósították meg.

Wágner István: Művészet a Művészetben.

Magyar Hírlap, 1976. aug. 4.

Somogyi József

„Martinász" c. (szept.)

Kovács Imre: A magyar szocialista művészet.

Ifjú Kommunista, 1941. dec.

Somogyi József

A hollóházi templomban
van Somogyi József bronz
koporsója.

— : Új alkotások Hollóházán
Tükör, 1976. aug. 17 – 45. oldal.

Somogyi József
szobrász

Méltatás.

Nükkösdi László: Négy szobrász.
Művészet, 1973.szeptember - 26.oldal

Somogyi József
szobrai

Palotás József mestere Somogyi
József volt, valamint Ritpal-
vi Sándoré is.

Bükkösdi László: Négy szobrász.
Müvészet, 1973.szeptember - 26.oldal

Somogyi József

Martinász

Koczogh Ákos:A modern müvészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972. 320.old.

Somogyi József

A cserépvanáljai templomban van Somogyi József Kossuth díjas szobrászművész alkotása.

Beskes Erzsébet: Istentelen művészet
Tükör, 1976. julius 13 - 3 oldal.

Somogyi József

Somogyi József „Martinász" – a
1953-ból való

Brestyánszky Ilona: ~~[illegible]~~ Harminc.
Nők Lapja, 1976. pilnes 17 – 6 oldal

Somogyi József vzobrásznűvész

a múlt hét pénteken a Művészeti magazin adásán találkozót adott egymásnak Pátzay Pál, Borsos Miklós, Somogyi József, Déry Tibor, Illés Endre és mások, e találkozó a nézőt is gondolkodásra kérztette, szellemi bemutatóvá változott.

(if.): Élő példaképek.
Hajdú-Bihari Napló, 1976. jan. 27.

Somogyi József, szobrászművész

Lóránt Zsuzsa szobrász kiál-
lítását tanára nyitotta meg.

Ország-Világ, 1976. jún. 23.

Somogyi József

Moszkvában megnyílt a Magyar és a Szovjet Képzőművészeti Szövetség titkárságának együttes ülése, melyen részt vesz. A találkozó első napján hangzott el előadása.

Dolgozók Lapja (Komárom) 1972. jan. 12.

Somogyi József

neve említve

Németh Lajos: Uj monumentális művészet felé
/Domanovszky Endre, Korényi Jenő és Somogyi József/
c.írásában szerepel 161-167.old.
/Szabad Művészet 1955/4,153-164.old./

Kritikák és képek 1945-75 Bp.1976 Corvina.

Somogyi József

Műve szerepel a 14 művész kiállításán
a Képzőművészek Szabad Szakszervezetében /1948/

Közösségi művészet felé
Kritikák és képek 1945-75 Bp.Corvina 1976.
101.old.

Somogyi József szobrászművész

Jún. 25.-én Egléden leleplezik Dózsa-emlékművét, amely több mint 6 m.-es, Dózsa Györgyöt fejen a tüzes vaskoranával ábrázolja.

Déli Krónika.

1942. jún. 4. Kossuth 12.00 /6/ KOVné

Somogyi József

Műve kerül felállításra a Balaton-parton.

Magyar Hírlap 1970. jún. 16. 8. l.

Somogyi József

A Magyar Nemzeti Bank és az Iparművészeti Tanács által kiírt István-emlékpénz pályázat zsűrijének egyik tagja.

Gedai István: Új magyar emlékpénzek; Ipari Művészet, 1972/5. sz. 23. l.

Somogyi József

műve:

„Mednyánszky László siremléke," Kerepesi temető, 1969. 56. sz. reprodukció.

Székely András: A százéves Budapest szobrai ból, Budapest, 1972

291

Somogyi József

műve:

„Anya és gyermeke", 1958. II. Fronkel Leó út – Török utca. 27. sz. reprodukció.

Székely András: A százéves Budapest, szobrainból, Budapest, 1972

281

Somogyi József

műve:

„Család", 1964. III. Bécsi úti kísérleti lakótelep. 33. sz. reprodukció.

Székely András: A százéves Budapest szobrairól, Budapest, 1972

281

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.

A Kulturális Minisztérium és a művészeti élet képviselőjeként búcsúzott Kmetty János festőművésztől, a Mező Imre úti temetőben.

Esti Magazin

1975. XI. 27. 18.30 | 11/V.

Somogyi József, nobrún

L.: Lesenyei M.

—: A képzőművészeti ----

5.

Népszava, Bp. 1975. szept. 23.

Somogyi József

Nem ő volt az egyetlen, aki klasszikus értelemben vett szobrokkal jelenthezett (Andrejev, Janisz Parmakelisz). Egy nyugatnémet kritikus aligha tudja, milyen emóciókat váltanak ki szobrai a magyar közönségből, és hogy nálunk a közönség részvétele vicha a kész mű rongálásában nyilvánul meg. (Ez utóbbi a beszélgetést feljegyző Székely András megjegyzése.)

Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén. Beszélgetés Hincz Gyulával; Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 48. l.

Somogyi József

Szántó Kovács János szobráról emlékezik meg a lap, Jancsó Miklós: "Még kér a nép" c. filmjével kapcsolatban.
Illés Jenő ismerteti a filmet, s kritikájában Somogyi szobrának, valamint a filmnek előremutató mondanivalóját hasonlitja össze: "a mulő idővel a szobor anélkül, hogy bármit is változna, felveszi magára mindazokat a képzeteket, amelyeket Szántó Kovács Jánosról kialakitottunk". Ugyanezt érzi a film mondanivalójáról is.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. márc.11.
XVI. évf. 11. sz. 4. lap.

Somogyi József

Somogyi József mint szakértő Schéner Óbudán rendelt kéal-litásán megjelent és Schéner Mihály elképzeléset támogatja.

Bojár Iván: Beszélgetés Schéner Mihállyal
Tükör, 1976. jan. 6 - 17 oldal

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1976 JUN — 9

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Szeged

Somogyi József, kossuth-díjas szobrászművész

1021

● **KITÜNTETÉS.** A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Somogyi József Kossuth-díjas szobrászművésznek, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének művészi munkássága és közéleti tevékenysége elismeréséül 60. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést adományozta. A kitüntetést Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke adta át.

- is igyekeztünk
- venni. Másrészt tárgyaltunk
n néhány olyan vállalat veze-
t tőivel, amelyeket különösen
- bíráltak a körzetekben. Nem

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
November 6.-án nyitja meg Tóth Menyhért
festőművész kiállítását a Műcsarnok-
ban.

Meghívó.
1946. nov. 6.

Somogyi József

bájos mackója pontosan oda való, ahova alkotója eljondolta: az Állatkert bejárata mögötti ligetszerű környezetbe.

Rabinovszky Máriusz: Közösségi művészet felé
/Új építészet 1949.I./

Kritikák és képek 1945-75 Bp. Corvina 1976.

106. old.

Somogyi József

"Jelentős müveit vidéken láthatjuk"-irja Vadas József: "Hány szobor van Budapesten?" c. beszámolójában, s megemliti "Martinász" c. művét, igen nagy elismeréssel beszélve róla: "mert a munkásról és a munkáról szocialista értelmezést ad."
A cikk felsorolja legjelesebb művészeinket-kapcsolatban a Corvina kiadásában megjelent jubileumi albummal, mely "A százéves Budapest szobraiból" cimmel a főváros közterein szereplő szobrok egy részét mutatja be.
Élet és Irodalom, Bp. 1973. juli. 14.
XVII. évf. 28. sz. 13. lap.

Somogyi József szobrászművész

Szigetváron áll „Zrínyi" alkotása. (említve)

H.E.: Művészek és mecénások.
Dunántúli Napló, 1968. dec. 24.

Samogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Kiállítása a tokaji helytörténeti múzeumban nyílik meg.

Kiállítás.

Északmagyarország, 1973. okt. 2.

Somogyi József
Szobrász

Június 8-tól tekinthető meg a
Magyar Helikon Galériában So-
mogyi József kiállítása.

—:—

Művészet, 1972. július - 15 oldal

Somogyi József, szobrász

Kiskunfélegyházán felavatták művét, ezt a Dózsa-szobrot, amely korábban Segesden állott.

– : Az alkotmány napját ünnepelte az ország 4.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 22.

Somogyi József, szobrász

Új Dózsa-emlékművet
készít Cegléd részére. A régit –
az is Somogyi József alkotása –
Kiskunfélegyházára viszik.

– : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 24.

Somogyi József, szobrász

Jún. 25-én leplezik le Cegléden
új Dózsa György - emlék művét.

Cegléden
— : Országos Dózsa - ünnepség 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 23.

Somogyi József, szobrász

Legtöbben felavatásra vár műve:
a Dózsa-szobor-kompozíció.
(Az előző, kisebb Dózsa-szobor is Somogyi alkotása. Ezt most Kiskunfélegyhára kapja meg.)

Kőbányai György: Arma nevezetes piactéren 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 24.

Somogyi József, szobrász

Zsúsi tagja.
(Veszprém. Tévé játék bemutatók.)

(bársony): Fesztiválújdonságok 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 20.

Somogyi József, szobrász

„Új kétalakos Dózsa-kompozícióját jún. 25-én a cegléd piactéren állítják fel."

Dózsa fejc
[Szobor-részlet] : Repr

— : Dózsa – Cegléden 2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 13.

Somogyi József, szobrász

A ceglédi piactéren jún. 25-én leplezik le Dózsa című szobor-kompozícióját.

— : Készülődés a Dózsa-évfordulóra

1

ST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 7.

Somogyi József, szobrász

Salgótarjánban szerepel.

— : Hí —

8.

Népszabadság, Bp. 1972. aug. 13.

Somogyi József, szobrász

Lepléden felavatják új Dózsa-szobrát.

— : Dózsa-emlékünnepség Lepléden 3

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 8.

Somogyi József, szobrász

Részt vett a tanácskozáson.

↓

–. Véget ért az európai közvélemény képviselőinek tanácskozása Brüsszelben 1.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 6.

Somogyi József, szobrász

Megemlítve: szobor-sorozata
és egy 1965-ös, samottból égetett,
érdes, füstös plasztikája: Repr.

— : Ötnáz év Dózsa-képe M.7.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 25.

Somogyi József, nobrán

A ceglédi ünnepségen leleplezték
új Dózsa-szobrát.

Dózsa György születésének 500. évfordulóján
— : Népünk mindig megértette ..... 1.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 27.

091

Somogyi József, szobrai

A Helikon Galériában tekinthető

meg tárlata.

— : A hét végi kulturális programból 10.

Népszabadság, B-a, 1972. júl. 1.

Somogyi József, szobrász

A Helikon Galériában állította ki rajzait.

Megemlített művek: Ülő akt gyöngysorral, Csellós, Hármas figura.

P. Szücs Julianna: Rajzolt szobrok 7

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 30.

M. D. K

Somogyi József szobrász

Sztálinkaros „Martinász" (1960.)

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 103. sz. 9. e.

Két levél egy szobrról

Somogyi József, festőművész

„Az államközi munkaterv alapján kerül sor Somogyi József festőművész művei kiállításának megrendezésére." (Moszkvában?, Leningrádban?)

—: Magyar művészeti kiállítások a szocialista országokban 7.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 11.

Somogyi József, [„festő ?]

Megnyitja Kovács György tűzzománc-
művészeti kiállítását.

— : A hét végi kulturális programból

9.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 6.

Somogyi József, nobrán

A SZK-ban kiállítása lesz
(Moszkvában?).

— : Gyűjtemény a Puskin Múzeumban 12.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. júl. 10.

Somogyi József, szobrász, grafikus

A Helikon Galériában (~~[illegible]~~ Eötvös Lóránd utca) nyílt meg tárlata grafikáiból.

(h.m.): Somogyi József grafikái

2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. júl. 4.

Somogyi József

Szobrait a Szovjetunióban

állítják ki.

Magyar Nemzet 1972 július 11

4. old.

Somogyi József 8

„Akt gyöngysorral"
„Kupozó akt" c. rajzai emlitve

Magyar Nemzet 1972 junius 13
4. old.

Somogyi József szobrászművész

Zrínyi-emlékmű-vét Szigetvár on "állították fel. E lovas szobor döbbenetes erőrel hat a nézőre.

(emlékre és repr.)

Rózsa Gyula:
~~H.G.P.~~ Szobornézőben.

Népszabadság, 1968. dec. 24.

Somogyi József
szobrász

Somogyi 1971-es alkotása a
„Dózsa kendője" című mű
fejezi ki Dózsa vértanúságát.

P.Szücs Jianna: Somogyi József ceglédi Dózsa szobra.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 24.oldal

Somogyi József, szobrász

L.: Rátonyi József

(harangozó): kobrok, lírával 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 4.

Somogyi József, nobrán

Megemlítve.

Bertha B: Interjú Csoóri Sándorral 581-596

1976. júl-aug. XIX/7-8.

Jelenkor, Pécs

Somogyi József, nobrász

L.: Balás Ester

—: □ Balás Ester . . . . . 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 1.

Somogyi József, szobrász

L: Borsos Miklós

Lónyai S: Képzőmüv. Krónika 899-902.

Jelenkor, Pécs 1976. október XIX/10.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

A nyolcvan éve született és négy éve elhúnyt A. Tóth Sándor tanár-festőművész több tanítványa – közöttük Móritz Sándor, Henoze Tamás, Somogyi József, Nagy László (a képzőművészként indult költő) – futott be sikeres művészi pályát.

Fischl Vilmos: A. Tóth Sándor kiállítása Pápán.
Napló (Veszprém), 1984. ápr. 10.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Jubileumi kiállítás-sorozatot nyitottak meg vasárnap a boglári kápolnakban. Tíz éve nyílt meg a kék, nyolc éve a vörös-kápolna. A kortárs művészet a dott rangot e kiállítóhelyeknek. Csupán emlékeztetőül: Barcsay Jenő, Kondor Béla, Czóbel Béla, Kerényi Jenő, Somogyi József, Reich Károly alkotásait állították ki a kápolnákba.

Horányi Barna: Vaszary, Csikszentmihályi.

Somogyi Néplap, 1984. máj. 29.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Tóth Sándor Munkácsy-díjas szobrász- és érem művész alkotásait láthatjuk a Jósa András Múzeum ápr. 15.-én megnyílt kamara-kiállításon. – Mestereinek vallja Pátzay Pált, Bortnyik Sándort, Borsos Miklóst és Somogyi Józsefet.

Muraközi Ágota: A harmónia művésze.
Kelet-Magyarország, 1983. máj. 7. 7.-old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Fodor Sándor a Dunaújvárosban élő 29 éves szobrászművész a Képzőművészeti Főiskolán Somogyi József tanítványa volt.

Dunaújvárosi Hírlap, 1983. nov. 11. 5. old.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

d. Tóth Sándor festőművész hosszú művész-pedagógiai tevékenysége jelentős művészek útját igazítja. Tanítványa volt Somogyi József szobrászművész és fiatal, festészetünk egyik legtehetségesebb alkotója, Hencze Tamás is.

Studió '84.

1984. IV. 24. TV 1-műsor 20.55 (Kerekes).

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

A Tóth Sándor festőművész emlékkiállítása április 4-én nyílt meg Tápén, az új kiállítóteremben. Megnyitó beszédet mondott Somogyi József szobrászművész.

Jelenkor, Pécs, 1984. 5.

Somogyi József, szobrász

L: Gruber Béla

Vadas József: Testett öt évet 13.

Élet és Irodalom Bp. 1986. nov. 21 XXX/47

Somogyi József, rajzai

L. Kő Pál

k.A.: Kő Pál rajzaihoz

L5.

Új Tükör, Bp. 1986. máj. 9.

XXIII/10

Somogyi József

Kiállítás Soprondan,
a Kaptalanteremben

Nápolya 1986. III. 13.

Somogyi József, nobván MDk

Meglátogatta a csillaghegyi munkás-festők tárlatát, s elismerőleg nyilatkozott a látottakról.

Artner Tivadar: Vasárnapi festők 2

ESTI HIRLAP, 1963. ápr. 10.

SOMOGYI JÓZSEF

idézet Rudolf Éva kiáll.megnyitóbeszédéből.ld.ott

Balla György: R.É.grafikái Bolgár Kulturális Központ

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.12.sz.4.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Cs
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

SOMOGYI JÓZSEF

említve ld. A.Tóth Sándor tanitványa volt

Tüskés Tibor: A.T.S. iróportréi.Pécs,Mozgalmi Ház

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.18.sz.3-4.o.

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csop
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolás

SOMOGYI JÓZSEF

emlitve mint Bakos Ildikó mestere

P.Szabó Ernő:B.I.kiállitása.Studió Galéria

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.29.sz.3.o.

SOMOGYI JÓZSEF

említve ld. Bálint Endre

Székely András: A tárlat eladó

UJ TÜKÖR 1983.] XX. évf. 43. sz. 24-25

Somogyi József szobrászművész

"Mackó

"Szintó Kovács"

→ Bálint Endre R

Művészet 1985/4/14

15.

ill.

Somogyi József szobrászművésza

lsd → Csorba Géza sz.
Művészet 1985/3/3 l.

Somogyi József, nobrán.

L.: Kohán Gy

2.

–: Kohán György ...

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 13.

Somogyi József, nobrán

L: Bebó Károly

Szikla J.: Magnó nál ... 3.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 17.

Somogyi József, zobrász

L. Bartha Zsuzsa

□ Bartha Zsuzsa 24.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 16.

Somogyi József, kolrász

L. Vigh Tamás

Sz.: H. É. ; Munkás mögpüjtök 2

Esti Hirlap, Br. 1976. nov. 12.

Somogyi József, kobrász

h.: Tóth Menyhért

—: [1] Tóth Menyhért

2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 4.

Somogyi József, nobrán

L.: Vilt Tibor

(harangozó): TV – notes 2,

Esti Hirlap, Bp. 1977 jan. 10.

Somogyi József, szobász

kiállít

Sz. J.: Klubház a Fő téren 3

Esti Hirlap, Bp. 1976. nov. 26

Somogyi József, szobrász

L.: Kohán György

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1976. dec. 17.

Somogyi József, nobrán

h.: Kohán György.

— : Hi —

8.

Népszabadság, Bp. 1976. dec. 16.

Somogyi József

Varga Imre szobrászmüvész a Mücsarnokban rendezett kiállitást. Vadas József: Prométheusz parázzsal" c. kritikájában méltatja az 1965-ben és az 1976-ban készült két Prométheuszát s a továbbiakban müvészetéről, fejlődéséről ad átfogó képet.
Ezután megemlékezik a hatvanas évek szobrászatának néhány jelentős alkotásáról. Beszél Somogyi József köztéren szereplő müveiről, Kerényi Jenő kisplasztikáiról, Borsos Miklós siremlékeiről, Vigh Tamás alföldi figuráiról, Vilt Tibor expresszív szobrocskáiról, s végül Schaár Erzsébet megujuló korszakát emliti.
Fenti cikket lásd: Varga Imre nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 2. XX. évf. 4o. sz. 12. lap.

Somogyi József

„Müvészet a Müvészetben" c. kiállitásról Vadas József ir, s felsorolja az ott szereplő müvészeket és ismerteti alkotásaikat. A tárlatot a Müvészet c. folyóirat rendezte a siófoki városi-járási Müvelődési Központban. A résztvevő müvészek: Deim Pál, Gádor István, Gecser Lujza, Gyurcsek Ferenc, Kátai Mihály, Kiss Nagy András, Kő Pál, Makrisz Agamemnon, Molnár Gabriella, Pálfy Gusztáv, Raszler Károly, Somogyi Győző, Somogyi József, Vigh Tamás.
A felsoroltakon kivül megemliti még a kritika Borsos Miklós és Czóbel Béla nevét, akik a nyár elején mutatták be müveiket a Balaton mellett. Fenti c. kritikát lásd: Vigh Tamás nevénél! Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 24. XX. évf. 30. sz. 12. lap.

Somogyi szobrászművész

Salgótarjánban áll „felszabadulási emlékmű"-ve. (említve)
Hódmezővásárhelyen áll „Szántó Kovács János"-a. (említve)

Tandi Lajos: Szobrok 100 év mérlegén. Dél-Magyarország, 1976. dec: 10.

Samogyi József. Kossuth-díjas szobrászművész

Kohán György halálának 10 éves évfordulója alkalmából a Nemzeti Galéria a Kohán-hagyatékból rendezett kiállítást a művész mjetja meg.

Békés Megyei Népújság, 1976. dec. 15.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Somogyi József

Könyvvilág

1976 DEC

1024

nagy próbatételeinél mind-
annyiszor telepleződött: ki-

... 1956 májusában e
hangzott beszédtől az 19
februárban elhangzott c

sének
egírt
runkr
, terh
nkről.
Hazánk
n jele
ny. Me
alapo
lni, va
ndolati
yan erősebb-e, amit lété-
l bizonyít, önmaga logi-
ja ellenében. Erősebb. Ez
Efraim a pozitívum, az
gen megszállottja, miköz-
en a maga Nemjét hajto-
atja intellektuel-módra.
Tizedik esztendőre jelent
neg nálunk Andersch má-

s-
e-
át
n
i-
n
a

pályán.

Pályája elemeit kimérni (apogeum, perigeum, földtávol, földközel!) külön élvezet.

Bor Ambrus

(Alfred Andersch: Efraim. Európa. 327 oldal, fűzve 31 Ft.)

téli könyvvásár

Somogyi József: Szántó-Kovács János.
Aradi Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészet ben c. kötetéből. Kossuth.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész Kohán György festőművésszel emlékkiállítása dec. 16.-án nyílik meg a Magyar Nemzeti Galériában. Megnyitója Somogyi József szobrászművésznek.

Esti Hírlap 1946. dec. 13.

Somogyi József

A szocialista világművészet és a nemzeti hagyományok összekapcsolásának példája Somogyi József „Martinász"-a.

---: Magyar művek moszkvai bemutatójának.....
Művészet, 1976. március - 42 oldal.

Somogyi József, szobrász

L.: Kerényi Jenő

–: Magyar szobrászok .... 4.

Nincszabadság, Bp. 1976. aug. 4.

Somogyi József, nobrák

L.: Kerényi Jenő

Rózsa Gy.: Kerényi ..... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 17.

Somogyi József, nebrány

L.: Ék S.

Aradi N.: Harmine ..... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 3.

Somogyi József, szobrász

L.: Kovács Margit

—: (— szöveg — fénykép —) 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. aug. 16.

Somogyi József, nobrún

Búcsúztatta.

↓

—: Kmetty János festőművén tematére 5.

Népszava, Bp. 1975. nov. 28.

Sanoggi József szobrászművész

Hódmezővásárhelyen áll Szántó Kovács Jánosról alkotott szobra. (említve)

Felszabadult művészet

1975. X. 25. 18.05 TV. – Vné –

Somogyi József, nobrán

L. Martyn Jeren.

Rózsa Gy.: A vállogatás ... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 17.

Somogyi József, szobrász

L.: Kmetty János

—: Végső búcsú ..... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. nov. 28.

Somogyi [József ?], [ ]

L.: Váli Dezső

P. Szűcs J.: Eklektikák 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 3.

Somogyi József

Somogyi József szobrászművész
nyilatkozik, a Televízióban
közzé adott Kis Nagy András
műhelyében című produkcióról.

Somogyi József: Kürdelemsan anyaggal.
Tükör, 1976. május 4 - 43. oldal.

Somogyi József, nobrán

Munka közben" fényképezte le a
"Balázs Béla-díjas Molnár Edit.

(A. f.): Két év a gyepsoron 2.

EST I HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 9.

Somogi József, nobrán

Szerepelt a gyermek napi
műsorban.

(haran gozó): TV – notes 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. máj. 31.

Somogyi József, nobrány

L.: Trischler Jerenc

—: A Trischler . . . — 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976 máj. 3.

Somogyi József, nobrán

L.: Olmai – Kiss Zoltán

– : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 1.

Somogyi József, nobrán

L.: Zala György

Varga S.: Nobrok — 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 26.

Somogyi József, nobrán

Újpalota orsz. gy. képviselője.

Megemlítve.

Speidl Zoltán: Újpalota, az ahvárázos 10,

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 29.

Somogyi József, szobrász

h.: Czóbel

Vayer Lajos: Szentendre ... 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. máj. 15.

Somogyi József, kossuth-díjas szobrász-művész

Kisfaludi Stróbl Zsigmondot mély részvéttel kísérték útjára. Somogyi József szobrászművész a Magyar Képzőművészek Szövetsége a Képzőművészeti Főiskola, a Hazafias Népfront a Művészeti Alap, a Térzék Művész Klub nevében búcsúztatták a művészt.

Zalai Hírlap, 1975. aug. 23.

Somogyi József szobrászművész

Nemzetközi képzőművészeti kiállítás nyílt meg Moszkvában „30 győzelmes év" címen. A magyar részben látható a művész szalgatarjáni emlékműve.

Esti Újság, 1945. szept. 12.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész.
a képzőművészeti világhét keretében szept.
21.-én Somogyi József, a Képzőművészeti Szö-
vetség elnöke tájékoztatja a nézőket
(TV-ben) a képzőművészeti világhét céljá-
ról és programjáról.

Esti Hírlap, 1945. szept. 10.

Somogyi József

Hildebrand elveihez fordult Vedres Márk és Beck Ö fülöp rakodómunkás alkotásai nál,mint Somogyi a Martinász elkészitése kor

Rajztanitás 1976/3/17

Somogyi

Családja és Szántó Kovács emlékműve 1957 után készültek

Magyar Hirlap 1976/1o9/9

Szőke: Szobrászatunk naptára

Somogyi József

Martinász

Rajztanitás 1976/3/16

Somogyi József

Somogyi József Kossuth díjas művész méltatását írt az elhunyt Kovács Margit kerámikus művész munkásságáról.

Somogyi József: K.M.
Tükör, 1974. június 26 - 36 lap.

Somogyi József, szobrász

megnyitotta a Közgyűlést.

1.

-: Megkezdődött a képzőmű- X. Közgyűlése

Esti Hírlap, Bp. 1977. május 17.

Somogyi József, szobrászművész

A hollóházi plébániatemplomot Kovács Margit és Somogyi József alkotásai díszítik. A művész bronz corpust készített a modern templom számára. /említve/.

Esti Hírlap, 1976. aug. 16.

Somogyi József szobrászművész

a Magyar Posta az új 1-ft-os bélyeget Salgótarján új városközpontjának egyik részletét a művész felszabadulási emlékművével adta ki.

Vas Tibor: filatéliai hírek

Békés m. Népújság, 1972. dec. 2.

Lamoczki József
részt vett a Bakonyi Múzeum
jubileumi kiállításain.

(b.e.) Huszonöt év képzőművészeti alkotásai
Veszprém megyében.

Országos Világ 1970/28 21 old.

Somogyi József szobrászművész

Négy magyar szobrászművész – kerényi Jenő, Pátzay Pál, Somogyi József és Varga Imre kisplasztikát készített a Kopernikusz-érfordulóra, melyet Lengyelországnak ajándékoztak.

Csongrád Megyei Hírlap, 1976. aug. 5.

Somogyi József szobrászművész

Mészáros Mihály szobrászművész kiállítását nyitja meg márc. 28.-án, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Kiállító Termében.

Meghívó

1975. márc. 28.

Somogyi József szobrászművész
kiállítása megnyílik nov. 3.-
án, Balassagyarmaton.

Kiállításai:

Élet és Irodalom, Budapest, 1944. nov. 2.

Somogyi Győző szobrász
a Műcsarnokban rendezett jubi-
leumi kiállításon szereplő műve:
(„Dózsa" c. gipsz)

Tasnádi Attila: Képzőművészetünk
jubileumi szemléjéről.
Népszava, 1975. május 4.

Somogyi József

Velencében a 37-ik biennálén Salgótarján városképe keretében találkozunk a művész szobrával.

Balog János: B76, Szentendre és Salgótarján Velencében.

Tükör, Budapest, 1976. okt. 17.

Gomogyi József

Szobrai és Hincz Gyula munkái képniselték a mai magyar művészetet, Vayer Lajos válogatásában.

Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén. Beszélyetés Hincz Gy.-nal; Képzőművészeti Almanach 3; Corvina 1972, 46. l.

Somogyi József

Medgyessy Ferenc, Melocco Miklós, Miháltz Pál, Németh József, Orosz János, Papp Gyula, Pirk János, Pór Bertalan, Ridovics László, Sarkantyu Simon, Schéner Mihály, Scholz Erik, Sikuta Gusztáv, Somogyi Árpád, Somogyi János, Somogyi József, Sváby Lajos, Szabó Vladimir, Szalay Ferenc, Szentiványi Lajos, Szentgyörgyi Kornél, Szőnyi István, Szkok Iván, Tar István, Tóth Béla, Vigh Tamás, Záborszky Viola. A kiállitásról szóló részletes kritikát lásd: Bernáth Aurél nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27. XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Somogyi József

Dom anovszky Endre, Ék Sándor, Farkas Aladár, Fejér Csaba, Ferenczy Béni, Fónyi Géza, Fóth Ernő, Frank Frigyes, Gadányi Jenő, Göllner Miklós, Gyarmathy Tihamér, Hajnal János, Hincz Gyula, Holló László, Iván Szilárd, Kerényi Jenő, Keserü Ilona, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kóka Ferenc, Kokas Ignác, Kondor Béla, Korniss Dezső, Kucs Béla, Lakner László, Makrisz Agamemnon, Marton László, Martyn Ferenc.
A müvészek nevének felsorolása a 3.-as cédulán folytatódik.

Élet és Irodalom, Bpp 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Somogyi József

A Nemzeti Galéria kiállitásáról Vadas József számol be: "Képek a várfalon" cimmel. Felsorolja az ott szereplő müvészneveket, ismerteti munkájukat: Anna Margit, Baranyó Sándor, Balogh András, Balogh Ervin, Barcsay Jenő, Barta Lajos, Bartha László, Bartl József, Bálint Endre, Benedek György, Benedek Jenő, Berényi Ferenc, Berki Viola, Bernáth Aurél, Bér Rudolf, Bokros Birman Dezső, Borsos Miklós, Breznay József, Csáky-Maronyák József, Csernus Tibor, Csikszentmihályi Róbert, Deim Pál mutatták be müveiket a "Képek és szobrok három évtized müvészetéből" c. tárlaton. A nevek a 2.-es cédulán folytatva.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. dec. 27.
XIX. évf. 52. sz. 7. lap.

Somogyi József.

A III. ker. Tanácsa „Hárfás lány" c. szobrát kívánja elhelyezni a Hajógyár u. és a Laktanya u. keresztezésében. (emlitve.)

Esti Hírlap, 1971. nov. 10.

Samogyi József 2

A velencei biennálén a helyiségekben a két alkotó munkai nagyjából elkülönültek egymástól, most azonban (a pesti rendezés sokkal szerencsésebb, mint a velencei) egymás mellé kerültek. Ennek eredménye, hogy a nagy agresszív képek elnyomjak a szobrokat, annak ellenére, hogy Samogyi szobrai nem nélkülözik az erőteljes nagyvonalúságot. Sót.

Bojár Iván: Kiállításról - kiállításra

Magyar Hírlap 1971/33 6 old.

Samogyi József

A Budavári Palotában a Történeti Múzeumban tegnap bemutatták Hincz Gyula Kossuth-díjas festőművész és Samogyi József Kossuth-díjas szobrászművész kiállítását.

Magyar Hírlap 1971/31 13 old.

Somogyi József

Somogyi József rézkarcművész
kisplasztikáit március 27-én
Hatvanban a Galériában mu-
tatták be.

—: kiállítási naptár
Művészet, 1977. április - 45. oldal.

Somogyi József

alkotása: „Család" az óbudai kísérleti lakótelepen. (1964)

Benze László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13357

8791

Somogyi József

Egy prés emlékei I.
(vepro)

Pap Gábor: Élmények és tanulságok.
Művészet, 1977. április - 32. oldal.

Sovnogyi József

Egyéni húzonyomokat visel a „Egy prés emlékei" ciminü Sovnogyi szobor.

Papgáber: Élmények és tanulmányok.
Művészet, 1977. április – 34. oldal.

Somogyi József

A Helikon Galériában fogják bemutatni kisplasztikáit.

Bajár Iván: Szeretnék magukat megmutatni.

Magyar Hírlap, 1972. máj. 8.

Szinyei József

Megnyílt jún. 4.-én a Debreceni Képzőművészeti Galéria, ahol látható a művész alkotásai.

Hajdúböszörményi Napló, 1974. jún. 5.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

a Rézek Klubban Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész 90 éves születésnapját ünnepelve Somogyi József a Képzőművészek Szövetsége nevében köszöntötte a művészt.

Népszabadság, 1994. júl. 2.

Somogyi József

Részt vett az 1971.-ben rendezett I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén a Műcsarnokban.

Dutka Mária citke
Nagyvilág 72/1 151.o.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 187-740, 180-726
1977 MÁR 7

BUDAPESTER RUNDSCHAU

Józsi Somogyi

1021

József Somogyi, Denkmal des Bauernführers János Szántó-Kovács (1969, Bronze) in Hódmezővásárhely (Südungarn)

Somogyi József 2.) Fahytatás

a Műcsarnokban hamarosan érdekes, össze gezés lesz látható az utóbbi 30 ev, közteri alkotásaiból gyűjteményes kiállítás nyílik „Köztulajdonban" címmel. „Család" c. (említve) – Vácott az elhurcoltak terén a művész alkotása eleveníti fel a felszabadulás gondolatát (említve)

Szőke Sándor: Köztéri kincsek.
Magyarország, Budapest, 1975. jan. 19.

Somogyi József szobrászművész 1.)

Az ötvenes évek a képzőművészet egyik legellentmondásosabb korszakában a kicsinelkedően tehetséges művészek korszakos jelentőségű alkotásokat hoztak létre.

„Martinász" (említve) c. műve ekkor született.

Szőke Sándor: Köztéri kincsek.

Magyarország, Budapest, 1975. jan. 19.

Samogyi József. 1

A Budapesti Történeti Múzeumban mutatta be a XXXV. velencei biennalén részt vett Ihrig Gyula és Samogyi József anyagát. Talán különösnek tűnő aránytalanság, hogy a másik kiállító művész, az ugyancsak Rossuth díjas és kiváló művész Samogyi József szobrász számára a kritika előre meghatározott terjedelmén belül a kisebb rész jut.

Bojár Iván: Kiállításról - kiállításra

Magyar Hírlap 1971/33 6 old.

Somogyi József

Fővárosunkban rendezett nemzetközi szobrásztalálkozón kisplasztikái szerepelnek. A zsüri díjazásba részesítette.

Bajár Iván: Nemzetközi szobrásztalálkozó Bpesten.

Kisalföld, 1971. nov. 14.

Somogyi József.

Pest-Buda egyesítésének századik - 1972-1973-ban elkövetkező - évfordulója alkalmából emlékművet állíttat a fővárosi tanács. Az emlékmű helyének meghatározására a felállításával kapcsolatos térrendezésre - ötlet pályázat formájában - nyolc szobrász - építész párt jelöltek ki. Köztük Somogyi József - Magyar Géza is részt vesz.

Emlékmű Pest-Buda egyesítésének 100. évfordulójára.

Magyar Hírlap 1971/44 6 old.

Szmogyi József szobrászművész

a Nemzeti Galériában rendezték meg a Vásárhelyi Tárlatot – az elmúlt tíz év anyagából. Vendégként érkezett Budapestről a művész

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1974. júl. 24.

Somogyi József.
Bartók Béla emlékszobrának megtervezésére Somogyi József kapott megbízást.

Emlékmű Pest-Buda egyesítésének 100.. évfordulójára.

Magyar Ilvilap 1971/44 6 old

Somogyi József szobrászművész

A Műcsarnokban ma megnyílt nemzetközi kisplasztikai biennálén 40 ezer frt.-os díjjal tüntette ki a zsűri.

Esti Krónika.

1971. okt. 16. 19.00/6/V

Somogyi József.

A Műcsarnokban megnyílt I. nemzetközi kisplasztikai biennálén díjazásban részesült. „Fáradt bohóc" (repr.)

Chikán Bálint: Látogatás a Műcsarnokban.

Népújság, Eger, 1971. nov. 3.

Somogyi József.

A Műcsarnokban megnyílt I. Nemzetközi Kisplasztikai Biennálén 40 ezer frt.-os díjat kapott.

„Fáradt bohóc" c. (repr.)

Magyar Ifjúság, 1971. okt. 29.

Somogyi József

Somogyi József készitette a Mednyánszky László sirját diszitő bronzfigurát.

R.Gy.: A művészparcellában. - Budapest, 1972.11.sz. 23-25.l.

Somogyi József

„Martinász" c. szobrának

fotója a képmellékletben szerepel

Kutika 1971 április

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész
1977. jún. 10-én nyitja meg Farkas
György festőművész kiállítását a
Ferenczy Károly-teremben.

Mezőkövesd
1977. június 10.

Somogyi József

Méltatás (Művészeti Magazin
1976. jan. 27-5 old. számában)

M. Gy.: Művészeti Magazin
Népszava, 1976. jan. 27-5 old.

Somogyi József

Dózsa, agyagvázlat

Művészet, 1972/2, 39.l.

Somogyi József

Somogyi Józsefnél szinte egymást feltételezi a nagyplasztika és az egyidejű kisplasztika jelképi tömörsége.

Aradi Nóra: Müvészetünk müfajtörténeti kérdéseiről.
Müvészet, 1976. november - 16.oldal.

Somogyi József

Dózsa-szobra ebben az évben kerül felállításra Cegléden. Öt agyagvázlatot készített hozzá.

Dózsa a magyar képzőművészetben; Művgyűjtő, 1972/2, 42.l.

Somogyi József

Méltatás.

Szabelhio Erzsébet: Asztalos Jóhak.
Nők Lapja, 1977. június 25 - 22. oldal.

Somogyi József

A maiszobászmövendékek mestere az Epreshertben Somogyi József és Vig Tamás.

Fedor: Epreshert
Nők Lapja, 1977. június 16-10. oldal.

Somogyi József szobrászművész

a felszabadulás 30. évfordulójára felavatandó emlékművén dolgozik. Több mint 3 mtr. magas bronzfiguráját Vácott állítják fel. (emlétve)

bb. 2. új emlékművek, köztéri szobrok készülnek

i ro/zr/hi/fé/La

1974. aug. 5.

Somogyi József, szobrászművész

Miskolcon feláll(itják) a művész „Felszabadulási emlékmű"-ét még ebben a naptári évben, a Hősök tere. (emlékmű)

(M-): Mozaikok, táblatáblák.
Déli Hírlap (Miskolc), 1946. jún. 16.

Somogyi József, Kossuth-díjas szobrászművész

Sóránt Zsuzsa szobrászművész kiállítását, a Ferencvárosi Pincetárlaton nyitotta meg a művész, akinek tanítványa a művésznő.

S.M.: Az alkotás nem a műteremnek készül.

Magyar Hírek, 1976. aug. 14.

Somogyi József

1967-71-ig Halász Árpád
mestere volt a Képzőművészeti
Főiskolán.
H.Á. kiállítása, Studio Galéria 1975
katalógusa

Somogyi József

tanitványa volt Gyurcsek Tibor és Kő Pál szobrászok, akik Mire tanított Somogyi? c. irásukban közölték vallomásukat.

Magyar Hirlap 1976-183-4
Wagner:Müvészet a Müvészetben

Somogyi József (szobrász)

Mihályfi ernő síremlékét ő kénítette el.

Népszava, 1974. nov. 17. 102. évf. 269 sz. 4p.

Somogyi József

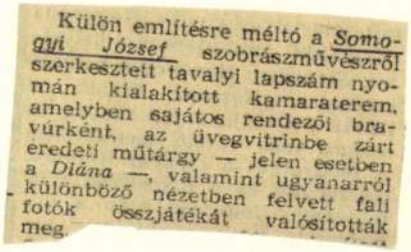

Külön említésre méltó a *Somogyi József* szobrászművészről szerkesztett tavalyi lapszám nyomán kialakított kamaraterem, amelyben sajátos rendezői bravúrként, az üvegvitrinbe zárt eredeti műtárgy — jelen esetben a *Diána* —, valamint ugyanarról különböző nézetben felvett fali fotók összjátékát valósították meg.

Magyar Hirlap 1976-183-4

Wagner:Müvészet a Müvészetben

Somogyi József, szobrász

L: Pátzay Pál

dr Maksay László: Pátzay Pál lovasszobrai 1794-1797.

Élet és Tudomány, Bp. .1976. IX 17.

XXXI/38.

Somogyi József, szobrász

L: Markup Béla

-: Kedves Élet és Tudomány!
Oroszlán figurát,

Élet és Tudomány, Bp. 1976. VIII. 27. 1634.

XXXI/35.

Somogyi József, kolozs

SZÁNTÓ KOVÁCS JÁNOS (1852–1908): földmunkás, az agrárszocialista mozgalmak egyik vezetője. Vezetésével zajlott le az 1894-es hódmezővásárhelyi zendülés, s ezért ötévi börtönre ítélték. (Somogyi József)

— : Kislexikon 1104.

Élet s Tudomány, Bp. 1976. jún. 4. XXXI/23

Somogyi József, szobrász

L: Magyar Lexikon

1104

-: Kislexikon.

Élet és Tudomány, Bp. 1976. jún. 4. XXXI./23.

Somogyi József (szobrász)

Felavatták 1974. nov. 20-án Mihályfi Ernő síremlé-
két, melyet a művész készített.

Népszava, 1974. nov. 21. 102. évf. 272 sz. 4 p.

Somogyi József (szobrász)

Martinász (fotó)

Népszava, 1975. másc. 15. 103. erf. 63 sz. 6 p.

Somogyi József, szobrász

L: Kovács Margit

–: Végső búcsú Kovács Margittól 8.

Nérszabadság, Bp. 1977 jún. 12.

Somogyi József (nekrológ)

A Magyar Képzőművészek Szövetségének elnöke.

Népszava, 1975. ápr. 19. 103. évf. 91. sz. 4p.

Somogyi József, szobrász

L:Kokas Ignác

Róz a Gyula:Egy igényes mügyüjtő 9.
Bp.1977.jún. 19.
Népszabadság.

Somogyi József szobrászmüvész

A Hatvani Galériában rendezett kiállitása megtekinthető március 27.-től, - közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és Irodalom; Bp. 1977. márc. 26. XXI. évf. 13. sz. 8. lap.

Samogyi József. 14

Egyesek szerint elleuszeuvet vállott ki a mintázás módja is. A szobor felületi megmunkálása darabos, s ök sima részletező kidolgozáshoz szoktak. Ilolott a szobor sajátos formálásmódja művészileg teljes mértékben indokolt. Ha ránézünk erre a szoboralakra, mindenekelőtt sajátos feszültsége, belső kisugárzó ereje kap meg bennünket.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 20 old.

Somogyi József. 15

Hatalmas alakja, ökölbe szorított keze erőről, lefojtott indulatról vall. Tartása fenyegető. A drainai hatást a szobor rücskös, darabos mintázásmódja is fokozza, felülete nem sima, éles barázdák szántanak át rajta, szinte a barázdákat, rögöket jüttatják eszünkbe.

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 20 old.

Samogyi József 16

Hallatlan feszültség árad ebből a remek szoborból, ami jól érzékelteti azt a belső, társadalmi feszültséget, ami ennek az agrárforradalmárnak a lelkében élt, ami lelkét hevítette. A szobrász. A szobrász ezt a feszültséget a mintázásmó-ddal is fokozta: a darabos fényárnyék ellentétes mintázásmód növeli a drámai hatást

Dr. Maksay László: Miért szép?

Rajztanítás 1972/5 20-21 old.

Sonogyi József szobrászművész

Az újrealisták eszméi: közösségi eszmék, a szobrászoknál ez még jobban előtérbe kerül, műveik a közösségé.

„Martinász" / említve

„Krúnyi-szobra" / említve / Szi. gelvárott van felállítva.

„Mednyánszky-emlékműtervé" 1965. / repr. /

a Kossuth-díjas szobrászművész, az Elnöki Tanács tagja, országgyűlési képviselő.

Soós Magda: Képzőművészetünkről.

Magyar Hírek, 1975. jan. 4. 5. old.
9. -"-

Somogyi József szobrászművész

Mészáros Mihály szobrászművész tárlatát nyitja meg holnap, a Kulturális Kapcsolatok Intézetének Dorottya utcai bemutatóterme-ben.

Esti Hírlap, 1945. márc. 27.

Somogyi József

Alkotásai szerepelnek a "Magyar szobrászat 1957-1972" cimü kiállitáson a Puskin Muzeumban, melyet február 15.-én nyitnak meg. A „Tájékozódás" c. rovat "Magyar szobrok Moszkvában" felsorolja a tárlaton résztvevő müvészeket.

Címmel

Élet és Irodalom, Bp. 1973.febr. 10.
XVII. évf. 6. sz. 6. lap.

Somogyi József szobrász

A 30. éves jubileumi kiállításon szerepel műve.

„Falusi emlék" — „Pannon álom" c. kompozíciója. (említve)

Molnár Zsolt: Jubileumi tárlat a Műcsarnokban.

Magyar Ifjúság, 1945. máj. 16.

Somogyi József, kossuth-díjas szobrászművész

Kmetty János festőművész 86 éves korában elhúnyt. A Mező Imre úti temetőben végső búcsút mondott Somogyi József szobrászművész a Képzőművészeti Főiskola, a Képzőművészek Szövetsége, a Kulturális Minisztérium nevében – Klimó Károly festőművész a tanítványok nevében búcsúzott a mestertől.

Magyar Hírlap 1975. nov. 28.

Somogyi József, nobrán

Megemlítve

[Társadalmi Szemle, 1975. 7. n. 28-36. l.]

Zoltai Dénes: Kocialista realizmus 83-98.

Látóhatár, Bu. 1975. november

Somogyi József, nobrán

L.: Gyurcsek Ferenc

Aradi N.: A kritikus 81-83.

JÁSZKUNSÁG, Szolnok, 1975. nov. XXI ö. 4.

Somogyi József, nobrán

● A Művészeti Magazin szerkesztője, D. Fehér Zsuzsa mindig kitalál valami jót. Most például közelgő születésnapok ürügyén a magyar szobrászat [illegible] erejű

TOKIÓ

Bírálják

a beszámolót

(harangvró): TV – noten 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. jan. 24.

Somogyi József szobrász

Felszabadulásunk 30. évfordulójának tiszteletére művésznek emlékművet alkottak. Történelmünk sorsfordulójának jelentőségét ábrázolja majd a művész műve, Vácott.

Magyar Hírlap, 1974. dec. 12.

Somogyi József szobrászművész.

A Műcsarnokban, rendezett Jubileumi Képzőművészeti kiállításon szerepelnek művei, narratív kisplasztikái: „Dózsa" – „Falusi emlék" c. [említve]

Avadi Nóra: Jubileumi Képzőművészeti kiállítás.

Kritika, Budapest, 1945. 6.

Somogyi József, szobrász

Bevezetőt mondott a megnyitáson.
(Műszaki Egyetem anlája.)

— : Kopernikusz-kiállítás 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 5.

Somogyi József, szobrász

Az Ernst Múzeumban megnyitotta
Szilvásy Margit kiállítását.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 16.

Somogyi József

"Köztulajdon a képzőművészetben" című kiállitáson szerepelt Kerény Jenő:Partizán /Sátoraljaujhely/,Somogyi József: Martinász/Dunaujváros/,Varga Imre:Lenin /Mohács/,Gádor István:Siklósi Plasztika/ Orosz János:Térelválasztó a győri Ifjuságí Házban,Józsa Bálint:Gömbplasztika a szegedi Biologiai Kutatóban,Pécsi László:Gobelin/ Győr megyei tanácsnál.

Népmüvelés 1975/5/30

Bartha Éva:Jegyzetek a képzőművészeti köztul-ról

SOMOGYI JÓZSEF, szobrasz, /1916/

Borsos Miklós/1906/,Kerényi Jeno/1909/,Mikus Sandor /1903/,Schaar Erzsébet/1909/,Somogyi József/1916/ Laborcz Ferenc/1908/,a szazad ~~xxx~~ első felében még csak messziről közelitettek,ami alkotó világuk felé 570.old.

HEKENAST JÁNOS: Rumi Rajki István szobrászművész 564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szám, Szombathely

Somogyi József szobrászművész

A Soroksári áj könyvtár egyik helyiségét Galériaként a képzőművészek rendelkezésére bocsátották, melynek neve Kis Anna Galéria. A művész kiállítását rendezték itt meg, a félév folyamán.

Képes Krónika

1974. júl. 6. IV. 18.15 Ka.

Somogyi József

Kossuth-díjas szobrászművész alkotását a Dózsa-emlékművet átvette Kürti András a Cegléd Városi Tanács elnöke, a Dózsá-ünnepségen.

Petőfi Népe, Kecskemét, 1972. jún. 27.

Somogyi József, szobrász

L:Borsos Miklós

-:Szobrászati biennálé Antwerpenben 6.

Bp. 1977. júl. 1.

Népszabadság,

Somogyi József

A klasszikus hagyományainkon
túllépő új formák megvalósulásai
Somogyi József, Szabó Kovács-szob-
ra.

Szilágyi Péter: Szovjet körkép a magyar.....
Művészet, 1975. október - 40. oldal

Somogyi József

Dr. Végvári Lajos felkérte Somogyi József Kossuth-díjas kiváló művészt a Zebegényi Szabadiskola szobász tanszak vezetésére.

Végvári Lajos: Zebegény krónikája, 1967-1977.
Művészet, 1977. julius - 10. oldal.

Somogyi József

Somogyi József elfoglaltsága miatt lemondott a Lehegyi Szabadiskola szobász szak vezetéséről.

égvári Lajos: Zebegény krónikája, 1967-1977.
vészet, 1977. julius - 10. oldal.

Somogyi József

Martinásza az ötvenes évek ellentmondásos időszakában született.

Magyar Hirlap 1976/109/9

Somogyi József

irányi tásával tanult a Képzőművészeti Főiskolán

Gyurcsek Ferenc

Magyar Hirlp 1975/332/6

Wagner: Seregszemle az Ernst Muzeumban

Somogyi József, szobrászművész a faragószín végében – Tihanyban – látható a művész készülő szobra. (említve).

Körmendi Lajos: A szülőváros visszavárja szobrászfiát.
Szolnok Megyei Néplap, 1977. febr. 24.

Sanogyi József

A tokaji művelődési ház százhuszkiállítást rendezett az elmúlt tíz év alatt, – a művész műveiből is.

Á. Szabó János: Szabolcs-Szatmár Tokajban.

Keletmagyarország, 1975, jan. 5.

Somogyi József szobrászművész

A Műcsarnokban rendezett Jubileumi Képzőművészeti Kiállításon szerepel műve: „Falusi emlék" – „Dózsa" – „A Pannon álom" c. plasztikái. (említve)

r. i.: Jubileumi tárlat.

Napló (Veszprém), 1975. ápr. 26.

Szinyei József szobrászművész

a Műcsarnokban ünnepélyesen megnyitották a Felszabadulási „Jubileumi képzőművészeti kiállítást". Megnyitó beszédet mondott a képzőművészeti szövetség elnöke.

Magyar Nemzet, 1945. ápr. 20.

Somogyi József szobrászművész

a Műcsarnok Jubileumi Képzőművészeti kiállításán szerepelnek művei: Kisplasztikái „Pannon álom", – „Falusi emlék", – drámai erejű „Dózsa" – ja. (emlitve).

Harangozó Márta: Jubileumi Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban

Szolnok Megyei Néplap, Szolnok, 1971. máj. 4.

Sanogyi József szobrászművész

Felszabadulási emlékműve Salgótarján városszerkezeti szempontból leghangsúlyozottabb pontján áll. Az elhelyezés önmagában is megnöveli jelentőséget. A kompozíción érződik, hogy a betöltendő szerep tudatos figyelembevételével készítette alkotója. (említve)

Pál József: Emlékművek, történelmi emlékszobrok.

Palócföld, 1975. 5. 6. old.

Somogyi József szobrászművész

„Köztulajdon... 1945–1975" ünnel nyílt meg a Műcsarnokban az a kiállítás, melyen ma élő művészek jobbára fényképeken összegyűjtött alkotásai láthatók. Dunaújvárosban látható „Martinász"-a szerepel a tárlaton. (említve)

K. M.: Közös kincseink.

Chinoin, 1975. ápr. 16.

Somogyi József szobrászművész

A Jubileumi kiállítás megnyílt a Műcsarnokban. A szobrászati anyag lényegében a Köztulajdonban c. kiállítás folytatása. A művész alkatásait látjuk: bírai kisplasztikáit „Pannon álom" – „Falusi emlék" drámai „Dózsája" (emlétne)

Harangozó Márta: Jubileumi képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

Somogyi Néplap, 1975. máj. 4.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 310-726

1977. MÁR 7

BUDAPESTER RUNDSCHAU

József Somogyi

1021

József Somogyi, Denkmal des Bauernführers János Szántó-Kovács (1969, Bronze) in Hódmezővásárhely (Südungarn)

Kolvuvaarankuja 2
SF-02670 Hämevaara

Österreich:
Globus
Vertrieb aus-
ländischer Zeitschriften
Höchstädtplatz 3
A-1200 Wien
Morawa u. Co.
Wollzeile 11
A-1011 WIEN

Schweden:
ALMQVIST ET WIKSELL
Subscription Agency
26, Gamla Brogatan
S-101 20 STOCKHOLM 1
Wennergren-
Williams AB
Nordenflychtsvägen 70
D 104 25
STOCKHOLM 20

Schweiz:
AZED AG
Dornacher Straße 60—62
CH-4000 Basel
PINKUS ET CO.
Froschaugasse 7
CH-8001 ZÜRICH 1

Bulgarien, Deutsche Demokratische Republik Polen, Rumänien und Tschechoslowakei:
Bestellungsannahme
bei allen Postämtern

Somogyi József, szobrász

● A Művészeti Magazin szerkesztője, D. Fehér Zsuzsa mindig kitalál valami jót. Most például közelgő születésnapok ürügyén a magyar szobrászat három meghatározó erejű egyéniségét — Pátzay Pált, Borsos Miklóst és Somogyi Józsefet — mutatta be. A beszélgetés önmagában beszélgetés is maradhatna, s annak is élvezetes volna, de ez a program olyan észrevétlenül ad ismereteket a képzőművészet világából, mint a szülői ház a szerencsés helyre született gyermeknek. Nem „oktat", nem „tanít" — adja az ismereteket a nézőnek. Élvezetesen, színvonalasan és közvetlenül.

(harangozó)

= TV — műsor 2.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1976. jan. 24.

Somogyi József, kolván

A hangszóró mellett

Hétvégi panoráma címmel új, ezentúl rendszeresen jelentkező műsor kezdődött tegnap este a Petőfi rádión. S hadd tegyem hozzá rögtön: kellemesen, színesen, sok szálból összeszőve. A program, mint erre a cím is utal, a megnövekedett szabad idő eltöltésére kíván hasznos tanácsokat adni, sok-sok muzsikával, s természetesen — célkitűzésének megfelelően — mindezt úgy, hogy konkrét közönségszolgálati tájékoztatót nyújtson, másrészt színes, élvezhető adást a 110 percben. Amint az az első adásból is kiderült, a Hétvégi panoráma tehát látszólagos könnyedsége ellenére nagyon komoly, többrétegű feladatot vállalt magára. Úgy óhajt tanácsokat adni, hogy közben ismereteket is nyújtson, ám mind e közben ne váljék didaktikussá. tolakodóan, mindenáz

dítás után dicsérő jelzőkkel illetjük e programot, inkább még csak bizalmat adunk neki, hiszen nagyszerű lehetőség rejtőzik benne.

(harangozó)

: A hangszóró mellett 2.

RLAP, Bp. 1976 jan. 9,

kítását ajánlja — átmeneti
politikai megoldásként.
Rees, a brit kormány
északír ügyekkel foglalko-
zó minisztere, amikor elő-